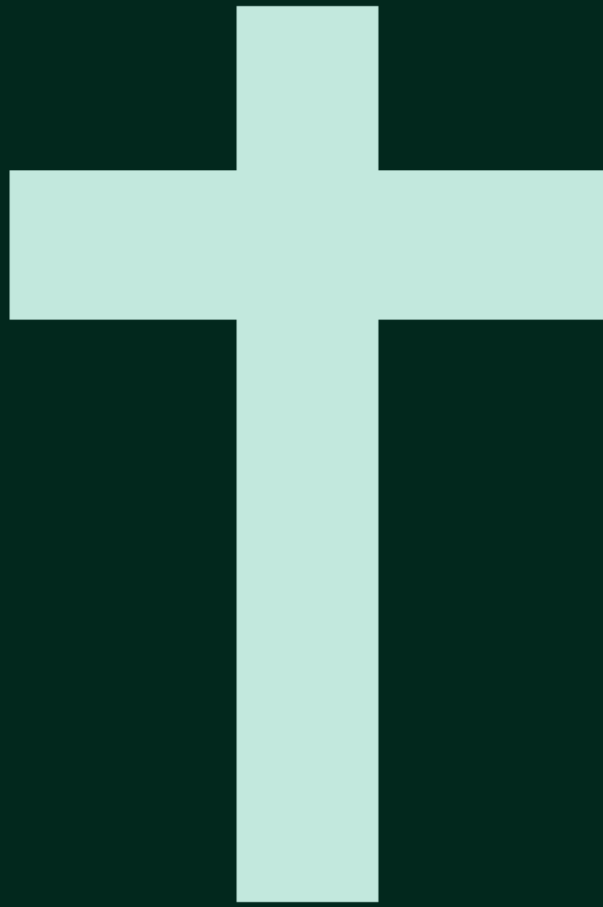

Deus ekawẽntup Kawẽn
iisuat ekawẽn

New Testament in Mundurukú (BR:myu:Mundurukú)

Deus ekawẽntup Kawẽn iisuat ekawẽn
New Testament in Mundurukú (BR:myu:Mundurukú)

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mundurukú

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mundurukú [myu], Brazil

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mundurukú

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-08-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 4 Mar 2019 from source files dated 1 Mar 2019
82289dff-6b79-5335-974c-563b93a888ae

Contents

Mateus	1
Marcos	61
Lucas	95
João	152
Atos	195
Romanos	256
1 Coríntios	282
2 Coríntios	306
Gálatas	322
Efésios	332
Filipenses	341
Colossenses	347
1 Tessalonicenses	353
2 Tessalonicenses	358
1 Timóteo	361
2 Timóteo	368
Tito	373
Filemom	376
Hebreus	378
Tiago	397
1 Pedro	403
2 Pedro	410
1 João	415
2 João	421
3 João	422
Judas	423
Apocalipse	425

JESUS CRISTO MUWĒĜAP EKAWĒNTUP—MATEUS EMUDUPMUBARARAKTUP

¹ Kuyjeayũ Jesus Cristo diwatwat. Ixe Jesus tiwat ijop'in ma Davi dak, Abraão dak. Ixe Davi Abraão naxeġebit osunuy. Kuyjeayũ osodop ip. Tobuyũ osodop ip. Ite diwatwat ma. Ibũrũ ma osodop ip: ² Isaque ebay Abraão osunuy. Jacó ebay Isaque o'e. Judá ebay Jacó osunuy—Judá kitpiyũ ebay dak. ³ Peres ebay Judá osunuy, Zera ebay dak. Ixi Tamar osunuy. Esrom ebay Peres osunuy, Zera ebay dak. Ixi Tamar osunuy. Esrom ebay Peres osunuy. Arão ebay Esrom osunuy. ⁴ Aminadabe ebay Arão osunuy. Nasom ebay Aminadabe osunuy. Salmom ebay Nasom osunuy. ⁵ Boaz ebay Salmom osunuy. Raabe Boaz xi osunuy. Obede ebay Boaz osunuy. Obede xi Rute osunuy. Jessé ebay Obede osunuy.

Imĕn o'e. 14 em osodop—14 gerações osodop.

⁶ Davi ebay Jessé osunuy—kuyibit kukukat ebay. Salomão eba y Davi osunuy. Urias tayxibuk Salomão xi osunuy. ⁷ Roboão ebay Salomão osunuy. Abias ebay Roboão osunuy. Asa ebay Abias osunuy. ⁸ Josafá ebay Asa osunuy. Jorão ebay Josafá osunuy. Uzias ebay Jorão osunuy. ⁹ Jotão ebay Uzias osunuy. Acaz ebay Jotão osunuy. Ezequias ebay Acaz osunuy. ¹⁰ Manassés ebay Ezequias osunuy. Amom ebay Manassés osunuy. Josias ebay Amom osunuy. ¹¹ Jeconias ebay Josias o'e, Jeconias kitpiyũ ebay dak.

Imĕn Josias o'e, itakomaayũ Israel naxeġebitbit tujowatwan pima Babilônia eipi be. Imĕn o'e dak. Wara'at 14 em osodop—14 gerações osodop.

¹² Tujowat puje, Salatiel ebay ixē Jeconias osunuy. Zorobabel ebay Salatiel osunuy. ¹³ Abiúde ebay Zorobabel osunuy. Eliaquim ebay Abiúde osunuy. Azor ebay Eliaquim osunuy. ¹⁴ Sadoque ebay Azor osunuy. Aquim ebay Sadoque osunuy. Eliúde ebay Aquim osunuy. ¹⁵ Eleazar ebay Eliúde osunuy. Matã ebay Eleazar osunuy. Jacó ebay Matã osunuy. ¹⁶⁻¹⁷ José Maria itop osunuy. Jacó Maria itop ebay osunuy. Jesus Maria'it osunuy. Cristo i ibutet, ixē Jesus putet.

Imĕn o'e dak. Warara'at 14 em osodop—14 gerações osodop. Ibũrũ ma Jesus tobuyũ.

¹⁸ Jesus Cristo kapap. Jesus xi José wadip osunuy. Maria i ibutet osunuy. Yukreġ o'e, jewebumũn awap. Deus biõġbuk o'ġu'ukreġ.

¹⁹ Yukreġ puje, José iboam itaybit o'e. Icĕmat osunuy José. Maria musũsũn pin ġu osunuy ibaripyũ etabun. Imĕnpuye José ibu'u osunuy jewebumũn. Iba'arĕm suiwat ojuy.

²⁰ José bit ijop i'e pin pima, Deus ekawĕn tojtjot'ukat ma oajĕm José kay, jexeyxey bima.

—José! —io'e. —Davi diwacat ĕn! Epararam ġu juy Maria eju jewebumũn ām—ewadip eju. Deus biõġbuk Xipan o'ġu'ukreġ. ²¹ I'it je'kap—aġokatkat'it'it. Ibuten Jesus i esubutetmõġ. I'it puten. Judeuyũ bewi ikĕrĕat ju'uk je'e ipiat'ajoap puxim —io'e—Deus ekawĕn tojtjot'ukat o'e José be.

²² Soat ijop o'jebapuk. Deus o'e jekawĕn muwĕnuwĕn'ukayũ be iap taġ o'jebapuk. ²³ Imĕn ixē o'e apĕn Deus o'e iap taġ:

Eya'õpicũġcũġ cuy epesop. Ayacat yukreġ je'e. Ayacat i'it je'kap. Aġokatkan je'e.

Yaypan'isuat je'it ġukap. Emanuel i ibuten je'e, i.

(Emanuel o'e Deus omuy wuyweju.)

²⁴ Jewurũġ puje, José o'e soat Deus ekawĕn tojtjot'ukato'e cebe. Deus ekawĕn taġ José o'jewebumũn Maria eju. ²⁵ I'it kap awap, o'jepo ġu buk ceweju. Maria'it o'subutetmõġ Jesus i, ikap puje.

2

¹ O'kap Jesus Belém ka be, Judéia eipi be. Ġebye itaybit cĩcāayũ oajĕm Jerusalém ka kay. Kasopta jujuap itaybit cĩcā ip. Herodes Judeuyũ kukuk'ukat pima, oajĕm ip. Kaxijĕmap eipi bewi oajĕm ip.

² — Poce bekicat omuy? — io'e ip. — Xeku Judeuyū kukuk'ukan em—ixe bekicat. Kasopta ocetajojo oceka be—kaxijēmap eipi be. Tawaru ma o'jedaebapuk. Imēnpuye ocetaybit bekicat o'kap iam. Ya'ōbacaat xeku. Ocajēm ixe mubuyxi am — io'e ip. ³ Imēnpuye Herodes yağuybabi'üm o'e, Jerusalém ka watwat tak.

⁴ Judeuyū epaiyū kukukayū o'tomuwā Herodes. Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak o'tomuwā ixe. O'je'awero ip Herodes kay.

— Poce Deus emunaē je'kap? — io'e cebe ip.

⁵ — Belém ka be, Judéia eipi be — io'e ip Herodes pe. — Imēn Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat kuy tupmubararağ o'e—Deus ekawēntup. ⁶ Kuy o'e:

Belém ka bewi eykukukat omuyku—Judá eipi bewi. Imēnpuye iboceayū je'e iboap ika muboğuboğ. Eykukukat Israel naxeğebitbit mujujum je'e. Imēnpuye ikaboğ je'e iboka, i.

Imēn Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat kuy tupmubararağ o'e—Deus ekawēntup — io'e ip.

⁷ Ğe buje Herodes itaybit cīcāayū o'tomuwā—kaxijēmap eipi bewiayū. Iba'arēm o'tomuwā. Oajēm ip, o'tomuwā buye.

— Puju ixe kasopta o'jedaebapuk kabi be—eyeipi be? — i biğ ma o'e—Herodes o'e.

Kasopta muwēnuwēn o'e ip Herodes eju.

⁸ — Epeju Belém ka kay — Herodes o'e cebe ip. — Bekicat kudadam cīcā epeju. Tobuxik puje, ixe awēğ cuy epeyawēğmuwēn owebe, owebe ijo am, ixe mubuyxin am — Herodes o'e itaybit cīcāayū be.

Herodes pit bekicat mubuyxin ojuy ğu.

⁹⁻¹⁰ Herodes ekawēn co buje, o'jēm ip. Belém ka kay o'ju ip. Cucum pima, kasopta o'ju cewap ip. Iccok cīcā ip o'e waram, tajojom puye. Cum. Cum. Cum. O'jedaecū. Bekicat tuk'a ase o'jedaecū.

¹¹ Oajēm ip uk'a kay. Oōm ip.

Ğe buje bekicat o'jojojo ip. Ixi eju osunuy bekicat—Maria eju. O'jēğ'aecōğcōğ ip bekicat topabe, imubuyxin am. Jebubut mūn'a o'yadomudip'uk ip. Ibubun o'ğūm ip Maria be. Ouro o'ğūm ip. Darut'a o'yaūm ip. Tade'oatup o'tupūm ip—mirradup. Soat o'ğūm ip bekicat peam.

¹² Xet. O'jexeyxey ip, jexet pima.

— Epeyepit ğu juy Herodes kay — Deus o'e cexey bi.

Imēnpuye o'jepit ip jeipi kay wara'at e dağwi ma.

¹³ Itaybit cīcāayū ijēm puje, Deus ekawēn tojtjot'ukat o'jebapuk José kay—Maria itop kay. Ixet pima, jexey bi o'jebapuk. O'jekawēn José eju.

— Ecenapōn cuy Egito eipi kay — io'e José be. — Bekicat etujupa'um, ixi dak. Bomaku epesop cuy — i'e'em cebe. — Ajēm puje, epesop cuy Egito eipi be, Herodes bekicat kudadam puye. Ixe kudadam je'e yaokam — io'e José be. — Emukuyjo buje, epeju juy Egito eipi bewi — io'e Deus ekawēn tojtjot'ukat.

— Hm hm — José o'e.

¹⁴ O'jenapōn. Egito eipi kay o'ju ip. Bekicat o'tujupa'um ixima dağ, ixi dak.

¹⁵ Oajēm ip. Osodop ip Egito eipi be Herodes itait pima, osodop ip. Ce'ū buje, o'jepit ip jeka be.

Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat cuk adi o'jekawēn kuyjeayū be.

Egito eipi bewi okpot otomuwā, i juk o'e Deus, io'e.

Imēn Deus o'e. Ipot muwēnuwēn o'e. Jesus muwēnuwēn o'e. José itait pima, Deus ja'ō mucūğ ām o'ğugē.

¹⁶ Wara'at e dağ itaybit cīcāayū epit puje, Herodes itaybit o'e jemuğuykuku iam. Cekay ip itakoma jījā o'e. Te'e ma o'e.

Kuy bima kasopta o'jedaebapuk—xepxep koato bima. Iboam osunuy itaybit Herodes. Imēnpuye jebekitkit o'ğuju xepxep koatoayū yaokam, pūğ koatoayū dak yaokam. Kap'isuat tak ip o'yaokaka.

O'ğuju Belém ka be—Belém ka tēğ ma dak. ¹⁷ Imēn Deus tak o'ğugē. Ja'ō mucūğ ām o'ğugē. Jeremias kuyje imēn kawēnwēn o'e Deus a'ō dağ.

¹⁸ Kuyje Jeremias o'e:

Raquel o'ya'ijojo ip—Rama ka becat. O'tōtōn cīcā Raquel ya'ōberen. Iğuycūğ cīcā o'e ixe. Iba'ore iboceayū be Raquel mucok am. Bekitkit'ūm'ūm kay o'tōtōn. O'tōtōn jenaxeğebitbit oe'ū'ū buye, o'ğuy'ūm puye, i juk o'e Jeremias Deus a'ō dağ.

¹⁹ Herodes e'ū buje, Deus ekawēn tojtōt'ukat waram o'jebapuk José kay. Ixet pima jexey bi o'jebapuk. Egito eipi be o'jebapuk.

²⁰ O'jekawēn José eju.

— Kuy oe'ū ip—bekicat aoka pinayū — io'e cebe. — Bekicat etujowat, ixi dak. Israel eipi kay epeju juy — io'e José be.

— Hm hm — José o'e.

²¹ Aripit. O'jepit Israel eipi kay. Bekicat o'tujupit, ixi dak. O'jepit ip. ²² Imēnpit iparara o'e José Herodes ipot puxim—Arquelau buxim. Judéia eipi kukukan o'e Herodes'ūm tieğ Arquelau. José iboam itaybit pima, iparara o'e Judéia eipi be jajēm am. Galiléia eipi be o'ju ip José jeparara pibun. O'ju ip, waram ma jexeyxey buye.

— Eğuy ğu juy Judéia eipi be — Deus o'e José be, jexeyxey bima.

²³ Oajēm ip Nazaré ka kay. Osodop ip Nazaré ka be, Judéia eipi be. Imēn Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū juk o'e ip bekicat muwēnuwēn pima.

Nazaré ka wat je'babuk xeku, i.

Soat ma apēn Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū o'e iap tağ o'jebapuk. Imēnpit soat etabun xipat'ūm cīcā osodop ip—Nazaré ka wat.

3

¹ Ğebujeat kabia João Batista o'ju. Judéia eipi be o'ju—Jordāodi be—uk'a'ūmat pe. O'ju, Jesus Nazaré ka be bima. Ipi juacat mutaybitbin oeku ixe João.

² — Epeyepere juy ikērēat muğēğēap. Deus soat kukanap kabia jajēm dao ma. Deus a'ōbi ijoceyū muju am jajēm — io'e ipi juacat pe.

³⁻⁴ Camelodap muğēğē osunuy João doti. Jekpumūnpu dak ixee muğēğē osunuy. Ixat osunuy arobidadek puximat, eit koğūnpi dağ tak.

Kuyje Isaías ixe João muwēnuwēn o'e Deus a'ōbi Israel naxeğebit pe.

Ağokatkat jewāwāwām uk'a'ūmat pe, i. Imēn jewāwām: “Soat e juy epesuemukacūğ wuykukukat ajēm ām,” i. “Ie juy epesuemudim ceku am,” i, io'e.

Imēn e'em Isaías emudupmubararaktup.

⁵ Ğebuje isu ma Jerusalém ka watwat o'ju ip João kay. O'ju João ekawēn a'ijo am. Soat Jordāodi wābu korerenayū dak o'ju, Judéia eipi becat tak. ⁶ Soat ip o'jewemubatisasan Jordāodi be. O'jewemubatisasan João be. O'ğubatisasan ixe João.

— Deus etabun ikērēat kuğ oceju. Imēnpit ikērēat epere pin oce'e. Imēnpuye ocemubatisasan cuy ece — io'e ip João be.

Ijop ekawēn muwēnuwēnayū o'ğubatisasan João. ⁷ Fariseuyū cucum o'e ip jewemubatisasan Jordāodi be. Saduceuyū dak cucum o'e ip.

João o'jekawēn cebe ip—Fariseuyū be, Saduceuyū be dak.

— Deus xewi eyenapōn pin, eykay itakoma buye. Eyenapōn pin ikērēat ipi cīcāt puxixim. Abu jeymukūyjo eyenapōn ām? — io'e. — Puybu'it'it buxim eyju. Wuye'ūap mubapukatpu buxim eyju — io'e. — Apēn puybu o'jenapōn wuykat pewi wuykat mupik pima, imēn tak eyenapōn pin Deus o'supi'ajoiat pewi — io'e. ⁸ — Cūğ ma juy epeku soat etabun. Ikērēat cuy epeyepere — io'e.

Imēn soat itaybit e'em iğuycūğ cīcā ip ikērēat e'e buye iam, ğasū cūğ ma je'ku ip iam tak.

⁹ — Tūibe Deus ipiat supi'ajoiat ğu wuywebe, wuyju Abraão naxeğebitbit puye iān purut eyju e'em — io'e João cebe ip. — Cedağ ğu eyju jewağuydadam. Iba'ore ğu Deus pe wita'a muwexat am Abraão naxeğebitbiyūm, jekay kūyjobitayūm — io'e. ¹⁰ — Ğaxīn ma o'a

kukat jajēm ya'a'e'ūmat'ip takat am, yop xik am daxa be — io'e. — Ixe buxim Deus tak ġaxīn ma ipiat supi'ajoat kūyjobit'ūmayū be, eywebe — João o'e.

¹¹ — Wara'acat omuyku onomuju. Ixe obodi ma ya'ōbuyxi. Soat podi ma ya'ōbaca. Ōn pit ajo peġap ġu cebeam? Cedaġ ġu kuka oce ixe a'ōbuywatwat'ukan, oboġ ġu buye. Ōn ma eymubatisasan idibi be. Ixe bit Deus biōġbuk ġuōm eywebe, ya'ō daġ eyeku am. Apēn daxa be taixee mupik, imēn tak Deus biōġbuk pe ikērēat ġuy'ū. ¹² Wuyju taixee xixxiġ tumūntata mujēm ām taixee bewi. Tumūntata muxipanpan wuyju tamūn'a be. Taixee mupikpiġ daxa be. Imēnpuxim Deus kūyjobicayū muwajejēm kūyjobit'ūmayu xewi. Kūyjobicayū ixe xe jeedop soat em. Kūyjobit'ūmayū bit soat em ipiat supi'ajojo — João o'e cebe ip—Fariseuyū be, Saduceuyū be dak.

¹³ Jesus oajēm Jordāodi be, ixe jemubatisaan João be. João bit ibu'u o'e Jesus mubatisasan.

¹⁴ — Okay du ejut? — João o'e Jesus pe. — Ōn ġu bit. Ĕn acā juy ece omubatisan — io'e João Jesus pe.

¹⁵ — Ġasū ma — io'e João be. — Omubatisasan cuy ece. Imēn cuy ace, cūġ ma wuyeku am Deus etabun.

— Xipat — João o'e.

O'ġubatisan.

¹⁶ Idibi bewi o'jeu Jesus. Kabi ma o'jekoce. Pukaso jo'iat o'jojojo pupum—Ibiōġbuk xipacat. Jesus kay oajēm. Oōm Ibiōġbuk xipacat cebe—Jesus pe.

¹⁷ Ġebuġe Deus o'jekawēn kabi bewi.

— Ite okpot—wemukukpinput — io'e. — Soat em ocokcok cīcā cekay — Deus o'e.

4

¹ Ġaxīn ma Ibiōġbuk xipacat Jesus o'tujowat uk'a'ūmat pe. O'tujowat, ibiōġbuk kērēayū kukukat pe ibuyxijo am. ² Uk'a'ūmat pe osunuy Jesus ade kabia—40 kabia. 40 ixima dak osunuy. Jekōnkōn ġu osunuy. Repi'ajojom cīcā osunuy.

³ Ibiōġbuk kērēayū kukukat oajēm Jesus kay.

— Jesus — io'e. — Deus ipot Ĕn pima, a'ōbi ma wita'a juy eyamuwexat pāo'am, ere jījā buye — io'e.

⁴ — Ap! — io'e. — Imēn e'em Deus ekawēntup:

Wuyetabēġ wuyxat o'om puye ġu—Deus wuymutaicin puye, i. Wuyju jekukum, Deus a'ōbuyxi buye acā, i — io'e Jesus.

⁵ Ġebuġe ibiōġbuk kērēayū kukukat Jesus o'tujowat Jerusalēm ka be, Deus a'ōbi ika xipacatka be.

Deus eju kawēnwēnap'a kay oajēm ip—yaboġat'a kay. O'jeu ibo uk'a jeje. Uk'a yaberenat'a o'yadop. O'jomōġ ibo uk'abi jeje.

⁶ — Ĕn Deus ipot pima, ecewemuy'at ijop'abi jejewi ipi ju — io'e. — Imēn e'em Deus ekawēntup:

Deus ekawēn tojtjot'ukayū ġuju xipan ekuk am, i. Ixeyū jeak ekay wita'a be ei mucakcakap puxim, i — io'e.

— Imēn e'em Deus ekawēntup — io'e Satanás. — Deus ekawēntup tomuġu ecewemuy'at — io'e.

⁷ — Ap! — io'e Jesus.

“Cēm paxi Deus ja'ō daġ e'em?” i'ūmġu juy epe'e, i — io'e Jesus.

— Imēn tak e'em Deus ekawēntup — io'e Jesus.

⁸⁻⁹ Ġebuġe ibiōġbuk kērēayū kukukat Jesus o'tujowat co'a kay—yaberenat'a kay.

Ibocewi soat o'ġubapuk Jesus pe. Jebacaap, ipi juacat, ipi juacat muġu'ukayū; soat ip o'jojojo. Idip cīcā ma osodop ip. Ixe biōġbuk kērēat kukukat ja'ōbuyxi ojuy Jesus pe. Imēnpuye ixe o'e Jesus pe:

— Soat kuka ijop o'ġūm ewebe, owap Ĕn a'ecūġcūġ puġe, omubuyxin puġe dak — io'e.

¹⁰ — Ap! — io'e Jesus. — Ecenapōn oxewi, Satanás! Deus ekawēntup e'em:

“Xipat ên” i juy epe'e Deus pe acã, i. Deus a'õ kay acã epesop kũyjobin—eykukukat a'õ kay, i — Jesus o'e.

¹¹ Imêneju o'jenapõn ibiõgbuk kërëayũ kukukat Jesus xewi. Deus ekawên to-jotjot'ukayũ oajêm ip Jesus buywat am gëbuje bit.

¹² Itaybicayũ Jesus pe o'gũwên ip João omuy daomünmünap'a be iam. Imuwên puje, o'ju Galiléia eipi be Jesus.

¹³ Jesus o'ju Cafarnaum ka kay. Nazaré ka bewi o'ju. Oajêm. Osunuy Cafarnaum ka be iodi xe—Galiléiadi xe. Zebulom eipi be osunuy, Naftali eipi be dak.

¹⁴ Kuyje Isaías juk o'e Deus a'õbi:

¹⁵ Judeu'ũmayũ kabiaat cĩcãat o'jojojo ip—yoboğat. Jeipi be o'jojojo ip—Galiléia watwat, iodi wãbu watwat, Jordãodi winabuat ka watwat tak. Zebulom watwat o'jojojo ip, Naftali watwat tak. ¹⁶ Kabiokboğ pe kaxikxik'iyũ kabiaat o'jojojo. Kabiaat cĩcãat oajêm kuy je'ũ ojuyayũ kay, i juk o'e Isaías.

O'jekawên kuyjeayũ be.

¹⁷ Ibocewi Jesus kawênwên o'e adeayũ be.

Ikërëat mujurũgrũğap cuy epeyepere! Eyğuyçũğ cuy epesop, ikërëat kuğ puye. Deus soat kukanap kabia jajêm dao ma—kabi beat soat kukanap — io'e.

Imên soat em kawênwên o'e Jesus.

¹⁸ Pũğ kabia Jesus Pedro o'jojojo, André dak. André Pedro kitpit osunuy. Pedro butet osunuy Simão Pedro i. Ixeyũ o'jojojo Jesus. Xĩğxĩğ'i bima Galiléiadi wãbu be o'jojojo. Axima bubuap xikxiğ ip o'e iodi be, axima bubu'ukayũ osodop ip puye.

¹⁹ — Epesot okay, oweju jekuku am — Jesus cebe ip. — Axima bubu'ukayũm cuk adi epesop. Iğasũ kawên idipat epeğuwênwên ijodiat pe imutabun ip okay — io'e Jesus cebe ip.

²⁰ Axima bubuap o'suiwat ip dao ma.

O'ju ip Jesus kay, ceweju jekuku am.

²¹ Jesus wara'acayũ o'jojojo—xepxepayũ—Tiago, João dak. O'jojojo, ibocewi cucum pima. João Tiago kitpit osunuy. Zebedeu ipotpoyũ osodop ip. Kobe be osodop ip Zebedeu eju. Axima bubuap muwaketken o'e ip.

— Epesot okay, oweju jekuku am — Jesus o'e Zebedeu ipotpoyũ be.

²² Kobe o'suiwat ip, jebay dak. O'suiwat ip cekobe be.

O'ju ip Jesus kay. Dao ma o'ju ip, Jesus eju jekuku am.

²³ O'ju Jesus soat tağ—Galiléia eipi dağ. Adeayũ mutaybitbin o'e Deus eju kawênwênap'a be. Kawên idipat muwênwên o'e adeayũ be. Deus soat kukanap muwênwên o'e. Iwãtaxipiyayũ o'gũ'ada'ada. Ibaca'ũmayũ mubacacan o'e Jesus.

²⁴ Imêneju itaybicayũ Jesus awëğ o'gũwênwên. Soat Síria eipi beacat o'jekũyjojo. Soat iwãtaxipiyayũ: ipi kuğayũ, ibiõgbuk kërëat kuğayũ, yağuybabi'ũm'ukayũ, ijebit e'uat puximayũ; soat ip o'tujowat Jesus kay. Soat ip o'gũ'ada. ²⁵ Adeayũ o'ju ip Jesus tomuju—ade jĩjã. Galiléia eipi bewiyũ, Dez Cidades ka bewiyũ, Jerusalém ka bewiyũ, Judéia eipi bewiyũ, Jordãodi winabu wiayũ; soat ip o'ju Jesus tomuju.

5

¹ Adeayũ joom pima, o'ju Jesus, ade jĩjã ip puye. Co'a kay o'ju. O'jeu co'a dağ. Oabik iboce. Cebekitkit oajêm Jesus kay—ceweju etaybitbinayũ.

² Gëbuje o'jekawên jebekitkit pe. Imutaybitbin o'e Jesus.

³ — Icokcok okay itabutpinayũ, jetaybicap puye — io'e Jesus. — Itaybit ip Deus oce mubacanican pima acã, Deus a'õ dağ oceku iam. Icokcok ip, soat em Deus xe jeedop puye.

⁴ — Waayũ dak icokcok ip — Jesus o'e. — “Epetõtõn ğu juy epesop,” Deus waayũ be e'em. Imênpuje icokcok cĩcã je'e ip — io'e Jesus.

⁵ — Icokcok ya'õkadidim warara'cat kukayũ. Xipacat je'jat ip Deus xewi—apên Deus o'e'e iap tağ.

⁶ — Icokcok cĭcā jeedop ip—Deus xe cūḡ cĭcāayū. Apĕn idibi kay wuyju, wuybipuruk pima, imĕn tak Deus bikuyap kay ixeyū dak jajĕm. Apĕn puybit kay dak wuyrere bima, imĕn tak Deus bikuyap taḡ jeku pin ip. Imĕnpuye Deus ibikuyap je'ḡūm cebe ip—cūḡ cĭcāayū be. Icūḡ cĭcā e'em ip — io'e Jesus.

⁷ — Icokcok cĭcā jeedop wara'acat kay itabotaidabotbocayū — io'e. — Deus tak itabotaidabotbot jeenuy cekay ip — io'e Jesus.

⁸ — Icokcok cĭcā jeedop ip—yaḡuy'isuayū. Deus cocom jeedop ip — io'e Jesus.

⁹ — Icokcok itakomaat mudinudin'ukayū. Jekpotpoyū buxim Deus tak jukuk ip — io'e Jesus.

¹⁰ — Icokcok cĭcā jeedop ip—Deus bikuyap taḡ jekuku'ukayū. Ipiat ajojom ip, Deus bikuyap taḡ jekukum puye. Imĕnpit soat em Deus xe jeedop ip — io'e.

¹¹ — Okay eyetabut puye, adeayū itakoma jeedop eykay. Imĕnpit eycoḡ ma epesop — io'e cebe ip. — Eycokcoḡ ma epesop, eymuymuy ip pima, xipat'ūm eykuk ip pima dak, eyawēḡ mukĕrĕrĕm ip pima dak. Eycokcoḡ ma epesop itakomaayū imĕn jeykuk, okay eyetabut puye — Jesus o'e. ¹² Imĕn tak kuyjeayū Deus ekawĕn muwĕnuwĕn'ukayū xipan ḡu o'jukuk ip. Eycokcoḡ cĭcā epesop. Kabi be bit, Deus xe bit, ade kuḡ epesop—idipat kuḡ — io'e Jesus.

¹³ O'jekawĕn jebekitkit pe. Wuymutaybinap muwĕnuwĕn o'e Jesus—imĕnpuximap ekawĕn.

— Ipi juacat pima eyju, kawta buxim epesop — io'e. — Kawta tayu buye, xipat cĭcā. Imĕnpit takō'ōm puje, xipat ḡu kuka. Te'e ma kuka atakuk. Apĕḡām tak takuḡ kuka acesop? Taxik am acā. Taxik puje, tamucakucaḡ kuka wuyju — io'e Jesus.

Imĕnpuximap kawĕnuwĕn o'e Jesus. Kawta wuyxat mukun. I'o pin wwuyju, wuyxat pe kawta opop puye. Imĕnpuxim Jesus kay itabucayū ekukuap cuy ipi juacat mudim. Jekuku ojuy ipi juacat Deus a'ō daḡ, Jesus kay itabucayū ekukuap jojo buye.

Tayu'ūm pima bit, xipat ḡu kuka kawta. Acetaxik kuka, tamucak am. Imĕnpuxim tak cebekitkit Jesus kay itabut'ūm'ūm jekukum pima bit, xipat ḡu kuka, ipi juacat mudim'ūm kuka buye.

¹⁴⁻¹⁶ Ipi juacat etabixe kabiahamat puximayū epesop — io'e Jesus. — Xipan eyekukuap cocom pima ip, Deus awēḡ mubuyxin jeedop ip—wuyebay awēḡ—kabi beat awēḡ — io'e Jesus. — Apĕn e daḡ wuyjojo but, kabiaham pima; imĕnpuxim Deus awēḡ buxin put warara'acayū, xipan eyju jekukum pima — io'e Jesus.

— Ipi juacat eyju bima, kabiaat puxim epesop — io'e. — Aḡokaxiri co'a be wuysukamuy bima, ika ba'arĕm ḡu o'sukadop. Ikamunĕm pa'ore. Kuy bi ma ikabapuk soat pe, co'a jeje buye — io'e. — Eyju dak iba'arĕm ḡu epesop, xipan epekuku bima. Soat pe eyekukuap je'babuk. Imĕn ipi juacat pe kabiaat puxim eyju, itaybit ip puye ajo xipat Deus xe iam, eyekukuap cocom ip pima — io'e.

— Lamparina musop puje, ico diotpe ḡu ajomuy. Uk'a be acejomōḡ imūn ceje. Um ma ajomuy kabia i'e am soat uk'a beat kay, soat ijo but am.

¹⁷ O'jekawĕn Jesus jebekitkit pe.

— Epeyewaḡuy ḡu juy “Osodot teku Moisés ekawĕn mu'ūm ām, Deus ekawĕn muwĕnuwĕn'ukat imutaybitbinap mu'ūm ām tak” i. Imĕḡām ḡu ojot. Ojot ma imutaybit am apĕn ape iboap ekawĕn osodop iam — io'e Jesus. ¹⁸ — Moisés ekawĕn i'ūm pa'ore cebe ip. Soat Deus o'e iap taḡ je'babuk — io'e Jesus. — Kabi oi'ūm kuka, ipi dak. Deus ekawĕn pit i'ūm ḡu. Pūḡ a'ō dak ka'ūma ma i'ūm. Soat epa'ūmap jajĕm. Iboap ekawĕn tak jeedop—Moisés ekawĕn. Iboap kay ḡebum cuy epesop — io'e.

¹⁹ — Imĕnpit pūḡpūḡ Moisés ekawĕn kay ḡu. Kūyjobit ḡu ip Moisés ekawĕn kay. Warara'acayū mutaybitbin ip kūyjobit'ūm ām Moisés ekawĕn kay. Kabi be bima, Deus xe bima, “Teku Deus a'ō kaysū ā. Xipatput acā teku,” i je'e soat kūyjobit'ūmayū be.

— Pūḡpūḡ ma Moisés ekawĕn kay jĭjā. Kūyjobit cĭcā ip. Warara'acayū mutaybitbin ip kūyjobit am Moisés ekawĕn kay. Kabi be bima, Deus xe bima, “Teku Deus a'ō kay jĭjāat. Xipacat teku,” i je'e soat kūyjobicayū be.

²⁰ — Oğuwēn eywebe: Deus bikuyap tağ eyeku bimap acā, eywebe ajēm put Deus kay. Fariseuyū bodi ma Deus bikuyap tağ eyeku'ūm pima, Deus xe ġu epesop soat em—Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū bodi ma dak — io'e Jesus.

²¹ — Eyju juk epeya'įjojo apēn Moisés o'e iam.

Epeyaoka ġu juy. Pūğ em tak ka'ūma. Wara'at o'yaokaiat epetujowat cuy ibimāmāat ekawēn coco'ukat pe, i — Jesus o'e.

²² — Ōn pit e'em eywebe: Soat cuy epetujowat ibimāmāat ekawēn coco'ukat kay—jewağo kay itakomaayū. Iboce ipiat supi'ajoat itakomaat pe. “Ka'ūmaat ma ēn,” i'e'e'ukat pe bit itakomaat podi ma ipiat supi'ajoat ibimāmāat ekawēn coco'ukayū kukukat a'ō dağ. “Akpidapi,” i'e'e'ukat pit daxaboğ kay je'ju—ipiat'ajoat ka kay — io'e.

²³⁻²⁴ — Imēneju eykitpit epeğudin cuy, eykay itakoma bima. Iūmūmap epesuiwat Deus eju kawēnwēnap'a be. Ajo epetojot imōğ ām Deus etabixeat'a be, ijop epesuiwat. Epeju juy eykitpit kay, imudin am — io'e Jesus. — Epeju juy, juk epeōm ma'ğū Deus tuk'a be. Epeju juy, eyju ġebum puye “Okitpit itakoma okay,” i — io'e Jesus.

— Eykitpit mudin puje acā, epeyepit iūmūmap ūm ām Deus pe — io'e Jesus.

²⁵ — Eybure eymuymuy bima, eyweroap teida'ūm pima, dao ma juy epeğudin eybure. Xipan epeyekawēn — io'e Jesus. — Cucum pima ibimāmāat ekawēn coco'ukayū kay, xipan epeyekawēn cebe — io'e. — Imēn eyekawēn'ūm pima, imudin'ūm pima, eymuymuyat eydujowan ibimāmāat ekawēn coco'ukayū xe. Ixeyū eydujowan daomūnmūnap'a kukat kay, eymōğ ām daomūnmūnap'a be. Eyenapōn pa'ore kuka epe'e ibocewi bit — io'e. ²⁶ — Icēmān ōn e'em eywebe. Daomūnmūnap'a be epesop soat em. Soat ġu eyweroap teida'ūm pima, jeymujēm ġu ip daomūnmūnap'a bewi — io'e Jesus cebe ip.

²⁷ — Moisés o'jekawēn kuyjeacat pe — Jesus o'e.

Ecepo ġu juy wara'at ayacat eju—etayxi eju acā. Aoyū dak jepo ġu juy ip wara'at ağokatkat eju—jektop eju acā, i — io'e.

— Eyetaybit iboam — io'e Jesus. ²⁸ — Imēnpit ōn e'em eywebe: Ayacat kay ağ pima eyju, dabi'o pin pima dak, kuy ceweju jepo iap co'i epe'e. Eyağuy be ma kuy ibapuk ayacat kay — io'e Jesus. ²⁹ — Imēnpuye epeyepere juy jeakap ikērēat kay. Eyba'at kadiata'ūm pima bit purut, kuka ikērēat epeğūğē. Imēn ikērēat epeğūğē ġu ipiat'ajoap puxixim — io'e—Jesus o'e.

Imēn Jesus o'e, Jesus xe wuyta wuybikuyap puxim. Wuybikuyap pewi wuyju ikērēat kay bima, iboap ibikuyap tağ jekukum ġu juy acesop. Puğ ēm tak ka'ūma.

³⁰ — Epeyepere juy ikērēat muğēğēap tak — io'e Jesus. — Eyba'at kadiatpu'ūm pima bit purut, kuka eybum ikērēat epeğujurūğ. Imēn ikērēat epeğūğē ġu, ipiat'ajoap puxixim — io'e Jesus.

Imēn Jesus o'e, Jesus xe wuyba wuye'eap puxim. Wuye'eap pewi wuyju ikērēat mubapuk pima, iboap e'eap tağ jekukum ġu juy acesop. Jepere juy wuyju.

³¹ — Moisés o'jekawēn waram kuyjeacat pe.

Ağokatkat jetayxi epere pin pima, otayxim ġu ēn ġasū bit iaptup cuy tupūm cebe. Imēn cuy etupūm cebe, cepere am, i — Jesus o'e.

³² — Ōn pit e'em eywebe: Ağokatkat jetayxi epere buje, jetayxi wara'at eju o'jepo ġun ma'ğū, ixē ağokatkat ikērēat kuğ Deus xe. Ixē ayacat waram jewebumūn puje, ikērēat kuğ Deus xe, itop ikērēat o'ğūğē buye. Wara'at ağokatkat tak ixē ayacat eju jewebumūn puje, ikērēat kuğ Deus xe — io'e Jesus.

³³ — Moisés o'jekawēn.

Icēmān cuy epe'e. Eybu'um ġu juy eytabucap kay epesop. Eya'ō dağ cuy epeku soat em. Eya'ō kay juy epesop—ajo imuğēap ojuy iap kay. Kuy juk epeyekawēn Deus pe: ‘Wa'ō kay'ūm pima, ipiat osupi'ajoat owebe,’ i juk epe'e. Imēneju eya'ō kay juy epesop, i — io'e Jesus.

³⁴ — Ōn pit e'em eywebe: Eyetabucap epe'e bima, epeyekawēn ġu juy Deus pe: “Wa'ō kay'ūm pima, ipiat osupi'ajoat owebe,” i ġu juy epe'e. Pūğ em tak ka'ūma — io'e Jesus. — “Etaybit icēmān kabi kake. Imēnpuxim cuy etaybit icēmān e'em ōn ewebe,” i'ūmğū dak

cuy epe'e warara'acat pe. Imên epe'e bima, “Etaybit icēmān Deus kake,” i bima bit purut ka epe'e, kabi Deus abikbikap puxim puye. Imên pima pit purut ka epe'e, Deus kabi be omuyiat puye.

³⁵ — “Etaybit icēmān ipi kake. Imēnpuxim cuy etaybit icēmān e'em òn ewebe,” i'ümġu dak cuy epe'e warara'acat pe. Imên epe'e bima, “Etaybit icēmān ipi o'ġuġēiat kake,” i bima bit purut ka epe'e, ipi Deus imūnka buxim puye. Imên pima bit purut ka epe'e, Deus ipi o'ġuġē buye.

— “Etaybit icēmān Jerusalém ka kake. Imēnpuxim cuy etaybit icēmān e'em òn ewebe,” i dak ūmġu juy epe'e warara'acat pe. Imên epe'e bima, “Etaybit icēmān Jerusalém ka watwat kukukat kake,” i bima bit purut ka epe'e, Deus Jerusalém ka watwat kukukat cīcāat puye.

— Imēneju epe'e ġu juy soat pe. Pūġ em tak ka'ūma. Soat kake ip, Deus a'ōbiat ebapukpukap puye.

³⁶ — “Etaybit icēmān wa'a kake. Imēnpuxim cuy etaybit icēmān e'em òn ewebe,” i dak ūmġu juy epe'e warara'acat pe. Imên ġu juy epe'e, eywebe iba'ore buye yaypan'isuat waram ebapuk am, yaypan cīcā buje; eywebe iba'ore buye dak yaypan cīcā ebapuk am, yaypan'isuat pima — io'e Jesus.

³⁷ — I juy epe'e, “Icēmān,” i. I dak epe'e, “Ka'ūma,” i. Imên acā epeyekawēn cuy, ibiōġbuk kērēayū kukukat pewi beku wara'at ekawēn ajēmġēm puye—dapxi iap ekawēn ajēmġēm puye — io'e.

³⁸ — Moisés cuk o'jekawēn.

Aġokatkat ta'ūm pima, eyju dak wara'at epesutamu'ūm, i. Agokatkat tūy'uk puje, wara'at tak epetūy'uk cuy, i — io'e Jesus.

³⁹ — Ōn pit e'em eywebe: Ikērēm eykukayū eyba'at kadi eydopaoka buje ip, wara'at kadi koreren epe'e eydopa, wara'at kadi eydopaoka am — io'e Jesus. — Ikērēm ġu juy ip epejukuk — io'e. ⁴⁰ — Eyekamixa kay ip pima, ibimāmāayū kay eydujowan pima, epeġūm cuy cebe ip. Eyekabek tak epeġūm — io'e Jesus. ⁴¹ — Wara'at ka bewiat sorara a'ōbi pūġ kilometroat taġ jebubut eymudujowan puje, epeyetujowat cuy xepxep kilometroat taġ.

⁴² — Eyxewi iojuy buje, epeġūm cuy cebe. Eyweju o'jekawēn pima: “Eybut epeġūm cuy owebe darem. Waram iūmūm eywebe ma,” i; darem cuy epeġūm cebe — io'e Jesus.

⁴³ — Kuyje Moisés o'jekawēn.

Eyduk'a xeyū xipan epejukuk, i. Eykay itakomaayū bit xipan ġu juy epejukuk, i — io'e Jesus.

⁴⁴ — Ġasū oce eywebe: Eykay itakomaayū xipan cuy epejukuk. Xipan ġu eykukayū beam cuy epeyekawēn Deus eju — io'e Jesus. — “On odin ip cekay,” i juy epe'e, kawēnwēn pima Deus pe.

⁴⁵ — Imên jekukum pima, kabi beat ipotpoyūm epe'e. Soat peam Deus kaxi o'ġuju kabi be—xipacayū beam, xipat'ūmayū beam tak — io'e Jesus. — Soat peam tak Deus muba'at o'ġuju ipi kay—icūġat peam, cūġ'ūmat peam tak — io'e. ⁴⁶ — Eykayayū acā ikukpin eyxe bima, imên xipat Deus xe du? Ka'ūma. Apēnpuye Deus a'ōbi xipacat ūmap wiwim eyju? Jeyipi iecuġap peam dinheiro bubu'ukayū imên tak ixeyū xe jekayayū ikukpin jekuku ip—eyxe cekay'ūm cīcāayū imên jekuku ip. Eykay'ūmayū dak xipan cuy epejukuk — io'e Jesus. ⁴⁷ — Eybureyū eju acā eyekawēn puje, ajo ġu e'em cīcā eyju. Imên tak Deus kay itabut'ūmayū jekuku ip.

⁴⁸ — Wuyebay xipat cīcāat soat em. Ixe buxim cuy epesop—wuyebay icēmat puxim cuy epesop—kabi beat puxim — io'e Jesus.

6

¹ O'jekawēn Jesus jebekitkit pe.

— Eyday'em'um cuy epesop — io'e Jesus. — Wara'acayū be eyjojoap puxim ġu cūġ ma epekuku — io'e. — Imên cuy epeġuġē ġu ixeyū be eyjojoap puxim. Imên epeġuġē bima, Deus xewi ka'ūmġu jeyjat, eye'eap puye. Ixe kabi beat xewi ka'ūmġu epejat — io'e ya'ījojo'ukayū be. ² — Imēnpuye ibubutbet'ūmat kay eyetabotaidabotbot pima,

cebe eyebutbut'in ūmūm pima, eyawēḡ epeyawēḡmupōḡpōḡ ḡu juy — Jesus o'e. — Eymuḡuykuku'ukayū jawēḡ mupōḡpōḡ ojuy ip imēn ma. Deus uk'a be jawēḡ mupōḡpōḡ ip, e daḡ tak. Jebureyū ekawēn kay jījā ip, “Xipac cīcāat ēn,” i bima cebe ip. Iboap ekawēn kay jījā ip. Icēmān oce eywebe. Jebikuyap taḡ je'jat ip. Imēnpit ka'ūma ma je'jat Deus xewi — io'e Jesus ya'ījojo'ukayū be.

³ — Eyju bit ibubutbet'ūmat pe iūmūm pimāp, iba'arēm ma juy epeḡūm, jebure jījāat cuy itaybit ḡu iūm ām je'e — io'e cebe ip. ⁴ — Iba'arēm iūmūm pima eyju, ixē kabi beat o'jojojo—wuyebay. Xipacat je'ḡūm eywebe. “Xipac ēn oxe,” Deus e'em eywebe — io'e Jesus.

⁵ — Eyju bit warara'acat muḡuykuku'ukat puxim ḡu juy epesop. Soat etabutpe ip kawēn pin Deus eju. Deus eju kawēnwēnap'a be kawēn pin ip soat etabutpe—uk'a ukpibubu daḡ tak. Warara'acat pe jejojoan acā ip kawēnwēn Deus eju. Warara'acat kawēn ām ojuy ip. “Xipac ip. Deus kay jījā ip,” i. Warara'acat o'jewaḡuy cebe ip ojuy ip. Warara'acat ijojom ip iap acā je'jat ip. Deus xewi bit ka'ūma ma je'jat ip.

⁶ — Eyju bit eyduk'a be juy epeōm, Deus eju kawēn ām — Jesus o'e cebe ip. — Eyduk'a exīntabi juy epetomudip, warara'acat pe eyjojoap puxim. Epetomudip, kawēn ām kabi beat eju—ijo ba'oreat eju—wuyebay eju. Deus imēn eyjojo. Xipacat je'ḡūm eywebe. “Xipac ēn oxe,” i'e'em tak eywebe — io'e Jesus cebe ip. ⁷ — Deus eju kawēnwēn pima, eyejooyuyap ade em ḡu juy epeyekawēn — io'e. — Imēn Judeu'ūmayū o'jekawēn ip Deus baroyū be. Tūybe ocekawēn kay ya'ījojo je'e oceju ade ma kawēnwēn puye iān je'e ip. ⁸ — Eyju bit ka'ūma. Imēn epeyekawēn ḡu juy Deus eju. Deus eyebay buxim. Kabi beat tekū. Eyekawēn awap, itaybit ajo-kuḡ ḡu eyju iam — io'e.

⁹ — Imēn cuy epe'e, Deus eju kawēnwēn pima: “Bay!” i juy epe'e kabi beat pe. “Soat cuy ibuyxin ebutet kuḡ jeenuy,” i. ¹⁰ “Ḡaxīn ma juy soat kukukan eḡuy,” i dak. “Soat kukukan eḡuy bima, ipi juacat cuy jekukum jeedop ip ebikuyap taḡ apēn kabi beacat cucum ip ebikuyap taḡ,” i. ¹¹ “Ḡasū ocexan cuy eḡūm ocewebe,” i. ¹² “Apēn oceju ḡebum ḡu apēn warara'acayū be juk adi warēmtaḡ ocejuk iap kay; imēn tak ḡebum ḡu juy eḡuy apēn cuk adi ikērēat oceḡujurūḡrūḡ iap kay,” i dak. ¹³ “Oca'ō mubacanucan cuy eḡuy ocewebe ikērēat mujurūḡap puxim. Ikērēat tak eju'uk cuy ocewebewi,” i dak cuy epe'e — io'e Jesus.

— Imēn ma juy epe'e Deus eju kawēnwēn pima — io'e. ¹⁴ — Eyju ḡebum'ūm pima apēn warara'acayū be juk adi ikērēm eykuk iap kay; ikērēat epeḡujurūḡrūḡ cīcā ma'ḡu, Deus tak jeḡebu ḡu apēn juk adi ikērēat epeḡuḡēḡē iap kay. Kabi beat jeḡebu ḡu—wuyebay — io'e. ¹⁵ — Eyju ḡebum pima bit apēn warara'acayū be juk adi ikērēm eykuk iap kay, Deus tak jeḡebu apēn juk adi ikērēat epeḡuḡēḡē iap kay. Wuyebay xeku — io'e Jesus.

¹⁶ — Deus kay ḡebumap kay jekōnkōn'ūm pima eyju, eyḡuycūḡcūḡ ḡu juy epesop. Eymuḡuykuku'ukayū iḡuycūḡcūḡ oekuku ip, Deus kay ḡebumap kay jekōnkōn'ūm pima ip. Iḡuycūḡcūḡ oekuku ip, soat itaybit ojuy, “Teku Deus kay ḡebumap kay jekōnkōn ḡu iam. Jebureyū juk o'jekawēn ip. “Deus kay jījāat tekū,” i. Imēnpuye jebikuyap taḡ cuk o'jat ip—soat ma. Iboap kay ḡebum cuy eyju — io'e Jesus. ¹⁷ — Eyju bit Deus kay ḡebumap kay jekōnkōn'ūm pima, epeyewedopawuywuy juy. Epeyewedapmusem cuy dak — io'e. ¹⁸ — Imēn wara'acayū itaybit ḡu ip tekū jekōnkōn ḡu iam. Deus acā je'e itaybit iba'arēm jekōnkōn ḡu tekū iam. Ijo ba'oreat acā itaybit. Xipacat je'ḡūm eywebe. “Xipac ēn oxe,” i dak e'em Deus eywebe — io'e Jesus.

¹⁹ O'jekawēn jebekitkit pe.

— Eywebeam ade bubut epeḡuxipan ḡu juy epesop — Jesus o'e. — Ijoce imuxipan ḡu juy. Ijoce kopi'i eybubut jo'o. Hi'ep eybubut iokok an e'em Ibukurukat eyduk'a be ōm'ōm eybubut tujupa'um am — io'e. ²⁰ — Kabi be bit Deus xe epesop soat em. Eycokcok cīcā epesop. Kopi'i kake ḡu Deus xe. Hi'ep kake ḡu dak. Ibukurukayū kake ḡu dak — io'e. ²¹ — Eybubut ijodi bima soat em ḡebum epesop eybubut kay. Kabi be eyḡuy pin pima bit, ḡebum epesop kabi beat kay. Imēnpuye eycōkcōk cīcā epesop Deus xe soat em — io'e Jesus.

²² — Wuyeta kabiaap puxim. Wuyjebit peam ixē kabiaap. Wuyetadip pima soat ijo but wuywebe. Kabia daḡ ajeku. Soat ijobucap wuyekukuap puxim—Deus xe cūḡ ma wuyekukuap puxim. ²³ — Wuyetakērē bima bit, ijo ba'ore wuywebe. Kabiok taḡ ajeku. Kabiok taḡ jekukuap ikērēat mujurūḡrūḡap puxim. Imēnpuye kabiaap kabiok e'em pima, kabiok cīcā e'em wuywebeam. Ikērēat mujurūḡrūḡ cīcā wuyjuyū.

²⁴ — Pūḡ'a be, uk'a be bima, iba'ore ibuywatwat'ukat pe xepxepayū beam kapik am. Kariwayayū wara'at taḡtaḡtaḡ e'em pima, itakoma kuka o'e pūḡ kay, jekariwa kay, wara'at jekariwa ikuk pin cīcā bima. Kūyjobit kuka o'e pūḡ a'ō kay, wara'at a'ō kay kūyjobit'ūm pima. Imēnpuxim dinheiro kay jījā bima, Deus kay jījā ḡu epe'e — io'e Jesus. ²⁵ — Imēnpuye oḡuwēn eywebe: Eyaḡuy'ūm ḡu juy epesop eybubut kay — Jesus o'e cebe ip. — “Ajo paxi acejo'o?” i'ūmḡu juy epe'e — io'e. — “Ajo paxi acetikōn?” i'ūmḡu dak cuy epe'e — io'e. — “Ajo paxi aceḡuōm wuydotim?” i'ūmḡu dak cuy epe'e. Xipat eyxat kuḡ pima, eydoti kuḡ pima dak. Imēnpit ibodi ma xipat soat em Deus xe eydop am — io'e.

²⁶ — Ḡebum cuy epesop wasū kay — io'e Jesus. — Pupum ip kabi be. Taidadam ḡu ip. Jeku beat tak pupum ḡu ip, jeku bewiat mūn'a be imōḡ ām. Imēnpit Deus ixat ūmūm cebe ip—wasūyū be. Deus xe wasū teiboḡ ḡu—wuyebay xe—kabi beat xe. Imēnpit aḡ cekay ip. Imēnpuxim wuykay dak soat em aḡ. ²⁷ Ade koato mabuk wetabēḡ oḡuy iap kay ḡebum cīcā bima, eyetabēḡ xe'e? Ka'ūma. Ḡaxīn ma aco'i epe'ū.

²⁸ — Pām eydoti dak? Apēnpuye eyaḡuybabi'ūm eydoti kay? Eyaḡuybabi'ūm ḡu juy. Ḡebum cuy epesop apēn tūmūntitit aypapan iap kay. Tūmūntitit kapikpiḡ ḡu. Jesay muḡēḡēm ḡu dak ip. ²⁹ Icēmān ōn e'em eywebe. Salomāo ibubut adeat osunuy. Idip cīcāat kuḡ osunuy—jesay kuḡ. Salomāo dipap podi ma bit titip tip taḡatip. ³⁰ Ḡasū ma tūmūntitit titetabēḡ e'em. Kuyaje bit tite'ū e'em. Titip Deus a'ōbi. Imēnpuxim ja'ōbi dak eyemukaypinput je'ḡūm eywebe. Eyetabutsu ma'ḡu cekay — io'e Jesus. ³¹ — Imēnpuye eyaḡuybabi'ūm ḡu juy epesop. “Ajo paxi acejo'o?” i'ūmḡu juy epe'e. “Ajo paxi acetikon?” i dak. “Ajo paxi aceḡuōm?” i dak — io'e. ³² — Judeu'ūmayū yaḡuy'ūm iboap kay—soat kay. Eyebayat pit itaybit eyju ikuḡ'ūm pima iam—kabi beat.

³³ — Koap ḡebum cuy epesop Deus soat kukan je'e iap kay—Deus ebikuyap kay dak. Imēn ḡebum pima, Deus soat je'ḡūm eywebe. Eyxan je'ḡūm, eydotim tak — io'e.

³⁴ — Imēneju eyaḡuybabi'ūm ḡu juy epesop kuyajeat kabia kay. Kuyaje jajēm pima, eyetaybit epe'e ajo o'jebapuk ixē kabia iam—ajo xipat, ajo xipatpūt tak. Ḡasū bit eyaḡuybabi'ūm ḡu juy epesop kuyajeat kabia kay — io'e Jesus.

7

¹ O'jekawēn jebekitkit pe.

— “Eykerē jījā Deus xe,” i'ūmḡu juy epe'e warara'acat pe. Imēn tak Deus “Eykerē oxē,” i'ūmḡu je'e eywebe. ² “Ikērēat kuḡ ēn,” i'ūmḡu juy epe'e warara'acat pe. Imēn e'em'ūm pima, Deus “Ikērēat kuḡ eyju,” i'ūmḡu dak je'e eywebe. Apēn warara'acat pe eyekawēnap puxim Deus tak je'e eywebe ajo xipat jexe, ajo xipat ḡu jexe. Warara'acat pe epeḡūm pima, Deus tak je'ḡūm eywebe. Apēn cuk epeḡūm iap puxim epejat — io'e Jesus.

³ Wuymutaybitbinap ekawēn muwēnuwēn o'e Jesus—imēnpuximap ekawēn. Jebekitkit pe imuwēnuwēn o'e, itaybit am ip. Warara'acat ekukuap mukorēm ām, wuyekuku bima, imukorēmap tōm puxim Jesus xe, ip puxim tak cexe. Imēnpuye Jesus o'jekawēn jebekitkit pe.

— Te'e ma eyju jeakaḡ eybure eta beatōmtōm kay, eyeta beap'ip cocom'ūm pima. ⁴ Te'e ma eyju e'em cebe: “Ma. Otōmtōm'uk eta bewi,” i, eyeta beap'ip cocom'ūm pima — io'e Jesus. ⁵ — Eyju jewemuḡuykukukum. Koam eyeta beap'ip cuy epeyop'uk.

— Yop'uk puje, iba'ore ḡu je'e eywebe tōmtōm'uk am eybure eta bewi. Yop'uk puje, xipan epe'e ijojōm — io'e.

Imên Jesus wuymutaybitbin warara'acat kay ġu juy acejeak iam—wuyekay acã juy acejeak ikêrêat muġê buje iam—yopit ma ikêrêat muġê buje iam yoboġ ma ikêrêat muġê buje iam tak.

⁶ — Wekawên icēmān — io'e Jesus. — Soat pe ġu juy epeġuwên wekawên. Akurice buximayū be ġu juy epeġuwên, wa'ō kay ġu ip puye. Ya'ōpuruġ jede ip. Warēmtaġ webekitkit o'jukuk ip — Jesus o'e. — Xipat ma wekawên. Soat pe ġu juy wekawên epeġuwên. Dajebaro buximayū be dak ġu juy epeġuwên. Itaybit ġu ip ya'ōdip ma iam. Ixeyū be wekawên kawên te'e maap puxim — Jesus o'e cebe ip.

⁷ O'jekawên jebekitkit pe.

— Deus xewi juy epejoojuy. Iojuyjuy bima, epejat. Ixe xewi juy epejokudada. Ikudadam pima, epetobuxik. Ixe xewi iojuyjuyap xīntabi be taġtaġtaġ'iap puxim. Xīntabi be taġtaġtaġ'i bima, tomudip'uk ip eymuōm ām. ⁸ Soat ojujuy'ukat je'jat; soat kudada'ukat tobuxik; xīntabi taġtaġtaġ'iat pe xīntabi tomudip'uk ip — io'e.

⁹ — Wita'a ġu epeyaūm eyipotpot pe “Pāo'a kay ōn,” i'e buje. Ka'ūma ma ey'in wita'a o'yaūm kuka cebe pāo'a yaūmap tieġ. ¹⁰ Puybu ġu epesubuūm cebe, “Axima kay ōn” i'e buje. Kaūma ma ey'in puybu o'subuūm kuka cebe aximaūmap tieġ. ¹¹ Eyju ikêrêat kuġ. Imēnpit eyju ma xipacat ūmūm eyipotpoyū be. Apēn eyju iūmūmap podi ma eyebayat pit xipacat ūmūm jexewi iojuyjuy'ukayū be—kabi beat pit. ¹² Eybikuy warara'acat pe xipan eykuk am. Imēnpuye xipan cuy warara'acat epejukuk. Iju Moisés ekawên, Deus ekawên muwēnuwēn'ukayū emumutaybitbinap tak.

¹³ Jesus tak o'jekawên.

— Epeōm cuy xīntabi itok'īt taġ. Xīntabi itokboġ pit daxaboġ kay wuymujujuap e ma—ipiat'ajojoap kay. E pa'ore'ūmat e. Xīntabi itokboġ. Ade wuyjuyū ie daġ jekukum. ¹⁴ Xīntabi itok'īt pit e pa'oreat e xīntabi. Wuytait'icap e. Pūġpūġ ma wuyjuyū ie dobuxikxiġ.

¹⁵ Jesus dak o'jekawên jebekitkit pe.

— Eyday'em'um cuy epesop eymuġuykuku ojuyayū kay—jewexe Deus ekawên muwēnuwēn'ukayū kay. Omuyku ip. Ovelha jo'i ma'ġu ip jajēm, badi bit ip ika'uayū buxim, akurice buxim. Eykay itakomaayū ma ip, xipacat co'iaiyū ma'ġu ip jajēm — io'e. ¹⁶ — Eyetaybit widaōhō ya'a'e ġu e'em—uva'a iam. Eyetaybit tak aru'ip taġ figo'a'e ġu e'em iam. Imēn eyetaybit widaōhō, aru'ip tak. Ya'a nomuju eyetaybit iboyūm. Imēnpuxim tak eyetaybit je'e abuyū jewexe Deus ekawên muwēnuwēn'ukayū iam. Xipat'ūm cekukuap tomuju eyetaybit ixeyūm.

¹⁷ — Yopxipacat'ip ya'a xipat e'em. Yopxipat'ūmat'ip ya'a dak xipat ġu ma e'em. ¹⁸ Yopxipat'ip pit yaku'ūm an ġu aypatpan. Yopxipat'ūmat'ip tak yaku an ġu aypatpan. ¹⁹ Yop yaku'ūmat'ip soat wuyju ixikxiġ, takatkan daxa be ixik am. ²⁰ Apēn yopxipat'ūmat'ip ya'a dak xipat ġu ma e'em; imēnpuxim jewexe Deus ekawên muwēnuwēn'ukayū xipat ġu jeku.

— Imēneju eyetaybit epe'e pebicayū jewexe Deus ekawên muwēnuwēn'ukayū xipat'ūm cekukuap tomuju — io'e Jesus.

²¹ — Deus soat kukanap kabia je'e ip owebe: “Ēn ocekekukat,” i. Soat pit jeōm ġu Deus xe kabi be—webay ibikuyap taġ cekuibiyū acã—kabi be omuyat a'ō kayayū acã — Jesus o'e.

²² — Ġebujeat kabia Deus abuyū ikêrêat kuġ iap ġuwên. Adeayū je'e'e ip owebe: “Ocekekukat! A'ōbi ocekekuku. Xipacap oceġuwēnuwēn—Deus soat kukukaniap muwēnuwēn oceju,” i. “A'ōbi ibiōġbuk kērēayū oceġujēmujem wuyjuyū xewi,” i dak je'e. “A'ōbi ocewebe i'e ba'oreat oceġubapukpuk,” i dak je'e.

²³ — Ġebuje ōn je'a'ōbu.

— “Wetaybit ġu oġuy eyjum. Pūġ em tak ka'ūma,” ioce'e — Jesus o'e. — “Wedē epe'e oxewi. Ikêrêat muġêġēm acã epekuku,” ioce'e dak — Jesus o'e.

²⁴ — Wa'ōkayayū itaybicat puxim ip—aġokatkat puxim ixeyū wekawên coco'ukayū. Ixe aġokatkat uk'a o'yamuy wita'a jeje. Uk'a'abi'ip o'yopmuy wita'a jeje. ²⁵ Muba'at

oajēm wita'a jejeiat'a kay—muba'atxixi. Muba'at idibi o'timuboğ. O'tiajēm. Kabidoxixi dak o'subidoakaka. Imēnpit o'ya'at ğu yacem puye, wita'a jeje buye — io'e Jesus cebe ip.

²⁶ — Wa'ō dağ ğu jekuku'ukayū itaybit'ūmat puxim—waramtağ ma uk'a o'yamuyiat puxim ip—wekawēn kay'ūmayu. Wa'ijojom ip. Inaka kūyjobit ğu ip wa'ō kay. Warēmtağ uk'a o'yamuyiat puxim—ağokatkat puxim—yağuyba'arēmat puxim. Ixe ağokatkat uk'a o'yamuy ipi ju, ka'oririt pe. Cem ğu o'yamuy.

²⁷ — Muba'at oajēm ka'oririt peat'a kay. Idibi o'tiajēm—tiboğati. Kabido dak o'subidoajēm. O'subido'at bidoboğ ya be. O'ya'at. Iğo'a o'ya'ūm cīcā, o'ya'at puye — io'e Jesus.

²⁸ Soat yağuybabi'ūm ip osodop, Jesus ekawēn eperē buje.

— Wara'an wuymutaybitbin Jesus — io'e ip. — Idim cīcā teku wuymutaybitbin — io'e ip.

²⁹ Ja'ōbi imutaybitbin Jesus osunuy. Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū buxim ğu imutaybitbin osunuy.

8

¹ Ğuyjom o'kop Jesus co'a bewi. Ade dak o'kop ip Jesus tomuju. ² Kopkom pima, ierepat oajēm Jesus kay, jemu'ada am. O'jeğ'aecōğcōğ cewap, Jesus ya'ōbuyxiat puye.

— Kariwa — io'e Jesus pe. — Ebu'u'ūm pima, omu'adam ece — io'e Jesus pe.

³ — Obu'u ğu. Jemu'ada ōn — Jesus o'e. O'jebaepucūğ. O'ğucay. O'je'ada dao ma. Ierep topibit xipat o'e.

⁴ — E'adaap cuy eğuwēn ğu warara'acat pe — io'e. — Paĩ kay juy eju — io'e. — Ecewemubapuk cebe emu'adaam itaybit am — io'e. — Xepxem cuy pukaso eğūm paĩ be Moisés ekawēn tağ. Imēn ece'e soat ijoceayū itaybit am Jesus ierepat o'ğu'ada iam. Ēn pit eğuwēn ğu e'adaap. Paĩ ma juy ğuwēn e'adaap — Jesus o'e ierep tūbit pe.

— Hm hm — io'e.

⁵ Cafarnaum ka be Jesus ajēm puje, sorarayū kukukat oajēm. Jesus kay oajēm.

— Kariwa! — io'e Jesus pe. ⁶ — Obuywatwat'ukat opop oduk'a be. Ipi jījā opop. Jebit oe'ūat puxim. Iwātaxipi jījā ma. Ikop pa'orean — io'e Jesus pe.

⁷ — Ijom puk ōn pit, imu'ada am — Jesus o'e.

⁸ — Ka'ūma, Kariwa — io'e. — Eju ğu juy oduk'a kay, wa'ōbuyxi'ūm puye, Judeu'ūmat ōn puye. A'ōm ma juy eğu'ada. “Ece'ada juy,” i ēn e'em pima, obuywatwat'ukat je'ada — io'e Jesus pe.

⁹ — Ōn tak warara'acat mujujum. Wa'ō kay kūyjobit ip wesorarayū. Pūğ pe ōn e'em, “Ejēm,” i bima, je'jēm. Wara'at pe ōn e'em, “Ejot,” i bima, je'dot. Obuywatwat'ukat pe ōn e'em, “Imēn cuy ece,” i bima, imēn je'e.

— Apēn wesorarayūm wa'ō kay, imēn tak a'ōbi ma obuywatwat'ukat je'ada — io'e Jesus pe.

¹⁰ Iboap co buje, Jesus itabēğ o'e.

— Soat Judeuyū etabucap podi ma itabut okay iğo sorarayū kukat, Judeu ğu ma'ğu — io'e Jesus jenomujuacayū be. ¹¹ — Adeayū jajēm ip Deus dopap pe—Judeu'ūmayū, mesa koreren jabik ām Abraão eju, Isaque eju dak, Jacó eju dak. Soat eipi bewi jajēm ip. Pūğ ixeyū'in kaxijēmap ka bewi jajēm ip. Wara'acayū ixeyū'in kaxiajēmap ka bewi jajēm ip, kabi beat soat kukan pima. Icockok cīcā e'em ip — io'e Jesus. ¹² — Ajēmjēm ip pima, Deus Israel naxeğebitbit joxik ip wūy ma kabiokboğ pe. Iboce ma tōtōn jeedop. Tūy yēyēy ipi bun jeedop — io'e Jesus jenomujuacayū be.

Ipiat'ajoap ka be iap muwēnuwēn o'e Jesus—kabiokat ka be iap.

¹³ — Eju eduk'a kay — Jesus o'e sorarayū kukukat pe. — Kuy ebuywatwat'ukat o'je'ada, okay etabut puye — io'e Jesus.

O'je'ada ğe buje bit. Ibuywatwat'ukat o'je'ada.

¹⁴ O'ju. Jesus oajēm Pedro duk'a be. O'ōm. Pedro daxijo o'jojojo. Ipa'i jījā opop xeku.

¹⁵ Jesus o'ğucay ipa'iat. O'subaixik. Imēnpuye ipa'i'ūm o'e. Xipat o'e. O'kop cama bewi. Jesus xat o'ğuğē cebeam.

¹⁶ Katpuje ma iboceayū ibiōḡbuk kērēat kuḡayū o'tujowat ip Jesus kay. Imu'ada am, o'tujowat ip. Ade osodop ip—iwātaxiapiayū. Ibiōḡbuk kērēayū o'ḡujēm Jesus ikukayū bewi.

— Epejēm — io'e cebe.

O'ajēm ip Jesus a'ōbi. Iwātaxiapiayū dak o'ḡu'ada'ada.

¹⁷ Isaías juk o'jekawēn kuyjeayū be. Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat juk o'jekawēn. Jesus muwēnuwēn o'e.

Iwātaxiapiayū o'ḡu'ada xeku, ibaca'ūmayū dak, i juk o'e kuyjeayū be.

Jesus o'ḡujēm xipāt'ūmayū jemumukukukayū xewi—ibiōḡbuk kērēayū. Imēn Jesus e'eap puye, soat itaybit o'e icēmān Isaías'ūm ekawēn iam.

¹⁸ Adeayū o'je'awero ip Jesus kay. Timudek pin Jesus, ade buye.

— Ġa'a — io'e. — Iodi atimudek cuy.

¹⁹ Moisés ekawēn imutaybitbin'ukat tak oajēm.

— Omutaybitbin'ukat — io'e cebe. — Soat ka daḡ ojekuku eweju ejuap taḡ — io'e.

²⁰ — Tapu — Jesus o'e. — Oweju jekukuayū ya'ūmḡu jedopdopap'a — io'e cebe—Moisés ekawēn imutaybitbin'ukat pe. — Kak ikūykēy. Wasū dak topipe. Ōn pit ka'Ūma. Ya'ūmḡu odopdopap'a — io'e—Jesus o'e—soat waḡo o'e.

²¹ — Kariwa! — io'e wara'at Jesus pe. — Koap webay'ūm ojokot. Ġebu je cum puk ōn eweju — io'e Jesus eju jekukuat.

²² — Kā'ā. Ejot cuy okay — Jesus o'e cebe. — Deus ekawēn kay'ūmat jebadipyū'ūm'ūm jokot. Ēn pit ka'ūma. Oweju juy ejekuku — io'e.

²³ Kobe be oōm Jesus. O'timukek ip, wīnābu o'timudek ip—Jesusyū.

²⁴ Timudekdeḡ pima ip, kabidoxixi oajēm. Oajēm iodi kay. Topapūn kobe o'e idibim, kabidoxixi ajēm puje. Kobe daḡacat iparara ip o'e kabido buxixim. Jesus pit ixet kobe be.

²⁵ Jesus o'ḡuwurūḡ ip—ceweju etaybitbinayū.

— Kariwa! — io'e ip. — Ocedaxijom ece. Akōm wuyju!

²⁶ O'jewurūḡ Jesus.

— Apēḡām puxim eyparara? — io'e. — Apēnpuye eyetabutbūt okay? — io'e ipararaayū be. — Eypararam ḡu juy epesop. Okay juy eyetabut cīcā.

— Ebidopon! — io'e kabido be. — Edipon! — io'e iodi be. Imēnpuye kabidoxixi o'subido'ūm. Iodi dak tistem cīcā o'e Jesus a'ōbi.

²⁷ — Apen ibo o'jebapuk? — io'e ip. — Abu sute? Kabidoxixi o'subido'ūm ya'ōbi. Iodi dak kūyjobit ya'ō kay — io'e ip. Jesus muwēnuwēn o'e ip jewewebe.

²⁸ Kabido'ūm puje, o'timudek ip. Gadara eipi daḡ oeku Jesus. Xepxep osodot ip—ibiōḡbuk kērēat kuḡayū. Ika'u jījā o'e ip. Ce'ū'ūayū mōḡmōḡap pewi osodot ip. Bomaku nuynuy soat em. Ixeyū buxixim, e daḡ kapkap ḡu o'e ip—ibo ka watwat—Gadara ka watwat.

²⁹ — Deus ipot ēn — io'e ip Jesus pe. — Aḡ cuy ocesūy. Jajēm ḡu juy ocekey ipiat'ajoan ocewebe ipi ūm awap ma — io'e ip Jesus pe.

³⁰⁻³¹ — Ite aḡokatkayū xewi ocemujēm puje, ocemujum ece dajebaro be—ibiōḡbuk kērēayū o'e cebe. Imēn ma o'e ip, dajebaro bomaku wurūrūrūḡ puye—ade dajebaro.

³² — Epejēm — Jesus o'e.

O'jēm ip aḡokatkayū xewi.

O'ju dajebaro kay. Oōm. Imēnpuye dajebaroyū daudaum o'jenapōn co'a pēnpēn taḡ. Iodi be o'kop ip. Oakōmkōm ip. Jeabokaboḡ ip oap.

³³ Dajebaro kukukayū owatwat ip. Soat muwēnuwēn o'e ip aḡoka watwat pe. Dajebaro aokaap awēḡ muwēnuwēn o'e ip aḡoka be. Ibiōḡbuk kērēat kuḡ topibiyū awēḡ tak yawēḡ muwēnuwēn cīcā o'e ip.

³⁴ Ġebu je Jesus o'topabe ip—aḡoka watwat—soat.

— Ejēm cuy oceka bewi — io'e Jesus pe.

² Aḡoka watwat ijebit e'ūat o'tujowat Jesus kay. Ixexecap pe ixe ijebit e'ūat o'tujowat ip. Jesus itaybit o'e cekay itabut ip iam. Imēnpuye o'jekawēn ijebit e'ūat pe:

— A'ōcam cuy — io'e cebe. — Ikērēat kuy oju'uk ewebewi, tapu. Iboap ikērēat kay ḡebum ḡu oce, i'uk puje — io'e. — Pūḡ em tak ka'ūma — io'e—Jesus o'e ijebit e'ūat pe.

³ — Ite Jesus “Deus co'i ōn,” i napa ma teku e'em — Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū napa ma o'e.

Pūḡpūḡ ixeyū'in napa ma o'e jewewebe.

⁴ Jesus itaybit o'e apēn jewaḡuydadam ip iam.

— Apēnpuye ikērēm epeyewaḡuy? — io'e Jesus Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū be.

⁵ — “Ikērēat oju'uk ewebewi,” i kuy oce cebe — io'e. — Imēnpit eyetabut ḡu ikērēat'uk put owebe iap kay — io'e. — “E'āy,” i oce ibima, “Eceḡḡḡḡḡ,” i dak, eyetabut ḡu kuka epe'e okay — io'e.

⁶ — Soat waḡo ōn — Jesus o'e. — Wa'ōbi teku oḡu'ada. Imu'adaap co buje, “Ja'ōbi ma teku o'ḡu'ada,” i epe'e — io'e cebe ip.

ḡebuḡe Jesus o'jekawēn ijebit e'ūat pe.

— E'āy — io'e cebe. — Eju eduk'a kay. Exexecap cuy etujowat eweju — io'e.

⁷ O'āy. Jexexecap kuḡ o'ju jeduk'a kay.

⁸ Adeayū iparara jījā o'e ip, iboap tobuxik puje.

— Ka'ūmḡu xipacat Deus co'iat — io'e ip. — Deus Jesus a'ō mubacaat puye. Imēnpuye ixe Jesus pe ikērēat i'uk put wuyxewi — io'e ip.

⁹ Ibocewi Mateus o'jojojo Jesus.

Oajēm Jesus Mateus kay. Ixe Mateus xik'i osunuy jekapikpikap'a be—iecuḡap edinheiro bubuap'a be.

— Ejot. Oweju ejeku — io'e Mateus pe.

O'āy. Oeku Jesus eju.

¹⁰ Mateus tuk'a be oajēm ip—adeayū, jekōn ām. Oabikbik mesa koreren iecuḡap edinheiro bubu'ukayū, Deus xe ikērēan e'e'ukayū dak, Jesus tak, Jesus eju etaybitbinayū dak. Soat ip oabikbik mesa xe jekōn ām.

¹¹ — Apēnpuye ixeyū eju eymutaybitbin'ukat jekōnkōn—iecuḡap edinheiro bubu'ukayū eju? Ikērēat muḡēḡē'ukayū eju dak? — Fariseuyū o'e Jesus etaybitbinayū be. Imēn kawēnwēn o'e ip, Jesus jekōnkōn o'jojojo ip puye.

¹²⁻¹³ O'jede ḡu imutaybitbinayū. Jesus pit Fariseuyū o'ya'ījojo. O'jekawēn.

— Iwātaxipi'ūmayū wuyanūḡtata'ukat kay je'ju ḡu—iwātaxipipiyū acā — io'e. — Imēnpuxim ōn tak jewexe xipacayū nomuwā ām ḡu ojot—xipat'ūmayū nomuwā ām acā. Ikērēat uk am ixeyū bewi ojot. Imēnpuye cekōn ikērēat muḡēḡē'ukayū eju — io'e.

— Cum cuy eyju eymutaybitbinayū kay — io'e — eytaybit am apēn Deus ekawēntup e'em iam — io'e Jesus Fariseuyū be. — Imēn opop ibararakat:

Idip ma oxe warara'acayū eyetabotaidabotbot pima. Imēnpit idip ḡu oxe warara'acayū kay ḡu eyetabotaidabotbot pima, obuyxi am carneiroyū mupīḡ ma'ḡu eyju, i — io'e.

— Imēnpuye ijoce jewexe xipacayū nomuwā ām ḡu ojot—xipat'ūmayū nomuwā ām acā — io'e Jesus.

¹⁴ João Batista eju etaybitbinayū oajēm ip Jesus kay.

— Apēnpuye Fariseuyū jekpiwan ma jewemureren Deus eju kawēn ām—oceju dak, eweju etaybitbinayū bit jekōnkōn ip pima? — io'e ip.

¹⁵ — Oweju etaybitbinayū jekōnkōn, ōn ceweju ip puye. Ōn pit ceweju ip'ūm pima, jekōnkōn ḡu ip. Jekpiwan ma jewemureren ip Deus eju kawēn ām. Imēn soat itaybit e'em iḡuycūḡ cīcā ip iam. Ōn iwadip puxim. Iwadip cexe ip pima, abu ixeyū'in iḡuycūḡ e'em—jewebumūnap epeta be tomuwāibiyū'in? Ka'ūma ma! Imēnpuxim oweju etaybitbinayū jekōnkōn ip. Jewebumūnap epeta be tomuwāibiyū buxim ip — io'e Jesus.

¹⁶ Jesus wuymutaybinap ekawēn o'ḡuwēn cebe ip—imēnpuximap ekawēn. Imēn o'ḡuwēn.

— Paḡo iisuan ḡu imuwaketken wuyju—toti iorokat muwaketken. Iisuat pit imuwaket puje, jewa'i'in biḡ ma idieḡboḡ e'em — io'e Jesus.

¹⁷ — Uva'abidi tiisuati dak acetimōḡ yaiisuat'a daḡ — io'e Jesus. — Ya iisuat taḡ'ūm pima, o'jeabaḡ kuka — io'e. — Imēnpuye uva'abidi tiisuati acetimōḡ timūn'a be—yaiisuat'a be, uva'abidi cediepuayat puxixim, tiporoyat puxixim, timun'a'ūmap puxixim — io'e Jesus João Batista eju etaybitbinayū be.

Iboam e'em pima, “Wekawēn paḡo iisuat puxim, uva'abidi tiisuati buxim tak,” i'e ojuy osunuy. Imēn Jesus o'e. Kawēn iisuat ma Jesus ekawēn o'e ḡasū bit. Fariseuyū ekawēn taḡ ḡu o'e, Saduceuyū ekawēn taḡ ḡu o'e dak.

¹⁸ Judeuyū kukukat tak oajēm Jesus kay. Ixe osunuy Deus eju kawēnwēnap'a kukukat. O'jēḡ'aecōḡcōḡ Jesus topa be, ibuyxi am.

— Odaxit ḡaxīn ma oe'ū — io'e Jesus pe. — Ejot pima bit, eḡu'ada. Jetait — io'e Jesus pe. — Ebuesubumōḡ ijeje bima, je'ada odaxit — io'e.

¹⁹ — ḡa'a — io'e. O'ju ip—Jesusyū. ²⁰⁻²¹ Cucum pima, pūḡ ayacat oajēm Jesus tomuju, cesay mucay am—Jesus ekabek ukpu mucay am. 12 koato bun ma ixe ayacat iwātaxipipin o'e, doybucukcuḡ ḡu buye.

— Cesay mucay buje ma, oce'ada — ixe ayacat o'e jewebe ma. Jesus ekabek o'ḡucay. ²² O'jekorepēn Jesus.

ḡebuḡe Jesus ayacat o'jojo.

— A'ōcam cuy — io'e ayacat pe. — Etabut okay. Imēnpuye ḡaxīn ma eceje'ada — io'e. Dao ma o'je'ada ixe ayacat.

²³ Oajēm ip Judeuyū kukukat tuk'a kay. Ade wāwām ip osodop. Jebubut'uk muydedeayū dak o'jojo Jesus. Imuydedem ip Judeu babi daḡ. Cebabi daḡ tak wāwā ip osodop.

²⁴ — Ce'ū ḡu teku. Yaypan'isuat ixet ā — io'e Jesus wāwāyū be. Jesus itaybit o'e yaypan'isuat'ūm oe'ū iam. Inaka waram imutain. Imēnpuye “Ixet ā,” io'e. Wāwāibiyū bit jewaywayway ip o'e Jesus kay. Jesus o'e cebe ip:

— Epejēm uk'a bewi — io'e.

O'ḡujēm.

²⁵ Ijēm puje, Jesus oōm yaypan'isuat kay. O'subaixik. Dao ma o'je'ada. Itait o'e waram ḡuto ce'ū topibit, Jesus o'subaixik puye. Ixe o'kop—ce'ū topibit.

²⁶ Ipi juayū ce'ū topibit awēḡ o'yawēḡmupōḡ ip. Jekawēnwēn o'e ip soat taḡ—soat ibo eipi daḡ.

²⁷ Jesusyū eipi kukukat ka bewi cēm puje, xepxep o'ju Jesus tomuju—ita'ūmayū.

— Etabotaidabotbon cuy eḡuy ocekey — io'e ip. — Ocemu'ada am — io'e ip Jesus pe—Davi'ūm naxeḡebit pe—Judeuyū ajojoyū'ūm'ūm kukukat naxeḡebit pe.

²⁸ Oajēm ip Jesus kay, ixe jeduk'a be ōmōm pima.

— Eyetabut tu okay—eyemu'ada ōn iap kay? — io'e Jesus cebe ip.

— Hm hm — io'e ip. — Ocetabut, kariwa.

²⁹⁻³⁰ O'sutamucay Jesus ita'ūmayū. O'je'ada.

— Eyju eyetabut okay buye, ōn jeymu'ada — io'e Jesus itā'ūm topibiyū be. Itate o'e, Jesus o'sutada buye.

— Eymu'adaap epeḡuwēn ḡu juy eybureyū be—ka'ūma be ma — io'e Jesus.

³¹ Imēnpit je'adaap o'ḡuypōḡpōḡ ip soat kaka daḡ.

³² Jesusyū uk'a be cēm cēm pima, iboceayū ibiōḡbuk kērēat kuḡat o'tujowat Jesus kay. Cekawēn pa'oreat o'e ixe, ibiōḡbuk kērēat kuḡ puye. O'tujowat ip Jesus pe, imu'ada am.

³³ O'je'ada Jesus a'ōbi. Aḡokatkat pewi ibiōḡbuk kērēat cēm puje, xipan o'jekawēn ma, o'je'ada buye.

— Abu yaḡuyḡuy imēn o'jebapuk iam? — adeayū o'e ip jewewebe. — Ka'ūma ma ijo'iat imēn wuyjojo ḡu Israel eipi be—wuyeipi be — io'e ip.

³⁴ Imēnpit Fariseuyū o'jekawēn. Napa ma o'jekawēn ip.

— Jesus ibiōḡbuk kērēat mujēmjēm cebewi ibiōḡbuk kērēayū kukukat a'ōbi—Satanás a'ōbi — io'e ip napa ma.

³⁵ O'ju Jesus ikaboḡatka daḡ, ika'icatka dāḡ tak. O'ju aḡoka watwat mutaybitbin. Judeuyū Deus eju kawēnwēnap'a be imutaybitbin o'e. Deus soat kukanap o'ḡuwēnuwēn soat pe—kawēn idipat. Imēn ma imutaybitbin ip oeku. Ibomaayū mu'ada'adam oeku: iwātaxipipiyū, ibaca'ūmayū dak—soat mu'ada'adam oeku. ³⁶ Itabotaidabotbot ma iboka watwat kay Jesus osunuy, yaḡuybabi'ūm osodop puye. Ovelha buxim ip, jekukat'ūm pima ip. Imēnpuxim ika beacat ikukuk'ukat'ūmayu osodop ip, ka'ūmḡu ibuywatwat'ukat puye.

³⁷ Imēneju Jesus o'jekawēn jeweju etaybitbinayū be.

— Kadai ya ade opop—kadai'a—yaopat'a. Pūḡpūḡ pit omuyku ip yabu am — io'e cebe ip. ³⁸ — Epeyekawēn cuy kapikpik'ukayū kukukat pe. I juy ep'e cebe: “Kapikpik'ukayū eḡuju juy kadai'a bu am,” i — io'e Jesus jeweju etaybitbinayū be.

Imēn Jesus kawēnwēn o'e, Jesus eju adeayū ceku pin ip puye. Apēn kadai ya ade o'yadop—kadai'a yaopat'a; imēn tak adeayū ceku pin ip Deus emunaē eju. Imēnpit pūḡpūḡ oekuku Jesus kawēn muwēnuwēn ijodiacat pe. Imēnpuye imuwēnuwēn'ukayū kukat eju juy jekawēn ip Deus eju.

— Adeayū juy eḡuju ekawēn muwēn ām — i juy e'em ip cebe.

10

¹ Jesus 12 beayū o'tomuwā—jeweju etaybitbin'ukayū. O'tomuwā, ja'ōbi soat mu'ada am—iwātaxipipiyū mu'ada am, ibiōḡbuk kērēayū mujēm ām tak—ja'ōbi imujēm ikuḡayū bewi—soat ip pewi. Ja'ōbacaap o'ḡūm cebe ip—12 beayū be.

²⁻⁴ 12 beayū ibutet 12 butet pe osodop ip. Ibūrū ma ibutet osodop ip—Jesus emumujuyū butet: Koapat Simão i, André i, Tiago i, João i, Filipe i, Bartolomeu i, Tomé i, Mateus i, wara'at Tiago, Tadeu i, wara'at Simão, Judas Iscariotes i. Ibūrū ma ibutet osodop ip.

Wara'at putet Pedro i ibutet osunuy—Simão butet. André Pedro kitpit osunuy. Tiago, João dak, Zebedeu ipotpoyū osodop. João Tiago kitpit osunuy. Mateus iecuḡap peam Israel naxeḡebitbit xewi dinheiro bubu'ukat osunuy. Wara'at Tiago Alfeu ipot osunuy. Wara'at Simão Israel eipi kay cīcāat osunuy. Judas Iscariotes ḡuyjom Jesus o'ḡūm cekay itakomaayū be yaoka am. Ibūrū ma osodop ip—12 beayū—Jesus eju jekuku'ukayū.

⁵⁻⁶ 12 beayū o'ḡuju Jesus.

— Epeju Israel naxeḡebitbit kay — io'e cebe ip. — Itabidaoayū buxim ip — io'e. — Ovelhayū buxim ip — io'e Jesus. — Wara'at eipi bewiayū kay epeju ḡu — io'e 12 beayū be. — Israel naxeḡebitbit kay acā juy epeju. Judeu'ūmayū kay ḡu epeju, Samaria eipi beayū kay ḡu dak — io'e. ⁷ — “Ijasun Deus soat kukan je'e,” i juy epe'e Judeuyū be, Israel naxeḡebitbit pe cucum pima eyju — Jesus o'e 12 beayū be.

⁸ — Iwātaxipipiyū epeḡu'ada juy ip — io'e cebe ip. — Ce'ū'ūayū dak epeḡutait. Waram jetait ip — io'e Jesus. — Ierepayū epeḡu'ada juy — io'e cebe ip. — Ibiōḡbuk kērēayū dak epeḡujēm cuy ibiōḡbuk ikērēat kuḡayū bewi — io'e Jesus. — Imēn epe'e juy wa'ōbi—ce'adaap epe'e juy. Epeteida ḡu juy. Imēn ām cuk oḡūm wa'ōbacaap eywebe teidam ḡu — io'e Jesus cebe ip.

⁹ — Dinheiro epetujowat ḡu juy eyweju. Ouro epetujowat ḡu, prata dak ka'ūma. Cobre dak ka'ūma. Epetujowat ḡu juy dinheiro mūn'a be. ¹⁰ Cucumap pubut mūn'a dak epeyadujowat ḡu juy. Xepxem cuy epetujowat ḡu—eydoti, pūḡ ma acā. Sandália dak ka'ūma. Eyba'ip tak epeyoptujowat ḡu juy. Eybuywacayū ma juy eyxan je'ḡūm. Imēnpuye eybubut epetujowat ḡu juy — io'e Jesus.

¹¹ — Ajēm pima aḡoka be jeduk'a be eyḡuyḡuy pinat epetobuxik cuy. Ixe duk'a be juy epesopsop, ibo aḡoka be bima — io'e Jesus. ¹² — Ixeyū duk'a be ōmōm pima, epeyekawēn tuk'a beayū eju. Kato juy epe'e cebe ip — io'e Jesus.

¹³ — Ğebuje eyekawën kay ya'õpĩcũġcũġ je'e ip. Ya'õpĩcũġcũġ je'e ip, eyekawën kay buye. Imënpit wara'acayũ eyekawën kay'ũm pima bit, ya'õpĩcũġcũġ ġu je'e ip. Epajëm cexe ip. Imënpit te'e ma epe'e, “Wuykabia,” cebe ip. “Epeõm,” i ġu je'e ip, eyekawën kay'ũm puye.

¹⁴ — Eykay'ũmayũ bewi epejëm cuy, eyekawën kay'ũmayũ bewi dak. Cëm pima eyesandália epeġupoypoy, “Deus ipiat supi'ajoat eywebe ya'õ kay'ũm puye” iap mubapuk am ibo ka watwat pe. Imën cuy epe'e cebe ip, aġoka bewi wan pima, uk'a bewi wan pima — Jesus o'e 12 beayũ be.

¹⁵ — Deus kũyjobit'ũmayũ be ipiatpi'ajoap kabia bima, Sodoma ka watwat pe ipiat supi'ajoat, Gomorra ka watwat pe dak. Ixeyũ be iap podi ma bit ibo ka watwat pe ipiat supi'ajoat, eyekawën com ip ibu'u buye. Iboap kay ġebum cuy epesop — io'e.

¹⁶ — Ya'õpicũġ cuy epesop — io'e cebe ip. — Eymujum õn. Ovelha buximayũ eyju. Widayũ parakpe eyju ovelhayũ buxim. Imënpuxim eykay itakomaayũ parakpe eyju. Ovelhayũ be bit i'e baõre akuriceyũ be. Imënpuxim eywebe i'e ba'ore eykay itakomaayũ be.

— Wa'õbi eyju buje, itaybit cĩcãayũm epesop. Aġ cĩcã juy epesop. Dao ġu juy eyetakomãm cekay ip — io'e Jesus.

¹⁷ — Aġ cuy epesop — io'e. — Eykay itakomaayũ jeydaomũn. Jeydujowat ip wuyekawën coco'ukayũ be. Jeymupokupok ip Deus eju kawënwënap'a be jetakomaap kay. Ixee bum jeymupokupok ip — Jesus o'e. ¹⁸ — Eyju webekitkit puye jeydujowat ip ipi kukayũ be, kariwayayũ be dak. Jeydujowat itaybit am eyetabucap xipat cexe ip iam ma, eyetabucap xipat'ũm cexe ip iam pit. Kawën idipat epeġuwën cebe ip, Judeuyũ'ũmayũ be dak — io'e Jesus. ¹⁹ — Eyaġuybabi'ũm ġu juy epesop, eyetaybit'ũm puye ajom epeyekawën iam, apën epeyekawën iam tak. Eydujowatwan pima ip, Deus o'ġuwën eywebe ajom epeyekawën iam. Imën jeymutaybin. ²⁰ Wa'õbi juy epeyekawën. Imën epeyekawënwën Deus biõġbuk ma kawënwën je'e eywebewi—Wuyebay biõġbuk — Jesus o'e cebe ip.

²¹ — Adeayũ jebadipyũ kay itakoma je'e, ixeyũ webekitkit puye. Iwaġo jekitpit tujowat cekay itakomaayũ be yaoka am. Ikitpit tak jewaġo tujowat yaoka am. Ipotpet tak itakoma jĩjã je'e jebay kay. Jebay tujowat cebe ip, yaoka am — io'e. ²² — Soat ixeyũ itakoma jĩjã je'e eykay, eyju webekitkit puye. Ipiat pibun eyetaxi bima, Deus a'õ daġ jekukum cuy eyju. Ğuyjom Deus jeymuy, cexe soat em eyedop am — io'e.

²³ — Eywebe ipiat supi'ajojo bima, epeyenapõn cuy. Imën e'e ip pima pũġ ka be, epeyenapõn cuy wara'at ka be—aġoka be — io'e cebe ip. — Soat waġo õn — Jesus o'e. — Waram wajëm awap, ade aġoka daġ epeju—Israel naxeġebitbit eipi daġ — io'e Jesus.

²⁴ — Imutaybitbin'ukat podi ġu je'e jewēju etaybitbinayũ itaybit ip. Kariwa dak podi ġu dak je'e jekapikpiġ'ukayũ kapikpiġ ip. ²⁵ Imënpuye kapikpiġ'ukayũ icokcoġ cuy jeedop ip, jekariwa buximayũ ip puye. Itaybitbinayũ dak icokcoġ cuy jeedop ip jemutaybitbin'ukat buximayũ ip puye. Ijoceayũ cekariwa a'õ ya'õmuy ip pima, “Belzebu teku,” i bima ip, cebekitkit a'õ dak ijo'i ma ya'õmuy je'e ip. Cekariwa omuymuy ip pima, cebekitkit tak imuymuy ip cekariwa muymiyap podi ma — io'e Jesus.

²⁶ — Eypararam ġu juy epesop ixeyũ e'eap puxixim — io'e jebekitkit pe. — Yajuyjuyat jewedobuxik ġuyjom. Iba'arëmat ibapuk je'e soat xe. ²⁷ Imënpuxim ajo oġuwën eywebe, kawënwën wuyewewēju ma, ijop epeġuwën soat pe ġuyjom — io'e. — Ibadadaap kay epeya'ijojo, ijop soat pe epeġuwën ġuyjom — Jesus o'e.

²⁸ — Eypararam ġu juy epesop eyaoka ojuyayũ buxixim — io'e jebekitkit pe. — Wuyejebit aoka but ip. Imënpit wuybiõġbuk aoka ba'ore cebe ip — io'e. — Deus puxim pit cuy eypararam epesop. Wuyejebit muy'ũm put cebe, wuybiõġbuk tak. Ipiat'ajojoap pe imu'ũm put — Jesus o'e.

²⁹ — Xepxep pe pidiwe dei tei'it ma—pũġpũġ centavo ma—wasũ yopĩcat tei. Imënpit pũġ wasũ yopĩcat at'an pima, Deus itaybit ixewasũ o'at iam. Deus a'õbi acã je'at — Jesus o'e. ³⁰⁻³¹ — Deus xe teibõġ ġu wasũdei. Imënpit aġ cekay. Imënpuxim wuykay dak aġ soat

em. Deus itaybit wuyadap peburūdap iam. Imēneju eyaḡuybabi'ūm'ūm ḡu juy epesop. Deus soat itaybit wuyekuku iam — io'e.

³² — Eyju “Jesus ebekitkiyū oceju,” i soat pe e'em pima, ōn tak “Teyūku webekitkit,” i oce webay be—kabi beat pe — io'e Jesus jewēju etaybitbinayū be. ³³ — Eyju bit e'em warara'acayū be, “Jesus bureyū ḡu oceju,” i bima, ōn tak “Iteyū bure ḡu ōn,” i oce Webay be—kabi beat pe — io'e Jesus.

³⁴ — Epeyewaḡuy ḡu juy: “Jesus osodot kaba'ūm wuydop am,” i. Ojot puye, ipi watwat pe wara'at taḡtaḡtaḡ ma jekuku. Itakoma je'e ip jewewekay. Pajam jewaokakam je'e ip — Jesus o'e. ³⁵⁻³⁶ — Ibadipyū itakoma cīcāyū je'e jewewekay, pūḡpūḡ ixeyū'in okay itabut puye — Jesus o'e. — Cebay ma okay je'e. Ipot pit okay ḡu je'e. Ixi ma okay je'e. I'iyū okay ḡu je'e—ayacayū. I'it tayxi okay ḡu je'e. Yuktayxi okay je'e. Imēneju wara'at taḡtaḡtaḡ ma jeku ip — Jesus o'e cebe ip.

³⁷ — Eyebay kayap podi ma okay'ūm pima, oweju jekukuayū ḡu epesop, eyxi kayap podi ma dak, eyekpotpoyū kayap podi ma dak, eydaxityū kayap podi ma dak. ³⁸ Owebeam je'ū ibu'u'ūmat puximayū acā webekitkit ma oxe. Korosa jeje je'ū ām, korosa dujuwatwan ōn pima, webekitkit tak cucum onomuju. Cucum ip korosa kuḡ, je'ū ām. Apēn aḡokatkat korosa dujuwatwan cucum, korosa jeje jebamupayam je'ū ām; imēnpuxim cuy epeku soat em owebeam je'ū ibu'u'ūmat puxim.

³⁹ — Eye'ū bima, ōn ma obuyxi eyxe buye, ibin ma soat em eyetabēḡ epesop Deus xe. Eywebe ma jewaḡuyḡuy: “Ōn ma obuyxiat,” i bima bit, soat em ipiat'ajojoap pe epesop eye'ū buje — Jesus o'e cebe ip.

⁴⁰ — Ḡasū epeju Israel naxeḡebitbit kay. Wa'ōbi epeju — Jesus o'e jewēju etaybitbinayū be. — Pūḡ ixeyū'in eywebe je'e, “Epeōm,” i. Imēnpuxim ma owebe dak je'e ip — io'e Jesus. — Imēnpuxim ma oḡujuiat pe dak je'e ip — io'e. ⁴¹ — Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat pe dak je'e, “Eōm,” i. Ixe dak iōm pin, Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat puye. Iōm pin. Imēnpuye Deus cekapikaptei je'ḡūm cebe, kapikaptei ūmūm pima jekawēn muwēnuwēn'ukat pe.

— Cūḡ cīcāt pe dak je'e, “Eōm,” i. Ixe dak iōm pin, cūḡ cīcāt puye. Iōm pin je'e. Imēnpuye Deus cekapikaptei je'ḡūm cebe, kapikaptei ūmūm pima cūḡ cīcāt pe. ⁴² Wara'acat webekit'isuat pe idibi ma tiūm ticukati, ixe webekit puye, Deus tak xipacat je'ḡūm idibiūmat pe — io'e. — Iboap kay ḡebum cuy epesop — io'e Jesus.

11

¹ Ibocewi o'ju Jesus aḡokaxiriyū be. Wūy ḡu osodop boyūku. 12 beayū muju bujep, aḡokaxiri beayū mutaybit am o'ju. Deus ekawēn muwēnuwēn oeku Jesus.

² João Batista Cristo awēḡ o'yawēḡcoco daomūnmūnap'a be. Bekitkit o'ḡuju Jesus kay. Jewēju etaybitbinayū o'ḡuju João. O'ḡuju, ja'ō daxijo am.

³ — “Deus emumuju ajēmap wiwim oceju,” i juy epe'e cebe — io'e João. — “Ēn ma du ixe? Wara'at ḡu xe'e ocejowiwi?” i juy epe'e cebe — io'e João.

— Hm hm — io'e ip.

João a'ō daxijo am o'ju ip.

Oajēm ip cekay—Jesus kay.

— Ēn ma du omuykuiat? Wara'at ḡu xe'e ocejowiwi? — io'e ip Jesus pe.

⁴ — Epeyepit cuy João kay — io'e cebe ip. — Epejojoioiap cuy epeḡuwēn João be, epekūyjoioiap tak — io'e. ⁵ — Ita'ūm topibiyū o'e itate ḡasū. Taokēḡ topibiyū dak xipan ip o'e jexīḡxīḡ ḡasū. Irep topibiyū dak xipan o'e ḡasū. Ya'ōpi'ūm topibiyū dak ya'ōpipe o'e ip. Jekūyjom ip o'e. Ce'ū topibiyū dak waram itabēḡ o'e ḡasū. Tadaibotbocayū dak kawēn idipat cocom ḡasū—Deus ipot awēḡ cocom.

⁶ — Imēneju: “Ecokcoḡ eḡuy okay etabut am ebu'u'ūm pima. ‘Ite ḡu omuykuiat,’ ie'em pima bit, ecokcoḡ ḡu eḡuy,” i juy epe'e João be — io'e Jesus.

— Hm hm — io'e ip.

⁷ Cēmcēm ip pima, Jesus João o'ḡuwēn ibo ka beayū be.

— João jom cuk epeku uk'a'ūmat pe — io'e Jesus. — Pām ixē João? Ajo-buxim ixē o'e? Ip'ūn'ūn kay kabido ajēm puje, je'ipe'adedem. Yağuykorerenayū ite'ip puxim, soat em jeweğuy muwarururun puye. João bit yağuykoreren ğu. Ite'ip puxim ğu. ⁸ João doti teiboğ ğu. Teiboğat kukayū adeayū kukat tuk'a be opop ip—ibubut adeayū. ⁹ João bit ibubut adeat ğu. Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat xeku. Warara'acat podi ma João ya'ōbuyxi—Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū bodi ma.

¹⁰ — Imēn Deus ekawēntup e'em—João muwēğaptup:

Ağ cuy epesop, ie'em Deus, i. Wemumuju oğuju ewap ajēm puje, emuxipan am, i. Imēn e'em Deus ekawēntup—João muwēğaptup — io'e.

¹¹ — Kuyjeayū bodi ma João ya'ōbuyxi. Ka'ūma ma omuy João Batista jo'i ya'ōbuxian. Deus xe bit—kabi beat xe bit—yopīcat João bodiat ya'ōbuyxiat wekawēn kayayū'in — Jesus o'e. ¹² — Ixe João Deus awēğ o'yawēğtojet ipi juacat kay—Deus soat kukanap awēğ. Iboap awēğcocom pima ip, cekay jījā ip, Deus xe nuynuy pin cīcā ip puye. Imēn ğasū dak cekay jījā ip — io'e. — Deus xe ajēm pin ip — io'e.

¹³ — João ajēm awap, Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū dak iboap awēğ cuk o'yawēğtojet—soat ip. Imēn tak Moisés ekawēn tup e'em — io'e Jesus. ¹⁴ — Iboap awēğ kay eyetabut pima, eyetabun tak Elias jajēmiap João jo'i ma oajēm. ¹⁵ Epeya'ōpicūğcūğ cuy epesop — io'e Jesus cebe ip.

¹⁶ Jesus waram o'jekawēn adeayū eju.

— Oğuwēn eywebe, abu-buxim ğasuacat iap iam eyetaybit am. Bekitkit puxim ixeyū—pasiaham ip iap pe pubutbucayū buxim. Jewāwāwām ip jebureyū—bekitkiyū. ¹⁷ “Tēğtēğ'a oceyamuyde eywebe ya'ījo am. Eydaobu'u'u eyju bit da'i'in,” ie'em ip. “Wa ocesop jewexe i'ūmcocom. Eybu'u eyju bit oceweju totōn,” ie'em ip. Ijoyū buxim ğasūacat — io'e Jesus.

¹⁸ — João Batista oajēm eykay. Ixe vinhodi o'tikōn ğu. Ire oeku Deus eju jekawēn ām. Soat pit napa ma e'em João muwēnuwēn: “Ibiōğbuk kērēat kukat teku,” i.

¹⁹ — Soat wağō òn. Ojot eykay. Soat xat o'om ojeku, soat tikōnkōn tak. Soat pit napa ma e'em omuwēnuwēn: “Ika'o'on'ukat teku,” i. “Teku iecuğap peam dinheiro bubu'ukat pure,” i dak. “Teku ikērēat mujurūğrūğ'ukat pure,” i dak — io'e. — Wuyju Deus emumutaybitbinap tağ jekukum pima bit, warara'acayū je'e omuwēnuwēn, João muwēnuwēn tak, “Deus xe cūğ ma wuymutaybitbin,” i — Jesus o'e.

²⁰ Jesus tak o'jekawēn ibocean pe. Ikērēan e'e'ukayū muwēnuwēn o'e Jesus. Ikērēat epere'ūmayū muwēnuwēn o'e. Ikērēat kuğ o'e ip. Imēnpit iğuycūğ ğu ip ikērēat kay. Jesus a'ōbi iba'oreat cuk o'jebapuk ixeyū etabun. Jesus a'ōbi o'jebapuk. Imēnpit ikērēat mujurūğrūğ. Imēn o'e—Corazim ka watwat o'e, Betsaida ka watwat tak, Cafaranaum ka watwat tak.

²¹ — Karem ma ipiat epesupi'ajo jījā, Corazim ka watwat! — Jesus o'e. — Karem ma ipiat epesupi'ajo jījā, Betsaida ka watwat — io'e. — Ka'ūma buk epejojoiap cuk adi oğubapukpuk eyetabut pe eyka be bima — io'e. — Tiro ka be iboap mubapuk pima, Sidom ka be dak, kajuk ikērēat mujurūğrūğap o'jepere ip—ibo ka watwat. Itabut kajuk ip Deus kay — io'e. — Ibo ka be iboap mubapuk pima, kajuk ikurususucacat o'ğūōm ip jedotim. Daxa daypibewiaptōm tak kajuk o'tōmōğ ip jabi jeje. Imēn kajuk o'e ip, “Oceğuycūğ cīcā ikērēat kuğ oceju buye” iap mubapuk am; “Ĝasū bit ikērēat ağūğē ğu” iap tak mubapuk am jebureyū be — io'e.

²² — Deus kūyjobit'ūmayū be ipiat supi'ajoat iap kabia bima, Tiro ka watwat pe ipiat supi'ajoat, Sidom ka watwat pe dak. Imēnpit Tiro ka be iap podi ma, Sidon ka be iap podi ma dak eywebe ipiat supi'ajoat. Iboap kay ğebum cuy epesop — io'e Jesus Corazim ka watwat pe, Betsaida ka watwat pe dak.

²³ — Cafaranaum ka watwat! — io'e. — Deus jeymuyu ğu kabi kay — io'e Jesus. — Jeymukop ipiatpi'ajojoap kay bit. Ka'ūma buk epejojoiap cuk adi oğubapukpuk eyetabut pe eyka be bima oce — io'e. — Iboap mubapuk pima Sodoma ka be, ikērēat kajuk o'jepere ip. Deus kajuk ağoka o'sukamupik ğu — io'e Jesus.

²⁴ — Deus kūyjobit'ūmayū be ipiat supi'ajoat iap kabia bima, Sodoma ka watwat pe ipiat supi'ajoat, Tiro ka watwat tak. Imēnpit Sodoma ka be iap podi ma Deus ipiat supi'ajoat eywebe. Iboap kay ġebum cuy epesop — io'e Jesus Cafarnaum ka watwat pe.

²⁵⁻²⁶ — Jesus o'e ġebuġe bit.

— Bay — io'e. — Ēn acā soat kukukat—kabi beacat kukukat, ipijuacat kukukat tak — io'e. — Apēn ēn e'em iap mubapukpuġ ēn jewexe itaybit cīcāyū be ġu—imutaybitbin'ūmayū be acā — io'e. — Ixeyū acā wekawēn imutaybitbin ēn. Imēn xipat oxe. Ocokcok cīcā imēn ebikuy buye. Ocokcok cīcā xipat exe buye dak — io'e Deus pe.

²⁷ — Soat ma juk Webay o'ġūm owebe — io'e cebe ip. — Warara'acat ġu itaybit abu Deus ipot iam—cebay acā. Imēnpuxim warara'acat ġu itaybit abu ipote bay iam—ipote acā. Jebay mubapuk am, ipot ibikuy bima acā warara'acat itaybit je'e abu Deus iam — Jesus o'e cebe ip.

²⁸ — Okay epesot. Ikērēat oju'uk eywebewi — io'e Jesus cebe ip. Deus a'ō kay kūyjobit ojuy ip. Imēnpit kūyjobit ġu ip.

²⁹ — Eymutaybitbin oce. Webekitkit e'em. Wa'ōpuruġ'ūmat ōn. Waġuybabibi. Yoboġat pin ġu owexe. Eywebewi ikērēat oju'uk. ³⁰ Wa'ō kayap iba'ore ġu imuġē ām. Kūyjobit am okay dak iba'ore ġu eywebe. Wara'at ikērēat kay eyebu'um epe'e, eywebewi ikērēat oju'uk puye — Jesus o'e soat pe.

12

¹ Ġebuġe Jesusyū o'ju trigodip taġ. Sábado bima o'ju, Judeuyū jebodoydoyap kabia bima. Trigodadot o'tadot'uk ceweju etaybitbinayū. Trigoda o'tabu ip, jerere buye. O'ta'o'o ip. ² Ta o'om pima, Fariseyū ixeyū o'jojojo. Jesus eju etaybitbinayū o'jojojo ip.

— Ak'i! — Fariseyū o'e Jesus pe. — Eweju etaybitbinayū Moisés ekawēn taġ ġu jekuku ip. Jebodoydoyap kabia be kapikpiġ ip. Cūġ ma ġu e'em ip. Trigodadot uk'uġ ip. Imēnpuye ikērēat kuġ ip, wuywebe jebodoydoyap kabia be kapikpi buye — io'e cebe.

³⁻⁴ — Tā. Ikērēat kuġ ġu ip — io'e Jesus. — Kuyje Davi oōm Deus eju kawēnwēnap'a be. Ire bima, oōm Davi, cewejuyū dak. Deus emesa bewi paō'a o'ya'o'o ip—Deus etabixe o'yamōġ ip iat'a—paīyū be acā ya'o pi ġu iat'a. Moisés ekawēn taġ ġu ijop'a o'ta'o'o ip—Daviyū. Apēn Davi o'e'e iaptup opop Deus ekawēntup pe. Kuy epetupcoco—iboaptup — io'e Fariseuyū be.

⁵ — Deus eju kawēnwēnap'a be paīyū kapikpiġ ip soat kabia. Jebodoydoyap kabia jekukum ip Moisés ekawēn taġ ġu yaboġat'a be. Wara'at taġ jekukum ip, kapikpiġ puye. Imēnpit ikērēat kuġ ġu ip Deus xe. Iboaptup ekawēn eyetaybit—Deus ekawēntup. Kuy epetupcoco—iboaptup tak — io'e Jesus.

⁶ — Icēmān ocekawēn eywebe. Deus eju kawēnwēnap'a Israel naxeġebitbit o'yamuy—yaboġat'a. O'yamuy ip, wuyju yamubuyxin am. Imēnpuye Deus eju kawēnwēnap'a kukukayū ya'ōbacaayū. Imēnpit ya'ōbaca jījāat omuy ijoce ġasū — io'e Jesus cebe ip.

Jewebe ma o'e Jesus, “ya'ōbaca jījāat” i'e'em pima.

⁷ Warara'acayū kay eyetabotaidabotbocap kay ōn, i Deus juk o'e — io'e Jesus cebe ip. Owebeam carneiro mupikap kay ġu bit ōn—eyetabotaidabotbotap kay acā, i — io'e Jesus.

Ijoptup ekawēn eyetaybit pima, “Ikērēat kuġ ip,” i kajuk epe'e ġu ikērēat kuġ'ūmayū muwēnuwēn pima — io'e Jesus Fariseyū be. ⁸ — Soat waġo ōn. “Epeyekapik cuy,” i ōn e'em pima jebodoydoyap kabia be dak, cedaġ kuka o'e eyekapikap Deus xe — Jesus o'e.

⁹ O'ju Jesus ibocewi. Oajēm Deus eju kawēnwēnap'a kay—Judeuyū e'aweroroap'a kay. Oōm.

¹⁰ Ġebuġe aġokatkat o'tobuxik iġo'a be. Pūġbūnū'a o'subūnū'anūy ibūnū'akērē.

Pūġpūġ o'je'aweroiayu'in Jesus muymuy ojuy ip.

— Jesus Moisés ekawēn taġ ġu jekukum — i'e ojuy ip warara'acayū be. Imēnpuye:

— Jebodoydoyap kabia bima, xipat tu exe ibünũ'a kërëat mu'ada am? Imën tu Moisés ekawën tağ ma? — io'e ip Jesus pe.

¹¹⁻¹² — Xipat Moisés ekawën tağ warara'acayũ ikukpin wuyxe bima — Jesus o'e Fariseuyũ be. — Jebodoydoyap kabia bima eyõhõ o'at pima ipikũykũy be i'uk'uğ ip ipikũykũy bewi—ixe ovelha — io'e. — Abũ jeõhõyũ uğ ğu? Ka'ũma ma. Ovelha ikukpin ip, jeõhõyũ buye. Imënpuye i'uğ ip. Imën tak wuyju ovelha bodi ma wuykukpin Deus xe. Imënpuye xipat Moisés ekawën tağ wuywebe xipacat muğẽ ãm jebodoydoyap kabia be — io'e Jesus.

¹³ — Paya'i ece ebu — io'e ibünũ'a kërëat pe. O'jewebũmupaya. O'je'ada ibünũ'a kërëatopibit. Wara'atpunu'a jo'i o'e. Ibünũ'adip o'e.

¹⁴ Fariseuyũ bit o'jëm yabewi. O'jewede ip Jesus xewi. O'jewawë ip Jesus aoka am, kapikpiğ Sábado kabia be buye. ¹⁵ Imënpuye Jesus o'ju ibocewi. Fariseuyũ ekawën itaybit puye, o'ju. Adeayũ o'ju Jesus tomuju. Iwãtaxipipiyũ o'ğ'u'ada'ada—soat ip.

¹⁶ — Wawëğ epeyawëğmuwën ğu juy. Pũğ em tak ka'ũma — io'e cebe ip.

¹⁷ Ibo o'jebapuk apën Deus ekawën muwënuwën'ukat o'e iap tağ—apën Isaías kuyje o'e iap tağ.

¹⁸ Deus o'e: Ija otaëiat—obuywatwat'ukat—õn cekay jĩãiat—omucokcokcok'ukat. Oibiõğbuk ojomõğ cebe. Ajo cũğ ma oxeiap ğuwën soat pe—Judeu'ũmayũ be.

¹⁹ Ya'õxikxiğ ğu je'ku. Jewãwãm ğu je'ku. Soat ka dağ tak kawënwën ğu je'ku.

²⁰ Ikërëan e'e jĩãayũ daxijo xeku ikërëat pewi. Okay itabut cĩcã'ũmayũ ğutabut cĩcã okay. Imën ma je'kuku soat pewi ikërëat uk'uğ—Deus kayayũ bewi. ²¹ Soat ipi juacat Deus emunaë kay je'e, i.

Imën Isaías o'ğuwën kuyjeayũ be.

²² Ğebuje iboceayũ ağokatkat o'tujowat. Ita'ũmat osunuy ixex ağokatkat. Cekawën pa'oreat tak o'e ixex, ibiõğbuk kërëat imuyde'ũm'ũmm puye. O'tujowat ip. O'je'ada Jesus a'õbi. Ijojom o'e, o'je'ada buye. Xipan kawënwën o'e—ibiõğbuk kërëat kuğ tüubit o'e, o'je'ada buye. ²³ Iboceayũ yağuybabi'ũm o'e ip—soat ip.

— Davi naxegëbit paxi sute? — io'e ip.

Jesus muwënuwën o'e ip.

²⁴ Fariseuyũ bit Jesus awëğ o'yawëğcoco.

— Ixe Jesus ibiõğbuk kërëayũ o'ğujëm ağokatkayũ bewi Belzebu a'õbi—ibiõğbuk kërëayũ kukukat a'õbi—Satanás a'õbi ma — i napa ma o'e ip.

²⁵ Jesus itaybit osunuy apën ixeyũ jewağuyğuy iam.

— Pũğ eipi watwat jeweweju ma jewaoka buje, jewemu'ũm ip. Pũğ ka kukukat jebekitkit mujëm puje, abu kuka o'e ya'õ kay? Ka'ũma ma. Pũğ tiwat kukakat pe jebekitkit mujëm puje, abu kuka o'e ya'õ kay? Ka'ũma ma — io'e Fariseuyũ be.

²⁶ — Imënpuxim Satanás pe jebekitkit mujëm puje, abu kuka o'e ya'õ kay? Ka'ũma ma. Imën Satanás a'õbacaap mu'ũm kuka o'e. Imëneju Satanás ja'õbacaap ãmũm ğu owebe ibiõğbuk kërëayũ mujëm ãm—jebekitkit mujëm am — io'e Jesus. ²⁷ — Belzebu a'õbi õn ibiõğbuk kërëat mujëmjëm pima, abu a'õbi dak eyebekitkiyũ imujëmjëm ip? Jewemuğuykukukum eceju iap mubapukpuğ cĩcã eyebekitkiyũ.

²⁸ — Deus biõğbuk a'õbi ibiõğbuk kërëayũ oğujëm. Belzebu a'õbi ğu oğujëm. Ibiõğbuk kërëayũ o'jëm ip puye, kuy eyetaybit Deus soat kukukan je'e iap mubapukpuğ õn eywebe iam — io'e cebe ip.

²⁹ — Wuyõm pa'ore wuykay isapka'oreat tuk'a be ibubut pu am. Imukiriğ acã koam — io'e. — Imukirik puje bit, wuyõm put soat pu am—uk'a beap pu am — io'e Jesus.

Imën Jesus o'e, jebacaap Satanás ebacaap podi ma buye. Ibodi ma buye, Jesus pe ibiõğbuk kërëayũ mujëm put ikukayũ xewi.

³⁰ — Imën tak okay'ũmat itakoma okay — io'e Jesus. — Webekitkit mu'awerom obuywatwat'ũmat imuypõğpõğpõğ—webekitkit muypõğpõğpõğ — io'e. ³¹ — Imënpuye oğuwën eywebe. Ipi juacayũ be Deus muymuy buje, iboap imuymuyap kay soat em Deus ğebum ğu je'e. Deus iboap ju'uk cebewi ip. Ixeyũ be Deus biõğbuk muymuy buje bit,

iboap imuymuyap kay soat em Deus ġebum je'e. Cebewi ip iboap i'uk pa'ore Deus pe; apĕn eyju napa ma e'em, "Ijop e'eap Satanás a'ōbi o'jebapuk," i. Imĕn tak kuy eyetaybit Deus a'ōbi ijop e'eap o'jebapuk iam — Jesus o'e.

³² — Soat waġo ōn — io'e Jesus. — Omuyuy puje ip, Deus jeġebu ġu iboap kay soat em. Iboap ju'uk cebewi ip. Deus biōġbuk muymuy ip pima bit, Deus jeġebu iboap kay soat em—ġasū, waram tak ġebum je'e. Iboap kuġ jeedop ip soat em—ikĕrĕat kuġ—Deus biōġbuk muymuyap kuġ — io'e Jesus.

³³ — Wuyetaybit yopkĕrĕat'im. Yopkĕrĕat'ip puye, ya'a e'em yakĕrĕat'a. Wuyetaybit yoptipat'im tak. Yoptipat'ip puye, ya'a e'em yadipat'a. Yoptipat'ip, ya'a dak soat em jeenuy yaku. Yapkĕrĕat'ip pit, ya'a dak soat em jeenuy yakĕrĕat'a. ³⁴ Imĕn puybu tuypiatpu buximayū eyju, ikĕrĕat kuġ cĭcā buye. Iba'ore dak eywebe idipat ekawĕn muwĕn ām. Apĕn wuyju jewaġuyġuy wuywebe, imĕn wuyju e'em. Imĕn tak iba'ore ġasūacat pe idipat ekawĕn muwĕn ām, yaġuykĕrĕ buye. ³⁵ Apĕn xipacat idipap uk'uġ imuxipanpanap'a bewi, imĕn tak wuyaġuydip pima, wuyekawĕn tak idip ma e'em, wuye'eap tak. Wuyaġuy nomuju ma wuyju jekawĕnwĕn. Xipat'ūmat idi'ūmap uk'uġ imuxipanpanap'a bewi. Imĕn tak wuya'ġuydip'ūm pima, wuyekawĕnkĕrĕ e'em, wuye'eap tak — io'e Jesus cebe ip.

³⁶⁻³⁷ — Oġuwĕn eywebe. Wuyekawĕntip pima, "Idip ma eyju oxe," i je'e Deus wuywebe kūyjobit'ūmayū be ipiat supi'ajoap kabia. Wuyekawĕnkĕrĕ bima bit, "Ikĕrĕat kuġ eyju oxe," i je'e Deus wuywebe.

— Deus ipiatpi'ajoan kūyjobit'ūmayū be iap kabia bima te'e ma juk adi acekawĕn iap aġuwĕn Deus pe — io'e Jesus.

³⁸ — Ocekukukat! — Fariseuyū o'e cebe. — Ka'ūma buk ocejojoioiap eġubapuk cuy ocewebeam — io'e ip.

Imĕn tak Moisés ekawĕn imutaybitbin'ukayū o'e Jesus pe.

³⁹ — Ka'ūma — io'e. — Ikĕrĕat kuġ eyju. Deus kay eyetabut ġu. Ka'ūma buk eyejojoioiap co pin eyju. Imĕnpit oġubapuk ġu eywebeam. Jonas awĕġ acā ka'ūma buk eyejojoioiap tieġ e'em eywebeam—Deus ekawĕn muwĕnuwĕn'ukat awĕġ — Jesus o'e.

⁴⁰ — Soat waġo ōn — io'e Jesus. — Ixe Jonas osunuy ebapūġ kabia axima yoboġat uk pe. Ebapūġ ixima osunuy dak. Apĕn Jonas osunuy axima yoboġat uk pe, imĕnpuxim ma oġuy ebapūġ kabia ipi be, ebapūġ ixima dak — io'e Jesus. — Deus a'ōbi ixe Jonas o'jĕm axima yoboġat uk pewi. Cejĕmap Nĭnive ka watwat pe ka'ūma buk o'jojoioiap osunuy. Ōn tak imĕnpuxim Deus a'ōbi waram ocetait we'uap tomukadi — io'e Jesus.

⁴¹ — Kuyje Nĭnive ka watwat iġuycūġ o'e ip ikĕrĕat kuġ puye ip — Jesus o'e. — Ikĕrĕat mujurūġrūġap o'jepere ip—ikĕrĕat e'e'ukayū. O'jepere ip, Jonas pe Deus ekawĕn o'tojot puye. Deus ipiatpi'ajoan kūyjobit'ūmayū be iap kabia Nĭnive ka watwat je'bapuk soat etabut pe. Ixeyū je'e ġasūacat pe: "Eyju ikĕrĕat kuġ Deus xe," i, eyju wekawĕn kay'ūm puye. Jonas kay o'e ip Deus ekawĕn muwĕnuwĕn pima Jonas. Ōn pit Jonas etaybicap podi ma wetaybit cĭcā Deus ekawĕn muwĕn ām. Imĕnpit eyju wekawĕn kay ġu — Jesus o'e.

⁴² — Kuyje kaxi etajoreġat ka kukat oajĕm wūyat ka bewi. Ayacat oajĕm Salomāo ekawĕn co am—itaybit cĭcāat ekawĕn co am.

— Deus ipiat'ajoan kūyjobit'ūmayū be iap kabia ixe ayacat je'bapuk soat etabi xe. "Ikĕrĕat kuġ eyju Deus xe," i je'e ġasūacat pe, eyju wekawĕn kay'ūm puye. Salomāo kay o'e ixe, taybit cĭcāp muwĕnuwĕn pima Salomāo. Ōn pit Salomāo etaybicap podi ma wetaybit cĭcā. Imĕnpit eyju wetaybicap kay ġu — Jesus o'e.

⁴³ — Aġokatkat pewi ibiōġbuk kĕrĕat cĕm puje, ixe ibiōġbuk jekukum idibi'ūmat taġ, jebodoyap kudadam. Jebodoyap pit tobuxik'ūm pima kuka o'e jewebe ma: ⁴⁴ "Jepin ma ōn kuy bima onuyap kay," i — Jesus o'e. — Jepitpin.

— Yajĕm puje, ixe aġokatkat tobuxixiġ. Ka'ūmġu ibiōġbuk kĕrĕat opop ixe aġokatkat pe ġasū. Ixe aġokatkat uk'a buxim—yabuk'a buxim—yabi'ōġ'ōġat'a buxim—yaxipanat'a buxim. ⁴⁵ Imĕnpuye ixe ibiōġbuk kĕrĕat cĕmcĕm ma'ġuto. 7 beayū

dobuxikxiğ—ibiōğbuk kērēayū dobuxikxiğ—ibodi ma xipāt'ūmayū dobuxikxiğ. Ixeyū dak ōmōm ixē aḡokatkat pe—7 beayū. Ōmōm koapat ibiōğbuk kērēat eju. Kuy bima ixē aḡokatkat tadaybot osunuy. Ğasū bit ibodi ma tadaybot o'e. Imēnpuxim ma dak ḡasūayū jeedop. Ikērēat ḡubapukpak cīcā ip — io'e Jesus.

⁴⁶ Ixi oajēm Jesus kay—ikitpitpit tak. Warara'acat pe kawēnwēn pima oajēm ip. Akiju osodop ip.

— Ocekawēn pin Jesus eju — io'e ip iboceayū be.

⁴⁷ — Exi oajēm, ekitpityū dak — io'e—puḡ aḡokatkat o'e Jesus pe. — Akiju opop ip. Cekawēn pin ip eweju — io'e Jesus pe.

⁴⁸ — Icēmān iḡo oxiat. Boyūku okitpitpicat — io'e Jesus.

⁴⁹ Pacuḡ'i o'e jebekitkit kay.

— Webekitkit pit oxī jo'i oxē, okitpitpit co'i dak — io'e. ⁵⁰ — Kabi beat a'ō kay buye, okitpitpit co'i oxē, wuyīxīt co'i dak ip, oxī jo'i dak ip—Deus bikuyap taḡ jekuku'ukayū — io'e Jesus.

13

¹ Ixe kabiam ma Jesus o'jēm uk'a bewi. Iodi kay oajēm. Oabik iodi wābu be. ² Ade jījā o'je'awero Jesus xe. Imēnpuyē kobe be oōm ixē. Oabik kobe be. Adeayū bit kapurūḡ pe ma osodop ip kacūḡcūḡ'i.

³ ḡebuḡe o'jekawēn adeayū be. Wuymutaybitbinap ekawēn muwēnuwēn o'e adeayū be. Adeayū muwēnuwēn o'e. Koap imēn o'e:

— Aḡokatkat o'ju — Jesus o'e. — Jekadai damuduudu am o'ju. ⁴ Tamududum pima, xepxēpta o'ta'at. E bitako daḡ o'ta'at — io'e Jesus. — Ixeda wasūyū o'ta'o'o, ajēmjēm pima ip — io'e Jesus.

⁵ — Wara'ata karatūḡ'a parak taḡ o'ta'at. Ade ḡu ka'wi o'e iboce. Ierūn ma o'e ka'wi. Imēnpuyē dao ma kadai o'tanokap — io'e Jesus. ⁶ — Imēn tak kaxiepiat e ajēm puḡe, kaxie o'ḡuy'ū ibo kadai — io'e. — Ikaraw o'e. Oe'ū tābuḡu ba'ore buye — io'e Jesus.

⁷ — Wara'ata widaohoda picūḡ pe o'ta'at. Widaoho yaypan pima, iḡo kadai o'tipmu'ūm.

⁸ — Wara'ata ma katō be o'ta'at. Iḡoda o'ta'acoḡ. Katō be o'ta'acoḡ — io'e Jesus. — Ta'ade o'e. Pūḡpūḡ kadai be ta'adesu o'e—30 be o'e ta—katō peata. Wara'at kadai be ta'ade o'e—60 be o'e ta. Wara'at kadai be ta'ade jījā o'e—100 be o'e ta — io'e. ⁹ — Wekawēn eyetaybit pin pima, eya'ōpicūḡcūḡ cuy wa'ō kay — io'e.

¹⁰ ḡebuḡe 12 beayū oajēm Jesus kay.

— Apēnpuyē ocemutaybitbinap ekawēn acā ecekawēn ijoceayū eju? — io'e ip.

¹¹ — Itaybit ḡu ip puyē Deus soat kukan je'e iam. Iba'arēm ijoceayū be. Eyju bit eymutaybitbin ōn, eyetaybit am kabi beat soat kukan je'e iam — io'e Jesus. ¹² — Xipan'ūm ya'ījo buḡe, yopīt ma juy eyetaybin. Xipan ya'ījo buḡe bit, yoboḡ cuy eyetaybin—ade jījā. ¹³ Imēnpit ijoceayū mutaybitbinap ekawēn muwēnuwēn ōn cebe ip. Jeakaḡ ip. Inaka ijojom ḡu ip. Wekawēn pa'arēm ceḡe ip, wekawēn cocom ma'ḡu ip — io'e Jesus 12 beayū be.

¹⁴ — Isaías cuk o'jekawēn apēn ḡasū o'jebapuk ḡasūacat pe iam. ḡasūacat muwēnuwēn o'e kuyje.

Ya'ījojom je'e ip iboceayū. Imēnpit itaybit ḡu ip je'e. Ijojom je'e ip. Imēnpit itaybit ḡu je'e ip ajom sute e'em iam. ¹⁵ Jaḡuyumu'ūm ojuy ip: Ja'ōpi o'jewa'ōpinomudip ya'ījoap puxim. Jeta o'sutanomudip ijoap puxim. Imēn'ūm pima bit kadi ijojom ip, ya'ījojom tak. Imēn'ūm pima bit kadi ip itaybit o'e. Okay itabut kuka o'e ip. Ōn kuka adi ip oḡu'ada, ikērēat uk'uḡ cewebewi, io'e Deus, i juk o'e Isaías — io'e Jesus.

— ḡasūacat muwēnuwēn pit o'e — Jesus o'e.

Imēn Jesus o'e itaybit ḡasūacat itaybit pin pima, ip kajuk iḡuycūḡ ikērēat kuḡ puyē iam—ikērēat kajuk o'jere ip, kajuk Deus ikērēat o'ju'uk ixeyū bewi buye iam.

¹⁶ — Eyju bit eycokcok epesop. Eyju ijojo pin. Ya'ijo pin tak. Eyeta itaisuata jo'i — Jesus o'e 12 beayū be. — Wekawēn kayap eyeta itaisuata iap puxim. Eya'ōpipe iap puxim tak. Imēnpuye soat wekawēn epeya'ijojo. Imēnpuye eyetaybit soat wekawēn. Soat epjojojo, apēn cuk ocece iap.

¹⁷ — Kuyje ajo eyju ijojom iap co pin cīcā osodop ip ade Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū, Deus xe cūg cīcāyū dak. Imēnpit o'jojojo ġu ip. Ajo eyju kūyjojom iap co pin cīcā ip osodop. Imēnpit o'jekūyjo ġu ip. Ġebu'i juy epe'e iboap kay — Jesus o'e.

¹⁸ — Epeya'ijojo juy kadaida mududumap ekawēn kay, eyetaybit am apēgape ibo wekawēn iam — io'e 12 beayū be. ¹⁹ — Deus ekawēn a'ijojoayū iğoda buxim—e be ta'at'anata buxim. Deus soat kukan ekawēn ya'ijojo ip. Imēnpit itaybit ġu ip apēgape Deus ekawēn iam. Satanás oajēm cekay ip—Deus ekawēn a'ijojoayū kay. Yağuyba'üm'üm ip cekawēn kay—Deus ekawēn kay, Satanás oajēm ip cekay buye — io'e Jesus cebe ip.

²⁰ — Wara'acayū Deus ekawēn o'ya'ijojo ip. Ixeyū iboapta buxim ip—karatūg'a parak tağata buxim ip. Dao ma Deus ekawēn cocom o'e ip. Koap icokcok cīcā e'em ip—ijojoayū.

²¹ Imēnpit kadai tabue'ūmat puxim ip. Deus ekawēn badi ġu ōmōm cebe ip. Ibureyū itakoma cekay ip. Ipiat supi'ajoat cebe ip. Imēneju ibu'u ip jetabut am Deus kay.

²² — Warara'acayū o'ya'ijojoayū widaoho parak tağata buxim. Ixeyū Deus ekawēn o'ya'ijojo ip. Imēnpit soat em ġebum ip jemukaypinput kay. Tuybe ocokcok cīcā oce dinheiro kuğ pima iān e'em ip. Deus ekawēn kay ip yopīt ma itabut. Deus ekawēn muwēnuwēn ġu ip warara'acayū be—jebureyū be — io'e.

²³ — Warara'acayū o'ya'ijojoayū iğoda buxim—katō beata buxim. Ixeyū Deus ekawēn kay jījā ip. Apēgape Deus ekawēn iam ip itaybit. Deus ekawēn tağ jekukum ip. Ixeyū duk'a xeyū dak Deus ekawēn tağ jekukum, Deus ekawēn a'ijojom pima. Ade Deus ekawēn kay itabut jeedop ip. Ade ip e'em soat ka dağ—Deus kay itabucayū. Kadai'ip puxim ixeyū—ya'a'eat'ip puxim. ³⁰ be o'e takuğ'iat'ip puxim ip, ⁶⁰ be o'e takuğ'iat'ip puxim tak, ¹⁰⁰ be o'e takuğ'iat'ip puxim tak — io'e Jesus jewēju etaybitbinayū be.

²⁴ Deus soat kukanap muwēnuwēn o'e Jesus. Imēnpuye wara'acat tak imuwēnuwēn o'e iboceayū be—wuymutaybitbinap—imēnpuximap ekawēn.

— Deus soat kukanap muwēnuwēn pimap, kat pe wuyju tiotatam pimap puxim — io'e Jesus. — Wuyju tiotatam pimap tiotataat jekat pe xipacata o'taida.

²⁵ — Ixet. Ixima dağ oajēm ip—itakomaayū. Ixidipta o'tadum ip trigoda parak-tağ—trigoda jo'iata. O'tadum ip. O'jenapōn itakomaayū — Jesus o'e.

²⁶ — Ġebuje ixidip o'jedipuk kadai paraktağ, yappapan pima. ²⁷ Imēnpuye ibuywat-wat'ukayū o'jekawēn ip jekariwa be.

— “Kariwa,” io'e ip. “Xipacata du etadum ekat pe?” io'e ip.

— “Hm hm,” io'e.

— “Abu ixidipta o'tadum kadai paraktağ?” io'e ip.

²⁸ — “Okay itakomaayū o'tamudu,” io'e.

— “Ixidip tu acetip'uk tu?” io'e ip.

²⁹ — “Iba'ore,” io'e cebe ip. “Trigodip kuka epetip'uk, ixidip uk'uğ pima. Imēnpuye trigodip'ukap puxixim tip uğ ġu eyju,” io'e.

³⁰ — “Imēneju ixidip tiptop cuy trigodip'ukap puxim. Yaypan pima, tip pupu'ukayū be ocekawēn: ‘Koap ixidip puk epetip'uk tipmūnmūn ām, daxa be tip mupik am. Trigodip pit epetipu, ta'uk am tip pewi, oduk'a be tamōg ām,’ ioc'e tip pupu'ukayū be. Soat tarun pimap, tip pupum ip,” i — io'e Jesus.

Imēn Jesus iboceayū mutaybitbin o'e.

³¹ Jesus waram o'jekawēn iboceayū be. Wuymutaybitbinap o'ğuwēn—imēnpuximap ekawēn. Deus soat kukanap muwēnuwēn o'e.

— Deus soat kukanap mostardada buxim — io'e Jesus. ³² — Iboda wuykat pe atadaida. Ta'icata mostardada, taidadam pima. Warara'ata bodi ma ta'it ma. Imēnpuxim Deus soat

kukanap koap ma pũğpũğ ma ikukan. Ade ġu cekay itabucayũ. Mostardada bit aypapan cĩcã, taida buje. Wara'at kadai bodi ma aypapan e'em. Wasũ ajẽmjẽm jedopi mõğ ãm tãku jeje, yaypan pima. Imẽnpuxim Deus soat kukanap ġuyjom pit ade jĩjã ikukan. Ade cekay itabucayũ — io'e Jesus.

³³ Jesus waram o'jekawẽn—wuymutaybitbinap—imẽnpuximap ekawẽn. Imẽn o'jekawẽn.

— Deus soat kukanap pão'a muyhuhuptõm puxim — io'e Jesus iboceayũ be. — Trigonõm kuğ osunuy ayacat—ebapũğ copo. Ixe ayacat pão'a muyhuhuptõm o'tõmpu. O'tõmõğ trigonõm pe. O'tõmupinã. Soat tağ o'jenõmupõğpõğ—trigonõm tağ. Imẽnpuxim soat ka watwat Deus soat kukukan je'e iap awẽğ coco—kabi beat soat kukan je'e iap awẽğ — io'e Jesus.

³⁴ Imẽn o'jekawẽn Jesus iboceayũ be. Wuymutaybitbinap ekawẽn acã o'jekawẽn cebe ip. Soat em o'jekawẽn Jesus imẽn ma.

³⁵ Imẽn o'jebapuk apẽn Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat o'e'e iap. O'jekawẽn ixe:

Wuymutaybitbinap ekawẽn acã ceweju ip oğuwẽnwẽn. Ya'õba'arẽm ipi ebapuk ebi kaap ekawẽn oğuwẽnwẽn, i.

Imẽn cuk o'e Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat.

³⁶ Ğejuje Jesus o'ju uk'a be. Adeayũ xewi o'ju. Imutaybitbin'ibiyũ oajẽm ip Jesus kay. — Iba'arẽm ocewebe. Ocewebe juy eğuwẽn apẽğape—ixidip muwẽnuwẽn iape — io'e ip Jesus pe.

³⁷ — Kã — io'e. — Ağokatkat co'iat õn. Xipacata o'taidaiat co'i õn. Soat wağõ õn.

³⁸ Ikat soat ipi beayũ co'i. Xipacata Deus kay itabucayũ jo'iat. Ixidip Satanás kay itabucayũ jo'iat—ibiõğbuk kẽrẽayũ kukukat kay itabucayũ jo'i. ³⁹ Itakomat ibiõğbuk kẽrẽat kukukat co'i. Tabubuap co'i ipi jucayũ'ũmap. Tip pupu'ukayũ Deus ekawẽn tojotjot'ukayũ jo'iyũ — io'e Jesus.

⁴⁰ — Imẽn e'em ipi'ũmat kabia, ipi juacat'ũmap. Apẽn wuyju ixidip pupum pima, tip mupik am; imẽnpuxim je'e ipi juacat'ũmap. ⁴¹ Soat wağõ õn. Wa'õ do-jotjot'ukayũ oce'gudot, soat xipat'ũmayũ uk am xipacap pewi, wara'acat pe xipat'ũmat muğẽğẽ'ukayũ dak.

⁴² — Ğejuje jomõğ ip daxaboğ pe, ipiat'ajojoap pe. Iboce ip jeedop jetõtõn. Tũy yeiyei je'e ip ipi bun.

⁴³ — Soat Deus a'õ kay kũyjobit pin pima, Deus ebekitkit jeedop ip isop Deus xe. Kaxi buxim ip isop jeedop, Deus soat kukan pima. Eya'õpicũğcũğ cuy epesop wa'õ kay — io'e Jesus.

⁴⁴ Jesus iboceayũ mutaybitbin o'e. Deus soat kukanap kabia muwẽnwẽn o'e.

— Deus soat kukanap kabia teiboğat puxim—xipacap puxim — io'e Jesus. — Ikat pe iba'arẽmat puxim — io'e. — Ağokatkat ibo xipacap o'tobuxik wara'at kat pe. Cekay jĩjã o'e. Imẽnpit waram o'ğunẽm. Icokcok cĩcã o'e. Soat ikuğat o'ğũm wara'acat pe dinheiro bu am ma.

— Waram o'jepit. Ibo kat o'jat kat iwat xewi. Imẽnpuxim wuywebe ġasũ dak ajo wuyju ikuğiat iũm put, Deus xe wuynuy am. Soat iũm put wuywebe, wuynuy pin cĩcã cexe buye — io'e Jesus.

⁴⁵ — Deus soat kukanap kabia wara'acat puxim tak—ağokatkat jekukuap puxim — io'e Jesus. — Pérola'a kudadamat ixe. Teiboğat'a kudadam o'e.

⁴⁶ — Ixe ağokatkat pérola'a o'yadobuxik—yaboğat'a. Ade dinheiro o'ğũm yadeim—perola'a deim. Soat ikuğat o'ğũm wara'acat pe, dinheiro bu am ma — io'e Jesus.

— Ibocewi oajẽm perola'a kukukat pe. Yaboğat'a o'yabu yakukat xewi. Imẽnpuxim wuyju dak. Wuybikuyap pupum Deus xewi. Wuywebe ajo wuyju ikuğiat iũm put Deus pe, cexe wuynuy am, Deus soat kukan pima wuynuy pin cexe buye — io'e Jesus.

⁴⁷ — Deus soat kukanap axima bubuap puxim tak — io'e Jesus. — Ağokatkayũ ixe axima bubuap o'joxik iodı be. Ade o'jat ip ibubuap pe—axima — io'e Jesus. ⁴⁸ — Ibubuap topapũn pima, ixe ağokatkayũ tojojon ka'oririt kay, axima naẽ ãm. Kaxixik'i

o'e ip ibubuap akokoreren. Taēhēm o'e ip ibubuap pewi. Xipacat ico be ip mōgmōg. Xipat'ūmat ixikxiḡ ip — Jesus o'e.

⁴⁹⁻⁵⁰ — Imēn je'e ipi'ūmat kabia — io'e. — Deus ekawēn tojtjt'ukayū jajēm ijodi wuyjuyū naēm—xipat'ūmayū naēm xipacayū xewi. Jajēm ip xipat'ūmayū xik am daxaboḡ pe, ipiat'ajojoap pe. Ibocewi jeedop ip tōtōn xipat'ūmayū. Tūy yeiyei ip je'e ipi bun — io'e.

⁵¹ — Ijop ekawēn eyetaybit tu—soat? — io'e jewēju etaybitbinayū be.

— Hm hm — io'e ip. — Kuy ocetaybit.

— Xipat — io'e Jesus.

⁵² — Deus soat kukan pima, Moisés ekawēn imutaybitbinayū webekitkin je'e—soat ip. Bekicat ebay buxim ip. Ibubut muxipanpanap'a bewi iisuat uk'uḡ, kuyat uk'uḡ tak xeku. Imēnpuxim ixeyū dak itaybit cīcā Moisés ekawēn. Ijop ekawēn kuyat uk'uḡap puxim. Wekawēn pit iisuat uk'uḡap puxim — io'e Jesus cebe ip.

⁵³ Imutaybitbinap epere buje, Jesus o'ju jeka kay—Nazaré ka kay. ⁵⁴ Oajēm. Iboceayū mutaybitbin o'e Deus eju kawēnwēnap'a be. O'yaḡuybabi'ūm iboceayū.

— Apēn sute soan itaybit imēn? — io'e ip. — Apēn xe'e sute o'ḡubapuk wuywebe i'e ba'oreap? — io'e ip jewewebe.

⁵⁵ — José ipot ḡu du sute? — io'e ip jewewebe.

— Karepiḡa ipot ḡu du sute? — iboceayū o'e. Tūybe Jesus José ipot iān o'e ip.

— Maria i xixi butet ḡu du? — io'e ip. — Ikitpityū butet Tiago i, José i, Simon i, Judás i. Soat ip ikitpityū ḡu du? — io'e ip jewewebe. ⁵⁶ — Iixityū dak ijoce ma ḡu du wuyweju—soat iixityū? — io'e ip. — Apēn cuk sute itaybit cīcā ḡasū? — io'e ip.

⁵⁷ Itakoma ip o'e cekay.

— Wuyju bit kūyjobin ḡu juy ajop ixē a'ō kay, ixē wuyjo'iat puyē — i napa ma o'e ip.

— Soat ka daḡacat ibuyxim ma Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat kuḡ. Jaypanap ka beayū bit ibuyxim ḡu ikuḡ—ipi beayū bit, uk'a beayū bit tak — io'e Jesus.

⁵⁸ Ade ḡu o'ḡubapuk Jesus—Deus a'ōbacaap. Iba'ore o'e, ipi beayū itabut'ūm cekay buye.

14

¹ Herodes Jesus awēḡ o'yawēḡcoco. Ipi kukukat osunuy ixē Herodes iḡebu-jeat—Galiléia eipi kukukat.

² — Ixē aḡokatkat João Batista i ibutet — Herodes o'e, tūybe iboap icēmān iān o'e buye. Imēn kawēnwēn o'e jebuywatwat'ukayū be. Jesus muwēnuwēn o'e.

— Waram ḡuto o'jetait João je'ūap tomukadi — i cedaḡ ḡu o'e. — Imēnpuyē Deus a'ōbaca am wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuḡ teku — Herodes o'e.

³ Kuy bima Herodes jebekitkit o'ḡuju João kay. João uk puje, o'ḡukirikirik. O'ḡukirikirik imōḡ ām daomūnmūnap'a be. Ayacat cekayap puyē, o'jomōḡ—Herodías cekayap puyē. Herodes kitpit tayxi osunuy ixē ayacat—Filipe tayxi. Imēn daomūnmūnap'a be Herodes João o'ḡuōmat, João ekawēn puyē.

⁴ — Cūḡ ḡu ewebe ixē ayacat kuk am. Deus xe cedaḡ ḡu ekitpit tayxi eju jewewbumūn ām—ixē Herodías eju jewewbumūn ām — i juk o'e João ipi kukukat pe—Herodes pe.

⁵ Imēnpuyē Herodes João aoka ojuy. Imēnpit Judeuyū xe João Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat osunuy. Imēnpuyē Herodes iparara o'e Judeuyū buxim.

⁶ Peta bima bit Herodías it o'jebapuk da'i'in Herodesyū etabut pe. O'jebapuk Herodes kapap epeta buye. Cekay jījā o'e Herodes—ayacat yaypan'isuat kay.

⁷ — Da'i'iap kay jījā ōn — io'e yaypan'isuat pe. — Emukaypinput eḡuwēn owebe — io'e. — Deus etabun ōn e'em ewebe emukaypinput oḡūm ewebe — Herodes o'e. — Deus cuy ipiat supi'ajoat owebe, wa'ō daḡ ḡu iūm pima — io'e.

⁸ — Ijoce ma João Batista a prato be eyaūm owebe — io'e.

Imēn yaypan'isuat o'e.

— Imēn ece, o'it — i juk o'e cebe xixi.

Imēnpuye yaypan'isuat o'e imēn ma. ⁹ Yaūm pin ġu o'e Herodes. Ibu'u o'e. Iġuycūġ o'e, yaypan'isuat imēn o'e buye. O'yaūm an pit cebe, jekawēn puye, itakoyiayū buye dak—jewejuayū buye. Jekawēn taġ o'yaūm.

¹⁰ — Daomūnmūnap'a kay eju — io'e sorara be. — João a eya'uk — io'e cebe.

¹¹ — Hm hm — sorara o'e.

O'ju. O'ya'uk. O'yadojot prato be. O'yaūm ayacat'isuat pe. Imēn Herodes juk itaybit João oe'ū iam.

O'yadujowat jexi kay ixē.

Imēneju Herodes tūybe João'ūm waram o'jetait iān o'e, Jesus awēġ yawēġcocom pima.

¹² João eju oekuku'iyū oajēm João'ūm kay. Ijebit o'tujowat witabikūy be, ikot am.

Jebabim ikot puje, o'ju ip. Oajēm Jesus kay. João'ūm awēġ muwēnuwēn o'e ip.

¹³ Tobuxik puje, o'jēm Jesus adeayū xewi. O'ju kobe daġ aġoka'ūmat kay. Oajēm. Adeayū dak o'ju ip. E daġ pit o'ju ip, Jesus cucumap awēġ cuk o'yawēġcoco ip puye. Oajēm ip aġoka'ūmat pe, Jesus ajēm awap.

¹⁴ Kobe bewi cēm puje, Jesus ade jījā o'jojojo. Itabotaidabotbot o'e cekay ip.

Ġebuje iwātaxipipiyū o'ġu'ada Jesus.

¹⁵ Jesus eju etaybitbin'ukayū o'jekawēn cebe.

— Katpuje ma oexe buye, jexat pupu am ip eġuju aġoka kay — io'e ip. — Ijoceayū eġuju juy. Ka'ūmġu ixat ijoce, aġoka'ūmat puye — io'e ip. — Iteyū juy eġuju jexat pupu am dinheiro deim — io'e ip Jesus pe.

¹⁶ — Ka'ūma — Jesus o'e. — Je'ju ġu juy ixeyū, jexat pum. Eyju ma ixan epeġūm cebe ip — io'e.

¹⁷ — Pūġpūġ ma ixat kuġ oceju — io'e ip. — Cinco be ma pāo'a opop. Axima dak opop—xepxep ma — io'e ip.

¹⁸ — Pāo'a epeyadojot, axima dak — io'e jeweju etaybitbinayū be.

¹⁹ — Soat epabikbik. Xikxik'ik'i — io'e warara'acayū be—adeayū be.

Kaxik'ik'i osodop ip. Pāo'a o'yabu Jesus. Axima dak o'jat. Xepxep ma o'jat.

Ġebuje Deus eju o'jekawēn. Jeapūnpūn o'e kabi kay.

— Bay, ēn xipāt — io'e. — Pāo'a eyaūm ocexat'am — io'e. O'yadakat jebum. O'yaūmūm jeweju etaybitbinayū be. O'yaūmūm ip iboceayū be. Imēn Jesus o'yamu'acoġ. Ya'ade jījā o'e. Ceweju etaybitbinayū o'yaūm adeayū be. ²⁰ O'jo'o'o soat ip. Ibēġbēġ ip o'e.

Cepoyat puje, Jesus eju etaybitbinayū o'jat ico be. 12 be ico o'ġunopapūn ip cepoyan—pāo'a epoyan, axima epoyan tak. ²¹ Aġokat'ayū 5 mil be osodop ip. Aoyū dak bekikit eju, ade ip osodop. Adeayū osodop ip—jekōnkōnayū.

²² — Owap cuy wīnābu epeju kobe daġ — io'e jeweju etaybitbinayū be. — Eyju cucum pima, ijoceayū mujum puk ōn ika be — io'e.

— Hm hm — io'e ip.

Ōmōm ip kobe be. O'ju. ²³ Warara'acayū o'ġuypit Jesus ika be.

Co'a kay jaġepūġ ma o'ju, jekawēn ām Deus eju. Oajēm. Kabiok pima co'a jeje osunuy jaġepūġ ma.

²⁴ Kobe daġayū bit iodi bicūġpe o'e ip. Wūy ma ipi bewi o'e ip. Tipodoy tiboġ cīcā o'e. Kobe mupokupoġ o'e kabidoxixi buye. Kopūġ. Kopūġ. Kopūġ. O'subidoajēm topabe.

²⁵ Kaxi jēm awap ma xīġxīġ o'e. Idibi adopa daġ xīġxīġ o'e.

Oajēm jeweju etaybitbinayū kay. ²⁶ Iparara jījā o'e ip. Tūybe axik sute iān o'e ip iodi adopa daġ xīġxīġ puye.

— Axik tu sute? — io'e ip.

O'jewāwā ip, iparara jījā buye.

²⁷ — Axik ma ġu ōn. Eya'ōcam cuy epesop. Eypararam ġu juy. Ōn ā — Jesus o'e cebe ip.

²⁸ — Kariwa! — Pedro o'e. — Ēn pima, “Ejot idibi jeje,” i ece owebe. “Ejot ijodi,” i juy ece owebe — Pedro o'e cebe.

²⁹ — Ejot — io'e.

O'jëm kobe bewi. Xĩğxĩğ o'e idibi adopa dağ, ajëm ãm Jesus kay. ³⁰ Iparara bit o'e tipodoy buye. Imënpuye oakõm pin.

— Kariwa! — io'e. — Odaxijom ece iodi bewi — io'e ya'õberen.

³¹ O'jebumupaya Jesus dao ma. O'subuiixik Pedro. O'jat. Jesus Pedro o'jat.

— Etabutbüt ma okay — io'e cebe. — Etabun cĩcã juy okay — io'e Jesus.

³² Kobe be oõm—xepxem. Kabido o'subido'üm ġebu je bit.

³³ — Icẽm. Deus ipot ãn — kobe beayũ o'e ip Jesus pe.

Jesus oibuyxin ip.

³⁴⁻³⁵ Iodi mudek puje, Genesaré eipi kay oajëm Jesusyũ. Jesus itaybit o'e ip—Genesaré watwat. O'ju ip eipi dağ—soat tağ. Iwãtaxipiyũ dakoykoy o'e ip—soat. Iwãtaxipiyũ o'tojotjot ip Jesus kay.

³⁶ — Iwãtaxipiyũ esay ukpi mucay pin cĩcã je'ada am — io'e ip Jesus pe. Genesaré watwat o'e ip.

— Ha'a — Jesus o'e.

O'je'ada ip—soat o'ğucay'iyũ—soat iwãtaxipi topibiyũ.

15

¹ Fariseuyũ oajëm Jesus kay Moisés ekawën imutaybitbin'ukayũ eju. Jerusalém ka bewiyũ osodop ip—soat ip.

(Kuyje Fariseuyũ oekuku ip aypapayũ'üm'üm ekawën tağ.

— Jekõn awap jewebu wuywuy'uk'üm pima, xipat ġu wuyxe — io'e ip kuyje. Imënpuye Fariseuyũ oajëm Jesus kay.)

² — Apënpuye eweju etaybitbinayũ jewebu wuywuy'uk ġu ip, jekõn awap? — io'e ip Jesus pe. — Xipat ġu imën — io'e ip. — Wuyajoyũ'üm'üm ekawën tağ ġu ip jekukum, jewebu wuywuy ġu ip puye — io'e ip cebe.

³ — Pãm eyju? — Jesus o'e. — Apëneju Deus ekawën tağ ġu eyju jekukum? Apëneju wuyajoyũ'üm'üm ekawën tağ acã eyju jekukum? Deus ekawën tağ ġu eyju jekukum — io'e Jesus cebe ip.

⁴ — Xipan cuy ebay ejukuk, exi dak, i.

Imën Deus ma juk o'e — io'e Jesus.

Jebay muymuy'ukat cuy epeyaoka, jexi muymuy'ukat tak, i.

Imën Deus o'e — io'e Jesus. ⁵ — Eyju warara'acat mukũyjojom pima bit, e'em: “ ‘Dinheiro kuka adi oğũm eywebe eybuywat am,’ i juy epe'e eyebay be,” ie'em eyju bit warara'acat mukũyjojom — io'e Jesus. ⁶ — Eyju dak e'em warara'acat pe: “ Ğebu je cũğ ma e'em ewebe ebay jukukuk xipan'üm pima,” i — io'e Jesus. — Imën ma ajojoyũ'üm'üm ekawën tağ ip jekukum, Deus a'õ mubuyxi'üm'ümay eyju — Jesus o'e Fariseuyũ be.

⁷ — Wuyjuyũ muğuykuku'ukayũ eyju — io'e Fariseuyũ be. — Kuyje ma juk Isaías emuwën icẽmã. Imën o'e:

⁸ “ ‘Deus kay oceju,’ i napa ma e'em iteyũ wuyjuyũ,” i. “ Imënpit okay ġu ip,” i e'em Deus, i juk o'e Isaías — io'e Jesus. ⁹ “ ‘ ãn xipat,’ i te'e ma e'em ip,” i. “ Imënpit xipat ġu õn ip cexe,” io'e Deus, io'e Isaías. “ ‘ Deus ekawën eymutaybitbin oceju bit,’ i napa ma e'em ip. Imënpit wuyjuyũ ekawën acã adeayũ mutaybitbin ip,” ie'em Deus, i juk o'e Isaías — io'e Jesus.

¹⁰ Ğebu je Jesus adeayũ o'tomuwã. Oajëm ip.

— Ya'õpicũğcũğ cuy epesop, eyetaybit am — io'e cebe ip. ¹¹ — Ajo õmõm eybi be iap ġu ey mukë rërë rën ġu — io'e. — Ajo cẽmcẽm eybi bewi acã ey mukë rërë rën — io'e. — Iboap kay juy epeğebu — io'e cebe ip.

¹² — Etaybit tu Fariseuyũ itakoma ekay iam—ekawën puye, itakoma iam? — ceweju etaybitbinayũ o'e Jesus pe.

¹³ — Wetaybit — Jesus o'e. — Kadaidip webay o'taidağuiaptip ju'uk Deus. Apën wuyju tipkërëatip ju'uk ku bewi; imënpuxim Deus fariseuyũ emumutaybitbinap ju'uk wuyağuy bewi — io'e Jesus.

¹⁴ — Eyağuybabi'üm ġu juy itakomaayũ kay — io'e. — Ikukukat ita'umat puxim ip—Fariseuyũ. Ikukukat ita'umat pima, jekukukat tomuju wara'at ita'umat cucum pima, xepxem ma ip at'an je'e ipikũykũy be, ita'umayũ ma ip puye.

¹⁵ Ibocewi Pedro o'e:

— Wuywebe omõmap ġu wuyukẽrẽrẽrẽn—wuybinũn peat acã iat ekawẽn iba'arẽm ocexe. I juy ece ocewebe apẽgape ekawẽn, iba'arẽm puye — io'e Jesus pe.

¹⁶ — Eyju adeayũ buxim: ka'umũ ġu eyetaybit — io'e Jesus. ¹⁷ — Ajo omõm eybi be, ijop kapkam eydada be. Ģuyjom cẽmcẽm eywebewi — io'e. ¹⁸ — Ajo cẽmcẽm eybi dağwi, ixey mukẽrẽrẽrẽn, eybinũn pewi cẽmcẽm puye — io'e. ¹⁹ — Soat em ijodiat jewağuydadam ikẽrẽat kay: warara'acat aokakam ip, warara'acat tayxi kaykay'uk ip, aoyũ kaykay'uk ip, warara'acat pubut tujupa'um'um'uk ip, warara'acat awẽğ mukẽrẽrẽn 'uk ip, warara'acat awẽğtatam ip. Soat eybinũn pewi jebapukpuğ, soat em ikẽrẽat kay ģebum puye acã — Jesus o'e. ²⁰ — Ijodiacat ikẽrẽat mujurũğrũğ'uk, aypapa'um'um ekawẽn tağ jewebuwywuy'um puye ġu—soat em ikẽrẽat kay ģebum puye acã. Iğo ağuykẽrẽat acã ey mukẽrẽrẽrẽn. Iboam eytaybit ġu buk? — io'e jewegu etaybitbinayũ be.

²¹ Ibocewi o'ju. Jesus Tiro ka tẽğ ma o'ju. Sidom ka tẽğ ma dak oeku.

²² Ayacat oajẽm Jesus kay—Canaã eipi wat—Judeu'umat.

— Kariwa! — io'e ya'õberen. — Etabotaidabotbon cuy okay. Ibiõğbuk kẽrẽat kuğ o'it, ipiat'ajojom cĩcã ibiõğbuk kẽrẽat kuğ puye — io'e Jesus pe—Davi diwacat pe.

Ayacat ma i'it osunuy. ²³ O'jede ġu Jesus. Imẽnpuye Jesus eju etaybitbinayũ o'jekawẽn ip Jesus pe.

— Soat em ixey ayacat wuynomuju ma ya'õkarey. Esu'it mu'ada juy. Ģebuje juy eğunapõn — io'e ip Jesus pe.

²⁴ — Iba'ore — io'e. — Deus omuju Israel naxeğebitbit kay acã — Jesus o'e. — Itabidaoat puximayũ kay—ovelha buximayũ kay — io'e.

²⁵ Jesus wap o'jẽğ'aecõğcõğ ayacat.

— Kariwa — io'e. — Obuywan ece — io'e.

²⁶ — Ka'ũa. Xipat ġu oxe, bekicat xat'a yaxixiğ pima, akurice be ya'om — io'e.

²⁷ — Icẽmãn, Kariwa — io'e. — Imẽnpit akuriceyũ wuyxat epoyat o'om. Mesa bewi i'at puje, akurice io'om.

²⁸ — Ka — io'e. — Wetaybit ġasũ okay etabut cĩcã iam — io'e. — Ebikuyap tağ e'it mu'ada oce — io'e.

Ģasũ ma je'it o'je'ada.

²⁹ Ibocewi o'ju iodi be—Galilíadi be. O'jeu. Oajẽm co'a jeje Jesus. Oabik.

³⁰ Jesus kay oajẽm ip—ade jĩjãayũ. Taokẽrẽayũ dujotjon ajẽmjẽm o'e ip, ita'umayũ dak, jekawẽn pa'oreayũ dak, warara'acayũ iwãtaxipipiyũ dak. Jesus kay imu'ada am ip o'tojot.

Oajẽm ip. O'jomõğ Jesus wap. Soat ip o'jomõğ. Soat ip o'je'ada. ³¹ Yağuybabi'um o'e ip—adeayũ, xĩğxĩğ pa'ore topibiyũ o'jojajo ip puye. Yağuybabi'um o'e ip, kawẽn pa'ore tũibiyũ dak o'jojajo ip puye. Ita'um topibiyũ tate o'e.

— Ka'umũ ġu xipacat Deus co'iat. Israel naxeğebitbit Deus mubuyxi. Ixe a'õbi o'je'ada ip — io'e yağuybabi'umayũ.

³² Ģebuje Jesus jewegu etaybitbinayũ o'tomuwã.

— Wetabotaidabotbot adeayũ kay — io'e Jesus. — Iba'um ip, ixat'um puye. Irere ip. Xepxep xet oweju ip jekukum. Ģasũ bit ixat'umũ ġu ip o'e. E dağ jeku am iba'ore e'em cebe ip, irere jĩjã buye, ibaca'um puye ip. E dağ ma ip kuka o'tao'um'um repibun puye dak — Jesus o'e jewegu etaybitbinayũ be. — Obu'u kawẽn am cebe ip: “Eyduk'a kay juy epeyepit,” i, irere buye — io'e.

³³ — Pomawi pão'a oceyabu soat muykõn am? — io'e ip. — Ya'umũ ġu uk'a iğo ka be. Iba'ore yabu am — io'e ip.

³⁴ — Pebũrũ pão'a opop? — io'e cebe ip.

— 7 be — io'e ip. — Pũḡpũḡ ma axima'it'it tak — io'e ip.

³⁵ — Kaxikxik'i epabik — Jesus o'e iboceayũ be—adeayũ be.

Oabikbik ip ipi ju.

³⁶ Pão'a o'yabu Jesus—7 beat'a. Axima dak o'jat. O'jekawẽn Jesus Jebay be—Deus pe.

— Bay! — io'e. — Xipat ěn, ocewebeam ocexat eḡũm — io'e.

Soat xat o'takat Jesus—pão'a, axima dak. O'yamu'acoḡ cĩcã. Ya'ade jĩã o'e. Ade axima dak, imu'acoḡ puye. Iũmũm o'e jewēju etaybitbinayũ be. Cexat ũmũm o'e ip iboceayũ be.

³⁷ Soat ip o'jo'o'o ip. Ibeḡbeḡ iboceayũ o'e. Ixat o'jepoyat. 7 beap ico be o'ḡunopapũn ip cepoyan—axima epoyan, pão'a epoyat'am tak. Jesus ewēju etaybitbinayũ o'ḡunopapũn. O'tujowat ip. ³⁸ 4000 beayũ o'jekõn ip—aḡokatkayũ. Bekitkiyũ dak o'jekõn ayacayũ eju.

³⁹ Ḡebuje Jesus ixeyũ ibeḡbeḡayũ o'ḡuju. Kobe daḡ Jesus pit o'ju Magadã ka kay.

16

¹ Fariseuyũ oajēm ip, Saduceuyũ dak. Oajēm ip Jesus kay. Pũḡpũḡ ajēmjēm o'e Jesus eju kawẽn ãm.

— Ocewebe i'e ba'oreat eḡubapuk cuy ocewebe — io'e ip Jesus pe. — Deus a'õbacaap co buje, acetabun ěn Deus xewiat iap kay — io'e ip. Iboap muwẽn o'e ibuyxijo am.

²⁻⁴ — Oḡubapuk ḡu juy — Jesus o'e cebe ip. — Ḡasũacat ikērēat kuḡayũ ip. Deus kay itbut'ũmayũ ip. Eywebe i'e ba'oreat oḡubapuk ḡu.

— Kan pima eyju e'em, “Kuyajeat kabia idip ma e'em, kabi ipakpuk puye,” i. Kabia isum pima eyju e'em, “Muba'at oajēm ḡasũ, kabi ipakpuk puye, kabikerere buye dak,” i. Eyetaybit cĩcã apēnape kabi ipakpukat iam, kabi kay aḡ puye. Imēnpit eyetaybit ḡu apēnape oce'e'eap iam. Ajo juk o'jebapuk Jonas pe iap puxim pit ḡuyjom je'babuk eyetabun — io'e Jesus.

Imēn Jesus o'jekawẽn cebe ip, itaybit puye ip apēnape kabi ipakpukat iam, ijojom pima ip. Imēnpuxim Jesus e'e'ap cuk o'jojo ip. Itaybit kuka o'e ip Jesus bacaap Deus xewi osunuy iam.

— Kuyje Jonas o'jēm axima boḡat uk pewi. Icēmãn kuyjeacat pe i'e ba'oreat o'e. Imēnpuxim ḡasũ aḡokatkat waram ḡuto itait je'e, ce'ũ'ũayũ dopap pewi cēm puje xeku. Ḡasũacat pe i'e baõreat je'e xeku waram itaicap. Wara'at ḡu eywebe i'e ba'oreat ḡubapuk eyetabun—xeku waram itaicap acã Deus ḡubapuk — io'e Jesus.

Ibocewi Jesusyũ o'ju ip wara'at ka be.

⁵ O'timudek ip. Oajēm wara'at ka be.

Pão'a o'yadujowat ḡu Jesus eju etaybitbinayũ, ḡebum'ũm puye ip.

⁶ — Aḡ cuy epesop Fariseuyũ epão'a muyuhuhaptõm kay, Saduceuyũ enõm kay dak — Jesus o'e cebe ip.

⁷ Ḡebuje o'jekawẽn ip jewewebe.

— Jesus imēn o'jekawẽn wuywebe, pão'a wuyadojot ḡu buye — io'e ip.

Cedaḡ ḡu o'e ip. ⁸ Jesus pit ixeyũ ekawẽn o'ya'ĩjojo.

— Yopĩt ma eyetabut okay — io'e cebe ip. — Apēnpuye eyewewebe kawẽnwẽn eyju: “Imēn xeku o'e, wuyju pão'a kuḡ ḡu buye,” i? Imēn ḡu juy epe'e — io'e Jesus. ⁹ — Eyetaybit ḡu buk? — io'e cebe ip. — Ḡebum ḡu du eyju 5 be pão'a oyaũm 5000 beayũ xat'am iap kay? Ḡebum cuy epesop iboap kay — io'e. — Ḡebum ḡu du eyju pebũrũ ico epeḡunopapũnpũn yaepoyan? Ḡebum cuy epesop iboap kay dak — io'e.

¹⁰ — Ḡebum ḡu du eyju 7 be pão'a oyaũm 4000 beayũ xat'am iap kay? Ḡebum cuy epesop iboap kay dak. Ḡebum ḡu du eyju pebũrũ ico epeḡunopapũnpũn yaepoyan? Ḡebum cuy epesop iboap kay dak.

¹¹ — Eyetaybit gu buk tu pão'a muwēnuwẽn ḡu õn iam? Eyetaybin cuy. Aḡ cuy ixeyũ be pão'a muyuhuhaptõm kay—Fariseuyũ epão'a muyuhuhaptõm kay, Saduceuyũ epão'a muyuhuhaptõm kay dak — io'e cebe ip.

¹² Imēneju itaybit ip Jesus pão'a muyuhuhaptõm i'e buje, Fariseuyũ emumutaybitbinap i'e ojuy osunuy, Saduceuyũ emumutaybitbinap tak. Imēn ip o'ḡukũyjo. Xipat

ġu cemumutaybitbin ip. Deus xe cedaġ ġu ip imutaybitbin—Fariseuyū, Saduceuyū dak. Wuyjuyū muġuykuku'ukayū ip osodop.

¹³ O'ju ip Cesaréia eipi tēġ ma—Filipe eipi tēġ ma. Oajēm.

— Abu xe'e ōn wuyjuyū xe? — io'e cebe ip—soat waġo o'e.

¹⁴ — “Teku waram ġuto o'jetait'iat,” i'e'em ip—pūġpūġ e'em ip — io'e ip. — “Teku João Batista—waram ġuto o'jetait'iat,” pūġpūġpūġ e'em — io'e ip. — “Teku Elias—waram ġuto o'jetait'iat,” i'e'em warara'acayū — io'e ip. — “Teku Jeremias—waram ġuto o'jetait'iat,” i'e'em warara'acayū — io'e ip. — “Teku kuy-jeat—Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat—waram ġuto o'jetait'iat,” i'e'em warara'acayū — io'e ip.

¹⁵ — Pām eyju? — io'e. — Abu ōn eyxe bit? — io'e.

¹⁶ — Cristo ěn — Simão Pedro o'e Jesus pe. — Deus emunaē ěn. Soat em itaicat ipot ěn—Deus ipot ěn — io'e Jesus pe.

¹⁷ — Icēmān, Simão — Jesus o'e. — Ijoceayū dak iboap ekawēn o'ġuwēn ġu ip ewebe—Deus acā—webay acā—kabi beat acā. Ecokcok ěn, João ipot, — io'e.

¹⁸ — Icēmān oġuwēn ewebe: ěn Pedro. “Deus ipot ěn,” exe iap ekawēn kay itabucayū webekitkin e'em ip, itabut puye ip. Okay itabucayū oe'ū ip ma'ġu, jetait waram, ibaca jġjā buye. Satanás ebekitkit bacaap podi ma e'em okay itabucayū bacaap.

¹⁹ — Ajo cūġ ma exe ijoce, iboap tak cūġ ma je'e Deus xe kabi be — io'e Pedro be. — Ajo bit cūġ ġu exe ijoce, iboap tak cūġ ġu je'e Deus xe kabi be. Imēnpuye a'ōbi Deus emunaē kay itabucayū jeedop ip Deus xe—okay itabucayū. Deus soat kukan pima, cexe jeedop ip — Jesus o'e Pedro be.

²⁰ — Ġasū dak cuy omuwēnuwēn epekuku ġu wara'acayū be. “Teku Deus emunaē,” i'ūmġu juy epeku — io'e jewēju etaybitbinayū be.

²¹ Jesus jewēju etaybitbinayū mukūyjojo o'e apēn kuka o'jebapuk cebe iam.

— Jerusalém ka be oju — io'e cebe ip. — Ika watwat xipan ġu okuk soat ip—Judeuyū kukukayū, paŷyū kukukayū, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū. Ipiat'ajom ōn, ixeyū buye — io'e jewēju etaybitbinayū be. — Waoka ip — io'e Jesus. — Imēnpit xepxep xet kap puje bit, waram ocetait — io'e Jesus.

²² Pedro ibodi ma o'tujowat jewēju, kawēn ām.

— Jaoka ġu ip. Deus bikuyap tomuju ġu, Kariwa — io'e Pedro. — Je'bapuk'ūma — io'e. Imēn Pedro o'e Jesus pe. Imukorēm pin, Pedro xe xipat ġu kuka o'e imēn pima bit.

²³ O'jekorepēn Jesus.

— Mūġ ece! — io'e Pedro be. — Satanás ekawēn puxim ěn kawēnwēn. Satanás tak ibu'u owebe we'ū ām adeayū beam. Deus aġuy daġ ġu ěn jewaġuyġuy—ipi juacat aġuy daġ acā ěn. Imēnpuye Deus bikuyap taġ jekuku am, ěn omubu'un ojuy — io'e Jesus Pedro be.

²⁴ Ġebuġe Jesus o'jekawēn jewēju etaybitbinayū eju.

— Oweju jeku pin pima, eywekay ma eyaġuyba'ūm cuy; eybu'um ġu dak cuy eye'ū ām owebeam; wa'ō daġ tak cuy epeku — io'e cebe ip.

²⁵ — Imēneju owebeam eye'ū buje, soat em eyetait epesop Deus xe eye'ūap tomukadi. Eybu'u eye'ū ām owebeam pima bit, epajēm ġu Deus kay — io'e. ²⁶ — Ajo-kuġ tak epesop soat tarekrek kuġ ipi juat kuġ, eybiōġbuk ipiatpi'ajojoap pe imēnpit? Ka'ūma kuġ ma! — Jesus o'e cebe ip. Tei'ūmġu soat em Deus xe wuydopapteim — io'e.

²⁷ — Soat waġo ōn — Jesus o'e, kawēnwēn pima jewebeap pe ma. — Ocepit ma wekawēn tojtjot'ukayū eju, webay a'ōbacaap eju dak, idip cġcāap eju dak. Yajēm puje, teim je'ġūm soat pe—apēn oekuku iapteim — io'e. — ²⁸ Pūġpūġ pit jeedop wajēmap wiwim itabēġ—ijodiat. Oxe xe ma jeedop ip, soat kukan ōn pima. Wajēmap co'ūm puje, je'ū ġu ip — io'e Jesus—soat waġo o'e.

17

¹ 5 xet kap puje, o'ju ip co'a kay—yaumat'a kay. Jesus ebapũğ ma o'tujowat—Pedro, Tiago dak, João dak. Tiago kitpit osunuy ixex João. Jağepũğ ma o'tujowat ip.

Oajēm ip. ² Co'a jeje Jesus o'jewemuwarurun ebapũğayũ wap. Kaxi sopsesap puxim topasopsesap o'e—Jesus topa. Iisuat puxim jekabek—Jesus ekabek. Irut cĩcã o'e.

³ Ğebuje Moisés'ũm o'jebapuk, Elias'ũm tak. O'jebapuk ebapũğayũ wap. Jesus eju jekawēn ām o'jebapuk ip. O'jekawēnwēn ip Jesus eju.

⁴ Kawēnwēn epere buje, Pedro o'e Jesus pe:

— Kariwa — io'e. — Xipat ma wuyju ijoce am. Xipat exe bima, xijap ojomōğ ijoce. Pũğ edopam ojomōğ. Wara'at Moisés'ũm dopam ojomōğ, wara'at Elias'ũm dopam — io'e Jesus pe.

⁵ Kabikerereat tak oajēm cekay ip—Jesusyũ kay. Isopsepat osunuy. Ixeyũ dak o'yajuy isopsepan. Deus isopsepat pidasewi o'jekawēn—kabikererereat pidasewi.

— Teku okpot. İkukpin cĩcãat oxe. Omucokcokap cĩcã okpot. Eya'õpicũğcũğ cuy epesop ya'õ kay — io'e—Deus o'e. Imēn kawēnwēn o'e Deus. Jesus muwēnuwēn o'e.

⁶ Ijo buje, ebapũğayũ o'jēğ'aecõğcõğ ip. Iparara jĩjã o'e ip Deus kabikerereat pidasewi o'jekawēn puye. ⁷ Jesus pit o'jēğ'aecõğcõğ'iyũ o'ğucay.

— Epe'āy juy — io'e cebe ip. — Eypararam ğu juy epesop — io'e.

⁸ Jeakağ ip pima, Jesus ma o'jojojo ip. Ka'ũmğũ warara'acayũ o'jojojo ip. O'āy ip. O'kop ip Jesus eju. O'kop ip co'a jejewi. ⁹ Kopkom pima, Jesus o'jekawēn ebapũğayũ eju.

— Ğasũ ğu juy epejojojoiap epeğuwēn warara'acayũ be — io'e cebe ip. — Ğuyjom pit epeyawēğmuwēnuwēn put, waram wetait puje — io'e—soat wağo o'e.

¹⁰ — Apēnpuye Moisés ekawēn ocemutaybitbin'ukayũ e'em, “Koap Elias'ũm omuyku,” i? — io'e ebapũğayũ Jesus pe.

Imēnpuye Jesus kawēnuwēn o'e. Elias muwēnuwēn o'e.

¹¹ — Elias'ũm awēğ itaybit ğu buye ip — io'e Jesus. — Elias'ũm co'iat kuy oajēm, soat muxipan am—wajēmap peam imuxipan. Adeayũ ağuyemuwarurun itabut am ip Deus kay — io'e Jesus. ¹² — Imēn Elias'ũm co'iat kuy oajēm ma ijoceayũ kay. Ixeyũ bit ixem itaybit ğu o'e—Moisés ekawēn eymutaybitbin'ukayũ. Warēmtağ ma ip o'jukuk. İkērēm cĩcã ip o'jukuk. O'ğudadaibotbon cĩcã ip. Imēn ma õn tak ipiat osup'i'ajojo, xipan ğu ip okuk puye — io'e Jesus—soat wağo o'e.

¹³ Imēn Jesus eju etaybitbin'ukayũ itaybit o'e Jesus ekawēn—João Batista ajēmap ekawēn.

¹⁴ Jesusyũ oajēm adeayũ kay. İboceat o'jēğ'aecõğcõğ—ağokatkat. O'jēğ'aecõğcõğ Jesus wap.

¹⁵ — Okpot kay etabotaidabotbon cuy, Kariwa — io'e. — Axik opop cebe. İpiat'ajojom ibiõğbuk kērēat pibun — io'e ağokatkat Jesus pe. — Ade em o'at'at daxa be. Ade em oakõmkõm idibi be — io'e.

¹⁶ — Eweju etaybitbin'ukayũ kay otojot. Okpot otojot. Imēnpit itaybit ğu ip ibiõğbuk kērēat mujēm ām. İba'ore cebe ip okpot mu'ada am — io'e Jesus pe.

¹⁷ — Deus kay itabut'ũmayũ eyju! — Jesus o'e. — Soat em wara'at tağ epeyağuyğuy buye, eyetabut'ũm Deus kay. Soat em ikērēan e'e buye dak. Puğũn oğuy eyxe? Ade koato eyxe oğuy bima dak, kuka eyeabut'ũm ma epesop okay. Imēnpit ekpot etojot cuy okay ğasũ — io'e cebay be.

O'tojot.

¹⁸ İbiõğbuk o'ğukorēm Jesus.

— Ejēm — io'e Jesus ibiõğbuk kērēat pe. O'jēm jekukat xewi—ağokatkat ipot xewi. O'je'ada ğaxĩn ma ibiõğbuk kērēat kuğ topibit.

¹⁹ Yağepũğ ma bima, oajēm ip Jesus kay. Jesus eju etaybitbinayũ oajēm.

— Apēnpuye ocewebe ibiõğbuk kērēat mujēm pa'ore? — io'e ip cebe.

²⁰ — Deus kay eyetabutbūt puye — Jesus o'e. — Deus kay eyetabucap yopīt pima, ka'ũmğũ iba'ore kuka eywebe. Eyetabucap yopīt pima, mostardada buxim acã okay

eyetabucap pima, kuka epe'e co'a be: “Ecenapõn ijocewi. Wara'at ka be eju juy,” i. Iḡo'a dak o'jenapõn kuka wara'at ka be — io'e cebe ip.

²¹ — Deus a'õbi'üm pima bit, o'jëm ḡu kuka ip—ibiõḡbuk kërëayü. O'jëm ḡu kuka ip ikukukayü bewi. Deus kay ḡebum pima, wuyju jekõnkõn ḡu e'em acã o'jëm ip, Deus eju wuyekawënwën'uk pima dak — io'e Jesus.

²² Ḡebuḡe o'je'aweroro Jesusyü Galiléia eipi be.

— Soat waḡo õn — Jesus o'e cebe ip. — Ipi juacayü odujowan ip oaoka pinayü kay.

²³ Okay itakomaayü oaoka ip. Imënpit ebapüḡ kabia kap puḡe, õn pit waram ocetaiḡ Deus a'õbi — io'e aweroayü be. Imën Jesus o'e buye, iḡuycüḡcüḡap kuḡ ma acã ip o'e—aweroayü o'e.

²⁴ Cafarnaum ka kay oajëm ip. Israel naxeḡebitbit pewi dinheiro bubu'ukayü osodop ibo ka be. Deus eju kawënwënap'a muxipanpan'ukayü beam ibubum o'e ip.

— Emutaybitbin'ukat dinheiro je'ḡüm tu ibubu'ukayü be Deus eju kawënwënap'a muxipanpan'ukayü beam? — io'e ip Pedro be.

²⁵ — Hm hm — Pedro o'e. — Je'ḡüm — io'e.

O'jepit. Dexe. Jesus o'jekawën Pedro eju.

— Apën xipat exe, Simão? — io'e. — Abu-bewi ipi kukukayü dinheiro je'jat ip? Jekpotpoyü bewi du? Wara'acayü bewi ḡu xe'e? — io'e Pedro be.

²⁶ — Jekpotpoyü bewi ḡu—wara'acayü bewi acã — io'e.

— Hm hm — Jesus o'e. — Imënpuye ipi kukukat ipotpoyü dinheiro je'ḡüm ḡu ip dinheiro bubu'ukayü be — io'e Jesus. — Imënpuxim Deus ipot tak dinheiro je'ḡüm ḡu juy Deus eju kawënwënap'a muxipanpan'ukayü be.

²⁷ — Inaka wuyju dinheiro aḡüm cebe ip — Jesus o'e. — Itakomän ḡu juy ip wuykay. Eju iodi kay — io'e Pedro be. — Piḡa ejoxik cuy idibi be — ie'em. — Axima juy eju'uk piḡa bewi koap ma. Axima bi ixik puḡe, dinheiro'a eyadobuxik axima bi be. Axima bi bewi eyabu juy — io'e.

— Ibo'a eyadujowat dinheiro bubu'ukayü kay Deus eju kawënwënap'a muxipanpan'ukayü beam—dinheiro'a. Yamuxipanpanayü dei je'e owebewi, ewebewi dak — io'e Jesus Pedro be.

— Hm hm — io'e Pedro.

O'ju. O'yabu. O'yaüm.

18

¹ Ḡaxin ma oajëm ip—imutaybitbinayü. Oajëm Jesus kay, Pedro cëm awap.

— Abu je'e ya'õbuyxian wuy'in warara'acat podi ma, Deus xe acesop pima? — io'e ip Jesus pe.

² Imënpuye Jesus bekicat o'tomuwaḡ jekadi am. Jesusyü bidase cüḡ'i osunuy bekicat.

³⁻⁴ — Wara'acat podi ma wuyetabun ibuyxiat pin'ümat. Bekicat puxim ixē. Iḡasü xipacat xeku Deus xe, soat kukan pima õn. Iboap kay juy ḡebum epesop — io'e Jesus cebe ip. — Wara'at taḡ jekukum epesop — io'e cebe ip. — Bekicat puxim cuy epesop. Apën ite bekicat ya'õbaca pin ḡu, imën tak eyju eya'õbaca pin ḡu juy epesop. Eya'õbaca pin'üm pima, xipan epeyeku Deus xe. Eya'õbaca pin pima, Deus xe ḡu epesop, soat kukan pima õn — io'e Jesus.

⁵ — Eyju xipan bekikit kuḡ pima, xipan okuḡ tak epesop — io'e Jesus. Ijop bekicat Jesus itabun'isuat puxim. Jesus tieḡ Jesus kay itabun'isuat ju'kuk xipan pima, Jesus tak ju'kuk xipan ijo'iat.

⁶ — Bekicat mubu'un puḡe okay itabut am, ikërëat mujurüḡrüg eyju, okay itabucat mubu'un puḡe. Imubu'un puḡe, Deus cuy ipiat supi'ajoat eykay. Imën ey'e awap, xipat kuka juk o'e wita'a yaboḡat'a mukirik am eyaḡobu eju iodi be eymuakõm — io'e cebe ip.

⁷ — Oḡuycüḡ cĩcã, eyju wara'acat mubu'un pima, okay jetabut am. Okay itabucat ikërëan e'e ip, warara'acat cocom ip pima—ikërëan e'e'ukayü jojom ip pima. Imënpuye ikërëan e'e'ukayü itabotaidadotbot cĩcã jeedop ip, wara'at osubuyxijo buye.

⁸ — Epeyepere juy ikêrêat muğugêap eybõmbicuk pima bit purut ka. Eybu'üm pima bit purut ka, ikêrêat epeğugê ğu. Imên eyajêm Deus kay, ikêrêat muğegê ğu buye. Xipat kuka o'e eyõm âm Deus kay pũğpu bima dak. Xipat ğu kuka o'e eyõm âm ipiat'ajojoap pe xepxepu ma—daxa epirêm'ümap pe.

— Epeyepere juy ikêrêat mujurũğrũğap. Eyĩ'üm pima bit purut ka, ikêrêat epeğujurũğrũğ ğu. Imên kuka eywebe ipiat'ajoap puxixim, daxa epirêm'ümap pe eyjuap puxixim. Imên eyajêm Deus kay, ikêrêat kay ğu epekuku buye. Xipat kuka o'e eyõm âm Deus kay taokêrêat pima dak. Xipat ğu kuka o'e eyõm âm ipiat'ajojoap pe taokêrêat'ümat ma—daxa epirêm'ümap pe.

⁹ — Epeyepere juy jeakap ikêrêat kay. Eyeta'üm pima bit purut ka, ikêrêat epeğegê ğu, ipiat'ajoap puxixim, daxa epirêm'ümap pe eyjuap puxixim. Imên ikêrêat muğegê'üm pima, eyajêm Deus xe, ikêrêat kay ğu buye. Xipat kuka o'e eyõm âm Deus kay pũğta bima dak. Xipat ğu kuka o'e eyõm âm ipiat'ajojoap pe xepxepu ma—daxa epirêm'ümap pe.

¹⁰ — Eyday'em'um cuy epesop — io'e jewegu etaybitbinayũ be. — Okay itabun'isuayũ mubekitkin ğu juy epesop. Ioce eywebe, Deus ekawên tojtjot'ukayũ ixeyũ kuğ soat em. Deus ekawên tojtjot'ukayũ jebikuyap tağ cepit put ip Deus kay, cewegu kawên âm—webay eju—kabi beat eju. Imênpuye eyday'em'um cuy epesop — io'e Jesus cebe ip. ¹¹ — Soat wağõ õn. Ijodi ojot ikêrêat mujurũğrũğ'ukat taxijo am — Jesus o'e. — Imênpuye okay itabun'isuayũ mubekitkin ğu juy epesop — io'e cebe ip.

¹² Jesus wuymutaybitbinap ekawên o'ğuwên cebe ip ğebu je bit.

— Apên kuka o'e jeõhõyũ kukukat, iõhõ oitabidao bima? Jeõhõ kudadam je'e xeku. 100 be iõhõyũ—ovelha. Pũğ ixeyũ'in pit oitabidao bima, kudadam je'e. Co'a koreren tağ warara'acat kõnkõn pima, je'ju itabidaoat kuda am. 99 beayũ bewi je'ju — io'e.

¹³ — Icêmãn õn e'em eywebe, itabidao topibit tobuxik puje, icokcok cĩcã ma je'e, jeõhõ o'tobuxik puje. Icocok cĩcã je'e itabidaoat kuğ oexe buye. Itabidao'ümayũ kay icokcokap podi ma je'e itabidaoat kay icokcokap — Jesus o'e cebe ip. ¹⁴ — Jeõhõyũ kukukat ibu'u jeõhõ be itabidao am. Imênpuxim Deus ibu'u pũğ pe ma okay itabun'isuayũ be ma wũy ma jedop am jexewi—wuyebay xewi—kabi beat xewi — io'e Jesus.

¹⁵ — Eykitpit ikêrêat eywebe e'em pima, epeyekawên cewegu. Iboap ikêrêat muwênwên cuy epesop. Eyağuy pũğ ma epeyekawên eykitpit eju. Eyekawên kay bima, eyburem epesop—eykitpit, eyju dak — io'e Jesus. ¹⁶ — Eyekawên kay'üm pima bit, eyweju epetujowat pũğ, xepxep eyekawên co am. Waram cuy epeyekawên eykitpit eju. Eywejuayũ juy imên e'e'eap ya'ĩjo.

— Ya'ĩjo buje, soat jekawên put wuyjuyũ be: “Aceya'ĩjo soat e'e'eap. Imên o'e,” i. Imên xepxep ekawên tağ, ebapũğ ekawên tağ ğu xe'e'i. Imên opop ibararak Deus ekawêntup pe — io'e Jesus.

¹⁷ — Ixeyũ ekawên kay'üm pima dak, okay itabucayũ mukũyjom cuy eyju, jawero puje ip. Ixeyũ ekawên kay'üm pima bit, Judeu'ümat puxim epejukuk—eykipit epejukuk. Wuywebewi iecuğap peam dinheiro bubu'ukat puxim epejukuk—cekay'ümat puxim — io'e cebe ip.

¹⁸ — Icêmãn e'em õn eywebe. Ipi juacat pe, “Deus xe cũğ ma ekukuap,” i ey'e buje, kabi be bima iboap kukuap cũğ ma je'e. Ipi juacat pe, “Deus xe cũğ ğu ekukuap,” i ey'e buje bit, kabi be bima iboap kukuap cũğ ğu je'e Deus xe — Jesus o'e cebe ip.

¹⁹ — Xepxem kawênwên pima eyju Deus eju pũğ tağ ma, eybikuyap tağ ma webay je'e eywebeam—kabi beat je'e — io'e cebe ip. ²⁰ — Xexep xe'e, ebapũğ ma xe'e omubuyxi am jawerorom pima, õn tak e'em ixeyũ xe — io'e.

²¹ Ğebu je Pedro o'jekawên Jesus eju.

— Ocexe ibuyxiat — io'e. — Pebũrũ em cuy ocegebu ğu ikêrêat kay? —owebe okitpit ikêrêãn e'eap kay? 7 em ma du? — io'e Jesus pe.

²² — Ka'üma — Jesus o'e. — 7 em ğu ma. Ade em ma—490 em ma — io'e Pedro be.

²³ Pedro ekawēn buye, Jesus o'jekawēn iboceayū be. Deus soat kukanap muwēnuwēn o'e. O'jekawēn iboceayū mutaybitbin.

— Webay ipi kukukat puxim — io'e Jesus. — Kabi beat webay. Imēnpit ipi kukukat puxim. Ipi kukukat oajēm jekapik'ukayū kay. Kapik'ukayū bewi ceweroaptei bu am, oajēm ipi kukukat.

²⁴ — Koap em kapik'uk'ukat o'tujot ip jekariwa be. Ade jījā ceaweroap o'e—mil be dinheiro'a—prata muḡēḡēat'a. ²⁵ Imēnpit ixē kapik'uk'ukat kaka ḡu dinheiro. Cedinheiro o'e ḡu ceaweroap teida am. Imēnpuyē jekariwa ja'ōbi o'ḡuju soat tuk'a beat ūm ām, teida am—itayxi ūm ām, ipotpoyū ūm ām tak. ²⁶ O'jēḡ'aecōḡcōḡ cewap.

— “Imēnpuk,” io'e jekariwa be. “Oteida ḡuyjom soatei,” io'e kapik'uk'ukat.

²⁷ Kapik'uk'ukat a'ō buye, cekariwa itabotaidabotbot o'e cekay.

— “Eaweroaptei eḡūm ḡu juy owebe,” cekariwa o'e cebe. “Pūḡ em tak ka'ūma,” io'e kapik'uk'ukat pe.

— “Xipat cīcāat ēn,” io'e kapik'uk'ukat.

²⁸ — O'ju. Kapik'uk'ukat o'ju jebureyū kay—kapik'uk'ukat kay. Dao ma o'topabujuk jekapikap peayū. Pūḡ ma ceaweroap 100 dinheiro osunuy. Yopīt ma dinheiro osunuy. O'jat jebure yaḡobu eju.

— ḡebuje o'yaḡobuaha.

— “Eaweroap owebe eteida,” io'e.

²⁹ O'jēḡ'aecōḡcōḡ cewap.

— “Obure!” io'e. “Etabotaidabotbot okay,” io'e. “Ōn soat oteida ḡuyjom—weaweroap,” io'e jebure be.

³⁰ — Ixē imēnpit: “Ap!” io'e. “ḡaxi ma ōn cekay,” io'e.

— “Iba'ore. Dinheiro kuḡ ḡu ōn,” io'e.

Imēnpuyē ibure daomūnmūnap'a be o'ḡuju.

— “Eaweroap teida buje acā, ecejēm,” io'e ibure.

³¹ Warara'acat kapik'uk'ukat itakoma ip o'e jebure awēḡ cocom pima.

— ḡebuje ip jeipi kukukat pe o'ju. Soat o'ḡuwēn ip jeipi kukukat pe — io'e Jesus.

³² — ḡebuje kapik'uk'ukat ekariwa o'tomuā.

— “Kapik'uk'ukat,” io'e. “Xipat'ūmat,” io'e cebe. “Juk ece owebe, ‘Imēnpuk. ḡuyjom cuy oteida,’ i. Imēnpuyē eteida'ūmap kay kuy ḡebum ḡu oce. ³³ Wetabotaidabotbot oḡuy ekay ōn pit. Imēnpuxim ma juy eḡuy ēn tak ebure kay,” io'e — io'e Jesus.

³⁴ — Kariwa itakoma jījā o'e kapik'uk'ukat kay. Imēnpuyē o'ḡuju daomūnmūnap'a be ipiat'ajo am.

— “Teida buje acā dak ecejēm,” io'e cebe. ³⁵ Eyju dak eyetabotaidabotbot'ūm pima eywaḡoyū kay, ikērēat kay ḡebum puyē; imēnpuxim webay dak—kabi beat tak itabotaidabotbot ḡu je'e eykay, ikērēat kay ḡebum puyē — io'e Jesus cebe ip.

19

¹ Jekawēn epere buje, Jesus Galilēia eipi bewi o'ju. Jepitpin o'e Jesusyū. Judēia eipi kay oajēm. Wara'at kadi be ma oeku. Jordāodi wīnābu ma oeku. ² Adeayū o'ju Jesus tomuju. Ade jījā. O'ju ibo ka beayū—iwātaxipipiyū Soat o'ḡu'ada. Judēia eipi be o'ḡu'ada Jesus.

³ Fariseuyū oajēm ip cekay waram. Jesus a'ō muwarurunap ojuy ip.

— Wuyawēwēap taḡ tu wuytayxi epereperem, wuyxe cūḡ'ūmap taḡ jekukum pima xeku? — io'e ip cebe.

⁴ — Epetupco juy Deus ekawēntup — Jesus o'e cebe ip. — Imēn ibodup e'em:

Kuyje soat muḡēḡē'ukat aḡokatkat o'ḡuḡē, ayacat tak. Ixeyū o'ḡuḡē xepxem ma jekuku am, i — io'e Jesus.

⁵⁻⁶ — Imēnpuyē Deus o'jekawēn cebe ip—aḡokatkat pe, ayacat pedak.

Jetayxi bu buje, aḡokatkat cēmcēm jebay duk'a bewi, jetayxi eju cucum. Jektop pu buje, ayacat tak jektop eju cucum, i.

Xepxep ma ip. Imēnpit pūḡat puxim ip o'e jewekuḡ soat em jeweweju ip cucum puye. Imēnpuye eytayxi juy epeyepere ḡu. Pūḡat puxim eyju Deus a'ōbi. Deus xe eyju pūḡ ma — io'e Jesus.

⁷ — Apēneju Moisés o'e: “Eytayxi epere pin pima, ‘Otayxim ḡu ece ḡasū bit’ iaptup cuy epetupmubararak. ḡebuḡe ibodup epetupūm ayacat pe, epere am,” i?

⁸ — Moisés imēn o'e, eybu'u jījā buye ya'ō daḡ jeku am. Kuyje bit imēn ḡu o'e. Kuyje Deus soat o'ḡuḡē.

⁹ — Ibocewi e'em ōn eywebe. Aḡokatkat jetayxi epere buje, wara'at pu am pima, ikērē cīcāat muḡēḡēm. Itayxi koapat jektop eju acā o'jepo. Imēn pima, ixē aḡokatkat ikērēat muḡēḡēm itayxi be. Imēnpuye ikērēat o'ḡubapukpuk ixē aḡokatkat — Jesus o'e.

¹⁰ — Ibu'u'u ip pima jewewekay, xipat kuka o'jewebumūn ḡu — io'e ip—Jesus eju etaybitbinayū o'e cebe.

¹¹ ḡebuḡe Jesus o'jede.

— Soat pe ḡu ōn e'em imēnpit. Pūḡpūḡ ma iḡo ekawēn taḡ jekukum. Deus ixeyū mubacan'ūm pima, iba'ore cebe ip jaḡepūḡ ma jeku am.

¹² — Iḡo ekawēn taḡ jewebumūnmūn ḡu ip Deus a'ōbi. Deus soat kukanap kay jījā ip. Imēnpuye jewebumūnmūn ḡu ip. Warara'acat pit jewebumūnmūn ḡu ip—aḡokatkayū. Jewebumūnmūn ḡu jekapap pibun; iba'ore cebe ip ayacat mu'ukreḡ am. Warara'at tak jewebumūnmūn ḡu pūḡ ma o'subudakacap pibun; iba'ore cebe dak.

— Imēneju soat pe ḡu ōn e'em. Iḡo ekawēn kayayū be acā ōn e'em. Cekay butayū iḡo ekawēn taḡ cuy jekukum ip — io'e.

¹³ ḡebuḡe iboceayū bekitkit o'tojot ip Jesus kay. Bekicat yabi jeje jebumōḡ ām, o'tojot Jesus kay. Bekicat peam kawēn ām Deus eju, o'tojot ip.

— Bekicat cuy epetojot ḡu juy Jesus kay — io'e ceweju etaybitbinayū iboceayū be. Imēn iboceayū o'ḡukorēm ip.

¹⁴ — Ḍḡ jeedot ip bekitkit okay — Jesus pit o'e. — Imubu'un ḡu juy okay imudot am. Ixe bekitkit oxe yajēm pin ip. Imēnpuxim Deus soat kukanap kabia soat ip yajēm pin oxe—okay itabucayū — io'e. — Imēnpuye epeḡudot cuy okay — io'e.

¹⁵ O'jebumōḡ bekitkit abi jeje, bekicat peam kawēn ām Deus pe. O'ju.

¹⁶ Pūḡ em ibubut adeat oajēm Jesus kay.

— Omutaybitbin'ukat! — io'e Jesus pe. — Soat em Deus xe oḡuy pin wetait. Apēn xipacat oce'e juy, soat em cexe oḡuy am? — io'e.

¹⁷ — Apēnpuye ecekawēn owebe, “Apēn xipacat oce'e juy?” i. Pūḡ acā xipat cīcāat. Deus xeku. Apēn wuye'ajojoyū'ūm'ūm pe Moisés o'e iap taḡ cuy jekukum ecesop — io'e. — Imēn jekukum pime, etait eḡuy cexe soat em.

¹⁸ — Ajo a'ō daḡ cuy oceku Moisés ekawēn'in? — io'e.

— Iḡo a'ō daḡ — io'e Jesus.

Warara'acat epeyaoka ḡu juy, i. Wara'acat tayxi kay ḡu juy, i dak. Eybukuruḡ ḡu juy epesop, i dak. Warara'at awēḡ mukērērērēn ḡu juy epesop, i dak. ¹⁹ Ibuyxim cuy eyebay epejukuk, eyxi dak, i dak. Eyxeat ikukpin epejukuk eywewekup puxim, i dak — io'e Jesus.

²⁰ — Ijop ekawēn taḡ ojekukuku—soat taḡ — io'e. — Ajo dak ḡuto oḡūḡē? — io'e.

²¹ — Soat taḡ oweju jekuku am, ebubut cuy eteida—soat ma. Ibo juy dinheiro tei'ūma eḡūm tadaibocayū be — io'e. — Imēn e'e buje, ade je'e ebubut kabi be — io'e.

— ḡebuḡe ejot okay, oweju jekuku am soat em — io'e Jesus.

— Iba'ore — io'e.

²² Iḡuycūḡ cīcā o'e, Jesus ekawēn puye, ibubut ade jījā buye. Tacup o'e jebubun. O'jenapōn ixē.

²³ ḡebuḡe Jesus o'jekawēn jewēju etaybitbinayū eju.

— Iba'ore jījā ibubut adeat ōm ām Deus xe kabi be — io'e cebe ip. — Ibu'u jījā ip Deus a'ō kay ām, itabut cīcā ip jebubut kay buye. ²⁴ Camelo ikap pa'ore awi daobi'atok taḡ. Imēnpit ibodi ma iba'ore ibubut adeat ōm ām Deus xe, kabi be — io'e.

²⁵ Jawağuy muğëğëm o'e ip, iboap co buje.

— Abu jewedaxijo but? — io'e ip.

²⁶ Imēnpuye Jesus o'jeak cekay—iboceayū kay.

— Wuywedaxijo ba'ore soat em Deus xe wuydop am — io'e cebe ip. — Deus pe bit soat i'e but — io'e. — Deus pe soat daxijo but — io'e Jesus.

²⁷ — Pām oceju? — Pedro o'e. — Kuy soat ocesuiwat eweju jeku am. Ajo dak ocejat? — io'e.

²⁸ — Icēmān òn e'em eywebe. Soat wağo òn — io'e Jesus. — Ipi be wepit puje, iisu e'em soat ma ipi dağ. Xik'i e'em òn. Israel diwacayū kay ya'įjojo oce'e. Wa'òbuyxi jįjāat oce'e. Ajo xipāt Deus xe iap oğuwēn cebe ip—ajo xipāt'ūm Deus xe iap tak. Eyju ma dak Israel diwacayū epeyewede—12 beayū diwacayū. Eyju dak xixik'i epesop. Epeğuwēn cebe ip ajo xipāt Deus xe iap, ajo xipāt'ūm Deus xe iap tak.

²⁹ — Owebeam soat xewi o'juaiyū ade jįjā je'jat ip. 100 beat je'jat ip. Jeduk'a bewi o'juaiyū, jeipi bewi o'juaiyū dak, jebadipyū xewi o'juaiyū dak; jewağo xewi o'juaiyū, jekitpit xewi o'juaiyū, jebay xewi o'juaiyū, jexi xewi o'juaiyū, jekpotpoyū xewi o'juaiyū, jedaxityū xewi o'juaiyū—soat ip ade jįjā xipacat je'jat ip. Deus xe dak itait jeedop ip soat em — io'e Jesus. ³⁰ — Ade ya'òbuyxiayū'in yopīcayūm jeedop ip. Ade yopīcayū'in ya'òbuyxiayūm jeedop ip — io'e Jesus.

20

¹ Deus soat kukan pima, uva'a kuğ jekat peat puxim ixē. Xeku kapikpikayū kudadam o'e, jewebeam kapik am. Imēn Jesus ekawēn o'e jewejuacat mutaybit am. Wuymutay-bitbinap muwēnuwēn o'e—imēnpuximap ekawēn.

— Ixe uva kuğ jekat peat o'ju jebuywatwacayū kudadam. Kabia isum o'ju, jekat pe tujowat am — io'e. — O'ju — io'e.

² — “Ğasū epeju, okat pe obuywat am,” io'e cebe ip—soat pe. “Pūğ kabia oteida—eyekapikaptei. Okat pe eyepere buje, oteida. Pūğ isurūğat'a eyekapikaptei e'em—prata'a,” i.

Imēn o'e cebe ip, iboaptei ibabi dağ o'e buye—jeka beacat pabi dağ.

— “Xipāt,” io'e ip.

Imēnpuye soat o'ju ip ikat pe, ibuywan.

³ — Kabia isusu ma o'ju waram kapikpikayū kuda am. 9 hora bima o'ju. O'tobuxik warara'acayū—xerem ğu pēnpēnayū.

— Oajēm ka'ūmğu pēnpēnayū kay. Ceaweroroap pe oajēm—tarekrek muxipanap'a be.

⁴ — “Epeju okat pe. Oteida eywebe eykapikaptei—ajo cūğ ma iaptei,” io'e cebe ip.

— “Hm hm,” io'e ip. “Ebuywan oceju.”

⁵ Imēnpuye ip o'ju.

— Kariwa waram o'ju. Kaxicuğ ma waram o'ju. Uvadip kat iwat o'ju. Warara'acayū o'tujowat jekat pe, kapik am.

— Katpujesu warara'acayū o'ğuju jekat pe, kapik am tak. 3 hora bima o'ğuju.

⁶ — Katpuje oeku. 5 hora bima, oeku. Warara'acayū o'tobuxik—ka'ūma pēnpēnayū. Ceaweroroap pe ip o'e.

— “Apēnpuye eyju kabia bun kapikpiğ ğu?” io'e cebe ip.

⁷ — “O'e ğu ocewebe buye, oceju ğu,” io'e ip.

— “Ğasū bit eyju dak òn jeymuju. Oteida eywebe,” io'e.

— “Hm hm,” io'e ip.

Imēnpuye o'tujowat jekat pe, kapik am.

⁸ — Kaxi cēm pima, ixē uvadip kat iwat jedinheiro kukukat o'tomuwā.

— “Kapikpikibiyū etomuwā juy, cekapikaptei ūm ām,” io'e. “Katpuje ajēmibiyū ekapikaptei juy eğūm cebe koam. Ğebuje katpujesu ajēmibiyū be juy eğūm. Ğebuje kaxicuğ ajēmibiyū be. Ğebuje kabia isusu ajēmibiyū be. Kabia isu ajēmibiyū ekapikaptei eğūm kanomūm,” io'e cebe.

— “Hm hm,” io'e jekariwa be.

⁹ — Katpuje ajēmibiyū o'tomuwā 5 hora be ajēmibiyū. Cekapikaptei o'gūm cebe ip, ajēm puje. Pūg kabia ekapikaptei o'gūm cebe ip. O'jat. O'ju ip.

¹⁰ — Kabia isu ajēmibiyū ekapikaptei o'gūm kanomūm. Tūybe ade ocejat ocekapikaptei iān o'e ip. Imēnpit ibitbit ma ip o'jat jedinheiro—jekapikaptei—katpuje ma ajēmibiyū ekapikaptei, kabia isu ajēmibiyū ekapikaptei dak. ¹¹ Imēnpuye uvadip kat iwat kay ip o'e jemāmāmām.

¹² — “Katpuje acā kapikpig o'e ip—wara'acayū. Cūg ġu o'e tei jo'iat kuka ocedei,” io'e ip. Jemāmāmā ip. “Pūg hora acā kapikpiġ o'e ip. Ocejū bit kapikpiġ soat em ma—kabia isum pima, kaxicuġ pima dak. Kajepi kuġ cīcā oceju, kapikpiġ puye,” io'e ip.

¹³ — “Obure,” io'e uvadip kat iwat jemāmāmāmaat pe. “Xipat ōn. Oġūm ekapikaptei wa'ō daġ. Cūgāt ōn.

— “‘Pūg kabia ekapikaptei oteida—eyekapikapteim,’ i'e buje, ēn tak ‘Xipat,’ iece owebe,” io'e jemāmāmāmāat pe. ¹⁴ “Imēn eywebe oġūm, katpuje ma ajēmibiyū be dak oġūm,” io'e. “Teku ekapikaptei,” io'e. “Etuġopit eduk'a kay,” io'e.

¹⁵ — “Etakoma ġu okay eġuy, odacup ġu buye,” io'e cebe. “Wedinheiro ma beku,” io'e. “Ōn būrūku poro teida pin,” io'e uvadip kat iwat jemāmāmāmāat pe.

¹⁶ — Imēntak — Jesus o'e. — Deus icēmat cīcāat. Ajo xipat cexe iam, ajo xipat ġu cexe iam kawēnwēn je'e soat pe. Soat ijo'in ma je'e — io'e Jesus. — Imēnpuye ade ya'ōbuyxiayū'in yopīcayūm jeedop ip. Ade yopīcayū'in ya'ōbuyxiayūm jeedop ip — io'e.

¹⁷ Jerusalém ka kay cucum pima, Jesus jewēju etaybitbinayū jewekay o'tomuwā adeayū parakpewi. O'jekawēn cebe ip.

¹⁸ — Eya'ōpicūġcūġ cuy epesop! — io'e cebe ip. — Jerusalém ka kay cum wuyju — io'e Jesus. — Soat waġo ōn. Iboceayū osubamukirik, okay itakomaayū be odujowat am—paīyū kukukayū be, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū be dak. “Ikērēat kuġ ēn ocexe,” i je'e ip owebe — io'e Jesus. — “Eje'ū juy,” i je'e ip owebe — io'e.

¹⁹ Judeu'ūmayū be odujowat ip — io'e. — Owaywayway jījā je'e ip. Omupokupok ip. Korosa jeje oba mupaya ip. Oaoka ip. Imēnpit xepxep xet kap puje, waram ġuto ocetait — io'e 12 beayū be.

²⁰ Ġebuġe Zebedeu tayxi oajēm Jesus kay. Je'iyū eju oajēm—aġokatkayū eju. Ojġġ'aecōġcōġ Jesus wap. Ibikuyap kay o'e Jesus xewi.

²¹ — Ajo-kay ēn? — io'e Jesus cebe.

— O'iyū dak imēn cekay, pūg xik'i eba'at kadi, wara'at eba'ūġat kadi. Imēn ōn cekay, ēn soat kukan puje — io'e. — I juy ece owebe: “Ekawēn taġ oce'e ewebe,” i — io'e Jesus pe.

²² — Iba'ore — Jesus o'e cebe ip. — Eyetaybit pūn'ūma eyju iboap ojujuy oxewi. Apēn owebe ipiat o'supi'ajoat ip iap puxim tu eywebe dak ipiatsupi'ajoat ip? — io'e.

— Hm hm — io'e ip. — Ocewebe dak ipiatsupiajoat ip apēn ewebe ipiat o'supi'ajoat ip iap puxim — io'e Zebedeu ipotpoyū.

²³ — Ha'a — io'e Jesus. — Apēn owebe ip ipiat o'supi'ajo iap puxim ma eyju dak ipiat epesupi'ajojo — io'e cebe ip. — Imēnpit wa'ōbi ġu jeedop ip oba'at kadi—webay a'ōbi acā jeedop ip. Wa'ōbi ġu jeedop ip oba'ūġat kadi—webay a'ōbi acā jeedop ip. Deus a'ōbi acā ixeyū iboka kaxixik'i jeedop—Deus o'taēiyū — io'e Jesus.

²⁴ Warara'acat iboam co buje bit, itakoma o'e ip xepxepayū kay—Zebedeu ipotpoyū kay. 10 beayū itakoma o'e ip.

²⁵ Imēnpuye Jesus:

— Epesot cuy okay — io'e cebe ip—soat pe. — Eyetaybit Judeu'ūmayū kukukayū soat em ya'ōpuruġ jebekitkiyū mujujum iam — io'e cebe ip. — Ikukukayū soat em biġ ma jebekitkiyū mukapikpiġ'uk ip iam — io'e. — “Oca'ōbuyxi jījā,” i'e'em ip jebekitkit pe soat em. ²⁶ Eyju bit ka'ūma. Imēn ġu juy epeyewekuk. Eyju bit kariwaboġ pin pima, warara'acat puywatwan cuy epesop. ²⁷ Ya'ōbuyxian pin pima, eybureyū beam tei'ūma epeyekapikpik cuy — io'e Jesus.

²⁸ — Iměntak soat wažo òn — Jesus o'e. — Warara'acat pe obuywat am ġu ojet ijodi. Warara'acat puywatwat'ukan ojet. Adeayũ daxijo am ma ojet. Soat em itaběġ jeedop ip kabi be, cewebeam oje'ũ buye — io'e Jesus.

²⁹ Jericó ka bewi o'ju ip—Jesusyũ—adeayũ. Jesus tomuju o'ju ip. ³⁰ Xepxepayũ oabik e bitako daġ—ita'ũmayũ.

— Jesus ijoma kapkam — adeayũ o'e ita'ũmayũ be.

Ġebuje ya'òberen o'tomuwã ip Jesus kay.

— Davi naxeġebit ěn. Etabotaidabotbon cuy eġuy ocekey — ita'ũmayũ o'e Jesus pe.

³¹ — Mũġ'i juy epesop! — io'e adeayũ.

O'ġukoreñ. Iměnpit biġ ma o'jewãwã ya'òberen.

— Kariwa! — io'e ma'ġuto. — Davi naxeġebit ěn. Etabotaidabotbon cuy eġuy ocekey — io'e ip Jesus pe.

³² O'jecũ Jesus.

— Epesot okay — io'e ita'ũmayũ be.

O'ju ip cekay—Jesusu kay.

— Ajo-kay eyju oxewi? — io'e cebe ip.

³³ — Ocetadam ece — io'e ip jekariwa be.

— Jetada òn — io'e Jesus. ³⁴ — Ita'ũmayũ kay wetabotaidabotbot — io'e.

Ita o'sutamucay itamudim am.

Iboap e isum ma o'jewetada. O'jecoan ip. Jesus tomuju o'ju ip, o'je'ada buye.

21

¹ Jerusalém ka těġ pima Jesusyũ, oajěm ip Betfagé ka kay. Co'a bicũġpe osunuy—Oliveiradip'a bicũġpe.

Ibocewi jewēju etaybitbinayũ o'ġuju Jesus. Xepxep o'ġuju. Wara'at aġoka kay o'ġuju.

² — Epeju juy aġoka kay—wuywapat ka kay — io'e. O'ġukũyjo.

— Bomaku epeju. Dao ma jumenta epetobuxik. I'it'it eju ma juy epetobuxik — io'e. — Ikirikirik opop ip. Epeġuwekap cuy.

— Imuwekap puje, epetojot okay jumenta, i'it tak — io'e Jesus xepxepayũ be.

— Hm hm — io'e ip. — Ocetojot cuy.

³ — “Ajo pěnpě eyju?” i'e'em iboceayũ eywebe bima, “Ikuġ'ũm puye, ocekarawa jumenta kay, i'it'it kay dak,” i juy epe'e cebe ip — io'e Jesus. — “Ha'a. Epetujowat ġaxĩn ma,” iboceayũ je'e eywebe — Jesus o'e. — Okay imujum je'e — Jesus o'e.

— Hm hm — io'e ip.

⁴⁻¹¹ Jesus a'òbi o'ju ip. Jumenta o'tobuxik ip. Ikirikirik osunuy. O'ġuwekap ip. I'it'it tak o'ġuwekap ip.

Jesus kay o'tujuajěm. Jeekabek jumento ukxabi jeje o'jomõġ ip. Oabik Jesus iekabek ceje jumento ukxabi jeje. Ade jĩjã iboceayũ jeekabek o'ġupayapaya ip Jesus wap e daġ, ya'òbuyxi cexe ip puye.

— Xipat cĩcãat Jesus — io'e adeayũ—Jesus wap cuibiyũ, tomujuayũ dak. — Davi naxeġebit teku. Deus kuy imucokcokcoġ, Deus a'òbi oajěm teku wuykay buye. Deus ya'òbuyxi jĩjã. Idip cĩcã — io'e ip ya'òberen, icokcok cĩcã buye.

Jerusalém ka kay oajěm Jesus. Soat Jerusalém watwat yaġuybabi'ũm o'e ip, jetabiba'arěm puye.

— Abu sute? — io'e ip.

— Jesus teku — adeayũ o'e cebe ip. Itaybicayũ o'e. — Nazaré ka wat teku. Deus ekawěn muwěnuwěn'ukat teku—Galilėia eipi bewiat — io'e ip.

Iměn soat o'jebapuk apěn Deus ekawěn muwěnuwěn'ukat o'tupmubararak Deus a'òbi. Iměn juk adi o'jekawěn:

Jerusalém watwat cuy epeġukũyjo: “Eykokukat omuyku. Jumento ukxabi jeje xik'i omuy—jumenta'it'it ukxabi jeje. Ya'òdidiat eykokukat je'e,” i juy epe'e — i juk o'e—Deus ekawěn muwěnuwěn'ukat o'e.

¹² Oajēm Jesus puca deidada'ukayū kay. Deus eju kawēnwēnap'a be osodop ip, puca bubu'ukayū dak. Yabogat'a be osodop ip. Dinheiro mutrokakan'ukayū emesa o'ğuy'at. Wūn'i! Pukaso deidada'ukayū abikbikap o'ğudu'udu. Batku! Yabikbikap o'ğuy'at Jesus. O'ğujēm soat ip.

¹³ — Deus ekawēntup e'em:

Oduk'a soat ka dağwiacat oweju kawēnwēnap'am je'e, i'e'em Deus ekawēntup. Eyju bit Deus tuk'a epeyamuwexat ibukurukat dopdopap'am Jesus o'e cebe ip. Imēn o'e Jesus, dinheiro bu am, Deus tuk'a be ajēmjēmayū muğuykukum ip puye.

¹⁴ Taokērēayū oajēm Jesus kay. Ita'ūmayū oajēm. Deus eju kawēnwēnap'a be osodop ip. Soat o'ğu'ada Jesus—ita'ūm topibiyū, taokērē topibiyū dak.

¹⁵ — Xipat cīcāat teku — bekicat o'e, Jesus muwēnuwēn o'e. — Davi naxeğebit teku — i'e'em ip.

Idip ma o'jekawēn ip. Paīyū kukukayū bit itakoma o'e ip Jesus kay, Deus eju kawēnwēnap'a be ma bekicat o'jekawēn puye, ade o'ğu'ada buye dak. Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak itakoma o'e.

¹⁶ — Eya'ījojo ğu du bekitkit ekawēn? — io'e ip Jesus pe.

— Hm hm — Jesus o'e. — Oya'ījo ma. Imēn tağ Deus ekawēntup e'em:

Deus bekitkit o'ğutaybit cedağ ma jawēğmudim am—yopīcat tak, i.

Iboaptup cuk epetupcoco ğu du? — io'e Jesus. — Iboam eyetaybit — io'e paiyū kukukayū be.

¹⁷ O'ju Jesus Jerusalém ka bewi. Betânia ka kay oajēm. Jexecap ka kay oajēm.

¹⁸ Kabia bima, o'jepit Jerusalém ka be. Jepitpin pima, ire o'e Jesus. ¹⁹ Figueira'ip o'yopcoco, jepitpin pima. E bidase osunuy ibo figueira'ip.

Oajēm yopkay—figueira'ip kay. O'yadobuxik ğu figueira'a. Ya'ūmğu figueira'a. Tup acā o'tuptobuxik. Tōh!

— A'a'e ğu ece'e — io'e Jesus figueira'ip pe. — Waram ma dak ka'ūma — io'e.

Ğebuje figueira'ip dao ma o'je'ip'e'ū.

²⁰ Jesus eju etaybitbinayū yopco buje, yağuybabi'ūm o'e ip.

— Apēneju dao ma iğo'ip yoporo ğasū? — io'e ip.

²¹ — Soat em eyetabut okay bima, eyju dak kuka epe'e apēn figueira'ip pe oce iap puxim. Epeyopmupuruk kuka — Jesus o'e cebe ip. — Ka'ūma ibo bit. Eywebe dak i'e but ite co'a be: “Wede ece ijocewi. Aakōm cuy idixidi be,” i. Imēn yaakōm, Deus yamuakōm puye, Deus kay eyetabut puye. ²² Deus kay eyetabut pima, epejoojoy epejat, Deus eju kawēnwēn pima dak — io'e Jesus.

²³ Jay. Waram oajēm ip Jerusalém ka be. Deus eju kawēnwēnap'a be oōm ip. Adeayū mutaybitbin o'e Jesus yaboğat'a be. Imutaybitbin pima, paīyū kukukayū oajēm, Judeuyū kukukayū dak.

— Abu-a'ōbi ēn jekukum? Deus a'ōbi du? Abu-a'ōbi ijop e'eap tağ jekukum ēn? — paīyū kukukayū o'e cebe.

Imēn tak Judeuyū kukukayū o'e cebe.

²⁴ — Koap cuy eyju ma omukūyjom cuy epe'e apēn oce — Jesus o'e. — Iboap muwēn puje, òn tak ocede eywebe eyetaybit am abu-a'ōbi jekukum òn iam.

²⁵⁻²⁷ — Abu-a'ōbi juk oeku João Batista? Abu-a'ōbi juk ocemubatisasan o'e xeku? Deus a'ōbi ma du eyxe? Ijodiat a'ōbi ğu xe'e eyxe? — io'e Jesus cebe ip.

— Ocetaybit ğu — io'e ip Jesus pe.

Imēn o'jekawēn ip Jesus pe, jeyağuy dağ.

— Cebe wuy'e buje, “Deus a'ōbi,” i, “Apēnpuye dak eyetabut ğu João kay?” i kuka o'e wuywebe — io'e ip jewewebe.

— “Ijodiat a'ōbi,” i wuy'e bima bit, adeayū itakoma kuka o'e ip wuykay, ixeyū xe João Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat puye — io'e ip jewewe be.

Imēneju o'jekawēn ip Jesus pe: — Ocetaybit ğu — io'e ip.

— Kã — io'e. — Abu-a'õbi João Batista oeku iap epeḡuwen ḡu owebe. Õn tak oḡuwën ḡu eywebe abu-a'õbi õn jekukum iap — io'e Jesus.

²⁸ Jesus o'jekawën tak.

— Eya'õpicũḡcũḡ cuy epesop wekawën kay — Jesus o'e iboceayũ be. Wuymutaybinap ekawën o'ḡuwën. Uvadip kat iwat muwënuwën o'e.

— Ixe uva'a kukat xepxep ipotpoyũ osodop. Koapat pe o'jekawën: “Okpot,” io'e cebe. “Kapiḡ cuy ën ḡasũ okat pe.”

²⁹ — “Ap!” io'e.

Imënpit ḡũjom o'jewaḡuy: “Kapiḡ cuy õn webay beam,” i.

Imënpuye o'ju jebay kat pe kapiḡ.

³⁰ — Wara'at pe o'jekawën—cebay o'jekawën: “Okpot,” io'e wara'at pe. “Kapiḡ cuy ḡasũ okat pe.”

— “Hm hm,” io'e. “Kapiḡ puk õn. Cum puk õn,” io'e jebay be.

Imënpit o'ju ḡu jebay kat pe.

³¹⁻³² — Pebicat jebay bikuyap taḡ oeku? — Jesus o'e iboceayũ be.

— Koapat ma — io'e ip.

— Cũḡ ma epeyekawën — Jesus o'e. — Yapoayũ ixe koapat puxim ip, iecuḡap peam dinheiro bubu'ukayũ dak. Ibuxim ip, João kay itabut puye ip. Deus soat kukan pima, ixeyũ dak Deus xe jeedop ip. Eyju bit ka'ũma! João oajëm imuwën ãm apën cũḡ ma Deus etabun iap. Eyju bit eyetabut ḡu cekay. Cekay itabucayũ epejojojo. Imënpit eyetabut ḡu João kay — io'e Jesus. — Ikêrëãt kuḡ epesop. Imënpit eyḡuycũḡ ḡu epesop ikêrëãt kay—eyetabut'ũmap kay. Deus a'õ kay jekuku pin ḡu eyju — Jesus o'e paĩyũ kukukayũ be, Judeuyũ kukukayũ be dak.

³³ Waram tak o'jekawën Jesus—wuymutaybitbinap ekawën—imënpuximap ekawën. Aḡokatkat jekat o'tiotaap muwënuwën o'e.

— Aḡokatkat uva bune o'subunedaida — io'e Jesus. — Pere ḡebujep — Jesus o'e.

— ḡebuje korara o'ḡuḡẽ jekat etako daḡ. Uvadip koreren o'jomuy. Pere. Uva'abidi muwesogsoḡap tak o'ḡuḡẽ jekat pe.

— ḡebuje uvadip wiwimap'a o'yamuy jekat pe—kadaidip wiwiap'a—umat'a. Pere. O'jepere.

— ḡebuje uvadip wiwimayũ o'jomuy jekat pe, uvadip wiwi am bomaku. Uva'a o'yaũm cuy ip ikat iwat pe. Imën teim ip iũm cuy uvadip iwat pe.

— Ikat iwat wara'at eipi kay o'ju. Iboma omuy wara'at eipi be.

³⁴ — Yabubuap ekaxi ajëm puje, jebuywatwat'ukayũ o'ḡuju jekadai'a bu am—pũḡpũḡ'a jekat peat'a'in.

³⁵ — Oajëm ip uvadip wiwiayũ kay.

— “Ijo'a bum ocesot,” io'e ip. “Ikat iwat a'õbi ocesot,” io'e ip.

— “Ap!” uvadip wiwiayũ o'e.

Ibu'u ip o'e yaũm ãm. Uvadip wiwiayũ oajëmiayũ o'jat ip. Pũḡ ixeyũ'in o'yaoka ip. Poḡ. Wara'acayũ ixeyũ'in o'yabuḡbuḡ ip wita'am. Warara'acayũ ixeyũ'in yaokakam ip. O'jenapõnpõn ip—ikat iwat buywatwat'ukayũ.

³⁶ — Waram ḡuto wara'acayũ o'ḡuju ixe kadaidip iwat. Jebuywatwat'ukayũ o'ḡuju cekay ip—uvadip wiwiayũ kay. Ade o'ḡuju.

— Oajëm ip. Uvadip wiwiayũ bit oajëmiayũ o'jat ip. Pũḡpũḡ o'yaokaka ip. Wara'acayũ o'yaoka ip. Warara'acat o'yabuḡbuḡ ip. Imënpuye ibuywatwat'ukayũ o'jepit jekariwa kay—ikat iwat kay.

³⁷ — Imëneju ikat iwat jekpot o'ḡuju cekay ip—uvadip wiwiayũ kay. Tũybe ibuxim ip okpot jukuk iãn o'e—ikat iwat o'e. O'ḡuju. Jekpot o'ḡuju.

³⁸ — Oajëm ipot cekay ip. Ajëmjëm pima, o'jojojo ip.

— “Ga'a,” io'e ip jewewebe. “Ayaoka. Ikat iwat ipot teku. Cebay e'ũ buje, ite ma uvadip iwan je'e. Ayaoka juy. Imën tip iwacayũm acesop!” io'e ip — io'e Jesus. ³⁹ — Ipot o'jat ip. O'tujowat ip. Ikat etako be o'yaoka ip. Poḡ.

⁴⁰ — Ikat iwat waram ajēm puje, apēn je'e jekat peayū be? — Jesus o'e ya'ījojoayū be.

⁴¹ — Uvadip wiwiayū aokam — io'e ip. — Ajēm puje, yaoka. Ipiat supi'ajoat cebe ip, yaoka ip. Wara'acayū jomuy tip wiwi an. Ğe buje ixeyū uva'a yaūm ip, yarum puje — io'e ip Jesus pe.

⁴² — Imen e'em Deus ekawētup:

Uk'a muymuy'ukayū o'e, “Ite'a xipat ğu wita'a,” i, i. Yakērē o'e cexe ip, i. O'yaxik ip, i. Warara'acat pit o'e, “Ite'a yadip ma,” i, i. Uk'a muycemucemat'am o'e, i. Iboap xipat cīcā wuyxe, Deus imēn o'e buye, i'e'em Deus ekawētup.

Iboaptup epetupcoco ğu du? — io'e Jesus cebe ip.

Iġo'a Cristo buxim—yamuycemucemat'a.

⁴³ — Juk epetupcoco — io'e Jesus.

— Imēneju Deus soat kukan pima, ixex ğu epesop. Ixe bikuyap e'e'ukayū acā ixex xeedop ip — io'e Jesus paīyū kukukayū be, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū be dak.

⁴⁴ — Iġo'a jejewi je'at puje, o'jewenōmnōmnōm kuka. Ijodiat ceje iġo'a at puje, tōm a kuka o'e ip — io'e Jesus.

Iboap ekawēn o'ġuwēn Deus a'ōbi ōn jekukum iam ixeyū mukūyoap ojuy.

⁴⁵ Paīyū kukukayū Jesus ekawēn o'ya'ījojo ip, Fariseuyū dak. Ade wuymutaybitbinap ekawēn o'ya'ījojo. Deus ekawēn itaybit o'e ip ixeyū muwēnuwēn o'e iam.

— Jesus ijop ekawēn o'ġuwēn wuymukorēm ām — io'e ip jewewebe.

⁴⁶ Jesus daomūn ojuy o'e ip. Iparara bit o'e ip adeayū buxixim. Adeayū xe Jesus Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat o'e, ibuye iparara o'e ip Jesus daomūn ām.

22

¹ Waram Jesus o'jekawēn jewējuayū be. Wuymutaybitbinap ekawēn o'ġuwēn—imēnpuximap ekawēn. Ipi kukukat muwēnuwēn o'e jewējuayū mutaybit am.

² — Deus wuynomuwā jewekay iap ipi kukukat adeayū o'tomuwā jekpot ewebumūnap epeta kay iap puxim. Ixe ipi kukukat peta o'ġuġē, jekpot o'jewebumūn puye — io'e Jesus.

³ — Jebuywatwat'ukayū o'tomuwāiyū be o'ġuju tomuwā ām, jekpot epeta beam ip tomuwā ām, puybit o am. O'ju ip. O'tomuwā. Imēnpit o'takoyiyū oajēm ğu ip, taobu'u ip puye.

⁴ — Wara'acayū o'ġuju ġuto—jebuywatwat'ukayū.

— “I juy epe'e o'tomuwāiyū be: ‘Kuy biopak oyaoka—biopak'it'it tak. Soat ma opop, peta be i'o am. Epesot cuy,’ i. ‘Ade puybit puye,’ i,” ixex o'e—ipi kukuk'ukat o'e jebuywatwat'ukayū be.

O'ju ip.

⁵ — O'tomuwāiyū bit osodot ğu. O'taobu'un ip. Jewaywayway ip o'e. Oajēm ğu ip peta kay. O'ju ip wara'at ka be. Pūġ ixeyū'in kadaidip pe o'ju. Wara'acayū tarekrek mūn'a be o'ju ip. O'ju ğu peta be. Peta iwat ekawēn kay ğu o'e ip.

⁶ — Ğe buje wararar'acat ixeyū'in ibuywatwat'ukayū o'jat ip. Xipan ğu o'jukuk ip. O'yaoka ip. Oe'ū. Poġ. ⁷ Ipi kukukat itakoma jījā o'e ibuye. Sorarayū o'ġuju, jemunomuwāayū aokam, aġokaxirixiri kasukamuy'ūm ām.

⁸ — Ğe buje jebuywatwat'ukayū be o'jekawēn. “Kuy peta opop, okpot jewebumūn puye. Imēnpit wemunomuwāayū xipat'ūmayū. Imēnpuye ixeyū ajēmap cūġ ğu oxe,” io'e.

⁹ — “Epeju juy e daġ, uk'a ukpibubu daġ tak,” io'e jebuywatwat'ūmayū be. “Wara'acayū epetakoy—e daġayū. Soat cuy epetakoy—epetobuxikiayū,” io'e.

— “Hm hm,” io'e ip.

¹⁰ O'ju ip. O'takoy. E daġayū o'takoy. Soat pupum ip o'e—o'tobuxikiayū—xipacayū, xipat'ūmayū dak.

— O'tujowat ip jekariwa kay. Imēnpuye yanopapūn o'e jewebumūnap'a cemudakoyūm.

¹¹ — Ğe buje jemudakoyayū kay oajēm. Ipi kukukat oajēm, ijo am. Jewebumūnap ekabek kuġ'ūmat o'tobuxik.

¹² — “Apēnpuye juk eōm, obure?” io'e. “Jewebumūnap ekabek kuḡ ḡu ēn,” io'e cebe. O'jede ḡu, yaḡuybabi'ūm o'e buye.

¹³ — “Epesubamūnmūn cuy—ceba, sui dak epesumūnmūn,” io'e ipi kukukat je-bikuyap e'e'ukayū be. “Epejoxik cuy kabiokboḡ pe, wuy Deus wi,” io'e ixē ipi kukukat. “Bomaku aḡokatkayū tōtōn jeedop. Tūy dak ip jenūy yeiyei je'e ip ipi bun,” io'e — io'e Jesus, o'ya'ijoiayū be imutaybitbin pima.

¹⁴ — Ade ma o'takoyiayū e'em ip. Pūḡpūḡ pit o'taēiayū e'em ip—Deus o'taēiayū — io'e Jesus ixeyū be.

Ibūrū ma o'e Jesus ekawēn. Imēn o'jekawēn Jesus ade ma Deus kay o'takoy buye. Imēnpit pūḡpūḡ acā ip Jesus eju jekukum. Pūḡpūḡ acā Deus xe.

¹⁵ Fariseuyū o'jeawero ip, Jesus a'ō muwarurun ojuy ip puye.

— Apēn Jesus ekawēn aḡukorēm? — io'e ip jewewebe.

¹⁶ Jewewebe imēn kawēn puje, Fariseuyū jewēju etaybitbinayū o'ḡuju ip Jesus kay. Herodes ebekitkit tak o'ḡuju ip. Oajēm soat ip.

— Ocemutaybitbin'ukat — io'e ip Jesus pe. — Soat em ēn icēmān e'em. Apēn Deus ibikuy ocewebe jeku am iam ēn ocemutaybitbin. “Iḡo du xipat exe?” i'ūmḡu ēn e'em warara'acat pe emutaybit am. Kacūḡ kadiat cocoap tomuju ḡu ēn e'em “Teku xipat,” i — io'e ip.

¹⁷ — Cedaḡ tu exe dinheiro ūmūm oceju bima Roma ka kukukat peam? — César peam? Ixe wuyedinheiro ojuyjuy cebeam teidadam—César beam. Teida buje, wuyawēwēap ekawēn taḡ ḡu kuka ajeku? — io'e ip.

¹⁸ Imēnpit Jesus itaybit ikērēm okuk pin ip iam.

— Apēnpuye eyju wa'ōmuwarurun ojuy? — io'e. — Omuykukum ojuy eyju — io'e cebe ip. ¹⁹ — Dinheiro isurūḡat cuy epetojot owebe—pūḡ'a'in—dinheiro'a yaūm Roma ka kukukat peat'a'in — io'e cebe ip.

O'yadojot ip dinheiro isurūḡat'a—yopīcat'a—prata muḡḡēat'a.

²⁰ — Abu-biōḡbuk ija'a be—dinheiro'a be? — io'e. — Abu-butet tak ija'a be?

²¹ — César biōḡbuk, ibutet tak — io'e ip.

— Imēnpuye iḡo'a César pubut'a—dinheiro'a — io'e. — Cemuojujuy epeḡūm César be wuyeipi kukat pe — io'e. — Deus pe dak cuy epeḡūm cemuojujuy — io'e.

²² Iboap ekawēn buye, mūḡ ma osodop ip. O'jēm ma ip Jesus xewi. O'yaḡuybabi'ūm ip.

— Ya'ōmuypit pa'ore wuywebe — io'e ip jewewebe.

²³ Ixe kabiam Saduceuyū oajēm Jesus kay. Judeuyū osodop ip. Tūybe wuye'ū buje waram ḡuto acejetait ḡu iān o'e ip.

²⁴ — Ocemutaybitbin'ukat! — io'e ip Jesus pe. — Moisés juk kuyjeayū mutaybitbin osunuy:

Iwaḡo e'ū buje, jekitpit jewebumūn cuy jewaḡo'ūm tayxibuk eju, itayxibuk i'it'et'ūm pima, i. I'it'et pima, iwaḡo'ūm tieḡ ipotpot kuka o'e i'it, i.

— Imēneju ocetaybit ḡu abu-tayxim e'em ixē ayacat iam, waram ce'ū'ūayū etait puje — io'e ip cebe. ²⁵ — 6 beayū osodop ip iwaḡo kitpityū. Iwaḡo jewebumūnat o'e. Oe'ū, jekpotpet'ūm puxe ma. Imēnpuye pūḡ ixeyū'in o'jewebumūn jewaḡo'ūm tayxibuk eju—jewaḡo nomujuat. ²⁶ Oe'ū ixē dak. Jekpotpet'ūm puxe ma. Imēnpuye wara'acat o'jewebumūn itayxibuk eju—pūḡ ixeyū'in. Oe'ū ixē dak. Jekpotpet'ūm puxe ma. Imēn o'jewebumūn ip—ikitpipiyū—soat ip. Pūḡpūḡpūḡ ma o'jewebumūn ip itayxibuk eju. Soat oe'ū ip—pūḡpūḡpūḡ ma.

²⁷ Ibocewi ixē ayacat i'it'et puxe ḡu ma ixē dak oe'ū. ²⁸ Imēn pima, ajo cūḡ ma exe? Abu-tayxim je'e ixē ayacat waram ḡuto wuyetait puje? Soat ip o'jewebumūn ixē eju—7 beayū — io'e ip Jesus pe.

²⁹ — Cedāḡ ḡu eyju jewaḡuyḡuy — Jesus o'e. — Tūybe waram acetait ḡu iān eyju. Eyetaybit ḡu Deus ekawēn iam. Deus bacaam tak eyetaybit ḡu. Deus warara'acat podi ma jebacaap kuḡ iam — Jesus o'e.

³⁰ — Waram jetait puje, wuyjuyũ jewebumũnmũn ġu ip. Kabi beat co'i ip je'e—Deus ekawẽn tojtot'ukat co'i — Jesus o'e cebe ip.

³¹⁻³² — Imẽntak Deus oe'ũiyũ kukukat ġu—itabẽġayũ kukukat acã. Imẽnpit juk o'jekawẽn ixex:

Õn Deus, i. Abraão itabut mabuk okay, Isaque dak, Jacó dak, i.

Imẽn Deus cuk o'e. “Itabut ip okay,” io'e Deus, waram ġuto ip o'jetait puye. Ce'ũ'ũayũ ġu itabut Deus kay—itabẽġayũ acã.

— Imẽneju wuyetaybit ce'ũ'ũayũ waram ġuto itabẽġ jeedop ip iam. Wuyetaybit tak Deus ce'ũ'ũayũ kukukat ġu iam, Deus ekawẽntup e'em. Epetupco — io'e Jesus.

³³ Adeayũ iboap co buje, yaġuybabi'ũm o'e ip, imutaybitbinap puye.

³⁴ Fariseuyũ bit Saduceuyũ o'ġuymũġ iap awẽġ co buje, o'jeawero ip Jesus pe. ³⁵ Pũġ ixeyũ'in o'jekawẽn Jesus eju. Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukat osunuy xeku. Jesus a'õmuwarurun ojuy xeku.

³⁶ — Ocemutaybitbin'ukat! — io'e Jesus pe. — Pu-ġu Moisés ekawẽn'in yoboġ cĩcã wuymukũyjobit am? — io'e Jesus pe.

³⁷ — Iġo ekawẽn:

Deus cuy ikukpin cĩcã epejukuk, i. Warara'acat kukpinap podi ma juy epejukuk. Eyxe ikukpin cĩcã buye, ibikuyap taġ cuy epeku soat em; xipacat kay dak cuy epesop ġebum, i.

³⁸ — Imẽn imubararakap opop Deus ekawẽn tup pe. Iġodup kay kũyjobin cĩcãn ma epesop. Iġodup wara'atup podi ma — io'e cebe ip. ³⁹ — Wara'at tak ixex ekawẽn'in yoboġ cĩcã wuymukũyjobit am.

Imẽn e'em:

Xipan cuy warara'acat epejukuk eyewekukap puxim ma, i.

⁴⁰ Iġodup pewi soat tup o'jebapuk—Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ emumutaybitbinap, Moisés ekawẽntup tak, soat o'jebapuk iġodup pewi.

⁴¹ Fariseuyũ eawero buje, Jesus o'jekawẽn cebe ip.

⁴² — Abu ipot ixex Cristo? Abu Deus emunaẽ? — Jesus o'e cebe ip.

— Davi naxeġebit xeku — io'e ip.

⁴³⁻⁴⁴ — Apẽnpuye ixex Davi kuyje o'jekawẽn Deus biõġbuk a'õbi: “Cristo okukukat,” i? Imẽn o'tupmubararak kuyje:

Cristo okukat—Deus emunaẽ, i. Deus o'jekawẽn Cristo be, i. “Xik'i. “Ekay itakomaayũ a'õbacaap cuy oġuy'ũm,” io'e, i. “A'õ kay kũyjobin jeedop ip,” io'e, i. “Ën ixeyũ kukan'ũm pima, oxe ma juy eġuy,” io'e, i.

⁴⁵ Davi juk o'e Cristo be—Deus emunaẽ be: “Ën ma okukukat,” io'e. Imẽnpuye ibapuk ma wuyxe Davi naxeġebit acã ġu Cristo osunuy—Davi kukukat tak osunuy — io'e Jesus.

⁴⁶ Ibocewi ka'ũmġuat o'jede Jesus pe. Cede ba'ore osodop ip Jesus pe. Ya'õbabi'ũm ip o'e Jesus a'õbu am.

23

¹ ġebuje Jesus o'jekawẽn adeayũ be, jewēju etaybitbinayũ be dak.

² — Fariseuyũ itaybit cĩcã ip Moisés ekawẽn imutaybit am, Moisés ekawẽn itaybitbin'ukayũ dak itaybit. Imutaybitbin cuy ip ja'õbi, itaybit puye Moisés ekawẽn muwẽn ãm — io'e Jesus. ³ — Imẽnpuye soat cuy epe'e ya'õ daġ kũyjobin cuy epeku soat i'e'e iap taġ. Imẽnpit cekukuap taġ ġu juy epeku, Deus kay kũyjobit'ũm ip puye. Deus ekawẽn imutaybitbin ip. Deus a'õ kay bit kũyjobit'ũm — io'e Jesus cebe ip.

⁴ — Ixeyũ e'em warara'acayũ be: “Moisés ekawẽn taġ cuy epeku—soat taġ,” i. Imẽnpit soat taġ ġu ixeyũ dak jekukum Moisés ekawẽn taġ — io'e. — Eybuywatwan ġu ip Moisés ekawẽn taġ eyeku am. Pũġ em tak ka'ũma — io'e Jesus.

⁵ — Soan ma e'em ip warara'acat pe jejojoan. Deus ekawẽntupat ekawẽn mubarararaġ ip wara'atup pe. Ibo dup mõġmõġ ip tupmũn pe—tuperenaptup. Iġo mũn pe mõġmõġ ip jedopa'a daġ, jeba daġ tak warara'acat pe tup mũn jojoan. Imẽn ojuy ip ixeyũ kay warara'acat aġuy daġ, “Deus kay cĩcãat teku,” i warara'acat pe i'e am.

— Jesay iwaruat kuḡ ip jekukum warara'acat muak am jekay. Jesay ukpi mubōḡubōḡ ip warara'acat pe jejojo an.

⁶ — Petatam pima kariwayayū nuyap pe abik ojuy ip. Ya'ōbuyxiat tūyap pe abik ojuy ip Deus eju kawēnwēnap'a be, jebureyū be jejojo am. ⁷ Icocok cīcā ip warara'acat “Eya'ōbuyxi jījā” i'e buje cebe ip, adeayū etabixe tarekrek pupuap pe. Icocok warara'acat “Omuyaybitbin'ukat” i'e buje cebe ip. Imēn icocok cīcā ip warara'acat pe ibuyxim ikuk am soat etabut pe.

⁸ — Ikitpitpiyū buximayū eyju bit—soat — io'e Jesus jewējuayū be. — Ōn ma eykukukat. Wara'acat pit ka'ūma. Imēnpuye i'ūmḡu juy warara'acayū eywebe, “Ocemuyaybitbin'ukat,” i, eyju ikitpitpiyū buxim puye — io'e Jesus. ⁹ — Ipi ju bima, “Warara'acat podi ma ya'ōbuyxiat ēn,” i'ūmḡu juy epe'e. Pūḡ ma soat podi ma ya'ōbuyxiat—kabi beat acā—wuyebay acā — io'e. ¹⁰ — Warara'acayū “Okukukayū eyju,” i'ūmḡu juy ip eywebe. Imēn cuy ḡu ip, ōn acā eykukukat puye. Ōn Deus emunaē — io'e Jesus. ¹¹ — Ya'ōbuyxiat podi ma eyewewēju, eybuywatwat'ukat ma e'em — io'e. ¹² — Ya'ōbuyxi pin'ūmat yoboḡ e'em Deus xe — io'e.

¹³ O'jekawēn Jesus Fariseuyū be, Moisés ekawēn imuyaybitbin'ukayū be dak.

— Karem ma ipiat epesupi'ajo! Ipi juacat muḡuykuku'ukayū eyju! Iba'ore warara'acat pe itaybit am ajo xipat Deus xe iam. Xipat Deus xeap ekawēn itaybit ḡu ip. Deus kay kūyjobit ḡu ip, i'boap ekawēn epeḡuwēn ḡu buye. Deus kay eyju kūyjobit ḡu. Warara'acat mubu'u'un tak eyju Deus xe wuynūyap puxixim—Deus kay wuyjuap puxixim.

(¹⁴ — Karem ma ipiat epesupi'ajo! Ipi juacat muḡuykuku'ukayū eyju — io'e Jesus Fariseuyū be, Moisés ekawēn imuyaybitbin'ukayū be dak. — Itayxibuk muḡuykukukum eyju, ibubut pu am — io'e. — Ibun ma eyju jewexe kawēnwēn Deus eju, “Teku ya'ōbuyxiat,” i'e ojuy eyju warara'acat pe. Deus pit ipiat supi'ajoat eywebe warara'acat pe ipiat supi'ajoat podi ma — io'e Jesus.)

¹⁵ — Karem ma ipiat epesupi'ajo, Fariseuyū, Moisés ekawēn imuyaybitbin'ukayū dak — io'e Jesus. — Soat taḡ jekukum eyju wara'acat kudadam. Ikudadam cīcā eyju, imutabun am—Deus kay imutabun am—eyetabucap puxim imutabun am.

— Imutabun puje, imuwexaxan eyju ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayūm. Ipiat'ajojoap kay cumayūm ip imuwexaxan eyju. Eybodī ma xipat ḡu ip — io'e.

¹⁶ — Karem ma ipiat epesupi'ajo. Ya'ōpi'ūmat puximayū eyju. Imēn ma warēmtaḡ ma warara'acat mutaybitbin eyju — Jesus o'e cebe ip. — Warara'acat mutaybitbin eyju: “'Etaybit icēmān De us eju kawēnwēnap'a omuy iam. Imēnpuxim cuy etaybit icēmān e'em ōn ewebe iam tak,' i epe'e bima, cedaḡ ma epesop Deus xe eya'ō daḡ ḡu ma'ḡu epekuku,” i'e'em eyju warara'acat pe — io'e Jesus.

— Wara'at imuyaybitbin eyju dak. “'Etaybit icēmān Deus eju kawēnwēnap'a be ouro opop iam. Imēnpuxim cuy etaybit icēmān ōn e'em ewebe iam tak,' i epe'e bima, cedaḡ ḡu kuka epe'e Deus xe, eya'ō daḡ ḡu epekuku,” i'e'em eyju warara'acat pe — io'e Jesus.

¹⁷ — Eyetaybit ḡu! Ajom xe'e eyetaybit? Ka'ūma ma! Ya'ōpi'ūmat puximayū eyju. Ajo yobo'ḡ Deus xe—ceweju kawēnwēnap'a du? Yabeat ouro ḡu xe'e? Deus eju kawēnwēnap'a yaboḡ ma. Ouro xipat Deus eju kawēnwēnap'a be buye — io'e.

¹⁸ — Warēmtaḡ ma eyju warara'acat mutaybitbin. Warara'acat pe e'em eyju, “Wara'at pe epe'e bima, 'Etaybit icēmān wūnca mupikpikap'a caixa'a opop Deus eju kawēnwēnap'a be iam. Imēnpuxim cuy etaybit icēmān e'em ōn ewebe iam tak,' i. Imēn e'em pima, cedaḡ ma epesop Deus xe eya'ō daḡ ḡu ma'ḡu epekuku,” i'e'em eyju warara'acat pe — io'e Jesus.

— Warara'acat pe e'em eyju dak: “Wara'at pe epe'e bima, 'Etaybit icēmān wuyju wūnca ūmūm paī be imupik am iḡo'a be iam. Imēnpuxim cuy etaybit icēmān e'em ōn ewebe iam tak,' i. Imēn e'em pima, cūḡ ma kuka epesop Deus xe, eya'ō daḡ ḡu ma'ḡu epekuku,” i'e'em eyju warara'acat pe — io'e Jesus.

¹⁹ — Ya'ōpi'ūmat puximayū eyju! Abuat ḡasū ma ibaca eyxe? Wūnca mupikpikap'a ma du? Ya'a jeje imōḡap ḡu xe'e? Wūnca mupikpikap'a ma yabaca — io'e. — Ajo-mōḡ'i buje

iat Deus pubut ma e'em. Imēnpuye imōḡap bacaap podi ma wūnca mupikupikap'a ma ibaca — io'e Jesus.

²⁰ — Imēneju wuyekawēn taḡ cuy ace'e, “Oce'e xe'e Deus eju kawēnwēnap'a be, wūnca mupikupikap'a be,” i bima. Imēn ma kawēnwēn pima, wūnca mupikupikap'a muwēnwēn tak wuyju—soat imōḡap tak — io'e Jesus.

²¹ — Imēneju warara'acat pe e'em pima: “Apēn etaybit icēmān Deus eju kawēnwēnap'a oyamuy iam; imēnpuxim cuy etaybit icēmān e'em ōn ewebe iam,” i bima, eya'ō daḡ cuy epeku. Imēn Deus eju kawēnwēnap'a muwēnuwēn pima, Deus muwēnuwēn tak, Deus omuy buye ibo'a be.

²² — Imēneju warara'acat pe e'em pima: “Apēn etaybit icēmān kabi kake iam; imēnpuxim cuy etaybit icēmān e'em ōn ewebe iam,” i bima, eya'ō daḡ cuy epeku. Imēn kabi muwēnuwēn pima, Deus abikbikap muwēnuwēn tak, Deus muwēnuwēn tak, Deus omuy jabikbikap ceje xik'i buye — io'e.

²³ — Karem ma ipiat epesupi'ajojo! Ipi juacat muḡuykuku'ukayū eyju! — i dak o'e cebe ip. — Soat em eybubut mu'awerom 10 be, pūḡat ūm ām eyju Deus pe. Wara'at pit eyju imuxipanpan eybubun. Eyju puybit mukunukunaptup ūmūm Deus pe, erva-doce dak ūmūm, puybit mude'o'onaptup tak ūmūm. Xipat eywebe iboap ūmūm Deus pe. Imēnpit soat Moisés ekawēn kay kūyjobit ḡu eyju, soat Deus a'ō kay'ūm puye. Soat ḡu cūḡ ma epeḡuḡē Deus etabun. Deus a'ō kay juy epe'e. Warara'acayū xipan cuy epejukuk. Warara'acayū kay eyetabotaidabotbon cuy. Soan cuy epe'e cūḡ ma Deus etabun. Cūḡ ma jījā epeḡūm puybit mukunukunaptup pewi—yopīcat pewi. Imēnpit soat em epekuku Deus kay kūyjobsū ma — io'e Jesus.

²⁴ — Warara'acayū kukuk'ukayū eyju! — io'e Jesus. — Imēnpit ya'īopi'ūmat co'iyū eyju. Tikōnkōnat puxim eyju. Tikōnkōnapti mukapkam teku paḡo daḡ, ikoēro uk am tikōnkōnapti bewi. Imēnpit camelo uk pin ḡu tikōnkōnapti bewi — Jesus o'e. Imēn o'jekawēn Jesus itaybit am ip. Ikoēro yopīcat ūmūmap puxim. Deus xe yoboḡ pit warara'acayū xipan ajukuk iap. Imēnpuye camelo Deus xe yoboḡat puxim.

²⁵ — Karem ma ipiat epesupi'ajojo! — Jesus o'e Fariseuyū be, Moisés ekawēn imutaybitbinayū be dak. Ipi juacat muḡuykuku'ukayū eyju. Kopo iokokat puxim eyju. Kacūḡ kadi acā eyju kopo wuywuy, prato wuywuy dak. Yabi bit ka'ūma. Yabi okok cīcā. Prato buxim eyju dak. Eyokok. Ade bubut epejat. Iparaḡ epejat warara'acat pubut, ibui bewi ip. Ade eybubut imēn ibu ibit. Eydacup puye, epejat. Imēnpuye prato iokokat puxim eyju.

²⁶ — Ya'īopi'ūmat puximayū eyju! Ikērēān ḡu juy epesop. Epejat ḡu juy wara'acayū bubut. Eydacum ḡu juy epesop. Xipan ma epeku — io'e Jesus fariseuyū be.

²⁷ — Karem ma epesupi'ajojo! — io'e Jesus Fariseuyū be, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū be dak. — Ce'ūat topap puxim eyju, ce'ū'ūayū dao kuḡ ibima. Yarucat'a ika beat'a—wita'a. Yadi'p'a o'yajojoiayū xe. Ikūydip ḡu iḡo'a'a binūn pe, witabikūy be. Ikūykērē jījā badi, ce'ūat tao opop puye. Iḡēmat tak — io'e. ²⁸ — Imēnpuxim badi ma eyju ikērēat kuḡ cīcā, dapxi jījāayū dak eyju. Kacūḡ kadi bit eyju xipacayū jo'i — io'e Jesus cebe ip.

²⁹ — Karem ma ipiat epesupi'ajojo! — io'e Jesus Fariseuyū be, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū be dak. — Eyju Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū'ūm'ūm etaypi mubapukap'a epeyamuy wita'a. Ixeyū'ūm'ūm kay ḡebum am epeyamuy—Deus xe xipan e'e'ukayū'ūm'ūm kay. Idip cīcāat epeḡuḡē — io'e Jesus.

³⁰ — Epekawēn: “Kuyje ocetait pima, kajuk Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat oceyaoka ḡu,” i'e'em eyju te'e ma. “Ocedobuyū'ūm'ūm ekukuap taḡ ḡu kuka ocejuku,” i dak e'em eyju te'e ma.

³¹ Te'e ma imēn e'em eyju. Ibpuk e'em soat xe eyju eydobuyū'ūm'ūm naxeḡebitbit—o'yaokaiayū naxeḡebitbit, cekukuap co'i eyju dak jekukum puye.

³² — Karem ma ipiat epesupi'ajojo! — io'e cebe ip. — Ikērēat cuy epeḡuḡē eydobuyū'ūm'ūm co'i ixeyū ekapikap. Ikērēat co'i juy epeḡuḡē. Eydobuyū'ūm'ūm

ekapikap muğēğē juy epe'e. Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū aokaap muğēğē juy epe'e — io'e. — Imēn cuy epeğēğē kuyjeayū'üm'üm ekapikap epere am — io'e.

³³ — Puybu buxim eyju—wuye'ūap puybu tūypiat puxim, ikērē jījāat kuğayū eyju buye. Puybu'it'it puxim tak. Iba'ore eywebe ipiat'ajojoap ka bewi eyenapōn ām — io'e Jesus.

³⁴ — Ōn e'em eywebe: Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū oğuju eykay, itaybit cīcāyū dak, wekawēn imutaybitbin'ukayū dak, i. Pūğpūğ epeyaoka—ixeyū'in. Wara'acayū epesubamupaya korosa be, ce'ū ām. Wara'acayū epeğupokupok Deus eju kawēnwēnap'a be. Ixeyū epeğujēm soat ka bewi. Wara'at ka kay, wara'at ka kay epeğuju ip — io'e Jesus cebe ip.

³⁵ — Imēneju soat ibapuk je'e eywebe. Ipiat'ajojoap pe ibapuk je'e. Eydobuyū'üm'üm ikērēat kuğ'ūmayū o'yaoka ip. Koap Abel'üm o'yaoka ip. Ikērēat o'ğugē ğu Abel'üm. Kanomūm Zacarias'üm o'yaoka ip—Baraquias ipot. Deus eju kawēnwēnap'a be bima, o'yaoka ip, wūnca mupikapupikap'a xe bima. Eyju eyukpiwat ma soat ixeyū'üm'üm aoka am. Soat ibapuk je'e eywebe ipiat'ajojoap pe — io'e Jesus.

³⁶ — “Eyju ma karem ma ipiat epesupi'ajojo,” i ōn e'em. Ğāsūayū be ipiat supi'ajojoat Deus—soat supi'ajojoat — io'e Jesus.

³⁷ — Jerusalēm ka watwat! — io'e cebe ip. — Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū aokakam eyju—Deus emumujuyū. Yabuğbuğ tak eyju ip wita'am. Sapokay'it'it jexi kay. Jedaudaum jexi eğebadap tiotpe kajuk pibun. Eyju bit okay ğu. Eybu'u jījā eyetabut am okay, eykukpin cīcā a'ğū oxe — Jesus o'e. ³⁸ — Jeywat ōn ağokatkat jeduk'a iwacap puxim — Jesus o'e. ³⁹ — Imēnpuye icēmān ōn e'em eywebe. Waram ojo ğu eyju waram wajēm'üm pima. Wajēm puje: “Deus xipan wuykukukat a'ōbi yajēm'ibit jukuk,” i epe'e — Jesus o'e.

24

¹ Ğebu je o'jēm Jesus. Deus eju kawēnwēnap'a bewi o'jēm—yabogat'a bewi. Ijēm puje, imutaybitbin'ukayū oajēm Jesus kay.

— Ak'i — io'e ip Jesus pe. — Uk'a yadipat'a ijoceat'a. Eyajo juy — io'e ip. Imēn ip kawēnwēn o'e ade o'yadop ibo ka be buye—Deus tuk'a'ayū.

² — Soat ma epejojo ğu du? — io'e Jesus. — Ya'ade opop ijoce. Imēnpit ya'dop ğu ğuyjom pit — io'e. — Soat' je'aedu. Xepxep'a jewa'atēğtēğ ğu je'e—wita'a — io'e Jesus.

³ O'ju Oliveira'a be—co'a be. Xik'i osunuy iboma. Oajēm ip cekay—Jesus kay. Ceweju etaybitbinayū oajēm. Jağepūğ pima, oajēm ip cekay.

— Puğūn soat'a je'aedu? — io'e ip Jesus pe. — Puğūn je'bapuk? Pām ēn? Puğūn ajēm waram? Puğūn Deus ipi ğu'üm? — io'e ip.

⁴ — Ğuyjomsūm — io'e Jesus. — Koap ma eymuğuykuku pinayū jajēm ip eykay. Kawēnwēn jajēm ip. Epeya'ījojo ğu juy iboap ekawēn. Eyday'em'um epesop ixeyū be eymuğuykukuap puxixim — io'e. ⁵ — Adeayū omuyku. “Cristo ōn ma—Deus emunaē,” i napa ma je'e ip. Warara'acayū itabun je'e ip. Ixeyū ade ğuğuykuku — io'e Jesus. ⁶ — Jenopağōğōmap muwēnuwēn e'em ip. Yaokakaap epeya'ījojo. Eypararam ğu juy epesop. Imēn cuy je'bapuk. Imēnpit soat puk oi'üm ğu. ⁷ Pūğ eipi watwat nopağōğōm je'e wara'at eipi watwat eju. Pūğ ka watwat nopağōğōm je'e wara'at ka watwat eju. Pūğ ka dağ ipi jexixim. Wara'at ka beayū iren je'ku ip — Jesus o'e cebe ip. ⁸ — Yopīt ma ipiat supi'ajojo ip koam—ipi juayū. I'itpin'isumapi jo'i ma je'e koam. Ğuyjom pit ipiat supi'ajo jījā ma ip — io'e.

⁹ — Ğebu je ipiatpi'ajojoap kay jeydujowat ip. Jeydujowat ip eyaokam. Kawēnwēn je'e ip eymuwēnuwēn: “Ocexe yukpiwan teku. Oe'ū juy ocexe,” i. Soat itakoma je'e eykay—wuyjuyū, pariwayū, warara'acayū. Soat ma ipi juacayū. Soat eykay ğu jījā je'e okay eyetabut puye — io'e Jesus cebe ip—jeweju etaybitbinayū be.

¹⁰ — Ixe kabia ade ip wuywat. Itabut okayayū oibu'un okay. Eymuwēnuwēn je'e ip eykay itakomayū be, ipiat'ajoan eywebe. Eykay'üm cīcā je'e ip. ¹¹ Jewexe Deus ekawēn

muwēnuwēn'ukayū jajēm ip—ade. Imēnpuye ade ġuġuykuku ip. Imuġuykuku'ukayū e'em ip. ¹² Imēn ikērēat ade e'em iboce.

— Imēneju xipan ġu ip jewekuk. Xipan warara'acat kukap suiwat ip. ¹³ Pūġpūġ okay itabucayū jeedop ip, wajēm puje. Ipiatpi'ajojom ma'ġu ip okay ibu'u'ūm pima, ixeyū idaxijo Deus itakomaayū xewi — io'e Jesus. ¹⁴ — Wawēġ muwēnuwēn je'e ip—Jesus soat kukukat awēġ. Kawēn idipat muwēnuwēn je'e ip. Soat eipi daġ ijop awēġ muwēnuwēn je'e ip—soat eipi watwat itaybit am. Icēmān itaybit ip — io'e Jesus cebe ip. — Imēn soat mu'ūmap kabia jajēm — io'e Jesus cebe ip.

¹⁵ — Imēneju ipararu jījāat epejojo Deus eju kawēnwēnap'a be—yaboġat'a be—bodiat'a be—Deus nuynuyap'a be. Daniel'ūm ekawēn taġ epejojojo—Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat ekawēn taġ. (Eyetaybin cuy epesop ijoptup coco'ukayū!).

¹⁶ — Ipararu jījāat iġo'a be bima, jenapōn cuy ip co'a bicūġ kay—Judéia eipi watwat — io'e. Imēn kawēnwēn o'e Jesus. Apēn je'bapuk ġuyjom iap muwēnuwēn o'e Jesus, itaybit puye.

¹⁷ — Eyduk'a eakiju bima, epeōm ġu juy eyduk'a be eybubut pum—yabeat pum — io'e. ¹⁸ — Eykat pe bima, epeyepit ġu juy eyduk'a kay eyeekabek pum — io'e. — Epejat ġu juy. Dao ma epeyenapōn — io'e Jesus. ¹⁹ — Ixeyū kabia daġ iba'ore jījā je'e yukreġayū enapōn ām, je'it mutitinayū enapōn ām tak. ²⁰ “Ihi bima ġu juy ocenapōnap, tirem puye, kajuk puye dak,” i juy epe'e Deus pe. “Sábado bima ġu dak cuy, jebodoydoyap kabia buye,” i — io'e Jesus.

²¹ — Ixeyū kabia daġ soat ipi juayū ipiat supi'ajojo jījā. Ibiatpi bit ipiat asupi'ajo ġu, Deus pe ipiat mubapuk'isum — io'e. — Waram pit ibiatpi ġu acesupi'ajo—ixeyū kabia daġ acā — io'e. ²² — Deus pe ipiatpi'ajoap kabia mu'ūm'ūm pima, ka'ūma ma kuka o'jewedaxijo. Imēnpit: “Pūġpūġ kabia ipi watwat supi'ajojo,” i'e'em Deus. “Pūġpūġ kabia acā,” i'e'em Deus, jemunaēyū daxijo am, ikukpin cīcā cexe buye — io'e.

²³ — Wara'acat je'e eywebe napa ma: “Ak'i! Ġoku Cristo—wuydaxijojo'ukan—Deus emunaē,” i. “Ak'i! Ġoku ixē,” i dak. Imēn i'e buje, eyetabun ġu juy epesop ixeyū ekawēn kay — io'e. ²⁴ — Jewexe Deus emunaēhēyū je'bapuk, jewexe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū dak. Wuymucoatcoanap ġu'bapuk ip Deus ebekitkiyū muġuykuku ojuy. Eywebe i'e ba'oreat ġu'bapuk ip imuġuykuku ojuy. ²⁵ Apēn ġuyjom jajēm ip adeayū muġuykuku ojuy iap kuy oġuwēn eywebe. Ġebu'i epe'e wekawēn kay, ixeyū be eymuġuykukuap puxim — io'e. ²⁶ — Ixeyū je'e napa ma: “Ak'i! Teku uk'a'ūmat pe,” i. Imēn i'e buje, epeju ġu juy uk'a'ūmat pe. Ixeyū je'e dak napa ma: “Ak'i! Teku ikaba'arēmatka be,” i. Imēn i'e buje, eyetabun ġu juy iboap kay — io'e Jesus jewēju etaybitbinayū be.

²⁷ — Soat waġo ōn. Xiririkxiririkiat jesopsom kaxijēmap kadiwi i'acap kadibe. Iboap co'i ōn oajēm. Imēn wajēm puje, soat itaybit je'e ip. Iba'arēm ġu wajēmap je'e. ²⁸ Urupuyū je'awerorom iġēmat kay i'o am. Imēnpuxim Deus jajēm ipiatpi'ajoan ikērēat mujurūġrūġ'ukayū be — io'e Jesus.

²⁹ — Ipiatpi'ajojoap kabia kap puje, kabi beacat muycēm cēmap iaruaru je'e — io'e. — Kaxiepiat kaxiepi ġu je'e. Kabiok je'e. Kaxiamat tak kaxiam ġu je'e. Kabiok je'e. Kasoptayū dak ida'at kabi kadiwi — io'e.

³⁰ — Ġebuje okop ipi kay. Soat tōtōn je'e ip—ipi juacayū—soat ip. Soat waġo ōn. Ojojo ip kabikerereat taġwi kopkom. Wa'ōbacaap kuġ okop, odipap kuġ tak. ³¹ Parasuy jo'iat Deus ġuyde—yaboġat. Jekawēn tojotjot'ukayū ġuju soat taġwi. Cemunaēhēyū ġu'awero ip. Soat taġwi ġu'awero ip—ipi daġwi — io'e Jesus. Imēn Jesus waram jeedocap o'ġuwēn jewēju etaybitbinayū be.

³² — Ġebum cuy epesop wajēmap kay, figueira'ip kay ġebum pima. Figueira'a bikit cēm puje, “Koato ijasun ma,” i'e'em eyju, dup cēm pima — io'e. ³³ — Imēnpuxim ipiat'ajoap kabia ajēm pima, “Ġaxīn ma Deus emunaē jajēm,” i juy epe'e. Wekawēn puye, eyetaybit epe'e — io'e Jesus. ³⁴ — Ġasūayū'in iboap coco je'ū awap, soat pe wekawēn jebapuġ—soat

ma. Ğebum cuy epesop iboap kay — io'e Jesus jeweuacat pe. ³⁵ — Kabi i'üm, ipi dak; wekawën pit i'üm ğu. Wekawën kayayü bit soat em jeedop — io'e Jesus.

³⁶⁻³⁷ — Soat waĝo òn. Waram oajëm òn. Abu itaybit wajëm ãm? Ka'üma ma itaybit ip wajëm ãm. Deus ekawën tojtjot'ukayü itaybit ğu—kabi beayü. Òn tak wetaybit ğu. Webay acã itaybit. Ka'üma ma owiwim pima, oajëm. Imënpuxim tak Noé kabia be ka'üma ma iwiwim pima muba'atxiri oajëm kuyje — io'e Jesus. ³⁸ — Muba'atxiri ajëm awap, soat ip tikõnkõn'uk osodop. Jekõnkõn'uk ip osodop. Jewebumünmün'uk ip osodop. Imën ma osodop, kobexixi be Noé òm awap. ³⁹ Itaybit ğu osodop ip ajo je'bapug iam. Kobexixi be Noé òm puje acã, muba'atxiri ajëm puje acã itaybit o'e ip. Itabut ğu ip Noé kay osodop. Imënpuye muba'atxiri wiwim ğu ip. Imënpuye dak soat ip oakõm. Wajëm puk pima, imën ma dak. Ka'üma ma wajëmap wiwim je'e — io'e Jesus.

⁴⁰ — Wajëmap kabia be xepxep kapikpiĝ e'em jekat pe—aĝokatkayü. Püĝ ixeyü'in tujowat jeweu—Deus emunaë eju. Wara'acat tujowat ğu. ⁴¹ Trigo muĝëĝëap ka be xepxep trigo muĝëĝëm e'em—aoyü. Imuĝëĝëm pima, püĝ ixeyü'in tujowat jeweu—Deus emunaë eju. Warara'acat tujowat ğu — io'e. ⁴² — Aĝ cuy epesop — io'e cebe ip. — Eyetaybit ğu buye pujuat kabia eykukukat jajëm iam — io'e Jesus.

⁴³⁻⁴⁴ — Ixima daĝ uk'a beat iwiwim pima, ibukurukat ajëmap puxim, iõmap puxim; ixet ğu kajuk ixek uk'a beat — io'e Jesus cebe ip. — Imënpuxim wuyju wuykukukat wiwim'üm pima, ixek dak imënpuxim jajëm — io'e Jesus.

⁴⁵ — Kariwa jekapik'ukat kay pimaap, itaybit cĩcãat kudadam je'e. Xipacat muĝëĝë'ukat kudadam je'e. Iĝo kapik'ukat warara'acayü kukuk'ukat kariwa a'õbiat. Irere bima ip, soat em ixat je'ĝüm ip cebe—warara'acayü be—kapik'ukat be. Jexat o am awero am ip cebe, icüĝ ãm je'ĝüm. ⁴⁶ Jekariwa a'õ kay küyjobin pima, iĝo kapik'ukat icokcok je'e jekariwa ajëm puje. ⁴⁷ Icëmãn òn e'em eywebe — io'e. — “Obubut kukukan cuy ece—soat ma,” i je'e cekariwa iĝo kapik'ukat pe. ⁴⁸ Imënpit je'ĝüm ğu wara'at pe—kapik'ukat pe, “O'jekuyan ma wekariwa,” i'e'em puye. Ikëreat kuĝ xeku. ⁴⁹ Ibureyü mupokupoĝ je'e. Tikõnkõn je'e ika'oayü eju. Jekõnkõn tak je'e ceweu ip. ⁵⁰ Jekariwa wiwim ğu xeku. Itaybit ğu je'e pu kabia wekariwa jajëm iam, pu ehora iam tak.

⁵¹ — Iwiwim'üm pima, je'pit cekariwa. Ipiat supi'ajoat jekapik'ukat pe. Jekapik'ukat ipiat supi'ajo wuyjuyü muĝuykuku'ukat ipiat supi'ajoap co'i. Ixeyü tõtõn cĩcã ip je'e ipiat'ajoap ka be. Ipi kuĝ puye, tüy yeiyei ip je'e dak — io'e Jesus jeweu etaybitbinayü be.

25

¹ Deus soat kukuanap kabia muwënuwën o'e Jesus o'ya'ijoiayü mutaybitbin pima. Imënpuye wuymutaybitbinap muwënuwën o'e itaybit am ip. Imënpuximap ekawën muwënuwën o'e.

— Deus soat kukanap kabia ayacayü cucumap kabia buxim — io'e Jesus. — Ixe ayacayü yaypan'isuayü osodop ip—10 beayü. Jewebumünat kay o'ju ip lamparina kuĝ. Jewebumünat dopabijuk am o'ju ip. ² 5 beayü ixeyü'in yaĝuysacayü osodop ip. Warara'acayü 5 beayü yaĝuyba'arëmayü osodop — Jesus o'e. ³ — Yaĝuyba'arëmayü o'tidujowat ğu ip daxadi—lamparina beapti. O'tidujowat ğu ip timün'a be. ⁴ Yaĝuysacayü acã o'tidujowat daxadi timün'a be.

⁵ — Ixet pin ip. Etapok'i e'em. Ixet osodop ip—10 beayü. Ixet,ibun jewebumünat puye. Xet.

⁶ — Iximadakpe iboceayü o'tomuwã 10 beayü be.

— “Ak'!” io'e ip. “Jewebumünat oajëm,” io'e ip. “Epeju cekay, topabijuk am,” io'e ip 10 beayü be.

⁷ — O'ĝuwurũĝ ip. O'kop ip—10 beayü. Lamparina mudipudim osodop ip, imusopusop am.

⁸ — Ğebu je yaĝuyba'arëmayü o'jekawën yaĝuysacayü be.

— “O'ti'ūm. Imēnpuye iba'ore ocewebe lamparina musop am. Daxadi epetiūm cuy ocewebe,” i ip o'e.

⁹ — “Ap!” yağuyyacayū o'e. “Iba'ore ocewebe tiūm am eywebe. Pūğti ma ocedaxadi. Epeju, ti buam. Dinheiro juy epeğūm warara'acayū be—tideim,” io'e ip. O'ju ip, tibu am.

¹⁰ — Jewebumūnat oajēm peta muğēğēat tuk'a kay. Cucum pima ip daxadi bum, oajēm. O'ju jewebumūnat eju yağuyyacayū. O'ju ceweju, kuy buye ip. Oōm ip ceweju.

— Bik. O'tomudip ip xīntabi.

¹¹ — Oajēm ġuyjom. Yağuyba'arēmayū oajēm. O'tomuwā.

— “Kariwa!” io'e ip. “Xīntabi etomudip'uk ocewebeam,” io'e ip.

¹² — “Wetaybit ġu ma eyjum,” io'e cebe ip — io'e—Jesus o'e.

Pere. Imēn 10 beayū be kawēnwēnap pi o'jepere Jesus. Apēn ixē jewebumūnat kay 10 beayū oekuku, imēnpuxim wuyju be jekukum, Deus soat kukan pima. Pūğ wuy'in iwiwim je'e Deus soat kukanap kabia bima. Warara'acayū wuy'in iwiwim ġu je'e.

¹³ — Ağ cuy epesop ekariwa jajēmap kay — io'e Jesus iboceayū be. — Eyetaybit ġu buye puju eyekariwa jajēm iam. Ajo hora iam eyetaybit ġu. Ajo kabia iam eyetaybit ġu. Ağ cuy! — io'e cebe ip.

¹⁴ Waram Jesus o'jekawēn iboceayū be. Deus soat kukanap kabia muwēnuwēn o'e.

— Deus soat kukanap kabia ağokatkat cuap kabia buxim — io'e Jesus. — Ixe cucum o'e wūy ma. Wara'at eipi be cucum o'e. Cucum awap, kapikpik'ukayū o'tomuwā—jebuywatwat'ukayū. Jebubut o'ğūm cebe ip. O'ğūm imuxipanpan am.

¹⁵ Dinheiro'a o'yaūm cebe ip. Ajo-xe imuxipanpan pucat o'yaūm cebe ip. Pūğ ixeyū be 5 mil iat'a o'yaūm. Wara'acat pe 2 mil iat'a o'yaūm. Warara'at pe pūğ mil iat'a o'yaūm—dinheiro'a.

— Ibocewi o'ju wara'at eipi be.

¹⁶ — Ğejuje 5 mil iat'a juk o'yabuiat wara'at dinheiro'a o'yabu—wara'at 5 mil iat'a. Imēnpuye 10 mil iat'a kuğ o'e. ¹⁷ Wara'at ibuywatwat'ukat ijo'i ma o'ğūğē dinheiro'am—ibo 2 mil iat'am. Imēnpuye 4 mil iat'a kuğ o'e. ¹⁸ Yabi beat pit ibo pūğ mil iat'a o'yamōğ ipikūykūy be. O'jokot. Batku. O'yamōğ. Pere.

¹⁹ — Ade xet kap puje, oexe. Cekariwa oexe. O'jekawēn jekapikpik'ukayū be. Jedinheiro'a muwēnuwēn o'e. ²⁰ Imēnpuye 5 mil iat'a juk o'jat iat dinheiro'a o'yadojot jekariwa be—10 mil iat'a o'yadojot.

— “Juku, Kariwa,” io'e. “Ijoce edinheiro'a—5 mil iat'a. Wara'at oyabu—wara'at 5 mil iat'a. Soat ebubut'a. Edinheiro'am ġasū—10 mil iat'a. Wara'at 5 mil oyabu ibo 5 mil iap,” io'e jekariwa be — io'e Jesus.

²¹ — “Xipat,” cekariwa o'e cebe. “Xipacat ēn. Wedinheiro'a muxipan cīcā ēn. Yopīt ma o'e. Ēn pit wa'ō dağ imuxipanpan cīcā owebeam.

— “Imēneju ade obubut muxipan ece owebeam,” io'e — io'e Jesus.

— “Ğa'a! Peta oğūğē ġasū. Acekōnkōn,” io'e cekariwa.

²² — Imēnpuye dak 2 mil iat'a juk o'yabuiat dinheiro'a oyadojot dojot ixē be—jekariwa be. 4 mil iat'a o'yadojot.

— “Juku, Kariwa!” io'e. “Ijoce edinheiro'a—2 mil iat'a. Wara'at'a oyabu—wara'at 2 mil iat'a. Soat edinheiro'am ġasū. 4 mil iat'a oyabu ibo 2 mil iap,” io'e cebe — io'e Jesus.

²³ — “Xipat,” cekariwa o'e cebe. “Xipacat ēn. Wedinheiro'a muxipanpan cīcā ēn. Yopīt ma o'e. Wa'ō dağ imuxipanpan cīcā eğuy owebeam.

— “Imēneju ade bubut cuy eğuxipan owebeam,” io'e — io'e Jesus.

— “Ğa'a! Peta oğūğē ġasū. Acekōnkōn,” io'e cekariwa.

²⁴ — Ğejuje pūğ mil iat o'yabuiat o'jekawēn ixē be—jekariwa be.

— “Kariwa!” io'e. “Kuy juk wetaybit edacup iam—warara'at ekat pewi ejat iam—etiotata'ūmap kat pewi,” i napa ma o'e cebe. “Kuy juk wetaybit ekapikap'ūmat pewiata etabu iam,” i napa ma o'e dak. ²⁵ “Oparara ebuxim ibuye. Edinheiro'a oyamōğ ipikūykūy be—mil iat'a. Juku,” io'e. “Edinheiro'am—ebubut'am.”

²⁶ — “Ibu'u'uat ên,” cekariwa o'e. “Ikêrêat kuğ ên. Etaybit tu warara'at ekat pewi ojat iam? Wekapikap'umat pewiata otabu iam etaybit tu? ²⁷ Imên etaybit pima, wedinheiro'a eyaüm cuy dinheiro'a muxipanpan'ukat pe wara'at dinheiro'a bu am owebeam,” io'e. “Wepit puje, eyaüm kuka owebe,” io'e.

²⁸ — “Dinheiro'a juy epeyabu cebewi—pũğ mil iat'a,” cekariwa o'e warara'acayũ be. “Epeyaüm cuy wara'at pe—10 mil iat'a kuğat pe,” io'e kapikpikayũ be. ²⁹ “Imên ma. Adeat kukat pe wara'at je'ğũm ip. Imênpuye ade jĩã ikuğ e'em. Imênpit yopĩcat kukat xewi ixey yopĩcat je'jat ip,” io'e cekariwa. ³⁰ “Ite ibu'u'uat tak epejoxik cuy kabiokboğat ka be—tõtõnap ka be—tũy yeiyeiat ka be,” io'e cekariwa — io'e Jesus. Imên Jesus soat o'e iboceayũ imutaybit am. Cekariwa dinheiro muxipatpan cĩcãayũ o'ju ip peta be ceweju. Imênpuxim Deus a'õ kayayũ jeedop ip Deus xe soat em. Ipikũykũy be cekariwa dinheiro mōğat pit o'joxik ip kabiokboğat ka be. Imênpuxim Deus ipiat supi'ajoat ja'õ kay'ũmayũ be. Imên Jesus imutaybitbin o'e.

³¹ Jesus o'jekawên waram iboceacat pe.

— Soat wağo õn. Odipap kuğ wajêm puje, soat kukan oce'e. Deus ekawên tojotjot'ukayũ jajêm ip oweju. Jay. Ajo xipat Deus xe iap oceğuwên, ajo xipat ğu iap tak.

³²⁻³³ — Ipi juacayũ je'awero owap. Apên ovelha kukuk'ukat ovelhayũ o'taẽ bodeyũ bewi, imênpuxim õn tak ipi juacayũ bewi wa'õ kayayũ otaẽ—kũyjobitbicayũ. Kacũğcũğ'i jeedop ip oba'at kadi. Kũyjobitbit'ũmayũ bit oba'ũğ kadi kacũğcũğ'i jeedop ip.

³⁴ — Cũğ'i buje, ocekawên oba'at kadiayũ be.

— “Deus kuy eymucokcok cĩcã. Webay kay juy epesot! Eyka be juy epeõm—kuy osukamuxipaniap ka be. Deus kuy ipi muğẽğẽm pima, cuk eyka muğẽ dak,” ioce'e cebe ip. ³⁵ “Epeõm! Xipan cĩcã juk adi eyju okuk. Ore bima, puybit cuk adi epeğũm owebe. Obipuruk pima, idibi juk adi epetiũm owebe. Oka be'ũm pima, xipan cuk adi eyju okuk eyduk'a be. ³⁶ Ka'ũmğũ wekamixa bima, kamixa juk epeğũm owebe. Owãtaxipi bima, epajêm obuywat am. Õn daomũnmũnap'a be bima, epajêm okay,” ioce'e cebe ip.

³⁷ — “Kariwa!” Deus xe cũğ cĩcãayũ e'em. “Ere jekukum ejojo ğu oceju. Puybit cuk oceğũm ğu ewebe. Ebipuruğ jekukum tak ejojo ğu oceju. Idibi juk ocetiũm ğu ewebe,” i'e'em ip. ³⁸⁻³⁹ “Ewãtaxipi ğu ejojo oceju. Cuk ocajêm ğu ekay ebuywat am, ên daomũnmũnap'a be bima,” i. “Eduk'a'e'ũma jekukum ejojo ğu oceju. Oceju ğu xipan ekuk cuk acesop oceduk'a be. Kamixa dak cuk oceğũm ğu ewebe,” i'e'em ip.

⁴⁰ — “Owebe epeğũm ğu,” ioce'e cebe ip. “Imênpit webekitkit pe epeğũmiap owebe epeğũmiap puxim. Omubuyxin cĩcã webekitkit. Yopĩt ma ip ipi juacat etabun. Imênpit ixeyũ be epeğũmiap, owebe epeğũmiap puxim ma,” ioce'e. — Soat kukan oce'e — io'e.

⁴¹ — Ğebu je õn e'em cebe ip—oba'ũğ kadiayũ be. “Deus xe ikêrêat mujurũğrũğ'ukayũ eyju. Imênpuye Deus jajêm eykay ipiat'ajoan eywebe. Epeyenapõn cuy oxewi. Ipi-atpi'ajojoap pe soat em epesop—daxaboğ pe—ibiõğbuk kêrëayũ kukukat ka be. Deus o'ğũğẽ ibiõğbuk kêrëayũ kukukat kam—ixey ekawên tojotjot'ukayũ kam tak,” ioce'e — io'e Jesus. ⁴² — “Xipan ğu juk adi okuk epesop. Ore bima, puybit cuk adi epeğũm ğu owebe. Obipuruk pima, idibi juk adi epetiũm ğu owebe. ⁴³ Oka be'ũm pima, xipat ğu juk adi eyju okuk eyduk'a be. Ka'ũmğũ wekamixa bima, kamixa juk adi epeğũm ğu owebe. Owãtaxipi bima, kuy obuywatwan ğu epesop. Õn daomũnmũnap'a be bima, epajêm ğu okay,” ioce'e cebe ip — Jesus o'e.

⁴⁴ — “Kariwa!” Deus xe ikêrêat mujurũğrũğ'ukayũ e'em. “Ere jekukum ejojo ğu oceju. Imênpuye puybit cuk oceğũm ğu ewebe. Ebipuruğ jekukum ejojo ğu oceju. Imênpuye idibi juk ocetiũm ğu ewebe. Ewãtaxipi ğu ejojo oceju. Imênpuye juk ocajêm ğu ekay ebuywat am. Ên daomũnmũnap'a be ğu eğuy. Imênpuye juk ocajêm ğu ekay,” i. “Eduk'a'e'ũma jekukum ejojo ğu oceju. Imênpuye oceju ğu xipan ekuk cuk acesop oceduk'a be. Ejojo ğu oceju, ekamixa'ũm pima. Imênpuye kamixa juk oceğũm ğu ewebe,” i'e'em ip.

⁴⁵ — “Webekitkit pe ğu epeğũm iap, owebe ğu epeğũm iap puxim,” ioce'e cebe ip. “Ipi juacat etabun webekitkit yopĩt ma. Imênpit ixeyũ be ğu epeğũm iap, owebe ğu epeğũm

iap puxim,” ioc'e—soat kukan oce'e — Jesus o'e. ⁴⁶ — Imëntak ixeyũ je'ju ipiatpi'ajojoap pe jedop am — io'e Jesus. — Deus xe cũğ cĩcãayũ acã jeedop ip Deus tẽğ ma—itait jeedop ip soat em Deus xe — io'e Jesus jeweuayũ be.

26

¹ Wuymutaybinap ekawën mutaybitbin epere buje, Jesus o'jekawën jeweuacat pe.

² — Eyetaybit xepxep xet kap puje, Páscoa epeta jajëm iam. Ijop Páscoa bima, ijoceat odujowat okay itakomaayũ kay obamupaya am. Korosa be oba mupaya ip. Waoka ip — io'e Jesus—soat wağo o'e.

³ Ğebu je paĩyũ kukukayũ o'jeawero ip uka yaboğ cĩcãat'a be—ibuyxi jĩjãat tuk'a be—Caifás tuk'a be. Judeuyũ kukukayũ dak o'jeawerowero. ⁴ O'jewaguyda soat ip. Jesus daomününap muwënuwën o'e ip. Apën oce'e iam kawënuwën o'e jewewebe. Yaoka ojuy ip iba'arëm.

⁵ — Páscoa bima bit Jesus ataomün ğu, adeayũ be wuyaokaap puxim — io'e ip jewewe be.

Ixe Páscoa epeta bima Judeuyũ pão'a o'o'uk ip osodop—yamuyuhuhaptõmtëm'ümat'a. Ijop epeta muğëğëm pima, apën Deus wuye'ajojoyũ'üm'üm o'ğujëm Egito eipi bewi iap kay ğebum'uk ip osodop.

⁶⁻⁷ Ierep tũibit tuk'a be ayacat oajëm—Simão duk'a be. Jesus xik'i o'e jekõnkõn jeweu itaybitbinayũ xe. Tide'oati kuğ oajëm Jesus kay. Jesus'a abi be o'timõğ Betânia ka be. O'timõğ timün'a bewi—wita'a muğëğë'a bewi—alabastro'a muğëğë'a bewi. Tideiboğ cĩcã ixedi tide'oati. ⁸ Imënpuye itakoma ip o'e ayacat kay Jesus eju etaybitbinayũ.

— Te'e ma iğodi tide'oati mu'üm teku — io'e ip. ⁹ — Tide'oati deida buje, kajuk teiboğ o'jat! Ade kuka juk dinheiro isurũğat o'jat prata muğëğë. Tadaybotbocayũ be kuka juk dinheiro o'ğüm — io'e ip. ¹⁰ Jesus itaybit apën kawënuwën ip iam. Imënpuye o'jekawën cebe ip.

— Ite mukorëmrëm ğu bit cuy epe'e — io'e cebe ip. — Xipacan ma teku o'e owebe. Apënpuye eyetakoma ite kay? Eyetakoma ğu juy epesop cekay — io'e Jesus cebe ip. ¹¹ — Tadaybotbocayũ soat em ma eyxe — io'e. — Eybikuy bima, ixeyũ buywan put eywebe. Õn pit soat em ğu oğuy eyxe. Soat em ğu xipacan ey'e but owebe — io'e. ¹² — Ite ayacat ojebit o'ğude'on, oje'ũ ğu buk ma'ğũ. Wetabëğ pima ma kuy omude'on witabiküy be omõğ awap — io'e. ¹³ — Okay itabucayũ ijop ekawën ğuwënuwën soat kaka dağ—kawën idipat. Apën ite ayacat o'tidi wa be iap ğuwënuwën tak ip soat kaka dağ. Soat ka watwat ğebum je'e apën ixe o'e iap kay. Ğebum cuy epsop iboap kay — io'e cebe ip.

¹⁴ Ğebu je Judas Iscariotes oajëm paĩyũ kukukayũ kay. Pũğ 12 beayũ'in ixe Judas osunuy.

¹⁵ Ixe o'jekawën paĩyũ kukukayũ be.

— Pebürũ epeteida owebe Jesusümap teim? — Judas o'e.

— 30 be prata'a — io'e ip.

— Xipat — Judas o'e.

O'yaüm ip. ¹⁶ Imënpuye Judas oeku:

— Pu kabia Jesus puap kabia? — io'e jewebe ma.

Imën oekuku kudadam.

Ğebu je bit ma ağu Judas oeku Jesus pu ojuy itakomaayũ be iüm ãm.

¹⁷ Oajëm ip Jesus kay—12 beayũ. Páscoa epeta osunuy. Iboap epetam Judeuyũ pão'a o'o'uk—yamuyuhuhaptõmtëm'ümat'a. Ovelha dak aokaka'uk osodop ip Páscoa epeta bima—koapat kabia bima.

— Poce ovelha ocejoyoy peta ajëm pima? — io'e ip Jesus pe.

¹⁸ — Epeju juy okay itabucat pe—ağokatkat pe — io'e. — Jerusalém ka be xeku omuy. I juy epe'e cebe: “ ‘Omuyku eduk'a kay,’ wuymutaybitbin'ukat o'e ewebe. ‘Páscoa be i'o am omuyku, oweju etaybitbin'ukayũ dak,’ io'e ewebe,” i. “ ‘On oje'ũ ğasũ,’ io'e dak ewebe,” i dak. Imën cuy epe'e cebe — io'e Jesus jeweu etaybitbinayũ be.

¹⁹ — Hm hm — io'e ip.

O'ju ip Jerusalém ka be.

Oajēm. Jesus kay itabucat tuk'a oōm. Apēn cuk ixē o'e, Jesus kay itabucat pe o'e ip—soat ma. Iḡo'a be ovelha o'joyoy ip peta ajēm pima. Soat muxipanpan o'e ip peta beam.

²⁰ Katpuje ma Jesus oajēm. Oabik mesa koreren 12 beayū eju. O'jekōnkōn ip iḡo'a be.

²¹ Jekōnkōn pima ip, o'jekawēn 12 beayū eju.

— Icēmān ōn e'em eywebe. Pūḡ ey'in jekawēn okay itakomaayū be. Poce oḡuyiap ḡuwēn ixeyū be, odobuxik am. Imēn oūm epe'e okay itakomaayū be waoka am — io'e cebe ip.

²² Iḡuycūḡcūḡ cīcā ip o'e.

— Kariwa! Ōn xe'e? — io'e'e ip pūḡpūḡpūḡ.

²³ — Oweju pāo'a mudirem pūḡ pe ma prato be cekōnkōnat okay itakomaayū be oūm waoka am. ²⁴ Soat waḡo ōn. Apēn oje'ū iap tup taḡ oje'ū—Deus ekawēntup taḡ — io'e Jesus. — Karem ḡu ipiat supi'ajo oūmat pit. Xipat kuka adi a'ḡu ixē bit o'jebapuk'ūma — io'e Jesus.

²⁵ — Omutaybitbin'ukat! — Judas o'e—itakomaayū be Jesusūmat o'e. — Ōn tu jeūm itakomaayū be?

— Hm hm. Ēn ma — io'e Jesus jeūmat pe.

²⁶ Jekōnkōn ip pima, Jesus pāo'a o'yabu.

— Bay! Xipat ēn — io'e Deus pe. — Ocexat'am eyaūm ocewebe — io'e.

O'yamuweka. O'yaūm jēju etaybitbinayū be.

— Juku — io'e Jesus. — Epeya'o. Ijop'a ojebit — io'e cebe ip. — Pāo'a muwekaap puxim ip obamupaya — io'e.

²⁷ Uva'abidi dak o'timōḡ tikōnkōnap pe.

— Bay! Xipat ēn — io'e Deus pe. — Ocexati etiūm ocewebe — io'e.

O'tiūm cebe ip.

— Juku — io'e. — Ijopti juy epetikōn—soat eyju juy epetikōn — io'e 12 beayū be.

²⁸ — We'ū buje jedoyekereren oce “Adeayū bewi ikērēat oju'uk,” io'e Deus puye. Imēnpuye Deus ijop kērēat kay ḡebum ḡu. Adeayū ḡuisun Deus ekawēn iisuat xe. Cūḡ ma jeedop ip cexe—Deus xe — io'e. ²⁹ — Waram ḡu otikōn uva'abidi soat ipi watwat webay a'ō kay kūyjobit'ūm pima. Soat ipi watwat ya'ō kaykūyjobin pima bit, tiisuati otikōn uva'abidi — io'e Jesus.

³⁰ Jekōn puje, jebibododon ip o'e Deus kay. O'ju ip.

Oajēm ip—soat ip. Co'a kay oajēm—Oliveiradip'a kay. Jay. Jesus o'jekawēn cebe ip—jējuayū be. Xīḡxīḡ pima co'a jeje, Jesus o'jekawēn.

³¹ — Ijop exima eyju operem — io'e. — Epeyenapōn okay itakomaayū buxixim. Imēn Deus ekawēntup omuwēnuwēn:

Ovelha kukuk'ukat oyaoka, i. Soat ip jepōḡpōḡ iōhōyū, i.

Imēn Deus ekawēntup omuwēnuwēn — io'e.

Imēn kawēnwēn o'e Jesus jēju etaybitbinayū kukukat puye. Imēnpuxim ovelha kukukat Jesus puxim. Jesus eju etaybitbinayū ovelha buxim kuka ip. Ovelha jepōḡpōḡ ip jekukukat'ūm pima. Jesus etaybitbinayū jepōḡpōḡ kuka ip, Jesus e'ū buje.

³² — Imēnpit we'ūap tomukadi Deus waram ḡuto omutait. Oju eywap Galilía eipi be — io'e Jesus cebe ip.

³³ — Soat ip jepere—ebureyū. Ekay itakomaayū buxixim iparara buye, ip jepere. Ōn pit jepere ḡu. Pūḡ em tak ka'ūma — Pedro o'e.

³⁴ — Tapu, icēmān ōn e'em ewebe — io'e Jesus Pedro be. — Ijop exima ma “Obure ḡu teku,” i napa ma ece'e ebapūḡ em — io'e. — Sapokay ede awap “Obure ḡu teku,” i napa ma ece'e — io'e Jesus.

³⁵ — Oce ḡu ma buk, “Obure ḡu teku,” i, eweju waokaap puxim — io'e Pedro. Soat cewejuayū imēn o'e'e.

³⁶ ḡebu je Jesusyū o'ju kadaihiaptip kay—ḡetsēmani ka kay.

— Jocebuku epabikbik — io'e jeweuayũ be. — Bomaku buk òn cum, Deus eju jekawẽn ãm — io'e cebe ip.

Oabik ip.

³⁷ Pedro o'tujowat, Zebedeu ipotpoyũ dak. Ebapug o'tujowat. Iğuycũğ cĩcã Jesus o'e.

³⁸ — Oğuycũğap pibun je'ũmat co'i òn — io'e ebapũğayũ be. — Epabik — io'e. — Ağ cuy epesop — io'e. — Oweju epeyeak cuy.

³⁹ Bosusu o'ju, jebay eju jekawẽn ãm. O'jepo ipi ju jeğuycũğap pibun.

— Bay! — io'e. — Ewebe iba'ore'ũm pima, omuwedem ece, owebe ipiat'ajoap puxim. Wa'òbi bit we'ũ pin ğu. Ĕn ebikuy bima bit oje'ũ — io'e Deus pe.

⁴⁰ Aripit. O'jepit. Oajẽm ebapũğayũ kay. Ixet ip osodop.

— Pedro — io'e Jesus. — Eywebe iba'ore du eyğuy pũğ hora ma oweju jeak am? ⁴¹ Ağ cuy epesop! — io'e cebe ip — ebapũğayũ be. — Xen ğu juy epesop. Deus eju juy epeyekawẽn eywebe ikẽrẽat mujurũğap puxim—eywebe Satanas a'ò kay kũyjobicap puxim — io'e. — Eybu'u jĩã ikẽrẽat muğẽ ãm. Imẽnpit ikẽrẽat epeğugẽ eya'òbaca'ũm puye. Imẽneju Deus eju juy epeyekawẽn, ixẽ a'òbacaap kuğ eyeku am — io'e Pedro be.

⁴² O'ju waram.

— Bay! — io'e waram Deus pe. — Ewebe iba'ore'ũm pima, omuwedem ece, ip owebe ipiat'ajoap puxim. Ĕn ebikuy bima bit, oje'ũ — io'e Deus pe.

⁴³ Aripit. Jesus waram o'jepit ebapũğayũ kay. Ixet ma'ğuto ip osodop. Itaxeebaca o'e ip, xet pibun.

⁴⁴ Waram o'ju jebay kay, jekawẽn ãm. Kuyat ekawẽn puxim waram o'jekawẽn Deus eju.

⁴⁵ Aripit. O'jepit ebapũğayũ kay.

— Eyxet mabuk ğu du? — io'e cebe ip. — Jebodoydoy mabuk ğu du eyju? — io'e. — Soat wağo òn. We'ũap kabia kay òn ajẽm — io'e. — Ğasũ okay itakomaayũ oũm ip ikẽrẽat mujurũğrũğ'ukayũ be waoka am. ⁴⁶ Epe'ã! — io'e cebe ip. — Ak'i juy epe'e! Itakomaayũ be oũmat omuyku. Ğã'ã okay itakomaayũ atopabijuk — io'e cebe ip.

⁴⁷ Jesus kay Judas oajẽm. Kawẽnwẽn pima, oajẽm. 12 beayũ'in osunuy Judas. Jesus eju jekuku'uk osunuy. Ade oajẽm ip—paja kukuğayũ, jeba'ip kukuğayũ dak. Oajẽm ip, Jesus kudadam Judeuyũ kukukayũ a'òbi, paĩyũ kukukayũ a'òbi dak.

⁴⁸ — Oyağobukõn'ibit cuy epejat. Ixe Jesus — Judas juk o'e cebe ip—Jesusũm cekay itakomaayũ beiat.

— Ocejat cuy — i juk o'e ip—Judas ejuayũ.

⁴⁹ Isum yajẽm:

— Wuykat, omutaybitbin'ukat! — Judas o'e Jesus pe.

O'yağobukõn.

⁵⁰ — Obure — io'e Jesus. — Apẽn Ĕn e'em iap, ğasũ ma juy ece — io'e. Oajẽm ip Jesus xe, ibu am. ⁵¹ Imẽnpuye Jesus ejuat jepaja o'ju'uk iyuk pewi. O'suğuybu'uk pajam paĩyũ kukukat ebekit ğuybu ikibi.

⁵² — Paja ejomõğ cuy iyuk pe — Jesus o'e. — Pajam wara'at o'yaokaiat ixẽ dak pajam yaoka ip — io'e Jesus.

⁵³ — Òn cekay bima, webay 12 mil beat o'ğuju kuka—jakawẽn tojtot'ukayũ. Ğaxĩn ma kuka o'ğuju okay itakomaayũ buxim — io'e jeweuacat pe. ⁵⁴ — Deus ekawẽn tojtot'ukayũ ajẽm puje bit, iba'ore kuka o'e owebe we'ũ ãm Deus a'ò dağ pit. Imẽn put ma owebe—we'ũ but ma — io'e Jesus.

⁵⁵ Ixe ehora bima, Jesus o'jekawẽn yajẽmibiyũ be—adeayũ be.

— Ade kabia juk adi oğuy Deus eju kawẽnwẽnap'a be—yaboğat'a be. Imukũyjojom cuk adi oğuy. Eyju bit odaomũn iğo'a be ğu bit. Eyju dak epesot odaomũn ãm paja kukuğ, eyba'ip kukuğ tak, ibukurukat taomũğap puxim — io'e cebe ip. — Ibukurukat ğu on pit! — io'e cebe ip.

⁵⁶ — Kuy bima o'tupmubararak ip Deus ekawẽntup apẽn ip odaomũniaptup — io'e. — “Ibukurukat taomũğap puxim ixẽ taomũn ip,” i'e'em iğodup — io'e. — Imẽn ma odaomũn ip ğasũ dak — io'e Jesus.

Soat ip Jesus o'jepere ceweju etaybitinayū. Soat ip o'watwat.

⁵⁷ O'jacayū o'tujowat ip. Jesus o'tujowat ip Caifás kay—paīyū kukukat kay. Iboceayū juk o'jeawero ip Caifás tuk'a be. Judeuyū kukukayū o'jeawero ip, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak. ⁵⁸ Pedro bit Jesus nomuju o'ju. Wūy ma o'ju. Paīyū kukukat tuk'a naxīnōm pe oajēm. Oabik sorarayū parakpe. Oabik, ijo am—apēn je'bapuk Jesus pe iap co am.

⁵⁹ Paīyū kukukayū o'je'awero ip, yawēg mukērērērēn'ukayū kudadam, pūg tağ ma Jesus muymuy am, Jesus aokam dapxi a'ō nomuju. Soat o'je'awero ip—paīyū kukukayū, Judeuyū kukukayū, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak—soat o'je'aweroiayū.

⁶⁰ Oajēm ip je'aweroayū kay. Ade oajēm—yawēg mukērērērēn'ukayū. Imēnpit iba'ore o'e Jesus awēg mukērē ām. ⁶¹ Xepxep oajēm ġebu je bit—wuymuğuykuku'ukayū.

— Ite ağokatkat o'e: “Deus eju ekawēnwēnap'a oyamuy'ūm put—yaboğat'a. Imēnpit oyamuy put waram ebapūğ kabiam,” i — io'e xepxepayū—dapxiyū. ⁶² Imēnpuye paīyū kukukat ma o'āy, jekawēn ām.

— Apenpuye ecede ġu awēg mukērērēnayū be? — io'e. — Icēm tu ip e'em? — io'e Jesus pe.

⁶³ Jesus mūg ma osunuy.

— Deus emunaē ēn pima, eğuwēn cuy ocewebe — koapat paīyū kukukat o'e Jesus pe. — Deus a'ōbi—soat em itaicat a'ōbi eğuwēn cuy. Deus emunaē ēn tu? Deus ipot tu ēn? — io'e.

⁶⁴ — Hm hm. Ixe ipot ma ōn — io'e. — Soat wağo ōn. Ğuyjom ojojom epe'e. Xik'i oğuy Deus xe iba'at kadi. Ixe Deus soat podi ma ya'ōbacaat. Cexe ōn pima ojojom epe'e. Soat kukukan oce ixe eju. Ğuyjom ijodi waram ojot. Kabikerereat tağwi okop — io'e Jesus.

⁶⁵ Imēneju jeekabek o'ğuwek paīyū kukukat, jetakoma pibun.

— Deus muymuy teku — i napa ma o'e.

Jesus muwēnuwēn o'e.

— Epeya'ijojo kuy ixe ekawēn. Wara'acayū ġu ajokudada Jesus awēg mukērērēn ām — io'e cebe ip—o'je'aweroweroiayū be. ⁶⁶ — Ajo cūğ ma eyxe? Apēn tak ace'e Jesus pe? — io'e cebe ip.

— Ikērēat kuğ teku Deus xe — i napa ma o'e ip—ibimāmāayū ekawēn coco'ukayū. — Imēnpuye ayaoka — io'e ip.

⁶⁷ O'je'aweroiayū o'ğuxiuxi Jesus dopa be—jebidi. Jetakoma pibun o'ğuxiuxi. O'yaokaka ip.

Pūğ ixeyū'in Jesus dopa o'topaoka.

⁶⁸ — Cristo! — io'e ip cebe. — Abu edopaoka oce'in?

Imen o'jekawēn ip, kuy Jesus o'topamuekabek pağōm puye.

⁶⁹ Pedro dak xik'i osunuy uk'a daxirōğ pe. Paīyū kukukat ebuywatwat oajēm—ayacat'isuat. Oajēm Pedro kay.

— Ēn tak mo Jesus eju ejeku—Ğalilēia eipi bewiat eju — io'e Pedro be.

⁷⁰ — Ōn ġu. Apēn ēn e'em? Ixe bure ġu ōn — i napa ma o'e Pedro, soat ya'ijojom pima.

⁷¹ O'ju yanaxīnōm pe. Wara'at ayacat'isuat ixe Pedro o'jojojo.

— Ite Jesus ejuibit — io'e iboceayū be. — Nazaré wat ejuibit — i.

⁷² — Ixe eju oceku ġu — Pedro o'e. — Ixe bure ġu ōn. Deus itaybit Jesus wetaybit ġu iam — i napa ma o'e Pedro.

⁷³ Ibunbun pima, oajēm cekay iboceayū.

— Icēman — io'e ip. — Apēn ēn kawēnwēn, imēntak Ğalilēia watwat kawēnwēn ip. Imēnpuye ocetaybit Jesusyū'in ēn iam — io'e ip Pedro be.

⁷⁴ — Dapxiyū eyju! — i napa ma o'e Pedro. — Ixe bure ġu ōn! Ceweju ōn pit oceku ġu — i napa ma o'e. — Ōn icēmān e'em'ūm pima, Deus cuy ipiat supi'ajoat owebe — Pedro o'e.

Sapokay o'jede ġebu je bit.

⁷⁵ Jesus a'ō kay Pedro o'jeğebu.

— Sapokay ede awap, abapūğ em ece'e, “Jesus bure ġu ōn,” i — i juk o'e Jesus Pedro be.

Iboap kay o'jegebu Pedro. O'ju uk'a naxĩnõm pewi. O'tõn cĩcã Pedro. Iğuycũğ cĩcã o'e, ikẽrẽat o'ğũğẽ buye.

27

¹ Kabia isum soat o'je'awero ip—Judeuyũ kukukayũ, paĩyũ kukukayũ dak. O'je'awero ip, Jesus aokaap muwẽnuwẽn ãm.

² Jesus o'jacayũ o'subamukirik ip jekukukat a'õbi. O'tujowat ip. O'ju ip Jesus eju. Pilatos kay o'ju ip—ipi kukukat kay.

³ Judas pe itakomaayũ Jesus dujowat aokam iap co buje, o'ju waram Judas paĩyũ kukukayũ kay. O'yadujowat dinheiro'a—prata'a—30 beat'a. Iğuycũğ o'e, o'ğũğẽap puye. Oajẽm cekay—paĩyũ kay, Judeuyũ kukukayũ kay dak. Itakomaayũ be Jesusũmat oajẽm.

⁴⁻⁵ O'yaxik prata'a Deus ekawẽnwẽnap'a be—yaboğat'a be. Batku!

— Ikẽrẽat kuğ ğu Jesus. Õn ma ikẽrẽat kuğ, Jesus omuyap oğuwẽn eywebe buye. Iğasũ bit ip kuy o'tujowat yaoka am. O'tujowat, cekay itakomaayũ be õn iũm puye — io'e.

— Òn ma ikẽrẽat kuğ a'õbi ma—oceju ğu bit. Ekpiwan ma — io'e ip.

O'jenapõn Judas. Oe'ũ Judas'ũm. O'jewağobumukirik. O'jewemutoro. Oe'ũ.

⁶ Ğebuje: dinheiro'a o'yabu ip.

— Ijop'a yamõğ pa'ore wuywebe Deus edinheiro mũn'a be — io'e paĩyũ kukukayũ. Jewebebe o'e ip. — Cũğ ğu kuka o'e Moisés ekawẽn tağ ijop'a Jesus aokaap ma dei an puye — io'e ip.

⁷ Imẽneju o'je'awewero ip. Apẽn xe'e ace'e iap muwẽnuwẽn o'e ip. Imẽnpuye iğo'a yaũm ip itĩğ'a buximat'a muğẽğẽ'ukat pe jekat teim. Imẽn iboap kat o'jat ip. O'jat ce'ũ'ũayũ kot am iboce—Jerusalém ka bewi'ũmayũ kot am. ⁸ Jesus aokaapteim ip o'jat iapka i osunuy ika butet. Ğasũ dak imẽn ibutet. ⁹ Imẽn o'jebapuk Jeremias ekawẽn tağ—Deus a'õ muwẽnuwẽn'ukat ekawẽn tağ. Kuyje Jeremias o'e:

Israel naxeğebitbit kukukayũ dinheiro'a o'yadujowat ip—prata'a—30 beat'a. Ijop edinheiro juk o'ğuwẽn ip itakomaayũ be Deus emunaẽ oğũm iaptei o'e iap, i. ¹⁰ O'yaũm ip itĩğ'a buximat'a muğẽğẽ'ukat pe ikat teim. Deus a'õbi o'yaũm ip, i juk o'e Jeremias.

¹¹ Oajẽm Pilatos kay Jesus o'jaciayũ—ipi kukukat kay.

— Judeuyũ kukukat tu õn? — io'e Pilatos Jesus pe.

— Òn ma iboam e'em — io'e Jesus.

¹² Jesus tak o'jomuymuy ip—Judeuyũ kukukayũ, paĩyũ kukukayũ dak. Jesus o'jede ğu bit ixeyũ be.

¹³ — Soat eya'ĩjojo ğu du ixeyũ o'e iap? — Pilatos o'e Jesus pe.

¹⁴ O'jede ğu bit. Pũğ em tak ka'ũma. Pilatos yağuybabi'ũm cĩcã o'e, Jesus o'jede ğu buye.

¹⁵⁻¹⁷ Ğebuje soat o'je'awero ip Pilatos xe. Judeuyũ o'je'awero ip.

— Abu oğujẽm cuy daomũnmũnap'a bewi? — Pilatos o'e cebe ip. — Barrabás ma du? — io'e. — Jesus Cristo ğu xe'e? — io'e. — Pebicat oğujẽm cuy? Cristo butetecat tu? io'e Judeuyũ be—adeayũ be.

Imẽn Pilatos o'e, imẽn ibikuy buye. Páscoa epeta bima ipi kukukat Judeuyũ emunaẽ mujẽmjẽm'uk osunuy daomũnmũnap'a bewi. Imujẽmjẽm'uk, jekpiwan ma. Ikẽrẽat kuğ cĩcãat osunuy daomũnmũnap'a be iboap Páscoa bima. Barrabás i osunuy ibutet. Soat ma itaybit ip ixem. ¹⁸ Imẽnpit Pilatos itaybit paĩyũ kukukayũ itabutkarey o'e ip Jesus kay iam. Itaybit jebutkarey pibun Jesus o'tujowat ip iam.

¹⁹ Pilatos tayxi dak ja'õ dujowacat o'ğuju. Ja'õdaxijom o'ğuju jektop kay. Ipi kukukat pe ibocecat aweroroap pe o'ğuju. Iboce Pilatos xik'i osunuy Jesus awẽğ co am. Oajẽm ya'õdujowacat.

— “Ixe Jesus cũğat,” etayxi o'e — ya'õdujowacat o'e itop pe. — “Jesus oajẽm wexeybi,” i. “Ipiat osupi'ajo jĩjã wexey ixey buye,” i — io'e ya'õdujowacat. — “Ikẽrẽat cuy eğũğẽ ğu cebe—Jesus pe,” i dak — ya'õdujowacat o'e Pilatos pe.

²⁰⁻²¹ — Pebicat oğujẽm cuy daomũnmũnap'a bewi? — Pilatos o'e waram o'je'aweroiyũ be.

— Barrabás — io'e ip.

Imēn o'je'aweroiyū o'e paīyū kukukat ekawēn puye, Judeuyū kukukayū ekawēn puye dak.

— “Barrabás,” i juy epe'e Pilatos pe — paīyū kukukayū juk o'e o'je'aweroiyū be. — “Jesus cuy esubamupaya korosa be,” i juy epe'e Pilatos pe — i juk o'e ip.

Imēnpuye o'je'aweroiyū o'jekawēn ip Pilatos pe.

— Barrabás eġujēm cuy daomūmūmap'a bewi — io'e o'je'aweroiyū.

²² — Pam Jesus? Ite butet Cristo i. Apēn tak oce cebe? — Pilatos o'e o'je'aweroiyū be.

— Esubamupaya juy korosa jeje, yaoka am — io'e ip.

²³ — Ikērēat o'jukuk ġu teku—pūġ em tak ka'ūma! — io'e Pilatos. Imēnpit biġ ma ya'ōberen o'jewāwā ip.

— Esubamupaya juy korosa be, yaoka am.

²⁴ O'je'aweroiyū mukaba'ūm pa'ore o'e Pilatos pe. Jekaba'ūm ġu o'je'aweroiyū.

Ibuje, Pilatos idibi o'tibu. O'jewebuwywuy o'je'aweroiyū etabun, imutaybit am ip ōn ġu okpiwat iam.

— Ōn ġu okpiwat Jesus aoka am. Eyju ma epeyaokaat — io'e Pilatos.

²⁵ — Ipiat acesupi'ajo — io'e ip. — Wuyipotpot tak, yaokaap puye — io'e ip.

²⁶ Ġebu je Pilatos Barrabás o'ġujēmat daomūnmūnap'a bewi. Jesus pit imupokupoġ ip o'e ixee muġēġēbum Pilatos a'ōbi. Ya'ōbi Jesus o'tujowat ip o'je'aweroiyū be, yaoka am, korosa be ibamupaya am.

²⁷ Ġebu je sorarayū Jesus o'tujowat iecuġap tuk'a be. Pilatos a'ōbi o'tujowat ip. O'je'awero ip warara'acayū xe—o'tomuwāayū—sorarayū—jewejuacat'in ma. O'je'awero ip iwaywayway am—Jesus waywayway am. Soat ip sorarayū oajēm.

²⁸ Jesus esay o'ju'uk ip. Iekabek o'ġuōm ip—ipakpukat—iecuġap eekabek puximat.

²⁹ Widaohobune o'subunemuwakēn ip yakoreren ma. O'jomōġ ip yakoreren. Imēn o'ġuġē ip Jesus pe, Judeuyū kukukat puximan imubapuk am, iwaywayway am. Iba'ip o'yopmōġ ibui be, iba'at kadi. O'jēġ'aecōġcōġ ip cewap iwaywayway am.

— Ēn ma Judeuyū kukukat! — io'e ip, iwaywayway am. — Warara'acat podi ma ēn a'ōbuyxi — io'e ip, iwaywayway am.

³⁰ O'ġuxiuxi ip Jesus ceje. O'yamupāupā ip iba'im. Iwaywayway o'e ip. Pere.

³¹ Ġebu je iekabek ipakpukat o'ju'uk ip. Cesay ip waram o'ġuōm. O'tujowat ip yaokam—iba mupaya am korosa be.

³²⁻³³ O'ju ip co'a kay—Gólgota'a kay. Gólgota'a “ce'ūat aririt'a” iape. Cucum pima ip, Cirene ka wat o'topabijuk. Simão i ibutet osunuy. Ixe Simão o'ġuju ip ibuywat am—Jesus puywat am, korosa dujowat am. ³⁴ Vinhodi tiūm ojuy ip Jesus pe. Iboceat o'tupmuwekoy uva'abidi be wuypipimu'ūmapti be. O'tikō'ajo Jesus. Tikōn pin ġu o'e.

— Ap! — io'e.

³⁵ Ġebu je sorarayū Jesus o'subamupaya ip korosa be. Cesay bubum o'e ip—sorarayū. Dado xixiġ o'e ip Jesus tiotpe.

— Abu cesay je'jat? — io'e ip jewewebe.

³⁶⁻³⁸ Tupmubararakaptup kuġ o'e ip sorarayū. Tupmubararara'ġ o'e ip Jesus puten. Tūybe ajo-ikērēan ip o'e iān tak ip o'tupmubararak: “Ibutet Jesus i. Judeuyū kukukat teku,” i. Ibodup tupararakatup o'tupmōġ ip korosa be, Jesus abi ase.

Ġebu je xepxep o'subamupaya ip wara'at korosa be. Ibukurukayū osodop ip—xepxep. Jesus pa kadi o'subamupaya ip. Pūġ ma Jesus pa'at kadi osunuy; wara'at iba'ūġat kadi.

Oabik ip Jesus kay jeak am. Iwiwim o'e ip. ³⁹ Wara'acayū kapkam o'e ip korosa etako daġ. Yaaruaru. Iwaywayway o'e ip.

⁴⁰ — “Deus eju kawēnwēnap'a oyamu'ūm—yaboġat'a,” i juk ece — io'e jewaywaywayayū Jesus pe. — “Ebapūġ kabiam wara'at'a kuka oyamuy,” i juk ece — io'e ip. — Ecewe daxijo juy — io'e ip. — Deus ipot ēn pima, ekop korosa ejuwi — io'e ip Jesus pe.

⁴¹ Paĩyũ kukukayũ dak Jesus kay jewaywayway o'e ip. Moisés ekawën imutaybit-bin'ukayũ dak ixē kay jewaywayway ip, Judeuyũ kukukayũ dak. Soat ip jewaywayway o'e ip.

⁴² — Teku wara'acayũ daxijojo'uk osunuy — io'e ip. — Imēnpit jewedaxijo ba'ore cebe je'üap puxim. Israel eipi kukukat ġu du? Ġaxĩn ma korosa ejuwi kop puje, ocetabut oce'e cekay — io'e ip.

⁴³ — Deus kay itabut teku. Deus cekay bima, Deus o'taxijo juy ġasũ — io'e ip. — O'taxijo juy teku o'e buye, “Deus ipot òn,” i — io'e ip.

⁴⁴ Ibukurukayũ dak imēn o'e Jesus pe—ceweju ibamupaya'ibiyũ.

⁴⁵ Kaxi wuyase bima, kabiok o'e ibo kabia—Jesus e'üap kabia. Soat tağ o'e kabiok—Judeia eipi dağ. Kaxicuğ pima, katpuje bima dak. Ebapũğ hora bun kabiok oeku.

⁴⁶ Katpuje ya'õberen o'jewāwā Jesus.

— Eli, Eli, léma sabactani? — io'e.

“Deus, apēnpuye ēn opere?” iboap ekawën iape. ⁴⁷ Iboceayũ Jesus ekawën o'ya'ĩjojo ip.

— Elias nomuwāwām teku — io'e ip, xipan ġu ip o'jekũyjo buye.

⁴⁸ Iboceat o'jedau idibi bubuap munopapũn ām uva'abidim—tideiboğ'ũmatim. Ixe dak idibi bubuap o'jomõğ ip'abi be.

Ġebuje o'yopmuyu Jesus pe imutitit am.

⁴⁹ — Mēnpuk — warara'acayũ o'e. — Omuyku paxi Elias taxijo am — io'e ip.

⁵⁰ Waram o'jewāwā Jesus ya'õberen. Oe'ũ ġebuje. Jekpiwan ma oe'ũ. ⁵¹ (Oe'ũ bima pağo Deus eju kawēnwēnap'a be osunuy—yaboğat'a be—uk'a exĩntabi nomudipap epağo. Jekpiwan ma ixē pağo o'jewek, Jesus e'ũ buje. O'jewek kabi kadi wi ipi kay. Ipi o'jexixi ibo ka be. Wita'a o'je'aewekwek. Jesus oe'ũ bima, o'je'aewekwek ip.

⁵²⁻⁵³ Jesus waram ġuto itait puje, ce'ũ'üayũ dopap o'tomudip'uk ip, ipi jexixixi buye. O'tomudip'uk ġuyjom. Oe'ũiyũ itait o'e waram—Deus kay itabucayũ'üm'üm. O'jēm jedopap pewi.

O'ju ip Jerusalém ka kay—Deus xe xipacat ka kay.

Adeayũ kay o'jebapuk ip—ce'ũ osodopiayũ.)

⁵⁴ Sorarayũ kukukat o'jojojo, cewejuayũ dak. Soat o'jebapukiap o'jojojo ip, Jesus oe'ũ bima. Ipi jexixixim o'jojojo ip. Soat o'jojojo ip—Jesus kay jeakayũ. Iparara ĵĩĩā o'e ip.

— Icēmān — io'e ip. — Ite ağokatkat'üm Deus ipot osunuy — io'e ip.

⁵⁵ Aoyũ dak o'jojojo ip wũy wi—Jesus nomuju tũibiyũ—ibuywatwat tũibiyũ. Cēmcēm pima Ġaliléia eipi bewi ibuywatwan ip o'e. Ade osodop ip. ⁵⁶ Ixeyũ aoyũ parakpe ebapũğ aoyũ osodop ip. Ibürũ ma ip osodop: Maria Madalena, wara'at Maria dak, Zebedeu ipotpoyũ xi dak. Wara'at Maria Tiago xi osunuy, José xi dak.

⁵⁷⁻⁵⁸ Katpuje ma Arimatéia ka wat oajēm Pilatos kay. José i ibutet osunuy—ade ibubutbecat—Jesus kay itabucat.

— Jesus'üm jebit mukop pin oce — io'e Pilatos pe.

— Ha'a — io'e. — Ijebit cuy eğukop — io'e.

⁵⁹ O'ju José korosa ka. Ijebit o'ğukop korosa ejuwi. Jesus'üm o'ğukabekbek pağõm—irucan—iisuan.

⁶⁰ O'tujowat ce'ũ'üayũ dopap kay. Ixe'üm o'jomõğ witabikũy be—jemukũy muğēkũy be. Kuy o'sukũy muğē je'üap puxim.

Ġebuje wita'a o'yamuypen witabikũy nomudip'am. Yaboğat'a o'yamõğ.

Ġebuje José o'jenapõn. ⁶¹ Maria Madalena dak xik'i o'e witabikũy xe, wara'at Maria dak.

⁶² Kuyaje paĩyũ kukukayũ o'je'awero Pilatos wap Sábado bima. Fariseuyũ dak o'je'awero.

⁶³ — Kariwa! — io'e ip Pilatos pe. — Itait pima, Jesus cuk o'e: “Ebapũğ kabia bima, waram wetait oce. Ojebapuk ġuto,” i — io'e ip. — Imēn wuy muğuykukum xeku — i napa ma o'e ip.

Itabut'üm ip. Tũybe napa ma e'em iān o'e ip.

⁶⁴ — Imēnpuye juy esukūywiwiat. Sorarayū eģuju juy ebapūģ kabia topam ip, witabikūy wiwi am — io'e ip. — Imuju'ūm pima, Jesus kay itabucayū jajēm ip ixima daģ ijebit pu am. Ğebuje ip napa ma jījā je'e: “Jesus o'je'ada,” i. Xeku juk o'e: “Deus emunaē oce,” i — io'e ip Pilatos pe. — Koapat podi ma je'e ip napa jījā ma — io'e ip.

⁶⁵ — Ma — io'e. — Sorarayū oģuju eyweju ikūy wiwi am — io'e Fariseuyū be.

— Hm hm — io'e ip. — Cum oceju.

⁶⁶ O'ju ip Jesus'ūm topap kay. Wita'a mudek bōrōbu o'subumupaya ip Pilatos a'ōbi—ikūy nomudipap'a pidase. Sorarayū o'jomōģ ip. Ikūy wiwiayū o'jomōģ ip.

Aripit. O'jepit ip jeduk'a be—Fariseuyū, paīyū kukukayū dak.

28

¹ Domingo bima Maria Madalena o'ju, wara'at Maria dak. Jesus'ūm dopap kay oajēm ip. Oajēm kabia isum. ² (Kuy o'jebapuk Deus ekawēn tojtjt'ukat kabi bewi. Jesus'ūm dopap pe o'jebapuk. Imēnpuye ipi o'jexixi. Wita'a o'ya'uk Jesus'ūm dopap pewi. Oabik ibo yaboģat'a jeje. ³ Osusuy isopsep ān. Xiririkxiririkiap puxim osunuy. Kabidiģ buximat co'i iekabek. Irut cīcā osunuy. ⁴ Sorarayū iparara jījā o'e ip—topap wiwimayū. Ce'ū'ūayū buxim ip o'e iparara. Jexixixim ip Deus ekawēn tojtjt'ukat puxixim.)

⁵ Oajēm ip. Maria Madalena oajēm, wara'at Maria dak. O'jekawēn cebe ip. Deus ekawēn tojtjt'ukat o'jekawēn.

— Eypararam ġu juy epesop. Epeyepere. Wetarybit Jesus'ūm kudadam eyju iam—ibamupaya'ibit kudadam iam.

⁶ — Ijoce ġu bit xeku. Itait waram ġuto xeku apēn cuk o'e iap taģ — io'e. — Epesot. Epejojojo Jesus'ūm topap — io'e.

⁷ — Ijo buje, dao ma epeju juy Jesus eju etaybitbit topibiyū kay — io'e aoyū be. — I juy epe'e cebe ip: “Jesus waram ġuto o'jetait. Cum eywap Galilía eipi be. Iboce ixē juy epejojojo,” i. Wekawēn kay ġebum cuy eyju — io'e cebe ip—Deus ekawēn tojtjt'ukat o'e.

— Hm hm — io'e ip.

⁸ Dao ma o'ju ip witabikūy bewi. O'ju Jesus eju imutaybitbit topibiyū kay. Iparara o'e ip. Imēnpit icokcok cīcā o'e ip. O'jedau ip, imukūyjo am. ⁹ Daudaum pima ip, Jesus aoyū o'tobede.

— Wuykabia — io'e.

O'jēģa'ecōģcōģ ip Jesus wap. O'suibu ip, ibuyxim ikuk am.

¹⁰ — Eypararam ġu juy — io'e cebe ip. — Okitpitpiyū be epeyekawēn cuy: “Epeju juy Galilía eipi kay, ijo am,” i — io'e aoyū be.

¹¹ Cucum o'e ip imuwēn ām cebe ip.

Sorarayū dak o'ju ip Judeuyū epaiyū kukukayū kay. Pūģ o'ju—iwiwim topibiyū'in. O'ju ip Jerusalēm ka be. Soat o'ģuwēn ip paīyū kukukayū be o'jebapukiap.

¹² Ğebuje paīyū kukukayū o'je'awero ip—Judeuyū kukukayū dak. Jesus awēģ o'yawēģmuwēn ip.

Ğebuje dinheiro o'ģūm ip sorarayū be—Jesus'ūm topap wiwim topibiyū be.

¹³ — I juy epe'e Jesus awēģ tobuxik pinayū be: “Jesus'ūm o'tujowat ip ixima be ma. Jesus eju jekukuk topibiyū o'tujowat ip. Ocexet pima, o'tujowat ip,” i juy epe'e — io'e ip sorarayū be.

¹⁴ — Ipi kukukat iboap co buje, ocejekawēn ceweju. “Ocecokcok cekapikap kay—sorarayū ekapikap kay,” ioce'e cebe. Imēn itakoma ġu je'e eykay — io'e ip—paīyū kukukayū o'e sorarayū be.

¹⁵ — Ha'a — io'e ip. — Oceju dak imēn Jesus awēģ oceyawēģmuwēn. Dinheiro o'jat ip paīyū kukukayū xewi, o'ģūm puye. Apēn paīyū kukukayū o'e iap taģ o'e ip. Imēnpit iboap ekawēn napaat acā o'e.

Imēneju ibo awēģ te'e ma o'yawēģmuypōģpōģ soat Judeuyū daģ. Ğasū dak o'yawēģmuypōģpōģ ip—ibo awēģ.

¹⁶ Galiléia eipi be onze beayũ o'ju ip. Jesus o'e iap tağ o'ju ip. Oajẽm ip co'a kay, Jesus dobede am.

¹⁷ Iboce Jesus o'jojojo ip. O'jẽga'ecõgõgõ ip o'e, ibuyxin ikuk am. Pũğpũğ pit o'jetabiebarẽm.

¹⁸ Oajẽm Jesus ixeyũ tẽğ ma.

— Wa'õbi soat cucum ip—soat ipi juacayũ, soat kabi beayũ dak — io'e Jesus cebe ip—jejojoayũ be.

¹⁹ — Epeju juy soat kay—soat ipi juayũ kay — io'e cebe ip. — Imutaybit am ip, epeju juy. Wawẽğ cuy epeyekũjo imutaybitbin ip. Imubatisasan ip epeju juy wa'õbi, webay a'õbi dak, Ibiõğbuk Xipacat a'õbi dak—Deus biõğbuk a'õbi — io'e.

²⁰ — Soat cuk adi oce eywebe iap cuy epe'e soat pe—ipi juacayũ be — io'e Jesus onze beayũ be. — Okay soat ip imukũyjobit am, wawẽğ epe'e — i dak o'e cebe ip. — Ipi opop pima, oju ģu eywebewi. Soat em oğuy eyxe. Eyxe oğuy iap kay ģebum cuy epesop — io'e Jesus.

— Xipat — io'e ip Jesus pe. — Ën ma ejekuku ocweju soat em — io'e ip.
Ibũrũ ma

JESUS CRISTO MUWĒĜAPTUP—MARCOS EMUDUPMUBARARAKTUP

João Batista wara'acat awĕwĕap ekawĕn

¹ Ijoptup pe ibararak opop Jesus Cristo ekawĕn—kawĕn idipat ekawĕn—Deus ipot ekawĕn. ² Ixe o'jebapuk ijodi apĕn Deus ekawĕn muwĕnuwĕn'ukat emudupmubararak-tup ekawĕn taĝ—Isaías emudupmubararak-tup ekawĕn taĝ.

Deus o'e: wemumuju oĝuju ewap emubapuk am ewebeam, i. ³ Ixe wemumuju jewāwāwām uk'a'ūmat pe: E juy epesuemudim wuykukukat kap am, i'e'em. Epesue-mucūĝcūĝ cuy ixē em, i'e'em.

⁴ Ibo ekawĕn taĝ João Batista o'jebapuk uk'a'ūmat pe. O'jebapuk ijodiat mubatisasan, Deus ekawĕn muwĕnuwĕn tak.

— Ikĕrĕat mujurūĝrūĝap cuy epeyepere — io'e ijodiat pe. — Epeyewemubatisaan cuy “Ikĕrĕat o'gujurluĝ ĝu ĝasū bit” i'e am soat pe. Imĕn ey'e buje, Deus ikĕrĕat ju'uk eywebewi — io'e.

⁵ Ade ma o'ju João kay cekawĕn co am. Judéia eipi beayū o'ju, Jerusalém ka beayū dak. — Ikĕrĕat cuk adi oĝujurūĝrūĝ — io'e ip. — Ĝasū bit cuy oĝujurūĝ ĝu — io'e ip.

Imĕnpuye ip o'ĝubatisaan Jordāodi be. ⁶ Ixe João doti camelodap muĝĕĝĕ. Yukpumūnpu kuĝ oeku ixee muĝĕĝĕ. Arobidadek puximat o'o'uk osunuy. Eit koĝūfpi daĝat o'o'uk tak osunuy João. ⁷ Imĕn o'e ijodiat pe:

— Wara'at omuyku onomukadi. Ixe ĝu itaybitbit cīcā obode ma. Owebe bit suiuk'uk pa'ore ka'ūma ma ōn puye — io'e. ⁸ — Idibi be ōn eymubatisasan. Ixe bit Ibiōĝbuk xipacat ĝuōm eywebe eykukan — io'e.

⁹ Jesus oajĕm João kay. Nazaré ka bewi o'jĕm—Galiléia eipi beatka bewi, ika'ītcatka bewi. Oajĕm João kay jemubatisan am. João Jesus o'ĝubatisan Jordāodi be. ¹⁰ Idibi daĝwi jeu isum kabi ikoce o'jojojo. Deus biōĝbuk o'jojojo. Pukaso buxim o'kop jekay. ¹¹ Deus o'jekawĕn kabi kadiwi.

— Okpot ĕn—oxe ikukpin cīcāat! — io'e. — Ocokcok cīcā ekay — io'e Jesus pe.

¹² Ĝebu je Deus biōĝbuk Jesus o'ĝuju uk'a'ūmat kay. ¹³ Quarenta kabia bun oeku iboce. Satanás te'e ma ikĕrĕat o'ĝujurūĝat cebe. Puca dak oeku iboce—ika'uayū. Deus ekawĕn tojtot'ukayū bit oajĕm Jesus buywan. Ibuywatwan ip osodop.

¹⁴ Daomūnmūnap'a be ip João muōm puje, Jesus Deus ekawĕn muwĕnuwĕn o'e. Galiléia eipi daĝ oeku imuwĕnuwĕn. Kawĕn idipat muwĕnuwĕn oeku soat kaka daĝ.

¹⁵ — Ĝaxīn ma Deus soat ijodiat kukukan je'e — io'e. — Ixe be soat kukukat iap ehora oajĕm. Imĕnpuye ikĕrĕat mujurūĝrūĝap cuy epeyepere! Eyetabun cuy kawĕn idipat kaywuydaxijoap ekawĕn kay — io'e.

¹⁶ Ĝebu je Jesus xepxep axima bubu'ukayū o'jojojo. Galiléiadi wābu daĝ cūĝcūĝ pima ip o'jojojo iodi wābu daĝ. Simāo o'jojojo, André dak. André Simāo kitpit osunuy. Axima bubum ip osodop ūrūm. ¹⁷ Jesus o'e cebe ip:

— Epesot cuy oweju — io'e. — Axima bubu'ukayūm cuk adi epesop. Ĝasū bit kawĕn idipat epeĝuwĕnuwĕn ijodiat pe imutabun ip okay — io'e.

¹⁸ Imĕnpuye ip dao ma jĕĝrū o'suiwat axima bubuap. Jesus eju ix o'ju.

¹⁹ Bosusu o'ju ĝebu je Jesus. Xepxep o'jojojo—Tiago, João dak. João Tiago kitpit osunuy. Zebedeu ipotpoyū osodop ip. Jekobe be ip osodop axima bubuap muwaketken axima bu ojuy. ²⁰ Ijo isum ma Jesus o'tomuwā ip.

— Epesop cuy oweju — io'e.

Jebay o'suiwat ip. Ceweju ip kapikpik'ukayū dak o'suiwat ip jebay xe kobe be. Jesus eju ip o'ju soat em jeku am ceweju.

²¹ Jesus o'ju Cafarnaum ka kay ebadipdipayū eju—jeweju etaybitbinayū eju.

Jebodoydoyap kabia bima oōm ip Judeuyū e'aweroroap'a be—Deus eju kawĕnwĕnap'a be. Iĝo'a beayū o'ĝutaybinbin.

²² — Idim cīcā teku wuymutaybitbin! — io'e ip. — Moisés ekawēn wuymutaybitbin'ukayū buxim ġu ite wuymutaybitbin. Wuyejajoyū'ūm'ūm a'ōbi wuymutaybitbin ixeyū ma. Jesus pit ja'ōbi ma wuymutaybitbin — io'e ip jewewebe.

²³ Ğebuje aġokatkat oōm iġo'a be ibiōġbuk kērēat kukat. Ibiōġbuk kērēat cebe osunuy. O'jewāwā ya'ōberen Jesus kay.

²⁴ — Jesus, Nazaréka bewiat, apēn ēn em ocewebe? — io'e. — Ocemuy'ūm tu ejot? — io'e. — Wetarybit abu ēn iam. Ĕn Deus emumudot. Ikērēat kuġ ġu ēn—soat taġ eisu — io'e.

²⁵ Imēnpit Jesus ibiōġbuk kērēat o'ġukorēm.

— Ecemūġ cuy! — io'e. — Ejēm cuy cebewi! — Jesus o'e.

²⁶ Ğebuje ibiōġbuk kērēat aġokatkat o'ġukutukutu jījā. O'jewāwāwā ya'ōberen. O'jēm cebewi. ²⁷ Imēnpuye o'jojo'iaiyū o'jewetakaka jījā ip.

— Ajo sute? — io'e ip. — Ya'ōbuyxiat teku! — io'e ip. Ibiōġbuk kērēat kūyjobit ixē a'ō kay. Ixē itaybit ibiōġbuk kērēat mujēm ām wuyjuyū jebit pewi! — io'e ip. — Kawēn iisuan tu ite wuymutaybitbin? — io'e ip jewewebe.

²⁸ Imēneju soat Galiléia eipi daġayū Jesus awēġ o'yawēġcoco ip.

²⁹ Ğebuje Jesus o'jēm iġo'a bewi. O'ju Simāo duk'a kay, André duk'a kay. Pūġ'a uk'a iwat osodop ip—Simāo, André dak. O'ju Tiago eju, João eju dak. ³⁰ Simāo daxijo ipa'i jījā opop.

— Simāo daxijo ipa'i jījā — io'e ip Jesus pe.

³¹ Jesus o'ju cekay. O'subaixik. O'ġu'aġobucēġ. Ipa'iat oi'ūm ġebuje bit. Xipat o'e. Ipa'i topibit ixan o'ġūm cebe ip—Jesusyū be.

³² Katpuje ade iwātaxipiyū o'tujowat Jesus kay ibo ka watwat. Axik kukukayū dak o'tujowat cekay. ³³ Soat aġoka watwat o'je'awero ip uk'a esūntabi be.

³⁴ Ğebuje Jesus o'ġu'ada'ada ip iwātaxipiyū. Kiiih. Ade osodop ip iwātaxipiyū. Soat iwarururu osodop iwātaxipi cexe ip. Ade axik o'ġujēmjēm cebewi ip. Itaybit axik osodop ip Jesus Deus emunaē iam. Jesus pit ixeyū be o'ġuwēnat ġu.

— Abu ōn iam cuy epeġukūyjo ġu ip — io'e cebe ip.

³⁵ Ğebuje Jesus o'kop kuyġu. Kaxi jēm awap o'kop. O'jēm uk'a bewi. O'ju uk'a'ūmat kay. Iboce o'jekawēn Deus eju.

³⁶ Ğebuje Simāo o'jēm uk'a bewi. O'ju Jesus kudadam, cewejuayū dak. O'tobuxik ip.

³⁷ — Soat ijoceayū ekudadam! — io'e ip cebe.

³⁸ — Ijoce ġu oġuy — io'e Jesus pit. — Ġa'a juy wara'at ka watwat kay — io'e. — Kawēn idipat muwēn pin ōn wara'at ka watwat pe. Ixeyū be dak ojot imuwēn ām — Jesus o'e cebe ip.

³⁹ Ibocewi soat kaka daġ oekuku ip Jesusyū—Galiléia eipi daġ. Deus ekawēn muwēnuwēn oekuku ip Judeuyū e'aweroroap'a be—Deus eju kawēnwēnap'a be. Axik mujēmujēm oekuku ip ibo eipi watwat pewi.

⁴⁰ Aġokatkat oajēm Jesus kay ierepat. O'jēġ'aecōġcōġ cewap Jesus ya'ōbuyxiat puye.

— Omu'ada pin pima, iba'ore ġu ewebe — io'e Jesus pe.

⁴¹ Ğebuje Jesus itabotaidabotbot o'e ierepat kay. O'jebaepacūġ cekay. O'ġucay.

— Emu'ada pin ōn — io'e. — Kuy ōn emu'ada — io'e.

⁴² Ierep tūibit o'je'ada ġebuje bit. Xipat o'e.

⁴³ — Eduk'a kay juy ecepit — io'e Jesus ya'ōpuruġ cebe. ⁴⁴ — E'adaap cuy eġuwēn ġu warara'acat pe — io'e. — Paĩ kay juy eju — io'e. — Ecewemubapuk cebe — io'e. — Xepxem cuy pukaso eġūm paĩ be Moisés ekawēn taġ. Imēn ece'e soat ijoceayū itaybit am Jesus ierepat o'ġu'ada iam. Ĕn pit eġuwēn ġu e'adaap. Paĩ ma juy ġuwēn e'adaap — io'e ierep topibit pe.

⁴⁵ Imēnpit ierep tūibit kūyjobit'ūm osunuy. Jesus a'ō kay ġu osunuy. O'jēm Jesus xewi. Je'adaap o'ġuwēnuwēn soat pe jebureyū be. Imēnpuye soat kaka daġ o'yawēġcu ce'adaap awēġ. Imēnpuye Jesus pe ibapuġ ceku ba'ore o'e ikaboġatka be. Uk'a'ūmat taġ acā oeku. Ade ma'ġu o'ju ip cekay soat kaka daġwi je'adaap ojuy.

2

¹ Xepxep kabia kap puje, Jesus o'jepit Cafarnaum ka kay.

— Jesus jeduk'a be omuy — io'e ibo ka beayū jewewebe.

² Imēnpuye adeayū o'je'awero ip Jesus duk'a etakobe. Ka'ūmḡu topap o'e warara'acat pe iōm ām uk'a be. Ade osodop ip uk'a be, uk'a esūḡtabi xe dak. Jesus Deus ekawēn ixeyū mukūyjojom o'e.

³ Ğebuje ebadipdip aḡokatkayū oajēm Jesus kay. Jebure dujuajēm ojuy ip—ijebit e'ūat.

⁴ Imēnpit tujuajēm pa'ore o'e ip Jesus kay ade jījā Jesus akokorenen ip puye. Imēnpuye ebadipdipayū o'jeu uk'a abi jeje. Uk'a ip o'yabimutok Jesus ase. Ijebit e'ūat o'ḡukop ip ixexecap pe. O'ḡukop ip Jesus wap.

⁵ — Teyūku itabut okay — io'e Jesus jewebe ma.

Ğebuje Jesus o'jekawēn ijebit e'ūat pe.

— Tapu, ikērēat kuy oju'uk ewebewi — io'e.

⁶ Pūḡpūḡ Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū kaxikxik'i osodop ip i'go'a be. Jawaḡuydadam osodop ip.

⁷ — Teku napa ma e'em! — io'e ip jewewebe. — “Deus co'i ōn,” i napa ma teku e'em — io'e ip. — Abu-be ikērēat uk put wuywebewi—Deus pe acā — io'e ip jewewebe.

⁸ Jesus itaybit o'e apēn jewaḡuydadam ip o'e iam.

— Apēnpuye dak eyju imēn jewaḡuydadam? — io'e. ⁹ — “Ikērēat oju'uk ewebewi,” i kuy oce cebe — io'e. — Imēnpit eyetabut ḡu ikērēat'uk put owebe iap kay — io'e. — “E'āy,” i oce ibima, “Ecexīḡxīḡ,” i dak, “Exexecap cuy etujuxe eduk'a be,” i dak, eyetabut ḡu kuka epe'e okay — io'e. ¹⁰ — Soat waḡo ōn — io'e. — Wa'ōbi teku oḡu'ada. Imu'adaap co buje, “Ja'ōbi ma teku o'ḡu'ada,” i epe'e — io'e cebe ip.

¹¹ Ğebuje Jesus o'jekawēn ijebit e'ūat pe.

— E'āy — io'e cebe. — Exexecap cuy ejat — io'e. — Eju juy eduk'a be — io'e Jesus cebe.

¹² Ğebuje ijebit e'ū topibit o'āy. Jexexecap o'jat. O'jēm soat etabun. Imēneju soat itabēḡbēḡ o'e ip ijojom.

— Ajojojo ḡu buk imēḡat — io'e ip jewewebe — Ka'ūmḡu xipacat Deus co'iat — io'e ip.

¹³ Jesus waram o'jēm. O'ju iodi kay—Galiléiadi kay. Adeayū o'ju ikudadam. O'tobuxik ip. Ixeyū mutaybitbin o'e.

¹⁴ Kapkam pima Jesus Levi o'jojojo. Levi Alfeu ipot osunuy. Iecuḡap edinheiro bubu'ukat osunuy. Xik'i osunuy dinheiro bubuap'a be.

— Ejot. Oweju ejeku — Jesus o'e cebe.

Levi o'jēm dinheiro bubuap'a bewi. O'ju Jesus eju.

¹⁵ Ğebuje Jesus o'ju Levi duk'a kay. O'jekōn ceweju. Ade iecuḡap edinheiro bubu'ukayū awerom osodop ip iḡo'a be. Jekōnkōn ip o'e Jesus eju, ceweju etaybitbinayū eju dak, ade ikērēat muḡēḡē'ukayū dak. Ade jījā osodop ip Jesus eju jekuku'ukayū. ¹⁶ Pūḡpūḡ Fariseuyū'in ixeyū o'jojojo—Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū. Ikērēan e'e'ukayū eju Jesus jekōnkōn o'e iap o'jojojo ip—iecuḡap edinheiro bubu'ukayū eju iap tak.

— Apēnpuye ekariwa jekōnkōn ikērēat muḡēḡē'ukayū eju, iecuḡap edinheiro bubu'ukayū eju dak? — io'e ip Jesus eju etaybitbinayū be. Imēn xipat ḡu — io'e ip.

¹⁷ Iboap co buje, Jesus o'jekawēn ceweju ip.

— Iwātaxipi'ūmayū bit wuyanūḡtata'ukat kay je'ju ḡu—iwātaxipipiyū acā — io'e. — Imēnpuxim ōn tak jewexe xipacayū nomuwā ām ḡu ojot—xipat'ūmayū nomuwā ām acā. Ikērēat uk am ixeyū bewi ojot — io'e.

¹⁸ Koap pima João Batista eju etaybitbinayū jekpiwan ma jewemureren ip osodop Deus eju kawēn ām, Fariseuyū dak. Imēnpuye ade o'ju Jesus kay.

— João eju etaybitbinayū jekpiwan ma jewemureren Deus eju kawēn ām, Fariseuyū eju etaybitbinayū dak — io'e ip. — Eweju etaybitbinayū bit jekōnkōn. Apēnpuye dak? — io'e ip cebe.

¹⁹ Ğebuje Jesus o'jekawēn ceweju ip.

— Oweju etaybitbinayū jekōnkōn, ōn ceweju ip puye — io'e. — Tomuwā'ibiyū cucum pima jewebumūnap epeta kay, jekōnkōn cīcā ip. Iwadip cexe ip pima, jekōnkōn cīcā ip — io'e. ²⁰ — Ğuyjom pit iwadip ju'uk ip ceparakpewi — io'e. — I'uk puje, jekōn ġu ip — io'e. — Imēnpuxim, ōn ixeyū eju'ūm pima, oweju etaybitbinayū jekpiwan ma jewemuren ip Deus eju jekawēn ām — io'e. ²¹ — Paġo iisuat ajoinūm ġu toti iorokat eju—iwekwekat eju imuwaket am — io'e Jesus. — Paġo iisuat inūm puje paġo iorokat eju, biġ ma kuka o'jewekwek. Iwekat biġ ma kuka o'e yoboġ — Jesus o'e ma'ġuto. ²² — Uva'abidi tiisuati atimuōm ġu ixee muġēġē'a be—timūn'a be—yaokokat'a be — io'e. — Yaokokat'a be tiisuati muōm puje, kuka o'jeapaw. Uva'abidi kuka o'jediepu. Uva'abidi mūn'a dak kuka o'jeawenōmnōm. Imēnpuye tiisuati atimuōm timūn'a be yaisuat'a be — io'e Jesus.

Iboam e'em pima, “Wekawēn paġo iisuat puxim, uva'abidi tiisuati buxim tak” i'e ojuy osunuy.

²³ Ğebu je Jesus kapkam o'e trigodip taġ Sábado kabia be—jebodoydoyap kabia be. Kapkam o'e jeweu etaybitbinayū eju. Kapkam pima ceweju etaybitbinayū o'tadot'uk, jere buye. ²⁴ Imēnpuye Fariseuyū o'jekawēn Jesus eju.

— Ak'i juy ece! — io'e ip. — Eweju etaybitbinayū kapikpiġ Sábado kabia be! Trigo dadot uk'uġ ip! — io'e ip. — Cūġ ġu e'em ip! — io'e ip. — Imēn e'em Moisés ekawēntup: jebodoydoyap kabia be juy epeyekapik ġu, i — io'e ip.

²⁵ Ğebu je Jesus o'jede Fariseuyū be.

— Epetupcoco ġu du apēn Davi o'e'e iaptup—Deus ekawēntup? — io'e cebe ip. — Ire bima, Davi oōm Deus eju kawēnwēnap'a be jebureyū eju. ²⁶ Ixe kabia be Abiatar paīyū kukukat osunuy. Pāo'a o'ya'o Daviyū—iġo beat'a—Deus etabixe o'yamōġ ipi iat'a. Moisés ekawēntup e'em: Deus etabixeat'a ya'opi, i — io'e. — Paīyū be acā ya'opi ġu — i'e'em Deus ekawēntup — io'e. — Imēnpit Davi o'ya'o, paī ġu ma'ġu. O'yaūm jebureyū be dak — io'e. — Deus pit “Ekērē oxe,” io'e ġu cebe ya'o buje. Apēnpuye dak eyju e'em owebe “Eweju etaybitbin'ukayū cūġ ġu e'em,” i? — io'e Jesus. ²⁷ — Te'e ġu Deus o'e: Pūġ kabia be juy epeyekapik ġu, i. Imēn ixē o'e ijodiat ebodoy am — io'e. ²⁸ — Soat waġo ōn. “Epeyekapik cuy,” i ōn e'em pima Sábado kabia be dak, cedaġ kuka o'e Deus xe — Jesus o'e.

3

¹ Sábado kabia be Jesus oōm ma'ġuto Judeuyū e'aweroroap'a be—Deus eju kawēnwēnap'a be. Iġo'a be aġokatkat osunuy. Pūġbūnū'a o'subūnū'anūy ibūnū'akērē. ² Fariseuyū o'jeak cīcā Jesus kay Jesus ibūnū'a kērēat ġu'ada paxi jebodoydoyap kabia be iap com. Jesus muymuy ojuy ip. “Moisés ekawēn taġ ġu ēn jekukum” i'e ojuy ip Jesus pe. “Jesus kapikpiġ jebodoydoyap kabia be—Sábado kabia be” i'e ojuy ip Jesus muymuy am.

³ — Ejot cuy ijoce — Jesus o'e ibūnū'a kērēat pe.

⁴ Jesus o'jekawēn Fariseuyū eju ġebu je bit.

— Wuyeaypapayū'ūm'ūm xe cedaġ tu osunuy wuywebe xipacat muġē ām jebodoydoyap kabia be? — io'e cebe ip. — Cūġ ġu xe'e wuywebe ikērēat muġē ām? Cedaġ tu warara'acat aoka am? Cedaġ ġu xe'e warara'acat daxijo am Sábado kabia be? — io'e. Mūġ. O'jemūġ ip. Cede ba'ore ip o'e.

⁵ Ğebu je Jesus o'jeak cekay ip. Itakoma o'e cekay ip, Fariseuyū itabotaidabotbot'ūm ibūnū'a kērēat kay buye. Iġuycūġ tak o'e ibu'u ip jemtaybin jekawēn puye.

— Paya'i ece ebu! — io'e ibūnū'a kērēat pe.

Ğebu je o'jewebumupaya. Ibūnū'adip o'e. ⁶ Imēnpuye Fariseuyū o'jēm yabewi. O'jewede ip Jesus xewi. O'je'awero ip Herodes ebekitkit eju—Judeuyū kukukat ebekitkit eju. O'jewawē ip Jesus aoka am kapikpiġ Sábado kabia be buye.

Jesus o'ju iodi wābu be jeweu etaybitbin'ukayū eju—Galiléiadi wābu be.

⁷ Ğebu je ade o'ju ip Jesus kay. Soat ka daġwi o'ju ip: Galiléia eipi daġwi, Judéia eipi daġwi dak, ⁸ Jerusalém ka bewi dak, Iduméia eipi daġwi dak, Jordāodi wīnābu wi dak, Tiro ka tēġatka bewi dak, Sidom ka tēġatka bewi dak. Jesus idipat o'ġuġē iam o'jekūyjo

ip. Imēnpuye ade jījā ma o'ju ip cekay. Kiiiii. ⁹ Jesus o'jekawēn jewēju etaybitbin'ukayū eju.

— Kobe epeğudim owebeam adeayū be omukuğap puxim — io'e cebe ip.

¹⁰ Kuy bima Jesus ade ma o'ğ'u'ada'ada. Imēnpuye soat iwātaxipipiayū ajēm ojuy ip osodop imucay ojuy.

— Omu'ada paxi ixe? — io'e ip jewebe ma.

¹¹ Jesus dobuxik puje ip ibiōğbuk kērēayū kukukayū o'jēğ'aecōğcōğ cewap “Teku ya'ōbuyxiat,” i'e'em jewebe ma buye. O'jewāwā ip ya'ōberen:

— Ēn Deus ipot — io'e ip.

¹² — Epeğuwēn ġu juy warara'acat pe: “Teku Deus ipot” i — Jesus pit o'e ya'ōpuruğ cebe ip.

¹³ Ğejuje Jesus o'jeu co'a dağ. Jemukaypinayū o'taē jewēju jeku am. Oajēm ip cexe. ¹⁴ 12 beayū o'taē.

— Soat em cuy epeku oweju — io'e cebe ip. — Deus wuydaxijojom iap ekawēn cuy epeğuwēnuwēn soat ka dağ — io'e cebe ip. ¹⁵ — Wa'ōbacaap oğūm eywebe ibiōğbuk kērēat mujēm ām ikukukayū bewi — io'e.

¹⁶ Ibūrū ma ibutet osodop ip—taē'ibiyū butet: Simão, i, Tiago i, João i ¹⁷⁻¹⁹ André i, Filipe i, Bartolomeu i, Mateus i, Tomé i, wara'at Tiago i, Tadeu i, Simão i, Judas iscarיותes i. Ibūrū ma ibutet ip. Jesus wara'at o'subutetmōğ Simão buten. Wara'at ibutet Pedro i osunuy. João Tiago kitpit osunuy. Jesus wara'at o'subutetmōğ João buten—Tiago buten tak. Boanerges i wara'at ibutet ip osunuy. Boanerges ibaca ip xiririkiap puxim iape. Zebedeu ipotpoyū ip osodop xepxep. Wara'at Tiago Alfeu ipot osunuy. Simão jeipi kay jījāat osunuy. Judas Iscarיותes ġuyjom Jesus o'ğūm cekay itakomaayū be yaoka am. Ibūrū ma osodop ip 12 beayū—Jesus emumujuyū. ²⁰ Ibocewi Jesus o'ju jebure duk'a be.

Ade ma'ğuto oajēm ip Jesus kay. Cekōn pa'ore o'e cebuxim ip, cewēju etaybitbinayū dak. ²¹ Ibadipyū iboam jekūyjo buje, o'ju ip Jesus dujupit ojuy jeduk'a be. Tūybe Jesus yakpidapin iān o'e ip jekōnkōn'ūm puye.

²² Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū oajēm cekay—Jerusalém ka bewiayū. Jesus ip o'jomuymuy adeayū be.

— Jesus jekukum ibiōğbuk kērēayū kukukat a'ōbi—Belzebu a'ōbi—Satanás a'ōbi — i napa ma o'e ip Jesus muymuy. — Ixe ja'ōbacaap ūmūm Jesus pe ibiōğbuk kērēat mujēm ām adeayū bewi — io'e ip napa ma.

²³ Imēnpuye Jesus jemuymuy ojuyayū o'tomuwā jewekay—Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū. O'jekawēn cewēju ip. “Napa ma eyju e'em” i'e ojuy. Wuymutaybitbinap ekawēn o'ğuwēn cebe ip.

— Satanás a'ōbi ġu ōn imujēmujēm — io'e. — Satanás owebe ibiōğbuk kērēat mujēmujēmān pima, jebekitkit kuka juk ixe o'ğujēm! Imēnpit Satanás a'ōbi ġu ōn imujēmujēm — io'e. ²⁴ — Pūğ ka kukat jebekitkit mujēm puje, abu kuka o'e ya'ō kay? Ka'ūma ma! — io'e. ²⁵ — Pūğti watwat kukat jebekitkit mujēm puje, abu kuka o'e ya'ō kay? Ka'ūma ma! — io'e. ²⁶ — Imēnpuxim Satanás jebekitkit mujēm puje, abu kuka o'e ya'ō kay? Ka'ūma ma! Imēneju Satanás ja'ōbacaap ūmūm ġu owebe ibiōğbuk kērēat mujēm ām—jebekitkit mujēm ām — io'e Jesus. ²⁷ — Wuyōm pa'ore wuykay isapka'oreat tuk'a be ibubut pu am. Imukiriğ acā koam — io'e. — Imukirik puje bit, wuyōm put soat pu am—uk'a beat pu am — io'e. — Imēnpuxim Satanás a'ōbacaap mu'ūm'ūm pima, iba'ore kuka o'e wuywebe Satanás ebekitkit a'ōbacaap mu'ūm ām — io'e Jesus.

²⁸ — Icēmān ōn e'em eywebe — io'e Jesus. — Wuywebe ikērēat muğē buje, Deus iboap ju'uk wuywebewi—ikērēat ju'uk — io'e. — Wuywebe Deus muymuy buje dak, Deus iboap ju'uk wuywebewi—ikērēat ju'uk — io'e. ²⁹ — Wuywebe Deus biōğbuk muymuy buje bit, Deus iboap ju'uk ġu wuywebewi. Iboap i'uk pa'ore Deus pe. Iboap kuğ acesop soat em—ikērēat kuğ, ibiōğbuk muymuyap kuğ — Jesus o'e.

³⁰ — Ēn ibiōğbuk kērēat a'ōbi jekukum — i juk o'e ip Jesus pe. Imēnpuye Jesus imēn o'ya'ōbu ip imukūyjojom ip.

³¹ Ixi o'ju Jesus kay, ikitpitpit tak. Akiju osodop ip.

— Jesus etomuwā — io'e ip kakijuayū be. — Ceweju ocekawēn pin — io'e ip. Kaxikxik'i osodop ip Jesus akokoreren akijuacat.

³² — Exi akiju omuy, ekitpitpit tak — io'e ip Jesus pe. — Eweju cekawēn pin ip — io'e ip cebe.

³³ — Icēmān iḡo oxiat. Boyūku okitpitpicat — io'e Jesus.

³⁴ Jesus o'jeak jexeayū kay. O'jekawēn ceweju ip.

— Warara'acayū bit oxi jo'i oxe, okitpitpit co'i dak — io'e. ³⁵ — Deus bikuyap taḡ jekuku'ukayū okitpitpit co'i oxe, oixīt co'i dak ip, oxi jo'i dak ip — io'e.

4

¹ Jesus waram adeayū o'ḡutaybin iodi wābu be. Ade jījā o'je'awero ip cexe. Imēnpuye Jesus oōm kobe be. Oabik kobe bitakobu jeje iwābu tēḡ. Adeayū bit kapurūḡ pe osodop ip ya'ijojom. ² Wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn Jesus. Ade o'ḡutaybin ip.

³ — Eya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop wa'ō kay — io'e cebe ip. — Aḡokatkat o'ju jekat pe jekadai damuduudu am. ⁴ Tamududum pima xepxepa o'ta'at ipi ju e bitako daḡ — io'e.

— Wasūyū oajēm. O'ta'o'o ip taduduata—cekadaida—e bitako daḡata — io'e Jesus.

⁵ — Ibocewi wara'ata o'ta'at karatūḡ'a paraktaḡ. Ade ḡu ka'wi o'e iboce. Ierūn ma o'e ka'wi. Dao ma o'tanōkap ka'wi ierūn puye — io'e. ⁶ — Imēnpit kaxiepi bima kaxie kadai o'ḡukaraw. O'ḡuy'ū. Oe'ū tābuju ba'ore buye — io'e.

⁷ — Wara'ata o'ta'at widaoho parakpe. Yaypan pima widaoho kadai o'ḡu'ūm. Oe'ū. O'jewa'ada ḡu — io'e.

⁸ — Wara'ata bit o'ta'at katō be. O'tanōkap. Xipan o'yaypan. Ta'ade o'e. Pūḡpūḡ kadai be ta'adesū o'e—30 be o'e ta—katō peat. Wara'at kadai be ta'ade o'e—60 be o'e ta. Wara'at kadai be ta'ade jījā o'e—100 be o'e ta — io'e. Jesus imēn wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn.

⁹ — Wekawēn eyetaybit pin pima, eya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop wa'ō kay — io'e.

¹⁰ Adeayū epit puje, pūḡpūḡ o'ya'ijoyo'iaiyū oajēm Jesus kay. 12 beayū eju oajēm ip.

— Iba'arēm ekawēn ocexe — io'e ip cebe. — Apēn ocemutaybin ojuy eḡuy kadaida mududuap ekawēn muwēnuwēn? — io'e ip.

¹¹ — Kawēn ibapukan ōn eymutaybitbin — io'e. — Ibapuḡ ma apēn Deus soat ipi daḡayū kukukan je'e iap muwēnuwēn ōn eywebe — io'e. — Kuy bima iboam o'ḡutaybin ḡu. Warara'acayū mutaybitbin pit ōn iba'arēmān, wa'ō kaykūy ip puye — io'e. ¹² — Iba'arēmān ōn ixeyū mutaybitbin. Ya'ijojom ip. Imēnpit itaybit ḡu ip. Jekūyjojom ip. Imēnpit wekawēn pa'arēm cexe ip. Itaybit pima bit kuka juk iḡuycūḡ o'e ip ikērēat kuḡ puye. Ikērēat tak kuka juk o'jepere ip. Ikērēat epere buje ip kuka juk Deus ikērēat o'ju'uk ixeyū bewi — io'e. ¹³ — Kadai damuduuduap ekawēn iba'arēm eyxe. Apēntak eyetaybit epe'e owebe wara'at muwēn puje wuymutaybitbinap ekawēn muwēn puje? Wara'at muwēn puje dak, wekawēn pa'arēm je'e eyxe — io'e.

¹⁴ — Apēḡape ibo wekawēn iam ōn jeymutaybin. Kadaida mududuap Deus ekawēn muwēnuwēnap puxim — io'e. ¹⁵ — Deus ekawēn coco'ukayū kadaida buxim — io'e. — Pūḡpūḡ cekawēn coco'ukayū e bitako daḡata buxim — io'e. — Deus ekawēn co isu, Satanās ajēmjēm cekay ip — io'e. — Yaḡuyba'ūm'ūm ip cekawēn kay—Deus ekawēn kay — io'e.

¹⁶ — Warara'acayū karatūḡ'a paraktaḡata buxim—Deus ekawēn coco'ukayū — io'e Jesus. — Koap icokcok e'em ip Deus ekawēn co am. ¹⁷ Kadai tābube'ūmat puxim Deus ekawēn badi ḡu ōmōm cebe ip. Ibureyū e'em: “Teyūku Deus ekawēn kay,” i, iwaywayway am. Ibureyū itakoma cekay ip. Ipiat supi'ajoat cebe ip. Imēneju ibu'u ip jetabut am Deus kay — io'e.

¹⁸ — Warara'acayū widaoho parak taḡata buxim Deus ekawēn coco'ukayū. Deus ekawēn cocom ip — io'e. ¹⁹ — Imēnpit soat em ḡebum ip jemukaypinput kay. Tūybe ocokcok cīcā oce dinheiro kuḡ pima iān e'em ip. Itabikuku ip soat kay jebubun. Deus

ekawēn kay bit ip yopīt ma itabut, soat kay itabikuku jebubun puye. Deus ekawēn muwēnuwēn ġu ip warara'acat pe jebureyū be — io'e.

²⁰ — Warara'acayū bit katō daġata buxim Deus ekawēn coco'ukayū — io'e. — Cekawēn co buje, cekawēn kay jījā ip. Idipat mujurūġrūġ ip soat peam. Kadai'ip puxim ixeyū—ya'a'eat'ip puxim. 30 be o'e takuġ'iat'ip puxim ip, 60 be o'e takuġ'iat'ip puxim tak, 100 be o'e takuġ'iat'ip puxim tak — io'e.

²¹ Jesus wara'at kawēn o'ġuwēn jeweju etaybitbinayū be—12 beayū be dak—wuymutaybitbinap ekawēn.

— Lamparina musop puje, ico diotpe ġu ajomuy — io'e. — Wuyxexecap tiotpe ġu dak ajomuy. Um ma ajomuy kabia i'e am wuykay—soat ijo but am — io'e. ²² — Soat wuyxe iba'arēmat ibapuk je'e. Ġasū ade ma wuyetaybit'ūmat. Ġuyjom pit wuyetaybin ace'e soan ma — io'e. ²³ — Wekawēn co pin pima, eya'ōpicūġcūġ cuy — io'e.

Imēn o'ġuwēn “Wekawēn eyetaybin puje, warara'acat pe juy epeġuwēn dao ma eyaġuyba'ūmap puxim” i'e ojuy.

²⁴ — Eya'ōpicūġcūġ cuy epesop wa'ō kay — io'e. — Xipan'ūm ya'ījo buje, yopīt ma juy eyetaybin. Xipan ya'ījo buje bit, yoboġ cuy eyetaybin — io'e. ²⁵ — Wara'an eyetaybit pin pima, wara'an ma eyetaybit epesop. Ya'ījom eybu'u buje bit, kuy juk epeya'ījoiap kay jeyaġuyba'ūm — io'e.

²⁶ Jesus waram wuymutaybitbinap ekawēn o'ġuwēn.

— Deus soat ipi daġacat kukukan iap kadai aypapanap puxim — io'e. — Aġokatkat o'taida jekat pe — io'e. ²⁷ — Taida buje, soat exima xexen ma. Kabia isum kopkom. Nōjēmjēm. Aypapan. Aġokatkat pit itaybit ġu apēn aypapan iam. ²⁸ Kadai jekpiwan ma jewa'adadam. Koap dupcēm cēm. Taipuk cēm cēm ġuyjom. Kanomūm dajēmjēm taipuk taġ—tajakata — io'e. ²⁹ — Tarum'isum kadai bubum kat iwat kadai bubuap kaxi oajēm puye — io'e. — Imēnpuxim eya'ōbi ġu warara'acayū itabut je'e Deus kay—Deus a'ōbi acā — io'e. Jesus imēn wuymutaybitbinap ekawēn o'ġuwēn.

³⁰ Jesus waram o'jekawēn.

— Deus ade jījāyū kukukan je'e — io'e. — Ajo-buxim xe'e je'e? Eya'ōpicūġcūġ cuy epesop iboap ekawēn kay — io'e. ³¹ — Deus soat ipi daġacat kukukan iap mostardada buxim—e da jo'iat puxim. Ipi be taida buje, ta'īt ma mostardada. Warara'ata bodi ma ta'īt ma. Aypapan cīcā taida buje bit. ³² Wara'at kadai bodi ma aypapan e'em. Tākuboġ e'em. Wasū jedopi mōġmōġ tāku jeje — io'e. — Imēnpuxim ġasū Deus pūġpūġayū kukukat. Ġuyjom pit adeayū kukukan je'e — io'e.

³³ Jesus ibo ekawēn puximat o'ġuwēnuwēn adeayū be. Deus soat kukukan je'e iap ekawēn o'ġuwēnuwēn cebe ip. Imēnpuye itaybit put ip. ³⁴ Adeayū mutaybitbin pima wuymutaybitbinap ekawēn acā o'ġuwēn—kawēn iba'arēmat acā. jeweju etaybitbinayū mutaybitbin pima bit, ibapuġ ma o'ġutaybin ip. Kawēn iba'arēmat ġu o'ġuwēn cebe ip—ibapukat ma.

³⁵ Ixe kabia kabioġkabiog'i bima, Jesus o'jekawēn jeweju etaybitbinay'u be.

— Ġa'a iodi wīnābu aju — io'e.

³⁶ Ceweju etaybitbinayū o'jewemuwēn ip adeayū be. Jesus kuy kobe be osunuy. jeweju etaybitbinayū o'tujowat jeweju. Warara'acayū dak o'timudek jekobe daġ ma ip.

³⁷ Ġebu je kabidoxixi oajēm cekobe kay. O'subidoajēm cekay ip—Jesus kay, jewejuayū kay dak. Kobe be diōmōm o'e tipodoyat. Kobedi tiboġ o'e. Kobe munopapūn ojuy o'e idibim. ³⁸ Imēnpit Jesus ixet osodop kobe ukpu be. Ixet jadipi jeje.

Ġebu je ceweju etaybitbinayū Jesus o'ġuwurūġ.

— Ocemutaybitbin'ukat! Ak'adit ma du ēn ocekey? — io'e ip. — Je'ūm wuyju! — io'e ip cebe.

³⁹ Jesus o'āy.

Ġebu je Jesus kabidoxixi o'ġukorēm.

— Ebidopon! — io'e kabidoxixi be. — Edipon! — io'e iodi be.

Kabido dao ma o'subido'üm. Tipo o'e iodi. ⁴⁰ Imëneju Jesus o'jekawën jeweu etaybitbinayü eju.

— Apënpuye dak eyparara? Eyetabut ġu du Deus kay? — io'e.

⁴¹ Iparara jġjã ip o'e.

— Abu dak sute? — io'e ip jewewebe. — Cekawën acã kabido o'subidomu'üm! Dao ma o'timupon iodi! — io'e ip.

5

¹ Jesus wġnãbu oajëm jeweu etaybitbinayü eju. Oajëm ip Gerasa eipi be. ² Kobe bewi Jesus cëm puje, aġokatkat osodot ce'ü'üayü möġmōġap pewi. Ibiōġbuk kërëat kukat osunuy. ³ Ixe ukã be ġu osunuy—ce'ü'üayü möġmōġap pe acã, ibiōġbuk kërëat kuġ puye.

⁴ Ade em Gerasa eipi watwat cuk adi ibiōġbuk kërëat kuġat o'taomünmün ip. Correntebum cuk adi o'taomünmün ip, cabobum tak. Ġasü bit taomün pa'ore ip osodop. Iba'ore osodop ip correntebum tak. Ade em ma juk adi o'taomünmün ip correntebum, cabobum tak. Imënpit ixe aġokatkat correntebu o'subumuwekapkap. Ixe cabobu o'subudakatkat. Ixe muwaġōn pa'ore o'e soat pe. ⁵ Kabia bun, ixima bun tak e'ü'üayü möġmōġap taġ oekuku ibiōġbuk kërëat kuġat. Co'a daġ tak oekuku. Soat em jewãwãwãwã oekuku. Jewemuwerikweriġ wita'am oekuku. Jewemudadaibotbon oekuku.

⁶ Wüywi ma Jesus co buje, ibiōġbuk kërëat kuġat o'jedau Jesus kay. O'jġġ'aecōġcōġ Jesus wap ya'ōbuyxi cexe buye.

⁷⁻⁸ — Ibiōġbuk kërëat, ejëm cuy aġokatkat pewi — Jesus o'e.

Ibiōġbuk kërëat kuġat o'jewãwã ya'ōberen.

— Jesus, apën ën em owebe? — io'e. — Ën Deus ipot—soat podi ma ya'ōbacaat ipot! — io'e. — Ipiat'ajoan ġu juy ën owebe, Deus etabutpe wuyju buye — io'e Jesus pe.

⁹⁻¹⁰ — Apën ebutet? — Jesus o'e.

— Obutet Ade i, ade oceju buye — io'e. — Ijop ka bewi ġu juy ibiōġbuk kërëat eġujëm — io'e aġokatkat Jesus pe.

¹¹ Ade jġjã dajebaroyü wurürürüġ osodop ip iboce co'a daġ.

¹² — Dajebaroyü be juy eġuōm — io'e. — Ġġ ocemuōm cebe ip — aġokatkat o'e.

¹³ — Ha'a — io'e. — Epeōm cuy cebe ip — Jesus o'e.

Ibocewi ibiōġbuk kërëayü o'jëm aġokatkat pewi. Oōm ip dajebaroyü be.

Ade jġjã osodop ip dajebaroyü. Kiiihi. 2000 be aco'i osodop ip. Daudaum o'jenapōn ip co'a pënpën taġ. O'kop ip iodi be. Oakōm ip. Jeabokaboġ oap ip iodi be. Poġ. Oe'ü'ü ip.

¹⁴ Imëneju dajebaroyü kukukayü owatwat ip.

— Jesus ibiōġbuk kërëayü o'ġuōm dajebaroyü be — io'e ip warara'acayü be. — Oap ip ade — io'e ip.

O'ġuwën ip ikaboġatka watwat pe, koġünpi watwat pe dak. Ade o'ju ip apën o'jebapuk iap com.

¹⁵ O'ju ip Jesus kay. Ibiōġbuk kërëat kuġ tūibit o'jojojo ip. Ġasü bit tadaibot ġu o'e. Xik'i osunuy. Totite o'e ġasü bit. Yaġuysat o'e ġasü bit. Imëneju itabġġbġġ ip o'e ijojom.

¹⁶ Ibocewi o'jojojo'iaiyü apën o'jebapuk iap o'ġuwën oajëm'iaiyü be.

— Jesus ibiōġbuk kërëat o'ġujëm aġokatkat pewi — io'e ip. — O'ġuōm dajebaroyü be — io'e ip. — Oakōm ip iodi be. O'jeabokabok ip. Oap ip — io'e ip.

¹⁷ Imëneju:

— Ejëm cuy oceka bewi — io'e ip Jesus pe Gerasa eipi watwat.

¹⁸ Imënpuye Jesus oōm kobe be jejëm ãm.

Kobe be iōm puje ibiōġbuk kërëat kuġ tūibit o'ju Jesus kay.

— Eweju òn tak cum — io'e. — Exe ma onuy pin — io'e Jesus pe.

¹⁹ — Ap — io'e Jesus pit. — Oweju ġu ejot. Eduk'a be juy eju, ebureyü kay — io'e Jesus cebe. — “Kariwa ibiōġbuk kërëat o'ġujëm owebewi,” i juy ece cebe ip — Jesus o'e. — “Kariwa juk xipan okuk,” i juy ece cebe ip — Jesus o'e.

— Ha'a — io'e.

²⁰ Ğebuje o'ju jeka kay. 10 beatka dağ oekuku: — Jesus ibiōğbuk kērēat o'ğujēm owebewi — i'e'em soat pe. Iboam jekūyjo buje:

— Ajo iba'ore cekay—Jesus kay? — io'e jewewebe.

²¹ Ğebujep Jesus iodi o'timudek ma'ğuto kobe dağ. Timudek puje, ade jījā ip o'ju topabe ka'oririt pe. Kiiih.

²² Judeuyū e'aweroroap'a kukukat o'ju Jesus kay—Deus eju kawēnwēnap'a kukukat. Ibutet Jairo i osunuy. Taxitxet osunuy. Taxit 12 koato osunuy. Jesus dopabijuk puje, o'jēğ'aecōğcōğ cewap, Jesus ya'ōbuyxi cexe buye.

²³ — Tapu, odaxit oe'ū pin — io'e. — Ejot cuy oduk'a be — io'e. — Ebu juy esubumōğ cebe imu'ada am. Esubumōğ cuy cebe ce'ūap puxim — io'e Jesus pe.

²⁴ Imēnpuye Jesus o'ju cewēju—Jairo eju.

Ibocewi ade ip o'ju Jesus nomuju. Icēğsūğ ip o'e ade jījā buye. ²⁵ Iboce ayacat tak osunuy. Ade koato ma toybucukbucuğ ğu osunuy—12 koato ma. ²⁶ Ade wuyanūğ-tata'ukayū ixe ayacat anūğtata'uk ip osodop. Imēnpit biğ ma xipāt'ūm cīcā o'e. Soat jedinhoiro o'ğū'ūm janūğtataaptem. O'jexere ğu. Biğ ma xipāt'ūm cīcā o'e.

²⁷⁻²⁸ Ixe ayacat Jesus iwātaxipipi mu'ada'adaap awēğ o'yawēğcoco.

— Jesus esay mucay buje, oce'ada — ayacat o'e jewebe ma.

Ğebuje o'ju Jesus tēğ adeayū parakpe—aweromayū parakpe. ²⁹ Jesus esay o'ğucay warara'acat eta'ūmpi. Cesay mucay'isum ma o'toybucuk. Xipāt o'e ğebuje bit. ³⁰ Wa'ōbacaan aco'i oğū'ada iam itaybit o'e Jesus pit. O'jekorepēn adeayū parakpe ğebuje bit.

— Abu wesay o'ğucay? — io'e.

³¹ — Tā! — io'e cewēju etaybitbinayū. — Adeayū wuymukuğukuğ iap cocom ğu du ēn? — io'e ip. — Apēnpuye ēn e'em “Abu wesay o'ğucay?” i? — io'e ip.

³² Imēnpit Jesus o'jeakak soat kay. Abu wesay o'ğucay iat kudadam o'jeakak. ³³ Ayacat itaybit o'e Jesus omu'ada iam. Imēnpit iparara o'e Jesus itakoma je'e okay iap puxixim. Ikarabakbak tak o'e jeparara pibun. O'jēğ'aecōğcōğ Jesus wap.

— Ōn ma esay oğucay — io'e cebe. — Ēn cuk omu'ada — io'e.

³⁴ Imēnpuye:

— Tū'ū, kuy ece'ada etabut okay buye — io'e Jesus. — Ecepit cuy eduk'a be — io'e. — Ekokcoğ cuy eğuy — io'e. — Kuy ece'ada. Xipāt ecesūy ğasū bit — io'e.

³⁵ Jesus puk kawēnwēn ma ayacat eju bima, Jairo duk'a bewiyū oajēm cekay—Jairo kay.

— Iğuje, edaxit'ūm kuy oe'ū — io'e ip. — Wuymutaybitbin'ukat eğūwa'ūm ğu ğasū bit — io'e ip.

³⁶ Imēnpit Jesus ak'adit ma o'e oe'ū iap awēğ kay.

— Eğuycūğ ğu juy eğuy — Jesus o'e Jairo be. — Etabun pit cuy eğuy okay — io'e.

³⁷ Ğebuje Jesus ebapūğayū acā o'tujowat jewēju. Pedro o'tujowat jewēju, Tiago dak, João dak. João Tiago kitpit osunuy. Ibūrū ma o'tujowat jewēju.

³⁸ O'ju ip Deus eju kawēnwēnap'a kukukat tuk'a kay—Jairo duk'a kay. Ade osodop ip tuk'a be. Wawa ip osodop. Jewāwāwām ya'ōberen ip osodop yaypan'isuat'ūm cocom.

³⁹ Uk'a be jeōm puje, Jesus o'jekawēn cewēju ip.

— Apēnpuye eyju wawa? Eya'ōkarey jījā oxel! — io'e cebe ip. — Yaypan'isuat ce'ū ğu—ixet ā! — Jesus o'e wawaayū be.

Jesus itaybit o'e yaypan'isuat'ūm oe'ū iam. Inaka waram imutain. Imēnpuye:

— Ixet ā — io'e.

⁴⁰ Wawaayū itaybit o'e yaypan'isuat'ūm oe'ū iam. Imēnpuye Jesus o'jowayway ip. Jesus soat ip o'ğujēm uk'a bewi.

Ibocewi Jesus yaypan'isuat'ūm ebay o'tujowat jewēju, ixi dak, ebapūğayū dak—jewēju etaybitbin'ukayū. O'ju ip ce'ūat kay. Oajēm. ⁴¹ Ce'ūat o'subaixik.

— Talitá cumi — Jesus o'e ja'ōm cebe.

(Talitá cumi “Tu'ū, ağobucēğ ece” i ōn e'em ewebe iape wuya'ōm).

⁴² Ce'ũ topibit waram o'jetait. O'je'ağobucëğ ģebuĵe bit. O'kop. O'jexĩğxĩğ. Imēnpuye o'joĵoĵo'iyũ itabēğbēğ o'e ip iĵojom.

⁴³ — Ixan cuy eğũm cebe — Jesus o'e ixi be. — “Jesus waram odaxit'ũm o'ğutait” i'ũmğũ juy epe'e warara'acayũ be — io'e cebe ip.

6

¹ Jesus o'ju ibocewi. O'ju jaypanapka kay. Oajēm Nazaré ka be jewēju etaybitbin'ukayũ eju. ² Sábado bima ade o'ğutaybin Deus eju kawēnwēnap'a be. Jebodoydoyap kabia be ip o'ğutaybin.

Ade ixē ekawēn o'ya'ĩjoĵo ip. Ya'õpicũğcũğ ip o'e cekawēn kay.

— Apēntak iğo ağokatkat itaybit soan kawēn? — io'e ip jewewēju. — Abu dak ixē o'ğutaybitbin? Wuywebe i'e ba'oreap mubapukpuğ ģoku — io'e ip. ³ — Iğo ģu du karepiğa? — io'e ip. — Maria it ma ģoku. Tiago wağo ma ģoku. José wağo dak. Judas wağo dak. Simão wağo dak — io'e ip. Iixĩyũ dak iĵoce ma wuyweju ma — io'e ip. — Wuyju bit kũyĵobin ģu juy ajop ixē a'õ kay, ixē wuyĵo'iat puye — i napa ma o'e ip.

⁴ Imēnpuye Jesus o'jekawēn cewēju ip.

— Soat ka dağacat ibuyxim ma Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat kuğ — io'e. — Jaypanap ka beayũ bit ibuyxim ģu ikuğ — Jesus o'e cebe ip.

⁵⁻⁶ Nazaré ka be bima ade em ģu Deus a'õbacaap o'ğubapuk, itabut'ũm ip puye.

— Itabut'ũm cĩcã ip okay — Jesus o'e jewebe ma.

Warara'acayũ bit ixē kay jĩjã o'e. Imēnpuye jebu o'jewebumõğ cebe ip—iwãtaxipiyũ be. O'ğũ'ada'ada ip.

Ğuyjom wuyjuyũxirixiri dağ oekukuku. Imutaybitbin ip oekukuku.

⁷ Jesus 12 beayũ o'tomuã jewekay. Xepxepxem ip o'ğũjuju warara'acat ka dağ.

Ğebuĵe o'jekawēn cewēju ip.

— Wa'õbi ma ibiõğbuk kērēat epeğũjēmjēm ikuğayũ bewi — io'e cebe ip. ⁸ — Eyba'ip acã epeyoptujowat eyjuap tağ — io'e cebe ip. — Eyxan pit epetujowat ģu, sacola dak ka'ũma, dinheiro isurũğat tak ka'ũma. ⁹ Eyesandália dak epetujowat — io'e. — Eywebeat acã eydoti epetujowat—xepxem pit ka'ũma — io'e. ¹⁰ — Pũğka be eyajēm puĵe, pũğ'a be ma epesopsop uk'a be. Pũğ'a be ma epesop iğo ka be bima — io'e. ¹¹ — Pũğka be eyajēm puĵe, ibo ka watwat pe eykukpin'ũm pima, wara'atka kay juy epeju — io'e. — Ibo ka watwat eya'ĩjo pin'ũm pima, epejēm cuy ibo ka bewi. Cēm pima eyesandália epeğupoyoy “Deus pe ipiat pi'ajoat puĵe eywebe, ocekwiatpi ģu oce'e,” i'e'em cebe ip — io'e. — “Eyju ma eyukpiwat Deus ekawēn kay'ũm puye,” i juy epe'e cebe ip — io'e Jesus.

¹² Imēneju 12 beayũ o'ju. Ade mukũyĵojom oekukuku ip kawēn idipan.

— Ikērēat muğēğēap epeyepere juy — io'e ip. — Cũğ ma juy epeku — io'e ip adeayũ be.

¹³ Ibiõğbuk kērēat o'ğũjēmujēm ip soat pewi. Ixepi o'timõğmõğ ip iwãtaxipiyũ a jeje imu'ada am.

¹⁴ Ğebuĵe ipi kukukat Herodes Jesus awēğ o'yawēğtobuxik soat kaka dağ o'jeawēğepõğpõğ puye. Tũybe waram ģuto o'jetait'iat teku iãn o'e ip adeayũ.

— João Batista teku — io'e ip pũğpũğ. — Waram ģuto o'jetait teku je'ũap tomukadi — io'e ip. — Imēnpuye Deus a'õbacaam wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuğ teku — io'e pũğpũğpũğ.

¹⁵ — Ka'ũma — io'e warara'acat pit. — Elias'ũm teku — io'e ip. — Waram ģuto o'jetait — io'e ip.

— Ka'ũma — io'e warara'acayũ bit. — Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat'ũm teku — io'e ip. — Waram ģuto o'jetait'iat teku — io'e ip. — Kuyje osunuyiat teku — io'e ip.

¹⁶ Imēnpit ipi kukukat Herodes Jesus awēğ co buĵe, imēn o'jekawēn.

— Oxe bit teku João Batista — io'e. — Kuy bima wemu'a'uk teku. Imēnpit waram ģuto o'jetait — io'e.

17-19 Kuy bima Herodias Filipe tayxi osunuy. Ikukat Herodes kitpit tayxi osunuy. Herodes pit Herodias o'jat jetayxim. Imēnpuye João Batista o'e Herodes pe:

— Deus xe cedağ ġu ewebe jewebumūn ām ekitpit tayxi eju — i. Imēnpuye Herodias itakoma jījā o'e João kay. João aoka ojuy o'e. Imēnpuye Herodes João o'ġuōmat daomūnmūnap'a be jetayxi be yaokaap puxim. Herodias pe João aoka ba'ore o'e, Herodes xe João ya'ōbuyxi buye.

²⁰ — João cūğ cīcā — io'e Herodes. — Xipat cīcā ixē—ikērēat kuğ ġu — io'e.

Herodes João muxipanpan osunuy daomūnmūnap'a be yaokaap puxim. Herodes pe João ekawēn co buje, yağuybabi'ūm'ūm osunuy. Inaka João ekawēn co pin cīcā osunuy.

²¹ Ğebu je Herodes peta o'ġuğē jekapap kabia kay ġebum am. Peta boğ cīcā o'ġuğē ip. Herodes ya'ōbuyxiayū o'tomuwā peta kay jebekitkiyū. Sorarayū kukukayū dak o'tomuwā, Galilía eipi beayū dak—kariwawa ecuğapap. Peta kabia bima Herodias o'e jewebe ma:

— Ğasū ma João oyaokaat — i.

²² Ibocewi Herodias it oōm peta muğēğēap'a be. Ayacat osunuy yaypan'isuat. O'jeda'i'in Herodes etabutpe, ceweju jekōnkōnayū etabutpe dak. Da'i'iap co buje, icokcok o'e ip. Imēnpuye:

— Ajo-kay ēn oxewi? — io'e Herodes yaypan'isuat pe. — Emukaypin cuy oğūm ewebe — io'e. — Ade obubut weipi be. Ipidaseat ma oğūm ewebe — io'e. ²³ — Deus etabun ōn e'em ewebe — io'e. — Soat emukaypin cuy oğūm ewebe — io'e. — Ipidase juy oğūm ewebe obubut. A'ō kay je'e ip webekitkiyū — Herodes o'e.

²⁴ Ixe yaypan'isuat o'jēm. O'ju jexi kay.

— Mamāi, ajo dak ojoojuy? — io'e jexi be.

— “João Batista a juy eya'ukat. Eyaūm owebe,” i juy ece cebe — io'e ixi.

²⁵ Herodes kay yaypan'isuat o'jepit ipi kukukat kay ġebu je bit.

— João Batista a juy eyaūm owebe parato be — io'e ipi kukukat pe. — Ğaxīn ma juy eyaūm owebe — io'e jexi a'ōbi.

²⁶ Ipi kukukat Herodes iğuycūğ o'e. Ibu'u jījā ya'uk an osunuy.

— Soat emukaypin cuy oğūm ewebe — i juk o'e yaypan'isuat pe jewegu jekōnkōnayū etabutpe. Imēnpuye isūsūn o'e jebureyū buxim. “Oyaūm ġu ewebe” i'eap puxim isūsūn o'e.

²⁷ Ğebu je o'jekawēn sorara be.

— João a juy eya'uk — io'e. — Eyadojot cuy owebe — io'e sorara be ipi kukukat.

Sorara o'ju. João a o'ya'uk daomūnmūnap'a be. ²⁸ O'yadujupit parato be. O'yaūm yaypan'isuat pe. Yaypan'isuat o'yadujowat jexi be. O'yaūm cebe.

²⁹ João'ūm e'ū ām jekūyjo buje, ceweju oekuku'iyū o'ju Herodes kay. João'ūm jebit o'tujowat ip. Jebabim o'jomōğ ip witabikūy be.

³⁰ Ixe be juk o'ġuju'iyū o'jepit Jesus kay. Soat cuk o'e'e ip iat o'ġuwēn ip cebe, soat cuk o'ġutaybitbitbin iap tak. ³¹ Ade jījā ajēmjēm ip o'e Jesus kay, ceweju etaybitbin'ukayū dak. Cēm cēm tak o'e ip cexewi ip. Ixeyū dak cekōn pa'ore o'e ade ip puye.

Imēnpuye Jesus o'jekawēn ceweju ip.

— Eydaobire jījā — io'e. — Ğa'a aju uk'a'ūmat kay jebodoy am. Wuyju acā aju — Jesus o'e cebe ip.

— Ğa'a — io'e ip.

³² Ğebu je o'ju ip uk'a'ūmat kay. Kobe dağ ip o'ju. Ixeyū acā o'ju jebodoy am.

³³ Ijēm puje ip, ade kapurūğ tağayū Jesusyū o'jojojo.

— Jesus o'jēm jewegu etaybitbinayū eju — io'e ip jewewebe. — Ğa'a aju kapurūğ tağwi ixeyū dopabe — io'e ip.

Imēnpuye o'jedau ip kapurūğ tağ. O'jedau ip Jesusyū dopabijuk am. Soat kaka dağwi o'ju ip. Jesus ajēm'ūm awap ma oajēm ip.

³⁴ Kobe bewi jejēm puje, Jesus ade jījā o'jojojo. Itabotaidabotbot o'e cekay ip.

— Teyūku ovelhayū buxim oxe—jekukat'ūmayū buxim — Jesus o'e jewebe ma.

Ade ma ip o'ğutaybin.

³⁵ Kaxi ipi tēḡ pima ceweju etaybitbinayū o'ju Jesus kay.

— Ijocē ya'ūmḡu uk'a — io'e ip. — Ka'ūmḡu wuyxan. Kuy katpuje jījā — io'e ip. ³⁶ — Adeayū juy eḡuy pit aḡoka kay — io'e ip. — Eḡuy pit ip ikatēḡatka be jexat pu am — io'e ip.

³⁷ — Eyju ma ixan epeḡūm cebe ip — Jesus o'e cebe ip.

— Apēntak pāo'a oceyabu soat xat'am? — io'e ip. — Pāo'a deim kuka o'e teiboḡ cīcā. 200 dinheiro isurūḡat kuka o'e—prata muḡēḡē — io'e ip.

(Pūḡ dinheiro isurūḡat prata muḡēḡē pūḡ kabia ekapikapteim osunuy).

³⁸ — Pebūrū'a eyju pāo'a kuḡ? Epeju buk eyetaybit am — Jesus o'e.

O'ju ip jetaybit am. Itaybit puje ip o'jepit.

— 5 be pāo'a kuḡ oceju, xepxep axima kuḡ tak — io'e ip Jesus pe.

³⁹ — Epe'e juy adeayū be “Epabik cuy tip kireat ceje,” i — Jesus o'e.

⁴⁰ Soat ip awerom oabikbik. Ade jījā osodop ip. Pūḡ eawero 50 be wuyjuyū osodop ip. Wara'at eawero 100 be osodop ip. Wara'at eawero 50 be osodop ip. Wara'at eawero 100 be osodop ip. Ade jījā osodop ip. 5000 aḡokatkat osodop ip—pāo'a omayū. Ixeyū tayxiyū dak ya'om, ipotpoyū dak, taxityū dak.

⁴¹⁻⁴⁴ Ḡe buje Jesus o'jekawēn jebay eju—Deus eju. Pāo'a o'yabu. Axima dak o'jat xepxep. Ixe dak o'jeapūn kabi kay. O'jekawēn Deus eju.

— Bay, ēn xipat — io'e. — Pāo'a eyaūm ocexat'am — Jesus o'e Deus pe.

Pāo'a o'yadakat.

— Juku pāo'a — io'e jewēju etaybitbinayū be.

Cinco be pāo'a o'yadop. Imēnpit Jesus o'yamu'acoḡ. Ya'ade jījā o'e. Ceweju etaybitbinayū o'yaūm adeayū be. Xepxep axima osodop. Jesus pit axima o'ḡu'acoḡ. Imēnpuye ade jījā o'e. Axima dak o'ḡūm jewēju etaybitbinayū be. O'ḡūm ip adeayū be. Soat ip o'jo'o'o—5000 beayū—aḡokatkatayū. Soat ip ibeḡbeḡ o'e, Jesus o'ḡu'acoḡ puye.

Ibocewi ceweju etaybitbinayū cepoyat o'jat. Ico be ip o'ḡuōm. 12 be o'ḡunopapūn ip cepoyan—pāo'a epoyat'am, axima epoyan tak.

⁴⁵ Ḡe bujeap tomukadi:

— Epeōm cuy kobe be — Jesus o'e jewēju etaybitbinayū be. — Wīnābu epeju owap. Betsaida ka kay juy epeju — io'e.

Jesus “Eyduk'a be juy epeyepit,” i'e'em pima adeayū be, ceweju etaybitbinayū o'ju wīnābu.

⁴⁶ Tuk'a be adeayū muju buje, Jesus o'ju co'a kay jekawēn ām Deus eju.

⁴⁷ Kabiok pima Jesus jaḡepūḡ ma o'e kapurūḡ pe. Imēnpit kobe daḡayū iodi bicūḡ pe o'e ip—ceweju etaybitbinayū. ⁴⁸ Jesus ip o'jojojo—kobe daḡayū—tibicūḡ peayū. Pipim jekoykoy o'e ip kabido o'subidoajēm topabe buye.

O'ju cekay ip kabiakabia'i bima—kaxi jēm awap ma. Kuyḡu o'ju tibicūḡ peayū kay. O'kop co'a daḡwi. Idibi adopa daḡ xīḡxīḡ o'ju. Cekay ip o'ju. ⁴⁹ Jesus o'jojojo ip idibi adopa daḡ xīḡxīḡ pima. Tūybe ite axik iān o'e ip. Jesus co buje soat ip o'jewāwā jeparara pibun. ⁵⁰ Iparara jījā ip o'e.

— Eya'ōcam cuy epesop! Eypararam ḡu juy! Ōn ā! — Jesus o'e.

⁵¹ Ibocewi Jesus oōm kobe be ceweju ip. Kabido o'subido'ūm ḡe buje bit. Dao ma o'tipon. Imēnpuye o'jekuy ip. Yaḡuybabi'ūm o'e ip. O'jojojo ḡu buk ip imēḡat. ⁵² Ixe kabido o'subidomupon iap o'jojojo ip. Inaka tekū Deus a'ōbacaap kuḡ jekukum iap kay itabut ḡu ip. Pāo'a o'yamu'acoḡ iap o'jojojo ip. Inaka:

— Ka'ūma ma ite jo'i ya'ōbuyxi — i'ūmḡu o'e ip.

Itabut ḡu o'e ip cekay.

⁵³ Iodi mudek puje ip, Jesusyū oajēm Genesaré eipi be. O'jemūḡ ip ebikopap pe. Kobe ip o'ḡukirik ka'oririt pe.

⁵⁴ Kobe bewi ijēm isum ma ip itaybit o'e teyūku Jesusyū iam ibo ka watwat. ⁵⁵ Daudaum o'ju ip uk'a'a daḡ iwātaxipiyayū dakoykoy. O'tujowat ip Jesus kay. Dobaptup ceje

o'tujowat ip. Iwātaxipipiyū o'tujowat ip adeayū o'e "Jesus omuyku ijoce" iap pe. ⁵⁶ Aḡoka daḡ Jesus oeku, ikaboḡatka daḡ tak, biopak kukukayū ka daḡ tak. Yajēm puje jebureyū iwātaxipipiyū o'jomōḡ je'aweroroap pe.

— Āḡ esay ukpi oceḡucay — io'e ip Jesus pe. Soat ip o'je'ada o'ḡucay'iyū. Soat iwātaxipipiyū xipat o'e.

7

¹ Fariseuyū o'je'awero ip Jesus kay, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak—Jerusalém ka bewiyū. ²⁻⁴ Aypapayū'ūm'ūm ekawēn taḡ jekuku'uk osodop ip Fariseuyū, soat warara'acayū Judeuyū dak. Jebu'isu bima dak ip jebuwuywuy'uk ma osodop. Tūybe ade em wuybuwuy'ūm pima wuykērē Deus xe iān o'e ip. Imēnpuye ade em jebuwuy'ūm pima, o'jekōn ḡu ip. Tarekrek pupuap pewi jepit puje, o'jekōn ḡu ip ade em jebuwuy'ūm pima. Ade ma ajojoyū'ūm'ūm ekawēn taḡ jekuku'uk osodop ip—kuyjeayū'ūm'ūm ekawēn taḡ. Imēnpuxim soat em ma kopo'abi wuywuy'uk ip osodop, kamuti'abi wuywuy'uk tak ip osodop, kajarāo'abi wuywuy'uk tak ip osodop. Jesus eju etaybitbinayū bit ade em'ūma o'jewebuwuy jekōn pima—pūḡ em ā. Fariseuyū iboap o'jojjo.

⁵ Ḡebuje Fariseuyū o'jekawēn Jesus eju, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak.

— Eweju etaybitbinayū wuyajojoyū'ūm'ūm ekawēn taḡ ḡu jekukum — io'e ip cebe. — Cedaḡ ḡu ip jekukum. Ade em'ūma jewebuwuywuy'uk ip jekōn ān — io'e ip imuymuy ip.

⁶ Ḡebuje Jesus o'jekawēn ceweju ip. Ixeyū o'ḡukorēm.

— Kuyje ma juk Isaías emuwēn icēmān — io'e. — Imēn o'e jemudupmubararaktup pe: Deus e'em:

“Deus kay oceju” i napa ma e'em iteyū wuyjuyū, i. Imēnpit okay ḡu ip, i'e'em Deus, i juk o'e Isaías — io'e Jesus. ⁷ “Ēn xipat,” i te'e ma e'em ip owebe, i. Imēnpit xipat ḡu ōn ip cexe, io'e Deus, io'e Isaías. “Deus ekawēn eymutaybitbin oceju bit,” i napa ma e'em ip. Imēnpit wuyjuyū ekawēn acā adeayū mutaybitbin ip, i'e'em Deus, i juk o'e Isaías — io'e Jesus.

⁸ — Eyju Deus ekawēn iwatiwan aypapayū'ūm'ūm ekawēn taḡ eyeku am — io'e Jesus Fariseuyū be, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū be dak. ⁹ — Deus ekawēn kay ḡu eyju—aypapayū'ūm'ūm ekawēn kay acā! Jewexe eyetaybit cīcā! — io'e. ¹⁰⁻¹³ — Moisés o'e kuyje:

Xipan cuy eyebay epejukuk, eyxi dak, i.

Waram o'e ḡuto:

Jebay muymuy'ukat cuy epeyaoka—jexi muymuy'ukat tak, i.

Imēn Moisés o'e — io'e. — Imēn eyju warara'acayū muwa'ūm'ūm cebay buywat am, ixi buywat am tak. “ ‘Dinheiro kuka adi oḡūm eywebe eybuywat am,’ i juy epe'e eyebay be,” i eyju bit e'em warara'acat mukūyjojom — io'e Jesus. “ ‘Imēnpit ibo edinheiro oḡūm cuy Deus pe,’ i juy epe'e eyebay be,” i'e'em eyju bit warara'acat mukūyjojom — io'e Jesus. — “ ‘Ḡasū iba'ore owebe eybuywat am,’ i juy epe'e cebe ip,” i eyju e'em imukūyjojom ip — io'e Jesus. — Imēn eyju Deus ekawēn kay ḡu. Deus ekawēn ḡu warara'acayū mutaybitbin eyju—eyekawēn acā. Deus ekawēn taḡ ḡu eyju jekukum—eyekawēn taḡ acā. Soan eyju e'em cedaḡ'ūmān — Jesus o'e Fariseuyū be.

¹⁴ Ḡebuje Jesus waram adeayū o'tomuwā jewekay.

— Eya'ōpicūḡcūḡ cuy apēn ōn em iap kay — io'e cebe ip. — Eyetaybin cuy epesop! — io'e. ¹⁵ — Wuywebe iōmōmap ḡu wuyemukērērērēn—wuybinūn peat acā! — io'e. ¹⁶ — Wekawēn eyetaybit pin pima, xipan cuy eya'ōpicūḡcūḡ! — io'e.

¹⁷ Jesus o'jēm adeayū xewi.

Ḡebuje oōm uk'a be jewēju etaybitbinayū eju. O'jekawēn ip ceweju—Jesus eju.

— “Wuywebe iōmōmap ḡu wuyemukērērērēn—wuybinūn peat acā,” i kuy ece adeayū be — io'e ip. — Iba'arēm ekawēn ocexe — io'e ip.

¹⁸⁻¹⁹ — Eyju dak eyetaybit ġu du wekawën? io'e. — Adeayū-buxim wekawën pa'arēm tu eyxe? — Jesus o'e. — Eya'ōpicūġcūġ cuy epesop wa'ō kay. Eyxat òmòm eybinūn pe ġu—eydada be acā! Ġuyjom cēm cēm ġu to eywebewi — io'e. — Imēneju eyxat ġu eymukērērērēn — io'e.

Jesus iboam i'e buje “Soat i'opi ġu wuywebe” iam imutaybin ojuy ip o'e.

²⁰ — Ixat ġu ijodiacat mukērērērēn — io'e. — Ijodiacat ikērēat mujurūġrūġ soat em ikērēat kay ġebum puye — io'e. ²¹ — Soat em ijodiat ġebum ikērēat kay. Imēnpuye soat em ikērēat kay jewaġuydadam ip: aoyū kaykay dak ip, warara'acat pubut tujupa'um'um tak ip; warara'acat aokakam tak ip, ²² warara'acat tayxi kaykay dak ip; itabikuku dak ip warara'acat pubut kay; ikērēat mujurūġrūġ tak ip; napapa'uk tak ip; warara'acat muġuykuku ojuy dak ip; cekawēnkērē dak ip; itabutkarey dak ip; warara'acat awēġtatam tak ip; yoboġan pin tak ip; yaġuyba'arēm tak ip — io'e Jesus. ²³ — Ijodiacat ikērēat mujurūġrūġ jexat o'om puye ġu—soat em ikērēat kay ġebum puye acā — Jesus o'e.

Imēn Jesus jeweuayū o'ġutaybitbin

²⁴ Ibocewi Jesus o'ju Tiro ka kay, iġo ka tēġatka kay dak. Oòm uk'a be jenuy ām. Ibu'u osunuy warara'acat pe itaybit am Jesus omuy ijoce iam. Imēnpit cemunēm pa'ore osunuy.

²⁵ Ġebuje Jesus uk'a be omuy iam o'jekūyjo ayacat. Ixe ayacat it axik kuġ osunuy jewebe—ayacat'it'it. Je'it mu'adaap ojuy o'ju Jesus kay. O'jēġ'aecōġcōġ cewap. ²⁶ Grego a'ōm kawēnwēn'ukat osunuy ayacat. Judeu ġu osunuy. Sirofenícia eipi bewiat osunuy.

— O'it axik kuġ — io'e. — Eġujēm cuy cebewi — io'e Jesus pe.

²⁷ — Ap! — io'e. — Judeu ġu ēn — io'e. — Koap puk ōn webekitkit puywan—Judeuyū buywan. Ġuyjom acā Judeu'ūmayū osubuywan — io'e. — Cedaġ ġu wuywebe webekitkit xat pum iūm ām akurice be. Icēm ġu du? — io'e Jesus ibuyxijojom.

²⁸ — Icēmān ēn e'em, Kariwa — ayacat o'e. — Imēnpit akuriceyū bekitkit pi nōmnōm acap wiwim mesa diotpe — io'e. — Ōn tak ewebe obuywacap wiwim akurice be ibi nōmnōm acap wiwiap puxim — io'e ayacat.

²⁹ — Icēmān ēn e'em — io'e. — Imēnpuye juy ecepit eduk'a kay — io'e. — Axik kuy oġujēm e'it pewi — io'e.

³⁰ O'jepit je'it kay. Je'it o'tobuxik po'i jexexecap pe. Axik kuy o'jēm cebewi. Xipat o'e.

³¹ Ġebuje Jesus o'jēm Tiro ka tēġatka bewi. Jepitpin pima o'kap Sidom ka daġ, 10 beatka daġ tak. O'ju iodi kay Galilía eipi beati kay.

³² Ġebuje ibureyū ya'ōpi'ūmat o'tujowat Jesus kay. Ya'ōpi'ūmat ya'ōbabi'ūm tak osunuy.

— Ebu juy esubumōġ ya'ōpi'ūmat pe imu'ada am — io'e ip Jesus pe.

³³ Ġebuje Jesus ya'ōpi'ūmat o'tujowat adeayū parakpewi. Jaġepūġ ma o'tujowat. O'jewebumuy ya'ōpi'ūmat a'ōpi be. O'jexi. Jebidim ya'ōpi'ūmat kō o'sukōmucay. ³⁴ Kabi kay jeapūnapūn pima, o'jepidowat.

— Efatá! — Jesus ja'ōm o'e cebe.

(Efatá “a'ōpi juy ja'ōpietok” iape). ³⁵ Ya'ōpi'ūmat o'jea'ōpietok ġebuje. O'jekōewut tak. Xipan o'e jekūyjojom. Xipan o'e kawēnwēn tak. Jesus o'jepit adeayū kay ya'ōpi'ūm tūibit eju.

³⁶ — Jesus ya'ōpi'ūmat a'ōpi o'ya'ōpimutok iap awēġ epeguwēn ġu warara'acayū be — io'e Jesus adeayū be.

Imēnpit biġ ma ip o'ġuwēnuwēn yawēġ.

³⁷ Yawēġ coco'ukayū itabēġbēġ o'e ip ijojom.

— Xipan acā xeku e'em — io'e ip jewewebe. — Ixe a'ōbi ya'ōpi'ūm tūibiyū jekūyjojom o'e ġasū bit. Ixe a'ōbi ya'ōkērē tūibiyū xipan kawēnwēn o'e ġasū bit — io'e ip.

8

¹ Ġuyjom ġuto adeayū oajēm Jesus kay. Ebaṗūġ kabiabun ixeyū mutaybitbin osunuy Jesus. Ixat ip oi'ūm. Jesus jeweuayū etaybitbinayū o'tomuwā jewekay.

² — Wetabotaidabotbot iteyū kay — io'e. — Xepxep xet oweju ip jekukum. Ĝasū bit ixtat'ūmĝu ip o'e — io'e. ³ — Jeduk'a kay ip imuyipit puje, e daĝ ma kuka juk ip o'tao'ūm'ūm repibun — io'e. — Pūĝpūĝ wūywi oajēmĵēm — Jesus o'e jeweju etaybitbinayū be.

⁴ — Apĕn iteyū xan acejat? Ka'ūmĝu ijoce — io'e ip Jesus pe.

⁵ — Pebūrū'a eyju pāo'a kuĝ? — Jesus o'e.

— 7 be ma — io'e ip.

⁶ — Epabik cuy ipi ju — Jesus o'e adeayū be—jexat kuĝ'ūmayū be o'e.

Ĝebuĵe Jesus ixan o'jat. 7 be o'yabu pāo'a.

— Bay, ĕn xipat — io'e. — Eyaūm ocexat'am pāo'a — Jesus o'e Deus pe.

Pāo'a o'yadakāt. O'yamu'acoĝ cīcā. Ya'ade jījā o'e.

— Juku. Epeyaūm cuy adeayū be — io'e Jesus jeweju etaybitbinayū be.

Yaūmūm o'e cebe ip ixeyū be yamu'ē'ē ām adeayū be. O'yamu'ē'ē ip cebe ip. ⁷ Axima kuĝ o'e ip pūĝpūĝ ma.

— Bay, ĕn xipat — io'e. — Axima eĝūm ocewebe — Jesus o'e Deus pe.

— Judaku — io'e. — Epeĝūm cuy adeayū be — io'e jeweju etaybitbinayū be.

O'yamu'ē'ē ip adeayū be.

⁸ Ĝebuĵe soat ip o'jo'o'o adeayū. Ibeĝbeĝ o'e ip Jesus pāo'a o'yamu'acoĝ puye. Ceweju etaybitbinayū cepoyat o'jat ip. Axima epoyat o'jat ip, pāo'a epoyat'a dak. 7 be o'yamunopapūn ip cepoyan yoba'a. ⁹ Ade jījā wuyjuyū o'jo'o'o. Ebadipdip mil o'jo'o'o.

Ĝebuĵe Jesus adeayū o'ĝuyipit ip tuk'a kay. ¹⁰ Ixe oōm kobe be jeweju etaybitbinayū eju. O'ju ip Dalmanuta eipi be.

¹¹ Fariseuyū o'ju Jesus kay. Jesus buyxijo ojuy ip o'ju.

— Ocewebe i'e ba'oreat cuy eĝubapuk ocewebe — io'e ip. — Iboap co buje, acetabun ĕn Deus xewiat iap kay — io'e ip cebe.

¹² Imĕn o'e ip Jesus buyxijoap ojuy. Jesus iĝuycūĝ o'e jekay itabut am ibu'u ip puye.

— Ap! — io'e cebe ip. — Eyju e'em “Ocewebe i'e ba'oreat cuy eĝubapuk ocewebe,” i — io'e. — Imĕnpit eybu'u'u eyetabut am okay. Imĕnpuye eywebe i'e ba'oreat oĝubapuk ĝu eywebe — io'e.

¹³ Ibocewi Jesus Fariseuyū o'suiwat. Oōm kobe be. O'ju wīnābu jeweju etaybitbinayū eju. ¹⁴ Pūĝ'a ma pāo'a kuĝ o'e ip kobe be. O'yaĝuyba'ūm ip wara'at'a dujowat am jexat'am. ¹⁵ Jesus o'jekawĕn ceweju ip.

— Fariseuyū epāo'a muyuhuhuptōm kay ĝu juy epesop, Herodes ebekitkit epāo'a muyuhuhuptōm kay ĝu dak — Jesus o'e.

¹⁶ — Apĕnpuye dak ixē kawĕnwĕn oceweju pāo'a muyuhuhuptōm? — io'e ip jewewebe. — Imĕn kawĕnwĕn oceweju pāo'a kuĝ'ūm puye wuyju — io'e ip.

¹⁷ Jesus itaybit o'e apĕn ip o'jekawĕn jewewebe iam. Imĕnpit pāo'a muyuhuhuptōm i'e buje, Fariseuyū emumutaybitbinap i'e ojuy osunuy.

— “Pāo'a kuĝ ĝu wuyju,” i'ūmĝu juy epe'e! — io'e. — Wekawĕn pa'arĕm tu eyxe? Eyetaybit ĝu du? — io'e. ¹⁸ — Eyetaybit ĝu eyetate ma'ĝu. Jekūyjom ĝu eyju, eya'ōpiehe ma'ĝu — io'e. — Eyaĝuyba'ūm wa'ōbacaam ma pāo'a oyamu'acoĝ iap kay — io'e. ¹⁹ — Pāo'a oyaūm 5000 beayū xat'am iap kay ĝebum ĝu du eyju? Pebūrū'a yoba'a epeyamunopapūnpūn yaepoyan? — io'e cebe ip.

— 12 beat'a yoba'a — io'e ip.

²⁰ — Ĝebum ĝu du eyju 7 be pāo'a oyaūm 4000 beayū xat'am iap kay? — io'e. — Pebūrū ico epeĝunopapūnpūn yaepoyan? — io'e.

— 7 be ico — io'e ip.

²¹ — Eyetaybit ĝu du ka'ūmān ma iba'ore owebe iam? — io'e Jesus.

²² Jesus oajēm Betsaida ka be jeweju etaybitbinayū eju. Iĝo ka watwat aĝokatkat o'tujowat Jesus kay—ita'ūmat.

— Ita'ūmat cuy eĝucay imu'ada am — io'e ip Jesus pe.

²³ Ĝebuĵe Jesus ita'ūmat o'subaixik. O'tujowat aĝoka bewi. Jebidi o'timōĝ ita'ūmat eta be. Jebu o'subumōĝ cebe.

— Ijojom tu ěn? — io'e.

²⁴ Ita'ũmat o'jeak.

— Aġokatkayũ jojom õn — io'e. — Imẽnpit awaydip co'i ip cũġcũġ oxe — io'e.

²⁵ Jesus jebu o'subumõġ ma'ġuto ita be xipan ġu ijojom puye. Kabia o'e ijojom ġebu je bit. Xipan o'e ijojom.

²⁶ Ģebu je Jesus ita'ũm tũibit o'ġuypit tuk'a kay.

— Ecepit cuy eduk'a be — io'e. — Eju ġu juy ikaboġatka kay — io'e.

²⁷ Ģebu je Jesus o'ju jeweju etaybitbinayũ eju. O'ju ip aġoka kay ika'ĩcatka kay. Cesaréia eipi daġ o'kap ip—Filipe eipi daġ. E daġ pima ip o'jekawẽn ceweju ip.

— Abu xe'e õn wuyjuyũ xe? — Jesus o'e cebe ip.

²⁸ — “Teku waram ġuto o'jetait'iat,” i'e'em ip soat wuyjuyũ — io'e ip. — “Teku João Batista—waram ġuto o'jetait'iat,” i pũġpũġpũġ e'em — io'e ip. — “Teku Elias—waram ġuto o'jetait'iat,” i'e'em warara'acayũ — io'e ip. — “Teku kuyjeat—Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat—waram ġuto o'jetait'iat,” i'e'em warara'acayũ — io'e ip.

²⁹ — Abu õn eyxe bit? — io'e.

— Ĕn Cristo—Deus emunaẽ ěn — Pedro o'e.

³⁰ — Omuwẽn ġu juy epe'e — io'e Jesus. — Adeayũ be: “Teku Deus emunaẽ,” i ġu juy epe'e cebe ip — io'e.

³¹ Jesus jaokaap o'ġuwẽn jeweju etaybitbinayũ be.

— Soat waġo õn — io'e. — Ipiatpi'ajom cĩcã õn — io'e. — Judeuyũ kukukayũ okay'ũm cĩcã je'e, Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukayũ dak, Judeuyũ epaĩyũ kukukayũ dak — io'e. — Oaokaat ip. Xepxep xet kap puje waram ocetait — io'e Jesus.

³² Cekawẽnbapuk cĩcã o'e cebe ip.

Ģebu je Pedro Jesus o'tujowat warara'acayũ xewi.

— “Oaokaat ip,” i'ũmġu juy ece! — io'e Jesus pe.

³³ Jesus o'jekorepẽn. Warara'acayũ jojom pima, jeweju etaybitbinayũ jojom pima dak, Pedro o'ġukorẽm.

— Mũġ ece! — io'e. — Satanás ekawẽn puxim ěn kawẽnwẽn. Satanás tak ibu'u owebe we'ũ ãm adeayũ beam! Deus aġuy daġ ġu ěn jewaġuyġuy—Satanás aġuy daġ acã — io'e.

³⁴ Ģebu je Jesus adeayũ o'tomuwã jewekay, jeweju etaybitbinayũ dak. O'jekawẽn ceweju ip.

— Oweju jeku pin pima, eywekay ma eyaġuyba'ũm cuy; eybu'um ġu dak cuy je'ũ ãm owebeam; wa'õ daġ tak cuy epeku — io'e. ³⁵ — Eybu'u je'ũ ãm owebeam pima, epe'ũ'ũ. Owebeam ey'ũ buje bit, soat em eyetait epesop kabi be eye'ũap tomukadi, kawẽn idipat muwẽn ãm eye'ũ buje dak — io'e. ³⁶ — Ajo-kuġ tak epesop soat tarekrek kuġ ipi daġat kuġ, eybiõġbuk ipiatpi'ajojoap pe imẽnpit? Ka'ũma kuġ ma! — io'e. ³⁷ — Tei'ũmġu soat em Deus xe wuydopapteim. ³⁸ Ģasũacat ikẽrẽat mujurũġrũġ. Deus kay jetabucap o'jepere ip. Okay'ũm cĩcã ip. Wa'õ kay ġu dak. Soat waġo õn. “Jesus ebekitkiyũ ġu oceju bit,” i'e'em ip. Wepit puje õn tak “Webekitkiyũ ġu eyju,” i oce'e cebe ip. Ocepit ma. Idip cĩcã je'e wecipap. Deus ekawẽn tojotjot'ukayũ eju ocepit—idip cĩcãayũ eju — io'e.

9

¹ — Deus soat kukukan pima ka'ũma ma ixẽ jo'ian je'e ya'õbacaan. Ixẽ xe ma epesop ixẽ soat kukukan pima. Ijo'ũm puje epe'ũ'ũ ġu pũġpũġ ey'in — io'e Jesus.

² 5 xet kap puje Jesus Pedro o'tujowat jeweju, João dak, Tiago dak. O'ju ip co'a kay—yaumat'a kay. Oajẽm ip. O'jeu ip.

Ģebu je Jesus o'jewemuwarurun itabun ip. ³ Cesay isopsep cĩcã o'e. Irut cĩcã o'e. Iba'ore wuywebe say murun am cesay rucap co'iam.

⁴ Ģebu je aypapayũ'ũm'ũm o'jebapuk iboce. Kabi kadiwi o'jebapuk ip. Moisés o'jebapuk, Elias dak. ⁵ Kawẽnwẽn osodop ip Jesus eju. Pedro o'jekawẽn Jesus eju.

— Ocemutaybitbin'ukat, xipat wuyju ijoceam — io'e Pedro. — Ebaũġ xijap cuy ocejomõġ—pũġ edopam, wara'at Moisés dopam, wara'at Elias dopam — io'e.

⁶ Itaybit ġu o'e jede am jeparara pibun. Pedro bureyũ dak iparara ip o'e. ⁷ Kabikerereat o'jebapuk. O'ġuba'arēm ip Jesusyũ.

Ġebuje Deus o'jekawēn kabikerereat pawi.

— Teku okpot — io'e. — Ikukpin cīcā oxe. Eya'ōpicūġcūġ cuy epesop ya'ō kay — io'e.

⁸ Ceweju etaybitbinayũ jeakaġ pima, xepxepayũ o'jeu ma'ġuto—kabi kadiwi oajēm'iaiyũ. Wara'acat ġu o'jojojo ip—Jesus acā.

⁹ Ġebuje Jesus o'jekawēn jewēju etaybitbinayũ eju. Co'a daġwi kopkom pima o'jekawēn ceweju ip.

— Ġasũ ġu juy epejojojoiap epeġuwēn adeayũ be — io'e. — Soat waġo ōn — io'e. — We'ũ buje waram ocetait. Waram wetait puje acā juy epeġuwēn epejojojoiap — io'e.

¹⁰ Imēneju kūyjobit osodop ip Jesus a'ō kay. O'jojojoiap o'ġuwēn ġu ip warara'acat pe. Imēnpit jewewēju ma ip o'jekawēn.

— Apēnpuye ixē o'e “Waram ġuto ocetait,” i? — io'e ip jewewebe ma.

¹¹ — Apēnpuye Moisés ekawēn ocemutaybitbin'ukayũ e'em “Elias koam omuyku,” i? — io'e ip Jesus pe.

¹² — Icēmān ōn e'em eywebe — Jesus o'e. — Elias co'iat koam omuyku adeayũ muisun ām. Adeayũ aġyumuwarurun je'e itabut am ip Deus kay — io'e. — Kuyje omuwēġaptup ip o'tupmubararak. Imēn e'em ibodup:

Ite ipiat supi'ajo jījā, i. Warēmtaġ ma ip ixē jukuk, i. Itakoma jījā je'e ip cekay, i'e'em ibodup — io'e Jesus.

¹³ — Icēmān ōn e'em eywebe. Elias co'iat kuy oajēm. Warēmtaġ ma ip o'jukuk. Ikērēm cīcā ip o'jukuk — io'e Jesus. — O'ġudadaibotbon cīcā ip. Kuyjeatup ekawēn taġ ikērēm ip o'jukuk — io'e.

¹⁴ Warara'acayũ kay, jewēju etaybitbinayũ kay yajēm puje, ade jījā wuyjuyũ o'jojojo yakokoreren ip. Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayũ Jesus eju etaybitbinayũ a'ōxikxiġ o'e ya'ōberen.

¹⁵ Jesus co buje adeayũ itabēġbēġ o'e ip ijojom. O'jedau ip cekay—Jesus kay.

— Ajēm tu? — io'e ip Jesus pe.

¹⁶ — Oajēm — io'e Jesus. — Apēnpuye eyju oweju etaybitbinayũ a'ōxikxiġ? — io'e.

¹⁷ — Ocemutaybitbin'ukat, axik opop okpot pe — io'e pūġ. — Ixe axik okpot a'ōmu'ūmu'ūm, ya'ōpimu'ūmu'ūm tak. ¹⁸ Axik pe ixē bu buje, okpot muy'at'an. Ibdopabok cēmcēm ibi bewi dak, jenūyekūnūykūnūy dak, ibaca'ūm e'em tak — io'e cebay. — Imēnpuye okpot otojot ekay. Ajēm awap “Axik cuy epeġujēm okpot pawi,” i juk oce ewēju etaybitbinayũ be. Imēnpit iba'ore o'e cebe ip imujēm ām — io'e Jesus pe.

¹⁹ — Eyetabut ġu Deus kay — io'e adeayũ be. — Puġūn oġuy eyxe? Ade koato eyxe oġuy bima dak, kuka eyetabut'ūm ma epesop okay — io'e. — Yaypan'isuat cuy epetojot okay — io'e Jesus cebe ip.

²⁰ Imēnpuye yaypan'isuat o'tujowat ip.

Jesus co buje, axik yaypan'isuat o'ġukutukutu jījā. Ipi ju o'at. O'jejorojoro dak ipi ju. Ibdopabok o'jēm ibi bewi.

²¹ — Puju ku ite ekpot o'e imēn? — io'e Jesus cebay be.

²² — Bekin pin ma — io'e. — Ade em imuy'at'an daxa be. Imu'akōmkōm idibi be imuy'ūap ojuy. Etabotaidabotbon cuy eġuy ocekey — io'e. — Ocebuywan cuy ece ewebe i'e but pima — io'e.

²³ — “I'e but ewebe bima,” i'ūmġu juy ece! Okay etabut pima etaybit ece'e soat i'e but owebe iam — io'e Jesus.

²⁴ — Wetabut cīcā ġu — io'e cebay. — Wetabutsū ma. Obuywan cuy ece wetabut cīcā am — io'e ya'ōberen ġebuje bit.

²⁵ Adeayũ o'jedau cekay ijo am. Ixeyũ jo buje, Jesus axik o'ġukorēm.

— Ejēm cuy cebewi — io'e wuyjuyũ a'ōmu'ūmu'ūm'ukat pe, ya'ōpimu'ūmu'ūm'ukat pe. — Waram pit eōm ġu juy cebe — io'e.

²⁶ Ğebuje axik o'jewāwāwā ya'ōberen. Ixe dak yaypan'isuat o'ğukutukutu jĵā. O'jēm cebewi. Yaypan'isuat ce'ūat puxim o'e. Imēnpuye:

— Oe'ū teku — io'e adeayū.

Tūybe ce'ū iān o'e ip.

²⁷ Imēnpit Jesus yaypan'isuat o'subaixik. O'ğu'ağobucēğ. Yaypan'isuat o'āy. Xipat o'e.

²⁸ Ukā be Jesus ōm puje, ceweju etaybitbinayū o'jekawēn ceweju.

— Apēnpuye ocewebe axik mujēm pa'ore o'e? — io'e ip.

²⁹ — Soat em ma Deus eju kawēnwēn'uk'ūm pima, iba'ore wuywebe ite buximat mujēm ām — Jesus o'e.

³⁰⁻³¹ Jesus waram ğuto je'ūap o'ğuwēn je'ūm awap. Jesus Galilēia eipi dağ oeku jewēju etaybitbinayū eju. Imutaybin ojuy ip oeku. Imēnpuye ibu'u o'e warara'acayū be itaybit am poce omuy iam.

— Soat wağō ōn — io'e. — Oūm ip okay itakomaayū be — io'e Jesus. — Oaokam ip. Xepxep xet kap puje bit, waram ocetait — io'e Jesus.

³² Imēn imutaybin ojuy o'e. Imēnpit pēğape ite o'e iam itaybit ğu o'e ip. Ade em cuk adi o'e'e cebe: — Ekawēn pa'arēm ocexe — i. Imēnpuye ibisūsūn o'e ip “Pēğape ēn e'em” i'e am cebe.

³³⁻³⁴ Ibocewi Jesus o'ju Cafarnaum ka be jewēju etaybitbinayū eju.

E dağ pima jewa'ōxikxiğ ip.

— Ōn ma warara'acat podi ma wa'ōbuyxiat! — io'e ip soat.

Oexexe ip Cafarnaum ka be.

Ğebuje Jesus o'jekawēn ceweju ip. Ukā be bima o'jekawēn ceweju ip.

— Apēn cuk epe'e eyewewebe e dağ pima? — io'e.

O'jede ğu ip, e dağ pima “Ōn ma warara'acat podi ma wa'ōbuyxiat,” i juk o'e ip puye. O'jewemusūsūn ip jede am.

³⁵ Jesus oabik.

— Eya'ōpicūğcūğ cuy — io'e. — Yoboğan pin pima, yopican cuy epesop. Soat puywatwan tak cuy epesop — io'e Jesus.

³⁶ Ixe dak bekicat o'subuixik. O'tujuajēm cepidase ip. O'yakobot. O'jekawēn ma'ğuto jewēju etaybitbinayū eju.

³⁷ — Bekitkit xipan cuy epejukuk, eyju webekitkit puye — io'e. — Xipan bekitkit kuğ pima, xipan okuğ tak epesop. Xipan okuğ pima, xipan omudocat kuğ tak epesop — io'e Jesus.

³⁸ Ğebuje João o'jekawēn Jesus eju.

— Kariwa — io'e. — Ağokatkat cuk ocejojojo — io'e. — Ibiōğbuk kērēat mujēmujēm o'e ijodiacayū bewi “Jesus a'ōbi ōn jemujēm,” i'e'em — io'e. — “Imēnmēn ğu bit,” i juk oce cebe, ixewewēju jekuku'uk'ūm puye — io'e.

³⁹ Imēnpit Jesus o'jede:

— “Imēnmēn ğu bit,” i'ūmğu juy epe'e cebe — io'e. — Wa'ōbi wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuğ pima, dao ğu kuka omuy — io'e. ⁴⁰ — Wuykay itakoma'ūmat wuykadiat — io'e. ⁴¹ — Icēmān ōn e'em eywebe. Wara'acat idibi tiūm eywebe tikōn ām eyju Cristo ebekitkit puye. Deus tak xipacat je'ğūm cebe — io'e.

⁴² — Bekicat mubu'un puje okay itabut am, ikērēat mujurūğrūğ eyju, okay itabucat mubu'un puje. Imubu'un puje, Deus cuy ipiat supi'ajoat eykay. Imēn ey'e awap, xipat kuka juk o'e wita'a yaboğat'a mukirik am eyağobu eju idibi be eymuakōm. Imubu'un'ūm piam Deus kuka juk ipiat o'supi'ajoat ğu eywebe — io'e. ⁴³ — Eybum ikērēat mujurūğrūğ pima, epeywebudakat cuy — io'e. — Xipat kuka o'e eyōm ām kabi be pūğpu bima dak. Xipat ğu kuka o'e eyōm ām ipiat'ajojoap pe xepxepu ma—daxa epirēm'ūmap pe — io'e. ⁴⁴ — (Iboce iohe ğu—soat em ma ierep. Daxa dak jepirēmrēm ğu). ⁴⁵ Ikērēat mujurūğ ām soat em eyju buje, epeyweidakat cuy — io'e cebe. — Xipat kuka o'e eyōm ām kabi be eyeicuğ tak. Xipat ğu kuka o'e eywebe eyxik am ipiat'ajojoap pe xepxep im ma — io'e. ⁴⁶ — (Iboce iohe ğu—soat em ierep. Daxa dak jepirēmrēm ğu). ⁴⁷ Eyetam ikērēat

mujurũgrũg pima, epeyeweta'uk cuy! — io'e. — Xipat kuka o'e eyõm ãm kabi be pũg etam tak—soat ma Deus a'õ kay iap pe. Xipat gũ kuka o'e eywebe eyxik am daxaboğ pe xepxep eta bima — io'e. ⁴⁸ — (Iboce iohe gũ—soat em ierep. Daxa dak jepirẽmrẽm gũ. Iboceayũ soat em ipiatpi'ajojom e'em) — io'e Jesus.

⁴⁹ — Wuyju puybit muyunuyun iğẽmap puxim. Imẽnpuxim Deus tak ipiat pi'ajoan wuywebe, wuywebe ikẽrẽat mujurũgap puxixim — io'e. ⁵⁰ — Kawta tayu bima, xipat cĩcã. Tayu'ũm pima bit, xipat gũ. Apẽğãm tak takuğ kuka acesop? Taxik am acã. Kawta tayuat pit xipat. Xipan cuy epeyewekuk eyju dak — io'e.

10

¹ Jesus oajẽm Judẽia eipi kay. Jordãodi wĩnãbu oajẽm.

Ğebuje ade jĩjã wuyjuyũ o'je'awero ma'ğuto Jesus kay. Adeayũ mutaybitbin'uk osunuy iap puxim imutaybitbin ma'ğuto o'e waram. ² Fariseuyũ oajẽm. O'jekawẽn ip ceweju ya'õmukorẽm ojuy.

— Wuyawẽwẽap ekawẽn tağ tu wuytayxi epereperem? — io'e ip Jesus pe.

³ — Apẽn wuy'ajore Moisés o'e kuyje? — io'e.

⁴ — “Eytayxi epere ojuy bima otayxim gũ ece gãsũ bit iaptup cuy epetupmubararak cekay,” i juk o'e Moisés — io'e ip. — “Epetupũm cebe eytayxi be. Tup ùm puje, xipat eytayxi epere am,” i juk o'e Moisés — io'e ip Jesus pe. — Itayxi epereap cũğ ma osunuy Moisés xe. Pãm exe? — io'e ip cebe ya'õmuwarurunap ojuy.

⁵ — Moisés imẽn o'e eybu'u jĩjã ya'õ dag jekum puye — io'e Jesus. ⁶ — Kuyje bit imẽn gũ o'e. Kuyje Deus soat o'ğugẽ — io'e. — Ağokatkat o'ğugẽ, ayacat tak. Ixeyũ o'ğugẽ xepxem ma jekuku am. ⁷⁻⁸ Imẽnpuye jetayxi bu buje, ağokatkat cẽmcẽm jebay duk'a bewi. Jetayxi eju cucum. Jektop pu buje ayacat tak cẽmcẽm jexi duk'a bewi. Jektop eju cucum. Xepxep ma ip. Imẽnpit pũğat puxim ip o'e jewekuğ soat em jeweweju ip cucum puye. ⁹ Deus xe ip pũğ ma. Imẽnpuye eytayxi juy epeyepere gũ — io'e Jesus.

¹⁰ Ğuyjom uk'a be oõm ma'ğuto Jesus, ceweju etaybitbinayũ dak.

— Ekawẽnpa'arẽm ocexe — io'e ip Jesus pe. — Ocetayxi epeream cuy ocemutaybin — io'e ip cebe.

¹¹ — Ağokatkat jetayxi epere buje wara'at pu am jetayxim, ikẽrẽãn e'em koapat pe—jetayxi be — io'e. ¹² — Imẽnpuxim ayacat jektop epere buje wara'at pu am jektom, ikẽrẽãn e'em koapat pe jektop pe — io'e cebe ip.

¹³ Iboceayũ je'iyũ o'tujowat ip Jesus kay Deus cuy xipan jeykuk i'e am.

— Bekitkit gũ juy epetujowat Jesus kay — io'e ceweju etaybitbinayũ bit cebe ip.

¹⁴ Jesus itakoma o'e jewegu etaybitbinayũ kay bekitkit tujowat ojuyacat o'ğukorẽmrẽm ip puye.

— “Bekitkit gũ juy epetujowat Jesus kay,” i'ũmgu juy epe'e — io'e cebe ip. — Āğ jeedot ip okay — io'e. — Ixeyũ buximayũ jeeõm kabi be soat Deus a'õ kay kũyjobit pima. Jeeõm ip ibu'u'ũm puye ip Deus pe jekukan — io'e. ¹⁵ — Icẽmãn õn e'em eywebe. Bekitkit ibu'u gũ Deus pe jekuk an. Deus pe eykuk an eybu'u bima, Deus xe gũ epesop soat Deus a'õ kay kũyjobit pima — io'e.

¹⁶ Bekicat o'yakobot. O'jekawẽn Deus eju.

— Bay, xipan cuy iteyũ bekitkiyũ ejukuk — io'e.

¹⁷ Ibutut adeat o'ju Jesus kay. Jesus cu ojuy bima ağokatkat daudaum oajẽm cekay—yaypan'isuat. O'jẽğ'aecõğcõğ cewap, Jesus ya'õbuyxi cexe buye.

— Kariwa, — io'e. — Ēn xipat cĩcã. Soat em Deus xe onuy pin wetait. Apẽntak oce soat em cexe onuy ãm? — io'e Jesus pe.

¹⁸ — Apẽnpuye ĩn e'em owebe “Xipat cĩcã ĩn,” i? — io'e. — Ka'ũmgu xipacat—Deus acã — io'e. ¹⁹ — Kuy etaybit apẽn Moisés o'e wuye'ajojoyũ'ũm'ũm pe iam — io'e. — Imẽn o'e: warara'acat epeyaoka gũ juy, i; wara'acat tayxi kay gũ juy, i dak; eybukuruğ gũ juy epesop, i dak; napa gũ juy epe'e, i dak; warara'acat epeğuykukuku gũ juy, i dak; xipan

cuy eyebay epejukuk, eyxi dak, i dak. Imēn Moisés o'e kuyje. Kuy etaybit ijom soan — io'e Jesus.

²⁰ — Kariwa, soat ijop ekawēn taḡ ojekukuku bekin pin ma — io'e.

²¹ Jesus xe ibubut adeat ikukpin cīcā o'e.

— Wara'an puk ece ḡu — io'e. — Eju — io'e ibubut adeat pe. — Soat ebubut cuy eteida. Ibo juy dinheiro tei'ūma eḡūm tadaybocayū be — io'e. — Imēn e'e buje, ade je'e ebubut kabi be — io'e. — Imēn e'e buje juy ejot oweju — io'e Jesus.

²² Cekawēn co buje iḡuycūḡ cīcā o'e. Itakoma dak o'e. Iḡuycūḡ ma o'jēm Jesus xewi ibubut ade jījā buye. Tacup o'e jebubun. O'ju ḡu Jesus eju.

²³ Imēnpuye Jesus jakokoreren o'jeak adeayū kay. Ixe dak o'jekawēn jewēju etaybitbinayū eju.

— Iba'ore jījā ibubut adeat ōm ām kabi be — io'e. — Ibu'u jījā ip Deus a'ō kay am, itabut cīcā ip jebubut kay buye — io'e.

²⁴ Ceweju etaybitbinayū itabēḡbēḡ o'e ip ijojom cekawēn co buje.

Imēnpuye Jesus o'jekawēn ma'ḡuto ceweju ip.

— Tapupuyū, iba'ore jījā ijodiacat ōm ām kabi be. Ibu'u ip Deus a'ō kay am — io'e. ²⁵ — Camelo ikap pa'ore awi daobi'atok taḡ. Imēnpit ibodi ma iba'ore ibubut adeat ōm ām kabi be — io'e.

²⁶ Jewaḡuymuḡēḡēm o'e ip.

— Abu be dak jewedaxijo but? — io'e ip.

²⁷ Ḡebuje Jesus o'jeak cekay ip.

— Wuywedaxijo ba'ore soat em Deus xe wuydop am — io'e cebe ip. — Deus pe bit wuydaxijo but. Soat i'e but Deus pe — io'e Jesus.

²⁸ — Kariwa! Kuy soat ocesuiwat ewēju jeku am — io'e Pedro.

²⁹⁻³⁰ — Icēmān ōn e'em eywebe — io'e Jesus. — Eyju okay jījā. Eyju kawēn idipat muwēn pin cīcā soat kaka watwat pe. Imuwēḡap ojuy eybubut epere buje, ade epejat wara'at eybubun. Eyduk'a epere buje, ya'ade epeyabu eyduk'am—100 beat'a. Eywaḡo epere buje, “owaḡo” i epe'e adeayū be—100 beayū be. Eykitpit epere buje, “okitpit” i epe'e adeayū be—100 beayū be. Eyxi epere buje “oxi” i epe'e adeayū be—100 beayū be. Eyebay epere buje “webay” i epe'e adeayū be—100 beayū be. Eyebekitkit epere buje, “webekitkit” i epe'e adeayū be—100 beayū be. Eykat epere buje ade epejat eykan—100 be. Warara'acayū je'e itakoma eykay. Ipiat supi'ajoat ip eywebe. Guyjom pit Deus xe epesop kabi be. Soat em epesop cexe eyetabēḡ — io'e. ³¹ — Ade ya'ōbuyxiayū'in yopicayūm jeedop ip. Ade yopicayū'in ya'ōbuyxiayūm jeedop ip — io'e Jesus.

³² Waram Jesus je'ūmap o'ḡuwēn. Jewēju etaybitbinayū eju cum o'e e daḡ Jerusalém ka kay. Jesus o'ju koap. Ḡasū ixeyū o'ju tomuju. Yaḡuybabi'ūm'ūm ip osodop. Iparara osodop ip warara'acayū ixeyū nomujuayū. Jesus 12 beayū o'tomuwā jewekay.

³³ — Eya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop! — io'e cebe ip. — Jerusalém ka kay cum wuyju. Soat waḡo ōn. Oūm ip okay itakomaayū be, paīyū kukukayū be, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū be dak. “Ikērēat kuḡ ēn Deus xe, ocexe dak,” i je'e ip owebe — io'e. — “Eje'ū juy,” i je'e ip owebe — io'e. — Judeu'ūmayū be oūm ip — io'e. ³⁴ — Owaywayway jījā je'e ip. Jetakomaap pibun ip omuxi. Omupokupok ip. Ḡebuje oaoka ip — io'e. — Xepxep xet kap puje bit, waram ḡuto ocetait — io'e Jesus.

³⁵ Ḡebuje Tiago oajēm Jesus kay, João dak. Zebedeu ipotpoyū osodop ip.

— Kariwa — io'e ip. — Ocemuojuyjuy eḡūm ocewebe — io'e ip.

³⁶ — Ajo ojuyjuy eyju oxewi? — io'e Jesus.

³⁷ — Soat kūyjobit a'ōkay bima āḡ ocabik exe ixeyū kuk am ewēju—pūḡ oce'in eba'at kadi, wara'at eba'ūḡat kadi — io'e ip. — Soat kūyjobit a'ō kay iap idip cīcā je'e — io'e ip.

³⁸ — Ap! — io'e. — Eyetaybit pun'ūma eyju iboap ojuyjuy oxewi. Apēn osupi'ajo iap puxim tu eyju dak epesupi'ajo? — io'e.

³⁹ — Hm hm — io'e ip. — Ocejū dak ipiat ocesupi'ajo ebuxim ma.

— Imên ma — io'e. — Ipiatpi'ajojom pima bit, “Ipiat esupi'ajoat ġu juy ocewebe,” i du epe'e? — io'e Jesus.

— Ap! “Ipiatpi'ajoat ġu juy ocewebe,” i'ümġu oce'e! — io'e ip.

⁴⁰ — Ha'a — io'e Jesus. — Obuxim ma eyju dak ipiat epesupi'ajo — io'e. — Ōn ġu bit e'em: “Abik cuy oba'at kadi oba'ūġat kadi,” i. Webay imên i'e but. Ixe ma oweju adeayū kukayū nuy âm o'ġuxipan. Ixe ma je'e abuyū jabik iboce iap — io'e Jesus.

⁴¹ Xepxepayū ekawên co buje, warara'acayū ceweju etaybitbinayū itakoma o'e ip cekay ip—Tiago kay, João kay dak. ⁴² Imênpuye: — Epesot cuy okay — io'e Jesus cebe ip.

— Eyetaybit Judeu'ūmayū kukukayū soat em ya'ōpuruġ jebekitkiyū mujujum iam — io'e cebe ip. — Ikukukayū soat em e'em “Oca'ōbuyxi jījā,” i. Biġ ma ip jebekitkiyū mukapikiġ,” io'e. ⁴³ — Eyju bit—imên ġu juy epeyewekuk. Kariwaboġ pin pima, warara'acat puywatwan cuy epesop! — io'e. ⁴⁴ — Ya'ōbuyxian pin pima, tei'ūma epeyekapik cuy warara'acat peam — io'e Jesus. ⁴⁵ — Imëntak soat waġo ōn. Warara'acat pe obuywat am ġu ojot ijodi. Warara'acat puywatwat'ukan ojot. Adeayū daxijo am ma ojot. Soat em itabēġ jeedop ip kabi be, oje'ū buye — io'e.

⁴⁶ Ibocewi Jesus oajēm Jericó ka be jeweju etaybitbinayū eju. O'jēm ip Jericó ka bewi wuyjuyūxirixiri eju.

Ġebuje Jesus oajēm ita'ūmat kay. Ita'ūmat xik'i osunuy e bitakobe. Ibutet Bartimeu i osunuy. Timeu ipot osunuy. Kapkamayū xewi dinheiro ojuyjuy'uk osunuy ita'ūm puye.

⁴⁷ — Jesus Nazareno omuyku — io'e ip kapkamayū Bartimeu be.

Iboap co buje, ita'ūmat o'jewāwā Jesus kay. O'jewāwā ya'ōberen.

— Jesus! Ĕn Davi'ūm naxeġebit — io'e — wuye'ajojoyū'ūm'ūm kukukat naxeġebit — io'e. — Etabotaidabotbon cuy eġuy okay! — i o'jewāwā ya'ōberen.

⁴⁸ Imênpuye adeayū ita'ūmat o'ġukorēm.

— Ecemūġ! — io'e ip. — Ecewāwā ġu juy! — io'e adeayū Bartimeu be.

Imênpit biġ ma o'jewāwā ya'ōberen.

— Jesus! Davi'ūm naxeġebit! Etabotaidabotbon cuy eġuy okay — io'e.

⁴⁹ Ibocewi Jesus o'jecū e bidase.

— Ita'ūmat cuy etomuwā — io'e Jesus adeayū be. Ita'ūmat o'tomuwā ip.

— Epararam ġu eġuy! — io'e ip cebe. — E'āy. Jesus enomuwāwām — io'e ip ita'ūmat pe.

⁵⁰ Bartimeu jeekabek o'joxik ġebuje jecokcok pibun. Dao ma o'āy. Jesus kay o'jedau.

⁵¹ — Ajo-kay ĩn oxewi? — io'e Jesus ita'ūmat pe.

— Ocemutaybitbin'ukat, wecoat pin oce! — io'e ita'ūmat.

Ġebuje Jesus o'jekawên ita'ūmat eju.

⁵² — Ecepit cuy eduk'a kay — io'e. — Kuy ece'ada okay etabut puye — io'e Jesus.

Ita'ūm tūibit o'jecoan ġebuje bit. Dao ma o'e ijojom. Xipan o'jojojo. Ixe dak o'ju Jesus eju e daġ.

11

¹ Jesusyū oajēm Jerusalén ka be. Jerusalém ka tēġ pima ip oajēm Betfagé ka tēġ Betânia ka tēġ tak, Oliveira dip'a tēġ tak. Jesus xepxep jeweju etaybitbinayū o'ġuju ikaboġatka be—Jerusalém ka be.

² — Epeju juy aġoka kay—wuywapatka kay — io'e cebe ip. — Eyajēm'isu ma jumento epetobuxik—yaypan'isuat, ikirikat, yakpi jeje ibit'ūmat. Epeġuwekap cuy — io'e. — Epetojot cuy okay — io'e cebe ip. ³ — “Apēnpuye eyju jumento dujowan?” i'e buje eywebe ijoccat, “Ocekariwa buk cekay darem ma,” i juy epe'e cebe. “Ġaxīn ma waram ocetujupit eykay,” i juy epe'e cebe — io'e Jesus.

⁴ O'ju ip. Oajēm ip jumento kay. Jumento o'tobuxik ip—yaypan'isuat. Uk'a ukpibubu be o'tobuxik ip. Ikirik xintabi be o'tobuxik ip. O'ġuwekap ip.

⁵ — Apēnpuye eyju jumento dujowan? — io'e iboceayū cebe ip.

⁶ — Ocekariwa buk cekay darem ma — io'e ip. — Ğaxīn ma waram osetujupit eykay — io'e xepxepayū cebe ip.

— Ha'a. Epetujowat — io'e iboceayū xepxepayū be.

⁷ Jumento o'tujowat ip Jesus kay. Jeekabek ip o'jomōḡ jumento ukxabi jeje. Jesus oabik iekabek ceje jumento ukxabi jeje. ⁸ Adeayū jeekabek o'ḡupayapaya ip Jesus ajēmap taḡ e daḡ. Warara'acayū uktup o'tuptakat koḡūnpi daḡatup. O'tupmōḡmōḡ ip e daḡ.

— Wuyekabek ajomōḡ cuy e daḡ — io'e ip. — Ya'ōbuyxiat omuyku! Uktup atupmōḡ ixe dobede am — io'e ip jewewebe.

⁹ Jesus wap iju'ibiyū o'jewāwā ya'ōberen icokcok cīcā buye, tomujuayū dak.

— Deus xipat cīcā! — io'e ip. — Teku omuyku Deus a'ōbi! — io'e ip ya'ōberen. — Deus a'ōbacaap kuḡ teku! Teku xipat cīcā — io'e ip. ¹⁰ — Teku ijodiacat kukukan jeenuy apēn cuk adi Davi wuy'ajoreyū kukukan osunuy iap puxim. Deus ya'ōbuyxi jījā. Idip cīcā! — io'e ip Jesus mucokcokcoḡ.

¹¹ Ğebuje Jesus oajēm Jerusalém ka be. Oōm Deus eju kawēnwēnap'a be—yaboḡat'a be. O'jeak soat kay—uk'a beat kay. O'ju jewēju etaybitbinayū eju, Betânia ka be jexet am. O'ju ip katpuje jījā buye. Xet. O'xet ip Betânia ka be.

¹² Kuyaje Jesusyū o'jēm Betânia ka bewi. Cucum pima Jesus ire o'e. ¹³ Wūy wi figueira'ip o'yopcoco—yoptuptepat'ip. Yajom o'ju ya'a'e paxi iam. Yop xe yajēm puje o'yadobuxik ḡu. Tup acā o'tuptobuxik ya'a'e ḡu buk puye.

¹⁴ Ğasū bit a'a'e ḡu ecesūy wuyjuyū be ya'oap puxim! — io'e Jesus yop pe.

Ceweju etaybitbinayū iboap o'ya'ījojo ip.

¹⁵ Ğebuje Jesusyū oajēm ma'ḡuto Jerusalém ka be. Oōm ip Deus eju kawēnwēnap'a be—yaboḡat'a be. Itakoma o'e wuyjuyū muḡuykukuku'ukayū kay—uk'a eaki korerenayū kay. Puca deidada'ukayū o'ḡujēm uk'a bewi, puca bubu'ukayū dak. Wūn'i. Jesus dinheiro mutrokakan'ukayū emesa o'ḡuy'at. Wūn'i. Pukaso deidada'ukayū abikbikap tak o'ḡuy'at jetakoma pibun.

¹⁶ — Ğasū bit cuy eybubut epetujukap ḡu Deus eju kawēnwēnap'a daḡ—yaboḡat'a daḡ — io'e ya'ōpuruḡ cebe ip.

¹⁷ Uk'a beayū mutaybitbin o'e.

— Imēn e'em Deus kawēntup:

Oduk'a soat ka daḡwiacat oweju kawēnwēnap'am je'e, i'e'em Deus ekawēntup. Imēn e'em Deus ekawēntup — io'e Jesus. — Eyju bit oduk'a be ajēmjēmayū muḡuykukukum dinheiro bu am. Imēn oduk'a epeyamuwexat ibukurukat dopdopap'am — io'e.

¹⁸ Jesus ekawēn o'ya'ījojo paīyū kukukayū, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak. Itakoma jījā o'e ip cekay. “Apēntak Jesus aceyaoka?” iap kay ip o'jewaḡuy. Adeayū bit “Jesus itaybit cīcā Deus ekawēn ocemutaybit am” i'e'e'uk osodop ip. Imēnpuye paīyū kukukayū iparara o'e ip Jesus aokaap puxim.

— Apēn tak iba'arēm ma Jesus aceyaoka? — io'e ip jewewebe.

¹⁹ Katpuje Jesusyū o'jēm ikaboḡatka bewi. O'jepit ip Betânia ka be jexet am. Xet. O'xet ip.

²⁰ Kabia'isu ma o'kop ip. O'jēm ip ma'ḡuto. O'kap ip figueira'ip tēḡ ma. O'yopkaraw ḡasū bit tābu daḡwi. ²¹ Pedro ḡebum o'e “Ḟasū bit a'a'e ḡu ecesūy” io'e iap kay.

— Ocemutaybitbin'ukat, ak'i ece! — io'e Pedro. — Eyopmukorēmiat'ip o'yopkaraw—figueira'ip — io'e.

²² — Eyetabun cuy epesop Deus kay! — io'e Jesus. ²³ — Deus kay eyetabut pima, “Wede ece ijocewi” i'e but eywebe co'a be, “Idixidi be juy aakōm” i dak — io'e. — Eyetabut pima, Deus co'a yamuakōm idixidi be — io'e. — “Yaakōm paxi?” i ey'e'ūm pima, yamuakōm tak — io'e. ²⁴ — Deus xewi iojuy buje, eyetabun cuy epesop “Ite ma Deus je'ḡūm owebe” iap kay. Eyetabut pima, epejat ma — io'e. ²⁵ — Deus eju kawēnwēn pima, eyaḡuyba'ūm cuy epesop apēn cuk adi wara'acat pe ikērēm eykuk iap kay. Eyaḡuyba'ūm puje, eyebay dak kabi beat yaḡuyba'ūm apēn cuk adi ikērēat epeḡuḡē iap kay. Ikērēat ju'uk eywebewi

— io'e Jesus. ²⁶ — Apĕn cuk adi warara'acat pe ikĕrĕm eykuk iap kay eyaġuyba'ŭm'ŭm pima bit, Deus tak yaġuyba'ŭm ġu apĕn cuk adi ikĕrĕat epeġuġĕġĕ iap kay — io'e Jesus.

²⁷ Oajĕm ma'ġuto ip Jerusalĕm ka be. Deus eju kawĕnwĕnap'a ekorara be xĭġxĭġ pima paĭyŭ kukukayŭ o'ju Jesusyŭ kay, Moisés ekawĕn imutaybitbin'ukayŭ dak, Judeuyŭ kukukayŭ dak.

²⁸⁻³⁰ — Abu-a'ōbi ija'a beacat eġujĕm? — io'e ip Jesus pe. — Abu dak “Eġujĕm cuy,” i juk o'e ewebe? — io'e ip cebe.

— Abu-a'ōbi João Batista'ŭm ijoceacat mubatisasan'uk osunuy? — io'e Jesus. — Deus a'ōbi du? Ijodiat a'ōbi ġu xe'e? — io'e cebe ip. — Eywebe iboap muwĕn puje, ōn tak abu-a'ōbi ōn jekukum iap oġuwĕn eywebe — io'e Jesus.

³¹ Iboap co buje o'jekawĕn cĭcā ip jeweweju.

— Apĕn kuka ace cebe? — io'e ip jewewebe. — “Deus a'ōbi” i wuy'e buje, “Apĕnpuye dak eyetabut ġu epesop cekay?” i kuka o'e Jesus wuywebe — io'e ip jewewebe. ³² — “Ijodiat a'ōbi,” i wuy'e buje bit, adeayŭ kuka itakoma jĭjā o'e wuykay — io'e ip. — Soat ip itabut João Batista'ŭm Deus a'ōbi oekuku iap kay — io'e ip jewewebe.

³³ Imĕnpuye:

— Ocetaybit ġu — io'e ip Jesus pe.

— Ka — io'e. — Abu-a'ōbi João Batista oeku iap epeġuwĕn ġu owebe. Ōn tak abu-a'ōbi ōn jekukum iap oġuwĕn ġu eywebe — io' e.

12

¹ Ģuyjom Jesus wuymutaybitbinap ekawĕn o'ġuwĕn cebe ip.

— Aġokatkat uvadip o'tiptaida — io'e Jesus. — Tiptaida buje, korara o'ġuġĕ. Uvadip koreren korara o'jomuy. Uva'abidi muwesōġsōġap o'ġuġĕ. Uvadip wiwiap'a o'yamuy—umat'a. Warara'acayŭ o'jomuy tip wiwi an. Uva'a'in kuka o'yaŭm tip-wiwi'ukayŭ be ya'ade tip wiwipteim. Wara'at'a'in kuka o'yabu jexat'am. Kadai iwat wara'at ka kay o'ju.

² — Yabubuap ekaxi ajĕm puje, kadai iwat jebuywatwat'ukayŭ o'ġuju tip wiwi'ukayŭ kay jekadai'a bu am.

— “Oxat'a juy epeyadujupit okay,” io'e cebe ip — io'e Jesus.

³ — Imĕnpit tip wiwi'ukayŭ ibuywatwat'ukayŭ o'jat. O'yaokaka ip. Ibui puġ ma ip o'ġuypit kadai iwat kay. Oajĕm ip — io'e Jesus.

⁴ — Waram ġuto wara'at jebuywatwat'ukat o'ġuju. O'yamupāupā ip. Warĕmtaksuġ ip o'e cebe. O'jepit ip jebui puġ ma kadai iwat kay — io'e Jesus.

⁵ — Waram ġuto warara'acayŭ jebuywatwat'ukayŭ o'ġujuju. Pŭġpŭġpŭġ ma imujum. Imĕn ma ikĕrĕm ip o'jukuk. Pŭġpŭġ o'yamupāupā ip. Warara'acayŭ o'yaokaka ip. Poġ. Oe'ŭ'ŭ ip. O'jepit ip jebui puġ ma kadai iwat kay — io'e Jesus.

⁶ — Pŭġ ma o'jepoyat cexe—ipot acā — io'e Jesus. — Cexe ikukpin cĭcā osunuy. Amām jekpot ma o'ġuju.

— “Ibuyxim ip okpot jukuk,” kadai iwat o'e jewebe ma — io'e Jesus.

⁷ — Imĕnpit uvadip wiwi'ukayŭ o'jekawĕn jeweweju. “Ak'i! Kadai iwat ipot omuyku!” io'e ip jewewebe. “Cebay e'ŭ buje, ite ma kadai iwan je'e. Ģa'a ayaoka. Wuyju ma uva dip iwan ace'e!” io'e ip jewewebe — io'e Jesus.

⁸ — Ģebuje ipot o'jat ip. O'yaoka ip. Poġ. Oe'ŭ. Xik. Ijebit o'joxik ip uva dip pewi — io'e Jesus.

Imĕn wuymutaybitbinap ekawĕn o'ġuwĕn cebe ip.

⁹ — “Āġ puk jeedop ip,” i du je'e uva dip iwat? — io'e Jesus Judeuyŭ kukukayŭ be. — Imĕn ġu je'e! Ixe je'ju jekadaidip wiwi'ukayŭ aoka am — io'e. — Warara'acayŭ jomuy uva dip wiwian — io'e. ¹⁰ — Imĕn e'em Deus ekawĕntup:

Uk'a muymuy'ukayŭ o'e “Ite'a xipat ġu wita'a” i, i. Yakĕrĕ o'e cexe ip, i. O'yaxik ip, i. Warara'acat pit o'e “Ite'a yadip ma” i, i. Uk'a muycemucemap'am o'e, i. ¹¹ Iboap xipat cĭcā wuyxe, Deus imĕn o'e buye, i'e'em Deus ekawĕntup.

Iboaptup epetupcoco ġu du? — io'e Jesus cebe ip—Judeuyū kukukayū be.

¹² Iboap ekawēn co buje:

— “O'yaxik'iaiyū buxim eyju!” i'e ojuy osunuy Jesus wuywebe — io'e ip jewewebe. — “Tip ipot o'yaoka'iaiyū buxim eyju” i'e ojuy osunuy wuywebe — io'e ip jewewebe.

Jesus daomūn ojuy o'e ip. Imēnpit iparara o'e ip ixē daomūnap puxim adeayū buxim iparara buye. Imēnpuye Jesus o'suiwat ip—taomūn ojuyayū. Ixeyū dak o'jēm.

¹³ Ġebuje Judeuyū kukukayū Fariseuyū o'ġuju ip Jesus kay. Iecuġap Herodes ebekitkit tak o'ġuju ip cekay. Ixeyū o'ġuju ip Jesus a'ōmuwarurun ojuy. “Ēn iecuġap muymuy” i'e ojuy osodop ip. ¹⁴ Oajēm ip.

— Kariwa — io'e ip. — Soat em ēn icēmān e'em — io'e ip. — Apēn Deus ibikuy ocewebe jeku am iam ēn ocemutaybitbin — io'e ip. — “Iġo du xipat exe?” i'ūmġu ēn e'em warara'acat pe emutaybit am. Kacūġ kadiat cocoap tomuju ġu ēn e'em “Teku xipat” i — io'e ip. — Roma ka kukat wuyedinheiro ojuyjuy cebe teidadam—César be. Teida buje wuyawēwēap ekawēn taġ ġu kuka ajeku? ¹⁵ Aceteida xe'e? Aceteida ġu xe'e? — io'e ip.

César ip o'jomuyat pin Jesus pe. Imēnpit Jesus itaybit o'e wa'ōmuwarurun ojuy ip iam.

— Apēnpuye eyju wa'ōmuwarurun ojuy? — io'e. — Dinheiro isurūġat cuy epetojot owebe. Ojojo buk — io'e Jesus.

¹⁶ Dinheiro isurūġat o'tojot ip cekay.

— Abu-biōġbuk ija be dinheiro be? — io'e. — Abu-butet tak ija be? — Jesus o'e.

— César biōġbuk, ibutet tak — io'e ip.

¹⁷ — Cemuojujuy epeġūm César be—wuyeipi kukat pe — io'e. — Deus pe dak cuy epeġūm cemuojujuy — io'e Jesus.

— Itaybitbin ma o'jede — io'e ip jewewebe.

Iba'ore o'e ip cebe ya'ōbu am.

¹⁸ Saduceuyū o'ju Jesus kay ġebuje bit. Tūybe wuye'ū buje waram acejetait ġu iān o'e ip. O'jekawēn ip ceweju.

¹⁹ — Ocemutaybitbin'ukat — io'e ip. — Imēn Moisés wuymutaybitbin:

Iwaġo e'ū buje, jekitpit jewebumūn cuy jewaġo'ūm tayxibuk eju itayxibuk i'it'et'ūm pima, i. I'itkap puje, iwaġo'ūm ipot tieġ kuka o'e i'it, i.

Imēn Moisés o'ġutaybin kuyje — io'e ip. — Imēn e'em Deus ekawēntup — io'e ip. ²⁰ — 7 be ikitpitpiyū osodop ip — io'e ip. — Koapat o'jewebumūn. Ixe koapat'ūm jekpotpet'ūm puxen ma oe'ū — io'e ip. ²¹ — Ġebuje ikitpit o'jewebumūn jewaġo'ūm tayxibuk eju. Ixe tomujuat'ūm tak jekpotpet'ūm puxen ma oe'ū. Imēnpuxim ma oe'ū wara'at'ūm ikitpit'ūm tomujuat'ūm — io'e ip. ²² — Ibocewi 7 beayū soat o'je webumūnmūn ip jewaġo'ūm tayxibuk eju—pūġ eju ma. Soat ip oe'ū'ū jekpotpet'ūm puxen ma. Soat oe'ū ip pima, ayacat'ūm tak oe'ū — io'e ip. ²³ — Waram ce'ū'ūayū etait puje, abu-tayxim xe'e je'e? — io'e ip. — Soat 7 beayū o'jewebumūnmūn ip ceweju — io'e ip Jesus pe ya'ōbuap ojuy.

²⁴ — Ijo'i ġu eyju e'em iboam — io'e Jesus. — Cedaġ ġu eyju jewaġuyġuy. Eyetaybit ġu Deus ekawēn. Eyetaybit ġu Deus warara'acat podi ma ja'ōbacaap kuġ iam — io'e. ²⁵ — Waram jetait puje, wuyjuyū jewebumūnmūn ġu ip — io'e. — Kabi beat co'i ip je'e—Deus ekawēn tojotjot'ukat co'i — io'e Jesus. ²⁶ — Moisés emutupmubararaktup epetupcoco ġu du—wuye'ū buje waram acejetait iatup? — io'e. — Deus ekawēn ibararak opop kadai o'jedipesop iaptup pe. Deus o'e Moisés pe:

Ōn Deus, i. Abraão itabut mabuk okay, Isaque dak, Jacó dak, i.

Imēn Deus o'e Moisés pe. Kuyje ixeyū'ūm'ūm oe'ū—Abraão'ūm, Isaque'ūm tak, Jacó'ūm tak. Imēnpit: “Itabut mabuk ip okay,” io'e Deus — io'e Jesus. ²⁷ — “Itabut ip okay,” io'e Deus, waram ġuto ip o'jetait puye. Ce'ū'ūayū ġu itabut Deus kay—itabēġayū acā. Cedaġ ġu jġjā eyju e'em. “Wuye'ū buje waram ġu acejetait,” i te'e ma eyju e'em — io'e.

²⁸ Moisés ekawēn imutaybitbin'ukat kuy juk oajēm Jesus kay. Jesus ekawēn o'ya'ġjo—ya'ōbu ojuyayū eju iap ekawēn.

— Aiyuuui! Itaybitbit cīcā o'jede — io'e jexeayū be. — Moisés ade ma wuymutaybitbin cedağ wuyeku am Deus etabutpe iam — io'e Jesus pe. — Pu ġu ixē ekawēn'in yoboğ cīcā wuymukūyjobit am? — io'e.

²⁹ — Imēn Moisés o'e — io'e Jesus.

Eya'ōpicūğcūğ cuy epesop, Israel naxeğebitbit, i. Pūğ ma Deusat, i. Ixe kay wuyetabut, i. Ka'ūmğū wara'at deus, i. ³⁰ Deus cuy ikukpin cīcā epejukuk, i. Warara'acat kukpinap podi ma juy epejukuk. Eyxe ikukpin cīcā buye, ibikuyap tağ cuy epeku soat em; xipacat kay dak cuy epesop ġebum; kapikpiğ tak cuy epesop cebeam, i.

Imēn Moisés wuymutaybitbin — io'e Jesus. ³¹ — Wara'at tak ixē ekawēn'in yoboğ cīcā wuymukūyjobit am. Imēn o'e:

Xipan cuy warara'acat epejukuk eyewekukap puxim ma, i — io'e Jesus.

— Ade ma Moisés wuymutaybitbin. Ijop ekawēn'in kay bit cuy kūyjobin cīcā ma epesop — io'e Jesus.

³² Ğebuje Moisés ekawēn imutaybitbin'ukat o'e:

— Kariwa — io'e Jesus pe — Etaybitbit ma ēn e'em — io'e. — Icēmān ēn e'em — io'e. — Pūğ ma Deusat omuy. Ka'ūmğū wara'at deusat — io'e. ³³ — Ikukpin cuy Deus ajukuk warara'acat kukpinap podin ma — io'e. — Wuyxe ikukpin puye, ibikuyap tağ cuy ajeku soat em; xipacat kay dak cuy ajop ġebum; kapikpiğ tak cuy ajop cebeam — io'e. — Xipan tak cuy warara'acat ajukuk wuyewekukap puxim — io'e. — Deus icokcok e'em wuywebe wūnca ūm puje paīyū be imupik am cetabixe. Ibodi ma bit icokcok e'em wuywebe xipan warara'acat kuk puje wuyewekukap puxim — io'e. — Wuyxe ikukpin cīcā bima dak icokcok cīcā e'em — io'e.

³⁴ Ya'ōetaybit o'jede iap co buje, Jesus o'e cebe:

— Wūy ġu ēn Deus ka wi — io'e. — Jekūyjobin ojuy ēn Deus a'ō kay — io'e.

— Abu be jede but Jesus pe? — io'e ip soat ya'ījo'ibiyū Jesus edeap co buje.

³⁵ Ibocewi Jesus wuyjuyū mutaybitbin o'e Deus eju kawēnwēnap'a be—yaboğat'a be.

— Apēnpuye “Cristo Davi naxeğebit—Deus emunaē,” i'e'em Moisés ekawēn eymutaybitbin'ukayū? — io'e Jesus. ³⁶ — Davi o'jekawēn Deus biōğbuk a'ōbi. Imēn ixē e'em ixē emudupmubararaktup pe:

Cristo okukat—Deus emunaē, i. Deus o'jekawēn Cristo be, i. Xik'i Ekay itakomaayū a'ōbacaap cuy oğū'ūm, io'e, i. A'ō kay kūyjobin jeedop ip, io'e, i. Ēn ixeyū kukan'ūm pima oxema juy eğuy, io'e, i.

Imēn Davi kuyje o'tupmubararak Deus biōğbuk a'ōbi — io'e Jesus. ³⁷ — “Ēn ma okukukat,” io'e Davi Cristo be—Deus emunaē be. Imēnpuye ibapuk ma wuyxe Davi naxeğebit acā ġu Cristo osunuy—Davi kukukat tak osunuy — io'e Jesus.

Adeayū icokcok cīcā ip o'e Jesus ekawēn co buje.

³⁸⁻³⁹ — Moisés ekawēn eymutaybitbin'ukayū ekukuap puxim ġu juy epeku — io'e Jesus adeayū be. — Eymuğuykukukum ip. Jesay iwaruat kuğ ip jekukum warara'acat muyak am jekay. Jewexe ip ya'ōbuyxi jījā. Soat etabutpe ce'aweroroap pe warara'acayū ya'ōbuyxim jewēju ip kawēnwēn pima, icokcok e'em ip — io'e. — Kariwayayū abikbikap pe yabik pin ip Deus eju kawēnwēnap'a be. Petatam pima icokcok e'em ip koap jekōn ām kariwawa ekōn'ūm awap ma — io'e. ⁴⁰ — Itayxibuk muğuykukukum ip ibubut pu am — io'e. — Ibum ma ip jewexe kawēnwēn Deus eju “Teku ya'ōbuyxiat” i'e ojuy warara'acat pe. Deus pit ipiat supi'ajoat ixeyū be warara'acat pe ipiat supi'ajoat podi ma — io'e Jesus.

⁴¹ Ğebuje Jesus oajēm dinheiro mūn'a kay. Ya tēğ ma oabik Deus eju kawēnwēnap'a be—yaboğat'a be. Iboce ajēmjēmayū jojōm o'e ya be jedinheiro mōğmōğayū jojōm. Ibubut adeayū dinheiro mōğmōğ ip o'e ade.

⁴² Ğebuje itop'ūm e'ū'ibit oajēm—ibubut kuğ'ūmat. Dinheiro isurūğat o'jomōğ ya be xepxep. Ixeyū xepxep isurūğat tei'it ma osodop. ⁴³⁻⁴⁴ Jesus o'jekawēn jewēju etaybitbinayū eju.

— Ak'i juy epesop ixē ayacat kay—ibubut kuğ'ūmat kay—itop'ūm e'ū'ibit kay — io'e. — Ixeyū ma ade jexewiat'in o'jomōğ dinheiro ibubut adeayū — io'e. — Deus xe bit ade

ġu o'jomōġ ip. Ade kuġ mabuk ip. Ixe ayacat yopīt ma o'jomōġ jedinheiro. Deus xe bit ade jījā o'jomōġ, soat jexewiat o'jomōġ puye—jexat puap ojuy ma o'jomōġ puye — io'e. — Ajo-kuġ ġasū ixe ayacat? Ka'ūma kuġ ma! Imēnpuye Deus xe ixe ayacat warara'acat pe o'jomōġiap podi ma o'jomōġ — io'e Jesus.

13

¹ Deus eju kawēnwēnap'a bewi Jesus cēm puje, ceweju etaybitbinat o'jekawēn ceweju uk'a jojom pima.

— Kariwa, ak'i juy ece! — io'e. — Wita'a yaboġ cīcā ġu du? Uk'a yadip cīcā! — io'e.

² — Ite'a yadip cīcā du exe? Xipat cīcā du ite'a exe? — io'e Jesus. — Xepxep'a jewa'atēġtēġ ġu je'e wita'a. Soat'a je'aedu — io'e Jesus.

³ Ġuyjom Jesus oabik Oliveira dip'a bicūġpe—co'a bicūġpe. Oabik Deus eju kawēnwēnap'a weġūn—yaboġat'a weġūn. Ebadipdip ceweju etaybitbinayū o'jekawēn ceweju. Jaġepūġ pima Pedro o'jekawēn ceweju, Tiago dak, João dak, André dak—ebadipdip.

⁴ — Puġūn soat'a je'aedu? Ajo je'babuk iboap em pima? Ajo ġubapuk Deus je'aedu awap? — io'e ip.

⁵⁻⁶ Ġebuġe Jesus ixeyū o'ġutaybin.

— Adeayū omuyku “Deus omudot,” i napa ma e'em warara'acayū be. “Jesus Cristo ōn,” i napa ma je'e ip soat pe. Ixeyū ade ġuġuykuku. Imēneju eyday'em'um cuy epesop ixeyū be eymuġuykukuap puxim! — io'e. ⁷ — “Jenopaġōġōm ip ijoxīn ma,” i warara'acayū e'em pima, “Jenopaġōġōm ip wūyat eipi be,” i'e'em pima dak, eypararam ġu juy epesop. Imēn cuy je'babuk. Imēnpit soat puk oi'ūm ġu — io'e. ⁸ — Pūġ eipi watwat nopaġōġōm je'e wara'at eipi watwat eju. Pūġ ka watwat nopaġōġōm je'e wara'at ka watwat eju. Ipi jexixi ijoce, iboce dak soat ka daġ. Reren cīcā je'e ip soat ka daġ. Yopīt ma ipiat supi'ajo ip koam ipi daġayū. I'itpin'isumapi jo'ma je'e koam. Ġuyjom pit ipiat supi'ajo jījā ma ip — io'e. ⁹ — Eyday'em'um cuy epesop ixeyū be eymuġuykukuap puxim — io'e. — Eykay itakomaayū jeydaomūn. Jeydujowat ip ibimāmāayū ekawēn coco'ukayū be. Jeymupokupok ip Deus eju kawēnwēnap'a be. Jeydujowat ip iecuġapyū etabixe, ipi kukukayū etabixe dak, eyetabut okay buye. Kawēn idipat epeġuwēn cebe ip — io'e. ¹⁰ — Kawēn idipan soat ka daġayū mukūyjojom'ūm pima, ipi buk i'ūm ġu. ¹¹ Jeydaomūn ip. Ika kukukayū etabixe ip eydujowat puje, eyaġuybabī'ūm ġu juy epesop. “Apēn paxi oce'e?” i'ūmġu juy epe'e. Ixeyū etabixe buje, Deus ma jeymutaybin apēn epe'e iam. Eya bewi ġu juy epeġuwēn. Deus biōġbuk cuy jeymutaybin imuwēn ām — io'e. ¹² — Ixe kabia bima adeayū jebadipyū kay itakoma je'e, ixeyū webekitkit puye. Iwaġo jekitpit je'ġūm cekay itakomaayū be yaoka am. Ikitpit tak jewaġo je'ġūm yaoka am. Cebayū dak jekpot je'ġūm cebe ip yaoka am. Ipotpetayū dak itakoma je'e jebay kay. Jebay je'ġūm ip cebe yaoka am — io'e. ¹³ — Soat itabut'ūmayū itakoma jījā je'e eykay, eyetabut okay buye. Ipiatpi'ajojom ma'ġu eybu'u ġu okay bima, Deus jeydaxijo. Jeydakoy jexeam — io'e.

¹⁴ — Ipararu jījāat epejojo — io'e. — Imōġpiat pe jeedop—Deus eju kawēnwēnap'a be — io'e. — (Eyetaybin cuy epesop ijjudup coco'ukayū!). Ipararu jījāat iġo'a be bima, jenapōn cuy ip co'a bicūġ kay Judéia eipi watwat — io'e. ¹⁵ — Eyduk'a eakiju bima, epeōm ġu juy eyduk'a be yabeat pum — io'e. ¹⁶ — Eykat pe bima, epeyepit ġu juy eyduk'a kay eyesay bum — io'e. ¹⁷ — Ixeyū kabia daġ iba'ore jījā je'e yukreġayū enapōn ām, je'it mutitinayū enapōn ām tak. ¹⁸ “Ihi bima ġu juy ixeyū eġudot ipiatpi'ajo an ocewebe,” i juy epe'e Deus pe. ¹⁹ — Ixeyū kabia daġ soat ipi daġayū ipiat supi'ajojo jījā. Ibitpi bit ipiat asupi'ajo ġu Deus pe ipi mubapuk isum — io'e. — Waram pit ibitpi ġu acesupi'ajo—ixeyū kabia daġ acā — io'e. ²⁰ — Deus pe ipiatpi'ajojoap kabia mu'ūm'ūm pima, ka'ūma kuka o'jewedaxijo. Imēnpit: “Pūġpūġ kabia acā ipi watwat supi'ajojo,” io'e Deus kuy bima. “Pūġpūġ kabia acā,” io'e Deus, taxijo am o'taē'iyayū ikukpin cīcā cexe buye — io'e.

²¹ — Wara'acat je'e eywebe napa ma “Ak'i! Teku Cristo—wuydaxijojo'ukan Deus emunaē,” i. “Ak'i! Ġoku Cristo,” i dak je'e. Imēn i'e buje, eyetabun ġu juy epesop

ixeyũ ekawẽn kay — io'e. ²² — Jewexe Deus emunaẽhẽyũ jebapuk, jewexe Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ dak. Wuymucoatcoanap ġubapuk ip Deus emunaẽhẽyũ muġuykuku ojuy. Deus a'õbacaap ġubapuk ip imuġuykuku ojuy. ²³ Ģuyjom jajẽm ip adeayũ muġuykuku ojuy iap kuy oġuwẽn eywebe. Ģebu'i epe'e wekawẽn kay ixeyũ be eymuġuykukuap puxim — io'e.

²⁴⁻²⁵ — Ipiatpi'ajojoap kabia kap puje kabi becat muycemcemap iaruaru je'e — io'e. — Kaxiepiat kaxiepi ġu je'e. Kabiok je'e. Kaxiamat tak kaxiam ġu je'e. Kabiok je'e. Kasopta dak ida'at kabi kadiwi — io'e. ²⁶ — Ģebu je okop ipi kay. Kabikerereat taġwi okop. Soat waġo õn. Wa'õbacaap kuġ okop, odipap kuġ tak. Soat ipi daġayũ je'e “Jesus warara'acat podi ma ya'õbaca,” i. “Warara'acat podi ma idip,” i je'e ip. “Abu ixẽ jo'iat? Ka'ũma ma,” i je'e ip — io'e. ²⁷ — Ģebu je Deus jekawẽn tojtot'ukayũ ġuju soat taġwi. Ixeyũ ġuju jemunaẽhẽyũ kay. Jemunaẽhẽyũ ip ġu'awero soat taġwi. Kabi daġwi ixeyũ ġu'awero ip, ipi daġwi dak — io'e.

Jesus waram jedocap o'ġuwẽn jewegu etaybitbinayũ be.

²⁸ — Ģebum cuy epesop wajẽmap kay figueira'ip kay ġebum pima — io'e. — Figueira'a bikit cẽm puje, “Koato ijasũn ma,” i'e'em eyju, dup cẽm pima dak — io'e. ²⁹ — Imẽnpuxim soat ipi daġayũ ipiatpi'ajojom pima, “Ģaxĩn ma Jesus jajẽm,” i juy epe'e — io'e. ³⁰ — Ģasũayũ'in iboap coco ip je'ũ awap. Ģebum cuy epesop iboap kay! — io'e. ³¹ — Kabi i'ũm, ipi dak. Wekawẽn pit i'ũm ġu. Wekawẽn kayayũ bit soat em jeedop — io'e.

Imẽn Jesus o'jekawẽn jewegu etaybitbinayũ eju.

³² — Itaybit ġu ip wajẽmap kabiam, ipiatpi'ajoap kabiam tak — io'e. — Deus ekawẽn tojtot'ukayũ itaybit ġu ibo kabiam. Õn Deus ipot. Õn tak wetaybit ġu ibo kabiam. Webay acã itaybit — io'e. ³³ — Eyetaybit ġu puje oajẽm iam. Imẽneju epejowiwi juy aġ. Wajẽmap wiwim cĩcã juy epesop — io'e. ³⁴ — Wajẽmap kariwa epicat puxim — io'e. — Kariwa o'jẽm jeduk'a bewi. “Ijoce ma epesop,” io'e jebuywatwat'ukayũ be — io'e. — “Epeyekapik oka be,” io'e cebe ip — io'e. — Jeduk'a exĩntabi wiwi'ukat pe “Ijoce ma eġuy warara'acat pe obubut tujupa'umap puxim,” io'e kariwa — io'e. — “Wepicap wiwim cuy epesop,” io'e cebe ip — io'e Jesus. ³⁵ — Ixe kariwa buxim õn tak — io'e. — “Puġũn paxi waram wekariwa je'pit?” i eyju e'em. Katpuje paxi ocepit. Iximadakpe paxi ocepit. Kabiakay paxi ocepit. Kabia'isu paxi ocepit. Eyetaybit ġu pũġũn ocepit iam — io'e. ³⁶ — Imẽnpuye juy epejowiwi aġ. Ocepicap wiwim cuy epesop. Obu'u jĩjã eyxen ma eydobuxik am wepit puje! — io'e. ³⁷ — “Epejowiwi juy aġ,” i õn e'em soat pe. “Epejowiwi juy aġ,” i õn e'em eywebe dak — io'e Jesus jewegu etaybitbinayũ be.

14

¹ Xepxep kabia peta e awap cekay itakomaayũ Jesus daomũn ojuy ip—Páscoa epeta e awap. Ixe epeta bima Judeuyũ pão'a o'o'uk ip osodop—yamuyuhuhuaaptõmtẽm'ũmat'a. Ijop epeta muġẽġẽm pima apẽn Deus wuydobuyũ'ũm'ũm o'tujujẽm Egito eipi bewi iap kay ġebum'uk ip osodop. Iba'arẽm Jesus daomũn ojuy ip. Paĩyũ kukukayũ Jesus aoka ojuy osodop ip, Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukayũ dak. Jesus kay itakoma osodop ip.

² — Petatam pima bit Jesus ataomũn ġu adeayũ be wuyaokaap puxim — io'e ip jewewebe.

³ Jesus Betânia ka be osunuy. Simão duk'a be osunuy—ierẽp tũibit tuk'a be. Jekõnkõn pima ayacat oajẽm Jesus kay. Timũn'a kuġ oajẽm—wita'a muġẽġẽ'a kuġ. (Wita'a butet alabastro i osunuy). Tide'oati otinuy ya be. (Tide'oati butet nardo i osunuy). Judeuy'u ce'uat mude'o'o'uk ip osodop nardodim. Tideiboġ cĩcã otinuy. Ayacat oajẽm Jesus kay. Timũn'a ũ o'su'ũkaka. Tideo'ati o'tidi Jesus a be Jesus ikukpin cĩcã cexe buye. ⁴ Iboceayũ bit pũġpũġ itakoma o'e ayacat kay ixẽ o'tidi buye.

— Ak'i! Etidil! — io'e ip. — Etimukereren — io'e ip ayacat pe. ⁵ — Tide'oati deida buje, jakuk teiboġ ejat! Ade kuka juk dinheiro isurũġat ejat prata muġẽġẽ — io'e ip. — 300 be kuka juk ejat! Tadaybotbocayũ be kuka juk dinheiro eġũm — io'e ip cebe.

Ya'õpuruġ ip ayacat o'ġukorẽm o'timukereren puye.

⁶ — ãġ jeenuy ayacat jekpiwan — Jesus pit o'e. — Epeġukorēm ġu juy — io'e. — Cekaykay ġu! Xipacan ma teku o'e owebe! — io'e. ⁷ — Tadaybotbocayū soat em ma eyxe — io'e. — Eybikuy bima, ixeyū buywan put eywebe. Ōn pit soat em ġu oġuy eyxe. Soat em ġu xipacan ey'e but owebe — io'e. ⁸ — Ite ayacat tide'oati kuġ osunuy. Tiūm put owebe. Ojebit o'ġude'on, oje'ū ġu buk ma'ġu. Wetabēġ pima ma kuy omude'on okot awap — io'e. ⁹ — Okay itabucayū kawēn idipat ġuwēnuwēn soat kaka daġ. Apēn ite ayacat o'tidi wa be iap ġuwēnuwēn tak ip soat kaka daġ. Soat ka watwat ġebum je'e apēn ixē o'e iap kay. Ġebum cuy epesop iboap kay — io'e Jesus.

¹⁰ Ġebuġe Judas Iscariotes o'ju paīyū kukukayū kay.

— Jesus cuy oġūm eywebe yaoka am — io'e cebe ip.

Ixe Judas Iscariotes 12 beayū'in osunuy.

¹¹ Ixe ekawēn co buje, icokcok cīcā o'e ip paīyū kukukayū.

— Dinheiro juy oceġūm ewebe iūmapteim — io'e ip Judas pe.

Imēnpuye “Ġasū du Jesus ūm put owebe paīyū kukukayū be?” i'e'em jewebe ma oeku. Cekay itakomaayū be Jesus ūmap kudadam oeku.

¹² Jesus o'jekōn jewēju etaybitbinayū eju Páscoa epeta bima. Páscoa epeta bima Judeuyū ovelha aokaka'uk osodop ip—koapat kabia bima. Soat ip pāo'a o'o'uk osodop—yamuyuhuhuptōmtēm'ūmat'a. Ixe kabia be ceweju etaybitbinayū o'jekawēn Jesus eju.

— Poce wuyxan oceġuġē Páscoa epeta be i'o am? — io'e ip.

¹³ Ġebuġe Jesus xepxepayū o'ġuju Jerusalēm ka kay jewēju etaybitbinayū.

— Epeju juy ikaboġatka be — io'e cebe ip. — Aġokatkat epetobuxik—idibi mūn'a kuġat. Ceweju juy epeju — io'e. ¹⁴ — Uk'a be iōm puje, epeōm cuy ceweju — io'e cebe ip. — “Ocekariwa e'em: ‘Apu'a be juy oceġōn Páscoa kabia oweju etaybitbinayū eju?’ i,” i juy epe'e iġo duk'a iwat pe — io'e Jesus. ¹⁵ — Ixe jeduk'a yabimubapuk eywebe—umat'abi, yabiboġat'abi — io'e. — Kuy mesa kake iġo'abi be, abikbikap tak. Soat ixipan je'e kuy — io'e. — Iġo'abi be ovelha juy epejoyoy wuywebe i'o am Páscoa kabia be — io'e.

— Ha'a — io'e ip.

¹⁶ Ġebuġe ceweju etaybitbinayū o'ju ikaboġatka be. Soat o'tobuxik ip apēn cuk cebe ip Jesus o'e iap taġ. Iġo'a be ovelha ip o'joyoy Páscoa kabia be i'o am.

¹⁷ Kabioġ pima Jesus oajēm iġo'a be jewēju etaybitbinayū eju—12 beayū eju. Oabik ip mesa akokoreren. ¹⁸ Jekōnkōn pima Jesus o'jekawēn ceweju ip.

— Icēmān ōn e'em eywebe — io'e. — Pūġ ey'in oūm okay itakomaayū be waoka am—oweju jekōnkōnat ma — io'e.

¹⁹ Iġuycūġcūġ o'e ip.

— Ōn xe'e? — io'e'e ip pūġpūġpūġ.

²⁰ — Pūġ eyju'in — io'e Jesus. — Oweju prato be pāo'a o'yamuerep'iat ma — io'e. ²¹ — Soat waġo ōn. Apēn oje'ū iaptup taġ oje'ū—Deus ekawēntup taġ — io'e. — Karem ġu ipiat supi'ajo oūmat pit. Xipat kuka adi a'ġu ixē bit o'jebapuk'ūma — io'e Jesus.

²² — We'ūap kay ġebum cuy epesop — io'e Jesus cebe ip.

Jekōnkōn o'e jewēju etaybitbinayū eju. Jekōnkōn pima Jesus pāo'a o'yabu.

— Bay, ēn xipat — io'e. — Pāo'a eyaūm ocewebe — io'e Jesus Deus pe.

O'yamuweka. O'yaūm cebe ip.

— Juku, epeya'o — io'e cebe ip. — Ite ojebit — Jesus o'e. — Pāo'a muwekaap puxim ip obamupaya — io'e.

²³ Tikōnkōnap o'jat. Uva'abidi o'tinuy tikōnkōnap pe.

— Bay, ēn xipat — io'e. — Uva'abidi etiūm ocewebe — io'e Deus pe.

Tikōnkōnap o'ġūm cebe ip. Soat ip o'tikōn.

²⁴ — Juku. Epetikōn. Ite odoy — io'e Jesus. — We'ū buje odoy jedoyekoreren “Adeayū bewi ikērēat oju'uk,” io'e Deus puye — io'e. — Imēnpuye Deus adeayū ġuisun. Cūġ ma jeedop ip cexe—Deus xe — io'e. ²⁵ — Icēmān ōn e'em eywebe. Waram ġu otikōn uva'abidi soat ipi watwat Deus a'ō kay kūyjobit'ūm pima. Soat ipi watwat ya'ō kay kūyjobin pima

bit, tiisuati otikōn uva'abidi — io'e Jesus. Imēn Jesus o'e cebe ip: — We'ūap kay ġebum cuy epesop — i.

²⁶ Ġebuje soat ip o'jebibododon Deus kay. Umat'a bewi ip o'kop. O'ju ip co'a bicūġpe—Oliveira dip'a bicūġpe.

²⁷ Oajēm ip Oliveira dip'a bicūġpe. Jesus waram o'jekawēn ceweju ip.

Soat eyju operem — io'e. — Epeyenapōn — io'e. — Imēn Deus ekawēntup omuwēnuwēn:

Ovelhayū kukukat oyaoka, i. Soat ip jepōġpōġ iōhōyū, i.

Imēn Deus ekawēntup omuwēnuwēn — io'e Jesus. ²⁸ — Imēnpit we'ūap tomukadi Deus waram ġuto omutait. Ōn ovelha kukukat puxim. Okay itabucayū ovelhayū buxim. Oju eywap Galiléia eipi be — io'e.

²⁹ — Soat ip jepere obureyū. Ōn pit jepere ġu — io'e Pedro.

³⁰ — Tapu, icēmān ōn e'em ewebe — io'e Jesus Pedro be. — Ijop exima ma: “Obure ġu teku,” i napa ma ece'e ebapūġ em — io'e. — Xepxep em sapokay ede awap: “Obure ġu teku,” i napa ma ece'e — io'e Jesus.

³¹ — Oce ġu ma buk “Obure ġu teku,” i, eweju waokaap puxim — io'e Pedro. Ya'ōpuruġ o'jede. Soat cewejuayū imēn o'e'e.

³² Ġebuje o'ju ip kadaihiaptip kay. Kadaihiaptip putet Getsēmani i osunuy.

— Jocebuku epabikbik — io'e Jesus. — Deus eju buk ōn jekawēn — io'e jeweju etaybitbinayū be.

³³ Ibocewi Jesus o'ju kawēn ām Deus eju. Pedro o'tujowat jeweju, Tiago dak, João dak. Iġuycūġ cīcā o'e. Yaġuy'ūm o'e ipiatpi'ajoap kay.

³⁴ — Je'ūmayū jo'i ōn oġuycūġap pibun — io'e. — Aġ cuy epesop ijoce — io'e.

³⁵ Bosusu Jesus o'ju. Iboce o'jepo ipi ju jeġuycūġap pibun.

Ġebuje o'jekawēn Deus eju.

— Bay — io'e. — Odaxijom ece we'ūap puxim, ēn odaxijo pin pima — io'e Deus pe. — Ipiat esupi'ajoat ġu owebe — io'e. ³⁶ — Bay — io'e. — Webay ēn. Soat iba'ore ġu ewebe. Omuwedem ece ip owebe ipiat'ajoap puxim. Wa'ōbi bit we'ū pin ġu. Ēn ebikuy bima bit, oje'ū — io'e Deus pe.

³⁷ Ġebuje ebapūġayū kay o'jepit—Pedro kay, Tiago kay dak, João kay dak. Ixet ma ip o'tobuxik.

— Simāo Pedro — io'e. — Exet ma du? — io'e. — Pūġ hora dak tu aġ pa'ore ewebe?

³⁸ Aġ cuy epesop! — io'e cebe ip ebapūġayū be. — Xen ġu juy epesop. Deus eju juy epeyekawēn eywebe ikērēat muġēap puxim—eywee Satanás a'ō kay kūyjobicap puxim — io'e. — Eybu'u jījā ikērēat muġē ām. Imēnpit ikērēat epeġuġē eya'ōbaca'ūm puye. Imēneju Deus eju juy epeyekawēn ixē a'ōbacaan kuġ eyeku am — io'e cebe ip.

³⁹ Ġebuje bosusu o'ju waram. Kuyat ekawēn puxim waram o'jekawēn Deus eju. ⁴⁰ Jesus waram o'jepit ebapūġayū kay. Ixet ip o'tobuxik ma'ġuto. Itaxeebaca o'e ip xet pibun.

— Apēn tak Jesus pe acejede? Wuyxexet teku wuydobuxik — io'e ip jewewebe.

⁴¹ Jesus waram o'jepit bosusu. Waram o'jekawēn Deus eju. Waram ġuto o'jepit ebapūġayū kay.

— Eyxet mabuk tu? — io'e cebe ip. — Jebodoydoy mabuk tu eyju? — io'e. — Kuy o'e xexecap! Soat waġo ōn. We'ūap kabia kay ōn ajēm — io'e. — Ġasū oūm ip ikērēat mujurūġrūġ'ukayū be waoka am. ⁴² Epe'āy! — io'e cebe ip. — Ak'i juy epe'e! Oūmat omuyku! Ġa'a atopabijuk ip — io'e.

⁴³⁻⁴⁴ Judas oajēm Jesus kay. Yajēm puje, Jesus kawēnwēn mabuk osunuy jeweju etaybitbinayū eju. Ixe Judas 12 beayū'in osunuy. Jesus eju jekuku'uk osunuy.

— Wuyajēm puje juy owebe yaġobukōn'ibit cuy epejat — i juk o'e ixē Judas jewejuayū be—Jesus aoka ojuyayū be. — Cem ma juy epetujowat — i juk o'e cebe ip.

Ixe Judas oajēm Jesus kay. Ceweju adeayū oajēm paja kukuġ, jeba'ip kukuġ tak. Paīyū kukukayū ixeyū o'ġuju Jesus daomūn ām, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak, Judeuyū kukukayū dak. ⁴⁵ Yajēm'isum ma Judas o'ju Jesus kay.

— Ocemutaybitbin'ukat! — io'e Jesus pe.

⁴⁶ Judas eju oajēmiayu Jesus o'jat. Cem ma o'taomūn ip. ⁴⁷ Imēnpuye Jesus ejuat jepaja o'ju'uk iyuk pewi. Paīyū kukukayū ebekit ġuybuikibi o'suġuybuikibika. O'suġuybu'uk pajam.

⁴⁸ Ğe buje Jesus o'jekawēn oajēmiayu eju.

— Eyju dak epesot odaomūn ām paja kukuġ, eyba'ip kukuġ tak ibabikurukat taomūnap puxim — io'e cebe ip. — Ibukurukat ġu ōn pit! — io'e. ⁴⁹ — Ade kabia adi oġuy eyxe. Imukūyjojom'uk cuk adi oġuy Deus eju kawēnwēnap'a be—yaboġat'a be — io'e. — Iġo'a be ġu bit eyju odaomūn. Kuy bima o'tupmubararak ip Deus ekawēntup apēn ip odaomūn iaptup — io'e. — “Ibabikurukat taomūnap puxim ixē taomūn ip,” i'e'em iġodup — io'e. — Imēn ma odaomūn ip ġasū dak — io'e Jesus.

⁵⁰ Ğe buje soat ip Jesus o'jepere ceweju etaybitbinayū. Soat ip o'watwat.

⁵¹ Jesus daomūnmūn ip pima aġokatkat o'ju Jesus nomuju—yaypan'isuat. Jeekabek kuġ acā oeku. Iekabek o'jat ip Jesus daomūnayū. Yaypan'isuat taomūn ojuy ip. ⁵² Imēnpit jeekabek o'suiwat jedaomūnap puxim. Toti'ūm ma o'jenapōn jeparara pibun.

⁵³⁻⁵⁴ Ğe buje taomūn'ibiyū Jesus o'tujowat paīyū kukukat kay.

Wūy ma Pedro o'ju Jesus nomuju jeparara pibun. O'ju paīyū kukukat tuk'a kay. Imēnpit tuk'a naxīnōm pe osunuy. Xik'i osunuy sorarayū parakpe. Jewewewem o'e daxa etako be.

Ğe buje paīyū kukukayū o'je'awero ip Judeuyū kukukayū dak, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak. Ixeyū ma ibimāmāayū coco'ukayū osodop ip. O'je'awero ip ibimāmāayū ekawēn cocoap'a be. O'je'awero ip Jesus xipat ġu iap mubapukap ojuy yaoka am. ⁵⁵ Ibimāmāayū ekawēn coco'ukayū warara'acayū kudadam o'e ip Jesus muymuy am. Ibikuy o'e ip xepxepayū be pūġ taġ ma Jesus muy am. Jesus aoka ojuy ip. ⁵⁶ Adeayū napa ma ip Jesus o'yawēġmukērērērēn. Imēnpit pūġ taġ ġu o'yawēġmukērērērēn ip—wara'at taġtaġtaġ ma. Jesus muymuy jījā o'e ip. ⁵⁷ Warara'acayū imēn napa ma Jesus o'yawēġmukērērērēn soat etabutpe.

⁵⁸ — “Ijop'a Deus eju kawēnwēnap'a oyamu'ūm—ijodiat emuamuy'a oyamu'ūm,” i kuy juk o'e ite ma — i napa ma o'e ip. — “Xepxep xet kap puje wara'at'a oyamuy,” i kuy juk o'e ite — io'e ip napa ma. — “Ijodiat emuamuy'am ġu je'e,” i juk o'e — i napa ma o'e ip. — Imēn ixē ekawēn oceya'ījojo — io'e ip napa ma.

⁵⁹ Imēnpit pūġ taġ ġu ip o'yawēġmukērērērēn—wara'at taġtaġtaġ ma.

⁶⁰ Ixeyū ekawēn co buje paīyū kukukat o'āy soat wap jekawēn ām Jesus eju.

— Apēnpuye ecede ġu awēġmukērērērēnayū kay? — io'e. — Icēm tu ip e'em? — io'e Jesus pe.

⁶¹ Imēnpit Jesus mūġ ma osunuy. O'jede ġu.

— Ēn tu Deus emunaē? — io'e. — Soat wuyju e'em: “Ēn xipat cīcā,” i Deus pe. Ixe ipot tu ēn? — io'e Jesus pe.

⁶² — Hm hm — io'e Jesus. — Ixe ipot ma ōn — io'e. — Soat waġo ōn — io'e. — Ojojom epe'e. Xik'i oġuy Deus xe ibaat kadi. Ixe Deus soat podi ma ya'ōbacaat. Cexe ōn pima ojojom epe'e. Soat kukukan oce ixē eju. Ğuyjom ijodi waram ojot. Kabikerereat taġwi okop — io'e Jesus.

⁶³⁻⁶⁴ Iboap co buje paīyū kukukat jesay o'ġuwek jetakoma pibun.

— Tūybe Deus jo'i ōn iān teku e'em — io'e. — Kuy epeya'ījojo ixē ekawēn — io'e. — Warara'acayū ġu ajokudada ixē awēġ mukērērērēn ām. Deus muymuy teku — io'e. — Apēntak ace'e cebe? — io'e cebe ip.

— Ğa'a ayaokaat — io'e ip. — Ikērēat kuġ teku Deus xe — i napa ma o'e ip ibimāmāayū ekawēn coco'ukayū.

⁶⁵ Jesus o'ġuxiuxi ip pūġpūġ ixeyū'in jetakoma pibun ma. Jesus o'topamuekabek ip paġōm. O'yaokaka ip.

— Abu aokakam i ece! — io'e ip iwaywayway am.

Jesus pu buje sorarayū dak jebum o'yaokaka. Soat taġ ma o'yaokaka ip.

⁶⁶ Pedro mabuk uk'a daxirōḡ pe bima, paīyū kukukat puywatwat'ukat o'ju Pedro kay. Ayacat o'ju cekay. ⁶⁷ Ixe ayacat Pedro o'jojojo jewewewem daxa etako be. O'jeak cīcā cekay.

— Ĕn tak mo Jesus eju ejeku—Nazaré ka bewiat eju — io'e Pedro be ayacat.

⁶⁸ — Ōn ḡu! Apên ěn e'em? Ixe bure ḡu ōn! — i napa ma o'e Pedro.

Ibocewi Pedro o'ju uk'a ekorara exīntabi be. Sapokay o'jede ḡebuḡe bit. ⁶⁹ Ixe ibuywatwat'ukat waram Pedro o'jojojo iboce.

— Jesus bure tedaku! — io'e iboceayū be.

⁷⁰ Imēnpit Pedro napa ma o'e ḡuto:

— Ite bure ḡu ōn — i.

Ibūnbūn pima iboceayū o'jekawēn Pedro eju.

— Ocetaybit ěn. Ejojo oceju ceweju. “Ite bure ḡu ōn,” i'ūmḡu juy ece! — io'e. — Ĕn tak Galiléia eipi bewiat! — io'e.

⁷¹ — Dapxi ěn! — i napa ma o'e Pedro. — Ixe bure ḡu ōn! Ceweju ōn pit ocekuḡu ḡu — i napa ma o'e. — Ōn icēmān e'em'ūm pima, Deus cuy ipiat supi'ajoat owebe — Pedro o'e.

⁷² Sapokay waram o'jede ḡebuḡe bit. Pedro Jesus a'ō kay o'jeḡebu.

— Ijop exima ma: “Ite bure ḡu ōn,” i napa ma ece'e ebapūḡ em — i juk o'e Jesus cebe. — Xepxep em sapokay ede awap: “Ite bure ḡu ōn,” i napa ma ece'e — i juk o'e Jesus cebe. Iboap kay o'jeḡebu Pedro. O'jewemuḡuycūḡ cīcā. O 'tōn.

15

¹ Kabia isum paīyū kukukayū o'je'awero ip, Judeuyū kukukayū dak, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak, ibimāmāayū ekawēn coco'ukayū dak. O'je'awero ip jewawē ām apēn Jesus aceyaoka iam. Jesus o'subamukirikat ip.

O'tujowat ip Pilatos kay—Judéia eipi kukat kay. Pilatos o'jekawēn Jesus eju.

² — Ĕn tu Judeuyū kukukat? — io'e Pilatos Jesus pe.

— Ĕn imēn e'em owebe — io'e Jesus.

³ Jesus o'jomuymuy jījā ip Pilatos pe paīyū kukukayū.

⁴ — A'ōpicūḡ cuy ece! Emuymuy jījā ip — io'e Pilatos Jesus pe. — Apēnpuye ěn jedem ḡu? — io'e Jesus pe.

⁵ Imēnpit Jesus mūḡ ma osunuy. Imēnpuye Pilatos yaḡuyabi'ūm o'e.

— Apēnpuye mūḡ ma teku e'em? — io'e jewebe ma.

⁶⁻⁷ Aḡokatkat daomūnmūnap'a be osunuy—iecuḡap ebekitkit eju jenopaḡoḡo'ibiyū xe. Ibutet Barrabás i osunuy. Soat ip cuk wara'acat o'yaoka daomūnmūnap'a beayū iecuḡap ebekitkit eju jenopaḡoḡōm pima. Páscoa epeta bima iecuḡap pūḡ ma taomūnmūnat mujēmjēm'uk osunuy daomūnmūnap'a bewi. Adeayū emuojujuy mujēmjēm'uk osunuy.

⁸⁻¹¹ ḡebuḡe adeayū o'je'awero Pilatos xe—iecuḡap xe.

— Ijop epeta bima taomūnmūnat mujēmjēm'uk eḡuy — io'e ip. — Pūḡ cuy eḡujēm ḡasū dak ocewebe, — io'e ip Pilatos pe.

Paīyū kukukayū itabutkarey o'e ip Jesus kay adeayū cekay jījā buye. Imēnpuye o'tujowat ip Pilatos pe. Pilatos itaybit osunuy paīyū kukukayū itabutkarey Jesus kay iam. Paīyū kukukayū kuy o'e adeayū be: — Barrabás cuy epejoojuy Pilatos pe imujēmān daomūnmūnap'a bewi — i.

— Judeuyū kukukat mujēmān pin tu eyju owebe? — io'e Pilatos Judeuyū be.

— Ap! — io'e ip paīyū kukukayū.

¹² — Apēntak oce ite aḡokatkat pe—Judeuyū kukukat i eyju e'emat pe? — io'e ma'ḡuto Pilatos adeayū be.

¹³ — Esubamupayaat korosa be imuy'ū ām — io'e ip.

¹⁴ — Apēnpuye osubamupayaat? Ikērēat o'jukuk ḡu teku—pūḡ em tak ka'ūma! — io'e Pilatos.

Imēnpit biḡ ma ya'ōberen o'jewāwā ip:

— Esubamupayaan korosa be imuy'ũ ãm — i.

¹⁵ Imēnpuye Pilatos Barrabás o'ğujēmat daomūnmūnap'a bewi. O'ğujēmat adeayū mucokcokap ojuy. Jesus o'tujowacat sorarayū be.

— Jesus cuy epeğupok ixee muğēğēbum — io'e sorarayū be. — Epesubamupayaan korosa be imuy'ũ ãm — io'e cebe ip.

Imēn Pilatos o'e adeayū mucokcokap ojuy.

¹⁶ Ğebuje sorarayū Jesus o'tujowat iecuğap tuk'a kay. Tuk'a eaki be o'tujowat. Warara'acayū o'takoy ip sorarayū—jewejuacat'in ma.

— Ğa'a ite ma ajowaywayway — io'e ip jebureyū be.

¹⁷ Iwaywayway am iekabek ip o'ğūōm cebe—ipakpukğūğūnat. Widaohobune o'subunemuwakēn ip yakoreren am. O'jomōğ ip yakoreren.

¹⁸ — Ĕn ma Judeuyū kukukat! — io'e ip iwaywayway am. — Warara'acat podi ma ĕn a'ōbuyxi — io'e ip iwaywayway am.

¹⁹ O'yamupāupā ip im. O'ğuxiuxi ip. O'jēğ'aecōğcōğ ip cewap iwaywayway am: — Soat podi ma ĕn a'ōbuyxi — i'e'em cebe. ²⁰ Iwaywaywayap epere buje iekabek o'ju'uk ipakpukğūğūnat. Cesay ip waram o'ğūōm cebe. O'tujujēm ip uk'a eaki bewi ibamupayaan korosa be imuy'ũ ãm.

²¹ Tujujēm pima oajēm ip ağokatkat kay. Ağokatkat ajēmjēm o'e koğūnpi bewi. Ibutet Simão i osunuy. Cirene ka bewiat osunuy. Alexandre ebay osunuy, Rufo ebay dak.

— Korosa juy ejukuk Jesus pe ikukap puxim — io'e sorarayū ixee Simão be.

²² Jesus o'tujowat ip co'a kay. Gólgota i co'a butet osunuy. (Gólgota ce'uat aririt'a iape wuya'ōm). Oajēm ip. ²³ Iboceat mirradup o'tupmuwekoy uva'abidi be wuypipimu'ūmaptim.

— Juku! Etikōn — io'e ip Jesus pe.

— Ap! — io'e bit.

O'tikōn ğu.

²⁴ Ğebuje sorarayū Jesus o'subamupayaan ip korosa be. Tapoa o'jomōğ ip Jesus bu be, sui be dak. Korosa o'jomōğ ip ipikūykūy be. Imēn ma o'subamupayaan ip. Karatūğ'a buximat'a ip o'yamuju ipi ju—yababarukat'a. O'yamuju ip Jesus esay bu am. Imēn Jesus esay o'ğū'e'ē'ē ip jewewedağ. ²⁵ Kaxi jeum pima Jesus o'subamupayaan ip korosa be—9 hora bima.

²⁶ — “Apēnpuye dak o'subamupayaan ip imuy'ũ ãm?” i je'e ip kapkapayū — io'e Pilatos jewebe ma.

Imēnpuye o'tupmubararakat apēnpuye o'subamupayaan ip iaptup. “Judeuyū kukukat teku” iaptup o'tupmubararakat Pilatos. O'tupmōğ ip korosa be Jesus abi ase. ²⁷ Jesus pa mupayapayam pima xepxep ibukurukayū dak o'subamupayaan ip wara'at korosa be. Pūğ ma Jesus pa'at kadi osunuy. Wara'at iba'ūğat kadi osunuy. ²⁸ Deus ekawēn tup o'tupmubararakat ip kuyje. Imēn e'em ibodup:

Ikērēat mujurūğrūğ'ukat kukap puxim ixee dak o'jukuk ip, i.

Jesus pa o'subamupayaan ip ijoptup ekawēn tağ.

²⁹ Ğebuje korosa etako dağ kapkapayū Jesus muymuy o'e. Jesus o'jowaywayway jījā ip.

— “Deus eju kawēnwēnap'a oyamu'ūm—yaboğat'a,” i juk ece — io'e ip cebe. — “Xepxep xet kap puje, wara'at'a oyamuy,” i juk ece — io'e ip Jesus pe iwaywayway am.

³⁰ — Ecedaxijo juy! Etaybitbit pima juy korosa ejuwi ekop e'ūap puxim — io'e ip cebe iwaywayway am.

³¹ Imēnpuxim paīyū kukukayū dak Jesus o'jowaywayway jewewēju ma ip, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak.

— Teku warara'acayū daxijojo'uk osunuy. Imēnpit jewedaxijo ba'ore je'ūap puxim — io'e ip jewewebe. ³² — Teku juk o'e: “Deus emunaē òn,” i, “Judeuyū kukukat òn,” i dak — i napa ma o'e ip. — Teku Deus emunaē bima, juy je'kop korosa ejuwi je'ūap puxim — io'e ip. — Ikop puje, bit kuka wuyetabut ace'e cekay — io'e ip jewewebe.

Ceweju ibamupayaan'ibiyū dak Jesus o'jomuymuy jījā ibukurukayū.

³³ Kaxi wuyase bima kabiok o'e soat tağ Judéia eipi dağ. Ibun ma kabiok oeku. Ebapũğ hora bun kabiok oeku.

³⁴ Katpuje Jesus o'jewāwā ya'ōberen.

— Eloí, eloí, lemá sabactani? — io'e ja'ōm.

(Ijop ekawēn, Deus, Deus, apēnpuye ēn opere iape wuya'ōm).

³⁵ Iboap o'ya'ijoyo ip iboceayū.

— Eya'ōpicũğcũğ cuy epesop! Elias nomuwāwām teku! — io'e ip, xipan ġu ip o'jekũyjo buye.

³⁶ Iboceat o'jedau idibi bubuap munopapūn ām uva'abidim—tideiboğ'ūmati. Ixe dak idibi bubuap o'jomōğ ip'abi be.

Ğebuje o'yopmuyu Jesus pe timutitit am.

— Mēnpuk! — io'e. — Omuy paxi Elias imukop am korosa ejuwi — io'e.

³⁷ Jesus o'jewāwā ya'ōberen. Poğ. Oe'ū. ³⁸ Pağo Deus eju kawēnwēnap'a be osunuy—yaboğat'a be—uk'a exĩntabi nomudip epa'go. Jekpiwan ma ixē pağo o'jewek Jesus e'ū buje. O'jewek kabi kadi wi ipi kay. ³⁹ 100 be sorarayū kukat cũğ'i osunuy Jesus wap. Apēn Jesus oe'ūiap o'jojoyo.

— Icemān ite'ūm Deus ipot osunuy — io'e.

⁴⁰ Jesus korosa eju bima, aoyū dak iboce ijojom osodop. Wūy wi ip ijojom osodop—Jesus cocom. Ixeyū aoyū parakpe ebapũğ aoyū osodop ip. Ibūrū ma ip osodop: Maria Madalena, Salomé, wara'at Maria dak. Wara'at Maria José xi osunuy—Tiago xi dak—yaypan'isuat xi. ⁴¹ Ixeyū aoyū Jesus eju oekuku Galiléia eipi dağ pima. Ibuywatwan oekuku ip. Ade warara'acayū aoyū dak osodop ip korosa xe. Jerusalém ka be oajēm ip ceweju kuy bima. Soat ip Jesus kay jeakağ osodop.

⁴² Katpuje jĩjā o'e. Kuyaje Sábado je'e—Judeuyū xe jebodoydoyap kabia. Kabioğkabiog'i bima jexat tata'uk ip osodop Judeuyū Sábado bima jekapikap puxim.

⁴³ Kabioğkabiog'i bima José o'ju Pilatos kay. Ixe José Arimatéia ka bewiat osunuy. Ixe ibimāmayū ekawēn coco'ukat osunuy. Ya'ōbuyxi jĩjā dak osunuy soat xe. Deus pe soat kukukan iap wiwim osunuy. Iparara'ūm o'ju Pilatos kay. Oajēm.

— Jesus'ūm jebit mukop pin oce — io'e Pilatos pe.

⁴⁴ — Kuy du ixē'ūm oe'ū? — io'e Pilatos. Imēnpuye 100 be sorarayū kukat o'tomuwā.

— Kuy ma du oe'ū Jesus? — io'e sorarayū kukukat pe.

⁴⁵ — Hm hm. Kuy ma — io'e sorarayū kukukat.

— Ha'a — io'e José be. — Ijebit cuy eğukop — io'e.

⁴⁶ Ğebuje José Jesus'ūm jebit o'ğukop korosa ejuwi. Kuy juk pağo o'jat—xipacat—irucat. Ijebit o'ğukabekbek ixem pağōm. O'jomōğ witabikūy be.

Wita'a yabo'gat'a o'yamuypen witabikūy nomudip'am. ⁴⁷ Xepxep Mariayū osodop iboce. Maria Madalena iboce osunuy. Wara'at Maria José xi osunuy—yaypan'isusu xi. Poce Jesus'ūm jebit o'jomōğ ip iap o'jojoyo ip.

16

¹ Sábado jebodoydoyap kabia Judeuyū xe. Kaxi at puje, waram ip jekapikpiğ ma'ğuto. Kaxi at puje ebapũğ aoyū tide'oati o'tibu. O'tibu ip Jesus'ūm jebit mude'on am. Ebapũğ aoyū o'ju: Maria Madalena, Salomé dak, wara'at Maria dak—Tiago xi. Ixeyū ebapũğayū o'ju.

² Domingo bima o'ju ip witabikūy kay—kabia'isum ma—kaxi jēm'isum ma.

³ — Abu wita'a uğ ocewebe—witabikūy nomudip'a? — io'e ip jewewebe.

⁴ Imēn o'jekawēn ip ikūynomudip'a yaboğ cĩcā buye. O'jeak ip witabikūy kay. Kuy wita'a yawede o'yadobuxik ip. ⁵ Oōm ip witabikūy be. Deus xewiat o'jojoyo ip—yaypan'isuat. Xik'i osunuy iba'at kadi. Cesay irut cĩcā osunuy.

Ğebuje o'jewetakaka ip aoyū.

⁶ — Epeyekuy ġu! — io'e cebe ip. — Wetaybit Jesus kudadam eyju iam. Nazaré ka bewiat kudadam eyju—korosa be ibamupaya'ibit kudadam — io'e. — Ijoce ġu opop. Kuy

o'jetait waram — io'e. — Ak epe'e topap kay. Topap acã — io'e. ⁷ — Epeju juy ġasũ bit — io'e aoyũ be. — Ceweju etaybitbin oekuku'iaiyũ juy epeġukũyjo — io'e. — Pedro dak cuy epeġukũyjo. “Kuy o'jetait waram,” i juy epe'e cebe ip. “Cum eywap Galilėia eipi kay,” i juy epe'e cebe ip — io'e. — “Iboce ma epetobuxik apėn ixē kuy o'e eywebe iap taġ,” i juy epe'e cebe ip — io'e. — “Waram o'jetait'iat cuy epetobuxik,” i juy epe'e cebe ip — io'e—yaypan'isuat o'e.

⁸ Ġebuġe o'jėm ip. Owatwat ip witabikũy bewi jeparara pibun. Ikarabakbak o'e ip jeparara pibun. Kabi bewiat ekawėn o'ġuwėn ġu ip warara'acayũ be iparara jĩã ip puye.

⁹ Jesus waram o'jetait kabi'isum. Waram o'jetait Domingo bima. Koam o'jebapuk Maria Madalena kay—kuy bima cebewi 7 be ibiōġbuk kėrėayũ o'ġujėmiat kay. ¹⁰⁻¹¹ Jesus eju oekukuiayũ wawa o'e iġuykitkit ip Jesus kay buye. Wawa ip pima Maria Madalena o'ju ixeyũ mukũyjom.

— Wuyekariwa waram o'jetait! — io'e cebe ip. — O'jebapuk okay. Ojojojo — io'e Maria. Imėnpit itabut'ũm o'e ip Maria ekawėn kay.

— Dapxi ģn — io'e ip Maria be.

¹² Ġuyjom Jesus o'jebapuk xepxepayũ kay. Iwarun ma o'jebapuk cekay ip. O'jebapuk cekay ip cucum pima koġũnpi be. ¹³ Imėnpuye ixeyũ o'jepit warara'acayũ kay—jebureyũ kay.

— Wuyekariwa itabėġ ma'ġuto! Ocejjojojo! — io'e ip cebe ip.

— Dapxi eyju — io'e ip xepxepayũ be.

Itabut'ũm o'e ip ixeyũ ekawėn kay.

¹⁴ Ġuyjom o'jebapuk 11 beayũ kay. Jekōnkōn ip pima, o'jebapuk cekay ip. O'ġukorėm ip itabut'ũm puye waram o'jetait iap ekawėn kay.

— Apėnpuye eyetabut ġu okay? — io'e. — Oweju oekukuiayũ kuy o'e eywebe: “Wuyekariwa waram o'jetait,” i — io'e. — Eyetabut ġu ixeyũ ekawėn kay. Eybu'u jĩã eyetabut am waram ocetait iap ekawėn kay — io'e.

Imėn ip o'ġukorėm.

¹⁵ — Epeju juy soat kaka daġ — io'e Jesus. — Soat ka daġayũ be juy kawėn idipat epeġuwėn — io'e. ¹⁶ — Okay itabut pima, jemubatisasanan pima dak, Deus taxijo — io'e. — “Eykerė oxē,” i je'e Deus okay itabut'ũmayũ be bit. “Soat em ipiat epesupi'ajo,” i dak je'e — io'e. ¹⁷ — Deus ja'ōbacaap je'ġũm okay itabucayũ be ka'ũma ma ajojoioiap mubapuk am soat etabutpe — io'e. — Iboap a'ōbacaam ibiōġbuk kėrėayũ ġujėmjėm ip ikuġayũ bewi — io'e. — Warara'acat a'ōm jekawėn ip iisuan — io'e. ¹⁸ — Itaybit'ũma puybu tũypiatpu mucay buje, je'ũ ġu ip — io'e. — Itaybit'ũma tipiati kōn puje, je'ũ ġu ip — io'e. — Iwātaxipipiyũ jeje jebu mōġ puje, je'ada ip — io'e Jesus.

¹⁹ Kariwa Jesus imėn o'jekawėn jewēju etaybitbinayũ eju.

Cekawėn epere buje, Deus Jesus o'ġuyu kabi kay. Oabik Deus xe ixē eju soat kukukan.

²⁰ Ibocewi ceweju etaybitbinayũ o'jėm. Soat ka daġ o'ju ip. Kawėn idipat muwėnuwėn oekuku ip. Wuyekariwa Jesus ixeyũ buywatwan osunuy. Soat etabutpe ka'ũma buk ajojoioiap mubapukpuġ oekuku ip ixē a'ōbi. Imėneju adeayũ itabut o'e ip ixeyũ ekawėn kay.

JESUS CRISTO MUWĒĜAPTUP LUCAS EMUDUPMUBARARAKTUP

¹⁻² Teofilo, ĕn a'ōbuyxi soat xe ocexe. Ōn ijudup mubararaĝ ewebeaptum—apĕn cuk adi Jesus Cristo o'e'e wuyetabutpe iaptup. Kuy bima warara'acayū apĕn ixē Jesus Cristo o'e'e iaptup o'tupmubararak. Koap o'jekawĕn ip ixē eju oekuku'iyū eju ixē e'eap o'jojo'iyū eju dak. Ixeyū a'ōbi juk ixē e'eaptup o'tupmubararak ip. ³ Ōn pit cuk oce owebe ma:

— Ōn tak cuy ocekawĕn ceweju ip — i. — Soat eju ixeyū ejujuy ocekawĕn — i juk oce owebe ma. — “Apĕn ixē Jesus o'e'e?” i juy oce cebe ip — i juk oce owebe ma.

Imĕnpuye ixeyū eju juk ocekawĕn. Soat cuk o'ĝuwĕn ip owebe. Ōn tak apĕn o'e'e ip iaptup otupmubararak ewebeaptum ĝasū bit, Teófilo. ⁴ Ijudup co buje, ĕn tak ece:

— Ixeyū juk adi icĕmān omutaybitbin apĕn Jesus Cristo o'e'e iam — i.

⁵ Teófilo, koam apĕn o'jebapuk Zacarias pe iap o'ĝuwĕn ewebe, apĕn o'jebapuk itayxi be iap tak. Herodes Judéia eipi watwat kukukat pima, Zacarias itabĕĝ osunuy. Judeuyū epai osunuy ixē Zacarias. Kapikpik'uk osunuy Abias ebekitkit eju Deus eju kawĕnwĕnap'a be. Abias ebekitkit tak paĩyū osodop ip. Zacarias tayxi Arāo badip osunuy—paĩyū kukukat badip. Itayxi butet Isabel i osunuy. ⁶ Ixeyū xepxepayū cūĝ ma ip osodop Deus xe. Kūyjobit ip osodop soat Deus a'ō kay. Deus bikuyap taĝ jekuku'uk ip osodop. ⁷ Bekicat kuĝ ĝu ip osodop, itayxi i'it ta ba'ore buye. Yabut osunuy. Zacarias tak aypa osunuy.

⁸ Ĝebuje Zacarias o'ju Deus eju kawĕnwĕnap'a kay—yaboĝat'a kay. Ibo'a be kapikpiĝ osunuy Deus etabixe paĩ buye. Kapikpiĝ osunuy Abias ebekitkit eju. ⁹ Jebabi daĝ ibadipyū juk Zacarias o'taĕ iōm ām badiat'a be. ¹⁰ Oōm tōmte' oatōm mupik am Deus etabixe. Adeayū dak Deus eju kawĕnwĕnap'a eakiju ip osodop. Akiju kawĕnwĕn ip osodop Deus eju, Zacarias badi tōmte' oatōm mupikupiĝ pima.

¹¹ Ĝebuje Deus ekawĕn tojtjt'ukat oajĕm Zacarias kay. Cūĝ'i osunuy tōmte' oatōm mupikupikap'a ba'at kadi—caixa'a jo'iat'a ba'at kadi. ¹² Zacarias yaĝuy'ūm o'e ixē Deus ekawĕn tojtjt'ukat co buje. Iparara jĵā o'e.

¹³ Ĝebuje Deus ekawĕn tojtjt'ukat o'jekawĕn Zacarias pe.

— Tapu, epararam ĝu juy eĝuy — io'e. — Apĕn cuk adi ece cebe iap o'ya'ĵojo Deus — io'e. — Ĝasū ma emumuojuy je'ĝūm ewebe — io'e. — Etayxi ekpon ĝukap. João i juy ibuten je'e — io'e. ¹⁴ — Eycokcoĝ cĭcā ma epesop bekicat kap puje. Adeayū dak icokcok cĭcā je'e eyweju. ¹⁵ Ekpot ya'ōbuyxian je'e Deus xe. Uva'abidi juy idikōn ĝu, wuymuka'o'onapti dak. Ibiōĝbuk xipacat a'ōbi ixē jeku jekap'isum piap — io'e. ¹⁶⁻¹⁷ — Ekpot Judeuyū aĝuymuwarururun je'e ixeyū be Deus kay am, wuykukukat kay am tak. Deus biōĝbuk a'ōbacaap kuĝ ixē jeku Elias ekukuap puxim. Ka'ūma buk ocejojoiap mubapukpuĝ jeku. Ixe omuyku wuykukukat ajĕm awap. Ixe cebayū aĝuymuwarururun je'e ixeyū be waram ĝuto jebekitkiyū kay am. Ixe Deus a'ō kay'ūmayū aĝuymuwarururun je'e ixeyū be waram ĝuto kawĕn icĕmat taĝ jeku am. Ixe ijodiacat ĝubikuy wuykukukat ajĕmap wiwi am — io'e.

Imĕn Deus ekawĕn tojtjt'ukat o'jekawĕn Zacarias pe.

¹⁸ Ĝebuje Zacarias o'jekawĕn Deus ekawĕn tojtjt'ukat pe.

— Iba'ore ma owebe okpotpet am — io'e. — Kuy aypa oce. Otayxi dak yabut kuy — io'e.

¹⁹ — Gabriel i obutet — io'e. — Deus etabixe cūĝ'i ōn nuynuy. Deus ma omudot jekawĕn ām eweju. Ixe omudot iboap awĕĝ muwĕn ām ewebe—yawĕĝ tipatawĕĝ muwĕn ām ewebe. ²⁰ Ĕn pit etabut ĝu wa'ō kay — io'e. — Imĕnpuye ekōmbicaca ecesūy. Ede ba'ore ecesūy. Wekawĕn taĝ cebapuk puje bit, waram ĝuto ede but ece'e. Soat ma je'bapuk ixē kabia be apĕn ōn e'em ewebe iap taĝ — io'e.

²¹ Adeayū dak Deus eju kawĕnwĕnap'a bewi Zacarias jĕmap wiwim ip osodop.

— Apĕnpuye dak Zacariasibun cĭcā Deus eju kawĕnwĕnap'a be? — io'e ip jewewebe kakijuayū.

²² Ğebuje Zacarias oajēm akijuayū kay. Cekawēn pa'ore o'e cebe ip. Imēnpuye itaybit ip o'e Deus eju kawēnwēnap'a be bima Zacarias jexey jo'iat o'jojojo iam. Jekawēn ojuj akijuayū eju. Cekawēn pa'ore bit o'e. Imēnpuye jebum acā o'jekawēn ceweju ip.

²³ Deus eju kawēnwēnap'a be jekapikap eperu buje, Zacarias o'jepit jeduk'a kay.

²⁴ Ğuyjom ma itayxi o'yukreğ—Isabel. Pūğpōğbi kaxi jeduk'a be ma osunuy Isabel.

²⁵ — Okukukat xipāt cīcā oxe! — io'e Isabel. — Koap cuk adi oğuy osūsūn, o'it'et'ūm puye — io'e. — Ğasū bit osūsūn ğu oce o'ukreğ puye — io'e Isabel jewebe ma.

²⁶⁻²⁷ Ğebuje Deus jekawēn tojtjot'ukat o'ğuju yaypan'isuat kay—ağokatkat eju o'jepo ğu'iat kay. O'ğuju cekay Isabel 6 kaxi yukeğ puje. Deus ekawēn tojtjot'ukat putet Gabriel i osunuy. Oajēm ağokatkat eju o'jepo ğu'iat kay. Ixe ayacat Galiléia eipi be osunuy. Nazaré ka be osunuy. Maria i ibutet osunuy. José wadip osunuy. José Davi badip osunuy. ²⁸ Oajēm Deus ekawēn tojtjot'ukat Maria kay.

— Tū'ū, ecokcoğ cuy eğuy — io'e. — Deus xipāt cīcāat je'ğūm ewebe. Wuykukukat soat em jekukum eweju — Gabriel o'e.

²⁹ Maria yağuybabi'ūm o'e cekawēn co buje.

— Apēnpuye dak imēn teku odobededem? — io'e Maria jewebe ma.

³⁰ — Tū'ū, epararam ğu juy eğuy — io'e. — Deus xe ekukpin cīcā — io'e. ³¹ — Je'ukreğ. Ağokatkat eceğukap e'in. Jesus i juy esubuteta — io'e. ³² — Ya'ōbuyxian je'e e'it — io'e. — “Deus ipot teku,” i je'e soat ijodiat. “Soat podi ya'ōbacaat ipot teku,” i je'e ip. Deus ixe jomuy Judeuyū kukukan. Kuy bima Davi Judeuyū kukukat osunuy—Jesus eajot. Imēnpuxim Jesus Judeuyū kukukan je'e. ³³ Soat em ma imēn Jacó naxeğebitbit kukukan jeenuy. Wara'at ğu jomuy ixe dieğ ixeyū kukukan — Gabriel o'e Maria be.

³⁴ — Apēn xe'e dak osu'itkap? Ocepo ğu mabuk a'ğū ağokatkat eju — io'e Maria Deus ekawēn tojtjot'ukat pe.

³⁵ — Ibiōğbuk xipacat jajēm ekay — io'e. — Je'ukreğ soat podi ma ya'ōbacaat a'ōbi—Deus a'ōbi. Imēnpuye bekicat ikērēat kuğ ğu je'e. Deus ipon je'e. ³⁶ Ğebum cuy eğuy ebadip kay—Isabel kay — io'e. — Ixe Isabel o'yukreğ yabut ma'ğū. Kuy ağokatkat opop yuk pe. “I'it ta ba'ore teku,” io'e'e ip kuy bima. Ğasū bit 6 kaxi yukreğ. ³⁷ Ka'ūma ma iba'ore Deus pe — io'e.

³⁸ — Ha'a — Maria o'e. — Deus okukukat. Deus a'ōbi soat je'bapuk owebe apēn ēn e'em owebe iap tağ — Maria o'e. Deus ekawēn tojtjot'ukat o'jēm cexewi.

³⁹ Ğaxīn ma Maria o'ju Isabel kay. Dao ma o'ju co'a'uat kapēn pe. Judéia eipi be o'ju. Isabel ka be o'ju. Jay. Oajēm. ⁴⁰ Oōm Zacarias duk'a be—Isabel duk'a be. Isabel o'tobede. ⁴¹ Joroh. Isabel ukpeat o'jeoro yuk pe Maria be Isabel dobede buje. Ibiōğbuk xipacat a'ōbacaap kuğ osunuy Isabel.

⁴² Ğebuje Isabel o'jekawēn ya'ōberen Maria eju.

— Deus xipāt cīcā! — io'e. — Deus xipacat ūmūm ewebe. Ecokcok soat cokcokap podi ma—aoyū cokcokap podi ma. “Ēn xipāt cīcā,” i je'e adeayū e'uk peat pe. ⁴³ Deus xipacan e'em owebeam tak! Ēn okukukat xi. Inaka okay ajēm, wa'ōbuyxi ğu ma'ğū — io'e. ⁴⁴ — Ewebe odobede buje, o'uk peat o'jeoro jecokcok pibun — io'e. ⁴⁵ — “Soat je'bapuk owebe apēn okukukat e'em owebe iap tağ,” i ēn e'em. Imēnpuye Deus xipacan e'em ewebeam — Isabel o'e.

⁴⁶ Ğebuje Maria o'jekawēn Isabel eju.

— “Wuykukukat soat podi ma xipāt,” i ōn e'em — io'e.

⁴⁷ — Ocokcok cīcā Deus xipan okuğ puye—odaxijojo'ukat xipan okuğ puye — io'e.

⁴⁸ — Ixe acā okukukat. Odadaybot ma dak. Imēnpit ixe soat em ağ okay — Maria o'e. — “Deus xipacan ixe ayacat o'jukuk,” i je'e soat ka watwat omuwēnuwēn — io'e. — Ğasū imēn je'e ip, ğuyjom tak — io'e.

⁴⁹ — Ixe ka'ūma buk ocejojojoiap o'ğubapuk owebe. Soat podi ma ixe ya'ōbaca — io'e. — Ibuyxim cuy ibutet ajukuk — io'e.

- ⁵⁰ — Deus itabotaidabotbot cīcā ibuyxim jekukayū kay. Wuydobuyū'ūm'ūm kay itabotaidabotbot cīcā osunuynuy. Ĝasūayū kay dak itabotaidabotbot—soat kay. Ĝuyjomayū kay dak itabotaidabotbon jeedop — io'e.
- ⁵¹ — Deus ja'ōbacaap o'ḡubapukpuk. Yoboḡan pinayū o'ḡuypōḡpōḡ. Ixeyū e'eap o'ḡu'ūm — io'e.
- ⁵² — Ika kukukayū o'ḡujēm jenuyap pewi. Ya'ōbuyxi'ūmayūm o'e ip. Ya'ōbuyxi'ūmayū o'jomuy ixeyū nuyap pe. Ya'ōbuyxiayūm o'e ip — io'e.
- ⁵³ — Tadaybotbocayū be xipat cīcāat o'ḡūmḡūm. Soat kuḡ ip o'e. Ibubut adeayū bit ibuiipuk o'ḡujēmjēm — io'e.
- ⁵⁴ — Ixe Israel naxeḡebitbit o'subuywatwan cīcā—ja'ō kay kūyjobicayū o'subuywatwan cīcā. Xipan wuydobuyū'ūm'ūm o'jukukuk apēn cuk adi o'e'e iap taḡ — io'e.
- ⁵⁵ — Xipan wuydobuyū'ūm'ūm o'jukukuk—Abraão'ūm o'jukukuk, cenaxeḡebitbit'ūm'ūm tak o'jukukuk. Ja'ō daḡ soat em ḡebum osunuy ixeyū kay. Soat em ixe ḡebum osunuy ixeyū kay xipan ikuk am — io'e—Maria o'e.
- ⁵⁶ Ebapūḡ kaxi Maria Isabel xe osunuy.
Ibocewi o'jepit jeduk'a be.
- ⁵⁷ Ija kaxi ajēm puje, Isabel o'su'itkap aḡokatkat.
- ⁵⁸⁻⁵⁹ Bekicat 8 kabia bima ibadipyū oajēm ixe duk'a xeyū dak. Oajēm ip ikap'isuat taypu'aḡobixeedakat am “Deus ebekit teku” i'e am. Soat ibadipyū icokcok cīcā o'e ip.
— Deus xipan cīcā ija xi o'jukuk — io'e ip. Ibutetaat ojuy ip.
— Zacarias i juy asubutetaat cebay butet kadin ma — io'e ip jewewebe.
- ⁶⁰ — Ap! — ixi bit o'e. — Ibo ḡu je'e ibutet—João i acā — io'e ixi.
- ⁶¹ — Ebadipyū butet João i'ūmḡu — io'e ip ixi be.
- ⁶² ḡebuje o'jekawēn ip cebay eju.
— Apēn ekpot puten je'e? — io'e ip cebay be.
- Jebum acā o'jekawēn cebay, cekawēn pa'ore buye. ⁶³ “Taperadup cuy etupūm owebe” iape, cebay o'e jebum cebe ip. O'tupūm ip cebe.
Ibocewi o'tupmubararak cebay. Ibutet João i iaptup o'tupmubararak. Soat ip itabēḡbēḡ o'e ijojom. Zacarias i cebay je'e tūybe iān o'e ip.
- ⁶⁴ Cebay cekawēn put o'e ḡebuje bit. Xipan o'jekawēn ḡuto.
— Deus xipat cīcā — io'e. — Ka'ūma ma ixe jo'iat ya'ōbuyxiat — io'e.
- ⁶⁵ Imēneju yaḡuybabi'ūm o'e ip tuk'a xeyū. João kapap awēḡ o'yawēḡmuwēnuwēn ip soat ka daḡ—Judéia eipi daḡ, co'a'uat kapēn taḡ tak. ⁶⁶ O'yawēḡtobuxik'iaiyū jewaḡuydadam ip osodop João kapap awēḡ kay.
— Apēn xe'e je'e ite bekicat yaypan pima? — io'e ip jewewebe. Imēn o'jekawēn ip, João Deus a'ōbacaap kuḡ oeku buye.
- ⁶⁷ ḡebuje Zacarias apēn ḡuyjom je'bapuk iap o'ḡuwēn—ikap'isuat ebay. Iboap o'ḡuwēn Ibiōḡbuk xipacat a'ōbi.
- ⁶⁸ — Ĝa'a ace Deus pe “Ka'ūmḡu ejo'iat,” i. Ixe Deus kay itabut ip osodop Israel naxeḡebitbit. Jebekitkiyū o'subuywan. Jebekitkiyū o'taxijo — io'e.
- ⁶⁹ — Deus wuydaxijojo'ukat o'ḡudot wuykay. Ya'ōbacaat o'ḡudot wuykay. Wuydaxijojo'ukat Davi naxeḡebit—Deus a'ō kay kūyjobicat naxeḡebit — io'e.
- ⁷⁰ — Ixe wuydaxijojo'ukat ya'ōbacat jījā. Ka'ūma ma ixe jo'i ya'ōbaca. Imēnpuxim kuyje Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū o'e'e Deus a'ōbi—soat taḡ iisuayū o'e'e — io'e.
- ⁷¹ — “Deus wuydaxijo wuykay itakomaayū be wuyaokaap puxim. Ixe wuykay'ūmayū a'ōbacaap ḡu'ūm ixeyū be wuyaokaap puxim,” i'e'e'uk osodop ip — io'e Zacarias.
- ⁷² — Deus itabotaidabotbot osunuy wuydobuyū'ūm'ūm kay apēn kuy o'e'e iap taḡ. “Wekawēn taḡ oce,” io'e Deus. Jekawēn taḡ o'e'e soat em ma. Cekawēnkērē ḡu osunuy—cekawēntip cīcā — io'e.

- 73 — Ixe o'jekawēn wuydobu'ūm eju—Abraão'ūm eju. “Jedaxijo ōn ekay itakomaayū bewi; ebekitkiyū dak otaxijo,” io'e Abraão be — io'e.
- 74 — “Jeybuywan ōn eypararam ġu kapik am owebeam,” io'e Abraão be — io'e.
- 75 — “Cūġ ma epesop oxe,” io'e. “Ikērēat kuġ ġu epesop oxe,” io'e. “Soat em epesop oxe eyetait,” io'e. Ixe o'e apēn cuk adi o'e'e iap taġ — io'e Zacarias.
- 76 — Bekit — Zacarias o'e jekpot pe—ikap'isuat pe — Wuykukukat wap eceju soat muxipan am ixē mudot am. Deus ekawēn muwēnuwēn'ukan ece'e—soat podi ma ya'ōbacaat ekawēn muwēnuwēn'ukan — io'e.
- 77 — Adeayū be ece'e “Deus ikērēat ju'uk eywebewi,” i. “Deus jeydaxijo,” i ece'e cebe ip — io'e Zacarias.
- 78 — Imēn Deus itabotaidabotbot cīcā wuykay. Yukupiceġē ġu wuykay. Wuydaxijojoap kabia jajēm ixē a'ōbi. Ixe jajēm kabia buxim.
- 79 — Ixe kabiok pe jekuku'ukat puximayū ġukabia. Je'ūap puxim ipararaayū ġukabia. Ixe wuymutaybitbin je'e wuywebe xipan jewewekuk am. Kaba'ūm acesop wuyewewēju.
- Imēneju adeayū je'e ewebe: “Ēn Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat,” — io'e ikap'isuat ebay.

Imēn Zacarias apēn ġuyjom je'bapuk iap o'ġuwēn Deus a'ōbi.

⁸⁰ Bekicat o'yaypan. Kūyjobit osunuy Deus a'ō kay. Uk'a'ūmat pe osunuy Judeuyū kay jeju'ūm pima—Judeuyū mutaybitbin'ūm pima.

2

¹ Ixeyū kabia be Augusto cartadup o'tupmubararak—soat ka kukat. O'tupmuju soat pe jebekitkiyū be. Bekitkit, eykapap ka kay juy epeju eybutet mubararak am taperadup pe i'eaptup o'tupmuju. ² Ka'ūma ma iġo eipi watwat o'ġuweġūn ijoptup muju awap. Jebekitkit o'ġuweġēġat Cirênio Síria eipi watwat kukat pima. ³ Imēnpuye soat ixē ebekitkit o'ju jebutet mubararak am taperadup pe. Jekapap ka be ip o'ju.

⁴ Imēnpuye José dak o'jēm Galiléia eipi bewi—Nazaré ka bewi. O'ju Judéia eipi be—Belém ka be—Davi osunuyiat ka be. Ixe José o'ju Davi diwat osunuy buye. ⁵ O'ju jebutet mubararak am Maria eju—jetayxi eju. Maria yukreġ osunuy. ⁶ Ixeyū Belém ka be bima, Maria o'yukpasuk.

⁷ Ġebuje Maria o'su'itkap koapat—aġokatkat. Ikap'isuat o'yamuekabek paġōm. O'ġuyxet biopak xat mūn pe—cucuayū nuyap'a be topap'ūm puye.

⁸⁻⁹ Kabi bewi Deus ekawēn tojtjt'ukat tak o'kop ovelha kukukayū kay. Koġūnpi be osodop ip Belém ka tēġ ma. Ovelha kukuġ ip osodop ixima be. Deus o'ġukabia ovelha kukukayū akokoreren. Iparara jījā ip o'e kabia jo buje, idip cīcā ma'ġu kabia.

¹⁰ Ġebuje Deus ekawēn tojtjt'ukat o'jekawēn ceweju ip.

— Eypararam ġu juy epesop — io'e. — Kawēn idipat otojt imuwēn ām eywebe eymucokcok am. Kawēn idipat otojt soat pe imuwēn ām ijodiat pe. ¹¹ Eydaxijojo'ukat o'kap ġasū. Davi osunuyiat ka be o'kap — io'e. — Soat kukat ixē—ipi daġat kukat. Cristo i ibutet — io'e Deus ekawēn tojtjt'ukat. ¹² — Ixe ikap'isuat iekabek paġōm. Po'i biopak xat mūn pe. Imēn ōn eymukūyjom eywebe tobuxik am — io'e cebe ip.

¹³ Ġebuje warara'acayū o'jebapuk kabi kadiwi Deus ekawēn tojtjt'ukayū.

— Ka'ūma ma Deus co'iat — io'e ip. — Soat podi ma ixē ya'ōbuyxi — io'e ip.

¹⁴ — Ka'ūmġu Deus co'iat xipacat — io'e kabi kadiwiayū. — Kaba'ūm jeedop ip soat ijodiat—Deus emumukupinyū — io'e ip.

¹⁵ Waram ip o'jeu kabi kay Deus ekawēn tojtjt'ukayū.

Cexewi Deus ekawēn tojtjt'ukayū cēm puje, o'jekawēn ip jewewēju ovelha kukukayū.

— Ġa'a aju — io'e ip. — Belém ka kay juy aju — io'e ip. — Apēn Deus o'e wuywebe iap cuy ajojo — io'e ip jewewebe.

¹⁶ Dao ma ip o'ju.

Oajēm ip. Ixeyū dak ikap'isuat o'tobuxik José eju, Maria eju dak. Po'i osodop biopak xat mūn pe.

¹⁷ Ikap'isuat tobuxik puje, ikapap awēg muwēnuwēn oekuku ip soat ka dağ. Apēn Deus ekawēn tojtjot'ukayū bekicat kapap o'ğuwēn cebe ip iap muwēnuwēn oekuku ip soat ka dağ. ¹⁸ Itabēgbeğ ip o'e cēm paxi iam o'ya'ijoiayū ma. ¹⁹ Maria bit soat em ġebum osunuy apēn je'it o'kap iap kay. Iboap kay jewağuy muğēgēm osunuy. ²⁰ Ovelha kukukayū o'jepit koğūnpi be.

— Ēn xipat cīcā — io'e ip Deus pe. — Idip cīcāat ocejojojo — io'e ip. — Idim cuk ēn ocemukūyjo — io'e ip.

Soat o'tobuxik ip apēn Deus ekawēn tojtjot'ukat o'e cebe ip iap tağ. Imēnpuye:

— Ka'ūma ma ejo'iat xipacat — io'e ip.

²¹ 8 xet kap puje cebaydaap Jesus daypu'ağobuxee o'suxeedakacat Judeuyū babim. Yukreğ awap Deus ekawēn tojtjot'ukat o'e Maria be: — Jesus i ibuten je'e — i. Imēnpuye Jesus i o'subutetaat ip.

²²⁻²³ Ğebuje cebaydaap Jesus o'tujowat Jerusalém ka kay. Jetayxi eju o'tujowat. O'tujowat ip ikap'isuat mubapuk am paĩ be Moisés ekawēn tağ. Ibararak opop wuykukukat ekawēntup pe:

Ağokatkat kap puje—koopat kap puje, ixē ikap'isuat Deus ebekit ma, i.

Imēneju cebaydaap Jesus o'tujowat Jerusalém kay imubapuk am Deus etabixe Deus eju kawēnwēnap'a be. ²⁴⁻³⁰ Imēn e'em wuykukukat ekawēntup:

Bekicat kap puje, wūnca juy eğūm paĩ be ixē be imupik am Deus etabixe, i. Xepxep pukaso juy eğūm, i. Pukaso kuğ'ūm pima, xepxep coot cuy eğūm, i.

Imēn e'em wuykukukat ekawēntup. Imēneju cebaydaap oajēm Jerusalém ka be ikap'isuat mubapuk am Deus etabixe.

Ğebuje Ibiōğbuk xipacat Simeão oōmat Deus eju kawēnwēnap'a be—yaboğat'a be. Cebaydaap tak Jesus o'tujuajēm Deus eju kawēnwēnap'a be pukaso ūm ām paĩ be Moisés ekawēn tağ. Simeão Jesus o'takoy jebakopixirik ceje.

Ixe Simeão Jerusalém ka be osunuy. Cūğ cīcā osunuy Deus xe. Itabut cīcā osunuy Deus kay. Judeuyū daxijojo'ukat ajēmap wiwim osunuy. Ibiōğbuk xipacat ixē mutaybitbin'uk osunuy. Ibiōğbuk xipacat o'e Simeão be kuy bima:

— Eje'ū ġu wuykukukat co'ūm pima—soat taxijo am Deus emunaē jo'ūm pima — i.

Ğebuje Simeão Deus o'ğuwēnuwēn xipan.

— Okukukat — io'e. — Ğasū ōn iju jojom — io'e. — Soat taxijo am etaēiat cocom ōn — io'e. ³¹ — Soat etabixe juk etaēiat cocom ōn — io'e. — Ğasū bit we'ū but ocokcoğ — Simeão o'e. — Ēn acā okukukat — io'e. — Ğasū ōn iju jojom apēn cuk ece owebe iap tağ — io'e. ³² — Kabiaap puxim je'e ixē. Judeu'ūmayū mutaybitbin je'e — io'e. — Ebekitkiyū dak kūyjobin jeedop ip warara'acat a'ō kay ġu—ixē a'ō kay acā—Israel naxeğebitbiyū — io'e. — Edipap kuğ jeedop ip — io'e Deus pe.

³³ Cebaydaap, ixi dak itabēgbeğ ip osodop Simeão ekawēn cocom—bekicat muwēnuwēnap cocom.

³⁴⁻³⁸ — Xipan cuy ikap'isuat ebayū ejukuk — Simeão o'e Deus pe.

Ğebuje Simeão o'jekawēn Maria eju—ikap'isuat xi eju.

— A'ōpicūğ cuy eğuy — io'e. — Deus cuk ixē bekicat o'taē — io'e. — Inaka adeayū iju kay ġu jījā je'e Judeuyū'in. Deus pit ixeyū ġu'ūm. Ēn tak eğuy cūğ cīcā ece'e — io'e. — Ipiat ecesupi'ajo jījā paja ewebe ōmap puxim — Simão o'e Maria be. — Warara'acayū bit iju kay jījā je'e. Icokcok cīcā jeedop ip cekay. Deus imēn adeayū ağuy mubapukpuğ je'e soat pe — io'e Simeão Maria be.

Bekicat ebayū Deus eju kawēnwēnap'a be bima, Ana oajēm cekay ip. O'jekawēn Deus eju.

— Bay, ēn xipat cīcā — io'e Deus pe—Ana o'e.

Ixe Ana bekicat o'kapiap o'ğuwēn adeayū be Jerusalém ka watwat pe—Deus jebekitkit taxijoap wiwi'ukayū be. Ixe Ana Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat osunuy. Fanuel daxit

osunuy. Aser diwat osunuy. Yabut cīcā osunuy. Yaypan'isu bima juk o'jewebumūn. 7 koato jektop xe osunuy. Kuy ma itop'ūm oe'ū. Ixe Ana 84 koato osunuy ġasū. Deus eju kawēnwēnap'a bewi o'jēm ġu. Soat em ma iġo'a be nuynuy—kabiam, ixima daġ tak. — Ēn xipāt cīcā — i'e'e'uk osunuy Deus pe soat em. Deus eju kawēnwēn'uk osunuy. Jekpiwan ma jewemureren'uk osunuy ceweju jekawēn ojuy.

³⁹ Deus ekawēn taġ paī be bekicat mubapuk epere buje, cebayū Jesus o'tujupit jeka kay. Nazaré ka kay ip o'jepit—Galiléia eipi be. ⁴⁰ Bekicat o'yaypan. Ibacaan o'e. Jebadipyū bodi ma itaybican o'e. Deus xipacat ūmūm'uk osunuy cebe.

⁴¹ Jesus ebayū waram o'ju ip Jerusalém ka kay. Soat em Páscoa epeta be cucu'uk ip osodop Jerusalém ka kay. ⁴² 12 koato bima, Jesus o'ju ġuto jebaydaap, ixi iat eju, peta be cucu'uk puye.

⁴³ Peta epere buje, cebayū ma o'jepit ip jeka be. Jesus pit o'jecū Jerusalém ka be. Itaybit ġu ip osodop cecūam. ⁴⁴ Tūybe Jesus wuybadipyū eju o'jepit iān o'e ip cebayū. Jepitpin o'ju ip e daġ jeka kay. O'xet ip e bidase. Jesus o'jokudada ip jebadipyū daġ, jebureyū daġ tak. ⁴⁵ Ka'ūmġu. O'tobuxik ġu ip. Imēnpuye ikudadam o'jepit ġuto ip Jerusalém ka be. Ebpūġ kabia ikudadam oekuku ip.

⁴⁶ Ġebuje Jesus o'tobuxik ip Deus eju kawēnwēnap'a be—yaboġat'a be. Xik'i osunuy Moisés ekawēn Judeuyū mutaybitbin'ukayū xe—aypapayū xe. Cekawēn cocom osunuy. Kawēnwēn osunuy ceweju ip. ⁴⁷ Jesus kay jījā ip o'e soat cekawēn cocoayū, itaybit cīcā buye, cūġ cīcā jededem puye dak.

⁴⁸ Jesus tobuxik puje, cebayū itabēġbēġ ip o'e ijojom.

— Tapu — io'e ixi Jesus pe. — Edaobu'u du eġuy jepin? — io'e. — Ocaġuybabi'ūm cīcā ocesop ekudadam—ōn, ebaydaap tak — io'e—jekpot pe o'e.

⁴⁹ — Aī, apēnpuye dak okudadam epeku? — io'e. — Eyetaybit ġu du webay duk'a be juy ōn iam—Deus eju kawēnwēnap'a be? — io'e—jexi be o'e.

⁵⁰ Imēnpit Jesus ekawēn iba'arem o'e cexe ip.

⁵¹ Ibocewi o'jepit jebayū eju Jesus. Oajēm jeka be—Nazaré ka be. Jebaydaap a'ō kay kūyjobit osunuy. Ixi dak soat em ġebum osunuy apēn Jesus cuk adi o'e'e cebe iap kay.

⁵² Ixe Jesus tak jebureyū bodi ma itaybican o'e. O'yaypan. Ikukpin cīcā osunuy Deus xe, jexeayū xe dak.

3

¹⁻² Ġebuje Deus o'jekawēn João Batista eju—Zacarias ipot eju. João uk'a'ūmat pe osunuy.

— Wekawēn cuy eġuwēnuwēn itaybit'ūmayū be — Deus o'e João be.

O'jekawēn João eju Tibério Roma ka kukat pima. 15 koato kuy ika kukat osunuy. O'jekawēn ceweju Pôncio Pilatos Judéia eipi kukat pima dak, Herodes Galiléia eipi kukat pima dak, Lisânias Abilene eipi kukat pima dak, Filipe Ituréia eipi kukat pima dak. Ixe Filipe Traconites eipi kukat tak osunuy. Filipe Herodes kitpit osunuy. O'jekawēn João eju Anás Judeuyū epaīyū kukukat pima. Caifás tak Judeuyū epaīyū kukukat osunuy.

³ Imēnpuye Jordāodi wābu daġ oeku João.

Ġuyjom João Deus ekawēn o'ġuwēnuwēn adeayū be.

— Eyġuycūġcūġ cuy epesop ikērēat kuġ puye — io'e cebe ip. — Ikērēat mujurūġrūġap cuy epeyepere — io'e. — Epeyewemubatisananat cuy — io'e. — Imēn ey'e buje, Deus ikērēat ju'uk eywebewi — io'e. ⁴ — Imēntak e'em Isaías emudupmubararaktup—Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat emudupmubararaktup:

Aġokatkat jewāwāwām uk'a'ūmat pe, i. Imēn jewāwāwām:

Soat e juy epesuemukacūġ wuykukukat ajēmap em, i. Ie juy epesuemudim ceku am, i. ⁵ Kabioreġreġat cuy epeġudim, i. Ipiweġūn je'e, i. Co'a dak epeyamuweġūġūn, i. Iebixirik taġ cuy epesuemujēm, i. Wakenat e be epesuemujēm, i. Soat iekērēate iedip cīcā je'e, i. ⁶ Wuydaxijo am Deus emunaē coco ip soat ijodiacat, i.

Imēn e'em Isaías emudupmubararaktup — io'e João adeayū be.

⁷ Imēnpuye adeayū o'ju João be jemubatisanan.

Ĝebuje João adeayū o'ĝukūyjo.

— Deus itakoma eykay, ikērēat kuĝ cīcā buye — io'e. — Ipiat supi'ajoat eywebe, ikērēat kuĝ puye — io'e. — Eynapōn pa'ore Deus xewi — io'e. ⁸ — Cūĝ ma juy epeku kuy ikērēat mujurūĝrūĝap ocepere iap mubapuk am warara'acayū be — io'e. — Tūybe Deus ipiat supi'ajoat ĝu wuywebe wuyju Abraão naxeĝebitbit puye iān purut eyju e'em — João o'e. — Imēn ĝu juy epe'e — io'e. — Iba'ore ĝu Deus pe wita'a muwexat am Abraão naxeĝebitbiyūm — io'e. ⁹ — Ĝaxīn ma o'a kukat jajēm ya'a'e'ūmat'ip takat am yop xik am daxa be — io'e. — Ixe buxim Deus tak ĝaxīn ma ipiat supi'ajoat kūyjobit'ūmayū be — João o'e.

¹⁰ — Apēntak oce'e ipiat pi'ajoap puxim? — io'e ip João be.

¹¹ — Xepxep eyekabek kuĝ pima, pūĝ cuy epeĝūm ikuĝ'ūmat pe — io'e. — Puybit kuĝ pima, epeĝu'ē'ē juy ikuĝ'ūmat pe — io'e.

¹² Iecuĝap peam dinheiro bubu'ukayū dak oajēm João be jemubatisanan.

— Pām oceju? Apēntak oce'e? — io'e ip João be.

¹³ — Iecuĝap emumubudei bodi ĝu juy epejat cebekitkit pewi—ixe emumubudei acā — io'e João.

¹⁴ — Pām oceju? — io'e ip sorarayū dak.

— Puyxibun ĝu juy dinheiro epejat warara'acat xewi — io'e. — Napa ĝu juy epe'e dinheiro bu am warara'acat xewi. Jemāmāmām ĝu juy epesop eyekapikaptei kuĝ—eycokcoĝ acā — io'e.

¹⁵ Soat ĝebum cīcā o'e ip João ekawēn kay.

— Ite du Deus emunaē soat taxijo am? — io'e ip jewewebe.

¹⁶ Ĝebuje João o'jekawēn soat pe.

— Ōn ma eymubatisasan idibi be — io'e. — Wara'acat pit omuyku. Obodi ma ixe ya'ōbuyxi. Soat podi ma ya'ōbaca. Ōn pit ajo pēĝap ĝu cebeam? Cedaĝ ĝu kuka oce ixe a'ōbuywatwat'ukan, oboĝ ĝu buye. Ōn ma eymubatisasan idibi be. Ixe bit Deus biōĝbuk ĝuōm eywebe ya'ō daĝ eyeku am. Ixe dak ipiat supi'ajoat eywebe cūĝ ma eyeku am. ¹⁷ Wuyju taixee xixiĝ tūmūntata mujēm ām taixee bewi. Tūmūntata muxipanpan wuyju tamūn'a be. Taixee mupikpiĝ daxa be. Imēnpuxim Deus kūyjobicayū muwajejem kūyjobit'ūmayū xewi. Kūyjobicayū ixe xe jeedop soat em. Kūyjobit'ūmayū bit soat em ipiat supi'ajojo — io'e João.

¹⁸ Imēn adeayū awēwēm oeku João. Kawēn idipat muwēnuwēn oeku.

¹⁹⁻²² Adeayū mubatisasan epere buje, João Jesus o'ĝubatisan.

Ĝebuje Jesus kay Ibiōĝbuk xipacat o'kop. Jesus Deus eju kawēnwēn pima, o'kop. Pukaso jo'i o'kop Ibiōĝbuk xipacat.

Ĝebuje Deus o'jekawēn kabi kadiwi.

— Ĕn okpocat — io'e. — Ocokcok cīcā ekay — Deus o'e Jesus pe.

Ĝuyjom Herodes João o'ĝuōmat daomūnmūnap'a be. Ixe Herodes Galiléia eipi kukat osunuy. Kuy bima João o'e Herodes pe:

— Cedaĝ ĝu ewebe ekitpit tayxi bum etayxim—Herodias bum — i. — Ĕn ikērēat kuĝ — io'e Herodes pe.

Herodes ikērēat kukuk'uk osunuy. Waram ikērēat o'jukuk ĝasū dak. João ikērēat o'jukuk ĝu. Inaka Herodes João o'ĝuōmat daomūnmūnap'a be.

²³ Jesus 30 koato bima ijodiacat mutaybitbin o'e. — Jesus José ipot — io'e'e ip adeayū.

²⁴ José ebay butet Eli i osunuy. Eli ebay butet Matate i osunuy. Matate ebay butet Levi i osunuy. Levi ebay butet Melqui i osunuy. Melqui ebay butet Janai i osunuy. ²⁵ Janai ebay butet José i osunuy. José ebay butet Matatias i osunuy. Matatias ebay butet Amós i osunuy. Amós ebay butet Naum i osunuy. Naum ebay butet Esli i osunuy. Esli ebay butet Nagai i osunuy. Nagai ebay butet Maate i osunuy. ²⁶ Maate ebay butet Matatias i osunuy. Matatias ebay butet Semei i osunuy. Semei ebay butet José i osunuy. José ebay

butet Joda i osunuy. ²⁷ Joda ebay butet Joanã i osunuy. Joanã ebay butet Resa i osunuy. Resa ebay butet Zorobabel i osunuy. Zorobabel ebay butet Salatiel i osunuy. Salatiel ebay butet Neri i osunuy. Neri ebay butet Melqui i osunuy. ²⁸ Melqui ebay butet Adi i osunuy. Adi ebay butet Cosã i osunuy. Cosã ebay butet Elmãdão i osunuy. Elmãdão ebay butet Er i osunuy. ²⁹ Er ebay butet Josué i osunuy. Josué ebay butet Eliézer i osunuy. Eliézer ebay butet Jorim i osunuy. Jorim ebay butet Matate i osunuy. Matate ebay butet Levi i osunuy. ³⁰ Levi ebay butet Simeão i osunuy. Simeão ebay butet Judá i osunuy. Judá ebay butet José i osunuy. José ebay butet Jonã i osunuy. Jonã ebay butet Eliaquim i osunuy. ³¹ Eliaquim ebay butet Meleá i osunuy. Meleá ebay butet Mená i osunuy. Mená ebay butet Matata i osunuy. Matata ebay butet Natã i osunuy. ³² Natã ebay butet Davi i osunuy. Davi ebay butet Jessé i osunuy. Jessé ebay butet Obede i osunuy. Obede ebay butet Boaz i osunuy. Boaz ebay butet Salá i osunuy. Salá ebay butet Nasson i osunuy. Nasson ebay butet Aminadabe i osunuy. ³³ Aminadabe ebay butet Admim i osunuy. Admim ebay butet Arni i osunuy. Arni ebay butet Esrom i osunuy. Esrom ebay butet Peres i osunuy. Peres ebay butet Judá i osunuy. ³⁴ Judá ebay butet Jacó i osunuy. Jacó ebay butet Isaque i osunuy. Isaque ebay butet Abraão i osunuy. Abraão ebay butet Tera i osunuy. ³⁵ Tera ebay butet Nacor i osunuy. Nacor ebay butet Seruque i osunuy. Seruque ebay butet Ragaú i osunuy. Ragaú ebay butet Faleque i osunuy. Faleque ebay butet Éber i osunuy. Éber ebay butet Sala i osunuy. ³⁶ Sala ebay butet Cainã i osunuy. Cainã ebay butet Arfaxade i osunuy. Arfaxade ebay butet Sem i osunuy. Sem ebay butet Noé i osunuy. Noé ebay butet Lameque i osunuy. ³⁷ Lameque ebay butet Matusalém i osunuy. Matusalém ebay butet Enoque i osunuy. Enoque ebay butet Jarete i osunuy. Jarete ebay butet Maleleel i osunuy. Maleleel ebay butet Cainã i osunuy. Cainã ebay butet Enos i osunuy. ³⁸ Enos ebay butet Sete i osunuy. Sete ebay butet Adão i osunuy. Adão Deus ipot osunuy, Deus o'gũgẽ buye.

4

¹ Jordãodi bewi Jesus epit puje, Ibiõgbuk xipacat o'tujowat uk'a'ũmat pe. Jesus aũyudada'uk osunuy Ibiõgbuk xipacat. ² Uk'a'ũmat tağ oeku 40 kabia. Jesus Ibiõgbuk xipacat a'õbacaap kuğ osunuy. Ibiõgbuk kërëayũ kukukat tak Jesus o'subuyxijo iboce. Te'e ma ikërëat mujurũgat ojuy Jesus pe iboce. 40 kabia Jesus jekõnkõn ģu osunuy. Ire jĩjã osunuy.

³ Ğebuje ibiõgbuk kërëayũ kukukat o'jekawën Jesus eju.

— Ĕn Deus ipot pima, a'õbi ma wita'a juy eyamuwexat pão'am — io'e Jesus pe.

⁴ — Ap! — io'e Jesus. — Imën e'em Deus ekawëntup: “Wuyetabẽğ wuyxat o'om puye ģu—Deus wuymutaicin puye acã,” i — io'e.

⁵ Ibocewi ibiõgbuk kërëayũ kukukat Jesus o'tujowat umat pe. Soat eipi o'ğubapuk cebe. Dao ma soat eipi dağacat o'ğubapuk cebe. Soat ip o'jojojo.

⁶ — Őn cuy emuy soat eipi watwat kukukan — io'e. — Wa'õbi soat eipi watwat kukukan ecesũy — io'e. — “Ĕn acã ocekkukat,” i je'e ip ewebe — io'e. — Ibubut adeayũ kukukan ecesũy wa'õbi — io'e. — Soat ma iũm put owebe omunaẽ be, soat podi ma õn wa'õbaca buye — io'e napa ma. ⁷ — “Ĕn xipat,” i ĩn e'em owebe bima, soat oğũm ewebe — io'e. — A'õbuyxian ecesũy wa'õbi — io'e Satanás Jesus pe.

⁸ — Ap! — io'e Jesus. — Imën e'em Deus ekawëntup: “'Xipat ĩn,' i juy epe'e Deus pe acã,” i. “Deus a'õ kay acã epesop kũyjobin—eykkukat a'õ kay,” i — Jesus o'e Satanás pe.

⁹ Ibocewi o'tujowat Jerusalém ka be. O'jomõğ Deus eju kawënwënap'abi jeje—yaboğat'abi jeje.

— Ĕn Deus ipot pima, ecewemuy'at ijop'abi jejewi ipi ju — io'e Satanás. ¹⁰ — Imën e'em Deus ekawëntup: “Deus jekawën tojtjot'ukayũ ģuju xipan ekuk am,” i. “Ixeyũ jedaxijo ewebe xipat'ũmat ebapukap puxim,” i. ¹¹ “Ixeyũ jeak ekay wita'a be eimucakcakap puxim,” i — io'e Satanás.

¹² — Ap! — io'e Jesus. — “Cëm paxi Deus ja'õ dağ e'em?” i'ũmğũ juy epe'e — io'e Jesus.

¹³ Ğebuĵe ibiōĝbuk kērēayū kukukat o'jewede Jesus xewi. O'jēm cexewi Jesus puyxijo-joap eperē buje. Te'e ma Jesus pe ikērēat mujurūĝat ojuy. O'jēm.

— Waram ĝuto osubuyxijo jījā — io'e jewebe ma ibiōĝbuk kērēayū kukukat—Satanás.

¹⁴ Jesus o'jepit Galiléia eipi kay. Ibiōĝbuk xipacat a'ōbacaap kuĝ oeku. Soat ibo eipi watwat yajēmap awēĝ o'yawēĝtobuxik.

¹⁵ Ğebuĵe Jesus kawēn idipan ip o'ĝutaybitbin Deus eju kawēnwēnap'a be.

— Soat podi ma Jesus xipan wuymutaybitbin — io'e ip ya'ījojoayū. — Ka'ūmĝu ixē jo'iat xipacat — io'e ip.

¹⁶ Jesus o'ju jaypanap ka kay—Nazaré ka kay. Jay. Oajēm. Jebodoydoyap kabia bima Judeuyū ōmōm'uk ip osodop Deus eju kawēnwēnap'a be. Sábado bima ip ōmōm'uk osodop. Jesus oōm jewēju ip iĝo'a be. O'āy Deus ekawēntup com iĝo'a beacat pe ya'ījo am.

¹⁷ Ğebuĵe iĝo'a kukukat Deus ekawēntup o'tupūm Jesus pe—Isafás emudupmubararak-tup—Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat emudupmubararak-tup. Jesus o'tupmupaya. Pūĝtup o'tuptobuxik. Imēn e'em itedup:

¹⁸ Deus biōĝbuk owebe nuynuy, i. Imēnpuye ixē onaē owebe kawēn idipat muwēn ām tadaybotbocayū be, i. Ixē omuju owebe: “Taomūnmūnayū daomūnmūnap'a bewi ĝujēm ip” i'e am taomūnmūnayū be, i. Ixē omuju owebe: “Ita'ūmayū itate je'e ip” i'e am ita'ūmayū be, i. ¹⁹ Ixē omuju owebe tadaybotbocayū mujēm ām imudadaybotbot'ukayū xewi, i. Ixē omuju owebe: “Ĝaxīn ma Deus jebekitkit idaxijo” i'e am soat pe, i.

²⁰ Imēn e'em itedup. Jesus ibodup o'tupcoco ya'ōberen. Otupmupirik. Waram o'tupūm yakukukat puywatwat'ukat pe. Oabik.

Soat iĝo'a beacat o'jeak cīcā Jesus kay.

— Apēntak teku? — io'e ip jewewebe.

²¹ Ğebuĵe Jesus o'jekawēn ceweju ip.

— Ĝasū bit soan o'jebapuk ijudup peat ekawēn taĝ—ĝasū otupcocoiatup ekawēn taĝ — io'e.

²² Soat xe Jesus xipat cīcā osunuy iĝo'a beacat xe.

— Jesus ekawēn soat podi ma cekawēntip! — io'e ip jewewebe. — Teku José ipot ĝu du? — io'e ip jewewebe.

²³ Jesus o'jekawēn ceweju ip.

— “Tapu, ecewanūĝta juy,” i wuyju e'em wuyanūĝtata'ukat pe — io'e. — Iboap kuka epe'e owebe dak. “Ocejojojo ĝu bukiap cuy eĝubapuk ocewebe ijo am apēn cuk adi eĝubapukpuk Cafarnaum ka be bima,” i aco'i eyju e'em owebe — Jesus o'e. ²⁴ — Icēmān ōn e'em eywebe. Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat jaypanap ka be bima, ibo ka watwat ixē ekawēn kay ĝu — io'e. ²⁵ — Icēmān ōn e'em eywebe. Kuyje Deus Elias o'ĝuju pūĝ kay itop e'ū'ibit kay—Sarepta ka beat kay—Judeu'ūmat kay—Sidom eipi beat kay. Ixeyū kabia daĝ soat kaka beayū irere oekuku. Ka'ūmĝu muba'at osodop ebapūĝ koato, ipidaseat koato dak. Soat ip irere jījā osodop. Imēnpuye ade itop e'ū'ibiyū tadaibotbot cīcā osodop ixeyū kabia daĝ—Judeuyū. ²⁶⁻²⁷ Imēnpit Deus Elias o'ĝuju Judeuyū kay ĝu—Sarepta ka beacat kay acā—Sidom ka tēĝatka beacat kay acā — Jesus o'e. — Deus Eliseu o'ĝuju Naamā kay imu'ada am. Eliseu Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat osunuy. Naamā ierepat osunuy. Ade ierepayū Judeuyū eipi daĝ osodop ip ixeyū kabia daĝ. Imēnpit Eliseu warara'acat ĝu o'ĝu'ada. Naamā acā o'ĝu'ada — Jesus o'e.

²⁸⁻²⁹ Iboap ekawēn co buje oitakomān cīcā ip Jesus kay Deus eju kawēnwēnap'a beayū. Jesus o'tujujēm ip jeka bewi.

Jesus o'tujuu ip co'a bicūĝ kay yaoka am. Aĝoka ibo'a pēnpēn taĝ o'sukadop. Co'a bicūĝ pewi yabitorom Jesus muy'at ojuy ip. ³⁰ Imēnpit Jesus o'kap cepidase ip. Jeju pinap taĝ o'ju.

³¹ Jesus o'ju Cafarnaum ka kay—Galiléia eipi beat ka kay, ikaboğatka kay. Judeuyü o'ğutaybitbin Deus eju kawēnwēnap'a be jebodoydoyap kabia be. Soat esemana imutaybitbin'uk ip osunuy.

³² — Cūğ cīcā ma Jesus wuymutaybitbin — io'e ip. — Jesus ja'ōbi ma wuymutaybitbin — io'e ip.

³³ Ğebuje ağokatkat o'jewāwā iğo'a beat—ibiōğbuk kērēat kukat. O'jewāwā ya'ōberen ibiōğbuk kērēat cebe buye.

³⁴ — Jesus, apēn ēn em ocewebe? — io'e Jesus pe—Nazaré ka bewiat pe. — Ocemuy'ü ām tu ejot? — io'e. — Wetaybit ēn — io'e. — Ēn Deus ipot—ikērēat kuğ'ūmat ipot — io'e.

³⁵ Ğebuje Jesus ibiōğbuk kērēat o'ğukorēm.

— Ecemūğ — io'e Jesus cebe. — Ejēm cuy ağokatkat pewi — io'e ibiōğbuk kērēat pe.

Ağokatkat pewi o'jēm ipi ju imuy'at'an pima. Imēnpit warēmtağ ğu ağokatkat o'jukuk cēmcmēm pima. ³⁶ Imēnpuye itabēğbēğ o'e ip ijojom—ibiōğbuk kērēat o'ğujēm iap cocomayü.

— Jesus ibiōğbuk kērēat mujēmjēm ja'ōbi — io'e ip. — Ya'ōbacaat teku — io'e ip jewewebe. — Itaybit ibiōğbuk kērēat mujēm ām — io'e. — Imēnpuye cēmcmēm ip ya'ōbi — io'e ip.

³⁷ Soat ka dağ Jesus awēğ o'yawēğcu—Galiléia eipi korerenat ka dağ.

³⁸ Ibocewi Jesus o'jēm Deus eju kawēnwēnap'a bewi.

O'ju Simão Pedro duk'a kay. Oajēm. Cereğ. Oōm. Simão daxijo osodop ibo'a be. Ipa'i jijā osodop.

— Ipa'iat eğū'ada — io'e ip Jesus pe.

³⁹ Ğebuje Jesus o'ju ipa'iat kay. Pa'i o'ğukorēm.

— Ejēm cebewi — Jesus o'e pa'i be.

Imēnpuye pa'i o'jēm. Xipat o'e. Ipa'i topibit o'kop ğebuje bit. Ixat o'ğūğē Jesus peam, cewejuayü beam tak.

⁴⁰ Kaxi at puje ibo ka watwat iwātaxipipiyü o'tujowat Jesus kay imu'ada am. Soat kuğ ip osodop iwātaxipi. Jesus o'jewebumōğ cebe ip—soat pe. Soat ip o'ğū'ada'ada. Adah.

⁴¹ Ibiōğbuk kērēat o'ğujēmjēm ikukayü bewi. Poxerewun. O'jēm.

— Ēn Deus ipot — io'e ip ya'ōberen—ibiōğbuk kērēayü o'e. Itaybit ip osodop Jesus Deus emunaē iam. Inaka Jesus ibu'u osunuy ixeyü be iboap muwēn ām.

— Ōn Deus emunaē iap epeğuwēn ğu juy — io'e cebe ip.

⁴² Kabia'isum Jesus o'jēm Simão Pedro duk'a bewi. Poxerewun. O'ju uk'a'ūmat pe. Jay. Oajēm. Adeayü Jesus kudadam o'e ip. Jay. Oajēm ip Jesus kay.

— Ejēm ğu juy ocexewi. Ijoce ma juy eğūy — io'e ip Jesus pe.

Ğebuje o'jekawēn ceweju ip.

⁴³ — Warara'acayü be dak kawēn idipat oğuwēn—wara'atka watwat pe dak — io'e. — “Deus soat kukukan je'e,” i juy oce cebe ip — io'e. — Deus cuk omudot ibo ekawēn muwēn ām — io'e Jesus.

⁴⁴ Imēnpuye kawēn idipat muwēnuwēn oeku Deus eju kawēnwēnap'a be. Judéia eipi dağ imuwēnuwēn oeku—soat kaka dağ.

5

¹ Adeayü o'jewemuwunuwun ip Jesus ekawēn co pin cīcā buye. Jesus cūğ'i osunuy iodi wābu ka'oririt pe. Iodi Genesaré eipi be o'tinuy. Genesaré i tibutet osunuy. Adeayü jewemuwunuwun ip Deus ekawēn co pinayü.

² Ğebuje Jesus xepxep kobe o'jojajo kapurūğ pe. Axima bubu'ukayü jekobe be ğu ip osodop. Kuy o'jēm ip. Axima bubuap wuywuy ip osodop kapurūğ pe. ³ Jesus oōm pūğ pe ixeyü ekobe be—Simão ekobe be.

— Kobe eğuwun — io'e. — Eğuwun cuy kapurūğ pewi — io'e Jesus Simão be.

Xik. Jesus oabik kobe be. Kobe be bima adeayü o'ğutaybin—kapurūğ peayü o'ğutaybin.

⁴ Imutaybin pu'u bima, o'jekawën Simão eju—kobe iwat eju.

— Tibucũg pe aju axima bum — io'e.

Tibucũg pe ip o'ju.

— Axima bubuap cuy eġuakõm tibucũg pe axima bu am — io'e Simão be.

⁵ — Kariwa, ixima bun oceku axima bu ojuy — io'e Simão. — Ocejat ġu. Imēnpit waram oceġuakõm imēn ēn e'em ocewebe buye — io'e.

Sa. Axima bubuap o'ġuakõm.

⁶ Ġebuġe axima o'jat ade. Xeresu ġu axima. Kurekoh. Axima bubuap jewek ojuy axima poxi pibun. ⁷ Wēġwēġ'i o'e ip jebureyū kay—wara'at kobe beacayū kay. Jebureyū o'takoy yajēm ām jebuywat am. Ibureyū oajēm ibuywat am. Xepxep kobe o'ġuporan ip aximām. Imēnpuyē kobe jepiriġ ojuy axima poxi pibun.

⁸ Iboap co buġe, Simão Pedro o'jēġ'aecõġcõġ Jesus wap jexe ya'õbuyxi buye.

— Okukukat, wede ece oxewi — io'e. — Ōn ma ikērēat kuġ. Ēn pit a'õbuyxi. Oxe ġu juy eġuy — io'e—Simão o'e.

⁹ Simão itabēġ o'e ijojom, soat cewejuayū dak. Itabēġbēġ ip o'e ijojom ade jījā axima buye. ¹⁰ Warara'acayū dak itabēġbēġ ip o'e ijojom—Tiago, João dak. Ixeyū xepxepayū Zebedeu ipotpoyū ip osodop. Simão eju kapikpik'uk ip osodop axima bubum.

Ġebuġe Jesus o'jekawën Simão eju.

— A'õ'cam cuy eġuy — io'e Simão be. — Ġasū bit axima bubu'ukan ġu juy eġuy, — io'e. — Kawēn idipat muwēnuwēn'ukan cuy eġuy adeayū be imutabut am ip Deus kay — io'e.

— Ha'a — io'e.

¹¹ Ġebuġe Simão o'ju Jesus kay, cewejuayū dak. Putweddu'i. Jekobe o'tujuu ip kapurūġ pe. Soat o'suiwat ip ibun Jesus eju jeku am. Soat em Jesus eju oekuku ip.

¹² Ikaboġatka be bima aġokatkat oajēm Jesus kay—ierepat. O'jēġ'aecõġcõġ cewap jexe ya'õbuyxi buye.

— Kariwa! — io'e Jesus pe. — Ebu'u'ūm pima, omu'adam ece — ierepat o'e.

¹³ Pucũġ. Jesus o'jebaepucũġ cekay.

— Obu'u ġu emu'adam — io'e. — Ġaxīn ma ōn jemu'ada — io'e.

Jesus a'õbi ierep topibit dao ma o'je'ada. Xipat o'e.

¹⁴ — Emu'adaap eġuwēn ġu juy warara'acayū be — io'e Jesus cebe. — Ġasū bit paī kay juy eju — io'e. — Eõhõyū'in cuy eġūm paī be imupik am Deus etabixe ece'ada buye. Eġūm cuy cebe Moisés ekawēn taġ. Eõhõyū'in cuy eġūm cebe e'adaap mubapuk am soat ka watwat pe — io'e.

¹⁵ Imēnpit soat ka watwat Jesus awēġ o'yawēġtobuxik ip—ierepat o'ġu'ada iap awēġ. Imēnpuyē adeayū o'je'awero ip ixē ekawēn co am. O'je'awero ip Jesus pe jewemu'ada am tak. ¹⁶ Jesus pit o'jēm cexewi ip. Poxerwun. Cexewi ip cēmcēm'uk osunuy jekawēn ām Deus eju. Uk'a'ūmat pe kawēnwēn'uk osunuy Deus eju.

¹⁷ Ġebuġe Jesus adeayū o'ġutaybitbin kawēn idipan. Fariseuyū kaxixik'i osodop iboce, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak. Judeuyū osodop ip. Jesus ekawēn co ojuy osodop ip. Oajēm ip soat kaka daġwi—Galiléia eipi daġwi, Judéia eipi daġwi dak, Jerusalém ka bewi dak. Jesus iwātaxipipiyū mu'ada'adam osunuy Deus a'õbacaap kuġ puyē.

¹⁸ Ġebuġe aġokatkayū oajēm Jesus kay. Cexīġxīġ pa'oreat o'tujuajēm ip Jesus kay. Jay. Uk'a be tujuõm ojuy ip cexīġxīġ pa'oreat mōġ ām Jesus wap. ¹⁹ Imēnpit tujuõm pa'ore ip o'e uk'a yapora buye. Imēnpuyē o'jeu ip uk'a abi jeje. Weru. Kawi'a'a o'ya'uk ip. Cabobum cexīġxīġ pa'oreat o'ġukop ip yabitokat taġwi. Kop. O'ġukop ip ixexecaptup pe. O'ġukop ip Jesus wap imu'ada am. Uk'a beayū parakpe o'ġukop ip. ²⁰ Jesus itaybit o'e teyūku itabut okay iam.

Ġebuġe Jesus o'jekawēn cexīġxīġ pa'oreat pe.

— Tapu — io'e. — Ikērēat kuy oju'uk ewebewi — io'e.

²¹ Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū, Fariseuyū dak jewaġuydadam o'e ip Jesus ekawēn kay.

— Ite be ikērēat'uk pa'ore wuywebewi. Deus pe acā i'uk put — io'e ip jewewebe. — Teku Deus muymuy — io'e ip napa ma.

²² Jesus itaybit o'e apēn ip o'e jewağuydadam iam.

²³ — Apēnpuye dak eyju imēn jewağuydadam? — io'e. — Iba'ore ġu owebe “Ikērēat kuy oju'uk ewebewi” i'e am cebe — io'e. — Iba'ore ġu dak owebe “E'āy” i'e am cebe, “Ece'ada,” i dak — io'e. — Ka'ūma ma iba'ore owebe — io'e. ²⁴ — Soat wağo òn. Ğasū cexīğxīğ pa'oreat eju ocekawēn eymutaybit am owebe ikērēat'uk put ijodiat pewi iam. Deus a'òbacaap kuğ òn ijodi bima dak — io'e cebe ip.

— E'āy! Ecexīğxīğ cuy — Jesus o'e cexīğxīğ pa'oreat pe. — Cūğcūğ cuy eju — io'e. — Exexecaptup cuy etupu — io'e. — Eju juy eduk'a be — io'e cebe.

²⁵ Cexīğxīğ pa'ore topibit o'je'ada. O'āy. Cūğcūğ ma o'e adeayū etabutpe. Jexexecaptup o'tupu. Kuruk. “Ka'ūmğū ejo'iat xipacat,” i'e'em Deus pe bima, o'ju jeduk'a be. ²⁶ Imēneju ibo ka watwat itabēğbēğ ip o'e ijojom, o'jexīğxīğ puye.

— O'je'ada xeku — io'e ip. — Xīğxīğ o'e xeku — io'e ip.

Yağuybabi'ūm ip o'e.

— Ka'ūma buk cexīğxīğ pa'oreat o'ğū'ada wuyetabutpe — io'e ip jewewebe. — Ğasū acā cexīğxīğ pa'oreat mu'adaap ajojojo — io'e ip jewewebe.

²⁷ Ğebuje Jesus o'jēm. Porewuh. Cucum pima Levi o'jojojo. Levi dinheiro bubu'uk osunuy iecuğap peam. Ixe Levi kapikpiğ osunuy iecuğap pe teidadaap'a be.

— Ejot cuy okay — io'e Jesus. — Oweju juy ejeku — io'e.

²⁸ Imēnpuye o'ju Jesus kay. Soat o'suiwatibun Jesus eju jeku am.

²⁹ Ğebuje Levi Jesus o'takoy jekōn ām jewēju. O'ju. Oajēm. Jay. Adeayū awerom osodop Levi dukta be—iecuğap peam dinheiro bubu'ukayū, warara'acayū dak. Jesus o'jekōn ceweju ip.

³⁰ Ğebuje Fariseuyū Jesus o'jomuymuy Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak—Fariseuyū ebekitkit.

— Apēnpuye dinheiro bubu'ukayū eju eyju jekōnkōn, ikērēat mujurūğrūğ'ukayū eju dak? — io'e ip Jesus eju etaybitbinayū be.

³¹ Jesus o'jekawēn ceweju ip.

— Iwātaxipi'umat ġu cucum wuyanūğtata'ukat kay—iwātaxipiat acā — io'e. ³² — Imēnpuxim cūğ ma jekuku'ukayū nomuwā ām ġu ojet—ikērēat mujurūğrūğ'ukayū nomuwā ām acā — io'e. — Ojet “Eyğuyçūğcūğ cuy epesop ikērēat kuğ puye” i'e am cebe — io'e Jesus. — “Ikērēat mujurūğrūğap cuy epeyepere” i'e am tak ojet — io'e Jesus.

³³ — João eju etaybitbinayū soat em jekpiwan ma jewemureren xipat je'e am Deus xe — io'e ip Jesus pe. — Deus eju kawēnwēn tak ip soat em — io'e ip cebe. — Fariseuyū eju etaybitbinayū dak ade em ip jekpiwan ma jewemureren jekawēn ām Deus eju — io'e ip. — Eweju etaybitbinayū bit repi'ajojom ġu. Jekōnkōn ip — io'e ip. — Apēnpuye ip repi'ajojom ġu? — io'e ip. Jesus muymuy ojuy osodop ip.

³⁴ — Iba'ore oweju etaybitbinayū be jekpiwan ma repi'ajo am òn ceweju ip puye — io'e Jesus. — Òn iwadip puxim — io'e. — Iwadip cexe ip pima, ka'ūma ma jekpiwan ma repi'ajojom jewebumūnap epeta be tomuwa'ibiyū. Jekōnkōn acā ip — io'e Jesus. ³⁵ — Ğuyjom pit iwadip je'jēm cexewi ip. Ijēm puje bit, jekpiwan ma repi supi'ajo ip — io'e. — Òn ixeyū xe'ūm pima, oweju etaybitbinayū dak jekpiwan ma repi ip supi'ajo — io'e Jesus.

³⁶ Ğebuje Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ğuwēn cebe ip. Imēn o'ğuwēn.

— Iwuywuy'ūmat ġu ajoinūm iokokat muwaket am — io'e. — Iwuywuy'ūmat inūm pima, kuka o'jewek. Iwuywuy'ūmat kuka o'jewa'i — io'e. ³⁷ — Uva'abidi atimuōm yaokokat'a be ġu timun'a be tiisuati—yaisuat'a be acā — io'e. — Yaokokat'a be timuōm puje, tidai e'em — io'e. — Yaokokat'a timun'a kuka o'jeabağ. Uva'abidi dak kuka o'jediepu — io'e. — Timūn'a dak kuka o'ya'ūm — io'e. ³⁸ — Imēnpit tiisuati atimōğ yaisuat'a be timūn'a be — Jesus o'e. ³⁹ — Uva'abidi kōn puje kuyati kōn puje, tiisuati kay ġu ace'e — io'e. — “Kuyati tiku e'em uva'abidi,” i wuyju e'em — Jesus o'e. — Imēnpuxim kuyjeat ekawēn kay bima, wekawēn kay ġu kuka epe'e — io'e.

6

¹ Jebodoydoyap kabia be ceweju etaybitbinayū trigodadot o'tadot'uk cucum pima ku daḡ Jesus eju. ² O'tamukitikitik ip jebui be. O'ta'o'o ip.

— Apēnpuye eyju ta'uk'uḡ? — io'e Fariseuyū cebe ip. — Kapikpi wuywebe jebodoydoyap kabia be — io'e ip.

Tamukitikitikap kapikap osodop Fariseuyū xe. Imēnpuye Jesus o'jomuymuy ip.

³ — Apēn cuk o'e Davi, ibureyū dak, irere bima? — io'e Jesus. — Iboap ekawēntup epetupco ḡu du? — io'e Jesus Fariseuyū be. ⁴ Ixe Davi oōm Deus eju kawēnwēnap'a be. Pāo'a o'yabu—Deus etabixe yamōḡmōḡ'ibit'a. O'ya'o. O'yaūm jebureyū be ya'opiat'a. Paīyū be acā ya'o pi ḡu o'yadop — io'e. — Iboap ekawēntup epetupco ḡu du? ⁵ Soat waḡo ōn — Jesus o'e Fariseuyū be. — Ōn pit e'em apēn i'epi wuywebe jebodoydoyap kabia be iap, apēn i'epi ḡu iap tak — io'e Jesus.

⁶ Ḡebuje Jesus ibakērēat o'tobuxik. Jebodoydoyap kabia be o'tobuxik. Oōm ma'ḡuto Deus eju kawēnwēnap'a be. Ibo'a be o'ḡutaybitbin. Ibo'a be aḡokatkat osunuy. Pūḡpa ibakērē osunuy—ibaatpa. ⁷ Jesus kay aḡ cīcā o'e ip Fariseuyū, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak.

— Jebodoydoyap kabia be dak paxi ḡu'ada? — io'e ip jewewebe.

Fariseuyū “Jesus Moisés ekawēn taḡ ḡu jekukum” i'e ojuy napa ma.

⁸ — Omuyumuy pin teyūku — io'e Jesus pit jewebe ma.

Ḡebuje Jesus o'jekawēn ibakērēat pe.

— E'āy — io'e. — Ejot cuy ijoce soat pe ejo am — io'e.

Ibakērēat o'āy. O'ju ibo'a beayū wap.

⁹ Ḡebuje Jesus o'jekawēn Fariseuyū eju, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū eju dak.

— Jebodoydoyap kabia be Moisés ekawēn taḡ tu wuywebe xipan i'e am? Ikērēan i'e am ḡu xe'e? — io'e. — Warara'acat taxijo am cekawēn taḡ tu? Warara'acat aoka am ḡu xe'e? — io'e.

¹⁰ Ḡebuje Jesus o'jeak soat kay.

— Pacūḡ ece eba — Jesus o'e ibakērēat pe.

O'jepacūḡ. Ibadip o'e. ¹¹ Imēnpuye Fariseuyū itakoma jījā ip o'e Jesus kay, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak, jebodoydoyap kabia bima o'subamudim puye. O'je'awero ip. O'jewawēwē ip pēn paxi ace'e Jesus pe i'e am.

¹² ḡuyjom Jesus o'ju co'a be jekawēn ām Deus eju. Ixima bun o'jekawēn ceweju.

¹³ Ḡebuje 12 beayū o'taē jewēju etaybitbinayūm. Kabia'isum ixeyū o'taē.

— Wa'ōbi epeju wekawēn muwēn ām soat pe — io'e ixeyū be—12 beayū be.

¹⁴⁻¹⁶ Ibūrūn ma ip ibutet osodop: Simão i, André i, Tiago i, João i, Filipe i, Bartolomeu i, Mateus i, Tomé i, wara'at Tiago i, wara'at Simão i, Judas i, wara'at Judas i. Ibūrūn ma ip ibutet osodop. Ibūrūn ma o'taē jewēju etaybitbinayūm. Tiago Alfeu ipot osunuy. Jesus Simão wara'an o'subuteta. Pedro i wara'at ibutet osunuy. Xepxep putet osunuy Simão butet. Jeipi kay jījāat i dak ibutet osunuy. André Pedro kitpit osunuy. Judas Tiago ipot osunuy. Xepxep putet osunuy Judas putet. Iscariotes i dak ibutet osunuy. Ixe Judas ḡuyjom Jesus o'ḡūm cekay itakomaayū be yaoka am.

¹⁷ Ibocewi Jesus co'a daḡwi o'kop jemunaēyū eju—12 beayū eju.

Ḡebuje adeayū oajēm Jesus kay. Warara'acayū kuy Jesus xe osodop ip—ceweju etaybitbinayū. Adeayū kawēḡūnat pe o'je'awero Jesus xe. Wūywi ip oajēm. Judéia eipi daḡwi oajēm ip, Jerusalém ka bewi dak, Tiro ka bewi dak, Sidom ka bewi dak. ¹⁸ Oajēm ip Jesus ekawēn co am, jemu'ada am tak. Ibiōḡbuk kērēat kukayū dak oajēm cekay imujēm ām. Jesus ibiōḡbuk kērēat o'ḡujēmujēm ikukayū bewi. Imēnpuye Jesus mucay ojuy ip imu'ada am. ¹⁹ Ixe be imu'ada but osunuy Deus a'ōbacaap kuḡ puye. Soat o'ḡu'ada'ada iwātaxipiayū.

²⁰ Jesus o'jeak jewēju etaybitbinayū kay. O'jekawēn cebe ip. Koap o'jekawēn tadaybotbocayū be.

Eycokcok cīcā eyju — io'e. — Eybubutbet ġu ġasū. Imēnpit Deus eykukukat — io'e.
²¹ — Eycokcok cīcā eyju. Ġasū acā eyrere. Ġuyjom pit eybeġbeġ epesop — Jesus o'e. — Eycokcok cīcā eyju. Ġasū acā eyju wa. Ġuyjom pit jewaywayway epesop. ²² Eycokcok cīcā juy epesop warara'acat itakoma eykay bima, eywebe “Oceweju ġu juy epeku—eyju soat waġo ebekitkit puye” i'e buje dak, warara'acat eymuymuy bima dak, warara'acat eyawēġmukērērērēn pima dak — io'e. ²³ — Eycokcoġ cīcā juy epesop warara'acat warēmtaġ eykuġ pima eyju webekitkit puye — io'e. — “Eycokcoġ cuy epesop,” i òn e'em eywebe — io'e. — Kabi be ade kuġ epesop idipat kuġ. Warēmtaġ ma Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū kukuk'uk osodop ip eydobuyū'ūm'ūm kuyje — Jesus o'e.

²⁴ Ġebuġe Jesus o'jekawēn ibubut adeayū be.

— Karem ġu eydadaybot epesop — io'e. — Ġasū eybubut ade — io'e. — Kapikpiġ'ūm pima dak soat kuġ eyju ġasū ma. ²⁵ Karem ġu eydadaybot epesop. Ġasū acā eybeġbeġ. Ġuyjom pit eyrere epesop. Karem ġu eydadaybot epesop. Ġasū acā eyju jewaywayway. Ġuyjom pit wawa epe'e. Eyġuycūġcūġ epesop — io'e. ²⁶ — Karem ġu eydadaybot epesop, warara'acat xipan eymuwēnuwēn pima. Imēnpuxim xipan jewexe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū kukuk'uk ip osodop eydobuyū'ūm'ūm kuyje — Jesus o'e.

²⁷ Ġebuġe soat pe o'jekawēn.

— Òn kawēnwēn soat eju eyweju—soat wa'įjojoayū eju — io'e. — “Eyky itakomaayū burem cuy epesop,” i òn e'em eywebe — io'e. — “Xipan cuy ixeyū epejukuk,” i òn e'em — io'e. ²⁸ — “Xipan cuy omuymuy'ukayū ejukuk,” i juy epe'e Deus pe. Deus eju juy epeyekawēn warēmtaġ eykukayū beam — io'e.

²⁹ — Pūġ kadi warara'acat pe eydopaoka buje, epeyaoka ġu juy. Āġ puk wara'at kadi jeydopaoka. Warara'acat pe eyekabek pu buje, āġ cuy eyekamixa dak ju'uk. ³⁰ Eyxewi įojuy buje, epeġūm cuy soat pe. Warara'acat pe darem eybubut pu buje, “Obubut cuy epetujupit okay,” i'ūmġu juy epe'e cebe ip. ³¹ Eybikuy warara'acat pe xipan eykuk am. Imēnpuye xipan cuy warara'acat epejukuk — io'e.

³² — Eykayayū acā ikukpin eyxe bima, “Deus cuy xipacat je'ġūm ocewebe,” i'ūmġu juy epe'e. Cekayayū ikukpin ikērēat mujurūġrūġ'ukayū xe dak. ³³ Xipan eykayayū kuġ acā bima, “Deus cuy xipacat je'ġūm ocewebe,” i'ūmġu juy epe'e. Ikērēat mujurūġrūġ'ukayū dak xipan jekayayū kuġ — io'e.

³⁴ — Eyju darem iūmūm warara'acat pe waram tujupit okay iam eyetaybit puye. Imēn iūmūm pima, “Deus cuy xipacat je'ġūm ocewebe,” i'ūmġu juy epe'e. Ikērēat mujurūġrūġ'ukayū dak darem ma iūmūm wara'at ikērēat mujurūġrūġ'ukat pe dinheiro buap ojuy cexewi — io'e. ³⁵ — Ikērēat mujurūġrūġ'ukayū ekukuap puxim ġu juy epeku! — io'e. — Warēmtaġ ġu juy eykay itakomaayū epejukuk. Xipan cuy ip epejukuk. Darem ma epeġūm cebe ip ibubut puap ojuy ġu. Imēn eyeku buje, ade xipacat kuġ epesop kabi be. Deus ebekitkiyūm epesop. Soat podi ma ya'ōbacaat ebekitkiyūm epesop. “Ēn xipacat,” i'ūmġu e'em adeayū Deus pe. Deus pit soat em xipacat ūmūm cebe ip—soat pe—ikērēat mujurūġrūġ'ukayū be dak. ³⁶ Wuyebay itabotaidabotbot soat kay wuykay. Ixe buxim eyju dak eyetabotaidabotbon cuy epesop warara'acat kay — io'e.

³⁷ — “Ekērē jįjā Deus xe,” i'ūmġu juy epe'e warara'acat pe. Iboap e'em'ūm pima, Deus tak “Eykerē oxo,” i'ūmġu je'e eywebe. “Ikērēat kuġ ěn,” i'ūmġu juy epe'e warara'acat pe. Imēn e'em'ūm pima, Deus “Ikērēat kuġ eyju,” i'ūmġu dak je'e eywebe. Ġebum ġu juy epesop apēn cuk adi warara'acat warēmtaġ eykuk iap kay. Ġebum'ūm pima, Deus tak ġebum ġu je'e apēn cuk adi warēmtaġ wara'acat epejukuk iap kay — io'e.

³⁸ — Warara'acat pe epeġūm pima, Deus tak je'ġūm eywebe. Apēn cuk epeġūm iap puxim epejat. Yoboġat epeġūm pima, eyju dak yoboġat epejat. Topapūn epejat—iwajem, ibikbiġ tak, kutukutu'i ma dak, cūġ'i ma dak. Apēn warara'acat pe eyju iūmap puxim Deus tak je'ġūm eywebe — io'e.

³⁹ Ġebuġe Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ġuwēn cebe ip.

— Ita'ūmat pe emubapuk pa'ore wara'at ita'ūmat pe — io'e. — Ita'ūmat pe wara'at ita'ūmat tujowat puje, xepxem ma kuka ip o'at ipikūykūy be. ⁴⁰ Eyetaybitbin pima, eyemutaybitbin'ukat podi ġu eyetaybit. Eyewemutaybitan cīcā bima bit, eyemutaybitbin'ukat co'i eyetaybit epe'e — io'e.

⁴¹ — Te'e ma eyju jeakaġ eybure eta beatōmtōm kay, eyeta beap'ip cocom'ūm pima. ⁴² Te'e ma eyju e'em cebe: “Tapu, ma, otōmtōm'uk eta bewi,” i, eyeta beap'ip cocom'ūm pima. Eyju jewewemuġuykukukum. Koam eyeta beap'ip cuy epeyop'uk. Yop'uk puje, iba'ore ġu je'e eywebe tōmtōm'uk am eybure eta bewi — io'e.

⁴³ — Yoptipat'ip pe yakērēat'a'e ġu—yadipat'a'e acā. Imēnpuxim yopkērēat'ip pe yadipat'a'e ġu—yakērēat'a'e acā. ⁴⁴ Yajo buje, wuyetaybit ace'e pubeat'ip poro iam. Asāo'a bubum wuyju widaoho'ip taġwi ġu—asāo'ip taġwi acā. Banka'a bubum wuyju arū'ip taġwi ġu—banka'ip taġwi acā. ⁴⁵ Imēnpuxim xipacayū ma xipacat mujurūġrūġ. Xipat'ūmayū bit ikērēat mujurūġrūġ. Apēn wuyju jewaġuyġuy iap puxim wuyju kawēnwēn. Ikērēat kay jewaġuyġuy bima, ikērēan wuyju e'em. Idipat kay jewaġuyġuy bima bit, xipacan wuyju e'em — io'e.

⁴⁶ — Eyju te'e ma e'em owebe “Ēn oceukat,” i, wa'ō kay kūyjobit'ūm pima — io'e. ⁴⁷ — Abu-buxim okay ajēmjēmayū iap oġuwēn eywebe—abu-buxim wa'ō kayayū iap tak, ajo-buxim wa'ō daġ jekuku'ukayū iap tak. ⁴⁸ Itaybicat puxim ip—aġokatkat puxim. Ixe aġokatkat uk'a o'yamuy. Koap ipikūykūy o'sukūykot. Ikūyberen o'sukūykot. Wita'a o'yadobuxik badi. Uk'a'abi'ip o'yopmuy iġokūy be badiat'a jeje—wita'a jeje. Cem uk'a o'yamuy. Kabidoxixi oajēm iġo'a kay, muba'atxiri dak. Muba'at idibi o'timuboġ. O'tiajēm iġo'a kay. Imēnpit o'ya'at ġu yacem puye—wita'a jeje buye. Wa'ō kayayū ixe aġokatkat puxim—cem jeduk'a o'yamuy'iat puxim — Jesus o'e.

⁴⁹ — Wa'ō daġ ġu jekuku'ukayū bit warēmtaġ uk'a o'yamuy'iat puxim—wa'ō kay'ūmayū. Wa'ījojom ip. Inaka kūyjobit ġu ip wa'ō kay. Warēmtaġ uk'a o'yamuy'iat puxim ip—aġokatkat puxim. Ixe aġokatkat uk'a o'yamuy ipi ju. Cem ġu o'yamuy. Idibi o'tiajēm iġo'a kay—tiboġati. Dao ma o'ya'at. O'ya'ūm cīcā. Wa'ō daġ ġu jekuku'ukayū ixe aġokatkat puxim—wa'ō kay kūyjobit'ūmayū. Cem'ūma jeduk'a o'yamuy'iat puxim ip — Jesus o'e.

7

¹ Adeayū be jekawēn epere buje, Jesus o'ju Cafarnaum ka kay. Oajēm. Sorarayū kukat ibo ka be osunuy. ² Ixe ibuywatwat'ukat iwātaxipi o'e—kariwa xe ikukpinat. Oe'ū pin ibuywatwat'uikat.

³ Ġebu je sorarayū kukat pūġpūġ Judeuyū kukukayū o'ġuju Jesus kay. O'ġuju ip Jesus Cafarnaum ka be iam o'jekūyjo buye.

— “Ejot cuy obuywatwat'ukat mu'ada am,” i juy epe'e Jesus pe — io'e sorarayū kukat ixeyū be.

O'jēm ip. Poxerewun. Jay. ⁴ Oajēm ip. O'jekawēn ip Jesus eju.

— Cemuojujuy juy eġūm ixe sorarayū kukat pe — io'e ip Jesus pe. — Xipat cīcā ixe ocexe — io'e ip. ⁵ — Ocebadipyū ikukpin cīcā ixe xe — io'e ip. — Deus eju kawēnwēnap'a o'yamuyat ocewebeap'am — io'e ip.

⁶ Imēnpuye Jesus o'ju ceweju ip.

Sorarayū kukat tuk'a wi wūy'ūm pima, sorarayū kukat jebureyū o'ġuju Jesus dopabe. O'ġuju ip ja'ōmuwēn ām cebe. O'jēm ip. Poxerewu. Jay. Ibureyū oajēm Jesus kay. O'jekawēn ip Jesus eju.

— Ocebure ocemudot ja'ōmuwēn ām ewebe — io'e ip Jesus pe. — A'ōmudodon ewebe — io'e ip Jesus pe.

— “ ‘Kariwa, ecewemuwa'ūm ġu juy oduk'a kay edot am,’ i juy ece,” io'e ocewebe — io'e ip Jesus pe. — “ ‘Osūsūn emudon oduk'a be. ⁷ Cedaġ ġu emudot am oduk'a be wa'ōbuyxi'ūm puye,’ i juy ece cebe,” io'e ocewebe — io'e ip Jesus pe. — “ ‘ ‘Ece'ada juy,’ i ēn e'em pima, obuywatwat'ukat je'ada. ⁸ Ōn tak warara'acat mujujum. Wa'ō kay

kūyjobit ip wesorarayū. Pūḡ pe òn e'em "Ejēm" i bima, je'jēm. Wara'at pe òn e'em "Ejot" i bima, je'dot. Obuywatwat'ukat pe òn e'em: "Imēn cuy ece," i bima, imēn je'e,' i juy ece Jesus pe," io'e ocewebe — io'e ip Jesus pe. — Imēn ja'òmudodon ewebe — io'e ip Jesus pe.

⁹ Iboap co buje Jesus itabēḡ o'e ixeyū ekawēn cocom. O'jekorepēn adeayū kay.

— Soat Judeuyū etabucap podi ma itabut okay iḡo sorarayū kukat, Judeu ḡu ma'ḡu — io'e.

¹⁰ Ḡebuje Jesus kay o'ḡuju'iyū o'jepit sorarayū kukat tuk'a kay. Ibuywatwat'ukat o'tobuxik ip—iwātaxipi topibit. Kuy xipat o'e Jesus a'ōbi.

¹¹ O'ju jewēju etaybitbinayū eju. Ade warara'acayū dak o'ju ceweju. Naim ka be o'ju ip. ¹² Jesusyū oajēm ikaboḡatka exīntabi be—Naim ka exīntabi be. Jay.

Ibocewi aḡokat kayū yaypan'isuat'ūm tujujēmjēm ip o'e ikaboḡatka bewi ikot am. Ce'ūat xibuk i'it'et ḡu osunuy wara'at. Jaḡepūḡ ma dak osunuy ce'ūat xibuk. Itop'ūm e'ū'ibit osunuy. Adeayū o'ju ce'ūat xibuk eju ibo ka watwat.

¹³ Wuykukukat Jesus ite jo buje, itabotaidobotbot cīcā o'e ce'ūat xibuk kay.

— Wa ḡu, tū'ū — Jesus o'e ce'ūat xibuk pe.

¹⁴ O'ju ce'ūat kay. Ce'ūat tujujēmjēmap o'ḡucay. Ce'ūat tujujēmjēmayū o'jecū ip e bidase.

— Tapu — Jesus o'e. — Aḡobucēḡ ece — io'e ce'ūat pe.

¹⁵ Ḡebuje ce'ū topibit itabēḡ o'e. O'je'aḡobucēḡ. O'jekawēn.

Ḡebuje Jesus o'jekawēn ce'ū topibit xi eju.

— E'it waram ḡuto o'jetait — Jesus o'e cebe.

¹⁶ Imēnpit soat imu'adaap cocoyū yaḡuybabi'ūm cīcā ip o'e.

— Ka'ūmḡu ejo'iat xipacat — io'e ip Deus pe. — Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat wuykay osodot—ya'ōbuyxiat — io'e ip jewewebe. — Deus osodot jebekitkit com — io'e ip.

¹⁷ Ibocewi Judéia eipi watwat Jesus ce'ūat o'ḡu'ada iap awēḡ o'yawēḡtobuxik—soat ka watwat.

¹⁸ Ceweju etaybitbinayū be Jesus ce'ūat o'ḡu'ada iam João mukūyjo buje, João xepxepayū o'tomuwā jewekay—jewēju etaybitbinayū. ¹⁹ Ixeyū o'ḡuju ja'ōmuju am wuykukukat Jesus kay.

— "Deus emunaē ajēmap wiwim oceju," i juy epe'e cebe — io'e João. — "Ēn tu ixē? Wara'at ḡu xe'e ocejowiwi?" i juy epe'e cebe — io'e João.

Poxerewun. O'jēm ip.

²⁰ Jay. Oajēm ip Jesus kay.

— João Batista ocemudot ekay — io'e xepxepayū Jesus pe. — "Ēn tu omuykuiat? Wara'at ḡu xe'e ocejowiwi?" i juk o'e João ocewebe — io'e ip Jesus pe.

²¹ Ḡasū Jesus tak adeayū o'ḡu'ada'ada João emumudotyū etabutpe. Iwātaxipiyū o'ḡu'ada'ada. Ibiḡḡbuk kērēat o'ḡujēmujēm ikuḡayū bewi. Ita'ūmayū o'sutada. Irepayū o'ḡu'ada'ada. Jesus tak o'jekawēn xepxepayū eju—João emumudotyū eju.

²² — Epeyepit cuy João kay — io'e cebe ip. — Epejojoioiap cuy epeḡuwēn João be, epeyekūyjoioiap tak — io'e. — Ita'ūm topibiyū itate o'e ḡasū. Taojere topibiyū dak xipan ip o'e xīḡxīḡ ḡasū. Irep topibiyū dak xipat o'e ḡasū. Ya'ōpi'ūm topibiyū dak ya'ōpipe o'e ip. Jekūyjom ip o'e. Ce'ū topibiyū dak waram itait o'e ḡasū. Itadaybotbocayū dak kawēn idipat cocom ḡasū — io'e. ²³ — Imēneju eycoḡcoḡ epesop okay eyetabut am eybu'u'ūm pima — io'e Jesus. — "Ite ḡu omuykuiat," i'e'em pima bit, eycoḡcoḡ ḡu epesop — io'e xepxepayū be—João emumudotyū be.

²⁴ Jesus João o'ḡuwēn adeayū be, cemumudotyū jēm puje.

— João jom cuk epeku uk'a'ūmat pe — io'e Jesus. — Ipi'ūn'ūn kay kabido ajēm puje je'ipe'adededem. Yaḡuykorerenayū ite'ip puxim, soat em jewaḡuymuwarururun puye. João bit yaḡuykoreren ḡu. Wita'a buxim pīt ixē. ²⁵ João doti teiboḡ ḡu. Teiboḡat kukayū adeayū kukat tuk'a be opop ip—ibubut adeayū. ²⁶ João bit ibubut adeat ḡu—Deus

ekawēn muwēnuwēn'ukat acā. Wara'at Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū bodi ma João ya'ōbuyxi. ²⁷ Imēn Deus ekawēntup e'em—João muwēḡaptup:

Aḡ cuy epesop, i'e'em Deus, i. Wemumuju oḡuju ewap soat ajēm puje emuxipan am, i. Imēn e'em Deus ekawēntup—João muwēḡaptup — io'e. ²⁸ — Ka'ūma ma omuy João jo'i ya'ōbuyxian. Deus xe bit, yopīcat João bodiat ya'ōbuyxiat cebekitkiyū'in — Jesus o'e.

²⁹ Iboap ekawēn co buje, — Cūḡ cīcā Deus — io'e soat ma, iecuḡap peam dinheiro bubu'ukayū dak. João ixeyū o'ḡubatisasan. ³⁰ Fariseuyū bit ibu'u jījā osodop ip Deus bikuyap taḡ jeku am, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak. Ixeyū ḡu bit o'ju João kay jemubatisan am—wara'acat acā—iecuḡap peam dinheiro bubu'ukayū acā, wara'at ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū dak.

³¹ ḡebuje Jesus waram o'jekawēn adeayū eju.

— Abu-buxim ḡasūacat? Ajoap oḡuwēn eywebe abu-buxim ip iap mubapuk am eywebe? ³² Bekitkit puxim ixeyū—pasiaham ip iap pe pubutbucayū buxim. Jewāwāwām ip jebureyū kay bekitkiyū.

— “Tēḡtēḡ'a oceyamuyde eywebe ya'ijo am. Eydaobu'u'u eyju bit da'i'in,” i'e'em ip. “Wa ocesop jewexe i'ūmcocom. Eybu'u eyju bit oceweju tōn,” i'e'em ip. Ijoyū buxim ḡasūacat — Jesus o'e.

³³ — João Batista oajēm eykay. Ixe jekpiwan ma irere oeku Deus eju jekawēn ām. Eyju bit napa ma e'em ixē muwēnuwēn: “Ibiōḡbuk kērēat kukat teku,” i. ³⁴ Soat waḡo ōn. Ojot eykay. Soat xat o'om ojeku, soat tikōnkōn tak. Eyju bit napa ma e'em omuwēnuwēn: “Ka'o'on'ukat teku,” i. “Teku iecuḡap peam dinheiro bubu'ukat pure,” i dak. “Teku ikērēat mujurūḡrūḡ'ukat pure,” i dak — io'e. ³⁵ — Wuyju Deus emumutaybitbinap taḡ jekukum pima bit, warara'acayū je'e “Deus cūḡ ma wuymutaybitbin,” i — Jesus o'e.

³⁶ ḡebuje Fariseu Jesus o'tomuwā jewēju jekōn ām. Simāo ibutet osunuy. Jesus o'ju Fariseu duk'a be. Oajēm. Oabik jekōn ām ceweju.

³⁷ ḡebuje ayacat oajēm Jesus kay. Ixe ayacat ibo ka wat osunuy. Ikērēat mujurūḡrūḡ'ukat osunuy. Ixe itaybit o'e Jesus jekōnkōn Fariseu duk'a be iam. Imēnpuye tide'oati o'tidojot Jesus kay timūn'a be. Timūn'a waenōm muḡēḡē jo'i osunuy—alabastro muḡēḡē osunuy. ³⁸ Oajēm Jesus kay. Xik'i osunuy Jesus nōḡpikadi, sui xe. Wa osunuy. Iḡuycūḡ osunuy juk adi ikērēat o'ḡuḡē iap kay. Jesus i o'suimubot jetadim. O'suisup jadam. O'suikōn. O'suimude'o'on tide'oatim. Imēn o'e Jesus ikukpin cīcā cexe buye. ³⁹ Iboap o'jojajo Fariseu—Jesus emunomuwā.

ḡebuje Fariseu o'jekawēn jewebe ma.

— Teku Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat tu? — io'e jewebe ma. — Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat pima, itaybit kuka o'e abu ite ayacat wuimurerem iam — io'e. — “Ejēm cuy oxewi,” i kuka o'e cebe — io'e te'e ma. — Ite ayacat ikērēat mujurūḡrūḡxiat — io'e Fariseu jewebe ma.

⁴⁰ ḡebuje Jesus o'jekawēn Fariseu be.

— Simāo — io'e. — Kawēn puk ōn ewēju — io'e.

— Ha'a — io'e. — Ecekawēn puk, kariwa — io'e.

⁴¹ — Xepxep aḡokatkat cewero ip osodop jekariwa eju. Pūḡ ixeyū'in ceweroap boḡ jījā osunuy. 500 dinheiro osunuy cewero. Wara'acat ixeyū'in ceweroap boḡbuḡ ā osunuy. 50 dinheiro isurūḡat osunuy cewero. ⁴² Xepxem ma teida ba'ore o'e ip jekariwa be. Ixe kariwa bit o'e cebe ip: “Teidam ḡu eyju owebe,” i. “Ka'ūmḡu ḡasū bit je'e oweju eyeweroap,” i. Abu-xe ixē kariwa ikukpin cīcā je'e ixeyū'in? — Jesus o'e. — 500 dinheiro isurūḡat cewero tūibit xe xe'e? 50 dinheiro isurūḡat tūibit xe ḡu xe'e? — Jesus o'e.

⁴³ — 500 dinheiro isurūḡat cewero tūibit xe aco'i — Simāo o'e. — Cekariwa o'e ixē be: “Teidam ḡu eyju owebe,” i. “Ka'ūmḡu ḡasū bit je'e oweju eyeweroap,” i. Imēnpuye ixē xe aco'i cekariwa ikukpin cīcā je'e — Simāo o'e.

— Hm hm — Jesus o'e. — Ixe xe ma ikukpin o'e cekariwa — io'e.

⁴⁴ Jesus o'jekorepēn ayacat kay. Waram o'jekawēn Simāo be bit—Fariseu be.

— Ak'i juy ece ite ayacat kay — io'e. — Eduk'a be oõm puje, ãn ma idibi etiũm ġu wuiwuyaptim wuybabi daġ — io'e. — Ite bit wui o'suimubot jetadim. Wui o'suisup jadam — io'e. ⁴⁵ — Ën ma waġobu eyaġobukõn ġu wuybabi daġ. Ite bit oibu'un ġu wuikõn ãm — io'e. ⁴⁶ — Ën ma wa'a eyamude'on ġu aseptim wuybabi daġ. Ite bit wui o'suimude'on tide'oatim — io'e. ⁴⁷ — Icẽmãn õn e'em ewebe. Ite ayacat ikẽrẽat kuġ—ade jĩjãat kuġ. Imẽnpit Deus soat o'ju'uk. Ikẽrẽat o'ju'uk cebewi, cexe Deus ikukpin cĩcã buye. Wuywebewi Deus yopĩt ma ikẽrẽat uk puje, ikukpin cĩcã ġu Deus wuyxe—ikukpinpũn ã — Jesus o'e. — Ade ikẽrẽat uk puje bit, ikukpin cĩcã e'em wuyxe — Jesus o'e Fariseuyũ be.

⁴⁸ Ġebuje Jesus o'jekawẽn ayacat eju.

— Ikẽrẽat kuy oju'uk ewebewi — Jesus o'e cebe.

⁴⁹ Imẽneju cewegu jekõnkõnayũ o'jekawẽn jeweweju.

— Abu ite ikẽrẽat'uk'uk'ukan! — io'e ip jewewebe.

⁵⁰ — Deus kuy edaxijo, cekay etabut puye — Jesus o'e ayacat pe. — Kaba'ũm cuy eġuy ġasũ bit — io'e.

8

¹ Ibut'ũm pima Jesus kawẽn idipat o'ġuwẽnuwẽn. Ikaboġatka daġ oeku ika'ĩcatka daġ tak. Deus soat kukukan je'e iap muwẽnuwẽn oeku. ²⁻³ 12 beayũ Jesus eju oekuku ip, aoyũ dak. Jesus cuk ixeyũ aoyũ o'ġu'ada. Ibiõġbuk kẽrẽat tak cuk o'ġujẽm cebewi ip. Maria Jesus eju oeku, Joana dak, Susana dak, ade warara'acayũ dak. Madalena i osunuy wara'at Maria butet. ⁷ be ibiõġbuk kẽrẽat cuk o'ġujẽm ixex Maria bewi. Joana Cuza tayxi osunuy. Herodes pubut kukukat ixex Cuza osunuy—Galilẽia eipi kukat pubut kukukat. Ixeyũ aoyũ jebubut'in iũmũm'uk osodop ip Jesus pe, 12 beayũ be dak. Jesus eju oekukuku ip Jesus xat muġẽġẽm.

⁴ Ade ka bewi o'je'awero ip Jesus kay cekawẽn com. Adeayũ e'awero buje Jesus wuymutaybitbinap ekawẽn o'ġuwẽn cebe ip.

⁵ — Aġokatkak kadaida o'tamudu jekat pe — io'e Jesus. — Tamududum pima, ta'ade ġu o'ta'at e bitako daġ. Cũġcũġayũ o'tamucakucak e bitako daġ puye — io'e Jesus.

⁶ — Ibocewi wasũyũ ixeda o'ta'o'o. Tamududum pima wara'ata o'ta'at karatũġ'a jeje. O'jedae'ũ idibi'ũm puye. O'tanokap ġu. ⁷ Tamududum pima wara'ata o'ta'at widaoho nuybi be. Da aypapan o'e widaoho nuybi be — io'e Jesus.

⁸ — Ibocewi widaoho kadai o'ġu'ũm. Wara'ata bit o'ta'at katõ be. Imẽnpuye xipan o'yaypan. Kadaim o'e. Pũġ pe kadai be ta'ada jĩjã o'tadop—100 be o'tadop — io'e Jesus. — Wa'ĩjo pin pima, eya'õpicũġcũġ cuy epesop wa'õ kay — Jesus o'e adeayũ be.

⁹ Ġebuje cewegu etaybitbinayũ o'jekawẽn Jesus eju.

— Apẽnape ibo kawẽn? — io'e ip.

¹⁰ — Deus soat kukukan je'e — Jesus o'e. — Deus ibikuy eywebe eyetaybit am iboam. Imẽnpuye ibapuġ ma õn eymutaybitbin. Warara'acayũ be bit imutaybitbinap ekawẽn muwẽnuwẽn õn. Jeakaġ ip. Inaka ijojom ġu ip. Wekawẽn pa'arẽm cexe ip wekawẽn cocom ma'ġu ip — Jesus o'e.

¹¹ — Apẽnape ibo kawẽn jeymukũyjo õn. Deus ekawẽn kadaida buxim—tamudu'ibita buxim — Jesus o'e. ¹² — Deus ekawẽn cocomayũ'in e bitako daġata buxim. Deus ekawẽn cocom ip. Cekawẽn co'isum pit Satanás ajẽmjẽm cekay ip ibiõġbuk kẽrẽayũ kukukat. “Te'e ma eyju iboap cocom,” i napa ma e'em Satanás cebe ip. “Iboap ekawẽn kay eyetabun ġu juy epesop,” i napa ma e'em. Imẽn Satanás imubu'u'un ip itabucap puxim Deus kay. Ixeyũ mubu'u'un Deus pe ixeyũ daxijoap puxim — io'e Jesus.

¹³ — Warara'acat karatũġ'a jejeata buxim Deus ekawẽn cocomayũ — io'e Jesus. — Cekawẽn co buje, icokcok e'em ip. Wekawẽn kay jĩjã ip. Imẽnpit darem ma itabut ip tãbube'ũmat puxim. Deus kay jetabucap epereperem ip. Warara'acat ixeyũ be ikẽrẽat mujurũġat puje, ibu'un ip Deus kay jetabut am — Jesus o'e.

¹⁴ — Warara'acat widaoho daġata buxim Deus ekawẽn cocomayũ. Wekawẽn cocom ip. Ġuyjom pit soat em ġebum ip jemukaypin kay. Adem ibu pin ip jebubun. Jebikuyap taġ

ip jeku ojuy, jemucokcokcoğ. Warēmtağ ip jeku ojuy. Imēnpuye ibu'u ip jetabut am Deus kay — Jesus o'e.

¹⁵ — Warara'acat katō beata buxim Deus ekawēn cocomayū. Deus ekawēn cocom ip. Cekawēn kay jījā ip. Oibu'un ġu ip jetabut am Deus kay. Ixeyū xipat Deus xe. Cūğ ma ip cexe ixeyū. Cekawēn muwēnuwēn ip warara'acayū be imutabut am ip Deus kay. Warara'acat mutabunat kadai buxim—ya'a'eat puxim — Jesus o'e.

¹⁶ Ğebu je Jesus wara'at kawēn o'ğuwēn.

— Imusop pu je lamparina kuka ajomuy ġu ico'a'a diotpe — io'e. — Ajomuy ġu dak kuka wuyxexecap tiotpe. Um kuka ajomuy uk'a be òmòm'ukayū be kabiok tağ iōmap puxixim. ¹⁷ Imēnpuxim soat imunēm'ibit kuka o'tobuxik ip. Wara'acat pe ya'ījoap puxim kawēnwēn ām tak itaybit je'e soat — io'e.

¹⁸ — Imēneju juy eya'ōpicūğcūğ epesop wa'ō kay — io'e. — Eyağuyba'ūm ġu juy epesop wekawēn kay. Xipan eya'ōpicūğ pima, waram jeyetaybin wekawēn. Xipan'ūm pima bit, jeyağuyba'ūm wekawēn kay — io'e.

¹⁹ Ixi ajēm ojuy oeku Jesus kay jekawēn ām, ikitpitpiyū dak. Cekay yajēm pa'ore o'e ip adeayū buye.

²⁰ — Exi omuy akiju, ekitpitpiyū dak — io'e ip. — Ejo pin ip — io'e ip.

²¹ Ğebu je Jesus o'jekawēn adeayū be.

— Deus ekawēn coco'ukayū oxi jo'i oxe, okitpitpiyū jo'i dak — io'e. — Kūyjobicayū oxi jo'i oxe, okitpitpiyū jo'i dak — io'e.

²² Ğuyjom Jesus oīm kobe be jeweju etaybitbinayū eju. Xik. Oabik.

— Ğa'a wīnābu aju — io'e cebe ip.

Timudek ojuy o'ju ip. ²³ Timudekdeğ pima, Jesus o'xet. Tibicūğ pe bima kabidoxixi oajēm iodi kay. Idibi o'tiōm kobe be tipodoy buye. Kobe ipoxi o'e idibim. Jepiriğ ojuy o'e ip. Jakōmap puxixim iparara ip o'e. ²⁴ Imēnpuye ceweju etaybitbinayū Jesus o'ğuwurūğ.

— Kariwa! — io'e ip. — Akōm wuyju!

Wūrūh. O'jewurūğ. Jewurūğ pu je, Jesus kabido o'subidomukorēm. Tipodoyat o'tipon. Iodi tipo o'e.

²⁵ Imēnpuye itabēğbēğ ip o'e ijojom dao ma o'tipon iap cocom.

— Apēnpuye eyetabut ġu Deus kay? — io'e Jesus cebe ip.

— Abu dak sute? Kabido kūyjobit ya'ō kay. Tipodoyat tak kūyjobit ya'ō kay — io'e ip jewewebe.

²⁶ Oajēm ip wīnābu—Gerasa eipi watwat kay, o'timudek puye. Gerasa eipi Galilía eipi weğūn opop. Jesusyū oajēm.

²⁷⁻²⁹ Ğebu je Jesus o'jēm kobe bewi. Oajēm ağokatkat kay. Ikaboğatka wat osunuy ixē. Ibiōğbuk kērēat kukat osunuy ixē. Ika'uat puxim osunuy. Toti'ūm jekuku'uk osunuy kuy bin ma. Uk'a be ġu osunuy. Ce'ū'ūayū mōğmōğap tağ ma oeku.

— Ejēm cuy ağokatkat pewi — io'e Jesus ibiōğbuk kērēat pe.

Imēn Jesus o'e ibiōğbuk kērēat pe ağokatkat kuku'uk puye. Ixe ağokatkat daomunmun'uk osodop ip ibo ka watwat cabobum, correntebum tak kuy bin ma. Imēnpit cabobu, correntebu dak o'subudakatkat ixē. Ibiōğbuk kērēat ixē mujuju'uk osodop uk'a'ūmat pe. Jağepūğ ma oeku uk'a'ūmat tağ.

Jesus cocom pima, o'jewāwā ixē ağokatkat. O'jēğ'aecōğcōğ Jesus wap, jexe ya'ōbuyxi buye.

— Apēn ēn em owebe, Jesus? — io'e. — Ēn Deus ipot—soat podi ma ya'ōbacaat ipot — io'e ya'ōberen. — Ipiat esupi'ajoat ġu juy owebe — io'e cebe.

³⁰ Ibocewi Jesus o'jekawēn ağokatkat pe.

— Apēn ebutet? — io'e Jesus.

— Ade i — io'e.

Ade i ibutet osunuy ade ibiōğbuk kērēat cebe buye.

³¹ Ğebu je ixeyū ibiōğbuk kērēayū o'jekawēn Jesus pe.

— Ocemujum ġu juy ipiat'ajojoap kay — io'e. — Dajebaroyū be acā juy ocemujum ece — io'e ip Jesus pe.

³² Imēn o'e ip ade dajebaroyū co'a pēnpēn taġ wūrūrūrūġ puye.

— Ha'a — io'e Jesus.

³³ O'jēm ip aġokatkat pewi Jesus a'ōbi. Oōm ip dajebaroyū be. Imēnpuye dajebaroyū daudau ip owat co'a pēnpēn taġ. O'kop ip iodi be. Oakōmkōm ip. O'sūm ip. Poġ. Oap ip.

³⁴ Dajebaroyū kukukayū iboap o'tobuxik tak. O'jenapōn ip. Jesus ibiōġbuk kērēat o'ġuōm dajebaroyū be iap muwēnuwēn cekuku ip ikaboġatka watwat pe, koġūnpi watwat pe dak.

³⁵ Ġebuje o'jekūyjo'iaiyū o'ju dajebaroyū'ūm'ūm com. Oajēm ip Jesus kay. Jay. Ibiōġbuk kērēat kuġ tūibit o'tobuxik ip Jesus xe. Xik'i osunuy Jesus xe. Totite o'e. Yaġuysat o'e. Yaġuyba'ūm o'e ip oajēm'iaiyū. ³⁶ Imēnpuye o'jojojo'iaiyū ma Jesus ibiōġbuk kērēat o'ġujēm iap o'ġuwēn soat pe. ³⁷ Ibo eipi watwat pit Jesus o'ġujēm jeka bewi—Geresa eipi watwat. Jesus o'ġujēm ip jeparara pibun.

O'jēm Jesus ixeyū xewi. Porewuh. Oōm kobe be waram timudek am. Xik. Oabik.

³⁸ Ibiōġbuk kērēat kuġ tūibit oajēm tak Jesus kay.

— Āġ eweju oju — io'e Jesus pe. — Eweju ma ojeku — io'e.

³⁹ — Ap! Obu'u. Oweju ġu juy. Ecepit cuy eduk'a be — io'e ibiōġbuk kērēat kuġ tūibit pe. — “Deus xipan cuk okuk,” i juy ece cebe ip eduk'a beayū be — io'e cebe.

Ġebuje ibiōġbuk kērēat kuġ tūibit o'jepit jeduk'a kay. Soat kaka daġ oeku.

— Jesus ibiōġbuk kērēat o'ġujēm owebewi — i'e'em oeku.

Jesusyū dak waram o'timudek.

⁴⁰ Waram Jesus epit puje, Galilía eipi watwat icokcok o'e iwiwim ip puye. Aġokatkat oajēm Jesus kay. ⁴¹ Jairo i ixē aġokatkat putet osunuy. Deus eju kawēnwēnap'a kukuk'ukat osunuy ixē. O'jēġ'aecōġcoġ Jesus topabe Jesus ya'ōbuyxi cexe buye.

⁴² — Ejot cuy oduk'a kay — io'e Jesus pe. — Odaxit ce'ū pin — io'e.

Doze koato Jairo daxit osunuy. Wara'at taxit ka'ūmġu. Pūġ ma osunuy.

— Ġa'a — Jesus o'e.

E daġ cucum pima, adeayū o'ju ip Jesus nomuju. Jesus o'ġukuġukuġ ip, ade buye.

⁴³ E daġ cucum pima ayacat oajēm Jesus kay. Jesus tōġpikadiwi oajēm. Ixe ayacat iwātaxipi o'e. Doybucukcuġ ġu osunuy 12 koato bun. Imēnpuye jedinheiro o'ġu'ūm januġtataaptem. Dinheiro kuġ ġu o'e. Ka'ūma ma kuka o'ġu'ada ayacat. ⁴⁴ Jesus esay ukpu o'ġucay ixē. O'toybucuk ġebuje bit. O'je'ada.

⁴⁵ Ġebuje Jesus o'e:

— Abu omucay? — i.

— Ōn ġu — io'e soat.

— Kariwa — Pedro o'e. — Adeayū ekuġukuġ — io'e. — Akokoreren ip ade — io'e.

⁴⁶ — Pūġ'in ixeyū'in omucay — io'e. — Wetaybit iboam. Deus a'ōbacaap o'jēm owebewi — io'e.

⁴⁷ Imēneju ayacat o'e jewebe ma:

— Wemunēm pa'ore oce — i.

Ixe dak oajēm Jesus dopabe. Ikarabakbak o'e jeparara pibun. Tūybe Jesus omukorēm iān o'e. O'jēġ'aecōġcoġ Jesus topabe.

Ġebuje ixē ayacat je'adaap o'ġuwēn soat etabun.

— Esay oġucay omu'ada am — io'e Jesus pe. — Eekabek ukpu mucay buje, oce'ada — io'e cebe.

⁴⁸ — Tū'ū — Jesus o'e. — Ece'ada, okay etabut puye. Kaba'ūm cuy eġuy ġasū bit — io'e ayacat pe.

⁴⁹ Aġokatkat oajēm tak Jairo kay—Jesus xeat kay. Jairo duk'a bewiat oajēm. Oajēm ayacat pe Jesus kawēnwēn pima.

— Edaxit'ūm kuy oe'ū — io'e. — Kariwa Jesus eġuwa'ūm ġu juy — io'e.

⁵⁰ Jesus pit iboap co buje, o'jekawēn Jairo eju.

— Eǵuycũǵ ġu juy eǵuy — io'e Jesus cebe. — Etabun cuy eǵuy okay — io'e. — Etabut pima, je'ada, oe'ũ ma'ǵu edaxit — io'e.

⁵¹ Ğebuǵe Jesus oajēm Jairo duk'a kay. Pũǵpũǵ ā o'ǵuōmat jewēju. Pedro oōm ceweju, João dak, Tiago dak, yaypan'isuat'ũm ebay dak, ixi dak. ⁵² Soat ibo'a beayũ dak wawa ip osodop yaypan'isuat'um cocom. Jewāwāwām ip osodop. Imēnpuye Jesus o'jekawēn ceweju ip.

— “Wawa ġu juy epesop,” i òn e'em — io'e cebe ip. — Ixe ce'ũ ġu—ixet acã — io'e Jesus.

⁵³ Waram ġuto oǵu'ada iam itaybit puye, “Ixet acã” io'e. Imēnpit Jesus o'jowayway ip, ixe'ũm oe'ũ iam itaybit ip puye uk'a beayũ.

⁵⁴ Ğebuǵe Jesus Jairo daxit'ũm pa o'subaixik.

— Tũ'ũ, aǵobucēǵ ece — io'e cebe.

⁵⁵ O'ǵu'aǵobucēǵ ġebuǵe bit waram ġuto o'jetait puye. Itabēǵ ma o'e ġasũ bit.

— Ixat epeǵũm cebe i'o am — Jesus o'e.

⁵⁶ — Ak'i — io'e ip cebay. — Waram ġuto o'jetait — io'e ip.

— Waram ġuto imutaicap cuy epeǵuwēn ġu warara'acayũ be — Jesus tak o'e cebay be. Icockok cĩcã o'e waram o'jetait puye.

9

¹⁻² Waram pima Jesus 12 beayũ o'tomuwã jewēju etaybitbinayũ. Ja'òbacaap o'ǵũm cebe ip.

— Ibiōǵbuk kērēat cuy epeǵujēm wa'òbi — io'e cebe ip. — Iwātaxipiyũ juy epeǵu'ada wa'òbi — io'e cebe ip. — “Deus soat kukukan je'e,” i juy epe'e soat pe — io'e.

³ Ixeyũ mujum pima o'jekawēn ceweju ip.

— Ade ġu juy epetujowat eyjuap taǵ — io'e cebe ip. — Eyba'ip ġu epeyoptujowat, dinheiro mũn tak ka'ũma, eyxat tak ka'ũma, dinheiro dak ka'ũma. Eyekamixa dak pũǵ ma epetujowat — io'e.

⁴ — Aǵoka be eyajēm puje, wara'at'a bebebe ġu juy epesop—pũǵ'a be ma — io'e. ⁵ — Ibo ka watwat ibu'u eykuǵ pima, juy epejēm ibo ka bewi. Wara'at ka kay juy epeju. Eyjēm puje ka'wi epeǵudu eyei bewi “Deus ipiat supi'ajoat eywebe ya'ò kay'ũm puye” iap mubapuk am ibo ka watwat pe — io'e.

⁶ Imēneju 12 beayu o'jēm. Soat kaka daǵ oekuku ip. Kawēn idipat muwēnuwēn oekuku ip. Iwātaxipiyũ mu'ada'adam oekuku ip.

⁷ Ğuyjom Herodes Jesus e'eap o'ya'ijojo—Galilėia eipi kukat. Tũybe Jesus waram ġuto o'jetaitiat iãn o'e ip adeayũ. Tũybe Jesus João Batista iãn o'e ip pũǵpũǵayũ.

— João Batista waram ġuto o'jetait je'ũap tomukadi — i te'e ma o'e ip Jesus muwēnuwēn.

⁸ Tũybe Elias'ũm waram o'jebapuk ijodi je'ũap tomukadi iãn o'e ip warara'acayũ. Tũybe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat'ũm waram ġuto o'jetait—kuyjeat'ũm iãn o'e ip warara'acayũ. Imēnpuye Herodes yaǵuy'ũm o'e Jesus e'eap co buje.

⁹ — Abu sute? — io'e Herodes jewebe ma. — Òn ma João oya'ukat — io'e. — Soat ip ite e'eap muwēnuwēn — io'e jewebe ma.

Imēneju Herodes Jesus co pin cĩcã osunuy.

¹⁰ Jesus emumujuyũ epit puje, soat o'ǵuwēn ip Jesus pe. Apēn cuk adi o'e'e ip iap o'ǵuwēn ip cebe.

Ibocewi Jesus ip o'tujowat jewēju.

O'jēm ip adeayũ xewi. O'ju ip Jesus eju Betsaida ka kay. ¹¹ Adeayũ bit o'ju Jesus nomuju, kuy o'jēm iam itaybit ip puye. Oajēm ip adeayũ.

Ğebuǵe Jesus icockok o'e jenomuju iju buje ip. Ğaxĩn ma Deus soat kukukan je'e iap o'ǵuwēn cebe ip. Iwātaxipiyũ o'ǵu'ada. ¹² Imēnpit katpuje jĩjã o'e. Imēnpuye 12 beayũ o'ju kawēn ãm Jesus eju.

— Ajo kuka o'jo'o ip? Ka'ümġu puybit ijoce — io'e ip Jesus pe. — Eġuyypit cuy ip tomukay ma. Ikatēġatka kay juy ip eġuju ixat pu am — io'e ip cebe. — Ixeyū juy eġuju ixet am — io'e ip. — Ijoce bit ya'ümġu uk'a ixet am ip — io'e ip.

¹³ — Eyju ma ixat epeġūm cebe ip — io'e Jesus pit jeweju etaybitbinayū be.

— Apēntak suteyū xan acejat? — io'e ip Jesus pe. — Cinco be ma pāo'a kuġ oceju. Axima kuġ tak xepxep ma oceju — io'e ip. — O'e ġu kuka cebeam ip. Pomawi dak puybit suteyū xan acejat? — io'e ip Jesus pe.

¹⁴ Imēn o'e ip ade jġā buye. 5000 aġokatkayū osodop ip Jesus ekawēn cocom.

— Adeayū epeġuabik — Jesus o'e cebe ip.

— Ha'a — io'e ip.

¹⁵ Soat oabik ip. Kaxikxik'i ip o'e.

¹⁶ Ġebuje Jesus ixat o'jat. Akoh. Pāo'a o'yabu—cincos beat'a. Axima o'jat xepxepat. Ixe dak o'jeapūn kabi kay. Apūn.

— Bay, xipat cġcā ēn — Jesus o'e Deus pe. — Ocexan eġubapuk ocewebe i'o am — io'e.

Ixat o'takatkak jebum. Pāo'a o'yadakatkak. Pan. O'yaūmūm 12 beayū be yaūm ām adeayū be. Iūmūm pima o'ġu'acoġ axima. 12 beayū ixat o'ġūmġūm adeayū be. Soat ip o'jo'o. Ibeġbeġ ip o'e. ¹⁷ 12 beayū cepoyat o'ġuxipan. O'jomōġ ip ico be. 12 be ico o'ġunopapūn ip cepoyan. Imēn Jesus yopġcat o'ġu'acoġ adeayū xan.

Ġebuje Jesus adeayū o'ġuyypit tuk'a kay. Irerem ġu ip o'ġuyypit—ibeġbeġ acā.

¹⁸ Waram pima Jesus o'jekawēn Deus eju. Jaġepūġ ma kawēnwēn o'e ceweju. Ceweju osodop ip 12 beayū.

Ġebuje Jesus o'jekawēn jeweju etaybitbinayū eju.

— Abu dak ōn adeayū xe? — io'e Jesus cebe ip.

¹⁹ — Ēn João Batista pūġpūġayū xe — io'e ip. — “Teku João Batista,” i te'e ma e'em ip. “Teku Elias,” i te'e ma e'em warara'acat — io'e ip. — “Teku Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat—waram ġuto o'jetaitiat,” i te'e ma e'em warara'acat — io'e ip.

²⁰ — Pām eyju? Abu dak ōn eyxe? — io'e.

— Ēn Cristo ma — io'e Pedro. — Deus pe wuydaxijo am taē'ibit ēn — Pedro o'e.

²¹ — Iboap pit cuy epeġuwēn ġu warara'acayū be — Jesus o'e cebe ip. ²² — Soat waġo ōn. Ōn pit ipiat osupi'ajo — io'e. — Paīyū kukukayū itakoma jġā je'e okay, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak, Judeuyū kukukayū dak. Waoka ojuy je'e ip. Waoka ip ġuyjom. Xepxep xet kap puje bit, waram ocetait — Jesus o'e.

²³ Ġebuje Jesus o'jekawēn soat eju—cekawēn cocomayū eju.

— Oweju jeku pin pima eybikuyap taġ ġu juy epeku—obikuyap taġ acā — io'e. — Wekawēn taġ cuy epeku — io'e. — Eybu'um ġu juy epesop eye'ū ām owebeam — io'e. ²⁴ — Obikuyap taġ eyeku buje, soat em Deus xe eyetait epesop eye'ū buje — io'e. — Eybikuyap taġ eyeku buje bit, wūy ma Deus wi epesop — io'e. ²⁵ — Eye'ū buje soat em wūy ma Deus wi epesop pima, te'e ma eyju soat pupum ijodi eybubun. ²⁶ Soat waġo ōn. Waram ojot ijodi Deus ekawēn tojtjot'ukayū eju—ikēreat kuġ'ūmayū eju. Waram ojot webay a'ōbi. Soat je'e owebe: “Ka'ümġu ejo'iat ya'ōbuyxiat,” i. “Ka'ümġu ejo'iat idipat,” i dak. Okay eybu'u bima, ōn tak obu'un ma oce eykay wedot puje. Wa'ġjo am eybu'u bima, ōn tak obu'un ma oce eya'ġjo am — io'e. ²⁷ — Icēmān ōn e'em eywebe — io'e. — Deus soat kukukan je'e. Pūġpūġ puk ijodiacat je'ū ġu iboap com'ūm pima — Jesus o'e.

Jesus imēn waram jedocap o'ġuwēn cebe ip.

²⁸ 8 xet kap puje, Jesus o'ju Pedro eju, João eju dak, Tiago eju dak. O'ju ip co'a kay jekawēn ām Deus eju.

²⁹ Oajēm ip. Jay. Jesus o'jekawēn Deus eju. Kawēnwēn pima o'jedopaewarurun. Iekabek irut cġcā o'e. Isopsep cġcā o'e. ³⁰ Xepxep aġokatkayū dak o'jekawēn Jesus eju—kuyayū, kuy oe'ū'iaiyū. Moisés o'jekawēn, Elias dak. ³¹ Idip cġcā osunuy cebapukap. O'jekawēn ip jeweweju.

— Jesus je'ū Jerusalém ka be Deus bikuyap taġ — io'e ip jewewebe.

³² Imēnpit Pedro o'xet, Tiago dak, João dak. O'xet ip itaxet pinpin ip puye. Jewurũğ puje, Jesus o'jojojo ip. I dip cĩcãat o'jojojo ip. Ixeyũ dak xepxep ağokatkayũ o'jojojo—Jesus eju kawēnwēnayũ.

³³ Ğebuje Pedro o'jekawēn Jesus eju xepxepayũ cēm pima.

— Kariwa! — io'e Pedro. — Xipat cĩcã wuyju ijoceam. Xijap cuy ocejomõğ ebapũğ — io'e. — Pũğ ewebeam je'e, wara'at Moisés peam je'e. Wara'at Elias peam je'e — io'e. Pedro imēn o'e itaybit'ũm apēn oce iam puye. Yağuybabi'ũm o'e.

³⁴ Kabikerereat tak Pedro o'ğuba'arēm, Tiago dak, João dak. Kabidiğ pe ip o'e. Iparara ip o'e kabidiğ pe jeba'arēm puye.

³⁵ Ğebuje kabikerereat pewi Deus ekawēn ip o'ya'ĩjojo.

— Xeku okpot — io'e Deus. — Wemunaē xeku — io'e. — Kũyjobin cuy epesop ya'õ kay — io'e Deus.

³⁶ Ibocewi Jesus acã o'jojojo ip. Kuy o'jēm xepxepayũ. Warara'acat pe ğu apēn cuk o'jojojo ip iap o'ğuwēn ip—jewewebe acã. O'jojojo ma'ğũ ip. O'ğuwēn ğu bit ip.

³⁷ Kuyaje Jesus co'a bewi o'kop ebapũğayũ eju. ³⁸ Adeayũ oajēm Jesus kay. Ağokatkat o'jekawēn Jesus eju—ceparakpeat ip.

— Ocemutaybitbin'ukat — io'e. — Okpot cuy esubuywan! ³⁹ Pũğ ma okpot. Axik pe ikukuk puje, pipim imuy'at'an ipi ju, jewāwāwām ya'õberen, ibidopabokbek e'em, imuwerikweriğ — io'e. — Ibu'u o'e cēm cebewi — io'e. ⁴⁰ — “Axik cuy epeğujēm okpot pewi,” i kuy oce eweju etaybitbinayũ be. Imēnpit imujēm pa'ore o'e cebe ip — cebay o'e Jesus pe.

⁴¹ — Tãh! — io'e. — Eyetabut'ũm cĩcã okay — io'e Jesus iboceayũ be. — Xipat ğu eyju — io'e. — Puğũn tak oğuy eyxe? Ibun ma okpiceğē eyetabut'ũmap cocom! — Jesus o'e. — Ekpot cuy etojot okay — Jesus o'e cebay be.

⁴² Ğebuje axik pipim ağokatkat'it'it o'ğuy'at Jesus kay ajēmjēm pima. O'ğuwerek cĩcã. — Ejēm cuy ağokatkat'it'it pewi — io'e axik pe.

Ağokatkat'it'it pewi o'ğujēm. Waram ğuto o'ğũm cebay be.

⁴³ — Soat podi ma Deus ya'õbaca — io'e ip soat o'jojojo'iyũ.

Ğebuje Jesus o'jekawēn jeweju etaybitbinayũ eju. Adeayũ itabēğbēğ ip o'e ijojom, axik o'ğujēm puye. Ğebum osodop ip apēn Jesus o'ğujēm iap kay.

⁴⁴ — Eyağuyba'ũm ğu juy wa'õ kay — io'e cebe ip. — Soat wağõ õn. Warara'acayũ oĩm okay itakomaayũ be — io'e. — Ğebum cuy epesop wa'õ kay — io'e cebe ip.

⁴⁵ Imēnpit cekawēn pa'arēm o'e ceweju etaybitbinayũ xe.

— Apēğape dak cekawēn? — io'e ip jewewebe ma. Imēnpit isũsũn ip o'e “Apēğape dak ekawēn?” i'e am cebe.

⁴⁶ Ibocewi jewa'õxixiğ o'e ip ceweju etaybitbinayũ.

— Abu omuy ya'õbuyxiat wuy'in warara'acat podi ma? — io'e ip jewewebe.

⁴⁷ Jesus itaybit osunuy yağuy ip iam. Imēnpuye bekicat o'tojot jexe am.

⁴⁸ Ğebuje o'jekawēn ceweju ip.

— Cexe okupin puye xipan ite bekicat kuğ pima, xipan okuğ tak epe'e — io'e. — Xipan okuğ pima, omudocat kuğ tak xipan epe'e — io'e. — “Õn pit wa'õbuyxi” i'e'em'ũmat ya'õbuyxi Deus xe — io'e Jesus.

⁴⁹ Ğebuje João o'jekawēn Jesus eju.

— Kariwa — io'e. — Ağokatkat cuk ocejojojo. A'õbi ma ibiõğbuk kērēat mujēmjēm'Uk osunuy — io'e. — “Imēn ğu bit cuy,” i juk oce cebe, wuyweju'ũm puye — io'e João.

⁵⁰ — Imukorēm rēm ğu juy — io'e Jesus pit. — Wuykay itakoma'ũmat wuykadiat — Jesus o'e.

⁵¹ Kabi kay waram Jesus euap ekabia ajēm pin pima: — Jerusalém ka kay juy oju — io'e Jesus jeweju etaybitbinayũ be. Iju pin o'e ibo ka kay. ⁵² Ja'õdujowacayũ o'ğuju jewap. O'ju ip. E dağ pima ağoka be oajēm ip Jesus nuyap'a muxipan am—Samaria eipi watwat ka be.

⁵³ Ibo ka watwat pit Jesus kay ġu o'e, Jerusalém ka kay cum puye. Ibu'u o'e ip imu'abiġ jeka be. ⁵⁴ Imēnpuye Tiago o'jekawēn Jesus eju, João dak.

— Kariwa — io'e ip. — Ebikuy du ocewebe daxa mudot am kabi bewi ijop ka watwat muy'ū ām? — io'e ip.

⁵⁵ — Ap — io'e Jesus pit cekay ip jekorepēn puje. — Epeġuy'ū ġu juy ip — io'e. O'jēm ip ibo ka bewi.

⁵⁶ Soat kaka daġ oekuku ip wara'atka daġ. ⁵⁷ E daġ cucum pima, aġokatkat oajēm Jesus kay.

— Soat ka daġ ojekuku eweju ejuap taġ — io'e Jesus pe.

⁵⁸ — Oweju du eku pin? — io'e Jesus. — Kak ikūykēy — io'e. — Wasū topipe. Soat waġo òn. Imēnpit ya'ūmġu odopdopap'a. Eku pin tu oweju? — io'e cebe.

⁵⁹ Ġebuje Jesus oajēm wara'at aġokatkat kay.

— Oweju juy ejeku — io'e cebe.

— Ġasū ġu. Ġuyjom acā — io'e. — Āġ webay'ūm ojokot — io'e cebe.

⁶⁰ — Āġ Deus ekawēn kay'ūmat jebadipyū'ūm'ūm jokot — io'e. — Ēn pit oweju juy ejeku — io'e. — Deus soat kukukan je'e i'e'e'ukan cuy eġuy — io'e cebe.

⁶¹ Wara'at aġokatkat oajēm Jesus kay.

— Kariwa, eweju juy ojeku — io'e. — Oduk'a beat pe buk òn jekawēn. “Cum puk òn,” i buk oce cebe ip — io'e Jesus pe.

⁶² — Biopak kuġ ipi kotkon pima cekorepēn puje, ipi kocap wakēnwakēn'i kuka o'e — io'e Jesus pit. — Imēnpuxim etabut am ebu'u bima, te'e ma kuka ece Deus soat kukukan je'e iap ekawēn muwēnuwēn'ukan — io'e Jesus.

10

¹ Iboap tomukadi wuykukukat Jesus 70 beayū o'taē kawēn idipat muwēn ām adeayū be. Xepxepxem ma ip o'ġuju jewap.

— Soat kaka daġ cuy epeju — io'e cebe ip. — Òn tak oju eynomuju — io'e cebe ip. ² — Jeymuju òn apēn aġokatkat jekat peat'a bum jebuywatwat'ukat mujuap puxim — io'e. — Apēn ya'ade opop kat pe kadai'a yaopat'a iap puxim ade opop ipi ju Deus ekawēn itaybit'ūmayū. Ade ġu bit Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū. Imēnpuye imuwēnuwēn'ukayū kukat eju juy epeyekawēn—Deus eju. “Adeayū juy eġuju ekawēn muwēn ām,” i juy epe'e cebe — Jesus o'e.

³ — Epeju juy ġasū — io'e. — Òn ma dak jeymuju. Deus ekawēn muwēnuwēn pima, ovelha'it'it puxim epesop—widayū pidaseat puxim, ikērēat kay jījāayū pidase buye — io'e.

⁴ — Sacola ġu juy epetujowat eyjuap taġ, dinheiro mūn tak ka'ūma, eyeiuk tak ka'ūma — io'e. — Ibun ġu juy epesop kawēnwēn warara'acat eju e bidase — io'e.

⁵ — Uk'a be eyōm puje, “Deus cuy ija'a watwat jukuk kaba'ūm ip jedop am,” i juy epe'e — io'e. ⁶ — Xipan jewewekuġ ip pima, kaba'ūm ip jeedop iġo'a watwat. Jewewekay itakoma ip pima bit, te'e ma “Deus cuy ija'a watwat jukuk kaba'ūm ip jedop am,” i epe'e — io'e cebe ip.

⁷ — Iġo'a be ma epesop uk'a be — io'e. — Soat cuy epejo'o ajo ip o'ġūm eywebe iap. Soati juy epetikōn ajo ip o'tiūm eywebe iapti. Eysūsūn ġu juy epesop eyxat pu am cexewi ip. Cekapikaptei juy ateida kapikpik'ukat pe — Jesus o'e.

⁸ — Aġoka be eyajēm puje juy ajo ip o'ġūm eywebe iap epejo'o xipan ip eykuġ pima. ⁹ Iwātaxipipiayū juy epeġu'ada—ibo ka watwat. “Ġaxīn ma Deus soat kukukan je'e,” i juy epe'e cebe ip — io'e.

¹⁰ — Aġoka be eyajēm puje, “Epeōm cuy oduk'a be,” i'e'em'ūm ip pima uk'a ukpibubu daġ cuy epeju. ¹¹ “Ka'wi opop ocei eju—eyka beat ka'wi,” i juy epe'e cebe ip. “Ka'wi mududum ocei bewi eyukpiwat puye, Deus ekawēn co pin'ūm puye,” i juy epe'e cebe ip. “Deus soat kukukan je'e,” i juy epe'e. “Eyetaybit ġu iboam, wekawēn kay'ūm puye,” i juy epe'e cebe ip — io'e Jesus.

¹² — Icēmān ōn e'em eywebe. Deus kūyjobit'ūmayū be ipiatpi'ajoap kabia bima, Sodoma ka watwat pe ipiat supi'ajoat. Ixeyū be iap podi ma bit ibo ka watwat pe ipiat supi'ajoat, eyekawēn com ip ibu'u buye — io'e Jesus.

¹³ Ğebuĵe Jesus wara'at kaka watwat o'ġuwēn.

— Karem ma ipiat epesupi'ajo jījā, Corazim ka watwat — Jesus o'e. — Karem ma ipiat epesupi'ajo jījā, Betsaida ka watwat — io'e. — Ka'ūma buk epejojoioiap cuk adi oġubapukpuk eyetabutpe eyka be bima — io'e. — Tiro ka be iboap mubapuk pima, Sidom ka be dak, kajuk ikērēat mujurūġrūġap o'jepere ip ibo ka watwat. Itabut kajuk ip o'e Deus kay — io'e. — Ibo ka be iboap mubapuk pima, kajuk ikurususucat o'ġuōm ip jedotim. Daxadaypi be dak kajuk o'e ip kaxikxik'i. Imēn kajuk o'e ip oceġuycūġ cīcā ikērēat kuġ puye iap mubapuk am jebureyū be, ġasū bit ikērēat aġujurūġ ġu iap mubapuk am tak — io'e.

¹⁴ — Deus kūyjobit'ūmayū be ipiatpi'ajoap kabia bima, Tiro ka watwat pe ipiat supi'ajoat, Sidom ka watwat pe dak. Ixeyū be iat podi ma bit eywebe ipiat supi'ajoat — io'e Jesus.

¹⁵ — Cafarnaum ka watwat — io'e. — Deus jeymuyu ġu kabi kay — io'e Jesus. — Jeymukop ipiat'ajojoap kay — io'e.

¹⁶ — Eyekawēn kayayū wekawēn tak ip cekay — io'e jewēju etaybitbinayū be. — Eykay'ūmayū ōn tak ip okay ġu. Okay'ūmayū omudocat tak ip cekay ġu — Jesus o'e. — Epeju juy ġasū — io'e. — Wekawēn cuy epeġuwēnuwēn soat ka watwat pe — io'e.

— Ha'a — io'e ip.

Ibun cīcā ip oekuku kawēn idipat muwēnuwēn.

¹⁷ Ğebuĵe icokcok cīcā ip o'jepit Jesus kay — 72 beayū. O'jekawēn ip Jesus eju.

— Kariwa, ibiōġbuk kērēayū kūyjobit oca'ō kay, a'ōbi oceju jekukum puye — io'e ip Jesus pe.

¹⁸ — Hm hm — io'e Jesus. — Kabi bewi Satanás at'anap ojojojo. Dao ma o'at xiriririkiat puxim — Jesus o'e.

¹⁹ — Eya'ōpicūġcūġ cuy epesop wa'ō kay — Jesus o'e. — Wa'ōbacaap cuy oġūm eywebe. Wa'ōbi juy epeku soat em. Puybu epesubumucak tūypiatpu. Dat tak epeġucak. Ka'ūma bit jeyaoka. Eykay itakomaayū dak o'e ġu eywebe, wa'ōbi eyju jekukum puye. ²⁰ Imēnpit eycokcoġ cuy epesop ibiōġbuk kērēat cēmcēm eya'ōbi iap kay ġu—kabi beatup pe eybutet ibararak opop iap kay acā — Jesus o'e.

²¹ Jesus ibiōġbuk xipacat a'ōbi icokcok cīcā o'e ġebuĵe bit.

Ğebuĵe Jesus o'jekawēn Deus eju.

— Bay — io'e. — Ēn acā soat kukukat—kabi beacat kukukat, ipi juacat kukukat tak — io'e. — Jewexe itaybit cīcāayū xewi eġunēmiap eġubapuk itaybit'ūmayū be — io'e. — Ixeyū be acā iboap eġubapuk, imēn ebikuy buye, xipat exe buye dak — io'e Deus pe.

²² — Soat ma juk webay o'ġūm owebe — io'e. — Warara'acat ġu itaybit cīcā abu Deus ipot iam—cebay acā. Imēnpuxim warara'acat ġu itaybit cīcā abu ipot ebay iam—ipot acā. Iboap mubapuk am ipot ibikuy bima acā, warara'acat itaybit je'e abu Deus ipot iam — Jesus o'e cebe ip.

²³ Ğebuĵe Jesus jebidadam o'jekawēn jewēju etaybitbinayū eju warara'acat pe ya'ījoap puxim.

— Eycokcok wekawēn cocom puye — io'e. ²⁴ — Kuyje ajo eyju ijojomap co pin cīcā osodop ip ade Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū, ika kukukayū dak. Imēnpit o'jojojo ġu ip. Eymukūyjojomap co pin cīcā ip osodop. Imēnpit o'jekūyjo ġu ip — Jesus o'e.

²⁵ Ğebuĵe Moisés ekawēn imutaybitbin'ukat oajēm Jesus kay. O'jekawēn Jesus eju cekawēn puyxijo oju.

— Kariwa — io'e. — Apēntak oce soat em Deus xe onuy ām? — io'e.

²⁶ — Apēn e'em wuyawēwēap ekawēntup? Apēn iboaptup wuymutaybitbin exe? — Jesus o'e.

²⁷ — Imēn e'em wuyawēwēaptup — io'e aġokatkat.

— Deus kay jījā juy epesop, i. Ixe Deus eykukukat, i. Ixe bikuyap tağ jekukum pima, ixe kay jījā epesop; soat em xipacat kay ġebum pima dak; ya'ō kay kūyjobit pima dak; ixe aġuy dağ jewaġuyġuy bima dak, i. Imēn cuy epeku, i. Xipan cuy eyxeat epejukuk eywekukap puxim, i.

Imēn e'em wuyawēwēap ekawēntup — io'e Moisés ekawēn imutaybitbin'ukat.

²⁸ — Icēmān ēn e'em — Jesus ma o'e. — Imēn eku buje, soat em Deus xe ecesūy etait — io'e.

²⁹ — Abu oxeat pit? — io'e ixe bit jewedayo ojuy.

³⁰ Imēnpuye Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ġuwēn abu wuyxeat iam imutaybit am.

— Aġokatkat kopkom o'e Jerusalém ka bewi — Jesus o'e cebe. — Ixe aġokatkat cu ojuy Jericó ka kay. Judeu osunuy. Cucum pima ibukurukayū ixe o'topabijuk e dağ.

— Oajēm ip cekay. Toti o'ju'uk ip. Soat o'jat ip cexewi ibubut. O'yaokaka jījā ip. Je'ūje'ūm ip o'suiwat ebidakpe.

³¹ — Paī cucum o'e ixe e dağ. Je'ūje'ūmat co buje, o'kap wara'at e bitako dağ. O'subuywan ġu — Jesus o'e. ³² — Imēntak paī buywatwat'ukat oajēm ixe e dağ cucum pima. Je'ūje'ūmat co buje, o'kap wara'at e bitako dağ—paī buywatwat'ukat. O'subuywan ġu — io'e.

³³ — Ġebuje bit Samaria eipi bewiat oajēm cucum pima ixe e dağ. Samaria eipi watwat Judeuyū kay'ūm cīcā ip. Ixe jo buje, itabotaidabotbot o'e je'ūje'ūmat kay. O'ju cekay taxijo ojuy. ³⁴ Posūġti o'timōġ werowero be—uva'abidi, ixepti dak. Werowero o'jomūnmūn paġōm.

— Je'ūje'ūmat o'tujowat powatwat ajēmjēmap'a kay. Jejumento akpi jeje o'tujowat. Xipan ixe o'jukuk iġo'a be.

³⁵ — Kuyaje xepxep jedinhoiro o'jat isurūġat, teiboġat, prata muġēġē. O'ġūm uk'a iwat pe je'ūje'ūmat kukapteim.

— “Xipan cuy ite ejukuk,” io'e uk'a iwat pe — io'e Jesus. — “Ijop edinheiro'ūm pima, wara'at oġūm ewebe wedinhoiro wepit puje,” Samaria eipi bewiat o'e — io'e Jesus. Imēn Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ġuwēn.

³⁶ — Ebaṗūġayū je'ūje'ūmat o'jojojo—ibukurukayū emuaokaka — io'e. — Abu xipan o'jukuk jexeat kukap puxim? — Jesus o'e.

³⁷ — O'subuywan'iat — io'e Jesus pe.

— Ixe ekukuap co'i juy ejeku — Jesus o'e. — Warara'acat puywatwat'ukan cuy eġuy — io'e Moisés ekawēn imutaybitbin'ukat pe.

O'jēm Jesus xewi.

³⁸ Waram pima Jesus oōm aġoka be jewēju etaybitbinayū eju. O'ju ip ayacat kay—Marta kay.

— Oduk'a be juy epesop — Marta o'e Jesusyū be.

— Ma — io'e ip.

³⁹ Marta duk'a be ip osodop. Marta kubit tak uk'a be osunuy. Ikubit putet Maria i osunuy. Ġebuje Maria Jesus ekawēn o'ya'ījojo jījā jewemutaybin ojuy. Maria ma xik'i osunuy Jesus xe cekawēn cocom. ⁴⁰ Marta bit kapikpiġ osunuy ixat tatam, ixat tojtjon tak. Yaġuybabi'ūm o'e jekapikap kay cekapikap ade buye.

Ġebuje Marta o'jekawēn Jesus eju.

— Kariwa — io'e. — Ak'ġu du ēn okay? Okubit oibu'un obuywat am. Waġepūġ ma ōn wuyxat tatam, wuyxat tojtjon — io'e. — “Ewaġo juy esubuywan,” i juy ece cebe — io'e Jesus pe.

⁴¹ — Ap — io'e Jesus Marta be. — Ġebum cīcā ēn wuyxataap kay—ekapikap kay. Aġuykoreren soat kay ekapikap kay. ⁴² Maria bit wekawēn co pin cīcā. Soat em ġu wuyxat dopdom. Soat em pit Maria ġebum wekawēn kay jeenuy — io'e Jesus.

11

¹ Waram pima Jesus o'jekawēn Deus eju. Pereh. O'jepere.

Ĝebuje ceweju etaybitbinat o'jekawēn ceweju—12 beayū'in.

— Kariwa — io'e. — João kuy jewēju etaybitbinayū o'ĝutaybin kawēn ām Deus eju. Imēnpuxim oceju dak cuy ocemutaybin ece — io'e Jesus pe.

² — Imēn cuy epe'e, Deus eju kawēnwēn pima — Jesus o'e.

— “Bay, soat cuy ip jeedop ibuyxim ebutet kuĝ,” i juy epe'e Deus pe—kabi beat pe — io'e. — “Ĝaxīn ma juy soat kukukan eĝuy,” i dak cuy epe'e cebe — io'e.

³ — “Soat kabia ocexan cuy eĝūmĝūm ocewebe,” i dak.

⁴ — “Oceju ĝebum ĝu apēn wara'acat cuk adi warēmtaĝ ocekuĝiap kay,” i dak. “Imēnpuye ĝebum ĝu juy eĝuy apēn cuk adi ikērēat oceĝujurūĝrūĝ iap kay,” i dak cuy epe'e cebe.

— “Oca'ōmubacacan cuy eĝuy ocewebe ikērēat kukap puxim,” i dak cuy epe'e — io'e.

— Imēn ma juy epe'e Deus eju kawēnwen pima — Jesus o'e.

⁵ Ĝebuje Jesus waram adeayū o'ĝutaybin.

— Apēn kuka epe'e powatwat ajēm puje pāo'a kuĝ'ūm pima? — io'e. — Cum aco'i eyju eybure kay iximadakpe. “Obure, pāo'a kay ōn pūĝ'a ma,” i aco'i epe'e cebe. ⁶ “Wara'at obure oajēm oduk'a be jekuap taĝwi,” i aco'i epe'e cebe. ⁷ “Ya'ūmĝu pāo'a. Ya'a'e bima oyaūm kajuk,” i aco'i epe'e cebe. Ixe eybure je'e eywebe badiwi: “Okaykay ĝu juy,” i. “Kuy oduk'a exīntabi otomudip,” i du je'e? “Webekitkit kuy ixexet,” i du je'e eywebe? “Kuy ōn po'i” i du je'e? “Okop pa'ore yaūm ām ewebe,” i du je'e? Imēn tu je'e eywebe? — Jesus o'e. ⁸ — Ka'ūma! Imēn ĝu je'e — io'e. — Eybure je'kop yaūm ām eywebe. Eybure buye ĝu yaūm eywebe. Ibun eyju yaojuyjuy buye bit kuka o'yaūm — io'e.

⁹ — Icēmān ōn e'em eywebe — io'e. — Deus xewi juy epejoojuy. Iojuyjuy bima, epejat. Ixe xewi juy epejokudada. Ikudadam pima epetobuxik. Ixe xewi iojuyjuyap xīntabi be taĝtaĝtaĝ'iap puxim. Xīntabi be taĝtaĝtaĝ'i bima, tomudip'uk ip eymuōm ām. ¹⁰ Soat ojujuy'ukat je'jat; soat kudada'ukat tobuxik; xīntabi be taĝtaĝtaĝ'iat pe xīntabi tomudip'uk ip — io'e.

¹¹ — Puybu ĝu juy epesubuūm eyipotpot pe “Axima kay ōn” i'e buje. ¹² “Sapokay dopsa kay ōn” i'e buje, dat epeĝūm ĝu cebe. ¹³ Eyju ma xipacat ūmūm eyipotpoyū be ikērēat kuĝ ma'ĝu eyju. Eyju xipacat ūmūmap podi ma eyebayat pit xipacat ūmūm eywebe—kabi beat. Ibiōĝbuk xipacat je'ĝūm soat pe jexewi iojuyjuy'ukat pe — io'e Jesus. Imēn Jesus ijodiakat o'ĝutaybin.

¹⁴ Ĝebuje Jesus ibiōĝbuk kērēat o'ĝujēm aĝokatkat pewi. Ixe ibiōĝbuk kērēat aĝokatkat muyde'ūm'ūm'uk osunuy. Cekawēn pa'ore osunuy aĝokatkat.

Aĝokatkat pewi ibiōĝbuk kērēat cēm puje bit, xipan o'jekawēn. Imēnpuye adeayū icokcok cīcā ip o'e. ¹⁵ Warara'acayū bit o'jekawēn ip jewewebe.

— Belzebu a'ōbi Jesus ibiōĝbuk kērēat mujēmjēm cebewi—ibiōĝbuk kērēayū kukat a'ōbi—Satanás a'ōbi — io'e ip napa ma.

¹⁶ — Ka'ūma buk ocejojojoiap cuy eĝubapuk ēn Deus a'ōbi ibiōĝbuk kērēat mujēmjēm iap mubapuk am ocewebe — io'e ip warara'acat warēmtaĝ cekup ojujuy.

¹⁷ Imēnpit Jesus itaybit osunuy apēn ixeyū jewaĝuyĝuy iam.

Ĝebuje Jesus o'jekawēn ceweju ip.

— Pūĝ eipi watwat jeweweju ma jewaoka buje, jewemu'ūm ip. Imēnpuxim pūĝ'a watwat uk'a watwat jeweweju ma jewaoka buje, jewemu'ūm ip — io'e. ¹⁸ — Imēnpuxim Satanás ebekitkit jeweweju ma jewaoka buje, jewemu'ūm ip. Jawaoka buje, ikoro ĝu ip je'e. Imēnpuye “Belzebu a'ōbi ēn ibiōĝbuk kērēat mujēmjēm ijodiat pewi,” i eyju e'em napa ma owebe — io'e. ¹⁹ — Belzebu a'ōbi ōn ibiōĝbuk kērēat mujēmjēm pima, abu a'ōbi dak eybekitkiyū imujēmjēm ip? Jewemuĝuykukukum eyju iap mubapukpuĝ cīcā eybekitkiyū. ²⁰ Belzebu a'ōbi ĝu ōn ibiōĝbuk kērēat mujēmjēm—Deus a'ōbi acā. Deus soat kukukan je'e iap mubapukpuĝ ōn eywebe imujēmjēm pima — io'e Jesus.

²¹ Ĝebuje Jesus meĝapekawēnku boku iap o'ĝubapuk cebe ip.

— Ibacaat nobano kuĝ jeduk'a wiwim pima, ibukurukat pe iōm pa'ore tuk'a be ibubut pu am. ²² Ibacaat podiat ajēm puje bit ixe kuka ibacaat o'ĝuwun pipim jeōm ām. Ibaca

jĵĵāt o'e kuka cebe. Cenobano kuka o'jat. Soat ibubut kuka o'jat. Ibubut kuka o'ġu'ē'ē jebureyū be — io'e.

²³ — Okay'ūmat itakoma okay. Imu'awerom obuywatwat'uk'ūmat imuyypōġpōġpōġ — io'e.

²⁴ — Aġokatkat pewi ibiōġbuk kērēat cēm puje, idibi'ūmat taġ jekukum jebodoyap kudadam. Jebodoyap tobuxik'ūm pima kuka o'e jewebe ma “Jepin ma ōn kuy bima onuyap kay,” i — Jesus o'e.

²⁵ — Jepitpin. Yajēm puje, ixē aġokatkat tobuxikxiġ. Ka'ūmġu ibiōġbuk kērēat opop ixē aġokatkat pe ġasū. Ixē aġokatkat uk'a buxim—yabi'ōġ'ōġat'a buxim—yaxipanat'a buxim — io'e.

²⁶ — Ibocewi ixē ibiōġbuk kērēat cēm cēm ma'ġuto. 7 beayū dobuxikxiġ—ibiōġbuk kērēayū dobuxikxiġ—cebodi ma xipat'ūmayū dobuxikxiġ. Ixeyū dak ōmōm ixē aġokatkat pe 7 beayū. Kuy bima ixē aġokatkat tadaybot osunuy. Ġasū bit ibodi ma tadaybot o'e — Jesus o'e.

²⁷ Iboam i'e buje ayacat o'jewāwā Jesus kay—adeayū parakpe at.

— Icokcok cĭcā juy exi—emukapat—emuytitit'ukat! — io'e Jesus pe.

²⁸ — Hm hm — Jesus o'e. — Deus ekawēn coco'ukat pit oxi cokcokap podi ma icokcok—cekawēn taġ jekuku'ukat tak — io'e.

²⁹ Ġebuje Jesus o'jekawēn adeayū be—jakokoreren je'aweroromayū be.

— Xipat'ūm cĭcā ġasūacat! — io'e Jesus. — “Ka'ūma buk ocejojojoiap cuy eġubapuk ocewebe,” i eyju e'em owebe — io'e. — “Ēn Deus a'ōbi jekukum iap cuy eġubapuk ocewebe,” i eyju te'e ma e'em. Ade ġu oġubapuk eywebe epejojo ġu buk iap. ³⁰ Pūġ ma oġubapuk eywebe. Jonas kay juy ġebum epesop. Kuy bima Deus Jonas o'ġuju Deus soat podi ma ya'ōbaca iap mubapuk am Nĭnive ka watwat pe. Deus Jonas waram ġuto o'ġutait ce'ūap tomukadi soat podi ma wa'ōbaca iap mubapuk am iġo ka watwat pe. Imēnpuxim Deus omudot eykay ġasū dak. Ōn soat waġo — io'e.

³¹ — Kaxi etajoreġatka kukat je'bapuk soat etabixe—ayacat — io'e. — “Teyūku ikērēat kuġ oxe,” i Deus e'emap kabia bima, ixē ka kukat je'bapuk — io'e. — Ġasūacat tak je'bapuk ixē kabia be. “Ikērēat kuġ eyju Deus xe,” i je'e ibo ka kukat ixeyū be. Ixē ayacat oajēm wūyatka bewi Salomāo ekawēn co am—itaybit cĭcāat ekawēn co am. Ōn eyxe ġasū. Salomāo etaybicap podi ma ōn wetaybit cĭcā. Imēnpit eyju wekawēn kay ġu — Jesus o'e.

³² — “Teyūku ikērēat kuġ oxe,” i Deus e'emap kabia bima, Nĭnive ka watwat je'bapuk soat etabutpe. Ixeyū je'e ġasūacat pe: “Eyju ikērēat kuġ Deus xe,” i. Nĭnive ka watwat oibu'un ikērēat mujurūġ ām. Ikērēat mujurūġrūġap o'jepere ip Jonas pe Deus ekawēn muwēn puje. Ōn eyxe ġasū. Jonas etaybicap podi ma wetaybit cĭcā Deus ekawēn muwēn ām. Imēnpit eyju wekawēn kay ġu — Jesus o'e.

³³ — Imusop puje, lamparina aġunēm ġu ico diotpe. Ipikūykūy be ġu ajomuy. Um acā ajomuy uk'a be ōmōmayū be soat co am — Jesus o'e. ³⁴ — Imēnpuxim wuyeta lamparina buxim. Wuyetadip pima, soat ijo but wuywebe. Kabia daġ ajeku. Wuyetakērē bima, ijo ba'ore wuywebe. Kabiok taġ ajeku. Kabiok taġ jekukuap ikērēat mujurūġrūġap puxim. ³⁵ Aġ cuy epesop ikērēat mujurūġap puxim. ³⁶ Ikērēat mujurūġrūġ'ūmap kabia be jekukuap puxim. Ikērēat mujurūġrūġ'ūm pima, kabia buxim wuyju — Jesus o'e.

³⁷ Jesus ekawēn epere buje Fariseu o'jekawēn ceweju.

— Ejot cuy oduk'a be jekōn ām — io'e.

O'ju ceweju. Oabik jekōn ām. ³⁸ Jekōn pima Jesus Judeuyū babi daġ ġu o'jewebuwuy. Imēnpuye Fariseu itabēġ o'e ijojom.

³⁹ Ġebuje Jesus o'jekawēn ceweju ip.

— Fariseuyū — io'e. — Kacūġkadi acā eyju kopo wuywuy, prato wuywuy dak. Yabi bit ka'ūma. Yabiokok cĭcā. Prato buxim eyju dak eyokok, eyetabikuku jĵĵā buye, ikērēat mujurūġxi buye dak — io'e. ⁴⁰ — Eyaġuyba'arēm! Kacūġkadiat o'ġuġēiat badiat tak

o'ḡuḡē. ⁴¹ Eybubut'in cuy epeḡūm tadaybotbocayū be. Iūmūm pima, xipat epesop Deus xe — io'e.

⁴² — Karem ma ipiat epesupi'ajojo — Jesus o'e Fariseuyū be. — Soat em eybubut mu'awerorom 10 be. Pūḡat ūmūm eyju Deus pe. Wara'at pit eyju imuxipanpan eybubun. Eyju puybit mukunukunaptup ūmūm Deus pe, arrudadup ūmūm tak, posūḡ puximatup ūmūm tak, puybit peaptup ūmūm tak. Xipat eywebe iboap ūm ām Deus pe. Imēnpit cedaḡ ḡu warara'acat kuḡ eyju—warēmtaḡ ma! Deus ikukpin ḡu eyxe. Imēn xipat ḡu! Xipan cuy warara'acat epejukuk. Ikukpin cuy Deus epejukuk — io'e.

⁴³ — Karem ma ipiat epesupi'ajojo, Fariseuyū — Jesus o'e. — Eyju abik ojuy ya'ōbuyxiat tūyap pe Deus eju kawēnwēnap'a be. Eycokcok cīcā warara'acat pe ibuyxim eykuk am soat etabutpe — io'e.

⁴⁴ — Karem ma ipiat epesupi'ajojo, Fariseuyū — Jesus o'e. — Eyetaybit Judeu be ce'ūat etaypi jeje cexīḡxīḡpi iam. Eyju wuyjuyū'ūm'ūm etaypi buxim iba'arēmat puxim. Wuyju itaypi daḡ kapkam itaypi opop ijoce iam wuyetaybit'ūm puye. Imēnpuxim eyju warara'acat pe ikērēat mujurūḡan — io'e.

⁴⁵ Ḡebuḡe Moisés ekawēn imutaybitbin'ukat o'jekawēn Jesus eju.

— Tapu, ēn oceju dak ocemukorēm̄rēm̄ imēn e'em Fariseuyū be bima — io'e.

⁴⁶ — Hm hm — Jesus o'e. — Eyju dak karem ma ipiat epesupi'ajojo — io'e. — Warara'acat ukxabi be ipoxiat mōḡmōḡat puxim eyju. Eyju e'em warara'acat pe: “Moisés ekawēn taḡ cuy epeku—soat taḡ” i. Imēnpit soat taḡ ḡu eyju dak jekukum ixē ekawēn taḡ — io'e.

⁴⁷ — Karem ma ipiat epesupi'ajojo — io'e. — Eydobuyū'ūm'ūm ade Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū'ūm'ūm o'yaoka. Ixeyū'ūm'ūm etaypi mubapukap'a epeyamuy wita'a yadipat'a. ⁴⁸ Iḡo'a muymuy bima, “Ocedobuyū'ūm'ūm cūḡ ma oekuku,” i eyju e'em napa ma. Ixeyū'ūm'ūm ekukuap taḡ eyju dak warēmtaḡ ma jekukum. ⁴⁹ Imēnpuye kuyje Deus o'e:

Wekawēn muwēnuwēn'ukayū juy oḡuju cekay ip wa'ōdujowatwat'ukayū dak, i.

Pūḡpūḡ ip yaoka ixeyū'in, i. Ipiat supi'ajoat ip warara'acayū be dak, i — Jesus o'e.

— Imēn Deus o'e kuyje, itaybit soan puye. ⁵⁰⁻⁵¹ Deus ipiat supi'ajoat ḡasūacat pe cekawēn muwēnuwēn'ukayū'ūm'ūm o'yaoka buye. Kuy jījā ixeyū'ūm'ūm o'yaoka ip. Deus ipi mujurūḡ puje, ixeyū'ūm'ūm o'yaoka ip. Koap Abel'ūm o'yaoka ip. Kanomūm Zacarias'ūm o'yaoka ip. Deus eju kawēnwēnap'a be bima o'yaoka ip, iōhō mupikupikap xe bima. Deus ipiat supi'ajoat ḡasūacat pe ikērēat o'ḡujurūḡrūḡ ip puye — io'e.

⁵² — Karem ma ipiat epesupi'ajo — Jesus o'e Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū be. — Eyju warara'acat muḡuykukukum kawēn icēmān itaybicap puxim ip. Eyetabut ḡu kawēn icēmat kay. Eyju warara'acat mubu'u'un tak kawēn icēmat kayap puxim — io'e.

⁵³ Ibocewi Jesus cēm puje itakoma jījā o'e ip Jesus kay Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū, Fariseuyū dak. Jesus o'jomuymuy ip. Jawa'ōmukorēm̄rēm̄ o'e ip. Ixe ekawēn cocom cīcā ip o'e. Yawēḡmukērērēn ojuy ip. Cekawēn puyxijo ojuy ip. ⁵⁴ Ixe warēmtaḡ e'em pima, kuka o'jomuymuy ip. Warēmtaḡ e'em pima, kuka o'yawēḡmukērērēn ip.

12

¹ Tak ḡu ip o'ju Jesus kay—ade jījā. Jewemucakucakan ip o'e, ade buye.

Ḡebuḡe Jesus o'jekawēn jeweju etaybitbinayū be—12 beayū be.

— Aḡ cuy epesop Fariseuyū be eymuḡuykukuap puxim — io'e. — Ixeyū emumutaybitbinap pāo'a muyuhuhaptōm puxim. Ixeyū emumutaybitbinap taḡ ḡu juy epeku — io'e. — Jewexe ip xipat. ² Yajuyjuyat jewedobuxik ḡuyjom. Iba'arēmat ibapuk je'e soat xe. ³ Kabiok taḡ epeyekawēn iap ya'ījojo ip kabiam. Badiat'a be eybidadadam epeyekawēn iap ḡuwēn ip soat a'ōpiju — io'e. — Imēneju warara'acat muḡuykukukum ḡu juy epesop xipat oceju iam. Fariseuyū ekukuap puxim ḡu juy epeku — io'e.

⁴ — Obureyū — io'e. — Eyaoka ojuyayū buxim ḡu juy eypararam epesop. Ixeyū be eyaoka but ma. Ḡuyjom pit eybiōḡbuk mu'ūm pa'ore cebe ip. ⁵ Deus buxim acā

juy eypararam epesop. Ixe be bit wuyaoka pi ġu. Wuye'ũ buje dak ipiat'ajojoap pe wuybiõġbuk xik put cebe. Imēneju juy ixē buxim eypararam epesop — io'e.

⁶ — 5 be pidiwe dei tei'it ma—pūġ centavo ma. Deus pit yaġuyba'ũm ġu wasyũ kay. Pūġ kay dak yaġuyba'ũm ġu. ⁷ Deus itaybit wuyadap pebūrũdap iam. Deus xe teiboġ ġu wasũdei. Imēnpit aġ cekay. Imēnpuxim wuykay dak aġ soat em. Imēneju eyaġuybabi'ũm'ũm ġu juy epesop — io'e.

⁸ — Icēmān õn e'em eywebe. Soat waġo õn. Eyju “Jesus ebekitkiyũ oceju,” i'e'em pima, õn tak “Teyũku webekitkit,” i oce Deus ekawēn tojtjot'ukayũ be. ⁹ Eyju e'em warara'acayũ be “Jesus bure ġu oceju,” i bima, õn tak “Iteyũ bure ġu õn,” i oce Deus ekawēn tojtjot'ukayũ be. ¹⁰ Soat waġo õn. Omuyumuy bima, eyju ikērēat kuġ Deus xe. Deus iboap ju'uk eywebewi ikērēat. Ibiõġbuk xipacat muymuy bima bit, Deus iboap ju'uk ġu eywebewi ikērēat — io'e.

¹¹ — Warara'acayũ jeydujowat Deus eju kawēnwēnap'a be ipi kukukayũ dopabe dak, iecuġap dopabe dak. Eydujowat puje, eyaġuybabi'ũm ġu juy epesop eyewedayo am. “Pēn paxi oce,” i'ũmġu juy epe'e — io'e. ¹² — Ixeyũ dopabe eydujowat puje Ibiõġbuk xipacat jeymukũyjo jekawēn ām — io'e.

¹³ Ġebuje aġokatkat o'jekawēn Jesus eju adeayũ parakpeat.

— Tapu — io'e. — “Ebay'ũm pubut cuy eġu'ē'ē ekitpit pe,” i juy ece owaġo be — io'e Jesus pe.

¹⁴ — Ap! — io'e. — Deus cuk omudot eykay eyemāmāap coco am ġu, ce'uat pubut mu'ē'ē ām ġu dak — io'e.

¹⁵ — Eyetabikukum ġu juy epesop! Soat em Deus xe wuyetait acesop ade wuybubut pupum puye ġu—cekay wuyetabut puye acā — io'e.

¹⁶ Ġebuje Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ġuwēn aweromayũ be.

— Ibubut adeat kat katõ be osodop. O'jew'a'ada jījā. Ya'ade o'e — io'e. ¹⁷ — Imēnpuye ibubut adeat o'jekawēn jewebe ma.

— “Okat pewiat mũn'a yaboġ ġu,” io'e. “Apēntak oce? Je'e ġu, ya'ade jījā buye,” io'e jewebe ma — io'e Jesus. ¹⁸ — “Imēn ma oce. Okat pewiat mũn'a oya-muy'at—yaboġbuġat'a. Yaboġat'a oyamuyat,” io'e jewebe ma. “Yamuyisuat'a be okat pewiat oġuxipan, soat obubut tak,” io'e jewebe ma. ¹⁹ “‘Ocockoġ oġuy, ade obubut puye,’ i juy oce owebe ma,” io'e jewebe ma. “‘Soat kuġ oġuy,’ i juy oce owebe ma,” io'e jewebe ma. “‘Kapikpiġ ġu oġuy jebodoydoy acā, jekõnkõn acā dak, tikõnkõn acā dak,’ i juy oce owebe ma,” io'e jewebe ma ibubut adeat — Jesus o'e.

²⁰ — Imēnpit Deus o'jekawēn ixē ibubut adeat pe.

— “Aġuyba'arēm!” io'e. “Ade jījā juk adi eġuxipan ewebeam ma,” io'e Deus. “Ijop kabiok ma ece'ũ,” io'e. “Abu je'jat ebubut e'ũ buje?” io'e Deus — io'e Jesus.

²¹ — Pūġpūġayũ soat em ġebum apēn xe'e wara'at'in ojat obubun iap kay. Deus kay ġebum ġu ma'ġu ip. Ixe aġokatkat puxim ip—yadaodaoat puxim — Jesus o'e.

²² — Imēnpuye eyaġuy'ũm ġu juy epesop eybubut kay — io'e jewēju etaybitbinayũ be. — “Ajo paxi acejo'o?” i'ũmġu juy epe'e — io'e. — “Ajo paxi aceġuõm wuydotim?” i'ũmġu dak cuy epe'e. ²³ Xipat eyxat kuġ pima, eydoti kuġ pima dak. Ibodi ma bit xipat soat em Deus xe eydop am — io'e.

²⁴ — Ġebum cuy epesop wasũ iokat kay — io'e. — Taidadam ġu ip. Jeku beat pupum ġu dak ip. Jeku bewiat mũn'a'e ġu ip. Imēnpit Deus ixat ũmũm cebe ip—wasyũ be. Deus xe teiboġ ġu wasũ. Imēnpit aġ cekay ip. Wuykay dak aġ soat em ma. ²⁵ Ade koato mabuk wetabēġ oġuy iap kay ġebum cīcā bima, eyetabēġ xe'e? Ka'ũma. Ġaxīn ma aco'i epe'ũ. ²⁶ Iboap iba'ore eywebe bima, te'e ma eyaġuy'ũm ijodiap kay—eydoti kay, eyxat kay dak — io'e.

²⁷ — Ġebum cuy epesop koġũnpi daġatit kay, apēn dit aypapan iap kay. Kapikpiġ ġu tũmũntitit. Jedoti muġēġēm ġu dak ip. Icēmān õn e'em eywebe. Salomāo ibubut adeat osunuy. Idip cīcāat kuġ osunuy jesay kuġ. Salomāo dipap podi ma bit titip tip taġatip.

²⁸ Ğasū ma tūmūntitit titetabēḡ e'em. Kuyaje bit tite'ū e'em. Deus a'ōbi titip. Ja'ōbi dak eyemukaypinput je'ḡūm eywebe eyetabutsū ma'ḡu cekay — io'e Jesus.

²⁹ — “Ajo paxi acejo'o,” i'ūmḡu juy epe'e, “Ajo paxi aceḡuōm,” i dak — io'e. ³⁰ — Deus kay itabut'ūmayū yaḡuy'ūm iboap kay. Wuyebayat pit itaybit wuyju ikuḡ'ūm pima iam—kabi beat. ³¹ Ğebum cuy epesop Deus acā wuykukukat iap kay. Iboap kay ḡebum pima, Deus soat je'ḡūm eywebe. Eyxan je'ḡūm, eydotim tak — io'e.

³² — Eypararam ḡu juy epesop — io'e. — Wuyebay Deus eykukukat ovelha kukuk'ukat puxim. Ixe ibikuy eywebe jekukan — Jesus o'e.

³³ — Eybubut'in cuy epeteidaat eyedinheiro bu am — io'e. — Ixe dinheiro juy epeḡūm tadaybotbocayū be. Iūmūm pima eybubut ade epe'e kabi be. Eybubut iwekwek ḡu je'e kabi beat. I'ūm ḡu dak. Ka'ūmḡu ibukurukat kabi be eybubut tujupa'um am. Kopi'i eybubut jo'o ḡu kabi be. ³⁴ Eybubut ijodi bima, soat em ḡebum epesop eybubut kay. Kabi be bima bit ḡebum epesop kabi beat kay — io'e.

³⁵⁻³⁶ — Kariwa ajēmap wiwimap puxim cuy epesop wajēmap wiwim — io'e. — Ixe kariwa juk o'ju jewebumūnap epeta kay. Cepicat wiwim ibuywatwat'ukayū. Lamparina kuḡ ip—isopsepat kuḡ. Jekariwa ajēmap wiwim ip xīntabi nomudip'uk am cebeam yajēm puje, cetaḡtaḡ puje. ³⁷ Aḡ ip tobuxik puje icokcok je'e ip ixeyū ibuywatwat'ukayū jekariwa ajēm puje. Icēmān ōn e'em eywebe. Ixe kariwa jeōm jeduk'a be. Ixat je'ḡūm cebe ip. “Ğā'a acekōn,” i je'e jebuywatwat'ukayū be. ³⁸ Iximadak pe, iximadak pepu i aco'i jajēm. Yajēmap wiwim ip tobuxik puje, icokcok je'e ip ixeyū ibuywatwat'ukayū. ³⁹⁻⁴⁰ Imēnpuxim cuy aḡ epesop wepicap wiwim—soat waḡo epicap wiwim. Ocepit eyju wepicap wiwim'ūm pima, aḡ'ūm pima dak. Ibukurukat ajēmap ehoram itaybit pima, jeduk'a kajuk o'yaiwat ḡu uk'a iwat. O'yaiwat ḡu puyxibut'ūm iōmap puxim. Imēnpuye juy aḡ epesop wepicap kay — io'e Jesus.

⁴¹ Ḟebuje Pedro o'jekawēn Jesus eju.

— Kariwa — io'e. — Ēn ijop ekawēn muwēnuwēn ocewebe ya'ījo am acā du? Soat pe ya'ījo am ḡu xe'e? — io'e.

⁴² — Ōn ijop ekawēn muwēnuwēn xipan jekariwa bubut kukayū be ya'ījo am—itaybicayū be ya'ījo am — io'e. — “Obubut kukukan cuy ece,” i'e'em kariwa cebe ip. “A'ō kay jeedop ip kūyjobin warara'acayū obuywatwat'ukayū,” i'e'em kariwa. “Ixeyū xan cuy eḡūmḡūm,” i'e'em cebe, cedaḡ kapikpiḡ puye — io'e. ⁴³ — Jekariwa a'ō kay kūyjobin pima, ixe ibuywatwat'ukat icokcok je'e jekariwa ajēm puje. ⁴⁴ Icēmān ōn e'em eywebe — io'e. — “Obubut kukukan cuy ece,” i je'e kariwa ixe jebuywatwat'ukat pe. ⁴⁵ — “O'jekuyan ma wekariwa,” i'e buje bit, ḡebuje'isum ma jajēm cekariwa. Kapikpiḡ'ūm pima jajēm. Ixe ibuywatwat'ukat warara'acayū kaykay bima, jajēm. Jekpiwan ma jekōnkōn cīcā bima jajēm. Ika'o bima, jajēm. ⁴⁶ Jebuywatwat'ukat yajēmap wiwim'ūm pima jajēm, yajēmam itaybit'ūm pima dak. Imēnpuye cekariwa ipiat supi'ajoat jebuywatwat'ukat pe. Jebuywatwat'ukat ḡuju kūyjobit'ūmayū dopap pe jenuy am. ⁴⁷ Apēn jekariwa ibikuy osunuy jekapikam iam itaybicat yoboḡ ipiat supi'ajojo jewemuxipan'ūm pima, kūyjobit'ūm pima dak. Yoboḡ ipiat supi'ajojo itaybit puye. ⁴⁸ Apēn jekariwa ibikuy osunuy iam itaybit'ūmat pit yopīt ma ipiat supi'ajojo kūyjobit'ūm pima. Yopīt ma ipiat supi'ajojo itaybit'ūm puye. Ade ikuḡat cuy ade je'ḡūm warara'acat pe. Ade o'jatiat xewi juy ade acejoojuy — io'e.

⁴⁹ — Daxa buxim okop ijodiacat pe wara'at taḡtaḡtaḡ ma jewaḡuy ām — Jesus o'e. — Iboap wekapikap. Wekapik epere ojuy ōn. ⁵⁰ “Warara'acat ipiat supi'ajoat ewebe,” i juk o'e Deus owebe. “Aokam ip,” i juk o'e. Deus bikuyap taḡ weku pin cīcā soat em. Soat em ḡebum ōn iboap kay. ⁵¹ Tūybe teku osodot kaba'ūm wuydop am iān eyju e'em. Imēḡām ḡu ojot. Ojot ijodiacat pe wara'at taḡtaḡtaḡ ma jeku am. ⁵² Ibadipyū wara'at taḡtaḡtaḡ ma jeku ōn ojot puye. Xepxepayū pūḡ taḡ ma jeku ip. Ixeyū badipyū bit wara'at taḡ ma jeku ip ebapūḡayū. ⁵³ Cebay ma okay je'e. Ixe ipot pit okay ḡu je'e. Ixi ma okay je'e. Ixe'it pit okay ḡu je'e. Yuktayxi ma okay je'e. Ixe ayacat uktayxi bit okay ḡu je'e. Imēneju wara'at taḡtaḡtaḡ ma jeku ip — Jesus o'e.

⁵⁴ Ğebuje Jesus wuymutaybitbinap ekawën o'ğuwën adeayũ be.

— Kaxi'acap pewi kabikerereat ebapuk puje “Muba'at omuyku,” i eyju e'em. Icēmān ajēmjēm. ⁵⁵ Kaxietajoreğat pido ajēm puje “Kaxiepi jījā ġasũ,” i eyju e'em. Icēmān kaxiepi je'e. ⁵⁶ Eyetaybit muba'at ajēm iam kabi kay ağ puye. Eyetaybit kaxiepi je'e iam kabido jojom puye. Imēnpit eyetaybit ġu ajo ġuyjom je'bapuk eywebe iam wekawën cocom ma'ğũ eyju. Wekawën pa'arēm eyxe — io'e.

⁵⁷ — Eyju jewawēwēm ġu dak cedağ ma eyeku am. ⁵⁸ Eykay itakomaat e'em eywebe “Eyweroap cuy epeteida owebe,” i. “Teida'üm pima, jeydujowan òn ibimāmāayũ ekawën coco'ukat kay,” i. Imēn i'e buje, ixe juy epeğudin e dağ pima. E dağ pima itakomaat mudin'üm pima, ixe jeydujowat ibimāmāayũ ekawën coco'ukat kay. Ibimāmāayũ ekawën coco'ukat tak jeydujowat sorarayũ kay. Sorarayũ jeymuòm daomünmünap'a be. ⁵⁹ Soat ġu eyweroap teida'üm pima, jeymujēm ġu ip daomünmünap'a bewi — Jesus o'e.

13

¹ Ğebuje pūğpūğayũ o'jekawën Jesus eju.

— Iecuğap Pilatos Galiléia eipi watwat'in o'yaokaat — io'e ip. — O'yaokaat ip Deus eju kawēnwēnap'a be bima, wūnca ūmūm pima paĩ be imupik an Deus etabixe — io'e ip.

² — “O'yaokaat ixeyũ ağokatkayũ warara'acat podi ma xipat'üm puye—Galiléia eipi watwat podi ma,” i du eyju e'em? ³ Imēn ġu juy epe'e'e! Icēmān òn e'em eywebe. Ikērēat epere'üm pima, Deus kay eyetabut'üm pima dak, ipiat'ajojoap kay epeju eyju dak — io'e. ⁴ — Waram pima oap ip Siloé ka watwat 18 beayũ. Oap ip uk'a o'je'aedu buye—umat'a. O'ğucak ip. “Oap ip soat podi ma xipat'üm puye—Jerusalém ka watwat podi ma,” i du eyju e'em? Imēn ġu juy epe'e'e! ⁵ Ikērēat epere'üm pima, Deus kay eyetabut'üm pima dak, ixeyũ buxim epeju ipiat'ajojoap kay eyju dak — io'e Jesus.

⁶ Ğebuje Jesus wuymutaybitbinap ekawën o'ğuwën adeayũ be—figueira'ip ekawën.

— Ağokatkat figueira'ip o'yoftaida jekat pe, uvadip pe — io'e Jesus. — Oajēm figueira'ip kay figo'a kudadam. ⁷ O'yadobuxik ġu. Imēnpuye o'jekawën uvadip wiwi'ukat pe — io'e.

— “Tapu, ebapūğ koato juk adi oajēm ija'ip kay figueira'ip kay”, io'e cebe — io'e. — “Yaopap ekaxi bima juk adi oajēm figo'a kudadam,” io'e — io'e. — “Ya'ümğũ. Oyadobuxik ġu. Te'e ma ijop'ip omuy. Eyopxik cuy,” io'e uvadip wiwi'ukat pe — io'e.

⁸ — Ğebuje tipwiwi'ukat o'jekawën tip iwat pe — io'e Jesus.

— “Kariwa, jewebuyxijo buk,” io'e. “Ijop koato ġu eyopxikat,” io'e. “Oyokobidoğ cuy yokobi koreren. Tūmüntüntūn otūnmōğ yokobi koreren,” io'e. ⁹ “Wara'at koato bima ya'a'e bima, xipat je'e. Ya'a'e'üm pima bit oyopxik,” io'e tip iwat pe — Jesus o'e.

¹⁰⁻¹² Waram pima Jesus Deus eju kawēnwēnap'a beayũ o'ğutaybin. Sábado bima ip o'ğutaybin jebodoydoyap kabia bima. Jesus ayacat o'jojojo iğo'a be. Ixe ayacat ikokpiwakun osunuy ade koato—18 koato bun. Ikokpiwakun osunuy ibiōğbuk kērēat a'ōbi. Ce'ağobucēğ pa'ore osunuy ibiōğbuk kērēat a'ōbi. Jesus ixe o'ğudot jekay.

— Tū'ũ — io'e. — Òn jemu'ada — io'e.

¹³ O'jewebumōğ ixe jeje. O'ğũ'ada ġebuje bit. O'sukokpimucũğ. O'sukokpimudim. Ikokpicũğ o'e.

— Bay, xipat cīcā ěn owebeam — io'e Deus pe. ¹⁴ Deus eju kawēnwēnap'a kukuk'ukat pit itakoma o'e Jesus kay, jebodoydoyap kabia bima ayacat o'ğũ'ada buye. Tūybe imu'ada pi jebodoydoyap kabia be iān o'e. Imu'adaap kapikap co'i osunuy cexe.

— Seis kabia bima cūğ ma wuywebe wuyekapik am — yakukuk'ukat o'e iğo'a beayũ be. — Jebodoydoyap kabia be bit epesot ġu jemu'adaan—wara'at kabia be acā — io'e cebe ip.

¹⁵ Ğebuje Jesus o'jekawën iğo'a beayā be.

— Tūybe imu'ada pi wuywebe iān eyju e'em — io'e. — Jebodoydoyap kabia bima epeğuwepak ġu du ehōyō—biopak? — io'e. — Jumento dak epeğuwepak ġu du tujujēm ām korara bewi idibi kōn ām? Soat eyju eyōhō muwekapkam soat kabia bima—jebodoydoyap kabia bima dak. ¹⁶ Imēnpuye cedağ ma owebe ixe ayacat mu'ada

am ġasū. Abraão naxeġebit puxim itabut ixē. 18 koato bun Satanás ixē ayacat kokpi muwakunkun'uk osunuy—ibiōġbuk kērēayū kukukat — io'e Jesus.

¹⁷ Cekay itakomaayū ma isūsūn o'e ip Jesus edeap co buje. Warara'acayū bit icokkok o'e ip Jesus kay.

— Ka'ūma buk ocejojoioiap mubapukpuġ Jesus wuyetabutpe — io'e ip. — Idip cīcāt mubapukpuġ wuyetabutpe — io'e ip.

¹⁸ Ġebuġe Jesus waram wuymutaybitbinap ekawēn o'ġuwēn.

— Apēn je'e Deus soat kukukan pima? — io'e. — Apu ekawēn tak oġuwēn iboam eymukūyjo am? — io'e.

¹⁹ — Aġokatkat mostardada o'taida jekat pe. Mostardada ta'īt ma. O'yaypan cīcā bit. Mostarda'im o'e. Yoboġ o'e. Wasūyū jedopi o'jomōġmōġ takū daġ. Imēnpuxim koap Deus ade'ūmayū kukukan je'e. Ġuyjom pit soat kukukan je'e — Jesus o'e.

²⁰ — Apu ekawēn tak oġuwēn waram eymukūyjo am Deus soat kukukan je'e iam? — io'e. ²¹ — Trigonōm kuġ osunuy ayacat—ebapūġ copo. Ixe ayacat pāo'a muyuhuhup-tōm o'tōmpu. O'tōmōġ trigonōm pe. O'tōmupinā. Soat taġ o'jenōmepōġpōġ trigonōm taġ. Imēnpuxim soat ka watwat Deus soat kukukan je'e iap awēġ coco — io'e.

²² Ġebuġe Jesus o'ju Jerusalēm ka kay. Cucum pima soat ka daġ oekuku—ika'īcatka daġ, ikaboġatka daġ tak. Soat kaka daġ imutaybitbin oekuku.

²³ Ġebuġe aġokatkat o'jekawēn Jesus pe.

— Kariwa, taxijojo'ibiyū xepxep ma du je'e? — io'e. ²⁴ — Tapu, okay eyetabucap xīntabi be wuyōmap puxim. Eyetabun cuy epesop okay! — io'e. — Kabi kayat exīntabi itokboġ gu—itok'īt ma — io'e. — Soan cuy epe'e kabi be eyōm ām! Icēmān ōn e'em eywebe. Adeayū ōm ojuy je'e. Imēnpit iōm pa'ore je'e ip. ²⁵ Uk'a iwat je'kop xīntabi nomudim. Tomudip puje, eyōm pa'ore epesop. Kacūġkadi epesop. Xīntabi be taġtaġtaġ'i epesop. “Kariwa, ocewebe xīntabi etomudip'uk oceōm ām,” i epe'e. Imēnpit kariwa je'e eywebe “Wetaybit ġu pomawiacat eyju iam,” i — Jesus o'e. ²⁶ — “Jekōnkōn tak ocesop eweju,” i epe'e cebe. “Ocemutaybitbin cuk ejeku oceka daġ,” i epe'e. ²⁷ Imēnpit kariwa je'e eywebe: “Icēmān ōn e'em eywebe. Wetaybit ġu dak pomawiacat eyju iam,” i. “Eyōm pa'ore ijoce eyju ikērēat kuġ oxe buye. Epejēm,” i je'e — io'e Jesus. ²⁸ — Ġebuġe epetōtōn. Eyġuycūġcūġ cīcā ma epesop. Deus soat kukukan pima, Abraão cexe jeenuy, Isaque dak, Jacó dak. Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū dak Deus xe jeedop ip. Wūy wi ixeyū epejojojo. “Wūy ma juy epesop owi,” i je'e Deus eywebe. ²⁹ Adeayū jajēm soat eipi daġwi—kaxijēmap kadiwi, kaxi'acap kadiwi dak, kaxijēmapcoreġwi dak, kaxiejoreġwi dak. Soat ip jabik jekōn ām Deus ka be Deus soat kukukan pima — Jesus o'e.

³⁰ — Koapayū kanomūmayūm je'e. Imēnpuxim kanomūmayū koapayūm je'e — Jesus o'e.

³¹ Ġebuġe isum ma Fariseuyū oajēm Jesus kay.

— Aoka ojuy Herodes—oceipi kukat — io'e ip Jesus pe. — Ecenapōn cuy ijocewi ixē be aokaap puxim — io'e ip.

— Ocenapōn ġu — io'e. — Deus ibikuy bima acā oje'ū. Herodes eymuġyukukuku'ukat kak puxim — Jesus o'e. — Epeju juy cekay. Wa'ō juy epeya'ōmuwēn cebe. ³² “Ġasū, kuyaje dak ibiōġbuk kērēat oġujēmjēm ijodiat pewi,” i juy epe'e cebe — Jesus o'e. — “Iwātaxipipiyū oġu'ada'ada,” i juy epe'e. “Kuyajebusu wekapikap oġu'ūm,” i. ³³ “Oje'ū. Imēnpit wekupinap taġ ojeku ġasū, kuyaje dak, kuyajebusu dak,” i juy epe'e cebe — Jesus o'e. — “Eka be ġu oje'ū, Jerusalēm ka be acā,” i juy epe'e Herodes pe — io'e Jesus.

³⁴ — Jerusalēm ka watwat, Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū aokakam eyju — io'e Jesus. — Yabuġbuġ tak eyju ip wita'am. Sapokay'it'it jexi kay. Jedaudaum jexi eġebadap tiotpe kajuk pibun. Eyju bit okay ġu. Eybu'u jījā eyetabut am okay, eykukpin cīcā a'ġu oxe — Jesus o'e.

³⁵ — Eya'ōpicūġcūġ cuy epesop wa'ō kay — io'e. — Jeywat ōn aġokatkat jedukā iwacap puxim — Jesus o'e. — Icēmān ōn e'em eywebe. Waram ojo ġu eyju waram wajēm'ūm pima. Wajēm puje, “Deus xipan wuykukukat a'ōbi yajēm'ibit jukuk,” i epe'e — Jesus o'e.

14

¹ Jebodoydoyap kabia bima Jesus o'ju aḡokatkat tuk'a kay—Fariseu duk'a kay—ya'ōbuyxiat tuk'a kay. Sábado bima o'ju. Jekōn ām ceweju o'ju.

² Iyehuhuat Jesus xe osunuy. Uk'a beayū o'jeak Jesus kay. Tūybe imu'ada pi osunuy jebodoydoyap kabia be iān o'e ip. Imu'ada buje, kuka o'jomuymuy ip.

³ Ğebuje Jesus o'jekawēn Fariseuyū eju, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū eju dak.
— Wuyawēwēap ekawēn taḡ tu iwātaxipiat mu'ada am jebodoydoyap kabia bima? Cedaḡ ḡu xe'e? — Jesus o'e.

⁴ Ya'ōbu'u osodop ip jedem. Mūḡ ma ip osodop.
Ğebuje Jesus iyehuhuat o'subaixik. O'ḡu'ada. Iyehuhu ḡu o'e. Xipat o'e. O'ḡuypit tuk'a be.

⁵ Ğebuje waram o'jekawēn Fariseuyū be, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū be dak.
— Soat eyju kapikpiḡ jebodoydoyap kabia be — io'e. — Ipikūykūy be eyipot at puje, epeju'uk ḡu du kuka jebodoydoyap kabia bima? Eyeōhō biopak at puje dak, epeju'uk ḡu xe'e kuka? Dao ma kuka epeju'uk! Imēnpuye te'e ma eyetakoma okay — io'e.

⁶ Ya'ōbu ba'ore o'e ip cebe.

⁷ Ğebuje Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn jekōn ām takoy'ibiyū be. Ixeyū takoy'ibiyū kariwa boḡat nuyap pe abik ojuy ip o'e. Imēnpuye ijop ekawēn o'ḡuwēn cebe ip.

⁸ — Jewebumūnap epeta be eydakoy buje, kariwa yoboḡat tūyap pe ḡu juy epabik—ka'ūmaap tūyap pe acā — io'e. — Kariwa yoboḡat aco'i o'takoy ip—eybodiat.

⁹ Kariwa yoboḡat tūyap pe eyabik puje, eydakoyat jajēm eykay. “Wede'i ece. Ēn kariwa ḡu,” i je'e eywebe — io'e. — “Iḡo bit kariwa. Iḡo abik pin enūyap pe,” i je'e eywebe — io'e. — Imēn i'e buje, eysūsūn epe'e. Jeymuabik ka'ūmaap tūyap pe — io'e. ¹⁰ — Eydakoy buje juy epeju. Ka'ūmaap tūyap pe juy epabik. Eydakoyat pe iboap co buje, jajēm eykay. “Obure, kariwa yoboḡat tūyap pe juy abik, ēn kariwa buye,” i je'e eywebe — io'e. — Imēn i'e buje, eyweju jekōnkōnayū xe eya'ōbuyxiayūm epe'e — io'e. ¹¹ — Eya'ōbuyxian pin pima, Deus xe eya'ōbuyxi ḡu epesop. Eya'ōbuyxian pin'ūm pima bit, cexe eya'ōbuyxiayūm epesop — io'e Jesus.

¹² Ğebuje Jesus o'jekawēn jedakoyat pe.

— Peta muḡēḡēm pima, ibubut adeayū acā ḡu juy etomuwā. Ibubut adeayū acā ḡu juy etomuwā, ebureyū acā ḡu dak, ewaḡoyū acā ḡu dak, ebadipyū acā ḡu dak, eduk'a xecat kariwaat acā ḡu dak. Ixeyū waram cuy jenomuwā apēn cuk ixeyū enomuwāap puxim. Apēn cuk eḡūm iap puxim ejat. ¹³ Peta muḡēḡēm pima tadaybocayū dak etomuwā, taokēreayū dak, taojereayū dak, ita'ūmayū dak. ¹⁴ Ixeyū be waram iūm pa'ore ewebe apēn cuk cebe ip eḡūm iap puxim. Deus pit xipacat je'ḡūm ewebe. Waram ḡuto cūḡ ma jekuku'ukayū'ūm'ūm etait puje, Deus xipacat je'ḡūm ewebe — io'e.

¹⁵ Ceweju jekōnkōnat o'jekawēn Jesus eju ibo ekawēn co buje.

— Deus soat kukukan pima icokcok cīcā je'e ceweju cekōn'ibit — io'e.

¹⁶ — Hm hm — Jesus o'e. — Abuyū jekōn Deus eju iap oḡuwēn eywebe — io'e. — Aḡokatkat petaboḡ o'ḡuḡē. Jebureyū o'tomuwā—ibubut adeayū — io'e.

¹⁷ — Soat ixipan pima jebuywatwat'ukat o'ḡuju jemunomuwayū dakoy am. O'ju.

— “Kuy soat ixipan,” io'e. “Epesop cuy wekariwa epeta be,” ibuywatwat'ukat o'e tomuwā'ibiyū be — io'e Jesus.

¹⁸ — Imēnpit tomuwā'ibiyū “Ocedaobu'u,” io'e ibuywatwat'ukat pe. O'taobu'un ip peta kay.

— “Ipi ojat okat mōḡ ām,” io'e ibuywatwat'ukat pe — io'e Jesus. — “Cum puk ōn ipi jom,” io'e. “Imēnpuye odaobu'u ekariwa epeta be,” io'e. “Imēn cuy ece ekariwa be,” io'e — io'e Jesus. ¹⁹ — “10 be ojat biopak,” wara'acat o'e. “Cum puk ōn ibuyxijom ip,” io'e. “Imēnpuye odaobu'u ekariwa epeta be. Imēn cuy ece ekariwa be,” io'e — io'e Jesus.

²⁰ — “Kapusu ma juk ocewebumūn ayacat eju,” wara'acat o'e. “Oju ba'ore ekariwa epeta be. Imēn cuy ece cebe,” io'e — io'e Jesus.

²¹ — Imēneju ibuywatwat'ukat o'jepit jekariwa kay—peta iwat kay. Taobu'u'uayū a'ō o'ya'ōmuwēn jekariwa be — Jesus o'e. — Iboap co buje cekariwa itakoma jījā o'e. — “Tadaybocayū juy etojot wepeta kay taobu'u'uayū dieḡ,” io'e jebuywatwat'ukat pe. “Cexīḡxīḡ pa'oreayū juy etojot, taokērēayū dak, ita'ūmayū dak,” io'e. “Dao ma eju ikaboḡatka kay,” io'e. “Uk'a ukpibubu daḡ cuy eju, e daḡ tak,” io'e. “Soat ip etojot wepeta kay,” io'e cebe — io'e Jesus.

²² — O'ju ikaboḡatka kay. Tadaybocayū o'tojot jekariwa duk'a be.

— “Kariwa,” io'e. “Otojojot ip a'ōbi,” io'e. “Imēnpit eduk'a be wuydop pun mabuk,” io'e — io'e Jesus.

²³ — “Waram cuy eju tadaybocayū kay,” io'e cebe. “E daḡ cuy eju, koḡūnpi daḡ tak. Eḡuōm ip oduk'a be yamuporan am. ‘Epesot cuy wekariwa epeta be,’ i juy ece cebe ip,” io'e — Jesus o'e. ²⁴ — “Ōn soat kukukan pima koap tomuwā'ibiyū jekōn ḡu oweju—pūḡ tak ka'ūma,” io'e peta iwat — io'e Jesus.

Imēn Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn jewēju jekōnkōnat pe.

²⁵ Waram pima Jesus o'jekawēn adeayū be. Ceweju jekuku'uk osodop ip. O'jekawēn ceweju ip.

²⁶ — Oweju eyeku pin pima, okay jījā ma juy epesop — io'e. — Eyebay kayap podi ma okay'ūm pima, webekitkin ḡu epe'e, eyxi kayap podi ma dak, eytayxi kayap podi ma dak, eybekitkit kayap podi ma dak, eywaḡo kayap podi ma dak, eykibit kayap podi ma dak, eykipit kayap podi ma dak. Jewekayap podi ma okay'ūm pima dak, webekitkin ḡu epe'e — io'e. ²⁷ — Owebeam je'ū ām eybu'u bima, webekitkin ḡu epe'e, oweju jekum eybu'u bima dak — io'e Jesus.

²⁸ — Yaberenat'a muy pin pima, koam kuka yamuyapte epeḡuweḡūn — io'e. — “Je'e paxi wedinheiro?” i juy epe'e eyewewebe ma. ²⁹ Imuweḡūn'ūm pima yamuy epere ba'ore kuka o'e eywebe. Imuweḡūn'ūm pima eyedinheiro kuka oi'ūm ipi kayat muy buje. Ipi kayat'a jojoayū kuka eywaywayway — io'e. ³⁰ — “Ak'i juy epe'e iḡo'a kay,” i kuka o'e ip. “Yaberenat'a muy ojuy. Imēnpit o'yamuy ḡu cedinheiro oi'ūm puye,” i kuka o'e ip eywaywayway — io'e Jesus.

— Uk'a muy pin pima wuyju e'em “Je'e paxi wedinheiro?” i. Imēnpuxim eyju dak webekitkit pin pima, “Ipiat'ajojom pima paxi kuka ocebu'un?” i juy epe'e eyewewebe ma — io'e Jesus.

³¹ — Wara'at ka kukat eju jenopaḡōḡō ojuy bima, aḡoka kukat koam kuka o'jewawē jebureyū eju—itaybit cīcāayū eju. “Wuyesorarayū adesū—10,000 beayū,” i kuka o'e cebe ip. “Wuykay itakomaayū esorarayū bit ade jījā—20,000 beayū,” i kuka o'e cebe ip. “O'e paxi wuywebe ixeyū mu'ūm ām?” i kuka o'e — io'e. ³² — Itaybit cīcāayū be: “Iba'ore wuywebe” i'e buje, ipi kukukat iparara kuka o'e. Oibu'un kuka jenopaḡōḡōm. Jexewi wūy bima, jebekitkit kuka o'ḡuju cekay ip jekay itakomaayū mudin am — io'e. — “Ḡa'a juy acenopaḡōḡōm ḡu,” i kuka o'e cebe — io'e Jesus.

— “O'e paxi wesorarayū be itakomaayū mu'ūm ām?” i'e'em ipi kukukayū. ³³ Imēnpuxim eyju dak webekitkit pin pima, “Ḡuyjom paxi ocebu'un?” i juy epe'e eyewewebe ma. Soat eybubut iwan eybu'u bima, webekitkin ḡu epesop — Jesus o'e.

³⁴ — Kawta xipat. Imēnpit takō'ōm puje, te'e ma kuka atakuk. ³⁵ Tamuyun pa'ore wuywebe. Taxik am acā xipat. Imēnpuxim okay eybu'u bima, te'e ma kuka epe'e: “Cristo ebekit ōn,” i. Wekawēn a'ījo pin pima juy xipan epeya'ījo.

15

¹ Ḡe buje iecuḡap peam dinheiro bubu'ukayū o'ju Jesus kay, warara'acayū ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū dak. O'ju ip Jesus ekawēn com.

² Ḡe buje Fariseuyū Jesus o'jomuymuy Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak.

— Ite aḡokatkat ikērēat mujurūḡrūḡ'ukat purem. Jekōnkōn ceweju ip — io'e ip.

³ Iboap co buje, Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn cebe ip jemuyumuyayū be.

⁴ — Eyju 100 be eyōhō kuḡ aco'i—ovelha kuḡ — io'e. — Pūḡ oitabidao bima, wara'acat eyōhō kuka epesuiwat koḡūnpi daḡ itabidaoat kuda am. Tobuxik'ūm pima kuka epeju itabidaoat kuda am. Epejokuda kuka tobuxik puje. ⁵ Tobuxik puje, eycockok kuka epe'e. Eya'ōpi'a jeje kuka epejomōḡ. Eyduk'a be kuka epetujuxe. ⁶ Eyduk'a be eyōm puje, eybureyū kuka epetomuwā, eyduk'a xeyū dak. “Oceōhō ocetobuxik! Eycokcoḡ cuy oceweju,” i kuka epe'e cebe ip — io'e. — “Ovelha ocetobuxik—tabidao oekuiat,” i kuka epe'e. ⁷ Icēmān ōn e'em eywebe. Itabidao oekuiat puxim ikērēat mujurūḡrūḡap o'jepere iat—ovelha buxim — io'e. — Imēnpuye Deus icockok e'em ade cūḡayū kay. Imēnpit jekay ikērēat mujurūḡrūḡ'ukat etabun puje, ibodi ma icockok e'em Deus, ikērēat mujurūḡrūḡap epere buje dak — io'e Jesus. Imēn Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn cebe ip.

⁸ Ḡebuje Jesus wara'at ekawēn o'ḡuwēn cebe ip.

— Ayacat 10 be dinheiro kuḡ—isorūḡat kuḡ—teiboḡat kuḡ—prata muḡēḡē kuḡ. Pūḡ ma o'jepa'ūm. Imēnpuye ixē ayacat lamparina o'ḡusop jedinheiro kuda am.

— Jedinheiro o'jokudada. Jedukā o'yabi'ōḡ jedinheiro kudadam. Tobuxik'ūm pima ikudadam mabuk — io'e.

⁹ — Tobuxik puje, jebureyū o'tomuwā ayacat, jeduk'a xeyū dak. “Wuycockoḡ cuy ajop wedinheiro otobuxik puye—isorūḡat—cepa'ūm'ibit,” i'e'em ixē ayacat cebe ip.

¹⁰ — Icēmān ōn e'em eywebe — io'e. — Deus ekawēn tojotjot'ukayū icockok e'em pūḡ ma itabun Deus kay buje—ikērēat mujurūḡrūḡap epere buje dak. Ixē ayacat cockokap puxim icockok e'em — io'e Jesus.

Imēn Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn adeayū be.

¹¹ Ḡebuje Jesus wara'at ekawēn o'ḡuwēn cebe ip.

¹² — Aḡokatkat xepxep ipotpot kuḡ osodop. Ikitpit o'jekawēn jebay be. “Bay,” io'e. “Ebututei'in cuy eḡūm owebe obubuteim,” io'e. “E'ūap wiwim ḡu ōn obubut pu am,” io'e jebay be — io'e Jesus. — Imēnpuye cebay jebubutei o'ḡu'ē'ē jekpotpoyū be—xepxepayū be. Ade ma o'ḡūm cebe ip — Jesus o'e.

¹³ — Ibun'ūm pima ikitpit jebubut o'jat. O'ḡuxipan. Oibu'un jebay xe. O'jenapōn jebay xewi. Poxerewun. O'jēm jebay duk'a bewi. O'ju wūyatka kay. Jay. Oajēm. Ibo ka be te'e ma jebubut o'ḡu'ūm. ¹⁴ Ūm. O'ḡu'ūm. Warēmtaḡ ma o'ḡu'ūm soat — Jesus o'e. — Muba'at'ūmḡu oeku. Ibun cīcā oeku. Imēnpuye ibo ka watwat irere jījā ip o'e. ¹⁵ Ikitpit tak ire jījā o'e ibubut oi'ūm puye — Jesus o'e. — Ikitpit o'ju ibo ka beat kay. O'jekapik ixē aḡokatkat eju. Ixē aḡokatkat ikitpit o'ḡuju jeōhō muykōn ām—dajebaro muykōn ām — Jesus o'e. ¹⁶ — Ikitpit dajebaro xat'a kay o'e jexat'am, reren cīcā buye. Imēnpit o'ḡūm ḡu cebe — Jesus o'e. ¹⁷ — Ḡebuje ikitpit o'yaḡuysan. O'jewaḡuy. O'jekawēn jewebe ma.

— “Webay eju kapikpik'ukayū ma soat kuḡ jexat kuḡ,” io'e jewebe ma. “Ōn pit ijoce oje'ū repibun!” io'e jewebe ma — io'e Jesus. ¹⁸ — “Jepin puk ōn webay kay,” io'e jewebe ma. “Ocekawēn webay eju,” io'e. “‘Bay,’ i juy oce cebe. ‘Ikērēat kuḡ ōn Deus xe, exe dak,’ i juy oce cebe,” io'e. ¹⁹ — “Ōn ekpot. Imēnpit ekpon ḡu juy oce ḡasū bit, a'ōmubuyxi'ūm'ūm ojeku buye. Eweju ocekapik acā dinheiro bu am,' i juy oce webay be,” io'e ikitpit jewebe ma — io'e Jesus.

²⁰ — Ḡebuje o'jēm wūyat ka bewi. O'jepit jebay kay. Cebay duk'a wi wūy bima, cebay bit ikitpit o'jojjo. Tadaybot cīcā o'e jekpot ibubut kuḡūm puye. Itabotaidabotbot cīcā o'e jekpot kay — io'e.

— Ḡebuje cebay o'jedau jekpot kay. O'topabijuk. O'yakobot. O'yaḡobukōn jecockokap kuḡ. ²¹ Ipot o'jekawēn jebay eju. “Bay,” io'e. “Ikērēat kuḡ ōn Deus xe, exe dak, a'ōmubuyxi'ūm'ūm ojeku buye,” io'e. “Ekpon ḡu oce ḡasū bit. Eweju ocekapik acā,” io'e ipot jebay be — io'e Jesus. — “Ka'ūma!” io'e cebay bit. “Okpon ma ēn soat em,” io'e — io'e Jesus. ²² — Cebay o'jekawēn jebuywatwat'ukayū be ḡebuje bit. “Daosuw!” io'e. “Xipacat cuy oḡūm okpot pe,” io'e cebay. “Iekabek cuy epetojot—xipacat,” io'e. “Epeḡuōm cuy okpot pe,” io'e cebay. “Ibumūn cuy epeḡuōm ibu be,” io'e. “Suiyuk cuy epeḡuōm sui be,” io'e cebay. ²³ — “Biopak'it'it cuy epejat—kuy aḡuxep'iat,” io'e. “Epeyaoka juy,” io'e. “Ḡa'a

peta aḡuḡē,” io'e. “Ĝa'a acewemucokcoḡ,” io'e. ²⁴ “Tūybe okpot'ūm oe'ū iān cuk oce,” io'e. “Ĝasū bit wetaybit oce itabēḡ ma iam,” io'e. “Warēmtaḡ ma oeku wūyat ka daḡ,” io'e. “Ĝasū bit cexe,” io'e cebay. “Ĝa'a peta aḡuḡē,” io'e. Icokcok cīcā o'e ip — Jesus o'e. — Petatam o'e ip. Jeda'i'in o'e ip — io'e.

²⁵ — Tuk'a be jewemucokcoḡ ip pima, wara'at ipot tak jekat pe osunuy kapikpiḡ—koapat. Oexe jebay duk'a be. Uk'a wi wuy'ūm pima, cedarukrekat'a a'ō o'ya'ōdobuxik, da'i'iyū a'ō dak. ²⁶ Jebay eju kapikpik'ukat o'tomuḡā. “Ajo pēnpēn i'eayū?” io'e iwaḡo cebe. ²⁷ “Petatam ip ekitpit oexe buye,” io'e kapikpik'ukat. “Ebay biopak'it'it o'yaokaat—kuy aḡuxep'iat,” io'e. “O'yaokaat, xipan oexe buye,” io'e — Jesus o'e.

²⁸ — Imēnpit iwaḡo itakoma o'e. Taobu'u jījā o'e uk'a be jeōm ām jekitpit tobede am — Jesus o'e. — Ĝebye cebay oajēm jekpot kay akiju—koapat kay. “Eōm cuy,” io'e cebay jekpot pe—koapat pe — io'e Jesus. ²⁹ — “Ap!” io'e. “Ade koato juk adi ocekapikpik cīcā eweju,” io'e. “Puju oḡuy kūyjobit'ūm a'ō kay? Soat em cuk adi a'ō kay oḡuy,” io'e. “Imēnpit cuk bode'it'it eyaokaat ḡu owebe peta muḡē ām obureyū beam,” io'e jebay be iwaḡo — io'e Jesus. ³⁰ — “Ite ekpot peam pit eyaoka,” io'e. “Soat edinheiro o'ḡu'ūm yapoyū eju japoaptem,” io'e jebay be — io'e Jesus. — “Cexe buje bit, ēn peta muḡēḡēm!” io'e. “Biopak'it'it aokakam ēn,” io'e iwaḡo — Jesus o'e.

³¹ — “Tapu,” io'e. “Soat em ēn oweju. Obubut ebubun je'e soat,” io'e. ³² “Tūybe okpot'ūm oe'ū ekitpit'ūm iān cuk oce,” io'e. “Ĝasū bit wetaybit oce itabēḡ ma iam. Warēmtaḡ ma oeku wūyatka daḡ,” io'e. “Ĝasū bit xipan oexe,” io'e. “Imēneju cedaḡ ma wuywebe peta muḡē ām, wuymucokcok am tak,” cebay o'e — Jesus o'e. — Ikērēt mujurūḡrūḡap o'jepereiat jebay kay o'jepit'iat puxim — io'e Jesus.

Imēn Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn Fariseuyū be, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū be dak.

16

¹ Ĝebye Jesus wara'at ekawēn o'ḡuwēn jeweju etaybitbinayū be.

— Ibutut adeat edinheiro o'ḡūm aḡokatkat pe imuxipan am jewebeam — io'e.

— “Warēmtaḡ ebubut mu'ūmu'ūm edinheiro kukat,” io'e ibureyū ibubut adeat pe — Jesus o'e.

² — Imēnpuye ibubut adeat jekaxero o'tomuḡā. “ ‘Warēmtaḡ ebubut mu'ūmu'ūm edinheiro kukat,’ i'e'em obureyū owebe,” io'e ibubut adeat — io'e Jesus. — “Cūḡ ḡu ēn oubut kuḡ,” io'e. “Imēnpuye soat ip cewero oweju iaptup etupmubararak omutaybit am,” io'e. “Ĝasū bit ēn kapiḡ ḡu oweju,” io'e — io'e Jesus. — “Wara'at ma ojomuy edieḡ,” io'e. Cekaxero o'jēm.

³ — Ĝebye cekaxero o'jekawēn jewebe ma.

— “Apēntak oce ḡasū bit?” io'e jewebe ma. “Wekariwa o'e owebe ‘Ĝasū bit ēn kapiḡ ḡu oweju,’ i,” io'e jewebe ma. “Iba'ore owebe kapik am kat pe, obaca'ūm puye,” io'e. “Osūsūn oce warara'acat xewi dinheiro ojuy am,” io'e jewebe ma. “Wetaybit apēn oce iam,” io'e. ⁴ “Wekariwa oḡuḡuykuku,” io'e jewebe ma. “Ixe eju ōn kapikpiḡ'ūm pima, warara'acayū je'e owebe: ‘Eōm cuy oduk'a be eḡuy am,’ i,” io'e jewebe ma cekaxero — io'e Jesus.

⁵ — Imēneju cekaxero ceweroap kuḡayū o'tomuḡā. Pūḡpūḡpūḡ ma ip o'tomuḡā. Pūḡpūḡpūḡ ma ip ceweju o'jekawēn.

— “Pebūrū eweroap wekariwa eju?” io'e koap oajēmiat pe.

⁶ — “Ade jījā omuyku ixepiti weweroap teida am—100 be bahi'uk,” io'e.

— “Juku. Eweroaptup etupu,” io'e. “Ade ḡu omuyku bahi'uk ixepitim weweroap teida am—50 ma iam cuy eḡubararak tup pe,” io'e cekaxero koap oajēmiat pe — Jesus o'e.

⁷ — “Pām ēn? Pebūrū eweroap wekariwa eju?” io'e warara'acat pe.

— “Ta'ade omuyku weweroap teida am trigoda—1000 be trigoda,” io'e.

— “Juku. Eweroaptup etupu. “Ade ġu omuyku weweroap teida am trigoda—800 be iam cuy eġubararak,” cekaxero o'e cebe — Jesus o'e.

⁸ — Imēnpuye kaxero itaybit cīcāat osunuy jekariwa xe, imuġuykuku'uk ma'ġu — io'e Jesus.

— “Etabit cīcā,” io'e cekariwa jekaxero be — Jesus o'e. — Itaybit cīcā ġu Deus ekawēn kayayū jebubut kuġ. Cekawēn kay'ūmayū bit itaybit cīcā jebubut kuġ — Jesus o'e. Imēn Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ġuwēn cebe ip.

⁹ — Ceweroap teibubu'ukat ekukuap puxim ġu juy epeku — io'e Jesus. — Eybubut'in cuy epeġūm tadaybotbocayū be iburem am ip. Cebe ip iūmūm pima, ixeyū eybureyū jeydobebe kabi be eyexe buje. Soat em kabi be epesop — Jesus o'e. ¹⁰ — Eyju cedaġ yopīcat kuġ pima, cedaġ ma yoboġat tak epejukuk. Warēmtaġ yopīcat kuġ pima bit, warēmtaġ ma yoboġat tak epejukuk — io'e. ¹¹ — Eyju warēmtaġ ijodiap kuġ pima—dinheiro kuġ, Deus kabi beat je'ġūm ġu eywebe—idip cīcāat. ¹² Eyju warēmtaġ wara'acat pubut kuġ pima, ka'ūma ma wara'at je'ġūm eywebe eybubun. ¹³ Pūġ'a be uk'a be bima, iba'ore ibuywatwat'ukat pe xepxepayū beam kapik am. Kariwawayū wara'at taġtaġtaġ e'em pima, itakoma kuka o'e pūġ kay jekariwa kay, wara'at jekariwa ikukpin cīcā bima. Kūyjobit kuka o'e pūġ a'ō kay wara'at a'ō kay kūyjobit'ūm pima. Imēnpuxim dinheiro kay jījā bima, Deus kay jījā ġu kuka epe'e — io'e Jesus.

¹⁴ Soat Fariseuyū iboap o'ya'ījojo. Ixeyū Jesus o'jowaywayway dinheiro kay jījā ip puye.

¹⁵ Ġebu je Jesus o'jekawēn Fariseuyū eju.

— “Cūġ ma oceju Deus xe,” i napa ma eyju e'em warara'acat pe — io'e. — Deus pit itaybit ajo kay eyju ġebum iam. Ijodiat xe xipat cīcāat Deus xe xipat ġu — io'e.

¹⁶ — Moisés ekawēn taġ jekuku'uk osodop ip kuyjeayū, Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū dak. Ġuyjom pit João Batista o'e'e adeayū be: “Deus soat kukukan je'e,” i. Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū imēnpuxim imuwēnuwēn ġasū dak soat ip. Ġasū adeayū ibikuy Deus pe jekukan. ¹⁷ Kabi i'ūm, i'pi dak. Deus pe wuyawēwēap ekawēn pit i'ūm ġu—pūġ em tak ka'ūma — io'e. — Soat em cedaġ cīcā wuywebe wuyeku am ixekawēn taġ — io'e Jesus.

¹⁸ — Aġokatkat jetayxi epere buje, wara'at pu am jetayxim, ikērēat kuġ Deus xe. Imēnpuxim cepere'ibit eju jewebumūn puje, ikērēat kuġ Deus xe aġokatkat — io'e cebe ip.

¹⁹ Ġebu je Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ġuwēn cebe ip.

— Aġokatkat jexat o'jo'o'o—iku jījāat o'jo'o'o — io'e. — Ibutut adeat osunuy. Ixat ku jījā osunuy. Jesay idip cīcāat kuġ osunuy. ²⁰ Tadaybocat tak oabik ixekawēn ibubut adeat tuk'a exīntabi be—aġokatkat. Xīntabi xe abikbik'uk osunuy soat kabia. Lázaro i tadaybocat putet osunuy. Ade werowero kuġ osunuy ixekawēn Lázaro daġ soat taġ. ²¹ Oabik iboce ibinōmnōm kay itabiku buye, cemesa be jedudumat o pin puye. Imēntak akuriceyū oajēm cewerowero kōnkōn ām.

²² — Lázaro'ūm e'ū buje, Deus ekawēn tojtot'ukat ixekawēn o'tujuu Abraão kay—Deus xeat kay. Iku jījāat o'om osunuy Abraão eju. Ixekawēn ibubut adeat'ūm pit oe'ū. Aġokatkayū ixekawēn o'jokot.

²³ — Ġebu je ibubut ade osunuyiat Abraão o'jojojo wūy wi. Ipiat'ajojoap pewi o'jojojo. Lázaro dak o'jojojo Abraão xe.

²⁴ — “Ajot!” io'e ibubut ade tūbit Abraão be. “Etabotaidabotbon cuy eġuy okay,” io'e ya'ōberen. “Lázaro juy eġudot okay idibi be ibu'abi muakōm ām okō mucuk am idibim,” io'e. “Ipiat'ajojom cīcā ōn daxa be,” io'e.

²⁵ — “Ka'ūma, oġuju ġu,” io'e Abraão bit. “Etabēġ pima, ade idip cīcāat kuġ cuk adi eġuy. Lázaro bit ikērēat kuġ cuk adi osunuy itabēġ pima. Ēn ma ecokcok cuk adi eġuy. Ixekawēn bit tadaybot osunuy. Ġebum cuy eġuy iboap kay. Ġasū bit ixekawēn ma icokcok. Ēn pit ipiat'ajojom,” io'e.

²⁶ — “Imēntak katek omuy wuypidase. Itediacat pe iju ba'ore iġodi kay eykay. Ibodiatcat pe dak tot pa'ore ijodi ocejay. Iba'ore cebe ip katek puye,” Abraão o'e.

²⁷ — “A jot,” io'e Abraão be. “Eya'opicũg cuy wa'õ kay! Lázaro juy eġuju webay duk'a kay, okitpitpiyũ kay,” io'e. ²⁸ 5be opop ip webay duk'a be. Eġuju ixeyu mukũyjo am ipiat'ajojoap pe tocap puxim,” io'e.

²⁹ — “Ka'ũma,” io'e. “Oġuju ġu,” io'e Abraão. “Ekitpitpiyũ Moisés ekawëntup kuġ, Deus ekawën muwënuwën'ukayũ emudupmubararaktup kuġ tak,” io'e. “Kũyjobin cuy ekitpitpiyũ jeedop ibo dup a'õ kay,” io'e.

³⁰ — “A jot, ebu'um ġu juy ixë muju am,” io'e. “Ce'ũat tomukadi waram o'jetait'iat co buje bit, iġuycũg je'e ip ikërëat kuġ puye,” io'e. “Ikërëat mujurũġrũġap jepere ip,” io'e ibubut ade tũibit.

³¹ — “Ka'ũma. Oġuju ġu,” Abraão o'e. “Ekitpitpiyũ kũyjobit'ũm Moisés a'õ kay. Kũyjobit'ũm tak ip Deus ekawën muwënuwën'ukayũ a'õ kay. Ce'ũ'ũayũ dopdopap pewiat tobuxik puje dak, waram ġuto o'jetait'iat tobuxik puje, itabut ġu je'e ip. Imënpuye oġuju ġu cekay ip,” Abraão o'e — Jesus o'e.

Ġebum ġu juy epesop apën ixë juk adi ikërëat o'ġujurũġrũġ iap kay iap ekawën

17

¹ Ġebuje Jesus o'jekawën jewēju etaybitbinayũ eju.

— Adeayũ wuyumbu'un wuyetabucap epere am — io'e. — Imënpit Deus ixeyũ ġuju ipiat'ajojoap kay. ² Warara'acat pe okay itabut'isuat mubu'un puje, ikërëat kuġ ip Deus xe. Imënpuye imutabut'ũm awap xipat kuka wuywebe ixeyũ aoka am—yaġobu eju wita'a mukirik am yapoxiat'a mukirik am ticoġ pe imuakõm ãm. Xipat ġu wuye'ũ ãm. Ibodi ma xipat ġu wuyju am ipiat'ajojoap kay. Ikërëm ġu juy epesop eyewewebe—idim acã — io'e.

³ — Eybure be ikërëat mujurũġ puje juy epeġukũyjo. Ikërëat kay iġuycũg pima, ġebum ġu juy epesop apën cuk adi ikërëat o'ġujurũġ iap kay. ⁴ Sete em aco'i ikërëat mubapukpuġ eywebe pũġ kabia. ⁷ em tak “Oġuycũg ikërëat oġubapuk ewebe buye” i'e buje, juy ġebum ġu epesop apën cuk adi ikërëat o'ġujurũġrũġ iap kay — io'e Jesus.

⁵ Ġebuje cemumujuyũ o'jekawën jekukukat eju—Jesus eju.

— Ocebuywan cuy ece biġ ma ocetabut am Deus kay — io'e ip cebe.

⁶ — Deus kay eyetabutbüt pima, eyemuojuy je'ġũm eywebe — io'e. — “Ixe-ip cuy eyop'uk tãbu daġwi” i'e buje cebe, Deus yop'uk. “Eyoptaida juy ticõġ pe” i'e buje, Deus yoptaida — io'e.

⁷ — Eya'õpuruġ eybuywatwat'ukat kuġ—eykat kotkot'ukat kuġ—eyõhõ kukuk'ukat kuġ—ovelha kukuk'ukat kuġ — io'e. — Jekapikap pewi yajëm puje, “Xik'i buk. Ece-bodoy,” i'ũmġu eyju e'em cebe. ⁸ “Oxan cuy ejoda,” i'e'em eyju cebe. “Dao ma eġudot okay,” i dak. “Wekõn epere buje acã ecekõn,” i'e'em eyju cebe. ⁹ Eybuywatwat'ukat eya'õ daġ kapikpiġ pima, “Xipat cĩcã eyju,” i'ũmġu eyju e'em cebe. ¹⁰ Deus a'õ daġ jekukum pima, “Xipat cĩcã oceju,” i'ũmġu juy epe'e eyju dak. “Ocekukat a'õ daġ ocekuku,” i acã juy epe'e — Jesus o'e.

Imën Jesus o'jekawën jewēju etaybitbinayũ eju.

¹¹ Jesus o'ju Jerusalém ka kay. Kapkam o'e Galiléia eipi daġ, Samaria eipi daġ tak.

¹² Ġebuje 10 be ierepayũ Jesus o'topabijuk aġoka be yajëm pima. Kacũġcũġ'i osodop ip bosusu cewi.

¹³ — Jesus! Kariwa! — io'e ip y'õberen. — Etabotaidabotbon cuy eġuy ocekey! — io'e ip Jesus pe.

¹⁴ Ixeyũ jo buje, o'jekawën ceweju ip.

— Epeju juy paĩ kay, ixë be eyjo am — io'e ierepayũ be.

O'ju ip.

Jeju buje ip o'je'ada ierep topibiyũ. Xipat o'e ip.

¹⁵ Ġebuje pũġ ma o'jepit Jesus kay ixeyũ'in je'adaap tobuxik puje.

— Deus, ën xipat cĩcã — io'e.

¹⁶ O'jẽġ'acẽõġcõġ Jesus topabe ya'õbuyxi jexe buye.

— Xipat cĩcã ën, Kariwa — io'e. — Ën omu'ada — io'e ya'õberen.

Samaria eipi beat osunuy ixé o'jepitiat.

¹⁷ Ğebuĵe Jesus o'jekawēn ceweĵu.

— Dez be ĝu du oĝu'ada? — io'e. — Pu warara'acayū—9 beayū? — io'e Jesus. ¹⁸ — 9 beayū ĝu o'jepit “Xipat cīcā ēn omu'ada” i'e am Deus pe. Ite Samaria eipi beat acā o'jepit — io'e jexeyū be. ¹⁹ — E'āy — Jesus o'e cēĝ'aecōĝcōĝ'ibit pe. — Ōn emu'ada, etabut okay buye — io'e.

²⁰ Waram pima Fariseuyū o'jekawēn Jesus pe.

— Puĝūn Deus soat kukukan je'e? — io'e ip.

— Ixe soat kukukan pima, ibapuk ĝu je'e wuyxe — io'e. ²¹ — “Bomaku Deus soat kukukan,” i'ūmĝu ace'e, “Jodiku Deus soat kukukan,” i'ūmĝu dak — io'e. — Ibapuk ĝu warara'acat xe. Deus wuykukukan pima, wuywebe nuynuy — io'e Jesus.

²² Ğebuĵe Jesus o'jekawēn jeweu etaybitbinayū eĵu—12 beayū eĵu.

— Ğuyjom ojo pin cīcā epesop—soat waĝo jo pin. “Ocebikuy ĵĵā ĝaxīn ma soat waĝo jajēm oceĵay,” i epe'e — io'e. — “Ocebikuy pūĝ kabia ocexe am,” i epe'e — io'e Jesus. — Imēnpit eyxe ĝu oĝuy — Jesus o'e.

²³ — Warara'acayū napa ma je'e eywebe “Ak'i juy epe'e,” i, “Soat waĝo o'jepit,” i, “Bomaku omuy,” i. “Soat waĝo o'jepit,” i je'e ip eywebe. “Joceku omuy,” i napa ma je'e ip. Epeĵu ĝu juy okudadam ya'ōbi ip. Eyetabun ĝu juy epesop ixeyū a'ō kay — Jesus o'e.

²⁴ — Wepit puĵe, eyetaybit epesop—soat waĝo epit puĵe — io'e. — Xiririkiat soat taĝ kabiam. Jodiwiki kabiam, bodiwidaku. Soat ijodiat xiririkiat cocom. Imēnpuxim soat ijodiat wepicap joĵo. ²⁵ Imēnpit koam cuy ipiat osupi'ajo — io'e. — Ade ĝasūacat okay ĝu je'e — io'e.

²⁶ — Wepit puĵe, ijodiat jeku apēn Noé kabia be juk adi oekuku ip iap puxim.

²⁷ Jekōnkōn'uk osodop ip Noé itabēĝ pima, tikōnkōn'uk tak, jewebumūnmūn'uk tak. Aĝ'ūm pima, dao ma muba'atxiri oajēm — io'e.

— Kobexixi be Noé ōm puĵe, muba'atxiri oajēm soat kay ipi juacat kay. Soat ipi juacat o'ĝu'ūm. Oe'ū'ū ip — io'e. ²⁸ — Imēnpuxim ip oekuku Ló itabēĝ pima — io'e. — Jekōnkōn'uk osodop ip, tikōnkōn'uk tak, jebubut pupu'uk tak, teidada'uk tak, taidada'uk tak, uk'a muymuy'uk tak. Sodoma ka watwat aĝ'ūm pima dao ma Deus daxa o'ĝudot i'ĝo ka kay. ²⁹ Sodoma ka bewi Ló jēm puĵe, Deus daxa isopat o'ĝudot kabi kadiwi daxa daxik tak. Soat ibo ka watwat'ūm'ūm o'ĝu'ūm — io'e. ³⁰ — Soat waĝo ōn. Wepit puĵe ka'ūma ma wepicatp wiwim je'e. Apēn kuyje oekuku ip iap puxim jeku ip ijodiat — io'e.

³¹ — Wepit puĵe, jeduk'a be ĝu juy jeōm akijuat yabeat pu am — io'e. — Jepit ĝu juy jeduk'a kay jekat peat. ³² Ğebum cuy epesop Ló tayxi epit ojuyap kay — io'e. ³³ — Oburemap tomuju eybu'u je'ūm pima, soat em ipiat'ajojoap pe epesop eye'ū buĵe. Je'ūm eybu'u'ūm pima bit, soat em Deus xe epesop eye'ū buĵe — io'e.

³⁴ — Wepicap exima be xepxepayū ixet ip jeedop pūĝ pe ma kama be. Deus pūĝ ma tujowat jeweu. Wara'at pit suiwat. ³⁵ Imēnpuxim xepxep aoyū tadedem ip jeedop. Deus pūĝ ma tujowat jeweu. Wara'at pit suiwat. ³⁶ Xepxep aĝokatkat jekat pe kapikpiĝ ip je'e. Deus pūĝ ma tujowat jeweu. Wara'at pit suiwat — io'e.

³⁷ — Poma ip tujowat, Kariwa? — io'e ip Jesus pe.

— Urupuyū je'awerorom iĝēmat kay i'o am. Imēnpuxim Deus ja'jēm ipiatpi'ajoan ikērēat mujurūĝrūĝ'ukayū be — io'e Jesus.

18

¹ Ğebuĵe Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ĝuwēn jeweu etaybitbinayū be soat em cuy epeĵekawēnwēn Deus eĵu iam ixeyū mutaybit am, eybu'un ĝu juy epesop Deus eĵu jekawēn ām iam tak.

² — Ibimāmāmāat ekawēn coco'ukat osunuy ikaboĝatka be — io'e Jesus. — Tūybe Deus ya'ōbuyxi ĝu iān o'e. Warara'acat kuĝ tak ibuyxim ĝu osunuy — Jesus o'e.

³ — Itop'üm e'üibit ade em ma ajëmjëm ixë ibimãmãmãat ekawën coco'ukat kay — io'e. — O'taobu'un ġu cekay. — “Obuywan cuy ece okay itakomaat pe okaykayap puxim,” io'e'e itop'üm e'üibit — Jesus o'e.

⁴ — Ade kabia ibimãmãmãat ekawën coco'ukat ibu'u osunuy itop'üm e'üibit puywan. Ġuyjom pit o'jekawën jewebe ma. “Deus ya'öbuyxi ġu oxe,” io'e jewebe ma — io'e. — “Warara'acat tak ibuyxim ġu ojukung,” io'e jewebe ma — io'e. ⁵ — “Imënpit ixë itop'üm e'üibit cuy osubuywan ixë be omu'ukpiceġëġap puxim,” io'e jewebe ma — io'e. — “Ibuywan'üm pima, soat em kuka oajëmjëm okay, omu'adaodao kuka,” io'e jewebe ma — Jesus o'e.

⁶ — Ixë ibimãmãmãat ekawën coco'ukat itop'üm e'üibit o'subuywan jemu'ukceġëġap puxim cüġ ġu ma'ġu jekukum — io'e. ⁷ — Pãm Deus? Eyxe Deus ibu'u du jemunaëhëyü buywan—soat kabia, soat ixima be dak jekay jewãwãwã'ukayü buywan— “Obuywatwan cuy ece” i'e'e'ukayü buywan? ⁸ Ibu'u ġu ixeyü buywan — io'e. — Soat em aġ cekay ip. Ġaxin ma ixeyü buywan — io'e. — Soat waġo òn. Ocepit cuy ijodi. Wepit puje Deus kay itabucayü xe'e otobuxik? Tobuxik pin cĩcã oxe. Imënpuye juy eybu'un ġu epesop Deus eju jekawën ãm — Jesus o'e.

⁹ Ġebuje Jesus wara'at ekawën o'ġuwën jewexe xipacayü be—warara'acat mubuyxi'üm'ümayü be— “Oceju acã xipat Deus xe” i'e'e'ukayü be.

¹⁰ — Xepxep aġokatkat o'ju Deus eju kawënwënap'a kay—yaboġat'a kay — io'e. — Oajëm ip Deus eju jekawën ãm. Püġ Fariseu osunuy. Wara'at iecuġap peam dinheiro bubu'ukat osunuy — io'e.

¹¹ — Ġebuje Fariseu o'jekawën Deus eju. Jaġepüġ ma cüġ'i osunuy. Jewexe ya'öbuyxi jĩjã osunuy. Imën o'jekawën:

— “Deus,” io'e. “Ococok oce warara'acat puxim ġu òn etabixe buye,” io'e. “Ixeyü ma itabikuku warara'acat pubut kay. Òn pit ka'üma,” io'e. “Ixeyü ma warëmtaġ ma jekukum. Òn pit ka'üma,” io'e. “Ixeyü ma jepopom warara'acat tayxi eju. Òn pit ka'üma,” io'e. “Iġo buxim ġu dak òn—iecuġap peam dinheiro bubu'ukat puxim ġu,” io'e. ¹² “Püġ semana be xepxep kabia okpiwat ma òn jewemureren kawën ãm eweju,” io'e Deus pe. “Wedinheiro'in òn iümüm ewebe,” io'e. “10 be ikuġ pima, püġ ma òn iümüm ewebe,” io'e — Jesus o'e.

¹³ — Iecuġap peam dinheiro bubu'ukat pit cüġ'i osunuy wüy ma Fariseu wi. Isüsün osunuy kabi kay jeak am ya'öbuyxi'üm cexe buye. Yatoro ma o'jekawën Deus eju. O'jewekümpiokaka jeġuycüġap pibun, ikërëat kuġ puye — io'e. — “Deus,” io'e — io'e. — “Ikërëat kuġ òn,” io'e — io'e. — “Imënpuye etabotaidabotbon cuy eġuy okay,” io'e — io'e Jesus.

¹⁴ — Icëmãn òn e'em eywebe — Jesus o'e. — Jeduk'a be ixeyü epit puje, Fariseu ġu cüġ ma o'e Deus xe—iecuġap peam dinheiro bubu'ukat acã — io'e. — Eya'öbuyxian pin cĩcã bima, eya'öbuyxian ġu epesop Deus xe. Eya'öbuyxian pin'üm pima bit, eya'öbuyxian epesop cexe — Jesus o'e.

¹⁵ Ġebuje Jesus eju etaybitbinayü warara'acat o'ġukorëm. O'ġukorëm ip Jesus kay mucayan bekitkit tojtjon puye. ¹⁶ Imënpit:

— Ebekitkit cuy epetojot okay — io'e Jesus cebayü be ip.

Ġebuje Jesus o'jekawën jewēju etaybitbinayü eju—12 beayü eju.

— Bekitkit mubu'un ġu juy okay imudot am — io'e. — “Epeju ġu juy Jesus kay,” i'ümġu juy epe'e cebe ip. Deus ixeyü buximayü kukukan je'e soat kukukan pima. ¹⁷ Icëmãn òn e'em eywebe. Bekitkit ibu'u ġu Deus pe jekukan. Imënpuxim Deus pe eykukan eybu'u'üm pima, cexe epesop ixë soat kukukan pima — io'e.

¹⁸ Ġebuje aġoka kukat oajëm Jesus kay. O'jekawën Jesus eju.

— Tapu — io'e. — Èn xipat, cedaġ ocemutaybitbin puye — io'e. — Apëntak oce soat em Deus xe onüy ãm? — io'e Jesus pe.

¹⁹ — Apënpuye dak ën e'em owebe “Èn xipat,” i? — Jesus o'e. — Ka'ümġu xipacat—Deus acã — io'e. ²⁰ — Etaybit Deus pe wuyawëwëap ekawën — io'e. —

“Warara'acat tayxi kaykay ġu juy epesop,” io'e Deus. “Warara'acat epeyaoka ġu juy,” i dak. “Eyatabikum ġu juy warara'acat pubut kay,” i dak. “Napa ġu juy epe'e,” i dak. “Ibuyxim cuy eyebay epejukuk, eyxi dak,” i dak o'e Deus wuywebe — Jesus o'e.

²¹ — Soat taġ ibiat ekawën taġ cuk adi ojekuku bekin piman ma — io'e.

²² Iboap co buje, Jesus waram o'jekawën cebe.

— Pūġ ma buk omuy ewebe i'e am — io'e. — Soat ebubut cuy eteida dinheiro bu am. Dinheiro juy eġm ikuġ'ūmayū be — io'e. — Iūm puje, ebubut ade ece'e kabi be — io'e. — Ġebu je juy ejot. Oweju juy ejeku — io'e Jesus.

²³ Iġuycūġ cīcā o'e iboap co buje, ade jījā ibubut puye. Tacup osunuy. Ibu'u o'e jebubut ūm tadaybotbocayū be. Xerewun. O'jēm Jesus xewi.

²⁴ Aġoka kukat cemap co buje, Jesus o'jekawën jeweju etaybitbinayū eju—iġuycūġat cēmap co buje.

— Iba'ore jījā ibubut adeat Deus pe jekukan — io'e Jesus. ²⁵ — Iba'ore camelo be ikap am awi daobi'atoġ. Imēnpuxim iba'ore jījā ma ibubut adeat Deus pe jekukan, ibu'u ip puye — io'e.

²⁶ — Abu be dak kuka o'e taxijo but? — io'e o'ya'ījojo'iaiyū.

²⁷ — Ijodiat pe jewedaxijo ba'ore — io'e. — Deus pe bit iba'ore ġu soat ma — Jesus o'e.

²⁸ Ġebu je Pedro o'jekawën Jesus eju.

— Ocejū bit soat ocesuiwat eweju am — Pedro o'e Jesus pe.

²⁹ — Icēmān ōn e'em eywebe — Jesus o'e. — Deus bikuyap taġ eybadip iwat puje, eywebe epesuiwat podi ma epejat — io'e. — Eyduk'a beayū aco'i epesuiwat, eytayxi dak, eywaġo dak, eyebay dak eyxi dak, eyebekitkit tak. ³⁰ Deus bikuyap taġ iwat puje, eywebe epesuiwat podi ma epejat — io'e. — Eyetait pima Deus xipacat je'ġm eywebe. Eye'ū buje dak waram ġuto epetait — io'e. — Soat em Deus xe epesop — Jesus o'e.

³¹ Adeayū parakpewi Jesus 12 beayū o'tujowat. O'jekawën ceweju ip.

— Eya'ōpicūġcūġ cuy epesop wa'ō kay — io'e cebe ip. — Jerusalēm ka kay aju — io'e. — Soat waġo ōn. Kuyjeayū emudupmubararaktup ekawën taġ adeayū warēmtaġ ma ip okuk — io'e. ³² — Ixeyū oūm Judeu'ūmayū be okay itakomaayū be. Owaywayway ip je'e. Warēmtaġ ma ip okuk. Omuxixuxi ip. Omupokupok ip. ³³ Oaoka ip. Imēnpit xepxep xet kap puje, waram ġuto ocetait — io'e Jesus cebe ip—12 beayū be.

³⁴ Imēnpit 12 beayū xe cekawën pa'arēm osunuy Jesus ekawën.

— Apēnape ite e'em? — io'e ip jewewebe. — Cekawën pa'arēm ocewebe — io'e ip.

³⁵ Jericō ka be Jesus ajēm pima, ita'ūmat dinheiro o'joojuy kapkapayū xewi. ³⁶ E bitako daġ xik'i bima kapkapayū daobiwēġ cocom ixē ita'ūmat.

— Apēnpuye eyju kapkam ijoma? — io'e kapkapayū be.

³⁷ — Jesus ijoma kapkam puye—Nazaré ka bewiat — io'e ip cebe.

³⁸ Ġebu je ita'ūmat o'jewāwā Jesus kay.

— Jesus! — io'e. — Davi naxeġbit ēn! — io'e. — Etabotaidabotbon cuy eġuy okay — io'e ya'ōberen.

³⁹ Imēnpuye kapkapayū ita'ūmat o'ġukorēm.

— Ecemūġ cuy! — io'e ip.

Imēnpit biġ ma o'jewāwā ya'ōberen.

— Jesus! — io'e ma'ġuto. — Davi naxeġbit ēn! Etabotaidabotbon cuy eġuy okay — io'e.

⁴⁰ Jesus oajēm ita'ūmat kay. O'jecū e bidase.

— Ixe ita'ūmat epetajot okay — io'e jexeacat pe.

O'tojot. O'jekawën cebe, yajēm puje.

⁴¹ — Ajo-kay ēn oxewi? — io'e—Jesus o'e.

— Wetadam ece — io'e.

⁴² — Jetada ōn — io'e Jesus. — Etate ece'e Deus kay etabut puye — io'e.

⁴³ Jesus iboap e isum ma o'jewetada. Jecoatcoan o'e. Ixe dak o'ju Jesus eju.

— Ka'ūmġu ejo'iat xipacat — io'e Deus pe.

Imēneju soat o'jojojo'iaiyū:

— Ka'ūmḡu ejo'iat xipacat — io'e ip Deus pe.

19

¹ Jesus oajēm ikaboḡatka kay—Jericó ka kay. Kapkam oeku ibo ka daḡ. ² Ibo ka be aḡokatkat osunuy. Ibutet Zaqueu i osunuy. Iecuḡap peam dinheiro bubu'ukat osunuy. Ibubut adeat osunuy.

³ Ixe dak Jesus co ojuy o'e. Imēnpit Jesus co ba'ore osunuy taoapīn puye. Ijo ba'ore osunuy adeayū Jesus akokoreren oekuku buye.

⁴ Imēnpuye Zaqueu o'jedau Jesus topabe. Jesus co am o'jeu figueira'ip eju. O'jeu ijop'ip tēḡ ma je'kap iam itaybit puye.

⁵ Ibo'ip tiotpe yajēm puje, Jesus o'jeapūn Zaqueu kay.

— Zaqueu — io'e. — Ekop cuy! — io'e. — Daosuw! — io'e. — Eduk'a be ōn cum — Jesus o'e.

⁶ Zaqueu dao ma o'kop ip ejuwi. Icoḡcok o'e Jesus tuk'a be cu ojuy buye.

— Ejot cuy oduk'a be — io'e Jesus pe.

⁷ Iboap o'jojojo'iaiyū Jesus o'jomuymuy ip jeweweju.

— Jesus o'ju Zaqueu duk'a be — io'e ip jewewebe. — Ixe Zaqueu ikērēat mujurūḡrūḡxi! — io'e ip jewewebe.

⁸ ḡebuje Zaqueu o'jekawēn Jesus eju jeduk'a be.

— Kariwa — io'e. — A'ōpicūḡ cuy eḡuy. Ikērēat cuk adi oḡujurūḡrūḡiap cuy ocepere. Obubut'in oḡūm ikuḡ'ūmayū be. Ipidase oḡūm cebe ip — io'e. — Adeayū muḡuykukukum cuk adi oḡuy dinheirom — io'e. — Ebadipdip dinheiro juy oḡūm pūḡ dinheiro ojat'iat pe soat pe — io'e Zaqueu.

⁹ — Zaqueu, Deus edaxijo ḡasū bit — io'e Jesus. — Xipat ixē be edaxijo am ēn Abraão naxeḡebit puye. ¹⁰ Soat waḡo ōn. Ijodi ojot ikērēat mujurūḡrūḡ'ukat kudada am. Ixeyū daxijo am ojot — io'e Jesus.

¹¹ Adeayū be iboap co buje, Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ḡuwēn cebe ip. Jerusalém ka be Jesus oajēm pin. Tūybe ḡaxīn ma Deus soat kukukan je'e iān o'e ip adeayū. Imēnpuye iboap ekawēn o'ḡuwēn Jesus.

¹² — Kariwa yoboḡat cu ojuy wūyatka kay — io'e Jesus. — Wūyatka watwat ixē kariwa yoboḡat muy ojuy jekukan. ¹³ Iju'ūm pima 10 beayū o'ḡudot jewekay jebuywatwat'ukayū. Pūḡpūḡpūḡ ma o'ḡūm soat pe dinheiro isurūḡat. Soat ip pūḡpūḡpūḡ o'e ikuḡ. “Ōn ijoce'ūm pima, epeyekapik ijop kuḡ dinheiro kuḡ wara'at pu am—dinheiro bu am,” io'e ixē kariwa cebe ip. ¹⁴ Imēnpit cebekitkityū'in itakoma osodop ip jekariwa yoboḡat kay. Imēnpuye itakomaayū jebureyū o'ḡuju jekariwa nomuju jekawēn ām ceweju. E daḡ ip o'e cebe: “Ekay ḡu oceju,” i. “Ocekukat pin ḡu ewebe,” io'e ip cebe e daḡ — Jesus o'e.

¹⁵ — ḡebuje o'ju wūyat ka kay — io'e. — Wūyatka be bima ibo ka watwat ixē kariwa yoboḡat o'jomuy jekukan. Ade ka kukan ip o'jomuy. O'jēm wūyatka bewi. Jay. Oajēm ḡuto jeka be — io'e. — Jebuywatwat'ukayū o'tomuwā jewekay. 10 be dinheiro o'ḡūmḡūm cebe'iaiyū o'tomuwā. Itaybit pin o'e pebūrū paxi ip dinheiro o'jat wara'at iam — io'e Jesus.

¹⁶ — ḡebuje ibuywatwat'ukat oajēm jekariwa kay — io'e. — “Kariwa,” io'e. “Pūḡ dinheiro eḡūm owebe isurūḡat. 10 be ojat wara'at,” io'e — Jesus o'e.

¹⁷ — “Xipat ēn,” io'e. “Xipan cīcā juk adi ecekapik,” io'e. “Xipan cuk adi ecekapik pūḡat kuḡ ewebe oḡūm'iat kuḡ—dinheiro kuḡ—yopīcat kuḡ,” io'e. “Imēnpuye 10 be aḡoka kukan ecesūy,” io'e kariwa cebe — Jesus o'e.

¹⁸ — Ibocewi wara'at oajēm ibuywatwat'ukat — io'e. — “Kariwa,” io'e. “Ixaat kuḡ pima, 5 be ojat wara'at,” io'e wara'acat — Jesus o'e.

¹⁹ — “5 be ikaboḡatka kukan ecesūy—wūyat eipi ka kukan,” io'e kariwa cebe — Jesus o'e.

²⁰ — Ibocewi wara'at oajēm ibuywatwat'ukat — io'e. — “Juku, kariwa,” io'e. “Ed-inheirom. Pūḡ ma,” io'e. “Ocekapik ḡu wara'at pu am. Oḡuekabek pit paḡōm,”

io'e. ²¹ “Oparara ebuxim, ěn warara'acat mudadaybotbon puye,” io'e. “Ěn ibubum warara'acat xewi iũmũm ġu ma'ġu,” io'e. “Ěn ibubum cexewi ip taidadam ġu ma'ġu,” io'e ibuywatwat'ukat — Jesus o'e.

²² — “Xipat'ũm cĩcā ěn,” io'e kariwa. “Ajo pĕġap ġu ěn?” kariwa o'e ya'õberen jebuywatwat'ukat pe. “ ‘Ocekapik ġu wara'at pu am,’ i ěn e'em owebe. ‘Oġuekabek paġõm,’ i ěn e'em owebe,” io'e. “Ěn warara'acat mudadaybotbon,’ i ěn e'em owebe,” io'e. “Ěn ibubum warara'acat xewi iũmũm ġu ma'ġu,’ i ěn e'em owebe,” io'e. “ ‘Ěn ibubum cexewi ip taidadam ġu ma'ġu,’ i ěn e'em owebe,” io'e. ²³ “Apĕnpuye dak dinheiro eġũm ġu dinheiro muxipanpan'ukat pe ixe be wara'at pu am? Ixe be iũm puje, wara'at kuġ kajuk ece'e dinheiro kuġ,” io'e kariwa — Jesus o'e.

²⁴ — “Pũġ ma ikuġat pui bewi juy cedinheiro epejat,” io'e kariwa jexeayũ be. 10 be ikuġat pe juy epeġũm,” io'e — Jesus o'e.

²⁵ — “Kariwa, imĕn ġu bit,” io'e ip. “Teku kuy 10 be ikuġ!” io'e ip kariwa be.

²⁶ — “Imĕn ma õn e'em,” io'e kariwa bit. “Adeat kukat pe wara'at je'ġũm ip. Ade'ũmat kukat xewi bit je'jat ip,” io'e kariwa — Jesus o'e.

²⁷ — “Okay itakomaayũ juy epetojot ijoce,” io'e. “ ‘Ocekukat pin ġu ewebe,’ i juk o'e ip owebe,” io'e. “Ixeyũ juy epetojot ijoce,” io'e. “Ixeyũ ma epeyaoka wetabixe,” io'e kariwa — Jesus o'e.

Imĕn Jesus wuymutaybitbinap ekawĕn o'ġuwĕn cebe ip.

²⁸ Jesus iboap e buje, o'ju Jerusalĕm ka kay. Jeweju etaybitbinayũ wap o'ju Jesus. ²⁹ Oajĕm ip Betfagĕ ka xe, Betĕnia ka xe dak, co'a xe. Co'a butet Oliveira dip'a i osunuy. Ajĕm pima xepxepayũ o'ġuju wara'atka be jeweju etaybitbinayũ.

³⁰ — Epeju juy aġoka kay—wuywapatka kay — io'e xepxepayũ be. — Iboce jumento'it'it epetobuxik—ikirikat—yakpi jeje'ibit'ũmat. Ixe jumento'it'it epeġuwekap — io'e cebe ip.

³¹ — Ixe juy etojot ijoce — io'e. — “Apĕnpuye dak eyju jumento'it'it muwekapkam?” i'e buje ip, “Ocekariwa cekay, ikuġ'ũm puye,” i juy epe'e cebe — io'e cebe ip.

³² O'ju ip xepxepayũ.

Oajĕm ip jumento'it'it kay. O'tobuxik ip apĕn cuk Jesus o'e iap taġ. ³³ Imuwekapkam pima õhõ iwat o'jekawĕn cebe ip.

— Apĕnpuye eyju jumento'it'it muwekapkam? — io'e õhõ iwat.

³⁴ — Ocekariwa cekay, ikuġ'ũm puye — io'e xepxepayũ.

— Ha'a — io'e.

³⁵ O'tujowat ip Jesus kay. Oajĕm. Jumento'it'it akpi jeje jeekabek o'jomõġ ip. Ceweju etaybitbinayũ Jesus o'ġuju jumento'it'it akpi jeje—iekabek ceje. ³⁶ Jerusalĕm ka xe Jesus ajĕm pima, adeayũ jeekabek o'ġupayapaya ip Jesus wap e daġ ya'õbuyxi cexe ip puye. ³⁷ Jesus o'tobede jĩjā ip ġebuje. Icockok cĩcā ip o'e Oliveira dip'a pĕnpĕn taġ kopkom pima—soat cebekitkit. O'jewāwā ip Jesus kay.

— Deus xipat cĩcā — io'e ip ya'õberen. — Teku ka'ũma buk ajojojoiap mubapukpuġ jekukum — io'e ip. ³⁸ — Wuykukukat omuyku Deus a'õbi — io'e ip jewewebe. — Ka'ũma ma ixe jo'iat idipat! — io'e ip. — Kaba'ũm jeedop ip kabi watwat — io'e ip. — Deus cuy xipacat je'ġũm cebe — io'e ip Jesus cocom pima.

³⁹ Imĕneju Fariseuyũ o'jewāwā Jesus pe adeayũ parakpewi.

— Tapu — io'e ip. — “Epeyemũġ cuy,” i juy ece eweju etaybitbinayũ be, warĕmtaġ ma ip e'em puye — io'e ip.

⁴⁰ — Iteyũ mũġ'i bima, wita'a ma kuka o'jeawāwā odobede am — io'e.

⁴¹ Jajĕm puje, Jerusalĕm ka kay o'jeak Jesus. O'tõn ika jojom pima ade ika watwat kũyjobit'ũm puye. O'jekawĕn ika jojom pima.

⁴² — Jerusalĕm ka watwat, Deus omudot eydaxijoap ojuy kaba'ũm eydop am — io'e Jesus. — Obikuy jĩjā ġasũ ma eymutaybit am iboam. Eyju bit eybu'u ixe be eydaxijo am. Imĕnpuye wekawĕn ba'arĕm eyxe — io'e. ⁴³ — Imĕnpuye ġuyjom eykay itakomaayũ korara jo'iat jomuy ip eyka koreren jeõm ãm eyaokaka am — io'e. — Ka'wi muġĕġĕ ip jomuy. Jeymukoreren ip eyenapõnap puxixim. Jeyakodip ip — io'e. ⁴⁴ — Jeymu'ũm

ip. Soat eyka watwat ġu'um ip. Ka'uma ma jepoyat. Ikaboġatka sukamu'um cċā ip. Wita'a yamudu ip—soat'a uk'a muġġeġeap'a. Pūġ'a iwata ġu ip wara'at'a jeje. Deus omudot eydaxijo am. Eyju bit okay ġu. Ġasū ocedaxijo pin Deus iam eyetaybit ġu. Imēnpuye soat ip jeymu'um. Pūġ tak epeyepoyat ġu. Soat ip jeymu'um — io'e Jesus.

⁴⁵ Jesus oajēm Deus eju kawēnwēnap'a kay—yaboġat'a kay. Ya be oōm. Aġokatkayū o'ġujēm uk'a ekorara bewi—ōhō deidada'ukayū.

⁴⁶ — Imēn e'em Deus ekawēntup: “Oduk'a bit cuy yanuy Deus eju kawēnwēnap'am” i — io'e cebe ip. — Eyju bit epeyamuwexat ibukurukayū munēmap'am — io'e cebe ip.

⁴⁷ Jesus adeayū mutaybitbin osunuy soat kabia Deus eju kawēnwēnap'a be—yaboġat'a be.

Ġebuje paīyū kukukayū Jesus aoka ojuy oeku ip—Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak, warara'acayū dak—Judeuyū kukukayū. Jesus aoka ojuy osodop ixeyū ma.

⁴⁸ Adeayū bit Jesus ekawēn kay jġā osodop. Imēnpuye Jesus aoka ba'ore o'e cekay'umayū be.

20

¹ Jesus imutaybitbin pima paīyū kukukayū oajēm cekay. Oajēm ip Jesus kawēn idipat muwēnuwēn pima Deus eju kawēnwēnap'a be—yaboġat'a be. Oajēm ip Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū eju, Judeuyū kukukayū eju dak. ² Soat ip o'jekawēn Jesus eju.

— Abu-a'ōbi juk ija'a beayū eġujēm? — io'e ip. — Abu-a'ōbi ħ jekukum? — io'e ip. — Iboam cuy ocemukūyjom ece — io'e ip.

³ — Eyju ma omukūyjom cuy epe'e — Jesus o'e. ⁴ — Abu-a'ōbi ġu juk João ijodiat mubatisasan oeku? Deus a'ōbi du? Ijodiat a'ōbi ġu xe'e? Iboam cuy epe'e omukūyjom — io'e cebe ip.

⁵ Ġebuje o'jewa'ōxixik ip jeweweju.

— Apēn xe'e acejede? — io'e ip. — “Deus a'ōbi” i'e buje cebe, “Apēnpuye juk eyetabut ġu João kay?” i je'e Jesus wuywebe — io'e ip. ⁶ — “Ijodiat a'ōbi,” i'e buje bit cebe, adeayū wuyabuġbuġ je'e wita'am, ixeyū xe João Deus a'ōbi juk adi oeku buye — io'e ip jewewebe.

⁷ Imēnpuye:

— Ocetaybit ġu abu-a'ōbi juk João ijodiat mubatisasan oeku iam — io'e ip cebe.

⁸ — Ōn tak jeymukūyjo ġu abu-a'ōbi ōn jekukum iam — io'e Jesus.

⁹ Ġebuje Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ġuwēn adeayū mukūyjo am Deus a'ōbi ōn jekukum iam.

— Aġokatkat ibune'icatpune o'taida uvabune — io'e Jesus. — Ixe uvadip iwata aġokatkayū o'jomuy tip wiwi an. “Wekadaidip cuy epetipwiwi,” io'e cebe ip. O'ju wara'at ka be ixeyū aġokatkayū tip wiwim pima. Ibun cċā osunuy wara'at ka be — io'e. ¹⁰ — Yaopap ekaxi bima tip iwata uva'a kay o'e. Jebuywatwat'ukat o'tomuwā.

— “Eju juy wekadaidip kay,” io'e. “Uva'a juy eyadojot oxat'am,” io'e. Imēn jebuywatwat'ukat o'ġuju uva'a bum. O'jēm. Jay. Oajēm uvadip pe. Imēnpit tip wiwi'ukayū ibuywatwat'ukat o'yamupāupā tip iwata buywatwat'ukat. O'ġujēm ip tip pewi. Ibui puġ ma o'ġujēm ip. Pūġ'a dak ip o'yaūm ġu cebe. Jebui puġ ma o'jepit tip iwata pe — Jesus o'e.

¹¹ — Ibocewi tip iwata wara'at o'ġuju uva'a kay jebuywatwat'ukat.

— “Eju juy uvadip kay wekadaidip kay,” io'e wara'at pe. “Uva'a juy eyadojot oxat'am,” io'e.

— Xerewun. O'jēm ibuywatwat'ukat. Jay. Oajēm uvadip pe. Imēnpit ixe wara'acat tak o'ġujēm ip. Ixe dak ip o'yaokaka jġā. Warēmtaġ ma o'jukuk ip. Ibui puġ ma o'ġujēm ip. Pūġ'a dak ip o'yaūm ġu cebe. Jebui puġ ma o'jepit kadai iwata pe — io'e.

¹² — Ibocewi wara'at o'ġuju uva'a kay jebuywatwat'ukat. Ixe wara'acat oajēm tip pe. Ixe dak ip o'yamupāupā. Ixe dak o'ġujēm ip tip pewi. Jebui puġ ma o'jepit tip iwata pe — io'e.

— Imēn kadaidip wiwi'ukayū ebapūġayū o'ġujēm tip pewi. Tip iwata buywatwat'ukayū o'ġujēm ip. Ebapūġ em ip ibui puġ ma o'ġuyjit kadaidip iwata kay.

¹³ — Imēneju tip iwat o'jekawēn jewebe ma.

— “Apēn paxi oce?” io'e jewebe ma. Okpot cuy oġuju tip kay yabum,” io'e. “Oxe ikukpin cīcāat cuy oġuju. Ibuyxim ma ip okpot jukuk,” io'e jewebe ma.

¹⁴ — Kadaidip tip iwat jekpot o'ġuju tip kay. Xerewun. O'jēm. Jay. Oajēm tip pe. Imēnpit ipot co buje, tip wiwi'ukayū o'jekawēn jewewebe.

— “Ġa'a tip iwat ipot ayaoka,” io'e ip jewewebe. “Cebay e'ū buje, tekū soat je'jat jebay'ūm pubut,” io'e ip. “Tip kukan je'e,” io'e ip. “Ġa'a ayaoka. Wuyju ma ibubut ajat. Wuyju ma tip kukan acesop,” io'e ip jewewebe.

¹⁵ — Tip iwat ipot o'tujujēm ip tip pewi. Kacūġ kay o'tujowat ip. Ipot'ūm o'yaoka ip — io'e Jesus imutaybitbin.

— Apēn je'e tip iwat jekpot'ūm o'yaoka'iyū be? — io'e Jesus ja'ījojmayū be. ¹⁶ — Oġuwēn eywebe. Kadaidip iwat je'ju tip wiwi'ukayū kay. Yaoka ip. Warara'acayū jomuy ixeyū'ūm'ūm tieġ jekadaidip wiwi an — io'e.

— Cēm tu? — io'e Jesus ekawēn cocoyū. — Imēn xe'e je'e? — io'e ip Jesus pe.

¹⁷ — Icēmān — io'e Jesus. — Omuwēġaptup imēn e'em:

“Ite'a wita'a xipat ġu,” io'e uk'a muymuy'ukayū jewewebe, i. Ite'a o'yaxik ip, i. Imēnpit o'yaxikiat'a xipat cīcāat'am o'e, i. Wara'at'a muycemap'am o'e ce'aedup puxim, i.

Imēn e'em Deus ekawēntup—omuwēġaptup — io'e Jesus. ¹⁸ — Iġo'a jejewi je'at puje, o'jewenōmnōmnōm kuka. Ijodiat ceje iġo'a at puje, tōm ā kuka o'e ip — io'e. Iboap ekawēn o'ġuwēn Deus a'ōbi ōn jekukum iam ixeyū mukūyoap ojuy.

¹⁹ O'ya'ījojo'iyū oitakomān Jesus kay ibo ekawēn cocom puye—Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū, paīyū kukukayū dak.

— Jesus ijop ekawēn o'ġuwēn wuymukorēm ām — io'e ip jewewebe.

Imēnpuye Jesus pu ojuy o'e ip. Imēnpit iparara o'e ip adeayū buxim. ²⁰ Ixeyū dak dinheiro o'ġūm aġokat kayū be Jesus ekawēn puyxijo am.

— Jewexe juy Jesus ekawēn kay epeku — io'e ip. — Ixe dobatban cuy epeku — io'e ip cebe. — Ixe ekawēn puyxijom cuy epeku — io'e ip. — Warēmtaġ ma aco'i jekawēn — io'e ip. — Warēmtaġ ma cekawēn puje, iecuġap kay juy atujowat — io'e ip. — Iecuġap a'ōbi acā yaoka but wuywebe — io'e ip.

O'ju ip Jesus kay. Jay. Oajēm ip.

²¹ — Tapu — io'e ip. — Ocetaybit cedaġ ma ēn kawēnwēn iam. Cedaġ ma ēn ocemutaybitbin tak — io'e ip cebe. — Kocūġ kadi kay ġu ēn aġ—badiat kay acā — io'e ip.

Imēn o'e ip ya'ījojoayū muġuykuku ojuy Jesus kay oceju iam.

²² — Cedaġ tu exe wuywebe dinheiro ūm ām soat xe ya'ōbuyxiat pe—wuyeipi kukat pe—César be? Aceġūm ġu xe'e? — io'e ip Jesus pe.

²³ Jesus pit o'e jewebe ma: — Iteyū wekawēn puyxijo ojuy — i.

²⁴ — Dinheiro isurūġat cuy epetojot okay — io'e Jesus cebe ip—jedobatbanayū be—jekawēn puyxijojo ojuyacat pe.

— Juku — io'e ip.

O'ġubapuk cebe.

— Abu-biōġbuk ija cebe? — io'e. — Abu-butet tak? — io'e.

— César biōġbuk—soat xe ya'ōbuyxiat biōġbuk — io'e ip. — Ixe butet tak opop cebe — io'e ip.

²⁵ — César emukaypin cuy epeġūm cebe — io'e. — Deus emukaypin pit cuy epeġūm cebe — io'e Jesus.

²⁶ Jesus ekawēn puyxijo ba'ore o'e cebe ip soat etabun. Cede ba'ore o'e ip. Mūġ ma osodop ip.

— Itaybit cīcā tekū jede am — io'e ip. — Ya'ōmuypit pa'ore wuywebe — io'e ip jewewebe.

²⁷ Saduceuyũ oajēm Jesus kay. Saduceuyũ Judeuyũ dak osodop ip. Tũybe wuye'ũ buje acejetait'ũma waram iãn o'e ip. O'jekawēn ip Jesus eju.

²⁸ — Tapu — io'e ip. — Moisés Deus pe wuyawēwēaptup cuk adi o'tupmubararak ocewebeaptum — io'e ip. — Imēn e'em ibodup:

Ağokatkat wağo'ũm e'ũ buje, ikitpit puk cuy jewebumũn jewago'ũm tayxibuk eju itayxibuk i'it'et'ũm pima, i. Jewebumũn cuy imu'ukreğ am, bekicat muaypan am jewağo'ũm tieğ, i.

²⁹ Imēn Moisés o'tupmubararak — io'e ip.

Ğebuje 7 beayũ o'ğuwēn ip Jesus pe—ikitpitpiyũ.

— Koapat o'jewebumũn. Ixe koapat'ũm oe'ũ jekpotpet'ũm pima ma — io'e ip. ³⁰ — Ğebuje jewağo'ũm tomujuat o'jewebumũn jewağo'ũm tayxibuk eju. Ixe tomujuat'ũm oe'ũ jekpotpet'ũm pima ma'ğuto — io'e ip. ³¹ — Ibocewi warara'acayũ o'jewebumũnmũn jewağo'ũm tayxibuk eju 5 beayũ—koapat tayxibuk eju—pũğ eju ma. Soat ip o'jewebumũnmũn ceweju. Jekpotpet'ũm pima ma oe'ũ'ũ ip soat ma — io'e ip. ³² — Soat ip ce'ũ buje, ayacat'ũm tak oe'ũ. ³³ Soat o'jewebumũnmũn ceweju 7 beayũ. Imēneju waram wuyetait puje, abu-tayxim xe'e je'e? — io'e ip Jesus pe.

³⁴⁻³⁵ Ğebuje Jesus o'jekawēn Saduceuyũ be.

— Ijodiat ma jewebumũnmũn — io'e. — Waram o'jetait'iyũ bit jewebumũnmũn ğu. Deus ixeyũ o'ğutait ce'ũap tomukadi. Jewebumũnmũn ğu ip. ³⁶ Waram o'jetait'iyũ waram ğu je'ũ, Deus ekawēn tojtjot'ukat puxim ip puye. Deus ipotpoyũ ip, Deus ixeyũ o'ğutait ce'ũap tomukadi buye — io'e Jesus. ³⁷ — Napa ma eyju e'em “Waram acejetait ğu,” i. Waram epeyetai — io'e. — Waram acejetait wuye'ũ buje iam cuk adi o'ğutaybitbin Moisés — io'e. — Ixe Moisés tipsopat ekawēntup o'tupmubararak. “Deus Abraão kukukat, Isaque kukukat tak, Jacó kukukat tak,” i juk o'e Moisés, ce'ũ'ũ ip puje. ³⁸ Deus ce'ũat kukukat ğu—itaicat kukukat acã. Imēnpuye wuyetaybit ixeyũ'ũm'ũm waram o'jetait ce'ũap tomukadi iam. Soat itait Deus xe—itaicayũ, waram o'jetait'iyũ dak — Jesus o'e.

³⁹ — Etaybit cĩcã ma jede am — io'e Moisés ekawēn imutaybitbin'ukat.

⁴⁰ Ya'õbabi'ũm ip o'e Jesus a'õbu am.

⁴¹ Jesus pit o'e cebe ip:

— Addeayũ e'em “Deus emunaẽ Davi naxeğebit,” i — io'e Jesus cebe ip. ⁴² — Imēn e'em Davi Salmodup pe:

Deus o'e okukukat pe: “Xik'i abik oba'at kadi,” i. ⁴³ “Ekay itakomaat a'õbacaap oğũm,” i. Kũyjobit jeedop ip a'õ kay, i — io'e.

⁴⁴ — Imēn Davi e'em Salmodup pe—jebibododonaptup pe — io'e. — Davi o'e Deus emunaẽ be “Okukukat” i. Imēnpuye Deus emunaẽ Davi naxeğebit acã ğu osunuy. Davi kukukat tak osunuy — io'e Jesus cebe ip.

⁴⁵ Ğebuje Jesus o'jekawēn jewegu etaybitbinayũ eju. 12 beayũ eju o'jekawēn adeayũ a'õpiju.

⁴⁶ — Eyday'em'um cuy epesop Moisés ekawēn eymutaybitbin'ukayũ be eymuğuykukuap puxim — io'e. — Tũybe soat podi ma oca'õbuyxi iãn e'em ip — io'e. — Jesay ukpi wēnēğwēnēğã ip jekukum soat pe jejoan. Icokcok cĩcã ip warara'acat pe ibuyxim ikuk am soat etabutpe — io'e. — Kariwa yoboğat tũyap pe abik ojuy ip Deus eju kawēnwēnap'a be. Peta kabia be dak cucum ip kariwa yoboğat tũyap kay yabikap ojuy. ⁴⁷ Ağokatkat'ũm e'ũ buje, itayxibuk pubut pupum ip. Cekawēn wa'ũm cĩcã ip Deus eju warara'acat pe “Eyetaybit cĩcã Deus eju kawēn ãm” i'e am cebe ip. Jewexe Deus eju ip kawēnwēn. Deus xe ğu ip ya'õbuyxi—jewexe acã. Imēnpuye soat podi ma ipiat supi'ajo ip — io'e Jesus.

21

¹ Ğebuĵe Jesus o'jeak dinheiro mŭn'a kay—isorŭĝat mŭn'a kay. Dinheiro mŭn'a Deus eju kawēnwēnap'a be o'yanuy. Ibutut adeayŭ dinheiro mōĝmōĝ ip o'e iĝo'a be. Xeresu ĝu o'jomōĝmōĝ ip ya be.

² Ğebuĵe Jesus ayacat o'jojjo—itop'ŭm e'uubit—tadaybocat. Ixe ayacat dinheiro isurŭĝat o'jomōĝ iĝo'a be—xepxep ā o'jomōĝ. Xepxepatei teiboĝ ĝu osodop—tei'it ma.

³⁻⁴ — Icēmān ōn e'em eywebe — Jesus o'e jexeayŭ be. — Ibutut adeayŭ ma ade o'jomōĝmōĝ ip. Yopit ma bit jexewiat'in o'jomōĝmōĝ ip ya be jedinheiro'in. Ixe ayacat pit soat jexewiat o'jomōĝ jedinheiro. Ka'ŭma ma o'jepoyat cexe. Tei'icat o'jomōĝ. Inaka soat o'jomōĝ jedinheiro. Jexat pu ojuyap tak o'jomōĝ. Imēnpuye Deus xe ayacat teiboĝ o'jomōĝ tei'it ma'ĝu wuyxe. Deus xe warara'acat podi ma o'jomōĝ — io'e Jesus.

⁵ Ğebuĵe ceweju etaybitbinayŭ o'jekawēn Jesus eju.

— Tapu, ak'i juy ece — io'e ip. — Deus eju kawēnwēnap'a yadip cīcā! — io'e ip. — Wita'a muĝēĝe'a yadip cīcā! — io'e ip. — Adeayŭ juk adi jedinheiro o'ĝŭmĝŭm yamudipaptem — io'e ip.

⁶ — Icēmān — io'e Jesus cebe ip. — Yadip cīcā ĝasŭ. Ğaxīn ma bit soat'a je'aedu. Xepxep'a jewa'awebotbon ĝu je'e wita'a — io'e Jesus.

⁷ — Tapu, puĝŭn xe'e je'aedu? — io'e ip. — Ajo je'bapuk ĝasŭ je'aedu iam ocemutaybit am? — io'e ip.

⁸ — Eyday'em'um cuy epesop warara'acat pe eymuĝuykukuap puxim! — io'e. — Napapa'ukayŭ jajēm. “Cristo ōn,” i napa ma je'e ip warara'acat pe. “Ijodiat taxijojo'ukan Deus emunaē ōn,” i napa ma je'e ip. “Ğaxīn ma Deus soat kukukan je'e,” i napa ma je'e ip. Eyetabun ĝu juy epesop ixeyŭ ekawēn kay — io'e. ⁹ — Soat kaka daĝ nopaĝōĝōm je'e ip—ijoxīn ma, wŭy dak. Nopaĝōĝōmap awēĝ tobuxik puje, eyaĝuykorereren ĝu juy epesop. Imēn cuy je'e koam. Imēnpit soat i'ŭmap kabia oajēm ĝu buk.

¹⁰ — Pŭĝ eipi watwat nopaĝōĝōm je'e wara'at eipi watwat eju. Pŭĝ ka watwat nopaĝōĝōm je'e wara'at ka watwat eju. ¹¹ Soat kaka daĝ ipi jexixi. Soat ka daĝ je'e reap. Soat ka daĝ je'e iwātaxipipi ade. Xipat'ŭm cīcāat je'bapuk. Wuymupararanap tak je'bapuk kabi be — io'e.

¹² — Iboap ebapuk awap itakomaayŭ jeydaomŭn. Ipiat supi'ajoat ip eywebe. Jeydujowat ip Deus eju kawēnwēnap'a be Judeuyŭ be eymuymuy am. Daomŭnmŭnap'a be ip jeymuōm. Jeydujowat ip iecuĝap dopabe ika kukukayŭ dopabe dak, okay etetabut puye. ¹³ Ixeyŭ dopabe bima juy kawēn idipat epeĝuwēn cebe ip — io'e. ¹⁴ — “Apēn paxi oce'e cebe ip?” i'ŭmĝu juy epe'e. “Apēn paxi ocewedayo?” i'ŭmĝu dak cuy epe'e. Eyaĝuybabi'ŭm'ŭm ĝu juy epesop apēn paxi ocewedayo iap kay. ¹⁵ Ōn ma jeymutaybin jedem ixeyŭ dopabe bima. Eya'ōmuypit pa'ore je'e cebe ip eykay itakomaayŭ be — io'e. ¹⁶ — Eyebay ma jeyŭm eykay itakomaayŭ be eyaoka am, eywaĝoyŭ dak, eybadipyŭ dak, eybureyŭ dak. Ixeyŭ ma ey'in yaoka pŭĝpŭĝ. ¹⁷ Soat eykay ĝu jŭjā je'e okay etetabut puye — io'e. ¹⁸ — Ōn pit soat em aĝ oĝuy eykay. Soat em ōn xipan jeykuk. ¹⁹ Eyetabun cuy epesop okay ipiat'ajojom ma'ĝu eyju. Soat em Deus xe epesop eye'ŭ buje — io'e Jesus.

²⁰ — Sorarayŭ be Jerusalém ka mukoreren puje, etetaybit epesop ĝaxīn ma ip ikamu'ŭm iam. ²¹ Jerusalém ka koreren pima, jewat cuy ip co'a kay jaokaap puxim Judéia eipi watwat. Jeka bewi juy ip je'jēm ĝu ikaboĝatka watwat. Ikaboĝatka kay ĝu juy ip jenapōn koĝŭnpi watwat. ²² Jenapōn ĝu juy ip ixe kabia be Deus jekay itakomaayŭ be jeweĝ puye. Ixe soat pe jeweik jemudupmubararaktup ekawēn taĝ—kuyjeatup ekawēn taĝ — io'e.

²³ — Yukreĝayŭ ipiat supi'ajojo jŭjā ixe kabia be, jekŭm pe je'it kukukayŭ dak. Judéia eipi watwat ipiat supi'ajojo jŭjā. Deus ipiat supi'ajoat Judeuyŭ be itakoma jŭjā buye. ²⁴ Cekay itakomaayŭ Judeuyŭ yaokaka pajam. Warara'acat ip taomŭn. Taomŭnmŭn ip tujowat wara'at ka daĝ. Jerusalém ka sukamu'ŭm Judeu'ŭmayŭ. Imēn je'bapuk Judeu'ŭmayŭ soat kukukan pima — Jesus o'e.

²⁵ — Iwaruat je' bapukpuk kaxiepiat pe, kaxiaat pe dak, kasopta be dak. Soat ka watwat yağuybabi' ūm' ūm cīcā je'e. Yağuybabi' ūm' ūm je'e ip soati jediexixi jījā buye, tipodoy jījā buye dak. ²⁶ Soat kabi beacat muycemcemap jearere. Soat ya'ōca' ūm je'e jeparara pibun. Ya'ōca' ūm je'e ip ipararuat ebapuk puje — io'e.

²⁷ — Ğebu je ip ojo — io'e Jesus. — Kabikerereat eju oajēm puje ip ojo — io'e Jesus. — Soat wağō òn. Ixeyū ojo. “Ka' ūma ma ejo'iat ya'ōbacaat,” i je'e ip owebe — io'e Jesus. — “Soat podi ma edip,” i je'e ip owebe — io'e Jesus. ²⁸ — Iboap ebapuk puje, ġaxīn ma taxijojom epe'e. Imēnpuye eycokcoğ cuy epesop. Eya'ōcam cuy epesop — io'e. Imēn Jesus o'jekawēn cebe ip.

²⁹ Ğebu je Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ğuwēn jexeayū be.

— Figueira'ip cuy epeyopcoco, wara'at'ip tak. ³⁰ Tupkireatup cēm puje, eyetaybit ġaxīn ma koato je'e iam. ³¹ Imēnpuxim ipararuat ebapuk puje, eyetaybit epe'e ġaxīn ma Deus soat kukukan je'e iam — io'e.

³² — Icēmān òn e'em eywebe. Soat ġasūacayū e'ū awap soat je' bapuk wekawēn tağ. ³³ Kabi i' ūm, i' pi dak. Wekawēn pit i' ūm ġu. Soat em wekawēn kay itabut jeedop ip adeayū — io'e.

³⁴ — Ağ cuy epesop wajēmap kay — io'e. — Puybitxim ġu juy epesop kawedixim ġu dak, tarekrek pupuxim ġu dak — io'e. — Ağ cuy epesop wepit pujeap kay. ³⁵ Ağ' ūm pima epeyekuy wepit puje puca ekuyap puxim ibu buje. ³⁶ Imēnpuye soat em ma ağ cuy epesop wepicap kay. Soat em cuy epeyekawēn Deus eju — io'e. — “Bay, ocemutaxin cuy eğuy ipiat'ajoap puxim,” i juy epe'e Deus pe. “Bay, ocebuywatwan cuy eğuy soat wağō kay ocajēm puje ocesūsūnap puxim,” i juy epe'e cebe — Jesus o'e.

³⁷⁻³⁸ Soat kabia Jesus adeayū mutaybitbin'uk osunuy Deus eju kawēnwēnap'a be—yaboğat'a be. Kabia'isum adeayū je'aweroro'uk ip osodop iğō'a be Jesus ekawēn com. Kabioğ'kaboğ'i bima o'jepitpit Jesus Oliveira dip'a bicūğpe xexen.

22

¹ Peta ajēm pima paīyū kukukayū Jesus aoka ojuy ip, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak. Peta butet Páscoa i osunuy. ² Ixe epeta bima Judeuyū pāo'a o'o'uk osodop—yamuyuhuhaptōmtēm' ūmat'a. Soat kabia Jesus aoka ojuy oekuku ip paīyū kukukayū, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak.

— Apēn ġu xe'e aceyaoka? — io'e ip jewewebe. Adeayū eta' ūm pima ip yaoka ojuy oekuku, adeayū buxim iparara ip puye.

³⁻⁴ Ğebu je Judas o'ju paīyū kukukayū kay oibu'un Jesus kay buye. Kūyjobit o'e Satanās a'ō kay. Ixe Judas xepxep putet osunuy. Iscariote i wara'at ibutet osunuy. 12 beayū'in osunuy ixe. Deus eju kawēnwēnap'a wiwi'ukayū kukukayū kay dak o'ju. Jekawēn ām ceweju ip o'ju. Oajēm cekay ip. Jay.

— Òn ma Jesus oğūm eywebe yaoka am — io'e. — Apēn xe'e oğūm eywebe? — io'e Judas.

⁵ Icockok cīcā ip o'e paīyū kukukayū, Deus eju kawēnwēnap'a wiwi'ukayū kukukayū dak.

— Ocewebe Jesus ūm puje, dinheiro oce'ğūm ewebe iūmapteim — io'e ip Judas pe.

⁶ — Ha'a, dinheiro juy eğūm owebe — io'e cebe ip.

Imēneju soat kabia paīyū be Jesus ūm ojuy oeku Judas. Adeayū eta' ūm pi iūm ojuy oeku.

⁷⁻⁸ Peta ajēm puje, Jesus Pedro o'ğuju ikaboğatka be, João dak. Ixe epeta bima Judeuyū pāo'a o'o'uk osodop ip yamuyuhuhaptōmtēm' ūmat'a. Ovelha aokaka'uk ip osodop Páscoa epeta bima. Imēnpuye Jesus Pedroyū o'ğuju soat muxipan am.

— Ikaboğatka be juy epeju — io'e. — Ovelha juy epejat. Epeyaoka juy. Epejoyoy juy wuywebe i'o am Páscoa kabia be — io'e cebe ip—Pedro be, João be dak.

⁹ — Pu'a be xe'e oceyoyoy wuyxat? — io'e ip.

¹⁰ — Eya'ōpicūğcūğ cuy epesop! — io'e. — Ikaboğatka be eyōm puje, ağokatkat eydopabijuk—idibi mūn'a kukat. Ixe nomuju juy epeju — io'e. — Ixe be uk'a be iōm puje,

eyju dak epeōm iġo'a be — io'e. ¹¹ — Uk'a iwat pe juy epeyekawēn. “Ocemutaybitbin'ukat o'jewa'ōmudot ewebe,” i juy epe'e cebe. “ ‘Pu'abi be ebikuy omujum jekōn ām oweju etaybitbinayū eju Páscoa kabia bima,’ i juk o'e ocemutaybitbin'ukat,” i juy epe'e uk'a iwat pe — io'e Jesus. ¹² — Uk'a iwat yabimubapuk eywebe umat'abi, yaboġat'abi, soat opop iat'abi — io'e. — Ibo'abi be juy ovelha epejoyoy wuyxan — io'e cebe ip.

¹³ O'ju ip ikaboġatka be. Apēn cuk adi Jesus o'e cebe ip iap taġ o'tobuxik ip soat taġ. Ovelha o'joyoy ip iġo'abi be.

¹⁴ Jekōn pima Jesus o'jekawēn jemumujuyū eju—12 beayū eju. Kaxikxik'i osodop ip mesa be.

¹⁵ — Páscoa xat o pin cīcā òn eyweju ijop epeta bima — io'e. — Ġaxīn ma juy òn ipiat'ajom — io'e. ¹⁶ — Deus soat kukukan'ūm pima Páscoa xat ojo'o ġu. Imēnpit Deus soat kukukan pima, ojo'o waram — io'e.

¹⁷ Ġebuġe Jesus uva'abidi o'timuōm tikōnkōġap pe.

— Bay, ēn xipāt cīcā — io'e Deus pe.

Tikōnkōġap o'ġūm jewēju etaybitbinayū be.

— Juku — io'e. — Epetikōn. Epetimu'ē'ē eyewewebe — io'e. ¹⁸ — Ijodi ġu waram uva'abidi otikōn. Deus soat kukukan pima bit, waram otikōn — io'e Jesus.

¹⁹ Ġebuġe pāo'a o'yabu.

— Bay, ēn xipāt — io'e Deus pe.

O'yadakat. O'yaūm cebe ip.

— Iju'a ojebit — io'e. — Eywebeam oje'ū. Ya'o buje we'ūap kay juy ġebum epesop — io'e cebe ip.

²⁰ Jekōn epere buje, uva'abidi o'tiūm cebe ip.

— Ijudi kōn puġe, odoymukererenap kay juy ġebum epesop — io'e. — Ġasū Deus ikērēat ju'uk eywebewi odoymukereren puyē, oje'ū buye. Ikērēat ju'uk eywebewi apēn kuyje ixē o'e iap taġ — io'e Jesus. ²¹ — Mesa be xik'i owejuat ma oūm okay itakomaayū be — io'e. ²² — Soat waġo òn. Oje'ū apēn cuk adi webay ibikuy osunuy iap taġ. Imēnpit Deus ipiat supi'ajoat oūmat pe — io'e.

²³ — Abu xe'e wuy'in kuka Jesus o'ġūm cekay itakomaayū be? — io'e ip jewewebe Jesus eju jekōnkōnayū.

²⁴ Ġebuġe Jesus eju etaybitbinayū o'jewa'ōbubu jewēju.

— Abu wuy'in soat podi ma ya'ōbuyxian je'e? — io'e ip jewewebe.

O'jewa'ōxikxik ip. ²⁵ Jesus o'jekawēn cebe ip.

— “Kūyjobin cuy epesop wa'ō kay,” i'e'em ijodiat kukukayū jebekitkit pe. “Kariwa yoboġat òn,” i'e'em ip — io'e. — Ijodiat bure ip adeayū xe. ²⁶ Eyju bit imēn ġu juy epesop. Kariwa yoboġat pin pima, ya'ōbuyxi'ūmat puxim cuy epeku — io'e Jesus cebe ip. — Warara'acat kukukat pin pima juy ibuywatwan ip epesop — io'e cebe ip. ²⁷ — Abu kariwa yoboġat? — io'e. — Jekōn ām mesa be xik'iat tu? Ixat tojtjot'ukat ġu xe'e? Jekōn ām mesa be xik'iat ma kariwa yoboġat. Imēnpit eyxe bima wuyxat tojtjot'ukat puxim cuk adi ojekuku. Warara'acat puywatwan cuk adi ojekuku — io'e Jesus. ²⁸ Eybu'un ġu juk adi epesop okay, warara'acat a'ġu ipiat o'supi'ajoat owebe — io'e. ²⁹ — Kuy bima webay o'e owebe “Soat kukukan ecesūy,” i. Imēnpuxim “Eyju dak soat kukukayūm epesop oweju,” i òn e'em eywebe. ³⁰ Òn soat kukukan pima, wemesa be epeyekōn oweju — io'e. — “Eyju ikērēat kuġ Deus xe,” i epe'e kūyjobit'ūmayū be. “Eyju ikērēat kuġ ġu Deus xe,” i dak cuy epe'e kūyjobicayū be. Imēn epe'e Israel naxeġebitbit pe—12 be tiwatwat pe — io'e Jesus jewēju etaybitbinayū be.

³¹ — Simāo — io'e Jesus Simāo Pedro be. — Eya'ōpicūġ cuy — io'e. — Satanás kuy o'e owebe “Simāo buyxijo pin òn, itabut paxi je'e wa'ō kay iam,” i — io'e Jesus Simāo be. — Satanás itabucayū xewi emujēm pim apēn wuyju tarekrekata mujēmjēm taixee bewi iap puxim — io'e. — “Ha'a. Esubuyxijo,” i juk oce Satanás pe — io'e Jesus. — “Soat cuy esubuyxijo oweju etaybitbinayū,” i juk oce cebe — io'e Jesus. ³² — Imēnpit kuy ocekawēn Deus eju ewebeam. “Simāo juy esubuywan itabucap epereap puxim,” i oce Deus pe —

Jesus o'e. — Waram okay etabun pima, eykitpitpiyũ juy esubuywan itabut cĩcã am ip okay — io'e Jesus.

³³ — Kariwa, jeiwat ġu òn — io'e Simão Jesus pe. — Obu'un ġu ekay — io'e. — Daomũnmũnap'a be dak cuy oju eburem. We'ũap kay ma juy oju eburem — io'e Pedro.

³⁴ — Pedro — io'e. — Sapokay ede'ũm awap, ebapũġ em “Ixe bure ġu òn,” i ece'e — io'e Jesus pit.

³⁵ Ġebuje o'jekawẽn wara'acayũ eju—jeweju etaybitbinayũ eju.

— Patorõn kuġ'ũm cuk adi òn eyuju, sako kuġ'ũm tak, bolsa kuġ'ũm tak, eyiuk kuġ'ũm tak — io'e. — Irerem tu juk adi epekuku? — io'e.

— Ka'ũma. Xipan cuk adi oceku — io'e ip.

³⁶ — Ġasũ bit — io'e cebe ip — patorõn kuġ pima juy epetujowat eyekuap taġ — io'e. — Sako kuġ pima juy epetujowat. Payao kuġ'ũm pima juy eyeekabek epeteida ibu am — io'e. ³⁷ — Imẽn e'em Deus ekawẽntup—omuwẽġaptup:

“Ikẽrẽat muġẽġẽ'ukat ên,” i napa ma ijodiat e'em Deus emunaẽ be, i. Ibodup ekawẽn taġ je'e ip owebe ġasũ — io'e Jesus.

³⁸ — Kariwa, ak'i ece — io'e ip. — Xepxep oceju payao kuġ — io'e ip.

— O'e ma burut — io'e.

³⁹ Ibocewi o'jẽm ip jekõnkõnap'a bewi umat'abi bewi.

Jesus o'ju co'a kay—Oliveira dip'a kay—cucu'uk osunuyiap'a kay. Ceweju etaybitbinayũ dak o'ju tomuju. ⁴⁰ O'jekawẽn ceweju ip yajẽm puje.

— Epeyekawẽn cuy Deus eju eywebe ikẽrẽat kukap puxim — io'e.

⁴¹ Jesus o'jewerũġ jeweju etaybitbinayũ xewi. Bosusu o'ju. Jaġẽpũġ ma o'e.

Ġebuje Jesus o'jekawẽn Deus eju. Jẽġ'acõġcõġ o'jekawẽn.

⁴² — Bay, ebu'u bima bit ipiat esupi'ajoat ġu owebe — io'e Deus pe. — Imẽnpit obikuyap taġ ġu juy ece—ebikuyap taġ acã — io'e.

⁴³ Ibocewi Deus ekawẽn tojtõt'ukat o'kop kabi kadiwi Jesus a'õmucan am.

⁴⁴ Biġ ma ja'õbuyxim o'jekawẽn Deus eju. Jeġuycũġat pibun ma oe'ũ pin. Topa'adiayey o'e toy buxim, iġuycũġ cĩcã buye. O'jedopadoyebot ipi ju.

⁴⁵ Deus eju jekawẽn epere buje o'ã. Kirik'ã. jeweju etaybitbinayũ kay oajẽm. Jay. Ixexet ma ip o'tobuxik. Ixexet ip jeġuycũġap kuġ ip yoboġ cĩcã buye.

⁴⁶ — Apẽnpuye eyxexet? — io'e. — Epeyewurũġ cuy! — io'e cebe ip. — Epeyekawẽn cuy Deus eju eywebe ikẽrẽat kukap puxim — io'e.

⁴⁷ Warara'acayũ dak oajẽm Judas eju. Ixe Judas warara'acayũ wap oajẽm jaku Jesus iam imutaybin am ip. Ixe 12 beayũ'in osunuy.

Oajẽm Jesus kay Judas. Oajẽm Jesus aġobu kõn ãm tobede am.

⁴⁸ — Judas — io'e Jesus. — Soat waġo òn — io'e. — Waġobu kõn tu ên oũm ãm okay itakomaayũ be? — io'e.

⁴⁹ Ġebuje Jesus eju etaybitbinayũ itaybit o'e Jesus pum ip iam.

— Kariwa, oceyaoka du ip pajam? — io'e ip Jesus pe.

⁵⁰ Pũġ ixeyũ'in tak paĩyũ kukukat puywatwat'ukat o'suġuybu'uk pajam. Tep. Iba'at kadiat ġuybu o'suġuybu'uk.

⁵¹ — Imẽn ġu bit epesop! — io'e Jesus jeweju etaybitbinayũ be.

Cay. O'suġuybumucay. O'suġuybumuwedap. Ġuybudip o'e.

⁵² Ġebuje Jesus o'jekawẽn Judas ejuayũ eju—paĩyũ kukukayũ eju, Deus eju kawẽnwẽnap'a wiwi'ukayũ kukukayũ eju dak, Judeuyũ kukukayũ eju dak.

— Epajẽm odaomũn ãm ibukurukat taomũnap puxim — io'e. — Eyba'ip kukuġ epajẽm — io'e Jesus. ⁵³ — Soat kabia Deus eju kawẽnwẽnap'a be juk adi oġuy. Epesot ġu juk adi odaomũn ãm iġo'a be bima — io'e. — Ġasũ bit okuk put eywebe eybikuyap taġ. Eybikuyap taġ eyeku but ġasũ. Kabiokboġ taġ jekuku'ukayũ kukat ijodiat kukat ġasũ. Satanás ijodiat kukat ġasũ. Eyju dak kũyjobit ixexet a'õ kay — io'e Jesus.

⁵⁴ Judas ejuayũ Jesus o'jat. O'tujowat ip paĩyũ kukukat duk'a kay. Pedro dak o'ju Jesus nomuju. Wũy ma oeku Jesus nomuju. Oajẽm ip.

⁵⁵ Ğebuje daxa o'ğusop ip paĩyũ kukat tuk'a xe, uk'a ekorara be. Oabikbik ip daxa etako be. Pedro xik'i o'e ixeyũ parakpe.

⁵⁶ Ğebuje ayacat Pedro o'jojojo—yaypan'isuat—paĩyũ kukukat puywatwat'ukat. O'jojojo Pedro daxa ekabia dağ puye. O'jeak cekay.

— Ixe dak Jesus eju oeku — io'e ixeye ayacat.

⁵⁷ — Ka'ũma — Pedro bit o'e napa ma. — Tũ'ũ, ixeye bure ğu òn — io'e napa ma jebuap puxim.

⁵⁸ Wara'acat Pedro o'jojojo ibun'ũm pima ađokatkat.

— Ğn tak ejeku Jesus eju — io'e cebe.

— Ka'ũma — Pedro o'e. — Jekukum ğu òn ceweju. Ojeku ğu òn pit ceweju — io'e napa ma.

⁵⁹ Pũğ hora kap puje, wara'acat o'jekawẽn.

— Icẽmãn Ğn ma Jesus eju ejeku — io'e. — Galilėia eipi bewiat Ğn — io'e Pedro be.

⁶⁰ — Tapu — Pedro bit o'e. — Wetaybit ğu apẽn Ğn e'em iam — io'e napa ma. — Ixe bure ğu òn pit — io'e napa ma.

Sapokay o'jede iboam i'e buje. Kariwa Jesus o'jekorepẽn.

⁶¹ Ğebuje o'jeak Pedro kay. Pedro dak o'jeğebu Jesus a'õ kay—kuy bimaap a'õ kay.

— Ebaũğ em napa ma ece'e “Jesus bure ğu òn,” i — i juk o'e Jesus Pedro be.

⁶² Kacũğ kay Pedro o'ju. Jesus bure ğu òn iap kay o'jeğebu. Imẽnpuye o'tõn cĩcã.

⁶³ Iwiwi'ukayũ Jesus o'jowayway—o'jat'iyũ. Jesus o'ğupokupok ip. ⁶⁴ Jesus eta o'sutamuekabek ip pağõm.

— Abu emupok exe? — io'e ip cebe iwaywayway am.

⁶⁵ Jesus o'jomuymuy jĩjã ip. Warẽmtağ ma ip Jesus o'jukuk.

⁶⁶ Ğebuje Judeuyũ kukukayũ o'je'awero ip, paĩyũ kukukayũ dak, Moises ekawẽn imutaybitbin'ukayũ dak. Judeuyũ awẽwẽ'ukayũ yoboğayũ ip osodop. Kabia'isum ip o'je'awero. Jesus o'tujowat ip ixeyũ kay. Waram ğuto Jesus o'jowaywayway ip.

⁶⁷ — Ğn tu Deus emunaẽ? — io'e ip. “Cemunaẽ bima bit cuy ece ocewebe,” io'e ip Jesus pe.

— Ğn eymukũyjo bima, okay eyetabut ğu kuka epe'e — io'e Jesus pit. ⁶⁸ — Omukũyjom cuy epe'e i òn e'em eywebe bima, kuka omukũyjom ğu epe'e. ⁶⁹ Imẽnpit soat wağõ òn. Ğaxĩn ma oabik Deus ba'at kadi—soat podi ma ya'õbacaat ba'at kadi. Ixe jo'i wa'õbaca oğuy — io'e Jesus. — Jewejojo'i ma ocesop oca'õbacaap kuğ — io'e.

⁷⁰ — Deus ipot tu Ğn? — io'e ip Jesus pe.

— Eyju ma iboam e'em — io'e.

⁷¹ — Apẽğãm kuka warara'acat atakoy Jesus muy am? Kuy o'e! Kuy ixeye ekawẽn oceya'ijojo — io'e Judeuyũ kukukayũ. Deus muymuy xeku — io'e ip napa ma.

Oibu'un ip awerom.

23

¹ Ğebuje Jesus o'tujowat ip Pilatos kay—iecuğap kay. Jesus o'jomuymuy ip Pilatos pe.

² — Ite ađokatkat warẽmtağ ma ocemutaybitbin — io'e ip Pilatos pe napa ma. — “Kũyjobin ğu juy epesop wuyeipi kukat a'õ kay,” i'e'em Jesus ocewebe — io'e ip napa ma. — “Eyedinheiro juy epeğũm ğu Cėsar be—wuyeipi kukat pe,” i'e'em ocewebe — Judeuyũ napa ma o'e Pilatos pe. — “Adeayũ kukukat òn,” i'e'em teku — io'e ip napa ma Judeuyũ. — “Deus emunaẽ òn,” i'e'em teku — io'e ip.

³ — Judeuyũ kukukat tu Ğn? — Pilatos o'e Jesus pe.

— Ğn ma iboam e'em — io'e Jesus.

⁴ — Ite ađokatkat ikẽrẽat kuğ ğu oxe bit — io'e Pilatos soat pe paĩyũ kukukat pe, je'awero'ibiyũ be dak.

⁵ — Warẽmtağ ma teku ebekitkit mutaybitbin — io'e ip napa ma Pilatos pe. — Koap warẽmtağ ma Galilėia eipi watwat mutaybitbin oekuku. Soat tağ imutaybitbin oekuku—Judėia eipi dağ. Ğasũ ijoce oajẽm. Teku ebekitkit mubu'u'un Cėsar a'õ kayap puxim — io'e ip napa ma.

⁶ — Teku Galiléia eipi bewiat tu? — io'e Pilatos cebe ip.

— Hm hm — io'e ip.

⁷ Imēnpuye Pilatos Jesus o'ģuju Herodes kay, Herodes Galiléia eipi kukukat puye, Jesus tak Galiléia eipi bewiat puye dak. Ixe Herodes Jerusalém ka be osunuy ixeyū kabia be.

⁸ Oajēm ip Herodes kay. Herodes Jesus o'jojjo. Iccok cīcā o'e ijojjom pima. Kuy bima Herodes ijo pin osunuy Jesus awēģ o'yawēģtobuxik puye.

— Wuywebe i'e ba'oreat paxi ģubapuk wetabutpe? — io'e jewebe ma.

⁹ O'jekawēn Jesus eju.

— Abu-a'ōbi ēn jekukum? — io'e cebe. — Ojojjo ģu buk iat mubapuģ tu ebu'u wetabutpe? — io'e cebe.

Mūģ ma osunuy Jesus pit. ¹⁰ Paīyū kukukayū dak Jesus o'jomuymuy jījā, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak.

¹¹ Herodes tak Jesus o'jowayway jījā. Warēmtaģ ma Jesus o'jukuk, cesorarayū dak. Cesay idipat o'ģuōm ip Jesus pe iwaywayway am.

Ĝebujep waram Jesus o'ģuju Pilatos kay. ¹² Ixe kabia dak Herodes Pilatos burem o'e. Kuy bima itakoma jījā osodop ip jewewekay.

¹³ Ĝebuje Pilatos paīyū kukukayū o'tomuwā, Judeuyū kukukayū dak, warara'acat tak Judeuyū. ¹⁴ O'jekawēn cebe ip.

— Ite aģokatkat epetojot okay — io'e. — “Ite aģokatkat warēmtaģ ma ocemutaybitbin,” i juk epe'e owebe — io'e. — Kuy ocekawēn ceweju eyetabun — io'e. — Oxe bit ikērēat o'ģujurūģ ģu—pūģ em tak ka'ūma — io'e. — Te'e ma eyju e'em “Ikērēat kuģ teku,” i — io'e. ¹⁵ — Herodes tak o'jekawēn ceweju — io'e. — Herodes xe dak ikērēat kuģ ģu — io'e. — Imēnpuye waram Jesus o'tujupicat ip ocekey. Cedaģ ģu ocewebe bit yaoka am.

¹⁶ Imēnpuye imupok puje oģuwekap jekpiwan ma iju am — io'e Pilatos.

¹⁷⁻¹⁸ — Ap! — io'e adeayū ya'ōberen Pilatos pe — Ite aģokatkat eģujēm ģu — io'e ip. — Eyaoka ma! — io'e ip. — Barrabás pit eģujēm daomūnmūnap'a bewi. Ite aģokatkat pit eģujēm ģu — io'e ip ya'ōberen.

Iģo epeta bima Pilatos pūģ ma daomūnmūnap'a beat mujēmjēm'uk osunuy. Ixe Barrabás daomūnmūnap'a be osunuy. ¹⁹ Kuy bima ixe Barrabás iecuģap ebekitkit eju o'jenopaģōģōm. Jenopaģōģōm pima wara'acat o'yaoka. Imēnpuye daomūnmūnap'a be osunuy.

²⁰ Ĝebuje Pilatos ma Jesus muwekap ojuy o'e.

— Jesus ma oģuwekap — io'e adeayū be.

²¹ Adeayū bit Jesus pamupayaat ojuy korosa be ce'ū ām.

— Jesus cuy epeyaokaat! — io'e ip Pilatos pe. — Jesus juy esubamupayaat korosa be ce'ū ām — io'e ip ya'ōberen.

²² — Apēnpuye dak osubamupayaat? — io'e Pilatos. — “Ikērēat o'ģujurūģ ģu,” i ōn e'em — io'e. — Cedaģ ģu wuywebe yaoka am — io'e. — Oģupokupokat acā. Imupokupok puje, juy oģuwekap — io'e.

²³ — Ap! — io'e ip. — Jesus esubamupayaat korosa be — ixeyū bit o'e.

Imēn o'e ip ade em ma. Ya'ōberen o'jewāwā ip. Imēnpuye:

²⁴ — Iteyū bikuyap taģ oce, biģ ma cewāwāwāp puxim ip — io'e Pilatos jewebe ma. — Ixeyū etabun imuwekap pa'ore owebe — io'e jewebe ma.

— Ha'a — io'e adeayū be—aweromayū be. — Eybikuyap taģ cuy oce — io'e Pilatos cebe ip.

²⁵ Imēnpuye Pilatos Barrabás o'ģujēmat daomūnmūnap'a bewi—iecuģap ebekitkit eju o'jenopaģōģōm'iat o'ģujēmat—wara'acat o'yaoka'iat o'ģujēmat—adeayū o'joojuy imujēm ām'iat o'ģujēmat. Jesus pit o'ģūm adeayū be.

— Eybikuyap taģ cuy epe'e cebe — io'e Pilatos. Jesus o'jat ip.

²⁶ Ĝebuje sorarayū Simão o'jat. Cirene ka bewiat o'jat ip—koģūnpi bewi ajēm'ibit. O'jat ip Jesus korosa dujowan co'a kay bima. Korosa o'jomuy ip Simão a'ōpi'a jeje. O'tujowacat Jesus nomuju. ²⁷ Adeayū dak o'ju Jesus nomuju.

Aoyũ dak o'tõn cĩcã Jesus kay. Iḡuycũḡ cĩcã ip o'e Jesus kay.

²⁸ Imēnpit Jesus o'jekorepēn cekay ip.

— Tũ'ũ'ũyũ — io'e cebe ip—Jerusalém ka watwat pe—aoyũ be. — Eyewewekay acã juy epetõtõn—okay bit ka'ũma — io'e. — Ey'iyũ kay dak cuy epetõtõn — io'e. ²⁹ — Ipiat epesupi'ajojo. Ipiat'ajojom pima soat je'e “Icokcok e'em i'it kapkap'ũmayũ, i'it'it'ibit'ũmayũ dak, i'it muytin'ũm'ibiyũ dak,” i — io'e Jesus. ³⁰ — Adeayũ ce'ũ pin je'e ixē kabia be ipiat'ajojom puye. “Ocejeje juy a'a'at ocemuy'ũ ãm,” i je'e ip co'a be. “Ocemunēm cuy,” i je'e ip co'a'ũn'a be — io'e. ³¹ — “Imēn yopkicat'ip kukuḡ pima, apēn xe'e kuka yopkarawat'ip o'jukuk ip?” i'e'em eyju — io'e Jesus waayũ be. Imēn Jesus o'e cebe ip warēmtaḡ ip jekuḡ puye.

³² Xepxepayũ dak o'tujowat ip Jesus eju yaoka am—iecuḡap a'õ kay'ũmayũ.

³³ Co'a be yajēm puje Jesus pa o'subamupaya ip korosa jeje. Ce'ũat'a ririt'a i omuy co'a butet. Iecuḡap a'õ kay kũyjobit'ũmayũ dak o'subamupaya ip wara'at pe korosa be—xepxepayũ. Pũḡ korosa o'jomuy ip ipikũykũy be Jesus ba'at kadi. Wara'at o'jomuy ip iba'ũḡat kadi. Jesus tak o'jekawēn Deus eju.

³⁴ — Bay — io'e. — Ğebum ḡu juy apēn ip warēmtaḡ okuk iap kay, itaybit ḡu ip ajo pēnpēn oceju iam puye — io'e Jesus.

Ğebuje dado o'joxikxik ip Jesus pa o'subamupaya'iyũ. Jesus esay mu'ẽ'ẽ ãm jewewebe o'joxikxik ip ipi ju. Dado karatũḡ'a buxim o'yanuy. Ibararuk o'yanuy. ³⁵ Adeayũ dak osodop Jesus cocom. Judeuyũ kukukayũ bit warēmtaḡ o'e ip Jesus pe iwaywayway am.

— Teku warara'acat o'taxijo — io'e Judeuyũ kukukayũ. — Teku Deus emunaẽ bima, juy jewedaxijo — io'e ip iwaywayway am. — Deus pe wuydaxijo am o'ta'ẽ'ibit pima juy jewedaxijo — io'e ip.

³⁶ Sorarayũ dak Jesus o'jowaywayway. Uva'abidi ũm ojuy ip o'e cebe tikõn ãm—tideiboḡ'ũmati.

³⁷ — Ğn Judeuyũ kukukat pima juy ecedaxijo — io'e sorarayũ.

³⁸ Taperadup toro'i oeku korosa eju Jesus abi ase—tupararukakup—Judeuyũ kukukat teku iap mubapukatup.

³⁹ Ğebuje wara'at korosa ejuat Jesus o'jomuymuy—iecuḡap a'õ kay kũyjobit'ũmat.

— Ğn Deus emunaẽ bima, ocedaxijom cuy ece — io'e ya'õberen Jesus pe. — Ecedaxijo dak cuy — io'e.

⁴⁰ Wara'at ejuat pit jebure o'ḡukorēm korosa ejuat.

— Eparara ḡu du Deus puxim? — io'e jebure be. — Wuyewewēju ma wuyju je'ũm korosa eju. ⁴¹ Cedaḡ wuywebe je'ũ ãm ikērēat cuk adi aḡujurũḡrũḡiap teim — io'e. — Ite bit o'ḡujurũḡrũḡ ḡu ikērēat — io'e.

⁴² — Jesus — io'e ixē wara'at.— Ğebum cuy okay eḡuy Ğn soat kukukan pima — io'e Jesus pe.

⁴³ — Icēmãn õn e'em ewebe, ḡasũ ma Ğn oweju ecesũy onuyapka be—idip cĩcãatka be — io'e Jesus ixē wara'at pe.

⁴⁴⁻⁴⁵ Paḡo oicuk jekpiwan ma—Deus eju kawēnwēnap'a beat epaḡo—xĩntabi nomudip epaḡo. Oicuk ipidase ixē paḡo bit.

Kaxi wuyase bima kabiok o'e soat taḡ i'pi daḡ. Kaxiepiat o'jepirēm. O'jekabia ḡu. Ibun ma kabiok oeku—ebapũḡ ehora.

⁴⁶ Ğebuje Jesus o'jekawēn Deus pe.

— Bay — io'e. — Aḡ cuy eḡuy okay. Je'ũm cuy õn ebikuyap taḡ — io'e ya'õberen.

Oe'ũ. ⁴⁷ 100 be sorarayũ kukat o'jeak cekay. Apēn oe'ũ iap o'jojojo.

— A'õbuyxi soat podi ma — io'e Deus pe. — Icēmãn ite aḡokatkat ikērēat kuḡ ḡu osunuy — io'e.

⁴⁸ Korosa be ce'ũap com o'je'awero'iyũ dak o'jepit ip jeduk'a be. O'jepit ip jewekũmpi okakam jeḡuycũḡap pibun. ⁴⁹ Jesus bureyũ dak wũywũy ma korosa wi ip osodop, aoyũ dak—Galilėia eipi bewi Jesus eju yajēm'ibiyũ. Kacũḡcũḡ'i osodop ip Jesus e'ũap cocom.

⁵⁰ Ğebuje José o'ju Pilatos kay—Arimatéia ka bewiat—Judéia eipi bewiat. Ixe Judeuyũ awẽwẽ'ukat yoboğat osunuy. Xipat cĩcã osunuy. Cũğ cĩcã osunuy. Soat xe ya'õbuyxi osunuy. ⁵¹ Warara'acayũ juk adi Jesus aoka ojuy osodop ip Judeuyũ awẽwẽ'ukayũ yoboğayũ. José bit ka'ũma. Deus soat kukukan iap wiwim osunuy José bit. ⁵² Oajẽm Pilatos kay ixex José.

Ğebuje korosa ejuwi Jesus'ũm jebit mukop ojuy o'e.

— Jesus'ũm jebit cuy oju'ukat — io'e Pilatos pe.

— Eju'uk cuy — io'e Pilatos.

⁵³ O'ju i'uğ. Oajẽm. Jesus'ũm jebit o'ju'uk korosa ejuwi José. Jesus'ũm jebit o'jomũnmũn pağõm—idip cĩcãan, irucan. Imũnmũn epere buje, o'tujowat witabikũy kay. Jesus'ũm jebit o'jomõğ witabikũy be ikũykot'isuatkũy be.

⁵⁴ Sexta-feira osunuy. Katpuje jĩjã o'e. Ğaxĩn ma jebodoydoyap kabia Judeuyũ be.

⁵⁵ Aoyũ o'ju José eju—Galiléia eipi bewiayũ. Witabikũy o'sukũyjojo ip. Apẽn Jesus'ũm jebit o'jomõğ'iap o'jojojo ip.

⁵⁶ Ibocewi o'jepit ip jeduk'a be. Tõmte'oatõm o'tõmuwekoy ip Jesus'ũm jebit mude'onap ojuy. Kuyaje acã ijebit mude'on ojuy ip osodop, kuy jebodoydoyap kabia buye. Kapikpi kuka o'e kuyaje.

24

¹ Judeuyũ ebodoydoyap kabia bima aoyũ o'jebodoy jawẽwẽap ekawẽn tağ. Kabia'isum pit waram o'ju ip witabikũy kay. Domingo bima ip o'ju. Tõmte'oatõm tujowan o'ju ip Jesus'ũm mude'on ojuy. Jay. Oajẽm ip.

² Yajẽm puje wita'a o'yadobuxik ip yawede—ikũynomudip'a. ³ Oõm ip witabikũy be. Jesus'ũm jebit o'tobuxik ğu ip. ⁴ Yağuybabi'ũm cĩcã ip o'e tobuxik'ũm puye.

— Apẽn xe'e ixex o'e? — io'e ip jewewebe.

Xepxep ağokatkayũ dak o'jebapuk aoyũ wap—kabi bewiayũ. Cesay kuğ osodop ip isopsupat kuğ. ⁵ Jeparara pibun ma ip o'jẽğ'aecõğcõğ cewap ip. Ağokatkayũ dak o'jekawẽn aoyũ be.

— Tũ'ũ'ũyũ — io'e ip. — Apẽnpuje eyju itaicat kudadam ce'ũat topapkũy be? — io'e ip. ⁶ — Ixe ijoce ğu. Deus ixex o'ğutait waram. O'ğuyu kabi kay — io'e ip. — Ğebum cuy epesop ixex a'õ kay—Galiléia eipi be bima iap a'õ kay. ⁷ “Soat wağõ õn,” i mo o'e eywebe. “Ikẽrẽat mujurũğrũğ'ukayũ be oũm ip,” i mo o'e eywebe — io'e ip. — “Obamupaya ip korosa be. Oje'ũ. Imẽnpit xepxep xet kap puje waram ocejetait,” i mo o'e eywebe — io'e aoyũ be ixeyũ ağokatkayũ.

⁸ Ğebuje Jesus a'õ kay o'jeğebu ip. O'jẽm ip witabikũy bewi. ⁹ Aripit. O'jepit onze beayũ mukũyjo am apẽn cuk ip o'jojojo iam. Jay. Oajẽm ip. Soat o'ğuwẽn ip onze beayũ be—Jesus eju oekuku'iyayũ be, warara'acayũ be dak. ¹⁰ Maria Magdalena soat o'ğuwẽn Jesus emumujuyũ be, Joana dak, Tiago xi dak, warara'acayũ dak. Tiago xi butet Maria i osunuy. Soat o'ğuwen ip Jesus emumujuyũ be. ¹¹ Warẽmtağ ma tũybe aoyũ kawẽnwẽn iãn o'e ip. Itabut ğu ip o'e cekawẽn kay.

¹² Pedro bit dao ma o'ju witabikũy kay. Oajẽm. O'jeerot. Itaburuh. O'jetaburut witabikũy kay. Pağõ acã o'jojojo—idip cĩcãat—irucat. Wara'at pit o'jojojo ğu.

— Ka'ũmğũ Jesus! — io'e.

Ibocewi o'jepit jeduk'a be. Yağuybabi'ũm cĩcã o'e.

— Apen xe'e o'e ip Jesus'ũm jebit pe? — io'e jewebe ma. — Poma xe'e ijebit o'tujowat ip? — io'e.

¹³ Ixe kabia be xepxep Jesus eju oekuku'iyayũ o'ju Emaús ka kay. Emaús ka 10 kilometros osunuy Jerusalém ka wi. ¹⁴ E dağ ip kawẽnwẽn oeku. Apẽn Jesus'ũm o'tobuxik ğu ip witabikũy be iam kawẽnwẽn ip oeku. ¹⁵ Kawẽnwẽn pima Jesus oajẽm ixeyũ kay—xepxepayũ kay. Ceweju ip o'ju e dağ. ¹⁶ Jesus o'jojojo ip. O'jetabiebarẽm ip Jesus teku iam. Tũybe Jesus ce'ũ mabuk opop iãn o'e ip.

¹⁷ — Apẽn eyju kawẽnwẽn e dağ? — io'e Jesus cebe ip.

Topağuyçũğcũğ o'jecũcũ ip. ¹⁸ Ixeyũ'in o'jede Jesus pe. Cleopas i ibutet osunuy.

— Soat Jerusalém ka watwat itaybit apẽn o'jebapuk ibo ka be ģasũ iam. Ĕn acã etaybit ģu! — io'e.

¹⁹ — Apẽn xe'e o'jebapuk? — io'e Jesus cebe ip.

— Apẽn Jesus pe o'e ip iap awẽğ eyawẽğtobuxik ģu du—Nazaré ka bewiat pe iap awẽğ? — io'e. — Ixe Jesus Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat osunuy. Soat xe ya'õbuyxi osunuy. Ocejojojo ģu iap mubapukpuğ oekuku Deus a'õbi. Ixe juk cedağ ocemutaybitbitbin — io'e. ²⁰ — Paĩyũ kukukayũ wuyka kukukayũ dak Jesus o'ğũm Judeu'ũmayũ be yaoka am. Jesus pa o'subamupaya ip korosa be — io'e. ²¹ — Oceju bit tũybe ixe Judeuyũ taxijo iãn cuk adi oce'e — io'e. — Inaka ebapũğ kabia kuy o'kap ce'ũap kabia. ²² Imẽnpit oce'in ip ocağuyumababi'ũm aoyũ — io'e. — Witabikũy be o'ju ip kabia'isum. Ikudadam ip oeku — io'e. ²³ — Jesus'ũm jebit o'tobuxik ģu ip ikũy be — io'e. — Ocekay o'jepit ip — io'e. — “Deus ekawẽn tojtot'ukayũ ocejojojo,” i mo o'e ip ocewebe — io'e Jesus pe. — “Kabi bewiat ocejojojo,” i mo o'e ip ocewebe — io'e. — “Jesus waram o'jetait,” i mo o'e ip ocewebe — io'e Jesus pe. ²⁴ — Wara'at ocebureyũ o'ju witabikũy kay — io'e. — Apẽn aoyũ o'e iap tağ o'tobuxik ip — io'e. — Jesus pit o'jojojo ģu ip — io'e Jesus pe.

²⁵ — Eyetaybin wa'ũm cĩcã Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ'ũm'ũm ekawẽn — io'e Jesus cebe ip. — Eyetabun wa'ũm cĩcã! ²⁶ Cedağ osunuy Deus xe Cristo imẽn ipiat'ajo am, je'ũ ãm tak—wuydaxijo am Deus emunaẽ. Cedağ osunuy waram kabi kay jeu am soat kukukan—Deus co'i ya'õbacaan—Deus co'i idipan — io'e Jesus cebe ip.

²⁷ Jemuwẽnuwẽğaptup ekawẽn o'ğukũyjojo ip soatup ekawẽn—Deus ekawẽntup ekawẽn—Moisés emudupmubararaktup ekawẽn, soat Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ emudupmubararaktup ekawẽn tak. Iboaptup ekawẽn o'ğukũyjojo ip.

²⁸ Imẽn oajẽm ip jejuapka kay—Emaús ka kay.

— Bosusu ma buk oju — Jesus o'e cebe ip.

²⁹ — Ocexe juy eğuy — ixeyũ bit o'e. — Katpuje jĩjã o'e kuy. Kabioğ wuyju — io'e xepxepayũ Jesus pe.

Imẽnpuye Jesus o'ju ceweju ip cexe ip jenũy ã. Oõm ip tuk'a be.

³⁰ Ĕbejuje Jesus pão'a o'yabu jekõn pima ceweju ip.

— Bay, Ĕn xipat — io'e Deus pe.

O'yadakatkat. O'yaũm cebe ip. ³¹ Jetaan ip o'jeak. Teku Jesus iam itaybit ip o'e. Imẽnpit Jesus o'jepa'ũm.

³² — Oca'õxabida karabakbakãn oce'e e dağ oceweju kawẽnwẽn pima, Deus ekawẽn muwẽnuwẽn pima — io'e ip jewewebe.

³³ Ĕbejuje o'jẽm ip mesa bewi. Aripit. O'jepit ip Jerusalém ka kay. Jay. Oajẽm ip.

Ĕbejuje onze beayũ o'tobuxik ip—jebureyũ. Awerom ip o'tobuxik.

³⁴ — Wuykukukat waram o'jetait — io'e ip xepxepayũ be. — Simão itaicat o'jojojo — io'e ip.

³⁵ Ĕbejuje xepxepayũ apẽn Jesus o'e cebe ip iap o'ğuwẽn jebureyũ be.

— Jesus o'jebapuk ocekay e dağ — io'e ip. — Pão'a dakat puje, ocetaybit oce'e teku Jesus iam — io'e xepxepayũ cebe ip.

³⁶ Dao ma Jesus o'jebapuk aweromayũ kay imẽn kawẽnwẽn pima ip.

— Kaba'ũm cuy epepop — io'e.

³⁷ O'jekuy ip. Iparara jĩjã ip o'e. Tũybe axik iãn o'e ip.

³⁸ — Apẽnpuye eykuykuykuy? — io'e Jesus. — Apẽnpuye eyju e'em “Cẽm tu Jesus waram o'jetait?” i? Apẽnpuye eyetabut ģu okay? — Jesus o'e. ³⁹ — Ak epe'e obu kay, wui kay dak. Ĕoku tapoa kuybut — io'e. — Obu kukuğ cuy epe'e — io'e. — Wui kukuğ tak cuy epe'e. Asubit'ũm! Axik tu õn eyxe? Axik taohe ģu. Õn pit odaohe — io'e Jesus.

⁴⁰ Imẽn e'em pima, o'jewebumubapuk cebe ip. O'jeweimubapuk.

⁴¹ Imẽnpit itabut ģu ma buk o'e ip Jesus kay jecokcok pibun, yağuybabi'ũm'ũm ip puye. — Ajo opop eyxe i'o am? — Jesus tak o'e cebe ip.

⁴² Axima yoyoy o'ğũm ip cebe i'o am. ⁴³ O'jat. Etabutpe ip o'jo'o.

⁴⁴ Ğebuje o'jekawēn ceweju ip.

— Moisés apēn warēmtağ itakomaayū okuk iaptup o'tupmubararak, Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū'ūm'ūm tak — io'e. — Davi dak apēn warēmtağ ip okuk iaptup o'tupmubararak Salmidup pe—jebibododonaptup pe — io'e. — Ixeyū'ūm'ūm emudup-mubararakatup pe iap tağ ma ip okuk ikērēm — io'e. — Eyweju ōn pima iboap oğuwēn eywebe — io'e Jesus.

⁴⁵ Ixeyū mutaybitbin o'e apēnape Deus ekawēn iam.

⁴⁶ — Imēn e'em iğodup:

Deus emunaē juy ipiat supi'ajo, i. Je'ū juy, i. Xepxep xet kap puje, waram jetait ğuto, i. ⁴⁷ Ixe a'ōbi itabucayū juy kawēn idipat ğuwēn soat ka watwat pe, i. Koap Jerusalém ka watwat pe juy ğuwēn ip, i. Ğuyjom wara'atka watwat pe juy ğuwēn ip, i. “Ikērēat mujurūğrūğap cuy epeyepere,” i juy je'e ip, i. “Ikērēat mujurūğrūğap epere buje, Deus ikērēat ju'uk eywebewi,” i juy je'e ip, i.

Imēn e'em iğodup, — io'e Jesus. ⁴⁸ — Wekawēn epeya'įjojo. We'ūap tak epejojo ma. Soat ka watwat pe juy iboap epeğuwēn — io'e Jesus cebe ip. ⁴⁹ — “Jeya'ōmucan ōn,” io'e webay eywebe — io'e. — Webay a'ōbi ōn jeya'ōmucan — io'e Jesus. — Deus pe eya'ōmucanap wiwim cuy epesop ikaboğatka be—Jerusalém ka be — io'e. — Ğaxīn ma juy jeya'ōmucan — io'e cebe ip.

⁵⁰ Jesus ixeyū o'tujowat Betânia ka be.

Ğebuje o'jekawēn Deus eju cebeam ip.

— Bay, xipan cuy teyūku ejukuk — io'e Deus pe.

⁵¹ Bosusu o'ju cexewi ip Deus eju kawēnwēn pima.

Ğebuje Deus o'tujowat jewekay, kabi kay.

⁵² — Bay, ēn xipat cīcā — io'e ip Deus pe tujowacap cocoayū. — Ka'ūma ma ejo'iat ya'ōbacaat — io'e ip cebe.

Ğebuje o'jepit ip Jerusalém ka kay. Icokcok cīcā ip osodop. ⁵³ Deus eju kawēnwēnap'a be osodop ip soat em—yaboğat'a be. — Bay, ka'ūma ma ejo'iat ya'ōbuyxiat — i'e'em ip osodop.

JESUS CRISTO MUWĒĜAP EKAWĒNTUP—JOÃO EMUDUPMUBARARAKTUP

¹ Jesus Cristo oajēm Deus mubapuk am ijodiayū be. Ipi muḡē awap Deus mubapuk'ukat kuy osunuy. Deus xe osunuy. Deus co'i osunuy. ² Ixe Deus xe osunuy ipi muḡēm pima. ³ Deus eju ixē soat o'ḡuḡe—ipi daḡat, kabi beat tak. Ka'ūma ma kajuk o'e ipi daḡ ixē imujurūḡ'ūm pima. ⁴ Ja'ōbi dak ixē itabēḡayū mujurūḡrūḡ'uk osunuy. Ixe icēmān wuymutaybitbin'uk osunuy Deus ekawēn—apēn kaxi wuymukabiahap puxim. ⁵ Ixe oajēm ijodi Deus ekawēn wuymutaybin am. Ade jījā ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū osodop ijodi. Imēnpit ixē ekawēn muwēnmu'ūm pa'ore osodop ip.

⁶ Ixe ajēm awap Deus warara'acat o'ḡudot ijodi aḡokatkat. Ja'ōbi o'ḡudot. João i ibutet osunuy. ⁷ Oajēm Jesus Cristo muwēn ām—kabiap puximat muwēn ām ijodiayū be. Ixe o'ḡuwēnuwēn adeayū mutabun am cekay. ⁸ João ma ixē Deus mubapuk'ukat ḡu osunuy. Oajēm ixē muwēn ām acā.

⁹ — Ixe kawēn icēmat wuymutaybitbin je'e — io'e João. — Ixe jajēm ijodi — io'e João. — Soat mutaybitbin jeku Deus ekawēn — io'e João.

¹⁰ Deus mubapuk'ukat oajēm ipi kay. Ijodi oekuku. Soat ipi daḡacat ixē emumuḡē osodop ip. Inaka ibu'u o'e ip jetabun cekay. ¹¹ Jeadipyū kay oajēm—Judeuyū kay. Inaka itabut ḡu o'e ip cekay. ¹² Warara'acayū bit ixē kay osodop ip. Itabut ip osodop ixē kay. Imēnpuye:

— Deus ebekitkiyū eyju ḡasū, okay eyetabut puye — io'e cebe ip.

¹³ Bekitkit jebapukpuḡ ijodi ayacat'uk pewi kapkam puye; aḡokatkat aoyū dabi'o pin e'em puye dak; aḡokatkat jekpot mujurūḡ pin puye dak. Imēn ḡu bit wuyju Deus ebekitkin e'em. Ijodiayū Deus ebekitkin e'em Deus ibikuy buye acā. ¹⁴ Deus mubapuk'ukat ijodian o'e. Jesus Cristo ijodian o'e. Wuyxe osunuy. Pūḡ ma Deus ipot osunuy. Wara'at ka'ūmḡu—ixē acā. Ijodiayū ikērēat mujurūḡrūḡ oekuku. Inaka ixē xe ikukpin cīcā osodop ip. Icēmān ixē Deus ekawēn wuymutaybitbin'uk osunuy. Imēneju:

— Warara'acat podi ma teku idip — i juy ace'e'e wuyewewebe.

¹⁵ João Batista abu Deus mubapuk'ukat iap muwēnuwēn oeku adeayū be. Ixe imēn o'e:

Omuykuiat ma ya'ōbuyxi, i. Ōn pit ka'ūma, i. Okap awap ixē itabēḡ osunuy iwaḡo ma'ḡu ōn, i. Imēnpuye obodi ma ya'ōbuyxi ixē ma, i. Ixe kuy oḡuwēn eywebe, io'e — João o'e.

Imēn abu Deus mubapuk'ukat iap muwēnuwēn oeku João Batista.

¹⁶ Soat kabia ixē xe wuykukpin cīcā ikērēat mujurūḡrūḡ ma'ḡu wuyju. Soat podi ma xipan wuykuḡ, ixē xe wuykukpin puye.

¹⁷ — Eyju cūḡ ma Deus xe cekawēn taḡ jekukum pima — i juk adi o'e'e Moisés'ūm wuydobuyū'ūm'ūm pe. — Deus xe eykukpin cīcā ikērēat mujurūḡrūḡ ma'ḡu eyju — i juk adi o'e'e Jesus Cristo bit.

Ixe kawēn icēmat muwēnuwēn oekuku. ¹⁸ Ka'ūma ma Deus o'jojajo buk. Ixe ipot pūḡ ma. Ipot acā o'jojajo. Ipot ikukpin cīcā jebay mubapuk'ukat osunuy wuywebe. Deus mubapuk'ukat ixē.

¹⁹⁻²⁸ Judeuyū kukukayū jepaīyū o'ḡuju João Batista kay. O'ḡuju ip jekawēn ām ceweju. Jerusalém ka beayū osodop ip ixeyū Judeuyū kukukayū. Paīyū buywatwat'ukayū dak o'ḡuju ip. Levitayū i ibuywatwat'ukayū butet osunuy. Fariseuyū ixeyū o'ḡuju João kay. Betânia ka xe o'jekawēn ip. Jordāodi wīnābu o'jekawēn ip. João iboceayū mubatisasan osunuy ijudi be. Oajēm ip João kay. Jay. João ibu'u ḡu o'e jekawēn ām ceweju ip.

— Abu ēn? — io'e ip João be.

— Cristo ḡu ōn — io'e João. — Ijodiayū daxijajo'ukan Deus emunaē ḡu ōn.

— Abu ēn? — io'e ma'ḡuto ip. — Elias du ēn? — io'e ip. — Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat tu ēn? Waram ḡuto du ekop ocekey? Kuyjeat tu ēn? — io'e ip cebe.

— Ka'ūma — io'e. — Elias ḡu ōn.

— Deus ekawën muwënuwën'ukat tu ãn—ocemumuwiwiiat? — io'e ip.

— Ka'ũma — io'e. — Eyemumuwiwiiat ġu ãn — io'e.

— Abu ãn? — io'e ma'ġuto ip. — Abu ãn iap cuy eġuwën ocewebe. Abu ãn iap muwën pin oceju ocemudocayũ be — io'e ip João be.

— Uk'a'ũmat pe wuyjuyũ mukũyjojom pit ãn — io'e João. — “Ikërëat mujurũġrũġap cuy epeyepere,” i ãn e'em cebe ip. “Wuykukukat jajëm,” i ãn e'em. “Kũyjobin cuy epesop ya'õ kay,” i ãn e'em cebe ip — io'e. — Imën ãn e'em cebe ip Isaías ekawën taġ—kuyat ekawën taġ—Deus ekawën muwënuwën'ukat ekawën taġ — io'e.

— “Deus ekawën muwënuwën'ukat ġu ãn,” i juk ece ocewebe, “Eymumuwiwiiat ġu ãn,” i dak, “Elias ġu ãn,” i dak — io'e ip. — Apënpuye dak ãn wuyjuyũ mubatisasan? — io'e ip.

— Õn ma ijodiyũ mubatisasan idibi be — io'e João. — Wara'at pit omuy wuyparakpe. Eyetaybit ġu ixem. Deus ekawën eymutaybitbin cuk adi ojekuku. Ġasũ bit ixeymutaybin. Omuykuiat ya'õbuyxiat. Õn pit ixey jo'i'ũmġu. Wa'õbuyxi ġu ãn pit ixey buxim — io'e João.

²⁹ Kuyaje João jekay Jesus ajëmap o'jojojo.

— Ak'i juy epe'e! — io'e João adeayũ be. — Teku Deus emunaë. Paĩyũ cordeiro aokaka'uk osodop ip ikërëat uk am wuydobuyũ'ũm'ũm pewi — io'e. — Imënpuxim teku je'ũ ikërëat uk am wuywebewi — io'e. ³⁰ — Ixe oġuwën eywebe kapusu — io'e. — “Ġasũ bit wara'at Deus ekawën jeymutaybin,” i juk oce eywebe. “Okap awap ixey kuy itabëġ osunuy iwaġo ma'ġu ãn,” i juk oce eywebe. “Imënpuye ixey ya'õbuyxiat. Õn pit ixey jo'i'ũmġu. Wa'õbuyxi ġu ãn pit” i juk oce eywebe — io'e. ³¹⁻³³ — Õn pit wetaybit ġu oġuy abu ixey osunuy iam. Imënpit Israel naxeġebitbit mutaybin ojuy oġuy abu Deus emunaë iam. Imënpuye ojot ijodiacat mubatisasan — io'e. — Õn pit wetaybit ġu oġuy abu ixey iam — io'e João. — Imënpit Deus cuk o'e owebe: “Obiõġbuk je'kop wemunaë kay,” i. “Ixe be jeedop,” i. “Ixe epejojojo,” i. “Ixe jebiõġbuk ġuõm ijoceayũ be,” i. Imën omudocat cuk o'e owebe — io'e—João o'e.

Imën João Jesus muwënuwën oekuku.

— Deus biõġbuk ojojojo — io'e João. — O'kop kabi kadiwi. Pukaso jo'i osunuy ibiõġbuk. Jesus abi jeje o'jecũġ — io'e João. ³⁴ — Ixe ma ojojojo. Ixe Deus ipot. Iboap oġuwën eywebe — io'e João iboceayũ be.

³⁵ Kuyaje João Batista waram Jesus o'jojojo. João cũġ'i osunuy jewēju etaybitbinayũ eju—xepxepayũ eju. ³⁶ Jesus cũġcũġ o'e cewap ip.

— Ak'i juy epe'e! — io'e João. — Teku Deus emunaë — io'e. — Cordeiro e'ũap co'i teku je'ũ ikërëat uk am wuywebewi — io'e.

³⁷ Iboap co buje, Jesus kay o'ju ip João eju etaybitbinayũ—xepxepayũ. João ip o'suiwat Jesus kay jeju am.

³⁸ Jesus o'jekorepën.

— Ajo-kudadam eyju? — io'e Jesus.

— Ocemutaybitbin'ukat, poce ãn? — io'e ip.

³⁹ — Ġa'a onuynuyap'a kay aju — io'e Jesus.

O'ju ip Jesus eju. Oajëm ip Jesus nuynuyap'a be. Katpuje ip oajëm—16 hora bima. Uk'a be ip oõm. Jesus eju ip osodop ixey kabia. ⁴⁰ Pũġ ma ixeyũ'in André i osunuy—xepxepayũ'in. André kuy João ekawën itaybit osunuy. Imëneju Jesus eju o'ju. Ixe André Simão kitpit osunuy.

⁴¹ Ġebuje André o'ju Simão kay—jewaġo kay.

— Cristo ocetobuxik — io'e Simão be.

(Wuydaxijo am Deus emunaë iape Cristo.)

⁴² O'tujowat Jesus kay. Jesus Simão o'jojojo.

— Ën aco'i Simão — io'e. — João ipot aco'i ãn. Wara'at ebuten ġasũ — io'e. — Ojomõġ ebuten. Céfo i ebuten je'e — io'e Jesus.

(Céfo Pedro iape Grego a'õm, wita'a iape Mundurukú a'õm).

⁴³ Kuyaje:

— Cum puk òn Galiléia eipi kay — io'e Jesus.

Jesus Filipe o'tobuxik e dağ pima.

— Filipe, oweju juy ejeku — io'e.

⁴⁴ Filipe Betsaida ka bewiat osunuy, André dak, Simão Pedro dak. Pũğka bewiat ip osodop.

⁴⁵ Ğebu je Filipe Natanael o'tobuxik.

— Deus emunaẽ ocetobuxik — io'e Natanael be. — Moisés ixé muwẽğaptup o'tupmubararak kuyje — io'e. — Deus a'òbi o'tupmubararak. Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ'ũm'ũm tak ixé muwẽğaptup o'tupmubararak. Jesus i ibutet. José'ũm ipot ixé, Nazaré ka bewiat — io'e.

⁴⁶ — Apẽn ěn e'em? — io'e Natanael. — Nazaré ka bewi ġu Deus emunaẽ jajẽm — io'e.

— Ejot cuy ijom — io'e Filipe bit.

⁴⁷ Jesus Natanael o'jojojo ajẽm pima.

— Ak'i juy epe'e — Jesus o'e jeweuacat pe. — Teku Israel naxeğebit — io'e. — Wuymuğuykukuku'ukat ġu teku! Icẽmãn e'e'ukat ma teku! — io'e.

⁴⁸ — ěn pit ojojo ġu buk — io'e. — Apẽntak ěn etaybit òn? — io'e Natanael.

— Filipe be enomuwa buje òn ejojo wũy ma'ğũ ěn — io'e Jesus. — ěn figueira'ip kabicuk pe bima ejojo òn — io'e. — Wa'òbacaam òn ejojo — io'e.

⁴⁹ — Ocemutaybitbin'ukat — io'e. — ěn ma Deus ipot — io'e. — Icẽmãn ěn ma Israel naxeğebitbiyũ kukukat — io'e.

⁵⁰ — Etabut okay, “ěn figueira'ip kabicuk pe bima ejojo òn,” i juk oce buye. “Jesus itaybit cĩcã,” i ěn e'em. Ğuyjom pit obacaap ojomõğ ijodiacayũ be. Iboap epejojojo. “Soat podi ma Jesus ya'òbaca,” i ece ġebu je bit — io'e. ⁵¹ — Icẽmãn òn e'em eywebe — io'e Jesus soat pe ijodiacayũ be. — Soat wağo òn — io'e. — Koce'i je'e kabi. Deus ekawẽn tojtot'ukayũ je'kop okay. Jeu dak ip oxewi. Soat iboap epejojojo — io'e Jesus cebe ip.

2

¹ Xepxep xet kap puje Jesus o'ju jewebumũnap epeta kay. O'ju jeweu etaybitbinayũ eju—12 beayũ eju. Judeuyũ peta muğẽğẽ'uk osodop ip jewebumũn puje. Caná ka be peta o'ğũğẽ. Ibo ka Galiléia eipi be o'sukadop. ² Jesusyũ juk o'tomuwa ip. Ixi dak o'ju ceweu ip.

³ Ğebu je uva'abidi kay o'e ip o'ti'ũm puye.

— Uva'abidi o'ti'ũm — io'e ixi Jesus pe.

⁴ — Aĩ — io'e Jesus. — I'e but ġu iboap owebe. Ğasũ bit cũğ ġu owebe Deus a'òbacaap mõğ ãm.

⁵ Ğebu je ixi o'ju peta iwat a'òbuywatwat'ukayũ kay.

— O'it a'ò kay juy epe'e — io'e cebe ip.

⁶ Idibi mũn'a o'yadop iboce 6 be. Wita'a muğẽğẽ o'yadop yaboğat'a. 80 litro opop pũğ'a be idibi, 100 litro dak. Judeuyũ jewebuwuywuy'uk ip osodop jekõn puje, jekõn epere buje dak. Jevasília wuywuy'uk osodop ip soat em. Imẽnpuje ti'ade o'tidop iğo'a be.

⁷ O'jekawẽn ibuywatwat'ukayũ be ixé Jesus.

— Idibi juy epetibu ite'a munopapũn ãm—pote'a munopapũn ãm — io'e. — Epeya-munopapũnpũn cuy ip idibim — io'e.

Idibi o'eimuõm ip pote'a be. Yanopapũn o'e.

⁸ — Ti'in cuy epeti'uk yabewi — Jesus o'e cebe ip. — Eyekariwa kay juy epetidujowat — io'e.

O'ti'uk ip yabewi. O'tidujowat ip jekariwa kay.

⁹ Idibim ġu o'e. Uva'abidim o'jediewexat. Peta iwat o'tikõn. Peta iwat ma itaybit ġu o'e abu o'timuwexat uva'abidim iam. O'ti'uk'iaiyũ bit itaybit o'e.

Ğebu je peta iwat jewebumũniat o'tomuwa.

¹⁰ — Soat oceju koam tikujjāti ūmūm ocebureyū be. Ibeḡbeḡ ip pima, oceju tikōōmati ūmūm cebe ip. Ēn pit imēn ḡu e'em. Ḡasū acā tikujjāati ūmūm ěn ocewebe! — io'e.

¹¹ Imēneju ceweju etaybitbinayū oitabun cekay.

— Deus a'ōbacaap kuḡ teku — io'e ip.

Jesus idibi o'timuwexat uva'abidim. Jesus koam wuywebe i'e ba'oreat o'ḡubapuk Caná ka beayū etabutpe Galiléia eipi be. Ōn Deus a'ōbacaap kuḡ iap o'ḡubapuk adeayū be.

¹² Iboap tomukadi Jesus o'ju Cafarnaum ka be. O'ju jexi eju, jekitpityū eju dak, doze beayū eju dak. Ade xet ḡu osodop ip iḡo ka be—pūḡpūḡ ā.

¹³ Ḡebuḡe o'ju Jerusalém ka kay jeweju etaybitbinayū eju. O'ju ip Judeuyū epeta kay. Peta mujurūḡrūḡ'uk osodop ip Judeuyū jeḡebu am Egito eipi bewi Deus wuydobuyū'ūm'ūm o'tujujēm iap kay. Páscoa i iḡo epeta butet osunuy. ¹⁴ O'ju Deus eju kawēnwēnap'a kay—yaboḡat'a kay. Oajēm. Oōm. Adeayū o'jojojo ya be. Biopak teidada'ukayū o'jojojo uk'a naxirōḡ pe. Carneiro teidada'ukayū dak o'jojojo. Pukaso deidada'ukayū dak o'jojojo. Soat ip o'jojojo yanaxirōḡ pe. Ajēmjemayū edinheiro mutrokakan ip osodop warara'acayū.

¹⁵ Jesus oitakomān uk'a beacat kay. Ixibu o'subumukirik bōrōbum. Iōhōyū o'ḡuwat ya bewi soat. Bioooh. Aki kay o'ḡujēm. Dinheiro mutrokakan'ukayū dak o'ḡujēm. Biopak deidada'ukayū dak o'ḡujēm. Carneiro deidada'ukayū dak o'ḡujēm. Soat ip o'ḡujēm. Buḡ. Dinheiro mutrokakan'ukayū emesa o'ḡuy'at. Duooooh. O'jedu. Soat o'ḡudu dinheiro isurūḡat mesa bewi.

¹⁶ — Soat cuy epetujujēm ite'a naxirōḡ pewi! — io'e Jesus pukaso deidada'ukayū be. — Webay duk'a be ḡu juy epeteidada! — io'e.

¹⁷ O'jeḡebu ip Deus ekawēn kay doze beayū. Ibodup pe ibararak opop:

Bay, ijop'a eduk'a! i. Inaka warēmtaḡ e'em ip ite'a be, i. Imēnpuye wetakoma jjā, i.

¹⁸ Ḡebuḡe Judeuyū kukukayū o'jekawēn Jesus eju.

— Abu-a'ōbi iteyū eḡujēm Deus eju kawēnwēnap'a bewi? — io'e ip Jesus pe. — Deus a'ōbacaap cuy ejomōḡ ocewebe — io'e ip. — Iboap mōḡ puje, “Cūḡ ma cebe iteyū mujēm ām,” i kuka oce'e — io'e ip.

¹⁹ — Eywebe Deus eju kawēnwēnap'a muy'at puje, wara'at'a juy oyamuy ōn ma — io'e Jesus. — Xepxep xet kap puje, wara'at'a oyamuy uk'a — io'e Jesus cebe ip.

²⁰ — Iba'ore ewebe wara'at'a muy ām xepxep xet — io'e ip. — Oceju ite'a muymuy ade koato—46 koato — io'e ip Jesus pe.

²¹ Jesus ekawēn cekawēn pa'arēm o'e cexe ip. “Uk'a” i'e buje, jejebit o'ḡuwēn Jesus.

²² Ce'ū'ūayū xewi Deus pe Jesus muyu buje, Jesus ekawēn kay o'jeḡebu ip doze beayū.

— Deus ekawētup pe ibararak icēmān — io'e ip. — Jesus icēmān o'e'e ocewebe — io'e ip jewewebe.

²³ Adeayū oitabun Jesus kay ixē Jerusalém ka be bima—Judeuyū Páscoa epeta muḡēḡēm pima. Ōn Deus a'ōbacaap kuḡ iap o'ḡubapukpuk Jesus. Iboap co buje itabut o'e ip cekay. Imēnpit Pūḡpūḡayū yopīt ma itabut o'e. ²⁴ Jesus pit itaybit osunuy apēn ixeyū jewaḡuyḡuy iam. Imēnpuye ibapuḡ ḡu o'jewemuwēn cebe ip. ²⁵ Abu-be Jesus e'em: — Apēn teku jewaḡuyḡuy — i? Ka'ūma be ma. Jewewebe ma itaybit osunuy.

3

¹⁻² Ixima be Nicodemos oajēm Jesus kay. Nicodemos ya'ōbuyxiat osunuy. Judeu osunuy. Fariseu osunuy.

— Ocemutaybitbin'ukat — io'e Jesus pe. — Ocetaybit ěn ocemutaybitbin'ukat iam. Wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuk'ukat ěn. Deus a'ōbacaap mōḡmōḡ'ukat ěn. Abu-be Deus a'ōbacaap mōḡ put? Deus bikuyap taḡ jekuku'ukat pe acā! Ocexe ěn Deus xewiat — io'e Nicodemos.

³ — Icēmān ōn e'em ewebe — io'e Jesus. — Waram eykap'ūm pima, iba'ore Deus pe eykukan — io'e.

⁴ — Apên kuka dak waram akap aypa bima? Iba'ore! — io'e Nicodemos. — Waram xe'e kuka aôm wuyxi uk pe? Iba'ore! — io'e.

⁵⁻⁶ — Aoyũ uk pewi wuykap puje, wuyebay ipotpoyũm acesop — io'e Jesus. — Deus biõgbuk a'õbi bit Deus ebekitkiyũm acesop. Wuyağuyisum aceku. Icēmãn òn e'em ewebe — io'e Jesus. — Idibi be eymubatisasan'ũm pima Deus eykukukan ġu je'e, Deus biõgbuk eywebe'ũm pima dak — io'e. ⁷ — “Deus ebekin cuy eğuy,” i òn e'em ewebe — Jesus o'e. — “Ağuyisum cuy ejeku,” i òn e'em ewebe. Ağuybabi'ũm ġu juy eğuy wa'õ kay — io'e Nicodemos pe. ⁸ — Kabido jekpiwan ma pidojujum. Kabido a'ĩjojom pit wuyju. Eyetaybit ġu poma pidojujum iam, pomawi o'subidodot iam tak. Imēnpuxim eyetaybit ġu dak apēn kuka Deus ebekitkiyũm acesop ibiõgbuk a'õbi iam — io'e.

⁹ — Apēn paxi kuka o'jebapuk? Ekawēn pa'arēm oxe — io'e Nicodemos.

¹⁰ — Ēn Israel naxeğebitbit mutaybitbin'ukat—Judeuyũ mutaybitbin'ukat — io'e Jesus. — Ēn pit a'õbuyxi adeayũ xe. Apēnpuye dak wekawēn pa'arēm exe? — io'e. ¹¹ — Icēmãn òn e'em ewebe — io'e Jesus. — Wetaybicap muwēnuwēn òn. Kuy ojojoiat muwēnuwēn òn. Inaka Ēn wekawēn kay ġu — io'e. ¹² — Ipi dağayũ e'eap muwēnuwēn pima, etabut ġu wekawēn kay. Kabi beayũ e'eap muwēn puje, iboap kay dak etabut ġu kuka epe'e — io'e. ¹³ — Warara'acat ġu o'kop kabi kadiwi o'jojoiap muwēn ãm ipi dağacat pe. Òn acã okop — io'e. — Soat wağo òn — io'e. ¹⁴ — Moisés puybujo'iatpu o'subumu'ây ip-takũbi dağ—bronze muğēğēbu. Uk'a'ũmat pe o'subumu'ây kuyje. Iğobu kay ceak'ibiyũ oe'ũ ġu puybu nuy pibun. O'je'ada ip soat. Imēnpuxim itakomaayũ obamupaya korosa be we'ũ ãm. Soat wağo òn — io'e. ¹⁵ — Okay itabucayũ yağuyisum jeku ġasũ—soat ip. Soat em itait jeedop ip Deus xe je'ũ buje dak — io'e Jesus. ¹⁶ — Deus xe wuykukpin cĩcã ajop. Imēnpuye jekpot o'ğudot wuykay. Pũğ ma ipot. Ixe ipot kay wuyetabut pima, soat em ġu wuye'ũ acesop. Ce'ũ'ũayũm ġu acesop. Waram acejetait. Soat em wuyetait acesop Deus xe — io'e. ¹⁷ — “Ipiat osupi'ajoat eywebe ikērēat kuğ eyju oxe buye,” i'e ojuy ġu Deus. Imēnpuye jekpot o'ğukop ipi kay. O'ğudot ipi dağayũ daxijo am ipiatpi'ajojoap kay cuap puxim — io'e. ¹⁸ — Deus ipot pũğ ma. Deus e'em ġu “Ikērēat kuğ eyju oxe,” i jekpot kay itabucayũ be. Deus kuy o'e “Ikērēat kuğ eyju oxe,” i itabut'ũmayũ be bit, jekpot kay itabut'ũm puye. ¹⁹ Deus ipot osodot ipi kay apēn ikērēat Deus xe iap mubapuk am wuywebe, apēn cũğ ma iap mubapuk am tak. Ixe kabiaap puxim. Ijodiayũ bit ikērēat mujurũğrũğ. Kabiok tağ jekuku'ukat puxim ip. Imēnpuye ip ibu'u jetabut am Deus ipot kay — io'e. ²⁰ — Ikērēat mujurũğrũğ'ukayũ ibu'u jĩjã jemutaybinan ajo ikērē Deus xe iam. Imēnpuye Jesus ekawēn a'ĩjojom ġu ip. Ibu'u jĩjã ip warara'acat pe itaybit am ikērēat mujurũğrũğ teyũku iam. Kabiok tağ jekuku'ukat puxim ip — io'e. ²¹ — Idipat mujurũğrũğ'ukayũ bit itabut Deus ipot kay, òn pit Deus ekawēn tağ jekukum iap mubapuk am warara'acat pe. Kabia dağ jekuku'ukat puxim ip — io'e. Imēn Jesus o'jekawēn Nicodemos eju.

²² Ģuyjom Jesus o'ju Judéia eipi kay. Jeweju etaybitbinayũ eju o'ju—doze beayũ eju. Iboceayũ mubatisasan osodop ip. ²³ João Batista dak Enom ka be osunuy. Imubatisasan ip osunuy iboceayũ mutaybit am teyũku João Batista ebekitkiyũ iam. Salim ka xe osunuy tiboğ puye. Adeayũ cucum o'e João kay. Imēn João imubatisasan ip osunuy, ²⁴ daomũnmũnap'a be ġu buk puye. ²⁵ João eju etaybitbinayũ o'jewa'õxixik ip Judeu eju.

— Abu ġu cũğ ma wuyjuyũ mubatisasan teyũku webekitkiyũ iap mubapuk am? — io'e ip jewewebe. — Jesus ġu xe'e? — io'e ip. — João Batista ġu xe'e? — io'e ip jewewebe.

²⁶ Imēnpuye o'jekawēn ip João eju.

— Ocemutaybitbin'ukat — io'e ip. — Ağokatkat iboceayũ mubatisasan ġasũ! Kuy bima ixe oceweju oeku Jordão wĩnãbu bima — io'e ip. — Ixe juk adi eğuwēn ocewebe — io'e ip. — Soat iboceayũ cum cekay acã oceju ixe ebekitkiyũm ġasũ bit i'e am — io'e ip.

²⁷ — Ocokcok cĩcã adeayũ cum Jesus kay buye — io'e João bit. — Deus acã wuymõğmõğ wuya'õbuyxian — io'e. ²⁸ — “Òn pit Cristo ġu—Deus emunaē ġu òn,” i juk adi oce eywebe — io'e João. — “Deus acã omudot tot awap,” i juk adi oce eywebe. Kuy wekawēn

epeya'ijojo — io'e João. ²⁹ — Wuyewebumün puje jewebumünat jetayxi bum — io'e João. — Jewebumünat pure bit jewebumünat xe nuynuy. Ibure icokcok e'em jewebumünat icokcok puye. Jewebumünat pure buxim òn — io'e João. — Òn tak ocokcok cĩcã adeayũ cum Jesus kay ya'òkayayũm — io'e. ³⁰ — Ade jĩjã je'e ip Jesus a'ò kayayũm. Wa'òkayayũ bit ade ġu je'e ip—pũġpũġ ã. Imēnpit ocokcok cĩcã — io'e João.

Imēn João o'jekawēn jewēju etaybitbinayũ eju.

³¹ Kabi kadiwi oajēmiat itaybit cĩcã. Soat podi ma itaybit. Ipi daġat pit ka'ũma. Itaybit ipi daġayũ e'e am. Ipi daġayũ e'e am acã kawēnwēn. Kabi bewiat pit itaybit cĩcã.

³² O'jojoiap muwēnuwēn ixē. O'ya'ijoiap muwēnuwēn tak. Inaka pũġpũġ acã itabut ya'ò kay. ³³ Ixe a'ò kay itabucat pit e'em: — Deus cũġ wuykuġ — i soat pe jebureyũ be.

³⁴ Deus emumudot Deus ekawēn muwēnuwēn. Cebay tacup ġu. Jebiõġbuk muõmõm jekpot pe. Imēnpuye soat em jebay biõġbuk a'õbi jekukum ipot. ³⁵ Deus xe jekpot kukpin cĩcã. Imēnpuye soat ja'õbacaap o'ġũm jekpot pe.

— Okpot pit wa'õbaca jo'i — io'e Deus.

³⁶ Deus ipot kay itabucat yaġuyisum jeku ijodi bima. Ce'ũ buje itait jeenuy Deus xe. Itabut'umat pit Deus xe ġu ma jeenuy itait. Soat em Deus itakoma jĩjã cekay—ja'ò kay kũyjobit'umat kay.

4

¹⁻³ Ibocewi Jesus o'jēm Judéia eipi bewi, Fariseuyũ Jesus awēġ o'yawēġtobuxik puye. Adeayũ juk Fariseuyũ o'ġukũyjojo.

— Ade ġu João Batista eju etaybitbinayũ — io'e Fariseuyũ be. — Jesus eju etaybitbinayũ bit ade jĩjã — io'e ip. — Ade iboceecat mubatisasan Jesus — i napa ma o'e ip.

Imēnpit Jesus ġu iboceecat mubatisasan osunuy idibi be—ceweju etaybitbinayũ acã.

Jesus epit ojuy Galiléia eipi kay jewēju etaybitbinayũ eju.

⁴ — Ğa'a aju Samaria eipi daġ — io'e Jesus.

— Ğa'a — io'e ip.

⁵ Ibocewi oajem ip aġoka be—Sicar ka be. Kuyje Jacó jekat o'ġũm jekpot pe—José be. Sicar ka José katpuk tēġ ma o'sukadop.

⁶ Jesus o'ju idibikũy kay. Iġokũy Jacó juk o'sukũykocat kuy bima. Jesus taopipi o'e cũġcũġãm. Jebodoy am oabik. Oabik idibikũy xe o'sukopibareren puye. Kaxicuġ o'e.

⁷⁻⁸ Jesus eju etaybitbinayũ o'ju aġoka be jexat pum.

Ijēm ip puje, ayacat oajēm ikũy be—Samaria eipi beat. Idibi bu ojuy oajēm.

Ġebuje Jesus o'jekawēn ayacat eju.

— Etibu buk wekõnaptim — io'e Jesus.

⁹ — Ap! — io'e. — Ēn Judeu. Òn pit Samaria eipi beat — io'e ayacat. — Apēnpuye ěn e'em owebe “Etibu buk wekõnaptim,” i? — io'e.

Judeuyũ ibu'u jĩjã osodop Samaria eipi beat ewa'e bewi jekõn ãm. Imēnpuye ayacat o'e ibu'u jewa'e beati ũm Jesus pe.

¹⁰ — Deus tei'ũma iũmũm wuywebe. Etaybit ġu iboam — io'e. — “Etibu buk wekõnaptim,” i oce ewebe. Etaybit ġu dak abu òn iam — io'e. — Etaybit òn ibima, “Etibu buk wekõnaptim,” i kuka ece owebe. Oxewi tiojujuy bima, ekõnaptim kuka otiũm ewebe. Itedi kõn puje, aġuyisum eceku. E'ũ buje dak soat em etait ecesũy Deus xe — io'e Jesus.

¹¹ — Tapu — io'e. — Tibubuap kuġ ġu ěn — io'e. — Ikũyberen cĩcã idibikũy. Pomawi kuka iġodi etibu—wuymutaitcapti? — io'e. ¹² — Ocedobu'ũm ya'õbuyxi osunuy—Jacó'ũm — io'e ayacat. — Soat xe ya'õbuyxi osunuy. Ixe'ũm itekũy o'sukũykocat ocewebeam kuyje. Ixe Jacó'ũm tikõnkõn'uk osunuy itekũy bewiati. Cebekitkiyũ dak tikõnkõn'uk osodop, iõhõyũ dak. Ya'õbuyxi osunuy ixē'ũm Jacó'ũm. Ēn pit ibodi ma'ġu a'õbuyxi? — io'e Jesus pe.

¹³ — Itekũybewiati kõn puje, waram tak ebipuruk ece'e — io'e Jesus. ¹⁴ — Wemudiũmti kõn puje bit, waram ebipuruk ġu ece'e—pũġ em tak ka'ũma — io'e. — Wemudiũmti

bit tiwaru. Idi'a buxim je'e ewebe—tiapep'ūmati buxim. Imēnpuxim je'e wemudiūmti. Tiapap ġu je'e. Wemudiūmti kōn puje, waram eybipuruk ġu epe'e. Itedi kōn puje, eyaġuyisum epeku ijodi. Soat em eyetait epesop Deus xe eye'ū buje dak — Jesus o'e cebe.

¹⁵ — Tapu — io'e. — Itedi buk etiūm owebe! — io'e. — Etiūm waram obipurukap puxim — io'e. — Etiūm puk waram ijoce tibum wajēmap puxim — io'e Jesus pe.

¹⁶ — Ektop cuy eġudot okay — io'e cebe. — Ektop eju juy eceptit — io'e.

¹⁷ — Tā — io'e. — Oktoptep ġu — io'e.

— Icēmān ēn e'em “Oktoptep ġu,” i — io'e. ¹⁸ — Cinco beayū eju juk a'ġu ecewēbumūn—emumukukukyū eju — io'e. — Ġasū ewejuat ektop ġu — io'e. — Imēn ikērē Deus xe — io'e. — Icēmān ēn e'em pit “Oktoptep ġu,” i — io'e.

¹⁹ — Tapu — io'e. — Ġasū bit iba'arēm ġu o'e oxe. Ēn Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat ma — io'e ayacat. ²⁰ — “Cūġ ma wuywebe Deus kay ġebum ma ijoce ma—co'a be—Gerazim'a be,” i juk adi o'e ocedobuyū'ūm'ūm. Eyju bit Judeuyū. “Cūġ ma wuywebe Deus kay ġebum am wara'atka be ġu—Jerusalēm ka be acā,” i eyju e'em — io'e. — Abuyū icēm ġu e'em exe? — io'e Jesus pe.

²¹⁻²² — Tū'ū, eya'ōpicūġcūġ cuy wa'ō kay — io'e Jesus. — Eyju Samaria eipi beayū — io'e. — Eyju e'em Deus pe “Ēn ma ocekkukat,” i. Imēnpit eyetaybit ġu abu ixē iam. Ocejū bit Judeuyū. Ocejū bit ocetaybit abu ixē iam. Deus Judeu o'taē ijodiayū daxijojo'ukan, — io'e. — Ġuyjom ma “ ‘Ēn ocekkukat,’ i juy ace'e wuyebay be Gerazim'a be acā,” i'ūmġu epe'e; “Jerusalēm ka be acā,” i'ūmġu dak. Soat ka daġ “Ēn ocekkukat,” i epe'e'e cebe — io'e. ²³ — Ġaxīn ma Deus pe eykukukan epesop — io'e. — Ixe bikuyap taġ epeku. Ixe ekawēn kay kūyjobin epesop. Imēn eyeku buje, Deus kay ġebum epesop soat em. Eyebay ibikuy imēn ma eyeku am — io'e Jesus. ²⁴ — Deus ijebitbet ġu. Ijo ba'ore eywebe — io'e. — Ixe kay juy ġebum epesop ijojom ġu ma'ġu. Ixe biōġbuk a'ōbi juy epesop ġebum cekay. Cekawēn taġ tak cuy epesop ġebum cekay—kawēn icēmat taġ — io'e Jesus.

²⁵ — Wetaybit Cristo omuyku iam. Wuydaxijo am Deus emunaē omuyku — io'e ayacat. — “Deus emunaē ixē,” i wuyju e'em, “Wuydaxijo ixē,” i dak — io'e. — Yajēm puje soan ocemutaybin ixē — io'e.

²⁶ — Ōn ma Cristo — Jesus o'e ayacat pe. — Ōn ma kawēnwēn eweju — io'e.

²⁷ Iboam e buje, ceweju etaybitbinayū o'jepit Jesus kay jexat kuġ. Yaġuybabi'ūm o'e ip ibapuġ ma Jesus ayacat eju kawēnwēn puye. Imēnpit:

— Ajo-kay ēn ayacat xewi? — i'ūmġu o'e ip Jesus pe.

— Apēnpuye ēn kawēnwēn ayacat eju? — i'ūmġu dak ip o'e cebe.

²⁸ Ġebuje ayacat o'jepit jeka kay. O'ju jeka beacat kay. Timūn'a o'yaiwat idibikūy xe. Jay. Oajēm.

²⁹ — Epesot cuy aġokatkat com — io'e cebe ip—jeka beacayū be. — Idibikūy xe omuy — io'e. — “Ēn cuk adi ikērēat eġujurūġrūġ,” i juk o'e owebe — ayacat o'e. — Ixe xe'e Cristo? — io'e. — Ixe xe'e Deus emunaē? — io'e ayacat.

³⁰ O'ju ip Jesus kay. O'jēm ip aġoka bewi.

³¹ Aġoka bewiayū ajēm awap ceweju etaybitbinayū o'jekawēn Jesus eju.

— Ocemutaybitbin'ukat — io'e ip. — Juku wuyxat — io'e ip. — Ġa'a acekōn! — io'e ip.

³² — Oxat ġu omucokcokcoġ—wara'at acā. Eyetaybit ġu iboam — io'e—Jesus o'e.

³³ — Warara'acat xe'e ixat o'tojot cebe? — io'e ip jeweweju.

³⁴ — Eyju ma eycokcok eyxat kuġ pima. Ōn pit ocokcok omudocat bikuyap taġ weku am — io'e. — Omudocat kapikap o'ġūm owebe. Ocokcok oce wekapikap mu'ūm ām — Jesus o'e cebe ip. ³⁵ — “Ebadipdip kaxi kap puje, wuyku beat'a yaop je'e,” i eyju ma e'em. “Ġaxīn ma yaop,” i ōn pit e'em eywebe. Imēnpuxim eyxe adeayū ibu'u jemutabun am okay. “Ak'i epe'e iteyū kay—ajēmjēmayū kay,” i ōn pit e'em — Jesus o'e. — “Ġaxīn ma ip itabun okay,” i — io'e. ³⁶ — Kadaidaidada'ukat jepikaptei bubum, jeku beat'a bubu'ukat tak. Icokcok e'em ip jeku beat'a kuġ pima. Imēnpuxim omuwēnuwēn'ukat icokcok je'e warara'acat pe itabut puje, warara'acat mutabunbun'ukat tak. Itabucayū soat em itait

jeedop ip webay xe kabi be — Jesus o'e. ³⁷⁻³⁸ — Õn cuk eymuju omuwën ãm adeayũ be. Icēmãñ wuyju e'em “Wara'at taidadam. Wara'at pit yabubum,” i. Imēnpuxim pũğpũğayũ omuwēnuwën. Warara'acayũ itabut'ũmayũ mutabunbun. Adeayũ epeğutabun ġasũ cebe ip omuwën puje. Itabut je'e ip warara'acayũ kuy omuwën puye — Jesus o'e.

³⁹⁻⁴⁰ Ğebuje ağoka bewiyũ oajēm cekay—Jesus kay. Oitabun ip cekay. Ade oitabun Samaria eipi watwat. Itabut ip o'e ayacat o'jewemuwën puye.

— “Ikērēat eğujurũğrũğrũğ,” i juk xeku o'e owebe — i juk ayacat o'e cebe ip. Itabut ip o'e cekay.

— Ocexe juy eğuy — io'e ip Jesus pe.

— Ha'a. Oğuy — io'e.

Xet. Xet. Xepxep xet osunuy iğo ka be. ⁴¹ Warara'acayũ Jesus kay itabut o'e cekawën co buje. Ade jĩjã itabut o'e cekay.

⁴² — Koap ma ekawën oceya'ĩjojo. Imēnpuye ocetabut cĩcã ixex kay — io'e ip ayacat pe. — Ixe ekawën oceya'ĩjojo ġasũ bit. Ixe ipi dağacat taxijojo'ukat wuyxe — io'e ip.

⁴³ Xepxep xet o'kap. Jesus waram o'ju Galilėia eipi kay. Ixe ka Galilėia eipi be o'sukadop—Nazaré ka.

⁴⁴ — Warara'acayũ xe Deus ekawën muwēnuwën'ukat ya'õbuyxi. Jeka beecat xe bit ka'ũma — i juk o'e Jesus.

⁴⁵ Galilėia eipi watwat pit Jesus o'topabijurũğ. Icockok ip o'e. Jesus osunuy ya'õbuyxi cexe i Peta muğēğēm ip osodop Jerusalém ka be. Jerusalém ka be bima Jesus e'eap o'jojojo ip. Ja'õbacaap mōğmōğap o'jojojo ip. Imēnpuye icockok ip o'e Jesus dopabijurũğ puje.

⁴⁶ Jesus o'jepit Caná ka kay—idibi o'timuwexat uva'abidim iat ka kay. Caná ka Galilėia eipi be o'sukadop. Ipi kukat ebekit iğoka be osunuy—Caná ka be. Ixe ipot iwātaxipi jĩjã osunuy. Po'i osunuy ipot Cafarnaum ka be. Oe'ũ pin ipot jewātaxiapi pibun.

⁴⁷ — Jesus oajēm ijoce, adeayũ o'e ipi kukat ebekit pe. Oajēm Judėia eipi bewi — io'e ip cebe.

Ipi kukat ebekit o'ju Jesus kay. Jay. Oajēm.

— Ejot cuy oduk'a be — io'e. — Okpot eğu'ada! — io'e Jesus pe. — Oe'ũ pin okpot — io'e.

⁴⁸ — Deus ja'õbacaap mōğmōğap coco'ũm puje, kuka eyetabut ġu epe'e okay — io'e Jesus — wuywebe i'e ba'oreat mubapukpukap coco'ũm puje dak.

⁴⁹ — Kariwa — io'e. — Ejot cuy okpot e'ũ awap — io'e.

⁵⁰ — Ecepit cuy eduk'a be — io'e Jesus. — Ekpot kuy o'je'ada. Oe'ũ ġu — io'e.

Iwātaxipi topibit ebay itabut o'e Jesus a'õ kay. Aripit. O'jepit jeduk'a kay. Jesus eju ġu o'jepit—jağepũğ ma. ⁵¹ Jeduk'a be kapik'ukayũ ixex o'topabijuk e dağ—jeduk'a be yajēm pima.

— Ekpot oe'ũ ġu — io'e ip. — O'je'ada jĩjã — io'e ip cebay be.

⁵² — Poce kaxi bima o'je'ada? — io'e.

— Wuyase bima o'je'ada kapusu — io'e. — Ipa'iat oi'ũm — io'e ip cebay be.

⁵³ — Wuyase bima ma Jesus o'jekawën oweju — io'e cebay. — “Ekpot kuy o'je'ada,” io'e owebe — io'e.

Imēneju itabut o'e Jesus kay. Tuk'a beecat tak itabut o'e ip cekay—soat ip.

⁵⁴ Imēn Jesus waram wuywebe i'e ba'oreat o'ğubapuk adeayũ etabutpe—Galilėia eipi beecat etabutpe. O'ğubapuk Judėia eipi bewi ijēm puje.

5

¹ Ğuyjom Jesus waram o'ju Jerusalém ka kay. Oajēm. Judeuyũ peta muğēğēm osodop ibo ka be. ² Jerusalém ka be idibi'it'iti o'tinuy. Betesda i tibutet osunuy Judeuyũ a'õm. Ovelha muõmõmap exĩntabi xe o'tinuy ixedi—ağoka ekorara exĩntabi xe. Pũğpõğbi iwātaxiapiat nuyap'a o'yadop idibi'it'iti akokoreren. ³ Ade iwātaxiapiayũ kapopo'i osodop joyũ'abeku. Ita'ũmayũ osodop ip, cexĩğxĩğ pa'oreayũ dak, ijebit e'ũayũ dak. Timukoruyap wiwim ip osodop iwātaxiapiayũ. ⁴ Deus ekawën tojtjot'ukat ajēmjēm'uk

osunuy iğodi be. Idibi mukoruy buje, iwātaxipiayū kopkop'uk ip osodop idibi kay. Koap kopat acā o'je'ada. ⁵ Jesus oajēm iğodi xe.

Ĝebuje Jesus ağokatkat o'jojojo iğodi xe. Ixe ağokatkat ade koato iwātaxipi osunuy. 38 koato iwātaxipi osunuy. ⁶ Ade koato po'i osunuy jewātaxiap kuğ. Jesus itaybit o'e iboam.

— Tapu, e'ada pin tu? i — io'e Jesus cebe.

⁷ — Hm hm — io'e ağokatkat. — We'ada pin oce. Imēnpit ka'ūmğu obure odujukop am idibi kay timukoruy buje — io'e. — Okop pa'ore. Okop pin pima, warara'acat ma kom. Ixe ma o'je'ada — io'e. — Ōn pit ka'ūma — io'e.

⁸ — E'āy — io'e Jesus. — Exexecaptup cuy etupu — io'e. — Xīğxīğ ece — io'e.

⁹ O'je'ada ĝebuje bit ağokatkat. Jexexecaptup o'tupu. Xīğxīğ o'e. Xipat o'e. Judeuyū xe jebodoydoyap kabia osunuy. Sábado osunuy. ¹⁰ Imēnpuye Judeuyū kukayū o'jekawēn ağokatkat eju—ce'ada'ibit eju.

— Jebodoydoy oceju ijop kabia. Cūğcūğ ğu — io'e ip. — Ka'ūmğu wuyekapikap ğasū. Wuymutaybitbinap tağ ğu ěn e'em — io'e ip. — Cūğ ğu ewebe exexecaptup tujowat am ğasū. Kapikpiğ ěn exexecaptup tujowatwan — io'e ip.

¹¹ — “Exexecaptup cuy etupu,” i juk o'e owebe omu'adaat — io'e. — “Xīğxīğ ece,” io'e owebe — io'e ce'ada'ibit.

¹² — Abu o'e ewebe “Exexecaptup cuy etupu,” i; “Xīğxīğ ece,” i dak? — io'e ip. — Apēn ibutet? — io'e ip.

¹³ Imēnpit ce'ada'ibit itaybit ğu o'e jemu'adaat puten. Imu'ada buje, Jesus dao ma o'jēm adeayū parakpewi. Imēnpuye ce'ada'ibit itaybit ğu o'e ibuten.

¹⁴ Jesus ce'ada'ibit o'tobuxik ğuyjom. Deus eju kawēnwēnap'a be o'tobuxik—yabo'gat'a be.

— Kuy ece'ada — io'e. — Ikērēat cuy eğujurūğ ğu waram ewātaxipinap puxim — io'e Jesus imu'ada'ibit pe.

— Hm hm. Ikērēat oğujurūğ ğu — io'e.

¹⁵ Ce'ada'ibit o'jēm. O'ju Judeuyū kukukayū kay.

— Kuy bima wetaybit ğu oğuy abu omu'ada iam — io'e. — Ĝasū bit wetaybit oce ibuten — io'e. — Jesus i ibutet — io'e cebe ip.

¹⁶ Imēnpuye Judeuyū kukukayū Jesus kaykay o'e ip. Yaoka ojuy ip Jesus ağokatkat o'ğū'ada jebodoydoyap kabia be buye.

¹⁷ Imēneju Jesus o'jekawēn cebe ip.

— Webay soat kabia jekapikap kuğ e'em. Imēnpuxim ōn tak wekapikap kuğ e'em — io'e Jesus cebe ip.

¹⁸ Imēnpuye Jesus aoka ojuy ip Judeuyū kukukayū.

— Jesus o'jekapik jebodoydoyap kabia be. Ağokatkat o'ğū'ada — io'e ip. — Imēn cūğ ğu Deus xe — i napa ma ip o'e. — Jesus o'e “Deus webay,” i — io'e ip. — “Deus webay” i'e'em pima, “Deus a'ōbacaap co'i ōn tak wa'ōbaca,” i'e'em tak — io'e ip. — Imēnpuye juy ayaoka — io'e ip.

Imēn o'jekawēn ip jeweweju.

¹⁹ Ĝebuje Jesus o'jekawēn Judeuyū kukukayū eju.

— Icēmān ōn e'em eywebe — io'e. — Deus ipot ōn. Wa'ōbi ğu ōn e'em—webay a'ōbi acā. Webay e'eap cocom ōn. Webay e'eap tağ acā ōn e'em, ixe ipot puye — io'e. ²⁰ — Webay xe okukpin cīcā. Webay a'ōbi iwātaxipiat mu'ada'ada'uk oğuy. Idip cīcā o'e iwātaxipiat mu'adaap. Iboap podi ma idipat ğubapuk webay — io'e Jesus. — Eyetabēğbēğ epe'e iboap cocom—webay e'eap cocom — io'e. ²¹ — Webay ce'ū'ūayū mutaicin. Waram ip itait. Kabi kay ixeyū muyuhum. Ōn tak waram ce'ū'ūayū mutaicin. Obikuy bima waram imutaicin ōn ixe ipot puye — io'e. ²² — Deus ğu e'em ijodiacat pe “Eykērē oxe,” i. Owebe ma webay e'em “Ēn ma ece 'Ikērēat kuğ eyju Deus xe,” i ijodiacat pe — io'e Jesus. ²³ — Imēnpuye adeayū je'e owebe “Ēn Deus ipot,” i. “A'ōbuyxi jījā ěn,” i. “Deus tak ya'ōbuyxi jījā,” i je'e ip. Warara'acayū xe wa'ōbuyxi'ūm pima, webay dak kuka o'e

ya'õbuyxi ġu. Omudocat tak kuka o'e ya'õbuyxi ġu cexe ip — io'e Jesus. ²⁴ — Icēmān òn e'em eywebe — io'e. — Wa'õ kay kūyjobicayū yağuyisum jekukum—omudocat kay itabucayū — io'e. — Soat em Deus xe jeedop ip itait — io'e. — “Ikērēat kuğ eyju oxē,” i'ümġu je'e Deus okay itabucayū be. “Soat em ipiat osupi'ajoat eywebe,” i'ümġu dak je'e cebe ip — io'e Jesus. — “Soat em ipiatpi'ajojoap pe juy epesop,” i'ümġu je'e cebe ip— “Soat em oxē ma juy epesop,” i acā — io'e Jesus. ²⁵ — Icēmān òn e'em eywebe. Deus ipot òn. Ğaxīn ma ojēm eyxewi. Oajēm waram. Wajēm puje, wa'õberen ocewāwā. Ce'ũ'ũayū wa'ĩjojo. Waram ġuto jetait ip wa'õberen wewāwā buje. ²⁶ Warara'acat Deus mutaicin ġu. Ja'õbi ma itabēğ e'em. Wa'õbi ma òn tak wetait — io'e. — Òn tak webay jo'i — io'e. ²⁷ — Soat wağo òn. Webay a'õbi acā òn e'em pūğpūğayū be “Eykērē ġu Deus xe,” i. Ya'õbi acā “Eykērē Deus xe,” i òn e'em warara'acayū be — io'e. ²⁸ — Eyağuybabi'üm ġu juy epesop wekawēn kay. Ğuyjom ma ce'ũ'ũayū wa'ĩjojo — io'e. ²⁹ — Ce'ũ'ũayū xewi jeu ip jedopap pewi. Xipacat mujurũğrũğ'ukayū jeu kabi kay. Soat em Deus xe jeedop ip. Ikērēat mujurũğrũğ'ukayū dak jeu. “Eykērē oxē,” i je'e Deus cebe ip. Ixeyū ġuju ipiat'ajojoap pe — io'e.

³⁰ — Wa'õbi ġu òn kawēnwēn—pūğ em tak ka'ūma. Obikuyap tağ ġu òn jekukum—omudocat bikuyap tağ acā. Kuy owebe Deus e'eap tağ acā òn kawēnwēn. Imēneju cūğ ma owebe “Ikērēat kuğ eyju Deus xe” i'e am pūğpūğayū be; “Xipat eyju Deus xe” i'e am warara'acayū be — io'e. ³¹ — Òn acā omuwēnuwēn pima, “Deus a'õbi òn e'em,” i'e'em pima, “Dapxi ěn,” i kuka juk epe'e. Wa'õ kay eyetabut ġu kuka epe'e — io'e Jesus. ³² — Wara'acat tak omuwēnuwēn. Webay dak omuwēnuwēn. Ixe icēmān e'em. Wetaybit icēmān ixe omuwēnuwēn iam — io'e. ³³ — Eybureyū juk epeğuju João Batista kay — io'e Judeuyū kukukayū be. — Ixe João icēmān omuwēnuwēn oeku. ³⁴ “Xipan cuy epe'e omuwēnuwēn,” i'ümġu òn pit e'em warara'acayū be. “João icēmān omuwēnuwēn oeku,” i òn e'em eywebe, eydaxijo ojuy òn puye — io'e Jesus. ³⁵ — Lamparina kuğ pima wuyetaybit poma aju iam. João Batista lamparina buxim osunuy. João Deus ekawēn muwēnuwēn oeku. Imēnpuye eyetaybit cūğ ma jeku am Deus xe iam. Darem ma eycokcoğ epesop ixe ekawēn com — io'e. ³⁶ — João omuwēnuwēn oeku. Adeayū okay itabut o'e. Webay a'õbi wa'õbacaap mōğmōğ ojeku eyetabutpe. Iboap tobuxik puje adeayū e'em owebe “Ebay juk omudot ocekey,” i. ³⁷ Webay omuwēnuwēn. Omudocat omuwēnuwēn. Eyju bit kūyjobit ġu webay a'õ kay. Webay kay eyetabut ġu dak — io'e Jesus. ³⁸ — Webay juk omudot ijodi. Webay a'õmupubutbun eyju bit, eybu'u jĩjā eyetabut am okay buye — io'e. ³⁹ — Eyju Deus ekawēntup cocom cĩcā. “Deus ekawēn tağ jekukum pima, cebekitkiyūm acesop,” i eyju e'em. “Soat em Deus xe acesop wuyetait,” i dak eyju e'em. Imēnpit Deus ekawēntup tak omuwēnuwēn — io'e. ⁴⁰ — Inaka eybu'u jĩjā eyetabut am okay. Okay eyetabun pima, soat em epesop eyetait Deus xe — io'e. ⁴¹⁻⁴² — Wetaybit apēn eyju jewağuyğuy iam. Wetaybit cĩcā eyju Deus kay ġu jĩjā iam — io'e Jesus.

— Imēnpuye eywebe ibuyxim okukap kudadam ġu òn — io'e Jesus. ⁴³ — Webay a'õbi ojot. Imēnpit eyju eyetabut ġu jĩjā okay. Ja'õbi warara'acat tot puje bit, ixe kay kuka eyetabut epe'e — io'e. ⁴⁴ — Pūğ ma Deusat. Kaūmġu wara'at. Eyju bit Deus pe xipan eymuwēnuwēnap kudadam ġu—wuyjuyū be xipan eymuwēnuwēnap kudadam acā. Imēneju eybu'u jĩjā eyetabut am okay — io'e. ⁴⁵⁻⁴⁶ — Eyju te'e ma e'em “Moisés emudupmubararaktup tağ oceju jekukum,” i. “Imēnpuye oceju cūğ cĩcā Deus xe,” i eyju te'e ma e'em — io'e. — Moisés cuk adi omuwēnuwēn Deus ekawēntup pe. Imēnpuye Moisés a'õ kay eyju kūyjobit pima, wa'õ kay dak kuka juk kūyjobit epe'e. “Teyūku ikērē,” i'ümġu òn pit e'em webay be. Deus acā je'e eywebe “Eykērē oxē, Moisés a'õ kay kūyjobit'üm puye,” i. ⁴⁷ Moisés emudupmubararaktup kay eyetabut ġu. Imēnpuye wa'õ kay dak iba'ore eymutabut am — io'e Jesus Judeuyū kukukayū be.

6

¹ Ibocewi Jesus iodi o'timudek—Galiléia eipi beati. Tiberíades tibutet osunuy.

² Ğebuje adeayū o'ju Jesus kay.

— Jesus juk adi iwātaxipipiyū o'ḡu'ada'ada. Wuywebe i'e ba'oreat o'ḡubapukpuk — io'e ip. — Waram tak paxi iwātaxipiat ḡu'ada? — io'e ip jewewebe.

Imēnpuye o'ju ip tomuju. ³ O'jeu Jesus co'apēn pe. Jeweju etaybitbinayū eju oabik—doze beayū eju. ⁴ Judeuyū epeta wap osodop ip—Páscoa epeta wap.

⁵⁻⁶ Ḡebuḡe Jesus adeayū o'jojojo.

— Teyūku oḡubegbeḡ ixan — io'e jewebe ma. — Filipe du itabut adeayū mubegbeḡ put Jesus pe iap kay? — io'e Jesus jewebe ma.

Imēnpuye:

— Apēn xe'e juy pāo'a aceyabu iteyū xat'am—soat xat'am? — io'e Jesus Filipe be.

⁷ — 6 kaxi be wuyekapikap teim pāo'a bu buje, kuka o'e ḡu adeayū xat'am — io'e Filipe.

⁸ Wara'acat o'jekawēn Jesus eju jeweju etaybin'ibiyū'in. André o'jekawēn ceweju. Simāo Pedro waḡo osunuy André.

⁹ — Ak'i! — io'e André. — Yaypan'isuat otobuxik. Cinco be pāo'a kuḡ. Axima kuḡ tak xepxep — io'e. — Imēnpit apēḡām kuka ajat cexewi? O'e ḡu kuka adeayū xat'am — io'e.

¹⁰ — “Ebabik cuy,” i juy epe'e adeayū be — Jesus o'e jeweju etaybitbinayū be.

O'jekawēn ip adeayū be. Oabikbik ip adeayū kapī'idip ceje, tip'ade o'tiptop puye. Ade jījā ip osodop. Cinco mil aḡokatkayū osodop aoyū parakpe, bekitkiyū parakpe dak.

¹¹ Ḡebuḡe Jesus pāo'a o'yabu. O'jekawēn Deus eju.

— Bay, ēn xipat — io'e cebe. — Ocxat'am eyamudot ocewebe — io'e.

O'yaūm doze beayū be pāo'a. Yaūmūm pima o'yamu'aren cīcā. Ya'ada jījā o'e. Doze beayū pāo'a o'yaūmūm kaxikxik'iaiyū be. Axima dak o'ḡūm doze beayū be. Iūmūm pima o'ḡu'aren cīcā. Doze beayū o'ḡūmḡūm cebe ip—kaxikxik'iaiyū be. Kuy jemu'opinput o'jat ip. Ibegbeḡ ip o'jekōn. ¹² Soat ip ibegbeḡ o'e Jesus ixat o'ḡu'aren cīcā buye.

— Ceaepoyat'a juy epeyabu — io'e Jesus doze beayū be. — Epeyamuxipan — io'e. — Axima epoyat tak cuy epejat. Epeḡuxipan cuy — io'e. — Epejat cuy ierepap puxim — io'e cebe ip.

¹³ Soat cepayat ip o'jat. Paḡeiro'a jo'iat'a be o'ḡuōm ip. O'yamuporan ip cepoyan. Doze be o'yamunopapūn pa'geiro'a jo'iat'a.

¹⁴ Imēn Jesus wuywebe i'e ba'oreat o'ḡubapuk soat etabutpe. Ixat o'ḡu'aren cīcā. Imēnpuye:

— Ite ma Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat! — io'e ip jewewebe o'jojojo'iaiyū. — Ade koato ma ixē ajēmap wiwim ocesop — io'e ip jewewewbe ma.

¹⁵ Jesus dakoy ojuy ip o'e. “En ma juy ocejukan ece” i'e ojuy ip cebe.

— Odakoy ojuy ip jekukukan — io'e. — Ḡasū bit obu'u ixeyū kukukan — io'e Jesus jewebe ma.

Imēneju o'jepit jenomukay ma. Jaḡepūḡ ma o'ju co'a daḡ.

¹⁶ Kabioḡkabiog'i bima ceweju etaybitbinayū o'kop iodi kay—doze beayū. ¹⁷ Iodi mudek ojuy ip.

— Ḡa'a accepit Cafarnaum ka be — io'e ip jewewebe.

Kobe be ip oōm. Kabiok o'e. Jesus oajēm ḡu buk. ¹⁸ Tipodoyboḡ cīcā o'e kabidoboḡ puye. Daum cīcā kobe tipodoy daḡ. ¹⁹ Wūy jījā o'jekoykoy ip. 5 kilometro o'jekoykoy ip. Jesus o'jojojo ip. Xīḡxīḡ oeku idibi adopa daḡ Jesus. Yakōmkēm ḡu tipodoy daḡ. Xīḡxīmīh. Ti'adopa daḡ cūḡcūḡ ma oajēm. Oajēm pin kobe kay. Iparara jījā ip o'e ti'adopa daḡat tobuxik puje—xīḡxīḡat tobuxik puje.

— Ajo xe'e teku ti'adopa daḡat? — io'e ip jewewebe.

²⁰ — Eypararam ḡu juy epesop — io'e. — Wara'at ḡu ōn. Ōn ma — io'e Jesus.

²¹ Iparara ḡu ip o'e doze beayū Jesus ekawēn co buje. Icokcok cīcā ip o'e. Imēnpuye:

— Eōm kobe be — io'e ip cebe.

Kobe dak o'jemūḡ wīnābu. Jejuap ojuy ka be o'jemūḡ. Muḡ.

²² Kuyaje tomukudadaayū Jesus o'tobuxik ḡu.

— Apu Jesus? — io'e ip jewewebe. — Pũğ ma juk kobe ijoce osodop kapusu — io'e ip. — Jesus pit oõm ġu ibo be kobe be — io'e ip. — Ceweju etaybitbinayũ acã juk oõm kobe be. Ixe bit ka'ũma — io'e ip. — Apoma o'ju? — io'e ip jewewebe.

²³ Kawẽnwẽn pima wĩnãbuayũ oajẽm jekobe dağ. Tiberiades ka bewi ip oajẽm. O'jemũğ ip. Muğ. Wuyjuyũ be pão'a o'oap pe o'jemũğ ip. Jebay eju kapusu wuykukukat Jesus o'jekawẽn iap pe o'jemũğ ip.

²⁴ — Jesus pit ijoce ġu omuy — io'e ip—tomukudadaayũ o'e yajẽm'ibiyũ be. — Ceweju etaybitbinayũ dak ijoce ġu omuy — io'e ip. — Ğa'a atimudek eyekobe dağ — io'e ip.

— Ğa'a — io'e ip.

Imẽnpuye ip oõm kobe be—Tiberiades ka bewiayũ ekobe be. Poroğ. Oõm ip soat. Toktek. O'timudek ip wĩnãbu. Cafarnaum ka ebikopap pe ip o'jemũğ Jesus kudadam.

— Ğa'a Jesus ajokudada!

— Ğa'a! — io'e ip.

²⁵ O'tobuxik ip. Wĩnãbu ip o'tobuxik.

— Ocemutaybitbin'ukat — io'e ip. — Puje ajẽm ijoce? — io'e ip. — Ekudadam oceku — io'e ip Jesus pe.

²⁶ Ğebu je Jesus o'jekawẽn ceweju ip.

— Icẽmãn õn e'em eywebe — io'e Jesus cebe ip. — Kapusu pão'a epeyabu oxewi. Eybeğbeğ epesop oxewiat'am. Ğasũ epesot okudadam “Ën xipat cĩcã” i'e am ġu—pão'a o pin puye acã — io'e Jesus cebe ip. ²⁷ — Eyxat kay acã ġu juy epeyeğebu. Eybeğbeğ eyxan ijodi bima acã — io'e. — Wara'at tak opop eyxat eyağuy Luisusunap xat — io'e. — Ixe xat o buje, eyağuyisum epeku ijodi bima. Soat em epesop eyetait Deus xe eye'ũ buje dak — io'e. — Soat wağõ õn. Deus webay. “Obikuyap tağ ãn jekukum soat em,” i juk o'e Deus owebe — io'e. — “Imẽnpuye ãn ma ibiat xat ãmũm'uk eğuy wuyjuyũ be,” i juk o'e owebe — io'e. — Eyju dak Deus bikuyap tağ cuy epekuku soat em ma — io'e.

²⁸ — Apẽn xe'e oceku soat em Deus bikuyap tağ? — io'e ip Jesus pe.

²⁹⁻³¹ — Deus e'em “Wemumudot kay eyetabun cuy epesop,” i — io'e. — Õn ma Deus emumudot — io'e. — Okay eyetabut puje, Deus bikuyap tağ eyju jekukum — io'e Jesus.

— Ocedobuyũ'ũm'ũm pão'a jo'iat'a o'o'uk ip osodop uk'a'ũmat tağ pima — io'e ip Jesus pe. — Imẽn e'em Deus ekawẽntup:

Moisės pão'a mudodot'uk osunuy cekay ip—kabi bewiat'a, i — io'e ip.

— Deus a'õbi Moisės ja'õbacaap mõğmõğ'uk osunuy pão'a jo'iat'a mudodon — io'e ip. — Pãm ãn? A'õbacaap cuy ejomõğ ocetabutpe — io'e ip. — Imõğ puje ocetabut oce'e ekay — io'e ip.

³² — Icẽmãn õn e'em eywebe — io'e Jesus cebe ip. — Ja'õbi ġu Moisės pão'a jo'iat'a mudodot'uk osunuy eydobuyũ'ũm'ũm pe—Deus a'õbi acã. Moisės Deus xewiatxat ġu imudodot'uk osunuy cekay ip. Deus pit jexewiatxat mudodon eywebe—eyağuy Luisusunap xat — io'e Jesus. ³³ — Deus cuk omudot jexewi kuyje pão'a jo'iat'a mudocat co'i — io'e. — Õn kabi kadi wiatxat co'i ojet ijodiat ağuy Luisusun am — io'e. — Okay itabucayũ yağuyisum jeku — io'e. — Õn ijodiat ağuy Luisusun'ukat — io'e.

³⁴ — Kariwa — io'e ip Jesus pe. — Ibiatxat cuy eğũm ocexan. Soat em cuy eğũmğũm ocewebe.

³⁵ — Õn Deus xewiatxat — Jesus o'e. — Õn ma ijodiat ağuy Luisusun — io'e. — Okay eyetabut puje, soat em eycokcoğ epesop ibeğbeğat co'i. Okay eyetabut puje soat em eycokcoğ epesop ibipuruk'ũmat co'i — io'e Jesus. ³⁶ — “Eybu'u eyetabut am okay,” i juk adi ocece eywebe — io'e Jesus. ³⁷ — Webay pũğpũğayũ mutabunbun okay. Imẽnpuye itabut ip okay. “Eyetabun ġu juy epesop okay,” i'ũmğũ õn pit e'em cebe ip—itabun ojuyayũ be—pũğ pe dak ka'ũma — io'e. ³⁸ — Kabi kadiwi juk oajẽm obikuyap tağ weku am ġu. Omudocat bikuyap tağ weku am oajẽm — io'e. ³⁹ — Soat em ağ õn okay itabucayũ kay. Imẽnpuye jetabucap epereperem ġu ip—pũğ tak ka'ũma. Waram ixeyũ oğuyu kabi kay ce'ũ'ũayũ muyuap kabia be. Oğuyu ip omudocat bikuyap tağ — io'e Jesus. ⁴⁰ — Okay

itabucayū oğuyū ce'ū'ūayū xewi, webay soat ce'ū'ūayū muyuap kabia be — io'e. — Soat ip jeedop itait Deus xe soat em—abu òn iam itaybicayū. Imēn webay ibikuy — io'e Jesus.

⁴¹ Imēneju Jesus ekawēn kay ġu ip o'e Judeuyū kukayū. Jewa'ōxikxiğ o'e ip jeweweju. — “Òn Deus xewiat,” i teku e'em — io'e ip. — “Kabi kadiwiat xat co'i òn,” i teku e'em — io'e ip. ⁴² — Jesus ma teku! — io'e ip jewewebe. — José'ūm ipot teku — io'e ip te'e ma. — Wuyetaybit ixim, cebay'ūm tak. Apēntak “Deus xewi ojet,” i teku e'em? Dapxi teku — io'e ip te'e ma.

⁴³ — Wa'ōxikxiğ ġu juy epesop — io'e Jesus. ⁴⁴ — Webay wuyjuyū mutabunbun okay—omudocat — io'e. — Imutabun'ūm pima, kuka itabut ġu ip o'e okay. Okay itabucayū acā oğuyū kabi kay. Webay soat ce'ū'ūayū muyuap kabia be ip oğuyū. Soat em jeedop ip webay xe — io'e. ⁴⁵ — Kuyje Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū o'tupmubarak. Imēn ibararak opop tup pe:

Deus soat wuyjuyū ġutaybin, i.

Imēn e'em iğodup pe — io'e. — Webay ekawēn co buje, itabut ip okay ijodiacat, webay be imutaybin puje dak — io'e. ⁴⁶ — Pūğ ma webay o'jojojo. Warara'acat pit ka'ūma — io'e. — Òn acā webay ojojojo — io'e. ⁴⁷ — Icēmān òn e'em eywebe — io'e—Jesus o'e. — Okay eyetabut pima, soat em epesop eyetait Deus xe eye'ū buje — io'e. ⁴⁸ — Òn ma Deus xewiatxat — io'e. — Ijodiat ağuyuisusun òn — io'e. ⁴⁹ — Wuydobuyū'ūm'ūm mana'a o'o'uk osodop uk'a'ūmat pe bima. Inaka oe'ū'ū ip. ⁵⁰ Kabi bewiat kay eyetabut puje, Deus wi wūy ġu epesop — io'e. ⁵¹ — Òn ma kabi bewiat — io'e. — Kabi bewi ojet ijodiat ağuyuisusun am. Okay itabucayū yağuyisum jeku ijodi bima. Soat em jeedop ip itait Deus xe ce'ū buje. We'ū buje, oēn osuēnūm ijodiat xatēn — io'e.

⁵² Iboap co buje jewa'ōxikxiğ ip o'e Judeuyū kukukayū.

— Apēntak sute jeēn iēnūm wuywebe iēn'o am? — io'e ip jewewebe.

Jesus ekawēn cekawēn pa'arēm osunuy ixeyū xe—Judeuyū kukayū xe. (Oēn'oat okay itabucat iape. Imēnpit itaybit ġu ip osodop iboam.)

⁵³ — Icēmān òn e'em eywebe — io'e Jesus. — Soat wağo òn. Oēn'o'ūm pima Deus ebekitkin ġu epe'e. Odoy kōn'ūm pima dak cebekitkin ġu epe'e — io'e. ⁵⁴ — Oēn'o buje bit, Deus ebekitkin epesop. Odoy kōn puje dak, cebekitkin epesop. Soat em epesop Deus xe eyetait — io'e. — Oēn'oat oğuyū kabi kay webay ce'ū'ūayū muyuap kabia be. Odoy kōnat oğuyū ibo kabia be — io'e. ⁵⁵ — Wuyjuyū mutaicinatēn oēn. Odoy wuyjuyū mutaicinatoy — io'e Jesus. ⁵⁶ — Obiōğbuk omuy oēn'oat pe—odoykōnat pe — io'e. — Obiōğbuk a'ōbacaap kuğ jekukum ip. Òn tak pūğ tağ ma jekukum ceweju ip — io'e Jesus. ⁵⁷ — Webay ja'ōbi ma itabēğ soat em ma. Ixe ma omudot. Òn tak wetabēğ ijodi webay a'ōbi — io'e. — Imēnpuxim òn ma okay itabucayū ağuyuisusun. Yağuyisum jekukum ip wa'ōbi—oēn'oayū — io'e—Jesus o'e. ⁵⁸ — Imēn ma kabi kadi wiatxat — io'e. — Pāo'a jo'iat'a buxim ġu—wuydobuyū'ūm'ūm xat puxim ġu. Wuydobuyū'ūm'ūm pāo'a jo'iat'a o'o'uk ip osodop — io'e. — Oe'ū'ū ip—ya'o'o'ukayū'ūm'ūm ma. Kabi bewiat xat òn. Soat em jeedop ip itait Deus xe oēn'o'ayū — io'e—Jesus o'e.

⁵⁹ Jesus iboam o'e Judeuyū e'aweroroap'a be—Deus eju kawēnwēnap'a be. Iğo'a beacat mutaybinbin osunuy Cafarnaum ka be. Oēn'oat okay itabucat iape. Odoykōnat tak okay itabucat iape. Imēnpit cekawēn pa'arēm osunuy ixeyū xe. ⁶⁰ Imēneju:

— Cekawēn pa'arēm cīcā wuyxe — io'e ip jewewebe cekawēn o'jojojo'iyū. — Cekawēn kay ġu wuyju — io'e ip.

⁶¹ Warara'acayū be jemukūyjo'ūm pima, Jesus itaybit o'e ixeyū ekawēn. Imēnpuye o'jekawēn ceweju ip.

— Wekawēn pa'arēm tu eyxe? — io'e. — Eybu'u du eyetabut am okay wekawēn kay'ūm puye? — io'e Jesus. ⁶² — Soat wağo òn. Wekawēn pa'arēm eyxe bima, eyetabut ġu okay — io'e. — Kabi kay waram omuyuap tobuxik puje dak eyetabut ġu kuka epe'e okay — io'e. — Oka kay wepicap co buje dak kuka eyetabut ġu epe'e okay — io'e Jesus. ⁶³ — Ijodiat ağuyuisusun oēn o'o am ġu — io'e. — Deus biōğbuk acā ijodiat ağuyuisusun

— io'e. — “Oën cuy epesuën'o,” i juk oce eywebe — io'e. — Imēnpit okay eyetabun cuy epesop iam eymutaybin ojuy oğuy — io'e. — Wekawēn kay eyetabut pima, obikuyap tağ epeku—eyağuyisum epeku — io'e Jesus. ⁶⁴ — Imēnpit pūğpūğ ey'in itabut ğu okay — io'e Jesus.

(Jesus kuy itaybit o'e abuyū ibu'u osodop itabut am okay iam. Itaybit o'e abu oīm okay itakomaayū be iam tak. Kuy bima itaybit o'e iboam doze beayū naē buje.)

⁶⁵ — Soat ğu eyetabut okay — io'e. — Webay emumutabunbunyū acā itabut je'e okay. Kuy iboap oğuwēn eywebe — io'e.

⁶⁶ Kuy bima ceweju oekuku'iyayū Jesus kay ip ibu'u o'e, cekawēn kay'ūm puye.

Ĝebuje oibu'un ip Jesus eju jeku am. ⁶⁷ Jesus o'jekawēn doze beayū eju—jewegu etaybitbinayū eju.

— Pām eyju? — io'e. — Eyju dak tu eybu'un oweju? — io'e.

⁶⁸ — Kariwa — io'e Simão Pedro. — Abu-eju kuka oceku? — io'e Jesus pe. — Ĕn acā apēn itabucayū yağuyisum jekukum iap ekawēn muwēnuwēn ocewebe — io'e. — Ĕn acā Deus xe epesop iap ekawēn muwēnuwēn ocewebe — io'e. ⁶⁹ — Ekay acā ocetabut — io'e. — Ocexe ĕn acā Deus emumudot — io'e. — Ocexe ĕn acā xipacat — io'e. — Ĕn acā ikērēat ejukuk ğu — io'e—Simão Pedro o'e.

⁷⁰ — Ōn cuk eynaē — io'e Jesus. — Doze beayū juk otaē — io'e. — Imēnpit pūğ ey'in Satanás a'ōkayan o'e — io'e.

⁷¹ Jesus Judas o'ğuwēn—Simão Iscariotes ipot o'ğuwēn. Ixe Judas doze beayū'in osunuy. Inaka Jesus ūm ojuy o'e cekay itakomaayū be yaoka am.

7

¹ Ibocewi Jesus Galiléia eipi dağ oeku. Judeuyū kukukayū Judéia eipi be osodop ip. Ixeyū Jesus aoka ojuy. Imēnpuye Judéia eipi dağ o'ju ğu Jesus. ² Judeuyū epeta wap osunuy. Cepetaboğ cīcā osunuy. Xijap mōğmōğ'uk ip osodop. Xijap pe dopdom osodop ip iğo epeta bima.

³ Ĝebuje ikitpiyū o'jekawēn Jesus eju.

— Ejēm cuy ijocewi — io'e ip Jesus pe. — Judéia eipi kay juy eju — io'e ip. — A'ōbacaap cuy ejomōğ a'ō kayayū etabutpe ixeyū be “Teku ya'ōbaca jījā” i'e am — io'e ip. ⁴ — Iba'arēm ğu wuyju e'em xipan jewemuwēn pin pima. Eju juy — io'e ip. — Ka'ūma buk ocejojoioiap cuy eğubapuk — io'e ip. — Xipan jewemuwēnat cuy soat pe — io'e ip.

⁵ Jesus kitpityū imēn o'e itabut'ūm cekay buye.

⁶ — Cūğ ğu mabuk oju am peta kay — io'e Jesus. — Cūğ ma bit eyju am. Soat em cūğ ma eyju am. ⁷ Deus kay'ūmayū eykay ğu itakoma ip. Okay bit itakoma jījā ip “Ikērēat mujurūğrūğ eyju,” i ōn e'em cebe ip puye — io'e. ⁸ — Eyju ma peta kay epeju — io'e jekitpiyū be. — Ōn pit oju ğu iğo epeta kay. Cūğ ğu mabuk oju am — io'e Jesus.

⁹ Jesus imēn o'e jekitpitpiyū be. O'jēm ip ikitpitpiyū. Jesus pit Galiléia eipi be osunuy pūğpūğ xet.

¹⁰ Ebapūğ xet kap puje, Jesus o'ju peta kay. Soat eta'ūmpi ma o'ju. Iba'arēm ma o'ju.

¹¹⁻¹³ Ĝebuje Jesus o'jokudada ip Judeuyū kukukayū. Petatam pima o'jokudada ip.

— Apu Jesus? — io'e ip jewewebe.

Adeayū ibidadada ma jekawēnwēn osodop Judeuyū kukukayū be ja'ōdobuxikap puxim. Jesus peam jewa'ōxixiğ ip osodop.

— Xipat cīcā teku — io'e pūğpūğ ixeyū'in.

— Ka'ūma — io'e warara'acayū bit. — Wuymuğuykukuku'ukat teku — io'e ip napa ma. Adeayū imēn ibidadada ma jekawēnwēn ip o'e.

¹⁴ Jesus o'ju Deus eju kawēnwēnap'a kay—yaboğat'a kay. Peta muğēğēm pima o'ju. Iğo'a beecat mutaybitbin osunuy.

¹⁵ Judeuyū kukukayū Jesus ekawēn kay ğu ip o'e.

— Apēnpuye dak sute itaybit? — io'e ip. — Wuymutaybitbin'ukat xe ğu osunuy jemutaybinan. Cūğ ğu cexe wuyjuyū mutaybin am — io'e ip soat pe iğo'a beecat pe.

16 — Wa'ōbi ġu òn adeayū mutaybitbin—omudocat a'ōbi acā — io'e Jesus. 17 — Wa'ōbi du eyxe òn eymutaybitbin? Pām ġuto Deus a'ōbi? — io'e. — Deus bikuyap taġ jeku ojuyat itaybit je'e Deus a'ōbi òn eymutaybitbin iam — io'e cebe ip. 18 — Pūġpūġayū Deus a'ōbi ġu ijodiat mutaybitbin—ja'ōbi acā. Cūġ ġu imutaybitbin ip. “Xipan omuwēnuwēn cuy epe'e,” i'e'em ip ya'įjojo'ibiyū be. Warara'acayū bit Deus a'ōbi ijodiat mutaybitbin—jemudocat a'ōbi. “Xipan Deus muwēnuwēn cuy epe'e,” i'e'em ip. Icēmān e'em ip. Napa ġu ip e'em. 19 Moisés Deus ekawēn cuk adi o'ġuwēnuwēn eydobyū'ūm'ūm pe kuyje. Imēnpit soat eyju kūyjobit ġu iboap ekawēn kay. Abu ey'in iboap ekawēn kay kūyjobit? Ka'ūma ma! Eyju dak waoka ojuy. Apēnpuye? — io'e Jesus.

20 Adeayū Jesus ekawēn o'ya'įjojo Deus eju kawēnwēnap'a beacayū.

— Akpidapi ěn — io'e ip napa ma adeayū Jesus pe. — Ka'ūma ma aoka ojuy — io'e ip Jesus pe.

Itaybit ġu ip osodop adeayū Jesus aoka ojuy iam Jerusalém ka be powatwat.

21 — Jebodoydoyap kabia be wa'ōbacaap ojomōġ pūġ em ma — io'e Jesus. — “Cūġ ġu teku e'em,” i juk adi epe'e iboap co buje. “Sábado be kapikpiġ teku,” i juk adi epe'e — io'e. 22 — “Wuydobyū'ūm'ūm ekawēn taġ aġokatkat'it'it epetaypu'aġobixeedakat,” io'e Moisés kuyje. “Ikap'isuat epetaypu'aġobixeedakat teku Deus ebekit iap mubapuk am,” io'e Moisés kuyje. Jebodoydoyap kabia bima dak eyju ixeedakatkan Moisés ekawēn mupubutbunap puxim — io'e. 23 — Sábado bima eyju ixeedakatkan Moisés ekawēn mupubutbunap puxim. Sábado bima owebe iwātaxipiat mu'ada buje bit, eyetakoma juk adi epe'e okay! “Ĕn jebodoydoy ġu! Kapikpiġ ěn,” i eyju e'em owebe. “Ĕn Moisés ekawēn mupubutbun,” i eyju e'em owebe. “Ikērēat mujurūġrūġ ěn,” i eyju e'em owebe — io'e Jesus. 24 — Dao ġu “Ĕn ikērēat mujurūġrūġ,” i juy epe'e warara'acat pe — io'e. — Tūybe teku ikērēat mujurūġrūġ iān eyju e'em. Cekuku am eyetaybit'ūm pima, “Ĕn ikērēat mujurūġrūġ,” i'ūmġu juy epe'e'e — io'e Jesus.

25 — Ite aoka ojuy ġu du wuyka kukayū? — io'e ip Jerusalém ka watwat jewewebe. 26 — Ak'i juy epe'e — io'e ip. — Ijoce ma omuy — io'e ip. — Soat etabutpe teku kawēnwēn — io'e ip. — Imēnpit ka'ūma ma ibubum — io'e ip. — Wuyka kukayū dak itabut xe'e Jesus Deus emunaē iap kay? — io'e ip jewewebe. 27 — Teku Deus emunaē ġu wuyxe — io'e ip Jerusalém ka watwat'in. — Deus emunaē aġēm puje, abu xe'e itaybit je'e pomawi osodot iam? Ka'ūma ma! Imēnpit wuyetaybit pomawi teku osodot iam — io'e ip.

28 Jesus adeayū mutaybitbin mabuk osunuy Deus eju kawēnwēnap'a be—yaboġat'a be.

— Eyetaybit ġu abu òn iam — io'e Jesus. — Eyetaybit ġu pomawi ojot iam. Wa'ōbi ġu ojot—omudocat a'ōbi acā. Ixe icēmān e'em soat em. Eyetaybit ġu abu ixe iam — io'e. 29 — Ōn pit wetaybit ixem — io'e. — Ojot cexewi. Ixe ma omudot ijoce — io'e Jesus.

30 Imēneju itakomaayū Jesus daomūn ojuy ip. Deus pit jewebe ma o'e: — Jesus daomūn ġu buk ip — i.

Imēnpuye ka'ūma ma o'jat.

31 Tak ġu o'ya'įjojo'iyū bit itabut o'e ip Jesus kay. Ade jįjā itabut o'e.

— “Deus emunaē ja'ōbacaap jomōġ,” i wuyju e'em — io'e ip. — Ite aġokatkat ja'ōbacaap mōġmōġ cīcā. Wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuġ ite ma. Imēneju ite ma Deus emunaē ocexe — io'e ip.

32 Imēnpuye Jesus daomūn ojuy o'e ip Fariseuyū. Adeayū Jesus muwēnuwēn iam o'jekūyjo ip Fariseuyū. Fariseuyū eju paįyū kukukayū Deus eju kawēnwēnap'a wiwi'ukayū o'ġuju Jesus daomūn ām.

33 — Darem ma buk òn eyxe — io'e Jesus adeayū be. — Ģaxīn ma ocepit omudocat kay — io'e. 34 — Okudadam epeku. Odobuxik ġu eyju. Ojuap kay eyju ba'ore — io'e.

35 — Apoma sute je'ju? — io'e Judeuyū kukukayū. — Poce iba'ore kuka wuywebe tobuxik am? — io'e ip. — Je'ju du sute Judeuyū xe jenuy ām Grécia eipi watwat xe jenuy ām? — io'e ip. — Ipōġpōġayū kay du sute je'ju Judeu'ūmayū mutaybit am? — io'e ip. 36 — “Okudadam epeku,” i juk o'e ocewebe — io'e ip. — “Imēnpit eyju odobuxik ġu,” i juk o'e

— io'e ip. — “Ojuap kay eyju ba'ore,” i juk o'e — io'e ip. — Cekawën pa'arëm ocexe — io'e ip Fariseuyũ, paĩyũ kukukayũ dak.

³⁷ Waram Jesus o'jekawën peta muğëğëayũ be. Peta epere buje o'jekawën cebe ip. Ibo kabia yoboğ cĩcã osunuy Judeuyũ xe.

— Wuybipuruk pima, idibi kay jĩjã wuyju — io'e. — Abu yağuyisum ceku pin cĩcã? — io'e Jesus ya'õberen. — Eyetabun cuy epesop okay! — io'e. — Okay eyetabut pima, eyağuyisum epeku — io'e Jesus. ³⁸ — Okay itabucayũ be idibi buxim jeenuy badi — io'e. — Imënpuye yağuyisum ip jeku — io'e. — Imën e'em Deus ekawëntup — io'e—Jesus o'e.

³⁹ Imën e buje Deus biõğbuk o'ğuwën Jesus. Deus biõğbuk õmõm Jesus kay itabucayũ be. Jesus iboam o'e ipi kay Deus biõğbuk ajëm awap. Ixe oajëm ğu buk, Jesus jebay xe jenuy ãm o'jeu ğu buk puye.

⁴⁰ Jesus ekawën co buje pũğ tağ ğu o'jekawën ip adeayũ—wara'at tağtağtağ ma.

— Teku Deus ekawën muwënuwën'ukat—ocemumuwiwiiat ma — io'e pũğpũğ iyũ'in.

⁴¹ — Deus emunaẽ teku — io'e warara'acayũ.

— Ka'ũma — io'e warara'acayũ bit. — Deus emunaẽ ğu teku. Teku Galiléia eipi bewiat! — io'e ip. — Deus emunaẽ Galiléia eipi bewi ğu jajëm — io'e ip.

⁴² — Imën e'em Deus ekawëntup:

Davi naxeğebit Deus emunaẽ, i. Belém ka be je'kap—Judéia eipi be, i. Davi osunuyiat ka be je'kap, i — io'e ip.

— Imën e'em Deus ekawëntup — io'e ip.

⁴³ Pũğ tağ ğu ip o'jekawën adeayũ Jesus muwënuwën. Jewa'õdawunuwun ip osodop.

⁴⁴ Jesus daomũn ojuy ip yawiwi'ukayũ. Imënpit o'taomũn ğu buk ip.

⁴⁵ Jesus kuğ ğu yawiwi'ukayũ o'jepit. Oajëm ip kuy o'ğuju'iyayũ kay—paĩyũ kukukayũ kay, Fariseuyũ kay.

— Apënpuye Jesus epetojot ğu? — io'e ip yawiwi'ukayũ be.

⁴⁶ — Ixe ekawën kawëntip cĩcã ocexe! Abu-buxim ixekawënwën? Ka'ũma buxim ã! — io'e ip.

⁴⁷ — Eyju dak eymuğuykuku du ixekawën? — io'e ip Fariseuyũ. ⁴⁸ — Ya'õbuyxiayũ itabut ğu ip cekay—pũğ tak ka'ũma — io'e ip. — Oceju dak ocetabut ğu cekay—pũğ tak ocetabut ğu ma — io'e ip. ⁴⁹ — Adeayũ bit itaybit ğu Moisés ekawën. Imënpuye Deus e'em cebe ip “Eykërë oxekawën,” i, “Ipiat osupi'ajoat eywebe,” i — io'e ip. — Iteyũ acã itabut cekay—Moisés ekawën itaybit'ũmayũ acã — io'e ip Fariseuyũ yawiwi'ukayũ be.

⁵⁰ Nicodemos pit o'jede Fariseuyũ be—jebureyũ be. Ixe Nicodemos ibimãmãmãayũ ekawën coco'ukat osunuy. Kuy bima o'ju Jesus kay jekawën ãm ceweju.

⁵¹ — Jesus puk atujuajëm ğu wuykay cekawën co am, imuymuy'ukayũ ekawën co am tak — io'e Nicodemos. — Cekawën co'ũm pima, “Ite juy ayaokaat, ikërëat kuğ puye,” i'ũmğũ juy ace'e. Imën Moisés cuk adi wuymutaybitbin — io'e Nicodemos.

⁵² — Galiléia eipi bewiat co'i ën kawënwën. Deus ekawën itaybit'ũmat co'i ën kawënwën — io'e ip Nicodemos wayway. — Ite ağokatkat napa ma e'em “Deus ekawën muwënuwën'ukat õn,” i. Deus ekawëntup cuy etupco! — io'e ip Nicodemos pe. — “Ka'ũmğũ Deus ekawën muwënuwën'ukat Galiléia eipi beat,” i'e'em ibiatup — io'e ip Nicodemos pe.

⁵³ Soat ip o'jepit jeduk'a be.

8

¹ Jesus pit o'ju co'a kay—Oliveira dip'a kay.

² Kabia isum Jesus waram o'jepit Deus eju kawënwën'ap'a be—yaboğat'a be. Adeayũ o'je'awero Jesus ekawën co pin puye. Ixe oabik. Adeayũ mutaybitbin o'e.

³ Ğebuje Fariseuyũ eju Moisés ekawën imutaybitbin'ukayũ ayacat o'tojot Jesus kay. Ayacat itoptep ma'ğũ osunuy. Inaka warara'acat itop kay itabiku osunuy. Warara'acat itop eju o'tobuxik ip Fariseuyũ. O'tojot ip Jesus kay. Adeayũ etabutpe ip o'tojot.

⁴ — Kariwa — io'e ip Jesus pe. — Ite ayacat ocetobuxik wara'acat itop eju. Imên puye ocetojot ekay — io'e ip. ⁵ — Moisés o'e wuydobuyũ'ũm'ũm pe: “Wara'acat itop eju jepopomat cuy epeyabuğbuğ wita'am,” i. Imên Moisés ocemutaybitbin. Pãm ên? Apên ên ece'e? — io'e ip Jesus pe.

⁶ Imên o'e ip Jesus pe. Tũybe cũğ'ũma jede iãn o'e ip. “Cũğ ğu ên e'em,” i'e ojuy ip Jesus pe. “Moisés ekawên tağ ğu ên e'em,” i'e ojuy ip cebe.

Jesus o'je'aetoro. Ipi mukorepkorem o'e jebum. Koreh. Yatoroh ipi mukorepkorem o'e.

⁷ — Apên ên ece'e? — io'e ip waram.

Kirik'ây. O'ây.

— Ey'inat ikêrêat kuğ'ũm pima, ixé juy koam wita'a yamuju cekay ayacat abuğ am — io'e Jesus cebe ip.

⁸ Waram o'je'aetoro. Waram jebum ipi mukorepkorem. Koreh.

⁹ O'jêm ip cekawên co buje. Koap aypapayũ o'jêm òn tak ikêrêat kuğ iam itaybit puye. Warit. Xerewun. Wara'at. Xerewun. Wara'at. Xerewun. Ğuyjom warara'acayũ o'jêm yaypan'isuayũ. Warit. Xerewun. Wara'at. Xerewun. Soat ip o'jêm. Jesus acã o'jepoyat. Ayacat Jesus xe o'e cũğ'i.

¹⁰ Kirik'ây. Jesus o'ây. O'jeak ayacat kay.

— Tũ'ũ — io'e. — Apõma o'ju ip “Èn ma ikêrêat kuğ cĩcã Deus xe,” i'e ojuyayũ? “Ğa'a yaaoka wita'am,” i'e ojuyayũ? — io'e—Jesus o'e.

¹¹ — Kariwa — io'e. — Ka'ũmğũ ip — io'e. — O'jêm ip — io'e. — Weiwat xeyũku.

— “Ikêrêat kuğ cĩcã ên,” i'ũmğũ òn tak e'em ewebe — io'e Jesus. — Eju juy — io'e. — Waram pit eğujurũğ ğu ikêrêat — io'e Jesus.

¹² Waram pima Jesus o'jekawên adeayũ eju.

— Kabia buxim òn — io'e. — Deus ekawên eymutaybitbin òn cũğ ma eyeku am. Okay itabucayũ kabiok tağ jekuku'ukayũ buxim ğu. Ikêrêat mujurũğrũğ'uk ğu ip. Cũğ ma ip jekukum kabia dağ jekuku'ukat puxim. Yağuyisum jekukum ip — io'e.

¹³ — Èn acã xipan jewemuwênuwên — io'e Fariseuyũ. — Cũğ ğu ên kawênwên — io'e ip napa ma.

¹⁴ — Cũğ ma òn kawênwên — io'e Jesus. — Eyetaybit ğu pomawi ojot iam, poma òn cum iam tak — io'e. — Òn pit wetaybit pomawi ojot iam, poma òn cum iam tak — io'e. — Cũğ ma òn kawênwên wetaybit puye — io'e. ¹⁵ — Eyju e'em “Cũğ ma ên kawênwên,” i, eyxe warara'acat e'eap ibapuk'ũm ma'ğũ. Imên ğu òn pit e'em — io'e. ¹⁶ — “Cũğ ğu ên kawênwên,” i òn e'em pima bit, cũğ ma kuka oce. Cũğ ma kuka oce, omudocat tak imên e'em puye. Webay omudot. Pũğ tağ ma oceju e'em — io'e. ¹⁷ — Imên e'em Moisés ekawêntup:

Xepxepayũ pũğ tağ ma kawênwên pima, “Teyũku icêmãn e'em,” i kuka o'e ip ya'įjojo'ibiyũ, i — io'e Jesus.

¹⁸ — Òn ma xipan jewemuwênuwên. Webay dak xipan omuwênuwên—omudocat. Pũğ tağ ma omuwênuwên oceju—òn, webay dak — io'e.

¹⁹ — Poce omuy ebay? — io'e ip Jesus pe.

— Etetaybit ğu abu òn iam, abu webay iam tak — io'e. — Abu òn iam eyetaybit pima, abu webay iam tak kuka eyetaybit epe'e — io'e.

²⁰ Imên Jesus o'e Deus eju kawênwênap'a be—yaboğat'a be. Adeayũ mutaybitbin osunuy. Dinheiro muõmõmap'a xe imutaybitbin osunuy. Cekay itakomaayũ Jesus daomũn ojuy. Imênpit o'taomũn ğu ip taomũnap kabia ğu buk puye.

²¹⁻²⁴ Waram Jesus o'jekawên Judeuyũ kukukayũ eju.

— Ğaxĩn ma ojêm ijocewi — io'e Jesus. — Te'e ma epeku okudadam eydaxijoap ojuy. Epe'ũ Deus pe eywebewi ikêrêat uk'ũm pima. Ojuap kay eyju ba'ore — io'e. — “Epe'ũ Deus pe ikêrêat uk'ũm pima,” i kuy oce eywebe. Òn Deus xewiat iap kay eyetabut'ũm pima, epe'ũ Deus pe eywebewi ikêrêat uk'ũm pima — io'e Jesus.

— “Ojuap kay eyju ba'ore,” i teku e'em — io'e ip Judeuyũ kukayũ. — Jewaoka du sute? — io'e ip jewewebe.

— Eyju ma ipi dağacat. Õn pit kabi bewiat — io'e Jesus. — Eyju ma jewağuyğuy ijodiat ağuy dağ. Õn pit ka'ũma.

²⁵ — Abu ĩn? — io'e ip.

— Iebikam piman ma juk ocevemuwĕn abu õn iam — io'e. ²⁶ — Adeat muwĕn pin mabuk õn eywebe. “Cũğ ġu eyju kawĕnwĕn” i'e pin mabuk oce eywebe. Omudocat ekawĕn muwĕnuwĕn acã õn. Ixe icĕmãn e'em — io'e Jesus.

²⁷ Jesus jemudocat muwĕn puje, jebay o'ğuwĕn. Iboap ekawĕn pit Judeuyũ kukayũ itaybit ġu.

²⁸ — Soat wağo õn — io'e Jesus. — Obamuapay epe'e we'ũ am korosa be. Obamupaya buje, “Icĕmãn xeku kabi bewiat,” i epe'e. “Ja'õbi ġu xeku oeku—jebay a'õbi acã,” i epe'e — io'e. — “Wuyebay e'eap muwĕnuwĕn xeku oeku,” i epe'e — io'e Jesus. ²⁹ — Soat em omudocat bikuyap tağ õn jekukum. Imĕnpuye soat em ağ okay. Ixe opere ġu — io'e Jesus.

³⁰ Imĕneju ade oitabun Jesus kay—ya'ĩjojo'ukayũ'in.

³¹ Jesus waram o'jekawĕn Judeuyũ kukayũ eju. Pũğpũğ ixeyũ'in o'e: — Teku icĕmãn e'em — i.

— Wekawĕn kay kũyjobit pima, oweju etaybitbinayũm epesop — io'e Jesus. ³² — Kawĕn icĕmat muwĕnuwĕn õn eywebe — io'e. — Kawĕn icĕmãn eyetaybit pima cekariwa be imudadaybotbot'ibiyũ buximayũm ġu epesop — io'e cebe ip.

³³ — Abu ocemudadaybotbot'uk osunuy? Ka'ũma ma! — io'e ip. — Abraão naxeğebitbit oceju! — io'e ip. — Apĕnpuye ĩn e'em ocewebe “Cekariwa be imudadaybotbot'ibiyũ buximayũm ġu epesop,” i? — io'e ip.

³⁴ — Icĕmãn õn e'em eywebe — io'e Jesus. — Cekariwa be imudadaybotbot'ibiyũ be iba'ore jekariwa epere am. Imĕnpuxim ikĕrĕat mujurũğrũğ'ukat pe iba'ore ikĕrĕat mujurũğrũğap epere am, Satanás ixe ekariwa buye — io'e. ³⁵ — Cekariwa be imudadaybotbot'ibit ma soat em ġu cekariwa duk'a be dopdom. Kariwa imujĕm pin pima, ġujĕm. Kariwa ipot pit, soat em jebay duk'a be dopdom. Cebay ixe ġujĕm ġu — io'e. ³⁶ — Õn ma Deus ipot. Owebe eydaxijo buje, Satanás ġu eykukukan jeenuy — io'e. — Imĕnpuye ikĕrĕat mujurũğrũğap epere but epesop — io'e. ³⁷ — Icĕmãn eyju Abraão naxeğebitbit — io'e. — Inaka eyju oaoka ojuy wa'õ kay kũyjobit'ũm puye — io'e—Jesus o'e. ³⁸ — Webay be omutaybitbinap muwĕnuwĕn õn eywebe. Satanás ebekitkit eyju. Ixe ekukuap tağ eyju dak jekukum — io'e Jesus.

³⁹⁻⁴⁰ — Ka'ũma! Ocedobu'ũm ekukuap co'i oceju jekukum—Abraão'ũm ekukuap co'i — io'e ip te'e ma.

— Deus kawĕn icĕmat o'ğuwĕn owebe — Jesus o'e. — Iboap ekawĕn acã oğuwĕn eywebe. Inaka eyju ma oaoka ojuy kawĕn icĕmat kay'ũm puye — io'e. — Abraão bit kawĕn icĕmat kay kũyjobit cĩcã osunuy. Abraão naxeğebitbit eyju. Ixe'ũm ekukuap co'i ġu bit eyju jekukum — Jesus o'e. — Apĕnpuye dak? — io'e. ⁴¹ — Satanás ekukuap co'i eyju jekukum — io'e.

— Satanás ekukuap co'i ġu oceju jekukum—Deus ekawĕn tağ ma — io'e ip. — Deus acã ocebay — io'e ip.

⁴² — Deus xewi ojot. Wa'õbi ġu ojot. Ixe ma omudot — io'e Jesus. — Deus eyebay bima, kajuk okukpin eyxe oğuy — io'e. ⁴³ — Wekawĕn kay jekũyjobin pin ġu eyju. Imĕnpuye wekawĕn pa'arĕm eyxe — io'e. ⁴⁴ — Ibiõğbuk kĕrĕayũ kukat ebekitkiyũ eyju—Satanás ebekitkiyu — io'e—Jesus o'e. — Apĕn ixe ikĕrĕat mujurũğrũğ iap co'i eyju dak ikĕrĕat mujurũğrũğ — io'e. — Ixe warara'acat aokaka'uk osunuy ipi mujurũğ isum. Ğasũ dak wuyjuyũ muy'ũ'ũ'uk ixe — io'e. — Kawĕn icĕmat kay kũyjobit'ũm osunuy ixe — io'e. — Iba'ore ixe be kawĕn icĕmat kay kũyjobit am. Icĕm ġu teku e'em. Napa ma e'em. Napa ma e'em pima, je'e pinap tağ e'em cexe. Dapxi teku — io'e. — Icĕm'ũmãn e'em ip ixe ebekitkiyũ. ⁴⁵ Icĕmat õn pit e'em eywebe — io'e. — Inaka eyetabut ġu wekawĕn kay — io'e. ⁴⁶ — Ka'ũma ma icĕmãn e'em owebe “Ikĕrĕat mujurũğrũğ ĩn” i — io'e. — Icĕmãn

wekawên. Apênpuye eyetabut ġu wekawên kay? — io'e. ⁴⁷ — Kÿyjobit ip cekawên kay Deus ebekitkit. Eyju bit Deus ebekitkit ġu. Imênpuye Deus ekawên kay ġu eyju — io'e Jesus Judeuyÿ kukukayÿ be.

⁴⁸ — Icêmân oceju e'em ewebe “Ibiôġbuk kërëat a'ôbi ên e'em” i, “Akpídapi ên,” i dak — io'e ip. — “Cÿġ'ûma ên jekukum Samaria eipi wat puxim,” i oceju e'em ewebe. Icêmân oceju e'em — io'e ip.

⁴⁹ — Icêm ġu eyju e'em — Jesus o'e. — Ibiôġbuk kërëat a'ôbi ġu òn e'em. Webay kuġ òn ibuyxim. Eyju bit obuyxim ġu okuġ — io'e. ⁵⁰ — Òn ma obuyxim okuġap kudadam ġu — io'e. — Webay bit obuyxim okuġ. Ixe obuyxim ġu okukat ġuju ipiat'ajojoap pe — io'e. ⁵¹ — Icêmân òn e'em eywebe — io'e. — Wekawên taġ jekuku'ukat soat em ġu jeedop ce'û'ûayÿ xe — io'e Jesus.

⁵² — Ibiôġbuk kërëayÿ kukat a'ôbi ên kawênwên — i napa ma o'e ip Judeuyÿ kukukayÿ. — Abraão'ûm oe'û. Deus ekawên muwênuwên'ukayÿ'ûm'ûm tak oe'û'û. “Wekawên taġ jekuku'ukat soat em ġu jeedop ce'û'ûayÿ xe,” i ên pit e'em — io'e ip. ⁵³ — Ocedobu'ûm oe'û—Abraão'ûm. Abraão bit toto osunuy ya'ôbuyxiat. Ixe'ûm podi du a'ôbuyxi? — io'e ip. — Deus ekawên muwênuwên'ukayÿ'ûm'ûm tak oe'û'û. Ixeyÿ'ûm'ûm pit toto osodop ya'ôbuyxiayÿ. Ixeyÿ'ûm'ûm podi du a'ôbuyxi? — io'e ip. — Abu dak ên? — io'e ip Jesus pe.

⁵⁴ — Òn ma xipan jewemuwênuwên pima, abu kuka wa'ô kay o'e? Ka'ûma ma! — io'e. — Webay bit xipan omuwênuwên. “Ka'ûmġu okpot co'iat ya'ôbuyxiat,” i e'em ixem. “Ên acã ocekkukat,” i te'e ma eyju e'em webay be — io'e Jesus. ⁵⁵ — Eyju ma eyetaybit ġu abu ixem iam. Òn pit wetaybit ixem. “Wetaybit ġu ixem,” i òn e buje, napa ma kajuk oce. Eybuxim kajuk oce dapxi. Imênpit wetaybit cîcã ixem. Kÿyjobit òn cekawên kay — io'e. ⁵⁶ — Wuydobu'ûm Abraão'ûm itaybit o'e ipi kay tekujajêm wuydaxijojo'ukan iam. Imênpuye icokcok o'e — io'e Jesus.

⁵⁷ — Aypa ġu ên — io'e ip. — Cinquenta koato ġu buk ên — io'e ip. — Abraão ejojojo ġu! — io'e ip. — Icêm ġu ên e'em — io'e ip Jesus pe.

⁵⁸ — Icêmân òn e'em eywebe — io'e Jesus. — Abraão kap awap ma kuy wetabêġ oġuy — io'e.

⁵⁹ Ġebuje wita'a o'yabu ip Jesus kay yamuju am Judeuyÿ kukukayÿ. Yaoka ojuy ip napa ma tÿybe e'em iân. Jesus pit o'jemunêm adeayÿ parakpe. Xerewun. O'jêm Deus eju kawênwênap'a bewi—yaboġat'a bewi. Akiju o'jêm.

9

¹ Ġebuje Jesus ita'ûmat o'jojojo doze beayÿ eju cÿġcÿġ pima. Ikap puje ma ita'ûm osunuy. Dinheiro ojuyjuy'uk osunuy ita'ûm puye.

² — Ocemutaybitbin'ukat — io'e ceweju etaybitbinayÿ. — Apênpuye ite ita'ûm o'kap? Ita'ûm o'kap ite ma ikërëat mujurÿġrÿġ puye du? — io'e ip. — Pâm ġuto cebay ikërëat mujurÿġrÿġ puye du? Pâm ġuto ixi ikërëat mujurÿġrÿġ puye du? — io'e ip.

³ — Ita'ûm ma o'kap ikërëat mujurÿġrÿġ puye ġu, cebay ikërëat mujurÿġrÿġ puye ġu dak, ixi ikërëat mujurÿġrÿġ puye ġu dak — io'e Jesus. — Deus ja'ôbacaap jomôġ wuyetabutpe jabeku. Imênpuye ita'ûm o'kap — io'e. ⁴⁻⁵ — Apên kaxi wuymukabiahham iap puxim òn tak Deus ekawên ijodiat mutaybitbin ijodi bima cÿġ ma ceku am ip. We'û buje kabiok je'e — io'e. — Deus omudot kapik am jewebam ja'ôbacaap mubapukpuk am. Deus peam cuy acejekapik wuyekapik put pima. Ġuyjom iba'ore je'e wuywebe wuyekapik am cebeam.

⁶ O'jexi ipi ju. Xih. A'a'a. Ka'wi o'ġu'a'a jebidim. Wÿnxik. Poroġ. Ka'wi'a'a o'yamuy ita'ûmat eta be imu'ada am. (14) Judeuyÿ ebodoydoyap kabia be o'yamuy ita be imu'ada am.

⁷ — Eju juy idibi'it'iti be—Siloédi be — io'e Jesus. — Ecedopawuy juy idibim — io'e. (Siloé timudot'ibiti iape wuya'ôm).

Xġxġġ. O'ju jewedopawuy.

Jay. Oajēm idibi'it'iti kay. O'jewedopawuywuy. Boroboro'i. Itate o'e. O'jeu. Jecoatcoan o'e.

⁸ Imēnpuye ita'ūm tūibit tuk'a etakobeayū o'jekawēn ip jeweweju, ita'ūm tūibit o'jojojo'iyū dak.

— Ijoce dinheiro ojuyjuy'uk osunuyiat ġu du sute? — io'e ip jewewebe.

⁹ — Ijoce osunuyiat teku — io'e ip pūġpūġpūġ.

— Ka'ūma. Ijoce osunuyiat ġu teku — io'e warara'acayū. — Ixe-buximat acā teku — io'e ip.

— Ōn ma ijoce dinheiro ojuyjuy'uk oġuy — io'e ita'ūm tūibit. ¹⁰ — Apēn etate ġasū? — io'e ip cebe.

¹¹ — Aġokatkat oajēm okay — io'e ita'ūm tūibit. — Ibutet Jesus i — io'e. — Ka'wi o'ġu'a'a. O'yamuy weta be weta mu'ada am. “Eju juy Siloédi be,” i juk o'e owebe — io'e. — “Ecedwedopawuy juy,” i dak — io'e. — Imēnpuye oju. Ocedwedopawuy. Wetate oceu — io'e ita'ūm tūibit. — Wecoan put oce — io'e.

¹² — Poce omuy ixē Jesus? — io'e ip.

— Iye. Wetaybit ġu — io'e.

¹³ Ġebuje Fariseuyū kay tuk'a etakobeayū ita'ūm tūibit o'tujowat.

¹⁴⁻¹⁶ — Apēn ecewetada ġasū? — io'e ip Fariseuyū ita'ūm tūibit pe.

— Ka'wi'a'a o'yamuy weta be — io'e. — Ocedwedopawuy. Wetate ġasū oce — io'e.

— Itadaat o'jekapik jebodoydoyap kabia be—Sábado bima — io'e ip Fariseuyū. — Moisés ekawēn taġ ġu ite jekukum. Deus a'ōbi ġu ite e'em — i napa ma o'e ixeyū Fariseuyū.

— Ikērēat mujurūġrūġ'ukat ġu itadaat! Apēn kuka ikērēat mujurūġrūġ'ukat pe wuywebe i'e ba'oreat mubapuk put? — io'e warara'acayū.

Imēneju pūġ taġ ġu ip Jesus muwēnuwēn o'e Fariseuyū. Wara'at taġtaġtaġ ma kawēnwēn ip o'e.

¹⁷ — Pām ēn? — io'e ip ita'ūm tūibit pe. — Ixe etadaat. Abu ixē exe? — io'e ip.

— Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat xeku — io'e ita'ūm tūibit.

¹⁸ Judeuyū kukuk'ukayū ibu'u ip o'e jetabut am ita'ūm tūibit a'ō kay. — Ita'ūm ġu teku osunuy — io'e ip itabut'ūm puye.

Imēnpuye ita'ūm tūibit ebay o'ġudot ip, ixi dak. O'jekawēn ip ceweju ip yajēm puje.

¹⁹⁻²⁰ — Ekpot tu iġo? — io'e ip cebay be.

— Hm hm. Okpot iġo — io'e cebay.

— Ita'ūm tu o'kap? — io'e ip.

— Hm hm, ita'ūm ġoku o'kap.

— Apēn tak o'jewetada ġasū? — io'e ip cebayū be.

²¹ — Wetaybit ġu bit apēn xe'e o'jewetada iam — cebay o'e. — Wetaybit ġu abu ixē o'ġu'ada iam — io'e. — Iġo eju ma juy epeyekawēn — io'e ip Judeuyū kukukayū be. — Ite ma jewetadaap ġuwēn eywebe. Bekit ġu ġoku — io'e ip.

²² Imēn o'jede ip, Judeuyū kukukayū buxim iparara buye. Judeuyū kukukayū juk o'e jebekitkit pe:

— “Jesus Deus emunaē,” i eyju e'em pima, eymuōmat ġu kuka oce'e Deus eju kawēnwēnap'a be — i.

²³ Imēnpuye iparara o'e ip Judeuyū kukukayū buxim. Imēnpuye ixeyū o'e:

— Bekit ġu ġoku — i. — Je'adaap ġuwēn eywebe — i. — “Apēn ece'ada?,” i juy epe'e cebe — io'e ip.

²⁴ Fariseuyū waram ita'ūm tūibit o'tojocat jewekay.

— Deus etabutpe wuyju nuynuy — io'e ip. — Imēnpuye icēmān ma juy ece — io'e ip Fariseuyū. — Etadaat ikērēat mujurūġrūġ'ukat — io'e ip napa ma. — Ocetaybit iboam — io'e ip.

²⁵ — Wetaybit ġu ikērēat kuġ xe'e ixē iam — io'e ita'ūm tūibit. — Wetaybit wetate ġu ojop iam. Ġasū bit wetate ma oce — io'e.

²⁶ — Apên sute o'e ewebe? — io'e ip. — Apên etada? — i waram o'e ip.

²⁷ — Kuyjuk iboap oġuwēnuwēn eywebe — io'e. — Eyju bit eyetabut ġu wa'ō kay. Apên eyju dak waram wa'ġjo pin eyxe? — io'e ita'ūm tūibit. — Ixe ebekitkiyūm pin paxi eyju dak? — io'e cebe ip.

²⁸ — Ap! Ixe ebekitkiyūm pin ġu oceju! — io'e ip. — Ekawēnkērē jġjā ocexe! — io'e ip.

Oitakomān ip ita'ūm tūibit kay. O'ġukorēm cġcā ip.

— Ēn ma ite ebekit — io'e ip. — Oceju bit Moisés ebekitkit — io'e ip. ²⁹ — Ocetaybit Deus a'ōbi Moisés e'e'uk osunuy iam. Ocetaybit ġu abu a'ōbi sute e'em iam — io'e ip.

³⁰ — “Abu-a'ōbi sute e'em?” i eyju e'em — io'e. — “Deus a'ōbi ite wetada,” i ōn pit e'em — io'e. — Iboap iwaru jġjā oxe — io'e. ³¹ — Wuyetaybit Deus ikērēat mujurūġrūġ'ukat ekawēn a'ġjojom ġu ibuywat am iam. Jebikuyap taġ jekuku'ukat ekawēn a'ġjojom pit ibuywat am. Jebuyxim jekukat ekawēn a'ġjojom Deus. ³² Ka'ūma ma teku ita'ūm o'kap'iat o'sutada iap awēġ o'yawēġtobuxik. Kuyje dak iboap awēġ o'yawēġtobuxik ġu — io'e. — Ġasū bit Jesus wetada — io'e. ³³ — Deus a'ōbi'ūm pima, iba'ore kajuk o'e cebe wetada am. Deus a'ōbi ma ite wetada — io'e ita'ūm tūibit.

³⁴ — Warara'acat podi ma ikērēat kuġ ěn! Eta'ūm ekap ikērēat kuġ cġcā buye! — io'e ip napa ma. — Ēn tu ocemutaybin pin? Ejēm cuy ocexewi! — io'e ip. — Ejēm cuy Deus eju kawēnwēnap'a bewi! — io'e ip. — Waram cuy eōm ġu ijop'a be — io'e ip.

O'ġujēm ip itakoma ita'ūm tūibit kay buye.

³⁵ Ġebuġe Jesus ita'ūm tūibit o'tobuxik. O'tobuxik Fariseuyū be ixe mujēm iap awēġ tobuxik puġe. O'jekawēn ceweju.

— Tapu, ěn pit tu etabut Deus ipot kay? — io'e Jesus.

³⁶ — Abu sute, Kariwa? — io'e ita'ūm tūibit. — Ixe juy eġubapuk omutabut am — io'e.

³⁷ — Ixe jojom ěn ġasū—eweju kawēnwēnat cocom — io'e. — Ōn ma ixe — io'e Jesus.

³⁸ O'jēġ'aecōġcōġ Jesus wap Jesus ya'ōbuyxi cexe buye.

— Kariwa, wetabut oce ekay ġasū bit — io'e.

³⁹ — Pūġpūġ ipi daġayū'in cūġ ma Deus xe wedot puye. Okay itabucayū cūġ ma cexe. Itateayū buxim ip — io'e Jesus. — Warara'acayū bit ikērē cexe. Itabut'ūmayū ikērē cexe — io'e. — “Wetaybitsū mabuk Deus ekawēn. Imēnpit wetaybin pin cġcā,” i'e'em warara'acayū. Ġuyjom ixeyū itabut je'e okay — io'e Jesus. — Warara'acayū bit te'e ma e'em “Wetaybit Deus ekawēn,” i. Itabut ġu je'e ip okay. Ita'ūmayū buxim ip — io'e.

⁴⁰ — Te'e ma du oceju e'em “Ocetaybit Deus ekawēn,” i? — io'e ip Jesus pe, pūġpūġ Fariseuyū'in.

⁴¹ — “Ocetaybitsū ma Deus ekawēn. Imēnpit ocetaybin pin cġcā,” i ey'e buġe, ikērēat kuġ ġu kajuk epe'e Deus xe. Imēnpit te'e ma eyju e'em “Ocetaybit cġcā Deus ekawēn,” i. Imēnpuye ikērēat kuġ eyju cexe — io'e Jesus.

10

¹ Ġebuġe Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ġuwēn adeayū be. Ovelha ekawēn o'ġuwēn cebe ip.

— Icēmān ōn e'em eywebe — io'e. — Ovelha ekorara be iōm pinat, xġntabi be ġu ōmōm pima. “Teku ovelha bu pin,” i wuyju e'em. “Teku ovelha dujupa'um'um'ukat,” i wuyju e'em — io'e Jesus. ² — Ovelha kukuk'ukat pit korara exġntabi be ōmōm — io'e.

³ — Korara exġntabi wiwi'ukat xġntabi muywekweġ ovelha kukat ōm ām. Ovelha jekukat a'ġjojom. Ikkukat jeōhō nomuwāwām ibuten e'em. Jeōhō mujēmjēm akiju korara exġntabi be jekorara bewi — io'e. ⁴ — Imujēm puġe cucum jeōhōyū wap. Ovelha jekukat nomuju cucum jekukat a'ōm itaybit ip puye. ⁵ Wara'acat nomuju bit taobu'u ip cum. Itaybit ġu ip wara'acat a'ōm. Jekukat a'ōm acā itaybit ip. Wara'acat puxim pit jenapōnpōn ip itaybit'ūm ya'ōm puye — io'e Jesus.

⁶ Ovelha ekawēn o'ġuwēn Jesus. Xepxep pe o'jekawēn. Ovelha muwēnuwēn pima, jekay itabucayū dak o'ġuwēn. Imēnpit cekawēn pa'arēm o'e cexe ip—adeayū xe.

⁷ Waram Jesus o'jekawēn cebe ip.

— Icēmān òn e'em eywebe — io'e. — Xĩntabi daḡ ovelha òmòm korara be. Korara be bima abu-be ixeyũ muy'ũ but? Ka'ũma be ma. Imēnpuxim soat em aḡ òn okay itabucayũ kay — io'e Jesus. ⁸ — Ovelha itaybit ḡu dujupa'um'um'ukat a'òm. Imēnpuxim okay itabucayũ itabut ḡu icēm'ũma wuymutaybitbin'ukayũ ekawēn kay. Wajēm awap osodot'iyayũ icēm ḡu wuyjuyũ o'ḡutaybitbin — Jesus o'e. ⁹ — Xĩntabi daḡ ovelha òmòm korara be. Cēm cēm ip jexat kudadam. Korara be bima abu-be ixeyũ muy'ũ but? Ka'ũma be ma! Imēnpuxim wuyjuyũ okay itabun puje soat em aḡ òn ixeyũ kay. Abu-be ixeyũ muy'ũ but? Ka'ũma be ma! — io'e Jesus. ¹⁰ — Tujupa'um'um'ukat ma ajēm jēm ovelha dujupa'um'ũm, ixeyũ aoka am tak. Òn pit ojot ijodiat aḡuymuisun am. Okay itabucayũ yaḡuyisum jekukum. Ojot ixeyũ mucokcok am — io'e. — Okay itabucayũ icokcok cĩcã — io'e. ¹¹ — Okay itabucayũ kuḡ òn xipan ikukat jeòhò kuḡ xipan iap puxim — io'e. — Ovelha kukat puxim òn. Obu'u ḡu we'ũ ãm warara'acat pe okay itabucayũ aokaap puxim — io'e. ¹² — Ovelha kukukat a'òbuywatwat'ukat ikukukat ḡu. Dinheiro bu am acã kapikpiḡ. Ovelha iwat ḡu—ibuywatwat'ukat acã. Ovelha iwatiwan kak ajēm puje. Jenapõnpõn kak puxim iparara buye. Kak ovelha bubum. Ovelha muwatwan soat taḡ. ¹³ — Ibuywatwat'ukat jenapõnpõn dinheiro bum acã kapikpiḡ puye. Ibu'u ovelha kuḡ, cexe ikukpin'ũm puye. ¹⁴⁻¹⁵ Ovelha kukukat puxim òn—xipacat puxim — Jesus o'e. — Wetaybit webay. Webay dak itaybit òn. Imēnpuxim òn tak wetaybit okay itabucayũm. Ixeyũ dak itaybit òn — io'e. — Obu'u ḡu we'ũ ãm okay itabucayũ e'ũap puxim — io'e Jesus. ¹⁶ — Soat ḡu ovelha pũḡ ekorara be. Imēnpuxim soat ka daḡacat itabut je'e okay — io'e Jesus. — Wa'ò kay je'e ip kũyjobit. Pũḡ taḡ ma ip jeku — io'e. — Soat ixeyũ kukan oḡuy — io'e Jesus. ¹⁷ — Oje'ũ okay itabucayũ e'ũap puxim. Waram ḡuto òn pit ocetait we'ũ buje. Imēneju webay xe okukpin cĩcã obu'u'ũm puye we'ũ ãm — io'e. ¹⁸ — Obu'u we'ũ ãm pima, iba'ore kajuk o'e warara'acat pe bit oaoka am. “Ece'ũ” i juk o'e webay owebe. “Waram ḡuto etait ece'e,” i dak. Wukpiwatpi ma oje'ũ, webay ukpiwatpi dak. Wukpiwatpi ma waram ḡuto wetait oce'e, webay ukpiwatpi dak — io'e Jesus.

¹⁹ Imēneju pũḡ taḡ ḡu ip Jesus ekawēn o'ḡuwēn—wara'at taḡtaḡtaḡ ma Judeuyũ kukukayũ.

²⁰ — Ibiòḡbuk kērēat kuḡ teku — io'e ip napa ma ade ixeyũ'in. — Imēnpuye yukpidapi — io'e ip napa ma. — Apēnpuye dak eyju ixē a'ĩjojom? — io'e ip.

²¹ — Ibiòḡbuk kērēat kukat pit imēn cekawēn pa'ore! — io'e warara'acayũ bit. — Apēn kuka ibiòḡbuk kērēat kukat ita'ũmat o'sutada? — io'e ip Jesus pe jededem. — Iba'ore itada am ibiòḡbuk kērēat kukat pe — io'e ip.

²²⁻²⁴ Waram pima Judeuyũ kukukayũ o'ju Jesus kay. Jerusalém ka beayũ peta muḡēḡēm ip osodop Judeuyũ. Peta muḡēḡēm ip osodop apēn kuyjeayũ Deus eju kawēnwēnap'a o'yamudim iap kay ḡebum am. Ihi bima peta mujurũḡrũḡ'uk osodop ip. Jesus Deus eju kawēnwēnap'a etaybu daḡ cũḡcũḡ o'e—Salomão emuamuy'a etaybu daḡ. Oajēm ip Jesus kay Judeuyũ kukukayũ. O'jekawēn ip Jesus eju.

— Ën tu Cristo—Deus emunaē? — io'e ip. — Iba puḡ cuy eḡuwēn ocewebe — io'e ip. — Ade kabia emuwēnap wiwim ocesop — io'e ip. — Iba'arēm acã ãm kawēnwēn ocewebe. Ën Deus emunaē bima, Cristo bima, ibapuḡ cuy eḡuwēn ocewebe — io'e ip.

²⁵ — Kuy juk adi ocevemuwēnuwēn eywebe—ade em ma — io'e Jesus. — Imēnpit eyetabut ḡu wa'ò kay — io'e. — Webay a'òbi wa'òbacaap ojomòḡmòḡ eyetabutpe — io'e. — Teku Deus emunaē iap mubapukpuḡ oḡuy eywebe — io'e. ²⁶ — Imēnpit eyetabut ḡu wa'ò kay, okay eyetabut'ũm puye — io'e. ²⁷ — Okay itabucayũ kũyjobit wa'ò kay ovelha jekukat a'ò kayap puxim — io'e Jesus. — Wetaybit ixeyũ e'eam. Wekawēn taḡ jekukum ip ovelha jekukukat a'òm itaybicap puxim — io'e. ²⁸ — Ixeyũ aḡuymuisusun òn. Warara'acayũ bit ixeyũ ju'uk ḡu obu'i bewi—pũḡ tak ka'ũma. Soat em itait jeedop ip Deus xe je'ũ buje — io'e. ²⁹ — Webay ixeyũ o'ḡutabun okay weòhòyũ buximayũm. Warara'acat podi ma ja'òbacaap kuḡ webay. Abu-be ixeyũ uk put webay bui bewi—weòhòyũ uk put? Ka'ũma be ma! — io'e. ³⁰ — Jewa'òca jojo'i oceju webay eju — io'e Jesus.

³¹ Iboap co buje, waram wita'a o'yabu ip Jesus abuḡ ojuy am Judeuyũ kukukayũ.

³² — Webay a'ōbi juk adi wa'ōbacaap ojomōgmōg eyetabutpe—ade ma — io'e Jesus. — Apēnpuye dak eyju wabuğ ojuy wita'am? — io'e Jesus.

³³ — “Ekērē Deus xe, juk adi a'ōbacaap ejomōgmōg puye,” i'ūmğu oceju e'em ewebe — io'e ip. — “Ekawēnkērē Deus xe,” i acā oceju e'em ewebe — io'e ip. — Ēn ijodiat acā. Imēnpit “Oceju jewa'ōca jojo'i ma webay eju,” i napa ma ēn e'em — io'e ip jetakoma pibun. — Imēneju abuğ ojuy oceju — io'e ip Jesus pe.

³⁴ — Imēn e'em Deus ekawēntup:

Eyju dak Deus a'ōbiayū — io'e Deus kuyje, i.

Deus kuyje o'e “Deus a'ōbiayū eyju” i jekawēn muwēn ām taēhē'ibiyū be — io'e. ³⁵ — Deus ekawēntup napa ġu e'em—pūğ em tak ka'ūma. Icēmān e'em. Wuyetaybit iboam — io'e Jesus Judeuyū kukukayū be. ³⁶ — Ōn ma Deus cuk onaē ijodiat taxijo am. Ōn ma ixē omudot — io'e Jesus. — Apēnpuye eyju napa ma e'em “Ekawēnkērē Deus xe,” i, “Jewa'ōca jojo'i oceju webay eju,” i ōn e'em puye? — io'e Jesus. ³⁷ — Webay a'ōbi'ūm pima, eyetabun ġu juy epesop okay — io'e. ³⁸ — Wekawēn coco am eyetabut'ūm pima, eyetabun cuy epesop wa'ōbacaap mōgmōgap coco am — io'e. — Eyetabun puje “Jesus ya'ōbaca cebay a'ōbacaap co'i,” i epe'e — io'e.

³⁹ Imēneju Jesus daomūn ojuy ma'ğuto ip Judeuyū kukukayū. Jesus pit o'jenapōn jenaomūnap puxim.

⁴⁰ Wara'at ka kay o'ju Jesus. Toktek. Jordāodi waram o'timudek. Jay. Oajēm João Batista be adeayū mubatisasan osunuy iatka kay. Wīnābu osunuy.

⁴¹⁻⁴² Ğebu je ade ibo ka watwat o'tabun Jesus kay—Jordāodi wīnābuayū.

— João Batista ma wuywebe i'e ba'oreat o'ğubapukpuk ġu — io'e ip adeayū jewewebe. — Imēnpit ixē ağokatkat muwēnuwēn'uk osunuy ocewebe. Icēmān João ixē o'ğuwēnuwēn — io'e ip.

Imēnpuye Jesus kay itabut o'e ip adeayū.

11

¹ Lázaro iwātaxipi o'e. Maria kipit iwātaxipi o'e—Betânia ka beat. Imēnpuye iixīyū Lázaro wātaxipiap awēğ o'yawēğmuju Jesus kay. Betânia ka watwat osodop ip—Maria, Marta dak, Lázaro dak.

² Ğuyjom ixē Maria wuykukukat i o'suimude'on tide'oatim. Ixe o'suimupuruk jadam. Imēn o'e jexe Jesus ikukpin cīcā buye.

Yawēğtujowacat oajēm Jesus kay. Jay.

³⁻⁴ — Kariwa — io'e Jesus pe. — Lázaro iwātaxipi jījā — io'e. — Exe ikukpinat iwātaxipi o'e — io'e.

— Kuy wetaybit — io'e Jesus. — Iwātaxipi jījā opop — io'e. — Ce'ū buje dak jeedop ġu ce'ū'ūayū xe. Ğuyjom adeayū je'e “Deus soat podi ma ya'ōbaca; soat podi ma idip,” i — io'e. — “Deus ipot tak ya'ōbaca—soat podi ma ya'ōbaca,” i je'e ip — io'e Jesus.

⁵ Jesus xe Marta ikukpin cīcā osunuy. Maria dak ikukpin cīcā osunuy, Lázaro dak.

⁶ Inaka Jesus xepxep xet osunuy jenuyap ka be iwātaxipiat awēğ tobuxik puje. O'ju ġu buk Lázaro kay. Xet. Xet.

⁷ Ğebu je Jesus o'jekawēn 12 beayū eju—jeweju etaybitbinayū eju.

— Ğa'a bukto aceptit Judéia eipi kay waram — io'e.

⁸ — Ocemutaybitbin'ukat — io'e ip. — Iboceat abuğ ojuy ġaxīn ma wita'am—Judeuyū kukukayū. Waram tak tu iboce eju pin? — io'e ip Jesus pe.

⁹⁻¹⁰ — Hm hm — io'e. — Wekapik put mabuk owebe. Pūğ kabia be doze hora kabiaham wuyju — io'e. — Ixima be cūğcūğat kuka o'at kabiok puye. Kabia dağ cūğcūğat pit kuka o'at ġu kaxi imukabiaham puye. Imēnpuxim Deus bikuyap tağ jekuku'ukat je'ū ġu jekapikap mu'ūm'ūm pima. Ğa'a aju. Oaokam ġu buk ip, we'ūap kabia oajēm ġu buk puye — io'e.

¹¹ Waram Jesus o'jekawēn ceweju ip—doze beayū eju.

— Wuybure, Lázaro opop ixet — io'e—Jesus o'e. — Ōn pit cum ixē muwurūğ ām — io'e.

¹² — Kariwa — io'e ip. — Ixet pima, kuka o'je'ada — io'e ip.

¹³ Jesus itaybit o'e Lázaro'üm oe'ũ iam. Imēnpit — Lázaro ixet — io'e cebe ip. Imenpuye tūybe Lázaro ixet iān o'e ip ¹² beayū. ¹⁴ Imēnpuye Jesus ibapuḡ o'jekawēn cebe ip.

— Lázaro'üm oe'ũ — io'e.
Imēn o'e ixeyū mutaybit am.

¹⁵ — Oju ḡu cekay ce'ũ awap — io'e. — Ḡasū bit wa'ōbacaap oḡubapuk eywebe eymutabun am okay. Wa'ōbacaap kay eyetabut cīcā bima, ocokcok oḡuy. Ḡa'a aju ixē'üm kay ḡasū bit — io'e doze beayū be.

¹⁶ — Ḡa'a wuyju dak aju ceweju. Ḃḡ itakomaayū wuyju dak wuyaoka Jesus aoka buje — io'e Tomé—jebureyū be o'e, xepxem ikap'ibit.

O'ju ip Lázaro'üm com.

¹⁷⁻¹⁸ Jesusyū oajēm Betânia ka xe. Betânia ka Jerusalém ka etako o'sukadop. Ebapūḡ kilometro o'sukadop Jerusalém ka bewi. Lázaro'üm kay yajēm awap oe'ũiap awēḡ o'yawēḡtobuxik Jesus.

— Lázaro'üm o'ḡuōm ip witabikūy be — io'e ip Jesus pe. — Ebadipdip xet omuy ikūy be — io'e.

¹⁹ Lázaro'üm ixītyū mudiu ip o'e—Marta, Maria dak. Ade ibureyū ixeyū muḡuycūḡap mu'üm ojuy ip o'e. ²⁰ Jesus omuyku iap awēḡ Marta o'yawēḡtobuxik.

Ḡebuje Marta o'ju Jesus dopabe. Jesus e daḡ mabuk oeku. Maria bit jeduk'a be osunuy. ²¹ Jay. Oajēm Jesus kay.

— Kariwa — io'e Marta. — Ēn ijoce bima, okipit'üm kajuk oe'ũ ḡu — io'e. ²² — Imēnpit Deus emujoojuyjuy je'ḡüm ewebe. Wetaybit iboam. Deus eju okipit'üm peam ekawēn puje, Deus jekawēn a'ījojo — io'e.

²³ — Ekipit'üm waram jeu ce'ũ'ūayū xewi — io'e Jesus Marta be.

²⁴ — Wetaybit ixē'üm waram jeu iam — io'e Marta. — Waram wuyeu buje, ixē'üm tak jeu—wuyebay soat ce'ũ'ūayū muyuap kabia be — io'e Marta.

²⁵ — Ōn ma ce'ũ'ūayū mutaicit'ukat — io'e Jesus. — Wa'ōbi ce'ũ'ūayū waram ḡuto jetait — io'e. — Okay itabucat e'ũ buje, waram ḡuto jetait. Soat em jeedop ip itait Deus xe — io'e Jesus. ²⁶ — Okay itabucat ce'ũ'ūayū xe ḡu jeenuy—Deus xe acā. Etabut tu iboap kay? — io'e Jesus Marta be.

²⁷ — Hm hm, wetabut, Kariwa — io'e. — Ēn Deus emunaē oxe — io'e. — Deus ipot ěn — io'e. — Ocemumuwiwi ěn. Wetabut iboap kay — io'e Marta.

²⁸ Jesus eju jekawēn epere buje, Marta o'jepit jekibit tomuwā ām. Ya'ōapīn ma Maria o'tomuwā uk'a beacat pe ja'ījojoap puxim.

— Tū'ũ — io'e. — Ejot puk — io'e. — Wuyekariwa omuyku jexem — io'e. — E daḡ omuyku — io'e. — Enomuwāwām — io'e jekibit pe, Maria be. — Ejot puk — io'e.

²⁹ Maria o'ju Jesus dopabe e daḡat topabe. ³⁰ Jesus aḡoka be oexe ḡu mabuk. Wūy mabuk oeku. E daḡ mabuk oeku. Marta be jedopabijukap pe mabuk osunuy. ³¹ Judeuyū o'ju Maria nomuju—Lázaro'üm duk'a beacat—iixīt muḡuycūḡap mu'üm ojuyayū. Ixeyū etabixewi Maria o'jēm jeduk'a bewi. Imēnpuye o'jēm ip ixē nomuju. Tūybe ite witabikūy be cum wa am iān o'e ip. ³² Jay. Maria oajēm Jesus kay. O'jēḡ'aecōḡcōḡ cewap.

— Kariwa — io'e. — Ēn ijoce bima, okipit'üm kajuk oe'ũ ḡu — io'e Maria.

³³ Maria o'tōn. Maria eju yajēm'ibiyū dak wawa osodop ip Lázaro'üm cocom. Jesus iḡuycūḡ cīcā o'e wawaayū jojom. Tadaybotbot cīcā ip cexe o'e wawaayū.

³⁴ — Poce ixē'üm epeḡuōm? — io'e Jesus.

— Kariwa, ejot puk — io'e ip. — Ejojo buk — io'e ip.

³⁵ Jesus o'tōn ḡebuje bit. Ah. Wa. Imēnpuye:

³⁶ — Ak'i cekay — io'e ip Judeuyū. — Lázaro'üm ikukpin cīcā osunuy cexe — io'e ip.

³⁷ — Ita'üm tūibit o'sutadada teku — io'e warara'acayū ixeyū'in. — Iba'ore ḡu du juk o'e cebe Lázaro mu'ada am ce'ũiap puxim? — io'e ip jewewebe.

³⁸ Ğebuje Jesus o'ju witabikūy kay—Lázaro'üm muõmapkūy kay. Iğuycūğ cīcā o'e. O'ju Marta eju, Maria eju, Lázaro'üm cocoayū eju dak. Yaboğat'a o'yanuy wita'a ikūy nomudip'am. Ikūynomudip cem osunuy.

³⁹ — Ikūynomudip'a juy epeyamuwede — io'e Jesus.

— Kariwa, eyamuwedeat ğu juy — io'e Marta. — Iğēm xeku opop. Ebadipdip xet opop witabikūy be — io'e.

⁴⁰ — “Okay etabut pima, Deus ja'õbacaap kuka o'jomõğ etabutpe,” i kuy oce ewebe — Jesus o'e. — Etabun cuy eğuy — io'e.

⁴¹ Ikūynomudip'a o'yamuwede ip ikūy etako bewi. Jesus o'jekawēn Deus eju.

— Bay — io'e. — Soat em ēn wa'įjojom — io'e. — Imēnpuye “Ēn xipat cīcā,” i ōn e'em ewebe — io'e Jesus jebay be. ⁴² — Bay, soat em wekawēn cocom ēn — io'e. — Eweju ōn kawēnwēn ijoceayū be wa'įjo am—ixeyū mutabut am teku Deus emumudot iap kay — io'e Jesus Deus pe, jebay be.

⁴³ Jebay eju jekawēn epere buje, Jesus ya'õberen o'jewāwā Lázaro'üm kay.

— Lázaro, ejēm cuy! — io'e.

⁴⁴ Ce'ū topibit o'jetait waram. O'jēm witabikūy bewi. Soat tağ ijebit tağ imūnmūn mabuk oeku pağōm. Yamūnmūn mabuk oeku.

— Eju'uk cuy pağo cebewi — io'e Jesus.

O'ju'uk ip pağo.

⁴⁵ Imēneju oitabun ip Jesus kay Judeuyū ma—Maria ejuacayū ma—adeayū—Jesus Lázaro'üm o'ğutait iap o'jojjo'iyayū ma. ⁴⁶ Warara'acayū bit o'ju Fariseuyū kay.

— Jesus Lázaro'üm o'ğutait waram — io'e ip Fariseuyū be.

⁴⁷ Ğebuje paīyū kukukayū o'je'awero ip Fariseuyū eju, jewāwēwē'ukayū eju dak. O'jewāwē ip jeweweju.

— Apēn kuka dak ace Jesus pe? — io'e ip jewewebe. — Wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuğ adeayū etabutpe. Imēnpuye ade itabut cekay — io'e ip. ⁴⁸ — Apēn kuka dak ace cebe ja'õbacaap mōğap puxim? — io'e ip jewewebe. — Apēn kuka dak ace adeayū be jetabucap puxim? — io'e ip. — Itabut puje ip Jesus pe jekukukan je'e ip. Jesus pe jekukukan pima, Roma ka kukat jebekitkit kuka o'ğudot wuykay — io'e ip. — Wuyka kuka ip o'sukamu'üm. Deus eju kawēnwēnap'a dak kuka ip o'yamu'üm. Soat ka dağ kuka ip wuymuypōğpōğpōğ. Wuydobuyū'üm'üm ekawēn tağ ğu kuka ajeku — io'e ip jewewebe.

⁴⁹ Caifás o'jekawēn warara'acat eju—jawēwē'ukayū eju. Ixe Caifás paīyū kukukat osunuy ixe koato be.

— Eyetaybit'ümān! — io'e Caifás jewewu jewawēwē'ukayū be. ⁵⁰ — Cūğ ma ixe ağokatkat e'ū ām. Xipat kuka o'e pūğ pe ağokatkat pe je'ū ām soat e'ūap tieğ—wuye'ūap tieğ — io'e—Caifás o'e.

⁵¹ Deus ibikuy osunuy Jesus e'ū ām soat e'ū'ūap puxim. Caifás pit itaybit ğu osunuy imēn Deus ibikuy iam.

— Xipat kuka o'e pūğ pe ağokatkat pe je'ū ām soat e'ūap puxim—wuye'ūap tieğ — i juk o'e itaybit ğu ma'ğu.

Caifás jağuy dağ ğu imēn o'e—Deus ağuy dağ acā. ⁵² Ixe je'ū Judeuyū e'ū'ūap tieğ. Warara'acayū e'ū'ūap tieğ tak je'ū. Je'ū Deus ebekitkiyū be pūğ tağ ma jeku am.

⁵³ Imēneju apēn paxi Jesus aceyaoka iam jekawēnwēn oekuku ip jeweweju Judeuyū kukukayū.

⁵⁴ Imēnpuye Jesus ibapuğ ğu oeku Judeuyū kukukayū etabun Judéia eipi dağ. O'jēm ibocewi. Wara'atka be o'ju—Efraim ka be. Ibo ka uk'a'ūmat xe o'sukadop. Iboka be osunuy doze beayū eju—jewewu etaybitbinayū eju.

⁵⁵ Ade Judeuyū o'ju Jerusalém ka kay. Peta muğēm ip o'ju. Iğo epeta bima apēn Deus wuydobuyū'üm'üm o'tujujēm Egito eipi bewi iap kay ğebūm ip osodop. Soat ka dağwi o'ju ip Jerusalém ka kay. Peta muğē awap o'ju ip jewemuisun am jebabi dağ.

— Jewemuisun puje, xipat acesop Deus xe — io'e ip jewewebe.

⁵⁶⁻⁵⁷ Paīyū kukukayū o'jekawēn peta muğēğēayū eju—Fariseuyū dak.

— Poce Jesus nuyãm eyetaybit pima, epeğuwẽn cuy ocewebe — io'e ip. Iboam o'e ip Jesus daomũn ojuy buye. Imẽnpuye Jesus ajẽmap wiwim cĩcã osodop ip adeayũ.

— Jesus omuyku du peta kay? — io'e ip jewewebe. — Omuyku ğu xe'e? — io'e ip. Deus eju kawẽnwẽnap'a be o'jekawẽn ip jewewebe adeayũ—yaboğat'a be.

12

¹ Jesus waram o'ju Lázaro kay—waram ğuto o'jetait'iat kay. Betânia ka be osunuy Lázaro. O'ju peta muğẽ awap. Seis kabia kuka Páscoa epeta ip o'ğuy'at. Oajẽm doze beayũ eju. ² Marta puybit mōğmōğ o'e Jesus pe i'o am, doze beayũ be dak. Lázaro jekõnkõn o'e Jesusyũ eju.

³ Ğebuje Maria tide'oati o'tibu. Ti'ade o'tibu. Nardo i tibutet osunuy. Tiwekoykeyati ğu o'tinuy—nardodi acã. Tideiboğ cĩcãati o'tinuy. Puy. O'suiabi Jesus i. O'suisup jadam. Tide'okuati o'tinuy. Soat tağ o'e uk'a yabi de'o. De'ooooh. Imẽn o'e Maria ma. ⁴ Judas Iscariotes pit Maria o'ğukorẽm—Simão ipot. Ixe Judas doze beayũ'in osunuy. Ixe Judas Jesus o'ğũm cekay itakomaayũ be ğuyjom Jesus aoka am cebe ip. Ixe bit Maria o'ğukorẽm.

⁵ — Apẽnpuye iğodi o'tideida ğu dinheiro bu am? — io'e—Judas o'e jebureyũ be. — 300 dinheiro isurũğat kuka tidei o'e! — io'e. — Tidei kajuk ağũm ibubut'ũmayũ be — io'e Judas Iscariotes. (Pũğ dinheiro isurũğat pũğ kabia be wuyekapikaptei osodop).

⁶ Judas Iscariotes doze beayũ edinheiro mũn kuğ oeku. Imũn pewi i'uk'uk'uk osunuy jewebe ma.

— Apẽnpuye dak o'tideida ğu? — io'e dinheiro kay pin puye. Itabotaidabotbot ğu osunuy ibubut'ũmat kay.

⁷ — Ğũ cuy Maria jeenuy kaba'ũm — io'e Jesus Judas pe. — Ijudi o'timuxipan we'ũ awap ojebit mude'onaptim — io'e. ⁸ — Soat em eybubut'ĩn iũm put epesop ibubut'ũmayũ be — io'e. — Owebe bit ka'ũma. Darem ma eyxe oğuy — io'e.

⁹ Ğebuje ade Judeuyũ o'ju Jesus kay. Jesus Betânia ka be omuy iap awẽğ o'yawẽğcoco ip. Imẽnpuye ip o'ju Jesus com. O'ju ip Lázaro jom tak—Jesus o'ğutait'iat com—waram o'jetait'iat com.

¹⁰⁻¹¹ Ade Judeuyũ oibu'un paĩyũ kukukayũ a'õ kay kũyjobit am. Jesus a'õ kay acã kũyjobit o'e ip Lázaro'ũm waram o'ğutait puye. Imẽnpuye o'jewawẽ ip paĩyũ kukukayũ.

— Ğa'a Lázaro ayaoka! — io'e ip.

¹²⁻¹⁹ O'jojojo'ibiyũ Jesus e'eap o'ğuwẽnuwẽn warara'acayũ be—Jerusalém ka beayũ be. — Icẽmãn Jesus Lázaro'ũm o'tomuwã witabikũy bewi — io'e'e ip adeayũ be. — Icẽmãn Jesus waram Lázaro'ũm o'ğutait — io'e'e ip. — Jesus ma ja'õbacaap mōğmōğ — io'e'e ip.

Jerusalém ka be õm pasuğ pima Jesus jumento'it'it o'tobuxik. Deus ekawẽn tağ e ojuy—kuyjeatup ekawẽn tağ. Xik. Oabik jumento'it'it akpi jeje. Imẽn e'em Deus ekawẽntup—kuyjeatup:

Jerusalém ka watwat, eyğuycũğcũğ ğu juy epesop, i. Eykukukat omuyku jexem eykay, i. Jumento'it'it akpi jeje omuyku jexem, i.

Imẽn e'em Deus ekawẽntup. Imẽnpuye Jerusalém ka be Jesus oajẽm jumento'it'it akpi jeje Deus ekawẽn tağ.

Ğebuje Jesus kay o'ju Jerusalém ka beayũ. Ade ma ip o'ju, Jesus omuyku iap awẽğ o'yawẽğtobuxik puye. Kuy ip oajẽm Páscoa epeta muğẽ ãm. O'ju ip Jesus dopabijuğ, Jesus wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuğ iap awẽğ o'yawẽğtobuxik puye. Namusudup o'tupupu ip. Jesus kay o'ju ip tup kukuğ. Imẽn Judeuyũ ya'õbuyxiat tobedede'uk ip osodop kuyje.

— Deus xipacat cĩcã! — io'e ip Jesus pe. — Ğn ma omuyku ya'õbi! — io'e ip. — Ğn ma ocekkukat—Israel naxeğebitbit kukukat! Deus cuy xipacat je'ğũm ewebe! — io'e ip Jesus pe.

Jumento'it'it akpi jeje Jesus oajẽm Jerusalém ka be Deus ekawẽntup pe ibararak iap puxim—kuyjeatup puxim. Iboap iba'arẽm osunuy doze beayũ xe Jesus õm puje. Waram kabi be Jesus eu buje bit o'jeğebu ip iğodup peap ekawẽn kay.

— Iğodup peap ekawēn puxim Jesus jumento'it'it akpi jeje oajēm Jerusalém ka be — io'e ip jewewebe. — Ixe juk ocemuju jumento'it'it tobuxik — io'e ip jewewebe.

Fariseuyū bit o'e jewewebe:

— Ak'i juy epe'e! — io'e ip. — Soat ma cekay itabut — io'e ip. — Te'e ma wuyju e'em adeayū be “Ixe kay eyetabun ġu juy epesop,” i — io'e ip jewewebe.

²⁰ Ğebuġe Gregoyū Jesus co pin o'e—Grécia eipi watwat. Adeayū eju kuy oajēm ip Jerusalém ka be peta muġē ām. ²¹ O'ju ip Filipe eju kawēn ām. Ixe Filipe Betsaida ka bewiat osunuy. Galiléia eipi bewiat osunuy. O'ju ip Filipe be.

— Tapu — io'e ip Filipe be. — Jesus co pin oceju — io'e ip.

²² Filipe o'ju André mukūyjo am.

— Gregoyū Jesus co pin — io'e Filipe André be.

Xepxem ip o'ju Jesus mukūyjo am. Oajēm ip cekay.

— Gregoyū ejo pin — io'e ip Jesus pe.

²³ Ğebuġe Jesus o'jekawēn xepxepayū be. Adeayū etabutpe o'jekawēn ceweju ip.

— Soat waġo ōn — io'e Jesus. — Ğaxīn ma oje'ū. Ğuyjom pit waram ġuto ocetai. “Soat podi ma a'ōbuyxi!” i je'e adeayū we'ūap puye, waram ġuto wetaicap puye dak — io'e Jesus. ²⁴ — Kadaida taida buje, ipi be atamōġ — io'e. — Tamōġ puje, tae'ūata jo'i tadop ipi be ma. Pūġta ma tadop ipi be. Kadai aypan puje bit, ta'ade tadop kadai daġ — io'e.

Imēn Jesus o'jekawēn je'ūām, waram jetaicam tak, ġuyjom ade tiwatwat itabut je'e okay iam tak.

²⁵ — “Ocebu'u jījā ipiat'ajom,” i wuyju e'em pima, “Ocebu'u jījā oce'ū ām,” i dak, “Imēnpuye ocekupinap taġ acā oceju,” i dak, ace'ū. “Ocebu'u ġu ipiat'ajom,” i wuyju e'em pima bit, “Ocebu'u ġu oce'ū ām,” i dak, “Deus bikuyap taġ acā oceku,” i dak, wuyaġuyisum aceku ijodi. Soat em Deus xe acesop wuye'ū buje dak — io'e Jesus. ²⁶ — Obikuyap taġ jeku ojuyat kūyjobin cuy wa'ō kay. Obikuyap taġ jekuku'ukat oxe ma jeenuy. Webay dak je'e cebe “Ēn xipat oxe,” i — io'e Jesus.

²⁷ — Waġuybabi'ūm cīcā oce — Jesus o'e jewebe ma. — “Bay, obuywan ece we'ūap puxim,” i du oce webay be? — io'e jewebe ma. — Ka'ūma! Imēn ġu juy oce cebe. We'ū ām ma ojot ijodi — io'e jewebe ma. ²⁸ — Bay — io'e Deus pe. — Edipap cuy eġubapuk soat pe ijodiat pe “Deus idip cīcā” i'e am ip — io'e jebay be.

Deus o'jekawēn kabi kadiwi ġebuġe bit.

— Odipap kuy oġubapuk cebe ip — io'e jekpot pe—Jesus pe. — Ğasū adeayū e'em owebe “Soat podi ma edip,” i. Waram tak oġubapuk warara'acayū be “Soat podi ma edip” i'e am owebe — io'e Deus.

²⁹ Adeayū kacūġcūġ'i osodop iboce. Tūybe o'jexirikxirik iān o'e ip pūġpūġ ixeyū'in. Tūybe Deus ekawēn tojtot'ukat o'jekawēn cebe iān o'e ip warara'acat ixeyū'in.

³⁰ Ğebuġe Jesus o'jekawēn ijoceat eju.

— Ixe o'jekawēn kabi kadiwi omukūyjo am ġu—eymukūyjo am acā — io'e Jesus. ³¹ — Ğaxīn ma Deus je'e soat pe okay itabut'ūmayū be: “Eyju ikērēat kuġ oxe,” i. Ğaxīn ma itabut'ūmayū kukukat a'ōbacaap o'gu'ūm. Abu-kukukan je'e? Ka'ūma ma! — io'e. ³² — Okay itakomaayū omuyu korosa eju oaoka am — io'e. — Omuyu buje adeayū itabut je'e okay — io'e Jesus ijoceat pe.

³³ Jesus iboam o'e imutaybin am ip osubamupaya ip korosa eju we'ū ām iam.

³⁴ — Moisés ekawēntup e'em:

Cristo je'ū ġu—Deus emunaē, i.

Soat em itabēġ e'em, i.

Imēn Moisés ekawēntup e'em — io'e ip ya'ījojo'ibiyū. — Ēn pit e'em “Soat waġo ōn,” i, “Soat waġo subamuyu ip ce'ū ām,” i dak. Deus emunaē du soat waġo? — io'e ip Jesus pe.

³⁵ — Ōn kabiaap puxim — io'e. — Ojot ijodiat mutaybin am Deus ekawēn — io'e. — Darem ma ijodi oġuy eymutaybinbin. Okay eyetabun cuy epesop eyetabun put pima. Eyetabun cuy epesop ipiatpi'ajojoap pe eyjuap puxim. Kabiok taġ jekuku'ukayū itaybit ġu poma oceju iam. Imēnpuxim itabut'ūmayū itaybit ġu ipiatpi'ajojoap kay

oceju iam — Jesus o'e. ³⁶ — Õn eyxe bima, eyetabun cuy epesop okay — io'e. — Eyetabun puje webekitkiyũm epesop. Kabia daḡ jekuku'ukayũ buximayũm epesop. Ikêrêat mujurũḡrũḡ'ũḡ ḡu epesop. Eyaḡuyisum epeku — io'e.

Jesus o'jẽm adeayũ xewi iboam e buje.

³⁷ Soat em ma Jesus wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuk'uk osunuy adeayũ etabun. Inaka ibu'u jĩjã ip osodop jetabut am cekay. ³⁸ Imẽn cuk adi o'tupmubararak Isaías'ũm kuyje—Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat'ũm:

Kariwa, kawẽn icẽmat muwẽnuwẽn ocekkuku adeayũ be, i. Imẽnpit itabut ḡu ip o'e ocekawẽn kay, i. Soat podi ma a'õbaca ên iap iba'arẽm o'e cexe ip, i.

Imẽn ibararak opop tup pe. Itabut ḡu ip o'e Jesus kay apẽn kuyjeayũ Isaías'ũm ekawẽn kay itabut'ũmap puxim.

³⁹ Judeuyũ kukukayũ ibu'u o'e jetabut am Jesus kay, Isaías'ũm emudupmubararaktup e'eap puxim o'jebapuk cebe ip puye. ⁴⁰ Imẽn Isaías'ũm ekawẽn:

Deus iteyũ adeayũ o'yaḡuymubabi'ũm, i. Imẽnpuye itabut ḡu osodop ip, Deus a'õbacaap co ma'ḡu ip, i. Itabut ḡu osodop ip Deus ekawẽn co ma'ḡu ip, i. Ikêrêat mujurũḡrũḡap o'jepere ḡu ip, i. Itabut ḡu osodop ip Deus kay ixẽ be ikêrêat uk am cebewi ip, i.

Imẽn Isaías'ũm ekawẽn. ⁴¹ Isaías'ũm iboam o'e kuyje Jesus soat podi ma idip iam itaybit puye. Imẽnpuye Jesus o'ḡuwẽnuwẽn.

⁴² Ade Judeuyũ kukukayũ oitabun ip Jesus kay. “Jesus kay ocetabut,” i'ũmḡu bit e'em oekuku ip Fariseuyũ buxim jeparara pibun. Jetabucap muwẽnuwẽn ḡu ip oekuku Fariseuyũ be ixeyũ mujẽmap puxim Deus eju kawẽnwẽnap'a bewi. ⁴³ Deus mucokcok pin ḡu ip osodop—ijodiat mucokcok pin acã. Fariseuyũ mucokcok pin ip osodop.

⁴⁴ Ḡebuje Jesus o'jekawẽn adeayũ be.

— Okay itabucayũ omudocat kay dak itabut ip — io'e. ⁴⁵ — “Deus ipot teku” i'e'e'ukat “Deus o'ḡudot ijodi,” i'e'em tak. ⁴⁶ Ijodi juk ojot Deus ekawẽn eymutaybin am. Okay itabucayũ ikêrêat mujurũḡrũḡ ḡu. Yaḡuyisum jeku ip — io'e. — Kabiok taḡ jekuku'ukayũ buxim ḡu ip—kabia daḡ jekuku'ukayũ buxim acã — io'e. ⁴⁷ — Wa'ijo buje, kũyjobit'ũm wa'õ kay bima, “Ikêrêat kuḡ eyju Deus xe” i'ũmḡu õn pit e'em eywebe. Ijodi ojot “Ikêrêat kuḡ eyju Deus xe” i'e am ḡu adeayũ be. Adeayũ daxijo am acã ojot — io'e. ⁴⁸ — “Ikêrêat kuḡ eyju Deus xe,” i õn ḡu e'em okay'ũmayũ be, wa'õ kay'ũmayũ be dak. Warara'acat pit imẽn je'e ixeyũ be webay soat ce'ũ'ũayũ muyuap kabia be — io'e. — Deus acã “Ikêrêat kuḡ eyju oxe,” i je'e ixeyũ be. Imẽn Deus je'e cebe ip wekawẽn taḡ ḡu ip puye — io'e Jesus. ⁴⁹ — Wa'õbi ḡu juk adi ojekukuku — io'e. — Owebe webay e'eap acã juk adi oḡuwẽnuwẽn eywebe. Wara'acat ḡu oḡuwẽnuwẽn eywebe. Iboap acã oḡuwẽnuwẽn — io'e. ⁵⁰ — Deus ekawẽn taḡ eyeku buje, eyaḡuyisum epeku ijodi. Deus xe epesop eye'ũ buje dak. Wetaybit iboam — io'e. — Owebe webay o'e'e iap acã õn e'em — io'e Jesus.

13

¹ Jesus jebekitkiyũ kay jĩjã osunuy soat kabia ipi daḡ pima. Jesus itaybit o'e ḡaxĩn ma oje'ũ iam, ḡaxĩn ma oceu webay kay iam tak. Eykukpin cĩcã oxe iap o'ḡubapuk cĩcã jebekitkit pe je'ũ awap.

Páscoa epeta ajẽm pima, ² Jesus jekõnkõn o'e doze beayũ eju. Judas Iscariotes Jesus ũm ojuy o'e cekay itakomaayũ be. Ixe Judas Simão Iscariotes ipot osunuy. Ibiõḡbuk kêrẽayũ kukukat a'õbi Jesus ũm ojuy yaoka am. ³ Soat em Jesus itaybit osunuy webay soat ja'õbacaap o'jomõḡ owebe iam. Deus xewi ojot iam tak itaybit osunuy. Ḡaxĩn ma ocepit Deus kay iam tak itaybit osunuy.

⁴ Je'ũap muwẽnuwẽn pima, kirik'ãy, o'ãy. Jesus o'ãy mesa xewi. Jeekabek o'ju'uk. Kuruk. Toaya o'jat. Mũn. O'jomũn jekpu daḡ. ⁵ Jeweju etaybitbinayũ i wuy am o'ju. Wa'e co'iat'a be idibi o'timõḡ. O'suiwuy koapat i. O'suisup toayam. Pereh. Wara'acat o'suiwuy. O'suisup. Pereh.

⁶ Oajẽm Simão Pedro kay. Simão ibu'u o'e Jesus pe jeiwuy an.

- Kariwa — io'e Simão. — Ën tu wuiwuy? — io'e.
- ⁷ — Hm hm. Etaybit ġu buk apēnpuye paxi ite wuiwuywuy iam — io'e Jesus Simão be. — Ġuyjom pit etaybit ece'e — io'e.
- ⁸ — Ap! Wuiwuy ġu juy ece—pūġ em tak ka'ūma! — io'e Simão bit. — Eiwuy'ūm pima, obuerm ġu eġuy — io'e Jesus.
- ⁹ — Kariwa — io'e. — Wuiat ġu esuiwuy — io'e. — Wa'a dak eyawuy — io'e. — Oba dak — io'e Simão Pedro Jesus pe.
- ¹⁰ — Oajok'iat iokok ġu—iisu ma! — io'e. — Dao ġu jajok waram. Juiwuy acã — io'e. — Wuyjuyū bewi Deus pe ikērēat'uk puje, iisuat puxim ip. Deus kuy ikērēat o'ju'uk eywebewi. Pūġ pewi bit ka'ūma. Ite ikērēat kuġ mabuk jewebe. Ixe iokokat puxim — io'e.
- ¹¹ Jesus kuy itaybit o'e abu oūm ixeyū'in okay itakomaayū be iam. Imēnpuye:
— Pūġ pit ey'in ikērēat kuġ mabuk jewebe — io'e.
- ¹² Ixeyū i wuy buje, Jesus jeekabek o'ġuōm waram. O'jepit ip mesa kay. Oabik ma'ġuto jeweju etaybitbinayū eju.
— Eyetaybit ġu du apēnpuye òn eyeiwuywuy iam? — io'e Jesus. ¹³ — “Ën ocekkukat,” i eyju e'em owebe, “Ën ocemutaybitbin'ukat,” i dak. Cūġ ma eywebe iboam e'em — io'e. ¹⁴ — Òn eykkukat. Eymutaybitbin'ukat tak òn — Jesus o'e. — Inaka eyeiwuywuy oce warara'acat puywatwat'ukat co'i — io'e. ¹⁵ — Òn eyeiwuywuy, eykkukat ma'ġu òn. Eyju dak obuxim eybu'um ġu juy epesop warara'acat puywatwat am. ¹⁶ Eykkukat warara'acat puywatwan pima, eyju dak eybu'um ġu juy epesop warara'acat puywatwat am. Eymujuat warara'acat puywatwan pima, eyju dak eybu'um ġu juy epesop warara'acat puywatwat am — io'e. ¹⁷ — Òn eykkukat. Inaka juk eyeiwuywuy oce. Jewebuywatwan cuy epesop obuxim. Jewebuywatwan pima, eycokcoġ epesop. ¹⁸ Soat pe ġu eywebe iboap muwēnuwēn òn. Welaybit cīcā wemunaēyū ekukuam. Pūġ ey'in oūm okay itakomaayū be waoka am. Imēn e'em Deus ekawēntup:
Obiwaġodada'ukat ma ikērēm cīcā okuk, i.
Imēn ibararak opop Deus ekawēntup pe. Ġaxīn ma je'bapuk owebe iġodup ekawēn puxim — io'e.
- ¹⁹ — Iboap muwēnuwēn òn eywebe waoka awap — io'e. — Imēġap ebapuk puje ibodi ma eyetabun epesop soat em wa'ō daġ òn e'em iap kay — io'e. ²⁰ — Icēmān òn e'em eywebe — io'e. — Wemumujuyū kay itabucat okay dak itabut. Okay itabucat omudocat kay dak itabut — io'e Jesus doze beayū be.
- ²¹ Iboam buje, Jesus iġuycūġ cīcā o'e.
— Icēmān òn e'em eywebe — io'e jeweju etaybitbinayū be. — Ey'inat oūm okay itakomaayū be — io'e ibapuġ ma.
- ²² O'jeakakak ip jewewekay.
— Abu paxi kuka o'ġūm cekay itakomaayū be? — i'e'em ip jewewebe ma.
- ²³ Doze beayū'inat xik'i osunuy Jesus tēġ ma—Jesus emumukukpinput. ²⁴ Simão Pedro jebum o'jewēġwēġ Jesus tēġat pe.
— “Abu eūm ekay itakomaayū be?” i juy ece cebe — io'e.
- ²⁵ Jesus tēġat wurūġ'i o'ju Jesus kay iboap muwēn ām cebe.
— Kariwa, abu sute? — io'e Jesus pe.
- ²⁶ — Minka'o be pāo'a oyamuakōm — io'e Jesus. — Pūġ pe oyaūm. Ixe ma oūm okay itakomaayū be — io'e.
Kuruko. O'yabu. O'yamuakōm. Wūntok. Yadirem pima, o'yaūm Judas pe—Simão Iscariotes ipot pe.
- ²⁷ Pāo'a bu buje, Judas Jesus kay oibu'un. Satanás a'ōkayan o'e.
— Dao ma juy ece e'e pinap taġ — Jesus o'e Judas pe.
- ²⁸⁻²⁹ Tūybe Judas o'ju Jesus a'ōbi wuyxat pum peta be wuyemumu'om iān o'e ip pūġpūġ mesa watwatyū'in. Tūybe Judas o'ju wuyedinheiro'in iūm ām ibubut'ūmayū be iān o'e ip warara'acayū ixeyū'in. Jesus ekawēn pa'arēm o'e mesa watwat pe.

³⁰ Pão'a o'yabu Judas. Kurukoh. O'jēm ġebuġe bit. Warara'acat xewi o'jēm. Xerewun. Cūh. Kabiok taġ o'jēm.

³¹ Judas cēm puġe, Jesus o'jekawēn onze beayū eju.

— Soat waġo òn — io'e. — Ġaxīn ma oje'ū. Odipap ġasū webay ġubapuk. Soat je'e "Jesus idip cīcā," i. "Deus idip cīcā," i we'ūap puye — io'e. ³² — Owebe "Deus idip cīcā" i'e buġe, Deus tak e'em "Okpot idip cīcā," i. Ġaxīn ma imēn je'e — io'e. ³³ — Bekitkit — io'e. — Ibun ġu oġuy eyxe. Okudadam epeku. "Ojuap kay eyju ba'ore epesop," i kuy oce Judeuyū kukukayū be — io'e. — Imēn eywebe dak òn e'em — io'e. ³⁴ — Wara'an ma òn jeymutaybin ġasū bit — io'e Jesus. — Eykukpin cīcā juk adi epesop oxe. Imēnpuxim cuy eyju dak eykukpin ma epeyewekuk — io'e Jesus. ³⁵ — Eykukpin jewewekuġ pima, "Teyūku Jesus ebekitkiyū," i je'e soat ijodiayū — io'e.

³⁶ — Kariwa — io'e Simão Pedro. — Poma ēn cum? — io'e.

— Ġasū eyju ba'ore ojuap kay — io'e Jesus. — Ġuyjom pit epesot okay — io'e.

³⁷ — Kariwa — io'e ma'ġuto Simão. — Apēnpuye oju ba'ore ejuap kay ġasū? Ekay jījā òn. Obu'u ġu we'ū ām owebe epereap puxim. Warara'acayū "Jesus eju ejeku bima, jaokam oce'e," i'e'em pima dak, jeiwat ġu òn — io'e.

³⁸ — Ebu'u ġu du e'ū ām ewebe opereap puxim? — io'e Jesus. — Icēmān òn e'em ewebe. Ebaṗūġ em "Jesus ejuat ġu òn pit," i napa ma ece'e. Sapokay ede awap imēn ece'e — io'e. — Ġaxīn ma napa ma imēn ece'e — io'e.

14

¹ — Eyaġuykorereren ġu juy epesop — Jesus o'e onze beayū be. — Eyġuycūġcūġ ġu juy epesop — io'e. — Kuy eyetabut Deus kay. Okay dak cuy eyetabun epesop — io'e. ² — Ya'ade opop webay ka be uk'a—ijodiacat dopdop'am — io'e. — Cum òn eydopdopap'a muxipan am. Icēmān òn e'em eywebe. Icēm'ūm pima, iboam kajuk oce ġu eywebe — io'e. ³ — Cum òn. Eydopdopap'a oyamuxipan eyajēmjēmap'am — io'e. — Eydakoy ocepit eydopdopap'a muxipan puġe — io'e. — Onuyapka kay òn jeydujuxe. Onuyapka be epesop soat em — io'e. ⁴ — Eyetaybit poma òn cum iam — io'e Jesus. — Eyetaybit tak apēn iboce epeju iam — io'e.

⁵ — Kariwa — io'e Tomé. — Poma eju? Ocetaybit ġu. Apēn tak ocetaybit oce'e enuyap ka kay oceju am? — io'e Tomé.

⁶ — Okay itabucat mujujum òn webay nuyap ka be — io'e. — Okay itabucat mutaybitbin òn kawēn icēmān—Deus ekawēn. Okay itabucat yaġuyisum jekukum wa'ōbi — io'e. — Abuyū je'ju webay kay? Okay itabucayū acā! Òn ma okay itabucat oġuju webay kay—warara'acat pit ka'ūma — io'e. ⁷ — Eyetaybit abu òn iam pima, eyetaybit kuka juk epesop abu webay iam — io'e. — Ġasū bit kuy eyetaybit webay e'eam, apēn cuk adi ocece iap epejojo buye — io'e Jesus.

⁸ — Kariwa — io'e Filipe. — Ebay juy eġubapuk ocewebe. Wuyebay juy ejojoat ocewebe. O'e kuka ocewebe ixex am — io'e Filipe.

⁹ — Pūġ xet ġu oġuy eyxe — io'e Jesus. — Eyetaybit ġu buk tu abu òn iam, Filipe? — io'e. — Abu òn iam itaybicat itaybit abu webay iam tak — io'e. — Apēnpuye ēn pit e'em "Ebay juy ejojoat ocewebe," i? — io'e. ¹⁰ — Pūġ taġ ma oceju jekukum—òn, webay dak — io'e. — Filipe, eyetabut ġu du iboap kay? — io'e Jesus. — Wekawēn muwēnuwēn'uk ġu oġuy eywebe—webay ekawēn muwēnuwēn acā — io'e. — Pūġ taġ ma kawēnwēn oceju—òn, webay dak. Wa'ōbi ġu òn jekukum—webay a'ōbi acā — io'e. ¹¹ — "Pūġ taġ ma oceju jekukum—òn, webay dak," i òn e'em eywebe. Eyetabun cuy epesop wekawēn kay. Wekawēn kay eyetabut'ūm pima, eyetabun cuy epesop okay wa'ōbacaap coco am — io'e. ¹² — Icēmān òn e'em eywebe. Okay itabucayū wekukuap puxim jeku. Owebe Ja'ōbacaap mōġmōġap podi ma wa'ōbacaap jomōġ ip, webay kay oju buġe — io'e. ¹³ — Eyju e'em owebe "Ebikuyap taġ cuy ece owebe," i bima, eyemuojuyjuy oġūm eywebe—soat oġūm eywebe — io'e. — Imēnpuye "Ka'ūmġu Deus co'iat xipacat," i je'e soat ijodiacat. ¹⁴ Eyju

e'em owebe “Ebikuyap tağ cuy ece owebe,” i bima, soat eyemuojuyjuy oğũm eywebe — io'e Jesus.

¹⁵ — Eyxe okukpin pima, kũyjobin cuy epesop wa'õ kay — io'e. ¹⁶ — Õn kawẽnwẽn webay eju. “Ibuywatwat'ukan cuy eğuju okay itabucayũ kay,” i oce webay be — io'e. — Ixe jebiõğbuk ğudot eykay eybuywatwat'ukan. Soat em ixeye jeenuy eyxe. Icẽmãn eymutaybitbin jeenuy. ¹⁷ Itabut'ũmayũ be iba'ore ixeye ekawẽn kay kũyjobit am. Ixe e'eap iba'arẽm cexe ip. Itaybit ğu ip ixeye e'eam. Eywebe bit ixeye nuynuy. Imẽnpuyeyxe ixeye e'eap ibapuk — io'e. ¹⁸ — Jeypere ğu õn. Ocepit eykay — io'e. — Eyağuyagepũğ ğu epesop — io'e. ¹⁹ — Ğaxĩn ma Deus kay'ũmayũ ojo ğu. Eyju bit waram ojo. Eyağuyisum epeku, waram ğuto wetait puyey — io'e. ²⁰ — Pũğ tağ ma õn jekukum webay eju. Eyju dak pũğ tağ ma jekukum oceweju. Ocejuy dak pũğ tağ ma jekukum eyweju. Eykay eybuywatwat'ukat ajẽm puje, iboap iba'arẽm ğu je'e eyxe — io'e. ²¹ — Wa'õ kay jĩjãayũ xeye okukpin—wa'õ kay kũyjobicayũ xeye. Webay xeye dak ixeyũ ikukpin je'e. Oxe dak ikukpin cĩcã oce'e. Abu õn iam ixeyũ oğutaybin. Itaybit cĩcã je'e ip abu õn iam — io'e Jesus.

²² — Kariwa — io'e Judas — Apẽn tak ẽn iboam ocetaybin itabut'ũmayũ mutaybin'ũm pima? — io'e.

(Iscariotes ğu osunuy ixeye Judas—wara'at Judas acã).

²³ — Wa'õ kay jeedop ip kũyjobin okayayũ — io'e. — Webay xeye ixeyũ ikukpin je'e. Ojot ixeyũ kay webay eju. Soat em ixeyũ xeye ocesop—õn, webay dak — io'e. ²⁴ — Okay'ũmayũ bit kũyjobit ğu wa'õ kay. Wa'õbi ğu õn iboap muwẽnuwẽn eywebe—webay a'õbi acã. Ixe juk omudot ijodi — io'e. ²⁵ — Iboap muwẽnuwẽn õn eywebe eyxe bima. ²⁶ Webay jebiõğbuk ğudot eykay. Obikuyap tağ ğudot. Ixe eybuywatwat'ukat. Ixe xipat cĩcãat. Soan ma eymutaybin jeenuy. Ade ma õn cuk adi eymutaybinbin oğuy. Ixe eybuywatwan jeenuy wekawẽn kay eyağuyba'ũmap puxim — io'e. ²⁷ — Itabut'ũmayũ be eyağuykorerenapmu'ũm pa'ore. Õn pit wağuykorereren ğu. Imẽnpuyeyxe eyağuykorerenap oğũm. Eyağuykorereren ğu juy epesop ojuap kay. Eyğuycũğcũğ ğu juy epesop — io'e. — Eypararam ğu juy epesop — io'e. ²⁸ “Cum õn,” i juk oce eywebe — io'e. — “Waram tak eykay ocepit,” i juk oce. Iboap kuy epeya'ĩjojo. Webay kay õn cum. Wa'õbuyxi. Webay bit obodi ma ya'õbuyxi. Imẽnpuyeycokcoğ cuy epesop cekay ojuap kay. Eyxe okukpin pima, eycokcoğ kuka epesop ojuap kay — io'e. ²⁹ — Oju awap iboap muwẽnuwẽn õn eywebe. “Icẽmãn adi xeku o'e ocewebe,” i epe'e oju buje — io'e. ³⁰ — Ğaxĩn ma Deus kay'ũmayũ kukukat omuyku — io'e. — Imẽneju buk eyweju õn kawẽnwẽn darem. Ixe wa'õbacaap mu'ũm pin. Imẽnpit itaybit ğu — io'e. ³¹ — Ğa'a aju. Apẽn webay o'e owebe iap tağ õn jekukum, oxe ikukpin cĩcã buye. Itabut'ũmayũ oğutaybin webay a'õ dağ õn jekukum iam — io'e.

15

¹ — Õn uvabune buxim — io'e Jesus. — Webay uvadip puxim. ² Okay itabucayũ ibune'ĩcat puxim. Webay bikuyap tağ jekum ibu'u'uyũ ya'ũmatpune buxim. Ya'a'e'ũm pima ibune'ĩcat uk'uğ tip kukat. Imẽnpuxim webay jebikuyap tağ jekum ibu'u'uyũ mujẽmjẽm itabucayũ xewi. Kadaidip iokokatpune xikxiğ ya'ade i'e am. Imẽnpuxim webay itabucayũ mukũyjojom ixeyũ be ikẽrẽat mujurũğap puxim. Ixeyũ mukũyjojom biğ ma jebikuyap tağ jeku am — io'e. ³ — Webay kuy ikẽrẽat o'ju'uk eybewi, wekawẽn kay kũyjobit puyey — io'e. ⁴ — Mũğ'i juy epeku oweju — io'e. — Oweju jekukum pima, õn tak eyweju mũğ'i ojeku. Ibune'ĩcatpune uvabune be'ũm pima, kuka o'yajẽm ğu uva'a. Imẽnpuxim mũğ'i oweju eyeku'ũm pima, webay bikuyap tağ ğu epeku — io'e. ⁵ — Uvabune buxim õn — i waram o'e Jesus. — Eyju ibune'ĩcatpune buxim. Obikuyap tağ jekukum pima, xipan ma epeku Deus xeye. Mũğ'i eyweju õn tak jekukum. Obikuyap tağ jekukum'ũm pima bit, ajo eye'e'eap xipat je'e Deus xeye? Ka'ũma ma! — io'e. ⁶ — Mũğ'i oweju jekum eybu'u bima, apẽn uvadip iwat ya'ũmatpune kukap puxim Deus tak jeykuk—ya'ũmatpune xikap puxim. Wũn. Ibune xik puje ibunekaraw e'em. Ibune e'ũatpune mu'awerorom uvadip kukat. Aweroh. Ibunemupikupiğ daxa be. Wũn. Pik.

Hoğ. ⁷ Mũğ'i juy epeku oweju! Wa'õ dak juy kũyjobin epesop! Oweju eyeku buje, Deus soat epejoojuyiat je'ğũm eywebe — io'e. ⁸ — Deus bikuyap tağ eyju jekukum pima, soat ijodiat je'e webay be: “Ka'ũmğu ejo'iat xipacat,” i — io'e. — Itaybit je'e ip eyju webekitkiyũ iam — io'e. ⁹ — Eyju eykukpin cĩcã oxo webay xe okukpinap co'i. Eycokcoğ cuy epesop Jesus xe ocekukpin iap kay ģebum. ¹⁰ Webay a'õ kay õn kũyjobit. Imēnpuye ocokcok soat em webay xe okukpin iap kay ģebum. Imēnpuxim wa'õ kay kũyjobit pima, eycokcoğ epesop Jesus xe ocekukpin iap kay ģebum — io'e.

¹¹ — Iboap oğuwēn eywebe eymucokcok am. Wa'õcokcok cĩcã. Obu'u eywebe eycokcoksũ am. Obikuy eywebe eycokcok cĩcã am wa'õcokcokap puxim — io'e. ¹² — “Oxe xipan eykukap puxim cuy xipan epeyewekuk,” i õn e'em eywebe — io'e. ¹³ — Wuybureyũ e'ũap puxim wuye'ũ am wuybu'u'ũm pima, soat ijodiat je'e “Ak'i juy epe'e! Teyũxeku ibureyũ ikukpin cĩcã,” i. “Warara'acat podi ma ikukpin cexe ip,” i je'e ip — io'e. ¹⁴ — Wa'õ kay kũyjobit pima, obureyũm epesop — io'e. ¹⁵ — “Eyju oweju kapik'ukayũ ã,” i'ũmğu õn e'em ģasũ eywebe. Kapik'ukayũ itaybit ģu jekariwa e'eam. Webay owebe ie'eap pit oğuwēn eywebe soat. Iboap oğuwēn eywebe eyju obureyũ buye — io'e. ¹⁶ — Eyju ma onaẽ ģu eykukan. Õn pit eynaẽ obureyũm. Õn cuk eymuju omuwēn am warara'acayũ be imutabun am ip okay. Okay jetabucap jepere ģu ip. Ibu'u ģu ip je'e itabut am okay. Obikuyap tağ webay eju kawēnwēn pima, soat epejoojuyiat je'ğũm eywebe — io'e. ¹⁷ — Imēnpuye “Xipan cuy epeyewekuk,” i õn e'em eywebe — io'e.

¹⁸ — Deus kay'ũmayũ itakoma eykay. Koap pit okay itakoma ip osodop. Iboap kay ģebum cuy epesop — io'e. ¹⁹ — Eyju Deus kay'ũmayũ kadi bima, eykay kuka ip o'e. “Teyũdaku wuykadiacat,” i kuka ip o'e. Imēnpit õn eymuwe'uk Deus kay'ũmayũ xewi. Deus kay'ũmayũ kadi ģu eyju. Imēnpuye itakoma jĩjã ip eykay — io'e. ²⁰ — Kuy juk ocece eywebe iap kay ģebum cuy epesop. “Ikērēm cĩcã ip wuyekariwa o'jukuk. Wuyju bit ikērēm ģu wuykuk ip,” i'ũmğu juy epe'e eyewewebe. Deus kay'ũmayũ ipiat o'supi'ajoat owebe. Imēnpuye eywebe dak ip jopi'ajoat. Yopit ma wa'õ kay ip osodop. Imēnpuye dak eya'õ kay je'e ip yopit ma — io'e. ²¹ — Eywebe ipiat supi'ajoat ip, eyju webekitkit puye. Eywebe ipiat supi'ajoat ip, omudocat kay itabut'ũm puye — io'e. ²² — Ijodi oajēm. Deus ekawēn cuk adi oğuwēnuwēn ixeyũ be. Wekawēn kay ģu bit ip o'e. Odot'ũm pima, “Ikērēat kuğ eyju oxo, wekawēn kay'ũm puye ya'ĩjom ma'ģu,” i'ũmğu kajuk o'e Deus ixeyũ be. Ģasũ bit “Ikērēat kuğ ģu oceju” i'e ba'ore cebe ip Deus pe. ²³ Okay itakomaat webay kay dak itakoma — io'e. ²⁴ — Wa'õbacaap mōğmōğ cuk adi ojekuku soat etabutpe. Soat a'õbacaap podi ma wa'õbacaap mōğmōğ ojekuku. Okay ģu bit ip o'e. Imōğmōğ'ũm pima, “Ikērēat kuğ eyju oxo, okay eyetabut'ũm puye, wa'õbacaap mōğap cocom ma'ģu eyju,” i'ũmğu kajuk o'e Deus ixeyũ be. Ģasũ bit ikērēat kuğ ip cexe. Inaka itakoma jĩjã ip okay, webay kay dak — io'e. ²⁵ — Ixeyũ muwēnuwēn Deus jekawēntup pe—kuyatup pe:

Ikērēm'ũm a'ģu ip ojukuk, i.

Inaka ip oitakomãn okay, i.

Itakoma ip okay iğodup ekawēn puxim — Jesus o'e.

²⁶ — “Ebiõğbuk cuy eğuju okay itabucayũ kay,” i oce'e cebe—webay be — io'e Jesus. — Ixe ģudot eybuyatwat'ukan. Ixe icēmãn e'e'ukat. Ixe ma omuwēn eywebe — io'e. ²⁷ — Eyju dak cuy epesop omuwēnuwēn ijodiyũ be. Õn ijodiat mutaybitbin pima, oweju juk adi epekuku. Imēnpuye juy epesop omuwēnuwēn ģasũ bit — io'e.

16

¹ — Imēn õn e'em eywebe okay eyetabucap epereap puxim — io'e. ² — Eykay itakomaayũ jeymuõmat ģu Deus eju kawēnwēnap'a be. Jeyaoka ip. Eyaoka buje, tũybe Deus bikuyap tağ wuyju jekukum iãn je'e ip — io'e. ³ — Ikērēm jeykuk ip abu õn iam itaybit'ũm puye, abu webay iam tak. ⁴ Ģasũ iboap muwēnuwēn õn ģuyjom eyeģebu am apēn õn eymukũyjojo iap kay — io'e. — Warēmtag eykuk puje, “Imēn kuka ip wuykuk,” i juy epe'e eyewewebe — io'e Jesus jeweju etaybitbinayũ be.

— Kuy bima a'ġu eyxe ma oġuy — io'e. — Imēnpuye juk iboam ġu òn eymukūyjo.
⁵ Ġasū bit ocepit omudocat kay. Ka'ūma ma ey'in pit e'em owebe “Poma ěn cum?” i.
⁶ Eyġuycūġcūġ cīcā imēn òn e'em puye. ⁷ Wepit'ūm pima, xipāt ġu kuka o'e eywebe.
 Wepit pima bit, xipāt je'e eywebe. Wepit'ūm pima kuka eybuywatwat'ukat osodot ġu.
 Oju buje bit ixē oġudot eykay. Imēnpuye eycokcoġ cuy epesop ojuap kay — io'e. ⁸ —
 Ixe dot puje, “Soat eyju ikērēat kuġ Deus xe,” i je'e soat pe ipi daġayū be. “Deus acā
 itaybit eymucūġ ām,” i dak je'e. “Ipiat supi'ajoat Deus ikērēat mujurūġrūġ'ukayū be,”
 i dak je'e — io'e. ⁹ — “Soat eyju ikērēat kuġ Deus xe,” i je'e, okay itabut'ūm ip puye
 — io'e Jesus. ¹⁰ — Eyju ojo ġu waram, Deus jewekay odujuu buye — io'e. — Imēnpuye
 “Deus acā itaybit eymucūġ ām,” i je'e Deus biōġbuk — io'e. ¹¹ — Deus kuy o'e “Deus
 kay'ūmayū kukukat soat em jeenuy ipiatpi'ajojoap pe—Satanás,” i. Imēnpuye “Ipiat
 supi'ajoat ikērēat mujurūġrūġ'ukayū be Deus,” i je'e Deus biōġbuk — io'e Jesus.

¹² — Ade mabuk òn imuwēn pin eywebe. Ġasū bit iba'ore eywebe eyetaybin am
 wekawēn, eyġuycūġcūġ cīcā buye — io'e. ¹³ — Ibiōġbuk xipacat icēmān e'e'ukat. Ixe ajēm
 puje soan kawēn icēmān eymutaybin jeenuy. Ja'ōbi ġu ixē ġuwēn. Kuy o'ya'ījojiap acā
 ġuwēn. Ġuyjom acejebapukiap tak ġuwēn eywebe — io'e. ¹⁴ — Ixe obuyxim okuk. Itaybit
 wekawēn je'e. Icēmān soat wekawēn ġuwēn eywebe — io'e. ¹⁵ — Webay e'eap taġ òn tak
 e'em. Imēnpuye cuk adi ocece eywebe “Deus biōġbuk wekawēn ġuwēn eywebe,” i — io'e.

¹⁶ — Ġaxīn ma eyju ojo ġu. Ġuyjom pitapit waram eyju ojo — io'e Jesus.

¹⁷ — Apēn ite e'em wuywebe? — io'e ip jewewebe jewēju etaybitbinayū. — Ite e'em
 “Ġaxīn ma eyju ojo ġu,” i. “Ġuyjom pitapit eyju waram ojo,” i — io'e ip. — “Imēn je'apuk
 webay kay ojo buye,” i teku e'em wuywebe — io'e ip jewewebe. ¹⁸ — Apēnpuye ite e'em
 “Ġuyjom pitapit waram eyju ojo,” i? — io'e ip. — Cekawēn pa'arēm cīcā wuyxe — io'e ip
 jewewebe.

¹⁹ Jesus itaybit o'e teyūku “Apēn tak ěn e'em ocewebe?” i'e ojuy owebe iam. Imēnpuye
 waram o'jekawēn ceweju ip.

— “Apēn ěn ocemutaybin pin?” i du eyju e pin owebe? — io'e Jesus. — “Ġaxīn ma eyju
 ojo ġu,” i juk oce eywebe — io'e. — “Ġuyjom pitapit waram eyju ojo,” i dak cuk oce —
 io'e. — Wekawēn pa'arēm tu eyxe? — io'e Jesus. ²⁰ — Icēmān òn e'em eywebe. Wawa
 jījā juy epesop we'ū buje — io'e. — Itabut'ūmayū bit wa ġu je'e. Darem ma eyġuycūġcūġ
 epesop. Ġuyjom pit eyġuycūġcūġ ġu epesop—eycokcok ā — io'e. — Eyġuycūġap i'ūm
 — io'e. ²¹ — I'it kam pima, ayacat iġuycūġ e'em je'it pibun. Je'it kap puje bit, ipiat kay
 ġebum ġu e'em. Iccokcok e'em je'it kuġ puye. ²² Imēnpuxim eyju dak. Ġasū eyġuycūġcūġ
 ojo buye. Ġuyjom pit waram eyjojom oce. Eycokcok cīcā ma epe'e ġebuje bit. Abu-be
 eycokcokap mu'ūm put ixē kabia be? Ka'ūma be ma! — io'e. ²³ — Eybuywatwat'ukat ajēm
 puje bit, ixē ma jeymutaybin — io'e. — Imēnpuye “Ocemutaybin cuy ece,” i'ūmġu epe'e
 owebe ma — io'e. — “Ekawēn pa'arēm ocexe,” i'ūmġu dak epe'e owebe — io'e Jesus. —
 Icēmān òn e'em eywebe. Obikuyap taġ cexewi iojuyjuy bima, webay soat eyemuojuyjuy
 je'ġūm eywebe — io'e. ²⁴ — Obikuyap taġ epejoojuy ġu buk. Pūġ em tak ka'ūma — io'e.
 — Ġasū bit cuy epejoojuy cexewi! — io'e. — Eyemuojuyjuy epejat. Ibu buje, eycokcoksū
 ġu epesop—eycokcok cīcā ma — io'e.

²⁵ — Koap puk cuk adi ibapuġ ġu ocekawēn eywebe — io'e. — Ijodiat mutaybitbinap
 ekawēn acā oġuwēnuwēn eywebe. Ġuyjom pit ibapuġ ma webay ekawēn oġuwēn eywebe
 — io'e. ²⁶ — Ibbapuġ owebe imuwēn puje, obikuyap taġ cuy epejoojuy webay xewi. Òn acā
 ġu webay xewi ojojuy eywebeam — io'e. ²⁷ — Eyju dak cuy epejoojuy. Webay eyekawēn
 ya'ījo, ixē xe eykukpin cīcā buye. Webay xe eykukpin cīcā, eyxe okukpin puye; “Icēmān
 Jesus osodot Deus xewi,” i eyju e'em puye dak — io'e. ²⁸ — Icēmān webay xewi juk ojut.
 Ipi kay juk ojut—ijodi. Oje'ū. Ipi daġwi ojēm ġasū. Webay kay juy ocepit — io'e Jesus.

²⁹ — Ġasū bit ěn iba'arēm ġu kawēnwēn ocewebe — io'e onze beayū Jesus pe. — Ibbapuġ
 ma ěn kawēnwēn ġasū bit — io'e ip. ³⁰ — Etaybit soan ma. Etaybit apēn oceju jewaġuyġuy

iam. Ēn ocemukūyjojom, “Apēn ēn e'em ocewebe,” i'ūmḡu ma'ḡu oceju e'em — io'e ip. — Imēnpuye “Deus xewi teku osodot,” i oceju e'em ḡasū — io'e ip.

³¹ — Eyetabut tu epe'e okay? — io'e Jesus. ³² — Ḡaxīn ma bit epewatwatwat eydukā daḡ. Opere eyju eyaokaap puxim. Waḡepūḡ ma oḡuy opere buje. Imēnpit odadaybot ḡu oḡuy, webay soat em oxe buye — io'e. ³³ — Itabut'ūmayū ma ipiat supi'ajoat eywebe. Ōn pit kuy Deus kay'ūmayū kukat a'ōbacaap oḡu'ūm. Imēnpuye eya'ōcam cuy epesop! Imēn ōn e'em eywebe eypararaap puxim. Eyaḡuykorereren ḡu, mūḡ'i oweju buye — io'e.

17

¹ Iboam e buje, Jesus o'je'apūn kabi beat kay—jebay kay. O'jekawēn jebay eju.

— Bay — io'e. — Ḡaxīn ma oje'ū. Ōn ma ekpot. Odipap cuy eḡubapuk adeayū be. Ōn tak edipap cuy oḡubapuk cebe ip — io'e. ² — Pūḡpūḡpūḡayū juk eḡutabun okay ipi daḡayū'in. A'ōbacaap cuk eḡūm owebe. Imēnpuye okay itabucayū yaḡuyisum jekukum wa'ōbi — io'e jebay be. ³ — Ēn acā Deusat. Ka'ūmḡu wara'at. Ōn ma emumudot—Jesus Cristo. Ijodiat yaḡuyisum jeku okay itabun puje, ekay itabun puje dak — io'e. — Soat em exe ma jeedop ip ce'ū buje — io'e. ⁴ — Wekapikap cuk adi eḡūm owebe. Ipi daḡ pima abu ēn iap cuk adi oḡuwēnuwēn edipap mubapukpuḡ. Ḡasū wekapikap oḡu'ūm — io'e Jesus.

⁵ — Bay — io'e Jesus. — Exe bima soat kabi beecat odipap mubapukpuk'uk ip osodop—ekawēn tojotjot'ukayū. Ipi mujurūḡ awap odipap mubapukpuk'uk ip osodop. Waram cuy odipap mubapukpuḡ ip jeenuy, exe wajēm puje — io'e.

⁶ Jesus jekay itabucayū o'ḡuwēn jebay be ḡebuḡe bit.

— Pūḡpūḡayū juk eḡutabun okay ipi daḡayū'in — io'e. — Ebekitkiyūm osodop ip. Ixeyū eḡutabun okay. Ixeyū itabucayū be emuwēnuwēn ojekuku. Kūyjobit o'e ip a'ō kay — io'e Jesus jebay be. ⁷ — Itaybit ip ḡasū a'ōbi acā ōn emuwēnuwēn iam — io'e. ⁸ — Apēn cuk adi ecece iap ma oḡuwēnuwēn soat pe okay itabucayū be. Wa'ō kay ip osodop. Itaybit o'e ip icēmān Deus xewi Jesus osodot iam. Itabut o'e ip Deus ma Jesus o'ḡudot iap kay — io'e Jesus.

⁹ — Bay, ixeyū beam ma ōn kawēnwēn eweju—onze beayū beam — io'e. — Itabut'ūmayū beam ḡu ōn kawēnwēn—okay emumutabunyū beam acā — io'e. — Ebekitkiyū ixeyū. ¹⁰ Soat okay itabucayū ebekitkiyū. Imēnpuye webekitkiyū dak ip. Adeayū odipap cocom webekitkiyū cūḡ ma jekukum puye — io'e.

¹¹ — Bay, soat podi ma a'ōbaca. A'ōbacaap cuk adi eḡūm owebe. A'ōbacaap co'i wa'ōbaca. Ḡaxīn ma oajēm ma'ḡuto ekay. Ōn ma ipi daḡ ḡu ojeku. Okay itabucayū bit ipi daḡ ip jeku.

— Bay — io'e. — Pūḡ em ikērēat ejukuk ḡu. Imēnpuxim aḡ cuy eḡuy ixeyū kay cūḡ ma ip ceku am wekuap co'i, ekuap co'i dak — io'e. ¹² — A'ōbacaap cuk adi eḡūm owebe. Ōn ixeyū xe bima, a'ōbi ma juk adi aḡ oḡuy cekay ip itabucap epereap puxim. Ka'ūma ma ixeyū'in oibu'un okay. Pūḡ acā oibu'un—jetabucap epereperemxi acā. Apēn ixeyū jetabucap o'jepere iap ibararak opop Deus ekawēntup pe. Iḡodup ekawēn taḡ jetabucap jepere ḡasū — io'e.

¹³ — Bay, ḡaxīn ma'ḡuto ocepit ekay — io'e Jesus. — Ijoce bima bit ōn kawēnwēn ewebe onze beayū beam ixeyū mucokcok am ocokcokap co'i. Obu'u icokcoksū ām ip. Obikuy icokcok cīcā ām ip ocokcokap co'i — io'e. ¹⁴ — Ekawēn cuk adi oḡuwēnuwēn cebe ip. Ekay'ūmat ekukuap puxim ḡu ōn jekukum. Ixeyū dak ekay'ūmat ekukuap puxim ḡu jekukum. Imēnpuye ixeyū kay itakoma o'e ip itabut'ūmayū, ekay'ūmayū — io'e. ¹⁵ — Bay, “Okay itabucayū juy etujujēm ipi daḡwi,” i'ūmḡu ōn pit e'em ewebe. “Ixeyū juy eḡuxipan ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū kukukat xewi,” i ōn pit e'em ewebe — io'e. ¹⁶ — Itabut'ūmat ekukuap puxim ḡu ōn jekukum. Imēnpuxim itabut'ūmat ekukuap puxim ḡu jekukum ip okay itabucayū — io'e. ¹⁷ — Bay, ixeyū juy eḡuwexat soat em ebikuyap taḡ jekuku'ukayūm. Ekawēn cocoam cuy ip eḡuwexat. Ekawēn acā kawēn icēmat — io'e. ¹⁸ — Ēn cuk omudot ijodiat mutaybin am kawēn icēmān. Imēnpuxim ixeyū oḡuju ijodiat mutaybin am kawēn icēmān — io'e. ¹⁹ — Oḡe'ūn'ūn ḡasū, oxe ixeyū ikukpin puye.

Ebikuyap tağ oje'ũ ixeyũ dak ebikuyap tağ ceku am — io'e. ²⁰ — Onze beayũ beam acã ġu òn kawēnwēn eweju, Bay. Warara'acayũ itabut je'e okay, ixeyũ omuwēnuwēn puye. Ixeyũ beam tak òn kawēnwēn eweju—ğuyjom itabunayũ beam — io'e. ²¹ — Bay, “Ixeyũ juy esubuywan pũğ tağ ma ip ceku am,” i òn e'em ewebe. Bay, pũğ tağ ma ěn jekukum oweju. Òn tak pũğ tağ ma eweju jekukum.

— Bay — io'e. — Obikuy wuyekukuap co'i ceku am ip. Wuyekukuap tağ jekukum pima, itabut'ũmayũ je'e “Deus Jesus emumudot,” i — io'e. ²² — Bay, a'òbacaap cuk adi ejomõğ owebe. “Ojo'i ěn tak a'òbaca,” i juk adi ece owebe, Bay. Imēnpuxim “Ojo'i eyju dak eya'òbaca,” i òn e'em okay itabucayũ be. Imēn òn e'em cebe ip pũğ tağ ma ceku am ip wuyekukuap co'i — io'e Jesus. ²³ — Pũğ tağ ma òn jekukum ixeyũ eju. ěn tak oweju pũğ tağ ma jekukum. Imēneju pũğ tağ ma jekukum ip wuyekukuap co'i. Wuyekukuap co'i jekukum pima, itabut'ũmayũ itabut je'e ěn ma omudocat iap kay. Deus xe wuykukpin apēn jekpot ikukpin cexe iap co'i iap kay dak itabut je'e ip — io'e. ²⁴ — Exe okukpin cuk adi oğuy ipi mujurũğ puje. “Wa'òbacaap co'i ěn tak a'òbaca,” i juk adi ecece owebe.

— Bay — io'e. — Onze beayũ juk adi eğutabun okay. Obikuy wuydopap pe ixeyũ dop am okpot wa'òbacaap co'i ya'òbaca iap co am — io'e. ²⁵ — Bay — io'e. — Soat em ěn cũğ ma e'em. Ikērēat ejukuk ġu—pũğ em tak ka'ũma. Itabut'ũmayũ itaybit ġu abu ěn iam. Òn pit wetaybit cĩcã abu ěn iam. Onze beayũ itabut cebay teku o'ğudot ijodi iap kay — io'e. ²⁶ — “Webay xe eykukpin cĩcã,” i juk adi ocece cebe ip. Iboap oğuwēn cebe ip cewemukupin am ip exe okukpinap co'i. Iboap oğuwēn cebe ip pũğ tağ ma weku am ceweju ip — io'e Jesus.

Imēn Jesus o'jekawēn cĩcã jebay eju.

18

¹ Jebay eju jekawēn epere buje, Jesus o'jēm Jerusalém ka bewi. Jeweju etaybitbinayũ eju o'jēm. Kadidi dağwi o'ju ip—Cedromti dağwi. Kadaidip o'tiptop kadidi wĩnãbu. Jesus o'ju ibodip pe onze beayũ eju. Oajēm ip kadaidip kay. ² Ade em Jesus cuk adi oekukuku ibodip tağ doze beayũ eju. Imēnpuye Judas itaybit osunuy ibodim Cedromtim. Judas Jesus ũm ojuy cekay itakomaayũ be.

³ Judas o'ju Jesus kay. O'ju kadaidip pe. O'ju sorarayũ eju, Deus eju kawēnwēnap'a wiwi'ukayũ eju dak. O'ju ip paĩyũ kukukayũ a'òbi, Fariseuyũ a'òbi dak. O'ju ip lamparina'a kukuğ jebui be, jeba'ip kukuğ tak, wexiktak kukuğ tak. Oajēm ip cekay—Jesus kay. ⁴ Jesus kuy itaybit o'e soan—apēn owebe je'babuk iam. O'ju ajēmayũ dopabe—Judasyũ dopabe. O'jekawēn ceweju ip.

— Abu-kudadam epesot? — io'e—Jesus o'e.

⁵ — Jesus kudadam oceju — io'e ip. — Nazaré ka bewiat kudadam oceju — io'e ip.

— Ğebujeat ma'ğũ òn — io'e Jesus.

⁶ “Ğebujeat ma'ğũ òn” i'e buje, soat ip o'jewede cexewi ajēm ojuyayũ. O'at ip ipi ju Jesus ekawēn co buje. Waram Jesus o'e:

— Abu-kudadam eyju? — i cebe ip.

⁷ Waram ip o'e:

— Jesus kudadam oceju — i. — Nazaré ka bewiat kudadam — i.

⁸ — “Ğebujeat ma'ğũ òn,” i kuy oce eywebe — Jesus o'e. — Òn ma eyju okudadam. Owejuayũ bit cuy epejat ġu. Āğ cuy je'jēm ip — io'e.

(⁹ — Bay, juk eğutabun'iyũ jetabucap jepere ġu—pũğ tak ka'ũma — i juk Jesus o'e. Imēnpuye — Āğ cuy je'jēm ip — io'e Judasyũ be jeweju etaybitbinayũ daomũnap puxim, ixeyũ be ipiat supi'ajoacap puxim).

¹⁰ Iboap co buje, Simão Pedro jepaja o'ju'uk iyuk pewi. Kiririk. Paĩyũ kukukat puywatwat'ukat ġuybu o'suğuybu'uk iğuybuikibi dağ pajam. Tēğwũn. Iba'at kadiat ġuybu o'suğuybu'uk. Ibuywatwat'ukat putet Malco i osunuy.

¹¹ — Odaxijom ġu juy paja kuğ! Ipiat osupi'ajo webay bikuyap tağ—kuyjeat ekawēn tağ — io'e Simão Pedro be.

¹² Jesus o'jat ip Judasyũ, sorarayũ dak, sorarayũ kukukayũdak, Deus eju kawẽnwẽnap'a wiwi'ukayũ dak. O'subamukirik ip.

¹³ Koam Jesus o'tujowat ip Anás kay. Ixe Anás Caifás tadop osunuy. Caifás paĩyũ kukukat osunuy ixe koato.

¹⁴ — Xipat wuywebe ite aḡokatkat aoka am wuymuy'ũ'ũap puxim — i juk o'e ixe Caifás Judeuyũ kukukayũ be.

(24) Anás Jesus o'ḡujuat Caifás kay—paĩyũ kukukat kay. Ibõḡbikiriḡ o'ḡujuat.

¹⁵ Simão Pedro o'ju Jesus nomuju. Warara'acat tak o'ju ceweju. Ixe dak onze beayũ'in osunuy. Ixe wara'acat ma Jesus eju oõm paĩyũ kukukat tuk'a ekorara be. Oõm paĩyũ kukukat itaybit cĩcã ixem puye. ¹⁶ Pedro bit uk'a ekorara exĩntabi xe osunuy. Oõm ḡu buk uk'a ekorara be. Warara'acat o'jepit korara exĩntabi be. O'jekawẽn xĩntabi wiwi'ukat pe—ayacat pe.

— Āḡ jeõm obure — io'e ayacat pe.

— Xipat — io'e cebe.

— Eõm cuy — iwiwi'ukat o'e Pedro be.

Oõm uk'a ekorara be.

¹⁷ — Jesus eju etaybitbinat ḡu du ãn? — ayacat o'e Simão Pedro be—xĩntabi wiwi'ukat o'e.

— Ka'ũma — i napa ma o'e Simão Pedro. — Ceweju etaybitbinat ḡu õn — io'e napa ma jebuap puxim.

¹⁸ Kajuk kuḡ osunuy. Paĩyũ kukukat puywatwat'ukayũ daxanabõẽ o'tabõẽmusop jeweweam. Daxa etako be kacũḡcũḡ'i ip osodop daxae o'om jewewewem ibuywatwat'ukayũ, sorarayũ dak. Pedro dak o'ju daxa etako be. Jewewewem ip osodop.

¹⁹ Ḡebuje paĩyũ kukukat o'jekawẽn Jesus eju.

— Eweju etaybitbinat e'eap cuy eḡuwẽn owebe — io'e Jesus pe. — Apẽḡap ekawẽn ixeyũ eḡutaybitbitbin? — io'e cebe.

²⁰⁻²¹ — Apẽnpuye ãn e'em owebe ma “Apẽḡap ekawẽn ixeyũ eḡutaybitbitbin?” i? Soat em ibapuḡ ma ijoceat oḡutaybitbitbin — io'e Jesus. — Adeayũ etabutpe oḡutaybitbitbin Deus eju kawẽnwẽnap'a be, yaboḡat'a be dak — io'e. — Iba'arẽm ḡu oḡutaybitbitbin—pũḡ em tak ka'ũma — io'e. — Wemumutaybitbinyũ be juy ecekawẽn. “Apẽn eymutaybin Jesus?” i juy epe'e cebe ip — io'e. — Itaybit ip — io'e Jesus.

²² Deus eju kawẽnwẽnap'a wiwi'ukat Jesus dopa o'topaokaka jebum cekawẽn co buje.

— Imẽn tu ãn kawẽnwẽn paĩyũ kukukat eju? — io'e. — Cedaḡ ḡu ãn kawẽnwẽn! — io'e.

²³⁻²⁴ — Wekawẽn cũḡ'ũm pima, iboap cuy eḡuwẽn soat pe, ijoceacat pe — io'e Jesus. — Wekawẽn cũḡ ma bima bit, apẽnpuye dak ãn odopaokaka? — io'e.

Mũḡ ma o'e. Jededem ḡu.

²⁵ Pedro jewewewem mabuk o'e daxa etakobe. Cũḡ'i osunuy warara'acayũ parakpe.

— Ibakirikat eju etaybitbinat ḡu du ãn? — io'e ip Pedro be.

— Õn ḡu — io'e Pedro napa ma. — Iḡo ejuat ḡu õn — i napa ma o'e.

²⁶ Warara'acat o'jekawẽn Pedro be ḡebuje bit. Ixe wara'acat paĩyũ kukukat puywatwat'ukat osunuy. Pedro emuḡuybu'uk badip osunuy.

— Õn ma ejojo iḡo eju kadaidip pe! — io'e wara'acat.

²⁷ — Õn ḡu—warara'acat acã — io'e Pedro napa ma.

Ḡebuje isum ma sapokay o'jede.

²⁸ Jesus o'tujujẽm ip Caifás tuk'a bewi ceweju jekawẽn epere buje.

Ḡebuje Caifás Jesus o'tujowacat iecuḡap tuk'a kay—Pilatos tuk'a kay. O'tujowat ip kabia isum. Judeuyũ oõm ḡu iecuḡap tuk'a be Pilatos Judeu'ũm puye. Tuk'a akiju ma ip osodop. Cedaḡ ḡu kuka o'e õm ãm Judeu'ũmat tuk'a be Páscoa epeta muy'an pima. Õm pima:

— Wuyisu ḡu Deus xe — i kajuk o'e ip. — Peta xat o ba'ore wuywebe — i kajuk o'e ip. Imẽneju oõm ḡu ip iecuḡap tuk'a be—Pilatos tuk'a be.

²⁹ Imẽnpuye Pilatos o'jẽm jeduk'a bewi. O'ju Judeuyũ kukukayũ eju jekawẽn ãm.

— Jesus ikērēat kuḡ tu eyxe? — io'e Pilatos Judeuyū kukukayū be.

³⁰ — Hm hm — io'e ip. — Ocexe ma ite ikērēat cuk adi o'jukuk. Ocedobuyū'ūm'ūm ekawēn taḡ ḡu teku jekukum. Ēn cuy ite eyaokaat — io'e ip.

³¹ — Eyju ma juy epetujujēm oxewi — io'e Pilatos. — Eyju ma juy ipiat epesupi'ajoat cebe eydobuyū'ūm'ūm ekawēn taḡ — io'e.

— Ap! — io'e ip. — Oca'ōbi ḡu oceju ibamupaya ojuy ce'ū ām—a'ōbi acā — io'e ip Pilatos pe—iecuḡap pe. ³² (Jesus cuk adi o'e — Obamupaya ip we'ū ām — i. Itaybit'ūm pima Judeuyū kukukayū o'jekawēn Pilatos pe kuy o'e'e iap co'i—Jesus pe o'e'e iap co'i).

³³ Pilatos oōm ma'ḡuto jeduk'a be. Jesus o'ḡudocat jewekay.

— Judeuyū kukukat tu ěn? — io'e Jesus pe.

³⁴ — Aḡuy daḡ tu iboam ěn e'em owebe? — io'e. — Warara'acat aḡuy daḡ ḡu xe'e? — io'e Jesus.

³⁵ — Waḡuy daḡ ḡu! — io'e—Pilatos o'e. — Judeu ḡu ōn pit — io'e Pilatos. — Judeuyū ma edojot okay. Apěn ěn tak ece ikērēan? — io'e Jesus pe. — “Judeuyū kukukat ōn,” i du ěn eēm? — io'e Jesus pe.

³⁶ — Eybuxim ḡu ōn ijodiat kukukat — io'e. — Ōn ijodiat puximan pima kuka adi webekitkit o'jewaokaka okay itakomaayū eju. O'jewaokaka kuka adi ip Judeuyū be obuap puxim. Iměnpuye ijodiat a'ōbi ḡu ōn warara'acayū kukukat — io'e Jesus.

³⁷ — Ijodiat kukukat tu ěn? — io'e Pilatos.

— Hm hm. Ikukukat ōn — io'e. — Kawēn icěmat muwēn ām okop ijodi. Kawēn icěmat muwēn ām okap. Kawēn icěmat kay kūyjobicayū wekawēn kay dak kūyjobit — io'e Jesus.

³⁸ — Ka'ūmḡu kawēn icěmat! — io'e Pilatos.

Ḡebuje Pilatos Jesus eju jekawēn o'jepere. O'jēm ma'ḡuto jeduk'a bewi. O'jēm jekawēn ām ma'ḡuto Judeuyū kukukayū eju. Akiju ip osodop.

— Oxe ma ite aḡokatkat ikērēat o'jukuk ḡu. Pūḡ em tak o'jukuk ḡu ma — Pilatos o'e cebe ip. — Cūḡ ḡu kuka o'e wuywebe yaoka am — io'e. ³⁹ — Páscoa epeta bima pūḡ ma ōn imujēmjēm'uk daomūnmūnap'a bewi jekpiwan ma ceku am. Eybikuy du owebe eykukukat mujēm ām jekpiwan ma ceku am—Jesus mujēm ām? — io'e Pilatos.

⁴⁰ — Ap! — io'e ip. — Ixe ḡu juy eḡujěmat — io'e ip ya'ōberen. — Barrabás pit eḡujěmat — io'e ip. — Barrabás kay oceju! — io'e ip ya'ōberen.

(Ixe Barrabás jebureyū aokakaxi osunuy).

19

¹ — Jesus cuy epeyukxabimupokupok wuyukxabimupokupokapxeem — io'e Pilatos sorarayū be.

O'yukxabimupokupok ip sorarayū. ² Jesus waywayway pin ip osodop. Jesus ijodiat kukat iap waywayway pin osodop ip. Iměnpuye widaohobune o'subunemuwakěn ip yabeam. O'jomōḡ ip ya be ijodiat kukat a beat mōḡap co'i. Iekabek o'ḡuōm ip Jesus pe ijodiat kukat ekabek co'iat. O'ḡuōm ip iberenat—iremrumḡuḡūnat. O'ḡuōm ip iwaywayway am.

³ — Ak'i! Teku Judeuyū kukukat! — io'e ip Jesus waywayway am. Warara'acat ma ip o'topaokaka jebum.

⁴ Pilatos waram o'ju jeduk'a ekorara be. Judeuyū kukukayū kay o'ju.

— Ak'i! — io'e. — Waram ixē otojocat eyetabixe am — io'e. — “Oxe bit ite ikērēat o'jukuk ḡu—pūḡ em tak ka'ūma,” i ōn e'em eywebe — io'e Pilatos.

⁵ Iměnpuye ixē Jesus o'jēm uk'a bewi. Xerwun. O'ju Pilatos xe. Oajēm adeayū wap. Yabeat kuḡ mabuk osunuy—widaohobune kuḡ. Iekabek kuḡ mabuk osunuy—iremrumḡuḡūnat kuḡ.

— Ak'i juy epe'e — io'e Pilatos adeayū be. — Ijoce ma aḡokatkat — io'e cebe ip.

⁶ — Ite ba juy esubamupayaat korosa be ce'ū ām — io'e ip ya'ōberen paīyū kukukayū, Deus eju kawēnwēnap'a wiwi'ukayū dak.

O'jewāwā ip. Iměn o'e ip Jesus co buje.

— Ite ba juy esubamupayaat korosa be ce'ũ ãm — io'e ip ya'õberen.

— Eyju ma juy epejat — io'e Pilatos cebe ip. — Eyju ma juy epesubamupaya korosa be — io'e. — Oxe bit cũg ģu wuywebe yaoka am. Oxe ikêrêat o'jukuk ģu—pũg em tak ka'ũma — io'e.

⁷ — Cũg ma ocexe bit yaoka am cekawênkêrê buye — io'e Judeuyũ kukukayũ. — “Deus ipot õn,” i juk adi o'e teku — io'e ip. — Imênpuye ocedobuyũ'ũm'ũm ekawên tağ oceju yaokam — io'e ip.

⁸ Pilatos iparara jĩjã ma o'e “Deus ipot õn,” i teku e'em iap tobuxik puje. ⁹ Waram oõm jeduk'a be Jesus eju kawên ãm.

— Apomawi ejot? — io'e Pilatos Jesus pe.

Imênpit Jesus jededem ģu.

¹⁰ — Ede pin ģu du owebe? — io'e Pilatos. — Wa'õbuyxi õn. “Iteba juy epesubamuwekap,” i õn e'em pima, jebamuwekap ip. Ekupinap tağ eceku — io'e Pilatos. — “Epesubamupaya korosa be ce'ũ ãm,” i õn e'em pima bit, jebamupaya ip e'ũ ãm — io'e—Jesus pe o'e.

¹¹ — A'õbuyxi ên Deus cuk a'õbuyxian emuy buye — io'e Jesus. — Emuy'ũm pima, apên kuka ece owebe? Ka'ũma ma! — io'e—Jesus o'e. — Ewebe oaokaan puje, ikêrêat kuğ ece'e Deus xe. Ebodi ma bit ekay odojocat pit ikêrêat kuğ je'e cexe — io'e.

¹² Iboap co buje, Pilatos Jesus pa muwekap ojuy jĩjã o'e.

— Jesus pa muwekap ojuy oce — io'e Pilatos jewebe ma.

— Roma ka kukat itakoma soat kay— “Õn ma ijodiat kukat,” i'e'e'ukayũ kay — io'e Judeuyũ kukukayũ Pilatos pe. — César itakoma cekay ip — io'e ip. — Ewebe ibamuwekap puje, César kuka itakoma o'e ekay dak — io'e ip Pilatos pe.

¹³ Pilatos waram Jesus o'tujowat jeduk'a eakiju. O'tujowat adeayũ wap iboap co buje. Pilatos oabik ibimãmãmãat ekawên coco'ukap pe. Gabatá i uk'a eakijuat putet osunuy. Gabatá wita'a muğëğë iape wuya'õm. ¹⁴ Sexta-feira kaxicuğ osunuy. Sábado emap kabia Judeuyũ jekaxipanpan ip o'e peta muy'an—Páscoa epeta muy'an.

— Ak'i juy epe'e — io'e. — Teku eykukukat — io'e Pilatos Judeuyũ kukukayũ be.

¹⁵ — Ite ģu ocekukukat! i o'jede paĩyũ kukukayũ. — Ite juy eyaokaat! — io'e ip ya'õberen. — Ite juy eyaokaat — io'e ip. — Esubamupayaat korosa be ce'ũ ãm — io'e ip jetakoma pibun.

— Eykukukatpa du osubamupayaat korosa be? — io'e Pilatos.

— Pũg ma wuykukukat — io'e ip. — César acã wuykukukat — io'e ip paĩyũ kukukayũ.

¹⁶ Imêneju Pilatos jesorarayũ o'tomuwã.

— Ite juy epejat — io'e cebe ip. — Epesubamupaya korosa be — io'e cebe ip.

¹⁷ Jesus o'jat ip. Ibocewi o'jêm ip Pilatos duk'a bewi.

Ĝebu je Jesus o'tujowat ip co'a kay. Wuyjuyũ'aririt'a i co'a butet osunuy. (Gólgota i co'a butet osunuy Judeuyũ a'õm). Korosa kuğ o'ju Jesus. Jay. Oajêm ip. ¹⁸ Igo'a be sorarayũ Jesus pa o'subamupaya ip korosa jeje ipiju. Tağtağtağ'i tapoam o'e ip. I bubida be tapoa o'jomuy ip. Cêh. Korosa o'ģu'ağobucëğ ip ipikũykũy be. Bëğ. Warara'acayũ be dak o'subamupaya ip korosa eju xepxepayũba. Wara'acat ceje o'subamupaya ip korosa jeje. Pũg korosa o'jomuy ip ipikũykũy be Jesus ba'at kadi. Wara'at o'jomuy ip iba'ũğat kadi. Jesus ixeyũ parakpe osunuy korosa eju. Toro'ih.

¹⁹ Pilatos tak taperadup o'tupmubararakat. O'tupmõğat korosa eju. Tupararakatup o'tupcoco ip kapkamayũ “Jesus teku,” io'e taperadup pe. “Nazaré ka bewiat—Judeuyũ kukukat” io'e taperadup pe. ²⁰ Iboaptup o'tupmubararak ip Judeuyũ a'õm, Romanoyũ a'õm tak, Gregoyũ a'õm tak. Jesus o'subamupayaiaat ka Jerusalém ka tēğ ma o'sukadop. Imêneju iboaptup o'tupcoco Jerusalém ka be powatwatyũ. ²¹ Imêneju paĩyũ kukukayũ o'jekawên Pilatos eju.

— “Teku Judeuyũ kukukat osunuy” iaptup ģu juy etupmubararak, “ ‘Õn Judeuyũ kukukat,’ i juk adi o'e teku” iaptup acã — io'e ip paĩyũ kukukayũ.

²² — Ap! — io'e Pilatos. — Otupmuwarurun ģu juy wemudupmubararaktup — io'e.

²³ Korosa eju Jesus pa mupaya buje sorarayū cesay mu'ě'ě ojuy ip jewewebe. Cesay osodop ebadipdip. Sorarayū dak ebadipdip osodop. Ibinūnpeat pit pūḡ ma imuḡēḡē osunuy paḡōm. Iinūmnūm ḡu ikuḡ osunuy. Soat iinūmnūm'ūmat kay o'e ip sorarayū.

²⁴ — Ibinūnpeat aḡuwek ḡu juy — io'e ip jewewebe. — Ḡa'a karatūḡ'a jo'iat'a ayaxik ipi ju. Ya'at puje pūḡ ma je'jat. Ya'at puje wuyetaybit ace'e abuje'jat iam — io'e ip jewewebe. O'yaxik ip ipi ju. Deus ekawēntup e'em—kuyjeatup:

Wesay o'ḡu'ě'ě ip jewewebe, i. Karatūḡ'a jo'iat'a o'yaxik ip obinūnpeat pu am, i. Imēn e'em Deus ekawēntup. Sorarayū be yaxik puje Jesus ekabek pu am, iboaptup ekawēn taḡ ip o'e.

²⁵ Ḡebuje Jesus jexi o'jojjo. Jesus xi korosa xe osunuy. Ixi kibit tak iboce osunuy. Maria Madalena dak iboce osunuy korosa xe. Wara'at Maria dak iboce osunuy—Clopas tayxi.

²⁶ Jesus jexi o'jojjo. Doze beayū'inat ixi xe osunuy. Ixe Jesus emumukukpinput osunuy. Ixe dak Jesus cocom o'e.

— Tū'ū — io'e. — Teku jekuk ḡasū jexi kukap co'i — io'e. ²⁷ — Tapu — io'e jemumukukpinput pe. — Oxi juy ejukuk ḡasū exi kukap co'i — io'e Jesus.

Ixe aḡokatkat Jesus xi o'ḡuōm jeduk'a be ḡebuje bit. Jesus e'ū buje jexi kukap co'i ma xipan o'jukuk.

²⁸ Jesus itaybit o'e soat wekapikap oḡu'ūm iam.

— Obipuruk — io'e Jesus.

Iboam o'e Deus ekawēntup ekawēn taḡ.

²⁹ Uva'abidi o'tinuy iboce wa'e jo'iat'a be—tideiboḡ'ūmati. Iboceat tibubuap o'ḡuakōm iḡodi be. O'jomuy ip ip'abi be hissopo'ip abi be. Bēḡ'i. O'yopmuyu Jesus pe tikōn ām. ³⁰ O'tikōn tibubuap pewi. Korotkorot'i.

— Soat wekapikap oḡu'ūm — io'e Jesus.

O'je'aetore. Jekpiwan ma oe'ū.

³¹ Ḡebuje Judeuyū kukukayū ibamupaya'ibit mukop ojuy korosa ejuwi. O'ju ip kawēn ām Pilatos eju—iecuḡap eju.

— Ocebu'u jījā jebodoydoyap kabia be korosa eju ce'ū'ūayū nuy ām — io'e ip. — Ibamupaya'ibit tao juy etaodakacat dao ma ce'ū ām — io'e ip Pilatos pe. — Ixeyū'ūm'ūm cuy eḡukopat Sábado ajēm awap — io'e ip Pilatos pe.

Imēn o'e ip sexta-feira buye. Kuyaje Sábado—jebodoydoyap kabia. Judeuyū xe petaboḡ cīcā osunuy. Imēneju ibu'u jījā ip osodop ixeyū'ūm'ūm nuy ām korosa eju Sábado bima—jebodoydoyap kabia bima.

³² Imēneju sorarayū o'ju korosa ejuayū kay. Wēḡ. Pa. Koapatao o'taodakat ip korosa ejuatao. Wēḡ. Pa. Wara'acatao dak o'taodakat ip—Jesus eju ibamupaya'ibitao.

³³ Sorarayū oajēm Jesus'ūm kay.

— Kuy oe'ū — io'e ip jewewebe.

Imēnpuye Jesus'ūmtao o'taodakat ḡu ip. ³⁴⁻³⁷ Imēn e'em Deus ekawēntup:

Ixe dao taodakat ḡu ip—pūḡtao dak ka'ūma, i.

Tik. O'ya'ōxamutik. Sorara Jesus'ūm o'ya'ōxamutik obukaka'ukren. Wara'atup imēn e'em—Deus ekawēntup:

Ya'ōxamutik'ibit kay jeakak ip wuyjuyū, i.

Kuyjeatup ekawēn taḡ o'jebapuk Jesus e'ū buje—Deus ekawēntup ekawēn taḡ. Jesus'ūm oe'ūiap o'jojjoiat ce'ūap o'ḡuwēn ocewebe. Ocetaybit ixe icēmān e'em iam. Ocejū dak Jesus'ūm e'ūap muwēnuwēn eywebe dak eyetabun cekay am.

³⁸ José o'ju Pilatos kay Jesus'ūm jebit mukopap ojuy korosa ejuwi. Arimatéia ka bewiat osunuy ixē. Jesus kay itabut osunuy. Ibaḡuḡ ḡu bit Jesus kay wetabut i'e'e'uk osunuy warara'acayū be—iba'arēm mabuk. Ibaḡuḡ ḡu i'e'e'uk osunuy Judeuyū kukukayū buxim jeparara buye.

— Jesus'ūm jebit mukop ojuy ðn pit korosa ejuwi — io'e José Pilatos pe.

— Ha'a — io'e Pilatos. — Esujebitmukop — io'e.

José o'ju Jesus'ūm kay—korosa ejuat'ūm kay. Ijebit o'ḡukop korosa ejuwi.

O'tujowat witabikūy kay. ³⁹ Nicodemos o'ju José eju. Imude'o'onap kuḡ o'ju. Ade ikuḡ o'ju—45 kilo ikuḡ. Iwekoykeyap osunuy imude'o'onap. Mirra'ip peati tiwekoykey o'e aloé'ip peati eju. Jesus'ūm jebit mude'o'on ojuy iḡēmap puxim. Ixe Nicodemos kuy bima Jesus eju o'jekawēn ixima be. ⁴⁰ Xepxepayū Jesus'ūm jebit o'jat—José, Nicodemos tak. Imude'o'onap o'ḡuwedi ip paḡo daḡ—xipacat taḡ. Ijebit o'jomūnmūn ip ixem paḡōm. Perek. Imēn ma Judeuyū wuyjuyū'ūm'ūm muxipanpan'uk ip osodop witabikūy be imuōm ām. ⁴¹ Kadaidip o'tiptop Jesus pamupayaap pe. Iḡodip pe witabikūy o'sukūynuy—wuyjuyū'ūm'ūm muōmuōmapkūy. Ikūyisuatkūy o'sukūynuy. Ikūyisuatkūy be ce'ūat o'jomōḡ ḡu buk ip. ⁴² Sexta-feira osunuy. Sexta-feira bima jexat muxipanpan'uk ip osodop Judeuyū Sábado bima i'o'ibin. Sábado bima jebodoydoy'uk ip osodop. Witabikūy ibamupayaap tēḡ ma o'sukūynuy. Imēneju Jesus'ūm o'jomōḡ ip iḡokūy be.

20

¹ Domingo bima Maria Madalena o'ju witabikūy kay. Kabiakabia'i bima o'ju. Kabiok ma bima buk o'ju. Ikūynomudip'a o'yajojo wita'a. Yaboḡat'a o'yajojo. Tūybe wuyjuyū o'tujupa'um ijebit iān o'e Maria. Yawede o'yadobuxik tomudip'a. ² O'jedau Pedroyū kay. Oajēm cekay ip. Pūḡ ixeyū'in Simão Pedro osunuy. Wara'acat Jesus emumukukpinput osunuy. Ixe dak Jesus eju etaybitbinat osunuy.

— Wuykukukat'ūm o'tujupa'um ip witabikūy bewi — io'e Maria xepxepayū be. — Poce xe'e ip ixē'ūm o'jomōḡ? Ocetaybit ḡu — io'e.

³ O'jēm Pedroyū jeduk'a bewi. O'ju ip witabikūy kay. ⁴ Xepxem ma o'ju ip daudaum. Warara'acat pit dao ma o'jedau. Koap oajēm witabikūy be. Jay. ⁵ Atoroh. O'je'atoro ikūy kay. Etaburut. O'jetaburut. Paḡo o'jojojo irucat. Ijebit mūnmūn o'jojojo. Imēnpit oōm ḡu ikūy be. ⁶ Kanomūm Simão Pedro oajēm. Jay. Oōm witabikūy be Simão Pedro. Cereḡ. Bodiku paḡo osodop irucat xipacat. Ibo o'jojojo. ⁷ Wara'at paḡo o'tobuxik—Jesus'ūm a daḡ osodopiat. Yadaḡ osodopiat ijebit mūnmūnap epaḡo xe ḡu osodop. Wara'at pe ma osodop. Iekabek acā osodop ya'a o'yadopiat pe. Ka'ūmḡu ijebit pit. ⁸ Wara'acat tak oōm ḡasū—Jesus eju etaybitbinat—Jesus emumukukpinput. Badi o'jeak.

— Ak'i ece! Ka'ūmḡu ijebit! — io'e jewebe ma. — Waram Jesus o'jetait! — io'e jewebe ma.

⁹ Deus ekawēntup imēn e'em:

Deus ixē ḡuyu ce'ū'ūayū xewi, i.

Kuy bima ibodup ekawēn cekawēn pa'arēm osodop cexe ip. ḡasū bit ibapuk o'e Jesus eju etaybitbinayū xe.

¹⁰ Xepxepayū ma o'jepit jeduk'a be.

¹¹ Maria Madalena bit waram o'ju witabikūy jom. Jay. Oajēm. Ikūy jom osunuy itabēḡ ikūy etakobe. Wa osunuy. O'je'atoro. Atoroh. Axih. Wa o'e. O'jetaburut ikūy be.

¹² Deus ekawēn tojtot'ukayū o'jojojo xepxepayū—kabi kadiwiayū. Cesay irucat kuḡ ip osodop. Kaxikxik'i osodop ip Jesus'ūm osodopiap pe. Pūḡ ixeyū'in ya'a o'yadopiap pe osunuy. Wara'acat ixeyū'in sui o'suidopiap pe osunuy.

¹³ — Tū'ū — io'e ip Maria be. — Abu-kay ēn wa? — io'e ip.

— Okukukat'ūm kay — io'e. — Okukukat'ūm o'tujupa'um ip — io'e. — Imēnpuye ōn wa. Wetaybit ḡu poce ip o'jomōḡ iam — io'e.

¹⁴ O'jekorepēn imēḡap e buje. Jesus cūḡ'i osunuy tōḡpikadi. Jesus o'jojojo. Imēnpit itaybit ḡu o'e ixem. O'jetabieba'arēm ixem. Tūybe ija ḡu iān o'e.

¹⁵ — Tū'ū — io'e Jesus. — Abu-kay ēn wa? — io'e cebe. — Abu-kudadam ēn? — io'e.

Tūybe sute kadaidip wiwi'ukat iān o'e Maria cebe.

— Okukukat'ūm kudadam ōn — io'e. — Ēn tu ixē'ūm etujujēm? Poce ejomōḡiap cuy eḡuwēn owebe! — io'e. — Ōn ma oju ixē'ūm tujupit am — io'e.

¹⁶ — Maria! — io'e.

O'jekorepēn Jesus kay.

— Raboni — io'e ja'ōm—Judeuyū a'ōm.

(Raboni wekariwa iape).

¹⁷ — Obaixiğ ġu ece — io'e. — Webay kay buk oceu ġu — io'e Jesus. — Eju juy okitpiyũ kay—oweju etaybitbinayũ kay — io'e. — “Webay kay waram oceu—eyebay kay,” i juy ece cebe ip — io'e. — “Wuyebay Deus oxe, eyxe dak,” i juy ece cebe ip — io'e Jesus Maria be.

— Hm hm — io'e—Maria o'e.

¹⁸ Maria Madalena o'ju Jesus eju etaybitbinayũ kay.

— Wuykukukat ojojojo! — io'e cebe ip. — Waram o'jetait! — io'e. Jewebe Jesus o'e'e iap o'ğuwēn cebe ip.

¹⁹ Kabiog pima Jesus o'jebapuk jeweju etaybitbinayũ kay. Ixe Domingo bima o'jebapuk cekay ip. Awerom ip osodop uk'a be. Cem ma'ğū tomudipdip osunuy xīntabi, Judeuyũ kukukayũ buxim iparara buye. Inaka Jesus o'jebapuk cekay ip.

— Kaba'ũm cuy epeyewekuk — io'e cebe ip.

²⁰ O'jewebumupaya cekay ip. O'jewa'õxamubapuk cekay ip. Icocok cīcā ma ip o'e jekukukat tobuxik puje.

²¹ — Kaba'ũm cuy epeyewekuk — io'e waram Jesus. — Webay juk omudot ijodi. Imēnpuxim òn tak jeymuju omuwēn ām ijodiat pe — io'e.

²² Jebido o'subidomuju cekay ip. Puw io'e.

— Obiõgbuk oğūõm eywebe — io'e. — Xipacat oğūõm eywebe — io'e cebe ip. ²³ — “Deus ikērēat ju'uk eywebewi” i ey'e buje, ikērēat ju'uk ixeyũ bewi — io'e. — “Deus ikērēat ju'uk ġu eywebewi” i ey'e buje bit, ju'uk ġu ikērēat ixeyũ bewi — io'e Jesus.

²⁴ Ġebu je Jesus o'ju Tomé kay—jeweju etaybitbinat kay. Ixe Tomé doze beayũ'in osunuy. Xepxem ikap'ibit i ixē butet osunuy wara'at ibutet. Warara'acayũ eju ġu ixē Tomé osunuy ixeyũ kay Jesus ebapuk puje. Jesus o'jojojo ġu buk waram cetait puje.

²⁵ Imēnpuye warara'acayũ o'jekawēn Tomé eju—ceweju etaybitbinayũ.

— Tapu, wuykukukat ma ocejojojo! — io'e ip. — Waram ġuto o'jetait! — io'e ip.

— Dapxi eyju! — io'e. — Wetabut ġu oce waram ixē'ũm o'jetait iap kay — io'e. — Tapoa kūybut cocom'ũm pima, wetabut ġu oce — io'e. — Tapoa kūybut pe osubumõğ'ũm pima dak, wetabut ġu oce — io'e. — Ya'õxatikat pe osubumõğ'ũm pima, wetabut ġu oce — io'e Tomé.

²⁶ 7 xet kap puje Jesus eju etaybitbinayũ waram awerom osodop ip uk'a be. Tomé dak cexe ip o'e. Uk'a exīntabi tomudipcēm cīcā osunuy. Jesus pit oõm iğo'a be. Onze beayũ kay waram o'jebapuk.

— Kaba'ũm cuy epeyewekuk — io'e Jesus cebe ip.

²⁷ Jesus dao ma o'jeak Tomé kay. Ak'i o'e. O'jekawēn ceweju—Tomé eju.

— Ak ece obubida kay — io'e Tomé be. — Tapoa kūybut cuy ejojojo obubida be — io'e. — Tapoa kūybut pe juy ebu esubumuõm — io'e. — Wa'õxatikat pe juy ebu esubumuõm itikat kūybut pe icēmām poro iam — io'e Jesus. — “Ixe'ũm waram o'jetait ġu,” i'ũmğū juy ece — io'e. — Etabun cuy eğuy! — io'e.

²⁸ — Kariwa, wetabut ekay — io'e Tomé. — “Ēn ma Deusat,” i òn e'em — io'e—Tomé o'e.

²⁹ — Etabut ojojom ēn puye — io'e Jesus. — Warara'acayũ bit ojojo ġu. Inaka itabut je'e ip okay. Icocok cīcā ma ip je'e — io'e.

³⁰ Jesus ja'õbacaap o'jomõğmõğ jeweju etaybitbinayũ etabixe. Soat ġu ya'õbacaap mõğmõğap mubarararağ òn ijudup pe. ³¹ Pũğpũğ ā òn imubarararağ ijudup pe Jesus pe o'ğubapukpukiap. Iboap oğubararak eymutabut am Jesus Deus emunaē iap kay, Jesus Deus ipot iap kay dak. Iboap kay eyetabun pima, ixē a'õbi eyağuyisum epeku ijodi; eyetait epepoc cexe eyē'ũ buje dak.

21

¹ Ġuyjom Jesus waram o'jebapuk jeweju etaybitbinayũ kay. Iodi xe o'jebapuk cekay ip. Iodi butet Tiberiades i osunuy. O'je'awero ip 7 beayũ ceweju etaybitbinayũ. Iodi xe o'je'awero ip. Pũğ em ġu o'jebapuk ce'ũ'ũ'ibiyũ xewi jeu buje. ² Ibürũ ma ibutet

osodop ip: Simão Pedro i, Tomé i, Natanael i, Zebedeu ipotpoyũ xepxep, warara'acayũ dak xepxep. Xepxem ikap'ibit i Tomé butet osunuy wara'at ibutet. Natanael Caná ka bewiat osunuy—Galiléia eipi bewiat. Ibũrũ ma o'je'awero ip.

³ — Cum puk òn axima bum — io'e Simão Pedro jebureyũ be.

— Ha'a — io'e ip. — Oceju dak cum eweju ocexat pum — io'e ip.

Ixima dağ axima bubum ojuy ip. Kobe be ip oòm axima bu pinayũ. Haham oeku ip. Imēnpit o'jat ġu ip. Te'e ma ip oeku.

⁴ Jesus o'jebapuk iodi wābu be kabia buje. Imēnpit teku wuyekariwa iap iba'arēm o'e 7 beayũ xe. Itaybit ġu o'e ip teku wuyekariwa iam. Wĩnābu wi o'jewāwā cebe ip.

⁵ — Tapupuyũ — io'e Jesus cebe ip. — Peburũ axima epejat?

— Ka'ũma ma — io'e ip. — Ocejat ġu! Te'e ma oceku — io'e ip.

— Eyba'at kadi ma ũrũ epeğũakõm — io'e Jesus. — Ğebuje bit ade ma epejat — io'e.

— Hm hm — io'e ip.

⁶ Tok. ũrũ o'ğũakõm ip jeba'at kadi. Ade o'jat ip axima. ũrũ mupuxik pa'ore o'e cebe ip axima poxi pibun.

⁷ — Ak'i juy ġokayku! Wuykukukat ma ġoku! — io'e Jesus emumukukpinput Simão Pedro be.

Simão Pedro jeekabek o'ğũõm jekukukat topabe jejuam. Jeekabek kuğ ġu kapikpik'uk osodop ip. Tip. O'jetip iodi be dao ma Jesus kay jajēm ām. ⁸ Warara'acayũ Jesus kay oajēm kobe dağwi. Oajēm ip ũrũ mupuxikpuxiğ kobe ukpu bewi. Ade jĩjã osodop axima ũrũ be. Wũy ġu ip osodop kapurũğ pewi—100 metros acã. ⁹ Jay. Muğ. Jesus o'jojojo ip. Axima yoyoy o'e daxa be. Pã'o'a kuğ tak osunuy.

¹⁰ — Axima'in epetojot—ğasũ epejat'iat'in — io'e Jesus cebe ip.

— Hm hm — Pedro o'e.

¹¹ Oòm kobe be axima bum. ũrũ o'ğũwekap. O'tujuu kapurũğ kay. Jay. Axima o'tojot. Ade osodop ũrũ be axima yoboğat. 153 osodop ip. Inaka ũrũ o'jewek ġu.

¹² — Ğa'a acekõn — io'e jeweju etaybitbinayũ be.

— Ğa'a — io'e ip.

— Abu ěn? — io'e ġu ma cebe.

Itaybit o'e ip wuykukukat teku iam—waram o'jetaitiat teku iam.

¹³⁻¹⁴ Jesus pã'o'a o'yabu. Axima dak o'jat. O'ğũm cebe ip ixan.

¹⁵ Ğebuje Jesus o'jekawēn Simão Pedro eju—João ipot eju. O'jekawēn ceweju jekõn eperẽ buje.

— Simão — io'e Jesus. — Warara'acat kukpinap podi ma du okukpin exe? — io'e.

— Hm hm, Kariwa — io'e Simão. — Etaybit ebure òn iam — io'e.

— Wekawēn cuy eğutaybin itabun'isuayũ — io'e Jesus. — Xipan cuy ixeyũ ejukuk apēn ovelha kukat xipan jeõhõ'it'it kukap puxim — io'e.

¹⁶ — Simão — io'e Jesus waram. — Okukpin tu exe?

— Hm hm, wekariwa — io'e. — Etaybit ebure òn iam.

— Wekawēn cuy okay itabucayũ eğutaybin — io'e. — Xipan cuy ixeyũ ejukuk apēn ovelha kukat jeõhõyũ kukap puxim — io'e.

¹⁷ — Simão — io'e Jesus waram. — Ebure du òn? — io'e.

Ebapũğ em imēn o'jekawēn Simão eju. Imēnpuye Simão iğũycũğ o'e Jesus e'eap kay.

— Kariwa — io'e. — Etaybit soan. Etaybit òn ebure iam.

— Wekawēn cuy itabucayũ eğutaybin — io'e Jesus. — Xipan cuy ixeyũ ejukuk apēn ovelha kukat jeõhõyũ kukap puxim — io'e. ¹⁸ — Simão, icēmān òn e'em ewebe. Jaypan'isum ekpiwat ma jekuku'uk eğuy. Esay muòm puje, ekupinap tağ acã jekuku'uk eğuy. Aypa bima bit ecejebaepacũğ warara'acat pe ebamũn ām correntebum. Warara'acat jedujowat edaobu'unap tağ — io'e Jesus.

¹⁹⁻²⁴ Imēn Jesus apēn Pedro je'ũ iam o'ğũkũyjo. Apēn Pedro Deus dipap ġubapukpuk iam tak o'ğũkũyjo.

— Obikuyap tağ cuy ejeku — io'e Jesus Pedro be.

Jekorepĕn puje Pedro Jesus emumukukpinput o'jojojo. Cemumukukpinput doze beayũ'in osunuy. Pedro nomuju o'e.

— Kariwa — io'e. — Apĕn je'bapuk ġuyjom ġobeku? — io'e Simão Pedro Jesus emumukukpinat co buje.

— “Apĕn je'bapuk ġobeku ġuyjom,” i'ũmġu juy ece owebe — io'e. — “Ōn tu wekariwa bikuyap taġ jekukum?” i acã ece ewebe ma — io'e Jesus. — Obikuy bima bit kuka adi teku oe'ũ ġu — io'e. — Obikuy bima, ijoce mabuk teku kuka adi osunuy waram wajĕmap com — io'e. — Imĕn obikuy bima, ak'adit ma'ġu kuka eġuy iboap kay — io'e Jesus.

Imĕneju itabucayũ o'Jekawĕn cĩcã jeweweju. Tũybe je'ũ ġu iãn o'e ip. Imĕnpit:

— Teku je'ũ ġu — i'ũmġu o'e Jesus. — Obikuy bima kuka adi teku ijoce mabuk jeenuy waram wajĕmap com — i juk o'e Jesus.

Jesus eju oekukuiat ma apĕn Jesus cuk adi o'e'e iap o'ġuwĕn ocewebe—Jesus xe ikukpinat. Jesus tĕġ ma osunuy doze beayũ eju jekõnkõn pima Jesus e'ũ awap.

— Kariwa, abu oce'in je'ũm ekay itakomaayũ be? — i juk o'e ce'ũ awap. Ixe ma Jesus o'e'e iap o'ġuwĕn ocewebe. Wuyetaybit ixecẽmãn e'em iam. Ixe ekawĕn mubarararaġ õn ijudup pe—cartadup pe.

²⁵ Ade jĩjã ma osunuy Jesus e'eap. Soat ġu ixecẽmãn e'eap o'ġubararak cemudupmubararak-tup pe—ijudup pe. Soat pit ixecẽmãn e'eap iap mubarararaġ pima, apoce dak kuka atupmõġ? Tup ade jĩjã ma kuka o'e ibiatup. O'e ġu kuka ipi daġ wuywebe ibiatup mõġ ãm. Imĕn kuka o'e wuyxe.

Ibũrũ ma.

JESUS CRISTO EMUMUJUYŪ E'EAP EKAWĒN

¹ Teófilo, kuy bima livrodup otupmubararak ewebeaptum. Apĕn ijodi bima Jesus cuk adi o'ġutaybitbiniaptup otupmubararak, apĕn ixē juk adi o'e'eiaptup tak. Soat iboap oġubararak kuyatup pe ewebeaptup pe.

² Kabi kay jeu awap Jesus doze be o'taē aġokatkayū. O'taē jewēju itaybin'ibiyūm. Taē'ibiyū o'ġutaybin Deus biōġbuk a'ōbi jeu awap. ³ 40 kabia ijodi oeku waram jetait puje. Ade em o'jebapukpuk jewēju etaybitbinayū kay. Itaybit cīcā ip o'e Jesus waram o'jetait iam, ade em ixē o'jojojo buye.

— Deus soat kukukan je'e — io'e ixē cebe ip.

⁴ Awerom pima Jesus o'jekawĕn ġuto ceweju ip.

— Epewatwat ġu juy Jerusalém ka bewi — Jesus o'e. — Ijop ka ma epesop. Ibiōġbuk xipacat ajĕmap pit cuy epejowiwi. Webay ixē ġudot eykay apĕn eywebe juk adi ocece iap taġ — io'e. ⁵ — Kuy bima João ijodiat mubatisasan osunuy idibi be — io'e cebe ip.

— Ģaxīn ma bit Deus biōġbuk jajĕm eykay. Ibiōġbuk xipacat jeōm eywebe — io'e Jesus. Jesus imĕn o'jekawĕn jewēju etaybitbinayū eju.

⁶ Waram Jesus emumujuyū o'je'awero ip. O'jekawĕn ip Jesus eju.

— Kariwa — io'e ip. — Ģasū du ocebadipyū'in ecejomuy ocekekukan—Judeuyū kukukan? — io'e ip.

⁷ — Eyetaybicap ġu iboam — io'e Jesus. — Webay acā itaybit. Ixē ja'ōbi ixeyū'in eykukukan iap kabia o'ġuweġūn. ⁸ Imĕnpit eywebe Ibiōġbuk xipacat ōm puje, Deus a'ōbacaap kuġ epekuku. Eya'ōcam omuwĕnuwĕn epekuku soat kaka daġ. Omuwĕnuwĕn epekuku Jerusalém ka watwat pe, Judéia eipi watwat pe dak, Samaria eipi watwat pe dak, wūyatka watwat pe dak — io'e.

⁹ Iboap muwĕn puje, Deus Jesus o'tujowat jewekay. Ceweju etaybitbinayū etabutpe o'tujowat. Aġ ip o'e cekay. Ceuap o'jojojo ip. Pa'ūm. O'jepa'ūm kabikerereat pe Jesus. Iba'arĕm o'e.

¹⁰ Kabi kay apūn pima aġokatkayū oajĕm Jesus eju oekuku'iaiyū kay—xepxepayū—cesayrucayū.

¹¹ — Tapupuyū — io'e ip. — Apĕnpuye dak eyju jeapūnapūn kabi kay? — io'e ip Jesus emumujuyū be—Galiléia eipi bewiyū be. — Deus Jesus o'tujowat eyxewi. O'ġyuy kabi kay. Ceuap epejojojo. Jeuap puxim waram je'pit — io'e aġokatkayū.

¹² Jesus emumujuyū o'jepit Jerusalém ka kay. O'jĕm ip co'a bewi—Oliveira dip'a bewi. Oliveira dip'a Jerusalém ka tĕġ ma o'yanuy—pūġ kilometro ma. ¹³ O'jeawero ip uk'a be—umat'abi be—Jerusalém ka be—kuy bima osodop ip iat'a be. Ibūrū ma ibutet osodop ip; Pedro i, João i, Tiago i, André i, Filipe i, Tomé i, Bartolomeu i, Mateus i, wara'at Tiago i, Simão i, Judas i. Tiago Alfeu ipot osunuy. Judas Tiago ipot osunuy. Simão jeipi kay jġjāat osunuy. Ibūrū ma awerom ip osodop umat'abi be. ¹⁴ Pūġ taġ ma ip jewaġuyġuy osodop. Soat em je'aweroro'uk osodop ip Deus eju kawĕn ām. Aoyū dak je'aweroro'uk ip osodop ceweju ip. Maria cexe ip osunuy—Jesus xi. Jesus kitpitpiyū dak je'aweroro'uk ip osodop ceweju ip.

¹⁵ Awerom pima, Pedro o'āy itabucayū xewi. Ade jġjā ip osodop Jesus kay itabucayū. 120 osodop ip. Pedro o'jekawĕn ceweju ip.

¹⁶ — Okitpitpiyū, eya'ōpicūġcūġ cuy epesop wa'ō kay — io'e. — Kuyje Davi apĕn Judas kuka o'e iap o'ġuwĕn Deus biōġbuk a'ōbi. Ixē Davi ekawĕn ibararak opop Deus ekawĕn tup pe. Ixē Judas Jesus pu ojuyayū o'tujowat cekay. Ģasū o'jebapuk ibiat tup ekawĕn taġ—kuyatup ekawĕn taġ — Pedro o'e. ¹⁷ — Jesus ixē Judas o'taē kapik am oceweju — io'e. — Oceweju juk adi oekuku. ¹⁸ Imĕnpit ixē Judas Jesus o'ġūm itakomaayū be. Dinheiro o'jat Jesus ūmap teim — io'e Pedro. — Ipi o'jat ixem dinheiom. Iġo eipi be o'jewaġobua. Yabitorom o'at. O'je'ukedeġ. O'tūnpujĕm ijebit pawi. Oe'ū — io'e Pedro cebe ip. ¹⁹ — Soat

Jerusalém ka watwat ce'üap awêğ o'yawêğtobuxik ip. Imēnpuye ibo eipi butet Aceldama i o'subuteta ip ja'ôm. (Aceldama ağokatkat toy o'toyjēmiap ka iape wuya'ôm). ²⁰ Imēn e'em Salmo dup:

Tuk'a juy yabibuğ, i. Ka'ūma ma juy je'e ya be, i.

Wara'at tup imēn e'em:

Wara'at cuy jeenuy tūyap pe kapik am ixē dieğ, i — io'e Pedro.

²¹⁻²² Imēnpuye wara'at'in cuy ataē oceweju ceku am ixē'üm tieğ. Wara'at'in cuy ataē wuykukukat Jesus waram o'jetait iap muwēn ām soat pe — io'e. — Jesus ocexe bima oceweju juk adi oekuku'iyū'in cuy ataē — io'e. — João'üm imubatisasan pima oceweju juk adi oekuku'iyū'in cuy ataē—Deus Jesus muyu buje kabi kay oceweju oekuku'iyū'in — io'e.

— Ibiat cuy ataē — io'e ip.

²³ — José juy ataē — io'e pūğpūğayū.

— Barsabás cuy ataē—cūğ cīcāat — io'e warara'acayū Pedro be.

— Matias cuy ataē — io'e ip warara'acayū bit.

²⁴ Ğe buje o'jekawēn ip Deus eju.

— Bay — io'e ip. — Etaybit apēn oceju jewağuyğuy iam. ²⁵ Judas'üm oibu'un oceweju jeku am — io'e ip. — Oibu'un ekpot eju am. Jekapikap o'suiwat jejuap ka kay jeju am — io'e ip. — Abu ğu xe'e ocetaē oceweju jeku am Judas'üm tieğ? Barsabás tu ocetaē? Matias ğu xe'e? — io'e ip Deus pe.

Imēn o'jekawēn ip Deus eju.

²⁶ Ğe buje yabarakat'a o'yaxik ip pūğ'in ip taē ām. Imēn itaybit ip o'e abu Deus o'taē iam. Imēn Matias o'taē ip jewēju ip jeku am Judas'üm tieğ. Ixe Matias onze beayū eju oekuku ğe buje bit.

2

¹ Deus biōğbuk o'kop Jesus eju etaybitbinayū kay. Pentecostes bima o'kop. Pentecostes i kabia butet osodop. Pentecostes ajēm puje pūğ pe ma ip osodop awerom itabucayū—Jesus eju etaybitbinayū dak—doze beayū. Judeuyū petata'uk osodop ip Pentecostes kabia be. ² Deus biōğbuk imēn o'kop cekay ip. Kabi bewiata'ō o'ya'įjojo ip. Kabidoxixi a'ō buxim o'e kabi bewiat'a'ō. Kaxikxik'i osodop ip uk'a be. Soat ip o'ya'įjojo. ³ Daxae jo'iat o'jebapuk cekay ip. Daxae jo'iat o'kop ceparakpe ip—soat parakpe. Soat pe o'sueabik cebe ip. ⁴ Deus biōğbuk imēn o'om soat pe cebe ip.

Ğe buje itabucayū warara'acat'a'ōm ma o'jekawēn. Deus biōğbuk a'ōbi o'jekawēn ip warara'acat a'ōm. ⁵ Ade powatwat Jerusalém ka be osodop ip—soat kaka dağwiayū. Judeuyū etabucap puxim itabut ip osodop Deus kay.

⁶ Ixeyū a'ōm ekawēn co buje, soat ip o'ju cekay ip ya'įjom powatwat. Yağuy'üm ip o'e itabucayū soat a'ōm kawēnwēn puye. Soat ip ja'ō ma o'ya'įjojo. ⁷ Imēnpuye yağuy'üm ip o'e.

— Eya'ōpicūğcūğ cuy epesop — io'e ip. — Soat ijoyū Galiléia eipi watwat ma — io'e ip. — Imēnpit ja'ōm ğu kawēnwēn ip—wuya'ōm acā — io'e ip jewewebe. ⁸ — Apēntak soat wuyju wuya'įjom—bekin pima wuyju kawēnwēnap a'įjom? — io'e ip. — Wuya'ōm ma ip kawēnwēn! — io'e ip jewewebe. ⁹ — Pártia eipi bewi ajot peta be, Média eipi bewi dak, Elão eipi bewi dak — io'e ip. — Mesopotâmia eipi bewi dak ajot, Judéia eipi bewi dak, Capadócia eipi bewi dak, Ponto eipi bewi dak, Ásia eipi bewi dak, ¹⁰ Frígia eipi bewi dak, Panfília eipi bewi dak, Egito eipi bewi dak, Líbia eipi bewi dak, Cirene ka bewi dak, Roma ka bewi dak — io'e ip. ¹¹ — Pūğpūğ wuy'in Judeuyū ma. Warara'acayū ka'ūma. Ixeyū etabucap co'i wuyju dak wuyetabut Deus kay — io'e ip. — Creta eipi bewi dak ajot, Arábia eipi bewi dak. “Deus soat podi ma ya'ōbaca,” i'e'em ip itabucayū wuywebe. “Soat podi ma xipat ixē,” i'e'em ip wuywebe. Wuya'ōm ma kawēnwēn ip — io'e ip jewewebe.

¹² Imēn o'e ip yağuy'üm puye. Yağuybabi'üm'üm o'e ip.

— Apēnpuye wuya'ōm ip kawēnwēn? Ajom Deus wuymukūyjo ojuy? — io'e pūḡpūḡ ce'in ip.

¹³ — Ika'o'o ip — io'e ip napa ma warara'acayū bit Jesus eju etaybitbinayū waywayway am.

¹⁴ Kirik'āy. Pedro o'āy jekawen am je'awero'ibiyū be. O'āy onze beayū eju. O'jekawēn ya'ōberen adeayū be.

— Tapupuyū Judeuyū, Jerusalém ka wat, eya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop wa'ō kay — io'e Pedro. ¹⁵ — Oceka'o'o ḡu. Tūybe ip ika'o'o iān eyju e'em. Kaxicuḡ mabuk 9 horas acā. Kabiam pit oceju uva'abidi kōnkōn ḡu. Ōn jeymukūyjo apēnpuye oceju eya'ōm ma kawēnwēn iam — io'e.

¹⁶ — Apēn Joel juk adi o'e'e iap taḡ oceju eya'ōm kawēnwēn ḡasū. Soat a'ōm kawēnwēn. Imēn e'em Joel emudupmubararaktup—Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat emudupmubararaktup:

¹⁷ “Ipi'ūm awap obiōḡbuk oḡuju eykay,” i'e'em Deus, io'e Joel. “Soat pe oḡuōm,” i'e'em, io'e. “Enaxeḡebitbit wekawēn ḡuwēn,” i'e'em, io'e. “Aḡokatkayū oḡuyxeyxey wekawēn,” i'e'em, io'e. “Aypapayū dak oḡuyxeyxey,” i'e'em, io'e. ¹⁸ “Obiōḡbuk oḡuju obuywatwat'ukayū kay—aḡokatkayū kay, aoyū kay dak,” i'e'em Deus, io'e Joel. “Imēnpuye wekawēn ḡuwēn ip,” i'e'em, io'e. ¹⁹ “I'e ba'oreat oḡubapuk kabi be. Oḡubapuk ipi juayū aḡuy mubabi'ūm ām,” i'e'em, io'e. “Soat podi ma wa'ōbaca iap oḡubapuk adeayū be,” i'e'em, io'e. “Doy jedoyebapuk. Daxa dak je'bapuk. Daxidiḡ tak jediḡebapuk,” i'e'em, io'e. ²⁰ Kaxiepiat kabiok je'e. Kaxi ipakpuk je'e doy-buxim. Imēn je'bapuk wuykukukat ajēm awap, io'e Joel. Ixe ajēmap kabia idip cīcā je'e. Yajēm puje ixe soat kukukan je'e—ipi juacayū kukukan, io'e Joel. ²¹ “Kariwa, odaxijom cuy ece” i'e'e'ukat ma Deus idaxijo, io'e Joel — io'e Pedro.

— Imēn Joel o'e Deus a'ōbi — Pedro o'e.

²² — Israel naxeḡebitbit — io'e. — Eya'ōpicūḡcūḡ cuy wekawēn kay — io'e. — Jesus cuy oḡuwēn eywebe—Nazaré ka bewiat. Ixe Jesus Deus a'ōbi wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuḡ oeku. Wuymucoatcoanap mubapukpuḡ oeku. Deus a'ōbacaap mubapukpuḡ oeku. Eyetaybit iboam eyetabutpe ixe oeku buye — io'e Pedro adeayū be.

²³ — Ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū Jesus o'jat. O'jat ip apēn Deus ibikuy osunuy iap taḡ. Eyju ma ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū be Jesus epesubamupayaat korosa be ce'ū ām—Judeuyū kukukayū be. ²⁴ Deus pit Jesus o'ḡutait waram. Ce'ū buje Jesus o'ḡuyuy ce'ūap pewiibun topap puxim — io'e.

²⁵ — Deus a'ōbi Davi Jesus o'ḡuwēn wuydobuyū'ūm'ūm pe kuyje — io'e.

— Imēn Davi o'e:

Okukukat, oparara ḡu, soat em ēn aḡ okay ibuye, soat em ēn obuywatwan ibuye dak, i. ²⁶ Ocokcok cīcā ma ōn e'em, io'e. Soat em “Deus, ēn xipāt cīcā oxe” i ōn e'em, i. Wetaybit soat em exe oḡuy iam, i. We'ū buje dak a'ḡu oḡuy ewiwim, i. ²⁷ Okukukat, obiōḡbuk esuiwat ḡu ce'ū'ūayū dopap pe, i. Wetabut cīcā iboap kay, i. Ēn ojebit iwan ḡu ierepap puxim, ōn xipāt exe buye—ōn ekpot puye dak, i. ²⁸ Okukukat, waram adi ēn omutait, i. Ēn ma'ḡu omukūyjo soat em wetabēḡ oḡuy exe iam, i. Omucokcokcoḡ ece'e soat em exe oḡuy buye, io'e—o'e Davi Deus a'ōbi — io'e Pedro.

²⁹ — Tapupuyū, ibapuḡ ma juy Davi oḡuwēn eywebe — io'e Pedro jebadipyū be. — Kuyje ma wuy'ajore'ūm oe'ū—ya'ōbuyxiat'ūm oe'ū. O'jomōḡ ip witabikūy be. ḡasū dak puk ixe'ūm mōḡapkūy omuy ma. ³⁰ Ixe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat osunuy. “Enaxeḡebit wemunaēm je'e,” io'e Deus cebe. “Wemunaē soat kukukan je'e—Israel eipi watwat kukukan,” io'e Deus cebe. Soat em Davi iboap ekawēn kay ḡebum osunuy. ³¹ Itaybit osunuy Deus jemunaē ḡutait ce'ūap tomukadi iam. Imēn Cristo mutaicap o'ḡuwēn imutait awap. Imēn o'e:

Deus jemunaē biōḡbuk o'suiwat ḡu ce'ū'ūayū dopap pe, i. Ijebit oierēp ḡu, i — io'e Pedro.

³² — Deus ixe Jesus waram o'gutait ce'ūap tomukadi — io'e Pedro. — Waram cetait puje ocejojojo. Imēnpuye oceju iboap muwēnuwēn eywebe — io'e Pedro. ³³ — Deus Jesus o'guyū kabi kay—jenuyap kay. Deus xe Jesus omuy ġasū. Soat kukukan Deus eju. Deus co'i ya'ōbaca. “Obiōġbuk oġuōm itabucayū be,” io'e Deus Jesus pe. Ģasū Jesus Ibiōġbuk xipacat o'ġudot ijodi apēn Deus cuk adi o'e'e iap taġ — io'e Pedro. — Ixe a'ōbi oceju eya'ōm ma kawēnwēn. Imēnpuye eyju eya'ījom ġasū — io'e Pedro.

³⁴ — Davi'ūm jebit ġu o'jeu kabi kay ce'ū buje. Imēnpuye Davi o'e:

“Oxe juy eġuy,” io'e Deus wuykukukat pe, i. ³⁵ “Ģasū bit ekay itakomaayū a'ōbacaap oġu'ūm,” io'e, i. “Kūyjobin jedop ip a'ō kay,” io'e Deus, io'e Davi ajore wuydobuyū'ūm'ūm pe — io'e Pedro.

— Davi o'jewemuwēn ġu—Jesus acā o'ġuwēnuwēn — io'e Pedro.

³⁶ — Wa'ō kay bit cuy eya'ōpicūġcūġ epesop — io'e. — Eyju ma ocejukukat Jesus epesubamupayaat korosa be ce'ū ām, Israel naxeġebitbit ma'ġu eyju. Deus pit ixe o'jomuy wuykukukan. Deus ixe o'taē soat taxijo am—wuydaxijo am. Icēmān ōn e'em eywebe — io'e Pedro.

³⁷ Iboap co buje iġuycūġcūġ cīcā ip o'e.

— Tapupuyū, apēn oce'e ġasū? — io'e ip Pedroyū be—Jesus emumujuyū be.

³⁸ — Eyġuycūġcūġ cuy epe'e ikērēat kuġ puye — io'e. — Ikērēat mujurūġrūġap cuy epeyepere — io'e Pedro. — Jewemubatisasaan cuy epesop “Ģasu bit Jesus Cristo ebekitkiyū oceju” i'e am soat pe — io'e. — Imēn cuy epe'e Deus pe ikērēat'uk am eywebewi. Imēn ey'e buje Ibiōġbuk xipacat jeōm eywebe—Deus emumudot — io'e. ³⁹ — “Obiōġbuk muōm pin ōn eywebe,” io'e wuykukukat Deus kuy bima — io'e. — “Obiōġbuk oġuōm eywebe, eybekitkiyū be dak, eybadip'ūmayū be dak—soat wemunomuwayū be,” io'e Deus — io'e Pedro.

⁴⁰ Pedro imēn ip o'yawēwē.

— Ģasūacat ikērēat mujurūġrūġ cīcā — io'e. — Imēnpuye Deus xe ġu ip jeedop ce'ū buje. Eyju bit ixeyū ekukuap puxim ġu juy epeku — io'e. — Wūy ġu juy epesop Deus wi eye'ū buje — io'e Pedro. Imēn Pedro ip o'yawēwē.

⁴¹ Imēneju adeayū itabut o'e Jesus kay, Pedro Jesus o'ġuwēn puye. Tak ġu ip oitabun—3000 beayū. O'jewemubatisaan ip. Jesus a'ōkayayū eju ip oekuku ġebuje bit. ⁴² Itabun'isuayū mutaybitbin'uk ip osodop Jesus a'ōkayayū. Jewemukūyjojo'uk ip osodop. Jeburerexi osodop ip itabucayū. Jeweweju ip jekōnkōn'uk osodop. Jekawēnwēn'uk ip osodop Deus eju. Pāo'a o'o'uk osodop ip Jesus e'ūap kay ġebum am.

⁴³ Jesus emumujuyū Deus a'ōbacaap mubapukpuġ oekukuku soat etabut pe. Wuymu-coatcoanap mubapukpuġ ip oekukuku. Imēnpuye adeayū itabēġbēġ o'e ip ijom — Deus acā ya'ōbaca — i'e'em.

⁴⁴ Soat jeburerexi ip osodop Jesus kay itabucayū. Jebubut mu'ē'ē'uk osodop ip jewewebe. ⁴⁵ Ka'ūma ma tacup o'e jebure be. Jebubut taidada'uk ip osodop dinheiro bu am, jeipi dak. Ixe dinheiro ūmūm'uk ip osodop tadaybocayū be—ibubut'ūmayū be. ⁴⁶ Soat kabia Deus eju kawēnwēnap'a be je'aweroro'uk ip osodop—yaboġat'a be. Jeweweju ip jekōnkōn'uk osodop jeduk'a be. Awerom jekōnkōn'uk ip osodop jebureyū eju. Imēneju icokcok cīcā ip osodop. Ka'ūma ma jewexe ya'ōca osunuy. Jewekay ġu ġebum osodop ip—jebure kay acā.

⁴⁷ — Ēn xipat cīcā ocewebe — i'e'e'uk ip osodop Deus pe. Soat itabut'ūmayū xe cūġ ma ip oekukuku.

Soat kabia Deus warara'acayū o'ġutabun Jesus kay. Ixeyū dak wara'acayū itabucayū burem o'e.

3

¹ Pedro o'ju Deus eju kawēnwēnap'a be—yaboġat'a be. João eju o'ju. Katpujesu ip o'ju. Ixe ehora bima Judeuyū kawēnwēn'uk ip osodop Deus eju iġo'a be. ² Aġokatkat iboce osunuy—taojereat. Jekap'isum piap ma taojere osunuy. Soat kabia ibureyū

tujowatwat'uk ip osodop iġo'a exĩntabi be. Xĩntabi butet Idipat i osunuy. Xĩntabi be taojereat dinheiro ojuyjuy'uk osunuy iġo'a be òmòmāyũ be. ³ Ixe taojereat Pedroyũ o'jojojo. Iġo'a be òm pima o'jojojo ip.

— Dinheiro'in — io'e cebe ip.

⁴ Pedroyũ o'jeak cĩcā cekay.

— Ak'i juy ece ocekey — Pedro o'e.

⁵ Taojereat o'jeak cĩcā cekay ip. Tũybe dinheiro ũm ip owebe iãn o'e.

⁶ Pedro o'jekawēn cebe.

— Dinheiro kuġ ġu òn — io'e. — Okukukat pit ja'òbacaap ũmũm owebe. Ixe a'òbi jemu'ada òn. Edaodip ece'e Jesus a'òbi—Nazaré ka bewiat a'òbi. E'āy — io'e Pedro.

⁷ Ġebuje Pedro taojereat pu o'subuixik iba'at kadi. O'ġu'āy. Dao ma ikaġobidip o'e. Sui dak suidip o'e. ⁸ Ixe taojere osunuy'ibit o'jejoro. Icokcok o'e jedaodip puye. O'jexĩġxĩġ. Oòm Deus eju kawēnwēnap'a be Pedroyũ eju. O'jecũġcũġ iġo'a be. Jerojorom o'e jecokcokap pibun.

— Ēn xipat cĩcā — i'e'em Deus pe o'jejore. — Odaomudim ěn — i'e'em.

⁹ Soat iġo'a beayũ taojere tũibit o'jojojo ip cũġcũġ pima. Deus pe “Ēn xipat cĩcā” i'e'em pima, o'jojojo ip. O'jekawēn ip jewewebe.

¹⁰ — Ixe bit mo a'ġu taojere osunuy — io'e ip. — Ixe bit xik'i mo a'ġu nuynuy ijop'a exĩntabi be—Idipat pe. Ixe bit mo a'ġu dinheiro ojuyjuy'uk osunuy — io'e ip. — Apēnpuye dak ixexipat o'jexĩġxĩġ? — io'e ip.

Taojere tũibit mu'adaap tobuxik puje itabēġbēġ o'e ip ijojom. Taojere tũibit ibu'u jĩjā o'e Pedroyũ nomu eperem.

¹¹ Soat iġo'a beayũ dak o'jedau ebapũġayũ kay—Pedroyũ kay, taojere tũibit kay dak.

— Ak'! — io'e ip. — Pedroyũ taojereat o'taomudim — io'e ip jewewebe.

Pedroyũ Deus eju kawēnwēnap'a ekorara be osodop ip—yaboġat'a ekorara be. Ixe korara butet Salomāo ekorara i osunuy.

¹² Adeayũ jo buje, Pedro o'jekawēn cebe ip, Israel naxeġebitbiyũ be.

— Tapupuyũ, wekawēn kay eya'òpicũġcũġ cuy epesop — io'e. — Apēnpuye eyju dak eyetabēġbēġ ocejojom? “Ite aġokatkak taojereat o'taomudim ya'òbaca jĩjā buye, cũġ ma Deus xe buye,” i te'e ma eyju e'em. Oca'òbi ġu o'je'ada—Jesus a'òbi acā — io'e. ¹³ — Ixe Jesus soat em ma kũyjobit Deus a'ò kay. “Ka'ũmġu ixexipacat” i'e'em Deus Jesus muwēnuwēn. Wuyetabut ixex Deus kay. Wuy'ajojoyũ'ũm'ũm tak itabut osodop ip cekay—Abraão'ũm, Isaqu'e'ũm tak, Jacó'ũm tak. Eyju ma a'ġu ixex Jesus epeġũm cekay itakomaayũ be yaoka am. Pilatos ma o'e “Jesus oyaoka ġu òn pit,” i. “Imujēm òn eywebe yaokaap puxim,” io'e. Eyju bit “Ixe juy eġujēm ġu,” i mo a'ġu epe'e iecuġap pe—Pilatos pe. “Xipat ġu tekũ,” i mo a'ġu epe'e cebe. Jesus mo a'ġu epejomuymuy jĩjā. ¹⁴ Ixe Jesus Deus bikuyap taġ acā oekukuku. Ikērēat kuġ ġu osunuy Deus xe. Eyxe bit ikērēat kuġ. “Ixe juy eyaokaat,” i mo a'ġu epe'e Pilatos pe. Wara'acat o'yaoka'iat mujēm ojuy epesop daomũnmũnap'a bewi. ¹⁵ Wuymutaicit'ukat pit mo a'ġu epeyaokaat—wuymuisusun'ukat. Deus pit ixex o'ġutait waram. Jesus ocejojojo waram cetait puje. Imēnpuye oceju waram cetaicap muwēnuwēn eywebe. ¹⁶ Ite taojere osunuyiat cocom eyju. Eyetaybit cĩcā ixem. Jesus a'òbi oceju ocetaomudim. Soat etabutpe ocetaomudim Jesus kay ocetabut puye — io'e.

¹⁷ — Obadipyũ, wa'ò kay eya'òpicũġcũġ cuy epesop — io'e. — Eyju mo a'ġu Jesus epeyaokaat eyetaybit'ũm puye. Wuyepi kukukayũ dak itaybit ġu osodop ip. Eyju mo a'ġu eyetaybit ġu ikērē jĩjā Jesus aokaam iam. Wetaybit iboam. ¹⁸ Imēnpit kuyje “Deus emunaē juy ipiat supi'ajo,” io'e'e'e Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayũ. Imēn cuk adi o'e ip Deus a'òbi itaybit ġu ma'ġu ip — io'e. — Ġasu bit kuy Jesus ipiat o'supi'ajo apēn cuk adi o'e'e ip iap taġ. ¹⁹ Ġasũ bit eyġuycũġcũġ cuy epesop ikērēat kuġ puye. Ikērēat mujurũġrũġap cuy epeyepere Deus pe ikērēat uk am eywebewi — Pedro o'e. — Eywebe ikērēat mujurũġrũġap eperere buje, Deus ikērēat ju'uk eywebewi. Ixe

jeydaxijo. ²⁰ Wuybipuruk'ūmap puxim eycokcoğ epesop Deus pe eydaxijo buje. Ğuyjom Deus waram Jesus ğudot ijodi—jemunaē ğudot—wuydaxijojo'ukat ğudot. ²¹ “Deus soat ğuisun,” i juk adi o'e'e Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū kuyje—ikērēat kuğ'ūmayū. Deus soat ğuisun. Imuisun'ūm pima Jesus kabi be mabuk jeenuy — io'e. ²² — Kuyje Moisés imēn o'e:

Deus wuybadipyū'in ğuju eykay, i. Ixe Deus ekawēn ğuwēn eywebe, i. Omudocap puxim ixe ağokatkat ğudot, i. Eya'ōpicūğcūğ cuy epesop soat cekawēn kay, i. Ixe a'ō dağ cuy epeku, i. ²³ Deus ipiat'supi'ajoat ixe a'ōkay'ūmayū be, i. Deus ebekitkiyū wi wūy ma jeedop ip ce'ū buje, i.

Imēn Moisés o'jekawēn kuyje — Pedro o'e. ²⁴ — “Deus emunaē omuyku—ocebodi ma ya'ōbuyxiat,” i juk adi o'e'e ip soat Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū. Samuel imēn o'e'e tomujuayū dak. ²⁵ Deus o'e Abraão be “Xipacat oğūm soat ipi juacat pe, enaxeğebitbit cūğ ma oxe buye,” i. Deus imēn jekawēn o'ğuwēn eydobuyū'ūm'ūm pe ā ğu—eywebe dak. Deus je'e eywebe apēn cuk adi o'e'e jekawēn muwēnuwēn'ukayū be iap tağ — io'e. ²⁶ — Ğebuje Deus jekpot o'ğudot eykay—ja'ō kay kūyjobicat o'ğudot. Ibikuy osunuy eywebe ikērēat mujurūğrūğap epere am. Ibikuy osunuy xipacat ūm ām eywebe. Imēneju jekpot o'ğudot eykay — io'e.

Pedro imēn Israel naxeğebitbit o'ğukūyjo.

4

¹ Deus eju kawēnwēnap'a beayū mukūyjojom pima, Judeuyū epaīyū oajēm Pedroyū kay. Iğo'a wiwi'ukayū kukat tak oajēm cekay ip, Saduceuyū dak. ² Pedroyū kawēnwēn mabuk o'e iğo'a beayū be.

— Wuye'ū buje waram acejetait Jesus waram o'jetait je'ūap tomukadi buye — io'e ip cebe ip.

Itakoma ip o'e Pedroyū kay iboam iğo'a beayū mukūyjojom puye. ³ Imēnpuye o'jat ip. Daomūnmūnap'a be ip o'ğūōm. Ixe exima be jeperem ojuy ip daomūnmūnap'a be, kuy katpuje jījā buye. ⁴ Cekawēn cocoayū dak itabut o'e ip Jesus kay. Ade jījā ip itabut o'e. 5000 be ağokatkayū oitabun.

⁵ Kuyaje o'je'awero ip Jerusalēm ka be ya'ōbuyxiayū, Judeuyū kukukayū, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak. Jewawēwē'ukayū yoboğayū ip osodop. ⁶ Ana tak oajēm. Ixe Judeuyū epaīyū kukukat osunuy. Caifás tak oajēm, Alexandre dak, João dak. Warara'acayū dak oajēm paīyū kukukat badipyū. Soat ip o'je'awero. ⁷ Pedroyū o'tojocat ip jewekay.

— Abu-a'ōbi taojere tūibit epeğu'ada? — io'e ip Pedroyū be. — Abu-a'ōbacaam epeğu'ada? — io'e ip cebe ip.

⁸ Ğebuje Pedro o'jede jewawēwē'ukayū yoboğayū be. Deus biōğbuk cebe jījā osunuy. Imēnpuye ya'ōbacam o'jede cebe ip—Judeuyū kukukayū be.

⁹ — Tapupuyū — io'e. — “Abu-a'ōbi taojere tūibit epeğu'ada?” i eyju e'em ocewebe, “Apēntak ixe epeğu'ada?” i dak — io'e. ¹⁰ — Eyetaybin cuy epesop Jesus Cristo a'ōbi o'je'ada iam—Nazaré ka bewiat o'je'ada iam. Ixe xipat omuy eyetabutpe ğasū, Jesus Cristo a'ōbi o'je'ada buye. Eyju ma juk ixe Jesus epesubamupayaat korosa be ce'ū ām. Deus pit ixe o'ğutait waram. O'ğuyuy ce'ū'ūayū dopap pewi. Jesus a'ōbi ma ite taojere tūibit xipat cūğ'i ijoce ğasū. ¹¹ Imēn e'em Deus ekawēntup pe:

Uk'a muymuy'ukayū ite'a kay ğu osodop ip—wita'a kay ğu, i. Ite'a bit uk'a muycemap'am o'e, i.

Jesus muwēnuwēn iğodup — io'e Pedro. — Uk'a muymuy'ukayū ite'a kay'ūmap puxim eyju dak Jesus kay ğu — io'e. ¹² — Deus Jesus acā o'ğudot wuydaxijo am. Ka'ūmğū wara'at wuydaxijojo'ukat soat kaka dağ—Jesus acā — Pedro o'e.

Pedro imēn Judeuyū kukukayū o'ğukūyjojo—jewawēwē'ukayū yoboğayū. ¹³ Ja'ōca o'jede ip Pedroyū. Iparara ğu ip o'e Judeuyū kukukayū buxim. Ya'ōca o'e ip. Imēnpuye Judeuyū kukayū itabēğbēğ o'e ip ijojom.

— Apên tak iteyũ oitaybitbin? — io'e ip. — Itaybit ġu ip apên Deus ekawëntup e' em iam. Ya'õbuyxi ġu ip. Apênpuye dak iteyũ xepxepayũ iparara ġu wuybuxim? — io'e ip. Itaybit o'e ip Jesus eju oekuku ip iam.

¹⁴ Imëntak taojere tũibit ceparakpe ip cũġ'i osunuy. Imênpuye Pedroyũ imuymuy ba'ore o'e ip cebe. ¹⁵ Pedroyũ o'ġujēm ip jexewi.

— Epejēm cuy ijocewi ġasũ bit — io'e ip Pedroyũ be. Imujēm puje ip o'jewawē ip jeweweju.

¹⁶ — Apëntak ace'e iteyũ aġokatkayũ be? — io'e ip jewewebe. — Icēmān wuywebe i'e ba'oreat o'ġubapuk ip — io'e ip. — Soat Jerusalém ka watwat itaybit taojere tũibit o'ġu'ada ip iam. “O'ġu'ada ġu ip” i'e ba'ore wuywebe. ¹⁷ Jesus awēġ jawēġepōġpōġpōġ je'e soat ka daġ — io'e ip. — Apëntak ace'e yawēġmupōġpōġ'ũm ām? — io'e ip jewewebe. — “Jesus cuy epeġuwēn ġu warara'acat pe,” i juy ace cebe ip wuya'õpuruġ — io'e ip. — “Waram warara'acayũ be Jesus muwēn puje, ipiat cuy ocesupi'ajoat eywebe,” i juy ace cebe ip — io'e ip jewewebe.

¹⁸ Ġebuje waram Pedroyũ o'tojocat ip jewekay. Ya'õpuruġ o'jekawēn ip ceweju ip.

— Jesus cuy epeġuwēn ġu warara'acat pe — io'e ip. — Waram cuy epeġuwēn ġu cekawēn — io'e ip Pedroyũ be.

¹⁹ — Apëntak cedaġ eyxe? — io'e Pedroyũ bit cebe ip. — Eya'õ kay du oce'e? Deus a'õ kay ġu xe'e? Apên ġu cedaġ eyxe? — io'e ip. ²⁰ — Mũġ ġu juy ocesop. Jesus cuy oceġuwēn. Jesus ocejojo ce'ũap tomukadi — io'e. — Jesus emumutaybitbinam cuk adi ocejekũyjojo — io'e. — Imênpuye cedaġ ġu ocewebe imuwēn'ũm ām warara'acat pe. Mũġ ġu ocesop. Ixe juy aġuwēn — io'e Pedroyũ.

²¹⁻²² Taojere tũibit ade koato osunuy—40 koato. Imênpuye jewawēwē'ukayũ yoboġayũ ipiat o'supi'ajoat ġu Pedroyũ be.

— Ĕn xipacat cĩcā — i'e'em o'e ip Deus pe adeayũ, taojere tũibit o'je'ada buye. Imênpuye:

— Pedroyũ be ipiat'ajoan pima, kuka oitakomān ocekey adeayũ — io'e ip jewewebe jewawēwē'ukayũ yoboġayũ.

Pedroyũ bit waram o'ġujēm jexewi ip.

— Jesus cuy epeġuwēn ġu warara'acat pe — io'e ip Pedroyũ be. — Jesus muwēn puje, ipiat cuy ocesupi'ajoat eywebe — io'e ip waram Pedroyũ be.

²³ Pedroyũ o'ju jebureyũ kay—itabucayũ kay. Apên cuk ya'õpuruġ paĩyũ kukukayũ o'jekawēn cebe ip iap o'ġuwēn cebe ip, apên Judeuyũ kukukayũ o'jekawēn cebe ip iap tak.

²⁴ Iboap co buje soat Jesus a'õkayayũ o'jekawēn ip Deus eju.

— Ocekukukat — io'e ip. — Soat muġēat ēn. Kabi eġuġē, ipi dak, idibi dak, tiboġ cĩcāati dak — io'e ip. — Soat kaka daġat tak eġuġē — io'e ip. ²⁵ — A'õkay osunuy kuyje Davi ajore — io'e ip Deus pe. — A'õmuwēnuwēn'uk osunuy. Jekawēnwēn'uk osunuy Ibiõġbuk xipacat a'õbi. Ixe imēn o'e kuyje:

Apênpuye dak Judeu'ũmayũ itakoma jĩjā o'e ip? i. Apênpuye dak te'e ma ixe aoka ojuy ip osodop? i. ²⁶ Ipi kukukayũ o'je'awero ip soat ka kukukayũ eju—ya'õbuyxiayũ eju, i.

O'je'awero ip wuykukukat Cristo aoka am—emunaē aoka am, i.

Imēn Davi o'e kuyje — io'e ip Deus pe. ²⁷ — Ibo dup ekawēn taġ ġasũ dak o'je'awero ip ijopka be — io'e ip. — Herodes o'je'awero Põncio Pilatos eju, Judeu'ũmayũ dak, Judeuyũ dak — io'e ip Deus pe. — O'je'awero ip ekpot aoka am—Jesus aoka am—soat taġ iisuat aoka am—a'õ kay kũyjobicat aoka am—wuydaxijo am emunaē aoka am — io'e ip. ²⁸ — Ixeyũ Judeu'ũmayũ itaybit ġu Moisés ekawēn. Imēnpit apên kuyje juk adi ecece iap taġ e'em ip — io'e ip Deus pe.

²⁹ — Bay, aġ cuy eġuy ocekey — io'e ip Deus pe. — Jewawēwē'ukayũ yoboġayũ itakoma jĩjā ocekey — io'e ip. — Ipiatpi'ajoat pin ip ocewebe — io'e ip. — Oceju ebekitkiyũ. Imênpuye ocebuywan cuy eġuy — io'e ip. — Oca'õmucanucan cuy eġuy oceparara'ũm ma kawēn idipacat muwēn ām soat ka daġ — io'e ip Deus pe. ³⁰ — A'õbacaap cuy eġũm ocewebe a'õbi iwataxipiayũ mu'ada am — io'e ip. — A'õbacaap cuy eġũm ocewebe i'e

ba'oreat mubapuk am soat etabutpe Jesus a'ōbi—ekpot a'ōbi—soat tağ iisuat a'ōbi—a'ō kay kũyjobicat a'ōbi — io'e ip Deus pe.

Imên o'jekawên ip Deus eju. ³¹ Je'aweroroap'a o'jeaixixi ceweju cekawên epere buje. Ibiōğbuk xipacat osodot soat kay ip. Ixe Ibiōğbuk xipacat oôm soat pe ixeyũ be. Imênpuye ip iparara'ũm cĩcã oekuku Deus ekawên muwênuwên soat itaybit'ũmayũ be.

³² Soat Jesus kay itabucayũ xipan ip o'e jewewekuğ. Ade jĩjã ip osodop. Pũğ tağ ma ip jewağuyğuy osodop.

— Ijop owebeam acã — i'ũmğu o'e ip. Tacup ğu ip osodop jewewebe. Soat ip jebubut mu'ê'ê'ê'uk osodop. ³³ Soat Jesus emumujuyũ “Ocekukukat Jesus waram o'jetait je'ũap tomukadi,” i'e'e'uk osodop soat pe. Deus xipacat o'ğũmğũm soat pe ixeyũ be. ³⁴ Ka'ũmğu tadaybocat o'e ceparakpe ip ka'ũmãn ma tacup puye. Ipi kukayũ jeipi o'teida dinheiro bu am. Jeduk'a dak o'teida ip dinheiro bu am. Teiũmũm'uk ip osodop Jesus emumujuyũ be—doze beayũ be. ³⁵ Ixe dinheiro mu'ê'ê'ê'uk ip osodop tadaybotbocayũ be.

³⁶ Ğebuje José dinheiro o'ğũm Jesus emumujuyũ be. José jeipi kuğ osunuy. Jesus emumujuyũ wara'at o'jomōğ ibuten. Wara'at ibutet Barnabé i osunuy. Barnabé wuya'ômucanucan'ukat iape. Ixe Levi badip osunuy. Tip'aroro bewiat osunuy—Chipre eipi bewiat. Ixe jeipi kuğ osunuy. ³⁷ Jeipi o'teida dinheiro bu am. José ma soat ixedinhoiro o'ğũm Jesus emumujuyũ be—Pedroyũ be.

5

¹ Ananias pit te'e ma Deus muğuykuku ojuy o'e. Ixe Jesus kay itabut osunuy. Itayxi butet Safira i osunuy. Dinheiro o'jat. Ananias jeipi o'teida ixedinhoiro bu am. ² I'in o'ğuxipan jewebeam. Itayxi itaybit o'e i'in o'ğuxipan jewebeam iam. Soat ğu jedinhoiro o'tujowat Pedroyũ be iũm ãm. I'in ã o'tujowat.

— Juku — io'e Pedroyũ be. — Weipi dei. Soat tei — i napa ma o'e cebe ip.

³ Ğebuje Pedro ya'ōpuruğ o'jede cebe.

— Ananias — io'e. Satanás a'ō kay ên ğasũ — io'e. — Apênpuye Deus biōğbuk muğuykuku ojuy ên? — io'e. — Apênpuye eipi dei'in eğuxipan ewebeam? — io'e. ⁴ — Koap pit a'ğũ eipin ma osodop. Eipi dei iũmũm pima, xipat kuka o'e. Iũmũm'ũm pima dak xipat kuka o'e — io'e. — Ka'ũma ma o'e ewebe “Eipi juy eteida dinheiro bu am,” i — io'e. — Apênpuye dak ikêrêat eğujurũğ? Ocemuğuykuku ojuy ğu ên. Deus muğuykuku ojuy acã ên — io'e Pedro. — Ocewebe ğu ên napa e'em—Deus pe acã — io'e Pedro.

⁵ Ananias dao ma oe'ũ iboap co buje. Poğ. Imênpuye ce'ũap awêğ tobuxikayũ iparara jĩjã ip o'e Deus muğuykukuap puxim.

⁶ Ağokat kayũ oajêm yaypan'isuayũ. Ananias'ũm o'ğuekabek ip pağôm. O'tujowat ip ibocewi. O'jomōğ ip witabikũy be jebabim.

⁷ Ananias'ũm kot isum Safira oajêm Pedro kay—ebapũğ ehora kap puje—Ananias'ũm tayxibuk. Itaybit ğu mabuk osunuy jektop'ũm oe'ũ iam.

⁸ — Bũrũnmaku du eipi dei osodop? — Pedro o'e Safira be. — Ektop o'e iat tei jo'i ma du ijop? — io'e.

— Hm hm. Ibo jo'in ma ipi dei — io'e napa ma Safira.

⁹ — Apênpuye dak mo a'ğũ ikêrêat epeğujurũğ? — Pedro o'e. — Apênpuye dak eyju te'e ma mo a'ğũ Deus biōğbuk muğuykuku ojuy? Imên mo a'ğũ epeyewawê eyeweweju. Ak'i juy ece — io'e. — Witabikũy be ektop'ũm o'jomōğ'iyayũ omuyku ijoce — io'e. — Omuyku ip uk'a exĩntabi be — io'e. — Ğasũ ip jedujowat tak — io'e.

¹⁰ Ğebuje isum ma Safira dak oe'ũ. Poğ. Ce'ũ o'at Pedro i xe.

Ğebuje yaypan'isuayũ oajêm waram. Ce'uat o'jojojo ip. O'tujujêm ip. O'jomōğ ip witabikũy be itop'ũm xe. ¹¹ Soat Jesus kay itabucayũ o'jekũyjo Ananias'ũm e'ũãm, Safira'ũm e'ũãm tak. Warara'acayũ dak ixeyũ'ũm'ũm e'ũãm o'jekũyjo ip. Imênpuye iparara jĩjã ip o'e Deus xe ikêrêat mujurũğap puxim. Ibu'u o'e ip ikêrêat mujurũğ ãm.

¹²⁻¹⁴ Soat Jesus emumujuyũ je'aweroro'uk ip osodop Deus eju kawênwênap'a ekorara be—yaboğat'a ekorara be. Ijop ekorara butet Salomão ekorara i osunuy. Jesus ebekitkit

cũğ ma oekuku ip soat xe. Ade jĩjã itabut o'e ip wuykukukat Jesus kay—ağokatkayũ, aoyũ dak. Warara'acayũ iparara o'e ip Jesus kay jetabut am. Imẽnpuye o'je'awero ğu ip Jesus ebekitkit eju. Wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuğ ip oekuku Jesus emumujuyũ. Ajojojo ğu buk iap mubapukpuğ oekuku ip Deus a'õbi. Adeayũ etabutpe Deus a'õbacaap mubapukpuğ ip oekuku.

¹⁵ Ğe buje ade iwãtaxipipiyũ o'tujowat ip uk'a ukpibubu dağ. Iboce iwãtaxipipiyũ o'jomõğ ip jexexecap pe, jedipidup ceje dak. Jebureyũ iwãtaxipipiyũ o'jomõğ ip Pedro kapap pe. Iwãtaxipipiyũ o'jomõğ ip Pedro ekabicuk pe imu'ada am. ¹⁶ Ade o'jẽm ip Jerusalẽm ka tẽgatka bewi. Iwãtaxipipiyũ o'tujowat ip Pedro kapap pe. Soat ip o'ġu'ada'ada. Ibiõğbuk kẽrẽat kukayũ dak o'tujowat ip. Ibiõğbuk kẽrẽat o'ġujẽmjẽm. Xipat o'e ip—soat.

¹⁷ Judeuyũ epaĩyũ kukukat pit itabutkarey o'e Jesus emumujuyũ kay. Paĩyũ kukukat ejuayũ dak itabutkarey o'e ip cekay ip—Saduceuyũ. Jesus emumujuyũ o'taomũnat ip. ¹⁸ Daomũnmũnap'a be ip o'ġuõmat. O'ġuõmat ip ikẽrẽat mujurũğrũğ'ukayũ eju ikẽrẽat mujurũğrũğ ġu ma'ġu ip.

¹⁹ Ibocewi Deus ekawẽn tojotjot'ukat oajẽm daomũnmũnap'a be Jesus emumujuyũ kay. Ixima be oajẽm. Xĩntabi o'tomudip'uk—yoboğat—ipoxiat. Jesus emumujuyũ o'tujujẽm iğo'a bewi.

Tujujẽm puje o'jekawẽn ceweju ip.

²⁰ — Deus eju kawẽnwẽnap'a be juy epeju—yaboğat'a be — io'e Jesus emumujuyũ be. — Jesus kayayũ yağuyisum jekukum iam cuy iğo'a beayũ epeğukũyjo. Soat em Deus xe jeedop ip je'ũ buje iam cuy ip epeğukũyjo. Soan cuy ip epeğukũyjo — io'e cebe ip.

— Imẽn cuy oce'e — io'e ip.

²¹ Deus tojotjot'ukat ekawẽn co buje Jesus emumujuyũ kawẽn idipat o'ġuwẽn yaboğat'a beayũ be.

— Jesus kayayũ yağuyisum jekukum — io'e ip imukũyjojom.

O'ju ip Deus eju kawẽnwẽnap'a be—yaboğat'a be. Kabia'isum ip o'ju. Kawẽn idipan ip iğo'a beayũ o'ġukũyjojo.

Iboam e'em pima jewawẽwẽ'ukayũ yoboğayũ te'e ma Jesus emumujuyũ o'ğudocat jewekay daomũnmũnap'a bewi. Tũybe daomũnmũnap'a be ma ip opop iãn o'e ip. Paĩyũ kukukat o'je'awero jebureyũ eju. Judeuyũ kukukayũ o'tomuwã je'awero am—Israel naxeğebitbit kukukayũ, aypapayũ dak. Ixeyũ ağokatkayũ jewawẽwẽ'ukayũ yoboğayũ ip osodop.

— Jesus emumujuyũ juy epeğujẽm daomũnmũnap'a bewi — io'e ip te'e ma Deus eju kawẽnwẽnap'a wiwi'ukayũ be. — Epetojot ip oce kay — io'e ip te'e ma.

²² Deus eju kawẽnwẽnap'a wiwi'ukayũ o'ju daomũnmũnap'a be. Jesus emumujuyũ o'tobuxik ġu ip. O'jepit ip paĩyũ kukukat pe. Te'e ma o'ju ip Deus eju kawẽnwẽnap'a wiwi'ukayũ.

²³ — Daomũnmũnap'a be ġu ip Jesus emumujuyũ — io'e ip. — Daomũnmũnap'a exĩntabi cem cĩcã ocetobuxik — io'e ip. — Yawiwim mabuk ip osodop yawiwi'ukayũ. Kacũğcũğ'i osodop ip xĩntabixixi weğũn. Ocetomudip'uk. Ka'ũma ma ocetobuxik badi. Jesus emumujuyũ ocetobuxik ġu — io'e ip ika kukukayũ be—jewawẽwẽ'ukayũ yoboğayũ be.

²⁴ Iboap co buje yağuy'ũm o'e ip jewawẽwẽ'ukayũ yoboğayũ, paĩyũ kukukayũ dak, Deus eju kawẽnwẽnap'a wiwi'ukayũ kukukat tak, warara'acayũ dak paĩyũ yoboğayũ.

— Apẽn o'jebapuk cebe ip? — io'e ip jewewebe. — Apẽntak ace'e ġasũ? — io'e ip. — O'jẽm ip iap awẽğ jewẽğepõğpõğ soat ka dağ — io'e ip.

²⁵ Ağokatkat tak oajẽm.

— Eya'õpicũğcũğ cuy epesop wa'õ kay — io'e. — Epetaomũnmũn'iyũ Deus eju kawẽnwẽnap'a be—yaboğat'a be opop ip. Iğo'a beayũ mutaybitbin ip — io'e jewawẽwẽ'ukayũ yoboğayũ be.

²⁶ Deus eju kawēnwēnap'a wiwi'ukayū kukukat o'ju Deus eju kawēnwēnap'a be Jesus emumujuyū kay. O'ju jebekitkit eju—yawiwu'ukayū eju. Waram ġuto Jesus emumujuyū o'taomūn ip. Imēnpit iparara ip o'e adeayū be jaokaap puxim.

— Ocejū warēmtaġ iteyū kuġ pima, adeayū kuka ocabuġbuġ iteyū kay jījā ip puye — io'e ip jewewebe.

Imēnpuye xipan ip o'jukuk taomūnmūn pima. ²⁷ Waram Jesus emumujuyū o'tujowat ip jewawēwē'ukayū yoboġayū be.

Ġebuje paīyū kukukat o'jekawēn Jesus emumujuyū eju.

²⁸ — Kuy mo a'ġu oca'ōpuruġ oce'e eywebe “Jesus cuy epeġuwēn ġu warara'acat pe,” i — io'e. — Eyju bit kūyjobit ġu oca'ō kay — io'e. — Soat Jerusalém ka watwat mutaybitbin eyju. “Jewawēwē'ukayū yoboġayū Jesus o'yaokaat,” i'e'em eyju napa ma — io'e.

²⁹ Ġebuje Pedroyū o'jede cebe ip.

— Deus a'ō kay juy oceju kūyjobit — io'e. — Ocewebe iwarum ey'e buje eya'ō kay ġu oce'e Deus a'ō kay acā — io'e. ³⁰ — Eyju ma Jesus epesubamupayaat korosa be. Eyju ma epeyaokaat — io'e. — Deus pit waram ġuto ixē o'ġutait ce'ūap tomukadi. Wuydobuyū'ūm'ūm tak itabut osodop ip Deus kay — io'e. ³¹ — Deus a'ōbi ixē ya'ōbuyxian o'e ġasū. Imēnpuye Deus xe omuy ġasū. Wuykukukan o'e Deus a'ōbi. Wuydaxijojo'ukan o'e Deus a'ōbi. Deus ibikuy osunuy Israel naxeġebitbit pe iġuycūġ i'e am ikērēat kuġ puye. Ibikuy osunuy ikērēat mujurūġrūġap epere am cebe ip. Ibikuy osunuy ikērēat uk am cebewi ip. Imēnpuye Jesus wuydaxijojo'ukan o'e Deus a'ōbi. Ocejū dak ocetaybit apēn Deus cuk adi o'e'e iam — io'e. ³² — Imēnpuye oceju ixē e'eap muwēnuwēn eywebe. Ibiōġbuk xipacat tak iboap muwēnuwēn. Deus jebiōġbuk muōmōm ja'ōkayayū be — Pedro o'e.

³³ Iboap co buje jewawēwē'ukayū yoboġayū itakoma jījā o'e ip Jesus emumujuyū kay. Yaokaat ojuy ip.

³⁴ Ġebuje aġokatkat o'āy—jewawēwē'ukat yoboġat. O'jekawēn jebureyū eju. Ixe Fariseu osunuy. Moisés ekawēn imutaybitbin'uk ip osodop Fariseuyū. Ixe butet Gamaliel i osunuy. Ya'ōbuyxi jījā osunuy soat xe jaka watwat xe. Imēn o'jekawēn jebureyū be.

— Taupuyū — io'e. — Koam puk ip aġujēm — io'e. — Ġa'a acewawē — io'e.

Jesus emumujuyū o'ġujēm ip jewewāwā ap'a bewi. ³⁵ Gamaliel jebureyū o'yawē.

— Israel naxeġebitbiyū — io'e. — Eya'ōpicūġcūġ cuy epesop wa'ō kay — io'e. — Eyday'em'um cuy epesop! Xipan cuy iteyū aġokatkat epejukuk. Eyaġuysan cuy epesop — io'e. ³⁶ — Kuy'ūm'ūm ma wara'at aġokatkat osunuy. Ibutet Teudas i osunuy. “Soat podi ma wa'ōbuyxi,” i napa ma o'e'e warara'acat pe. Adeayū cewēju oekuku ip—400 beayū. Imēnpit wara'acat ixē Teudas o'yaoka. O'jepōġpōġpōġ ixē a'ō kayayū. Soat oi'ūm ixē ekapikap — io'e.

³⁷ — Ġebuje wara'at aġokatkat tak osunuy. Ibutet Judas i osunuy. Galilía eipi bewiat osunuy. Wuyeipi kukayū jebekitkiyū o'ġuweġūn ixeyū kabia daġ. Ade oeku ip ixē Judas eju. Ixe Judas'ūm tak oe'ū. O'jepōġpōġpōġ ip ixē a'ō kayayū. Soat oi'ūm ixē ekapikap — io'e.

³⁸ — Ġasū dak imēn ma. Ka'ūmā ma juy ace'e iteyū aġokatkatayū be. Ijodiat a'ōbi jekukum pima, soat iteyū e'eap tak i'ūm. ³⁹ Deus a'ōbi jekukum pima bit, iteyū e'eap mu'ūm pa'ore wuywebe — io'e. — Iteyū e'eap mu'ūm pin pima, Deus eju kuka jewaokakam ace — io'e Gamaliel. Gamaliel ekawēn kay o'e ip jewewāwā'ukayū yoboġayū. ⁴⁰ Waram Jesus emumujuyū o'ġudocat ip. Sorarayū be ip o'yukxabiokakaat ixē muġġēm.

— Jesus cuy epeġuwēn ġu warara'acat pe — io'e ip cebe ip.

Waram o'ġujēm ip jexewi.

⁴¹ Ibocewi Jesus emumujuyū o'jēm jewewāwā'ukayū yoboġayū xewi. Icocok cīcā o'jēm ip.

— Deus xe oceukupin cīcā — io'e ip jewewebe. — Cedaġ Deus xe ixeyū aġokatkatayū be oce'ukxabiokakaan. Ipiat ocesupi'ajo Jesus kay ocetabut puye — io'e ip.

⁴² Jesus o'ḡuwēnuwēn ip adeayū be. “Jesus wuydaxijo am Deus emunaē,” i'e'e'uk osodop ip. Soat kabia Deus eju kawēnwēnap'a be imutaybitbin'uk osodop ip, jeduk'a be dak.

6

¹ Pūḡpūḡ itabucayū'in o'jemāmāmā ip jebureyū kay. Jesus kayayū biḡ ma oiacoḡ. Soat ip Judeuyū osodop. Grego a'ōm kawēnwēn'uk osodop ip pūḡpūḡ ixeyū'in. Hebraico a'ōm kawēnwēn'uk osodop ip warara'acayū. Ixeyū parakpe osodop ip itop'ūm e'ū'ibiyū tadaybotbocayū. Imēnpuye pūḡpūḡ itabucayū'in o'jemāmāmā ip jebureyū kay.

— Oceyat ūmūm ḡu ip ocewebe — io'e ip aoyū itop'ūm e'ū'ibiyū. — Jewewebe acā ip imu'ē'ē'm — io'e ip.

— Dapxi eyju! Eywebe dak oceju iūmūm! — io'e ip warara'acayū bit.

² Imēnpuye Jesus emumujuyū soat itabucayū o'tomuwā je'awero am. O'je'awero ip. Doze beayū o'jekawēn warara'acayū eju—Jesus kay itabucayū eju.

— Oceju Deus ekawēn muwēnuwēn — io'e ip. — Ibo ma ocekapikap — io'e ip. — Xipat ḡu ocewebe Deus ekawēn muwēnap epere am itop'ūm e'ū'ibiyū xat mu'ē'ē'ām — io'e ip.

³ — Imēnpuye, tapupuyū, 7 be aḡokatkayū'in ataē ixat mu'ē'ē'ām itop e'ū'ibiyū be — io'e ip. — Wuybadipyū'in cuy ataē—itabut cīcāayū—itaybit cīcāayū—Deus biōḡbuk a'ōkay jījāayū — io'e. — Ibiayū ma ataē — io'e. — Ijop ocekapikap oceḡūm taē'ibiyū be. Ixeyū ma itop e'ū'ibiyū xat ḡu'ē'ē'ē — io'e ip. ⁴ — Oceju bit soat em Deus eju kawēnwēn'uk ocesop — io'e. — Soat em ixē ekawēn imutaybitbin oceku — io'e ip.

⁵ Doze beayū ekawēn kay o'e ip soat itabucayū. Cekawēn taḡ e ojuy ip.

Ḡebuḡe Jesus kay itabucayū 7 beayū o'taē. Ibūrū ma ibutet osodop ip—taē'ibiyū butet: Estêvão i, Filipe i, Prócoro i, Nicanor i, Timom i, Pármenas i, Nicolau i. Estêvão Deus kay itabut cīcāat osunuy. Deus biōḡbuk a'ō daḡ jekuku'uk osunuy. Nicolau Antioquia ka bewiat osunuy. Judeu ḡu osunuy. Deus kay Judeuyū etabucap puxim pit itabut osunuy. Ibūrū ma ip osodop taē'ibiyū.

⁶ Jesus kay itabucayū ixeyū 7 beayū o'tujowat Jesus emumujuyū kay—doze beayū kay. Jesus emumujuyū o'jekawēn Deus eju ixeyū beam—7 beayū beam. O'jewebumōḡ ip yabi jeje.

— Iteyū juy ixat ḡu'ē'ē'ē itop e'ū'ibiyū be — io'e ip soat a'ōpiju.

⁷ Imēneju adeayū oitabun ip Jesus kay. Deus a'ō kay oitabun ip. Deus ekawēn taḡ oekuku ip. Ade jījā Jerusalém ka beayū itabut o'e ip Jesus kay, ade Judeuyū epaiyū dak.

⁸ Estêvão wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuḡ oeku Deus a'ōbi. Adeayū o'ḡucoatcoan Deus a'ōbacaap kuḡ puye. Deus Estêvão buywatwan osunuy. ⁹ Pūḡpūḡayū bit Estêvão o'jomuymuy jījā Judeuyū'in. Ixeyū Judeuyū je'aweroro'uk ip osodop je'aweroroap'a be—Deus eju kawēnwēnap'a be. Ce'aweroroap'a butet jekupinap taḡ jekuku'ukayū e'aweroroap'a i osunuy. Cirene ka bewi osodop ip ixeyū Judeuyū, Alexandria ka bewi dak. Cilícia eipi bewi ip osodop, Ásia eipi bewi dak. Estêvão a'ōxik o'e ip iḡo'a be. ¹⁰ Deus biōḡbuk pit Estêvão mukūyjojom osunuy. Imēnpuye ya'ōxik pa'ore ip osodop. ¹¹ Imēnpuye ya'ōxik ojuyayū dinheiro o'ḡūm warara'acat pe napaap muwēḡapteim—Estêvão awēḡ mukērērēnapteim.

— “Estêvão cūḡ'ūma wuybadipyū mutaybitbin,” i juy epe'e napa ma — io'e. — “Estêvão Deus muymuy,” i juy epe'e napa ma — io'e ip cebe ip.

¹² Imēnpuye ixeyū napapa'ukayū Estêvão awēḡ o'yawēḡmukērērēn soat a'ōpiju. Ya'ōxik ojuyayū adeayū o'ḡutakomān Estêvão kay. Judeuyū kukukayū o'ḡutakomān ip, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak.

Soat ixeyū o'ju Estêvão kay. Estêvão o'jat ip. O'tujowat ip jewawēwē'ukayū yoboḡayū etabutpe. ¹³ Napapa'ukayū dak o'tujowat ip. Estêvão a'ō o'ya'ōdada jījā ip.

— Soat em teku Deus eju kawēnwēnap'a muymuy—ikērēat kuḡ ḡu iat'a muymuy — io'e ip napa ma. — Soat em teku Moisés ekawēn mupubutbun — io'e ip napa ma. ¹⁴ — Cekawēn cuk adi oceya'ijjo! “Jesus Deus eju kawēnwēnap'a ḡu'ūm yaboḡat'a. Nazaré

ka bewiat iġo'a ġu'ūm," io'e ite napa ma — io'e ip napa ma. — “Moisés wuyawēwēap ekawēn ġuwarurun,” i juk adi o'e'e — io'e ip napa ma.

Estêvão a'ō o'ya'ōdada jījā ip.

¹⁵ Jewawēwē'ukayū yoboġayū o'jeak Estêvão kay ġebuġe bit. Estêvão dopa Deus ekawēn tojtjot'ukat topa jo'i o'e. Imēn o'joġojo ip jewawēwēap'a beayū.

7

¹ — Icēm tu ixeyū e'em? — io'e paīyū kukukat Estêvão be.

² Estêvão o'jekawēn iboceayū be. Apēn Deus xipan je'ajoġoyū'ūm'ūm kukuġ osunuy iap o'ġuwēn cebe ip.

— Okotkotyū, owaġoġoyū, baybayū, wa'ō kay juy epesop — io'e. — Deus soat podi ma ya'ōbuyxi — io'e. — Soat podi ma idip — io'e. — Ixe o'jebapuk wuydobu'ūm kay—Abraão'ūm kay kuyje. O'jebapuk cekay Mesopotâmia eipi be bima. O'jebapuk cekay Hará ka be ajēm awap. ³ “Ejēm cuy eka bewi, ebadipyū xewi,” i mo a'ġu o'e Abraão be Deus. “Ekam osukamubapuk'iat ka be juy eju,” i mo a'ġu o'e. ⁴ Imēnpuye Abraão o'jēm jeipi bewi—Mesopotâmia eipi bewi—Caldéia eipi bewi. Hará ka kay o'ju jenuy ām — Estêvão o'e.

— Ġuyjom Abraão ebay'ūm oe'ū. Ce'ū buje Deus Abraão o'ġudot ijop ipi kay—wuyeipi kay. ⁵ Deus ipi o'ġūm ġu Abraão be. Yopīt tak o'ġūm ġu ipi. Imēnpit “Soat ijop ipi eipim je'e,” i mo a'ġu o'e Deus Abraão be. “E'ū buje enaxeġebitbit eipim je'e,” io'e. Deus iboam o'e Abraão be ipotpet'ūm pima — io'e.

⁶ — Deus imēn o'jekawēn Abraão eju. Deus o'e cebe:

Obure, warara'acat eipi be jeedop ip enaxeġebitbit, i. 400 koato jeedop ip iboce, i. Iboceayū warēmtaġ cīcā enaxeġebitbit jukuk, i. Enaxeġebitbit ġudadaybotbon ip, i. ⁷ Enaxeġebitbit ġupokupok ip yaoka am, i. Imēnpit ipiat osupi'ajoat warēmtaġ ixeyū kukayū be, i. Ġuyjom ibo eipi bewi je'jēm ip enaxeġebitbit, i. Ġebuġe ijoce ma “Ēn xipat cīcā,” i je'e ip owebe, i mo a'ġu o'e Deus Abraão be — io'e Estêvão.

⁸ — Deus waram o'jekawēn Abraão eju.

— Aġokatkat'it'it epetaypu'aġobixeedakacat ikap'isum, i. Epetaypu'aġobixeedakacat “Oceju Deus ebekitkit” i'e am soat pe warara'acat pe, i mo a'ġu o'e Deus Abraão be — io'e Estêvão.

— Ġuyjom Isaque o'kap—Abraão ipot. 8 kabia bima ikap'isuat o'taypu'aġobixeedakat Deus a'ōbi. Isaque yaypan puġe o'jewebumūn. Ġuyjom ixe ipot o'kap. Ibutet Jacó i osunuy — io'e Estêvão adeayū be.

— Jacó ipotpoyū ade osunuy. Doze be osodop ip ipotpoyū. Ixeyū doze beayū Judeuyū dobyū'ūm'ūm osodop ip. Wuyeipi kukukayū osodop ip — io'e Estêvão.

⁹ — José Jacó ipotpoyū'in osunuy. Iwaġoyū itabutkarey jījā o'e ip jekitpit kay—José kay. José o'teida ip Egito eipi kay cuayū be dinheiro bu am — io'e.

— Ibocewi José o'tujowat ip Egito eipi be teihem ġu kapik am — io'e. — Teihem ġu kapikpik'uk osunuy Egito eipi kukukat peam—Faraó beam.

— Soat em Deus osunuy aġ José kay. ¹⁰ Deus José buywatwat'uk osunuy ipiatpi'ajoġom ma a'ġu. José itaybit cīcāan o'e Faraó xe, Deus ixe o'ġutaybitbin puye. Imēnpuye Faraó José kay jījā o'e. “Ġasū ēn tak Egito eipi kukukan ecesūy oweju,” io'e Faraó José be. “Oduk'a kukukan tak ecesūy,” io'e cebe — io'e Estêvão.

¹¹ — Ġuyjom Egito eipi daġayū jexat o'jokudada jījā, Canaã eipi daġayū dak. Ka'ūmġu ixat osodop Egito eipi daġ, Canaã eipi daġ tak. Soat kaka daġ ire oekuku ip. Ixat tobuxik pa'ore o'e ip wuydobuyū'ūm'ūm, oi'ūm puye — io'e.

¹² — Jacó o'jekūyjo tūmūntata kake Egito eipi be iam. Iboam jekūyjo buje jekpotpoyū o'ġuju iboce—wuydobuyū'ūm'ūm o'ġuju. Trigoda bu am ip o'ġuju Egito eipi kay. Xepxep ekum o'ju ip trigoda bum. ¹³ José o'jebapuk jewaġoyū kay xepxep em oeku ibima. “Ōn eykitpit José,” io'e cebe ip. Faraó itaybit o'e ixeyūm—José waġoyūm — Estêvão o'e.

¹⁴ — Imēneju José o'jewa'ōmuju jebay be soat jewağoyū badipyū be dak. Ade osodop ip José badipyū—75 be osodop ip. “Epesot cuy Egito eipi be soat eyju,” io'e José cebe ip — io'e Estêvão.

¹⁵ — Soat ip o'ju Egito eipi kay. José ebay o'ju, soat iwağoyū dak. O'ju ip jebadipyū eju. Iboce osodop ip. Jacó'üm oe'ū iboce. Soat Jacó'üm ipotpoyū'üm'üm tak oe'ū'ū iboce. Oe'ū'ū ip wuydobuyū'üm'üm. ¹⁶ Ibocewi jebayū'üm'üm tao o'taodujowat ip jeka be taokot am ade koato kap puje. Wuydobubuyū'üm'üm tao o'taodujowat ip Jacó ka be—Siquém ka be Canaã eipi be. Kuy bima Abraão ibo eipi o'jat. Emor ipotpoyū xewi. Dinheiro o'ğüm isurūğat cebe ip ipi deim. Ibo ka be wuydobubuyū'üm'üm tao o'taomōğ ip witalikūy be — io'e Estêvão.

¹⁷ — Egito eipi be bima wuydobubuyū'üm'üm ade jījā ip osodop—Judeuyū. Pūğ koato ġu ip osodop Egito eipi be—ade koato. Ğaxīn ma je'jēm ip Egito eipi bewi apēn Deus o'e Abraão be iap tağ. ¹⁸ Wara'acat Egito eipi kukukan o'e. Ixe ipi kukukat itaybit ġu o'e José'üm, kuy ma ixē'üm oe'ū buye. Kuyjeayū mudadaybotbon cīcā o'e ip. ¹⁹ Kuyjeayū o'ğūğyukukuku ip. Ipiat o'supi'ajojoat cīcā cebe ip. “Soat ikap'isusuayū epejomōğ akiju ce'ū ām eyipotpoyū,” io'e kuyjeayū be Egito eipi kukukat. Imēn o'e wuydobuyū acoğap puxim — io'e Estêvão.

²⁰ Moisés o'kap ġebuje. Idip cīcā osunuy. Ebpūğ kaxi acā Moisés jexi xe osunuy. ²¹ Bekicat o'ğujēm ip jeduk'a bewi. Imēnpit oe'ū ġu — io'e.

— Imujēm puje Faraó daxit Moisés o'tobuxik—Egito eipi kukukat taxit. O'tujoōm jeduk'a be. Moisés o'ğuypan je'it muaypanap puxim. ²² Imēnpuye Moisés itaybit o'e soan. Egito eipi watwat o'ğutaybitbitbin. Ya'ōbacaan o'e. Itaybit cīcāan o'e kawēn ām, soat muğē ām tak — io'e Estêvão.

²³ — Moisés oajēm jebadipyū kay. Oajēm jebadipyū jo pin cīcā buye—Israel eipi watwat co pin cīcā buye. 40 koato osunuy.

²⁴ — Egito eipi wat warēmtaksuğ Israel eipi bewiat o'jukuk yukpiwat ġu ma'ğū. Moisés o'jojojo ip. Jebadip kay itabotaidabotbot o'e. Egito eipi wat'üm o'yaoka jebadip kay jeweik pin puye. ²⁵ “Obadipyū itaybit Deus omudot tujujēm ām ip Egito eipi bewi iam,” io'e Moisés jewebe ma. Imēnpit ibadipyū itaybit ġu o'e iboam — Estêvão o'e.

²⁶ — Kuyaje Moisés o'ju waram jebadipyū jom. Xepxepayū o'tobuxik jebadipyū. Jawaokakam o'e ip. O'ju jewaokakaayū mubu'un am. “Tapupuyū, apēnpuye dak eyju jewaokakam—ibadipyū eyju!” io'e cebe ip. ²⁷ Jebadip aokakaat pit Moisés o'ğuwun. Ixe dak o'e Moisés pe: “Abu dak emudot ocekekukan?” i. “Abu dak emudot ‘Cūğ ġu eyju jekukum' i'e am ocewebe?” io'e Moisés pe. ²⁸ “Kapsu Egito eipi wat eyaoka iat puxim tu ēn oaoka ojuy?” io'e Moisés pe. ²⁹ Imēnpuye Moisés o'jenapōn Egito eipi bewi jaokaap puxim — io'e.

— Midiā eipi kay o'ju. Osunuy. O'jewebumūn iboceat eju. Koapat o'kap ipot. Ğuyjom wara'at o'kap ipot. Moisés 40 koato osunuy Midiā eipi be — Estêvão o'e.

³⁰ — Ğebuje Deus ekawēn tojtjot'ukat o'jebapak Moisés kay. Uk'a'ūmat pe osunuy co'a xe. Co'a butet Sinai'a i osunuy. Moisés tip'aroro'it'it o'jojojo. Tipsop o'e. O'tipik ġu bit. ³¹ Imēnpuye Moisés itabēğ o'e ijojom. “Ajo xe'e ijop?” io'e jewebe ma. O'ju cetēğ ma xipan tip co am. Deus o'jekawēn ceweju tip'aroro'it'it pewi. ³² “Ōn Deus,” io'e Moisés pe. “Edobuyū'üm'üm itabut osodop ip okay—Abraão, Isaque dak, Jacó dak,” io'e Deus cebe. Moisés ikarabakbak o'e jeparara pibun. Ibu'u o'e ijom iparara buye. ³³ Deus waram o'jekawēn ceweju. “Eyuk eju'uk ei bewi wa'ōbuyxi exe iap mubapak am,” io'e Deus cebe. “Xipat cīcāatka mucakucağ ēn, ōn ijoce buye,” io'e. ³⁴ “Egito eipi watwat ikērēm cīcā webekitkit kuğ,” io'e. “Ipiatpi'ajojom cīcā ip. Imēnpuye je'ūhū'üm cīcā ip. Wetaybit iboam,” io'e Deus. “Ōn ma okop Egito eipi watwat xewi ixeyū dujujēm ām,” io'e. “Ğa'a aju,” io'e. “Ōn jemuju webekitkit tujujēm ām Egito eipi watwat xewi,” io'e Deus Moisés pe. Imēn Deus o'jekawēn Moisés eju — Estêvão o'e.

³⁵ — Deus Moisés o'ğuypit Egito eipi be. Moisés o'ğuypit ixē be jebekitkit tujujēm ām Egito eipi bewi—Judeuyū dujujēm ām. Deus ixē o'ğuypit jekawēn tojtjot'ukat ebapak

puje cekay tip'aroro'it'it pewi. Deus ma ixē o'ğuy pit. Judeuyū bit ixē a'ō kay ġu ip osodop. Judeuyū ma o'e Moisés pe: “Abu-dak emudot ocekekukan?” i. “Abu-dak emudot ‘Cūğ ġu eyju jekukum’ i'e am ocewebe?” io'e ip Moisés pe. Deus pit ixē o'jomuy Judeuyū kukukan, Egito eipi bewi Judeuyū dujujēmjēm'ukan tak — io'e Estêvão.

³⁶ — Ģuyjom ixē Moisés wuywebe i'e ba'oreat o'ğubapukpuk Egito eipi be bima, tiboğ cīcāati mudeğ pima dak. Tibog cīcāati butet Tipakpekati i osunuy. Ixē Moisés Judeuyū o'tujujēm Egito eipi bewi. Ade koato uk'a'ūmat tağ oekuku ip—40 koato. Wuywebe i'e ba'oreat o'ğubapukpuk iboce dak.

³⁷ — Ixē Moisés o'e Israel naxeğebitbiyū be: “Deus jekawēn muwēnuwēn'ukat ġudot eykay,” i. “Omudocap puxim ixē ġudot,” i. “Eybadipyū'in ġudot,” i.

³⁸ — Ixē Moisés Israel naxeğebitbiyū xe osunuy uk'a'ūmat pe. Israel naxeğebitbiyū o'je'awero ip Sinai'a etakobe. Deus ekawēn tojotjot'ukat o'jekawēn Moisés eju iğo'a jeje — io'e.

— Iğo'a be Moisés o'jekawēn wuydobuyū'ūm'ūm eju—Israel naxeğebitbit'ūm'ūm eju. Deus ekawēn o'ğuwēn cebe ip—wuyawēwēap ekawēn. Moisés iboap ekawēn o'ğubararak witadopa be topa'erūnat topa be ġuyjom ocetaybit am iboam — Estêvão o'e.

³⁹ — Ģuyjom wuydobuyū'ūm'ūm oibu'un Moisés a'ō kay. Moisés kay'ūm cīcā ip o'e. Egito eipi kay jepit ojuy o'e ip. ⁴⁰ Imēnpuye o'jekawēn ip Arão eju. O'jekawēn ip Moisés co'a jeje ibun pima.

— “Wuyedeusyūm cuy eğūğē,” io'e ip Arão be. “Ixeyū je'ju wuywap Egito eipi kayate mubapuk am wuywebe,” io'e ip. “Poce paxi omuy Moisés—Egito eipi bewi wuydujujēmat?” io'e ip. “Ocetaybit ġu poma paxi o'ju iam,” io'e ip Arão be napa ma.

⁴¹ — Imēnpuye biopak'it'it co'iat o'ğūğē ip ourom. Ovelha o'yaoka ip imōğ ām biopak'it'it co'iat wap “Teku Deus” i'e am. Petatam o'e ip jedeusbaro kuğ puye, jemumuğē kuğ puye. Icocok ip o'e. ⁴² Imēnpuye Deus ibu'u o'e cekay ip itabut ip biopak'it'it co'iat kay buye. Tūybe biopak'it'it co'iat Deus iān o'e ip. Tūybe kaxiepiat Deus iān o'e ip, kaxiamat tak, kasoptayū dak iān o'e ip. Deus kay wuyetabucap puxim itabut o'e ip ixeyū kay. Imēn cedağ'ūm cīcā o'e Deus xe. Imēn e'em Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū emudupmubararaktup:

“Bekitkit, owebe ġu ovelha ūmūm'uk epesop uk'a'ūmat pe bima—40 koato bima,” i'e'em Deus Israel naxeğebitbit pe, i. “Eyedeusbaroyū be acā iūmūm'uk epesop—eyemumuğē be acā,” i'e'em, i. ⁴³ “Ibiōğbuk epeğūğēğē,” i'e'em, i. “‘Ocexe eyju acā deus,’ i epe'e napa ma cebe ip,” i'e'em Deus, i. “‘Ocetabut eykay,’ i epe'e'e,” i'e'em Deus, i. “Tūybe Moloque eyedeus iān epesop, Renfā dak,” i'e'em, i. “Moloque duk'a dujowatwan epekuku—torojo'a dujuwatwan—ya'īcat'a dujowatwan,” i'e'em, i. “Moloque biōğbuk iğo'a be osunuy,” i. “Tūybe kasopta jo'iat tak deus iān epesop,” i'e'em, i. “Renfā i kasopta jo'iat putet osunuy,” i'e'em, i. “Imēnpuye ipiat osupi'ajoat eywebe,” i'e'em, i. “Wūyat eipi kay jeymuju ōn,” i. “Ōn jeymuju Babilônia eipi weğūnat ka kay,” i.

Imēn e'em Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū emudupmubararaktup — Estêvão o'e.

⁴⁴ — Uk'a'ūmat tağ jekukum pima wuydobuyū'ūm'ūm Deus eju kawēnwēnap'a dujowatwan oekuku ip—ixee'a'a dujowatwan. Witadopa o'topadop iğo'a be—xepxoptopa—topaerūnatopa. Deus ekawēn ibararak osodop ixē dopa be. Iğo'a o'yamuğē ip apēn Deus o'e Moisés pe iap tağ — Estêvão o'e.

⁴⁵ — Moisés'ūm e'ū buje Josué wuydobuyū'ūm'ūm kukukan o'e. Josuéyū Deus eju kawēnwēnap'a o'yadujujēm uk'a'ūmat pewi torojo'a—ixee muğēğē'a. O'yadujuajēm ip Canaā eipi be. Judeu'ūmayū osodop ip iboce yajēm puje ip. Deus ixeyū Judeu'ūmayū o'ğujēm ibo ipi bewi wuydobuyū'ūm'ūm top am. Deus eju kawēnwēnap'a o'yadujuajēm ip jewaju Canaā eipi be — io'e adeayū be.

⁴⁶ — Ģuyjom Davi o'e Deus pe: “Uk'a muy ojuy a'ğū ōn eweju kawēnwēnap'am,” i — io'e. — Canaā eipi be bima Davi wuydobuyū'ūm'ūm kukukan o'e. Davi ikukpin cīcā

osunuy Deus xe. Deus soat em idipat o'ğudotdot cekay. Davi o'e: "Deus, uk'a muy ojuy a'ğu òn eweju kawēnwēnap'am," i. "Jacó itabut osunuy ekay," i. "Òn tak wetabut ekay," i. "Imēnpuye uk'a muy ojuy a'ğu òn—ewebeap'am," i. Imēn Davi o'e Deus pe. ⁴⁷ Imēnpit Deus o'yamuyat Davi be ğu. Davi ğu Deus eju kawēnwēnap'a o'yamuy—ipot acā. Salomāo o'yamuy. ⁴⁸ Deus pit uk'a be ğu nuynuy—ijodiat emuamuy'a be ğu. Ixe Deusat. Soat podi ma ya'òbacaat. Kabi be bit nuynuy. Deus imēn o'e jekawēn muwēnuwēn'ukayū ekawēn tağ:

⁴⁹ Kabi wabikbikap puxim, i'e'em Deus. Ipi wuimōğmōğap puxim, i'e'em. Soat kuğ òn kabi beacat kuğ—ipi dağacat kuğ tak, io'e. Apēntak ijodiat emuamuy'a be oğuy? i. ⁵⁰ Òn ma soat oğugē. Ipi oğugē, ipi dağacat tak, kabi dak, kabi beacat tak, i. Imēn Deus o'e ixeyū ekawēn tağ — Estêvão o'e.

⁵¹ — Tapupuyū, eya'òpicūğcūğ cuy epesop wa'ò kay — Estêvão o'e jeadipyū be. — Kūyjobit'ūm cīcā eyju! — io'e. — Eybu'u jījā Deus ekawēn com. Deus kay itabut'ūm co'i eyju. Eybu'u jījā Deus a'ò dağ eyeku am. Eyebayū ekukuap puxim eyju dak jekukum. ⁵² Warēmtağ cīcā Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū o'jukukuk ip eyebayū. Ka'ūma ma ixeyū'in xipan ip o'jukuk! Pūğ tak ka'ūma. "Cūğ cīcāat omuyku," io'e'e ip Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū. Imēn o'e'e ip yajēm awap. Imēn e'e'ukayū o'yaoka ip eyebayū — io'e Estêvão.

— Ğasū ma ixē cūğ cīcāat epeğūm cekay itakomaayū be. Jesus i ixē butet. Ixe epesub-amupaya korosa eju. ⁵³ Kuy juk Deus ekawēn epeya'ījojo Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat pi bewi. Imēnpit ya'òkay'ūm cīcā eyju — Estêvão o'e adeayū be, jeadipyū be.

⁵⁴ Ya'ījo'ibiyū oitakomān Estêvão kay. Cekawēn co buje ip oitakomān. Yaoka pin o'e ip jetakoma pibun. ⁵⁵ Estêvão bit Deus biōğbuk kuğ cīcā osunuy. O'jeapūn kabi kay. Deus dīpap o'jojojo. Jesus tak o'jojojo. Cūğ'i osunuy kabi be Deus xe soat kukukan. Estêvão o'jekawēn ixē jojom pima.

⁵⁶ — Ak'i juy epe'e — io'e. — Kabi ikoce òn ijojom — io'e. — Soat wağo jojom òn. Cūğ'i Deus xe soat kukukan — io'e.

⁵⁷ Iboap co buje, ya'ījo'ibiyū biğ ma oitakomān cekay. O'jewāwā ip ya'òberen.

— Ğa'a ayaoka — io'e ip ya'òberen.

O'jewa'opinomudipdip ip waram ya'ījoap puxim. Adedem ip o'jedau cekay. ⁵⁸ Kururuğ o'tujowat ip ikaboğatka eakiju. Jeekabek ip o'ju'uk'uk. O'jomōğ ip Saulo be imuxipan am. Ixe Saulo yaypan'isuat osunuy. Estêvão o'yabuğ ip wita'am.

⁵⁹ Yabuğbuğ pima Estêvão o'jekawēn Jesus eju.

— Okukukat Jesus, oje'ū — io'e. — Ekay ojet — io'e.

⁶⁰ O'jēğ'aecōğcōğ. Waram o'jewāwā ya'òberen.

— Okukukat Jesus — io'e. — Ipiat cuy ecesupi'ajoat ğu teyūbeku wabuğbuğapteim — io'e Deus pe.

8

¹ Oe'ū. Saulo dak Estêvão aokaap ojuy.

² Xipat cīcāayū Estêvão'ūm jebit o'jomōğ witabikūy be—Jesus kay itabucayū. I'ūmcocom cīcā o'e ip.

O'jepōğpōğpōğ ip soat ka dağ Jesus kay itabucayū. Pūğpūğ ixeyū'in o'jepōğpōğpōğ ip Judéia eipi dağ. Warara'acayū ixeyū'in o'jepōğpōğpōğ ip Samaria eipi dağ. Jesus emumujuyū bit o'jepōğpōğpōğ ğu—doze beayū. Jerusalém ka be ip osodop.

³ Saulo dak Jesus kay itabucayū mu'ūm ojuy oekuku. Taomūn ām òmòm'uk osunuy ixeyū duk'a be. Ağokatkayū o'taomūnmūn, aoyū dak. Daomūnmūnap'a be ip o'ğūòmòm. Saulo ipiat o'supi'ajoat cīcā cebe ip. ⁴ Imēnpit Deus ekawēn muwēnuwēn oekuku ip o'jepōğpōğ'iyū—Jerusalém ka bewiyū. Soat ka dağ ip oekuku Deus ekawēn muwēnuwēn.

⁵ Jesus kay itabucayū Deus ekawēn o'ğuwēnuwēn Samaria eipi watwat pe. Filipe o'ju ikaboğatka be Samaria eipi beatka be. Ixe o'jepōğpōğpōğ'iyū'in osunuy. Ibo ka be Deus ekawēn o'ğuwēnuwēn.

— Deus Jesus o'taē soat taxijo am — io'e ibo ka watwat pe.

⁶ Ibo ka watwat itabut cīcā o'e ip Filipe a'ō kay—Deus a'ōbacaan wuywebe i'e ba'oreat o'ğubapukpuk puye.

⁷ Ibiōğbuk kērēat o'ğujēmjēm adeayū bewi. Ya'ōberen jewāwāwām o'jēm ip cebewi. Ade ijebit e'ū topibiyū dak o'ğu'ada'ada. Ade taojere topibiyū dak o'ğu'ada'ada.

⁸ Imēneju icokcok cīcā ip o'e ibo ka watwat. Itabut o'e ip Jesus kay.

⁹ Kuy bima Simão kay itabut cīcā ip osodop ibo ka watwat. Ixe Simão ya'ōbuyxiat osunuy adeayū xe, wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuğ wamoat puxim puye.

— Soat podi ma wa'ōbacaap kuğ òn — io'e soat pe napa ma.

¹⁰ Imēnpuye tūybe teku ya'ōbaca jījā iān o'e ip. Soat Samaria eipi watwat itabut cīcā o'e Simão kay—ya'ōbuyxiayū, tadaybotbocayū dak.

— Teku ya'ōbaca jījā, Deus ja'ōbacaap o'ğūm cebe buye — io'e ip napa ma. — Teku Deus a'ōbi jekukum — io'e ip napa ma.

¹¹ Ade koato Simão wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuğ oekukuku ibo ka beayū etabutpe. Imēnpuye adeayū itabut o'e ip cekay.

¹² Ğebuje Filipe Deus ekawēn o'ğuwēnuwēn ibo ka watwat pe—Simão nuyapka watwat pe.

— Deus soat kukukan je'e — io'e cebe ip.

Jesus Cristo o'ğuwēnuwēn cebe ip. Kawēn idipat o'ğuwēnuwēn. Imēnpuye itabut o'e ip Jesus kay. O'jewemubatisanat ip—ağokatkayū, aoyū dak. ¹³ Simão dak itabut o'e Jesus kay—wamo tūibit. O'jewemubatisanat. Filipe eju oeku. Filipe Deus a'ōbacaan wuywebe i'e ba'oreat o'ğubapukpuk adeayū etabutpe. Deus a'ōbacaap o'ğubapukpuk cebe ip. Simão iboap o'jojojo. Itabēğ cīcā o'e Filipe jojom.

¹⁴ Jesus emumujuyū Jerusalém ka be osodop ip. Samaria eipi watwat awēğ o'yawēğtobuxik ip.

— Samaria eipi watwat itabut o'e Deus ekawēn kay — io'e ip.

Imēnpuye ixeyū Pedro o'ğuju Samaria eipi kay. João dak ip o'ğuju.

¹⁵ Pedroyū oajēm Samaria eipi watwat kay—Jesus kay itabucayū kay. O'jekawēn ip Deus eju.

— Ebiōğbuk cuy eğuōm cebe ip — io'e Deus pe, ¹⁶ ibiōğbuk oōm ğu buk cebe ip puye. “Wuykukukat Jesus ebekit òn ğasū” i'e am o'jewemubatisasaan ip. Imēnpit Deus biōğbuk oōm ğu buk cebe ip.

¹⁷ Ğebuje jebu o'subumōğ ip itabucayū abi jeje. Deus biōğbuk oōm cebe ip ğebuje bit.

¹⁸ Pedroyū ixeyū abi jeje jebu mōğ puje Deus biōğbuk oōm cebe ip iap o'jojojo Simão. Imēnpuye ixe Simão dinheiro ūm ojuy o'e Pedro be ibubabi bu ojuy.

¹⁹ — Eubabi bu pin òn — Simão o'e Pedro be. — Juku. Edinheirom — io'e cebe ip. — A'ōbacaap cuy eğūm owebe dak imēn e'e am — io'e. — Wetaybit pin Deus biōğbuk muōm ām wara'acat pe — io'e Pedro be.

²⁰ Pedro itakoma o'e Simão kay. Ya'ōpuruğ o'jede cebe.

— Tūybe Deus emumuūm ojat wedinheirom iān ěn e'em — io'e Simão be. — Deus cuy jemuju ipiat'ajojoap kay edinheiro kuğ! — io'e ya'ōpuruğ. ²¹ — Iba'ore ewebe kapik am Deus beam oceweju. Ikērēat kuğ ěn Deus xe. ²² Eğuycūğ cuy eğuy, ikērēat kuğ puye — io'e cebe. — Ikērēat mujurūğrūğap cuy ecepere — io'e cebe. — “Ikērēat mujurūğ ojuy òn,” i juy ece Deus pe. “Ikērēat cuy eju'uk owebewi,” i juy ece cebe. Imēn e'e buje Deus ğebum ğu je'e apēn cuk adi ikērēat eğujurūğrūğ iap kay. ²³ ěn pit etabutkarey jījā warara'acat kay. Ikērēat kay acā ěn — io'e Pedro ya'ōpuruğ Simão be.

²⁴ Simão iparara o'e Pedro ekawēn co buje.

— Owebeam cuy ecekawēn Deus eju — Simão o'e. — Ecekawēn cuy ceweju owebe apēn cuk ece iap ebapukap puxim — io'e Pedroyū be.

— Ha'a. Ocekawēn cuy — io'e.

²⁵ Pedroyū o'jepit Jerusalém ka kay. Deus ekawēn muwēnuwēn oekuku ip Samaria eipi watwat pe jeka kay jexexem pima—Jerusalém ka kay. Wuykukukat o'e'e iap muwēnuwēn

oekuku ip, apên cuk adi o'jebapuk cebe ip iap muwënuwën tak. Ade ka dağ ip oekuku Samaria eipi dağ. Ade ka watwat pe Deus ekawën muwënuwën oekuku ip jexexem pima.

²⁶ Deus ekawën tojtjot'ukat o'jekawën Filipe eju—kabi kadi wiat.

— Ecewemuxipan cuy — io'e. — Kaxietajoreğat ka kayat e dağ cuy eju—Jerusalém ka bewiat e dağ, Gaza ka kayat e dağ. Ixe e uk'a'umat tağ opop — io'e Filipe be.

— Hm hm — io'e. — Cum puk òn — io'e.

²⁷ Dao ma o'ju. Ixe e dağ o'ju.

Etiópia eipi bewiat Deus ekawëntup cocom oeku ix e dağ. Jepitpin o'e jeipi kay—Etiópia eipi kay. Ya'òbuyxi jǐjǎat osunuy. Etiópia eipi kukukat buywatwat'ukat osunuy. Etiópia eipi kukukat ayacat osunuy. Ipi kukukat putet Candace i osunuy. Etiópia eipi kukukat edinheiro kukukat osunuy. Kuy bima o'ju Jerusalém ka be “Èn xipat cǐcǎ ox e” i'e am Deus pe. ²⁸ Jepitpin o'e Jerusalém ka bewi. Jeipi kay jepitpin o'e—Etiópia eipi kay. Cavallo emumupuxikpuxik tağ oeku. Xik'i osunuy jabikbikap pe Deus ekawëntup cocom ya'òberen. Kuyjeatup cocom oeku Deus ekawën muwënuwën'ukat emudupmubararaktup cocom—Isaías emudupmubararaktup cocom.

²⁹ — Ixe ecarro juy etomuixik — Deus biòğbuk o'e Filipe be.

³⁰ Filipe o'jedau carro nomuju. Ağokatkat a'ò o'ya'ijoyo ya'òberen tupcocom puye. Isaías emudupmubararaktup cocom oeku.

— Ibapuk tu exe iğodup ekawën? — io'e Filipe Etiópia eipi bewiat pe.

³¹ — Ka'ũma. Cekawën pa'arēm ox e — io'e. — Apēntak kuka cekawën pabuk o'e ox e? — io'e. — Kaka ġu omutaybinat ijoce — io'e. — Ejot cuy ijoma — io'e. — Eòm cuy wecarro be — io'e. — Xik'i abik ox e — io'e Filipe be.

³² Jesus muwëğaptup cocom oeku. Imën e'em iğo dup:

Yaoka am tujowan pima, ovelha wa ġu, i. Imēnpuxim ix e dak o'tōn ġu, i. Mũğ ma e'em cordeiro jexeadap'uk'uğ pima, i. Imēnpuxim ix e dak mũğ ma osunuy ikērēm cǐcǎ ip o'jukuk pima, i. ³³ Warēmtağ cǐcǎ ip o'jukuk, i. “Ikērēat kuğ tek u” io'e ip napa ma, i. Ka'ũma ma o'e “Ikērēat kuğ ġu” i. O'jomuymuy jǐjǎ ip, i. Ipotpet ġu jeenuy, o'yaoka ip puye, i.

Imën e'em iğo dup. Iğo dup cocom oeku ix e Etiópia eipi bewiat.

³⁴ — Apēğape ijop ibararakat ijudup pe? — io'e. — Abu-muwënuwën Deus ekawën muwënuwën'ukat ijudup pe? — io'e. — Jewemuwënuwën tu? Wara'acat muwënuwën ġu xe'e? — io'e Filipe be.

³⁵ Filipe o'ğukũyjo mēğapeku tedupeku ibararak opop iam. Kawën idipat o'ğuwën cebe. Jesus o'ğuwën cebe.

³⁶ Ğe buje idibi o'tidobuxik ip e dağ cucum pima.

— Ak'i juy ece — io'e Etiópia eipi bewiat Filipe be. — Jodiku idibi! — io'e. — Cedağ tu ewebe omubatisaan? — io'e.

³⁷ — Jesus kay etabut pima, cedağ kuka o'e — io'e.

— Wetabut Jesus Cristo Deus ipot iap kay — io'e.

³⁸ Etiópia eipi bewiat jecarro o'ğuycũ. O'kop Filipe eju. O'kop ip idibi be. Filipe Etiópia eipi bewiat o'ğubatisaan.

³⁹ Idibi bewi ceu buje ip Deus biòğbuk Filipe o'tujujēm ibocewi. Imēnpuye Etiópia eipi bewiat waram ġu Filipe o'jojojo. Inaka o'ju ma'ğuto e dağ jeka kay. Icokcok cǐcǎ osunuy.

⁴⁰ Filipe o'jebapuk Azoto ka be. Ibocewi puğ ka dağ ġu oeku—ade ka dağ. Kawën idipat muwënuwën oekuku soat kaka dağ. Cesaréia ka be o'ju ibocewi.

9

¹ Saulo o'ju Judeuyũ epaĩyũ kukukat kay, itakoma jǐjǎ wuykukukat Jesus a'òkayayũ kay buye. Warēmtağ suykukukat Jesus a'òkayayũ kuğ oekukuku. Taomũn ojuy ip oekukuku. Soat aokaka ojuy oekukuku. Imēnpuye o'ju Judeuyũ epaĩyũ kukukat kay. O'jekawën ceweju.

² — Cum òn Damasco ka kay — io'e cebe. — Cartadup cuy etupũm owebe — io'e. — Damasco ka be bime otuptujowat Judeuyũ e'aweroroap'a kukayũ be—Deus eju

kawēnwēnap'a kukayū be. Ixeyū aco'i Jesus a'ōkayayū ġubapuk owebe carta dup ūm puje — io'e. — Tobuxik puje otujupit ip ijoce Jerusalém ka be — io'e. — Ekay ip otujupit. Taomūnmūn ip otujupit—aġokatkayū, aoyū dak — Saulo o'e.

— Ha'a — io'e. — Eyju juy — io'e. — Imēn cuy ece — io'e.

³ Damasco ka kay Saulo o'ju. E daġ pima Damasco ka tēġ pima, dao ma kabi bewiat ekabia oikabia. Yakokoreren kabia jījā o'e. ⁴ Akoh! O'jeako. O'at ipi ju jeakoat pibun.

Ġebuje wuykukukat o'jekawēn Saulo eju. Saulo kabi kadiwiat a'ō o'ya'ījojo.

— Saulo — io'e. — Apēnpuye ēn warēmtaġ okuġ? — io'e—kabi beat o'e.

⁵ — Abu ēn tak, Kariwa? — io'e.

— Ekukukat Jesus ōn — io'e. — Warēmtaġ ma ēn okuġ — io'e. — Ēn ma juk adi ipiat esupi'ajojoat owebe — io'e. ⁶ — E'āy — io'e Saulo be. — Ikaboġatka be juy eōm. Iboka be bima, aġokatkat oġudot ekay. Apēn ēn em iam cuy jemukūyjo — io'e wuykukukat. Imēn kabi beat o'jekawēn Saulo eju. ⁷ Imēnpuye cewejuayū o'jecūcū jījā ip. O'jekōbidaekuġ ip jeparara pibun. Mūġ ma ip o'e. Kabi kadiwiat a'ō o'ya'ījojo ip. Imēnpit o'jojojo ġu ma ip. ⁸ Saulo o'āy ipi juwi. Wedak. O'jetaewedakwedak. Imēnpit ijojom ġu. Imēnpuye cewejuayū iba com ma o'tujowat Damasco ka be. ⁹ Ebapūġ kabia ibo ka be osunuy ijojom ġu. Jekōnkōn ġu osunuy, tikōnkōn ġu dak.

¹⁰ Wuykukukat o'jebapuk Ananias kay cexeybi. Ananias Damasco ka be osunuy. Jesus kay itabut osunuy. Wuykukukat o'jekawēn cebe cexeybi.

— Ananias — io'e.

— Ajo, okukukat? — io'e.

¹¹ — Uk'a ukpibubu daġ cuy eju—cūġat ka ukpibubu daġ — io'e. — Aġokatkat cuy ejokudada iboce—Tarso ka bewiat — io'e. — Ibutet Saulo i — io'e. — Judas duk'a kay juy eju — io'e. — Saulo omuy ixē duk'a be. Kawēnwēn oweju. ¹² Ixe juk aġokatkat o'jojojo jexeybi. Ixe aġokatkat putet Ananias i osunuy cexeybi — io'e. — Ananias o'jewebumōġ yajeje itada am iap o'jojojo jexeybi — io'e. — Soat iboap o'jojojo jexeybi — wuykukukat o'e Ananias pe.

¹³ — Okukukat, odaobu'u — io'e. — Oparara oce. Obureyū kuy omukūyjo apēn ixē aġokatkat e'em iam — io'e. — “Saulo juk adi ipiat o'supi'ajojoat Jesus a'ōkayayū be—Jerusalém ka watwat pe,” i juk o'e ip owebe — io'e. ¹⁴ — “Ixe Paulo oajēm ijoce paīyū kukukayū a'ōbi,” i'e'em ip owebe — io'e Ananias. — “Ixe oajēm wuydaomūn ām—Jesus eju kawēnwēn'ukayū daomūn ām,” i'e'em ip owebe — io'e Ananias.

¹⁵ — Epararam ġu juy eġuy — io'e. — Eju juy cekay — wuykukukat o'e. — Ōn ma ixē Saulo otaē kapik am owebeam. Ġaxin ma ixē omuwēn adeayū be—Judeu'ūmayū be, ipi kukukayū be dak, Judeuyū be dak — io'e. ¹⁶ — “Ēn cuy ipiat ecesupi'ajo jījā ēn wekawēn muwēnuwēn puye,” i oce kuy cebe — wuykukukat o'e Ananias pe.

¹⁷ Ananias o'ju Saulo kay. Judas duk'a be o'ju. Jay. Oajēm. Cereġ. Oōm. Jebu o'jebumōġ Saulo abi jeje.

— Tapu — io'e. — Ēn okitpit — io'e. — Wuykukukat a'ōbi ojot ekay — io'e. — Jesus o'jebapuk ekay ijop ka kay ajēm pima — io'e. — Ixe ma omudot ekay — io'e. — Waram etada am omudot. Deus biōġbuk muōm ām ewebe omudot — io'e Saulo be.

¹⁸ Axima xee jo'iat dao ma o'jedu Saulo eta bewi. Cecoat put o'e. O'āy Saulo. O'jewemubatisaat “Jesus ebekit ōn ġasū” i'e am soat pe. ¹⁹ Jexat o'om o'e waram. Oibacan waram.

Saulo Jesus o'ġuwēnuwēn Damasco ka watwat pe. Ade kabia osunuy Damasco ka be. Warara'acayū xe osunuy Jesus a'ōkayayū xe. ²⁰ Itabun'isum Jesus o'ġuwēnuwēn soat pe ibo ka watwat pe. Jesus o'ġuwēnuwēn Judeuyū e'aweroroap'a be—Deus eju kawēnwēnap'a be.

²¹ — Jesus Deus ipot — io'e'e'e soat pe.

O'ya'ījojo'iyū yaġuy'ūm o'e.

— Ite aġokatkat ġu xe'e juk adi Jesus a'ōkayayū taomūnmūn oekukuku? — io'e ip jewewebe. — Ite aġokatkat ġu xe'e juk adi ixeyū aoka ojuy oekukuku? — io'e ip jewewebe.

— Itabucayū daomūn ām ġu xe'e osodot ijoce? Paīyū kukukayū kay wuydaomūnmūn wuydujupit am ġu xe'e osodot? — io'e ip.

— Ite ma burut — io'e ip.

²² Imēnpit Saulo Jesus o'ġuwēnuwēn cīcā Judeuyū be—Damasco ka watwat pe Deus biōġbuk a'ōbacaap kuġ puye.

— Icēmān Deus Jesus o'taē wuydaxijojo'ukan — io'e'e'e cebe ip.

Ibapuġ ip o'ġutaybitbin. Imēnpuye cede ba'ore o'e ip Judeuyū.

²³ Ade xet kap puje Judeuyū Saulo aoka ojuy o'e ip. O'je'awero ip.

— Apēn xe'e Saulo ayaoka? — io'e ip jewewebe. ²⁴ Saulo bit jaoka ojuy ip iap awēġ o'yawēġtobuxik. Judeuyū soat em aġ ma osodop ip ikaboġatka exīntabi be Saulo aokaap wiwim. Kabiam ip aġ ma osodop. Ixima be dak ip aġ ma. ²⁵ Imēnpuye Jesus a'ōkayayū Saulo o'ġukop aġoka ekorara bodi yaokaap puxim. Ixima be o'ġukop ip. Paġeiro'a boġ pe o'ġukop ip. Saulo imēn o'jenapōn Damasco ka bewi.

²⁶ Saulo o'ju Jerusalém ka be warara'acayū kay—Jesus a'ōkayayū kay. Jay. Oajēm. Jesus a'ōkayayū eju ceku pin o'e. Inaka soat ip iparara o'e Saulo buxim. Tūybe warēmtaġ ġasū dak wuykuk iān o'e ip. Tūybe Saulo itabut ġu Jesus kay iān o'e ip. ²⁷ Barnabé bit Saulo o'tujowat Jesus emumujuyū jom—doze beayū jom. Barnabé o'jekawēn Jesus emumujuyū eju.

— Saulo wuykukukat o'jojojo Damasco ka kayate daġ — io'e cebe ip. — Wuykukukat o'jekawēn ceweju. Saulo ya'ōcam Jesus o'ġuwēnuwēn Damasco ka watwat pe — io'e.

²⁸ Imēneju Jesus a'ōkayayū iparara ġu o'e ip Saulo buxim.

Ġebuġe Saulo ya'ōcam wuykukukat o'ġuwēnuwēn Jerusalém ka watwat pe. Jesus a'ōkayayū eju oekukuku. ²⁹ O'ġuwēnuwēn Grego a'ōm kawēnwēn'ukayū be. Ixeyū Grego a'ōm kawēnwēn'ukayū Saulo a'ō o'ya'ōdada. Te'e ma ip Saulo aoka ojuy o'e. ³⁰ Jesus a'ōkayayū bit itaybit o'e Saulo aoka ojuy ip iam. Imēnpuye ip Saulo o'tujowat Cesaría ka kay yaokaap puxim.

— Xipat eju am Tarso ka kay—aypanap ka kay — io'e ip Saulo be.

³¹ O'ju. Imēneju itabucayū kaykay am ip oibu'un itabut'ūmayū. Ipiat o'supi'ajoat ġu cebe ip. Kaba'ūm ip osodop Judéia eipi watwat, Galiléia eipi watwat tak, Samaria eipi watwat tak. Warēmtaġ itabucayū kukap o'jepere ip. Imēnpuye ip biġ ma oitabun Jesus kay. Deus a'ō daġ ip o'e jekukum. Deus biōġbuk ixeyū buywatwan osunuy. Imēnpuye tak ġu ip oitabun wuykukukat Jesus kay. Ade jījā ip oitabun.

³² Pedro oajēm Enéias kay. Soat ka daġ oekukuku. Jesus a'ōkayayū jojom oekukuku. Lida ka be dak o'ju Jesus a'ōkayayū jom. ³³ Enéias o'tobuxik iġo ka be. Enéias ibun po'i osodop jexexecap pe—oito koato bun, ijebit e'ū buye. Pedro o'ju cekay.

³⁴ — Enéias — io'e. — Jesus Cristo jemu'ada — io'e. — E'āy — io'e. — Exexecap cuy eġuxipan eduk'a be eju am — Pedro o'e cebe.

O'je'ada ġebuġe bit Enéias. Xipat o'e. ³⁵ O'āy. Adeayū ijebit e'ū topibit o'jojojo—iboceayū—Sarena ka watwat, Lida ka watwat tak. Imēnpuye kuyap jetabucap o'jepere ip. Wuykukukat Jesus kay acā oitabun ip.

³⁶ Jope ka be osunuy Jesus kay itabucat—ayacat. Ibutet Tabita i osunuy. Tabita Dorcas iape Grego a'ōm. Ixe soat em xipan warara'acat kukuk'uk osunuy. Xipat cīcā osunuy. Tadaybocayū buywatwat'uk osunuy soat em. ³⁷ Ixe ayacat oiwātaxipin. Oi'ū. Imēnpuye itabucayū ix'e'ūm jebit o'jowuy jebabin. Dorcas'ūm o'tujowat ip umat'abi be.

³⁸ Ġebuġe o'jekūyjo ip Pedro omuy Lida ka be iam. Lida ka Jope ka tēġ ma o'sukadop. Xepxep aġokatkat o'ġuju ip Lida ka be Pedro dakoy am. O'ju ip. Jay. Itabucayū oajēm Pedro kay.

— Ejot cuy oceweju — io'e ip Pedro be. — Oceka be juy aju—Jope ka be — io'e ip.

— Ġa'a — io'e.

³⁹ Pedro o'ju ceweju ip. Oajēm Dorcas'ūm kay. Jesus kay itabucayū Pedro o'tujuu umat'abi be ce'ūat kay. Itop'ūm e'ū'ibiyū osodop ip iġo'abi be ade—Dorcas'ūm pureyū. Wawa ip osodop i'ūmcocom. Jesay ip o'ġubapuk Pedro be.

— Dorcas'üm ijop o'joinüm owebe — io'e ip Pedro be.

⁴⁰ Pedro soat ip o'ğujēm umat'abi bewi. O'jēm ip. O'jēğ'aecōğcōğ kawēn ām Deus eju. O'jekoreren ce'uat kay.

— Tabita — io'e. — Ağobucēğ ece — io'e ce'uat pe.

Ce'ū topibit o'jetaeweak. Ak. O'jeak Pedro kay. O'je'ağobucēğ. Oabik. Xik'i o'e.

⁴¹ Pedro ce'ū topibit o'subaixik.

— Kirik'āy'i — io'e.

O'ğū'āy.

Ğebuje Pedro warara'acayū o'tomuwā—Jesus kay itabucayū, itop'üm e'ū'ibiyū dak.

— Epesot cuy ce'ū topibit com — io'e. — Waram o'jetait — io'e cebe ip.

⁴² Waram o'jetait iap awēğ o'jeawēğepōğpōğ soat tağ Jope ka watwat tağ. Imēnpuye adeayū itabut o'e ip wuykukukat Jesus kay. ⁴³ Pedro Jope ka be osunuy ade kabia. Simão duk'a be osunuy. Simão ixemuğēğē'ukat osunuy.

10

¹ Deus ekawēn tojtjt'ukat o'jebapuk Cornélio kay. Cornélio Cesaréia ka be osunuy. 100 be sorarayū kukukat osunuy. Itália eipi bewiyū osodop ip cesorarayū. ² Cornélio xipat cīcā osunuy Deus xe. Itabut osunuy Deus kay Judeu ğūn ma'ğū. Ibadipyū dak itabut osodop ip Deus kay, soat tuk'a beayū. Ade dinheiro ūmūm'uk osunuy tadaybotbocayū be. Deus eju kawēnwēn'uk osunuy. ³ Deus ekawēn tojtjt'ukat o'jebapuk Cornélio kay.

Katpuje o'jekawēn Cornélio eju—15 hora bima. Deus ekawēn tojtjt'ukat o'jojojo. Cetēğ ma oajēm.

— Cornélio — io'e.

⁴ — Ajo, Kariwa? — io'e.

Ipararam o'jeak cekay.

— Ekawēn cocom Deus jekawēnwēn ēn ceweju bima — io'e Cornélio be. — Deus itaybit ebubut'in iūmūm'uk eğuy tadabotbocayū be iam — io'e. — Imēnpuye Deus ğebum ekay — io'e.

⁵ — Ğasū juy ebuywatwat'ukayū'in eğuju Jope ka be — io'e. — Ibo ka wat cuy etomuwā — io'e. — Pedro i ibutet. Ixe juy etomuwā — io'e. ⁶ — Simão duk'a be omuy—ixemuğēğē'ukat tuk'a be—tiboğ cīcāti wābu beat'a be — io'e. — Ixe juy etomuwā eduk'a be tot am — io'e.

⁷ Kabi kay Deus ekawēn tojtjt'ukat epit puje, Cornélio ebapūğayū o'tomuwā jebuywatwat'ukayū. Xepxep ixeyū'in jeduk'a be kapikpik'ukayū osodop. Wara'at ixeyū'in sorara osunuy. Sorara Deus kay itabucat osunuy. ⁸ Cornélio Deus ekawēn tojtjt'ukat o'jebapuk cebe iap o'ğuwēn cebe ip.

Iboap muwēn puje ip o'ğuju Jope ka be Pedro dakoy am. Xerewun. Ebapūğayū o'ju—Cornélio emumujuyū. E bidase o'xet ip. Kuyaje o'ju ip. ⁹ Jope ka tēğ o'e ip. Ijasūn ip pima Pedro jexey jo'iat o'jojojo kaxicuğ.

Pedro o'jekawēn Deus eju. O'jeu uk'a abi jeje kawēn ām ceweju. Uk'a abi yabicuğ ğu o'yanuy—yapo ma. ¹⁰ Ire jījā o'e iboce. Cekōn pin o'e. Uk'a beayū Pedro xat tatam pima, Pedro jexey jo'iat o'jojojo. ¹¹ Pağo boğ kopkom o'e kabi kadiwi. Pağo boğ o'jojojo Pedro jexey jo'iat pe. Pağo kabi kadiwi kopkom cekay iap o'jojojo jexey jo'iat pe. Pağo ierunboğ cīcā o'e. Ebadipdip abi eju yabikirikirik o'e. Ixe pağo o'kop cexe. ¹² Warēmtaksuğ osodop pağo be—cūğcūğayū, wurūrūğayū dak, pupumayū dak.

¹³ Ğebuje Deus o'jekawen Pedro eju jexeybi.

— Pedro — io'e. — Ixeyū juy eyaoka exan — io'e. — Yaoka buje juy ejo'o — io'e.

¹⁴ — Ap! — io'e. — Ojo'o ğu, Kariwa — io'e. — Oxat ğu bit teku! — io'e. — I'o pi beku ocexe—Judeuyū xe — io'e. — Ōn pit beku ojo'o ğu—pūğ em tak ka'ūma! — io'e. — Ğasū dak ojo'o ğu — Pedro o'e.

¹⁵ Deus waram o'jekawēn ceweju.

— Exan ma teyūku! — io'e. — Ōn ma exan oğūm. Imēnpuye “Oxat ġu bit teku,” i'ūmġu juy ece owebe — io'e. — “I'o pi beku ocexe,” i'ūmġu juy ece owebe — io'e Pedro be. — Ōn ma exan oğūm — io'e. — Imēnpuye i'o pi ġu exe — Deus o'e.

¹⁶ Ebpūġ em Deus imēn o'jekawēn Pedro eju. Paġo o'jepa'ūm ibocewi. Waram o'jeu kabi kay.

¹⁷ Pedro o'jewaġuyda jexey jo'iat kay.

— Apēn omutaybin ojuy o'e Deus? — io'e jewebe ma. — Apēġām iboap o'ġubapuk owebe? — io'e jewebe ma.

Ebpūġayū oajēm Pedro nuyap'a kay Pedro ġebum pima jexey jo'iat kay. Cornélio emumujuyū oajēm.

¹⁸ — Pu'a be Simão Pedro omuy? — io'e ip.

Oajēm ip Simão nuyap'a exīntabi be.

— Ijoce du Simão Pedro omuy? — io'e ip uk'a beayū be.

¹⁹ Pedro uk'a abi jeje mabuk osunuy. Ġebum mabuk osunuy jexey jo'iat kay.

Ġebuje Deus biōġbuk o'jekawēn Pedro be.

— Ebpūġ aġokat kayū ekudadam—Judeu'ūmayū — io'e. — Oajēm ip enuyap'a be.

²⁰ Ekop cuy ixeyū dopabe — io'e Pedro be. — Ceweju juy ip eju — io'e. — “Oju ġu xe'e ceweju ip?” i'ūmġu juy ece owebe ma — io'e. — Ōn ma ip oġuju edakoy am — io'e Pedro be.

²¹ O'kop. Ebpūġayū dobedem o'ju.

— Okudadam eyju — io'e. — Apēġām epesot ijoce? — io'e cebe ip.

²² — Cornélio ocemudot — io'e ip. — 100 be sorarayū kukukat ixē. Ixē cūġ cīcā Deus xe — io'e ip. — Itabut cīcā Deus kay. Ya'ōbuyxi soat xe Judeuyū xe. Deus ekawēn tojtjt'ukat mo a'ġu o'jekawēn Cornélio be—ocekukat pe — io'e ip. — “Pedro juy etomuwā,” i mo a'ġu o'e cebe — io'e ip. “Pedro juy jeedot eduk'a be,” i mo a'ġu oe cebe — io'e ip. “Cekawēn kay juy eya'ōpicūġ eġuy,” i mo a'ġu o'e cebe — io'e ip Pedro be.

²³ — Ha'a — io'e. — Epeōm cuy oceduk'a be — io'e. — Ijoce juy epexet — io'e.

— Ma — io'e ip.

O'xet ip iġo'a be.

²⁴ Kuyaje Pedro o'kop. O'jewemuxipan. O'ju Cornélio emumujuyū eju. Cornélio kay ip o'ju Cesaréia ka be. Wara'acayū itabucayū dak o'ju Pedro eju—Jopé ka watwat. Xet. E bidase ip o'xet. Kuyaje o'ju ip. Jay. Oajēm ip Cesaréia ka be. Cornélio kuy jebadipyū o'tomuwā jeduk'a be, jebureyū dak. Pedro ajēmap wiwim ip osodop. Pedroyū oajēm tuk'a be. Cornélio kay oajēm.

²⁵ Pedro ōm pima, Cornélio o'ju cekay tobedeam. O'jēġ'aecōġcōġ Pedro wap. Tūybe Pedro Deus iān o'e. ²⁶ Dao ma Pedro Cornélio o'ġu'āy.

— Owap ġu juy ecēġ'aecōġcōġ — io'e. — E'āy — io'e. — Deus ġu ōn—aġokatkat acā — io'e.

²⁷ Ġebuje oōm ip tuk'a be kawēnwēn. Tuk'a beayū adeayū o'je'aweroro'iyayū Pedro o'jojojo. Pedro o'jekawēn ceweju ip.

²⁸ — Ocejū Judeuyū — io'e. — Eyetaybit ocexe oce'aweropi Judeu'ūmat eju iam. Imēnpit kapusu Deus mo a'ġu wara'an ma omukūyjojo. “Cedaġ ġu ewebe 'Judeu'ūmat xipāt ġu' i'e am,” i mo a'ġu Deus o'e owebe — io'e. ²⁹ — Imēnpuye ojot eykay, Judeuyū ġu ma'ġu eyju. Eywebe onomuwā buje dao ma ojot — io'e. — Odaobu'u ġu wedot am eykay — io'e. — Apēġām eyju onomuwā? — Pedro o'e.

³⁰ Cornélio o'jekawēn Pedro eju.

— Tapu, kapusukuruy ijoce ma mo a'ġu oġuy ija'a be — io'e. — Katpujesū mo adi kawēnwēn oġuy Deus eju. Dao ma Deus ekawēn tojtjt'ukat o'jebapuk okay—doti isopsepat kukat — io'e. ³¹ — O'jekawēn oweju. “Cornélio,” i mo a'ġu o'e owebe. “Ekawēn cocom Deus, jekawēnwēn ēn ceweju bima,” i mo a'ġu o'e owebe — io'e. — “Deus itaybit ebubut'in'in iūmūm'uk eġuy tadaybotbocayū be iam,” i mo a'ġu o'e owebe — io'e. ³² — “Ebuywatwat'ukayū'in cuy eġuju Jope ka be,” i mo a'ġu o'e owebe — io'e. —

“Aḡokatkat cuy etomuwã. Pedro i ibutet. Simão duk'a be ixex omuy—ixex muḡēḡē'ukat tuk'a be—tiboḡ cīcāati wābu beat'a be,” i mo a'ḡu owebe — io'e. ³³ — Imēneju dao ma obuywatwat'ukat oḡuju edakoy am — io'e. — Xipat cīcā ajēm okay — io'e. — ḡasū soat wuyju ijoce Deus etabixex. Apēn Deus o'e ewebe iap cuy eḡuwēn ocewebe. Soat cuy eḡuwēn ocewebe — io'e Pedro be.

³⁴ Pedro o'jekawēn ceweju ip—Judeu'ūmayū eju.

— “Judeuyū kay acā ōn,” i'e'em ḡu Deus. “Judeu'ūmayū kay ḡu ōn,” i'e'em ḡu Deus. ḡasū bit wetaybit iboam — io'e. — Deus xipan soat kuḡ ijodiat kuḡ. Pūḡ taḡ ma ip ikuḡ — io'e. ³⁵ — Soat Deus a'ō daḡ jekuku'ukayū cūḡ ma cexex—Judeuyū, Judeu'ūmayū dak. Deus bikuyap taḡ jekuku'ukayū cūḡ ma cexex—soat ip — io'e.

³⁶ ḡasū Deus kawēn idipat o'ḡudot ocewebe—Judeuyū be — io'e. — “Jesus Cristo kay eyetabut puje wetakoma ḡu oce eykay,” i'e'em Deus wuywebe. Ixe Jesus soat kukukat. ³⁷ “ḡasū bit epeyewemubatisasaan cuy ‘Waram ḡu ikērēat oceḡujurūḡ’ i'e am eybureyū be,” io'e'e João Batista. Imēn o'e'e soat pe Judéia eipi watwat pe. Eyetaybit iboam — io'e.

³⁸ — Deus Jesus o'taē. Nazaré ka be osunuyiat o'taē. Deus jebiōḡbuk o'ḡuōm cebe—Jesus pe. Ja'ōbacaap o'ḡuōm cebe. Jesus soat ka daḡ oekukuku xipacat muḡēḡēm wara'acat peam. Ibiōḡbuk kērēat o'ḡujēmjēm Satanás a'ō kayayū bewi. Jesus imēn oekukuku soat em Deus a'ōbi jekukum puyex — io'e. ³⁹ — Apēn cuk adi Jesus o'e'e iap ocejojojo Judéia eipi daḡ jekukum pima, Jerusalém ka be bima dak — Pedro o'e.

— Judeuyū kukukayū ma Jesus o'subamupaya korosa be yaoka am. ⁴⁰ Deus pit waram Jesus o'ḡutait — io'e. — Ebaḡūḡ kabia ce'ūap. Xepxep xet kap puje, Deus Jesus o'ḡutait waram — io'e.

— Jesus waram o'jebapuk jewekay itabucayū kay. Deus a'ōbi o'jebapuk. ⁴¹ Waram itait puje Jesus o'jebapuk soat kay ḡu—ocekay acā. Ocekay o'jebapuk kuy bima Deus ocenaē buyex — io'e. — Deus cuk ocenaē ocewebe Jesus muwēn ām itaybit'ūmayū be — io'e.

— Deus pe waram imutait puje, oceweju Jesus o'jekōn, o'tikōn tak. ⁴² “Kawēn idipat cuy epeḡuwēnuwēn soat pe,” i mo a'ḡu o'e Jesus ocewebe — io'e Pedro. — “ ‘Deus Jesus o'taē ixex be “Teyūku ikērēat kuḡ Deus xex,” i'e am kūyjobit'ūmayū be. “Teyūku xipat Deus xex” i'e am kūyjobicayū be,’ i juy epe'e soat pe,” i mo aḡu o'e Deus ocewebe. “ ‘Imēn ixex je'e soat pe—itabēḡayū be, ce'ū'ūayū be dak,’ i juy epe'e soat pe,” i mo aḡu o'e ocewebe — io'e Pedro.

⁴³ — Kuyjex dak Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū Jesus o'ḡuwēnuwēn. “Aḡokatkat omuyku,” io'e ip kuyjex. “Cekay eyetabut pima, ja'ōbi Deus ikērēat ju'uk eywebewi,” io'e'e'e ip. Kuyjex Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū imēn o'e'e'e Jesus muwēnuwēn — Pedro o'e.

⁴⁴ Pedro kawēnwēn pima Deus biōḡbuk o'kop Judeu'ūmayū kay.

Soat pe oōm—o'ya'ījojo'iyū be—Judeu'ūmayū be. ⁴⁵ Yaḡuy'ūm cīcā ip o'e Judeuyū—Jesus kay itabucayū—Pedro ejuayū. Yaḡuy'ūm ip o'e Deus jebiōḡbuk o'ḡuōm Judeu'ūmayū be buyex. Tūybe wuywebe acā Deus jebiōḡbuk ḡuōm iān o'e ip. ⁴⁶ Ya'ōba'arēmat'a'ōm kawēnwēn ip o'e Judeu'ūmayū.

— Deus, ēn xipat cīcā — io'e ip ya'ōba'arēmat'a'ōm. Judeuyū iboap o'ya'ījojo. Imēneju Pedro o'jekawēn jebureyū eju—Judeuyū eju.

⁴⁷ — Deus jebiōḡbuk o'ḡuōm cebe ip — io'e. — O'ḡuōm cebe ip apēn cuk o'ḡuōm wuywebe iap co'i — io'e. — Imēnpuyex cedaḡ ḡu du ocewebe ixeyū mubatisasaan? — io'e. — Abu dak kuka o'e ocewebe “Cedaḡ ḡu,” i? — Pedro o'e.

⁴⁸ O'jekawēn Judeu'ūmayū eju dak.

— Epeyewemubatisasaan cuy “Wuykukukat Jesus ebekitkit oceju ḡasū bit” i'e am soat pe eybureyū be — io'e cebe ip. O'jewemubatisasaan ip.

— Ibun ma juy eḡuy ocexex — io'e ip Pedroyū be. Imēnpuyex Pedroyū ibun osodop ip cexex ip.

11

¹ Judéia eipi watwat o'yawēḡcoco ip—Jesus emumujuyū. Warara'acayū dak o'yawēḡcoco ip Jesus kay itabucayū. Judeu'ūmayū dak Deus ekawēn kay o'e iap awēḡ o'yawēḡcoco ip. ² Pūḡpūḡ Jesus a'ōkayayū'in iboap awēḡ kay ḡu o'e ip—Judeuyū. Tūybe soat Jesus kay itabucayū juy jedaypu'aḡobixeedakatkan iān o'e ip.

Jerusalém ka be Pedro ajēm puje ixeyū Judeuyū Pedro o'ḡukorēm.

³ — Pedro, apēn mo ēn tak ece? — io'e ip. — Apēnpuye mo ēn tak eōm Judeu'ūmat tuk'a be? — io'e ip. — Apēnpuye ēn tak mo ecekōn taypu'aḡobixeedakat'ūmayū eju? — io'e ip Pedro be.

⁴ Ḡebuje Pedro apēn o'jebapuk cebe ip iap o'ḡuwēn cebe ip.

— Mēnpuk, obureyū! — io'e. — Eya'ōpicūḡcūḡ puk! — io'e. ⁵ — Jope ka be bima kawēnwēn mo oce Deus eju. Wexey jo'iat ojojojo. Kabi kadi wi paḡo boḡ kopkom iap mo ojojojo wexey jo'iat pe — io'e. — Okay kopkom o'e. Yabikirikirik o'e ebadipdip abi eju. ⁶ Xipan mo oceak cekay. Puca mo ojojojo—cūḡcūḡayū, wurūrūḡayū dak, pupumayū dak, widayū dak. Soat ip i'opi wuyxe — Pedro o'e.

⁷ — Deus mo o'jekawēn oweju. “Pedro,” i mo o'e owebe. “Ixeyū juy eyaoka exan,” i mo o'e — io'e. ⁸ — “Ka'ūma, okukukat,” i mo oce cebe. “I'opi beku ocexe Judeuyū xe. Ojo'o ḡu buk,” i mo oce cebe — io'e Pedro. ⁹ — Imēnpuye Deus waram o'jekawēn oweju. “Exat ma ijop,” i mo o'e. “I'opiat beku' i'ūmḡu juy owebe,” i mo o'e owebe. “Ōn ma exan oḡūm. Imēnpuye i'opi ḡu ewebe,” i mo o'e owebe. ¹⁰ Ebpūḡ em Deus imēn o'jekawēn oweju. Paḡo boḡ waram o'jepa'ūm kabi kay — io'e.

¹¹ — Ḡebuje ebapūḡ aḡokat kayū oajēm ocesopiat'a kay. Cesaréia ka wat cuk ip o'ḡujuat odakoy am. Cornélio i ibutet — io'e.

¹² — Ḡebuje Deus biōḡbuk o'jekawēn oweju — io'e. — “Oju xe'e Judeu'ūmat eju?” i'ūmḡu juy ece owebe,” i mo o'e owebe — io'e. — Imēnpuye oju ceweju ip — io'e.

— Cornélio duk'a kay oju—Judeu'ūmat tuk'a kay — io'e. — Iboceayū dak o'ju ip oweju—6 beayū—Jope ka watwat — io'e. — Soat mo ocajēm Judeu'ūmat tuk'a be—Cornélio duk'a be—omudocat tuk'a be — io'e.

¹³ — Cornélio mo apēn Deus ekawēn tojtjot'ukat o'jebapuk jekay iap o'ḡuwēn ocewebe: “Deus ekawēn tojtjot'ukat mo ojojojo,” i. “Cūḡ'i mo oḡuy oduk'a be,” i. “Ixe mo o'e owebe: ‘Ebuyatwat'ukayū'in cuy eḡuju Jope ka be,’ i,” i. “Simão Pedro juy etomuwā,’ i,” i. ¹⁴ “‘Ixe kawēn idipat ḡuwēn eywebe,’ i,” i. “‘Kawēn idipat co buje, Deus jedaxijo—ebadipyū dak taxijo’ i,” i. Imēn Cornélio mo o'e ocewebe — Pedro o'e.

¹⁵ — Iboam Cornélio e buje, Jesus mo oḡuwēn cebe ip—Judeu'ūmayū be — io'e.

— Ōn kawēnwēn pima Deus biōḡbuk o'kop cekay ip—Judeu'ūmayū kay. Cebe ip oōm. Apēn wuywebe oōm koap iap puxim oōm cebe ip. ¹⁶ Imēneju wuykukukat ekawēn kay mo oceḡebu. Wuykukukat mo o'e wuywebe: “João idibi be imubatisasan oeku,” i. “Eywebe bit Deus biōḡbuk jeōm,” i mo o'e wuywebe — io'e Pedro. ¹⁷ — Deus ma jebiōḡbuk o'ḡuōm wuywebe wuykukukat Jesus Cristo kay wuyetabut puye. Apēn kuy bima mo o'ḡuōm wuywebe iap co'i jebiōḡbuk o'ḡuōm cebe ip ḡasū. Cedaḡ osunuy Deus pe jebiōḡbuk muōm ām cebe ip. Imēnpuye “Cedaḡ ḡu Deus pe jebiōḡbuk muōm ām cebe,” i'ūmḡu oce ōn pit — Pedro o'e cebe ip.

¹⁸ Pedro a'ijo buje Jerusalém ka watwat o'jede ḡu Judeuyū. Pedro mukorēmap o'jepere ip.

— Ka'ūmḡu Deus co'iat xipacat! — io'e ip cebe. — Judeu'ūmayū dak ikērēat mujurūḡrūḡap epereap ojuy aco'i Deus — io'e ip. — Ibikuy aco'i ikērēat uk am cebewi ip. Soat em Deus xe jeedop ip je'ū buje — io'e ip. — Deus xipat cīcā! — io'e ip.

¹⁹ Estêvão e'ū buje o'jepōḡpōḡpōḡ ip itabucayū. O'jepōḡpōḡpōḡ ip warara'acayū ixeyū be ipiat o'supi'ajoat cīcā buye. Pūḡpūḡ ixeyū'in wūy ma o'ju. Fenícia eipi be o'ju ip. Chipre eipi be dak, Antioquia ka be dak. Ade kaka daḡ jekukum pima Jesus o'ḡuwēnuwēn ip jajēmapka watwat pe. Jesus o'ḡuwēnuwēn ip Judeu'ūmayū be ḡu—Judeuyū be acā.

²⁰ Pũḡpũḡ ixeyũ'in o'ju Antioquia ka kay. Chipre eipi be osodopiyũ o'ju ip Antioquia ka kay, Cirene eipi be osodopiyũ dak.

Ḡebuje kawēn idipat o'ḡuwēnuwēn ip Judeu'ũmayũ be—Grego a'õm kawēnwēn'ukayũ be.

— Jesus acã ocekukukat — io'e ip cebe ip.

²¹ Deus ip o'subuywatwan cĩcã wuykukukat Jesus muwēnuwēnayũ. Imēneju adeayũ oibu'un ip jetabut am jedobuyũ'ũm'ũm ekawēn kay. Kuyap jetabucap o'jepere ip. Wuykukukat Jesus kay ip oitabun.

²² Ḡebuje Jesus kay itabucayũ apēn Antioquia ka watwat itabut o'e iap awēḡ o'yawēḡtobuxik ip—Jerusalém ka watwat.

— Ade Judeu'ũmayũ itabut o'e Jesus kay—Antioquia ka watwat — io'e itaybicayũ. Imēnpuye itabucayũ kukukayũ Barnabé o'ḡuju Antioquia ka be. ²³⁻²⁴ Xipat cĩcãat osunuy Barnabé. Soat em Deus biõḡbuk a'õ daḡ oekukuku. Wuykukukat Jesus kay itabut cĩcã osunuy.

Barnabé oajēm Antioquia ka be itabucayũ kay—Jesus kayayũ kay. Apēn cuk adi Deus xipacat o'ḡũm iboceayũ be iap awēḡ tobuxik puje icokcok cĩcã o'e. Soat ip o'ḡutaybitbin Deus ekawēn.

— Eyetabun cĩcã juy epesop wuykukukat Jesus kay! — io'e cebe ip. — Ya'õ daḡ cuy epeku! Kũyjobin cuy epesop cekawēn kay — io'e cebe ip. Imēnpuye ade jĩjã oitabun wuykukukat Jesus kay.

²⁵ Ḡebuje Barnabé Saulo o'takoy. Tarso ka be o'ju Saulo dakoy am. O'takoy. O'tobuxik. O'jekawēn ceweju.

— Ḡa'a accepit Antioquia ka be — io'e.

— Ḡa'a — io'e.

²⁶ O'jepit ip—Barnabé, Saulo dak. Pũḡ koato ibo ka be osodop ip. Je'aweroro'uk ip osodop itabucayũ eju. Ade itabucayũ mutaybitbin'uk ip osodop. Antioquia ka be bima soat em warara'acayũ o'e: — Cristo ebekitkit — i Jesus kay itabucayũ be.

²⁷ Pũḡpũḡ Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayũ oajēm itabucayũ kay—Antioquia ka beayũ kay. Oajēm ip Barnabé Antioquia ka be bima, Saulo dak. Jerusalém ka bewi ip oajēm. O'je'awero ip itabucayũ eju. ²⁸ Pũḡ ixeyũ'in o'jekawēn itabucayũ eju. Ibutet Ágabo i osunuy. Deus biõḡbuk ixē Ágabo o'ḡukũyo apēn ḡuyjom je'wapuk iam. Imēnpuye o'jekawēn ceweju ip.

— Wuyrere jĩjã acesop! Wuyxat i'ũm soat ka daḡ — io'e cebe ip.

Cláudio ipi kukukan pima oireren ip apēn kuy bima Ágabo o'e iap taḡ. ²⁹ O'je'awero ip Jesus kay itabucayũ.

— Ḡa'a dinheiro aḡuju warara'acayũ be—itabucayũ be—Judéia eipi watwat pe — io'e ip jewewebe. — Irere ip jekukum — io'e ip.

³⁰ Imēn soat ip jedinheiro muxipanpan'uk osodop ikuḡ pima. Imēnpuye Barnabé o'ḡuju ip Saulo dak. O'ḡuju ip dinheiro ũm ãm itabucayũ kukukayũ be—irereayũ kukukayũ be.

12

¹ Ixeyũ ekabia be Herodes Judeuyũ kukukat osunuy. Ixe ipiat o'supi'ajoat Jesus kay itabucayũ be. ² Koap Tiago o'yaokaat pajam. Tiago'ũm oe'ũ—João waḡo'ũm. ³ Icocok o'e ip Judeuyũ o'yaokaat puye—itabut'ũmayũ. Imēnpuye Herodes Pedro o'taomūnat. O'taomūnat Judeuyũ petatam pima. Ixe epeta bima pão'a o'o'uk ip osodop—yamuyuhuhaptõmtēm'ũmat'a.

⁴ Taomūn puje Pedro o'ḡuõmat daomūnmūnap'a be.

— Peta kap puje Pedro oḡujēm ḡuto daomūnmūnap'a bewi — Herodes o'e jewebe ma. — Ixe ekawēn cuy oya'ijo soat etabut pe — io'e jewebe ma.

Sorarayũ o'ḡuju Pedro wiwi am. 16 be sorarayũ o'ḡuju. Ebadipdipayũ iwiwim o'e kabia buje. Ebadipdipayũ ḡuto iwiwim o'e ip kaxicuḡ. Ebadipdipayũ ḡuto iwiwim o'e ip katpuje. Ebadipdipayũ ḡuto iwiwim o'e ip ixima be. ⁵ Sorarayũ ma xipan cĩcã Pedro

wiwim ip o'e cenapõnap puxim. Itabucayũ bit kawẽnwẽn cĩcã o'e ip Deus eju Pedro mujẽm ãm.

⁶ Herodes ma kajuk Pedro o'ğujẽm daomũnmũnap'a bewi kabia buje. Deus ekawẽn tojtjt'ukat pit o'ğujẽm ixima be. Deus ekawẽn tojtjt'ukat oajẽm Pedro kay ixexima be. Pedro ixet osunuy daomũnmũnap'a be. Ixet osunuy xepxep sorarayũ pidase. Cem ibakirik osunuy correntebum. Sorara ağ osunuy daomũnmũnap'a exĩntabi be—badiat exĩntabi be. Wara'at tak kacũğ kadiat exĩntabi be osunuy ağ. ⁷ Deus ekawẽn tojtjt'ukat o'jebapuk daomũnmũnap'a be. Dao ma oikabia. Jok. Pedro o'ğujok jebum. O'ğuwurũğ.

⁸ — Daosuw! E'ãy! — io'e cebe. — Ekop cuy okay! — io'e. O'jebuedu ipi ju Pedro bakirikpu—correntebu. Waram o'jekawẽn Pedro eju Deus ekawẽn tojtjt'ukat.

— Ekamixa juy eğuõm — io'e. — Eyuk cuy eğuõm — io'e cebe.

Pedro o'ğuõm.

— Eekabek cuy eğuõm — io'e. — Ejot cuy onomuju — io'e cebe.

⁹ Ğebuje o'jẽm ip—Pedro, Deus ekawẽn tojtjt'ukat tak. O'jẽm ip ya bewi. Pedro o'jẽm Deus ekawẽn tojtjt'ukat nomuju. Kacũğ kay ip o'ju. Pedro itaybit ğu o'e apẽn o'jebapuk okay iam. Tũybe wexeybi Deus ekawẽn tojtjt'ukat cocom õn iãn o'e. ¹⁰ O'kap ip koapayũ değ sorarayũ değ. Waram o'ju ip. Amap sorarayũ değ ip o'kap. Oajẽm ip kacũğ kadiat exĩntabi be. Yoboğ cĩcã osunuy. Cem cĩcã osunuy. Icaat muğẽğẽ osunuy. Ixe exĩntabi kacũğ kay wuyjẽmjẽmap exĩntabi osunuy. Ixe exĩntabi jekpiwa ma o'jewenomudip'uk. O'kap ip cedağ. Kacũğ pe ip o'jẽm. Uk'a ukpibubu dağ ip o'kap. Deus ekawẽn tojtjt'ukat Pedro o'suiwat. ¹¹ Pedro apẽn o'jebapuk cekay iam o'yağusyan ğebuje bit.

— Wetaybit ğasũ apẽn o'jebapuk okay iam — io'e jewebe ma. — Deus jekawẽn tojtjt'ukat o'ğudot omujẽm ãm daomũnmũnap'a bewi — io'e jewebe ma. — Ixe omujẽm Herodes pe waokaap puxim — io'e. — Judeuyũ ma waoka ojuy. Deus pit odaxijo ixeyũ be waokaap puxim — io'e jewebe ma.

¹² Pedro o'ju Maria duk'a kay. Ixe Maria João Marcos xi osunuy. Ade Jesus kay itabucayũ awerom osodop ip ixexima duk'a be. Deus eju kawẽnwẽn o'e ip.

— Daomũnmũnap'a bewi Pedro juy eğujẽm — io'e'e ip Deus pe.

¹³ Pedro o'ju xĩntabi be. Tağtağtağ io'e xĩntabi be. O'tomuwa tomudip'ukan. Ayacat oajẽm xĩntabi be—yaypan'isuat. Rode i ibutet osunuy. Oajẽm abu tağtağtağ io'e iap co am. ¹⁴ Ixe yaypan'isuat itaybit o'e Pedro a'õm. Icacok cĩcã o'e. Xĩntabi o'tomudip'uk ğu. Badi oõm jebureyũ mukũyjom—itabucayũ mukũyjom.

— Pedro omuy xĩntabi be — io'e cebe ip.

¹⁵ — Ğujeat ğu eku! — io'e ip. — Pedro ğu eku. Adaodao ma ece — io'e ip.

— Pedro ma eku — io'e. — Wadaodao ğu. Pedro ma.

— Pedro ğu eku — io'e ip. — Pedro eju jekuku'ukat acã eku—Deus ekawẽn tojtjt'ukat acã — io'e ip.

¹⁶ Pedro tağtağtağ'i mabuk osunuy. Iõm pin o'e. Ibun pima acã xĩntabi o'tomudip'uk ip. Pedro o'jojojo ip. Itabẽğbẽğ ip ijojom o'e.

— Pedro ma! — io'e ip.

Yağuybabi'ũm ip o'e. ¹⁷ Imẽnpit Pedro jebum o'e wẽğwẽğ'i ya'õkareyap puxim.

Apẽn Deus o'ğujẽmat daomũnmũnap'a bewi iap o'ğuwẽn cebe ip Pedro.

— Deus omujẽmap cuy epeğuwẽn Tiago be, warara'acayũ be dak wuykitpitpiyũ be—itabucayũ be — io'e.

O'jẽm ibocewi. Wara'at ka kay o'ju.

¹⁸ Kabia buje Pedro o'tobuxik ğu taomũnmũnyũ wiwi'ukayũ. Yağuybabi'ũm'ũm ip o'e Pedro ip o'tobuxik ğu ya be buye.

— Poma xe'e o'ju Pedro? — io'e ip. — O'jenapõn xe'e? — io'e ip jewewebe.

¹⁹ Herodes Pedro o'ğudocat jewekay. Te'e ma jebuywatwat'ukayũ o'ğuju Pedro kudadam. Tobuxik pa'ore o'e ip.

Ibocewi Herodes o'jekawẽn Pedro wiwim osodop'iyũ be.

— Apên Pedro o'jëm daomünmünap'a bewi? — io'e. Cede ba'ore o'e ip. Imênpuye Herodes jebuywatwat'ukayū o'ğuju Pedro wiwim osodop'iyū aokaan.

Herodes o'jëm Judéia eipi bewi. Cesaréia ka kay o'ju. Ibo ka be osunuy.

²⁰ Herodes itakoma o'e Tiro ka watwat kay, Sidom ka watwat kay dak. Kuy bima Herodes ebekitkiyū ixat tujowatwat'uk ip osodop Tiro ka watwat xan, Sidom ka watwat xan tak, ixat'üm ip ika be buye. Ğasū bit oibu'un ip ixat tujowat am Herodes itakoma buye. Imêneju Tiro ka watwat o'je'awero ip Sidom ka watwat eju. Ixeyū Herodes buywatwat'ukat purem o'e. Ibuywatwat'ukat putet Blasto i osunuy. Ya'öbuyxiat osunuy. O'ju ip Blasto kay. O'jekawën ip Blasto eju.

— Ocebuiwan cuy ece — io'e ip cebe. — Ecekawën cuy Herodes eju ocewebeam — io'e ip. — Ocebikuy ixé be waram oceburem i'e am — io'e ip. O'jekawën ceweju Herodes mudinap ojuy. Herodes tak kabia o'ğuwēğün jekawën ãm jebekitkiyū eju.

²¹ Ixe ekabia bima ade jĵã iboceayū o'je'awero ip cekay. O'je'awero ip Herodes a'ĵo am. Herodes jesay o'ğūōm—idip cĳcāat. Oabik ipi kukukat abikbikap pe. Idip cĳcāat pe oabik. O'jekawën cĳcā aweromayū be. Kawēnwēn pima aweromayū o'jewāwā ip ya'öberen.

²² — Ağokatkat ğu teku—oceweju kawēnwēnat—Deus acā! — i napa ma o'e ip.

Ixe Herodes jewexe ya'öbuyxi jĵã.

— Deus ğu ōn. Deus kukap puxim ğu juy epe'e okuğ — i'ümğū o'e. — Deus acā ya'öbuyxi—ōn pit ka'ūma — i'ümğū o'e cebe ip.

²³ Imênpuye Deus ekawën tojotjot'ukat Herodes o'ğuwātaxipin. Nasēğpu o'tünpu'o'o. Oe'ū.

²⁴ Imêneju adeayū Deus ekawën o'ya'ĵojo ip. Soat kaka dağayū o'ya'ĵojo ip.

²⁵ Barnabé, Saulo dak dinheiro o'tujowat Jesus ebekitkiyū be—Jerusalém ka beayū be.

13

¹ Dinheiro ūm puje ip o'jepit Antioquia ka kay. João Marcos o'ju ceweju ip. Deus ekawën muwēnuwēn'ukayū osodop ip Antioquia ka be, Deus ekawën imutaybitbin'ukayū dak. Ibürū ma ibutet osodop ip: Barnabé, i. Simão i, Lúcio i, Manaém i, Saulo i. Ibürū ma ibutet osodop ip. Simão xepxep putet osunuy. Wara'at ibutet Topayōn i osunuy. Lúcio Cirene ka bewiat osunuy. Manaém o'yaypan Herodes eju, Galiléia eipi kukukat eju.

² Deus biōğbuk o'jekawën ixeyū ağokatkayū eju. Awerom ip osodop. Deus eju kawēnwēn pima, jekpiwan ma jewemurenuren pima dak, Deus biōğbuk o'jekawën ceweju ip.

— Ōn ma kuy Barnabé otaē kapik am owebeam, Saulo dak — io'e. — Imênpuye ixeyū juy epeğujēm kapik am owebeam — io'e cebe ip.

³ Deus eju kawēnwēn pima, jewemurenuren pima dak, Deus ekawën muwēnuwēn'ukayū Barnabé o'ğujēm ibocewi, Saulo dak. O'jewebumōğ ip Saulo abi jeje, Barnabé abi jeje dak. Imēn o'ğujēm ip Deus a'öbi.

⁴⁻⁵ Imuju'ibiyū o'ju Chipre eipi kay—tip'aweroroboğ kay. Tip'aweroroboğ putet Chipre i osunuy. Saulo o'ju Barnabé eju. João Marcos o'ju ixeyū buywatwat'ukan. O'ju ip apên Deus biōğbuk o'e cebe ip iap tağ. O'ju ip Selêucia ka dağ Chipre eipi kay cum pima. Selêucia ka tiboğcĳcāati wābū osunuy. Oajēm ip. Jay. Oōm ip kobexixi be Selêucia ka be bima. O'timudek ip kobexixi dağ. Oajēm ip Salamina ka be—tip'aweroroboğ pe.

Iboce yajēm puje Deus ekawën o'ğuwēnuwēn ip. Oōm ip Judeuyū e'aweroroap'a be Deus eju kawēnwēnap'a be. Deus ekawën muwēn ãm ip oōm. ⁶⁻⁸ Soat tip'aweroro dağ oekuku ip Deus ekawën muwēnuwēn. Pafos ka be ip oajēm. Wamoat o'tobuxik ip ibo ka be. Wamoat putet Barjesus i osunuy. Barjesus xepxep ibutet osunuy. Wara'at ibutet Elimas i osunuy. Judeu osunuy wamoat. Ibukaypat osunuy. Ixe Barjesus tip'aweroroboğ watwat muğuykuku'uk osunuy.

— Deus ekawën muwēnuwēn'ukat ōn — io'e'e cebe ip napa ma.

Ixe wamoat Sérgio Paulo eju osunuy—iecuğap eju. Sérgio Paulo itaybit cĳcāat osunuy.

Ĝebuje Sérgio Paulo Barnabéyũ o'tomuwã. Deus ekawën co am o'tomuwã ip.

— Deus ekawën cuy eĝuwën owebe — Sérgio Paulo o'e cebe ip.

Sérgio Paulo ma Deus ekawën co pin cĩcã osunuy. Barjesus pit ibu'u o'e Sérgio Paulo be Deus ekawën coan. Imēnpuye Barjesus Barnabéyũ awēĝ o'yawēĝmukērērēn. O'yawēĝmukērērērēn ibu'u jĩjã buye Sérgio Paulo be Jesus kay itabut am. Barjesus Sérgio Paulo mubu'un ojuy osunuy Jesus kay itabucap puxim.

⁹⁻¹² Ĝebuje Saulo o'jeak cĩcã wamoat kay—Barjesus kay. Kũyjobit cĩcã o'e Deus biōĝbuk a'õ kay. Ya'õpuruĝ o'jekawën Barjesus pe—wamoat pe.

— Satanás ebekit ěn — io'e. — Xipacat kay ĝu ěn—pũĝ em tak ka'ũma — io'e. — Wuymuĝuykukukum ěn — io'e. — Soat em ěn ikērēat mujurũĝrũĝ — io'e. — Deus e ie cũĝ. ěn pit wara'acayũ mubu'u'un Deus e daĝ cekup puxim ip. ěn ikērēat mujurũĝrũĝap epereperem ĝu. Imēnpuye Deus ipiat supi'ajoat ewebe ĝasũ — io'e. — Deus jetamu'ũm cuk adi ikērēat eĝujurũĝrũĝ iap teim. Ade kabia ĝu eta'ũm ecesũy pũĝpũĝ ã — io'e wamoat pe—Barjesus pe.

Wamoat dao ma o'suta'ũm. Wuyjojom ĝu o'e. Warara'acat kudadam o'e jeba co am—jedujowat am. Imēneju iecuĝap Sérgio Paulo oitabun Deus ekawën kay.

Deus ekawën imutaybitbin osodop ip Barnabéyũ. Paulo xepxep ibutet osunuy—Saulo i, Paulo i dak. Paulo i ibutet osunuy Grego a'õm. Saulo i ibutet osunuy Hebreu a'õm. Sérgio Paulo wuykukukat ekawën kay jĩjã osunuy.

¹³ Ĝebuje Paulo o'jēm Pafos ka bewi, cewejuayũ dak. O'ju ip Perge ka kay Panflia eipi beatka kay. Kobexixi daĝ ip o'ju.

Ĝebuje João Marcos o'jepit Jerusalém ka kay. Oibu'un Paulo eju, Barnabé eju dak. O'jeok cewejuwi ip.

¹⁴ Ĝebuje Paulo oajēm Antioquia ka kay, Barnabé dak. Ijop Antioquia ka Síria eipi be ĝu osunuy—Pisídia eipi be osunuy.

Sábado bima o'ju ip Judeuyũ e'aweroroap'a kay—Deus eju kawēnwēnap'a kay. Oabik ip. ¹⁵ Moisés ekawēntup o'tupcoco ip, Deus ekawën muwēnuwēn'ukayũ ekawēntup tak. Uk'a kukukayũ o'jekawën Pauloyũ eju.

— Ocebureyũ — io'e. — Wuymucokcok am Deus ekawën muwēn pin pima juy epeyekawën — io'e ip.

¹⁶ Ĝebuje Paulo o'ãj jekawën ãm. Wēĝwēĝ'i o'e jebum iĝo'a beayũ muymũĝ ãm. O'jekawën cebe ip.

— Tapupuyũ — io'e. — Pũĝpũĝ ey'in Israel naxeĝebitbit—Judeuyũ. Warara'acayũ Deus kay eyetabut Judeuyũ etabucap puxim — io'e. — Eya'õpicũĝcũĝ cuy wa'õ kay — io'e. ¹⁷ — Deus kuyjeayũ o'taē wuy'in. Judeuyũ ma o'taē jebekitkiyũm. Wuyetabut ixe Deus kay — io'e. — Deus ip o'ĝu'acoĝ cĩcã Egito eipi be bima — io'e. — Xipan cĩcã ip o'jukuk. Egito eipi bewi ip o'tujujēm, ya'õbaca jĩjã buye. ¹⁸ Uk'a'ũmat taĝ oekuku ip pũĝ koato ĝu—40 koato bun. Deus yukpiceĝe ĝu bit ikuĝ ip osunuy kũyjobit ĝu ma'ĝu ip. ¹⁹ Deus 7 be ipi watwat o'ĝu'ũmu'ũm Canaã eipi watwat. Imu'ũm puje cebekitkit Canaã eipi o'jat jeipim — io'e.

²⁰ — Ĝebuje Deus ibimãmãmāyũ ekawën coco'ukayũ o'jomuy kuyayũ kukukan. Canaã eipi be osodop ip ade jĩjã koato—450 koato. Jekawën muwēnuwēn'ukayũ o'jomuy ĝũyjom ixeyũ mukũyjojo'ukayũm. ²¹ Samuel koap osunuy Deus ekawën muwēnuwēn'ukan. Ĝuyjom kuyjeayũ o'e Deus pe: “Aĝokatkat cuy ejomuy ocekukukan,” i — io'e Paulo.

— Imēnpuye Deus Saulo o'jomuy Canaã eipi watwat kukukan kuyayũ kukukan. Saulo Quis ipot osunuy. Ixe Benjamim diwat osunuy. Ixe Canaã eipi watwat kukukat osunuy 40 koato. ²² Deus oibu'un Saulo be jebekitkiyũ kukukan. Ixe o'ju'uk jebekitkit kukap puxim — io'e.

— Ĝebuje Deus Davi o'jomuy jebekitkit kukukan Saulo dieĝ. Davi Deus ebekitkit kukukat osunuy Deus bikuyap taĝ. Deus imēn Davi o'ĝuwën:

Wetaybit Davi soat em obikuyap tağ jekukum iam, i. Ixe Jessé ipot wa'õ kay jekukum soat em ma, i.

²³ Deus imên Davi o'ğuwên. Deus o'e kuyje:

Davi naxeğebitbit oğuju eydaxijo am, i — io'e Paulo.

— Ğebuje Deus Jesus o'ğuju Judeuyũ daxijo am apên cuk adi o'e'e'e iap tağ — io'e. — Jesus Davi naxeğebit osunuy. ²⁴ João Batista oajêm Jesus adeayũ mutaybitbin awap. Imubatisasan oeku. Ixe João Batista o'e Judeuyũ be: “Eyğuyçũğçũğ cuy epesop ikêrêat kuğ puye,” i. “Ikêrêat mujurũğrũğap cuy epeyepere,” i. “Epeyewemubatisasaan cuy,” i.

²⁵ — João jekapikap eperem pima, imên o'e Judeuyũ be: “Tũybe ên Deus emunaê iân eyju e'em owebe,” i. “Eyxe õn Deus emunaê,” i. “Eyemuwiwi ğu õn pit,” i. “Ya'õbuyxi jĩjãat omuyku onomuju,” i. “Õn pit wa'õbuyxi ğu,” i. “Cedağ ğu owebe we'atoro am suiku muwekap am wa'õbuyxi'ũm puye,” i.

João imên o'e — io'e Paulo.

²⁶ — Obureyũ — io'e. — Pũğpũğ ey'in Abraão naxeğebitbit. Warara'acat ey'in Judeuyũ ğu. Inaka eyetabut Deus kay Judeuyũ etabucap co'i — io'e. — Deus wuydaxijojop awêğ o'yawêğmuwên wuywebe — io'e. ²⁷ — Imênpit Jerusalém ka watwat itaybit ğu o'e Jesus wuydaxijoj'ukat iam. Ika kukukayũ dak itaybit ğu o'e ip iboam. Soat jebodoydoyap kabia be Judeuyũ ya'õberen tupcoco'uk ip osodop je'aweroroap'a—Deus ekawênmuwênuwên'ukat emudupmubararaktup. Soat Sábado bima ip tupcoco'uk osodop. Imênpit itaybit ğu ip apêğape xe'e ijoptup ekawên iam. “Jesus cuy je'ũ ikêrêat kuğ puye,” io'e ip napa ma. Kuyje Deus ekawên muwênuwên'ukayũ o'e'e'e iap tağ Jesus o'yaoka ip — io'e Paulo.

²⁸ — Ixeyũ mo o'jekawên Pilatos eju—iecuğap eju. Jesus ikêrêat o'jukuk ğu—pũğ em tak ka'ũma. Inaka “Jesus cuy eyaokaat,” i mo o'e ip Pilatos pe. ²⁹ Imên ibararak opop Deus ekawên tup pe. Soan o'e'e'e ip Jesus pe apên Deus emunaê jukuk ip iaptup ekawên tağ. Apên ip o'tupmubarararak iap ekawên tağ o'jebapuk ğasũ — io'e.

— Iğodup ekawên tağ soat ebapuk puje warara'acayũ ma Jesus'ũm jebit mo o'ğukop korosa ejuwi. Witabikũy be adi o'jomõğ ip. ³⁰ Deus pit waram Jesus o'ğutait. O'ğuyu ce'ũ'ũyayũ dopap pewi — io'e.

³¹ — Ğebuje waram o'jetait'iat o'jojjo ip Jesus eju oekukuiayũ. Ibun oeku ip ceweju—Galiléia eipi bewi ceweju o'jêm'iyayũ—Jerusalém ka kay ceweju o'ju'iyayũ. Ade kabia ceweju oeku ip waram o'jetait'iat eju — io'e.

— Ğasũ ixeyũ ma icêmãn Jesus muwênuwên Judeuyũ be. O'jojjo ip iap muwênuwên ip ğasũ. ³²⁻³³ Oceju dak kawên idipat muwênuwên eywebe. “Waram wemunaê oğutait waram ce'ũap puxim,” io'e Deus kuyje wuydobuyũ'ũm'ũm pe. Ğasũ Jesus o'ğutait apên cuk adi o'e'e'e'e iap tağ. Imên e'em Deus ekawêntup—Salmodup—jebidododonaptup—xepxeptupatup:

“Ën okpot,” i'e'em Deus, i. “Ğasũ õn ebay oce,” i'e'em Deus, i.

Imên e'em Salmodup.

³⁴ — Kuyje Deus o'e: “Waram wemunaê oğutait waram ce'ũap puxim,” i. Imên e'em Deus ekawên tup:

“Xipacat oğũm ewebe,” i juk adi oce Davi be, i. “Obu'u ğu xipacat ũm ãm ewebe,” i juk adi oce Davi be, i. Xipacat oğũm ewebe apên cuk adi ocecece Davi be iap puxim, i.

³⁵ — Imên e'em wara'atup pe jebibododonaptup—Salmodup:

Wetaybit ekpot'ũm iwan ğu ên ierepap puxim iam, i. A'õ kay kũyjobit cĩcãat iwan ğu ên, i.

Ixe imên Jesus o'ğuwên. Imên e'em Salmodup — io'e. ³⁶ — Icêmãn Davi'ũm oe'ũ. Itabêğ puje Deus ekawên tağ oekukuku — io'e. — Icêmãn Davi'ũm o'jomõğ ip witabikũy be jedobuyũ'ũm'ũm etaypi tẽğ. Davi'ũm ma oierrep. ³⁷ Jesus'ũm pit oierrep ğu Deus waram o'ğutait puye — io'e.

³⁸ — Obureyũ — io'e. — Eyetaybin cuy epesop Deus ikêrêat uk'uğ wuywebewi Jesus oe'ũ buye iam. Ixe Jesus muwênuwên õn eywebe. ³⁹ Moisés ekawên tağ jekukum pima

wuya'õbaca ġu juk adi ajop waram ikêrêat kukap puxim. Jesus kay wuyetabut pima bit Deus ja'õbacaap ùmùm wuywebe waram ikêrêat kukap puxim — io'e.

⁴⁰⁻⁴¹ Imên e'em Deus ekawên muwênuwên'ukayũ emudupmubararaktup—kuyayũ emudupmubararaktup:

Eytabut'ùm cîcã eyju! i. Eybu'u jîjã eyetabut am okay, i. Eyetabêġbêġ cuy epesop! Epeap eyetabut'ùm puye, i. Õn Deus. Eywebe i'e ba'oreap oġubapuk eyetabutpe, i. Imênpit eyetabut'ùm okay epe'e, i. Warara'acat pe eymukũyjo buje dak, eyetabut'ùm okay epe'e, i.

Imên e'em Deus ekawên muwênuwên'ukayũ emudupmubararaktup — Paulo o'e.

— Eyday'em'um cuy epesop Deus ekawên muwênuwên'ukayũ o'e'e iap taġ je'bapukap puxim eywebe — io'e cebe ip—Judeuyũ be.

⁴² Je'aweroroap'a bewi Pauloyũ jêm puje, Judeuyũ o'jekawên ceweju ip.

— Waram cuy epe'e ocemukũyjom iboam — io'e ip. — Wara'at Sábado juy ejot ġuto — io'e ip Judeuyũ.

⁴³ Ce'awero epere buje tak ġu ip o'ju Pauloyũ kay—Judeuyũ, Judeu'ũmayũ dak—Judeuyũ etabucap co'i Deus kayayũ. Pauloyũ o'jekawên ceweju ip.

— Soat em ma Deus xipan wuykuġ — io'e ip. — Soat em cuy ġebum epesop iboap kay — io'e ip Pauloyũ.

⁴⁴ Waram pimaat esábado tak ġu o'je'awero Deus ekawên com iġo ka beayũ.

⁴⁵ Adeayũ e'aweroap tobuxik puje Judeuyũ oitabutkarey Pauloyũ kay. Paulo ip o'ya'õmuwarururun—Jesus kay itabut'ũmayũ. O'jomuymuy jîjã ip.

⁴⁶ Ġebuje Pauloyũ iparara'ùm cîcã o'jekawên ceweju ip—Judeuyũ eju.

— Cedaġ osunuy ocewebe koam Deus ekawên muwên ãm eywebe, eyju Judeuyũ buye — io'e. — Cekawên kay ġu eyju bit — io'e. — Eybu'u Jesus pe eydaxijoan, eywebe ipiat'ajoap puxim — io'e. — Eybu'u eyaġuyisum eyekuam — io'e. — Imênpuye warara'acat pe juy oceġuwên Deus ekawên—Judeu'ũmayũ be — io'e. ⁴⁷ — Imêġãm Deus cuk ocemuju. Kuyje Isaísat Cristo o'ġuwên. Imên o'e:

Õn cuk enaê wekawên muwên ãm Judeu'ũmayũ be, i. Kabia buje wuyetaybit wuyeku am, i. Imênpuxim wekawên co buje Judeu'ũmayũ itaybit je'e apên Deus soat taxijojom iam, i. Soat wekawên kayayũ otaxijo, i.

Imên Deus o'e kuyje — io'e Paulo. — Imênpuye Judeu'ũmayũ be juy oceġuwên Deus ekawên — Paulo o'e.

⁴⁸ Judeu'ũmayũ icokcok cîcã ip o'e iboap co buje.

— Ka'ũmġu Deus ekawên co'i xipat — io'e ip. Soat itabut o'e Jesus kay, jexe jenuy am Deus emunaeyũ.

⁴⁹ Ġebuje Jesus kay itabucayũ wuykukukat ekawên o'ġuwênuwên soat pe itay-bit'ũmayũ be. Soat ibo eipi daġ oekuku ip wuykukukat ekawên muwênuwên.

⁵⁰ Judeuyũ oitakomãn Pauloyũ kay. O'jewawê ip aġokatkayũ eju—ibo ka kukukayũ eju. Aoyũ eju dak o'jewawê ip—ya'õbuyxiayũ eju. Ixeyũ aoyũ Deus a'õ kay ip osodop. Imênpit itakoma ip o'e Pauloyũ kay.

Pauloyũ ip o'yawêġmukêrêrêrên. Imênpuye soat ip itakoma jîjã o'e Pauloyũ kay. Jeipi bewi ip o'ġujêm. ⁵¹ O'jêm Pauloyũ. Jesandália ip o'ġupoypoy ibo ka bewi jejêm puje “Eyukpiwat Deus xe ocekawên co pin'ùm puye” i'e am ibo ka watwat pe. ⁵² Itabucayũ bit icokcok cîcã o'e—Antioquia ka beayũ. Ibiõġbuk xipacat cebe ip osunuy.

14

¹ Icónio ka kay ip o'ju Pauloyũ. Oôm ip Judeuyũ e'aweroroap'a be—Deus eju kawênwênap'a be. Kawên idipat o'ġuwên ip iġo'a be. Imênpuye tak ġu ip oitabun Jesus kay—Judeuyũ, Judeu'ũmayũ dak. ² Judeuyũ kukukayũ bit Pauloyũ o'yawêġmukêrêrêrên—itabut'ũmayũ. O'yawêġmukêrêrêrên ip Judeu'ũmayũ be cekayap puxim. Imênpuye itakoma o'e ip Pauloyũ kay Judeu'ũmayũ.

³ Ğebuje Pauloyũ wuykukukat o'ğuwēnuwēn soat pe—Icônio ka watwat pe. Ibun cĩcã ip osodop ibo ka be. Pũğ kabia ğu ip osodop Icônio ka be, ade oitabun Jesus kay buye. Iparara'ũma wuykukukat o'ğuwēnuwēn ip.

— Deus xipan soat kuğ wuykuğ — io'e'ie ip. Wuywebe i'e ba'oreap o'ğubapukpuk ip Deus a'õbi. Deus a'õbacaap o'ğubapukpuk ip soat etabutpe. Deus ibo ka watwat o'ğutabun Pauloyũ ekajwēn kay.

— Paulo icēmãn e'em — io'e ip.

⁴ Imēneju pũğ tağ ğu o'e ip Icônio ka watwat—wara'at tağtağtağ ma. Pũğpũğ ixeyũ'in Judeuyũ kay ip o'e. Warara'acayũ bit Jesus emumujuyũ kay o'e.

⁵ Ğebuje pũğpũğ Icônio ka watwat o'jekawēn jeka kukukayũ eju—Judeuyũ, Judeu'ũmayũ dak.

— Ikērēm cuy ip ajukuk. Ayabuğbuğ cuy ip wita'am — io'e ip.

⁶ Pauloyũ jaoka ojuyap o'yawēğtobuxik. Imēnpuye dao ma o'jēm ip Icônio ka bewi. Wara'at ka kay ip o'ju. Listra ka kay ip o'ju Derbe ka kay dak, iğo ka korerenatka kay dak. Ixeyũ ka Licaõnia eipi be opop. ⁷ Kawēn idipat muwēnuwēn oekuku ip soat kaka dağ soat pe ya'ĩjo am.

⁸ Taokērēat kay Pauloyũ oajēm. Taokērēat Listra ka be osunuy. Ikap'isum pin ma taokērē osunuy. Cexiğxiğ pa'ore osunuy. ⁹ Soat Paulo o'e'eiap o'ya'ĩjojo. Paulo o'jeak cĩcã cekay.

— Deus kay teku itabut jemu'adaam — Paulo o'e jewebe ma.

¹⁰ O'jekawēn taokērēat pe.

— E'ây — io'e. — Cũğ'i ece — io'e ya'õberen cebe.

Taokērē tũbit o'ây. Xipan o'jexiğxiğ. ¹¹ Paulo be imu'ada buje, o'jewāwā ip ya'õberen Listra ka watwat.

— Deusyũ o'kop wuykay! — io'e ip ja'õm. — Ağokatkayũ jojo'i ip! — io'e ip jewewebe. Tũybe Pauloyũ deusyũ iãn o'e ip. O'jewāwā ip Paulo a'õm ğu—ja'õm ma.

¹² — Wuyedeus teku! — io'e ip napa ma. — Júpiter teku! — io'e ip Barnabé muwēnuwēn.

— Wuyedeus tedaku! — io'e ip napa ma. — Mercúrio teku! — io'e ip Paulo muwēnuwēn.

Imēn o'e ip Paulo cekawēnxi buye. Listra ka watwat edeusbaro butet Júpiter i osunuy, Mercúrio i dak.

¹³ Ixeyũ edeusbaro duk'a kukukat oajēm Pauloyũ kay—Júpiter tuk'a kukukat. Biopak o'tujuajēm. Yaoka ojuy ip imupik am Pauloyũ wap. Tũybe deus iãn o'e ip. Tumũntitit o'titujajēm biopak akārāsũ eju titmukirik am Pauloyũ ya'õbuyxi cekay ip puye. O'tujuajēm ip ağoka ekorara exĩntabi be. Júpiter tuk'a iboce o'yanuy. Tũybe teyũku wuyedeusyũ iãn o'e ip. ¹⁴ Apēn e ojuy ip ocewebe iam jetaybin puje, yağuybabi'ũm cĩcã Pauloyũ o'e.

— Tũybe oceju deusyũ iãn o'e ip — io'e Paulo jebure be—Barnabé be.

Jesay o'ğuwek ip jağuybabi'ũmap mubapuk am ibo ka watwat pe.

Pauloyũ o'jedau ajēmayũ kay. O'jekawēn ceweju ip.

¹⁵ — Tapupuyũ — io'e. — Imēn ğu juy epe'e ocewebe! — io'e. — Deus ğu oceju—ağokatkayũ acã! — io'e. — Oceju dak eyjo'i ma — io'e. — Ocajēm ijoce kawēn idipat muwēn ãm eywebe. Eymubu'un am eyedeusbaroyũ kay ocajēm ijoce. Te'e ma eyetabut ixeyũ kay — io'e ip Listra ka watwat pe. — Deusbaroyũ kay eyetabucap cuy epeyepere! — io'e. — Deusat kay juy eyetabun epesop. Deusat soat em itait omuy. Ixe kay acã eyetabun cuy epesop — io'e. — Ixe kabi o'ğugē, ipi dak. Tiboğ cĩcãati dak o'timuğē. Ixe soat o'ğugē—kabi dağat, ipi dağat tak, tiboğ cĩcãat dağat tak — i'e'em ip. ¹⁶ — Deus kuyjeayũ o'jepere jekpiwan ma ip jeku am—Judeuyũ, Judeu'ũmayũ dak — io'e. ¹⁷ — Imēnpit Deus xipacan e'e'uk osunuy soat peam ijodiat peam. Imēn õn soat podi ma xipat iam wuymutaybitbin. Ixe muba'at muajēmjēm kabi bewi wuywebe. Ixe kadai mu'aypapan wuywebe i'o am. Deus soat em wuyemukaypinput ũmũm wuywebe

wyumucokcok am. Deus imēn xipan wuykuḡ ibikuy wuywebe wuyetabut am cekay buye — io'e ip.

Imēn Paulo Litra ka watwat o'ḡutaybin Deus ekawēn.

¹⁸ Litra ka watwat biopak aoka ojuy jījā tūybe Pauloyū deusyū iān o'e ip puye. Pauloyū bit o'ḡubu'un ip biopak aoka am.

¹⁹ Judeuyū oajēm Pauloyū kay—itabut'ūmayū. Oajēm ip Antioquia ka bewi, Icônio ka bewi dak. Litra ka be ip oajēm. Ade o'ḡubu'un ip Pauloyū kay. O'ḡutakomān ip cekay ip.

Imēnpuye Paulo o'yabuḡbuḡ ip yaokaap ojuy. Kururuḡ Paulo o'tujujēm ip jeka bewi—Litra ka bewi. Kacūḡpe o'jepere ip. Tūybe oe'ū iān o'e ip. ²⁰ Paulo bit o'āy Jesus kay itabucayū cekay ce'awero buje. Waram oōm Litra ka be.

Kuyaje Paulo o'kop Derbe ka be Barnabé eju. ²¹ Kawēn idipat o'ḡuwēnuwēn ip Derbe ka watwat pe. Imēnpuye tak ḡu oitabun ip Jesus kay.

Ḣebuje o'jepit ip jedocap e daḡ ma. Litra ka daḡ ip o'jepit Icônio ka daḡ tak, Antioquia ka daḡ tak. ²² Jesus a'ōkayayū jojom ip o'jepit. Ixeyū a'ōmucanucan oekuku ip. Yawēwēm ip oekuku. Paulo o'jekawēn ceweju ip.

— Jesus kay eyetabucap cuy epeyepere ḡu — io'e. — Jesus kay wuyetabut pima, warara'acat ipiat supi'ajoat wuywebe — io'e.

— Ḣuyjom pit Deus xe acesop. Ixe soat kukukan pima, cexe ma acesop soat ya'ō kay kūyjobit pima — io'e cebe ip.

Paulo soat kaka daḡ oeku Barnabé eju.

²³ Ixeyū dak aḡokatkayū o'taē Jesus day itabucayū kukukayūm. Soat kaka daḡwi o'taē ip. Jekpiwa ma o'jewemurun ip jekawēn ām Deus eju. Deus eju o'jekawēn ip o'taē'ibiyū beam. Imēn o'jekawēn ip Deus eju:

— Ocekukukat — io'e ip Jesus pe. — Iteyū aḡokatkayū juy ejukuk xipan, ekay itabut ip puye — io'e ip Deus pe.

²⁴ O'kop ip Panfília eipi daḡ, Pisídia eipi daḡ tak.

²⁵ Ḣebuje waram Deus ekawēn o'ḡuwēnuwēn ip Perge ka be. Atália ka daḡ ip o'kop.

²⁶ Antioquia ka kay ip o'ju waram. Kobexixi daḡ ip o'ju. Koap jejēmap ka be ip oajēm—Antioquia ka be.

— Xipan cuy ixeyū ejukuk kapikpiḡ pima—ekawēnmuwēnuwēn pima — i mo o'e itabucayū Deus pe ibo ka be koap cēm pima.

²⁷ Oajēm ip ma'ḡuto Antioquia ka be jekapikap o'jepere ip puye. Paulo ekawēn co am o'je'awero ip soat Jesus a'ōkayayū.

Ḣebuje Paulo apēn Deus ixeyū buywatwanap o'ḡuwēn cebe ip. Apēn soat kaka daḡ oekuku ip iap o'ḡuwēn.

— Deus juk adi oca'ōmucanucan osunuy Jesus muwēnuwēn pima — io'e. — Judeu'ūmayū be ocemuju jekawēn muwēn ām — io'e. — Tak ḡu ip oitabun Jesus kay — io'e cebe ip.

²⁸ Ibo ka be osodop ip ūm kaxi. Jesus a'ōkayayū xe osodop ip ibun ma.

15

¹ Judeuyū o'ju Antioquia ka kay—Judéia eipi bewiayū. Oajēm ip.

Ḣebuje cedaḡ ḡu Jesus kay itabucayū o'ḡutaybin ip—Judeu'ūmayū o'ḡutaybin ip.

— Moisés ekawēn taḡ eyedaypu'aḡobixeedakat'ūm pima, Deus jeydaxijo ḡu — io'e ip napa ma itabucayū be.

² Imēneju Pauloyū o'jewa'ōxixik cīcā ceweju ip Judéia eipi bewiacat eju. Imēnpuye Jesus a'ōkayayū itaybin pin o'e ip apēn ḡu paxi cūḡ ma wuyxe iam.

— Acesuxeedakat tu Moisés ekawēn taḡ? Acesuxeedakat ḡu xe'e? — io'e ip jewewebe. Imēnpuye ip Paulo o'ḡuju Jerusalém ka be, Barnabé dak, jebureyū dak.

— Jerusalém ka be juy epeju — io'e ip. — Epeju juy jekawēn ām Jesus emumujuyū eju—itabucayū kukukayū eju dak — io'e ip. — Epeyawē juy ceweju ip. “Acesuxeedakat tu Moisés ekawēn taḡ? Acesuxeedakat ḡu xe'e?” i juy epe'e cebe ip — io'e ip.

³ Pauloyũ o'jewemuwën cebe ip. O'jëm ip Antioquia ka bewi.

O'ju ip itabucayũ kukukayũ kay. Cucum pima Fenícia eipi dağ o'kop ip, Samaria eipi dağ tak. Soat ka dağ o'je'awero ip itabucayũ eju cucum pima.

— Ade jĭjã Judeu'ũmayũ kuyap jetabucap o'jepere ip — io'e ip. — Jesus kay ip oitabun — Pauloyũ o'e cebe ip.

Icokcok cĭcã ip o'e itabucayũ iboap awëğ tobuxik puje—Fenícia eipi watwat, Samaria eipi watwat tak.

⁴ Oajëm ip Jerusalém ka be. O'ju ip itabucayũ kukukayũ kay. Itabucayũ kukukayũ ip o'tobede, Jesus emumujuyũ dak, wara'acayũ itabucayũ dak. Itabucayũ kukukayũ o'je'awero ip cexe.

Ĝebu je Paulo o'jekawën cebe ip.

— Deus cuk adi ocebuywatwatn kawën idipat muwën âm — io'e. — Pũğ ğu Judeu'ũmat oitabun Jesus kay—ade jĭjã ma! — io'e Paulo.

⁵ Pũğpũğ pit Fariseuyũ o'ãy Paulo mukorëm âm—Jesus kay itabucayũ.

— Ixeyũ dak cuy Moisés ekawën tağ jeku, itabut ma'ġu ip Jesus kay — io'e ip. — Jedaypu'ağobixeedakat cuy ip cekawën tağ — io'e ip te'e ma. Imënpuye Pauloyũ o'jewa'õxikxik cĭcã Fariseuyũ eju.

⁶ Ĝebu je Jesus emumujuyũ o'je'awero ip Jesus kay itabucayũ kukukayũ eju. O'jewawëwë jĭjã ip.

— Apëntak cedağ wuywebe Judeu'ũmayũ mutaybit am Jesus kay itabun ip puje? — io'e ip jewewebe. — “Moisés ekawën tağ cuy epeku,” i du ace'e cebe ip? Imën ğu xe'e ace'e cebe ip? — io'e ip jewewebe.

⁷ O'jekawën cĭcã ip jeweweju jewemudin âm. Ibun cĭcã ip o'jewa'õxikxik wara'at tağtağtağ i'eap puxim.

Pedro o'jekawën soat pe aweromayũ be.

— Okitpitpityũ — io'e. — Eya'õpicũğcũğ cuy epesop wekawën kay — io'e. — Kuy bima Deus onaë kawën idipat muwën âm Judeu'ũmayũ be. Eyetaybit iboam — io'e. — Ixe mo omuju ibikuy osunuy ixeyũ mutabut am jekay buye. ⁸ Deus itaybit apën wuyju jewağuyğuy iam — io'e.

— Ixe mo jebiõğbuk o'ğudot Judeu'ũmayũ kay apën wuykay o'ğudot iap co'i. Imën Judeu'ũmayũ kay dak õn iam wuymutaybitbin o'e Deus. ⁹ Soat ipi dağayũ ibit ma Deus xe. Soat jewejojo'i ma ip cexe. Imënpuye Deus ikërëat o'ju'uk Judeu'ũmayũ bewi Jesus kay ip itabut puye. O'ju'uk apën wuywebewi ikërëat o'ju'uk iap co'i — io'e. ¹⁰ — “Cedağ ğu Deus pe jebiõğbuk muõm âm cebe ip, Moisés ekawën tağ ğu ip puye,” i du eyju e'em? — Pedro o'e. — Iba'ore osunuy wuydobuyũ'ũm'ũm pe ixe ekawën tağ jeku am. Wuywebe dak iba'ore. Iba'ore kuka o'e Judeu'ũmayũ be dak. Imënpuye “Moisés ekawën tağ cuy epeku,” i'ũmğu juy ace cebe ip—Jesus kay itabun'isuayũ be. ¹¹ Wuykukukat Jesus wuydaxijojom cekay wuyetabut puye. Wuydaxijojom xipan wuykuğ puye. Imënpuxim Judeu'ũmayũ dak idaxijo itabun puje ip — Pedro o'e.

¹² Ğuyjom Pauloyũ o'jekawën aweromayũ be.

— Deus mo ocmuju kawën idipat muwën âm Judeu'ũmayũ be — io'e. — Deus a'õbi juk adi wuywebe i'e ba'oreat oceğubapukpuk soat etabutpe — io'e. — Deus soat podi ma ya'õbaca iap juk adi oceğubapukpuk itabutpe ip — io'e ip aweromayũ be. Soat ip mũğ osodop ya'ĩjojom.

¹³ Ğuyjom Tiago o'jekawën aweromayũ be.

— Okitpitpityũ — io'e. — Eya'õpicũğcũğ cuy epesop wekawën kay. ¹⁴ Simão Pedro ekawën epeya'ijojo kuy — io'e. — Deus xipan Judeu'ũmayũ kuğ iam wuyrukũyjojo — io'e. — Deus Judeu'ũmayũ o'taë itabut am jekay. Ixeyũ dak o'taë jebekitkiyũm — io'e. ¹⁵ — Iboap o'jebapuk kuyayũ ekawën tağ—Deus ekawën muwënuwën'ukayũ emudupmubararaktup ekawën tağ — io'e. — Imën e'em iboaptup:

¹⁶ “Õn Deus,” i. “Waram ocepit ya'at'ibit'a mudim am—Davi duk'a mudim am,” i. “Yadipat'am je'e ma'ğuto,” i. “Soat xe ijodiat xe wa'õbuyxian oğuy apën Davi

ya'õbuyxi osunuy iap co'i," i. "Obikuyap tağ jeku ip waram," i. ¹⁷ "Soat kaka dağacat itabut je'e okay Judeu'ũmayũ," i. "Webekitkiyũm je'e ip," i. ¹⁸ Imẽn wuykukukat e'em, i. Kuyje ma iboap o'ğuwẽn, i.

Imẽn e'em iboaptup — io'e Tiago. — Imẽn cuk adi Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ o'e'e'e Deus a'õbi — Tiago o'e.

¹⁹ — "Imẽnpuye Judeu'ũmayũ kaykay ğu juy ajop," i õn e'em — io'e Tiago. — "Jesus kay itabun'isuayũ kaykay ğu juy ajop," i õn e'em — Tiago o'e. — Iboam acã juy ace Judeu'ũmayũ be—tabun'isuayũ be:

²⁰ Deusbaroyũ wap iẽnmõğ'ibitẽn cuy epesuẽn'o ğu, i. Wara'acat tayxi kaykay ğu juy epesop, wara'at itop kaykay ğu dak, i. Iẽntoyteyatẽn cuy epesuẽn'o ğu, i. Puca doy juy epetoykõnkõn ğu, i.

Iboam acã juy ace Judeu'ũmayũ be—tabun'isuayũ be — Tiago o'e.

²¹ — Kuy bin ma opop Moisés ekawẽn wuymutaybitbin'ukayũ soat kaka dağ — io'e. — Ğasũ dak soat kaka dağ opop ip. Soat Sábado cekawěntup cocom ip wuy'eaweroroap'a be—Deus eju kawěnwěnap'a be. Iboam acã juy ace cebe ip — Tiago o'e.

— Imẽn cuy ace! — io'e ip aweromayũ.

²²⁻²³ Soat ce'awero'ibiyũ Tiago be jawěwěap kay ip o'e—soat Jesus emumujuyũ, soat itabucayũ kukukayũ dak, soat itabucayũ dak.

Ğebu je Jesus emumujuyũ cartadup o'tupmubararak itabucayũ kukukayũ. O'tupmubararak ip tup muju am warara'acayũ awěaptum—tabucayũ awěwěaptum—Antioquia ka watwat awěwěaptum. Xepxep ağokat kayũ o'ğuju ip cartadup tujowat am Antioquia ka watwat pe. Judas o'ğuju ip, Silas tak. Judas xepxep ibutet osunuy. Wara'at ibutet Barsabás i osunuy. Ixeyũ xepxepayũ ya'õbuyxi ip osodop soat xe. Ixeyũ xepxepayũ cartadup o'tuptujowat Antioquia ka watwat pe. O'ju ip Paulo eju, Barnabé eju dak.

Cartadup imẽn o'e:

Oceju Jesus emumujuyũ, itabucayũ kukukayũ dak, wara'acat itabucayũ dak, i. Eykit-pitpiyũ oceju, i. Kato mujujum oceju soat pe eywebe Judeu'ũmayũ be, i. Kato mujujum ocejũ soat kaka dağacat pe—Antioquia ka watwat pe, Síria eipi watwat pe dak, i. ²⁴ Kuy bima ağokat kayũ mo a'ğũ eyağuy mubabi'ũm'ũm oce'in, i. Ğasũ eyetaybit ğu apẽn oceku cedağ iam, i. "Moisés ekawẽn tağ eyedaypu'ağobixeedakat'ũm pima, Deus jeydaxijo ğu," io'e ip napa ma eywebe, i. Oceju ğu mo a'ğũ ixeyũ oceğuju eykay, i. Ja'õbi ma mo a'ğũ ip o'ju eykay, i. ²⁵ Imẽnpuye juk a'ğũ oceje'awero pũğ tağ ma eyawě ãm, i. Ğasũ xepxep ağokat kayũ ocetaẽ imuju am eyjom, i. Ixeyũ cum Barnabé eju, Paulo eju dak, i. ²⁶ Pauloyũ o'yaoka pin kuy bima, i. Inaka iparara'ũm ma wuykukukat Jesus Cristo muwẽnuwẽn oekuku ip, i. Imẽnpuye ikukpin cĩcã ip ocexe, i. ²⁷ Xepxepayũ oceğuju eykay—Judas, Silas tak, i. Ixeyũ soat ğuwẽn eywebe ğasũ ocekawẽn, i. ²⁸⁻²⁹ Iboam acã oceju e'em eywebe: Deusbaroyũ wap iẽnmõğ'ibitẽn cuy epesuẽn'o ğu, i. Puca doy juy epetoykõnkõn ğu, i. Iẽntoyteyatẽn cuy epesuẽn'o ğu, i. Wara'at tayxi kaykay ğu juy epesop, wara'at itop kaykay ğu dak, i. Iboam acã juy oceju e'em eywebe, i. Iboap tağ jekukum pima, cedağ epeku. Eywãtaxipem ğu juy epesop. Ibũrũ ma oceju e'em eywebe eyawěwěm, Deus biõğbuk tak eyawěwěm, i.

Imẽn o'tupmubararak ip Judeu'ũmayũ awěwěaptup itabucayũ kukukayũ Jerusalém ka be awerom pima.

³⁰ Ğebu je taẽ'ibiyũ cartadup o'tuptujowat ip Antioquia ka watwat kay—tabucayũ kay. Judas o'tuptujowat, Silas eju. O'ju ip Barnabé eju, Paulo eju dak.

Yajẽm puje soat itabucayũ o'tomuwã ip je'awero am.

³¹ Ğebu je ip o'tupũm cebe ip. Itabucayũ kukukayũ ya'õberen o'tupcoco soat pe ya'ijo am. Soat ip icokcok o'e ibodup ekawẽn co buje.

³² Judas Silas tak itabucayũ o'yawěwě. Antioquia ka watwat o'yawěwě ip. Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ osodop ip. Deus ekawẽn ip o'ğutaybitbin. Imẽnpuye biğ ma ip itabut o'e Jesus kay. Iccokcok ip o'e jetabucap kuğ. Pũğ kabia ğu osodop ip Antioquia ka be.

³³ Ibocewi o'jewemuwēn ip itabucayū be.

— Deus cuy xipan jeydujupit — itabucayū o'e cebe ip.

O'jepit ip Jerusalém ka be. Kuy bima o'ġuju'iaiyū kay ip o'jepit. ³⁴ Imēnpit Silas o'jepit ġu.

— Ijoce ma oġuy — io'e. — Ocepit ġu juy — io'e.

³⁵ Paulo dak Antioquia ka be osunuy, Barnabé dak. Wuykukukat ekawēn o'ġuwēnuwēn ip adeayū be. Jebureyū eju wuykukukat ekawēn o'ġuwēnuwēn ip.

³⁶ Ibun'ūm pima Paulo o'jekawēn Barnabé eju.

— Ġa'a juy accepit — io'e. — Soat kaka daġ cuy aju—kuy bima Deus ekawēn aġuwēnuwēn iap kaka daġ — io'e. — Wuynomukay juy accepit waram Jesus a'ōkayayū jom — io'e. — Ġa'a accepit xipat paxi opop ip iam — io'e Barnabé be.

— Ġa'a — io'e Barnabé.

³⁷ Barnabé ma João Marcos dujowat ojuy ceweju ip. ³⁸ Paulo bit ibu'u o'e tujowan.

— Oxe ma xipat ġu João Marcos ju am wuyweju — Paulo o'e. — Koap pima mo wuyiwat — io'e. — Panfília eipi be bima, o'jepit — io'e. — Wuyweju bit mo oibu'un Deus ekawēn muwēn ām — io'e. — Obu'u oce ikuġ — Paulo o'e.

³⁹ O'jewa'ōxikxik cīcā ip. Imēnpuye o'jeok ip jewewejuwi oibu'un ikuġ puye.

Ġebuje Barnabé João Marcos o'tujowat jewēju. Kobexixi be ip oōm. Tiboġ cīcāati o'timudek ip. Chipre eipi be ip o'ju—tip'aweroroboġ pe.

⁴⁰ Ġebuje Paulo wara'at ma o'taē jewēju am. Silas o'taē jewēju am. Soat ikitpitpiyū o'jekawēn Deus eju cebeam ip—Antioquia ka watwat.

— Bay, xipan soat kuġ ěn — io'e ip. — Iteyū xepxepayū juy ejukuk xipan — io'e ip Deus pe.

⁴¹ Paulo o'ju Silas eju. Síria eipi daġ oekuku ip, Cilícia eipi daġ tak. Deus ekawēn itabucayū mutaybitbin oekuku ip.

16

¹ Pauloyū o'ju Derbe ka be, Listra ka be dak. Listra ka be aġokatkat osunuy. Jesus a'ōkayat osunuy. Ibutet Timóteo i osunuy. Paulo o'ju Timóteo kay. Timóteo xi Judeu osunuy. Ixe ayacat Deus ekawēn kay itabut osunuy. Cebay Judeu ġu osunuy—Grego acā.

² Jesus a'ōkayayū Timóteo o'ġuwēn Paulo be—Listra ka watwat, Icônio ka watwat tak.

— Timóteo xipat cīcā — io'e ip Paulo be.

³ Timóteo dujowat ojuy o'e jewēju jebuywatwat'ukan Paulo. Koap Paulo Timóteo o'taypu'aġobixeedakat Judeuyū babi daġ, ade Judeuyū osodop ika kay ip cumiat ka be buye. Itaybit cīcā osodop ip Timóteo Judeu'ūmat ipot iam, taypu'aġobixeedakat'ūm iam tak ixeyū Judeuyū.

⁴ Ġebuje Paulo o'ju Silas eju, Timóteo eju dak. Soat kaka daġ ip oekuku Jesus kay itabucayū jojom. Jerusalém ka watwat pe jawēwēap muwēnuwēn oekuku ip. Jesus emumujuyū be jawēwēap muwēnuwēn oekuku ip—itabucayū kukukayū be jawēwēap muwēnuwēn. Mēnku Judeu'ūmayū jekuku iap muwēnuwēn oekuku ip.

— Kūyjobin cuy epesop eyawēwēap ekawēn kay — io'e ip itabucayū be soat kaka watwat pe.

Soat kaka daġ oekuku ip imukūyjojom.

⁵ Imēneju biġ ma itabut o'e Jesus kay. Soat kabia warara'acayū oitabun Jesus kay.

⁶ Deus biōġbuk Pauloyū o'ġujuat ġu Ásia eipi be. O'ġujuat ġu ip iboce Deus ekawēn muwēn ām. Imēnpuye Frígia eipi daġ ip oekuku Galácia eipi daġ tak. Kapurūġ taġ ip oekuku.

⁷ Ibocewi oajēm ip Mísia eipi tēġ ma. Bitínia eipi be cu ojuy ip. Deus biōġbuk pit o'ġujuat ġu ip. ⁸ Imēnpuye Mísia eipi daġ o'timudek ip. Trôade ebikopap pe oajēm ip. Ibo ka tiboġ cīcāati xe osunuy.

⁹ Ġebuje Paulo jexey jo'iat o'jojoho ixe exima. Trôade ka be bima o'jojoho. Aġokatkat o'jojoho jexey jo'iat pe. Macedônia eipi bewiat o'jojoho. Cūġ'i osunuy.

— Macedônia eipi kay juy ejot — io'e Paulo be jexey jo'iat pe. — Ocebuiwan cuy ece — io'e Paulo be.

¹⁰ Paulo imên jexey jo'iat o'jojjo. Õn tak cuk Paulo xe oğuy Trôade ka be bima. Õn Lucas—ijudup mubarararağat. Macedônia eipi kay a'ğu cu ojuy ocejewağuy Paulo exey jo'iat puye. Ocetaybit cîcâ Deus cuk ocemuju Macedônia eipi kay kawên idipat muwên âm iam.

¹¹ Ğebuje kobexixi be oceôm. Ocejêm Trôade ka bewi. Tiboğ cîcâati ocetimudek. Cüğ ma oceju tip'aweroro kay Samotrâcia eipi kay. Kuyaje oceju Neápolis ebikopap kay.

¹² — Ğebuje Filipos ka kay oceju. Filipos ka Macedônia eipi be opop. Ikaboğ cîcâ ma o'sukadop. Wara'atka bodi ma ikaboğ o'sukadop—Macedônia eipi beatka bodi ma. César ebekitkit ibo ka o'sukada Roma ka kukat ebekitkit. ¹³ Ağoka bewi ocejêm Sábado kabia.

Idibi wâbū kay oceju.

— Judeuyū aco'i kawênwên Deus eju ijoce — i juk a'ğu oce'e. Aoyū awerom osodop ip iboce. Ocabik ma a'ğu ceparakpe ip—aweroayū parakpe.

¹⁴ Ğebuje Deus ekawên oceğuwên cebe ip. Ayacat iboce osunuy. Ibutet Lídia i osunuy. Tiatira ka bewiat osunuy. Pağo idipat teidada'ukat osunuy. Deus kay itabucat osunuy. Deus Paulo ekawên o'ğubapuk Lídia be itabut cîcâ i'e am. Imênpuye itabut cîcâ o'e Jesus kay. ¹⁵ O'jewemubatisanat “Jesus ebekit òn ğasū bit” i'e am soat pe. Lídia duk'a watwat tak o'jewemubatisanat ip, itabut puye. Lídia o'jekawên ocewebe.

— Eyxe wuykukukat Jesus kay wetabut pima, oduk'a be juy epesop ğasū bit — io'e ocewebe.

Imênpuye Lídia duk'a be ocesop Filipos ka be bima.

¹⁶ Ğebuje ayacat ocedopabijuk—yaypan'isuat—cekariwa be imudadaybotbot'ibit. Deus eju Judeuyū kawênwên'uk osodop iap kay cum pima, ocedopabijuk. Ibiōğbuk kërëat kuğ osunuy jewebe. Ibiōğbuk kërëat a'õbi yaypan'isuat apên ğuyjom je'bapuk iap muwênuwên'uk osunuy adeayū be. Ağokatkayū yaypan'isuat kukayū osodop ip. Ade dinheiro bubum ip osodop apên ğuyjom je'bapuk eykay iap muwëğap teim. Ixe yaypan'isuat ocedopabijuk. ¹⁷ Jewāwāwām oekuku ocenomuju soat kabia. O'jekawên ocekawên coco'ukayū be.

— Teyūku Deus a'õ kay kūyjobicayū — io'e'e'e. — Ixe Deus soat podi ma ya'õbuyxiat — io'e'e'e. — Apên wuyewedaxijo but iap muwênuwên wuywebe — io'e'e'e ya'õberen ocekawên coco'ukayū be.

¹⁸ Iboap muwênuwên oekuku ocedobatban yaypan'isuat. Wara'at kabia dak. Wara'at kabia dak. Ade kabia iboap muwênuwên oekuku ocenomuju. Imênpuye Paulo yukpiceğên o'e cekay. O'jekorepên yaypan'isuat kay.

Ğebuje Paulo o'jekawên ibiōğbuk kërëat pe—yaypan'isuat peat pe.

— Ejêm cuy yaypan'isuat pewi — io'e. — “Ejêm cuy,” i òn e'em ewebe Jesus a'õbi — Paulo o'e.

Ğebuje'isum ma o'jêm cebewi. Xipat o'e.

¹⁹ Cebewi ibiōğbuk kërëat cemap co buje, yaypan'isuat kukayū oitakomân ip Paulo kay. — Ğasū bit ixe ibiōğbuk kërëat a'õbi ğuwên ğu — io'e ip. — Abu dinheiro je'ğüm ocewebe ğasū bit? — io'e ip.

Pauloyū o'jat ip. Akiju ip o'tujowat. Jeka kukukat topabe o'tujowat ip imuymuy am.

²⁰ Ğebuje o'jekawên ip jeka kukukayū eju.

— Teyūku Judeuyū — io'e ip. — Wuyka watwat kaykay ip — io'e ip napa ma. — Iwaru ma ocemutaybitbin ip. Jebabim ip ocemutaybitbin — io'e ip. ²¹ — Cedağ ğu iteyū e'eap tağ wuyeku am, wuyju Roma ka kukukat ebekitkit puye — io'e ip napa ma.

²² Ğebuje ibo ka watwat oitakomân ip Pauloyū kay, imuymuy buje. Ika kukukayū Pauloyū eekabek o'ğuwekuwek ip.

— Epeyukxabimupokupoğ cuy daxadaypam — io'e ip.

²³ O'yukxabimupokupok cîcâ ip. Daomūnmūnap'a be o'ğūôm.

— Aḡ cuy epesop cekay — io'e ip daomūnmūnap'a kukukat pe. — Epejowiwi juy ip ijēmap puxim — io'e ip.

²⁴ Iboap co buje āmap'abi be Pauloyū o'ḡuōm iḡo'a kukukat. Badiat'abi be ip o'ḡuōm, “Xipan cīcā juy iteyū epejowiwi,” i juk o'e buye. Sui o'suimuōm ip iptok pe. O'jekaḡobiece ip parakpe. Cem cīcā o'e ip. Ceok pa'ore ip o'e.

²⁵ Iximadakpe Pauloyū o'jebibododon Deus kay. O'jekawēn ip Deus eju. Ibibodo a'ijojom o'e ip soat daomūnmūnap'a beayū. ²⁶ Ipi o'jexixi ḡebuje bit. Imēnpuye daomūnmūnap'abi'ip o'je'abi'ipekutu. Soat xīntabi dak jekpiwa ma o'jeorek. O'tomudip'uk. Ikaḡobimuparakap'ip tak o'jeipeorek jekpiwan ma.

²⁷ Imēn cebapuk puje daomūnmūnap'a kukukat o'jewūrūḡ. Xīntabi tomudip'uk'uk o'jojoho. Tūybe taomūnmūnayū kuy o'jēm iān o'e. Imēnpuye jepaja o'ju'uk iyuk pewi jewaoka ojuy. ²⁸ Imēnpuye Paulo ya'ōberen o'jewāwā.

— Ecewaoka ḡu juy — io'e ya'ōberen. — Ocejēm ḡu buk — io'e. — Soat oceju ijoce mabuk — io'e yakukukat pe.

²⁹ — Wexiktak cuy eḡūm owebe — io'e jebure be ya kukukat. — Etojot cuy kabia iam. O'ḡūm cebe. Badi o'ju.

Pauloyū kay o'ju. Ikarabakbak o'e jeparara pibun. O'jēḡ'aecōḡcōḡ Pauloyū dopabe. ³⁰ O'tujujēm ip yabewi.

— Obureyū — io'e. — Apēntak wewedaxijo but? — io'e.

³¹ — Etabun cuy eḡuy Jesus kay—wuykukukat kay — io'e. — Etabut pima Deus jedaxijo. Eduk'a watwat tak idaxijo — io'e ip.

³² ḡebuje Paulo Deus ekawēn o'ḡuwēn yakukukat pe, soat tuk'a watwat pe dak. ³³ Soat ip oitabun wuykukukat Jesus kay. Daomūnmūnap'a kukukat Pauloyū o'yukxabiwuy iximadakpe ma.

ḡebuje daomūnmūnap'a kukukat o'jewemubatisanat “Ḡasū bit Jesus ebekitkit oceju” i'e am jebureyū be. Soat tuk'a watwat tak o'jewemubatisanat. ³⁴ Pauloyū o'tujowat ip jeduk'a be. Puybit o'ḡūm cebe ip.

— Juku eyxan — io'e. — Epejo'o — io'e.

Soat ip icokcok cīcā o'e Jesus kay itabut puye.

³⁵ Kabia buje Filipos ka kukukayū te'e ma sorarayū o'ḡuju daomūnmūnap'a beayū dakoy am—Pauloyū dakoy am.

— Pauloyū juy epeḡujēm daomūnmūnap'a bewi — io'e ip sorarayū be.

³⁶ O'ju ip daomūnmūnap'a be. Ika kukukayū ekawēn o'ḡuwēn ip iḡo'a kukukat pe.

Ixe o'ju Pauloyū kay.

— “Pauloyū juy epeḡujēm daomūnmūnap'a bewi,” i juk o'e ip oceka kukukayū — io'e yakukukat Pauloyū be. — Epejēm cuy — io'e ip. — Eyekupinap taḡ cuy epeju — io'e Pauloyū be.

³⁷ Imēnpit Paulo ika kukukayū a'ō kay ḡu o'e.

O'jekawēn sorarayū be Paulo.

— Oceju soat eipi kukukat ebekitkit—César ebekitkit Roma ka kukat ebekitkit — io'e. — Soat etabutpe ip ocukxabiaokaka — io'e. — Ocedujowat ḡu ip ibimāmāmamayū ekawēn coco'ukat kay ocekawēn co am — io'e. — Itaybit ḡu mo a'ḡu ip Pauloyū ikērēat o'ḡujurūḡ iam, o'ḡujurūḡ ḡu iam tak, ocekawēn co'ūm puye. Jetaybitpun'ūma ip ocemuōm daomūnmūnap'a be — io'e. — Iba'arēm ma ip ocemujēm ojuy! — io'e. — Iba'arēm ḡu juy ip ocemujēm — io'e. — Soat etabutpe juy ip ocemujēm — Paulo o'e.

³⁸ Imēneju sorarayū o'jepit ika kukukayū kay. Paulo ekawēn o'ḡuwēn ip cebe ip.

— César ebekitkit teyūbitku — io'e ip. Imēnpuye ika kukukayū iparara jījā ip o'e César ebekitkit ukxabi mupok pi osodop buye.

³⁹ O'ju ip Pauloyū kay. Daomūnmūnap'a be ip o'ju.

— Oceju juk a'ḡu xipan ḡu eykuk kapusu — io'e ip. — Imēnpit eyaḡuyba'ūm cuy iboap kay — io'e. — “Filipos ka kukukayū juk a'ḡu ikērēm cīcā ocekek,” i'ūmḡu juy epe'e — io'e ip. — Epejēm oceka bewi — io'e ip Pauloyū be.

⁴⁰ O'jēm ip daomūnmūnap'a bewi. O'ju ip Lídia duk'a be. Ixe duk'a be osodop ip kawēnwēn Jesus a'ōkayayū eju. O'yawēwē ip. O'jēm ip ibocewi.

17

¹ Pauloyū o'ju Tessalōnica ka kay. Cucum pima o'kap ip Anfípolis ka dağ, Apolōnia ka dağ tak. Oajēm ip Tessalōnica ka be. Ebpūğ esemana ibo ka be ip osodop. Judeuyū e'aweroroap'a ibo ka be o'yanuy—Deus eju kawēnwēnap'a. ² Ebpūğ Sábado bima iğo'a be o'jujuju ip. Oōm ip iğo'a be.

Ğebuje Paulo Deus ekawēn o'ğuwēnuwēn iğo'a becat pe. Imutaybitbin o'e ip.

³ — Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū juk adi Jesus Cristo o'ğuwēnuwēn — io'e. — Imēn e'em ip:

Deus emunaē juy ipiat supi'ajo, i. Je'ū juy, i. Waram imēnpit jetait, i.

Imēn e'em Deus ekawēn tup — io'e. — Ibodup ekawēn tağ o'jebapuk Jesus pe — io'e. — Ōn ixē Jesus muwēnuwēn eywebe. Deus ixē Jesus o'taē wuydaxijojo'ukan — Paulo o'e.

⁴ Iboap co buje ade Judeuyū oitabun Jesus kay. Pauloyū eju oekuku ip. Ade Grego a'ōm kawēnwēn'ukayū dak oitabun Jesus kay—Deus kay itabut osodop'iyū. Ade aoyū dak oitabun Jesus kay—Grego a'ōm kawēnwēn'ukayū—soat xe ibuyxiayū.

⁵ Warara'acayū bit oitabutkarey Pauloyū kay Judeuyū—itabut'ūmayū. Itabutkarey o'e ip ibadipdipyū oitabun Jesus kay buye. Itabutkareyayū ikēreat mujurūğrūğ'ukayū o'tomuwā je'awero am. Ibukapik'ūmayū o'tomuwā ip—kaycōm'ūmayū. O'je'awero ip itabutkareyayū Pauloyū o'jomuymuy buye. Itabutkareyayū warara'acayū o'ğutakomān ip Pauloyū kay. Puyxibut'ūm ip oōm Jasão duk'a be Pauloyū bu ojuy. Pauloyū dujowat ojuy ip aweromayū kay. ⁶ Pauloyū bit o'tobuxik ğu ip Jasão duk'a be. Imēnpuye Jasão o'jat ip Pauloyū nuyap pe, Pauloyū ka'ūm puye. Wara'acat itabucayū dak o'jat ip.

Ibocewi o'tujowat ip ika kukukayū kay. Pauloyū o'jomuymuy ip ika kukukayū be.

— Soat kaykay teyūku osodop! — io'e ip napa ma. — Soat kaka dağ ip oekuku wuybadipyū kaykay — io'e ip napa ma. — Wuyka be ğasū ip oajēm — io'e ip. ⁷ — Jasão ixeyū o'tujuōm jeduk'a be tūy ām — io'e ip jeka kukukayū be. — Wuyeipi kukukat a'ōdadam ip—César a'ōdadam — io'e ip napa ma. — “César ğu soat kukukat—Jesus acā,” i napa ma e'em ip ocewebe — io'e ip napa ma.

⁸ Iboap co buje ika kukukayū oitakomān Pauloyū kay Pauloyū wuyeipi kukukat a'ōdadam tūybe iān o'e buye. Adeayū dak oitakomān cekay ip. ⁹ Imēnpuye ika kukukayū dinheiro o'jat Jasãoyū xewi Pauloyū mujēmap teida am.

— Pauloyū juy epeğujēm wuyka bewi — io'e ip Jasãoyū be. — Ixeyū jēm puje waram eyedinheiro oceğūm eywebe — io'e ip.

Jasãoyū o'ğuypicat ip waram tuk'a be. ¹⁰ Imēnpuye Jasãoyū Pauloyū o'ğujēm jeka bewi. O'ğujēm ip ixima be. O'ğuju ip Beréia ka kay.

Pauloyū o'ju Beréia ka kay. Oajēm. Judeuyū e'aweroroap'a be ip oōm Deus eju kawēnwēnap'a be.

¹¹ Ğebuje Pauloyū Deus ekawēn Beréia ka watwat o'ğutaybitbin. Beréia ka watwat Tessalōnica ka watwat puxim ğu ip osodop. Itabut pin ip osodop icēmat a'ō kay. Paulo ekawēn coco'uk ip osodop. Soat kabia Deus ekawēn tup coco'uk ip osodop jetaybit am Paulo icēmān paxi e'em iam, icēmān ğu paxi iam tak. ¹² Imēneju ade ma oitabun Jesus kay. Ade Judeuyū itabut o'e ip cekay. Ade aoyū dak itabut o'e ip Jesus kay—Grego a'ōm kawēnwēn'ukayū—soat xe ya'ōbuyxiayū. Ade ağokatkayū dak itabut o'e Jesus kay—Grego a'ōm kawēnwēn'ukayū.

¹³ Ğebuje Judeuyū o'yawēğtobuxik Paulo Deus ekawēn muwēnuwēn Beréia ka be iap awēğ—Tessalōnica ka watwat. Imēnpuye Paulo kay ip o'ju. Oajēm ip. Paulo awēğ o'yawēğmukērērēn ip Beréia ka watwat pe. O'jomuymuy jījā ip. O'gubu'un ip Paulo a'ijo am.

¹⁴ Ğebuĵe itabucayũ Paulo o'tujowat tiboğ cĩcãati be. Silas pit Berėia ka be o'jecũ, Timóteo dak. ¹⁵ Ibocewi Paulo o'tujowat ip Atenas ka be. Paulo dujowacayũ o'jepit jeka be—Berėia ka be. Jepitpin pima, Paulo o'jekawěn ceweju ip.

— “Ğaxĩn ma juy epesot okay,” i juy epe'e Silasyũ — io'e cebe ip. — “Ibun ğu juy epesop Berėia ka be,” i juy epe'e cebe ip—Silas pe, Timóteo be dak — io'e Paulo cebe ip.

¹⁶ Paulo yağuybabi'ũm'ũm o'e Atenas ka watwat kuğ. Silasyũ ajěmap wiwim osunuy ibo ka be. Ade deusbaroyũ kay itabut cĩcã ip osodop Atenas ka watwat. Tũybe ade deusyũ iãn o'e ip Atenas ka watwat. Paulo o'yukpiceğěn deusbaroyũ biõğbuk cocom puye. Atenas ka watwat kuğ yağuybabi'ũm'ũm o'e.

¹⁷ Ğebuĵe Paulo o'jekawěn Atenas ka watwat eju. O'jekawěn Judeuyũ e'aweroroap'a be—Deus eju kawěnwěnap'a be. Judeuyũ eju o'jekawěn Judeuyũ'ũmayũ eju dak—Deus kayayũ eju. Wuyjuyũ e'aweroroap pe dak o'jekawěnwěn soat kabia aweromayũ eju.

¹⁸ Itaybit cĩcãayũ dak o'jekawěnwěn Paulo eju—Estóicoyũ, Epicureuyũ dak. Ixeyũ ağokatkayũ itaybit cĩcã osodop ip. Paulo o'ğuwěnuwěn ip jeweweju.

— Apěntak sute e ojuy itaybit'ũmat? — io'e ip.

— Deus muwěnuwěn teku oxe bit — io'e warara'acayũ. — Wuyju bit wuyetaybit ğu i'em — io'e ip.

Iměn o'e ip, Paulo soat em Jesus muwěnuwěn oekukuku buye, wuye'ũ buje waram acejetait iap muwěnuwěn oekukuku buye dak. Jesus buten itaybit ğu ip osodop.

¹⁹ Ğebuĵe itaybit cĩcãayũ Paulo o'tujowat je'aweroroap pe jeweweju kawěn am. Je'aweroroap putet Areópago i osunuy.

²⁰⁻²¹ — Ekawěn iisuat cuy epeğuwěn ocewebe — i'e'e'uk osodop ip jewewebe Atenas ka watwat soat em.

Soat em iisuat muwěnuwěn oekuku ip iisuat cocom tak. Paulo o'ju je'aweroroap pe Atenas ka beayũ eju.

— Ejot cuy oceweju ekawěn iisuat muwěn — io'e ip Paulo be. — Apěn etaybit iap cuy eğuwěn ocewebe — io'e ip. — Ekawěn iisuat cuy ocemutaybin ece. Wara'an ma ěn ocemutaybitbin — io'e ip. — Oceya'ĩjojo ğu buk iboap. Ocetaybin pin iboam — io'e ip Paulo be.

²² Ğebuĵe Paulo o'jekawěn cĩcã ceweju ip iboce Areópago be.

— Atenas ka watwat — io'e Paulo. — Eyetabut cĩcã deusbaroyũ kay. ²³ Deusbaroyũ biõğbuk cocom ocekukuku ijoce. Pũğ'a oyajojo wit'a muğěğě—eyedeusbaroyũ kay eyeğebubuap'a. Ibararak opop iğo'a eju. Iměn e'em: “Wara'at paxi omuy deus, i. Ocetaybit ğu buk ixem,” i. Ijop'a oceyamuğě cekay oceğebubuap'am,” i. Iměn ibararak opop iğo'a eju — Paulo o'e. — Őn pit wetabut ixekay. Ixe Deusat. Ka'ũmğũ wara'at. Őn wetaybit ixem, eyju bit ka'ũma. Te'e ma iğo'a mo a'ğũ epeyamuğě, eyetaybit ğu ixem puye. Ixe ekawěn muwěnuwěn Őn eywebe. ²⁴ Kuyje ixekay ipi o'ğũğě, soat ipi dağacat tak. Ixe kabi beacat kukukat, ipi dağacat kukukat tak. Ixe bit wuyemu'amuy'a be ğu nuynuy. ²⁵ Ixe buywat pa'ore wuywebe. Ixe soatkuğ. Ka'ũma kay ixekay. Ixe wuywemutaicin, wuywu'ada'adam tak. Ixe wuyxat ũmũm wuywebe. Wuydoti dak iũmũm. ²⁶ Soat ka dağacat o'ğũ'acoğ pũğ ağokatkat pewi. Jebikuyap tağ ip o'ğũjuju soat kaka dağ. Poce ixeyũ jeedop iap o'ğuwěnuwěn, poce ixeyũ cum iap tak — io'e Paulo. ²⁷ — Deus iměn o'ğuwěn ixekay etaybit am ixem, jekay jetabut am tak. Wũy ğu wuywi nuynuy—wuytěğ ma. Deus dobuxik pin pima, iba'ore ğu wuywebe tobuxik am. ²⁸ Wuyetait ixekay itait puye. Soat tağ wuyju cũğcũğ cucum ixekay ağ wuykay buye. Wuyju kake ixekay kake buye — Paulo o'e. — Eybadipyũ dak iměn o'e—tupmubararak'ukayũ: “Deus ebekitkit wuyju dak,” i mo o'e ip. ²⁹ Deus ebekitkit wuyju. Iměnpit xipat ğu wuywebe i'e am: “Deus wita'a muğěğě buxim” i, “Deus ouro muğěğě buxim” i dak, “Deus prata muğěğě buxim” i dak, “Wuyemu'amũğěğě'a buxim” i dak — Paulo o'e.

³⁰ — Kuyje ma Deus ğebum ğu osunuy apěn ipi dağacat ikěreāt o'ğũjurũğrũğ iap kay, kawěn icěmãn itaybit'ũm ip puye. Ğasũ bit “Ikěreāt mujurũğrũğap cuy epeyepere,” i'e'em Deus soat pe wuywebe — Paulo o'e.

³¹ — Deus aḡokatkat o'taē—Jesus o'taē — io'e. — Kabia o'ḡuweḡūn. Soat ijodiat je'babuk Deus wap ixē kabia be. Abuyū ikērēat kuḡ Deus xe iap Jesus ḡuwēn. Abuyū ikērēat kuḡ ḡu iap tak ḡuwēn. Cūḡ ma ḡuwēn itaybit puye. Deus pe waram Jesus mutait puje soat iboap o'ḡubapuk soat pe wuywebe — Paulo o'e Atenas ka watwat be.

³² “Deus ce'ūat o'ḡutait waram” i'e buje Paulo ekawēn o'jowaywayway ip Atenas ka watwat'in. Warara'acat pit Paulo ekawēn kay o'e ixeyū'in.

— Waram pima juy ḡuto ejot iboam ocemutaybin am — io'e ip Paulo be.

³³ Paulo o'jēm cexewi ip.

³⁴ Pūḡpūḡ aḡokatkayū oitabun ip Jesus kay. Paulo eju oekuku ip oitabun'iyū. Pūḡ ma itabucat putet Dionísio i osunuy. Ixe Areópago be je'aweroro'ukat osunuy. Ayacat tak itabut o'e Jesus kay. Damáris i ibutet osunuy. Pūḡpūḡ ā oitabun Jesus kay.

18

¹ ḡuyjom Paulo o'jēm Atenas ka bewi. Wara'at ka kay o'ju—Corinto ka kay.

² Paulo oajēm aḡokatkat kay—Áquila kay. Áquila Roma ka bewiat osunuy. Kuy mo o'jēm Roma ka bewi jetayxi eju. Itayxi butet Priscila i osunuy. Áquila Judeu osunuy. Bekin pi ma Ponto eipi be osunuy. Kuy ma mo o'jēm ip Roma ka bewi Itália eipi bewi. Soat kukukat putet Cláudio i osunuy. O'jēm ip ixē Cláudio jeipi bewi Judeuyū o'ḡujēmat puye. Oajēm Áquila kay Paulo. ³ Áquila torojo'a muḡēḡē'ukat osunuy—ixē'a'a muḡēḡē'ukat. Paulo dak ixē'a'a muḡēḡē'ukat osunuy. Ixē'a'a deidada'uk ip osodop—Paulo, Áquila dak. Xepxem ip o'jekapikpik. Imēnpuye Paulo Áquila duk'a be osunuy Corinto ka be bima.

⁴ ḡebuje soat Sábado cucu'uk osunuy Judeuyū e'aweroroap'a be—Deus eju kawēnwēnap'a be. Ixe dak Jesus o'ḡuwēnuwēn iḡo'a be Judeuyū aḡuymuwarururun ojuy, Judeu'ūmayū aḡuymuwarururun ojuy dak.

— Icēmān Jesus acā Deus emunaē — i'e'e'uk osunuy cebe ip.

⁵ Silas tak oajēm Paulo kay, Timóteo dak. Macedônia eipi bewi ip oajēm. Jesus o'ḡuwēnuwēn cīcā ip Judeuyū e'aweroroap'a be.

— Deus Jesus acā o'taē wuydaxijojo'ukan — io'e'e'e cebe ip.

⁶ Pūḡpūḡ Judeuyū'in Paulo ekawēn kay'ūm cīcā o'e. Paulo o'jomuymuy jījā ip. O'ya'ōdada jījā ip. Imēneju Paulo oibu'un ceweju ip je'awero am.

— Jesus ekawēn oḡuwēn eywebe — io'e. — Inaka eyetabut ḡu wekawēn kay — io'e. — Ipiat'ajojoap pe eyju buje, ōn ma okpiwat ḡu Deus xe. Eyju bit eyukpiwat, cekay eyetabut'ūm puye — io'e Paulo. Paulo jesay o'ḡuxikxik ixeyū xewi ijēm puje okpiwat ḡu iap mubapuk am cebe ip.

⁷ Ibocewi o'jēm, Judeuyū cekawēn kay'ūm puye.

Tício Justo duk'a kay o'ju. Ixe duk'a Judeuyū e'aweroroap'a tēḡ ma o'yanuy—Deus eju kawēnwēnap'a tēḡ ma. Itabut osunuy Deus kay. Ixe duk'a be o'ju Paulo. Judeu'ūmayū be o'ju Jesus ekawēn muwēn ām.

ḡebuje Paulo Jesus o'ḡuwēnuwēn Tício Justo duk'a be. ⁸ Crispo itabut o'e wuykukukat Jesus kay—ixē duk'a watwat tak. Ixe Crispo Judeuyū e'aweroroap'a kukukat osunuy. Itabut o'e Jesus kay ḡasū bit. Warara'acayū dak oitabun Jesus kay. Tak ḡu Corinto ka wat oitabun. Deus ekawēn co buje ip oitabun. O'jemubatisasanat ip “Jesus ebekitkiyū oceju ḡasū bit” i'e am jebureyū be.

⁹ ḡebuje jexey jo'iat o'jojojo Paulo. Wuykukukat o'jebapuk Paulo kay jexey jo'iat pe. Ixima be o'jekawēn Paulo eju.

— Epararam ḡu juy eḡuy — io'e Paulo be. — Mūḡ ḡu juy eḡuy — io'e. — Ebibu'um ḡu juy eḡuy wekawēn muwēn ām — io'e. ¹⁰ — Ōn ma exe oḡuy — io'e. — Imēnpuye aoka ba'ore cebe ip — io'e. — Ade mabuk itabut je'e okay ijop ka watwat — wuykukukat o'e Paulo be jexey jo'iat pe.

¹¹ Imēnpuye Paulo ibun cīcā osunuy Corinto ka be. Pūḡ koato osunuy ibo ka be, koato ipidase dak. Soat em Deus ekawēn muwēnuwēn'uk osunuy ibo ka watwat pe.

¹² Ğe buje Judeuyũ Paulo kay ğu o'e ip. Paulo o'jat ip taomũn ojuy. O'tujowat ip Gálio be ya'ĩjo am. Gálio Grécia eipi kukukat osunuy. Iecuĝap osunuy. Oõm ip ibimãmãayũ ekawẽn cocoap'a be. Paulo o'jomuymuy ip.

¹³ — Teku ocemubu'u'un kuyat ekawẽn taĝ wuyeku am — io'e ip Gálio be. — “Xipat ma epesop Deus xe eydobuyũ'ũm'ũm ekawẽn taĝ jekukum ğu ma'ĝu eyju,” i napa ma teku e'em wuywebe — io'e ip. — Eĝukorẽm cuy! — io'e ip.

¹⁴ Paulo jede ojuy o'e jemuymuyayũ be. Gálio bit:

— Ecede ğu juy — io'e Paulo be.

Gálio bit o'jede Judeuyũ be.

— Judeuyũ — io'e. — Õn pit ite aĝokatkat oĝukorẽm ğu — io'e. — Wuykukukat mupubutbun puje, õn kajuk oĝukorẽm, ikẽrẽat kuĝ wuykukukat xe buje dak — io'e. ¹⁵ — Jawa'õxikxixi eyju. “Teku wuybadip ekawẽn mukẽrẽrẽrẽn,” i'e'em eyju — io'e. — “Teku wuydobuyũ'ũm'ũm ekawẽn taĝ ğu jekukum,” i'e'em eyju. Imẽnpuye õn pit oĝukorẽm ğu. Eyju ma juy epeĝukorẽm — io'e Judeuyũ be. — Eyxe ma ikẽrẽat kuĝ. Oxe bit ikẽrẽat kuĝ ğu — io'e.

¹⁶ O'ĝujẽm ip ibimãmãayũ ekawẽn cocoap'a bewi. ¹⁷ Imẽneju Judeu'ũmayũ itakoma o'e ip Judeuyũ kay, Paulo o'tujujẽm puye. Imẽnpuye Sóstenes o'jat ip Judeu'ũmayũ. O'jat ip ixẽ Judeuyũ e'aweroroap'a kukukat puye. O'ĝupokupok cĩcã ip ibimãmãayũ ekawẽn cocoap'a exĩntabi weĝũn. Gálio bit ak'adit'ũma osunuy ixeyũ kay.

— Āĝ ĝupokupok ip — io'e jewebe ma. — Õn ğu wukpiwat. Wa'õbi ğu ip imupokupoĝ — io'e.

¹⁸ Pũĝ kabia ğu Paulo Corinto ka be osunuy. Ibun ma osunuy Jesus a'õkayayũ eju. Ğuyjom o'jewemuwẽn cebe ip. Corinto ka bewi o'jẽm. Síria eipi daĝ cu ojuy.

¹⁹ Éfeso ka kay o'ju. Priscila o'ju ceweju, Áquila dak. Cencreía ka daĝ ip o'kap. Cencreía ka be bima Paulo o'jakoeat apẽn kuy bima Deus pe o'e iap taĝ. Waram ip o'ju kobexixi daĝ. O'timudek ip. Oajẽm ip Éfeso ka be. Paulo oibu'un cewejuwi ip—Áquila ejuwi, Priscila ejuwi dak.

Ğe buje Paulo Judeuyũ o'tobuxik. Oõm je'aweroroap'a be—Deus eju kawẽnwẽnap'a be. Jesus o'ĝuwẽnuwẽn cebe ip. O'jewa'õxikxik Judeuyũ eju.

²⁰ — Ibunbun ma juy eĝuy ocexe — Judeuyũ o'e cebe.

Paulo bit ibu'u o'e cexe ip.

²¹ — Ka'ũma — io'e. — Deus ibikuy bima bit ocepit eykay — io'e cebe ip.

O'jewemuwẽn cebe ip. Éfeso ka bewi o'jẽm. Kobexixi daĝ o'ju.

²² Cesaréia ka ebikopap pe cemũĝ puje o'ju Jerusalém ka be. Itabucayũ kay o'ju. O'tobede ip.

Ğe buje kapurũĝ taĝ o'ju Antioquia ka kay Síria eipi beat ka kay. ²³ Jay. Oajẽm. Ibun ma osunuy ibo ka be.

Ğe buje itabucayũ o'ĝutaybinbin. Soat kaka daĝ imutaybitbin ip oekukuku. O'jẽm Antioquia ka bewi. Kapurũĝ taĝ o'ju. Galácia eipi daĝ oekukuku, Frígia eipi daĝ tak. Jesus a'õkayayũ mutaybinbin oekukuku. Itabut cĩcã ip o'e cũĝ ma o'ĝutaybinbin puye.

²⁴ Apolo oajẽm Éfeso ka be. Apolo aĝokatkat osunuy. Judeu osunuy. Alexandria ka bewiat osunuy. Idim cĩcã o'jekawẽnwẽnwẽn. Itaybit cĩcã Deus ekawẽn. ²⁵ Kuy bima wara'acat ixẽ o'ĝutaybitbin wuykukukat e daĝ wuyeku am iam. Jedokdokap kuĝ o'ĝutaybitbin ip. Cũĝ ma o'ĝutaybitbin apẽn wuykukukat cuk adi oekuku iam. Itaybit osunuy apẽn João Batista adeayũ o'ĝubatisasan ikẽrẽat mujurũĝrũĝap o'jepere ip iap mubapuk am iam. Itaybit ğu bit osunuy apẽn ĝasũ wuyju jewemubatisasanan “Jesus ebekitkit oceju” i'e am wuybureyũ be iam. ²⁶ Jecokcokap kuĝ osunuy imutaybitbin Judeuyũ e'aweroroap'a be—Deus eju kawẽnwẽnap'a be. Áquila, Priscila dak Apolo o'tujowat jeduk'a be cekawẽn co epere buje. Apẽn wuykukukat e daĝ ajeku iam o'ĝutaybin ip. Itaybit'ũmapi o'ĝutaybin ip—ixẽ o'ya'ĩjojo ğu buk iam. Cũĝ cĩcã ma o'ĝutaybin ip.

²⁷ Ibocewi Jesus kay itabucayũ Apolo o'tomuwã ixex cu ojuy Grécia eipi kay buye.

— Cum puk òn Grécia eipi kay — Apolo o'e.

— Ha'a — io'e ip.

Cartadup o'tupmubararak ip tupmuju am Apolo eju. O'tupmubararak ip Grécia eipi watwat peaptum—itabucayũ beaptum. O'tupmubararak ip xipan cuy Apolo epejukuk iaptum.

Ĝebuje Apolo itabucayũ o'ĝutaybitbin cĩcã Deus ekawẽn Grécia eipi be jajẽm puje. Oitabun ip Jesus kay, Deus xe ikukpin ip puye. ²⁸ Apolo Judeuyũ a'òxixiĝ o'e soat etabutpe.

— Jesus acã Deus emunaẽ. Jesus acã o'taẽ wuydaxijojo'ukan — io'e cebe ip. — Imẽn ibararak opop Deus ekawẽn tup pe — io'e cebe ip.

Mũĝ ma ip osodop. Ya'õmuypit pa'ore cebe ip.

19

¹ Apolo Corinto ka be bima Paulo o'kap soat kaka daĝ. Éfeso ka kay o'ju. Jay. Oajẽm Éfeso ka be.

Ĝebuje Jesus a'òkayayũ o'tobuxik. Doze be ip osodop. João Batista imubatisasan oeku ikẽrẽat mujurũĝrũĝap epereap mubapuk am warara'acayũ be. Itaybit o'e ip João emumutaybinbinam. ² Paulo o'jekawẽn ceweju ip.

— Ibiõĝbuk xipacat oõm tu eywebe, Jesus kay eyetabun puje? — io'e.

— Ka'ũma. Oõm ĝu — io'e ip. — Ajo xe'e Ibiõĝbuk xipacat? Ocejekũyjo ĝu buk ixem — io'e ip.

³ — Abu-a'õbi juk eymubatisasaan? — Paulo o'e.

— João Batista a'õbi juk ocemubatisasaan — io'e ip.

⁴ — João ikẽrẽat mujurũĝrũĝ o'jepere'iyũ mubatisasan oeku — io'e. — Imubatisasan pima, “Wara'acat omuyku kanomũm. Ibutet Jesus i. Ixe kay juy eyetabun epesop,” i'e'e'uk osunuy João — io'e Paulo.

⁵ Iboap co buje o'jewemubatisasaan ip “Oceju Jesus ebekitkiyũ ĝasũ bit—ixex acã ocejukukat” i'e am jebureyũ be. ⁶ Paulo jebu o'subumõĝ yabi jeje ip. Ibiõĝbuk xipacat oõm cebe ip. Ya'õba'arẽmat a'õm o'jekawẽnwẽn ip. Deus ekawẽn o'ĝuwẽnuwẽn ip. ⁷ Doze be osodop ip—Jesus kay itabucayũ.

⁸ Ĝebuje Paulo Deus ekawẽn o'ĝuwẽnuwẽn Judeuyũ e'aweroroap'a be—Deus eju kawẽnwẽnap'a be—Éfeso ka beat'a be. Ja'õcam Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'uk osunuy ibo ka watwat pe.

— Ğaxĩn ma Deus soat kukukan je'e — io'e ibo ka watwat pe.

Ibun osunuy ibo ka be imutaybitbin—ebapũĝ kaxi. ⁹ Pũĝpũĝayũ bit Paulo be jemutaybitbinap kay ĝu o'e ip. Ibu'u ip o'e jetabut am Jesus kay. Jesus o'jomuyumuy ip adeayũ be. Imẽnpuye Paulo o'jeok cexewi ip—Jesus kay jetabut am ibu'u'uyũ xewi.

Wara'at'a kay o'ju Jesus a'òkayayũ eju. Iĝo'a wuymutaybitbinap'a o'yanuy. Soat kabia Paulo imutaybitbin osunuy iĝo'a be. Iĝo'a be Tirano imutaybitbin'uk osunuy pũĝpũĝ ehora daĝ. Ixe imutaybitbin'ũm pima Paulo Jesus ekawẽn imutaybitbin'uk osunuy. ¹⁰ Imẽn imutaybitbin'uk osunuy xepxep koato bun. Imẽneju ade jĩjã wuykukat Jesus ekawẽn o'ya'ĩjojo—Judeuyũ, Judeu'ũmayũ dak. Soat Ásia eipi watwat o'ya'ĩjojo.

¹¹ Ĝebuje Deus ja'õbacaap o'ĝũm Paulo be wuywebe i'e ba'oreat mubapuk am adeayũ etabutpe—o'jojojo ĝu buk ip iap mubapuk am. ¹² Imẽnpuye adeayũ Paulo epaĝo o'jat cexewi—paĝonõmnõm, ikũmpi ekabek tak. Ixe paĝo o'jomõĝ ip iwãtaxipiayũ be. O'je'ada'ada ip ixex paĝo mõĝ puje. Xipat o'e ip. Ibiõĝbuk kẽrẽat tak o'jẽmjẽm adeayũ bewi ixex paĝo mõĝ puje.

¹³ Ĝebuje pũĝpũĝ Judeuyũ ibiõĝbuk kẽrẽat o'ĝujẽmjẽm warara'acat pewi. Pũĝ ka be ĝu ip osodop. Soat kaka daĝ oekukuku ip. Ibiõĝbuk kẽrẽat mujẽmjẽm'uk oekukuku ip.

Paulo babim imujẽm ojuy ip.

— Ocekukukat Jesus a'ōbi oceju e'em ewebe “Ejēm cuy cebewi,” i — io'e ip ibiōḡbuk kērēat pe.

¹⁴ Imēn imujēmjēm ip osodop 7 be aḡokatkayū. Ikitpitpityū osodop ip. Cebay butet Ceva i osunuy. Ceva Judeu osunuy. Judeuyū epaiyū kukukat osunuy. Jesus a'ōbi ibiōḡbuk kērēat mujēmjēm'uk osodop ip adeayū bewi ikitpitpiyū.

¹⁵ Jesus a'ōbi imujēm ojuy bima bit, ibiōḡbuk kērēat o'jede cebe ip.

— Wetaybit Jesus — io'e. — Wetaybit Paulom tak — io'e. — Pām eyju? Abuyū eyju? Jesus a'ōkayayū ḡu eyju oxe bit — ibiōḡbuk kērēat o'e cebe ip.

¹⁶ Ibiōḡbuk kērēat kukat o'jejorojoro cekay ip—7 beayū kay. Toti ip o'ḡuwekuwek. O'watwat ip iḡo'a bewi 7 beayū. O'jenapōn ip soat iwekwek. Soat ip yaokaka o'jēm. Ibo o'jebapuk Éfeso ka be.

¹⁷ Iboap awēḡ o'yawēḡtobuxik ip—Éfeso ka watwat, Judeuyū, Judeuyū'ūmayū dak. Iparara o'e ip te'e ma “Jesus a'ōbi ōn” i'eap puxim.

— Wuykukukat Jesus ya'ōbuyxi jījā — io'e'e ip. Ade ixeyū'in oitabun wuykukukat Jesus kay.

¹⁸ Ade wamomoyū dak oitabun Jesus kay. Apēn cuk adi ikērēat o'ḡujurūḡrūḡ ip iap o'ḡuwēn ip Paulo be. Itabut cīcā o'e ip Jesus kay. Jebukaypacap o'jepere ip.

¹⁹ Ḡebuje ibukaypacap ibararak osodop taperadup pe ibibodo. Oibu'un ip jebibododon. Warara'acat muy'ū ām ip oibu'un. Jebukaypacaptup o'tupmu'awero ip tupmupik am soatup. O'tupmupik ip soat etabutpe. Teiboḡ cīcā osodop tuptei. Tuptei 50,000 dinheiro osodop isurūḡat prata muḡēḡḡ.

²⁰ Imēneju warara'acayū oitabun Jesus kay. Tak ḡu ip oitabun. Deus ekawēn kay jījā ip o'e, cūḡ cīcā cexe ip puye.

²¹ Ḡebuje Paulo co ojuy Jerusalēm ka kay. Deus a'ōbi cu ojuy o'e Macedōnia eipi daḡ cu ojuy, Acaia eipi daḡ tak.

— Jerusalēm ka kay oju pin — io'e jewebe ma. — Ibo ka be oju buje Roma ka kay dak oju pin — io'e jewebe ma.

²² Xepxep jējuayū'in o'ḡuju jewap Macedōnia eipi be. Timóteo o'ḡuju, Erasto dak. Ixe bit Ásia eipi be ibunbun mabuk osunuy.

²³ Ḡebuje Demétrio adeayū o'ḡutakomān Jesus a'ōkayayū kay. O'ḡutakomān ip, soat kaka daḡayū oitabun Jesus kay buye. ²⁴⁻²⁵ Demétrio pratam yamuḡēḡḡ'ukat osunuy. Diana kay je'e'eap'a'it'it'a muḡēḡḡ'ukat osunuy. Ade Éfeso ka watwat kapikpik'uk ip osodop Demétrio eju ibiat'a muḡēḡḡm. Ade dinheiro bubu'uk ip osodop ibiat'a muḡēḡḡeapteim. Tūybe Diana Deus iān o'e ip Éfeso ka watwat. Imēnpuye te'e ma Diana kay jījā ip osodop. Demétrio ibiat'a muḡēḡḡ'ukayū o'tomuwā je'awero am soat jējuju kapikpik'ukayū dak.

Ibocewi o'jekawēn cebe ip.

— Oburereyū — io'e. — Eyetaybit ade dinheiro bubum wuyju wuyekapikapteim iam.

²⁶ Paulo bit adeayū mubu'u'un jetabut am Diana kay. “Ijodiat emumuḡē Deus ḡu,” i'e'em ixe soat pe. Imēnpuye adeayū pu'u'un ip jetabut am Diana kay. Jetabucap epereperem ip — io'e.

— Itabut o'e ip Paulo ekawēn kay—Éfeso ka watwat, soat Ásia eipi watwat tak — io'e. — Imēn xipat ḡu jījā wuywebe! ²⁷ Imēn ibun pima, ajo be acejekapik? Wuyekapikap ka'ūmḡu o'e. “Ibuyxim ḡu oce'e Diana duk'a!” i je'e ip adeayū—Ásia eipi watwat, soat ka daḡayū dak — io'e. — “Diana Deus ḡu,” i je'e ip — io'e.

²⁸ Imēneju Demétrio ekawēn cocoyū isapka'ore o'e Paulo kay.

Ḡebuje o'jewāwā ip ya'ōberen—Diana kay je'e'eap'a'it'it'a muḡēḡḡ'ukayū.

— Diana ya'ōbuyxi jījā! — io'e ip ya'ōberen. — Soat ka watwat itabut cekay! — io'e ip.

— Diana kay acā wuyetabut! Diana acā Deus! — i te'e ma o'e ip ya'ōberen.

²⁹ Tūybe Diana Deus iān o'e ip. Imēnpuye soat'a'a daḡ ip ya'ōberen o'jewāwā.

Ade ip dao ma o'ju je'aweroroap'a kay—yaboğat'a kay. Cum pima ip xepxepayū o'jat Paulo eju jekuku'ukayū—Macedônia eipi bewiayū. Gaio o'jat ip, Aristarco dak. O'tujowat ip je'aweroroap'a be—yaboğat'a be. Tak ğu ip o'je'awero iğo'a be. ³⁰ Paulo òm ojuy o'e iğo'a be. Imēnpit itabucayū o'ğuođmat ğu. ³¹ Warara'acayū dak o'jewawā'ōmuju Paulo be—Ásia eipi kukukayū—ibureyū.

— Eđm ğu juy je'aweroroap'a be — io'e ip. — Aokam cuy ip — io'e ip Paulo be.

— Ođm ğu — io'e.

³² Ğebu je aweromayū warēmtağ ma o'jewawā. Wara'at tağtağtağ ma ip jewawāwām. Apēğām ijoce awerom wuyju iam itaybit ğu o'e ip. Inaka ya'ōberen ma jewawāwām ip. Itakoma jījā ip o'e Paulo ejuayū kay, Judeuyū kay dak.

³³ Ğebu je Judeuyū itakomaayū mudin ojuy o'e. Imēnpuye Alexandre o'ğuju ip jewawāayū dopabe. Alexandre itakomaayū mudin ojuy o'e. O'jebaeuru mūğ ma epesop i'e am aweromayū be.

³⁴ Teku Judeu iam itaybit puje, biğ ma ip o'jewawā.

— Diana ya'ōbuyxi jījā! — io'e ip ya'ōberen. — Ixe Diana deus wuyxe soat xe, Éfeso ka watwat xe! — io'e ip ya'ōberen.

Ibun cīcā ip o'jewawā. Xepxep hora ya'ōberen o'jewawā ip. O'jewawā ip tūybe Diana Deus iān o'e ip puye.

³⁵ Ğebu je ağokatkat jewawāwāayū o'ğuy mūğ. Ixe ağokatkat Éfeso ka kukukayū'in sunuy. Pa'orem cīcā jewawāwāayū o'ğuy mūğ. O'jekawēn cebe ip.

— Éfeso ka watwat, eya'ōpicūğcūğ cuy epesop wekawēn kay! — io'e. — Soat kaka dağayū itaybit ip Éfeso ka watwat Diana kay je'e'eap'a kukan iam—deus tuk'a kukan iam—kuy bima kabi bewi o'kopiat'a kukan iam. ³⁶ Abu kuka o'e: “Éfeso ka watwat itabut ğu Diana kay,” i? Ka'ūma ma! — io'e. — Imēnpuye juy epeyewawā ğu — io'e. — Mūğ ma epesop! — io'e. — Warēmtağ ğu juy epe'e'e! — io'e cebe ip. ³⁷ — Te'e ma juk iteyū ağokatkayū epetojot ijoce — io'e. — Diana kay je'e'eap'a beat o'tujupa'um ğu ip — io'e. — Diana nuyap'a o'jomuymuy ğu ip — io'e.

³⁸ — Demétrio, ceweju kapikpik'ukayū dak warara'acat muy pin pima, cum ip ibimāmāat ekawēn coco'ukat topabe — io'e. — Ade ip wuyka be. Ijoce ğu bit ip warara'acat jomuymuy—ibimāmāat ekawēn coco'ukat topabe acā — io'e. — Soat em ip je'awerorom. ³⁹ Ce'awero buje ip ceweju juy ip epeyekawēn — io'e. — Wuydobuyū'ūm'ūm ekawēn tağ cuy ajeku — io'e. — Cedağ'ūm cīcā wuyju e'em ğasū bit — io'e. — Warēmtağ wuyju e'em ğasū bit — io'e.

⁴⁰ — César ebekitkit kuka o'e wuywebe: “Cedağ ğu juk adi epe'e'e,” i. “César a'ō dağ ğu juk epeye'awero,” i kuka o'e ip wuywebe — io'e. — Ipiat kuka o'supi'ajoat ip wuywebe — io'e. — “Cedağ ma mo a'ğuoceju e'em” i'e ba'ore wuywebe — io'e cebe ip.

⁴¹ Soat aweromayū o'ğuy pit iboap epere buje. O'jepit ip jeduk'a be.

20

¹ Ce'aweroap epere buje Paulo Jesus kay itabucayū o'tomu wā je'awero am. O'jekawēn ceweju ip ya'ōmucan am. Ğuyjom:

— Cum puk òn — io'e cebe ip. — Macedônia eipi kay òn cum. Eybu'um ğu juy epesop Jesus kay — io'e cebe ip.

O'jēm Éfeso ka bewi. O'ju.

² Ğebu je Macedônia eipi dağ oeku. Soat kaka dağ oekuku itabucayū jojom. O'ğubikuy ip biğ ma itabut am Jesus kay.

³ Grécia eipi kay oajēm. Eba pūğ kaxi ibo eipi be osunuy. Paulo ma tiboğ cīcāat mudek ojuy o'e Síria eipi kay jeju am. Judeuyū bit Paulo aoka ojuy ip. O'jewawē ip Paulo aoka am.

— Ğa'a juy ayaoka — io'e ip. — Kobexixi be iđm puje juy ayaoka — io'e ip.

Paulo o'jekūyjo jaoka ojuy ip iam. Imēnpuye oibu'un tiboğ cīcāati mudek am.

Filipos ka kay Paulo o'ju. Kapurũg tağ o'ju. Macedônia eipi dağwi o'ju. Warara'acayũ o'ju ceweju itabucayũ. ⁴ Ibũrũ ma ip o'ju Paulo eju: Sópatro, Aristarco, Segundo, Gaio, Timóteo, Tíquico, Trófimo. Sópatro Beréia ka bewiat osunuy. Pirro ipot osunuy. Aristarco Tessalônica ka bewiat osunuy, Segundo dak. Gaio Derbe ka bewiat osunuy. Tíquico Ásia eipi bewiat osunuy, Trófimo dak. Ibũrũ ma ip o'ju Paulo eju—7 beayũ. ⁵ Jay. Oajẽm ip. Õn tak cuk adi oğuy Filipos ka be. Õn Lucas. Ijudup mubarararağ õn.

Ibocewi 7 beayũ o'ju ocewap Trôade ka be ocewiwi am. Paulo odopabijuk Filipos ka be. ⁶ Judeuyũ peta muğẽğẽm osodop ixeyũ kabia dağ. Imuğẽğẽm pima pão'a o'o'uk osodop ip—yamuyuhuhuptõmtẽm'ũmat'a.

Ixe epeta kap puje Trôade ka kay oceju. Ocejẽm Filipos ka bewi. Kobexixi be oceõm. Xet. Xet. Xet. Xet. Xet. Pũğpõğbi xet tiboğ cĩcãati dağ oceku. Warara'acayũ ocenomuixik pũğpõğbi xet kap puje—itabucayũ—7 beayũ. Ocenomuixik ip Trôade ka be. Xet. Xet. Xet. Xet. Xet. Xet. Xet. 7 xet ibo ka be ocesop.

⁷ Katpuje oceje'awero soat itabucayũ eju Sábado bima. Pão'a o am oceje'awero Jesus e'ũap kay oceğebu am. Yaboğat'abi be oceje'awero—umat'abi be. Paulo ocemutaybitbin o'e umat'abi be, kuyaje wara'at ka kay cum puye. Ibun osunuy ocemutaybitbin. Iximadakpe mabuk ocemutaybitbin osunuy. ⁸ Torotoro'i oeku lamparina'a umat'abi dağ yabimukabia am.

⁹ Ağokatkat tak Paulo ekawẽn o'jekũyjo iboce—yaypan'isuat. Ibutet Êutico i osunuy. Xik'i osunuy uk'aba'etatok pe. Xiiih. Oixet pin cĩcã ibun osunuy kawẽnwẽn puye. Xet. O'xet. Wũn. Bẽkũ. Umwi o'at. O'ğũ'ãy ip. Kuy ce'ũ. ¹⁰ Paulo o'kop umat'abi bewi.

O'kop ce'ũat kay. Erot io'e. O'jeerot. Ce'ũat o'yakobut. O'jekawẽn itabucayũ eju.
— Epeyekuy ğu juy — io'e. — Ce'ũ ğu teku! Itait ma — io'e.

¹¹ Ğebu je umat'abi be ğuto ocejeu. Pão'a oceyadakat iğo'abi be Jesus e'ũap kay oceğebu am. Ocejekõn. Paulo kabiam oibu'un kawẽnwẽnapi. Oikabia kawẽnwẽn. O'jẽm kabia buje.

¹² Yaypan'isuat o'tujowat ip tuk'a be. Soat ip icokcok o'e i'at'ibit o'jetait puye.

¹³ — Cum õn Assôs ka kay — Paulo juk o'e ocewebe. — Kapurũg tağwi ma õn cum — io'e. — Iboce õn jeydopabijuk. Kobexixi dağwi juy eyju bit epeju — io'e ocewebe.

¹⁴ Oceju Paulo wap. Kobexixi be oceõm. Oceju Assôs ka be. Paulo dak o'ju kapurũg tağwi Assôs ka be. Ibo ka bewi ixe dak oõm kobexixi be oceweju.

Ğebu je oceju Mileto ka kay. Mitilene ka dağ oceku. ¹⁵ Ocejẽm Mitilene ka bewi. Kuyaje ocajẽm tip'aweroro weğũn. Tip'aweroro butet Quios i osunuy. Kuyaje ocejemũğ wara'at tip'aweroro be. Ixe tip'aweroro butet Samos i osunuy. Kuyaje ocajẽm Mileto ka be. ¹⁶ Paulo ibu'u osunuy ibun jenuy am Ásia eipi be. Imẽnpuye ocejecũ ğu Éfeso ka be. Ocekap ma. Jerusalém ka be yajẽm pin o'e peta muğẽ awap—Pentecostes ekabia awap.

¹⁷ Ğebu je Paulo Éfeso ka watwat o'tomuwa Mileto ka be bima—Jesus kay itabucayũ kukukayũ. Mileto ka Efeso ka tẽğ ma o'sukadop. O'tomuwa ip tot am jekay.

¹⁸ Yajẽm puje Paulo o'jekawẽn ceweju ip.

— Oburereyũ — io'e. — Ibun cuk oğuy eyxe. Wuykukukat peam kapikpiğ pima cedağ ma juk adi ojekukuku. Ásia eipi bewi wajẽm pujeap ojekukuku cedağ. Eyetaybit wekukuam. ¹⁹ “Soat podi ma wa'õbuyxi õn,” i'ũmğũ juk adi ocece eywebe. Oğuycũğ cuk adi ojekukuku warara'acayũ ikẽrẽat muğẽğẽm pima. Ipiat cuk adi osupĩãjojojo. Judeuyũ oaoka ojuy bima. Kawẽn idipat muwẽnuwẽn cuk adi ojekukuku soat pe. ²⁰ Obu'un ğu adi kawẽn idipat muwẽn ãm eywebe. Soan õn eyrukũyjojo. Eymutaybitbitbin cuk adi je'aweroroap'a be, eyduk'a be dak.

²¹ — Jesus muwẽnuwẽn cuk adi ojekukuku soat pe eywebe—Judeuyũ be, Judeu'ũmayũ be dak. “Eyğuycũğcũğ cuy epesop ikẽrẽat kuğ puye,” i juk adi ocece eywebe. “Ikẽrẽat mujurũğrũğap cuy epeyepere,” i juk adi ocece eywebe. “Deus ekawẽn tağ cuy epekuku,” i juk adi ocece eywebe. “Jesus Cristo kay eyetabun cuy epesop—wuykukukat kay,” i juk adi ocece eywebe. Imẽn cuk adi eymutaybitbin ojekukuku. Eyetaybit soat iboam — io'e.

²² — Ĝasū bit Jerusalém ka kay òn cum. Deus biõgbuk a'õbi òn cum. Wetaybit ĝu apẽn je'bapuk owebe Jerusalém ka be iam. ²³ Ipiat cuy osupi'ajo ibo ka be. Obu ip ibo ka be. Omuõm ip daomũnmũnap'a be. Wetaybit iboam. Soat ka dağ òn cucum pima, Deus biõgbuk kuy juk omukũyojojo iboam. ²⁴ Imẽnpit omuparararan ĝu iboap. Waokapi ĝu. Obikuy jĩjã bit soat wekapikap mu'ũm ãm—Jesus Cristo o'ğũm owebe iap mu'ũm ãm. Ixe juk o'e owebe “'Ikērēat mujurũğrũğap cuy epeyepere,' i juy ece soat pe,” i. “'Eyepere buje Deus ikērēat ju'uk eywebewi,' i juy ece soat pe,” io'e owebe. “'Wuykukukat Jesus kay eyetabun puje, Deus ikērēat ju'uk eywebewi,' i juy ece cebe ip,” io'e. “'Deus soat em xipan jeykuk,” i juy ece cebe ip,” io'e. “'Obikuy jĩjã wekapikap mu'ũm ãm,” io'e.

²⁵ — “'Soat ipi dağacat je'e 'Deus acã wuykukukat,' ” i juk adi ocece eywebe kuy bima. ²⁶⁻²⁷ Ĝasū bit wetaybit waram eyju ojo ĝu ijodi iam. Imẽnpit Deus ekawẽn cuk adi oğuwẽnuwẽn eywebe. Deus pe eymukũyojoap ekawẽn tak oğuwẽnuwẽn soat pe eywebe. Abu be oğuwẽn'ũm? Soat pe ma oğuwẽn. Imẽnpuye pũğ ey'in Jesus kay itabut'ũm pima, òn ĝu okpiwat. ²⁸ Deus ekawẽn tağ cuy epeku — io'e cebe ip. — Deus biõgbuk cuk eynaē Jesus kay itabucayũ kukukayũm. Jesus ebekitiyũ ip, ixe o'jedoyekereren cebeam ip puye — io'e. — Xipan cuy ip epejuk ovelha kukuk'ukat puxim — io'e.

²⁹ — Wetaybit òn ijoce'ũm pima ağokat kayũ jajēm eykay iam—ikērēat mujurũğrũğ'ukayũ—ika'uat puximayũ. Napaap ip ĝuwẽn eywebe Jesus kay eyetabucap epereap ojuy. Ovelha kay wida ajēmap puxim jajēm ip eykay. Adeayũ ĝuğuykukuku ip. Icēmãn ĝu ip ĝutaybin—napaam acã. ³⁰⁻³¹ Warara'acayũ ĝuğuykukuku ip jetabucap epereap ojuy. Imēneju ağ cuy epesop ixeyũ be eymuğuykukuap puxim. Pũğpũğ ey'in tak warara'acayũ ĝuğuykukuku jetabucap epereap ojuy — io'e cebe ip.

— Ebpũğ koato ma juk adi eymutaybinbin oğuyğuyğuy. Kawẽn idipat muwẽnuwẽn cuk adi oğuyğuyğuy eywebe kabiam, ixima dağ tak — io'e. — Ekay wetabotaidobotbon kapikpiğ cuk adi oğuyğuyğuy. Ĝebum cuy epesop iboap kay — io'e cebe ip.

³² — Deus pit xipan cĩcã jeykuk — io'e cebe ip. — Deus ekawẽn kay juy epesop — io'e. — Ixe ekawẽn kay bima, eypararam ĝu epesop. Deus ekawẽn kay bima, jeybu'un ĝu Jesus kay eyetabut am. Deus xipacat ùmũm jebekitkiyũ be. Eywebe dak xipacat je'ğũmğũm — io'e. ³³ — Eyxe bima wetabikuku ĝu juk oğuy eybubut kay eyxe bima, eyprata kay dak, eyeouro kay dak, eydoti kay dak. ³⁴ Òn ma kapik'uk oğuy obubut pu am, odoti bu am tak, owejuayũ bubut pu am tak, owejuayũ doti bu am tak. Eyju dak eyetaybit iboam. Imẽn cuk adi ojekuku eyxe bima. ³⁵ Eyju dak wekukuap puxim cuy epeku ĝasū — io'e. — Acejekapik cĩcã juy tadaybotbocayũ buywat am. Kuy imẽn adi eymutaybitbin oğuy — io'e. — Wuykukukat Jesus imẽn o'e:

Ibubu'ukat cokcokap podi ma iũmũm'ukat pit e'em, i. Imẽn o'e wuykukukat Jesus Cristo — io'e. — Cekawẽn kay ĝebum cuy epesop — io'e cebe ip.

³⁶ Paulo imẽn o'jekawẽn Jesus a'õkayayũ kukukayũ eju—Éfeso ka bewiyũ eju.

Iboap e buje Paulo o'jěğ'aecõğcõğ. O'jekawẽn Deus eju. Soat Éfeso ka bewiyũ dak o'jekawẽn Deus eju. ³⁷ Soat ip wawa o'e Paulo cēm puye.

Ĝebuje Paulo ip o'yakobutbut. O'yağobukõnkõn ip cēm puye. ³⁸ Iğuycũğcũğ ip o'e Paulo ekawẽn kay, “'Waram eyju ojo ĝu ijodi,” io'e buye.

21

¹ O'ju ip Paulo eju kobexixi kay. Ocejewemuwẽn cebe ip. Ocejēm cexewi ip. Oceõm kobexixi be.

Tiro ka kay oceju. Cucum pima oceju tip'aweroro be. Ocajēm tip'aweroro be. Tip'aweroro butet Cós i osunuy. Kuyaje ocajēm Rodes ka ebikopap pe. Ibocewi ocajēm Pátara ka be.

² Wara'at kobexixi oacetobuxik. Oceõm cebe—Fenícia eipi kay cu ojuyat pe. Ocejek ebikopap pewi. ³ Wara'at tip'aweroro ocejecoco ĝebuje. Ibutet Chipre i osunuy. Ocejek wuyba'ũğat kadi. Ocejewi Síría eipi be. Ocejewi Síría eipi be. Tiro ka Síría eipi

be opop. Kobexixi be kapikpik'ukayũ tarekrek tujujẽm ojuy kobexixi bewi iboce. Imẽn ocajẽm Tiro ka kay.

⁴ Jesus kay itabucayũ ocetobuxik ibo ka be. Ibun ma ocesop cexe ip. 7 xet ocesop cexe ip. Ixeyũ o'jekawẽn Paulo eju Deus biõgbuk a'õbi.

— Eju ẽu juy Jerusalẽm ka be — io'e ip Paulo be. — Jaoka ip itakomaayũ — io'e ip.

⁵ Ocejẽm puje, itabucayũ o'je'awero ocewebe jewemuwẽn ãm—agõkatkayũ, aoyũ dak, bekikit tak. Oceweju o'ju ip ebikopap pe. Ocejẽg'aecõgõgõgõ ka'oririt pe. Deus eju ocejekawẽn.

— Cum puk oceju — i oce Tiro ka bewiayũ be.

— Ha'a — io'e ip. — Deus cuy je'ju eyweju — io'e ip ocewebe.

⁶ Ocejẽm kobexixi be. Ixeyũ bit o'jepit jeduk'a be. Imẽn ocejẽm Tiro ka bewi. ⁷ Kobexixi daẽ oceju.

Ocejẽm Ptolemaida ka kay. Itabucayũ ocetobuxik. Pũg kabia ocesop cexe ip.

⁸ Kuyaje ocajẽm Cesarẽia ka be. Filipe ocetobuxik. Filipe kawẽn idipat muwẽnuwẽn'ukat osunuy. Kuy bima Jerusalẽm ka watwat Filipe o'jomuy itabucayũ buywatwat'ukan 6 beayũ eju. Ixe duk'a be ocesop. ⁹ Ixe ebadipdip taxit osunuy. Itoptep gũ ixeyũ bit osodop. Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayũ osodop ip. Puẽg kabia gũ ixe duk'a be ocesop.

¹⁰ Agõkatkat tak oajẽm ocejay. Oajẽm Judẽia eipi bewi. Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat osunuy. Agabo i ibutet osunuy. Apẽn ẽuyjom je'bapuk iam Deus ocemutaybitbin'uk osunuy. ¹¹ Ixe Paulo ukpumũnpu o'subu'uk. Jebõgbi o'jomũnmũn Paulo ukpumũnpum. Jekaõgobi dak o'jomũnmũn yukpumũnpum.

Imũnmũn eperẽ buje, o'jekawẽn Paulo eju.

— Deus biõgbuk omukũyjom — io'e. — Jerusalẽm ka watwat jedaomũn — io'e. — Jedaomũn ip apẽn obõgbi mũnmũn iap puxim — io'e. — Jeũm ip Judeu'ũmayũ be—itakomaayũ be — io'e.

Agabo imẽn o'e Paulo be. ¹² Gẽbuje oceju ocejekawẽn Paulo eju.

— “Eju ẽu juy Jerusalẽm ka kay,” — i juk ocece ewebe — ioce cebe. — Jedaomũn ip — ioce.

— Eju ẽu juy — io'e warara'acayũ dak yaokaap puxim.

Itabucayũ o'tõtõn Paulo iju pin puye—Cesarẽia ka watwat.

¹³ — Apẽnpuye eyju wawa? — io'e Paulo. — Cum cuy õn Jerusalẽm ka kay — io'e. — Omuõguyõgõgõ eyju? Apẽnpuye eyju omudaobu'un ojuy? Wuykukukat Jesus ibikuy bima, obu'u ẽu oce ixeyũ be odaomũn ãm. Obu'u ẽu dak we'ũ ãm. Wuykukukat Jesus a'õbi acã ojeku — io'e.

¹⁴ Paulo aõyumuwarurun pa'ore o'e ocewebe. Imẽnpuye ocebu'un yaõyumuwarurun.

— Wuykukukat bikuyap taõ cuy ejeku — i oce cebe.

¹⁵ Imẽneju ocejewemuxipan Jerusalẽm ka kay oceju am. Oceju.

¹⁶ Jay. Ocajẽm Jerusalẽm ka kay. Jesus kay itabucayũ o'ju oceweju. Ocedujowat ip Menasom kay Cesarẽia ka watwat. Menason Chipre eipi bewiat osunuy. Kuyje ma itabucat osunuy Jesus kay. Ixe duk'a be ocesop.

¹⁷ Jerusalẽm ka be ocajẽm puje itabucayũ jom oceku. Icockok o'e ip ocajẽm puje.

¹⁸ Kuyaje Paulo o'ju Tiago kay oceweju. Tiago xe awerom osodop ip itabucayũ kukukayũ—Jerusalẽm ka watwat. ¹⁹ Paulo ixeyũ o'tobede.

Gẽbuje:

— Deus ja'õbacaap o'gubapukpukpuk Judeu'ũmayũ be õn ixeyũ xe bima — io'e Paulo. — Tak ẽu ip oitabun Jesus kay Judeu'ũmayũ. Ade jĩjã ip oitabun — io'e Paulo cebe ip.

²⁰ — Ka'ũmõu Deus co'iat xipacat! — io'e ip, iboap co buje.

Gẽbuje itabucayũ kukukayũ o'jekawẽn Paulo eju.

— Xipit ma, ocekpit — io'e ip. — Imẽnpit etaybit ade Judeuyũ itabut o'e Jesus kay iam — io'e ip. — “Jesus kay wuyetabut puje dak Moisés ekawẽn taõ cuy ajeku,” i'e'em pit ip — io'e ip. ²¹ — “Paulo bit warẽmtaõ ma Judeuyũ mutaybitbin Judeuyũ'ũmayũ ka

be bima," i'e'em ip napa ma — io'e ip Paulo be. — “ ‘Moisés ekawën tağ ġu juy epeku,' i'e'em Paulo," i'e'em ip — io'e ip. — “ ‘Eyipotpoyũ juy epetaypu'ağobixeedakat ġu,' i'e'em Paulo," i'e'em ip — io'e ip. — “ ‘Aypapayũ'ũm'ũm ekawën tağ ġu juy epeku ġasũ bit,' i'e'em Paulo," i'e'em ip napa ma — io'e ip Paulo be. — Imën emuymuy Judeuyũ, itabut ma'ġu ip Jesus kay — io'e ip. ²² — Kuy ip o'jekũyjo ijoce ajëmap awëğ — io'e ip Paulo be.

²³ — Oce'e'eap tağ cuy ece — io'e ip Paulo be. — Ebadipdip ağokatkayũ jewemuisusun Deus xe, itabucayũ — io'e ip. — “Ocewemuisun cuy,” i juk o'e ip Deus pe. ²⁴ Ixeyũ ebadipdipayũ juy etujowat eweju. Wuybabi dağ cuy ecewemuisun ceweju ip — io'e ip Paulo be. — Dinheiro juy eğũm ebadipdipayũ be yakoeapteim, iõhõ buap teim tak. Iõhõ juy ip je'ğũm paĩyũ be imupik am Deus etabixe. Imën e'e buje, soat itaybit je'e icëm ġu e'em ip Paulo muymuy iam — io'e ip. — Itaybit je'e ip ën tak Moisés ekawën tağ jekukum iam — io'e ip Paulo be.

²⁵ — Kuy oceje'awero Judeu'ũmayũ awë ãm — io'e ip. — Cartadup ocetupmuju cebe ip— itabucayũ be. Imën e'em iğodup: “Deusbaroyũ wap iënmõğ'ibitën cuy epesuën'o ġu,” i. “Puca doy juy epetoykõn ġu,” i. “Iëntoyteyatën cuy epesuën'o ġu,” i. “Wara'at tayxi eju ġu juy epeyepo, wara'at itop eju ġu dak,” i. Ibiatup ocetupmubararak ixeyũ awëaptum — io'e ip. — Ocewebe yawëwëap tağ cuy jeku ip — io'e ip Paulo be.

— Ma — Paulo o'e. — Eyekawën tağ cuy oce — io'e.

²⁶ Paulo ixeyũ be jawëap tağ o'e. Ebadipdipayũ o'tujowat jeweju. Kuyaje o'ju jewemuisun am Deus xe ceweju ip. Oõm Deus eju kawënwënap'a be—yaboğat'a be.

— Ğaxĩn ma oceisu oce'e — io'e ip paĩyũ be. — Oceisu bima, iõhõ oceğũm eywebe imupik am Deus etabixe — io'e ip paĩyũ be.

Paulo iõhõ kuka o'ğũm ebadipdipayũ muisunapteim 7 xet kap puje. Iboap tak o'ğuwën paĩyũ be.

²⁷ 7 xet kapap wi ijawũn pima Judeuyũ Paulo o'jojojo Deus eju kawënwënap'a be—Ásia eipi bewiyũ. Ixeyũ Judeuyũ adeayũ o'ğutakomãn Pauloyũ kay. Ixeyũ Paulo o'jat. ²⁸ O'jewãwã ip ya'õberen adeayũ be.

— Israel naxegebitbit! — io'e ip. — Ocebuywan cuy epe'e! — io'e ip. — Daosuw! — io'e ip. — Ağokatkat cuy ajat — io'e ip. — Ixe warëmtağ wuymutaybitbin jekukum soat kaka dağ — io'e ip napa ma.

— Ixe e'em adeayũ be: “Judeuyũ ikërëat kuğ Deus xe,” i; “Moisés ekawën tağ ġu juy epeku,” i dak — io'e ip napa ma. — Ixe Deus eju kawënwënap'a muymuy — io'e ip napa ma. — Judeu'ũmayũ o'tujuõm ija'a be — io'e ip. — Ija'a mubuyxi'ũm'ũm cĩcã ip — Judeuyũ napa ma o'e—Ásia eipi bewiyũ.

²⁹ Tũybe Paulo Judeu'ũmat o'tujuõm Deus eju kawënwënap'a be iãn o'e ip. Imënpuye oitakomãn ip Paulo kay. Ixe Judeu'ũmat putet Trófimo i osunuy. Éfeso ka bewiat osunuy. Koap pima Judeuyũ Paulo o'jojojo Trófimo eju. Xepxem oekuku ip Jerusalém ka be—Paulo Trófimo eju. ³⁰ Imëneju ade Jerusalém ka watwat o'jedau Paulo kay. Soat tağwi o'jedau ip. Paulo o'jat ip. Kururuğ o'tujujëm ip ija'a bewi. Akikay o'tujowat ip. Dao ma ija'a exĩntabi o'tomudip ip. ³¹ Paulo aoka ojuy ip.

Adeayũ dak o'jedau 1000 be sorarayũ kukukat kay imukũyjom—Jerusalém ka wiwi'ukayũ kukukat kay.

— Soat Jerusalém ka watwat jewaokakam! — io'e ip cebe. — Kawën ikërë jĩjã — io'e ip. — Jawaoka ojuy ip — io'e ip cebe.

³² Imënpuye sorarayũ kukukat dao ma o'jedau iğo'a be. Ade jĩjã jesorarayũ o'tujowat jeweju. 100 be sorarayũ kukukayũ dak o'tujowat jeweju.

O'jedau ip Paulo kay. Itakomaayũ Paulo mupokupoğ o'e. Oibu'un ip yaoka am sorarayũ do buxik buje. 1000 be sorarayũ kukukat oajëm. Jesorarayũ o'ğuju Paulo bum iğo'a beayũ be yaokaap puxim.

³³ — Epesubumukirik cuy correntebum—xepxepum — io'e sorarayũ be.

— Abu ite ağokatkan? — io'e yaoka ojuyayũ be. — Apën ite o'e eywebe? — io'e.

³⁴ Ğebuje yaoka ojuyayũ o'jewāwā ya'ōberen. Wara'at taġtaġtaġ ma ip o'jewāwā. Imēnpuye 1000 be sorarayũ kukukat pe itaybit pa'ore o'e apēnpuye Paulo aoka ojuy ip iam.

— Epetujowat cuy wuydopdopap'a be — io'e jesorarayũ be.

³⁵ Sorarayũ Paulo o'tujowat jedopdopap'a kay. Toptopap'a ewadaġġũn xe bima sorarayũ ja'ōpi'a jeje Paulo o'tujuu itakomaayũ be yaokaap puxim. ³⁶ Itakomaayũ nomuju o'jedau ip Paulo bu ojuy.

— Epeyaoka juy! — io'e ip ya'ōberen.

³⁷ Ğebuje Paulo o'jekawēn 1000 be sorarayũ kukukat pe.

— Wekawēn put tu eweju? — io'e Grego a'ōm 1000 be sorarayũ kukukat pe.

³⁸ — Etaybit tu Grego a'ōm? — io'e. — Egito eipi bewiat ġu du ěn? — io'e. — Kuy bima ixex Egito eipi bewiat adeayũ o'ġu'awero jenopaġoġo ām Roma ka kukukat esorarayũ eju. 4000 aġokatkayũ oekuku ip ceweju. 4000 beayũ o'tujowat uk'a'ūmat pe. Warara'acat aoka ojuy ip o'e. ěn ixex aġokatkat ġu du? 1000 be sorarayũ kukukat o'e Paulo be.

³⁹ — Ka'ūma — io'e. — Ğujuat ġu ōn — io'e. — Wara'at ma ōn pit. Judeu ōn. Tarso ka be okap—Cilícia eipi be — io'e. — Tarso ka waypanap ka—ikaboġatka — io'e. — Wekawēn pin cīcā waoka ojuyayũ be. Āġ puk ocekawēn ceweju ip — Paulo o'e.

⁴⁰ — Ha'a. Ecekawēn puk — io'e.

Paulo cūġ'i osunuy sorarayũ dopdopap'a ewadaġġũn ceje. Wēġwēġ'i o'e jebum itakomaayũ muymūġ ām.

Ğebuje Paulo o'jekawēn itakomaayũ be. Ya'ōm ma ip o'jekawēn ceweju ip—Judeuyũ a'ōm—Hebreu a'ōm.

22

¹ — Tapupuyũ okitpitpiyũ, baybayũ — io'e. — Eya'ōpicūġcūġ cuy epesop wa'ō kay. Ocedewayo juy eywebe wa'ījoam — io'e.

² — Wuya'ōm ma teku kawēnwēn! — io'e ip Judeuyũ. Mūġ o'e ip ya'ījo am. Paulo o'jekawēn ceweju ip.

³ — Ocedewayo juy — io'e. — Judeu ōn. Tarso ka be okap Cilícia eipi be — io'e. — Ijop ka be ma bit owaypan—Jerusalém ka be Gamaliel be omutaybit am. Moisés ekawēn omutaybitbin osunuy. Ocedobuyũ'ūm'ūm ekawēn omutaybitbin osunuy — io'e. — Kaypatpan ġu ōn pit wetaybin. Soat eyju Deus bikuyap taġ jeku ojuy. Ōn tak eybuxim cuk adi ibikuyap taġ jeku ojuy oġuy — io'e.

⁴ — Wetakoma jījā juk adi oġuy Jesus a'ōkayayũ kay—ieisuate daġ jekuku'ukayũ kay. Ixeyũ kaykay jījā ma juk adi oġuy. Ade ip otaomūnmūn. Daomūnmūnap'a be ip oġuōmōm—aġokatkayũ, aoyũ dak. Ade ip oyaokaat ixeyũ'in. ⁵ Paỹyũ kukukayũ itaybit imēn cuk adi ojekuku iam, Judeuyũ kukukayũ dak — io'e. — Ixeyũ juk cartadup o'tupūm owebe—Judeuyũ beaptum—Damasco ka watwat beaptum — io'e.

— Damasco ka kay juk oju. Jesus kay itabucayũ daomūn ām oju. Ijoce taomūnmūn ip tujupit ojuy oju Jerusalém ka be. Ipiat pi'ajoat ojuy cebe ip oju.

⁶ E daġ cucum pima juk oajēm Damasco ka tēġ ma. Kaxicuġ oajēm. Dao ma oikabia jījā ma wakokoreren. ⁷ O'at ipiju wekuyap pibun.

— Ğebuje kabi beat oya'ījojo. O'jekawēn oweju.

— “Saulo,” io'e. “Apēnpuye warēmtaġ ma ěn okuġ?” io'e owebe.

⁸ — “Abu ěn tak, Kariwa?” i oce cebe.

— “Jesus ōn,” io'e. “Nazaré ka be tūibit ōn. ěn ma ipiat esupi'ajojoat owebe,” io'e.

⁹ Oweju oekukuiayũ o'jekuy jījā. Kabiaat o'jojojo ip. Oweju kawēnwēnat a'ō bit o'jojojo ġu ip.

¹⁰ — “Apēntak oce, Kariwa?” i oce.

— “E'āy,” io'e. “Damasco ka be juy eju,” io'e. “Ibo ka be aġokatkat apēn Deus ibikuy owebe eku am iap ġuwēn owebe,” io'e — Paulo o'e.

¹¹ — Ğebuje wekabiokok ojekuku ixē kabiaat iepokat wetabimu'üm'üm puye. Owejuayũ obacom okuğ. Imēn ocajēm Damasco ka be — io'e.

¹² Ibo ka be bima, ağokatkat oajēm okay. Ibutet Ananias i osunuy. Moisés ekawēn tağ jekuku'ukat osunuy. Xipat cīcā osunuy soat Damasco ka watwat xe—Judeuyũ xe.
¹³ O'jekawēn oweju.

— “Obure Saulo, ececoan waram,” i adi o'e owebe.

— Ğebuje'isum ma ocecoan. Oceak cekay — io'e Paulo. — Waram wetate buje Ananias o'jekawēn oweju.

¹⁴ — “Saulo,” io'e. “Kuyje Deus enaē,” i adi o'e Ananias. “Ocedobuyũ'üm'üm itabut osodop ip ixē kay. Ixē juk enaē ixē bikuyam etaybit am. Ixē juk enaē ewebe ixē buywatwat'ukat co am—cūğ cīcāat co am. Ixē juk enaē ibuywatwat'ukat pe emukũyjo am,” i adi o'e owebe. ¹⁵ “Ixē ekawēn muwēnuwēn'ukan cuy eğuy,” i adi o'e. “Apēn ejojojoiap cuy eğuwēnuwēn, apēn eya'įjojoiap tak,” i adi o'e Ananias owebe — io'e Paulo.

¹⁶ — “Ajo wiwim tak ěn? E'āy!” i adi o'e owebe. “Ecewemubatisaan cuy!” i adi o'e. “'Ikērēat cuy eju'uk owebewi,’ i juy ece wuykukukat pe,” i adi o'e. “Imēn e'e buje, Deus ikērēat ju'uk ewebewi,” i adi o'e owebe.

Imēn Ananias o'jekawēn owebe — Paulo o'e.

¹⁷ — Jerusalém ka kay juk ocepit — io'e. — Deus eju kawēnwēnap'a be oju jekawēn ām Deus eju. ¹⁸ Deus ekawēn kay ğebum pima wuykukukat ojojoho wexey jo'iat pe — Paulo o'e.

— Ğebuje wuykukukat o'jekawēn oweju.

— “Daosuw!” i adi o'e owebe. “Ejēm cuy Jerusalém ka bewi. Ijopka beayũ itabut ğu je'e ip ekawēn kay cedağ ma'ğũ ěn omuwēnuwēn,” i adi o'e owebe wexey jo'iat pe.

¹⁹ — “Ka'ūma, Kariwa,” i adi oce. “Wekawēn kay itabut je'e ip,” i adi oce. “Soat ip itaybit apēn cuk adi ojekuku iam,” i adi oce cebe. “Itaybit ip apēn soat kaka dağ ojekuku iam, apēn Judeuyũ e'aweroroap'a be juk adi oōmōm itabucayũ bu ojuy iam tak, apēn taomūnmūn ip cuk adi otujupitpit ijop ka be iam tak, apēn cuk adi ip oyaokaka iam tak, apēn cuk adi daomūnmūnap'a be ip oğūōmōm iam tak,” i adi oce cebe. ²⁰ “Estêvão aokam pima, ōn tak cuk ojojoho ip—ekawēn muwēnuwēn'ukat aokam pima,” i adi oce cebe. “Tũybe xipat yaoka am iān mo oce. Estêvão'üm o'yaoka'iaiyũ eekabek kuğ oğuy,” i adi oce. “Ğasũ bit wağuyisun ma ōn jekukum. Soat ijoceayũ itaybit iboam. Imēnpuye wekawēn kay je'e ip,” i adi oce wuykukukat pe.

²¹ — “Ka'ūma,” i adi o'e. “Ejēm cuy ijocewi,” io'e. “Ewebe omuwēn puje, itabut ğu je'e ip ekawēn kay,” i adi o'e. “Ōn ma wũy ma jemuju. Judeu'ūmayũ kay ōn jemuju,” i adi wuykukukat o'e owebe — Paulo o'e adeayũ be.

²² Paulo ekawēn cocom cīcā ip osodop. “Judeu'ūmayũ kay ōn jemuju” i'e buje bit, oibu'un ip ya'įjo am. O'jewāwā ip ya'ōberen.

— Epeyaoka juy! — io'e ip ya'ōberen. — Epeyaoka juy! — io'e ip. — Epejoxik akikay — io'e ip.

²³ Ya'ōberen jewāwāwā ip o'e. Jesay wēğwēğān ip jetakoma jījā buye. Ka'wi o'joxikxik ip jetakomaap pibun. ²⁴ 1000 be sorarayũ kukukat tak Paulo o'ğūōmat sorarayũ dopdopap'a be—yaboğat'a be. Itaybin pin o'e apēnpuye adeayũ ya'ōberen o'jewāwā iam. Imēnpuye o'jekawēn sorarayũ be.

— Epeğupokupok cuy ixē muğēğēbum — io'e. — Ğuwēn paxi jekpiwacap jemupikupikap? Apēnpuye o'jewāwā ip ya'ōberen cekay iap ğuwēn paxi? — io'e sorarayũ be.

²⁵ Sorarayũ Paulo o'subōğbimukirik imupokupok am.

Ğebuje Paulo o'jekawēn 100 be sorarayũ kukukat eju.

— César ebekit ōn—Roma ka kukukat ebekit ōn — io'e. — Cedağ tu eywebe César ebekit mupokupok am? — io'e. — Eyju odujowat ğu buk ibimāmāmā'ukat ekawēn coco'ukayũ dopabe — io'e. — Eyetaybit ğu ma buk ōn ma xe'e okpiwat iam, pām ğuto ka'ūma iam — io'e.

²⁶ Imēneju 100 be sorarayū kukukat o'jekawēn 1000 be sorarayū kukukat eju. Apēn Paulo o'e cebe iap ekawēn o'ḡuwēn cebe.

— Apēntak ēn em cebe? — io'e. — Ixe aḡokatkat César ebekit — io'e.

²⁷ 1000 be sorarayū kukukat oajēm Paulo kay.

— Cēm tu ēn César ebekit? — io'e Paulo be.

— Hm hm — io'e.

²⁸ — Ōn tak cebekit ma — io'e. — Ade wedinheiro oḡu'ūm cebekin em pima — io'e.

— Ōn pit cebekit okapap ma — Paulo o'e.

²⁹ Dao ma o'jewede ip cexewi sorarayū—Paulo mupokupok ojuyayū. 1000 be sorarayū kukukat tak yaḡuybabi'ūm o'e. Yaḡuybabi'ūm o'e Paulo César ebekit iam itaybit puye, o'subōḡbimukirikat puye dak. Soat ip oibu'un Paulo kaykay am.

³⁰ 1000 be sorarayū kukukat itaybin pin o'e apēnpuye Judeuyū Paulo o'jomuymuy iam. Paulo bōḡbikirikpu o'subumuwekap kuyaje. Judeuyū ya'ōbuyxiayū o'tomuwā je'awero am. Paīyū kukukayū dak o'tomuwā ibimāmāmāat ekawēn coco'ukayū dak. Soat ip o'je'awero. 1000 be sorarayū kukat Paulo o'tujowat aweromayū dopabe—jewawēwē'ukayū yoboḡayū dopabe.

23

¹ Paulo o'jeak jewawēwē'ukayū yoboḡayū kay. — Oburereyū — io'e. — Apēn cedaḡ ma oxe iap taḡ cuk adi ojekuku. Cedaḡ ma ḡasū dak ōn jekukum Deus etabutpe — io'e.

² Iboap co buje paīyū kukukat oitakomān Paulo kay. Paīyū kukukat putet Ananias i osunuy. Tūybe Paulo Deus muymuy iān o'e.

— Esubioka juy — io'e Paulo xeyū be. ³ — Deus cuy ipiat supi'ajoat ewebe ma — Paulo o'e paīyū kukukat pe. — Ocemuḡuykukuku'ukat ēn! — Paulo o'e. — Ēn xik'i ijoce wa'ījo am etaybit am wuydobuyū'ūm'ūm ekawēn taḡ ocece iam pām ḡuto ka'ūma iam. Imēn pit wuydobuyū'ūm'ūm ekawēn taḡ ḡu juk ēn tak obiokaat! — io'e Paulo.

⁴ — Ēn Deus epaīyū kukukat muymuy — cexeat o'e Paulo be.

⁵ — Obadipdipyū — io'e. — Wetaybit ḡu juk ixe paīyū kukukat iam. Wetaybit pima bit imēn ḡu kajuk oce cebe. Imēn e'em Deus ekawēn tup:

Eybadipyū kukukat cuy epejomuymuy ḡu, i.

Imēn Deus ekawēn tup e'em — Paulo o'e.

⁶ Paulo o'jeak Fariseuyū kay. O'jewāwā ya'ōberen.

— Obadipdipyū — io'e. — Fariseu ōn! Webay dak Fariseu osunuy. Wetabut wuye'ū buje waram ḡuto acejetait iap kay. Imēnpuye eyju wa'ījojom ḡasū eyetaybit am okpiwat paxi iam — io'e cebe ip.

Pūḡpūḡ jewawēwē'ukayū yoboḡayū'in Fariseuyū ip osodop. Warara'acayū ixeyū'in Saduceuyū ip osodop. Paulo itaybit o'e iboam. ⁷ Imēneju o'jewāwā ya'ōberen — Fariseu ōn — i. Ade osodop ip jewawēwē'ukayū yoboḡayū. ⁸ Fariseuyū ma e'em — Wuye'ū buje waram ḡuto acejetait — i. Itabut ip wuybiōḡbuk kake iap kay, Deus ekawēn tojtjot'ukayū kake iap kay dak. Saduceuyū bit napa ma e'em: — Wuye'ū buje waram acejetait ḡu — i. Itabut ḡu ip wuybiōḡbuk kake iap kay, Deus ekawēn tojtjot'ukayū kake iap kay dak. Paulo itaybit o'e pūḡ taḡ ḡu ip itabut ip iam. Imēnpuye — Fariseu ōn — io'e cebe ip.

⁹ Iboap co buje o'jewa'ōxixik cīcā ip jeweweju jewawēwē'ukayū yoboḡayū. Wara'at taḡtaḡtaḡ ma o'e ip. Biḡ ma ip o'jewāwā ya'ōberen. Fariseuyū Paulo dayoyom o'e—Moisés ekawēn imutaybitbit'ukayū.

— Ite aḡokatkat ikērēat mujurūḡrūḡ ḡu ocexe — io'e ip. — Warēmtaḡ ḡu juy ajukuk! Ibiōḡbuk xipacat aco'i o'jekawēn ceweju. Deus ekawēn tojtjot'ukat aco'i o'jekawēn ceweju — io'e ip.

¹⁰ Jewawēwē'ukayū yoboḡayū o'jewa'ōxixik cīcā. Imēnpuye jewaokaka ojuy ip.

— Paulo ḡuwekap aco'i teyūku — io'e 1000 be sorarayū kukukat jewa'ōxixikayū'jojom.

— Paulo juy epejat — io'e jesorarayū be. — Epetojot cuy wuydopdopap'a be jewa'ōxixik'ukayū be yaokaap puxim — io'e cebe ip.

Ya'õ dağ o'e ip sorarayũ. O'tujowat ip jedopdopap'a be. Iğo'a be osunuy Paulo.

¹¹ Waram pimaat exima be wuykukukat o'jebapuk Paulo kay ya'õmucan am. O'jekawën ceweju.

— Paulo, a'õcam cuy eğuy — wuykukukat o'e cebe—Paulo be. — Apën cuk adi Jerusalém ka watwat pe ên omuwënuwën iap puxim Roma ka watwat pe dak omuwënuwën cuy eğuy — Jesus o'e Paulo be.

¹² Kabia buje Judeuyũ'in o'je'awero jewawë ãm apën Paulo aceyaoka iam.

— Ğa'a Paulo ayaoka — io'e ip. — Paulo aoka'ũm pima juy acejekõn ğu, acetikõn ğu dak — io'e ip. — Yaoka'ũm pima juy Deus ipiat supi'ajoat wuywebe — io'e ip jewewebe.

— Ğa'a — io'e ip.

¹³ Imën o'jekawën ip jewewebe Deus etabutpe. 40 be osodop ip imën o'e'e'iyayũ ağokatkayũ—Paulo aoka ojuyayũ.

¹⁴ Imën jewawë buje ip o'ju paĩyũ kukukayũ kay, Judeuyũ kukukayũ kay dak.

— Deus etabutpe juk ocejekawën — io'e ip. — Pũğ tağ ma ocağuy — io'e ip. — “Paulo aoka'ũm pima juy acejekõn ğu, acetikõn ğu dak,” i juk oce — io'e ip. — Imënpuy Paulo juy epetomuwa ocewebe jekawën ãm ceweju — io'e ip. ¹⁵ — “Paulo juy eğudot ocekey—jewawëwë'ukayũ yoboğayũ kay,” i juy epe'e 1000 be sorarayũ kukukat pe — io'e ip. — “Iwiwim oceju waram cekawën co am,” i juy epe'e cebe — io'e ip. — “Cedağ ocewebe waram cekawën co am,” juy epe'e cebe — io'e ip. — Imënpit Paulo jajëm ğu jĩjã. E dağ iwiwim oce'e yaoka am — io'e ip Paulo aoka ojuyayũ paĩyũ kukukayũ be—40 beayũ o'e.

¹⁶ Imënpit ağokatkat iboce osunuy—yaypan'isuat—Paulo ixĩ'tit. Apën Paulo aoka ojuy ip iam o'jekũyjo.

Ğebuje ixë yaypan'isuat o'ju Paulo kay imukũyjo am. Oõm sorarayũ dopdopap'a be. Apën cuk o'ya'ĩjojoiap o'ğuwën Paulo be. ¹⁷ Paulo 100 be sorarayũ kukukat o'tomuwa.

— Ite yaypan'isuat cuy etujowat 1000 be sorarayũ kukukat kay, yawëğ muwën pin cebe — io'e 100 be sorarayũ kukukat pe.

¹⁸ Yaypan'isuat o'tujowat.

— Taomünmünat Paulo juk onomuwa ite yaypan'isuat tojon ekay — io'e. — Yawëğ muwën pin ewebe — io'e 1000 be sorarayũ kukukat pe—Cláudio Lísias pe.

¹⁹ Cláudio Lísias yaypan'isuat pu o'subuijik. Iba com o'tujowat jewēju. O'tujowat wara'acat xewi ixeyũ be ya'ĩjoap puxim.

— Ajo-muwën pin ên owebe? — io'e.

²⁰ — Judeuyũ o'jewawë — io'e. — Kuyaje je'e ewebe ip: “Paulo juy eğudot ocekey,” i — io'e. — “Kuyaje juy eğudot ocewebe waram cekawën co am,” i je'e ip ewebe — io'e.

²¹ — Imënpit emuğuykuku ojuy ip. Etahun ğu juy eğuy apën je'e ip ewebe iap kay — io'e. — 40 ağokatkayũ ebitako be Paulo kapap wiwim. “Paulo aoka'ũm pima juy acejekõn ğu, acetikõn ğu dak,” i juk o'e ip jewewebe — io'e. — “Paulo aoka'ũm pima wuyekõn puje, Deus cuy ipiat supi'ajoat wuywebe,” i juk o'e ip jewewebe — io'e. — Ğasũ ma edeap wiwim ip — yaypan'isuat o'e Cláudio Lísias pe.

²² — Owebe eğuwën iap cuy eğuwën ğu wara'acat pe — io'e yaypan'isuat pe.

Yaypan'isuat o'ğuyipit tuk'a be.

²³ Ğebuje Cláudio Lísias xepxep 100 be sorarayũ kukukayũ o'tomuwa.

— 200 sorarayũ juy epeğuxipanat iju am Cesaréia ka kay — io'e cebe. — Iximadakpe juy epeju — io'e. — 70 cavalo akpi jejeayũ juy je'ju. 200 warara'acayũ dak je'ju sorarayũ—obukaka'uk co'iat kukayũ. ²⁴ Cavalo dak epeğuxipan Paulo beam. Xipan cuy Paulo epetujowat Félix dopabe—wuyecuğap dopabe — io'e 100 be sorarayũ kukukayũ be.

²⁵ Ğebuje cartadup o'tupmubararak tupmuju am Félix mukũyjoaptum. Imën e'em ibo dup:

²⁶ Félix, ocecuğap ên, i. Obutet Cláudio Lísias, i. A'õbuyxiat oxe, i. Kato mujujum õn ewebe ijudup pe, i. ²⁷ Taomünmün ağokatkat mujujum õn ewebe, i. Judeuyũ ixë o'jat,

i. Yaoka ojuy ip, i. Ixe César ebekit iam omutaybin puje wesorarayũ eju oju cekay, i. Otujupa'um yaoka ojuy'iaiyũ xewi, i. ²⁸ Wetaybin pin oğuy apëntak ite ikērēñ o'e cebe ip iam, i. Imēnpuye ixē otujowat Judeuyũ kukukayũ dopabe—jewawēwē'ukayũ yoboğayũ dopabe, i. ²⁹ “Ite ağokatkat wuydobuyũ'üm'üm ekawēñ tağ ğu jekukum,” i juk o'e ip owebe, i. Imēnpit wuyeipi kukukat o'jomuymuy ğu. Cedağ ğu wuywebe imuōm ām daomūnmūnap'a be, yaoka am tak, i. ³⁰ Ibocewi ip omukũyjo Judeuyũ Paulo aoka ojuy iam, i. Imēnpuye ekay òn Paulo mujujum, i. “Félix kay juy epeju Paulo awēğ mukērērēñ ām,” i juk oce yawēğ mukērērēñ ojuyayũ be, i. Bay'a, ewātaxipipem ğu juy eğuy, i. Imēn o'tupmubararak. O'tupũm sorarayũ be tup tujowat am Félix pe.

³¹ Ğebu je sorarayũ Paulo o'tujowat Cesaréia ka be. O'tujowat ip apēñ 1000 be sorarayũ kukukat o'e cebe ip iap tağ. O'ju ip cavalo akpi jeje. Ixima be ip o'ju. Ixima bun oeku ip cūğcūğ. Kuyaje dak cūğcūğ ma. Jay. Oajēm ip Antipátride ka be. ³² Ibocewi sorarayũ o'jepit Jerusalém ka kay—cavalo akpi jeje'ũmayũ.

Ibocewi cavalo akpi jejeayũ Paulo o'tujowat kabia buje. ³³ Jay. Oajēm ip Cesaréia ka be. Iecuğap tuk'a kay o'ju ip—Félix duk'a kay. O'tupũm ip Félix pe—Cláudio Lísias emudupmubararaktup. Paulo dak o'ğũm cebe. ³⁴ Félix o'tupcoco.

Tupco buje Félix o'jekawēñ Paulo eju.

— Ajo-eipi wat ēñ? — io'e.

— Cilícia eipi wat òn — io'e.

³⁵ — Awēğmukērērēñayũ ajēm puje jenomuwa òn a'įjo am — io'e Paulo be.

— Paulo epeğũm Herodes tũyap'a be—ika kukukat tũyap'a be—yaboğat'a be — Félix o'e jesorarayũ be. O'tujuōm ip.

24

¹ Judeuyũ Paulo awēğ o'yawēğmukērērēñ Félix pe. 5 xet kap puje paĩyũ kukukat oajēm iecuğap kay—Félix kay. Cesaréia ka be oajēm. Ibutet Ananias i osunuy. Xepxep Judeuyũ kukukayũ dak oajēm ceweju. Ibimāmāat a'õbuywatwat'ukat tak oajēm ceweju ip. Ibutet Tértulo i osunuy. Oajēm ip cekay. Paulo awēğmukērērēñ ām ip oajēm. ² Félix Paulo o'tojocat.

Paulo ajēm puje Tértulo Paulo awēğ o'yawēğmukērērēñ Félix pe.

— Félix — io'e. — Ocecuğap ēñ. A'õbuyxi jįjā ēñ — io'e. — Soat em ēñ xipacan e'em ocewebeam. Etaybit cĩcā wuyeipi kukan. Imēnpuye oceccokcok cĩcā ekay. Ade kabia ka'ũmğũ nopağo soat wuyeipi dağ ēñ xipan ocekuğ puye. Ēñ idipan e'em ocewebeam. ³ A'õbuyxi jįjā ēñ ocexe. Oceccokcok ēñ soan e'em ocewebeam puye. ⁴ Imēnpit ibun ğu ocekawēñ eweju. Imēnpuye eya'õpicũğ cĩcā buk — io'e.

⁵ — Ocetaybit soat em ite ağokatkat ocebadipyũ kaykayxi iam. Ite ağokatkat soat kaka dağ jekukum—jewaoka ojuyap mubapukpuğ. Iwarum ma Judeuyũ mutaybitbin. Ite Nazaré ka be tũibit kay itabucayũ kukukat—Jesus kay itabucayũ kukukat — io'e.

⁶ — Deus eju kawēñwēnap'a mubuyxi'üm ojuy—yaboğat'a mubuyxi'üm ojuy — io'e napa ma. — Judeu'umat tujowat ojuy iğo'a be — io'e napa ma. — Imēnpuye ocejat — io'e. — Oceya'įjo kajuk ocetaybit am ocedobuyũ'üm'üm ekawēñ tağ yukpiwat paxi iam, pām ğuto ka'ũma ma iam — io'e.

⁷ — 1000 be sorarayũ kukukat pit oajēm Paulo kay. Cláudio Lísias oajēm — io'e. — Puyxibut ğu o'tujupa'um ocexewi — io'e. — “Félix kay juy epeju yawēğ mukērērēñ ām,” io'e Cláudio Lísias ocewebe. Imēnpuye ocajēm ekay — io'e Tértulo.

⁸ — Ēñ tak cuy ecekawēñ Paulo eju — io'e Félix pe. — Etaybit ece'e cedağ ma oceju Paulo awēğ mukērērēñ iam — Tértulo o'e Félix pe.

⁹ — Tértulo icēmān e'em ewebe — soat warara'acayũ Judeuyũ dak o'e napa ma Félix pe.

Soat ma ip imēn o'e.

¹⁰ Félix o'jepacũğ Paulo kay ēñ pukto ecede iape. Paulo o'jewedayo Félix pe.

— Ocokcok cīcā wewedayo am ewebe, ade koato ên ocekawên coco'ukat puye—Judeuyū ekawên coco'ukat puye ibimāmāat ekawên coco'ukat puye — io'e.

¹¹ — Kuy jījā ġu oajēm Jerusalém ka kay—doze kabia bima ma — io'e. — Wajēm “Ēn xipat cīcā oxe” i'e am Deus pe. Ēn tak etaybit icēmān ōn e'em iam. ¹² Abu-a'ōxikxiġ a'ġu oġuy? Ka'ūma ma! Ka'ūma kaykay ma'ġu oġuy Deus eju kawēnwēnap'a be, Judeuyū e'aweroroap'a be — io'e. — Aġoka daġ tak ka'ūma kaykay ma'ġu oġuy — io'e. ¹³ — Imēneju wa'ōmukorēnrēnap mubapuk pa'ore cebe ip wukpiwat ġu buye — io'e.

¹⁴ — Icēmān ōn e'em ewebe — io'e. — Wetabut Deus kay. Ixe kay dak ocedobuyū'ūm'ūm itabut osodop. Wetabut cekay apēn ġasū o'e'e wuywebe iap taġ. Judeuyū ġaxīat ekawēn kay ġu ip ġebum. Kuyjeap ekawēn kay ma ip ġebum. Ġaxīat ekawēn cedaġ ġu cexe ip. Wetabut Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū emudupmubararaktup peat ekawēn kay. Wetabut soat Moisés pe wuyawēwēap ekawēn kay dak. ¹⁵ Wetabut wuye'ū buje waram ġuto acejetait—xipacat mujurūġrūġ'ukayū, ikērēat mujurūġrūġ'ukayū dak iap kay. Obuxim iteyū Judeuyū dak itabut iboap kay — io'e.

¹⁶ — Apēn cedaġ oxe iap taġ ōn jekukum. Soan ōn e'em ikērēat kukap puxim Deus xe, ijodiatat xe dak. Deus itaybit wekuam, ijodiatat tak — io'e.

¹⁷ — Ade koato wūyat eipi daġ ojekukuku. Ġebuje ocepit oka kay. Kuy'ūm'ūm ma ocepit. Dinheiro ūm ām tadaybotbocayū be ocepit—Jerusalém ka watwat pe. Kuy bima Jesus kay itabucayū ixe dinheiro o'ġūm owebe iūm ām cebe ip. Obubut'in kuka ōn tak oġūm Deus pe — io'e.

¹⁸ — Ġebuje xepxep Judeuyū odobuxik Deus eju kawēnwēnap'a be—yaboġat'a be. Ásia eipi bewiyū odobuxik. Ocebabi daġ jewemuisusun oġuy Deus xe. Adeayū eju ġu ip odobuxik. Iġo'a beayū kaykay ġu ip odobuxik. Deus eju kawēnwēnap'a be ip odobuxik Deus pe wedinheiro ūmūm pima. ¹⁹⁻²⁰ Odobuxikayū oajēm ġu ijoce. Wawēġ mukērērēn pin pima juy jajēm ip ijoce wawēġ mukērērē ām ewebe — io'e. — Ajo oġuġē ikērēān cexe ip jewawēwē'ukayū yoboġayū dopabe bima? — io'e Félix pe.

— Jajēm cuy ip ijoce iboap muwēn ām ewebe. ²¹ “Ġasū eyju wa'ījom wuye'ū buje waram ġuto acejetait iap kay wetabut puye,” i ōn pit mo oce cebe ip ya'ōberen. Iboap xe'e cedaġ ġu exe? — io'e Félix pe. — Wuye'ū buje waram acejetait iap kay wetabut. Imēnpuye Judeuyū wawēġ mukērērērēm ojuy — Paulo o'e. Imēn Paulo o'jewedayo Félix pe.

²² Félix itaybit cīcā kuy apēn Jesus a'ōkayayū itabut iam. Waram Paulo jo ojuy o'e. Wara'at kabia o'ġuweġūn waram Paulo a'ījo am.

— 1000 be sorarayū kukukat ajēm puje juy waram a'ījom oce—Cláudio Lísias ajēm puje — io'e Paulo be.

²³ — Xipan teku ejukuk — io'e 100 be sorarayū kukukat pe. — Xipan cuy ejowiwi uk'a be — io'e. — Ibureyū juy tot pi ġu ijo am. Cemukaypinut cuy tojot pi ġu cebe — io'e 100 be sorarayū kukukat pe.

²⁴ Pūġpūġ xet kap puje Félix oajēm jetayxi eju. Itayxi butet Drusila i osunuy. Itayxi Judeu osunuy. Ixe dak Paulo o'tojocat. Jekūyjo pin o'e apēn wuyetabut Jesus Cristo kay iam. Paulo o'jekawēn ceweju ip.

²⁵ — “Xipan cuy epeku wetabutpe,” i'e'em Deus wuywebe — io'e Paulo. — “Jewawēwēm cuy epesop ikērēat mujurūġap puxim,” i'e'em — io'e. — Soat acejebapuk Deus xe — io'e. — Ixe kabia be abuyū ikērēat kuġ jexe iap ġuwēn, abuyū ikērēat kuġ ġu iap tak — Paulo o'e cebe ip.

Félix tak iparara o'e ikērēat mujurūġrūġ'uk osunuy buye.

— Ġasū bit cuy ejēm oxewi — io'e Paulo be. — Oba'orere'ūm pima waram ōn jedojocat — io'e.

Ibocewi Félix Paulo o'ġujuat ġu jeju pinap taġ iju am. Ade kaxi sorarayū Paulo wiwim osodop. ²⁶ Tūybe Paulo dinheiro je'ġūm owebe jemujēmapteim iān o'e Félix. Imēnpuye ade em Paulo o'tojotjocat jekay. Ade em o'jekawēnwēn ceweju. ²⁷ Imēn

osunuy xepxep koato. Pórcio Félix jebureyūm Judeuyū muwexat oju. Imēnpuye Paulo o'jepere daomūnmūnap'a be jejēm puje.

Wara'at aḡokatkat oajēm Cesaréia ka kay Félix dieḡ. Ibutet Pórcio Festo i osunuy. Judéia eipi kukukan o'e Félix dieḡ.

25

¹ Ebaḡūḡ xet kap puje Festo o'jēm Cesaréia ka bewi. Jerusalém ka be o'ju Judeuyū kay. ² O'jekawēn paīyū kukukayū eju, Judeuyū kukukayū eju dak. Ixeyū waram Paulo o'jomuymuy cebe—Festo be.

³ — Paulo juy eḡudot ijoce Jerusalém ka be — io'e ip cebe. — Eḡudot cuy ocewebe waram ya'ijo am — io'e ip. Paulo aoka am ip o'jewawē. E daḡ iju buje yaoka oju ip. Imēnpit Festo o'jede cebe ip.

⁴ — Paulo taomūnmūn Cesaréia ka be — io'e. — Ḡaxīn ma ocepit iboce — io'e. ⁵ — Ey'in pit cuy je'ju oweju—iju pinayū—eykukukayū'in — io'e. — Paulo ikērēat o'ḡujurūḡ pima, iboam cuy ip omukūyjo Cesaréia ka be — io'e.

⁶ Xet. Xet. Xet. Xet. Xet. Xet. Xet. Xet. Xet. Dez kabia Jerusalém ka be osunuy.

Ḡebuḡe Festo o'jepit Cesaréia ka kay. Pūḡpūḡ Judeuyū kukukayū o'ju ceweju. Jay. Oajēm ip Cesaréia ka be.

Kuyaje Festo Paulo o'tojocat. O'ju ibimāmāat ekawēn cocoap'a be. Oabik ipi kukukat abikbikap pe. Judeuyū kukukayū o'je'awero cexe—Jerusalém ka bewi oajēm'iyū.

⁷ Yajēm puje Paulo awēḡ o'yawēḡmukērērēn ip Jerusalém ka bewiyū.

— Paulo ikērē jījāān o'e — io'e ip napa ma. — Soat em ikērēat mujurūḡrūḡ'uk osunuy — io'e ip napa ma. Imēnpit icēmān oceju e'em iap mubapuk pa'ore o'e cebe ip.

⁸ Ḡebuḡe Paulo o'jewedayo.

— Ikērēān oce ḡu — io'e. — Deus pe Judeuyū awēwēap ekawēn taḡ acā ōn jekukum. Deus eju kawēnwēnap'a ojomuymuy ḡu. Wuyeipi kukukat César dak ojomuymuy ḡu — io'e Paulo.

⁹ Festo bit Judeuyū mucokcoḡ oju. Imēnpuye:

— Jerusalém ka be du eju pin? — io'e. — Jerusalém ka be du ixeyū be awēḡ mukērērēnap co pin oxe? — io'e Paulo be.

¹⁰ — Ap! — io'e. — Odaobu'u. Cūḡ'i oce ḡasū eyxe—César beam kapikpik'ukayū xe—Roma ka kukat ebekitkiyū xe — io'e. — Jerusalém ka be ḡu juy wawēḡ mukērērēnayū epeya'ijo—ijoce acā — io'e. — Ajom ḡu ikērēān oce Judeuyū be? Ka'ūma ma! Eyetaybit iboam. ¹¹ Pūḡ em ma ikērēat oḡuḡē ibima acā kuka epe'e waokam. Eyxe cedaḡ waokam ip ibima, “Omujēm cuy ece,” i'ūmḡu kuka oce. Iteyū be wawēḡ mukērērēnap icēm'ūm pima bit, cedaḡ ḡu waram oūm ām cebe ip. César kay bit oju pin ixē be wawēḡ mukērērēnayū a'ijo am. Soat eipi kukukat kay bit oju pin — Paulo o'e Festo be.

¹² O'jekawēn jeweweju jewawēwē'ukayū eju Festo. O'jekawēn Paulo eju.

— “César kay bit oju pin ixē be wawēḡ mukērērēnayū a'ijo am,” i'ēn e'em owebe. Imēnpuye César kay ōn jemuju — io'e Festo.

¹³⁻¹⁴ Ibun'ūm pima wara'at eipi kukukat oajēm Cesaréia ka be. Ibutet Agripa i osunuy. Jetayxi eju oajēm. Itayxi butet Berenice i osunuy. Oajēm ip Festo jom. Ade kabia osodop ip iboce.

Ḡebuḡe Festo Paulo o'ḡuwēn Agripa be.

— Félix aḡokatkat taomūnmūn o'jepere ijoce—Paulo i ibutet — io'e. — O'jepere iecuḡam oōm puje — io'e.

¹⁵ — Ōn Jerusalém ka be bima paīyū kukukayū Paulo o'ḡuwēn owebe Judeuyū kukukayū dak. Paulo kay ḡu jījā ip. “Teku ikērē jījāat o'ḡujurūḡrūḡ ocewebe,” i adi o'e ip owebe napa ma. “Paulo cuy eyaokaat,” i adi o'e ip owebe — io'e. ¹⁶ — Ōn cuk oce cebe ip “Cedaḡ ḡu wuywebe imēn e am Roma ka be,” i, “Wara'acat awēḡ mukērērēn puje, ikērēat o'ḡujurūḡ'iat ekawēn cocom wuyju,” i. “Cekawēn cocom wuyju ixē aḡokatkat etabutpe, yawēḡmukērērēnayū etabutpe dak,” i adi oce cebe ip. “Soat ip jekawēnwēn jeweweju

bima, cekawēn cocom wuyju,” i adi oce cebe ip. “Yawēgmukērērēn'ibit jewedayo but,” i adi oce cebe ip — io'e Festo.

¹⁷ Ğebuje Judeuyū oajēm ijoce okay. Obu'u ğu oğuy ya'įjo am ip — io'e. — Kuyaje oju ibimāmāat ekawēn cocoap'a be. Paulo otojocat — io'e.

¹⁸ Ğebuje Paulo awēğ o'yawēgmukērērēn ip. Tūybe “Paulo ikērēat o'ğujurūğ César be,” i je'e ip owebe iān oce. ¹⁹ Imēnpit “Ocedobuyū'ūm'ūm ekawēn tağ ğu Paulo jekukum,” adi o'e ip owebe — io'e.

— Ğebuje Jesus o'ğuwēn ip owebe — io'e. — “Jesus'ūm oe'ū,” i adi o'e ip owebe — io'e Festo. — “Inaka waram o'jetait,” i adi o'e ip — io'e. — Judeuyū Paulo o'yawēgmukērērērēn iboap o'ğuwēnuwēn puye. ²⁰ Imēneju “Apēn xe'e kuka oce icēmān omukūyjo am,” i adi oce owebe ma. Paulo eju adi oce kawēn. “Jerusalém ka be du eju pin?” i adi oce cebe. “Ibo ka be du awēgmukērērēnayū oya'įjo?” i adi oce cebe — io'e. — “Ibo ka be du ocejekawēn eweju icēmān wetaybit am?” i adi oce cebe. ²¹ — Imēnpit Paulo adi o'e owebe: “Odaobu'u. César kay bit oju pin ixē be wawēğ mukērērēnayū a'įjo am,” i. Imēnpuye ōn adi oce sorarayū be: “Taomūnmūnat cuy epejowiwi uk'a be,” i. “Ğuyjom oğuju César kay ya'įjo am,” i adi oce — Festo o'e Agripa be.

²² Agripa o'jede Festo be.

— Ōn tak ixē ağokatkat ekawēn co pin — Agripa o'e.

— Ha'a. Kuyaje juy eya'įjo — Festo o'e.

²³ Kuyaje Agripa oajēm ibimāmāat ekawēn cocoap'a kay Berenice eju. Oajēm ip jedoti dip cīcāat kuğ—ipi kukukat toti kuğ. Oajēm ip 1000 be sorarayū kukukayū eju. Warara'acayū eju dak ip oajēm—ya'ōbuyxiayū eju—Cesaréia ka watwat eju. Festo Paulo o'tojocat.

²⁴ Ğebuje Festo o'jekawēn Agripa eju aweromayū etabutpe.

— Agripa — io'e. — Soat ocewejuayū dak — io'e. — Ak epe'e ite ağokatkat kay — io'e. — Ōn Jerusalém ka be bima ade Judeuyū oajēm okay ite ağokatkat muymuy am — io'e. — Oajēm ip ijoce dak imuymuy am. Soat em e'em ip: “Ite ağokatkat cuy eyaokaat,” i. ²⁵ Oxe bit ka'ūma ma ikērēān o'e yaoka am — io'e.

— Ğebuje Paulo adi o'e owebe: “César juy wawēğ mukērērēnayū ya'įjo—wuyeipi kukukat,” i. Imēnpuye ijuju pin ōn César kay. ²⁶ Imēnpit apēn otupmubararak iam wetaybit ğu César mukūyjoaptum. Wetaybit ğu apēn ite o'e ikērēān iam tak — io'e.

— Paulo otojocat ewebe, Agripa — io'e. — Cūğ'i ijoce exe. Ēn tak a'ōpicūğ cuy eğuy ya'ō kay. Ewebe cekawēn co buje, wetaybit oce tupmubararak am César mukūyjoaptum — io'e. ²⁷ — Apēnpuye Judeuyū ixē o'jomuymuy iap muwēn pa'ore owebe. Imēnpuye cedağ ğu taomūnmūn imuju am César kay. Cedağ'ūm cīcā oxe — Festo o'e cebe ip.

26

¹ Ğebuje Paulo o'jewedayo Agripa dopabe. Agripa koam o'jekawēn Paulo be.

— Ecewedayo juy — io'e Paulo be.

Paulo o'jebueuru. O'jewedayo.

² — Agripa — io'e. — Ocewedayo edopabe — io'e. — Wuyeipi kukukat ēn — io'e. — Judeuyū omuymuy jījā. Napa ma e'em ip. “Ikērēān cīcā o'e'e teku,” i. Ocokcok cīcā wawēgmukērērēnayū a'ōmuypit am edopabe ³ etaybit cīcā Judeuyū babim puye, Judeuyū be jewa'ōxikxikap ekawēn tak. Imēnpuye ekspiceğēm ğu juy wa'įjo am — io'e.

⁴⁻⁵ Bekin pi ma ōn adi ojekuku Fariseuyū etabucap kuğ — io'e. — Fariseuyū jekukum Moisés pe wuyawēwēap ekawēn tağ cīcā ma. Soat Judeuyū itaybit apēn ojekuku bekin pi ma iam, okapap ka be bima iam tak, Jerusalém ka be bima iam tak. Imuwēn pin pima iboap muwēn put ip ewebe, ade koato itaybit ip iboam puye — io'e.

⁶ — Ğasū ēn wa'įjojom ijoce Deus waram ce'ū'ūayū ğutait iap kay wetabut puye — io'e. — “Waram ce'ū'ūayū oğutait,” io'e Deus kuyjeayū be. ⁷ Soat Judeuyū itabut Deus waram ce'ū'ūayū ğutait iap kay—doze be tiwatwat — io'e. — Imēnpuye “Ka'ūma ma ejo'iat xipacat,” i'e'em ip Deus pe. Imēn e'em ip kabiam, ixima be dak. Agripa, Judeuyū

ma wawēgmukērērēn Deus waram ce'ū'ūayū ġutiat iap kay wetabut puye — io'e. ⁸ — Apēnpuye eyetabut ġu Deus waram ce'ū'ūayū ġutait iap kay? — io'e ja'ijojomayū be.

⁹ — Kuy bima ikērēm cīcā Jesus kay itabucayū ojukukuk. Tūybe xipat cīcā owebe imēn ikuk am ip iān oce—Nazaré ka be tūbit ebekitkit kuk am. ¹⁰ Xipan'ūm cīcā ip ojukukuk Jerusalém ka be bima. Ade itabucayū oġuōmōm daomūnmūnap'a be. Paīyū kukukayū a'ōbi ocece iboam. “Ayaoka juy ip,” i'e'em pima ip, ōn tak “Epeyaoka juy,” i oce. Ade em ipiat osupi'ajojoat cebe ip itabucap epereap ojuy. “Jesus Deus emunaē ġu,” i'e'e an ip cebe oġuy. ¹¹ Imēn cuk adi ojekuku soat kaka daġ, soat Judeuyū e'aweroroap'a daġ tak—Deus eju kawēnwēnap'a daġ. Wetakoma jījā juk adi oġuy cekay ip. Imēnpuye tobatban ip oju wara'at ka kay. Ipiatpi'ajoan cebe ip oju taomūn ām tak — io'e.

¹² — Imēnpuye Damasco ka kay oju. Paīyū kukukayū a'ōbi oju. Ade itabucayū daomūnap ojuy oju. Apēn o'jebapuk owebe iap cuy oġuwēn ewebe, Agripa — Paulo o'e.

¹³ — Kabia yoboġat ojojoko kaxicuġ. Kabi kadiwi ojojoko. Kabiam cīcā o'e. Kaxie bodi ma isopsep o'e. Wakokoreren o'e kabia, owejuayū akokoreren tak. ¹⁴ O'at ipi ju. Owejuayū dak o'at ipi ju — io'e.

— Ġebuġe kabi kadiwiat o'jekawēn oweju wa'ōm—Judeuyū a'ōm. “Saulo,” io'e. “Apēnpuye ēn ipiatpi'ajojoan owebe?” io'e. “Imēn e'em pima jumento-buxim ēn. Jumento jejorojoro jeiwat jemuju am jekpiokakam pima,” kabi kadiwiat adi o'e owebe.

¹⁵ — “Abu ēn, Kariwa?” i adi oce cebe.

— “Jesus ōn,” i adi o'e owebe. “Ēn ipiatpi'ajojoan owebe,” i adi o'e owebe. ¹⁶ “E'āy,” i adi o'e owebe. “Cūġ'i eġuy edaocam,” io'e. “Ōn ma ocebapuk ekay enaē ām wekawēn muwēnuwēn'ukan,” i adi o'e owebe. “Ōn enaē ewebe apēn ġasū ejojoko iap muwēn ām wara'acat pe. Wara'at tak oġubapuk ewebe ġuyjom. Iboap tak cuy eġuwēnuwēn wara'acat pe,” i adi o'e owebe. “Omuwēnuwēn'ukan eġuy adeayū be. ¹⁷ Ōn jekuk Judeuyū be aokaap puxim, Judeu'ūmayū be aokaap puxim tak,” i adi o'e owebe. “Ġasū ōn jemuju Judeu'ūmayū be. Ōn jemuju ewebe cūġ ma ixeyū mutaybit am. ¹⁸ Ōn jemuju cebe ip kabiok taġ cekup puxixim ip—kabia daġ ceku am acā ip—Deus bikuyap taġ acā. Ōn jemuju Satanás a'ō daġ cekup puxixim—Deus kay itabut am acā ip. Imēn e'e buġe Deus ikērēat ju'uk cebewi ip. Deus pe o'taxijoko'iaiyū eju jeedop ip okay itabut ip puye,” Jesus adi o'e owebe — Paulo o'e.

¹⁹ — Imēnpuye, Agripa — io'e. — Apēn kabi kadiwiat o'jekawēn owebe wexey jo'iat pe iap taġ ojekuku — io'e.

²⁰ — Ġebuġe kawēn idipat oġuwēnuwēn. Koam oġuwēnuwēn Damasco ka watwat pe. Jerusalém ka watwat pe dak oġuwēnuwēn, Judéia eipi watwat pe dak—soat pe. Judeuyū be oġuwēnuwēn, Judeu'ūmayū be dak. “Eyġuycūġcūġ cuy epesop ikērēat kuġ puye,” i adi ocece cebe ip. “Ikērēat mujurūġrūġap cuy epeyepere,” i. “Eyetabun cuy epesop Deus kay,” i. “Cedaġ cuy epekuku warara'acat pe itaybit am kuy ikērēat mujurūġrūġap o'jepere ip iam,” i adi ocece cebe ip. ²¹ Imēnpuye Judeuyū obu Deus eju kawēnwēnap'a be. Waoka ojuy ip o'e. Deus pit obuywatwan osunuy — io'e.

²² — Jesus muwēnuwēn ōn ġasū soat pe ijodiat pe—ya'ōbuyxiayū be, ka'ūmaayū be dak. Imuwēnuwēn ōn cebe ip Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū emudupmubararak-tup ekawēn taġ. Imuwēnuwēn ōn Moisés ekawēntup ekawēn taġ tak. Iwarum ġu imuwēnuwēn ōn. Cūġ ma imuwēnuwēn ōn. ²³ Imēn e'em kuyatup:

Cristo juy ipiat supi'ajo wuydaxijoko'ukan Deus emunaē, i. Je'ū juy, i. Ce'ū buġe juy waram itait je'e, i. Ixe koapat je'e wuy'in waram itait, i. Wuyju waram acejetait Cristo o'jetait waram puye, i. Iboap icēmān, i. Cristo iboap o'ġuwēn Judeuyū be, Judeu'ūmayū be dak, i.

Imēn e'em kuyatup — Paulo o'e Festo be.

²⁴ Paulo imēn jewedayo buġe, Festo o'jewāwā:

— Paulo, adaodao! — io'e napa ma. — Adaodao ēn tupcocom cīcā buye — io'e napa ma.

²⁵ — Ka'ūma! Wadaodao ġu, Festo — io'e. — Waġuysat ma ōn. Icēmān ōn e'em ewebe — io'e.

²⁶ Ğebuje Paulo o'jekawēn ipi kukukat eju—Agripa eju.

— Agripa, wa'ōcam ōn jewejom exe — io'e. — Etaybit icēmān ōn e'em iam. Soat oğuwēn Festo be iam kuy etaybit. Soat iboap o'jebapuk adeayū etabutpe — io'e. — Iba'arēm ğu o'jebapuk — io'e. ²⁷ — Agripa — io'e. — Etabut tu Deus a'ōbi cekawēn muwēnuwēn'ukayū ekawēn kay? Wetaybit kuy etabut iam — io'e.

²⁸ — Tūybe dao ma Cristo kay oğutabun iān purut ēn — Agripa o'e Paulo be.

²⁹ — Xipat kuka o'e dao ma etabut am, dao'ūm pima dak — io'e. — Xipat cīcā kuka o'e soat eyju Cristo kay eyetabut am—ēn, soat wekawēn cocomayū dak — io'e. — Xipat kuka o'e eyju obuxim an. Xipat kuka o'e obuxim eyetabut pima. Obamūnmūnap puxim eybamūnmūn pima bit xipat ğu kuka o'e — Paulo o'e.

³⁰ Iecuğap Agripa o'jēm ibocewi. Festo dak o'jēm, Berenice dak, soat cewejuayū dak.

³¹ Kawēnwēn ma o'jēm ip.

— Ite ağokatkat xipat — io'e ip jewewebe. — Wuyxe bit ka'ūma ma o'e ikērēān. Cūğ ğu wuyxe taomūn ām, yaoka am tak — io'e ip.

³² — “César juy wawēğmukērērēnayū ya'ījo,” i juk o'e'ūm pima, kajuk oğujēmat daomūnmūnap'a bewi — Agripa o'e Festo be.

27

¹ Paulo muju ap ojuy ip Roma ka kay Festo, Agripa dak. Kobexixi dağ ip o'ğuju Roma ka kay—Itália eipi beatka kay.

Ğebuje Paulo o'ğūm ip 100 be sorarayū kukukat pe, wara'acayū taomūnmūnayū dak. 100 be sorarayū kukukat putet Júlio i osunuy. Cesorarayū ijop eipi kukukat esorarayū osodop—César esorarayū. Ōn tak oju Paulo eju.

Imēn oceju Roma ka kay. Aristarco eju oceju—Macedōnia eipi bewiat eju—Tessalōnica ka bewiat eju. ² Kobexixi be oceōm. Ixe kobexixi Adramítio ka ebikopap pewiat osunuy. Soat Ásia eipi ebikopap tağ cum. Purewuh. Ocejēm Cesaréia ka bewi. Tiboğ cīcāati ocetimudek.

³ Kuyaje ocajēm Sidom ka be. Jay. Júlio xipan cīcā Paulo o'jukuk. Paulo iju pi ğu o'e jebureyū jom. Paulo bureyū iju pi ğu o'e Paulo buywat am.

⁴ Ibocewi waram oceju. Purewuh. Tiboğ cīcāati mudedeğ oceku. Kabido o'subidoajēm ocedopa bewi. Imēnpuye tip'aweroroboğ kay oceju wuyba'ūğat kadi. Tip'aweroro butet Chipre i osunuy. ⁵ Totek. Tiboğ cīcāati ocetimudek. Cilícia eipi weğūn ocekap, Panfília eipi weğūn tak. Jay. Mirra ka be ocajēm Lícia eipi beatka be. Ibo ka be bima ocekap koapat pewi kobexixi bewi. ⁶ 100 be sorarayū kukukat wara'at o'tobuxik kobexixi. Ixe kobexixi Alexandria ka ebikopap pewiat osunuy. Cum Itália eipi kay. Poroğ. Oceōm ixe kobexixi be waram oceju am. ⁷ Pūğ kabia ğu daodaodao ğu oceju. Pa'o rem cīcā Cnido ebikopap pe ocejemūğ. Mūğ.

Oooh. Kabidoxixi o'subido'at ocedopa bewi. Iba'ore o'e ocewebe oceju pinap tağ kabidoxixi ocepap puye. Imēnpuye oceju tip'aweroro tēğ ma. Tip'aweroro butet Creta i osunuy.

Ibocewi kabidoxixi'ūmğū o'e—kabido'īt ma o'e. Purewuh. Salmona eipi tēğ ma oceju.

⁸ Pa'o rem cīcā oceju Creta eipi tēğ ma.

Ibocewi ocejemūğ ebikopap pe—Creta eipi be. Jay. Ebikopap putet Bons Portos i osunuy. Ikağatka tēğ ma osunuy—Laséia ka tēğ ma. ⁹ Ibun cīcā ocesop ibo ka be. Judeuyū epeta kuy o'kap Deus xe jemuisusunap epeta. Imēnpuye oceku pi oce'e kobexixi dağ. Kabidoxixi oeku kabiam, muba'atxiri dak.

Ğebuje Paulo o'jekawēn kobexixi beayū eju.

¹⁰ — Obureyū — io'e. — Tiboğ cīcāati dağ wuyju buje iba'ore jījā kuka o'e wuywebe. Wuyju buje bit soat wuybubut kuka oakōm, soat kobexixi beat tak — io'e. — Kobexixi dak kuka o'jepiriğ. Wuyju dak kuka aje'ū — io'e.

¹¹ Imēnpit 100 be sorarayū kukukat Paulo a'ō kay ğu o'e—kobexixi iwat a'ō kay acā, kobexixi mujuju'ukat a'ō kay dak.

Kobexixi iwat a'ō kay o'e kobexixi mujuju'ukat a'ō kay dak. ¹² Ocesopiat ebikopap xipat ġu osunuy ihi bun ocedop am kabidoxixi buye, muba'atxiri buye dak. Soat warara'acayū iju pin ibocewi. Wara'at ebikopap pe ajēm ojuy warara'acayū—Fenice ka ebikopap pe. Ibo ka dak Creta eipi be osunuy. Kabidoxixi ġu ajēmjēm'uk Fenice ebikopap pe—kaxie tajoreġatpido acā. Imēneju iboce ihi mukap ojuy ip.

— Fenice ebikopap pe juy aju — io'e ip. — Kabido'ūm puje juy aju — io'e ip.

¹³ Kaxietajoreġatpido o'subidoajēm—ibidodipat. Kabido ibidoboġ ġu o'e—ibido'īt ma. O'subidoajēm ocenomujuwi. Imēnpuye o'jekawēn ip jeweweju.

— Kabido ibidodip ġasū — io'e ip. — Ġa'a aju — io'e ip. — Kabido juy wuydujowat wuyjupinap taġ — io'e ip.

Kobexixi mucūcūap o'ġuyuy ip—ipoxiat, icaat muġēġē. Kabido xipan ocedujowatwan o'e. Ocejū tiwābū etako daġ—Creta eipi etako daġ.

¹⁴ Ġuyjomsūm kabidoxixi o'subidoajēm ocekey. Oooxxx'i. O'subidoajēm ocedopa bewi jījā. O'subidoajēm kapurūġ kadiwi—Creta eipi kadiwi. ¹⁵ O'subidoajēm kobexixi kay. Ixe kabido butet Nordeste i osunuy. O'subidoajēm ocedopa bewi jījā. Iba'ore o'e kobexixi mukorērēn ām kabidoxixi dopabe. Imēnpuye ocebu'un kobexixi mukorērēn ām. Kabido kobexixi o'tujowat. ¹⁶ Ocejū wara'at tip'aweroro biōġ kay. Tip'aweroro butet Cauda i osunuy. Kabidoxixi'ūmġu o'e iboce—kabido'īt ma. ¹⁷ Kobe yopīcat kuġ tak ocesop. Kururuġ oeku kobexixi nomuju. Pa'orem kobe yopīcat oceġuyuy idibi bewi. Oceġuyuy kobexixi be.

Ibocewi kobexixi be kapikpik'ukayū correntebu o'subumukirik kobexixi koreren—ibuboġatpu. O'subumukirik ip kobexixi ewekaap puxim.

— Ka'oririt ijoce ma opop Lībia eipi — io'e ip. — Pipim kobexixi kakam iboce! — io'e ip.

Iparara o'e ip ka'oririt pe kobexixi kakaap puxim. Imēnpuye kobexixi mujujuap epaġo o'ġukop ip kapurūġ kay, kabidoxixi be kobexixi mujuap puxim. Kabidoxixi kobexixi o'ġuju ijuap taġ. Ocekat. Xet. Ocexet iboce.

¹⁸ Kuyaje tarekrek o'joxikxik ip idibi be—kobexixi be tujowat ojuyap. O'joxikxik ip kobexixi poxi mu'ūm ām. O'joxikxik ip tipodoyat ocemudekudekun cīcā buye. Ocekat. Xet. Ocexet iboce.

¹⁹ Kuyajebusu kobexixi be kapikpik'ukayū kobexixi beat o'joxik ipoxiat. Jebum ip o'joxik. Xet. Xet. Xet. Xet.

²⁰ Ade kabia oceju kaxi jojom ġu, kasopta dak, kabidoxixi buye. Ocedexaxijo ba'ore.

²¹ Ade kabia ocejekōnkōn ġu.

Ġebuje Paulo o'jekawēn kobexixi beayū eju.

— Oburereyū — io'e. — Eyju juk adi wa'ō kay ġu epesop. Creta ka be bima juk wa'ō kay ġu epesop. Creta ka bewi wuyjuap ġu.

— Wuyjēm'ūm pima kajuk te'e ma soat tarekrek aġupa'ūm ġu, xipat kajuk wuywebe dak — io'e.

²² — Ġasū bit eya'ōcam cuy epesop — io'e. — Kobexixi juy jepiriġ. Ka'ūma ma wuy'in pit jeap — io'e.

²³ — Koapat exima Deus ekawēn tojtjt'ukat o'jebapuk okay — io'e. — Deus ixe o'ġudot okay. Ixe Deus okukukat. Ixe Deus ebekit ōn. Cekawēn tojtjt'ukat o'jekawēn oweju.

²⁴ — “Paulo, epararam ġu juy eġuy,” io'e owebe — io'e Paulo. “Ajēm cuy César kay—Roma ka kukukat kay,” io'e. “Ōn aġ ekay, ewejuacat kay dak eye'ūap puxim, ēn cuk imēn ejoojuy oxewi buye,” io'e. “Deus je'e ewebeam apēn cuk ejoojuy cexewi iap taġ,” Deus ekawēn tojtjt'ukat o'e owebe — io'e Paulo.

²⁵ — Imēnpuye, eya'ōcam cuy epesop, oburereyū — io'e. — Deus kay wetabut. Apēn je'bapuk wuywebe iap o'ġuwēn owebe Deus imēn ebapuk awap. Imēn je'bapuk.

²⁶ Imēnpit pipim cuy acejemūġ tip'aweroro be — Paulo o'e kobexixi beayū be.

²⁷ Xepxep semana kap puje:

— Kapurũg kay aco'i ajẽmjẽm oceju — io'e kobexixi be kapikpik'ukayũ.

Uhum oceju jekukum iximadakpe tiboğ cĩcãati dağ. Tiboğ cĩcãati butet Mediterrãneodi i osunuy. ²⁸ Imẽnpuye o'tibimuweğũn ip tibimuweğũnãm. Tibiraat 36 metros o'e. Bosusu oceju. Waram o'tibimuweğũn ip. Tibiraat 27 metros o'e—tibira gũn ma.

²⁹ Iparara o'e ip wita'a be kobexixi kakaap puxim. Imẽnpuye ebadipdip kobexixi muycũcũap o'ğũakõm ip. O'ğũakõm ip kobexixi ukpu bewi kobexixi muycũ ãm. O'jecũ. Cucum ģu o'e ģasũ—iwiwim acã. Kabia pin cĩcã o'e ip.

³⁰ Ğebu je kobexixi be kapikpik'ukayũ kobexixi bewi jenapõn ojuy. Kobe'it'it o'ğũkop ip tiboğ cĩcãati be jewexe kobexixi muycũcũap muakõmkõm pima.

— Kobexixi muycũcũap muakõmkõm oceju — io'e ip napa ma ocewebe.

³¹ Imẽnpit kobexixi bewi jenapõn ojuy ip. Paulo o'jekawẽn l00 be sorarayũ kukukat pe—wara'acat sorarayũ be dak.

— Ixeyũ kobexixi be kapikpik'ukayũ watwat puje wuyewedaxijo ba'ore ace'e — io'e.

³² Imẽnpuye sorarayũ kobe'it'it ekabobu o'subudakat. Kobe'it'it o'at idibi be. Uhum o'jewede kobexixi xewi.

³³ Kabia'isum Paulo o'jekawẽn kobexixi beayũ eju.

— Epeyekõn ģasũ bit — io'e. — 14 kabia eyağuybabi'ũm'ũm epeku. Jekõnkõn ģu epeku — io'e. ³⁴ Epeyekõn cuy eybaca am — io'e. — Eyağuybabi'ũm'ũm ģu juy epsop — io'e. — Ka'ũma ma wuy'in je'ũ — io'e.

³⁵ Paulo pão'a o'yabu. O'jekawẽn Deus eju pão'a kuğ puye. Soat etabun o'jekawẽn ceweju.

— Bay xipat cĩcã ãn — io'e cebe.

O'yadakat. O'ya'o. ³⁶ Imẽneju soat ip waram o'ya'õcan—kobexixi beayũ. ³⁷ Soat ip o'jekõn. Ade jĩjã ocesop kobexixi be. 276 be ocesop.

³⁸ Ibeğbeğ puje kobexixi be kapikpik'ukayũ tarekrektata o'taxikxik ip idibi be—badi o'tadop'iata—trigoda. O'taxikxik ip kobexixi poxi mu'ũm ãm. Jepiriğap puxim ip o'taxikxik.

³⁹ Kabia buje tinebabaat o'tobuxik ip kobexixi be kapikpik'ukayũ. Tinebabaat kay oceju. Itaybit ģu o'e ip apoceat ipi iam. Ka'oririt ixẽ tinebabaat pe osodop. Adeğũ wita'a o'yadop iboce. Kobexixi muymũğ ojuy ip iboce. ⁴⁰ Imẽnpuye kobexixi muycũcũapu o'subudakat ip. O'subudakat ip tinebabaat xe bima. Pilatokukatpu o'subumurore ip. Kobexixi mujujuap epağo o'ğũpaya ip kabido at am. Kobexixi o'ju ka'oririt kay.

⁴¹ Imẽnpit kabido kobexixi o'ğũyjayjay tibacaat ewebotbocap kay. Iboce kobexixi'a o'jeaece. O'jecuğ. Iju ba'ore o'e. Kobexixi ukpu o'jekpuewekap. Tipodoyat paca ma o'yukpumuweka. Imẽn kobexixi o'jepiriğ.

⁴² Sorarayũ taomũnmũnayũ aoka ojuy dokdoğ jenapõnap puxim kapurũg kay. ⁴³ Imẽnpit l00 be sorarayũ kukukat ibu'u o'e Paulo e'ũ ãm. Taomũnmũnayũ oyaokaat ģu sorarayũ be.

— Kapurũg kay epeyedok! — io'e taomũnmũnayũ be. — Epakõm! — io'e l00 be sorarayũ kukukat itaybit jedoğayũ be.

⁴⁴ — Kobexixi bağbağ epejat! — io'e. — Kapurũg kay juy epeju ip com! — io'e itaybit'ũm jedoğayũ be.

Imẽneju soat oceju kapurũg pe.

28

¹ Tip'aweroro kay ocajẽm. Iboce bima ocetaybit ocesop tip puten. Tip putet Malta i osunuy.

² Tip'aweroro watwat oajẽm ocekey. Ocedobede ip. Xipan cĩcã ip ocekek. Daxa o'ğũsop ip ocewewe am kajuk kukuğ puye, muba'at oeku buye dak. ³ Paulo daxadaypa o'taypabu. O'jomõğ daxa be.

Ğebu je puybu o'jẽm daxadaypa diotpewi. Paulo o'subua. Tore iãn oeku Paulo bu eju.

⁴ Iboceayũ puybu o'subujojo tore iãn Paulo bu eju. Imẽnpuye o'jekawẽn ip jeweweju.

— Wuyjuyū aokaka'ukat aco'i teku — io'e ip te'e ma. — Tiboğ cīcāati be oe'ū ġu. Puybu nuy pibun pit je'ū ikērēat o'ğujurūğ puye — io'e ip te'e ma jewewebe.

⁵ Imēnpit buğ'i o'subuxik. Paulo o'subumuy'at daxa be. Iboceayū itabēğbēğ o'e ip Paulo jojom. ⁶ Ibu euhuap wiwim o'e ip, ce'ūap wiwim tak. Ibun ma iwiwim osodop ip Paulo jojom. Imēnpit Paulo bu o'jebuehu ġu. Oe'ū ġu dak. Xipat ma osunuy. Imēnpuye o'jeağuyumuwarurun ip Paulo kay.

— Wuyjuyū ġu teku—deus ma! — io'e ip napa ma jewewebe.

⁷ Ğe buje Públio ocenomuwā jeduk'a kay. Públio Malta eipi kukukat osunuy. Ixe ka oceweweweap tēğ o'sukadop. Oceju cekay. Iboce ocesop ebapūğ kabia. Xipan cīcā ocekuk. Ocezan o'ğūm ocewebe, soat ocemukuypinput tak.

⁸ Paulo o'ju Públio ebay kay. Iwātaxipi osunuy. Ipa'i osunuy, yukpidi dak. Paulo o'jekawēn Deus eju Públio ebay beam. Jebu o'subumōğ cebe. O'ğū'ada. Xipat o'e.

⁹ Ce'adaap awēğ tobuxik puje, ade iwātaxipipiyū o'ju ip Paulo kay. Jay. Oajēm ip. Ixeyū dak o'ğū'ada'ada Paulo. Xipat ip o'e. ¹⁰ Imēnpuye ade ip jebubut o'ğūm ocewebe “Eyju xipat ocexe” i'e am ocewebe. Kobexixi be òm ojuy bima ocemukaypinput o'jomōğ ip kobexixi be. Purewuh. Ocejēm tip'aweroro bewi.

¹¹ Ebapūğ kaxi kap puje oceju Roma ka kay. Ocejēm Malta eipi bewi. Wara'at tağ ocejēm kobexixi dağ. Ixe kobexixi Malta ebikopap pe osodop ihi bun. Ixe kobexixi Alexandria ebikopap pewiat osunuy. Kobexixi butet deusyū xepxem ikap'ibiyū i osunuy.

¹² Mūğ. Ocejēmūğ Siracusa ebikopap pe. Iboce ocesop ebapūğ kabia.

¹³ Ibocewi tiwābu dağ oceju. Mūğ. Ocejēmūğ Régio ebikopap pe. Kabido o'subidoajēm kaxietajoreğat kadiwi kuyaje. Purewuh. Waram ocejēm ibocewi. Pozuoli ebikopap pe ocejēmūğ xepxep kabia kap puje. Jay. Kapurūğ pe ocejeu ibocewi. ¹⁴ Jesus ebikitkit ocetobuxik. 7 xet ocesop ixeyū xe.

Purewuh. Ibocewi kapurūğ tağ oceju. Roma ka kay oceju e dağ. ¹⁵ Jesus ebikitkit Pauloyū e dağ ajēmap awēğ o'yawēğtobuxik Roma ka watwat. Imēnpuye o'jēm ip ebidase ocedopabijuk am. Ocedopabijuk ip oceju Roma ka wuy'ūm'ūm pima. Ocedopabijuk ip Praça de Ápio ka be, Três Tavernas ka be dak. Paulo icokcok cīcā o'e ixeyū jo buje.

— Bay, xipan cīcā ēn ocekuğ — io'e Deus pe. ¹⁶ Imēn ocajēm Roma ka be.

Ğe buje 100 be sorarayū kukukat Paulo o'ğūm 1000 be sorarayū kukukat pe. Ixe Paulo o'ğuju daomūnmūnap'a be ġu—uk'a be acā. Jağepūğ ma osunuy uk'a be. Imēnpit pūğ sorara ceweju osunuy soat em. Xet. Xet. Xet. Ebapūğ xet o'kap.

¹⁷ Ğe buje Paulo Judeuyū kukukayū o'tojocat jewekay Roma ka beayū.

Ce'awero buje Paulo o'jekawēn ceweju ip.

— Oburereyū — io'e. — Cedağ cuk adi ojekukuku. Deus pe ocemukūyjoap ekawēn tağ cuk adi ojekukuku, aypapayū'ūm'ūm ekawēn tağ tak. Ixeyū ekawēn ojomuymuy ġu—pūğ em tak ka'ūma — io'e. — Imēnpit Judeuyū obu Jerusalém ka be. Oūm ip César ebekitkit pe. César ebekitkit o'jekawēn oweju. Ixeyū xe ikērēat oğujurūğ ġu—pūğ em tak ka'ūma. Cūğ ġu ixeyū xe odaomūn ām, waoka am tak — io'e cebe ip.

¹⁸ — César ebekitkit ma omujēm ojuy daomūnmūnap'a bewi. ¹⁹ Judeuyū bit ibu'u jījā osodop omujēm ām yabewi. Imēnpit “Judeuyū yukpiwat,” i'ūmğū adi oce. “César wawēğmukērērenayū ya'ījo,” i acā adi oce. ²⁰ Imēnpuye òn eymudocat ijoce owebe eyjo am, eyweju jekawēn ām tak — io'e.

— Kuy bi ma wuydaxijo am Deus emunaē ajēmap wiwim Judeuyū. Ixe kay wetabut—Jesus kay. Imēnpuye obamūnmūn oce correntebum — Paulo o'e Judeuyū kukukayū be.

²¹ — Judéia eipi watwat cartadup o'tupmudot ġu ocekey—apēn Paulo e'em iaptup — io'e ip Paulo be. ²² — Ijoce oajēmjēm'iaiyū dak “Paulo ikērēat o'ğujurūğ,” i juk o'e ġu ip ocewebe—Judeuyū — io'e ip. — Imēnpit ekawēn co pin cīcā oceju. Soat ka dağayū Jesus kay itabucayū muymuy. Imēnpuye etabucam cuy ocemukūyjo — io'e ip Paulo be.

²³ Imēnpuye kabia o'ğūweğūn ip waram Paulo ekawēn co am.

Ĝebuje ade Judeuyŭ o'je'awero ip Paulo nuyap'a be ixē kabia. Kabia'isum Paulo apĕn Deus soat kukukan o'e iap o'ĝuwĕnuwĕn cebe ip. Kabi'isum piap imuwĕnuwĕn osunuy. Oikat imuwĕnuwĕn.

— Jesus ma Deus emunaĕ — io'e cebe ip. — Deus Jesus ma o'taĕ soat ipi daĝat taxijo am — io'e. — Ixe muwĕĝaptup Moisés emudupmubararaktup, soat Deus ekawĕn muwĕnuwĕn'ukat emudupmubararaktup tak — io'e. — Jesus ma Deus emunaĕ — io'e.

²⁴ Xepxep ixeyŭ'in Paulo a'ō kay o'e. Itabut ip o'e Jesus kay. Warara'acayŭ bit itabut ĝu o'e. ²⁵ Wara'at taĝtaĝtaĝ ma jewaĝuyĝuy o'e ip.

Ade ixeyŭ'in Paulo a'ō kay ĝu ip o'e. O'āy ip jeduk'a be jepit ojuy. Paulo o'jekawĕn cebe ip.

— Kuyje Isaías icĕmān o'e wuydobyuŭ'ŭmŭm pe — io'e. — Iboam Isaías o'e Deus biōĝbuk a'ōbi. Imĕn e'em ixē emudupmubararaktup:

²⁶ “Eju juy ixeyŭ wuyjuyŭ kay,” io'e Deus owebe, i. Imĕn ece cebe ip: “Deus e'em: 'Jekŭyjom cĭcā eyju. Imĕnpit eyetaybit ĝu. Jeakaĝ cĭcā eyju. Ijom eyju. Imĕnpit iba'arĕm cĭcā eyxe,' i.” ²⁷ “Imĕn ece cebe ip,” io'e Deus owebe, i. “Ixejŭ wuyjuyŭ itabut ĝu, ibu'u ip jetabut am puye. Ya'ōpicŭĝcŭĝ ĝu ip wa'ō kay jekŭyjom'ŭm puye,” io'e. “Ibu'u ip kawĕn icĕmat co am ibu'u ip jetabut am puye,” io'e. “Ibu'u ip ikĕrĕat mujurŭĝrŭĝap epere am Deus pe ikĕrĕat uk am cebewi,” io'e, i.

Imĕn e'em Isaías emudupmubararaktup—Deus ekawĕntup — Paulo o'e.

²⁸ — Oburereyŭ — io'e Paulo Judeuyŭ be. — Eyetaybin cuy epe'e iboap ekawĕn! Ĝasŭ bit Judeu'ŭmayŭ be juy kawĕn idipat oceĝuwĕn. “Deus jeydaxijo,” i oce'e cebe ip. Ixejŭ bit xipan ya'ĭjo. Deus ixeyŭ acā idaxijo — io'e Judeuyŭ be.

²⁹ Imĕneju Judeuyŭ o'jĕm Paulo xewi. Jewa'ōxikxiĝ cĭcā jeweweju ip o'jĕm.

³⁰ Paulo kawĕn idipat o'ĝuwĕnuwĕn Roma ka watwat pe. Xepxep koato Roma ka be osunuy. Ixe ma jedinheiro o'ĝŭmĝŭm uk'a be jenuyapteim. Icocok o'e warara'acayŭ ajĕm puje jejo am.

³¹ — Deus soat tiwatwat kukukan je'e — io'e cebe ip.

Cŭĝ ma ip o'ĝutaybitbin. Wuykukukat Jesus Cristo o'ĝuwĕnuwĕn cebe ip. Ka'ŭma ma ixē o'ĝuymŭĝ kawĕn idipat muwĕnap puxim. Soat pe wuykukukat Jesus Cristo ekawĕn o'ĝuwĕnuwĕn.

PAULO EMUDUPMUBARARAKTUP ROMA KA WATWAT BEAPTUP

¹ Cartadup mubarararağ òn eywebeaptum—Roma ka watwat peaptum. Òn Paulo. Jesus Cristo beam kapik'ukuk'ukat òn. Jesus Cristo emumuju òn. Deus cuk onaë.

— Wa'òbi omuwënuwën cuy eğuy soat ka watwat pe — i juk o'e owebe. — Kawën idipat acã juy eğuwënuwën — i juk o'e owebe.

² — Kawën idipat oğuwëğat soat pe ipi dağacat pe — io'e Deus kuyje. Kawën idipat muwënuwën osodop ip cekawën muwënuwën'ukayū. Iboap ekawën tak ibararak opop Deus ekawëntup pe. Wara'at ekawën podi ma iboap ekawën kawën idip. Ka'ümğū xipat'umat iboap ekawën'in. ³ Iboap ekawën co buje wuyetaybit abu Deus ipot iam. Ixe ipot wuykukukat—Jesus Cristo. Deus ipot ijodian o'e. Davi naxeğebit osunuy—Judeuyū kukukat naxeğebit. ⁴ Ixe Jesus Deus co'i osunuy. Imën ikêrëat o'jukuk ğū ipi ju bima—pūğ em tak ka'ūma. Deus ja'òbacaan jekpot o'ğutait ce'üap tomukadi. O'ğutait teku okpot iam wuymutaybit am, teku soat podi ma ya'òbaca iam wuymutaybit am tak. Ixe Jesus Cristo wuykukukat. ⁵ Ixe xipan okuğ. Ixe dak cuk onaë kawën idipat muwën am soat kaka dağ. Ixe emumuju òn. Imënpuye soat ka dağayū'in itabut je'e Cristo kay—pūğpūğpūğ. Cristo ekawën kay kuyjobit je'e ip. Ibuyxin ip Cristo jukuk. ⁶ Eyju dak Deus cuk eynaë, Roma ka watwat. Jesus Cristo kadiayūm cuk eynaë. Ğasū bit ixe kadiayūm epesop.

⁷ Imëneju cartadup mubarararağ òn soat peaptum eywebeaptum, Roma ka watwat. Deus xe eykukpin cĩcã. Ixe juk eynaë jebekitkiyūm.

— Bay, xipan cuy Roma ka watwat ejukuk — i òn e'em Deus pe—wuyebay be, Jesus Cristo be dak, wuykukukat pe. — Ixeyū ağuy mubabibin cuy eğuy — i òn e'em cebe ip.

⁸ Roma ka watwat itabut cĩcã Jesus Cristo kay iap awëğ o'yawëğtobuxik ip soat ka watwat. Imënpuye ocokcok cĩcã eykay. Imënpuye:

— Bay, ën xipat cĩcã — i òn e'em Deus pe.

⁹ Deus itaybit soat kabia òn ğebum eykay iam. Kapikpiğ cĩcã òn Deus peam ocokcok cekay buye. Kawën idipat muwënuwën òn soat kaka dağ. Ixe ipot ekawën muwënuwën òn. ¹⁰⁻¹¹ Eyjo pin cĩcã oce. Deus biðğbuk omutaybitbin iam eymukūyjo pin cĩcã òn. Ibiðğbuk a'òbi eya'òmucan ojuy òn biğ ma eyetabut am Jesus kay. Imëneju:

— Roma ka watwat com cuy omujum ece — i òn e'em cebe. — Ebikuy bima juy omujum ece — i òn e'em cebe.

Soat em imën òn e'em Deus eju kawënwën pima. ¹² Òn acã ğū jeya'òmucan eywebe biğ ma eyetabut am. Jewewa'òmucanucan pit acesop biğ ma wuyetabut am cekay. Biğ ma eyetabut epe'e wetabucap co buje. Òn tak biğ ma wetabut oce eyetabucap co buje.

¹³ Okitpitpiyū, soat em cuk adi cu ojuy oğuy eykay. Iboam eymukūyjo pin òn. Imënpit soat em omuju'üm'üm osunuy. Eywebe Deus ekawën muwën pin cuk adi oğuy biğ ma eyetabut am Jesus kay apën eybadipyū oitabun iap co'i—Judeu'ūmayū oitabun iap co'i.

¹⁴ — Omuwënuwën cuy eğuy soat kaka dağayū be — i juk o'e Jesus Cristo owebe. Imënpuye Cristo juy oğuwënuwën soat pe—cewağōnayū be, cewağōn'ūmayū be dak. Deus ekawën cuy oğuwënuwën itaybicayū be, itaybit'ūmayū be dak. ¹⁵ Imënpuye obicokcok cĩcã kawën idipat muwën am eywebe, Roma ka watwat.

¹⁶ Deus ja'òbacaan kawën idipat kay itabucayū daxijojom. Koap Judeuyū daxijojom itabut puje ip. Judeu'ūmayū dak taxijojom itabut puje ip. Imëneju obisūsūn ğū kawën idipat muwën am soat ka watwat pe—obicokcok cĩcã ma. ¹⁷ Kawën idipat co buje, wuyetaybit apën Deus wuy mucūğucūğ iam.

— Jesus Cristo kay itabucayū acã cūğ ma oxe — i'e'em Deus. Soat kabia: — Biğ ma itabut ip cekay — i'e'em Deus.

Imën e'em Deus ekawëntup: — Deus emumucūğyū soat em itait jeedop ip Deus xe itabut ip puye, — i.

¹⁸ Deus kabi be omuy. Ixe itakoma jījā jekay'ūmayū kay, ikērēat mujurūgrūg'ukayū kay. Ibu'u jījā ip Deus ekawēn co am—kawēn icēmat co am, ikērēat mujurūgrūg' oju jījā ip puye. Ikērēat mujurūgrūg'ukayū kawēn idipat muwēnap muba'oreren tak ip ibu'u warara'acayū dak itabut am ibuye. ¹⁹ Deus kuy apēn ixē e'em iam o'gutaybin ijodiatcat. Imēn apēn Deus e'em iam itaybit put cebe ip. Inaka cekay ġu jījā ip. Imēnpuye Deus ipiatpi'ajojoan cebe ip. ²⁰ Deus ma ijo ba'ore wuywebe. Ixe bit soat o'guḡē ipi daḡacat. Ixe emumuḡē jo buje, wuyetaybit soat podi ma Deus ya'ōbaca iam—ya'ōbacaap i'ūm ġu iam. Wuyetaybit tak ixē acā Deusat iam. Kuyje itaybit osodop ip iboam ipi daḡacayū. Imēnpuye “Deus kake iap iba'arēm wuyxe” i'e ba'ore cebe ip. ²¹ Itaybit ma'ḡu ip Deus kake iam. Imēnpit ibuyxim ġu ip ikuḡ.

— Ēn acā Deusat — i'e'em ġu ip. — Ēn xipat cīcā — i'e'em ġu ip Deus pe. Cūḡ'ūma jewaḡuyḡuy ip. Kabiok taḡ jekuku'ukat itaybit ġu poma oju iam. Imēnpuxim itaybit'ūma jewaḡuyḡuy ip. Yaḡuy'ūm ip.

²² — Ocetaybit cīcā ma oceju bit — i te'e ma e'em ip. Deus xe bit itaybit ġu jījā ip. ²³ Imēnpit Deus acā je'ū ġu. Soat em itait nuynuy. Ixeyū bit ibu'u jījā ibuyxim Deus kuk am, ijo ba'ore buye. Imēneju ijodiat co'iat muḡēḡēm ip wita'am, im tak, ourom tak. Soat ijodiatcat pit je'ū. Soat em ġu itait nuynuy ip. Wasū jo'iat tak imuḡēḡēm ip, puca jo'iat tak, jewururuḡat co'iat tak. Jemumuḡē wap jēḡ'aecōḡcōḡ ip “Eyju acā Deusyū ocexe” i'e am cebe.

²⁴ Ikērēat mujurūḡ pin acā ip. Imēnpuye jekupinap taḡ ceku am ip Deus o'jepere. Imēnpuye yukpiwatpi ma ip jekukum ikērēat mujurūgrūg'. Isūsūn'ūma ip jekukum jeweweu ikērēat muḡēḡēm. ²⁵ Imēnpuye kawēn icēmat ip ibu'u napaap ekawēn kay am.

— Ēn acā a'ōbuyxi — i'e'em ip soat muḡēḡē'ukat pe ġu—cemumuḡē be acā. Deus pe acā wuye'e but:

— Soat podi ma ēn a'ōbaca — i. Soat em ma juy imēn acece cebe.

²⁶ Soat muḡēḡē'ukat kuḡ ġu ip ibuyxim—jemumuḡē kuḡ acā. Imēnpuye Deus o'jepere ip ikērēat muḡē ān. Imēnpuye aḡokatkat kay oibu'un ip aoyū. Jewenuy'ūnakēkēm ā ip o'e jeweweu. ²⁷ Imēnpuxim aḡokatkatayū aoyū aoyū kay oibu'un. Aḡokatkatayū acā o'e ip cekay jījā. Jewenūn'o'om ā o'e ip. Imēḡap pit ikērē jījā Deus xe. Imēneju jeweweu ma ip ipiat'ajojom xipat'ūm cīcā ip puye.

²⁸ Deus ekawēn kay pin ġu ip. Itaybin pin ġu ip kawēn icēmān. Imēnpuye Deus ip o'jepere ikērēat kay ḡebum am, warēmtaḡ ceku am tak. ²⁹ Imēnpuye ka'ūma ma ixeyū'in cūḡ ma jekukum. Soat kabia warēmtaḡ cīcā ip jekukum Deus etabutpe, jebureyū etabutpe dak. Ikērēat mujurūgrūg'xi ip. Itabikuku ip soat kay jebubun. Ikērēm warara'acat kuḡ ip. Itabutkarey ip warara'acat kay. Warara'acat aokakaxi ip. Dapxixi'uk cīcā ip. Warara'acat muḡuykukukuxi ip. Soat em itakoma ip warara'acat kay. Warara'acat ekawēn mukērērērēnxi ip. ³⁰ Warara'acat muymuyxi ip. Itakoma jījā ip Deus kay. Ibuyxim ġu warara'acat kuḡ ip. Jewexe ip ya'ōbuyxi.

— Oceju acā oca'ōbaca — i napa ma e'em ip jewawēḡmuboḡ am jewexe. Soat em: — Apēn ḡuto ace'e ikērēan? — i'e'em ip jewewebe.

Kūyjobit'ūm cīcā ip jebay a'ō kay. ³¹ Itaybit'ūm cīcā ip apēn cūḡ ma iam, apēn cūḡ ġu iam tak. Ja'ō daḡ ġu ip jekukum. Ka'ūma ma ikukpin cexe ip. Itabotaidabotbot ġu ip warara'acat kay.

³² — Ikērēat mujurūgrūg'ukayū je'ju ipiat'ajojoap kay — i'e'em Deus. — Soat em jeedop ip ipiat'ajojom — i'e'em.

Itaybit ip iboap ekawēn. Inaka ip biḡ ma buk ikērēat kay. Icokcok ip e'em warara'acat pe ikērēat mujurūḡ ām, jebuxim i'eat pin ip puye.

2

¹ Eyju bit aco'i e'em eyewebe: — Ocebuxim'ūma ixeyū ikērēat kuḡ Deus xe — i.

Imēnpit ixeyū ekukuap co'i eyju dak jekukum. Imēnpuye eyju dak ikērēat kuḡ cexe. “Ikērēat kuḡ ḡu oceju bit” i'e ba'ore eywebe.

² — Ipiat osupi'ajoat eywebe, ikērēat kuḡ eyju buye — i'e'em Deus pit ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū be.

Deus soat em cūḡ ma e'em. Imēnpuye wuyetaybit cūḡ ma ixē ipiatpi'ajoan ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū be iam. ³ Oburereyū, tūybe Deus ocewebe ḡu ipiat supi'ajoat warara'acat pe acā iān eyju e'em. Inaka ixeyū ekukuap co'i eyju dak jekukum. Imēneju Deus ipiat supi'ajoat eywebe ixeyū beap co'i. Tūybe ocenapōn ipiatpi'ajoap puxim iān eyju e'em.

⁴ — Ḡaxīn ma aco'i ikērēat muḡēḡēap jepere ip — i'e'em Deus jewebe ma.

Imēnpuye soat em xipan eykuḡ. Yukpiceḡe ḡu eykuḡ.

— Ipiat osupi'ajoat ḡu buk cebe ip — i'e'em jewebe ma.

Ixe xipan eykuḡ ibikuy eywebe ikērēat mujurūḡrūḡ'ap epere am puye. Eyju bit e'em:

— Ḡa'a ikērēat aḡujurūḡrūḡ — i. — Deus ipiat supi'ajoat ḡu wuywebe — i napa ma eyju e'em.

⁵ Ḡuyjom Deus jetakomaap ḡubapuk ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū be. Ibo kabia be ipiat supi'ajoat ixeyū be. Cūḡ ma ipiat supi'ajoat cebe ip. Eyju bit eybu'u jījā ikērēat mujurūḡrūḡ'ap epere am. Eybu'u jījā kūyjobit am ixē a'ō kay. Imēneju ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū be ipiatpi'ajoat puje, warara'acat podi ma eywebe ipiat supi'ajoat.

⁶ Ḡuyjom Deus apēn cuk adi oekuku ip iaptei ideida soat pe ijodiacat pe. ⁷ Pūḡpūḡ ijodiacayū'in xipacat mujurūḡrūḡxi. Deus bikuyap taḡ ceku pin cīcā ip. Deus co'ian jedipap kudadam tak ip. Deus e'em cebe ip: “Eyju xipat oxe” iap kudadam tak ip. Deus xe jedop ip iap kudadam tak ip. Soat em itait jeedop ip cexe je'ū buje ixeyū ma. ⁸ Warara'acayū bit jewekay acā ḡebum jewemucokcokap ojuy. Cūḡat o'jepere ip xipat'ūmat kay je'e am. Deus itakoma jījā jeenuy ixeyū kay. Ipiat supi'ajoat cebe ip. ⁹ Deus ipiat supi'ajoat soat pe ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū be. Warara'acat podi ma ipiat supi'ajoat Judeuyū be. Judeu'ūmayū be dak ipiat supi'ajoat. Ipiatpi'ajojom cīcā jeedop ip. Imēn Deus warēmtaḡ ip cuk adi oekuku iaptei ideida cebe ip. ¹⁰ Deus xipacat mujurūḡrūḡ'ukayū ḡuwarurun. Jesus Cristo jo'iyūm jeedop ip jedipap kuḡ, ja'ōbuyxiap kuḡ tak. Yaḡuybabibi jeedop ip soat em. Deus ixeyū aḡuymubabibin jeenuy. Imēn Deus apēn cūḡ ma ip cuk adi oekuku iaptei ideida cebe ip. Koap Judeuyū be ideida. Kanomūm Judeu'ūmayū be ideida. ¹¹ Imēn Deus cūḡ ma soat kuḡ—Judeuyū kuḡ, Judeu'ūmayū kuḡ tak.

¹²⁻¹⁵ Judeu'ūmayū ma Deus pe wuyawēwēap ekawēn tup kuḡ ḡu ip, Deus Moisés pe o'ḡuwēn iap ekawēn tup kuḡ ḡu. Imēnpuye itaybit ḡu ip ixē ekawēn. Ikērēat mujurūḡrūḡ ip. Inaka Deus ixeyū ḡuju ipiat'ajojoap kay ikērēat mujurūḡrūḡ'apetim. Imēnpit:

— Wekawēn taḡ ḡu juk adi epekuku — i'ūmḡu je'e cebe ip, ixē ekawēn tup kuḡ'ūm puye.

— Cūḡ ma eyju oxe — i je'e Deus jekawēn coco'ukayū be ḡu—jekawēn taḡ jekuku'ukayū be acā. Imēn je'e. Judeu'ūmayū Moisés ekawēn tup kuḡ ḡu. Jekpiwatpin ma aco'i cekawēn taḡ jekukum ip itaybit ḡu ma'ḡu ip cekawēn. Cekawēn taḡ jekuku'ukat co'i ip ḡebuje bit. Ixeyū ekukuap co buje, warara'acayū e'em:

— Jebinūn pewi ma teyūku Deus pe wuyawēwēap ekawēn taḡ jekukum cekawēn tup kuḡ ḡu ma'ḡu — i.

Jebinūn pewi ma ip itaybit apēn cedaḡ iam, apēn cedaḡ ḡu iam tak. Ikērēat mujurūḡ puje, “Ikērēat oḡujurūḡ,” i'eēm ip jewebe ma. Cūḡ ma jeku buje dak, “Cūḡ ma ōn jekukum,” i'e'em ip jewebe ma. Judeuyū bit Deus pe wuyawēwēap ekawēn tup kuḡ. Itaybit ip ixē ekawēn. Inaka ikērēat mujurūḡrūḡ ip. Imēnpuye Deus ixeyū ḡuju ipiat'ajojoap kay.

— Wekawēn taḡ ḡu juk adi epekuku — i je'e cebe ip.

¹⁶ Ḡuyjom Deus Jesus Cristo jomuy apēn cuk adi oekuku ip iaptei teida am soat pe. Xipacat je'ḡūm xipacayū be xipacat muḡēḡēapetim. Kūyjobit'ūmayū bit ḡuju ipiat'ajojoap kay kūyjobit'ūmapetim.

¹⁷ Pām eyju? Ajo-kay eyju jeḡebubum?

— Ocejū bit Judeuyū — i eyju e'em. — Ocejū acā cūḡ ma Deus xe ixē be wuyawēwēap ekawēn tup kuḡ puyē — i eyju e'em.

Jewexe eya'ōbuyxi.

— Ocejū acā Deus ocenaē jebekitkiyūm — i'e'em eyju te'e ma. ¹⁸ — Ocejū acā ocetaybit apēn Deus ibikuy iam — i te'e ma eyju dak e'em. — Ocejū acā ocetaybit apēn cūḡ ma iam, apēn cūḡ ḡu iam tak, Deus pe wuyawēwēap ekawēn coco'uk puyē — i te'e ma eyju e'em. ¹⁹ — Warara'acayū itaybit ḡu apēn cūḡ ma iam, apēn cūḡ ḡu iam tak — i eyju e'em. — Ocejū acā ocetaybit — i te'e ma eyju e'em. — Warara'acayū itaybit ḡu Deus ekawēn — i dak eyju e'em. — Soat podi ma ocejū bit ocetaybit — i te'e ma eyju e'em. — Ocejū acā warara'acayū oceḡutaybitbin — i te'e ma eyju e'em. ²⁰ — Ocejū acā itaybit'ūmayū mutaybitbin kawēn icēmān — i te'e ma eyju e'em. — Kawēn icēmān yaypan'isuayū mutaybitbin tak ocejū bit — i te'e ma eyju e'em. — Ocejū acā ocetaybit kawēn icēmān, kawēn cūḡan, Deus pe wuyawēwēap ekawēn tup kuḡ puyē — i te'e ma eyju e'em.

²¹ Warara'acayū mutaybitbin acā eyju jekukum. Jewemutaybitbin'ūma eyju bit jekukum.

— Warara'acat pubut epetujupa'um ḡu juy — i eyju e'em warara'acat pe ma. Eyju dak tujupa'um'um ma.

²² — Warara'acat tayxi kaykay ḡu juy epesop — i eyju e'em warara'acayū be. Eyju dak warara'acat tayxi kaykay ma.

— Deusbaroyū kay ḡu juy epeku — i eyju e'em warara'acayū be.

Eyju bit ijodiat kay jījā Jesus Cristo kayap podi ma.

²³ — Deus pe wuyawēwēap ekawēn tup kuḡ ocejū bit — i eyju e'em soat pe te'e ma. Cekawēn taḡ ḡu eyju bit jekukum. Imēnpuyē Judeu'ūmayū cekawēn tup kuḡ'ūmayū Deus mubuyxi'ūm'ūm cūḡ'ūma eyju jekukum puyē. ²⁴ Imēn e'em Deus ekawēn tup: Judeuyū, Judeu'ūmayū Deus muymuy eyju cūḡ'ūma jekukum puyē, i.

²⁵ Imēntak Deus pe wuyawēwēap ekawēn kay kūyjobit pima, cūḡ ma eywebe ikap'isuat taypu'aḡobixeedakat am teku Deus ebekit iap mubapuk am soat pe—Judeu'ūmayū be. Eyju ixeedatkan ocejū Deus ebekitkiyū iap mubapukpuḡ soat pe. Deus ekawēn kay kūyjobit'ūm pima bit, te'e ma ixeedatkan eyju, Deus ebekit'ūmat co'i eyju jekukum puyē. ²⁶ Judeu'ūmayū bit jedaypu'aḡobixeedatkan ḡu. Deus pe wuyawēwēap ekawēn kay kūyjobit pima bit, Judeuyū jo'i e'em ip Deus xe—jebekitkiyū jo'i—kūyjobicayū jo'i.

— Eyju webekitkit — i'e'em Deus cebe ip ixeedakat ḡu ma'ḡu ip.

²⁷ Eyju ma eyxeadatkanat. Deus pe wuyawēwēap ekawēn tup kuḡ eyju. Imēnpuyē eyetaybit cūḡ ma jeku am Deus xe iam. Inaka eyju kūyjobit'ūm cekawēn kay. Judeu'ūmayū bit ixeadakacap ḡu ip. Deus pe wuyawēwēap ekawēn tup kuḡ ḡu ip. Inaka cekawēn kay kūyjobit pima, ikērēat kuḡ ḡu ip Deus xe—Kūyjobicayū—Judeu'ūmayū. Eyju bit ikērēat kuḡ cexe kūyjobit'ūm puyē, Judeuyū. ²⁸ Wuyju Deus ebekitkit wuyxeadakacap tomuju ḡu—ixē ekawēn kay kūyjobicap tomuju acā. Pūḡpūḡayū te'e ma e'em:

— Deus ebekitkit ocejū — i. Te'e ma ip jexeadatkanacan.

Te'e ma ip Deus ekawēn tup kuḡ, kūyjobit'ūm ip puyē.

— Webekitkiyū ḡu eyju — i'e'em Deus ixeyū be, kūyjobit'ūm puyē.

²⁹ Warara'acayū cūḡ ma e'em:

— Judeuat ocejū bit — i. — Deus ebekitkiyū ocejū — i dak.

Jebikuyap taḡ ḡu ip jekukum—Deus bikuyap taḡ acā. Deus biōḡbuk nuynuy cebe ip.

— Eyju ma webekitkiyū — i'e'em Deus ixeyū be, jexeadatkanat ḡu ma'ḡu ip. — Xipat cīcā eyju — i'e'em Deus cebe ip.

“Eyju xipat oxe” i'eap kudadam ḡu ip ijodiat pe. Deus pe acā “Eyju xipat oxe” i'eap wiwim ip. Soat Deus ekawēn kay kūyjobicayū cebekitkiyū—Judeuyū, Judeu'ūmayū dak.

3

¹ — Jewewejo'i kūyjobicayū Deus ebekitkiyū bima, apeḡām paxi wuyju judeuyū? — i du eyju e'em owebe? — Apēḡām paxi wuyju wuydaypu'aḡobixeedatkan? — i du eyju e'em owebe? — Xipat ḡu aco'i wuyju Judeuyū iap — i du eyju e'em owebe?

² — Xipat cīcā ma wuyju Judeuyū iap — i òn pit e'em eywebe. Deus jekawēn o'ḡuwēn Judeu'ūmayū be ḡu—wuy'ajoyū'ūm'ūm pe acā. Imēnpuye wuyju Judeuyū iap xipat cīcā. Jekawēn o'ḡuwēn cebe ip ixeyū be imuwēn ām warara'acayū be.

³ — Imēnpit pūḡpūḡ wuy'ajoyū'ūm'ūm'in oibu'un ip ixekawēn taḡ jeku am — i du eyju e'em owebe? — Ḡasū aco'i Deus je'e ḡu wuywebeam apēn cuk adi o'e'e iap taḡ, cekawēn taḡ oibu'un ip puye — i du eyju e'em owebe?

⁴ — Ja'ō daḡ ma Deus je'e wuywebeam tak — i òn pit e'em eywebe. Soat ma napapa'uk. Deus pit napapa'uk ḡu. Imēn e'em Deus ekawēn tup:

Deus, ēn acā icēmān e'em, i. “Cūḡ'ūma ēn ocekuḡ” i napa ma e'em emuymuy'ukayū, i. Inaka ēn acā cūḡ ma soat kuḡ, i.

Imēn e'em Deus ekawēn tup.

⁵ — Cūḡ'ūma wuyeku buje bit, Deus acā cūḡ ma jekukum iap ibapuk e'em wuyekukuap cocoayū xe — i aco'i eyju e'em owebe.

Eyxe xipat wuywebe cūḡ'ūma jeku am warara'acayū mutaybit am Deus acā cūḡ ma iam. Imēnpuye:

— Cūḡ ḡu Deus pe ipiatpi'ajoan wuywebe warēmtaḡ wuyekukuapteim — i te'e ma eyju e'em owebe.

Ijodiat puxim òn kawēnwēn ḡasū, adeayū icēm ḡu e'em puye.

⁶ — Deus soat em cūḡ ma wuykuḡ — i òn pit e'em. — Deus cūḡ'ūma ibima, iba'ore kuka o'e ixekawēn cūḡ ma apēn cuk adi ajekuku iap teida am soat pe wuywebe. Imēnpit ixekawēn cūḡ ma iboap ideida — i òn pit e'em.

⁷ — Cūḡ'ūma weku buje, “Deus acā cūḡ ma jekukum,” i je'e ip ocekuap cocoayū — i du eyju e'em owebe? — “Soat podi ma Deus cūḡ ma,” i je'e ip — i du eyju e'em owebe? — Imēnpuye warēmtaḡ cuy ajeku warara'acayū be “Deus acā cūḡ ma” i'e am — i te'e ma eyju e'em. — Imēnpuye cūḡ ḡu Deus pe ipiatpi'ajoan ocewebe warēmtaḡ ocekuapteim — i te'e ma eyju e'em owebe. ⁸ Imēneju:

— Ḡa'a ikērēat aḡujurūḡ — i'ūmḡu juy ace. — Wuywebe ikērēat mujurūḡ puje, adeayū itabut je'e Deus acā xipat iap kay — i'ūmḡu juy ace. — Ḡa'a ikērēat aḡujurūḡ Deus acā xipat iam itabut'ūmayū mutaybit am — i'ūmḡu juy ace.

— Imēn e'em Paulo dak — i napa ma e'em omuymuy'ukayū dak. Deus cūḡ ma ipiat supi'ajoat omuymuy'ukayū be.

⁹ Deus xe Judeu'ūmayū podi ma xipat tu wuyju Judeuyū buye? Ka'ūma! Jewewejo'i ma wuyju ikērēat kuḡ Deus xe—Judeuyū, Judeu'ūmayū dak. Wuywebe dak ikērēat mujurūḡrūḡap epere ba'ore. Kuy iboap oḡuwēn eywebe. ¹⁰ Imēn e'em Deus ekawēn tup: Ka'ūmḡu cedaḡ ma jekuku'ukat—pūḡ tak ka'ūma ma, i. ¹¹ Soat ip itaybit ḡu apēn cūḡ ma Deus xe iam, apēn cūḡ ḡu iam tak, i. Ka'ūmḡu Deus a'ō daḡ cekupinat, i. ¹² Wūy ma o'e ip Deus wi oitabidaoat puxim, i. Ka'ūmḡu xipacat mujurūḡrūḡ'ukat—pūḡ tak ka'ūma, i. ¹³ Cekawēnkērē jījā ip itaypi koceat puxim, i. Napapa'uk cīcā ip, i. Warara'acat muymuyap cēm cēm ikōmbie daḡwi ip puybu tūypiat puxim, i. ¹⁴ Warēmtaksuḡ e'em ip warara'acat pe, i. ¹⁵ Itadaodao ip warara'acat ekawēn mukērērēnap kay, yaokaap kay dak, i. ¹⁶ Soat em jexeat cokcop mu'ūm ojuy ip, i. Warara'acat mutabibin ip soat em, i. ¹⁷ Itaybit ḡu ip kaba'ūm jedop am warara'acat eju, i. ¹⁸ Itaybit ḡu ip Deus kuk am ibuyxim, i.

Imēn e'em Deus ekawēn tup.

¹⁹ Ibo dup ekawēn icēmān! Imēn Deus Judeuyū awēwēm jekawēn. Wuyetaybit iboam. Imēnpuye te'e ma e'em ip Deus pe: — Oceju acā ekawēn taḡ jekukum — i. Judeu'ūmayū dak ixekawēn taḡ ḡu jekukum. Imēneju mūḡ ma ip Deus etabutpe soat ip ikērēat kuḡ puye—Judeuyū, Judeu'ūmayū dak. ²⁰ Ka'ūma ma soat ekawēn taḡ jekukum—Deus ekawēn taḡ. Imēnpuye abu be Deus e'em “Cūḡ ma juy epesop oxe wekawēn taḡ eyekuap tomuju” i? Ka'ūma be ma! Deus ekawēn wuyetaybit puje, wuyetaybit soat wuyju ikērēat kuḡ Deus xe iam.

²¹ Ḡasū bit apēn òn ipi watwat mucūḡcūḡ iap Deus o'ḡuwēn wuywebe.

— Eyju cūḡ ma e'em oxe eyawēwēap ekawēn taḡ eyekukuap tomuju ḡu — io'e Deus wuywebe.

Imēn Moisés wuymutaybitbin tak. Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū dak iboam wuymutaybitbin.

²² — Eyju bit cūḡ ma oxe — i'e'em Deus ipi watwat pe Jesus Cristo kay itabut puje acā. Soat pe itabucat pe: — Ēn cūḡ ma oxe — i'e'em Deus—Judeu be—Judeu'ūmat pe dak.

²³ Soat ipi watwat ikērēat o'ḡuḡē. Ka'ūma ma ikērēat kuḡ ḡu. Wūy ma o'e ip Deus wi—warara'acat podi ma idipat wi, ikērēat kuḡ puye. ²⁴ Deus pit ikērēat uk'uḡ wuywebewi Jesus Cristo oe'ū wuywebeam puye. Ikērēat muḡēḡēaptei o'teida je'ū ām. Imēnpuye wuyju cūḡ ma Deus xe ixē oe'ū buye. Deus tei'ūma wuymucūḡucūḡ, ixē soat em xipan wuykuḡ puye. Cristo Jesus kay wuyetabun puje acā, wuymucūḡucūḡ. ²⁵ Deus Jesus Cristo o'ḡudot ijodi ce'ū ām wuywebeam. Ixē oe'ū ikērēat mujurūḡrūḡaptei am. Ixē kay wuyetabut puje, Deus ikērēat uk'uḡ wuywebewi. Jesus Cristo o'ḡudot ce'ū ām ōn cūḡ ma eykuḡ iam wuymutaybit am. Kuyje Deus ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū o'ḡuju ḡu ipiat'ajojoap kay. Yukpiceḡe ḡu osunuy nuynuy ixeyū kuḡ.

— ḡuyjom okpot je'ū soat peam — io'e jewebe ma. — Ixē kay itabucayū oḡuju ḡu ipiatpi'ajojoap kay — io'e jewebe ma. ²⁶ ḡasū bit: — ḡebum ōn ipi watwat ikērēat mujurūḡrūḡ iap kay — i'e'em Deus. — Cuḡ ma kuka o'e owebe ipiatpi'ajoan cebe ip, ikērēat ip o'ḡujurūḡrūḡ iaptei — i'e'em ixē. — ḡasū bit cūḡ ma kuka o'e owebe ikērēat uk am eywebewi, Cristo oe'ū buye — i'e'em Deus Jesus Cristo kay itabucayū be. — Eyju cūḡ ma oxe Jesus oe'ū buye — i'e'em itabucayū be.

²⁷ Imēneju “Warara'acat podi ma cūḡ ma oceju bit,” i'e but tu wuywebe? Ka'ūma. I'e but ḡu wuywebe. Ka'ūma ma cūḡ ma Deus xe xipacat mujurūḡrūḡap tomuju. Cūḡ ma wuyju cebe Jesus Cristo kay wuyetabut puje acā. Imēnpuye “Warara'acat podi ma cūḡ ma oceju bit” i'e ba'ore wuywebe. ²⁸ Wuyju cūḡ ma Deus xe xipacat mujurūḡrūḡap tomuju ḡu—Jesus Cristo kay wuyetabucap tomuju acā. Iboam wuyetaybit kuy. ²⁹ Deus Judeuyū mucūḡ ojuy acā du? Ibu'u du Judeu'ūmayū mucūḡ ām? Ka'ūma! Ibikuy ma. Soat itabucayū mucūḡucūḡ ixē—Judeuyū mucūḡucūḡ, Judeu'ūmayū mucūḡucūḡ tak. ³⁰ Imēnpuye pūḡ taḡ ma Deus soat kuḡ ipi watwat kuḡ. Jesus Cristo kay itabun puje acā Judeuyū mucūḡucūḡ. Cekay itabun puje acā Judeu'ūmayū mucūḡucūḡ tak. ³¹ Imēneju:

— Moisés ekawēn taḡ ḡu ajeku—Deus o'ḡuwēn cebe iap ekawēn taḡ ḡu—Jesus Cristo kay wuyetabut puje — i'ūmḡu juy ace.

Cekay wuyetabut pima dak, kuyjeat ekawēn cuy ibuyxim ajukuk.

4

¹ — Ajoap tomuju Abraão cūḡ ma osunuy Deus xe? — i du eyju e'em owebe? Wuydobu'ūm Abraão'ūm Judeuyū dobu'ūm. Apēnpuye “Ēn cūḡ ma oxe” io'e Deus cebe iam ōn jeymutaybin.

² — Ēn cūḡ ma oxe — io'e Deus Abraão be. Imēn Deus e'em xipacat muḡēḡēap tomuju ibima: “Warara'acat podi ma ōn cūḡ ma Deus xe” i kuka juk o'e Abraão. Imēnpit xipacat muḡēḡēap tomuju ḡu “Cūḡ ma ēn oxe” io'e Deus cebe.

³ Imēn e'em Deus ekawēn tup:

Abraão bit itabut osunuy Deus kay, i. Deus tak o'e cebe “Cūḡ ma ēn oxe” i, cekay itabut puye, i.

Imēn e'em Deus ekawēn tup. ⁴ Wuyekapik puje wuyekapikaptei bubum wuyju. Tei'ūm iūm'ibit pupum ḡu wuyju. Wuyekariwa ceweroap wuyweju iap pupum acā wuyju. ⁵ Imēn ḡu bit Deus wuykuḡ. Deus e'em:

— Ēn cūḡ ma oxe — i xipacat muḡēḡē'ukat pe ḡu—jekpot kay itabucat pe acā.

Itabun puje acā:

— Ēn cūḡ ma oxe — i'e'em Deus ikērēat mujurūḡrūḡ'uk osunuyiat pe.

Ikêrêat mujurũgrũg'uk osunuyiat cũg ma Deus xe xipacat muğêgêap tomuju ğu—Jesus kay itabucap tomuju acã.

⁶ — Ĕn cũg ma oxe, xipacat muğêgêap tomuju ğu, etabucap tomuju acã — i'e'em Deus. Imēnpuye cũgat icokcok cĩcã e'em. Davi dak ıboap cuk adi o'ğuwēnuwēn. Imēn Davi o'e:

⁷ Kuy bima kũyjobit'ũm osunuy iat icokcok e'em Deus pe cebewi ikêrêat uk puje, i. Ikêrêat mujurũgrũg'uk osunuyiat icokcok e'em Deus pe ikêrêat mu'ũm puje, i.

⁸ Cũgat kay ibu'u tũbit icokcok e'em, i. Deus apēn ıxe juk adi ikêrêat o'ğujurũgrũg iap kay ğebum'ũm pima, icokcok e'em, i.

Imēn Davi o'e kuyje.

⁹ — Icokcok ip e'em — i mo adi a'ğũ o'e Davi. Abuyũ icokcok soat em? Taypu'ağobixeedakat'ıbiyũ acã du? Judeuyũ acã du? Ka'ũma! Ixeedakat'ũm'ıbiyũ dak icokcok ma—Judeu'ũmayũ. Imēn e'em Deus ekawēn tup:

Abraão itabut o'e Deus kay, i. Deus o'e cebe “Ĕn cũg ma oxe” i, cekay itabut puye, i.

¹⁰ Puje “Cũg ma Ĕn oxe” io'e Deus Abraão be? Abraão jedaypu'ağobixeedakacat puje du? Ka'ũma!

— Cũg ma Ĕn oxe — io'e ixeedakat'ũm pima.

¹¹ Ğuyjom acã o'jedaypu'ağobixeedakacat Abraão.

— Ĕn cũg ma oxe — io'e Deus Abraão be ixeedakacat awap ma. — Ĕn cũg ma oxe — io'e Abraão be, jekay itabut puye.

Ğuyjom o'jedaypu'ağobixeedakacat “Őn cũg ma Deus xe wetabucap tomuju” i'e am soat pe warara'acat pe. Abraão cũg ma osunuy Deus xe itabut puye. Cũg ma osunuy ixeedakacat'ũm awap ma. Imēnpuxim Judeu'ũmayũ dak cũg ma Deus xe itabun puje. Cũg ma ip cexe ixeedakacat ğu ma'ğũ ip. Imēneju Abraão ıxeyũ ebay jo'i Abraão etabucap co'i ip itabut Deus kay buye. ¹² Judeuyũ etabun puje, cũg ma ip Deus xe. Cũg ma cexe jexeecukap tomuju ğu, jetabucap tomuju acã. Abraão etabucap co'i ma ip itabut. Imēneju Abraão ıxeyũ ebay buxim Deus xe ıxe buxim ixeedakacap tomuju ğu—ıxe buxim itabucap tomuju acã.

¹³ — Wa'öbi soat ka dağacat kukan ecesũy — i juk o'e Deus Abraão be. — Enaxeğebitbit tak soat ka dağacat kukan je'e ip — i juk o'e. — Soat eipi oğũm eywebe — i dak o'e Deus. İba'ore soat pe wuywebe soat ekawēn tağ jeku am—wuyawēwēap ekawēn tağ. Imēnpuye Deus o'e: “Xipacat oğũm ewebe,” i Abraão be wuyawēwēap ekawēn tağ cekup tomuju ğu—ıtabucap tomuju acã; cũg ma Deus xe iap tomuju dak. ¹⁴ Imēnpuye Deus xipacat ũmũm wuyawēwēap ekawēn tağ jekuku'ukayũ be acã ğu. İxeyũ be acã iũmũm pima, te'e ma kuka juk ace wuyetabut Jesus Cristo kay; te'e ma dak kuka juk Deus o'e wuywebe “Xipacat oğũm eywebe” i. ¹⁵ Imēn Deus ipiatpi'ajojoan jekawēn kay kũyjobit'ũmayũ be.

— Kũyjobit ğu eyju wekawēn kay — i ğu bit e'em cekawēn co'ũmayũ be, itaybit ğu ip cekawēn puye.

¹⁶ Imēneju Deus tacup ğu.

— Xipacat oğũm ewebe, okay etabut puye — i juk o'e wuydobu'ũm pe—Abraão'ũm pe. Deus soat em ja'ö dağ e'em wuywebe. Imēnpuye soat itabucayũ xipacat je'jat Deus xewi Abraão buxim.

— Soat em wekawēn kay kũyjobicayũ be acã xipacat oğũm — i'ũmğũ o'e Deus. — Soat pe okay itabucayũ be xipacat oğũm — i acã o'e.

Imēneju Abraão wuyebay buxim Deus xe, ıxe etabucap co'i wuyetabut puye. ¹⁷ Imēn e'em Deus ekawēn tup:

Wa'öbi ade ka watwat je'e “Abraão wuyebay jo'i Deus xe, ıxe etabucap co'i wuyetabut puye,” i, io'e Deus Abraão be, i.

Abraão itabut osunuy Deus kay. İxe Deus waram ce'ũ'ũay'u mutacin. Ka'ũmğũ osodop iat mubapukpuğ ıxe. İxe Deus ja'ö dağ ma juk adi Abraão kuğ osunuy.

¹⁸ — Enaxeğebitbit ma jeedop ade jĩjã — i juk o'e Deus Abraão be. — Wa'öbi ade ka watwat kukukan ecesũy — io'e.

İboap kay itabut osunuy Abraão.

— Deus ja'õ daḡ je'e owebe — i juk adi o'e Abraão jewebe ma. Itabut cĩcã osunuy imujurũḡ pa'oren ma'ḡu ipot aypa buye. Owebe jekpot ũmap wiwim osunuy Deus cebe. ¹⁹ Ixe aypa jĩjã osunuy. Ijasũn 100 koatoap wi osunuy.

— Okpotpet put ḡu ma oce aypa oce buye — io'e jewebe ma. — Otayxi Sara dak i'it'et put ḡu o'e yabut puye — io'e jewebe ma.

Inaka itabutbũt ḡu osunuy Deus ekawẽn kay—itabut cĩcã ma.

²⁰ — Deus okpon je'ḡũm ḡu — i'ũmḡu o'e Abraão. — Je'ḡũm paxi? — i'ũmḡu dak o'e. Ixe bit itabut cĩcã osunuy Deus okpon je'ḡũm iap kay aypa ma'ḡu. Jewa'õmucanucan osunuy, itabut Deus kay buye. Imẽnpuye:

— Ĕn soat podi ma xipan okuḡ — i'e'e'uk osunuy Deus pe. ²¹ — Soat iba'ore ḡu Deus pe — i'e'e'uk osunuy Abraão. — Ja'õ daḡ em owebe — i'e'e'uk osunuy. — Okpon je'ḡũm ja'õbacaan i'e'e'uk osunuy jewebe ma. ²² Imẽnne ju:

— Ĕn cũḡ ma oxe — i juk o'e Deus cebe.

Imẽn Deus o'e Abraão itabut osunuy buye. ²³ Ixe cũḡ ma osunuy Deus xe iap ibararak opop Deus ekawẽn tup pe. Abraão cũḡ ma osunuy jetabucap tomuju iaptup o'tupmubararak kuyjeayũ. Kuyjeayũ mutaybit am acã ḡu ibodup o'tupmubararak ip. ²⁴ Wuymutaybit am tak ibodup o'tupmubararak ip.

— Eyju cũḡ ma oxe — i je'e Deus wuywebe, ixe kay wuyetabun puje.

Ixe Deus Jesus o'ḡutait ce'ũap tomukadi. Wuykukukat o'ḡutait waram. ²⁵ Deus Jesus o'ḡudot ijodi ce'ũ am. Oe'ũ ikẽrẽat uk am wuywebewi. Jesus o'ḡutait ce'ũap tomukadi Deus pe “Cũḡ ma eyju oxe” i'e am wuywebe—o'ḡutait'iat kay itabucayũ be.

5

¹ Imẽnneju Deus e'em wuywebe: — Cũḡ ma eyju oxe — i, Jesus Cristo kay wuyetabut puye. Kuy bima kaba'ũm ajop Deus eju wuyetabut'ũm pima. Ġasũ bit kaba'ũm ace Deus eju wuykukukat Jesus Cristo kay wuyetabut puye. ² Jesus Cristo kay juk o'e jebay be:

— Teyũku itabut okay — i.

Imẽnpuye Deus xipan wuykuḡ. Wuycokcok cĩcã ixe xipat wuykay buye. Ġuyjom Deus dipap co'i acesop. Wuycokcok cĩcã iboap wiwim. ³ Iboap wiwim pima wuyju ipiatpi'ajojom ijodi. Wuyetaybit wuyetaxi acesop ipiatpi'ajojom puye iam. Imẽnpuye ipiatpi'ajojom pima dak wuycokcok wuyju e'em. ⁴ Ipiat'ajoam wuyetaxi bima, Deus e'em wuywebe:

— Xipat cĩcã eyju oxe — i.

Deus “Eyju xipat cĩcã oxe” i'e'em pima, wuycokcoḡ acesop Deus xe acesop soat em iap wiwi am. ⁵ Jewemuḡuykukukum ḡu wuyju Deus co'i acesop iap wiwi am. Ixe jebiõḡbuk o'ḡuõm wuywebe—xipacat o'ḡuõm. O'ḡuõm wuyrukũyo am eykukpin cĩcã oxe iam.

⁶ Wuywebe xipacat muḡẽ ba'ore bima Cristo oe'ũ wuydaxijo am. Wuywebeam ixe oe'ũ xipat'ũmayũ beam. Deus “Eje'ũ juy” i'e buje, oe'ũ. ⁷⁻⁸ Deus xe wuykukpin cĩcã. Imẽnpuye ixe jekpot o'ḡudot ce'ũ am wuywebeam. Wuyju ma wuybu'u je'ũ am warara'acat e'ũap puxim, cũḡ ma'ḡu ip jekukum, xipacat muḡẽḡẽm ma'ḡu ip. Cristo bit ibu'u ḡu osunuy je'ũ am wuywebeam ikẽrẽat mujurũḡrũḡ ma'ḡu wuyju. ⁹ Ġasũ wuyju cũḡ ma Deus xe wuywebeam Cristo oe'ũ buye—o'jedoyekereren puye. Cristo bureyũ ma wuyju bit ḡasũ. Imẽnpuye Deus wuyumuju ḡu ipiat'ajojoap kay. ¹⁰ Wuyetakoma juk adi ajop Deus kay. Deus pit wuyuwexat jebureyũm wuywebeam ipot oe'ũ buye. Ġasũ bit Cristo waram itait o'e. Deus wuydaxijo Cristo itait puye, wuyju ibureyũ buye dak. ¹¹ Wuykukukat Jesus Cristo juk wuyuwexat Deus bureyũm, ixe xe wuykukpin puye, wuywebeam oe'ũ buye dak. Imẽnpuye:

— Obureyũ eyju — i'e'em Deus wuywebe.

Imẽnpuye soat podi ma wuycokcok, wuyju Deus bureyũ buye.

¹²⁻¹⁹ Imẽnpit ipi watwat ikẽrẽat mujurũḡrũḡ'uk osodop ip Deus jekawẽn muwẽn awap Moisés pe. Deus pit ipiat o'supi'ajoat ḡu cebe ip jekawẽn taḡ ḡu juk adi oekuku ip iap teim, Moisés pe wuyawẽwẽap ekawẽn muwẽn awap. Adão koap ikẽrẽat o'ḡujurũḡ. Soat

ipi watwat o'jebapuk ixe Adão bewi. Soat ixe ebekitkiyū ikērēat mujurūgrūg'ukayūm o'e Deus xe ixe ikērēat o'gūjurūg puye.

— Ikērēat mujurūgrūg'ukayū je'ū — i juk o'e Deus Adão be.

Imēnpuye soat ipi watwat je'ū'ūm ḡasū dak. Soat wuye'ū'ē ace Adão buxim wuyju dak ikērēat mujurūgrūg puye. Soat cebekitkiyū ikērēat o'gūjurūg Adão juk ikērēat o'gūjurūg iap co'i'ūmḡu. Inaka oe'ū'ū ip soat—Adão badipyū, Moisés badipyū dak. Oe'ū'ū ip Adão koap ikērēat o'gūjurūg puye. Soat Adão ebekitkiyū ikērēat mujurūgrūg'ukayūm o'e Deus a'ō kay kūyjobit'ūm ip puye. Adão kūyjobit'ūm pima, soat ixe ebekitkiyū dak kūyjobit'ūmayūm o'e Deus xe. Imēneju soat ipi watwat ikērēat kuḡ o'e Deus xe pūḡ aḡokatkat ikērēat o'gūjurūg puye.

Soat Adão ebekitkiyū ixe buxim o'e—ikērēat kuḡ. Imēnpuxim Jesus Cristo kay itabucayū ixe buxim e'em—ikērēat kuḡ ḡu. Ixe Jesus Cristo oe'ū ikērēat uk am ipi watwat pewi—soat uk am. Imēnpuye soat em itait jeedop ip Deus xe cekay itabucayū. Adão kūyjobit'ūm o'e Deus a'ō kay. Imēnpuye soat ixe naxeḡebitbit je'ū'ūm. Jesus Cristo bit kūyjobit osunuy Deus a'ō kay. Imēnpuye soat em Deus xe itait jeedop ip cekay itabucayū. Pūḡ aḡokatkat kūyjobit'ūm osunuy Deus a'ō kay. Imēnpuye adeayū ikērēat mujurūgrūg'ukayūm o'e Deus xe. Kūyjobit'ūm cīcā ip osodop Adão buxim. Wara'at pit kūyjobit cīcā osunuy Deus a'ō kay. Imēnpuye Deus je'e adeayū be:

— Eyju cūḡ ma oxe — i.

Ixyū adeayū kūyjobit Jesus Cristo buxim. Jewejojo'i ḡu bit osodop ip Adão Cristo eju. Jesus xipan wuykuḡ warara'acat podi ma. Ade Adão ebekitkiyū bit o'ju ipiat'ajojoap pe ixe pūḡ em ma ikērēat o'gūjurūg puye. Deus pit soat podi ma xipan wuykuḡ. Imēnpuye Cristo o'ḡudot ikērēat uk am soat pewi—ijodiacat pewi. Deus tei'ūma adeayū daxijojom ijodiacayū daxijojom, pūḡ em ma Cristo oe'ū buye. Adão pūḡ ma osunuy. Soat ixe ebekitkiyū ikērēat mujurūgrūg'ukayūm o'e Deus xe, Adão ikērēat o'gūjurūg puye.

— Ikērēat kuḡ eyju oxe — i'e'em Deus soat pe Adão ebekitkiyū be Adão pūḡ em ikērēat o'gūjurūg puye. Deus e'em taxijo'ibiyū be bit:

— Ikērēat kuḡ ḡu eyju oxe — i, ade em ma'ḡu ip ikērēat o'gūjurūgrūḡ. — Webekitkiyū eyju — i'e'em cebe ip, ixe xipat wuykay buye.

Pūḡ aḡokatkat imēn ikērēat o'gūjurūg—Adão. Imēnpuye soat wuye'ū'ē ace. Wara'acat pit ikērēat kuḡ ḡu oe'ū—Jesus Cristo. Imēnpuye soat podi ma Deus xipan wuykuḡ.

— Cūḡ ma eyju oxe — i'e'em wuywebe—Jesus Cristo kay itabucayū be.

Imēneju soat em wuyetait acesop Deus xe. Soat kukukan acesop Cristo eju. Jesus e'eap Adão e'eap podi ma xipacat kuḡ.

²⁰⁻²¹ Imēntak Deus jekawēn o'ḡuwēn Adão ebekitkiyū mukūyjo am eyju ikērēat mujurūgrūḡ cīcā iam. Ipi watwat pit biḡ ma ikērēat o'gūjurūgrūḡ. Soat ipi watwat je'ū'ūm ikērēat mujurūgrūḡ puye. Je'ū buje ip wūy ma dopdom Deus wi. Deus pit warara'acat podi ma xipan wuykuḡ. Ixe Cristo o'ḡudot ce'ū ām ikērēat uk am wuywebewi. Imēnpuye wuye'ū buje soat wuyju Deus xe wuyetait acesop, wuykukukat Jesus Cristo kay wuyetabun puje. Wuykukukat Jesus Cristo xe ma acesop soat em wuyetait

6

¹ — Deus pit biḡ ma xipan wuykuḡ biḡ ma'ḡu wuyju ikērēat mujurūgrūḡ — i ōn e'em eywebe.

Imēnpuye:

— Biḡ ma juy ikērēat aḡujurūgrūḡ, biḡ ma Deus xipan wuykuk am — i du eyju e'em owebe?

² Imēn ḡu juy e'em! Ce'ūat jepidowatwan ḡu o'e. Imēnpuxim wuyju dak ikērēat mujurūḡ pin ḡu ace'e Cristo kay wuyetabut puye. ³ Wuymubatisan puje, ḡasū bit Jesus Cristo eju mūḡ'i ojeku iap mubapukpuḡ wuyju soat pe wuyjoayū be. Ikērēat muḡēḡēap acepere kuy apēn ce'ūat jepidowatwanap epererem. Kuy eyetaybit iboam. ⁴ Jesus eju kuy ip wuykot iap puxim ikērēat muḡē pin ḡu ace'e, ceweju kuy aje'ū iap puxim tak. Iboap

mubapukpuḡ wuyju wuymubatisan puje. Cristo oe'ũ jebay bikuyap taḡ. Wuyju dak Jesus Cristo bikuyap taḡ ajeku ḡasũ bit. Ja'õbacaan Deus ixē waram o'ḡutait. Soat podi ma Deus ya'õbaca, idip tak. Jesus puxim wuyju dak acejetait waram. Imēneju ḡasũ dak wuyaḡuy'isum ajeku.

⁵ Imēntak Cristo jekpiwatpin ma oe'ũ korosa be. Imēnpuxim wuyju dak wuyukpiwatpin ma ikērēat aḡujurũḡ ḡu. Deus ja'õbacaap o'jomõḡ Cristo be waram imutait puje. Imēnpuxim wuyju dak Cristo a'õbacaap kuḡ ḡasũ. Ikērēm cuk adi ajekuku iap kuy juk acepere. Wuyaḡuy'isum wuyju jekukum ḡasũ bit ixē a'õbacaap kuḡ puye. ⁶ Kuy bima juk adi ikērēat aḡujurũḡrũḡ. Soat em ikērēat mujurũḡrũḡ'uk cuk adi ajop. Imēn jewemudadaybotbon cuk adi ajekuku. Cekariwa be imudadaybotbot'ibit enapõn pa'oreap puxim ikērēat mujurũḡrũḡḡap epereap pa'ore osunuy wuywebe. ḡasũ bit ikērēm cuk adi ajekuku iap acepere Jesus a'õbacaap kuḡ puye. Korosa be Jesus oe'ũ ja'õbacaap muõm ãm wuywebe ikērēat mujurũḡḡap puxim. Imēnpuye ikērēat aḡujurũḡ ḡu ḡasũ bit. ⁷ Ikērēat mujurũḡrũḡḡap epere but wuywebe. Ce'uat jepidowatwanap epereperem. Imēnpuxim wuyju dak ikērēat mujurũḡrũḡḡap acepere kuy. Cekariwa be imudadaybotbot'ibiyũ buximayũ ḡu wuyju ḡasũ bit. ⁸ Cristo jekpiwatpin ma oe'ũ. Wuyju dak wuyukpiwatpin ma ikērēm cuk adi ajekukuiap acepere. Imēneju wuyetabut soat em wuyetait acesop Cristo xe iap kay. ⁹ Deus Cristo waram o'ḡutait ce'ũap tomukadi. Waram pit je'ũ ḡu. Abu-be ixē imuy'ũ but? Ka'ũma be ma! Kuy wuyetaybit iboam. ¹⁰ Pũḡ em ma ixē oe'ũ. Oe'ũ ikērēat uk am soat pewi wuywebewi. Waram pit je'ũ ḡu. ḡasũ bit itabēḡ omuy soat em Deus bikuyap taḡ jeku am.

¹¹ — Ikērēm cuk adi ajekukuiap kuy acepere — i juy epe'e'e eyewewebe. — Ikērēat aḡujurũḡ ḡu ḡasũ bit — i juy epe'e'e. — Ce'uat ḡebum ḡu o'e ikērēat muḡēap kay — i. — Wuyju dak cuy ḡebum ḡu ace ikērēat muḡēap kay — i juy epe'e'e eyewewebe. — Deus bikuyap taḡ acã ajeku ḡasũ bit — i juy epe'e'e eyewewebe. — Mũḡ'i wuykukukat Jesus Cristo eju ajeku ḡasũ bit — i juy epe'e'e eyewewebe.

¹² Imēneju ḡebum ḡu juy epesop ikērēat mujurũḡrũḡḡap kay. Ikērēat epeḡuḡē ḡu eyjebit taḡ. Ikērēat epeḡuḡē ḡu eybinũnpe. Eybikuyap taḡ ḡu juy epeku—Deus bikuyap taḡ acã. ¹³ Ikērēat mujurũḡrũḡ'ukayũ cucum ipiat'ajojoap kay. Yaḡuy'isum jekuku'ukayũ bit kabi kay cucum. Kuy bima ikērēat mujurũḡrũḡ'uk cuk adi epesop. ḡasũ bit eyaḡuy'isum eyju jekukum. Imēnpuye:

— Ēn ocejukan — i'ũmḡu juy epe'e Satanás pe. — Ikērēat oceḡujurũḡ a'õbi — i'ũmḡu juy epe'e Satanás pe ma. Deus pe bit:

— Ēn acã ocejukan soat em — i juy epe'e. — A'õbacaap cuy eḡuõm ocewebe cũḡ ma oceku am — i juy epe'e cebe.

¹⁴ ḡasũ bit cũḡ ma wuyju Deus xe kuyat ekawēn taḡ wuyju jekukum puye ḡu—Deus xipan wuykuḡ puye acã. Imēnpuye ikērēat aḡujurũḡ ḡu.

— Ēn ma ocejukan — i'ũmḡu ace'e Satanás pe.

¹⁵ ḡasũ bit cũḡ ma wuyju Deus xe kawēn kuyat taḡ wuyju jekukum puye ḡu—wuyawēwēap ekawēn taḡ wuyju jekukum puye ḡu dak. Deus xipan wuykuḡ puye acã wuyju cũḡ ma Deus xe. Imēnpuye:

— Aḡuḡē juy waram ikērēat! — i du eyju e'em? Imēn ḡu juy e'em! ¹⁶ “Ocekariwam cuy ece” i ey'e buje aḡokatkat pe, eyekariwam je'e. Kũyjobin epesop ya'õ kay. Eyekariwa epeyepere ḡu ikukpin cĩcã eyxe buye. Imēnpuxim ikērēat mujurũḡrũḡ'ukayũ ikērēat muḡēap epereperem ḡu, ikērēat kay jĩjã ip puye. Imēnpuye soat em Deus wi wũy jeedop ip je'ũ buje. Deus a'õ kay kũyjobicayũ bit cũḡat ekawēn epereperem ḡu Deus a'õ kay jĩjã ip puye. Imēnpuye cũḡ ma ip Deus xe. Deus xe itait jeedop ip je'ũ buje. Kuy eyetaybit cĩcã iboam. ¹⁷ Kuy bima juk adi Satanás a'õ kay kũyjobit epesop. Kawēn idipat co buje bit, eyetabun epesop iboap ekawēn kay. Iboap ekawēn icēmãn. Eycokcoḡ epesop iboap ekawēn kay am. Eybikuy jĩjã iboap ekawēn taḡ jeku am. Imēneju:

— Bay, ěn xipat cĩcã — i oceju e'em Deus pe.

¹⁸ Deus kuy ja'ōbacaap o'ḡuōm eywebe waram Satanás a'ō kay kūyjobicap puxim. Ġasū bit Deus a'ō kayayūm epesop. Eybikuy epesop ikērēat muḡē ām ḡu—xipacat muḡē ām acā. ¹⁹ Kawēn ibapukan ōn kawēnwēn eywebe, apēn ikērēat acepere wuyaḡuy'isum wuyeku am iap iba'arēm eyxe buye. Kuy bima juk adi ikērēat kay ḡebum epesop. Ikērēat mujurūḡrūḡ cuk adi epekuku. Xipacat'ūmayū kukukat a'ō kay kūyjobin epesop. Ġasū bit cūḡ ma juy epeku. Xipacat kay juy ḡebum epesop. Deus a'ō kay juy kūyjobin epesop.

²⁰ Ikērēat mujurūḡrūḡ'uk pima, Deus bikuyap taḡ ḡu epeku. ²¹ Xipacat tu epejat ikērēat mujurūḡrūḡapteim? Ka'ūma! Eyetaybit ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū soat em Deus wi wūy ma jeedop ip iam. Ġasū bit eysūsūn epe'e ikērēat mujurūḡrūḡ'uk puye. ²² Deus a'ō kay kūyjobicayūm epesop ḡasū bit. Deus kuy ja'ōbacaap o'ḡuōm eywebe waram ikērēat muḡēap puxim. Soat em eyju ixē mucokcokcoḡ ḡasū bit. Eye'ū buje soat em Deus xe eyetai epesop. ²³ Kapikpik'ukat jekapikaptei bubum. Imēnpuxim ikērēat mujurūḡrūḡ'ukat Deus wi wūy ma jeenuy je'ū buje. Ixe wi wūy ma jeenuy ikērēat o'ḡujurūḡrūḡiap teim.

— Soat em oxe eyetai epesop — i'e'em Deus wuywebe bit, wuykukukat Jesus Cristo eju mūḡ'i wuyju jekukum puye.

Soat em ixē xe wuydopap tei'ūmat co'i. Kapikpiḡ ḡu wuyju iboap pu am. Tei'ūma Deus iūmūm wuywebe.

7

¹ Okitpitpiyū, eyetaybin put apēn ōn em iam eyetaybit wuyawēwēap ekawēn puye. Wuyetabēḡ pima acā wuyawēwēap ekawēn taḡ wuyju jekukum. Wuye'ū buje bit iba'ore e'em. ² Imēnpuxim “Ayacat itoptep pima, jektop xe ma juy jeenuy itop itait pima” i'e'em iboap ekawēn. “Ektop eperem ḡu juy wara'at pu am” i'e'em iboap ekawēn. Itop e'ū buje bit, ite ayacat itoptep'ūmat co'i e'em. Wuyawēwēap ekawēn mupubutbun ḡu wara'at pu buje itop'ūm kuy oe'ū buye. ³ Wara'at pu buje jektop koapat itop itait pima bit, ikērēat muḡēḡēm koapat pe jektop pe. Itop'ūm e'ū buje bit, ayacat ikērēat muḡēḡēm ḡu wara'at pu buje. Wuyawēwēap ekawēn kuka o'ḡupubun ḡu wara'at pu buje. ⁴ Okitpitpiyū, ixē ayacat puxim eyju. Wuyawēwēap ekawēn koapat'ūm itop'ūm puxim—kawēn kuyat. Jektop'ūm e'ū buje jektop eju ḡu e'em ayacat. Imēnpuxim wuyju dak kawēn kuyat taḡ ḡu wuyju jekukum ḡasū bit, Jesus Cristo ekawēn taḡ acā. Ixe ekawēn taḡ wuyju jekukum wuyju Cristo jebit'in puye. Ixe ebekitkiyūm acesop ḡasū. Deus waram ixē o'ḡutait. ⁵ Kuy bima wuyekpiwatpin ma juk adi ajekuku. Imēnpit wuyawēwēap ekawēn co buje, wuybikuy juk adi ajop—ikērēat mujurūḡ ām acā. Wuybu'u juk adi ajop kūyjobit am iboap ekawēn kay. Ikērēm wuyekuap epere'ūm pima, wūy ma kuka juk ajop Deus wi. ⁶ Kuy bima wuyawēwēap ekawēn taḡ cuk adi jeku ojuy ajop correntebum taomūnmūnat puxim. Ġasū bit Jesus oe'ū wuywebeam. Imēnpuye ḡasū bit Deus bikuyap taḡ wuyeku but. Ixe bikuyap taḡ wuyju jekukum ḡasū, “Obikuyap taḡ cuy epeku” iap ibararak opop kawēn kuyatup pe buye ḡu—ixē biōḡbuk wuymuisusun puye acā.

⁷ — Kawēn kuyat pit ikērē — i du ace'e? — Wuyawēwēap ekawēn pit ikērē — i du ace'e? Imēn ḡu juy ace—pūḡ em tak ka'ūma. Wuyawēwēap ekawēn cuk adi omutaybitbin apēn ikērē Deus xe iam. Wuyawēwēap ekawēn wuymutaybitbin eyetabikukum ḡu juy epesop warara'acat pubut kay iam. Iboap ekawēn co'ūm pima, kuka juk wuyetaybit ḡu ikērē Deus xe wuyetabikukuap iam. ⁸ Iboap ekawēn co buje bit, wuyetaybit cuk ace ikērē Deus xe wuyetabikukuap iam. Imēnpit biḡ ma juk adi wuyetabikukum ace warara'acat pubut kay iboap ekawēn cocom ma'ḡu wuyju. Iboap ekawēn wuyetaybit'ūm pima, wuyetaybit ḡu kuka ace apēn ikērē Deus xe iam. ⁹ Kuy bima ōn tak wetaybit ḡu juk adi oḡuy wuyawēwēap ekawēn. Tūybe xipacat cīcā ōn Deus xe iān cuk adi oce. Iboap ekawēn wetaybin puje bit, ikērēat kuḡ ōn Deus xe iam tak wetaybit oce. ¹⁰ Deus ibikuy osunuy soat ipi watwat pe top am ip soat em jexe itait. Imēnpuye jekawēn o'ḡuwēn wuyawē ām. Imēnpit ikērēat kuḡ ōn iam wetaybin puje:

— Iba'ore owebe Deus xe onuy ãm ikêrêat kuğ puye — i juk oce owebe ma. — Wũy ma oğuy Deus wi soat em, ikêrêat kuğ puye — i juk oce owebe ma.

¹¹ Tũybe xipat òn Deus xe iãn cuk adi oce kuy bima. Imênpit ikêrêat mujurũgrũğ'uk cuk adi oğuy. Imên cuk adi ocevemuğuykuku, ikêrêat mujurũğ ojuy buye. Wuyawêwêap ekawên wetaybin puje bit, “Ikêrêat kuğ òn Deus xe” i juk oce owebe ma.

— Wũy ma oğuy cewi — i juk oce owebe ma.

¹² Inaka iboap ekawên xipat—wuyawêwêap ekawên. Ikêrêat kuğ ğu. Soat ekawên tağ xipat. Cũğ cĩcã iboap ekawên. Cekawêntip cĩcã dak. ¹³ Wuyawêwêap ekawên wetaybicap tomuju ğu Deus wi wũy ma oğuy. Soat em òn ikêrêat kuğ iap tomuju acã cewi wũy ma oğuy. Iboap ekawên xipat cĩcã. Imênpit iboap ekawên wuymutaybitbin soat ipi dağacat ikêrêat mujurũgrũğ iam. Iboap ekawên wetaybit'ũm pima, tũybe xipat òn Deus xe iãn cuk adi oce. Iboap ekawên wetaybin puje bit, “Ikêrêat kuğ òn Deus xe,” i juk oce owebe ma.

¹⁴ Wuyetaybit Deus jebiõğbuk a'õbi wuyawêwêap ekawên o'ğuwên wuywebe iam. Òn pit ijodiat ma. Obuyxi ğu òn pit. Ikêrêat mujurũgrũğ'ukat òn pit. ¹⁵ Xipacat mujurũğ pin ma'gu oxe. Òn pit xipacat mujurũgrũğ ğu. Ikêrêat mujurũğ pin ğu ma'gu oxe. Òn pit ikêrêat mujurũgrũğ. Wetaybit ğu apênpuye imên òn jekukum iam. ¹⁶ E bu'uap tağ òn jekukum obu'u ma'gu jekum. Imênpuye wetaybit wuyawêwêap ekawên cũğ ma iam. Cũğ ğu ma'gu òn pit iam tak wetaybit. ¹⁷ Imêneju okpiwatpi ğu òn ikêrêat mujurũgrũğ. Imênpit ikêrêat opop obinũnpe. Imênpuye obinũn pewi ma òn ikêrêat mujurũgrũğ. ¹⁸ Wetaybit ka'ũmğũ xipacat opop owebe iam. Obikuy jĩjã xipacat mujurũğ ãm. Inaka xipacat mujurũğ pa'ore owebe. ¹⁹ Imên obikuy jĩjã xipacat mujurũğ ãm. Inaka imujurũgrũğ ğu òn. Obu'u jĩjã ikêrêat mujurũğ ãm. Inaka soat em ma imujurũgrũğ òn. ²⁰ E bu'uap tağ acã òn jekukum. Okpiwatpi ğu òn ikêrêat mujurũgrũğ. Ikêrêat mujurũgrũğ òn ikêrêat opop obinũnpe buye.

²¹ Xipacat mujurũğ ojuy bima, imujurũğ pa'ore owebe xipat'ũmat opop obinũn pe buye. Imêğap ibapuk cĩcã oxe. ²² Deus ekawên kay jĩjã òn—soat ekawên kay jĩjã—wuyawêwêap ekawên kay jĩjã. ²³ Obikuy jĩjã ma xipacat mujurũğ ãm. Imênpit:

— Ikêrêat oğujurũğ ojebin — i òn e'em owebe ma, ikêrêat opop obinũnpe buye.

Taomũnmũnat puxim òn. Taomũnmũnat pe iba'ore ijêm ãm daomũnmũnap'a bewi taomũnmũn puye. Imênpuxim xipacat mujurũgrũğ pa'ore owebe obaca'ũm puye. ²⁴ Imênpuye oğuycũğ cĩcã. Abu kuka omubacan owebe ikêrêat mujurũğap puxim—soat em ipiat'ajojoap pe onuyap puxim? ²⁵ Wuykukukat Jesus Cristo soat podi ma ya'õbacaat. Ixe ma juy omubacan. Imênpuye:

— Ĕn xipat cĩcã — i òn e'em Deus pe.

Kũyjobit cĩcã òn e ojuy Deus a'õ kay. Òn acã bima bit, kuka juk ikêrêat acã oğujurũğ—Jesus Cristo a'õbacaap kuğ'ũm pima.

8

¹ Imêneju Deus Jesus Cristo eju mũğ'i jekuku'ukayũ ğuju ğu ipiat'ajojoap kay. ² Deus cuk ja'õbacaap o'ğũm wuywebe waram ikêrêat muğêap puxim. Imên Ibiõğbuk xipacat wuyhuisusun, wuyju Jesus Cristo eju mũğ'i jekukum pima. Imêneju aceju ğu ipiat'ajojoap kay. ³ Iba'ore wuyeku am wuyawêwêap ekawên tağ, wuya'õbaca'ũm puye. Imênpuye ka'ũma ma cũğ ma Deus xe iboap ekawên tağ jekuap tomuju. Deus pit jekpot o'ğudot ijodi. Ijodian o'e. Ikêrêat mujurũgrũğ'ukat co'ian o'e, ikêrêat kuğ ğu ma'gu. Imên ixewywebewi ikêrêat ukaptei o'teida je'ũ buje. O'teida ja'õbacaap ùm ãm wuywebe ikêrêat muğêap puxim. ⁴ Imên o'teida wuywebe wuyawêwêap ekawên tağ wuyeku am. Ğasũ wuya'õbacaap kuğ ğu wuyju jekukum—Deus a'õbacaap kuğ acã. Ibiõğbuk xipacat a'õ dağ tak wuyju jekukum. Imênpuye wuyeku but wuyawêwêap ekawên tağ. ⁵ Jebikuyap tağ jekuku'ukayũ ma soat em ğebum jemukaypinput kay acã. Deus biõğbuk bikuyap tağ jekuku'ukayũ bit Ibiõğbuk yağuydadam ip. ⁶ Imên soat em jemukaypinput kay ğebumayũ soat em ipiat supi'ajojo. Wũy jeedop ip Deus

wi je'ũ buje. Ibiõgbuk yağuydada'ukayũ bit yağuy'isum jeku ijodi. Yağuybabi ip jeku ijodi—yağuykorereren ġu. Soat em Deus xe jeedop ip je'ũ buje. ⁷ Jemukaypinput kay ġebumayũ bit itakoma e'em Deus kay. Kũyjobit ġu ip Deus ekawẽn kay—wuyawẽwẽap ekawẽn kay. Iba'ore ma dak ixeyũ be kũyjobit am iboap ekawẽn kay. ⁸ Iba'ore jebikuyap tağ jekuku'ukayũ be Deus mucokcok am.

⁹ Eyju bit eybikuyap tağ ġu jekukum. Deus biõgbuk bikuyap tağ eyju bit jekukum ġasũ ixẽ biõgbuk eywebe bima. Cristo biõgbuk kuğ'ũmayũ cebekitkiyũ ġu. ¹⁰ Cristo biõgbuk kuğ pima, Cristo omuy eywebe iap puxim. Inaka eyjebit je'ũ'ũm cuk adi ikẽrẽat epeğujurũğrũğ puye. Deus biõgbuk pit waram jeymutait soat em Deus xe eyetait eydop am eyjebit e'ũ ma'ğũ. Ixe waram jeymutait “Eyju cũğ ma oxẽ,” i juk o'e Deus eywebe buye. ¹¹ Deus ma waram Jesus Cristo o'ğutait. Eyju dak Deus biõgbuk kuğ pima, Cristo mutaicap puxim waram jeymutait eye'ũap tomukadi. Eyjebit ġuy ce'ũ'ũayũ dopdopap pewi. Iisuat je'ğũm eyjebin. Deus jebiõgbuk a'õbacaan iboap je'ğũm eywebe—xipacat a'õbacaan.

¹² Okitpitpiyũ, imẽn Deus xipan wuykuğ. Imẽnpuye wuybikuyap tağ ġu juy ajeku. Wuyemukaypinput kay ġu juy ġebum ajop. ¹³ Wuybikuyap tağ jekukum pima, wuyemukaypinput kay ġebum pima dak, wũy ma acesop Deus wi. Ipiat'ajojoap kay aceju. Deus biõgbuk a'õbacaan ikẽrẽat mujurũğrũğ'ũm pima bit soat em cexe acesop wuyetait. ¹⁴ Soat Deus biõgbuk a'õ kay kũyjobicayũ Deus ebekitkiyũ. ¹⁵ Deus jebiõgbuk o'ğũõm wuywebe. Ixe biõgbuk wuymudadaybotbon ġu, wuymuparararan ġu dak. Ixe wuymuy Deus ipotpoyũm. Imẽnpuye:

— Bay — i wuyckocõğ wuyju e'em Deus pe, ixẽ biõgbuk a'õbi. ¹⁶ — Bay — i wuyju e'em cebe, wuyetaybit puye Deus ebekitkiyũ wuyju iam. Ixe biõgbuk tak:

— Eyju Deus ebekitkiyũ — i'e'em wuywebe.

¹⁷ Imẽn Deus ebekitkiyũ wuyju. Imẽnpuye wuyju dak jebekitkiyũ be o'ğuxipaniat'in ajat. Jekpot pe o'ğuxipaniat'in wuyju dak ajat Cristo eju. Deus kay'ũmayũ bit ipiat supi'ajojoat wuywebe Cristo a'õ kay wuyju buye. Ģuyjom pit Cristo dipap kuğ acesop. Cristo soat kukan pima bit wuyju dak soat kukukayũm acesop ixẽ eju, ipiatpi'ajojom ma'ğũ wuyju ijodi.

¹⁸ Ipiat'ajojom ma'ğũ wuyju ijodi bima. Ģuyjom pit xipacat cĩcã acesop. Ka'ũma ma ibo jo'iat xipacat. Imẽnpuye wuyağuykorereren ġu juy ajop ipiat'ajoap puxim. ¹⁹ “Teyũku webekitkiyũ” i Deus eap wiwim cĩcã soat cemumuğẽyũ. “Okpot co'i ip ġasũ bit” i'eap wiwim cĩcã ip. ²⁰⁻²¹ Soat Deus emumuğẽ je'ũ'ũm. Imẽn ixẽ emumuğẽyũ te'eam ma o'e. Jekpiwatpi ġu ip te'eam o'e kuy bima. Te'e ma o'e ip Adão ikẽrẽat o'ğujurũğ puye.

— Te'eam jeedop ip ġasũ wemumuğẽyũ — i mo o'e Deus.

Inaka Deus soat ġuisun iap wiwim cĩcã ip. Ixe ebekitkiyũ Jesus Cristo jo'i bima, Deus soat jemumuğẽyũ ġuisun. Imuisun puje, je'ũ ġu ip. ²² Ģasũ mabuk soat ma ipi dağayũ ipiat'ajojom omuisun'ũm puye. Ipiat'ajojom ip ayacat je'it piap o'supi'ajo'iat co'i. ²³ Wuyrem. Wuybipuruğ. Wuyewãtaxipim. Xipacat'ũmat jebapukpuğ wuywebe. Imẽneju je'ũh'ũm wuyju dak. Imẽnpit Deus jebiõgbuk o'ğũõm wuywebe wuymutaybit am Jesus Cristo jo'iyũm epesop iam. “Teyũku okpot co'iyũ” i Deus eap wiwim cĩcã wuyju. Wuyjebit ġuisuniap wiwim cĩcã dak wuyju. ²⁴ Wuymuisunap wiwim mabuk wuyju. Wuydaxijo buje, wuyetaybit ajop Deus ġuyjom wuymuisun iam. Wuyemumuwiwi bu buje kuka juk iboap ajowiwi ġu. Abu kuy o'jatiat wiwim? Ka'ũma ma! ²⁵ Imẽnpit ijo'ibit'ũmat wiwim wuyju. Imẽnpuye wuyukpiceğẽm ġu wuymuisunap wiwim.

²⁶ Imẽnpuxim Deus biõgbuk kawẽnwẽn Deus eju wuywebeam. Wuybikuyap muwẽnuwẽn cebe.

— Apẽn xe'e acejekawẽn Deus eju? — i wuyju e'em. — Apẽn xe'e acejoojuy cexewi? — i dak wuyju e'em.

Ceweju jekawẽn ãm wuyetaybit'ũm pima, je'ũhu'ũm acã wuyju. Deus biõgbuk pit wuybuywatwan wuywebe jekawẽn ãm ceweju. Ixe wuya'õmucanucan wuya'õbaca'ũm

puye. ²⁷ Deus bikuyap tağ ixē biōğbuk kawēnwēn Deus eju cebekitkiyū beam. Deus itaybit wuyağuyda am. Itaybit ajo-kuğ ġu wuyju iam. Itaybit tak ajo ūm ojuy jebiōğbuk wuywebe iam. ²⁸ Deus xe wuykukpin cīcā. Jebikuyap tağ cuk wuynaē jebekitkiyūm. Imēnpuye soat wuywebe je'bapukiap xipat je'e wuywebe ixē a'ōbi. ²⁹ Deus itaybit osunuy abuyū webekitkiyūm je'e iam ipi mujurūğ awap.

— Okpot ixeyū wağōm je'e — io'e kuyje. — Ade okpot kitpitpiyūm je'e — io'e. Ixeyū ma o'tomuwā jekpot co'iyayūm. ³⁰ Imēn tomuwā'ibiyū o'taē jebekitkiyūm.

— Eyju cūğ ma oxē — i'e'em taē'ibiyū be. — Okpot co'iyayūm epesop — io'e imucūğ'ibiyū be.

Deus dipap kuğ acesop. Imēneju soat wuywebe jebapukiap xipat je'e wuywebe Deus a'ōbi, Deus ikukpin wuyxe buye.

³¹ Soat xipat je'e wuywebe iap kay ġebum pima apēn xe'e ace'e? Deus wuywebe ja'ōbacaap ūm puje, te'e ma je'e wuykaykay kūyjobit'ūmayū. ³² Deus jekpot o'taxijo ġu yaokaap puxim. O'ğudot ma ijodi ce'ū ām soat peam wuywebeam. Ixe dak tacup xe'e je'e ġasū soat ūm ām wuywebe—xipacat ūm ām? Tacup ġu je'e! ³³ Deus ma e'em wuywebe:

— Ikērēat kuğ ġu eyju oxē — i.

Imēnpuye abu kuka o'e wuywebe: — Ikērēat kuğ eyju Deus xe — i—Deus emunaēyū be? Ka'ūma ma! ³⁴ Jesus Cristo kuy oe'ū ikērēat mujurūğrūğap teida am. Imēnpuye ka'ūma be ma “Ikērēat cuk adi epeğujurūğrūğiaptei juy epeteida,” i'e but wuywebe. Ixe dak waram ġuto o'jetait. Deus xe ġasū omuy. Deus a'ōbacaap co'i ixē ya'ōbaca. Ixe dak kawēnwēn Deus eju wuywebeam. ³⁵ Ijodiat pe Cristo mubu'un pa'ore ikukpin wuykuk am. Itabut'ūmayū aco'i ikērēm wuykuk. Ipiat aco'i ip supi'ajoat wuywebe. Wuymunapōn aco'i ip wuyka bewi. Wuyrem aco'i aceku. Wuydadaybot aco'i aceku. Wuyaoka pinap cocom aco'i aceku. Wuyaoka ip aco'i pajam. Ka'ūma be bit Cristo mubu'un put ikukpin wuykuk am. ³⁶ Imēn e'em Deus ekawēn tup:

Ocaoka pinap cocom oceju soat kabia, ebekitkit oceju buye, i. Ovelha kukap puxim ip ocekuğ—yaokam pimaap puxim, i.

Ibo dup ekawēn puxim xipat'ūmat jebapukpuğ wuywebe. ³⁷ Inaka wuya'ōbacaap mu'ūm pa'ore ip. Soat em wuycockoğ acesop ipiat'ajojom ma'ğū wuyju, Cristo xe wuykukpin puye; ixē wuya'ōmucanucan puye dak. ³⁸ Imēn wuyetaybit cīcā ka'ūma be ma Deus mubu'un put ikukpin wuykuk am. Wuye'ū buje, ixē xe wuykukpin acesop, wuyetait pima dak. Deus ekawēn tojotjot'ukayū be ixē mubu'un pa'ore xipan wuykuk am—kūyjobit'ūmayū be. Iecuğcuğapap pe dak ixē mubu'un pa'ore xipan wuykuk am—ijodiacayū—kūyjobit'ūmayū. Kabi watwat pe dak ixē mubu'un pa'ore xipan wuykuk am—kūyjobit'ūmayū. Ka'ūma ma ixē mubu'un ġasū. Ģuyjom tak ibu'u ġu je'e xipan wuykuk am. ³⁹ Ixe ibu'u ġu xipan wuykuk am wuyju um pima, badi bima dak. Deus xe wuykukpin cīcā, wuykukukat Jesus Cristo kay wuyetabut puye. Imēnpuye ka'ūma be ma, Deus emumuğē be ma ixē mubu'un put xipan wuykuk am.

9

¹⁻² — Oğuycūğ cīcā obadipyū kay—Judeuyū kay — i òn e'em.

Imu'ūm pa'ore ma oğuycūğap. Icēmān òn e'em eywebe. Cristo kay wetabut. Imēnpuye napapa'uk ġu òn. Ibiōğbuk xipacat omuy owebe wağuy mucūğucūğ. Imēnpuye napa ġu òn e'em:

— Oğuycūğ cīcā obadipyū kay—Judeuyū kay — i.

³ Obikuy jījā Deus pe okitpitpiyū mutabun am Jesus kay. Obadipyū ip. Pūğ ma ocedobu bit.

— Bay, wūy ma oğuy Cristo wi soat em ipiat'ajojom ewebe obadipyū daxijoap teim — i òn e ojuy aco'i Deus pe.

⁴ Obadipyū Israel naxeğebitbit. Kuyje:

— Eyju webekitkiyū — io'e Deus cebe ip.

Deus ixeyū o'jomuy jebekitkiyūm. Deus jedipap o'ğūm cebe ip jewejo'i i'e am.

— Xipan òn jeykuk — i juk adi o'e'e Deus cebe ip. — Ade jĩjã je'e ip enaxegebitbiyũ — i juk adi o'e'e cebe ip. — Ipi oğũm eyipim — i juk adi o'e'e. Jekawẽn o'ğuwẽn Moisés pe ixeyũ awẽ ãm. Icẽmãn ip Deus mubuyxixin.

— Eynaxegebit ma otaẽ ipi dağayũ daxijojo'ukan — i juk adi o'e'e Deus cebe ip.

⁵ Israel ipotpot naxegebitbiyũ ip—doze beayũ naxegebitbiyũ. Ijodi ikap puje Cristo dak ixeyũ badim o'e. Ixe Cristo soat podi ma ya'õbacaat.

— Soat podi ma ãn a'õbuyxi — i juy acece cebe.

Soat em ma juy imẽn acece.

⁶ Deus ja'õ dağ ģu e'em, xepxep ã Judeuyũ itabut ģasũ Deus kay buye — i'ũmğũ juy ace. Soat ģu Israel naxegebitbit Deus emunaeyũ—pũğpũğ ã. ⁷ Soat ģu Abraão naxegebitbit tak taxegebitbitcat Deus xe—pũğpũğ ã.

— Pũğat taxegebitbit acã enaxegebitbitcat oxe—Isaque naxegebitbit acã — i juk o'e Deus Abraão be.

⁸ Imẽneju wuyetaybit soat ģu Abraão naxegebitbit Deus o'taẽ jebekitkiyũm iam. Deus a'õ dağ o'kapiat taxegebitbit acã Deus ebekitkiyũ. Wara'at taxegebitbit pit ka'ũma.

⁹ — Wara'at koato dak oajẽm ekay ija ekaxi ma — i mo a'ğũ o'e Deus. — Ija ekaxi ma Sara i't'et je'e — i juk o'e Deus Abraão be.

Imẽn Deus o'jekawẽn Abraão be.

¹⁰ Wara'at ekawẽn tak oğuwẽn eymutaybit am soat ģu Deus o'taẽ—pũğpũğ ã iam. Deus o'jekawẽn Rebeca eju xepxepayũ yuk pe bima—wuydobu Isaque ipotpoyũ yuk pe bima.

¹¹⁻¹² — Iwağo kũyjobit jeenuy jekitpit a'õ kay — io'e Deus Rebeca be xepxepayũ yuk pe bima.

Xipat'ũmat o'ğũğẽ ģu buk ip—xipacat tak ka'ũma. Deus pũğ ma jebekin o'taẽ. Wara'at pit ka'ũma. Apẽn kuy bima jewağuyğuy osunuy iap tağ o'taẽ. Apẽn ixeyũ juk adi oekuku iap tomuju ģu o'taẽ. Jebikuyap tağ acã o'taẽ. ¹³ Imẽn e'em Deus ekawẽn tup: Jacó ikukpin o'e oxe, Esaú bit ikukpin ģu oxe o'e, i.

Imẽn o'tupmubararak ip Rebeca iyũ muwẽnuwẽn.

¹⁴ Pũğ ma o'taẽ, wara'at pit ka'ũma. Imẽnpuye:

— Deus cũğ ģu — i du ace'e?

Imẽn ģu juy ace! ¹⁵ Imẽnpuye:

— Wetabotaidabotbot pin pima, wetabotaidabotbon oce — io'e Deus Moisés pe. — Obu'u bima bit, wetabotaidabotbon ģu oce — io'e cebe. Imẽnpuye:

— Wemukaypinpucayũ kay acã wetabotaidabotbon oce — io'e Deus Moisés pe.

¹⁶ Imẽn Deus itabotaidabotbot wuykay “Etabotaidabotbon cuy eğuy oce kay,” i wuyju e'eap tomuju ģu, wuyju xipacat mujurũğrũğap tomuju ģu dak. Ixe itabotaidabotbon wuykay, itabotaidabotbot pin puye acã. ¹⁷ Imẽn e'em Deus ekawẽn tup—Faraó be kuyje o'jekawẽn iaptup—Egito eipi kukukat pe o'jekawẽn iaptup:

“Òn ma juk emuy adeayũ kukan,” io'e Deus, i. “Ade em wa'õbacaap oğubapukpuk etabutpe,” io'e Deus, i. “Imẽnpuye soat kaka watwat itaybit je'e obuten. Itaybit ip je'e Deus soat podi ma ya'õbacaat iam” i'e'em Deus, i.

Imẽn e'em Deus ekawẽn tup. ¹⁸ Imẽneju Deus itabotaidabotbot jemukaypinpucayũ kay. Kũyjobit'ũmayũ mukũyjobit'ũm'ũm tak biğ ma.

¹⁹ — Deus ma “Ãğ jeenuy itabut'ũmãn” i'e'em Judeuyũ be bima, cũğ ģu Deus pe i'e am cebe ip “Ipiat osupi'ajoat eywebe eyetabut'ũm puye,” i kuka ece te'e ma owebe. — Deus ibu'u bima, itabut pa'ore ip — i te'e ma kuka ece owebe.

²⁰ — Tapu, imẽn ģu juy ece — i òn pit e'em.

Ecede ģu juy Deus pe:

— Apẽnpuye dak ãn imẽn omuğẽ? — i'ũmğũ e'em itĩğ'a bit jamuğẽat pe.

²¹ Wuynõm muğẽğẽ'ukat jebikuyap tağ yamuğẽğẽm. Pũğtõm pewi ma xepxep'a yamuğẽğẽm. Pũğ'a yadeiboğat'a yamuğẽğẽm. Wara'at'a bit yadei'ĩcat'a yamuğẽğẽm. Jebikuyap tağ ma yamuğẽğẽm.

²²⁻²⁴ Wuynōm muḡēḡē'ukat puxim Deus Judeuyū kuḡ. Jebikuyap taḡ ma ip ikuḡ. Jetakomaap mubapuk ojuy osunuy kūyjobit'ūmayū be. Ja'ōbacaap mubapuk ojuy dak osunuy. ḡuyjom pit ipiat supi'ajoat cebe ip, kūymobit'ūm puye. Inaka toḡa osunuy jetakomaap kuḡ—ade koato. Ipiat o'supi'ajoat ḡu cebe ip. Warara'acayū nomuwāwām jebekitkiyūm pima, ipiat o'supi'ajoat ḡu Judeuyū be—kūyjobit'ūmayū be. Imēn Deus cuk wuynaē jebekitkiyūm. Pūḡpūḡ wuy'in Judeuyū. Warara'acayū Judeu'ūmayū. Deus pit soat wuynaē jebekitkiyūm.

— ḡasū bit okpot kay itabucayū acā webekitkiyūm je'e — i juk adi o'e'e Deus jewebe ma.

Imēnpuye ixē juk wuynaē wuyetabut am Jesus kay.

— Wetabotaidobotbot eykay — i juk adi o'e'e jekpot kay itabucayū be. — Ojo'i je'e ip jedipap kuḡ okpot kay itabucayū — i juk adi o'e'e Deus jewebe ma.

Imēḡap soat podi ma odip iam jekayayū mutaybitbin. ²⁵ Imēn Deus e'em Oséias emudupmubararaktup pe:

“Webekitkin'ūm topibiyū webekitkiyūm je'e,” io'e Deus, i. “Ikukpin ḡu ip osodop oxe iayū ikukpin je'e oxe,” io'e, i.

²⁶ “Eyju dak webekitkit ḡu,” i mo a'ḡu o'e Deus cebe ip pūḡ ka be ma, i. ḡuyjom pit: “Webekitkit eyju—soat em itaicat ebekitkit,” i je'e Deus ibo ka be ma, i.

Imēn Deus e'em Oséias emudupmubararaktup pe, apēn Judeu'ūmayū dak Deus ebekitkin je'e iap tup pe.

²⁷ Isaías tak Israel naxeḡebitbit muḡēaptup o'tupmubararak:

Israel naxeḡebitbit ade jījā—ka'oririt puxim, i. Xepxep ā bit Deus idaxijo, i. ²⁸ Deus ipiat supi'ajoat soat kūyjobit'ūmayū be, i. Apēn kuy o'e'e iap taḡ ipiat supi'ajoat cebe ip, i. ḡaxīn ma ipiat supi'ajoat cebe ip, i. Pūḡ em ma ipiat supi'ajoat cebe ip, i.

Imēn Isaías e'em jemudupmubararaktup pe. ²⁹ Wara'atup pe imēn ibararak—Isaías emudupmubararaktup pe—kuy bima o'tupmubararakiatup pe:

Wuykukukat soat podi ma ya'ōbacaat, i. Ixe pūḡ wuy'inat taxijo'ūm pima, soat kuka juk oap—apēn Sodoma ka watwat'ūm'ūm oap iap puxim—apēn Gomorra ka watwat'ūm'ūm oap iap puxim, i.

Imēn ibararak opop Isaías emudupmubararaktup pe—apēn Deus pūḡpūḡ ā Judeuyū idaxijo iap tup pe.

³⁰ — Apēnpuye ade Judeu'ūmayū itabut Jesus kay xepxep ā Judeuyū itabut pima? — i du eyju e'em owebe?

Apēn cūḡ ma ajeku Deus xe iap o'jokudada ḡu Judeu'ūmayū. Inaka:

— Eyju cūḡ ma oxe — io'e Deus cebe ip, Jesus Cristo kay itabut ip puye.

³¹ Tūybe cūḡ ma acesop Deus xe wuyawēwēap ekawēn taḡ wuyekuap tomuju iān o'e ip Judeuyū bit—Deus emunaēyū.

— Cūḡ ma eyju oxe — i'ūmḡu o'e Deus pit cebe ip, iboap ekawēn taḡ ceku ba'ore cebe ip puye.

³²⁻³³ Itabut ḡu ip osodop cūḡ ma wuyju Deus xe wuyetabucap tomuju iap kay. Imēnpuye:

— Cūḡ ma eyju oxe — i'ūmḡu o'e Deus cebe ip. Tūybe cūḡ ma acesop Deus xe wuyawēwēap ekawēn taḡ wuyekuap tomuju iān o'e ip. Ibu'u ip o'e jetabut am Jesus Cristo kay. Imēn e'em Deus ekawēn tup:

Pūḡ'a oyamuy Siāo ka be wita'a, i. Iḡo'a be Siāo ka watwat jeweikaka, i. Je'at'at ip ya be, i. Cekay itabucayū bit soat em icokcok jeedop ip jetabucap kuḡ, i.

Iboap tup ekawēn pe Cristo wita'a buxim e'em—Judeuyū jeweikaka'ibiyū buxim.

10

¹ Okitpitpiyū, obikuy jījā Deus pe obadipyū daxijo am.

— Bay, obadipyū juy etaxijo — i ōn e'em Deus pe. — Israel naxeḡebitbit cuy etaxijo — i ōn e'em cebe.

² Ixeyū dak ibikuy jījā Deus bikuyap taḡ jeku am. Kawēn icēmān pit itaybit ḡu ip. Apēn cūḡ ma aceku Deus xe iam itaybit ḡu ip. ³ Imēn itaybit ḡu ip osodop Deus acā wuymucūḡucūḡ

iam. Imēnpuye jağuy dağ ma ip jewemucũğ ojuy osodop. Deus wuymucũğucũğ Jesus Cristo kay wuyetabut pima. Imēnpit ip ibu'u osodop jetabut am cekay. ⁴ Cristo oajēm ijodi wuymucũğ ãm. Wuymucũğapte i o'teida je'ũãm. Cekay wuyetabut pima acã, cũğ ma acesop Deus xe. Imēnpit:

— Wuyawēwēap ekawēn tağ wuyeku buje cũğ ma acesop Deus xe — i'e'em ip te'e ma.

⁵ Imēntak: “Cũğ ma acesop Deus xe wuyawēwēap ekawēn tağ wuyeku buje” i te'e ma e'e'ukayũ o'yawē Moisés kuyje.

— Soat tağ cekawēn tağ ceku buje, kuka juk cũğ ma o'e ip Deus xe — io'e Moisés cebe ip.

⁶ — Cristo kay eyetabut puje acã cũğ ma eyju oxe — i'e'em Deus pit. — Ixe eymucũğucũğapte kuy o'teida — i'e'em Deus.

Pũğpũğayũ bit te'e ma e'em:

— Cristo o'teida ğu buk — i.

Imēnpuye te'e ma e'em ip:

— Abu paxi jeu kabi kay Cristo mukop am wuymucũğ ãm?” i.

Imēn ip te'e ma e'em itabut'ũm puye ixē kuy o'kop ijodi wuymucũğ ãm iap kay.

⁷ — Abu paxi je'kop ce'ũ'ũayũ dopdopap pe Cristo muyu am wuymucũğ ãm? — i te'e ma e'em ip.

Imēn te'e ma e'em ip itabut'ũm puye Cristo waram ğuto o'jetait wuymucũğ ãm iap kay.

⁸ Imēn e'em Deus ekawēn tup pit:

Eyetaybin put cũğ ma wuyju Deus xe wuyetabun puje iam, i. Iboap ekawēn kuy epejojo, i. Kuy iboap ekawēn epeğuwēn, i. Kuy ğebum epesop iboap ekawēn kay, i.

— Cristo kay eyetabun cuy epesop — i òn e'em pima, iboap ekawēn imuwēnuwēn òn. ⁹ Imēneju Deus jeydaxijo. “Jesus ocekukukat,” i ey'e buje, Deus jeydaxijo. Deus waram Jesus o'ğutait ce'ũap tomukadi iap kay eyetabut pima, ixē jeydaxijo. ¹⁰ Jesus kay wuyetabun puje, Deus e'em wuywebe: — Cũğ ma eyju oxe — i. “Jesus ocekukukat,” i wuy'e buje dak, Deus wuydaxijo. ¹¹ Imēn e'em Deus ekawēn tup: “Cekay itabucat soat em icokcok jeenuy jetabucap kuğ,” i. ¹² Imēn Judeu Judeu'ũmat co'i Deus xe. Jesus Cristo soat kukukat—Judeu kukukat, Judeu'ũmat kukukat tak. Imēntak ixē soat em xipan soat kuğ— “Obuywatwan cuy eğuy” i'e'em cebe iayũ kuğ—Judeuyũ kuğ, Judeu'ũmayũ kuğ tak. ¹³ Imēn e'em Deus ekawēn tup:

“Obuywatwan cuy eğuy, ocekukukat,” i'e'e'ukayũ idaxijo—soat ip idaxijo, i.

¹⁴ Ixe kay itabut'ũm pima bit, “Obuywatwan cuy eğuy” i'e ba'ore je'e cebe ip. Ixe ekawēn co'ũm pima, iba'ore je'e cebe ip jetabut am cekay. Warara'acat ixē ekawēn muwēn'ũm pima, ya'ijo ba'ore je'e cebe ip. ¹⁵ Deus pe warara'acat muju'ũm soat ka be bima, ixē ekawēn muwēn pa'ore je'e cebe ip. Imēn e'em Deus ekawēn tup:

Yawēğtipat muwēnuwēn'ukat ajēmap xipat cĩcã ocexe, i.

Imēn e'em kuyatup.

¹⁶ Soat ğu bit kawēn idipat kay o'e—xepxep ã. Imēn Isaías o'e Deus pe kuyje:

— Okukukat, abu xe'e itabut o'e wekawēn kay? Xepxep ã — i.

¹⁷ Imēneju wuyetabut Cristo kay ixē awēğ tobuxik puje acã. Ayawēğtobuxik tak wara'acat yawēğ muwēn puje acã.

¹⁸ — Judeuyũ bit kawēn idipat o'ya'ijojo — i òn e'em eywebe.

O'ya'ijojo ip. Imēn e'em Deus ekawēn tup—Isaías emudupmubararaktup:

Ixeyũ ekawēn o'ya'ijojo ip soat kaka dağayũ, i. Ağoka'abi dağ o'yawēğmupōğpōğpōğ, i.

Imēn e'em Deus ekawēn tup.

¹⁹ Cristo ekawēn iba'arēm tu osodop Judeuyũ xe? Iba'arēm ğu. Imēn e'em Moisés emudupmubararaktup:

Eyju Judeuyũ, i. Deus kuka Judeu'ũmayũ ğu o'taē jebekitkiyũm, i tete ma eyju e'em, i. Itaybit'ũmayũ ğu kuka o'taē jebekitkiyũm i tũybe e'em iãn eyju, i. Eyetabutkarey

epesop cekay ip, owebe webekitkiyū ixeyū naē buje, i. Eyetakoma epesop cekay ip, owebe webekitkiyū ixeyū naē buje, i.

Imēn e'em kuyatup.

²⁰ Isaías iparara ġu osunuy icēmān i'e am. Imēn e'em cemudupmubararaktup:

Ikudadam'umayū Deus o'tobuxik, i. Tomuwāwā'ūmayū kay o'jebapuk, i.

Imēn e'em Isaías emudupmubararaktup.

²¹ Imēntak Judeuyū o'ġuwēn Isaías. “Kabia bun ‘Eyetabun cuy epesop okay,’ i juk adi o'e'e Deus kūyjobit'ūmayū be—jekawēn kay'ūmayū be,” io'e Isaías.

11

¹ — Deus jebekitkit o'jepere—Judeuyū o'jepere — i du eyju e'em owebe?

— Ka'ūma! O'jepere ġu — i ōn pit e'em.

Ōn tak Israel naxeġebit. Abraão naxeġebit ōn. Benjamin diwat ōn. ² Deus Judeuyū o'taē jebekitkiyūm kuyje ma—ipi mujurūġ puje. Ġasū dak ixeyū o'jepere ġu. Elias Israel naxeġebitbit o'ġuwēnuwēn Deus pe. Eyetaybit ġu du iboap ekawēntum? Imēn e'em ijjudup:

³ “Kariwa, ekawēn muwēnuwēn'ukayū o'yaoka ip,” i. “Etabutpe tōmte'okuatōm mupikupikap'a o'yamukērērēn ip,” i. “Ōn acā ocepoyat ekay itabucayū'in,” i. “Ġasū okudadam ip oaoka am,” io'e Elias Deus pe kuyje.

⁴ Imem Deus o'jede Elias pe:

“Ēn ā ġu etabucat okay,” io'e Deus Elias be, i. “Ade ma osubuywan ixeyū be okay jetabucap epereap puxim—7,000 beayū,” io'e ixex bit, i. “Imēnpuye o'jēġ'aecōġcōġ ġu ip Baal wap—deusbaro wap ‘Ēn acā deus,’ i'e am cebe,” io'e Deus, i.

⁵ Elias itabēġ osunuy bimaayū etabucap puxim ġasū dak pūġuūġ ā itabut Judeuyū. Kuyje 7000 be osodop iayū buxim, ġasū dak Deus pūġpūġ o'taē Israel naxeġebitbiyū'in. Ixeyū o'taē, xipan ip ikuġ puye. ⁶ Idipat o'ġujurūġrūġ ip ibuye ġu o'taē—jexe ikukpin ip puye acā. Idipat mujurūġrūġap tomuju wuynaē bima, jexe ikukpinap tomuju ġu kuka juk wuynaē.

⁷ Eya'ōpicūġcūġ cuy epesop wa'ō kay! Israel naxeġebitbit ibikuy osodop Deus pe jemucūġ ām. Imēnpit cūġ ġu o'e ip cexe. Xepxep ā ixeyū'in cūġ ma o'e cexe—kuy o'taē'iyū acā. Apēn cūġ ma acesop Deus xe iap iba'arēm osodop warara'acayū xe. Ya'ōpi'ūmayū buxim ip osodop Deus a'ō kay. ⁸ Imēn e'em Deus ekawēn tup:

Deus ixeyū oo'ġubu'un jekay itabucan, i. Deus ekawēn iba'arēm cexe ip cekawēn cocom ma'ġu ip, i. Ixeyū dak itabut ġu cekay kawēn icēmat a'ġjojom ma'ġu ip, i.

Ibodup ekawēn puxim ġasū dak itabut ġu ip Israel naxeġebitbiyū. ⁹ Imēn Davi dak o'e:

Jewemuġuykukukum ip jekukum, i. Cedaġ'ūm cīcā ip jewaġuyġuy, i. Imēnpuye cūġ ma Deus pe ipiatpi'ajoan cebe ip, i. Ixeyū juy jewemuġuykuku wuyju wasū muġuykukukum ibu am iap puxim, wuyju puca muġuykukukum ibu am iap puxim tak, i. ¹⁰ Ita'ūmat puxim cuy jeku ip, i. Ipoxiat kukat puxim cuy ip ipiat supi'ajo, i.

Imēn Davi o'e kūyjobit'ūmayū be.

¹¹ Soat em ġu bit jeedop ip cedaġ'ūma je waġuyġuy Judeuyū—darem ma. Soat kabia ġu Deus ipiat supi'ajoat ixeyū be—darem ma. Judeuyū ma kūyjobit'ūm osodop. Deus pit Judeu'ūmayū daxijojom Judeuyū etabutkarey am. Deus ibikuy Judeuyū etabutkarey am Judeu'ūmayū kay taxijo ip puye.

— “Wuyju dak cuy acetabun Deus kay ixex be wuydaxijo am,” i xē'e je'e Judeuyū io'e Deus jewebe ma.

¹² Judeuyū kūyjobit'ūm osodop. Imēnpuye Deus Judeu'ūmayū daxijojom o'e ġasū. Itabut ġu ip osodop Judeuyū. Imēnpuye Judeu'ūmayū itabut e'em ġasū. Ġasū Deus xipacat ūmūm Judeu'ūmayū be Judeuyū kūyjobit'ūm puye. Ġuyjom pit būrūmaku ip je'e itabut Judeuyū. Deus itaybit būrūku iam. Ixeyū itabun puje, ibodi ma xipacat je'ġūm cebe ip.

¹³ Judeu'ūmayū, eywebe ma ōn kawēnwēn ġasū. Deus cuk omuju ja'ōbi jekawēn muwēn ām eywebe. Ocokcok cīcā cekawēn muwēnuwēn. ¹⁴ Obadipyū itabutkarey

je'e xe'e eykay, ade Judeu'ūmayū itabun puje. Obadipyū dak xe'e itabut je'e Jesus kay—Judeuyū. Imēn Jesus ixeyū'in idaxijo. ¹⁵ Deus Judeuyū kay'ūm pima, xipat o'e Judeu'ūmayū be. Deus bureyūm o'e ip. Deus pe waram Judeuyū kay buje bit, ibodi ma xipat je'e soat peam ijodiat peam. Waram ce'uat mutaicap puxim xipat je'e.

¹⁶ Pāo'a ya'in ma xipat pima, soat'a daḡ xipat. Imēnpuxim tūmūn'ip'ip tābu xipat pima, soat'ip taḡ xipat. Imēnpuxim Deus kuy bima itabucayū kay bima, ḡasūayū kay dak je'e itabucayū kay. Abraão kuy bima itabucat osunuy. Deus ebekit osunuy. Imēnpuye ixē naxeḡebitbiyū dak Deus ebekitkiyū. ¹⁷ Wuyju oliveira'ip takū dakatkan tiptaḡat takū muy am ixē nakū dieḡ. Idibi mujujum wuyju iḡo dakū kay takū nojēm ām. Imēnpuxim pūḡpūḡ Judeuyū'in kuy o'takūdakat'iatakū buxim. Ixeyū oibu'un Deus ebekitkiyūm itabut'ūm puye. Eyju bit Deus ebekitkiyūm epesop eyetabut puye. Eyju Judeu'ūmayū. Imēnpuye eyju o'takūmuyiatakū buxim—tiptaḡatakū buxim. ¹⁸ Tābu tābuetait takūkē buye ḡu. Takū bit takūetait tābube buye. Imēnpuye:

— Deus Judeuyū kay ḡu—ocekay acā — i'ūmḡu juy epe'e. — Ocejū acā ixē juk ocenaē jebekitkiyūm — i'ūmḡu juy epe'e.

¹⁹ — Tiptaḡatakū muyap co'i Deus ocemuy jebekitkiyūm Judeuyū dieḡ — i eyju acō'i e'em.

²⁰ Icēmān eyju e'em. Imēnpit takū dakacap puxim darem Deus Judeuyū kay ḡu osunuy Cristo kay itabut'ūm puye. Jebekitkiyūm cuk eymuy ixeyū dieḡ Cristo kay eyetabut puye. Imēneju:

— Ocejū acā Deus ebekitkiyū — i'ūmḡu juy epe'e.

Eyday'em'um ma juy epesop eyetabucap epereap puxim! ²¹ Takūdakacap co'i Deus ipiat o'supi'ajoat Judeuyū be itabut'ūm puye. Ipiat o'supi'ajoat cebe ip takūat puxim ma'ḡu ip. Eyetabut'ūm pima, eywebe dak ipiat supi'ajoat. ²² Cristo kay itabut'ūm puye Deus ipiatpi'ajoan Judeuyū be ibima, “Cūḡ ma Deus,” i wuyju e'em. Cristo kay ip puye, Judeu'ūmayū kay jījā ibima dak, “Xipat cīcā Deus” i wuyju e'em. Eyju bit eyday'em'um cuy epesop Cristo kay eyetabucap epereap puxim. Eyetabucap epere buje, eyju dak takūdakacatakū buxim epesop. ²³ Judeuyū oibu'un Deus ebekitkiyūm. Itabut ḡu o'e ip cekay. Imēnpuye Deus tak oibu'un cekay ip takū dakat'ibit puxim. Waram ibikuy buje bit, waram Deus ebekitkiyūm jeedop ip waram o'takūdakat'iatakū muyap co'i. Iba'ore ḡu Deus pe imēḡap. ²⁴ Eyju Judeu'ūmayū. Tiptaḡatakū buxim eyju. Tiptaḡatakū imēn atakūmuy oliveira'ip pe. Imēnpuxim kuy bima Deus ebekitkiyūm ḡu epesop. ḡasū bit ixē ebekitkiyūm epe'e. Imēnpit Deus pe iba'ore ḡu waram Judeuyū muy am jebekitkiyūm o'takūdakat'iatakū muyap puxim oliveira'ip pe. Itabun puje, waram ixeyū jomuy jebekitkiyūm.

²⁵ Soat em ḡu Judeuyū ibu'u jeedop jetabut am Cristo kay. Deus Judeu'ūmayū mutabutbun pima acā, ibu'u ip jeedop—Deus jemunaē'ibiyū mutabutbun pima. Deus iboam ibikuy osunuy kuy bima ma. Būrūmaku itabut je'e ip. Wuyxe bit iba'arēm osodop iboap. ḡasū acā ōn iboap muwēnuwēn eywebe ibapuk o'e owebe ḡasū bit puye. Okitpitpiyū, ḡebum cuy epesop iboap kay “Deus ocejū acā juk ocenaē jebekitkiyūm” i ey'eap puxim. ²⁶ Deus soat Judeuyū idaxijo. Imēn e'em Deus ekawēn tup:

Ipi watwat taxijojo'ukat jajēm Siāo ka watwat xewi, i. Soat ikērēat ju'uk Jacó naxeḡebitbit pewi—Judeuyū bewi, i. ²⁷ Ixeyū bewi ikērēat uk puje, apēn kuyje juk adi ocece cebe ip iap taḡ oce, i.

²⁸ Pūḡpūḡ Judeuyū Jesus ekawēn kay ḡu o'e ip. Imēnpuye ip Deus kay itakomaat co'i o'e. Iboap puye eyetabut put Jesus Cristo kay, Judeuyū ḡu ma'ḡu eyju. Kuyje bit Deus Judeuyū o'taē jebekitkiyūm. Kuyje:

— Webekitkiyū eyju — io'e ixeyū ebika be—Abraão be, Isaque be dak, Jacó be dak.

Imēnpuye ikukpin cīcā ip cexe. ²⁹ Deus pit jewaḡuyumuwarururun ḡu—pūḡ taḡ ma yaḡuy. “Xipan ixeyū ojukuk” i'e buje, xipan ma ixeyū jukuk. “Xeyūku otaē webekitkiyūm” i'e buje, ixeyū inaē jebekitkiyūm. ³⁰ Imēneju Deus itabotaidabotbot ḡasū eykay, Judeuyū kūyjobit'ūm pima. Kuy bima juk adi epesop kūyjobit'ūm ixē a'ō kay. ḡasū bit

itabotaidabotbot eykay. ³¹Judeuyū kūyjobit ġu Deus a'ō kay ġasū, Deus itabotaidabotbot eykay buye. Ġuyjom pit itabotaidabotbon je'e ixeyū kay eykay itabotaidabotbocap co'i. ³²Jewejojo'i ma ip kūyjobit'ūmap kuġ Deus xe—Judeuyū, Judeu'ūmayū dak. Imēnpuxim ma jewejojo'i ma itabotaidabotbon je'e cekay ip.

³³Soat podi ma Deus xipat wuykay! Ka'ūma ma iba'arēm cexe. Soat podi ma itaybitbit tak. Iba'ore wuywebe bit wuyetaybitbit am apēn ixē jewaġuyġuy iam. Iba'arēm wuyxe bit ixē jewaġuyūmūġēġēmap. ³⁴Imēn e'em Deus ekawēn tup:

Ka'ūma ma itaybit apēn Deus jewaġuyġuy iam, i. Ka'ūma ma ixē awēwēm, i. ³⁵Ka'ūma xe ma ixē eweroap opop, i.

Imēn e'em Deus ekawēn tup.

³⁶Soat Deus emumuġē. Ya'ōbi soat kake. Cebeam tak kake soat. Soat kake “Soat podi ma ēn xipat ocexe” i'e am cebe.

— Soat podi ma Deus ya'ōbuyxi, idip tak — i juy ace cebe dak.
Soat em ma juy imēn acece.

12

¹— Okitpitpiyū, epeyeweūm Deus pe soat em kūyjobit am ya'ō kay — i ōn e'em eywebe. Apēn kuyje wūnca ūmap puxim cuy epeyeweūm cebe. Deus itabotaidabotbot wuykay iap ibapuk cīcā wuyxe. Imēneju kūyjobin cuy epesop ya'ō kay. Eycokcoġ cuy epeyekapik cebeam. Ibikuyap taġ cuy epeku imucokcok am. Ixe a'ō kay kūyjobit pima, te'e ġu kuka epe'e cebe “Ēn xipat ocexe” i. Icēmān imēn kuka epe'e. ²Deus kay'ūmat ekukuap puxim ġu juy epeku. Deus pe juy epeyewaġuyuisunat. Ixe be eyaġuyuisun puje, eyetaybit epe'e apēn Deus ibikuy wuyeku am iam. Iboam eyetaybit pima xipan epeku itabutpe. Ikērēat kuġ ġu epesop cexe. Soat em Deus mucokcokcoġ epeku.

³Deus kuy ja'ōbacaap o'ġuōm owebe jekawēn muwēn ām soat pe. Imēnpuye ōn jeymukūyjo Deus bikuyap taġ eyeku am. Eyaġuytoġ cuy epesop jewewekay. Ajo i'e but eywebe iap pe ma juy epeyekapik—wara'at pe bit ka'ūma. Deus ma o'ġūm eyekapik am. Ajo eyxe ibapuk imuġē ām iat Deus ma o'ġūm eywebe. ⁴Ade opop wuyjebit pe—wuyeta, wuyba dak, wuyi dak. Imēnpit pūġpūġpūġ soat muġēġēm ip. Soat cewedapdepdapdep. Onejujusun ma. Soat wuyju ikuġiat wara'at puxim ġu—jexeat puxim ġu. Wara'at tak imēnpuxim ma ikuġ. ⁵Imēnpuxim tak wuyju—Jesus Cristo kay itabucayū. Ade wuyju. Pūġat puxim pit wuyju Cristo eju mūġ'i wuyju jekukum puye. Jewebuywatwan wuyju wuyekapikap kuġ wuyjebit puxim. ⁶Deus xipan wuykuġ. Imēnpuye ixē ja'ōbacaap ūmūm soat pe wuywebe wara'at pe jekapik am jebeam. Pūġpūġayū wuy'in ya'ōbacaap kuġ ixē ekawēn muwēn ām. Ixeyū juy jeedop imuwēnuwēn. ⁷Warara'acayū wuy'in pit ya'ōbacaap kuġ warara'acat peam kapik am. Ixeyū juy jeedop warara'acat puywatwan. Warara'acayū wuy'in pit ya'ōbacaap kuġ warara'acat mutaybit am. Ixeyū juy jeedop warara'acat mutaybitbin. ⁸Warara'acayū wuy'in ya'ōbacaap kuġ warara'acat a'ōmucan am. Ixeyū juy jeedop warara'acat a'ōmucanucan. Warara'acayū bit ade kuġ jebubut kuġ. Tacum ġu juy jeedop ip. Ade ma juy jeġūmġūm ip ikuġ'ūmat pe. Warara'acayū bit ya'ōbacaap kuġ warara'acat kukan. Ya'ōpuruġ ġu juy jeedop ip ikuġ—ya'ōdidin ma. Warara'acayū bit ya'ōbacaap kuġ tadaybocayū buywat am. Icoġcoġ cuy jeedop ip ixeyū buywatwan.

⁹Jewexe ġu ikukpin eyxeat epejukuk—icēmān. Ikērēat kay ġu juy epesop. Xipacat acā epeġujurūġ. ¹⁰Ikitpitpiyū eyju, Cristo kay eyetabut puye. Imēnpuye xipan cuy epeyewekuk eyduk'a beat kukpinap co'i. Ibuyxim cuy epeyewekuk. ¹¹Eybu'u'um ġu juy epesop kapik am. Kapikpik'ukayūm cuy epesop. Wuykuukat peam cuy epesop kapikpiġ. Eycokcokap kuġ cuy epesop kapikpiġ cebeam. ¹²Soat em Deus xe wuyetait acesop iap wiwim wuyju. Imēnpuye eycokcoġ cuy epesop. Eyukpiceġēm ġu juy epesop xipat'ūmat jebapukpuġ eykay bima dak. Deus eju kawēnwēġap cuy epeyepeġu. ¹³Eybubut'in cuy epeġūm ikuġ'ūmat pe—itabucayū be. Xipan cuy powatwat epeġūm eyduk'a be.

¹⁴Itabut'ūmayū eykaykay bima:

— Bay, ipiat cuy esupi'ajoat cebe ip — i'ümġu juy epe'e Deus pe. — Xipan cuy ejukuk ip — i acã.

¹⁵ Icokcokayũ xe bima, eyju dak eycokcoġ epesop. Waayũ xe bima, eyju dak epetõtõn.

¹⁶ Pũġ taġ ma juy epeyewaġuyġuy.

— Soat podi ma oceju xipat — i'ümġu juy epe'e.

Ibuyxi'umat ekapikap cuy epejoixik ġu.

— Soat podi ma ocetaybit cĩcã — i'ümġu juy epe'e.

¹⁷ Warara'acat pe ikērēm eykuk puje, ikērēm ġu juy epejukuk ikērēm eykukaptem. Xipan cuy epeku soat etabutpe warara'acat pe eymuymuyap puxim. ¹⁸ Eywebe iba'ore'üm pima, kaba'üm cuy epesop soat eju eyxeat eju. ¹⁹ Okitpitpiyũ, Deus acã juy ipiat supi'ajoat ikērēat kukayũ be. Imēnpuye epeyeweik ġu juy—pũġ em tak ka'uma. Imēn e'em Deus ekawēn tup:

“Õn ma oceweik,” i'e'em wuykukukat, i. “Õn ma ipiat osupi'ajoat cebe ip ikērēm eykukaptem,” i.

²⁰ Imēn e'em Deus ekawēn tup:

Ekay itakomaat ire bima, eġuykõn cuy, i. Puybit cuy eġüm cebe, i. Ibiपुरuk pima, idibi juy etiüm cebe, i. Imēn isūsün cĩcã je'e, i. Iġuycũġ je'e xipan'üm ekuġ pima, i.

²¹ Ikērēat muġēġē'ukayũ be juy ikērēat muġēan ġu eywebe. Xipacat'in cuy epeġuġē ixeyũ beam imubu'un am ip ikērēat kay.

13

¹ Kũyjobin cuy ajop iecuġap ebekitkit a'õ kay. Deus ma ixeyũ o'jomuyat ipi watwat kukan. Imēnpuye soat ixeyũ opop Deus a'õbi. ² Imēnpuye iecuġap ebekitkit a'õ kay'umat Deus o'jomuyat a'õ kay ġu. Ipiat supi'ajoat ip jewēju ma. ³ Xipacat mujurũġrũġ'ukayũ ġu iparara iecuġap ebekitkit puxim—ikērēat mujurũġrũġ'ukayũ acã. Ya'õbuyxiayũ buxim eyparara pin'üm pima, xipacat cuy epeġujurũġ. Xipacat mujurũġ puje:

— Xipat ma eyju ocexe — i je'e ip eywebe.

⁴ Deus ma ixeyũ o'jomuyat eykukan. Xipan eykuk ojuy ip. Eywebe ikērēat mujurũġ puje bit, eypararam cuy epesop cebuxim ip. Deus ixeyũ o'jomuyat ipiatpi'ajoan ikērēat mujurũġrũġ'ukayũ be. Imēnpuye cũġ ma cebe ip ipiatpi'ajoan wuywebe. ⁵ Imēneju kũyjobin cuy epesop iecuġap ebekitkit a'õ kay. “Deus aco'i ipiat supi'ajoat ocewebe kũyjobit'üm pima,” i wuyju e'em puye ġu kũyjobin cuy ajop ixeyũ a'õ kay. Cedaġ ma wuywebe kũyjobit am ixeyũ a'õ kay buye juy kũyjobin ajop ya'õ kay ip.

⁶ Xipan kapikpiġ pima, Deus a'õbi ip kapikpiġ eykukayũ. Deus ma dinheiro bubu'ukayũ dak o'jomuyat wuykukan. Imēneju wuyedinheiro wuyju dak imposto deidadam cebe ip. ⁷ Eyweroap cuy epeteida cebe ip. Eipi etaxa dak cuy epeteida. Ibuyxim cuy iecuġap ebekitkit epejukuk. Ixeyũ a'õ mupubutbun ġu juy epesop.

⁸ Eyweroap kuġ ġu juy epesop. Eyweroap cuy epeġu'üm. Ikukpin warara'acat kuġ pima, wuyweroap ateida iap puxim. Xipan warara'acat kuġ pima, Deus pe wuyawēwēap ekawēn taġ wuyju jekukum. ⁹ Imēn Deus wuyawēwēm:

— Warara'acat tayxi eju epeyepo ġu juy — i. — Warara'acat epeyaoka ġu juy — i. — Warara'acat pubut epetujupa'um ġu juy — i. — Eyetabikukum ġu juy warara'acat pubut kay — i.

Kanomũm tak imēn wuyawēwēm:

— Xipan cuy eyxeat epejukuk apēn xipan eyju jewekuġ iap puxim — i. Kanomũm eyawēwēap taġ eyeku buje, koap eyawēwēap taġ tak epeku. ¹⁰ Ikukpin wuyxeat kuġ pima, ikērēm ġu ixē ajukuk. Imēnpuye ikukpin wuyxeat kuġ pima, soat ekawēn taġ wuyju jekukum—Deus ekawēn taġ—wuyawēwēap ekawēn taġ.

¹¹ Waram Jesus ajēmap kabia wũy ma osunuy wuyetabun puje. Ġasũ bit wũy ġu o'e. Ġaxĩn ma wuydaxijojoap kabia jajēm. Imēnpuye xetxiat puxim ġu juy ajop. Wuyawēwēap ekawēn taġ cuy ajeku. ¹² Wuykukukat ajēmap kabia kabiam wuyju bimãn co'i. Kabiok ajēm pasuġ pimãn co'i. Kuy kabia ijasũn, ġaxĩn ma ixē jajēm puye. Imēnpuye

acepere juy ikērēat mujurūḡap! Ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū kabiok taḡ jekuku'ukayū buxim. ḡa'a ajeku Deus bikuyap taḡ acā! Sorara icaat kuḡ jekukum jaokaap puxim. Cristo a'ōbacaap kuḡ cuy ajeku waram wuywebe ikērēat kukap puxim. ¹³ Cūḡ ma juy ajeku wuysūsūnap puxim. Cūḡ ma juy ajeku kabiam soat etabutpe jekukum iat puxim. Wuybaboroḡ ḡu juy ajeku. Wuyka'okērēm ḡu juy ajeku. Warara'acat tayxi kaykay ḡu juy ajeku, warara'acat itop kaykay ḡu dak. Wuysūsūḡap ḡu juy ajeku. Warara'acat a'ōdawutwun ḡu juy ajeku. Wuyetabtkarey ḡu juy ajop. ¹⁴ Wuyaḡuy daḡ jekukum pima, ikērēat mujurūḡrūḡ wuyju. Eyaḡuy daḡ ḡu juy epeku! Wuykukukat ja'ōbacaap ūmūm wuywebe sorarayū kukat jesorarayū be icaat ūmap co'i itakomaat yaokaap puxim.

— A'ōbacaap cuy eḡūm ocewebe — i juy epe'e Jesus Cristo be.

14

¹ Eyukpiceḡēm ḡu juy epesop “Apēn ḡu xe'e kuka cūḡ Deus xe?” i'e'e'ukayū kay—itabucayū kay. Jawa'ōxikxiḡ ḡu juy epesop ceweju ip yaḡuymuwarurun am. ² Pūḡpūḡ itabucayū'in e'em:

— Cūḡ ma wuywebe deusbaroyū wap iēnmōḡ'ibitēn o am — i. Imēnpuye soat ēn o'om ip. Warara'acayū bit e'em:

— Cūḡ ḡu wuywebe ibiat ēn o am — i.

Imēnpuye iēn o'om ḡu ip—kadai o'om acā ip. ³ Iēn o'o'ukat — Etaybit'ūm cīcā — i je'e ḡu kadai o'o'ukat pe. Kadai o'o'ukat tak: — Cedaḡ ḡu ēn jekukum iēn o'o'uk puye — i je'e ḡu iēn o'o'ukat pe, Deus ixē kay buye. ⁴ Cūḡ ḡu wuywebe “Cedaḡ ḡu ēn jekukum” i'e am warara'acat a'ōkayat pe. Deus a'ōkayat ixē. Cūḡ pima, Deus acā je'e cebe “Cūḡ ma ēn jekukum” i. Cūḡ'ūm pima dak, “Cūḡ ḡu ēn jekukum” i je'e cebe. Wuykukukat ja'ōbacaap jeḡūm cebe cūḡ ma jeku am. Imēnpuye cūḡ ma jeku.

⁵ Pūḡpūḡ xe ma pūḡpūḡ kabia kabia'ipi. Warara'acayū xe bit ka'ūmḡu kabia'ipiat. Soat kabia ma ipi ḡu. Jewejojoi ma soat kabia ma cexe ip. ⁶ Pūḡpūḡayū xe pūḡpūḡ kabia kabia'ipiat wuykukukat a'ōmubuyxin ojuy ip. Iēn o'o'ukat tak soat ēn o'om wuykukukat a'ōmubuyxin ojuy. Jekōn pima:

— Bay, ēn xipan ocekuḡ. Iēn ūmūm ocexatēn — i'e'em Deus pe. Iēn om ibu'uat tak iēn o'om ḡu wuykukukat a'ōmubuyxin ojuy. Jekōn pima:

— Bay, ēn xipan ocekuḡ. Soat em kadai ūmūm ocewebe ocexan — i'e'em Deus pe.

⁷ Deus wuyekukuap cocom wuyetabēḡ pima, wuye'ū buje dak, wuyju Cristo a'ō kayayū buye. ⁸ Wuyetabēḡ pima wuykukukat bikuyap taḡ wuyju jekukum. Wuye'ū buje dak cexe acesop—wuykukukat xe. Imēneju wuykukukat a'ōkayatayū wuyju wuyetabēḡ pima, wuye'ū buje dak. ⁹ Imēneju Cristo oe'ū. Waram ḡuto o'jetait je'ūap tomukadi. Waram o'jetait soat itabucayū kukukan—itabēḡayū kukukan, ce'ū'ūayū kukukan tak. ¹⁰ Pām eyju? Apēnpuye dak eyju eykitpitpiyū muymuy? cūḡ ḡu eywebe imuymuy am. ḡuyjom soat wuyju acejebapuk Deus wap. Ixe apēn ijodi bima juk adi ajekuku iaptei ideida wuywebe. Xipacat je'ḡūm xipacayū be xipacat mujurūḡrūḡapteim. Kūyjobit'ūmayū bit ḡuju ipiat'ajojoap pe kūyjobit'ūmapteim. Imēnpuye cūḡ ḡu eywebe dak “Ikērēat kuḡ eyju Deus xe” i'e am eykitpitpiyū be. ¹¹ Imēn e'em Deus ekawēn tup:

“Soat ipi watwat jēḡ'aecōḡcōḡ owap kūyjobit wa'ō kay am, soat em wetait puye,” i'e'em Deus, i. “Soat ip ‘Ēn acā Deusat,’ i je'e owebe,” i'e'em, i.

¹² Imēneju soat wuyju apēn ijodi bima juk adi ajekuku iap aḡuwēn Deus pe.

¹³ Imēnpuye wuykitpitpiyū muymuyap cuy acepere. Cūḡ ma juy ajeku wuykitpitpiyū etabutpe ixeyū be “Teku cedaḡ'ūma jekukum” i'eap puxim. Cedaḡ'ūm ixeyū xe bima juy ayaḡuymuwarurun ḡu. Āḡ ip jeedop. ¹⁴ Wuykukukat Jesus eju mūḡ'i ōn jekukum. Imēnpuye wetaybit soat i'opi ḡu owebe iam. Warara'acat pe bit “Ibo i'opi owebe” i'e buje, i'opi ma o'e cebe. Ixe be i'o buje, cedaḡ ḡu jekukum, cedaḡ ḡu cexe buye. ¹⁵ Eykitpitpiyū juy epeḡuḡuycūḡ ḡu soat o'o am. Soat o'oap tomuju eykitpitpiyū muḡuycūḡ pima, ikukpin ḡu ip eyxe. Cristo oe'ū eykitpitpiyū beam. Epeḡubu'un ḡu juy ip Jesus kay am

soat o'oam. Ibu'u ip pima, soat em Deus wi wūy ma jeedop ip, ixeyū etabutpe ikukpin ġu ip epejukuk puye. ¹⁶ Imēnpuye eykitpitpiyū xe xipat'ūm pima:

— Eyetaybit ġu eyju bit — i'ūmġu juy epe'e cebe ip. — Xipat ma iēn o am ocewebe bit — i'ūmġu juy epe'e cebe ip.

Ikukpin ġu ip ikuġ pima ip jeymuymuy.

— “Soat ēn xipat i'o am,” i te'e ma teyūku e'em — i je'e ip.

¹⁷ Deus ma wuykukukat. Ixe ebekitkiyūm acesop wuyxat o'omap tomuju ġu, wuyxati kōnkōnap tomuju ġu ma dak. Cūġ ma wuyju jekukum pima bit, ixe ebekitkiyūm acesop, kaba'ūm warara'acat kuġ pima dak, wuycokcoġ jekukum pima dak. Deus biōġbuk wuy mucokcokcoġat. ¹⁸ Imēn Cristo a'ō daġ jekukum pima, Deus mucokcokcoġ acesop. Ijodiacat tak e'em: — Teyūku cūġ ma jekukum — i.

¹⁹ Imēneju xipan cuy acewewekuk wuyweweju kaba'ūm wuydop am. Jewewa'ōmucanucan cuy ajop biġ ma wuyetabut am Jesus kay. ²⁰ Deus kuy juk eykitpitpiyū mutabun Jesus kay. Epeġubu'un ġu juy ip soat ēn o'oam. Soat i'opi ġu wuywebe. Inaka wuykitpit pe ikērēat mujurūġat puje, wuyju dak ikērēat mujurūġrūġ soat o'om pima. ²¹ Wuykitpit pe ikērēat aġujurūġat ġu juy! Wuyxe ma xipat soat ēn o'oap, uva'abidi kōnkōġap tak. Wuykitpit xe cedaġ'ūm pima bit asuēn'o ġu, atikōn ġu dak. ²² Soat o'oap eyxe xipat pima:

— Soat i'opi ġu ocewebe — i juy epe'e warara'acayū be ġu—Deus pe acā.

Cūġ ma juy ajeku wuyaġuy daġ. Apēn xipat wuyxe iap taġ wuyju jekukum pima, wuycokcok ace'e. ²³ Itabutbūt xipat ġu xe'e owebe ibiat o am iap kay bima bit, iġuycūġ je'e i'o buje.

— Ikērēat ġu xe'e o'gujurūġ? — i je'e jewebe ma. — Deus xe'e ipiat supi'ajoat owebe? — i je'e jewebe ma.

Itabutbūt pima o'jo'o. Imēnpuye xipat ġu tūybe osunuy cexe. Iboap xipat Deus xe iap kay wuyetabut'ūm pima, wuyju dak ikērēat mujurūġrūġ, iboap mujurūġ puje.

15

¹ Pūġpūġ wuy'in e'em: — Ocetaybit cedaġ ma jeku am Deus xe iam — i. Wuyukpiceġēm ġu juy ajop “Apēn ġu xe'e kuka cedaġ ajeku Deus xe?” i'e'e'ukayū kay. Itaybitbūcayū buywatwan cuy ajop. Jewekay acā ġu juy ajop ġebum. ² Wuykitpitpiyū kay dak cuy ajop ġebum. Wuykitpitpiyū kay ġebum cuy ajop xipan ip ikuk am, Jesus kay itabut cīcā ip jedop am tak. ³ Cristo dak jewekay ġu ġebum osunuy—warara'acayū kay acā. Cristo juk o'e Deus pe:

— Ikērēm ip cuk adi okuk apēn ip ikērēm ekuk iap co'i — i.

Imēn Cristo o'e Deus pe kuyje. ⁴ Kuyjeayū Deus ekawēntup o'tupmubararak wuymutaybit am—soatup. Ibiatup kawēn wuymutaybitbin wuyetaxi'ūmap puxim ipiat kay. Wuya'ōmucanucan tak ibiatup ekawēn. Ibiatup ekawēn kay wuyetabut pima, Deus xe acesop iap acejowiwi jījā. ⁵ Deus ma wuybuywatwan wuyetaxi am ipiat'ajo am. Wuya'ōmucanucan tak. Ixe eju ōn kawēnwēn eywebeam.

— Bay, Roma ka watwat a'ōmucanucan cuy eġuy — i ōn e'em cebe. — Esubuywan cuy ip ixeyū be warara'acat kay ġebum am Jesus Cristo warara'acat kay ġebum osunuy iap co'i — i ōn e'em cebe.

⁶ Imēn ōn kawēnwēn eywebeam Deus eju, pūġ taġ ma eyeku am. Ceweju ōn kawēnwēn “Ka'ūmġu ejo'iat xipacat” i'e am Deus pe—wuykukukat ebay be—Jesus Cristo ebay be.

⁷ Imēneju xipan cuy epeyewekuk apēn Cristo xipan eykuk iap co'i. Xipan eyju jewekuġ pima:

— Deus xipat cīcā aco'i, cebekitkiyū xipan jewekuġ puye — i je'e eyjoayū.

⁸ Imēn Cristo oajēm ijodi. Judeuyū daxijojo'ukan o'e. Deus soat em ja'ō daġ e'em iam ixeyū mutaybit am oajēm. Oajēm ijodi apēn Deus o'e kuyjeayū be iap taġ—Judeuyū dobyū'ūm'ūm pe iap taġ. ⁹ Judeuyū daxijojo'ukan o'e, Judeu'ūmayū be “Ēn xipan cīcā ocekuġ, ocekey etabotaidabotbot puye” i'e am Deus pe. Imēn e'em Deus ekawēn tup—Davi emudupmubararakup:

Imêneju “Soat podi ma ên xipat cîcâ,” i oce Deus pe Judeu'ûmayũ a'õpiju, i. Jebi-bododon oce ên xipat cîcâ i'e'em ewebe ya'õpiju ip, i.

¹⁰ Wara'atup tak imên e'em—Moisés emudupmubararaktup:

Judeuyũ ġu eyju, i. Inaka eycokcoğ cuy epesop soat Deus emunaëyũ eju, i.

Imên e'em iğodup. ¹¹ Wara'atup tak imên e'em—Davi emudupmubararaktup:

— “Ën acâ a'õbacaat,” i juy epe'e Deus pe — i õn e'em Judeu'ûmayũ be, i. — Soat eyju

“Ën soat podi ma xipan ocekuğ,” i juy epe'e cebe — i õn e'em soat tağacat pe, i.

¹² Wara'atup tak imên e'em—Isaiás emudupmubararaktup:

Bekicat je'kap—Jessé naxeğebit, i. Ixe bekicat Judeu'ûmayũ kukukan je'e, i.

Judeu'ûmayũ dak ixe jowiwi jedaxijo am, i.

Imên Isaiás o'tupmubararakat Cristo ekawëntup—Jessé naxeğebit ekawëntup.

¹³ Imên Deus soat em jexe wuyetai acasop iap wiwian wuywebe. Ixe eju õn kawënwën eywebeam:

— Bay, Roma ka watwat itabut ekay — i õn e'em cebe. — Imucokcokcoğ cuy ip eğuy — i õn e'em cebe. — Yağuy mubabibin cuy ip eğuy — i õn e'em cebe.

Imên õn kawënwën Deus eju eywebe biğ ma iboap wiwian jebiõğbuk a'õbacaan—Xipacat piõğbuk a'õbacaan.

¹⁴ Okitpitpiyũ, õn ma wetaybit eyjum. Soat em eyju xipan warara'acat kuğ. Soan eyetaybit. Eyetaybit tak Jesus Cristo ekawën. Jewawëwê but eyewewēju. ¹⁵ Inaka ijudup pe osüsün ġu wa'õbapuğ eyawê ãm eyağuyba'ũmap puxim icemat ekawën kay. Osüsün ġu Deus a'õbiat õn puye. ¹⁶ Ixe Deus cuk onaë Jesus Cristo ekawën muwën ãm Judeu'ûmayũ be. Paĩ buxim Deus ekawën muwënuwën õn cebe ip—kawën idipat muwënuwën. “Ën soat podi ma a'õbuyxi” i ixeyũ e buje, Deus icokcok e'em. Xipacayũm ip je'e Deus xe, Ibiõğbuk xipacat ixeyũ muisun puje. ¹⁷ Imên kapikpiğ õn Deus peam Jesus Cristo eju müğ'i õn jekukum puye. Imënpuye:

— Ocokcok wekapikap kuğ — i õn e'em Deus pe.

¹⁸ Cristo ma wa'õmucanucan osunuy owebe Judeu'ûmayũ mutabun am jekay. Cũğ ma juk adi ocekawënuwën cewēju ip. Cũğ ma juk adi ojekukuku cetabutpe ip. Imënpuye itabut ip o'e Jesus kay. Deus a'õ kay ip o'jeküyjobin, Cristo bikuyap tağ õn jekukum puye. Obisüsün ġu “Obuye adeayũ itabut o'e” i'e am eywebe. ¹⁹ Deus biõğbuk cuk adi ja'õbacaap o'jomõgmõğ owebe. Imënpuye wuywebe i'e ba'oreat oğubapukpuk Judeu'ûmayũ be. Itabëğbëğ o'e ip Deus a'õbacaap cocom. Imënpuye soat ka dağ cuk adi ojekukuku.

— Cristo kay eyetabun puje, Deus jeydaxijo — i'e'em cuk adi ojekukuku. Koap Jerusalém ka watwat oğuküyjojo. Ibo ka bewi juk ojem. Soat kaka dağ cuk adi ojekukuku adeayũ muküyjojom, kawën idipat muwënuwën. Wüyat eipi be oajëm ġebuje—Ilíria eipi be. ²⁰ Kawën idipat muwën ojuy oğuy Jesus Cristo awëğ tobuxikayũ be ġu—yawëğ tobuxik'ûmayũ be acâ, itaybit'ũm ip puye. ²¹ Imên e'em Deus ekawën tup:

Yawëğ tobuxik'ûmayũ yawëğtobuxik, i. Yawëğpa'arëm ġu je'e cexe ip, i.

Imënpuye ibo dup ekawën tağ õn kawën idipat muwënuwën yawëğtobuxik'ûmayũ be acâ.

²² Eyjo am omuju'ũm'ũm osunuy soat em ma'ğu oju pin, yawëğtobuxik'ûmayũ be õn kawën idipat muwënuwën puye. ²³ Ade koato eyjo pin cuk adi oğuy. Imënpit ġasũ acâ ijop kaka dağ kawën idipat muwëğap oğ'uũm. ²⁴ Imënpuye ġaxĩn ma aco'i oju eyjom. Espanha eipi kay cum pima eyjo pin oce. Eyxe dakibun onuy buje, obuywan cuy epe'e Espanha eipi kay oju am. ²⁵⁻²⁶ Ģasũ bit õn cum Jerusalém ka kay. Judeu'ûmayũ jedinheiro mu'awero ojuy ip osodop—Macedônia eipi beayũ—Grécia eipi beayũ dak. Iboap edinheiro ùm ojuy ip Jerusalém ka beayũ be—Judeuyũ be—itabucayũ be—tadaybotbocayũ be. Imêneju iboap edinheiro dujowan õn iũm ãm cebe ip. ²⁷ Ixeyũ Macedônia eipi beayũ Judeuyũ ġu—Grécia eipi beayũ dak. Imënpit itabut ip o'e Jesus kay, Judeuyũ kawën idipat o'ğuwën cebe ip puye—Jerusalém ka beayũ. Imënpuye ip jedinheiro ùm ojuy cebe ip. Xipat imên Judeu'ûmayũ be Judeuyũ buywat am—jekitpitpiyũ buywat am—tadaybotbocayũ buywat am. ²⁸ Imêneju ibiat dinheiro oğũm cebe ip. Soat

o'ğuxipan'iat oğũm cebe ip. Iũm puje Espanha eipi kay oju. Espanha eipi kay cucum pima eyjom oju. ²⁹ Eyxe wajẽm puje, apẽn Cristo xipan okuğ iap oğuwẽn eywebe. Soat podi ma Cristo xipan okuğ iap oğuwẽn eywucokcok am.

³⁰ Okitpitpiyũ, eyju dak eyetabut wuykukukat Jesus Cristo kay. Eyju xipan jewewekuğ Deus biõğbuk a'õ kay kũyjobit puye. Imẽnpuye epeyekawẽn cuy Deus eju owebeam. Owebeam Deus eju eyekawẽnap ojuyjuy jĩã õn.

³¹ — Paulo kay juy ağ eğuy Judéia eipi watwat pe yaokaap puxim—itabut'ũmayũ be yaokaap puxim — i juy epe'e Deus pe. — Jerusalẽm ka watwat cuy eğubikuy—itabucayũ juy eğubikuy Paulo xewi ibo edinheiro bu am — i juy epe'e Deus pe.

³² Imẽn cuy epeyekawẽn owebeam Deus eju. Imẽn kawẽnwẽn pima, ocokcok cĩcã oajẽm eykay. Deus ibikuy bima ocokcok cĩcã oajẽm eykay. Eyju dak omucokcokcoğ epesop.

³³ Okitpitpiyũ, Deus wuyağuy mubabibin'ukat.

— Roma ka watwat kay juy ağ eğuy — i õn e'em cebe.

Imẽn ma ağ jeenuy eykay.

16

¹ Wuyixĩg Febe oğuju eykay. Ixe Febe Jesus kay itabucayũ buywatwat'ukat—Cencrẽa ka watwat buywatwat'ukat. ² Imẽnpuye ixe juy epeğũõm eyduk'a be tũy ãm. Wuykukukat kay itabucayũ juy ağũõm wuyduk'a be pũğ kay ma wuyetabut puye. Ixe Febe juk adi adeayũ buywatwat'uk osunuy. Õn tak cuk adi xeku obuywatwat'uk osunuy. Imẽnpuye eywebe ibuywan put pima, eyju dak cuy epesubuywan!

³ “Kato” i juy epe'e Priscila be, Áquila be dak. Ixeyũ juk adi o'jekapikpik oweju Jesus Cristo beam. ⁴ Oe'ũ pin ip Áquilayũ we'ũap puxim.

— Xipat cĩcã eyju — i õn e'em cebe ip.

Imẽn tak e'em soat Judeu'ũmayũ—Jesus kay itabucayũ. ⁵ “Kato,” i juy epe'e Áquilayũ duk'a be je'aweroro'ukayũ be dak—Jesus kay itabucayũ be.

Obure Epẽneto be dak, “Kato,” i juy epe'e. Koap ixe oitabun Jesus kay Ásia eipi watwat'in. ⁶ Maria be dak, “Kato,” i juy epe'e. Ixe juk adi o'jekapikpik cĩcã eywebeam. ⁷ Obadipyũ be dak, “Kato,” i juy epe'e—Andrõnico be, Júnias pe dak. Daomũnmũnap'a be osodop ip oweju. Doze beayũ Jesus emumujuyũ itaybit cĩcã ixeyũm xepxepayũm. Ixeyũ oitabun Cristo kay wetabut awap.

⁸ Ampliãto be dak, “Kato,” i juy epe'e. Ixe obure ikukpin cĩcã oxe wuykukukat kay ixe dak itabut puye. ⁹ Urbano be dak, “Kato,” i juy epe'e. Ixe dak oceweju juk adi Cristo muwẽnuwẽn oeku. Estãquis pe dak, “Kato,” i juy epe'e. Ixe obure ikukpin cĩcã oxe. ¹⁰ Apeles pe dak, “Kato,” i juy epe'e. Cristo kay jetabucap kuğ jekukum ixe soat etabutpe. Aristõbolo badipyũ be dak, “Kato,” i juy epe'e—soat pe. ¹¹ Obadip Herodião be dak, “Kato,” i. Soat wuykukukat kay itabucayũ be dak, “Kato,” i juy epe'e—Narcisco badipyũ be.

¹² Wuyixĩt Trifena be dak, “Kato,” i juy epe'e, wuyixĩt Trifosa be dak. Kapikpiğ cĩcã ip wuykukukat peam. Wuyixĩt Perside be dak, “Kato,” i. Wuyxe ixe ikukpin cĩcã. Ixe juk adi o'jekapikpik cĩcã wuykukukat peam. ¹³ Rufo be dak, “Kato,” i. Ixe dak kapikpiğ cĩcã wuykukukat peam. Ixe xi be dak, “Kato,” i juy epe'e. Ixe juk adi xipan okuk je'it kukap co'i. ¹⁴ Asĩncrito be dak, “Kato,” i, Flegonte be dak, Hermes pe dak, Pãtrobas pe dak, Hermas pe dak, ixeyũ xeyũ be dak—wuykitpitpiyũ be. ¹⁵ “Kato,” i juy epe'e Filõlogo be dak, Júlia be dak, Nereu be dak, ixe ixĩt pe dak, Olimpãs pe dak, ixeyũ xeyũ be dak—Deus ebekitkiyũ be.

¹⁶ Epeyewakobotbot cuy wuykukpin wuyewewegu iap mubapuk am soat pe. Soat Cristo ebekitkiyũ kato mujujum eywebe—soat ka watwat.

¹⁷ Okitpitpiyũ, jeyawẽ õn. Eyday'em'um cuy epesop cewejak'ũm jewewekayayũ kay—eymutaybitbinap muwarururun ojuyayũ kay—Cristo ekawẽn muwarururun ojuyayũ kay. Ixeyũ burem ģu juy epesop. ¹⁸ Wuykukukat Cristo mucokcokcoğ ģu ip jekukum—jemucokcokcoğ acã. Idĩm cĩcã ip kawẽnwẽn. “Eyju xipat cĩcã” i'e'em ip

warara'acat pe jekay am. Iměn ip itaybit'üm'ümayũ muḡuykukukum. ¹⁹ Soat kaka daḡayũ kuy itaybit eyetabut cĩcã Jesus kay iam. Iměnpuye ocokcok eykay. Obikuy jĩjã eyetaybit cĩcã ãm xipacat mujurũḡ ãm. Ikěrěreat mujurũḡ ãm pit cuy òn eykay ḡu. ²⁰ Deus ma Satanás a'òbacaap ḡu'üm ḡaxĩn ma ixē be waram wuymuḡuykukuap puxim. Ixe Deus wuyaḡuymubabibin'ukat. Wuykukukat Jesus Cristo xipan cuy jeykuk.

²¹ Wuykitpit Timóteo kato mujujum eywebe. Ixe kapikpiḡ oweju. Wuykitpit Lúcio dak kato mujujum eywebe, Jasão dak, Sosípatro dak. Obadipyũ ip.

²²⁻²³ Gaio dak kato mujujum eywebe. Ixe duk'a be òn ḡasũ. Ixe duk'a be Jesus kay itabucayũ je'awerorom. Erasto dak kato mujujum eywebe. Ixe Corinto ka kukat edinheiro muxipanpan'ukat. Wuykitpit Quarto kato mujujum eywebe.

Òn tak—Tércio òn. Òn tak kato mujujum eywebe, pũḡ kay ma wuyetabut puye wuykukukat kay. Òn ijidup mubarararaḡ eywebeaptum Paulo a'òbi. ²⁴ Wuykukukat Jesus Cristo cuy xipan jeykuk—soat jukuk. Iměn cuy jeykuk.

²⁵ — Ĕn soat podi ma a'òbuyxi — i juy ace Deus pe.

Ixe be wuya'òmubacan put wuybu'uap puxim Jesus kay. Jesus Cristo ekawěn muwěnuwěn cuk adi oḡuy—kawěn idipat muwěnuwěn. Kuyje Deus iboap ekawěn o'ḡuwěn ḡu ipi watwat pe. Kawěn iba'arēm osunuy soat xe ipi watwat xe. Ibun iba'arēm osunuy. ²⁶ Iba'arēm ma juk adi iboap ekawěn muwěnuwěn'uk ip osodop Deus ekawěn muwěnuwěn'ukayũ kuyjeayũ be. ḡasũ bit ibapuḡ ma Deus a'òbiayũ iboap ekawěn muwěnuwěn soat ka watwat pe. Ixe Deus soat em itait. Ibaapuḡ ma o'ḡuwěnat adeayũ be itabut am Cristo kay, kũyjobit am tak ip ya'ò kay.

²⁷ — Soat podi ma edip — i juy acece soat em Deus pe. — Soat podi ma a'òbuyxi — i dak.

Iměn cuy ace cebe itaybit soan puye; ixē Jesus Cristo o'ḡudot wuykay buye dak. Iměn cuy acece cebe. Ixe acã Deusat.

CORINTO KA WATWAT PEAPTUP PAULO EMUDUPMUBARARAKTUP

¹ Corinto ka watwat, cartadup mubararağ òn eywebeaptum. Òn Paulo. Tupmubararağ òn wuykitpit Sóstenes eju. Jesus Cristo emumuju òn Deus bikuyap tağ. ² Tupmubararağ oceju soat pe Deus ebekitkiyũ be—wuykukukat Jesus Cristo kay itabucayũ be. Deus cuk eynaë jebekitkiyũm Cristo eju mũğ'i eyju jekukum puye. Soat ixè ebekitkiyũ e'em:

— Ocebuywatwan cuy eğuy — i soat ka watwat. Ixè Jesus Cristo wuykukukat—ixeyũ kukukat tak.

³ — Bay, xipan cuy Corinto ka watwat ejukuk — i òn e'em Deus pe—wuyebay be, Jesus Cristo be dak—wuykukukat pe. — Ixeyũ ağuy mubabibin cuy eğuy — i òn e'em cebe ip.

⁴ Deus soat em xipan eykuğ, Jesus Cristo eju mũğ'i eyju buye. Imēnpuye:

— Bay, ēn xipat cĩcã — i òn e'em Deus pe soat em ma.

⁵⁻⁶ Cristo juk adi oceğuwēnuwēn eywebe. Imēnpuye ixè a'õ dağ eyju jekukum ġasũ. Soat kuğ eyju, Cristo eju mũğ'i eyju jekukum puye. Imēnpuye eyetaybit kawēn icēmat muwēn ām. Ka'ũma ma iba'arēm eyxe, eyetaybit cĩcã buye. ⁷ Imēnpuye soat kuğ eyju—Deus biõğbuk emumuũm kuğ. Deus waram wuykukukat Jesus Cristo ġubapuk soat ijodiacat etabutpe. Ixè mubapukap wiwim eyju. Iwiwim pima soat kuğ eyju. Deus biõğbuk emumuũm kuğ. ⁸ Soat em Deus eya'õmucanucan jeenuy eywebe eyetabucap epereap puxim. Imēnpuye ikērēat kuğ ġu epesop Deus xe wuykukukat Jesus Cristo ajēmap kabia be. Ixè kabia be abuyũ xipat iap ġuwēn. Abuyũ xipat ġu iap tak ġuwēn. ⁹ Deus soat em e'em ja'õ dağ. Ixè juk eynaë eywebe jekpot eju jeburere am—Jesus Cristo eju jeburere am. Ixè Jesus Cristo wuykukukat.

¹⁰⁻¹¹ Okitpitpiyũ, Cloe badipyũ bit cuk o'e owebe:

— Corinto ka watwat jewa'õdawutwun cĩcã jeweweju, Jesus Cristo kay itabut ma'ğũ ip — i.

Imēnpuye jeymukũyjo òn, okitpitpiyũ. Wuykukukat a'õbi òn jeymukũyjo Jesus Cristo a'õbi. Jewa'õxixiğ ġu juy epesop. Wara'at tağtağtağ ġu dak cuy epeyewağuy—pũğ tağ ma. Pũğ tağ ma dak cuy epeyekawēn soat em. Pũğ tağ ma dak cuy eybikuy eyeku am. ¹² Pũğpũğ ey'in e'em: — Paulo kadiayũ oceju bit — i. Warara'acayũ e'em: — Apolo kadiayũ oceju bit — i. Warara'acayũ e'em: — Pedro kadiayũ oceju bit — i. Warara'acayũ e'em: — Cristo kadiayũ oceju bit — i.

Iwarururum ma eyju e'em. ¹³ Wara'at tağtağtağ ma eyju e'em pima, eyju Cristo muweutun iap puxim. Òn ġu obamupaya ip korosa be we'ũ ām eywebeam—Cristo acã. “Paulo ebekin òn ġasũ bit” i'e am ġu jewemubatisasan epesop— “Cristo ebekin òn ġasũ bit” i'e am acã. Imēnpuye jewa'õdawutwun ġu juy epesop.

¹⁴⁻¹⁵ Imēnpuye te'e ma eyju e'em:

— Paulo juk omubatisasan jekadian — i.

Òn pit cuk imubatisasan teku okadiat iam ġu—pũğ em tak ka'ũma. Imēnpuye ocokcok oce ade ġu ey'in oğubatisasan puye—pũğpũğ ā. Crispo oğubatisasan, Gaiο dak. Warara'acayũ bit aco'i ka'ũma. ¹⁶ Icēmãn. Wara'at kay oceğebu ġasũ bit. Estēfanas tak cuk oğubatisasan. Ibadipyũ dak cuk oğubatisasan. Wağuyba'ũm warara'acat tak paxi juk oğubatisasan iap kay. ¹⁷ Ijodiat mubatisasan am ġu Cristo juk omuju—kawēn idipat muwēn ām acã.

— Kawēn idipat muwēn puje, itaybit cĩcãat ekawēn ġu juy eğuwēn—Jesus Cristo juk oe'ũiap ekawēn acã — i juk o'e owebe.

Itaybit cĩcãat ekawēn imuwēn puje:

— Teku itaybit cĩcã — i kuka o'e ip wa'ĩjojoayũ.

— Jesus oe'ũ korosa be wuywebeam — i'ũmğũ bit kuka o'e ip.

¹⁸ Korosa be Jesus oe'ũ wuywebeam iap ekawēn co buje, Deus pe taxijo'ibiyũ ma e'em:

— Deus ja'õbacaam wuydaxijjom jekpot oce'ũ buye — i.

Ipiat'ajojoap kay cumayū bit e'em:

— Apēnpuye dak oe'ū? — i. — Te'e ma oe'ū — i napa ma e'em ip.

¹⁹ Imēn e'em Deus ekawēntup:

Itaybit cīcāyū jewexe ip itaybit iap oğubapuk soat pe, i. Itaybit cīcā ip ipi juacat xe, i. Oxe bit itaybit ġu, i.

²⁰ Ya'ōbuyxi ġu ip Deus xe itaybit cīcāat, ibabi jījāat tak, xipan cekawēnat tak.

— Ipi juayū xe teyūku itaybit cīcā, itabut'ūmayū xe—oxe bit ka'ūma — i'e'em Deus.

— Oceju cūġ ma Deus xe ocetaybit cīcā buye — i te'e ma ip e'em.

²¹ — Ocetaybit Deus, soat podi ma ocetaybit puye — i'e'em te'e ma itabut'ūmayū.

Deus pit soat podi ma itaybit.

— Eyetaybicap tağ ġu eyetaybit ōn—eyetabucap tağ acā — i'e'em Deus.

“Jesus oe'ū wuywebeam,” i'e'em pima:

— Eybidaodao — i'e'em itabut'ūmayū wuywebe.

Deus pit wuydaxijojom wuyetaybit soan puye ġu—jekpot oe'ū iap kay wuyetabut puye acā.

²² — Wuywebe i'e ba'oreat cuy epeğubapuk ocetabun — i'e'em Judeuyū wuywebe.

— Wuywebe i'e ba'oreat mubapuk puje acā kuka ocetabut oce'e — i'e'em Judeuyū ma. — Eywebe itaybit cīcāat ekawēn imuwēn puje acā kuka ocetabut oce'e — i'e'em Judeu'ūmayū.

²³ Wuyju bit imēn ġu e'em.

— Cristo o'subamupaya ip korosa be ce'ū ām soat peam wuywebeam — i wuyju bit e'em.

Imēn e'em pima:

— Eybidaodao ocexe — i'e'em Judeu'ūmayū wuywebe. — Eyekawēnkērē jījā ocexe — i'e'em Judeuyū wuywebe.

²⁴ Deus emunaēyū xe bit Cristo oe'ū korosa be soat peam wuywebeam iap awēğ yawēğtip cīcā—Judeuyū xe, Judeu'ūmayū xe dak. Deus ja'ōbacaap mubapukpuğ wuydaxijo am Cristo oe'ū buye. Jetaybicap mubapukpuğ tak wuydaxijo am.

²⁵ — Deus pit itaybit ġu — i te'e ma e'em itabut'ūmayū.

Ixeyū xe itaybit'ūmat pit, soat ijodiacat etaybitbicap podi ma itaybit.

— Deus pit ya'ōbaca ġu — i te'e ma e'em ip.

Ixeyū xe ya'ōbaca'ūmat pit soat ijodiacat a'ōbacaap podi ma ya'ōbaca.

²⁶ Okitpitpiyū, ġebum cuy epesop apēn kuy bima epesop iap kay, Deus pe eynaē awap iap kay. Ade ġu epesop itaybit cīcāyūm ipi watwat xe. Ya'ōbuyxiayūm tak ka'ūma. Kariwayayūm tak ka'ūma. ²⁷ Deus pit abuyū ipi watwat xe itaybit'ūmayū o'taē jebekitkiyūm itaybit cīcāyū musūsūn ām. Abuyū ijodiacat xe ya'ōbuyxi'ūmayū o'taē jebekitkiyūm ya'ōbuyxiayū musūsūn ām. ²⁸ Deus ijodiat emumuymuyū o'taē jebekitkiyūm. Ijodiat emumupubutbunyū o'taē. Ijodiat xe ka'ūm cīcāyū o'taē. Ixeyū ma o'taē ipi watwat xe yoboğat a'ōbacaap mu'ūm ām. ²⁹ Imēneju abu be xipan jewemuwēn put? Ka'ūma be ma! Xipan wuyewemuwēn pa'ore ġasū dak Deus pe. ³⁰ Deus pit cuk eymuwedayo Jesus Cristo kay. Imēnpuye jetaybicap mōğmōğ wuywebe. Imēnpuye Jesus Cristo eju mūğ'i wuyju jekukum ġasū. Imēnpuye:

— Cūğ ma eyju oxe — i'e'em Deus wuywebe. Deus ebekitkiyūm acesop. Ixe dak wuydaxijojom. Wuya'ōmucanucan wuywebe ikērēat kukap puxim. ³¹ Imēnpuye xipan ġu acewemuwēn. Imēn e'em Deus ekawēntup:

“Xipat cīcā oceju bit,” i'ūmğū juy ace, i. “Wuykukukat soat em xipat cīcā e'em wuykay,” i acā juy ace, i.

2

¹⁻² — Wara'at ġu oğuwēnuwēn cebe ip—Jesus Cristo acā — i juk adi oce owebe ma eyxe bima. — Korosa be oe'ūiat acā oğuwēnuwēn cebe ip — i juk adi oce owebe ma. — Itaybit cīcāat puxim ġu juy iboap ekawēn oğuwēnuwēn cebe ip — i juk adi oce owebe ma. — Adem ġu oğuwēn cebe ip — i juk adi oce owebe ma.

Imëneju òn adi oajëm eykay, okitpitpiyũ. Oajëm Deus ekawën muwën ãm eywebe—kawën icëmat muwën ãm. Iboap ekawën iba'arëm osodop kuy bima soat xe wuyxe. Ğasũ bit ibapuk o'e. ³ Eyxe bima òn pit wağuy'ũm cuk adi oğuy. Òn cuk adi oparara oğuy Deus bikuyap tağ ğu paxi a'ğũ oğuwën iap puxim. ⁴ Kawën icëmat cuk adi oğuwënuwën eywebe. Itaybit cĩcãat emumutaybitbinap tağ ğu juk adi oğuwënuwën—Deus a'òbacaam acã.

— Wetarybit cĩcãap tomuju ğu ixeyũ oğutabun Jesus kay — i juk adi oce owebe ma. Owebe imuwën puje, Deus biõğbuk Deus a'òbacaap o'ğubapukpuk eywebe. Imënpuye Jesus kay juk eyetabut epe'e. ⁵ Jesus Cristo kay juk eyetabut epesop itaybit cĩcãat ekawën co buje ğu—Deus a'òbacaap co buje acã.

⁶ Deus biõğbuk a'ò kay kũyjobicayũ be bit itaybit cĩcãat ekawën muwënuwën òn. Itabut'ũmayũ ekawën muwënuwën ğu bit òn cebe ip. Ya'òcam warara'acat kukukayũ ekawën muwënuwën ğu dak òn. Ğasũ acã ya'òbuyxi jĩjã ip. Ğuyjom pit ya'òbuyxian ğu ip je'e. Abuyũ kukukan je'e ip ğuyjom? Ka'ũma kukukan ma ip je'e. Deus ixeyũ a'òbacaap ğu'ũm. ⁷ Soat podi ma Deus itaybit. Ixe Deus ekawën muwënuwën acã òn eywebe eyetaybit am.

— Cekay itabucayũ otaxijo korosa be okpot oe'ũ buye. Okpot co'iyũm je'e ip — io'e Deus jewebe ma ipi mujurũğ'ũm awap.

Kuy bima iba'arëm osodop iboap ekawën. Ğasũ bit ibapuk o'e wuyxe. ⁸ Ijodiat kukukayũ itaybit ğu osodop iboap kawën. Itaybit pima ip kuka juk wuykukukat o'subamupaya ğu korosa be ce'ũ ãm. Ixe Jesus soat podi ma jedipap kuğ, ja'òbuyxiap kuğ tak. ⁹ Imën e'em Deus ekawëntup:

Deus idip cĩcãat o'ğuxipan i'ũm ãm jekayayũ be, i. Ajojojoiat podi ma idip, aya'ĩjojoiat podi ma dak, i. Wuyağuy bodi ma dak idip, i.

¹⁰ Ibiat pit Deus o'ğubapuk wuywebe. Kuy bima iba'arëm osodop soat xe wuyxe. Ğasũ bit o'ğubapuk wuywebe. Jebiõğbuk o'ğũm wuywebe iboap mubapuk am wuywebe. Ibiõğbuk xipacat soat coco'ukat. Imënpuye itaybit soan. Itaybit apën Deus ibikuy wuydaxijo am iam, iba'arëm ma'ğũ wuyxe. ¹¹ Warara'acat ğu itaybit apën wuyju jewağuyğuy iam—wuyju acã. Imënpuxim warara'acat ğu itaybit apën Deus jewağuyğuy iam—ixe biõğbuk acã. ¹² Wuyju itabut'ũmayũ ğu—itabucayũ ma. Itabut'ũmat biõğbuk ğu juk ajat—Deus biõğbuk acã. Deus ma jebiõğbuk muõmõm wuywebe wuymutaybit am ajo kuy o'ğuxipan iũm ãm wuywebe iam.

¹³ Ijodiat ğu juk wuymutaybitbin osunuy—Deus biõğbuk acã. Imënpuye ijodiat ekawën muwënuwën ğu wuyju warara'acayũ be—Deus ekawën acã. Deus biõğbuk pe wuymutaybitbinap ekawën muwënuwën wuyju ixe biõğbuk kukayũ be. ¹⁴ Ibiõğbuk kuğ'ũmat pe bit Deus biõğbuk ũmap ibu ba'ore. Itaybit pa'ore dak ip cebe apënpuye iũmũm wuywebe iam. Iba'arëm cebe ip.

— Apëğãm tak kuka iboap ojat? — i te'e ma e'em ip jewebe ma, Deus biõğbuk kuğ'ũm puye.

Wuyetaybit Deus biõğbuk emumuũm xipacat cĩcã iam ibiõğbuk wuywebe bima acã. ¹⁵ Ibiõğbuk xipacat kukat ma soat em itaybit ajo xipacat cĩcã iam, ajo xipatpũt iam tak, ajo xipacat ğu iam tak. Ibiõğbuk kuğ'ũmat pe bit iboap iba'arëm. Imënpuye ibiõğbuk kuğ'ũmayũ te'e ma ibiõğbuk kukat a'ò waywayway ip. ¹⁶ Imën e'em Deus ekawëntup:

Abu xe'e itaybit apën Deus jewağuyğuy iam? Ka'ũma ma, i. Abu be ixe awë but? Ka'ũma be ma, i.

Cristo ağuy dağ wuyju bit jewağuyğuy, ixe biõğbuk omuy wuywebe buye. Imëneju te'e ma ibiõğbuk kuğ'ũmat wuya'òxikxiğ.

3

¹ Okitpitpiyũ, bekicat ikap'isuat puxim epesop Deus biõğbuk a'ò kay kũyjobitbũt puye. Imënpuye Deus biõğbuk kukat eju wekawënap puxim ğu juk adi ocekawën eyweju—kũyjobit'ũmat eju wekawënap puxim acã. ² Apën wuyju kũmti ũmũm bekicat

pe iap puxim kawên iba'arēmān ġu oġuwēnuwēn eywebe kawên ibapukan acā Deus ekawēn'in. Kawēn iba'arēmān pit eyetaybit pa'ore epesop. Ġasū dak eyetaybit pa'ore ma, ³ itabut'ūmayū buxim eyju jekukum puye.

Eyetabletkarey eyewewekay. Jewa'ōxixiġ eyju eyeweweju. Imēn eyeku buje, itabut'ūmayū jo'i eyju jekukum, Deus biōġbuk a'ō kay'ūmayū jo'i—ibiōġbuk kuġ'ūmayū jo'i. Imēneju iba'ore owebe eymutaybit am yaypanat mukūyoap puxim.

⁴ — Paulo kadiayū oceju bit — i'e'em ey'in.

Warara'acayū bit e'em:

— Apolo kadiayū oceju bit — i.

Imēnpuye eyju itabut'ūmayū jo'i jekukum.

⁵ Apolo bit yoboġat ġu. Ōn tak yoboġat ġu. Ōn Deus peam kapikpik'ukat acā. Apolo dak ibicat ma. Jesus Cristo muwēnuwēn'ukayū acā oceju. Eyetablet cekay ġasū, juk adi ixē oceġuwēn eywebe buye. Wuykukukat kapikap ūmūm soat pe wuywebe. Imēġap pe acā kapikpiġ wuyju. ⁶⁻⁹ Eyju Deus kat puxim. Kat iwat puxim Deus eykuġ xipan. Apolo, ōn tak Deus kat pe kapikpik'ukayū buxim. Oceju eymutaybitbin. Cristo muwēnuwēnap iġo kat pe kadai daidadamap puxim. Koap ōn cuk adi Cristo oġuwēnuwēn eywebe. Imēnpuye eyetablet cekay. Cristo ekawēn imutaybitbinap kadai abibimap puxim. Ġuyjom Apolo juk adi Cristo ekawēn eymutaybitbin osunuy. Deus pit cuk eymubikay jebiōġbuk a'ō kay am. Deus pe acā kadai muaypan put. Imēnpuxim Deus acā wuymubikuy jebiōġbuk a'ō kay am. Imēnpuye yoboġ ġu Cristo muwēnuwēn'ukat, cekawēn imutaybitbin'ukat tak. Deus acā yoboġ, ixē wuymubikuy jebiōġbuk a'ō kay am puye. Cristo muwēnuwēn'ukat cekawēn imutaybitbin'ukat co'i Deus xe. Jewejojō'i ma ip. Deus kapikaptei ideida soat pe kapikpik'ukat pe. Apēn cuk adi o'jekapikpik ip iap taġ ideida ip cebe. Ade xipacat je'ġūm cedaġ ma o'jekapikpik'iat pe. Warēmtaġ ma o'jekapikpik'iat pe bit yopit ma je'ġūm.

Deus emuamuy'a buxim eyju. Uk'a iwat puxim Deus eykuġ xipan. ¹⁰ Cristo uk'a muycemucem'iat puxim. Wuyju uk'a muycemucemap mōġmōġ uk'a'abi daġ ya'acap puxim. Imēnpuxim cuk adi Cristo oġuwēnuwēn eywebe eyetablet am cekay, ipiat'ajojoap pe eyjuap puxim. Deus ja'ōbacaap o'jomōġ owebe Cristo muwēn ām itabut'ūmayū be. Cristo muwēnuwēnap uk'a muycemucemap mōġmōġap puxim. Warara'acat cekawēn eymutaybitbin ġasū odieġ. Ixē uk'a muymuy'ukat puxim. Ixē cūġ ma juy jeymutaybin.

¹¹ Deus kuy Jesus Cristo o'ġudot ijodi.

— Warara'acat kay ġu juy epesop eyetabun—okpot kay acā — i'e'em Deus ijodiacat pe. Wuyju uk'a muycemucemap mōġmōġ yamuycem am. Imēnpuxim Deus jekpot o'ġudot ijodi wuywebe wuyetablet am cekay ipiat'ajojoap pe wuyjuap puxim. ¹² Eymutaybitbin'ukayū uk'a muymuy'ukayū buxim. Pūġpūġ uk'a muymuy'ukayū yakoroat'a muymuy. Ourom yamuymuy ixeyū, pratam tak, wita'am tak—yasopsepat'am—yadeiboġat'am. Cūġ ma eymutaybitbin'ukayū buxim ixeyū ma.

Warara'acayū bit yakoro'ūmat'a muymuy. Im yamuymuy ip, kapi'idim tak, uktum tak. Cūġ'ūma eymutaybitbin'ukayū buxim ip. ¹³ Daxam yamupik puje abuyū yacemat'a o'yamuy iap ibapuk e'em soat xe, abuyū yacem'ūmat'a o'yamuy iap tak, yakoro'ūmat'a yamupik puye. Imēn tak je'e Cristo ajēmap kabia, kūyjobit'ūmayū be ipiatpi'ajoan iap kabia. Iba'puk je'e abuyū juk adi cūġ ma eymutaybitbin iap, abuyū cūġ'ūma juk adi eymutaybitbin iap tak. Cūġ ma eymutaybitbin pima, eyetablet cīcā epesop yajēm puje. Cūġ'ūma eymutaybitbin pima bit, kuy juk adi eyetabucap epeyepere yajēm puje.

¹⁴ Yapikpek'ūmat'a duk'a iwat tuk'a'e mabuk daxa epirēm puje. Imēnpuxim cūġ ma eymutaybitbin'ukayū xipacat je'jat Deus xewi jekapikapteim. ¹⁵ Yapikpek'at'a duk'a iwat pit tuk'a'e ġu e'em, soat o'yapik puye. Imēnpuxim cūġ'ūma eymutaybitbin'ukayū xipacat je'jat ġu jekapikapteim. Imēnpit idaxijo ma ip daxa bewi o'jenapōniat puxim.

¹⁶ Eyju ġebum ġu aco'i Deus biōġbuk nuynuy wuywebe iap kay. Eywebe dak ixē nuynuy ma. Imēnpuye Deus nuynuyap co'i wuyju. ¹⁷ Deus nuynuyap ikērēat kuġ ġu. Idip cīcā soat taġ. Wuyju ma ixē nuynuyap co'i. Imēneju Deus ipiat supi'ajoat cūġ'ūma eymutaybitbin'ukayū be jenuynuyap mukērērēn'iyayū buxim ip puye.

¹⁸ Jewemuğuykukum ġu bit cuy epesop.

— Itabut'ūmayū xe ocetaybit cīcā — i te'e ma pūğpūğ ey'in e'em. Jewexe eyetaybicap cuy epeyepere icēmān eyetaybit am Deus xe. ¹⁹ Itabut'ūmayū xe itaybit cīcāyū ibidaodao ip Deus xe. Imēn e'em Deus ekawēntup:

Deus a'ōbi jewexe itaybicat jewemuğuykuku jetacokcokap kuğ, i.

²⁰ Wara'atup e'em:

Deus itaybit jewexe itaybicat te'e ma jewağuyğuy iam, i.

²¹ Imēneju:

— Wuyetaybit soan ma — i'ūmğū juy ace. Soat kukat puxim eyju Cristo eykukat puye.

²² Ōn eybuywatwat'ukat Cristo a'ōbi, Apolo dak, Pedro dak. Deus soat ipi dağacat o'ğūğē xipan eykuk am. Eyetabēğ pima, xipan eykuğ. Eye'ū buje dak, xipan jeykuk. Xipan eykuğ ġasū. Ģuyjom tak xipan jeykuk. ²³ Deus Cristo kukat. Cristo dak eykukat. Imēneju soat kukat puxim eyju.

4

¹ Cristo buywatwat'ukayū kukap puxim cuy ocekuğ epesop, oceju Deus ekawēn muwēnuwēn puye—kuyje iba'arēm osunuy iap ekawēn muwēnuwēn puye—ğasū ibapuk o'e iap ekawēn muwēnuwēn puye. ² Kariwa e'em jebekitkit pe:

— Wara'acat a'ō kay ġu bit cuy ece—wa'ō kay acā — i.

Wara'an ġu e'em cebe ip—jebekitkit pe. Imēnpuxim Deus e'em jebuywatwat'ukat pe:

— Wara'acat a'ō kay ġu bit cuy ece—wa'ō kay acā — i.

Wara'an ġu e'em cebe. ³ Ak'arit'ūma oce eyekawēn kay “Paulo jekariwa a'ō dağ jekukum” i'e buje. Warara'acat pe “Paulo jekariwa a'ō dağ jekukum” i'e buje dak, ak'arit'ūma oce cekawēn kay. Owebe “Wekariwa a'ō dağ ōn jekukum” i'e buje dak, ak'arit'ūma oce wekawēn kay. ⁴ Oweweju bit a'ğū wekariwa a'ō dağ ōn jekukum. Imēnpit wekariwa a'ō dağ ōn jekukum iap ibapuk ġu soat xe ijodiat xe, “Wekariwa a'ō dağ ōn jekukum” i ma'ğū ōn e'em. Wuykukukat Jesus pe “Paulo wa'ō dağ jekukum” i'e buje bit, ibapuk e'em ya'ō dağ ōn jekukum iap. ⁵ Imēnpuye waram wuykukukat ajēm'ūm pima:

— Ikērēat kuğ ēn Deus xe — i'ūmğū juy epe'e warara'acat pe.

Wuykukukat ma apēn cuk adi iba'arēm ma'ğū ağujurūğrūğ iap ġubapuk soat pe. Jajēm puje iboap ġubapuk. Apēn cuk adi wuybikuy i'e am ajop iap tak ġubapuk soat pe. Ixe je'e: — Xipat eyju oxe — i wuywebe, cedağ ma ajekuku bima.

⁶ — Eybureyū ejomuymuy ġu juy wara'at muwēnuwēn xipan pima — i'e'em Deus ekawēntup.

Imēnpuye:

— “Paulo ya'ōbuyxi ġu ocexe—Apolo acā” i'ūmğū juy epe'e — i ōn e'em eywebe, okitpitpiyū.

Eyju pūğ tağ ma ocekuğ pima, kuka ibo dup ekawēn tağ epeku.

— Pūğ tağ ma juy soat epejukuk i ōn e'em waram eywebe.

⁷ Ibit wedep ma soat wuyju Deus xe. Kaūmğū iwaruat cexe. Imēnpuye pūğ tağ ma juy soat epeyewekuk. Ajo-kuğ eyju Deus o'ğūm ġu eywebe iat? Ka'ūma kuğ ma! Apēnpuye dak eyju napa ma e'em: — Deus soat ġu o'ğūm ocewebe — i?

⁸ Tūybe oceju soat kuğ iān eyju e'em. Tūybe oceju ibubut adeayū iān eyju e'em.

— Deus eju warara'acat kukukayū oceju, Paulo bit ka'ūma, Apolo dak ka'ūma — i eyju e'em te'e ma.

Eyju warara'acat kukukan pima bit, kuka juk ocokcok oce. Eyju warara'acat kukukan pima, wuyju dak kuka juk ixeyū kukukan acesop eyweju. ⁹ Deus aco'i juk ocemuy ka'ūmaayūm ma soat xe, ixē emumujuyū ma'ğū oceju. “Ixeyū juy ayaoka soat etabutpe xipat'ūm cīcā ip puye” i'e'em ip iat puxim aco'i oceju. Soat aco'i ocejom—kabi becat, ipi juacat tak. ¹⁰ Itabut'ūmat xe ocadaodao, Cristo kay ocetabut puye. Eyju bit eyetaybit cīcā ceweju mūğ'i eyju jekukum puye. Itabut'ūmat xe oca'ōca ġu. Eyju bit eya'ōca cexe ip. Ocemuybuyxi'ūm'ūm ip. Eybuyxim pit ip eykuğ. ¹¹ Ocereren ma juk adi oceku,

ocebipurukruk tak. Iokokat kuḡ ma dak cuk adi ocekuu ocedotim. Warara'acat tak cuk adi ocemupokupok. Pūḡ ka be ḡu dak cuk adi ocekuu—soat kaka daḡ. Imēn ma oceju jekukum ḡasū dak. ¹² Kapikpiḡ cīcā ocexat pu am, ocedoti bu am tak. Warara'acat pe ocemuymuy buje, ocejede ḡu cebe ip.

— Deus cuy xipacat je'ḡūm eywebe — i bit oceju e'em cebe ip.

Ipiat'ajojom pima dak ocetaxi jījā. ¹³ Warara'acat pe ocemuymuy buje, ikērēm ḡu bit ocejede—xipan ma. Kaokok co'i oceju itabut'ūmat xe.

¹⁴ Imēḡaptup mubararaḡ ōn eymusūsūn ām ḡu—eymukūyjo am acā. Eykukpin cīcā oxe. Webekitkiyū jo'i eyju oxe. Imēnpuye ōn eymukūyjo ojuy. ¹⁵ Adeayū kuka eymutaybin Cristo ekawēn—10,000 beayū ma. Pūḡ ma eyebay bit. Kuy juk eyetabut epesop Jesus Cristo kay kawēn idipat oḡuwēn eywebe buye. Ceweju mūḡ'i eyju jekukum ḡasū. Imēnpuye ōn eyebay jo'i. Imēnpuye ōn eymukūyjo ojuy. ¹⁶ Imēnpuye:

— Obuxim cuy epesop yoboḡan pin ḡu — i ōn e'em eywebe.

¹⁷ Imēnpuye Timóteo juy oḡuju eykay. Ixe Timóteo okpot co'i. Ixe cūḡ ma kapikpiḡ wuykukukat peam. Ikukpin cīcā oxe.

— Paulo yaḡuyisu jekukum Jesus Cristo a'ō daḡ jekukum puye — i je'e eywebe ixe Timóteo ma. — Imēn Paulo itabun'isuayū mutaybitbin tak soat ka watwat mutaybitbin — i je'e eywebe eyaḡuyba'ūmap puxim.

¹⁸ Pūḡpūḡ ey'in pit jewexe itaybicayūm o'e. Tūybe Paulo omuyku ḡu ocejo am iān o'e ip. ¹⁹ Deus ibikuy bima bit, ḡaxīn ma oju eyjo am. Wetaybit ma'ḡu ḡasū jewexe itaybicayū ekawēn. Eyjo buje bit, wetaybit oce Deus a'ōbacaap kuḡ ip iam, ikuḡ ḡu ip iam tak. ²⁰ Deus wuykukukat e'em “Ēn ma ocekuu” i wuyju e'em pima ḡu—ya'ōbacaap kuḡ wuyju jekukum pima acā. ²¹ Eybu'u du omudon wa'ōpuruḡ eymukorēm ām? Eybu'u ḡu xe'e owebe eykuk am xipan? Eybikuy owebe eykuk am xipan pima, ikērēat muḡēḡēap cuy epeyepere.

5

¹ — Corinto ka beat jexidaap eju o'jepo itabut ma'ḡu Jesus kay — i'e'em owebe yajēm'isuat.

Imēḡap ikērē jījā Deus xe. Itabut'ūmayū bit isūsūn kuka o'e imēn i'e am. ² Te'e ma eyju bit e'em:

— Xipat cīcā oceju — i.

Imēn ḡu juy epe'e! Eyḡuycūḡcūḡ cuy epesop ixe aḡokatkat ikērēat mujurūḡrūḡ puye. Ixe aḡokatkat ikērēat kay iḡuycūḡ'ūm pima, epeḡuōm ḡu juy Deus eju kawēnwēnap'a be je'awero am eyweju. ³ Wūy ma ōn pit eywi. Inaka ḡebum cīcā ma ōn eykay soat em.

— Ixe aḡokatkat ikērē jījā, Deus xe ikērēat mujurūḡrūḡ puye — i ōn e'em eywebe Jesus Cristo a'ōbi.

Eyxe bima dak imēn ma kuka oce eywebe. Imēneju awerom ḡu juy epesop ixe eju. ⁴ Eye'awero buje wuykukukat Jesus jeenuy eyxe. Soat em ma wuykukukat Jesus jekukum wuyweju wuya'ōmucanucan. Eye'awero buje dak jeenuy eyxe. Ōn tak eyxe bimaap co'i ma oḡuy, soat em ōn ḡebum eykay buye. ⁵ Eye'awero buje juy epe'e ixe aḡokatkat pe:

— Satanás acā juy ekukan — i.

Imēn cuy epe'e ixe mubu'un am ikērēat mujurūḡap puxim. Je'ū aco'i xeku. Ikērēat mujurūḡap o'jepere bima bit Deus ixe aḡokatkat biōḡbuk idaxijo. Ibiōḡbuk idaxijo wuykukukat ajēm puje, kūyjobit'ūmayū be ipiatpi'ajoan iap kabia be.

⁶ Te'e ma eyju e'em: — Warara'acat podi ma oceju xipat — i, cūḡ ḡu eyju jekukum puye. Pāo'a muyuhaptōm ikērēat mujurūḡrūḡap puxim.

— Tōm'īcatōm pāo'a muyuhum—yaboḡat'a muyuhum — i wuyju e'em.

Imēnpuxim pūḡ ma wuy'inat ikērēat kuḡ pima, warara'acayū dak ikērēat mujurūḡ ojuy ma e'em ixe buxim. ⁷ Ikērēat mujurūḡrūḡap cuy epeyepere—soat eyju! Ikērēat mujurūḡ'ūm pima, ikērēat kuḡ ḡu epesop. Pāo'a buxim epesop—yamuyuhuhaptōmtēm'ūmat'a buxim. Kuyje Judeuyū ovelha o'yaoka ip Egito eipi bewi cēm pima. Ovelha oe'ū uk'a beat e'ūap puxim. Imēnpuxim Cristo oe'ū wuye'ū'ūap

puxim. Páscoa epeta bima Judeuyū ġebum wuydobuyū'ūm'ūm e'ūap puxim ovelha'ūm oe'ūiap kay. Wuyju dak cuy aceġebu wuye'ū'ūap puxim Cristo oe'ūiap kay. ⁸ Jesus oe'ū wuye'ū'ūap puxim. Imēnpuye ikērēat mujurūġrūġap cuy acepere. Ikērēat aġujurūġ ġu auy ġasū bit. Cūġ ma juy aceku. Icēmān cuy acekawēn. Imēn jekukum pima, Jesus e'ūap kay juy aceġebu apēn Judeuyū ovelha e'ūap kay ġebum iap puxim.

⁹ Wara'atup kuy otupmubararak eywebeaptum cartadup. Ixedup pe juk oce eywebe:

— Aoyū kaykayat purem ġu juy epeku, warara'acat itop kaykayat purem ġu dak, jewekpidaodao'ukat purem ġu dak, jenuy'ūnakēkē'ukat purem ġu dak — i.

¹⁰ Itabut'ūmayū warara'acat tayxi kaykay ip, warara'acat itop kaykay dak. Itabikuku jījā dak ip warara'acat pubut kay. Kūyjobit ġu dak ip jeka kukat a'ō kay. Te'e ma dak itabut ip jewexe deus'iaiyū kay—wita'a muġēġē kay. Itabut'ūmayū xe eydop pin'ūm pima bit, kuka epejēm ipi daġwi. “Ixeyū xe epesop ġu” i'ūmġu juk oce eywebe, “Ixeyū burem ġu juy epeku” acā. ¹¹ Warara'acat pit jewexe itabut Jesus kay. Te'e ma wuyju e'em “Ocekitpit” i ixeyū be. Warara'acat tayxi eju jepopo'uk ip. Warara'acat itop eju dak jepopo'uk ip. Itabikuku dak ip warara'acat pubut kay. Te'e ma dak itabut ip jewexe deus'iaiyū kay—wita'a muġēġē kay. Jebureyū muymuy'uk tak ip. Ika'o'om tak ip jekukum. Ka'ūma am ma ip xipat.

— Jewexe itabucayū burem ġu juy epesop — i ōn e'em eywebe.

Epeyekōn ġu dak cuy ceweju ip—pūġ em tak ka'ūma.

¹²⁻¹³ — Ikērēat kuġ eyju Deus xe — i'ūmġu ōn pit e'em itabut'ūmayū be.

Deus pit imēn je'e cebe ip. Ōn pit, ka'ūma. Cūġ ma eywebe bit “Ikērēat kuġ ēn Deus xe” i'e am eyxeat pe—Jesus kay itabucat pe—eyweju je'aweroro'ukat pe. Imēn e'em Deus ekawēntup:

Ikērēat mujurūġrūġ'ukat cuy epeġujēm eyxewi, i.

6

¹ Eyju ikitpitpiyū Jesus Cristo kay eyetabut puye. Eyeweweju jewa'ōmukorēmrmēm pima, itabut'ūmat kay bit cuy epeju ġu ibimāmāat ekawēn coco'ukat kay ixē be eymudin am. Eykitpit kay acā juy epeju—itabucat kay acā. Ixē kay juy epeju ixē be eymudin am.

² Wuyju Deus ebekitkit. Ipi'ūm puje abuyū ipi daġayū'in ikērē Deus xe iap aceġuwēn. Abuyū ikērē ġu cexe iap tak aceġuwēn. Eyetaybit ġu du iboam? Iba'ore xe'e eywebe eykitpitpiyū mudin am? ³ Abuyū Deus ekawēn tojtjot'ukayū'in ikērē Deus xe iap aceġuwēn. Abuyū ixeyū'in ikērē ġu cexe iap tak aceġuwēn. Eyetaybit ġu du iboam? Imēnpuye eybu'um ġu juy epesop eykitpitpiyū mudin am. ⁴ Imēnpuye eyju jewa'ōxixiġ pima, itabut'ūmat kay ġu juy epeju ixē be eymudin am—ya'ōbuyxi ġu ip Jesus kay itabucayū xe buye. ⁵ Eysūsūn cuy epesop itabut'ūmat kay eyju cucum pima. Ka'ūmġu du eyparakpeat itaybicat? Kake ma! Iba'ore du eywebe jewemudin am? Iba'ore ġu ma! ⁶ Inaka eyju eykitpit tujowatwan itabut'ūmat kay imuymuy am. Imēġap pit cūġ ġu!

⁷ Eykitpit tujowatwan itabut'ūmat kay imuymuy am pima, itabut'ūmat ekukuap co'i ma eyju dak jekukum. Deus ekawēn taġ'ūma. Epetujowat ġu juy. Āġ jeenuy ikērēm eykuġ. Ak'arit'ma juy eybubut tujupa'um puje dak. ⁸ Eyju ma warēmtaġ warara'acat kuġ jeweik am. Warara'acat pubut tujupa'um'um tak eyju jeweik am. Warēmtaġ eykitpit kuġ tak eyju jeweik am. Eykitpit pubut tujupa'um'um tak eyju jeweik am. Imēnpuye cūġ ġu eyju jekukum. ⁹ Deus soat kukukan pima, cūġ'ūma jekuku'ukayū ġu bit jeedop cexe. Ġebum cuy epesop iboap kay. Jewemuġuykukukum ġu juy epesop iboap kay. Ikērēat mujurūġrūġ'ukat ġu bit jeedop cexe Deus soat kukukan pima; warara'acat tayxi eju jepopo'ukayū ġu dak; warara'acat tayxi eju jepopo'ukayū ġu dak, jewexe deus'iat kayayū ġu dak; jewekpidaodao'ukat ġu dak; jenuy'ūnakēkē'ukat ġu dak; ¹⁰ warara'acat pubut tujupa'um'um'ukat ġu dak; warara'acat pubut kay itabikukuayū ġu dak; ika'o'on'ukat ġu dak; jebureyū muymuy'ukat ġu dak; jeka kukat a'ō kay'ūmayū ġu dak. Ixeyū ġu bit jeedop Deus xe ixē soat kukukan pima. ¹¹ Pūġpūġ ey'in tak imēn cuk adi epekuku kuy

bima—eyetabut'üm pima. Ğasū bit Deus ikērēat o'ju'uk eywebewi. Ixe kuy juk eynaē jebekitkin soat em ja'ō daḡ eyeku am. Ixe e'em eywebe:

— Cūḡ ma eyju oxe — i.

Imēn Deus e'em wuywebe, wuyetabut wuykukukat Jesus Cristo kay buye. Imēn ixē e'em wuywebe, Deus biōḡbuk omuy wuywebe buye dak.

¹² Ey'inat pit aco'i je'e owebe: — Ōn pit Cristo ebekit. Imēnpuye soat i'epi ḡu owebe — i. Icēmān ixē e'em. Soat i'epi ḡu wuywebe. Imēnpit soat ḡu xipat wuywebe i'e am. “Soat i'epi ḡu ocewebe” i'e but wuywebe. Inaka soat ḡu ojoixik cepere ba'oreap puxim.

¹³ Warara'acat pit aco'i je'e owebe:

— Wuyxaxet wuydadade buye—wuydadade wuyxaxet puye dak — i.

Icēmān ixē e'em. Ğuyjom pit Deus xepxem ma ḡu'üm—wuyxat, wuydadada dak. Deus cuk wuymuḡē warara'acat tayxi eju wuyepo am ḡu, warara'acat itop eju wuyepo am ḡu dak; wuyekpidaodao am ḡu dak; wuyenuy'ünakēkē ām ḡu dak. Deus cuk wuymuḡē ja'ō kay am acā. Jewebe am kapik am tak cuk wuymuḡē. Ya'ō kay'üm pima, te'e ma kuka ajeku.

¹⁴ Deus pit wuykukukat o'ḡutait ce'ūap tomukadi. Imēnpuxim wuyju dak wuymutait wuyē'ūap tomukadi. Ja'ōbacaan ma wuymutait.

¹⁵ Jesus kay wuyetabun puje wuyjebit Cristo jebit'inat e'em. Imēnpuye ikērē jījā wuyewedaodao am yapoat eju. Ikērē jījā Deus xe wuyjebit Cristo jebit'inat puye. Imēnpuye yapoat eju epeyepo ḡu juy—pūḡ em tak ka'ūma. ¹⁶ Yapoat eju jewedaodao bima pūḡat puxim wuyju e'em ceweju. Eytaybit iboam. Imēn e'em Deus ekawēntup: Xepxepayū pūḡat puxim e'em, i. ¹⁷ Wuykukukat eju mūḡ'i jekukum pima bit, pūḡat puxim wuyju dak e'em ceweju ibiōḡbuk a'ōbi.

¹⁸ Tapupuyū, warara'acat tayxi eju juy epeyepo ḡu. Tū'ū'ūyū, warara'acat itop eju juy epeyepo ḡu. Wara'at mujurūḡrūḡ pima ikērēat kuka wuyjebit aḡukērērēn ḡu. Yapoat eju jepopom pima bit, kuka wuyjebit aḡukērērēn. ¹⁹ Eyaḡuyba'üm ḡu juy iboap kay. Wuyjebit Deus biōḡbuk tūytūyap—Ibiōḡbuk xipacat tūytūyap. Ixe biōḡbuk omuy wuyjebit pe—Deus wuywebe o'ḡuōmiat. Wuyju ḡu jewekukat. Deus acā wuykukat.

²⁰ Deus ma juk ikērēat o'ju'uk eywebewi. Cristo e'ūap eywebe ikērēat muḡēḡēaptei o'teida. Imēnpuye idipat acā juy aḡuḡē ijodi. Idipat muḡēḡēm pima bit, “Ka'ümḡu Deus co'i idipat” i je'e itabut'ūmayū eyekukuap co buje.

7

¹ Kuy juk eyemudupmubararaktup otupu cartadup. Ibodup pe juk epe'e owebe “Xipat tu ocewebe jewebumūn ām? Xipat ḡu xe'e?” i. Iboam ōn jeymukūyjo ḡasū. Aḡokatkat ewebumūn'üm pima, xipat ma jeku. ² Imēnpit adeayū ikērēat mujurūḡrūḡ cewebumūn'üm pima. Cewebumūn'üm pima warara'acat tayxi eju jepopom aḡokatkat. Ayacat tak jepopom warara'acat itop eju. Imēnpuye juy epeyewebumūn. Xipat soat pe aḡokatkat pe cewetayxida am. Xipat soat pe ayacat pe dak ceweitopta am. ³ Tapupuyū, etayxi eju juy ecepo, cepo pin pima. Aoyū, ektop eju juy ecepo, cepo pin pima. Eybu'um ḡu juy epesop jepo am eytayxi eju eytop eju dak. ⁴ Aoyū, eybikuy bima acā ḡu juy epeyepo eyitop eju, ixē ibikuy bima dak. Tapupuyū, eybikuy bima acā ḡu juy epeyepo eytayxi eju—ixē ibikuy bima dak. ⁵ Pūḡ em ḡu aco'i epe'e eyewewebe:

— Ğasū bit acejewedaodao ḡu dak — i. — Deus eju acā acejekawēn ḡasū bit — i aco'i epe'e eyewewebe.

Ade kabia ḡu bit epe'e:

— Ğasū bit ocepo ḡu eweju — i eytayxi be, eyitop pe dak.

Deus eju eyekawēnap kabia kap puje juy waram ḡuto epeyepo eyitop eju, eytayxi eju dak. Ade kabia “Acepo ḡu ḡasū bit” i eyju e'em pima, Satanás “Warara'acat eju juy epeyepo” i je'e eywebe. Ade kabia jepopom'üm pima, kuka Satanás a'ō kayan epeku.

⁶ — Imēn cuy epeku — i'ümḡu ōn pit e'em eywebe. — Oxe bit xipat kuka o'e imēn eyeku am — i acā ōn e'em.

⁷ Otayxixe ġu òn pit. Soat eytayxixe'ùm pima, xipat kuka o'e. Deus pũġpũġayũ buywatwan ixeyũ be ikērēat kukap puxim itayxixe ġu ma'ġu ip. Warara'acat pe bit iba'ore cũġ ma jeku am itayxixe'ùm pima. Ikērēat mujurũġrũġ ip itayxixe'ùm pima. Imēnpuye Deus ibikuy ixeyũ ewebumũn âm ikērēat kukap puxim.

⁸ — Epeyewebumũn ġu juy — i òn e'em tak o'jewebumũn ġu buk ip iayũ be. — Obuxim cuy epesop — i òn e'em cebe ip. — Waram ġu juy epeyewebumũn — i òn e'em itop'ùm e'ũ'ibiyũ be, itayxi e'ũ'ibiyũ be dak.

⁹ Soat em ġebum ayacat kay bima juy epeyewebumũn. Aoyũ kay eyetabikukuap xipat ġu. Jewebumũn âm acã kuka o'e xipat eywebe.

¹⁰⁻¹¹ Cewebumũn'ibiyũ oġukũyjo ġasũ bit. Wa'òbi ġu òn jeymukũyjo—wuykukukat a'òbi acã. Tapupuyũ, eytayxi juy epeyepere ġu. Aoyũ, eyitop cuy epeyepere ġu. Eyitop epere buje bit cuy waram epeyewetopta ġu. Eyepit put koap epesop ikuġ iat kay eyitop kay.

¹² Warara'acayũ oġukũyjo ġasũ bit. Itabut'umat eju cewebumũn'ibiyũ oġukũyjo ġasũ—itabucayũ oġukũyjo. Deus a'òbi ġu òn jeymukũyjo. Okpiwatpi ma òn e'em eywebe. Okitpitpiyũ, pũġpũġ ey'in cuk epeyewebumũn itabut'umat eju. Eytayxi itabut ġu Jesus kay. Eyxe tũy pin cĩcã bima bit cuy epeyepere ġu. ¹³ Wuyixiyũ, pũġpũġ ey'in cuk epeyewebumũn itabut'umat eju. Eyitop itabut ġu Jesus kay. Eyxe tũy pin pima bit cuy epeyepere ġu. ¹⁴ Ixeyũ epere'ùm pima, Deus xipacat je'ġũm eyitop pe, itabut ġu ma'ġu ip, itabucacat xe nuynuy'uk puye—jetayxi xe nuynuy'uk puye. Imēnpuxim Deus xipacat je'ġũm eytayxi be, itabut ġu ma'ġu ip, itabucacat xe nuynuy'uk puye—jektop xe nuynuy'uk puye. Imēn'ùm pima, itabut'umayũ ebekitkiyũ jo'i ma kuka o'e eyebekitkiyũ. Deus pit xipacat ùmũm eywebe, eyebekitkiyũ be dak itabucacat xe nuynuy'uk puye. ¹⁵ Deus cuk wuynaē kaba'ũma wuydop am wuyitop eju, wuytayxi eju dak. Imēnpuye itabut'umat jetayxi epere pin pima, itabucacat epere pin pima, xipat kuka o'e jetayxi epere am.

— Operem ġu juy ece — i'ùmġu juy je'e itabucacat itabut'umat pe.

Āġ je'ju ip. ¹⁶ Imēnpuye eyitop xe juy epesop, wuyixit! Ixeyũ xe eynuy buje, kuka itabut o'e ip Jesus kay. Imēnpuye, eytayxi xe juy epesop, okitpitpiyũ. Ixeyũ xe eynuy buje, kuka itabut o'e ip Jesus kay.

¹⁷ Deus ja'òbacaap ùmũm wuywebe soat taġ wuyekapik am cebeam. Imēnpuye ibikuyap taġ cuy epekuku. Deus pe eynaē buje eyekapikap kuġ cuk adi epesop. Ibeat kuġ cuy epeyekapik ġasũ dak. Imēn soat ka watwat mukũyjojom òn—itabucayũ mukũyjojom. ¹⁸ Deus e'em taypu'aġobixeedakat'ibit pe:

— Webekin cuy ece — i.

“Ebekin oce ġasũ” i'e'em pima, waram pit suxeemõġ ġu juy. Imēnpuxim Deus e'em taypu'aġobixeedak'umat pe:

— Webekin cuy ece — i.

“Ebekin oce ġasũ” i'e'em pima, jedaypu'aġobidakacat ġu juy.

¹⁹ — Ecedaypu'aġobixeedakat tu? — i'ùmġu Deus e'em wuywebe. — Ecedaypu'aġobixeedakat ġu du? — i'ùmġu dak. — Wekawēn taġ tu eyju jekukum? — i acã Deus e'em wuywebe.

²⁰ Deus pe eynaē buje eyekapikap kuġ epesop. Ibeat kuġ cuy epeyekapik ġasũ dak.

²¹ Pũġpũġ ey'in tei'ũma kapikpi'ukayũm cuk adi epesop Deus pe eynaē buje. Eyaġuybabi'ùm ġu bit cuy iboap kay. Kapikpiġ cuy epesop eyekariwa beam. Eyekariwa xewi eyjēm put pima bit, epejēm cuy teihem kapik am warara'acat peam. ²² Inaka tei'ũma kapikpi'ukayũ jekpiwatpin ġu jekukum—jekariwa ukpiwatpi acã. Wuykukukat pe ixeyũ naē buje bit, wuykukukat ukpiwatpi jeku ip. Teihem kapikpi'ukat pit jekpiwatpi jekukum. Wuykukukat pe ixeyũ naē buje bit, jekpiwatpin ġu jeku ip—wuykukukat ukpiwatpi acã. ²³ Deus cuk teihem wuydaxijo. Imēnpuye ijodiat ukpiwatpin ġu juy epesop. Cristo ukpiwatpi acã epeku. ²⁴ Okitpitpiyũ, Deus pe eynaē buje, eyekapikap kuġ epesop. Ibeat kuġ cuy epeyekapik ġasũ dak. Deus tak eybuywatwan jeenuy.

²⁵ Kuyatup pe owebeaptup pe “Apên xe'e kuka cwebumün'ũmayũ oceğukuyjo?” i juk epe'e owebe. Wuykukukat pit cuk omukũyjo ğu iboam. Jeymukũyjo òn wuykukukat a'òbi ğu—wağuybin ma. Imênpit wuykukukat Jesus itabotaidabotbot cĩcã osunuy okay. Imênpuye ya'ò dağ òn jekukum. Imênpuye eyetabun cuy epesop wekawên kay.

²⁶ Wuykay itakomaayũ ipiat'ajojoan cĩcã wuywebe—itabut'ũmayũ. Imênpuye:

— Xipat kuka wuywebe wuyewebumün'ũm ãm — i òn e'em.

²⁷ Eytayxixe bima bit cuy epeyepere ğu. Eytayxixe'ũm pima bit cuy epeyewetayxida ğu.

²⁸ Eyewebumün puje bit, ikêrêat epeğũğê ğu. Imênpit eyewebumün puje, ğebum cĩcã epesop eyxat puap kay, eytayxi esay buap kay dak. Òn pit obu'u eywebe eyeğebu am ijodiap kay.

²⁹⁻³¹ Okitpitpiyũ, ğaxĩn ma aco'i Cristo jajêm waram. Ijop eipi dao ma jeekop. Apên ğasũ dopdom iap i'ũm. Imênpuye itayxixeat cuy itayxixe'ũmat co'i jeku. Waat tak cuy icokcokat puxim jeku. Jewaywaywayat tak cuy iğuycũğat puxim jeku. Tarekrek pupu'ukat tak cuy o'jat ğu buk'iat puxim jeku. Tarekrek kukuk'ukat tak cuy ikukuk'ũmat puxim jeku.

³² Òn pit obu'u eywebe soat em ğebum am ijodiap kay—eybubut puap kay. Itayxixe'ũmat soat em ğebum Deus kay. Soat em Deus mucokcok pin.

— Apên xe'e oce Deus mucokcok am? — i'e'em soat em jewebe ma.

³³ Itayxixeat pit soat em ğebum ijodiap puap kay tarekrek puap kay, jetayxi mucokcok pin puye. Soat em ixex e'em jewebe ma:

— Apên xe'e oce otayxi mucokcok am? — i.

³⁴ Xepxep a'ò kay pin ma—Deus a'ò kay—jetayxi a'ò kay dak. Itoptep'ũmat pe soat em cekapik put wuykukukat peam. Ixe soat em jekukukat mucokcok pin. Soat em jekukukat kay ğebum. Itoptepat pit soat em ğebum jebubut puap kay. Jektop mucokcok pin soat em.

³⁵ Imêğap pit imuwênuwên òn eywebe eybuywat pin puye. Eyewebumünap muba'oren pin ğu bit òn.

— Epeyewebumün ğu juy iba'ore jĩjã ma'ğũ eywebe — i'ũmğũ òn e'em eywebe. — Cũğ ma epeku Deus xe — i acã òn e'em eywebe. — Ixe ekawên tağ cuy epeku — i dak òn e'em eywebe. — Soat em ğebum cuy epesop wara'at kay ğu—wuykukukat kay acã — i dak òn e'em eywebe.

³⁶ Ğasũ iwadipyũ oğukũyjo. “Ğasũ bit puk wewebumün pin ğu oce” i kuy juk o'e'e'iyũ oğukũyjo.

— Wewebumün'ũm pima bit cedağ ğu kuka owadip kuğ oce — i'e'em ağokatkat jewebe bima, juy jewebumün ip.

Cewegu jewedaodao pin cĩcã bima dak, cuy jewebumün ip. “Ocewebumün cuy ğasũ bit” i'e buje dak cuy jewebumün ip. Cewebumün puje ikêrêat o'ğũğê ğu ip. ³⁷ Imênpit ağokatkat jekpiwatpin ma “Ğasũ bit wewebumün pin ğu oce” i'e buje, xipat kuka o'e cewebumün'ũm ãm. Ibu'u jewebumün ãm pima dak, xipat kuka o'e cewebumün'ũm ãm. Jewedaodao pin cĩcã'ũm pima dak, xipat kuka o'e cewebumün'ũm ãm. ³⁸ Imêneju xipacan e'em ip jewadip eju cewebumün puje. Jewebumün'ũm pima bit, ibodi ma xipacan e'em ip.

³⁹ Itop e'ũ'ibiyũ oğukũyjo ğasũ. Itop itait pima, ayacat jektop xe ma jeenuy. Cũğ ğu jektop epere am. Itop e'ũ buje bit, cũğ ma warara'acat eju jewebumün ãm—jemukaypinput eju. Imênpit cũğ ğu itabut'ũmat eju jewebumün ãm—itabucat eju acã. ⁴⁰ Imênpit itop e'ũ'ibit ibodi ma icokcok kuka o'e waram jewebumün'ũm pima. Waram pit cewebumünap ğu oxe ma ibodi ma kuka o'e icokcok. Deus biõğbuk omuy owebe. Imênpuye eya'òpicũğcũğ cuy epesop wa'ò kay.

8

¹ Kuyatup pe juk epe'e owebe: “Xipat tu owebe deusbaro wap iênmoğ'ibitên o am? Ocesuên'o ğu xe'e?” i. Iboam òn jeymukũyjo ğasũ.

— Icēmān ocetaybit Deusan — i wuyju e'em. “Soat podi ma ocetaybit” i'e'em pima bit, xipat ġu kuka o'e. Warara'acat kuġ xipan pima bit, xipat kuka o'e soat peam. ² Soan ġu wuyetaybit—pūġpūġ ā. Imēnpuye wuyju te'e ma e'em:

— Ocetaybit cīcā — i.

³ Wuyxe Deus ikukpin cīcā bima bit, Deus itaybit wuyjum. Deus burem tak cuy ajop.

⁴ Deusbaroyū wap iēnmōġ'ibitēn jeymukūyjo ōn ġasū. Deusbaro ka'ūmaap ma ibiōġbuk. Ade ġu Deus—pūġ ma. Wuyetaybit iboam. ⁵ Ade ipi watwat xe bit ade ma desuyū. Tūybe ade deusyū iān e'em ip. Tūybe ade wuykukuk'ukayū iān e'em ip. Tūybe ipi daġ, kabi be dak omuy ip iān e'em ip. ⁶ Wuyxe bit pūġ ma Deusat. Ixe Deus wuyebay. Soat ixē emumuġē. Ixe beam ma soat wuyju dopdom. Pūġ ma wuykukukat—Jesus Cristo acā. Ixe a'ōbi Deus soat o'ġuġē kuyje—Jesus Cristo a'ōbi. Ixe a'ōbi ma wuyju dak dopdom.

⁷ Soat ġu bit itabucayū iboam itaybit. Ikabap cīcā ip deusbaroyū kuġ. Kuy ade kabia ma te'e ma itabut osodop ip ixeyū kay—deusbaroyū kay. Imēnpuye tūybe ijopēn deusbaroyū xatēn iān e'em ip. Ġasū dak imēn e'em ip. Itaybit ġu ip deusbaroyū ka'ūma am ma ibiōġbuk ip iam. Tūybe iġo ēn o buje, ikērēat kuġ kuka oce Deus xe iān e'em ip. ⁸ Wuyju bit cūġ ma Deus xe iēn o'oap tomuju ġu. Iwaru ġu Deus xe. Ibit wedep ma—iēn o'oap, iēn o'o'ūmap tak.

⁹ Xipat eyxe iġo ēn o buje, iēn o'ūm pima dak. Eykitpit xe bit, itabutcūcat xe, cūġ ġu iġo ēn o am. Eykitpit pe ikērēat epeġujurūġat ġu juy—itabutbūcat pe. Ixe xe cūġ'ūm pima, iġo ēn o am, epesueñ'o ġu juy. ¹⁰ Eyetaybit deusbaroyū kake ġu iam. Imēnpuye:

— Cūġ ma wuywebe iġo ēn o am — i'e'em eyju.

Imēnpuye deusbaroyū duk'a be eyju ōmōm, ixē xatēn o am. Itabutbūcat eyjom iġo ēn o'om pima bit:

— Cūġ ma owebe dak iġo ēn o am — i ac'o'i je'e jewebe ma.

Imēnpit cūġ ġu buk ixē xe bit iġo ēn o am, tūybe deusbaroyū kake iān e'em puye. ¹¹ Ixe dak ac'o'i iēn o eyjom iēn o'om puye. Iēn o buje bit iġuycūġ cīcā je'e itabutbūcat.

— Oje'ū ac'o'i ikērēat oġujurūġ puye — i te'e ma je'e jewebe ma.

Cristo oe'ū ixē e'ūap puxim. Ixe ekitpit. Imēnpit iġuycūġ ma jeku, ēn ma ikērēat eġujurūġat cebe buye. ¹² Cūġ ġu cexe i'o am pima:

— Ēn tak esueñ'o — i'ūmġu juy epe'e cebe.

Imēn i'e buje, warēmtaġ ma eykitpit kuġ tak eyju. Warēmtaġ eykitpit kuġ pima, eyju dak ikērēat kuġ epesop Cristo xe. ¹³ Imēneju okitpit pe ikērēat oġujurūġat ġu. Okitpit xe iġo ēn o'oap cūġ ġu bima, ōn tak kuka osueñ'o ġu—pūġ em tak ka'ūma. Osueñ'o ġu okitpit pe ikērēat mujurūġap puxim. Imēnpuxim eyju dak cuy eykitpitpiyū be ikērēat epeġujurūġat ġu.

9

¹ Cūġ ma owebe wekupinap taġ weku am. Cristo emumuju ōn. Wuykukukat Jesus cuk ojojojo. Kuy bima juk eyetabut wuykukukat Jesus Cristo kay ōn ma juk ixē ekawēn oġuwēn eywebe buye. ² Warara'acayū xe ma Cristo emumuju ġu ōn. Eyxe bit cemumuju ōn.

— Corinto ka watwat Cristo eju mūġ'i jekukum o'e ġasū bit, Paulo cekawēn o'ġuwēn cebe ip puye. Imēnpuye ocetaybit Paulo Cristo emumuju iam — i'e'em adeayū.

³ Wara'acat omuymuy bima, jewedayoyom ōn.

— Ōn tak Cristo emumuju ma — i ōn e'em cebe ip.

⁴ Cūġ ma owebe oxat pu am, oxati bu am tak kawēn idipat muwēnuwēnapteim.

⁵ Warara'acayū Cristo emumujujuyū jetayxi eju jekukum—itabucat eju. Imēn cūġ ma Deus xe. Wuykukukat kitpitpiyū dak jetayxi eju jekukum ip, Pedro dak. Cūġ ma kuka o'e owebe dak. ⁶ Warara'acayū Cristo emumujujuyū wara'at pe ġu kapikpiġ ip—kawēn idipat muwēnuwēn acā. Cūġ tu eyxe owebe wara'at pe kapik am, Barnabé be dak?

— Cūġ ġu — i ōn pit e'em.

⁷ Sorarayũ teihem jenopağõğõm. Jenopağõğõõaptei bubum ip. Wara'at pe ġu ip kapikpiğ jemukaypinput pu am. Kadaidip iwat tak teihem jekat pe kapikpiğ. Jekat peat'a o'om ip jekapikapteim. Wara'at pe ġu ip kapikpiğ jemukaypinput pu am. Ovelha kukuk'ukat tak teihem ovelha kuğ. Jeõhõ kũmti kõnkõn ip ikukapteim.

⁸ Ixeyũ buxim wuyju dak cũğ ma wuyekapikapteim bu am—Deus ekawẽn muwẽnuwẽnapteim. Moisés tak imẽn cuk adi wuymutaybitbin osunuy. ⁹ Moisés ekawẽntup imẽn e'em:

Taixee'uk am kadaida mucakucan pima, juy biopakpi esubimukirik ġu, i. Āğ cuy jekõn kapikpiğ puye, i.

Iboaptup mubarararağ pima biopak kay acã du ġebum osunuy Deus? ¹⁰ Ka'ũma! Wuykay dak ġebum ma osunuy. Õn tak oxat'am cuy oyabu iap kay ġebum taidada'ukat, ku beat'a bubu'ukat tak. ¹¹ Kawẽn idipat muwẽnuwẽn eywebe juk adi ocekuu apẽn ayacat ku beat taidadam iap puxim. Cũğ ma ġasũ ocewebe dak ocekapikapteim bu am eyxewi. ¹² Cedağ ma warara'acat pe dinheiro ojuyjuy am eyxewi, kawẽn idipat o'ğuwẽn ip eywebe buye. Ixeyũ bodi ma oceju bit cuy iojuy eyxewi.

Oceju bit cuk ocejoojuy ġu eyxewi. Teihem kawẽn idipat muwẽnuwẽn pima:

— Kawẽn idipat a'ĩjo pin ġu õn pit, Paulo dinheiro kay jĩjã imuwẽnuwẽnapteim puye — i kuka o'e itabut'ũmayũ.

Imẽnpuye tei'ũma juk adi kawẽn idipat oceğuwẽnuwẽn. Wara'at pe ocesop kapikpi'uk ocemukaypinput pu am. ¹³ Deus eju kawẽnwẽnap'a be kapikpi'ukayũ jexat pupum tuk'a be õmõm'ukayũ xewi. Deus etabixe wũnca mupikpi'ukayũ ipik'ũmat pupum ip jexan. Kuy eyetaybit iboam. ¹⁴ Imẽnpuxim:

— Kawẽn idipat muwẽnuwẽn'ukayũ dak cuy imuwẽnuwẽnapteim je'jat ip jemukaypinput pu am — i juk o'e wuykukukat.

¹⁵ Õn pit obu'u dinheiro bu am wa'ĩjojo'ukayũ xewi kawẽn idipat muwẽnuwẽnapteim. Ijudup mubarararağ õn imuwẽnuwẽnapteim juy epeğũm owebe iaptum ġu bit. We'ũ ãm obu'uap podi ma obu'u imuwẽnuwẽnapteim bum. Ka'ũma ma juy je'e:

— Paulo kawẽn idipat muwẽnuwẽnapteim kay jĩjã — i.

¹⁶ — Ēn pit cuy kawẽn idipat eğuwẽnuwẽn — i juk o'e Deus owebe.

Imẽnpuye “Wa'õbuyxi jĩjãat õn kawẽn idipat muwẽnuwẽn puye” i'e ba'ore owebe. Õn kawẽn idipat muwẽn'ũm pima bit kuka Deus ipiat o'supi'ajoat owebe. ¹⁷ Okpiwatpin ma kawẽn idipat muwẽnuwẽn pima, cũğ ma kuka o'e owebe wekapikapteim bu am. Okpiwatpi ġu bit õn imuwẽnuwẽn.

— Ēn pit cuy kawẽn idipat eğuwẽnuwẽn — i juk o'e Deus owebe.

Deus ma juk o'ğũm wekapikam iboap. ¹⁸ Apẽğãm kuka wekapikapteim ojat? Dinheiro kay ġu õn wekapikapteim.

— Dinheiro'in cuy epeğũm owebe imuwẽnuwẽnapteim — i'ũmğũ dak õn pit e'em wa'ĩjojomayũ be.

Ocokcok cĩcã tei'ũma kawẽn idipat muwẽn ãm. Ocokcokap tak wekapikapteim jo'i ma.

¹⁹ Imẽnepu ijodiat ġu bit omujujum kapik am. Wukpiwatpin ma õn kapikpiğ. Imẽnpit wukpiwat pin ma dak õn soat peam kapikpiğ kawẽn idipat muwẽnuwẽn adeayũ mutabut am Jesus Cristo kay. ²⁰ Imẽnpuye Moisés ekawẽn tağ acã ġu õn jekukum Jesus Cristo ekawẽn tağ tak õn jekukum. Judeuyũ parakpe kawẽn idipat muwẽnuwẽn pima bit, ixeyũ buxim õn tak Moisés ekawẽn tağ jekukum ixeyũ mubu'unap puxim Jesus ekawẽn kay. Judeuyũ parakpe õn imuwẽnuwẽn pima, ixeyũ ekukuap puxim õn tak jekukum ixeyũ mutabut am Jesus Cristo kay. ²¹ Imẽnpuxim õn Judeu'ũmayũ parakpe bima, ixeyũ buxim õn tak Moisés ekawẽn tağ ġu jekukum ixeyũ mutabut am Jesus Cristo kay. Cristo ekawẽn tağ õn jekukum. Imẽnpuye Deus ekawẽn kay dak kũyjobit õn. ²² Itabutbũcayũ parakpe bima, ixeyũ ekukuap puxim õn tak jekukum ixeyũ buywat am biğ ma itabut am Jesus kay. Soat em oxeacat ekukuap puxim õn tak jekukum ixeyũ mutabut am Jesus Cristo kay. Soan õn e'em warara'acat mutabut am cekay.

²³ Imên ma òn jekukum kawên idipat muwên âm soat pe ijodiat pe. Òn kawên idipat muwênuwên pima, Deus xipacan e'em wa'íjijomayū beam, owebeam tak. ²⁴ Adeayū jedaudauap tağ daudaum cīcā. Pūğ ma bit jabeatup pupum—koam yajēm'ibit acā—jeburewūn podi ma iwūncaat acā. Wuyedauap puxim wuyju dak jekukum Jesus Cristo ekawên tağ jekukum pima. Cekawên tağ cuy epeku ixē be “Cūğ ma juk adi epekuku” i'e am eywebe. Ixe be eywebe imên i'e buje, jabeatup o'tupu'iat cokcokap podi ma eycokcok epesop. ²⁵ Jedaudau'ukat soat kabia ma jewemuwūncacan iwūnca jedau am i'e am. Soat em jewemuwūncacan ip jabeatup pu pin cīcā buye. Iğodup ade kabia ġu tuptip e'em—pūğ kabia ma. Dao ma dupkarawraw. Jesus Cristo ekawên tağ jekukum pima bit, pūğ kabia ġu acesop Deus xe—soat kabia ma. ²⁶ Cūğ ma jedaudaum jedaudauapu'abi kay ma jedaudau'ukat. Cūğ ma jedaudaum warēmtağ ma jedauap puxim. Ixe buxim òn tak cūğ ma weku pin. Jesus Cristo ekawên tağ weku pin warēmtağ ma wekuap puxim. Warara'acat mureure'ukat puxim tak òn. Warara'acat muy'at ojuy bima te'e ġu ip jewemureurem ip—pipim ma. Imēnpuxim owebe dak te'e ġu Jesus Cristo ekawên tağ wekuap.

²⁷ — Jesus Cristo ekawên tağ cuy epeku — i juk adi ocece warara'acat pe. Imēnpuye owebe ikērēat muğē buje, kuka osūsūn oce soat xe, wekawên o'jojo'iaiyū xe. Imēnpuye òn ikērēat muğē pin pima, wağuydağ ġu oce. Wağuy mubu'u'un cīcā òn ikērēat muğēap puxim, Jesus owebe “Ekērē oxē” i'eap puxim.

10

¹ Imēnpuye ġebum cuy epesop wuydobuyū'ūm'ūm kay, okitpitpiyū—Moisés ebek-itkiyū'ūm'ūm kay. Uk'a'ūmat tağ jekukum pima kabikerereat soat pe ixeyū be e mubapukpuğ oeku. Soat ixeyū iodi o'timudek tiboğati. Tipakpukati i iğodi butet osunuy. ² Kabikerereat cocom pima, timudekdeğ pima dak, soat ip kūyjobit osodop Moisés a'ō kay.

— Kūyjobin acesop a'ō kay — io'e ip Moisés pe.
Imēnpuxim:

— Kūyjobin acesop a'ō kay — i wuyju e'em Jesus pe wuymubatisasan pima.
³ Soat ip kabi bewiat o'om osodopdop jexan uk'a'ūmat pe. Maná o'om osodopdop ip.
⁴ Soat ip kabi bewiat kōnkōn osodopdop. Tikōnkōn osodopdop ip Cristo idibi o'timujēm puye. Cristo a'ōbi wita'a bewi Moisés o'timujēm ixeyū eim. Imēnpuye:

— Wita'a jekukum wuyweju — io'e ip Cristo muwênuwên, Cristo ixeyū eju oeku buye.
⁵ Deus mucokcoğ ġu ip osodop ade ixeyū'in. Imēnpuye Deus itakoma o'e cekay ip. Deus a'ōbi ip oe'ū'ū uk'a'ūmat tağ. O'jokotkot ip uk'a'ūmat pe.

⁶ Deus pit imên ixeyū o'jukukuk wuy mukūyjo am wuywebe ikērēat mujurūğap puxim. Ixeyū ma itabikuku osodop ikērēat kay. Wuyju bit cuy wuyetabikukum ġu ajop. ⁷ Oibu'un ip Deus kay. Deusbaroyū kay o'e ip—jemumuğē kay. O'jekōnkōn ip deusbaroyū wap peta muğēğēm “Ocetabut eykay” i'e am cebe ip. Imên e'em Deus ekawēntup:

O'jekōnkōn ip deusbaroyū wap, o'tikōnkōn tak ip, i. O'jeda'i'i'in tak ip cewap, i. Wuyju bit cuy wuyetabun ġu ajop jewexe deus'iaiyū kay. ⁸ Ixeyū ma o'jepopo warara'acat tayxi eju, warara'acat itop eju dak. Imēnpuye pūğ kabia be ade oap ip ixeyū'in, 23,000 ma oap ip pūğ kabia be. Wuyju bit cuy acepo ġu warara'acat tayxi eju, warara'acat itop eju dak—pūğ em tak ka'ūma. ⁹ Ixeyū ma jemamama'uk cīcā oekuku Deus pe. Deus o'jobuyxijo ip itabotaidabotbot paxi wuykay iam.

— Deus ipiat supi'ajoat ġu aco'i wuywebe ikērēat mujurūğrūğ ma'ğū wuyju — io'e ip te'e ma.

Ikērēat o'ğujurūğrūğ ip. Imēnpuye Deus puybu o'subumudot ixeyū kay tūypiatpu. Ade o'joa ixeyū'in. Ade oap ip puybu nuy pibun. Wuyju bit cuy wuykukukat ajobuyxijo ġu. ¹⁰ O'jemāmā ip Deus pe. Imēnpuye Deus jekawên tojotjot'ukat o'ğudot adeayū aoka am ixeyū'in. Deus xewiat ixeyū o'yaoka. Oe'ū'ū ip. Wuyju bit cuy acemāmā ġu Deus pe.

¹¹ Soat iboam pit o'jebapuk wuydobuyū'ūm'ūm pe wuymukūyjo am. Apēn Deus ipiat o'supi'ajojoat cebe ip kūyjobit'ūm pima iap ibararak opop Deus ekawēntup pe. Iboaptup co buje, ixeyū'ūm'ūm ekukuap puxim ġu juy ajeku. Ġaxīn ma soat i'ūm. Imēnpuye ixeyū'ūm'ūm ekukuap puxim ġu juy ajeku.

¹² Imēnpuye:

— Oceju bit ikērēat oceġujurūġ ġu ocebaca buye — i'ūmġu juy ace. — Ocebuywan cuy eġuy ocewebe ikērēat mujurūġap puxim — i acā juy ace Deus pe.

¹³ Warara'acat ikērēat muġēat ojuy du eywebe? Soat ijodiat pe ikērēat muġēat ojuy ip. Deus pit soat em ja'ō daġ e'em. Wuybaca'ūm pima, Deus wuybuywanwan. Wuybuywatwan jeenuy wuywebe ikērēat mujurūġap puxim.

¹⁴ Imēneju, okitpitpiyū, deusbaroyū buxixim cuy epewatwat. ¹⁵ Eyaġuysat kuy oxe. Wekawēn puyxijom cuy epe'e cedaġ paxi Paulo e'em iam. ¹⁶ Ġebum cuy epesop Jesus Cristo e'ūap kay wuyeġebuapti kōn puje. Cristo e'ūap kay wuyeġebuapti kōn puje: — Bay, ēn xipāt cīcā — i juy ace.

Wuyju ġebum Cristo'ūm toy kay, apēn Cristo wuymuisusunap kay dak. Pāo'a o buje, Cristo'ūm jebit kay wuyju ġebum, apēn Cristo wuymuisusun oe'ū wuywebeam puye iap kay dak. ¹⁷ Pūġ'a bewi ma wuyju ya'o'om Cristo e'ūap kay ġebum am, ade ma'ġu wuyju. Pūġat jebit puxim wuyju, pūġat kay wuyju ġebum puye.

¹⁸ Ġebum cuy epesop Judeuyū kay. Ixeyū epaiyū Deus wap o'ġupik ip iat epoyat o'om. Ibiat o'om pima ġebum ip wuyju Deus ebekitkiyū iap kay. ¹⁹ Deusbaroyū bit kake ġu. Eyetaybit iboam. Ōn tak wetaybit iboam. Ka'ūmaap ma deusbaroyū bit.

— Ixeyū wap oceju puybit ēn mōġmōġ ixeyū xatēn — i'e'em te'e ma deusbaroyū kayayū bit.

²⁰ Deusbaroyū wap iēn mōġ puje Deus pe ġu ma ip iūmūm—ibiōġbuk kērēat pe acā, ibiōġbuk kērēayū kukat ebekitkiyū ip puye. Obu'u jījā eywebe ibiōġbuk kērēayū babim eyeku am. ²¹ Jesus e'ūap kay wuyeġebuapti kōn puje, wuyju Deus ebekitkiyū iap kay wuyju ġebum. Imēnpuye iba'ore wuywebe deusbaroyū wap timōġ'ibiti kōn ām ibiōġbuk kērēayū kukat a'ōbi. Wuykukukat Jesus e'ūap kay wuyeġebuap'a o buje, wuyju Deus ebekitkiyū iap kay wuyju ġebum. Imēnpuye iba'ore wuywebe deusbaroyū wap iēnmōġ'ibitēn o am ibiōġbuk kērēayū kukat a'ōbi. ²² Wuybu'u wuykukukat mutaek am. Cēm ġu du? Wuykukukat podi ma wuya'ōbaca i'e'em pima, kuka ibiōġbuk kērēayū kukat kadiayūm ace'e. Ibiōġbuk kērēayū kukat kadiayū bima bit, kuka itaek o'e wuykukukat. Itaek pima, xipāt ġu kuka o'e wuywebeam.

²³ — Cristo ebekitkit oceju. Imēnpuye soan oce'e but — i napa ma e'em pūġpūġayū.

— Soat ġu bit xipāt wuywebeam — i ōn pit e'em.

— Soan oce'e but — i napa ma e'em ip.

— Te'e ma kuka pūġpūġ pit ajukuk — i ōn pit e'em.

²⁴ Cūġ ġu wuywebe xipan jewewekuk am warara'acat kay ak'arit'i'ūm pima. Warara'acat tak cuy xipan ajukuk. ²⁵⁻²⁶ Imēn e'em Deus ekawēntup: Deus ipi kukukat ipi daġacat kukukat tak, i.

Imēneju ka'ūma ma i'opiat eywebe. Soatēn cuy epejat eyxatēn teidada'ukat xewi.

— Ite ēn tu deusbaroyū wap i'enmōġ'ibit'en? — i'ūmġu juy epe'e iēn pum pima.

²⁷ Jeweju jekōn ām Jesus kay itabut'ūmat pe eynomuwā buje, epeju juy eyju pin pima. Ajo o'ġūm ip iat ēn cuy epesuēn'o.

— Ite ēn tu deusbaroyū wap iēnmōġ'ibitēn? — i'ūmġu juy epe'e eynomuwāat pe.

²⁸⁻²⁹ Itabutbūcat pe “ite ēn deusbaroyū wap iēnmōġ'ibitēn” i'e buje bit cuy epesuēn'o ġu ixē muġuycūġap puxim. Xipāt eywebe ma ite ēn o am. Itabutbūcat xe bit xipāt ġu ite ēn o am. Ite ēn o'ūm pima bit, xipāt je'e ixē xe, exe dak. Ka'ūma ma i'guycūġ je'e. Soat eycokcok werep ma epe'e.

Warara'acat pit aco'i je'e:

— Apēnpuye dak ite ēn osuēn'o ġu warara'acat xe cūġ'ūm puye? Cūġ ma oxe bit iboap — i. ³⁰ — Iēn om pima ōn e'em Deus pe “Bay, ēn xipat,” i — i aco'i je'e owebe. — Apēnpuye dak warara'acat kuka o'e owebe, “Cūġ ġu owebe ite ēn o am,” i? — i aco'i je'e owebe.

³¹ Cūġ ma juy epeku soat em warara'acat pe “Deus idip cīcā, ya'ōbaca jījā” i'e am. Cūġ ma juy epeku jekōnkōn pima, tikōnkōn pima dak, soan e'em pima dak. ³² Cūġ ma juy epeku Judeuyū etabutpe, Judeu'ūmayū etabutpe dak, Deus kay itabucayū etabutpe dak. Cūġ ma juy epeku warara'acat mubu'unap puxim Jesus Cristo kay. ³³ Wekukuap puxim cuy epeku. Warara'acat mucokcok pinap kuġ ōn jekukum soat em. Ajo xipat kuka o'e owebeam iap kay ġu ōn ġebum—ajo xipat kuka o'e warara'acat peam iap kay acā. Imēn ōn jekukum Deus pe warara'acat taxijoap ojuy.

11

¹ Cristo ekukuap puxim ōn tak jekukum. Imēnpuye wekukuap puxim cuy epeku.

² Soat kabia eyju ġebum okay. Apēn cuk adi ōn eymutaybitbinap taġ tak eyju jekukum—soat taġ.

— Xipat cīcā eyju oxe — i ōn e'em eywebe.

³ Imēnpit waram jeymukūyjo ōn. Aġokatkat jetayxi kukat. Cristo soat aġokatkayū kukat. Deus Cristo kukat. ⁴ Imēneju aġokatkat cuy jewajuy ġu paġōm jebureyū parakpe Deus eju kawēnwēn pima, Deus ekawēn muwēnuwēn warara'acat pe bima dak. Jewajuy buje bit ibuyxim ġu kuka Cristo kuġ o'e. ⁵ Ayacat pit cuy jewajuy jeenuy jebureyū parakpe Deus eju kawēnwēn pima, Deus ekawēn muwēnuwēn warara'acat pe bima dak. Jewajuy'ūm pima bit, ibuyxim ġu kuka jektop kuġ o'e. Ayacat yajuy'ūmat pit yakoekeoat puxim yasūsūn. ⁶ Imēnpuye ayacat jewajuy'ūm pima, epeyadaptakat cuy. Wuywebe ayacat isūsūn jakoean, jadaptakacan tak. Imēnpuye juy yajuyjuy jeedop ip paġōm jesūsūnap puxim. ⁷ Imēntak aġokatkat pit cuy jewajuyjuy ġu, Deus jejo'ian o'ġuġē buye jedipap kuġ o'ġuġē buye. Deus aġokatkat o'ġuġē ja'ō daġ ceku am. Ayacat pit o'ġuġē jektop a'ō daġ ceku am. ⁸ Deus aġokatkat muġēm pima ayacat pewi ġu o'ju'uk. Ayacat muġēm pima bit, aġokatkat pewi o'ju'uk. ⁹ Aġokatkat o'ġuġē ayacat puye ġu. Ayacat pit o'ġuġē aġokatkat puye. ¹⁰ Imēneju itabucayū awerom, pima aoyū juy jaekabek kuġ jeedop ip Deus ekawēn tojtjot'ukayū wuyjoom puye. Jaekabek kuġ cuy jeedop ip jektop a'ō kay kūyjobicap mubapuk am soat pe. ¹¹ Wuykukukat Jesus kay wuyetabut puje bit, wuyaġepūġ ġu wuyju jekukum—ayacat, aġokatkat tak. Jewemukūyjom tak wuyju, jewebuywatwan tak. ¹² Aġokatkat a'ōxa bewi Deus ayacat o'ju'uk. Ayacat uk pewi ġasū bit aġokatkat kapkam. Deus xewiat pit soat kake.

¹³ Cedaġ tu eyxe ayacat pe jaekabek kuġ'ūma kawēn ām Deus eju warara'acat parakpe? Cedaġ ġu! ¹⁴ Wuyukpiwatpin ma wuyetaybit xipat ġu aġokatkat pe yadaperean am iam. Aġokatkat yadaperen pima bit, jewemubuyxi'ūm'ūm. ¹⁵ Ayacat pit idip cīcā wuyxe soat xe yadaperen pima. Yadaperenat yaekabekat co'i.

¹⁶ — Cedaġ ġu ayacat peam pit kawēn ām Deus eju yajuy'ūm pima — i ōn e'em. Imēn e'em soat itabucayū dak—soat kaka daġayū. Imēn tak cuy oce'e soat pe oca'ōxik pinat pe.

¹⁷ — Cūġ ma eyju je'awerorom — i'ūmġu ōn pit e'em eywebe.

Awerom pima eyju jewebuywatwan ġu biġ ma eyetabut am Jesus kay—jewemubu'u'un acā. Imēġap xipat ġu! Jeymukūyjo ōn cūġ ma eye'awero am.

¹⁸ — Awerom pima jewa'ōxixiġ ip Corinto ka watwat, Jesus kay itabucayū, pūġ kadi ġu ip puye — i'e'em owebe pūġpūġayū. Icēm xe'e ixeyū e'em?

¹⁹ — Wuyju pūġpūġ kadiayū bima, ibapuk e'em soat xe abuyū wuy'in cūġ ma jekukum iap, abuyū cūġ ġu iap tak — i te'e ma eyju e'em.

Xipat ġu wuyju Deus xe pūġpūġ kadiayū bima. ²⁰ Eyju je'awerorom wuykukukat e'ūap kay jeġebu am ġu—jekōn ām acā. ²¹ Jekōn pima, soat eyju eyukpiwatpin ma jekōnkōn cīcā. Imēnpuye koap ajēm'ibit jekōnkōn cīcā jebureyū wiwim'ūma. Kanomūm yajēm'ibit

pit jekōnkōn ġu. Ire mabuk ip e'em wara'acat ibeġbeġ pima, wara'acat ika'o bima dak.

²² Apēntak oce eywebe imēn eyju je'awerorom pima?

— Cūġ ma eyju je'awerorom — i du oce eywebe? Ka'ūma! — Cūġ'ūma — i acã oce.

Eyre bima, eyduk'a be ma juy epeyekōn. Deus eju kawēnwēnap'a be bit warēmtaġ ġu juy epeyekōn. Ibubut'ūmat musūsūm ġu juy epesop iġo'a be. Cūġ ġu oxe eyju je'awerorom.

²³ — We'ūap kay eyeġebu am cuy epeyekōn eyeweweju — i juk o'e wuykukukat Jesus owebe.

Apēn ixē o'e owebe iam cuk ōn eymutaybitbin. Jekay itakomaayū be jeūm pimaap exima be pāo'a o'yabu.

²⁴ — Bay, ēn xipāt cīcã — io'e Deus pe.

Pāo'a o'yadakat. Ġebuġe:

— Korosa be obamupaya ip iap kay juy epeġebu ibeat'a o buje — io'e jebekitkiyū be. — Oje'ū eywebeam — io'e cebe ip. — Pāo'a juy epeya'o we'ūap kay eyeġebu am — io'e.

²⁵ Imēnpuxim kopo dak o'jat jekōn epere buje ip.

— Deus kawēn iisuat ġuwēn ipi juayū be oje'ū buye, odoymukerereren puye — io'e wuykukukat. — Odoymukererēnap kay juy epeyeġebu uva'abidi kōn puje — io'e. — Tikōn puje, we'ūap kay juy epeyeġebu — io'e.

Imēn wuykukukat o'e owebe kuy bima. ²⁶ Imēneju ibeat'a o'om wuyju. Ibeat'a o buje, wuykukukat oe'ū wuywebeam iap muwēnuwēn wuyju soat pe, ibeati kōn puje dak. Imēn cuy epeyekōnkōn waram wuykukukat ajēmap wiwim pima.

²⁷ Imēneju Deus ipiat supi'ajoat wuywebe warēmtaġ ma i'o buje. Warēmtaġ ma wuykukukat e'ūap kay wuyeġebuap'a o buje kuka ce'ūap ajomuymuy, warēmtaġ ma ce'ūap kay wuyeġebuapti kōn puje dak. ²⁸ Imēnpuye:

— Cedaġ tu ōn jekukum Deus xe? — i juy ace wuywebe ma pāo'a o awap, uva'abidi kōn awap tak.

Cedaġ ma jekukum pima acã kuka aya'o. Atikōn tak kuka. Warēmtaġ jekukum pima bit, kuka aya'o ġu, atikōn ġu dak kuka. ²⁹ Apēġām korosa be wuykukukat oe'ū iam eyetaybit'ūm pima juy epeya'o ġu wuyeġebuap'a. Epetikōn ġu dak cuy wuyeġebuapti. Eyetaybit'ūma ya'o buje, eyukpiwat epe'e Deus xe. Imēnpuye ipiat supi'ajoat eywebe.

³⁰ Ade ey'in warēmtaġ ma o'ya'o'o. Imēnpuye ip iwātaxipipe o'e. Ibaça ġu ip o'e. Pūġpūġ oe'ū'ū kuy. ³¹ Ya'om pima:

— Ikērēat kuġ tu ōn exe? — i juy ace Deus pe.

Ikērēat kuġ pima, iboap cuy aġuwēn ixē be i'uk am wuywebewi. I'uk puje:

— Ikērēat kuġ eyju oxe" i'ūmġu je'e wuywebe.

Ipiat tak supi'ajoat ġu wuywebe.

³² — Ikērēat kuġ eyju oxe — i'e'em Deus wuywebe ikērēat epereap ojuy.

Ipiatpi'ajojoan tak wuywebe wuymukūyjo am waram wuywebe ikērēat kukap puxim. Ixe imēn wuymukūyjojom ipiat'ajojoap kay wuymujuap puxim kūyjobit'ūmayū eju.

³³ Imēneju, okitpitpiyū, eybureyū ajēmap puk cuy epejowiwi. Wuykukukat e'ūap kay wuyeġebuap'a o am awerom pima, soat ajēm puje juy epeya'o. ³⁴ Abu ire mabuk iat cuy jeduk'a be ma jekōn. Imēn'ūm pima Deus ipiat supi'ajoat eywebe awerom pima. Wara'an cuk adi epeyekawēn owebeaptup pe—kuyatup pe. Eykay oajēm puje bit iboam ōn jeymukūyjo.

12

¹ Okitpitpiyū, "Ajo ūmūm wuywebe Deus biōġbuk?" i juk epe'e owebe kuyatup pe eyemudupmubararaktup pe. Iboam ōn jeymutaybin. ² Jesus kay eyetabut'ūm pima wara'at kaykaykay ma eyetabut epesop—jewexe deusyū kay—adeayū kay. Pūġ tak ixeyū'in cede ba'ore ma deusparoyū. Soat em eymuġuykukuku'uk ip osodop. ³ Ġasū bit "Deus a'ōbi oceju e'em" i'e'e'ukayū jojom eyju. Deus biōġbuk a'ōbi e'e'ukat e'em ġu:

— Jesus wūy ma jeenuy Deus wi ipiat'ajojom — i.

Iba'ore cebe Jesus muymuy am. Deus biōġbuk kukat acã icēmān e'em:

— Jesus acã ocekekukat — i.

Warara'acat pe bit iba'ore imên i'e am. Iboam eyetaybit pima eyetaybit tak abuyũ Deus a'õbi e'em iam, abuyũ napa ma e'em iam tak.

⁴ Ade ma Deus biõgbuk emumuũm omuy. Pũg pit iũmũm wuywebe—Deus biõgbuk acã. ⁵ Deus peam kapik put wuywebe wara'at tağtağtağ ma'ğũ wuyju kapikpiğ. Pũg peam pit wuyju kapikpiğ—wuykukukat peam acã. ⁶ Soat wuyju wuyetaybit kapik am warêmtaksuğ tağ ma Deus peam. Pũg pit wuymutaybitbin wuyekapik am—Deus acã. Ixe be wuymutaybin'ũm pima bit kuka wuyetaybit ğũ. ⁷ Deus ma ja'õbacaap ùmũm soat pe wuywebe wuymutaybit am obiõgbuk omuy eywebe iam. Soat wuykitpitpiyũ buywat am iũmũm wuywebe—warara'acat itabucat puywat am. ⁸ Imên Deus biõgbuk ja'õbacaap ùmũm pũgpũgayũ be kawên icêmat muwên âm. Deus ekawên warara'acat mutaybit am ja'õbacaap ùmũm warara'acat pe. ⁹ Jesus kay itabut cĩcãam ja'õbacaap ùmũm warara'acat pe. Iwãtaxipiyũ mu'ada'ada am ja'õbacaap ùmũm warara'acat pe. ¹⁰ Wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuk am ja'õbacaap ùmũm warara'acat pe. Deus ekawên muwênwên âm ja'õbacaap ùmũm warara'acat pe. Warara'acat pe ja'õbacaap ùmũm ixeyũ be itaybit am abuyũ jekukum Deus biõgbuk a'õbi iam, abuyũ ja'õbi ma jekukum iam tak. Warara'acat pe ja'õbacaap ùmũm ixeyũ be ya'õba'arêmat'a'õm kawênwên âm. Warara'acat pe ja'õbacaap ùmũm ixeyũ be ya'õba'arêmat'a'õm kawênwên'ukat ekawên muwên âm wuya'õm ma. ¹¹ Ade ma ibiõgbuk xipacat emumuũm. Pũg ma bit ibiõgbuk xipacat iũmũmat. Jekpiwatpin ma ja'õbacaap ùmũm wuywebe.

¹² Pũg ma wuyjebit. Ade bit opop wuyjebit pe. Wuyjebit puxim Cristo kay itabucayũ dak ade. Pũğat puxim pit wuyju. ¹³ Adeayũ itabut Jesus Cristo kay. Judeuyũ itabut cekay, Judeu'ũmayũ dak. Tei'ũm kapikpik'ukayũ itabut cekay, teihem kapikpik'ukayũ dak. Soat ip itabut cekay. Deus biõgbuk kuy juk wuyuwexat Cristo jebit puximayũm pũgan. Deus a'õbacaap kuğ wuyju ibiõgbuk nuynuy wuywebe buye.

¹⁴ Soat wuyjebit tağat pit jekapikap kuğ. Pũg ğũ opop wuyjebit pe—ade ma—wuyeta, wuyei, wuyba, wuybu. Pũg ma wuyjebit pit. Imênpuxim soat itabucayũ jekapikap kuğ. Pũğat a'õbi bit wuyju kapikpiğ. ¹⁵ Wuyjebit tağat pit jemãmãmãm ğũ Deus pe. “Wuyjuyũ jebit tağat ğũ õn ibu ğũ buye” i'e but ma'ğũ wuyei be. Wuyjebit tağ ma'ğũ nuynuy. ¹⁶ “Wuyjuyũ jebit tağat ğũ õn, ita ğũ buye” i'e but ma'ğũ wuyğuybu be. Wuyjebit tağ ma'ğũ nuynuy. Jemãmãmãm ğũ Deus pe wuyjebit tağat. Icocok jekapikap kuğ. ¹⁷ Wuyjebit wuyeta acã bima, kuka acekũyjo ğũ. Wuyjebit wuyğuybu acã bima, kuka ajoyõn ğũ. ¹⁸ Imênpit Deus pũg ğũ o'jomuy wuyjebit pe. Ade ma o'jomuy. Wuybu o'subumuy. Wuyeta o'sutamuy. Wuyba o'subamuy. Wuydao o'taomuy. Jekpiwatpi ma o'jomuy soat. ¹⁹ Pũg ma o'jomuy bima bit, wuyjebitbet ğũ kuka adi ace. ²⁰ Imêneju ade ma opop wuyjebit pe. Pũg ma wuyjebit pit. Wuyjebit tağat pũg tağ ma e'em, ade ma'ğũ cebe. Imênpuxim wuyju dak pũg tağ cuy ajeku pũğat kay wuyetabut puye—Jesus Cristo kay. Pũg tağ cuy ajeku Deus biõgbuk omuy soat pe wuywebe buye.

²¹ Ajo omuy te'e ma wuyjebit pe? Ka'ũma ma. Soat jekapikap kuğ wuyjebit tağat. Jecoatcoan wuyju wuyetam. Cũğcũğ wuyju wuyeim. Kapikpiğ wuyju wuybum. Jewebuywatwan soat wuyjebit tağat. Imênpuxim wuyju dak cuy acejewebuywan, Jesus Cristo kay wuyetabut puye. ²² Imên ma Deus wuyjebit o'ğũğẽ. Pũgpũğ wuyjebit tağat ibaca ğũ wuyxe. Imênpit ixeyũ dak ka'ũmğũ bima bit, kuka adi aje'ũ. ²³ Imêntak pũgpũğ wuyjebit tağat idip ğũ wuyxe. Imênpit xipan wuyju ikuğ. Wuysũsũn pũgpũğ wuyjebit tağat ajuy'ũmãm. Imênpit xipan wuyju ikuğ. ²⁴ Xipan'ũm'ũm ma wuyju idipat kuğ—wuyjebit tağat kuğ. Wuysũsũn wuyju e'em pũgpũğ wuyjebit tağat kuğ. Deus pit isũsũn ğũ wuykuğ. Soat ma o'ğũğẽ wuyjebit tağan. Imênpuyme juy soat ajukuk xipan wuyjebit tağat wuysũsũn ma'ğũ ikuğ. ²⁵ Wara'at tağtağtağ ğũ wuyjebit e'em—pũğ tağ ma. Soat wuyjebit tağat pũğ tağ ma e'em. Imênpuxim wuyju dak wara'at tağtağtağ ğũ juy ajeku—pũğ tağ ma. ²⁶ Pũğ pe ma'ğũ ipiat pima, soat wuyjebit tağat itaybit jopku ipi iam. Pũg ma wuyjebit tağat xipat pima dak, soat wuyjebit tağat itaybit jopku xipat iam. Cristo kay itabucayũ wuyjebit puxim. Wuybure ipiat'ajojom pima, soat kuka wuyğuycũğ

ace cekay. Warara'acat wuybure awëgmudim pima dak, soat kuka wuycokcok ace cekay, wuybure kay.

²⁷ Imëneju Deus ade ma o'jomuy wuyjebit pe. Jekpiwatpi ma o'jomuy. Imëntak wuyju Jesus Cristo jebit puxim. Soat wuyju ijebit tağat puxim. ²⁸ Imënpuye Deus soat jekpot kay itabucayũ o'jomuy jekitpitpiyũ buywat am. Koap pima:

— Wemumujuyũm epesop — i juk adi o'e pũğpũğayũ be.

Ğebuje:

— Soat kaka dağ cuy epeju wekawën muwënuwën ãm — i juk adi o'e warara'acayũ be.

Ğebuje:

— Jesus kay itabucayũ juy epeğutaybitbin — i juk adi o'e warara'acayũ be.

— Eywebe i'e ba'oreat cuy epeğubapukpukpuk wa'öbi — i'e'em warara'acayũ be. — Iwãtaxipiyũ juy epeğũ'ada'ada — i'e'em warara'acayũ be. — Eykitpitpiyũ buywatwan cuy epesop Jesus kay ibu'uap puxim — i'e'em warara'acayũ be. — Eybureyũ kukukayũm cuy epesop — i'e'em warara'acayũ be. — Ya'öba'arëmat'a'öm cuy epeyekawënwën — i'e'em warara'acayũ be.

²⁹ Soat ğu ip Deus emumujuyũ—pũğpũğ ã. Soat ğu ip Deus ekawën muwënuwën'ukayũ—pũğpũğ ã. Soat ğu ip itabucat mutaybitbin'ukayũ—pũğpũğ ã. Soat pe ğu Deus ja'öbacaap ümũm wuywebe i'e ba'oreat mubapuk am—pũğpũğ pe acã.

³⁰ Soat pe ğu ja'öbacaap o'ğũm iwãtaxipiyũ mu'ada am—pũğpũğ pe ma. Soat pe ğu ja'öbacaap o'ğũm ya'öba'arëmat'a'öm kawën ãm—pũğpũğ pe ma. Soat pe ğu ja'öbacaap o'ğũm ya'öba'arëmat'a'öm kawënuwën'ukat ekawën muwën ãm wuya'öm—pũğpũğ pe ma. ³¹ Eyju bit eyetabikukum cuy epesop Deus emumuũm kay—xipat cĩcãat kay.

Ajo soat podi ma xipat iam pit òn jeymutaybin.

13

¹ Wuyetaybit kuka ajop kawën ãm warara'acat'a'öm, Deus ekawën tojtjot'ukat a'öm tak. Wuyxe warara'acat ikukpin'ũm pima bit, te'e ma kuka wuyetaybit ajop warara'acat a'öm, Deus ekawën tojtjot'ukat a'öm tak. Wuyxe ikukpin'ũm pima, wuya'ökarey acã kuka ace Deus xe—tamaraka'a muydedeap puxim. ² Ixe a'öbi Deus ekawën kuka ağuwën. Wuyetaybit kuka ajop ajom soat ijodiat itaybit iam. Wuyetaybit kuka ajop ajo iba'arëm warara'acat xe iam tak. Co'a yamuwede but kuka o'e wuywebe wuyetabut cĩcã buye. Imënpit wuyxe warara'acat ikukpin'ũm pima, ka'ũma ma kuka ace Deus xe. ³ Soat kuka ace itabut'ũmayũ be wuymupikan wuyetabucap mubapuk am soat pe. Imënpit wuyxe warara'acat ikukpin'ũm pima, te'e ma kuka acemupikat, te'e ma dak kuka ağũm wuybubut ikuğ'ũmayũ be.

⁴ Wuyxe warara'acat ikukpin pima bit, wuyukpiceğëm ğu kuka ajop cekay ip; xipacat tak kuka ağũmğũm cebe ip; wuyetabutkarey ğu dak kuka ajop cekay ip; yoboğan pin ğu dak kuka ajop; — Warara'acat podi ma oca'öbuyxi — i'ũmğũ dak kuka ace; ⁵⁻⁶ warëmtağ ğu dak kuka ajeku—cedağ ma; jewekay acã ğu dak kuka ajop ğebum—warara'acat kay dak; dao ğu dak kuka wuyetakomãm ajop; warëmtağ ğu dak kuka warara'acat ajukuk—cedağ ma; ğebum ğu dak kuka ajop apën warara'acat cuk adi ikërëm wuykukiap kay; wuyğuycũğcũğ tak kuka ajop ikërëat mujurũğrũğ ip iap kay; wuycokcoğ tak kuka ajop cũğ ma jekukum ip iap kay.

⁷ Wuyxe warara'acat ikukpin pima, wuybu'um ğu dak kuka ajop warara'acat kay; — Soat ma i'e but Deus xe — i dak kuka acece soat em; warara'acat idipan e'eap wiwim tak kuka ajop; wuyukpiceğëm ğu dak kuka warara'acat ajukuk. ⁸ Wuyxe warara'acat ikukpin ijodi bima, soat em ma dak ikukpin jeedop ip wuyxe. Wuyxe ikukpin ip iap i'ũm'ëm ğu. Darem ma bit ip kawënwën Deus a'öbi kawënwën'ukayũ. Ijodi bima acã. Darem ma dak ip kawënwën ya'öba'arëmat'a'öm kawënwën'ukayũ. Ijodi bima acã. Itaybitbucayũ dak omuy ijodi bima acã. ⁹ Soan ğu wuyetaybit ğasũ—yopit ma. Soat ğu dak wuyju imuwënuwën Deus biöğbuk a'öbi—yopit ma. ¹⁰ Deus xe bima bit, ka'ũmğũ je'e

itaybitbücayũ. Soan ma wuyetaybit acesop. Yopīt ma imuwēnuwēn'ukayũ dak ka'ũmģu je'e. Soat ma aceģuwēnuwēn.

¹¹ Bekin pima bekitkit ekawēnap puxim cuk adi oģuy; bekitkit aģuy buxim tak; bekitkit ekukuap puxim tak. Aģokatkan ģasũ bit oce. Bekitkit puxim wekukuap pit cuk ocepere.

¹² Ģasũ wuyetaybitbūt ma Deus e'eam. Waroa itabidiģ peat cocoap puxim wuyetaybitbūt ā ixem. Ixe xe bima bit, jewejom ace'e. Ģasũ wuyetaybitbūt ma ixem. Ixe bit itaybit cĩcā wuyjum. Ģuyjom pit wuyetaybit ace'e ixem apēn ixe itaybit wuyjum iap co'i.

¹³ Wuyetabut Deus kay. Ixe xe wuydopap wiwim tak wuyju. Warara'acat tak ikukpin cĩcā wuyxe. Deus xe xipat cĩcā wuyetabut pima, ixe xe wuydopap wiwim pima dak. Wuyxe warara'acat ikukpin pima bit, ibodi ma xipat cexe.

14

¹ Xipan warara'acat kukam cuy epejokuda. Soan cuy epe'e Deus biōģbuk emumuũm pu am. Cekawēn muwēnap pit warara'acat podi ma xipat. Imēnpuye:

— A'ōbacaap cuy eģũm owebe ekawēn muwēn ām — i juy epe'e cebe—Deus pe. ² Ya'ōba'arēmat a'ōm kawēnuwēn'ukat ma wuywebe ģu kawēnwēn—Deus pe acā, cekawēn pa'arēm wuyxe buye. Ibiōģbuk xipacat a'ōbi ixe ya'ōba'arēmat a'ōm kawēnwēn. Icēmān ixe e'em. Warara'acat xe bit cekawēn pa'arēm. ³ Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat pit kawēnwēn soat peam wuywebeam. Ixe wuybuywatwan biģ ma wuyetabut am. Wuypararaap mu'ũmu'ũm tak ixe. Wuyģuycũģap mukapkam tak ixe.

⁴ Ya'ōba'arēmat'a'ōm kawēnwēn'ukat ma jewebuywatwan acā biģ ma jetabut am Jesus kay. Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat pit soat itabycayũ buywatwan biģ ma itabut am ip. ⁵ Ocokcoksũ ma kuka oce Deus pe ja'ōbacaap ūm puje eywebe ya'ōba'arēmat'a'ōm kawēn ām. Ocokcok cĩcā ma bit kuka oce ixe be ja'ōbacaap ūm puje eywebe Deus ekawēn muwēn ām. Ya'ōba'arēmat'a'ōm kawēnwēn'ukat xipan kapikpiģ Deus peam. Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat pit ixe bodi ma xipan kapikpiģ cebeam. Te'e ma kuka o'jekawēn ya'ōba'arēmat'a'ōm wara'acat ceweju'ũm pima wuya'ōm cekawēn muwēn ām ce'awero'ibiyũ be. Te'e ma kuka o'jekawēn ya'ōba'arēmat'a'ōm Jesus kay itabucat buywatwan'ũm puye. ⁶ Okitpitpiyũ, eykay juy oajēm. Ya'ōba'arēmat'a'ōm kawēnwēn pima bit, eybuywan ģu kuka ōn, wekawēn pa'arēm eyxe buye. Apēn Deus cuk adi o'ģuwēnuwēn owebe iap muwēn puje bit, kuka ōn eybuywan, apēn cuk adi ixe omutaybitbiniap muwēn puje dak. Deus biōģbuk a'ōbi imuwēn puje dak, kuka ōn eybuywan, Deus ekawēn muwēn puje dak.

⁷ Wuya'ō'ē. Yamuydedeap tak ya'ō'ē ma. Tarekrek'uk'uk tak ya'ō'ē ma—flauta'uk tak ya'ō'ē ma, harpa'uk tak. Itaybit'ũmat cedaģ'ũm yamuydedem pima bit, ajom i'eyũ imuydedem i kuka o'e ip, warēmtaģ ma yamuydedem puye. ⁸ Kededeg'uk kukat warēmtaģ ma yukmuydedem pima bit, kuka o'jemuxipan ģu ip sorarayũ jeju am nopaģōģō ām. ⁹ Imēnpuxim ēn ya'ōba'arēmat'a'ōm kawēnwēn pima, ekawēn cocoayũ dak itaybit ģu kuka o'e ip ekawēn, ya'ĩjom ma'ģu ip. Kawēnwēn'ũma ēn ceweju ip iat puxim kuka o'e ip. ¹⁰ Pũģ'ā'ō ģu wuyju. Warēmtaksuģ ma wuya'ō. Wuya'ōwarururu. Ibeat'a'ōm kawēnwēn'ukat xe bit ya'ōbapuk. ¹¹ Ya'ōba'arēmat'a'ōm kawēnwēn'ukat pit wūyatka bewiat puxim oxe; ōn tak cexe wūyatka bewiat puxim ma. ¹² Deus biōģbuk emumuũm kay jĩjā eyju kuy. Imēnpuye soat podi ma xipat cĩcāat cuy epejoojuy cexewi. Ya'ōbacaap cuy epejoojuy warara'acat puywat am—Jesus kay itabucayũ buywat am.

¹³ Imēnpuye ya'ōba'arēmat'a'ōm kawēnuwēn'ukat cuy jekawēn Deus eju.

— A'ōbacaap cuy eģũm owebe apēn cuk adi oceciap muwēn ām wa'ĩjojo'ukat a'ōm tak — i juy je'e ip Deus pe.

¹⁴ Ōn ya'ōba'arēmat'a'ōm kawēnwēn Deus eju bima, waģuybi ģu ōn kawēnwēn. Obiōģbuk pe acā ōn kawēnwēn. ¹⁵ Imēnpuye apēn paxi oce? Obiōģbuk pe juy ocekawēn Deus eju, waģuybi dak. Obiōģbuk pe juy ocebibododon tak, waģuybi dak. ¹⁶ “Bay, ēn xipat cĩcā” i'e'em eyju eybiōģbuk pe acā bima, “Xipat cĩcā ma” i'e ba'ore kuka o'e eyweju je'aweroromayũ be, eyekawēn cekawēn pa'arēm cexe ip puye.

— Apĕn xe'e ite e'em? — i acā kuka o'e ip.

¹⁷ Eya'ōdip cīcā ma aco'i eybiōḡbuk pe eyju kawĕnwĕn Deus eju. Imĕnpit eyweju je'aweroromayū buywatwan ḡu eyju. ¹⁸ Eyekawĕnap podi ma ōn pit kawĕnwĕn ya'ōba'arĕmat'a'ōm. Imĕnpuye:

— Ēn xipāt cīcā oxe — i ōn e'em Deus pe.

¹⁹ Warara'acat eju awerom pima bit cuy ya'ōba'arĕmat'a'ōm ḡu ocekawĕn. Soat ip wa'ījojōm iat'a'ōm acā ocekawĕn ixeyū mutaybit am. 10.000 palavra ya'ōba'arĕmat'a'ōm wekawĕn puje, ka'ūma ma kuka itaybit o'e ip. 5 palavra ixeyū a'ōm wekawĕn puje bit, kuka itaybit o'e ip. Imĕn kuka ip osubuywan.

²⁰ Okitpitpiyū, yopīt ma juy eyetaybin ikĕrĕat muḡĕ ām bekitkit puxim. Bekitkit aḡuy buxim ḡu bit cuy epeyewaḡuyḡuy—yaypanayū aḡuy buxim acā. ²¹ Imĕn e'em Deus wuyawĕwĕap ekawĕntup pe:

“Ocekawĕn puk ijodiāt eju,” i'e'em wuykukukat, i. “Ya'ōba'arĕmat'a'ōm puk ocekawĕn ceweju ip—wūyatka watwat a'ōm,” i. “Imĕnpit wa'ījo pin ḡu juy je'e ip,” i.

Imĕn e'em iḡodup.

²² Imĕn wuyju ya'ōba'arĕmat'a'ōm kawĕnwĕn Deus soat podi ma ya'ōbaca i'e am itabucayū be ḡu—itabut'ūmayū be acā. Deus ekawĕn muwĕnuwĕn pit wuyju Deus soat podi ma ya'ōbaca i'e am itabut'ūmayū be ḡu—itabucayū be acā. ²³ Jesus kay itabucayū e'awero buje, soat eyju aco'i ya'ōba'arĕmat'a'ōm kawĕnwĕn. Ḡebuḡe itabut'ūmat aco'i jājĕm eykay—o'ya'ījojo ḡu bukiat tak.

— Teyūku yadaodaoayū — i aco'i je'e ip eyekawĕn cekawĕn pa'arĕm cexe ip puye.

²⁴ Deus ekawĕn muwĕnuwĕn pima bit, itaybit je'e ip ikĕrĕat kuḡ oceju iam—eyekawĕn co buje. Ya'ōba'arĕmatā'ō o'ya'ījojo ḡu'ibit tak itaybit je'e iboam.

— Deus omuju juy ipiat'ajojoap kay ikĕrĕat kuḡ ōn cexe buye — i je'e eyekawĕn co buje.

²⁵ — Ikĕrĕat kay ōn ḡebum soat em — i dak je'e ixē soat pe eywebe—awerom'ayū be.

Jĕḡ'aecōḡcōḡ Deus wap:

— Bay, ĕn xipāt cīcā — i dak je'e Deus pe. — Icĕmān Deus omuy eyxe — i dak je'e eywebe.

²⁶ Imĕneju, okitpitpiyū, jeymukūyjo ōn cedaḡ ma eye'awero am. Epeye'awero juy eywebuywat am biḡ ma eyetabut am. Eye'awero buje, pūḡ'in cuy ey'in jebibododon Deus kay; wara'at cuy jebureyū ma ḡutaybin; wara'at cuy apĕn Deus o'e cebe iap ḡuwĕn; wara'at cuy jekawĕn ya'ōba'arĕmat'a'ōm; wara'at cuy wuya'ōm ma ḡuwĕn apĕn ya'ōba'arĕmat'a'ōm kawĕnwĕn'ukat o'e iap. Soan cuy epe'e eywebuywat am biḡ ma eyetabut am Jesus kay. ²⁷ Pūḡ ḡu ey'in kawĕnwĕn ya'ōba'arĕmat'a'ōm. Adedem ḡu bit cuy jekawĕn pūḡ e'awero buje—xepxep ā. Ebpūḡ tak xipāt ma. Xepxem ḡu dak cuy jekawĕn ip. Pūḡ ma koap jede. Ixe emūḡ puje wara'at jede kanomūm. Wara'at tak cuy wuya'ōm ma apĕn ite o'e iap ḡuwĕn. ²⁸ Ka'ūma ma aco'i itaybit apĕn ite o'e iap muwĕn ām wuya'ōm. Itaybit'ūm pima, mūḡ ma juy ip jeedop. Ya'ōberen ḡu juy jede ip—jewebe acā—Deus pe dak. ²⁹ Xepxep ā juy apĕn Deus o'ḡuwĕn cebe ip iap ḡuwĕn pūḡ e'awero buje. Ebpūḡ tak xipāt ma. Ixeyū ekawĕn cocom cīcā juy jeedop ip warara'acat.

— Cedaḡ xe'e ixeyū e'em? — i juy je'e ip jewewebe.

³⁰ Wara'acat pe Deus jekawĕn mubapuk puje bit, kawĕnwĕnat cuy jemūḡ wara'acat ekawĕn ām. ³¹ Deus jekawĕn ḡubapuk pūḡ pe ḡu—soat pe ma. Soat ip i'e but ajo Deus o'e cebe iap. Pūḡ ma juy ḡuwĕn. Ixe emūḡ puje juy wara'at ḡuwĕn. Imĕn bodinmaku ḡuwĕn ip. Imĕn eĕm pima, soat cuy eyetaybin. Soat tak eycokcok epesop. Jewebuywatwan tak cuy epesop. ³² Jekpiwatpin ma jede Deus ekawĕn muwĕnuwĕn'ukat. Jekpiwatpin ma dak jemūḡ. ³³ Deus icokcok ḡu warĕmtaḡ wuye'aweroap kay bit. Cedaḡ ma wuye'awero buje bit, icokcok e'em.

³⁴ Itabucayū e'awero buje juy mūḡ ma jeedop ip aoyū. Imĕn je'awerorom soat ka daḡ itabucayū. Abu ayacat o'ḡuydeat ce'awero buje ip? Ka'ūma ma. Aḡokatkayū kukukan ḡu juy jeedop ip aoyū. Judeuyū awĕwĕap ekawĕn tak imĕn wuymutaybitbin. ³⁵ Wuysūsūn

kuka ace ayacat ekawën puje aweromayũ be. “Apën ite o'e?” i'e pin pima, jektop eju ma juy jekawën jeduk'a be ma—awerom pima bit ka'ũma.

³⁶ Eyxewi ġu Deus ekawën o'jebapuk—cexewi ma—Deus xewi. Eywebe ã ġu Deus jekawën o'ġuwën—soat pe ma. Imëneju:

— Ocejū acã cedaġ ma je'awerorom Deus eju kawënwënap'a be — i'ũmġu juy epe'e.

³⁷ Pũġpũġ ey'in Deus ekawën muwënuwën'ukayũ. Warara'acat ey'in Deus biõġbuk emumuũm kuġayũ—ya'õbacaap kuġayũ.

— Wuykukukat a'õbi Paulo ijudup mubarararaġ wuymukũjjoaptum — i juy je'e ixeyũ ma.

³⁸ Pũġat pit wemudupmubararaktup peat ekawën kay'ũm pima, ixē e'eap kay ġu juy epesop.

³⁹ Imëneju, okitpitpiyũ: — A'õbacaap cuy eġũm owebe ekawën muwën ãm — i juy epe'e Deus pe. — Ya'õba'arëmat'a'õm ġu juy ecekawën — i'ũmġu bit cuy epe'e wara'acat pe.

⁴⁰ Awerom pima bit, warëmtaġsuġ ġu juy epesop. Cedaġ ma juy epeye'awero.

15

¹ Okitpitpiyũ, ġebum cuy epesop kawën idipat kay. Kuy bima juk adi iboap ekawën oġuwënuwën eywebe. Iboap ekawën kay eyetabut epesop. Iboap ekawën taġ eyju jekukum ġasũ dak. ² Iboap ekawën cekawëntip. Iboap ekawën cuk adi oġuwënuwën eywebe. Deus eydaxijojom iboap ekawën kay eyetabut puye. Eybu'u'ũm pima, jeydaxijo. Eybu'u bima bit, te'e ma juk eyetabut epesop.

³ Apën cuk adi oya'ijojoiap cuk oġuwën eywebe. Iboap ekawën podi ma xipat. Cristo oe'ũ ikërëat uk am wuywebe. Oe'ũ apën ibararak opop Deus ekawëntup pe iap taġ.

⁴ Ixe'ũm o'jomõġ ip witabikũy be. Xepxep xet kap puje dak, Deus ixē o'ġuyū ce'ũ'ũayũ dopap pewi. Waram ġuto o'jetait apën ibararak opop Deus ekawëntup pe iap taġ. ⁵ Pedro kay o'jebapuk je'ũap tomukadi. Ģasũ 12 beayũ kay o'jebapuk—jemumujuyũ kay. ⁶ Ģasũ jewēju juk adi oekuku'iyũ kay o'jebapuk adeayũ kay—500 beayũ kay. Ade ma buk ixeyũ'in pit itabëġ ma. Warara'acat kuy oe'ũ'ũ ixeyũ'in. ⁷ Tiago kay o'jebapuk ġuyjom. Soat jemumujuyũ kay o'jebapuk ġuyjom.

⁸ Ixeyũ kay jebapukap tomukadi okay o'jebapuk. It kapat wa'ũmat puxim õn, kanomũm okay o'jebapuk puye. ⁹ Imënpuye obodi ma ip ya'õbuyxi warara'acayũ Jesus emumujuyũ. Kuy bima Jesus kay itabucayũ be ipiatpi'ajojoan cuk adi ojekukuku. Imënpuye osũsũn “Jesus emumuju õn” i'e am. ¹⁰ Deus pit soat podi ma xipan okuġ, xipat ġu ma'ġu õn. Imënpuye juk omuy Jesus emumujum. Te'e ġu juk omuy. Warara'acat ekapikap podi ma juk adi ocekapikpik Jesus emumujuyũ ekapikap podi ma. Wa'õbacaam ġu bit cuk adi ocekapikpik—Deus a'õbacaam acã. Ixe wa'õmucanucan'uk osunuy soat em. ¹¹ Kawën idipat acã oġuwën eywebe. Warara'acayũ dak ibeat acã o'ġuwën eywebe—Jesus emumujuyũ. Abu imuwënuwën iat pit yoboġ ġu. Cekawën pit yoboġ. Iboap ekawën kay juk eyetabut epesop.

¹² — Deus waram ġuto Cristo o'ġutait ce'ũap tomukadi — i wuyju e'em. Imënpuye:

— Deus waram pit ce'ũ'ũ'ibiyũ ġutait ġu — i'e'em te'e ma pũġpũġ ey'in.

¹³ Ixeyũ e'eap icëm pima bit: — Deus waram ġuto Cristo o'ġutait ġu — i dak e'em ip. 1

¹⁴ Deus pe waram ġuto Cristo mutait'ũm pima bit, te'e ma kuka kawën idipat wara'acat pe—te'e ma dak kuka adi eyetabut iboap ekawën kay.

¹⁵ — Deus waram Cristo o'ġutait — i wuyju e'em.

Ixeyũ e'eap icëm pima bit, napa ma wuyju e'em:

— Deus Cristo o'ġutait — i.

Deus waram ġuto ce'ũ'ũayũ mutaicin ġu iap ekawën icëm pima, Cristo dak waram ġuto o'ġutait ġu. ¹⁶ Waram ġuto ce'ũ'ũ'ibiyũ mutaicit'uk'ũm pima, Cristo dak waram ġuto o'ġutait ġu. ¹⁷ Ixe be waram ġuto Cristo mutait'ũm pima, te'e ma juk eyetabut cekay. Ikërëat kuġ mabuk eyju. Ixe be imutait'ũm pima, ipiat'ajojoap kay epeju eye'ũ buje. ¹⁸ Ixe be imutait'ũm pima, Cristo kay itabucayũ'ũm'ũm wũy ma opop ip Deus wi. Ipiat'ajojoap

pe ma ip opop. ¹⁹ Ijodi bima acã du Cristo xipan wuykuḡ? Wuye'ũ buje bit wuykay ḡu xe'e? Iměn pima, warara'acat podi ma kuka wuyḡuycũḡ ace.

²⁰ Iměnpit ixeyũ e'eap icěm ḡu. Deus waram ḡuto Cristo o'ḡutait. O'ḡutait waram ḡuto soat webekitkiyũ'ũm'ũm oḡutait iam wuymutaybit am. ²¹ Soat je'ũ'ũm ace'e pũḡ ma aḡokatkat ikěreät o'ḡuḡě buye. Iměnpuxim soat acejetait waram wara'at pit idipat o'ḡuḡě buye. ²² Soat je'ũ'ũm ace'e wuyju Adão naxeḡebitbit puye. Iměnpuxim waram acejetait Cristo eju mũḡ'i wuyju buye. ²³ Cristo koap o'jetait waram. ḡuyjom pit Cristo a'ōkayayũ waram ḡuto jetait. Waram acejetait ixē ajēm puje. ²⁴ Cristo Deus kay'ũmayũ a'ōbacaap ḡu'ũm. Soat ḡu'ũm. Soat xipat'ũmayũ kukukat a'ōbacaap ḡu'ũm. Soat ya'ōbuyxiat a'ōbacaap tak ḡu'ũm. Soat ya'ōcaat a'ōbacaap tak ḡu'ũm. Ka'ũma ma kũyjobit jeenuy ixeyũ a'ō kay. Deus a'ō kay acã jeedop ip kũyjobit.

— Ĕn acã soat kukukat. Soat kũyjobit a'ō kay acã — i soat je'e ip Deus pe.

²⁵ Cristo soat kukukan je'e Deus pe cekay itakomaayũ a'ōbacaap mu'ũm puje. Soat jeedop ip kũyjobit Cristo a'ō kay. ²⁶ Wuye'ũap wuykay itakomaat puxim. Wuyparara wuykay itakomaat puxim. Wuyparara dak je'ũm. Deus soat kukukan pima bit ace'ũ ḡu. ²⁷ Iměn e'em Deus ekawěntup:

Deus soat a'ōbacaap o'ḡu'ũm, i. Soat jeedop ip kũyjobit ixē a'ō kay, i. Deus soat a'ōbacaap ḡu'ũm. Soat jeedop ip kũyjobit Cristo a'ō kay. Ja'ōbacaap pit ḡu'ũm ḡu. ²⁸ Cristo a'ō kay am Deus pe soat mukũyjo buje, Cristo jeenuy kũyjobit Deus a'ō kay—jebay a'ō kay. Koap cebay soat ḡukũyjo ja'ō kay am. ḡasũ:

— Őn tak kũyjobin oce a'ō kay — i je'e ipot jebay be.

Deus soat ipi daḡacat kukukan jeenuy kabi beacat kukukan tak. Soat em jeenuy ixeyũ kukukan. Ixeyũ kukukap i'ũm'ēm ḡu.

²⁹ Deus pe ce'ũ'ũ'ibiyũ mutaicit'uk'ũm pima, te'e ma pũḡpũḡ ey'in jemubatisasanan ce'ũ'ibit tieḡ.

— Deus waram ḡuto ce'ũ'ũ'ibiyũ mutaicin ḡu — i napa ma e'em ixeyũ. Ixeyũ e'eap icěm pima bit, te'e ma jemubatisasanan ip ce'ũ'ibit tieḡ. ³⁰ Ixe be ce'ũ'ũ'ibiyũ mutaicit'uk'ũm pima, te'e ma soat kabia oaoka ojuyap cocom ōn. Iměnpit waram ḡuto ip imutaicit'uk. Iměnpuye te'e ḡu wuyaoka ojuyap cocom wuyju. ³¹ Ococok eykay, wuykukukat Jesus Cristo eju mũḡ'i eyju jekukum puye. Iměnpuye:

— Soat kabia oaoka ojuyap cocom ōn, okitpitpiyũ — i ōn e'em eywebe.

³² Ijopka be dak cuk adi we'ũpinpinap ojojojo wida ika'uat eju ocebacacanap puxim. Deus ekawěn muwěnuwěn pima, we'ũpinpinap ojojojo ijopka be—Ĕfeso ka be. Omucokcok am imuwěn puje, te'e ma kajuk we'ũpinpinap ojojojo.

— Kuyaje ace'ũ. Iměnpuye juy jekōnkōn acã ajop, tikōnkōn tak — i te'e ma e'em itabut'ũmayũ.

Deus pe ce'ũ'ũayũ mutaicit'uk'ũm pima, ixeyũ e'eap taḡ cuy ajeku.

³³ Eyday'em'um cuy epesop wara'acat pe eymuḡuykukuap puxim. Ikěreät mujurũḡrũḡxiat purem pima, wuyju dak kuka cũḡ ma wuyekukuap acepere ma ixeyũ buxim ikěreät mujurũḡ ãm. ³⁴ Pũḡpũḡ ey'in pit eyetaybit ḡu Deus e'e am. Iměḡãm ōn e'em eymusũsũn ãm. Waram pit cuy eyaḡuysan epesop. Ikěreät mujurũḡrũḡap cuy epeyepere!

³⁵ Iměnpit:

— Apěntak Deus waram ce'ũ'ũ'ibiyũ ḡutait? — i je'e aco'i pũḡ ey'in owebe. — Apebitak ixeyũ jebin je'e iisuat? — i je'e aco'i owebe.

³⁶ Eyetaybit ḡu eyju. Kadaida dadadam wuyju ipi be. Tamuwexat puje acã kadaim e'em. ³⁷ Kadai ḡu wuyju taidadam—warěmtaksuḡta ma. Trigoda aco'i taidadam wuyju—warěmtaksuḡta ma. ³⁸ Deus jekpiwatpin ma tamuwexaxan kadaim. Kadaida taida'ibita buxim ma jedaewexaxan yaypan puje—wara'atam ḡu.

³⁹ Soat itaběḡayũ ĕn pũḡĕn ḡu. Wuyĕn pũḡĕn. Pucaĕn pit wara'atĕn ma. Wasũĕn tak wara'atĕn ma. Aximaĕn tak wara'atĕn ma.

⁴⁰ Imēn ma opop kabi be dak warēmtaksuḡat ma. Ipi daḡ tak imēn ma—warēmtaksuḡat ma. Kabi beacat idip. Ipi daḡacat tak idip. Jewejojo'i ḡu bit ip idip. ⁴¹ Imēntak kaxie iesop. Kaxiamat pit ḡuto iesop warun ma. Kasopta bit ḡuto taesop warun ma. Jewejojo'i ḡu ip isop. Imēntak pūḡpūḡta bit ḡuto kasopta wara'atasop co'i ḡu—tasop warun ma.

⁴² Imēnpuxim Deus waram ḡuto wuymutaicin. Wuykot puje wuyjebit ierep e'em. Waram ḡuto imutait puje bit, ierep pa'ore je'e. ⁴³ Wuykot puje ikērē e'em wuyjebit ibaca ḡu dak. Waram ḡuto imutait puje bit, idip cīcā je'e. Ibaca jījā dak je'e. ⁴⁴ Wuykot puje, ijodiat'ūm jebit ma wuyjebit. Waram ḡuto wuymutait puje bit, wara'an je'e. Deus biōḡbuk emumuḡē jebin je'e wuyjebit. Ijodi bima wuyjebit ijodiat jebit ma. Waram wuymutait puje bit Deus biōḡbuk emumuḡē jebit wuyjebin je'e. ⁴⁵ Imēn e'em Deus ekawēntup:

Deus koapat aḡokatkat o'ḡuḡē—Adāo o'ḡuḡē, i. Ijebin o'ḡuḡē cebeam ijodiat jebin ma, i.

Kanomūmat Adāo bit ijodiat jebit podi ma. Ixe biōḡbuk pit wuymutaicit'ukat. Kanomūmat Adāo i wara'at putet Jesus Cristo butet. ⁴⁶ Koapat pit wuyjebit ijodiat jebit ma. ḡuyjom pit Deus wara'at jebit je'ḡūm wuyjebin. Jebiōḡbuk muḡēḡē je'ḡūm—kabi beat jebit. ⁴⁷ Koapat Adāo ka'wi muḡēḡē osunuy. Kanomūmat pit o'kop kabi bewi—wuykukukat Jesus. ⁴⁸ Ijodiat jebit ka'wi muḡēḡē Adāo jebit puxim. Kabi kay cumayū bit wara'at je'jat jejebin je'ū buje—Cristo jebit puxim—kabi beat jebit puxim. ⁴⁹ ḡasū ka'wi muḡēḡē buxim wuyju. ḡuyjom pit kabi beat puxim acesop.

⁵⁰ Okitpitpiyū, imēn ōn eymutaybin pin. Deus soat kukukan pima ka'ūma ma je'ū. Imēnpuye ijodiat jebit kuḡ pima aceōm ḡu cexe ixe soat kukukan pima—ierep em iat kuḡ pima. Ierep em iat ḡu jeenuy cexe.

⁵¹ Eya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop wa'ō kay. Soat ḡu ace'ū. Dao ma bit Deus soat wuyju wuymuwexat. Kuy bima iboap iba'arēm osodop soat xe wuyxe. ḡasū bit ibapuk o'e. ⁵² Dao ma wuymuwexat wuyetapokap co'i. Ixe wuymuwexat amām parasuy jo'iat muyde buje. Parasuy jo'iat ḡuyde kabi be. Imuyde buje, Deus waram ḡuto itabucayū'ūm'ūm jebit ḡuyu ipi bewi. Iisuat je'ḡūm ijebin. Waram ḡuto itait je'e ip. Waram pit je'ū ḡu ip. Soat em itait ip jeedop. Wuyju wuyetait pima parasuy jo'iat muyde buje, iisuat je'ḡūm wuywebe dak wuyjebin. ⁵³ Ijodiat jebit je'ū'ūm. Ierep e'em. Deus pit ibeat jebit ḡuwexat kabi beat jebin—ierep ḡuian, je'ū ḡuian. ⁵⁴ Imēn e'em Deus ekawēntup:

Ka'ūmḡu je'e je'ūap Deus soat kukukan pima, i. Soat kūyjobit jeedop ip Deus a'ō kay, i. Deus je'ūiat ḡuwexat je'ū ḡuian, i.

Imuwexat puje ibodup peat ekawēn co'i je'e.

⁵⁵ Wuye'ūap dat pe wuyeiduap co'i. Deus pit ce'ūat mutaicin dat tōḡta'ukap puxim. Je'ūaptip'ūm pima, ka'ūma buxim ace'e wuyparara. Acesupi'ajo ḡu dak ipiat. Pūḡ em tak ka'ūma.

⁵⁶ Soat ace'ū ikērēat kuḡ puye. Ikērēat mujurūḡrūḡap dat tōḡta buxim. Wuyetaybit wuyju ikērēat kuḡ iam Deus ekawēn cocom puye. ⁵⁷ Deus pit wuya'ōmucanucan wuywebe ikērēat mujurūḡap puxim, wuykukukat Jesus Cristo a'ō daḡ wuyju jekukum puye. Imēnpuye:

— Soat podi ma ēn xipan ocekuḡ — i juy ace cebe.

⁵⁸ Imēneju, okitpitpiyū, oxe ikukpinayū, eyaḡuywarururun ḡu juy epesop! Eybu'um ḡu dak cuy epesop eyetabut am Cristo kay. Soat em cuy kapikpiḡ epesop wuykukukat peam. Ixe a'ōbacaam kapikpiḡ pima, te'e ḡu kuka acekapik.

16

¹ — Ocedinheiro juy oceḡuxipan imuju am Deus ebekitkit pe—Judéia eipi watwat pe — i juk epe'e owebe eyemudupmubararaktup pe kuyatup pe. Epeḡuxipanpan cuy! Apēn cuk Galácia eipi watwat pe oceceiap taḡ cuy eyju dak epeḡuxipan—apēn cuk itabucayū be oceceiap taḡ. ² Soat edomingo be eyedinheiro'in

cuy epeğuxipan. Ade ma ikuğayũ adem ma juy ģuxipan. Ade'ũm ikuğat pit adem ģu juy ģuxipan. Imẽn eyju ģasũ imuxipanpan pima:

— Eyedinheiro'in cuy epejat — i ģu kuka oce eywebe eykay oajẽm puje.

Oajẽm puje at ģu juy epeğuxipanpan. Ģasũ dak cuy epeğuxipanpan. Soat cuy je'e ixipan oajẽm puje. ³ Oajẽm puje ağokat kayũ oğuju Jerusalém ka kay—eyemunaeyũ. Cartadup tak otupmubararak eyedinheiro eju tupmujuaptum. Eyedinheiro tujowat ip cartadup tak. ⁴ Oju ba'ore'ũm pima bit õn tak oju ceweju ip.

⁵ Macedônia eipi dağ cuy ojeku. Macedônia eipi dağ weku epere buje bit, eykay juy oajẽm. ⁶ Ibun ma aco'i oğuy eyxe. Ihi bun aco'i oğuy. Ģuyjom cuy obuywan epe'e ojuap tağ weku am. ⁷ Darem ģu onuy pin eyxe—ibun ma. Wuykukukat ibikuy bima, ibun ma oğuy eyxe.

⁸ Ijocce bit oğuy Pentecostes epeta ajẽmap wiwim—Éfeso ka be. ⁹ Adeayũ mutaybin put owebe ijocce. Jesus ekawẽn muwẽnuwẽn õn adeayũ be. Warara'acayũ bit itakoma okay, Jesus muwẽnuwẽn õn puye.

¹⁰ Obuxim Timóteo dak kapikpiğ wuykukukat peam kawẽn idipat muwẽnuwẽn. Imẽnpuye eykay yajẽm puje juy xipan epejukuk ikabap i'e am eyxe. ¹¹ Ixe juy epeğupubun ģu yaypan'isu ma'ğũ. Ixe epicap wiwim õn wuykitpitpiyũ eju. Imẽnpuye juy ixe epesubuywan icockoğ cepit am okay.

¹² — Ēn tak cuy eju Corinto ka watwat jom wuykitpitpiyũ eju — i juk adi oce wuykitpit Apolo be.

Ade em ma imẽn cuk adi ocece cebe.

— Ģasũ ģu aco'i oju — io'e owebe.

Iju ba'ore'ũm pima bit, je'ju eykay.

¹³ Eyday'em'um cuy epesop warara'acat pe eymubu'unap puxim Cristo kay. Eyetabun cĩcã juy epesop cekay. Eya'õcam cuy epesop. Wara'at kaykaykay ģu juy eyetabucap epejukuk. ¹⁴ Warara'acat ikukpinap tomuju juy epeyekapikpik.

¹⁵ Kuy eyetaybit Estéfanas—ibadipyũm tak. Ixeyũ koap ma itabut o'e Jesus kay Grécia eipi watwat'in. Soat em Deus ebekitkit puywatwan ip Estéfanasyũ. Okitpitpiyũ, ¹⁶ ixeyũ a'õ dağ cuy epekuku—ixeyũ eju kapikpik'ukayũ a'õ dak.

¹⁷ Ocokcok cĩcã Estéfanas ajẽmap kay, Fortunato ajẽmap kay dak, Acaíco ajẽmap kay dak. Eywebe obuywan pa'ore bima, ixeyũ ma obuywatwan. ¹⁸ Ixeyũ omucokcokcoğ cĩcã. Eymucokcokcoğ tak cuk adi ip osodop. Xipat cĩcã ip oxe. Eyxe dak aco'i xipat ma ip.

¹⁹ Ásia eipi watwat kato mujujum eywebe—itabucayũ. Áquila, Priscila dak kato mujujum eywebe, soat ixeyũ duk'a be je'aweroro'ukayũ dak, wuykukukat kay itabucayũ.

²⁰ Soat wuykitpitpiyũ dak kato mujujum eywebe—oxeayũ.

Epeyewakobotbot cuy wuykukpin wuyeweweju iap mubapuk am soat pe. ²¹ Obubin ma Paulo dak kato mujujum eywebeiaptup mubarararağ õn.

²² — Wũy ma jeedop ip Deus wi ipiat'ajojom wuykukukat kay'ũmayũ — i õn e'em. — Ocekukukat, ajẽm cuy! — i dak õn e'em.

²³ — Ocekukukat, xipan cuy Corinto ka watwat ejukuk—ekayayũ ejukuk — i õn e'em Jesus Cristo be.

²⁴ Eykukpin cĩcã oxe—soat wuyju Jesus Cristo eju mũğ'i jekukum puye.

Ibũrũ ma.

CORINTO KA WATWAT PEAPTUP PAULO EMUDUPMUBARARAKTUP XEPXEPATUP

¹ Corinto ka watwat, cartadup mubarararağ òn eywebeaptum—Deus ebekitkiyũ adeayũ beaptum, Grécia eipi watwat beaptum. Òn Paulo. Jesus Cristo emumuju òn Deus bikuyap tağ. Tupmubarararağ òn wuykitpit Timóteo eju—wuyxe ikukpinat eju.

² — Bay, xipan cuy Corinto ka watwat ejukuk — i òn e'em Deus pe—wuyebay be, Jesus Cristo be dak—wuykukukat pe. — Ixeyũ ağuy mubabibin cuy eğuy — i òn e'em cebe ip.

³ — Soat podi ma ěn xipat — i juy acece Deus pe.

Ixe ma wuykukukat Jesus Cristo ebay. Ixe ma wuyebayat tak. Soat em xipan wuykuğ. Soat em wuybuywatwan. ⁴ Xipat'umat jebapukpuğ ocewebe bima, ixe ma oxebuywatwan. Iměnpuye warara'acayũ be xipat'umat ebapuk puje, ocetaybit ibuywat am ip, ipiatpi'ajojom ip pima dak. Ocetaybit ixeyũ buywat am, Deus soat em kuy oxebuywatwan puye. ⁵ Apěn Cristo juk adi ipiat o'supi'ajojo iap puxim oceju dak ipiatpi'ajojom ocetabut Cristo kay buye. Iměnpit biğ ma oceju ipiatpi'ajojom pima, biğ ma ixe dak oxebuywatwan oca'òmucanucan.

⁶⁻⁷ — Deus oxebuywatwan e'em — i juk adi oce eywebe kuy bima. — Deus ocedaxijojom ipiat'ajojoap kay ocejuap puxim — i dak cuk adi oce eywebe. Iměnpuye Deus kay'ũmayũ ocekeykay jĩjã. Ipiatpi'ajojoan ip ocewebe. Wuyju ipiatpi'ajojom pima bit, Deus wuybuywatwan cĩcã. Kuy eyetaybit iboam. Iměnpuye:

— Wuyju dak ipiatpi'ajojom pima, Deus wuybuywatwan jeenuy — i juy epe'e'e eyewewebe a'òmucan am. — Wuykay'ũmayũ wuykaykay bima dak, ixe wuybuywatwan ma jeenuy — i juy epe'e'e eyewewebe.

Ixe ma eya'omucanucan jeenuy eywebe eyetabucap epereap puxim.

⁸ Okitpitpiyũ, ade jĩjã xipat'umat o'jebapukpuk ocewebe Ásia eipi be bima. Iboap cuy oğuwěn eywebe eyetaybit'umap puxim. Ipiat ocesupi'ajo jĩjã. Ipoxi jĩjãat kuğ oceweju iap co'i ma juk adi ocekuuku. Tũybe aceap iãn cuk adi oce'e. ⁹ Tũybe warara'acat wuyaoka iãn cuk adi oce'e. Iměnpuye juk adi ocetaybit ocesop iba'ore ocewebe jewedaxijoam iam, Deus pe acã iba'ore ģu ocedaxijoam iam tak. Ixe be acã imutait put ce'uat tak. ¹⁰ Ixe juk adi ocedaxijojo warara'acat pe ocaokaap puxim. Ixe ma ocedaxijojom jeenuy soat em. Ocedaxijojom jeenuy xipat'umat ebapukpuğ ma'ğũ ocewebe. Iměnpuye ocetabut cĩcã cekay. ¹¹ Eyju dak cuy oxebuywatwan epesop kawěnwěn pima Deus eju ocewebeam. Deus tak oxebuywatwan jeenuy, ocewebeam eyju kawěnwěn puye. Xipat cĩcãat je'ğũm ocewebe. Xipan jeenuy ocekuğ. Iměnpuye adeayũ je'e cebe:

— Bay, soat podi ma ěn xipat, xipan Pauloyũ ejukuk puye — i. — ěn xipat cĩcãat ũmũm cebe — i dak je'e ip cebe.

¹² Abu buk oceğuykuku? Ka'ũma ma. Cedağ ma juk adi ocekuuku. Xipan ma juk adi ocesop warara'acat kuğ. Eykuğ pit ibodi ma ocesop xipan eykuğ. Icěmãn oceju iboam e'em. Apěn cedağ ocexe iap tağ oceju jekukum, ocetaybit cĩcã buye ģu—Deus oxebuywatwan puye acã; ixe soat em xipat cĩcãat ũmũm ocewebe buye dak. Iměnpuye ocecokcok ocekuup kay cedağ ma oceku buye. ¹³ Kawěn iba'arěmatup mubararağ ģu òn eywebe—kawěn ibapukatup acã. Obu'u ma juk adi oğuy eymuğuykuku cartadup pe. Eyetaybitbũt ã òn. Iměnpuye juy omuymuy ģu bit epesop! ¹⁴ Ģuyjom pit aco'i eyetaybit cĩcã epe'e òn. Eycokcoğ epesop okay ģebu je bit. Òn tak ocokcoğ oce eykay waram wuykukukat Jesus ajěmap kabia be.

¹⁵⁻¹⁶ Koap pima bit cuk adi a'ğũ wa'õ kay jĩjã epesop. Iměnpuye eyjo pin cuk adi oğuy Macedônia eipi kay cum pima, ibocewi jepin pima dak. Iměn eyjojo buje kuka juk xepxep em oğuy eymucokcoğ Deus ekawěn eymutaybitbin. Eyju dak kuka juk obuywan epe'e Judéia eipi kay oju am. ¹⁷ Wetaybit'ũm tu oğuy eyxe eykay iju pin pima?

— Ewekay acã ên êbum — i du eyju e'em owebe? — “Cum òn eykay,” i ên e'em ocewebe cum'ùm pima — i du eyju e'em owebe?

Imên ġu òn e'em! ¹⁸ Deus pit napa ġu e'em. Soat em ja'ò dağ e'em. Òn tak inapa bit oce ġu. Deus itaybit iboam.

— Hm hm. Cum òn eykay — i'ùmġu òn e'em, cum'ùm pima bit.

¹⁹ Òn ma Jesus Cristo juk adi oğuwēnuwēn eywebe. Timóteo dak cuk adi ixé ma o'ğuwēnuwēn eywebe, Silas dak. Ixe Jesus Cristo Deus ipocat.

— Em òn — i'ùmġu ixé e'em em'ùm pima.

Ja'ò dağ pit soat em ma e'em.

²⁰ — Xipacat oğūm eywebe — i'e'em Deus wuywebe.

Ibo bubum ma wuyju xipacat pupum, Jesus Cristo Deus a'ò dağ iūmūm wuywebe buye. Imēnpuye:

— Imên cuy je'e, soat em Deus ja'ò dağ e'em puye — i wuyju e'em soat pe. Imēnpuye:

— Warara'acat podi ma Deus idip — i'e'em adeayū dak.

²¹ Deus ma ja'òbacaap ūmūm wuywebe Cristo ekukuap puxim wuyeku am. Ixe ma juk wuynaē jebekitkin. ²² Wuybutet mubarararağ wuybubut pe teku juy obubut iap mubapuk am soat pe. Imēnpuxim Deus tak jebiōğbuk o'ğūōm wuywebe teyūku webekitkit iap mubapuk am soat pe. Ixe biōğbuk wuywebe bima, wuyetaybit soat wuywebe iūm piniat acejat iam.

²³ Deus itaybit icēmān òn e'em eywebe iam. Eykay oju buje bit, kuka mo òn eymukorēm. Imēnpuye oju ġu eykay eymukorēmap puxim. Obu'u eymuğuycūğ.

²⁴ Jeymukūyjo ġu bit oceju eyetabut am, kuy eyetabut cīcā buye. Imēnpit eycokcok cīcā ġu buk—eycokcoksū ma. Imēnpuye ocexe eymucokcok pin.

2

¹ Imēnpuye:

— Odaobu'u'u Corinto ka beayū kay imukorēmap puxim ip—imuğuycūğap puxim tak ip — i juk oce owebe ma.

O mucokcokoğ cuk adi epesop kuy bima. ² Owebe eymuğuycūğ puje bit, abu kuka omucokcokoğ? Ka'ūma ma! Soat kuka eyğuycūğ epesop. Imēnpuye oju ġu eykay obu'u eymukorēm puye. ³ Imēnpuye koapatup cuk otupmubararak cartadup eymukorēmaptup. Ikērēat muğēğēap cuy epeyepere oajēm awap. Eywebe omuğuycūğap kay ġu juy òn oajēm puje. Eywebe omucokcokoğap kay acã juy òn. Òn ocokcok pima, eyju dak eycokcok ma epesop. ⁴ Oğuycūğ cīcā eykay bima ibodup cuk otupmubararak eywebeaptup—wağuybabi'ūm eykuğ pima. Wetadidetoğ ma juk adi otupmubararak. Eymuğuycūğap ojuy ġu bit cuk otupmubararak—eymukūyjoap ojuy acã. Eymukūyjo pin cuk adi oğuy eykukpin cīcā oxe iam.

⁵ Iğo bit cuk adi omuğuycūğ cīcā ağokatkat, eyxeat, ikērēat muğēğē'ukat. Iğo juy epeğukorēm iaptup cuk adi otupmubararak eywebeaptup koapatup. Omuğuycūğap podi ma bit iğo juk adi eymuğuycūğcūğ osunuy pūğpūğpūğ ey'in. Eya'òpuruğ ġu bit cuy epeğukorēm—eya'òdidim ma. ⁶ Ade ey'in cuk kuy iğo o'ğukorēmrēm waram ġuto cedağ ma ceku am. Kuy juy o'e. Waram pit epeğukorēm ġu. ⁷ Ğebum ġu juy epesop ġasū bit apēn ixé ikērēat o'ğūğē iap kay. Epesubuywan ġasū bit. Iburem cuy epesop biğ ma iğuycūğap puxim—Deus ikērēat ju'uk ġu owebewi i'eap puxim. ⁸ Xipan cuy ixé epejukuk ġasū bit imutaybin am ocexe ekukpin cīcā iam. ⁹ Kūyjobit paxi adi ip wa'ò kay iam cuk adi oğuy wetaybin pin. Imēnpuye juk ibodup otupmubararak eywebeaptup koapatup. ¹⁰ Iğo ağokatkat cuk adi omuğuycūğ ikērēat muğēğē'ukat. Imēnpit eyju ġebum'ūm pima apēn ikērēat o'ğūğē iap kay, òn tak ġebum ġu oce iboap kay. Wağuyba'ūm iboap kay Cristo etabutpe. Wağuyba'ūm puje, xipat ma je'e eywebeam tak. ¹¹ Ğebum ġu oce iboap kay Satanás pe wuyağuyba'arēmap puxim. Wuyetaybit apēn Satanás jewağuy muğēğēm. Ibikuy jījā wuywebe ikērēat muğēğēan.

¹² Kuy ma juk oju Trôade ka be kawên idipat muwên âm iboka watwat pe—Cristo muwên âm cebe ip. Iba'ore jījā osunuy iju am. Emukacūgap puxim wuykukukat pit omuju kawên idipat muwên âm cebe ip. ¹³ Wağuybabi'üm cîcā juk a'ğu oğuy, wuykitpit Tito dobuxik'üm puye. Imēnpuye ocewemuwên ibo ka watwat pe. Macedônia eipi kay juk oju ikudadam.

¹⁴ Kuyje ya'ôcaat oexe nopağōğōap tağwi taomünmün'ibiyū kuğ. Soat etabutpe oexe—jebekitkit etabutpe. Imēnpuxim Deus tak soat em wuya'ômucanucan Cristo eju mūğ'i wuyeku am soat etabutpe jebekitkit etabutpe. Apēn soat tağ te'okuat jepōğpōğpōğ iap puxim Deus tak wuymujum soat kaka dağ. Wuymujum Cristo ekawên muwên âm soat ka watwat itaybit am ixem. Imēneju:

— Warara'acat podi ma ēn xipat! — i juy ace cebe—Deus pe.

¹⁵ Kuyje paīyū te'okuatōm mupikupik'uk osodop ip tiğmuju am Deus kay. Wuyekukuap te'okuatiğ puxim, wuyju Cristo bikuyap tağ jekukum puye. Cristo ijoptiğ tiğmuyuhum Deus kay. Te'okuatiğ jediğepōğpōğpōğ Deus taxijom'iyū be te'oyōn âm, ipiat'ajojoap kay cumayū be dak te'oyōn âm. ¹⁶ Ipiat'ajojoap kay cumayū xe wuyju Cristo bikuyap tağ jekukum iap te'okōomat puxim e'em—wuye'ū'ēmate'o buxim. Deus taxijom'iyū xe bit te'okuat puxim e'em wuyekukuap—wuymu'ada'adaapte'o buxim. Abu-be Cristo imuwên put wara'at ka watwat pe? ¹⁷ Deus a'ôbiat pe acā! Deus pe wuymuju buje, cedağ ma Cristo ağuwēnuwēn. Warara'acat muğuykukuku'uk'ūmayū wuyju. Deus etabutpe wuyju imuwēnuwēn. Warara'acat pit warēmtağ ma Cristo muwēnuwēn. Imuwēnuwēnaptei kay jījā dak e'em ip. Tūybe Cristo muwēnuwēn pima wuybuyxi jījāan ace'e iān e'em ip. Ixeyū buxim ğu oceju bit.

3

¹ Warēmtağ ma eymutaybitbin'ukayū buxim ğu oceju bit.

— Xipat cîcā oceju — i'ümğū oceju bit e'em warara'acayū be.

Ijoptup kukat xipat iaptup kay xe'e oceju eyxewi cartadup? Ka'ūma. Kuy ocetaybit eyju xipat iam. Iboaptup kay xe'e eyju ocexewi dak? Ka'ūma. Kuy eyetaybit oceju xipat iam. ² Oceju bit cartadup kay ğu eyxewi Pauloyū xipat iaptup. Eyju ma ocemudupmubararaktup puxim cartadup puxim. Apēn eyju cedağ ma jekukum iap co buje soat je'e:

— Paulo xipat. Cedağ ma Corinto ka watwat o'ğutaybitbin — i.

Imēn je'e ip apēn cuk ikērēat muğēğēap epeyepere iap co buje dak. ³ Eyju cartadup puxim—Cristo emudupmubararaktup puxim. Tintadim ğu o'tupmubararak. Wita'a erūn'a be ğu dak opop ibararak. Deus biōğbuk pit cuk eyağuydadam o'e—soat em itabēğat biōğbuk ma. Eyağuydadam o'e ocewebe kawên idipat muwên puje eywebe. Imēnpuye eyekukuap cartadup puxim.

⁴ — Oceju xipat — i oceju e'em eywebe, ocetabut cîcā Deus kay buye, Cristo kay dak.

⁵ Deus ocebuywan'üm pima, iba'ore kuka o'e ocewebe Cristo muwên âm warara'acat pe. Imuwên put ocewebe ixē ocebuywatwan pima acā. ⁶ Ixe ma ocebuywatwan kawên iisuat muwên âm soat ka watwat pe—apēn ixē soat ijodiacat taxijo pin iap ekawên muwên âm.

— Soat ekawên tağ eyeku'üm pima Deus pe wuyawēwēap ekawên tağ, ixē wi wūy ma epesop eye'ū buje — i'ümğū oceju e'em warara'acayū be. — Ibiōğbuk xipacat eyağuydadam pima, Deus xe ma epesop eye'ū buje — i acā oceju e'em.

Wuyawēwēap ekawên tağ jeku ojuy e'em ip adeayū. Jewedaxijo ojuy dak e'em ip. Iba'ore imēnpit cewedaxijo am ip. Imēnpuye wūy ma ip dopdom Deus wi. Ibiōğbuk xipacat wuyağuydadam pima bit, Deus xe acesop soat em.

⁷ Kawên kuyat pit ibararak osodop witadopa be—topaerūnatopa be. Deus dipap o'jebapuk iboap ekawên muwên puje Moisés pe. Idip cîcāat o'jebapuk. Imēnpuye Moisés osunuy topa jo ba'ore soat pe jebekitkit pe—Israel naxeğebitbit pe. Topa jo ba'ore osunuy topasopsup puye Deus dipap kuğ. Ğuyjom pit topasopsup ğūğūn ā o'e. Imēnpit iba'ore soat pe wuyawēwēap ekawên tağ jeku ojuyat wūy ma jeenuy Deus wi je'ū buje.

⁸ Ğasū bit Deus jebiōĝbuk moōmōm wuywebe soat em wuynuy ām jexe. Iboap idip cīcā wuyxe. Wuyawēwēap ekawēn taĝ wuyekuap idip cīcā. Deus jebiōĝbuk muōmōm wuywebe iap pit ibodi ma idip wuyxe. ⁹ Iba'ore soat pe wuyawēwēap ekawēn taĝ jeku am kawēn kuyat taĝ. Imēnpuye:

— Ikērēat kuĝ eyju oxe — i'e'em Deus soat pe wuywebe.

Wuyawēwēap ekawēn pit cekawēntip. Ibodi ma kawēn iisuat pit cekawēntip. Kawēn iisuat taĝ jekukum pima, cūĝ ma acesop Deus xe. ¹⁰ Moisés Deus dipap o'jojojo kawēn kuyat muwēn puje. Cekawēntip osunuy. Ğasū bit cūĝ ma acesop Deus xe kawēn iisuat taĝ jekukum pima. Kawēn kuyat podi ma cekawēntip osunuy kawēn iisuat. ¹¹ Kawēn kuyat cekawēntip osodop. Ibun am ĝu bit Deus o'e "Iboap ekawēn taĝ cuy epeku," i. Daream ma. Kawēn iisuat pit kawēn kuyat podi ma cekawēntip. Soat em ma juy iboap ekawēn taĝ ajeku.

¹² Soat em Deus xe acesop iap wiwim cīcā wuyju. Imēnpuye wuybisūsūn ĝu kawēn iisuat muwēn ām soat pe. ¹³ Moisés buxim ĝu wuyju. Ixe Moisés paĝo ierūnat kuĝ osunuy jedopa ajuy am. Ibu'u osunuy jebekitkiyū be jedopasopsep ĝūsūnap coan. ¹⁴ Topa jجوم ip osodop iĝūĝūn ā Moisés ebekitkit—Israel naxeĝebitbit. Itaybit ĝūĝūn ma dak osodop ip Deus ekawēn jedopa eju paĝo kuĝap co'i ma. Ğasū dak iba'ore jījā ixeyū etaybin am apēnape Deus e'em iam cekawēntup cocom ma'ĝu ip. Cekawēn pa'arēm cexe ip kawēn kuyat. Cristo eju jemūĝ puje acā itaybit je'e ip cekawēn. ¹⁵ Wuyawēwēap ekawēntup co buje, ĝasū dak itaybit ĝūĝūn ma ip—Moisés pe o'ĝuwēn iap ekawēntup co buje. Itaybit ip yopīt ma. Jedopa eju paĝo kuĝat co'ma ip itaybit. ¹⁶ Imēn e'em Deus ekawēntup:

Deus paĝo o'ju'uk Moisés dopa ejuwi cepit puje wuykukukat kay, i.

Imēnpuxim ĝasū dak wuywebe ikērēat muĝēĝeap epere buje Deus ikērēat ju'uk wuywebewi paĝo o'ju'ukiap puxim. Ikērēat ju'uk wuywebewi wuyetabun puje wuykukukat Jesus kay. ¹⁷ Ibodup pe wuykukukat Deus biōĝbuk iape. Ixe wuymuisusun soat em Deus xe wuynūy ām wuye'ū buje. Ixe biōĝbuk wuywebe bima, wuyetaybit wuyju cūĝ ma Deus xe Jesus kay wuyetabut pima acā iam, wuyawēwēap ekawēn taĝ jekukum pima ĝu iam. ¹⁸ Wuyju bit kuy wuyetabut wuykukukat Jesus kay. Jedopa eju paĝo kukat puxim ĝu wuyju. Wuykukukat biōĝbuk wuymuwexaxan wuydip am jejo'i i'eap ojuy. Ixe wuymuwexaxan waroa jo'ian. Wuykukukat dipap ip o'jojojo wuyjojo'ukayū waroa jo'i buye. Imēnpuye biĝ ma wuykukukat co'iaiyūm acesop. Imēn ace'e biĝ ma wuydip.

4

¹ Deus ma ocekapikam o'ĝūm ocewebe, itabotaidabotbot ocekey buye.

— Kawēn idipat cuy epeĝuwēnuwēn soat kaka daĝ — i juk adi o'e ocewebe.

Imēnpuye ocebu'u ĝu ocesop ocekapikap kuĝ. ² Iba'arēm ikērēat muĝēĝeap pit kuy ocepere. Warēmtaĝ ma ocekuap tak kuy ocepere. Warara'acat muĝuykuku'uk ĝu oceju bit imutabun am ip Jesus kay. Deus ekawēn muwarururun'uk ĝu dak oceju. Soat em ma kawēn icēmat taĝ oceju jekukum Deus etabutpe. Imēnpuye:

— Pauloyū cedaĝ ma jekukum — i'e'em ip soat pe ocekuap cocoayū.

³ Oceju kawēn idipat muwēnuwēn. Ixe ekawēn pit iba'arēm ipiat'ajojoap kay cumayū xe.

⁴ Kawēn idipat kabia buxim. Wuyetaybit Cristo idip cīcā iam kawēn idipat cocom puye. Icēmān Cristo Deus co'i iam tak wuyetaybit ma. Satanás pit ipiat kay cumayū mubu'u'un Jesus kay itabucap puxixim. Ixeyū aĝuymubarēm rēm kabiok pe imunēmuneap puxim. Imēnpuye itabut ĝu ip kawēn idipat kay. Ita'ūmat puxim ip e'em.

⁵ — Ocekey juy eyetabun epesop — i'ūmĝu oceju e'em warara'acat pe. — Jesus Cristo kay juy eyetabun epesop — i acā oceju e'em. — Āĝ cuy ixeyukan je'e — i oceju e'em.

Jesus Cristo xipat cīcā ocekey. Imēnpuye oceju eybuywatwan. ⁶ Kuyje:

— Kabiokat taĝwi juy kabiaat je'bapuk — io'e Deus.

Ibo kabiaat wuymukabiahāam iap co'i ixeyukan wuymukūyjom. Ixe wuymutaybitbin soat podi ma odip iam. Cristo dak ixeyukan jo'i ma jedipap kuĝ—Deus co'i ma.

⁷ Deus a'ôbacaap kuḡ oceju cekawēn muwēn ām. Imuwēnuwēn oceju ocebaca ḡu ma'ḡu. Ka'wi muḡēḡē'a buxim oceju—yaca'ūmat'a buxim. Deus acā ya'ôbaca. Ixe bit oca'ômucanucan jekawēn muwēn ā. Imēnpuye ocekawēn coco'ukayū itaybit ja'ôbi ḡu teyūku imuwēnuwēn—Deus a'ôbi acā ip imuwēnuwēn iam. ⁸ Soat em xipat'ūmat jebapukpuḡ ocewebe. Ocebu'u ḡu ma'ḡu ocetabut am Jesus kay. Soat em ocaḡuybabi'ūm'ūm oceju e'em. Ocetabucap pit ocepere ḡu imēnpit. ⁹ Ade ocekay itakomaayū. Ocebureyū dak ade ma. Soat em ocekay itakomaayū ocemupokupoḡ. Ocemuy'ū ḡu bit ip imēnpit. ¹⁰ Soat em ocaoka ojuyap cocom oceju jekukum wuykukukat Jesus puxim. Ixe a'ôbacaap kuḡ pit oceju soat em ma. Iboap ijo but soat pe ocejojo'ukayū be. ¹¹ Soat em ip ocaoka ojuy jekukum itabut'ūmayū Jesus kay ocetabut puye. Ocejebit ma i'ūm. Oceju bit soat em ma Jesus a'ôbacaap kuḡ ocesop. Iboap ibapuk cīcā e'em soat xe ocejojo'ukayū xe. ¹² Ocaoka ojuyap cocom oceju jekukum, Jesus Cristo muwēnuwēn puye. Eyju bit soat em eyetabēḡ epesop Deus xe eye'ū buje, ocekawēn kay eyetabut puye.

¹³ Imēn ibararak opop Deus ekawēntup pe:

Kuy juk wetabut oce. Imēnpuye juk ocekawēn, i'e'em Deus ekawēntup. Oceju dak kuy juk ocetabut ajop. Imēnpuye oceju kawēn idipat muwēnuwēn jekukum warara'acayū bit a'ḡu ocaoka pin ma. ¹⁴ Deus cuk wuykukukat Jesus o'ḡutait ce'ūap tomukadi. Ixe buxim oceju dak ocemutait oce'ūap tomukadi Jesus o'ḡutait puye. Ocedujowat jewekay. Eyju dak jeydujowat jewekay. Ixe xe ma acesop soat em. ¹⁵ Oceju juk adi ipiat ocesupi'ajojo Deus ekawēn muwēn ām eywebe. Imēnpuye biḡ ma Deus xipat cīcāat ūmūm soat pe eywebe. Imēnpuye biḡ ma eyju e'em cebe:

— Xipat cīcā ēn ocekay — i.

Imēnpuye Deus dipap ibapuk e'em adeayū xe.

¹⁶ Apēnpuye kuka wuyḡuycūḡ ace'e? Ibacā'ūm e'em wuyjebit. Wuybinūn pit iisu e'em, Deus wuya'ômucanucan puye. Wuya'ômucanucan biḡ ma wuyetabut am Jesus kay. ¹⁷ Wuykay'ūmayū wuykaykay jījā. Ipiatpi'ajojoan cīcā dak ip wuywebe. Imēnpit ibun ḡu iboap acejukuk—darem ma. ḡuyjom pit Deus jedipap je'ḡūm wuywebe. Idipap kuḡ acesop. Darem ḡu iboap kuḡ acesop—soat em ma. Acejepere ḡu. ¹⁸ Imēneju wuyju soat em ḡebum wuywebe ijo bucat kay ḡu—wuywebe ijo ba'oreat kay acā. Wuywebe ijo bucat darem ma dopdom. Wuywebe ijo ba'oreat pit soat em ma dopdom.

5

¹ Wuyjebit xijap'a'a buxim. Wuye'ūap xijap'a'a muy'acap puxim. Wuye'ū buje wuyjebit acejepere ijodi ipi be. Wara'at pit acejat wuyjebin iisuat. Kabi be bima bit wara'at ma je'e wuyjebin. Iisuat ijodiat emumuḡē ḡu—Deus emumuḡē acā. Ibiat kuḡ acesop soat em ma. ² Wuyetabikuku jījā wuyjebit iisuat kay, kabi be wuynuy pin cīcā buye. Kabi be bima iisuat acejat wuyjebin. ³ Wara'at acejat wuyjebin iisuat. Wuyjebitbet acesop kabi be bima. ⁴ Ijodi bima, xijap'a'a be iap puxim wuyju e'em. Soat em wuyju ipiat kuḡ e'em. Soat em wuywātaxipi wuyju e'em. Imēnpit wuybu'u je'ū ām. Iisuat pu pin pit wuyxe wuyjebin. Iisuat kuḡ pima wuyjebit kuḡ, soat em ma wuyetabēḡ acesop. Ace'ū ḡu. ⁵ Deus ma iisuat o'ḡuḡe wuyjebin. Ixe juk jebiōḡbuk o'ḡuōm wuywebe wuymutaybit am wara'at oḡūm eyjebit iisuat iam.

⁶ Ijodi bima bit puk wuykukukat wi wūy ma wuyju nuynuy—wuyjebit kuyat kuḡ pima. Imēnpuye wuycokcok cīcā soat em ixe xe acesop iap wiwi am. ⁷ Iboap wiwim wuyju ijojomap tomuju ḡu—wuyetabucap tomuju acā. ⁸ Wuycokcok cīcā wuyetabut am ixe xe acesop iap kay. Kuyat iwat pin wuyju—wuyjebit iwat pin—wuyju am wuykukukat kay. ⁹ Wuykukukat mucokcok pin cīcā wuyju warara'acat mucokcokap podi ma. Imucokcok pin cīcā wuyju ijoce wuyjebit kuyat kuḡ pima, iboma cexe bima dak. ¹⁰ Soat cuy wuyju acejewemubapuk Cristo wap. Acejewemubapuk ixe be “Xipat eyju oxe” i'e am xipacayū be, “Ikērēat kuḡ eyju oxe” i'e am ikērēat kukayū be dak. Cedaḡ ma ixe ideida soat pe wuywebe apēn cuk adi ijodi bima ajekukuku iaptei. Xipacat je'ḡūm xipacat

muğēğē'ukayū be xipan cekukuaptei. Ipiat pit supi'ajojoat ikērēat muğēğē'ukayū be ikērēm cekukuaptei.

¹¹ Wuyparara wuykukukat puxim ixē soat podi ma ya'ōbaca buye. Imēnpuye oceju kapikpiğ cīcā warara'acayū mutabut am cekay. Imuğuykukukum ġu bit oceju imutabucap ojuy ip. Cedağ ma oceju imutaybitbin ā ip. Deus itaybit iboam. Eyju dak xe'e eyetaybit iboam?

¹² — Eyetabun cuy epesop okay, xipat òn eykay buye — waram pit i'e pin ġu oxe. Eyju eycokcok ocekey iap kay oceju. Warara'acayū bit ocemuymuy acā eywebe. Jewexe ip yoboğān kacūğtağ idip puye. Badi bit a'ğū idip'ūma ip. Oceju bit cedağ ma jekukum ixeyū a'ōmuypit am eymucokcok am tak ocekey. ¹³ Ocadaodao du eyxe “Cedağ ma oceju jekukum” i'e'em puye? Ocadaodao bima, imēn ma buk oce'e warara'acayū be “Deus soat podi ma xipat” i'e am. OcağuySAT tu eyxe iboam e'em puye? OcağuySAT pima dak, xipat ma kuka o'e eywebeam. ¹⁴ Soan oceju e'em Cristo xe ocekupin cīcā buye. Kuy juk ocetaybit ocesop pūğ ağokatkat oe'ū soat peam ijodiatat peam iam. Imēnpuye soat ipi juacat yukpiwat ce'ū ām. ¹⁵ Ixe oe'ū soat peam wuywebeam. Oe'ū wuywebeam wuybikayap tağ wuyeku am ġu. Jebikayap tağ jeku am acā oe'ū. Waram ġuto o'jetait xipat wuykay i'e am.

¹⁶ Kacūğ kay acā wuyju ağ. Imēnpuye wuy'a bewi wuyju e'em:

— Teku xipat i. — Ğoku xipat ġu — i dak.

Ğuyjom pit imēn ġu ace'e. Wuy'a bewi dak cuk adi ġebum ma ajop Cristo kay kuy bima. Imēnpuye ijodiat co'i osunuy wuyxe. Ğasū bit imēn ġu wuyju ġebum cekay. ¹⁷ Cristo ejo mūğ'i bima wuyisun ma acesop. Apēn cuk adi warēmtağ ma ajekukuku iap kuy oi'ūm. Iisuat acā o'jepoyat. Kuyat pit ka'ūmğū o'e. ¹⁸ Wuymuisusunap Deus pabi. Ixe wuymuisusun soat tağ Cristo oe'ū wuywebeam puye. Kuy bima bit cuk adi a'ğū wuyetakoma ajop Deus kay. Ğasū bit ixē wuyuwexaxan o'e jebureyūm.

— “Deus pe juy epeyewemuxat jebureyūm,” i juy epe'e'e warara'acayū be — i'e'em Deus wuywebe ġasū bit.

¹⁹ — Deus pit o'jeğebu ġu apēn cuk adi ikērēat epeğūğēğē iap kay. Cristo oe'ū ikērēat muğēğēap teida am puye — i wuyju e'em soat pe. — Jesus kay eyetabun puje Deus jeymuwexat jebureyūm Cristo oe'ū wuywebeam puye — i wuyju e'em soat pe ijodiatat pe.

Deus ma juk wuymuju iboam i'e am.

²⁰ Imēneju oceju kawēnwēn eyweju Cristo a'ōbi. Deus ma juk ocemuju jekawēn muwēn ām eywebe.

— Deus ibu'u eywebe jekay'ūmām — i oceju e'em eywebe. — Eymuwexat pin jebureyūm — i oceju e'em eywebe. — Ğğ cuy jeymuwexat jebureyūm — i oceju e'em eywebe.

Deus tak ijoce bima, imēn ma kuka o'e eywebe. Ixe a'ōbi ma iboam oceju e'em eywebe.

²¹ Cristo bit ikērēat o'jukuk ġu. Pūğ em tak ka'ūma ma. Deus pit soat wuyju juk adi ikērēat ağūğēğēğē iap o'jomōğ Cristo be. O'jomōğ cebe. Imēnpuye kuğ ġu wuydop am. Imēnpuye wuyju Cristo eju mūğ'i jekukum pima, ikērēat kuğ ġu acesop Deus xe. Soat tağ wuyisu acesop cexe. Imēn ibikuy e'em wuywebe i'e am.

6

¹ Ocebuxim ma eyju dak kapikpiğ Deus peam. Imēnpuye oceju jeyawē. Kuy juk adi a'ğū xipat cīcāat epejajat Deus xewi. Waram pit cuy epeyepere ġu xipacap. ² Eya'ōpicūğcūğ cuy epesop Deus ekawēn kay. Imēn Deus e'em:

“Ocedaxijom cuy ece” i eyju e'em owebe bima, kuy juk oya'ījojo ey'eap, i. Eydaxijojoap kabia be ma juk òn eydaxijo, i'e'em Deus.

Eya'ōpicūğcūğ cuy epesop. Ğasū juy Deus eydaxijo pin. Ğğ cuy ixē ġasū bit jeydaxijo.

³ Cūğ ma oceku pin warara'acat mubu'unap puxim itabucap kay. Ocebu'u jījā warara'acayū be “Ocetabut ġu juy Jesus kay, ixē a'ōkayayū warēmtağ ma jekukum

puye” i'e am ocekuuap cocom puye. ⁴ Cedağ ma oceku pin warara'acat itaybit am teyũku Deus buywatwat'ukayũ iam. Ocepiceğe ğu oceju jekukum, itabut'ũmayũ bit adi a'ğũ ocekyay jĩã ma, ipiatpi'ajojoan ma dak adi a'ğũ ip ocewebe, ka'ũma kuğ ma dak adi a'ğũ oceju. ⁵ Kuy juk adi a'ğũ ip ocemupokupok itabut'ũmayũ. Te'e ma ip cuk adi a'ğũ ocemuõm daomũnmũnap'a be. Ikẽrẽm cĩcã juk adi ip oceku adeayũ e'awero buje ocekyjoap mubarẽmrẽm ma ip. Kuy juk adi a'ğũ ocejekapikpikpik cĩcã ma. Ocexexet'ũma juk adi a'ğũ, ocejekõnkõn'ũma dak. ⁶ Warara'acayũ itaybit osodop teyũku Deus peam kapikpik'ukayũ iam, cedağ ma oceju jekukum puye. Soat tağ oceisu. Ocekawẽnkẽrẽ ğu—ocekawẽntip ma. Ocetaybit cĩcã dak kawẽn idipat muwẽn ãm. Ocepiceğe ğu dak warara'acat kuğ. Warara'acat kuğ tak xipan oceju. Imẽn oceju bit jekukum xipat cĩcãat biõğbuk ocekuat puye. Warara'acat kuğ tak oceju ikukpin. ⁷ Kawẽn icẽmat muwẽnuwẽn acã oceju warara'acat pe. Deus a'õbacaap kuğ oceju jekukum. Cedağ ma oceju jekukum. Imẽnpuye:

— Cũğ ma juy epeku, Deus cũğ ma wuykuğ puye — i oceju e'em itaybit'ũmayũ be.
— Ocemuymuy ğu juy epesop, Deus cũğ ma wuykuğ puye — i oceju e'em ocemuymuy ojuyayũ be dak.

⁸ Pũğpũğ ocebuyxim ocekuğ. Warara'acat ocebuyxim ğu ocekuğ. Pũğpũğ ocemuymuy. Warara'acat xipan ocekuğ. Pũğpũğ te'e ma e'em:

— Pauloyũ napa ma e'em — i.

Icemãn pit oceju e'em. ⁹ Pũğpũğ itaybit ğu ocejum. Adeayũ bit itaybit cĩcã ocejum. Ocetabẽğ mabuk a'ğũ eyju ocejojom.

— Pauloyũ o'yaoka ip — i'e'em ip te'e ma owebe pũğpũğ.

Ade em ipiat'ajojom oceju. Ocaoka ğu ma bit ip. ¹⁰ Pũğ em ocemuğuy cũğcũğ warara'acat. Soat em pit ocekok oceju e'em. Pũğpũğayũ xe ocedadaibot. Adeayũ muwexaxan pit oceju ibubut adeat puximayũm kawẽn idipat kay itabut ip puye. Adeayũ xe oceju ka'ũma kuğ. Deus xe bit soat kuğ oceju.

¹¹ Oceburereyũ, Corinto ka beayũ, eykukpin cĩcã ocexe. Iba'arẽm ğu juk adi ocejekawẽn eyweju—ocekawẽn ojuy iap tağ acã. Eykukpin cĩcã ocexe iap kuy oceğuwẽn eywebe. Eykay jĩã oceju. ¹² Ocebu'u ğu juk adi ocesop eykay. Eyju bit cuk adi eybu'u epesop ocejay. ¹³ Okpot eju kawẽnwẽn pimãn puxim õn kawẽnwẽn eyweju. Eybu'um ğu juy epesop ocejay. Apẽn oceju eykay jĩã iap puxim cuy eyju dak ocejay epesop.

¹⁴ Jesus kay'ũmayũ eju cĩcã ğu juy epeku. Iba'ore cũğ ma jekuku'ukat pe jeburere am warẽmtağ ma jekuku'ukat eju. Iba'ore kabia dağ jekuku'ukat pe jeburere am kabiok tağ jekuku'ukat eju. ¹⁵ Iba'ore Cristo ebekit pe pũğ tağ ma jewağuy am Satanás ebekit eju. Iba'ore itabucat pe itabut'ũmat ağuy dağ jewağuy am. ¹⁶ Iba'ore Deus tuk'a be cucu'ukat pe jeweburedam deusbaro duk'a be cucu'ukat eju. Deus nuynuyap'a buxim wuyju, ibiõğbuk omuy wuywebe buye. Itabẽğat omuy wuywebe. Imẽn Deus cuk adi o'e: Ixeyũ eju juy oğuy, i. Ixeyũ binũnpe juy oğuy, i. “Ën acã Deusat ocexe,” i je'e ip owebe, i. “Webeitkiyũ eyju,” i dak oce cebe ip, i juk adi o'e Deus. ¹⁷ Imẽnpuye wuykukukat cuk adi o'e: Ixeyũ juy epeyepere, i. Ixeyũ xewi juy epeyewede, i. Ikẽrẽat mujurũğrũğ'ukat ekukuap puxim ğu juy epekuku, i. Ixeyũ buxim ğu jekukum pima bit, õn jeymudot okay, i. ¹⁸ Õn oce eyebay, i. Okpotpoyũm epesop. Odaxiyũm tak epesop, i.

Imẽn cuk adi wuykukukat o'e kuyje—soat podi ma ya'õbacaat o'e.

7

¹ Imẽn Deus e'em wuywebe, oburereyũ, oxe ikukpinayũ. Xipat cĩcãat ãm pin wuywebe. Imẽnpuye ikẽrẽat mujurũğrũğap cuy acepere! Ikẽrẽat kay ğu juy ğebum ajop! Ibuyxim cuy Deus ajukuk. Ixe be juy acemuissunat soat em ikẽrẽat kukap puxim.

² Ocekukpin cuy epesop ocekuğ! Ikẽrẽm ğu bit oceju soat knğ—xipan acã. Warara'acat muymuy ğu oceju. Warara'acat muğyukukukum ğu dak oceju xipacat puap ojuy ocewebeam. ³ Iboam õn e'em “Xipat ğu eyju ocexe” i'e am ğu. Imẽn ma juk adi ocecece eywebe kuy bima. Soat em eykukpin cĩcã ocexe. Eyxe bimaap co'in ma õn wetabẽğ

pima, we'ũ buje dak, soat em ma òn ġebum eykay buye. ⁴ Wetabut cĩcã eykay. Xipan òn eyawěġmuwěnuwěn soat em warara'acat pe. Oġuykuku jĩjã ade xipat'ũmat jebapukpuġ ma'ġu ocewebe. Yoboġ cĩcã òn ococokap kuġ.

⁵ Macedônia eipi be ocajěm puje, ocejebodoy'ũma. Xipat'ũmat o'jebapukpukpuk ocewebe soat kaka daġ pima. Oca'òxikxiġ cĩcã juk adi osodop ip oce kay'ũmayũ. Ocepararan ma juk adi a'ġu oce kuku. ⁶ Deus pit iġuycũġat mucocokcok'uk. Ixe juk adi oca'òmucan Tito ajěm puje. ⁷ Oca'òca juk adi oce'e yajěm puje. Yajěm puje:

— Xipan ma juk Corinto ka wat okuk — i juk o'e ocewebe. — Ğebum cĩcã ip eykay — i dak cuk o'e ocewebe. — Iġuycũġ cĩcã o'e ip jebure kay—ikěreāt o'ġuġě'iat kay — i dak cuk o'e ocewebe. — “Paulo cedaġ ma juk adi ocawěwěm” i'e'em ip — i dak cuk o'e ocewebe. Iboap awěġ co buje biġ ma oce cokcok cĩcã oce'e.

⁸ Darem ma juk adi eyġuycũġ epesop cartadup co buje, wemudupmubararaktup co buje, eymukorěmaptup co buje.

— Xipat ġu o'e owebe iboaptup mubararak am imukorěmaptup — i'ũmġu òn pit e'em owebe ma.

Tupco buje juk eyġuycũġ epesop iam wetaybit pima kuka juk òn tak oġuycũġ oce. ⁹ Oġuycũġ ġũ òn pit. Eyġuycũġ cuk adi epesop wemudupmubararaktup co buje. Iboap kay ġu bit ococok. Iměnpit eybu'u juk adi a'ġu epesop ikěreāt muġě am òn eymuġuycũġ puye. Ibo buye ococok. Deus ma juk eymuġuycũġcũġ eymubu'unap ojuy ikěreāt kay. Iměnpuye cũġ ma osodop owebe iboaptup mubararak am. ¹⁰ Deus wuy muġuycũġcũġ wuy mubu'unap ojuy ikěreāt kay wuy'eap puxim. Ikěreāt kuk am wuybu'un puje ixe wuydaxijom. Ixe be wuydaxijo buje wuyġuycũġap acepere. Wuy cokcok ma acesop. Deus kay'ũmat iġuycũġ puje bit, ibu'u ġu ikěreāt kuk am. Jepereap kay ġu. Biġ ma cekay. Deus tak ixe idaxijo ġu ma. Soat em Deus wi wũy ma jeenuy je'ũ buje. ¹¹ Deus pit eyġuycũġap o'ġuwexat xipacap eywebeam. Ğebum cuy epesop iboap kay. Itapuruġayũm cuk eymuwexat. Omutaybin pin cuk adi epesop ocepiwatpi ġu iam. Eyetakoma jĩjã juk adi epesop ixe kay—ikěreāt muġěġě'ukat kay. Eyparara dak cuk epesop ikěreāt muġěap puxim. Ğebum cĩcã juk epesop wa'ò kay.

— Ipiat cuy asupi'ajoat ikěreāt o'ġuġě'iat pe — i juk epe'e eyewewebe. Iměneju ibapuk e'em soat xe eyukpiwatpi ġu iap.

¹² Ibodup cuk otupmubararak ixe aġokatkat awěaptup ojuy ixe be ikěreāt muġěap epereap ojuy. Tupmubarararaġ pima cebay kay dak ġebum oġuy, jebay mubuyxi'ũm'ũm o'e buye. Cebay kay ġebumap podin ma bit cuk otupmubararak, Deus pe eymuġěbuap ojuy Pauloyũ ikukpin cĩcã ocexe iap kay. ¹³ Ococokcok cĩcã juk adi oce kukupin eyxe iam ocetaybin puje.

Tito dak icocok cĩcã osunuy xipan cĩcã juk adi ixe epejukuk puye. Icocok cuk adi osunuy eyxe bima. Oce kay yajěm puje, ocemucocokcoġ cuk adi osunuy eyawěġmuwěnuwěn ocewebe. Iměnpuye juk adi biġ ma oce cokcok oce'e. ¹⁴ Eykay cum pima:

— Xipan cuk jukuk ip Corinto ka watwat, xipat cĩcã ip puye — i juk oce cebe. Wa'ò daġ ma xipan cuk adi ixe epejukuk. Omudapxin ġu eyju. Soat em icěmãn òn e'em eywebe:

— Corinto ka watwat xipat cĩcã — i juk adi oce cebe. Wa'ò daġ ma juk adi xipan ixe epejukuk.

¹⁵ — Wa'ò kay kũyjobit osodop ip — i juk adi o'e Tito ocewebe. — Obuyxim cĩcã juk adi okuk ip — i dak o'e. — Yoboġan pin ġu osodop ip—obuywan pin acã ip osodop — i dak o'e ocewebe.

Ixe Tito ġebum cĩcã xipan cĩcã juk adi okuk ip iap kay. Iměnpuye biġ ma eykukupin cexe. ¹⁶ Ococok cĩcã eykay, soat em eya'ò daġ eyju e'em puye.

8

¹ Okitpitpiyũ, Deus cuk adi xipacat o'ġũmġũm Jesus kay itabucayũ be—Macedônia eipi watwat pe. Oceju a'ġu eymutaybin ojuy iboam. ² Ipiat o'supi'ajojo jĩjã ip jetabucap

puyxijom. Icocokap ip yoboğ cîcã ip o'e imênpit. Ade jîjã o'ğümğüm ip tadaybotbocayũ be, tadaybot cîcã ğu ma'ġu ixeyũ dak. ³ Iũm pucat ip o'ğüm. Ibodi ma dak ip o'ğüm. Oca'õbi ğu ip o'ğüm—jekpiwatpin ma.

⁴ — Oceju dak cuy oceğüm ocedinheiro eywebe tujowat am Judéia eipi watwat peam—itabucayũ beam—tadabotbocayũ beam — i juk adi o'e ip ocewebe. Biğ ma — Oceju dak cuy oceğüm — io'e ip.

⁵ Tüybe yopît ma je'ğüm ip iãn oce'e. Yoboğ ma ip o'ğüm. Koap ip o'jeweũm wuykukukat pe. Wuykukukat a'õ kay kũyjobit pin cîcã osodop ip. Oca'õ kay dak kũyjobit pin cîcã ip osodop. ⁶ Dinheiro ùm pin cîcã ip osodop ocewebe iap awẽğ cocom pima, eykay juk ocesop ğebum. Imênpuye juk ocejekawên Tito eju. Kuy bima:

— Eyedinheiro juy epeğuxipan imuju am tadaybotbocayũ be — i juk adi o'e ixé Tito eywebe. Imênpuye: — Corinto ka kay juy eju — i juk oce Tito be. — “Eyedinheiro juy epeğuxipan apên cuk adi epe'e iap tağ eykukpin ocexe i'e am tadaybotbocayũ be,” i juy ece cebe ip — i juk oce Tito be.

⁷ Warara'acat podi ma eyju ade ikuğ. Warara'acat podi ma eyetabut Jesus kay. Warara'acat podi ma dak eyetaybit Deus ekawên muwên âm. Ade ey'in tak itaybit cîcãayũ. Warara'acat podi ma dak eyju warara'acat puywatwan. Warara'acat podi ma dak oceukupin eyxe. Imêneju:

— Warara'acat podi ma dak eycokcoğ cuy epesop eyedinheiro ùm âm tadaybotbocayũ be — i oceju e'em eywebe.

⁸ — Eyedinheiro juy epeğüm tadaybotbocayũ be — i'ũmğu õn pit e'em eywebe. Wa'õbi ğu juy epeğüm. Warara'acat pit icocok cîcã iũm âm cebe ip. Eywebe iũm puje, itaybit je'e ip icêmãn Corinto ka beayũ xe oceuk pin cîcã iam tadaybotbocayũ. ⁹ Kuy eyetaybit wuykukukat Jesus soat em xipan wuykuğ iam. Kuyje soat kuğ osunuy, kabi be bima. Ijodi ikop puje bit tadaybocan o'e. Tadaybocan o'e eywebe eycokcoğ eydop am teiboğat kuğiat puxim.

¹⁰ Ğasũ õn jeyawẽ eyedinheiro epeğuxipan iam. Koapat koato bima:

— Ocedinheiro juy oceğuxipan imuju am tadaybotbocayũ be — i juk adi epe'e'e eyewewebe.

Eybu'um ğu juy epesop ğasũ bit imuxipan am. Warara'acayũ iũm ojuy awap, eyju bit cuk adi iũm ojuy epesop. Tadaybotbocayũ buywan ojuy juk adi epesop.

¹¹ — Ğa'a ağuxipan wuyedinheiro — i juk adi epe'e'e eyewewebe.

Eycokcok cuk adi epesop eyedinheiro ùm âm. Ğasũ bit eybu'um ğu juy epesop imuju am. Eycokcoğ cuy epesop imuxipan am. Ade ikuğ iap wiwim ğu juy epesop. Epeğuxipan cuy ajo eyju ikuğ iat. ¹² Eycokcokap tomuju iũm puje xipat Deus xe—yoboğ pima, yopît pima dak xipat ma. Ajo wuyju ikuğ ğu iat ojuyjuy ğu Deus wuyxewi.

¹³⁻¹⁴ Obu'u eymudadaybotbocan warara'acayũ ibubut ade i'e am. Ğasũ eyju ade ikuğ. Ixeyũ bit ikuğ ğu. Imênpuye cedağ ma eywebe eyedinheiro'in iũm âm cebe ip—eybubut mu'ẽ'ẽ âm cebe ip. Eyju ğu kuka yopît ikuğ pima, ixeyũ ğu kuka o'ġu'ẽ'ẽ eywebe. Imên imu'ẽ'ẽ'em pima, jewejojo'in ma kuka epe'e ikuğ. Ka'ũma ma kuka tadaybocat o'e. Ka'ũma ma dak kuka ade ikuğiat o'e. ¹⁵ Imên e'em Deus ekawëntup:

Ade o'jatiat cepoyat kuğ ğu dak o'e, i. Yopît ma o'jatiat tak ikuğ ma o'e, i. Imên e'em tup imu'ẽ'ẽ'ẽ'ukayũ muwẽğuwên.

¹⁶ Ocebuxim Tito dak eybuywan pin cîcã. Imênpuye:

— Bay, ên xipat — i õn e'em Deus pe. ¹⁷ “Edaobu'u du Corinto ka watwat com?” io'e buje, — Hm hm. Oju juy ğaxĩn ma — io'e. Iju pin o'e. — Ixeyũ juy oyawẽ cedinheiro ùm âm — i juk o'e. Taobikuy jîjã osunuy eyjom. ¹⁸ Wara'at tak wuykitpit oceğuju eykay. Ixe ibuyxiat soat xe itabucayũ xe, itaybit cîcã kawên idipat muwên âm puye. ¹⁹ Jesus kay itabucayũ ixé o'taẽ oceweju iju am dinheiro dujowat am Jerusalém ka be. Dinheiro juy ocetujowat eykukpin cîcã ocexe iap mubapuk am tadaybotbocayũ be. Ocetujowat cuy jwebuywatwan cîcã ip wuykukukat kay itabucayũ iap mubapuk am soat pe. Imênpuye:

— Ka'ũmğu ejo'iat xipacat — i je'e ip Deus pe dinheiro jeejat'iaiyũ.

¹² Eywebe iúm puje, tadaybotbocayũ buywatwan epeseop—Deus ebekitkit puywatwan.
— Bay, soat podi ma ãn xipacat — i je'e ip Deus pe, epeğũm puye.

¹³ Icokcok cĩcã je'e ip.

— Bay, ka'ũmğũ ejo'iat xipacat — i je'e ip Deus pe. — Bay, tacup ģũ iũmũm ip Corinto ka beayũ — i je'e ip cebe. — Soat em tadaybotbocayũ buywatwan ip — i je'e ip. — Cristo kay jetabucap mubapukpuğ cĩcã ip ocebuywatwan pima, warara'acat puywatwan pima dak — i je'e ip Deus pe. — Cristo ekawẽn tağ cĩcã ip jekukum — i je'e ip Deus pe.

¹⁴ Imẽneju soat em jekawẽnwẽn jeedop ip Deus eju eywebeam, eykukpin cexe ip puye.
— Bay, ãn xipan cĩcã ocekuğ — i je'e ip Deus pe. — Tacum ģũ juk ocekuğ ip Corinto ka beayũ dak. Ocekuğpin cĩcã juk ip ocekuğ, kuy bima ãn ixeyũ ikukpin ejukuk puye — i je'e ip Deus pe.

¹⁵ Icẽmãn Deus warara'acat podi ma wuykukpin wuykuğ. Teimuweğũn pa'oreatei iumat puxim jekpot o'ğudot wuykay. Imẽnpuye:

— Warara'acat podi ma ãn xipan ocekuğ — i juy ace cebe.

10

¹ Õn Paulo. Deus omudot eymutaybin am. Deus a'õbi ãn jeyawẽ. Apẽn Cristo wuyawẽwẽm iap puxim ma ãn tak wa'õkadidim ma jeyawẽ. Ixe Cristo ya'õkadidim ma wuykuğ. Xipan ma wuykuğ. Eyju bit:

— Paulo ya'õpuruğ ocemukorẽmrẽm wũy ocewi bima. Ijasũn ocexe bima bit iparara ocebuxim — i te'e ma e'em.

² Obu'u wa'õpuruğ eybukorẽm ãm. Warẽmtağ mabuk eyju jekukum pima bit, wa'õpuruğ ma ãn jeybukorẽm.

— Paulo Deus a'õbi ģũ jekukum—ja'õbi acã—jewekay acã ģebum itabut ũmat puxim — i napa ma eyju e'em eyewewebe pũğpũğ ey'in.

Wa'õpuruğ ma omuy'ukayũ oğukorẽm eykay wajẽm puje. ³ Ijodi wuyju dopdom itabut'ũmayũ parakpe. Wuya'õbacaam ģũ bit wuyju jekukum imutabunap ojuy ip.

⁴ Ijodiat a'õbacaap kuğ ģũ wuyju bit jekukum, Deus a'õbacaap kuğ acã. Ixe a'õbacaam acã Satanás a'õkayayũ a'õbacaap aceğũ'ũm. Wuyju ya'õbacaap kuğ pima, wuya'õmuy'ipit pa'ore cebe ip Deus kay'ũmayũ be. ⁵ Yoboğan pin ip. Wuymubu'u'un ojuy ip jekukum Deus kay wuyetabucap puxixim. Jağuybi ma jewa'õxixiğ ip ceweju imubu'unap ojuy Deus kay. Wuyju Deus a'õbacaap kuğ pima bit, ixeyũ a'õxikap aceğũ'ũm. Aceğuy'ũmũğ ip. Mũğ ma jeedop ip. Imuy'ũmũğ puje adeayũ itabut je'e Deus kay. Cristo a'õ kay dak kũyjobin jeedop ip. ⁶ Koap ixe a'õbacaam ãn jeybukuy kũyjobit am Cristo a'õ kay. Eyekũyjobin puje, ipiat acesupi'ajoat soat pe kũyjobit'ũmayũ be.

⁷ Kacũğ tağ acã eyju pũğpũğpũğ ağ. Eyxeat te'e ma e'em eywebe:

— Õn acã Cristo a'õbi jekukum—Pauloyũ bit ka'ũma — i. Ixe juy jeenuy jewağuy'ũğyũ Cristo a'õ dağ paxi ãn jekukum iap kay. Ixe jo'i oceju dak Cristo a'õbi jekukum.

⁸ — Wuykukukat cuk onaẽ eymutaybitbin am — i juk adi ocece eywebe.

Obisũsũn ģũ oce iboap muwẽn ãm ģuto eywebe. Icẽmãn ãn cemunaẽ. Ya'õbiat ãn. Ixe juk onaẽ eybukorẽmrẽm'ukan ģũ—eybuywatwat'ukan acã. Eybuywat am cuk onaẽ biğ ma eyju kũyjobit am Deus biõğbuk a'õ kay. ⁹ Eymupararan pin ģũ ãn wemudupmubararaktum cartadum. ¹⁰ Okay'ũmat pit aco'i je'e:

— Paulo ya'õpuruğ ocemukorẽmrẽm jemudupmubararaktum — i. — Ocexe bima bit, ya'õkadidim ocekuğ — i dak aco'i je'e. — Ya'ĩjo pin'ũma dak ocexe warẽmtağ kawẽnwẽn puye — i dak aco'i je'e napa ma.

¹¹ Wũy ãn eywi bima wemudupmubarararaktup eyweju ãn kawẽnwẽn iap co'i ma je'e. Itaybit je'e ip iboam okay'ũmayũ—ocemuy'ukayũ.

¹² Pũğpũğ ey'in te'e ma e'em:

— Warara'acat podi ma oceju xipacap kuğ — i. — Ixeyũ bodi ma oceju bit xipacap kuğ — i'ũmũğ ãn pit e'em eywebe.

Ajom itaybit ip? Ka'ũma ma. Jağuybin ma ip e'em: — Cedağ cĩcã oceju jekukum — i.

Deus aḡuy daḡ ḡu ip jewaḡuyḡuy—jaḡuy daḡ acā. ¹³ Deus ocemujum'ũm pima:

— Deus a'õbi oceju jekukum — i'ũmḡu bit kuka oce'e.

Poma Deus ocemujum iap taḡ acā oceju cucum. Eykay bit cuk ocemuju kapik am eyweju—eymutaybit am Deus ekawën. ¹⁴ Deus cuk ocemuju eyka kay. Imënpuye juk adi Deus a'õ kay kũyjobin ocesop, eykay ocajëm puje. Eykay juk ocajëm kawën idipat muwën ãm eywebe—Cristo muwën ãm eywebe. ¹⁵ Warara'acayũ dak cuk adi eymutaybitbin osodop ip Cristo ekawën. Imënpuye:

— Oceju acā juk adi ocesop Corinto ka watwat mutaybitbin — i'ũmḡu oceju e'em.

Biḡ ma jeuru'urum eyetabucap kay oceju. ḡasũ ma oceju kapiḡ eyweju biḡ ma Cristo ekawën muwën ãm soat pe. ḡasũ ma oceju eymutaybin ojuy. Imënpit poma Deus ocemujumatka kay acā oceju. ¹⁶ Eyka be imuwën epere buje, eyka bodiatka kay oceju imuwën ãm. Ka'ũma ma buk kawën idipat o'ḡuwën iatka be oceju. Imënpuye “Paulo bit kawën idipat muwënuwën kuy o'ya'ijojo'iyũ be acā” i'e ba'ore je'e soat pe.

¹⁷ Imën e'em Deus ekawëntup:

“Xipat cĩcā oceju bit” i'ũmḡu juy ace, i. “Ocekukukat acā xipat cĩcā” i acā juy ace, i.

¹⁸ “Xipat ma oceju” i wuyju e'em pima, abu xe xe'e wuyju xipat? Ka'ũma xe ma. “Xipat ma eyju” i'e'em Deus wuywebe bima bit, wuyju xipat ma.

11

¹ Yadaodoat puxim õn kawënwën eyweju. Imënpit cuy eyukpiceḡëm ḡu epesop okay. ãḡ puk cuy ocekawën eyweju. ² Apën Deus yaḡuybabi'ũm eykuḡ iap puxim õn tak waḡuybabi'ũm eykuḡ. Eybay buxim õn tak waḡuybabi'ũm eykuḡ. Aḡokatkat eju o'jepo ḡu bukiat puxim eyju. Cebay bit kuy ibumũḡãm o'tobuxik iwadim iap puxim eyju. Ibumünmën'umat soat kay ḡu—jewadip kay acā. Imënpuxim obikuy eywebe Cristo kay jĩjã ãm warara'acat kayap podi ma. Obikuy eywebe soat taḡ eyisu eydop am. ³ Waḡuybabi'ũm eykuḡ. Warara'acat kayap podi ma eyju Cristo kay ḡasũ. Jewexe ḡu eyju cekay. Warara'acayũ bit eyaḡuyumuwarururunap ojuy. Eymuḡuykuku ojuy ip. Cristo kay ey'eap epereap ojuy ip. Imënpuxim Satanás Eva o'ḡuḡuykuku kuye. ⁴ Oceju juk adi Jesusat oceḡuwënuwën eywebe. Eymuḡuykuku ojuyayũ bit Jesus iwaruat muwënuwën eywebe. Te'e ma eycokcok ixeyũ ekawën kay. Oceju juk adi Deus biõḡbuk oceḡuwënuwën eywebe. Eymuḡuykuku ojuyayũ bit ibiõḡbuk iwaruat muwënuwën eywebe. Inaka te'e ma eycokcok ixeyũ ekawën kay. Oceju juk adi kawën idipat acā oceḡuwënuwën eywebe. Eymuḡuykuku ojuyayũ bit kawën iwaruat muwënuwën eywebe.

— Ijop ma kawën idipat — i napa ma e'em ip eywebe.

Inaka te'e ma eyetabut ixeyũ ekawën kay.

⁵ Eyxe bit ixeyũ warara'acat podi ma ya'õbuyxi jewexe ma'ḡu ip Deus emumujuyũ. Õn pit ixeyũ jo'i ma wa'õbuyxiap kuḡ. ⁶ Õn pit wetaybit cĩcā ḡu imënpit kawën ãm. Wetaybit cĩcā bit apën õn e'em iam. Soat em cuk adi wetaybicap osodop ibapuk eyxe.

⁷ Õn kawën idipat muwënuwën eywebe bima ka'ũma ma ojat eyxewi imuwënuwënapeim. Imënpit:

— Paulo ya'õbuyxiat ḡu aco'i teihem'ũma kapikpiḡ puye — i'ũmḡu juy epe'e'e owebe. Cedag ma osodop teihem ḡu imuwën ãm eywebe. ⁸ Õn kawën idipat muwënuwën eywebe bima dinheiro mudodot'uk osodop ip wara'at ka beayũ itabucayũ. Jewexe ma õn cuk adi tujupa'um'um oḡuy ixeyũ xewi teihem'ũma imuwën ãm eywebe. ⁹ Wuykitpitpiyũ juk adi oajëm Macedônia eipi bewi. Soat cuk adi o'tojot ip owebeam wemukaypinput. Imënpuye ka'ũma ma juk adi ojoojuy eyxewi. Ikuḡ'ũm pima dak “Dinheiro'in puk” i ḡu oce eywebe. Pũḡ em tak ka'ũma ma. Kuy bima dak juk adi ojoojuy ḡu ma dinheiro eyxewi. ḡuyjom tak ojoojuy ḡu ma. Puju dinheiro ojoojuy eyxewi? Ka'ũma em ma. ¹⁰ Abu ideidaat owebe? Ka'ũma ma. Teihem ḡu õn pit kawën idipat muwënuwën soat pe Grécia eipi watwat pe. Icëmãn õn e'em. Napapa'ukat ḡu õn, Cristo a'õkayat puye.

¹¹ — Ën iojuyjuyũk ḡu ocexewi ocekukpin ḡu exe buye — i te'e ma eyju e'em owebe.

Eykukpin cīcā oxe. Deus itaybit iboam.

¹² — Pauloyū jo'i oceju dak kapikpiğ — i'e ojuy ip jewexe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū. Ōn pit teihem ġu kawēn idipat muwēnuwēn. Imēnpuye ibo i'e ba'ore cebe ip, imuwēnuwēnaptei bubum ip puye. Ğuyjom tak teihem ġu oğuwēnuwēn. ¹³ Ixeyū bit icēmān ġu Deus emumujuyū. Jewexe ip Deus emumujuyū.

— Ya'ōbi oceju dak Deus ekawēn muwēnuwēn — i e'em ip napa ma. Warara'acayū muğuykukukum ip oceju dak Cristo emumujuyū iam.

¹⁴ — Apēn kuka itabut o'e ip imuğuykuku'ukayū a'ō kay Corinto kay beayū? — i'Ūmğū ōn pit e'em owebe ma.

Satanás pit cewemuwexat put Deus ekawēn tojotjot'ukat co'ian. Deus ekabia dağwiat co'ian cewemuwexat put wuyumuğuykuku ojuy. ¹⁵ Imēnpuxim cebekitkit tak cewemuwexat put xipacat muğēğē'ukat co'iaiyūm wuyumuğuykuku ojuy. Ipi'ūm puje bit, xipat'ūm cīcāt je'jat ip wuyumuğuykukukuapteim. Cedağ ma Deus ideida cebe ip.

¹⁶ — “Paulo yadaodao,” i'ūmğū juy epe'e — i ōn e'em waram eywebe.

Wadaodao eyxe bima dak cuy wa'ijom ma epe'e. Jewexe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū buxim ōn tak e'em eywebe “Xipat cīcā ōn” i. ¹⁷ Wuykukukat a'ōbi ġu ōn kawēnwēn eywebe ġasū bit—wukpiwatpi ma. “Xipat cīcā ōn” i'e'em pima yadaodaoat puxim ma ōn tak kawēnwēn. ¹⁸ Warara'acayū e'em — Xipat cīcā ōn — i eywebe, ya'ōbuyxian pin ip eyxe buye.

Imēnpuxim ōn tak: — Xipat cīcā ōn — i oce eywebe. ¹⁹ Jewexe ma eyetaybit cīcā. Yadaodaoayū jo'iaiyū kay jījā bit eyju! ²⁰ Eyağuy'ūm cīcā. Ixeyū kay jījā eyju, ya'ōpuruğ cīcā ma'ğū eymujujum ip; ey mudadaybotbon ma a'ğū ip; ey muğuykukukum ma a'ğū ip; warēmtağ ma a'ğū ip eykuğ; eyukpiokakakam ma a'ğū ip eykuğ. ²¹ Oceju bit cuk a'ğū ocesūsūn ocesop eykuk am imēn.

Warara'acayū e'em: — Xipat cīcā ōn — i eywebe.

Ixeyū buxim ōn tak jeymukūyjo ōn ġasu ōn xipat cīcā iam. Eyetaybit ōn yadaodaoat puxim kawēnwēn iam.

²² — Hebreuyū bit oceju icēmān — i'e'em ip eywebe jewexe Deus emumujuyū.

Ōn tak ibiat ma.

— Israel naxeğebitbit pit oceju — i'e'em ip eywebe.

Ōn tak ibiat ma.

— Abraão naxeğebitbit pit oceju — i'e'em ip eywebe.

Ōn tak ibiat ma.

²³ — Cristo buywatwat'ukayū bit oceju — i'e'em ip eywebe. Ixeyū bodi ma ōn pit Cristo buywatwat'ukat xipacat. Ixeyū bodi ma juk adi ocekapikrik cīcā Cristo beam, yadaodaoat puxim ma'ğū ōn kawēnwēn ġasū eywebe. Ixeyū muōmōmap podi ma juk adi omuōmōmōm ip daomūnmūnap'a be. Ade em juk adi ip wukxabiokakaka ixee muğēğēbum. Ade em ma oje'ū pinpin. ²⁴ Cinco em Judeuyū kukuk'ukayū wukxabiokaka ixee muğēğēbum—icaat yabi beatpum. Ade em wukxabiokaka ip—39 em ma. Soat em ip ibūrū em ma wukxabiokaka. ²⁵ Ebpūğ em cuk adi wukxabiokaka im Roma ka kukat ebekitkit. Pūğ em cuk adi wabuğbuğ ip wita'am okay itakomaayū. Ebpūğ em cuk adi oakōmkōm tiboğati be kobexixi epiriğ puje—odujowat ojuyat epiriğ puje. Pūğ em pit tibi'adopa dağ ojeku—kabiabun, iximabun tak. ²⁶ Soat kaka dağ cucum pima ade em cuk adi waoka ojuyap cocom ojekuku. Idibi adi o'tiōm ukā be bima adi oje'ū pin tiboğ puje. Ibukurukayū dak cuk adi oaoka pin osodopdopdop. Obadipyū dak cuk adi oaoka pin osodopdopdop—Judeuyū kukuk'ukayū. Judeu'ūmayū dak cuk adi oaoka pin osodopdopdop ade em ma. We'ū pinap cocom cuk adi ojekukuku ikaboğatka dağ, uk'a'ūmat tağ tak, tiboğcīcāati dağ tak. Jewexe obureyū dak cuk adi oaoka pin osodopdopdop. ²⁷ Soat em cuk adi ocekapikrik cīcā. Soat em odaobire juk adi ojekukuku wekapikap tağ. Xexen'ūma juk adi ojekukuku. Ade em cuk adi ojekukuku oxat'ūmğū, odotiūm tak, oxexecap'a'ūmğū dak. ²⁸ Imēn ma ōn jekukum ipiatpi'ajojom. Wağuybabī'ūm tak itabucayū kuğ—soat ka becat kuğ—Jesus ekawēn kayayū kuğ cedağ

ma paxi a'ġu ip jekukum iam. ²⁹ Itabucat warēmtaġ ma oeku bima, òn tak ixē buxim ma oġuycūġ kuka oce. Ikēreāt muġē buje dak, òn tak waġuybabi'ūm cīcā oce ip ikuġ.

³⁰ Ade em wa'òbaca'ūmap ibapuk e'em soat pe. “Xipat cīcā òn” i'e ojuy bima, wa'òbaca'ūmap kuka oġuwēn. ³¹ Deus itaybit òn napa ġu e'em eywebe iam. Ixe ma wuykukukat Jesus Cristo ebya.

— Soat podi ma ēn xipat — i wuyju e'em cebe—Deus pe.

³²⁻³³ Òn Damasco ka be bima ibo ka kukukat oaoka ojuy o'e. Imēnpuye jeka wiwi'ukayū o'ġuju jeka ekorara exīntbi wiwi am odaomūnap ojuy. Obureyū bit cuk adi odaxijo. Paġeiro'aboġ pe ip omukop ika ekorara tok taġwi. Imēn ocenapōn waoka ojuyacat xewi—Aretas a'òbi ika kukukat xewi.

12

¹ Te'e ma wuyju e'em:

— Xipat cīcā òn — i warara'acat pe. Imēnpit puk jeymukūyjo òn xipat cīcā òn iam. Ade ma juk adi ojojoo wexey jo'iat pe idip cīcāat. Wuykukukat tak cuk adi soat ma o'ġubapukpuk owebe omutaybit am. Iboap cuy oġuwēn xipat cīcā òn iam eymukūyjo am. ² Kuy bima Deus cuk odujuu jewekay kabi kay—bodiat ka kay. Kuy quartoze koato o'kap pima juk adi odujuu. Òn xe'e odujuu? Wexeybi ġu xe'e odujuu? Wetaybit ġu toto. Deus acā itaybit. ³ Dao ma juk adi odujuu ikadip cīcāatkay kay Deus tūytūyapka kay.

Òn xe'e odujuu? Wexeybi ġu xe'e odujuu? Wetaybit ġu toto. Deus acā itaybit — i òn e'em waram.

⁴ Kawēn idip cīcāat cuk adi oya'ījojo ibodi. Imuwēn pa'ore eywebe iboap. Ka'ūmġu wuya'ò kawēn iboam eymukūyjo am.

⁵ — Xipat cīcā òn — i kuka oce warara'acat pe, iboap ojojoo buye.

Imēnpit obu'u imēn i'e am. Soat xe e'em ibapuk wa'òbaca ġu iap.

— Xipat cīcā òn — i'ūmġu oce warara'acat pe. — Wa'òbuyxi ġu òn — i acā oce cebe ip.

⁶ “Xipat cīcā òn” i'e pin pima bit wadaodao ġu kuka oce. Napa ġu kuka oce eywebe. Icēmān kuka oce. Kuy juk wekukuap epejojoo. Wekawēn tak cuk kuy epeye'ījojoo. Òn xipat ġu ma'ġu eyxe bima bit, “Xipat cīcā òn” i ġu oce eyaġuymuwarurun am okay i'e am.

⁷ Idip cīcāat cuk adi ojojoo wexey jo'iat pe. Imēnpuye:

— Jeweweju yoboġan pin cīcā aco'i je'e Paulo — i juk o'e Deus jewebe ma.

Imēnpuye soat em òn jekukum owātaxipi jewexe oboġan o'eap puxim. Ipiatpi'ajojom òn jekukum. Deus a'òbi acā Satanás cuk omuwātaxipin. Deus a'òbi ma owātaxipi òn jekukum jewexe oboġan o'eap puxim.

⁸ — Owātaxipiat eju'uk owebewi — i juk adi ocece wuykukukat pe.

Ebapūġ em cuk a'ġu oce cebe imēn.

⁹ — Oju'uk ġu ewātaxipiat — io'e owebe. — Soat em pit òn xipan jekuk — io'e. — Wa'òbacaap oġūm ewebe — io'e. — Wara'at kay ġu bit eġuy — io'e. — A'òbaca'ūm pima, biġ ma wa'òbacaap ejat — i juk o'e owebe.

Imēnpuye wa'òbaca'ūmap kuġ ma ocokcok.

— Wa'òbaca òn pit — i'ūmġu òn e'em warara'acat pe.

Cristo soat kabia ja'òbacaap ūmūm owebe wa'òbaca'ūm puye. Imēnpuye ocokcok cīcā wa'òbaca ġu ma'ġu. ¹⁰ Soat em ocokcok òn e'em wa'òbaca ġu ma'ġu; okay'ūmayū dak a'ġu omuymuy ma; yopīt ma dak a'ġu òn jekukum ikuġ; itabut'ūmayū dak a'ġu ipiatpi'ajojom owebe; xipat'ūmat tak a'ġu jebapukpuġ owebe. Imēn ma ipiatpi'ajojom òn jekukum Cristo a'ò daġ òn jekukum puye. Inaka soat em ocokcok òn e'em. Wa'òbaca'ūm pima, wuykukukat ja'òbacaap ūmūm owebe buye.

¹¹ Xipan kuka a'ġu eyju bit omuwēnuwēn. Imēnpit xipan ġu eyju omuwēnuwēn. Imēnpuye yadaodaoat puxim òn ma xipan jewemuwēnuwēn eywebe. Ka'ūma jo'i ma òn eyxe. Jewexe Deus emumujuyū bit ijo'i ip eyxe. Ajo muġēġēm ip imuġē ba'ore owebe iat? Ka'ūma ma. ¹² Òn eyxe bima juk adi Deus a'òbacaap oġubapukpukpuk eywebe. Ixe a'òbacaam wuywebe imubapuk pa'oreat tak cuk adi oġubapukpukpuk soat

etabutpe eyetabutpe. Iboap mubapuk puje eyetabêḡbêḡ epesop ijojom idip cīcā eyxe buye. Wukpiceḡe ḡu juk adi oḡuy iboap mubapuk am eywebe. Iboap coco buje juk eyetaybit epesop òn Deus emumuju iam Deus emumuju acā iboap mubapukpuḡ puye. ¹³ Wara'atka be bima juk adi wemumukaypinput ūmūm'uk osodop ip owebe ibo ka watwat—itabucayū. Eyxe bima bit cuk iojuyjuy'uk ḡu oḡuy eyxewi. Apēnpuye “Paulo jemumukaypinput ojujuy'uk ḡu wuyxewi,” i eyju e'em eyewewebe?

— Wuykay ḡu xe'e? — i te'e ma eyju e'em.

Imēn ḡu bit cuy epe'e. Eykay ma'ḡu òn.

¹⁴ Xepxep em cuk ojeku eyjom. Ḡasū dak waram oju pin eyjom. Eyju bit cuy ojuapte epeteida ḡu. Eyedinheiro kay ḡu òn. Eykay acā òn okay am. Webekitkit puxim eyju. Bekitkiyū ma jedinheiro muxipanpan ḡu jebay beam, jexi beam tak. Aḡokatkayū bit jedinheiro muxipanpan jekpotpoyū beam, jedaxiyū beam tak. ¹⁵ Ocokcok cīcā soat obubut ūm ām eywebe eybuywat am. Obu'u ḡu we'ū ām tak eybuywacap ojuy. Biḡ ma òn eykay e'em. Eyju ḡu xe'e biḡ ma okay ḡu e'em?

¹⁶ Soat ma aco'i eyju e'em eyewewebe: — Icēmān wuyedinheiro aḡu'ūm ḡu Paulo beam — i.

Pūḡ pit aco'i je'e napa ma:

— Ixe bit cuk adi ocemuḡuykukuku — i. — Ixe juk adi ade aco'i o'tujupa'um ocexewi napaap tomuju ma — i dak aco'i je'e napa ma.

¹⁷ Eymuḡuykukuap ojuy ḡu dak obureyū juk oḡuju eykay. ¹⁸ Tito juk oḡuju eykay. Wara'at tak wuykitpit cuk oḡuju eykay. Ajo dak ip o'tujupa'um eyxewi jebubun? Ka'ūma ma! Òn, Tito dak jewejojo'i ma oceju. Cedaḡ ma oceju jekukum. Warara'acat muḡuykukuku'uk ḡu oceju.

¹⁹ — Pauloyū jewedayoyom ocewebe, yoboḡan pin puye — i te'e ma eyju e'em.

Jewedayoyom ḡu oceju bit. Cristo a'òbi oceju kawēnwēn eywebe Deus etabutpe. Oburereyū, eykukpin ocexe. Soan ma oceju e'em eybuywat am acā. ²⁰ Eykay wajēm puje iwarum ma aco'i òn jeydobuxik. Apēn òn cekay iap co'i ḡu aco'i òn jeydobuxik. Eyju dak imēn ma odobuxik. Apēn eyju cekay iap co'i ḡu aco'i eyju odobuxik. Jawa'òxixiḡ aco'i òn jeydobuxik, eyetabutkarey dak eyewewekay, eyetakomāmā dak eyewewekay. Warara'acat kay dak eyju ḡebum ḡu—eyewewekay acā. Jewemuymuy aco'i òn jeydobuxik, eyekawēnkērē dak, yoboḡan pin tak. Pūḡ taḡ ḡu dak aco'i eyju jekukum—wara'at taḡtaḡtaḡ ma. Imēn òn eydobuxik puje oḡuycūḡ cīcā oce eykay. Jeymukorēm tak òn. Owebe eymukorēm puje eyju dak eyḡuycūḡcūḡ epe'e. ²¹ Waram eykay wajēm puje oḡuycūḡ cīcā oce eykay. Pūḡ ḡu ey'in cuk adi ikērēat o'ḡuḡē kuy bima. Warara'acat tayxi eju jepopo'uk osodop ip, warara'acat itop eju dak. Ibu'un pa'ore ma e'em ip ikērēat muḡēḡēap kuḡ. Cepere ba'ore ma cebe ip. Imēnpit iḡuycūḡ'ūma e'em ip ikērēat muḡēḡēap kay. Ibu'u ḡu o'e ip ikērēat muḡē ām. Imēnpuye oḡuycūḡ cīcā oce Deus etabutpe ikērēat kay acā eyju ḡebum puye, ade em ma'ḡu òn eyawēwēm. Deus omuḡebu ajo ḡu òn iap kay.

13

¹ Kuy xepxep em cuk adi eyjom ojeku. Waram ḡuto òn eyjo ojuy. Imēn e'em Deus ekawēntup:

Pūḡ pe warara'acat muwara buje wuyetabut ḡu cekay, i. Xepxepayū be, ebapūḡayū be dak imuwara buje bit, wuyetabut cuy ace'e cekay, i.

Imēnpuye koap cuy bit òn jeymukorēm. Xepxepayū, ebapūḡayū a'ījo'ūm pima bit, òn jeymukorēm ḡu. ² Xepxep em kuy ojeku eyjom. Waram wajēm puje wa'òdim ḡu òn jeymukorēm—wa'òpuruḡ ma. Abu itabotaidabotbon je'e eykay? Ka'ūma ma. Kuy bima ade em cuk adi ocece eywebe imēn. Ḡasū dak ḡuto imēn ma oce. Imēn ma òn e'em soat kuy bima ikērēat o'ḡuḡē'iyū be. Soat pe dak ey'in imēn ma òn e'em ikērēat muḡēḡē'ukayū be. ³ Eyetaybit epe'e òn Cristo a'òbi e'em iam. Eyetaybit ḡuḡūn ḡu epe'e iboam. Eyetaybit cīcā ma. Cristo ya'òbaca'ūm ḡu eykuḡ—ya'òbacam ma. Soat em

ja'õbacaap mubapukpuḡ eywebe. ⁴ Korosa be je'ũ buje ya'õbaca'ũm osunuy. Ğasũ bit itait ma'ḡuto o'e. Deus ix'e'ũm o'ḡutait ja'õbacaam soat podi ma ix'e ya'õbaca buye. Ipi daḡ pima oceju dak ix'e buxim oca'õbaca ḡu. Ceweju mũḡ'i bima bit, ya'õbacaap kuḡ oceju e'em. Eybuywat am tak ya'õbacaap kuḡ oceju.

⁵ Eyekukuap kay juy ḡebum epesop Cristo ekawēn taḡ paxi oceju jekukum iap kay.

— Wuyetabucap taḡ paxi wuyju jekukum? — i juy epe'e'e eyewewebe.

Cristo a'õbacaap kuḡ tu eyju jekukum? Jewexe du eyju Cristo ebekitkiyũ? Eyetabucap epere'ũm pima, eyetaybit cĩcã Jesus Cristo wuywebe nuynuy iam. ⁶ Eyetaybit aco'i ocetabucap ocejepere ḡu iam. Icēmãn Cristo ekawēn taḡ oceju jekukum.

⁷ — Bay, soat em cuy Corinto ka beayũ buywatwan eḡuy ixeyũ be ikērēat muḡēap puxim — i õn e'em Deus pe.

Imēn õn e'em cebe warara'acayũ be “Pauloyũ cedaḡ ma Corinto ka beayũ o'ḡutaybitbin” i'e'eap ojuy ḡu—eywebe cedaḡ ma jekukuap ojuy acã. “Pauloyũ warēmtaḡ ma Corinto ka beayũ o'ḡutaybitbin” i warara'acat e'em pima bit, ak'arit ma oce cekawēn kay. ⁸ Abu kuka kawēn icēmat tak o'ḡu'ũm? Ka'ũma ma. Imu'ũm pa'ore. Iba'ore ḡu bit ocewebe kawēn icēmat taḡ oceku am. ⁹ Eyju eyetabut cĩcã bima, ocecokcok oce'e oca'õbaca ḡu ma'ḡu warara'acayũ xe. Imēnpuye:

— Bay, a'õbacaap cuy eḡũm Corinto ka watwat pe ikērēat kay'ũmayũm je'e am — i oceju e'em Deus pe.

¹⁰ Wajēm awap eymukorēmaptup mubarararaḡ õn wajēm puje dak eymukorēmap puxim. Obu'u wa'õpuruḡ eymukorēm ãm wuykukukat a'õbi. Ixe juk ja'õbacaap o'ḡũm owebe eymukorēm ãm ḡu—eybuywat am acã. Owebe o'ḡũm eybuywat am biḡ ma kũyjobit am jebiõḡbuk a'õ kay am.

¹¹ Ibũrũ ma buk, okitpitpiyũ. Soat em cuy epesop ḡebum ikērēat muḡēap puxixim. Eya'õpicũḡcũḡ wa'õ kay. Jawaḡuycom cuy epesop eyeweweju. Kaba'ũm cuy epesop eye-wekuḡ. Deus ma wuymutaybitbin warara'acat kuḡ xipan am. Ixe dak wuyaḡuymubabibin soat em. Ixe juy soat em je'ku eyweju.

¹² Epeyewakobotbot cuy wuykukpin wuyeweweju iap mubapuk am soat pe.

— Kato'i juy cebe ip — i'e'em eywebe soat oxeyũ itabucayũ.

¹³⁻¹⁴ — Xipan cuy Corinto ka watwat ejukuk — i õn e'em wuykukukat Jesus Cristo be. — Eykukpin cuy ixeyũ ejukuk — i õn e'em Deus pe. — Ixeyũ burerem cuy eḡuy soat em — i õn e'em Deus biõḡbuk pe.

Ibũrũ ma.

GALÁCIA EIPI WATWAT PEAPTUP PAULO EMUMUDUPMUBARARAKTUP

¹⁻² Galácia eipi watwat, cartadup mubararağ òn eywebeaptum—Jesus Cristo kayayũ beaptum. Òn Paulo. Ijodiat ġu juk onomuwã Jesus Cristo emumujum. Deus warara'acat pe ġu onomuwãat Jesus Cristo emumujum.

Jesus Cristo ma juk o'e owebe: — Wekawën muwënuwën'ukan cuy ece — i. Ixe ebay dak imën o'e owebe—Deus ma. Ixe Deus waram Jesus Cristo o'ğutait ce'üap tomukadi. Kato mujujum òn eywebe ijudup pe. Soat e'em kato'i eywebe oxeacat tak—Jesus kayacat—wuykitpitpiyũ.

³ — Bay, xipan cuy Galácia eipi watwat ejukuk — i òn e'em Deus pe—wuyebay be, Jesus Cristo be dak—wuykukukat pe. — Ixeyũ ağuy mubabibin cuy eğuy — i òn e'em cebe ip.

⁴ Cristo oe'ũ ikërëat uk am soat pewi wuywebewi. Oe'ũ wuywebe Deus kay'umat ekukuap tağ wuyekuap puxim. Jeweweu ma oe'ũ. Oe'ũ Deus bikuyap tağ—wuyebay bikuyap tağ. ⁵ Imëneju:

— Bay, soat podi ma ën edipap kuğ — i juy ace Deus pe. — Bay, soat podi ma a'òbaca — i dak cuy ace cebe.

Soat em ma juy imën acece cebe.

⁶ Wağuybabi'ũm'ũm cĩcã eykuğ! Ibun ġu eyetabut Deus kay. Ğaxĩn ma jeyağuyba'ũm cekay. Kuy ġu juk eyetabut epesop cekay. Ixe juk eynaë jebekitkiyũm. Jekpot kukap co'i xipan eykuğ—Cristo kukap co'i. Eyju bit eybu'u ġuto epesop cekay. Warara'acat ekawën kay dak eyju ġasũ bit.

— Ijop ekawën kawën idipat ocexe — i eyju e'em te'e ma.

⁷ Warara'acat ekawën pit kawën idipat ġu—Jesus ekawën acã. Warara'acayũ bit eymu'ukpiceğën ojuy. Eymubu'un ojuy ip Jesus ekawën kay. Cristo ekawën muwarururun ojuy ip. Imënpuye wağuybabi'ũm'ũm cĩcã eykuğ. ⁸ Kuy juk adi kawën idipat oceğuwënuwën eywebe—Jesus ekawën. Ğasũ bit kuka wara'at ekawën ma oceğuwën eywebe.

— Ijop ekawën ma kawën idipat — i kuka oce'e eywebe napa ma.

Imën oce'e buje, Deus kuka ocemuju ipiat'ajojoap kay. Ğasũ bit kabi bewiat kuka wara'at ekawën o'ğuwën eywebe.

— Ijop ekawën ma kawën idipat — i kuka o'e eywebe napa ma. Imën i'e buje, wũy ma jeenuy Deus wi ipiat'ajojom. ⁹ Kuy juk iboap oceğuwën eywebe. Imënpit ġuto waram oceğuwën eywebe. Kuy bima juk adi eyetabut epesop kawën idipat kay. “Ijop ekawën ma kawën idipat” i'e'em napa ma wara'at ekawën ma imuwën puje, wũy ma jeenuy Deus wi ipiat'ajojom. ¹⁰ Òn pit ijodiat mucokcok pin ġu oce. Deus mucokcok pin acã òn pit. Warara'acayũ be “Paulo xipat cĩcã” i'e'eap kudadam ġu òn. Ijodiat mucokcok pin pima, kuka Cristo a'ò kay kũyjobican ġu oce!

¹¹ Okitpitpiyũ, ijodiat ekawën muwënuwën ġu bit òn. Ijodiat ekawën ġu ma i ġuto òn e'em eywebe. ¹² Ijodiat ġu juk kawën idipat o'ğuwën owebe. Ka'ũma ma juk omutaybitbin ijodiat pit. Jesus Cristo acã juk adi omutybitbin.

¹³ Judeuyũ etabucap co'i wetabun puje, juk adi ipiat osupi'ajojoat Jesus kay itabucayũ be. Kuy eyetaybit apën cuk adi ojekukuku iam. Wetakoma jĩjã juk adi oğuy ixeyũ kay. Yaoka ojuyjuy ip cuk adi oğuy. Imën cuk adi ojekukuku Jesus Cristo odopabijuk'ũm pima. ¹⁴ Wağuywağoyũ bodi ma juk adi wetabut oğuy Deus kay. Judeuyũ babim cuk adi wetabut oğuy. Cebodi ma ip we'ajojoyũ'ũm'ũm ekawën tağ cuk adi jeku ojuyjuy oğuy.

¹⁵ Deus pit cuk onaë jekawën muwën ãm, warara'acat podi ma ixexipan okuğ puye. Okap awap ma juk onaë. ¹⁶ Ixe juk jekpot o'ğubapuk owebe.

— Okpot cuy eğuwënuwën Judeu'ũmayũ be — i juk adi o'e owebe. — Kawën idipat cuy eğuwënuwën cebe ip — i juk adi o'e o webe.

Imên i'e buje, ka'uma kay ma juk oju wawë ãm. ¹⁷ Jerusalém ka be dak cuk oju ãu Jesus emumujuyũ eju kawën ãm—kuy bima Deus o'taë'iyũ eju kawën ãm. Ixeyũ be wawë ãm ãu juk oju. Arábia eipi kay bit cuk oju. Ñuyjom acã juk ocepit Damasco ka kay. ¹⁸ Ebpũg koato kap puje juk oju Jerusalém ka kay Pedro jom. Xepxep esemana ma juk adi oğuy cexe. ¹⁹ Warara'acayũ bit cuk ojojojo ãu Jesus emumujuyũ. Tiağo acã ġuto ojojojo—wuykukukat Jesus kitpit acã.

²⁰ Napa ġu òn e'em eywebe. Deus ojojom ijudup mubarararağ pima.

²¹ Pedro eju wekawën epere buje, Síria eipi dağ cuk adi ojekukuku, Cilícia eipi dağ tak.

²² Imênpuje Cristo kay itabucayũ ojojojo ġu ip—Judéia eipi watwat—wara'at ka dağ òn jekukum puye. ²³ Warara'acat ekawën pit cuk ip o'jojojo kuy.

— Paulo juk adi ipiat o'supi'ajojoat wuywebe — i'e'em warara'acayũ itabucayũ jewewebe. — Jesus kay wuyetabucap mu'ũm ojuy osunuy — i'e'em ip. — Ğasũ bit ixé dak Jesus muwënuwën o'e! — i'e'em ip. — “Jesus kay juy eyetabun epesop!” i'e'em ixé ma — i'e'em ip.

²⁴ Wawëğ co buje:

— Bay, ên soat podi ma a'òbaca — io'e ip Deus pe. — A'òbacaam cuk Paulo eğutabun ekpot kay — io'e ip cebe.

2

¹ Catorze koato kap puje, ocepit Jerusalém ka kay. Barnabé eju oju. Tito dak otujowat oweju. ² Ibo ka kay oju “Jerusalém ka kay juy eju” i juk adi Deus o'e owebe buye. Jesus kayayũ kukuk'ukayũ o'je'awero wa'ijo am. Warara'acayũ eju ġu juk ocekawën—ixeyũ eju acã. Apën cuk adi kawën idipat oğuwënuwën Judeu'ũmayũ be iap oğuwën cebe ip. Apën cuk adi ixeyũ oğutaybitbin iap tak oğuwën ma. Obu'u juk adi oğuy ixeyũ be “Te'e ma juk adi eğutaybitbin ip cedağ'ũma ên imutaybitbin puye” i'e am owebe. ³ Wuykitpit Tito juk otujowat owebe. Judeu ġu ixé.

— Teku juy ataypu'ağobixeedakacat wuydobuyũ'ũm'ũm pabi dağ—Deus ekawën tağ — i'ũmğũ o'e ip itabucayũ kukuk'ukayũ ma—Judeuyũ ma.

⁴ Warara'acayũ bit oòm oce'aweroroap'a be, o'ğukũyjo ġu ma'ğũ ip. “Oceju dak ocetabun Jesus kay” i napa ma e'e'ukayũ oòm ip ocekawën co am oca'òxikap ojuy. Jewemukorêm ojuy ip.

— Teku juy ataypu'ağobixeedakacat wuydobuyũ'ũm'ũm ekawën tağ — io'e ixeyũ ma. — Apênpuje dak eybu'u wuydobuyũ'ũm'ũm pabi dağ jekum Jesus eju mũğ'i eyeku buje? — io'e ip ocewebe. — Imên cũğ ġu Deus xe — io'e ip ocewebe. — Wuydobuyũ'ũm'ũm pabi dağ cuy epeku, Jesus kay a'ğũ eyetabut ma — io'e ip ocewebe.

⁵ Ixeyũ ekawën kay ġu bit oceju—pũğ em tak ka'ũma.

— Ha'a wuydobuyũ'ũm'ũm pabi dağ cuy ajeku cũğ ma wuy'e am Deus xe — i'ũmğũ juk adi oce'e oceju bit.

Imên oce'e buje, kuka juk kawën idipat oceğuarurun. Ijo'i ġu kuka juk o'e. Imên oce'e buje, eymuğuykuku kuka juk oceju.

⁶ Iğo'a be o'je'awero ip itabucayũ kukuk'ukayũ. Soat xe ya'òbuyxi ip osodop. Yoboğ ġu ip oxe bit ijodiat pit. Deus kacũğ kay ġu ağ—badi acã. Iisuan ġu ixeyũ bit omutaybin.

— Wara'an pit cuy eğutaybin Judeu'ũmayũ — i'ũmğũ o'e ip owebe. ⁷ — Deus cuk Paulo o'jomuy kawën idipat muwën ãm Judeu'ũmayũ be. Judeuyũ be bit Pedro o'jomuy kawën idipat muwën ãm — io'e ip jewewebe.

⁸ Deus ja'òbacaap o'ğũm owebe jekawën muwën ãm Judeu'ũmayũ be. Ixe emumuju òn. Judeuyũ be bit jekawën muwën ãm ja'òbacaap o'ğũm Pedro be.

⁹ — Deus Paulo mujujum jekawën muwën ãm Judeu'ũmayũ be — io'e ip itabucayũ kukuk'ukayũ—Tiago, Pedro dak, João dak.

Imênpuje juk ip obumukuğ. Barnabé bumukuğ tak ip jeburerexi ip puye.

— Judeu'ūmayū be eyju ma juy Jesus ekawēn epeḡuwēnuwēn. Ocejū bit cuy Judeuyū be oceḡuwēnuwēn — io'e ip. ¹⁰ Pūḡ ma ip ocemuḡebu. — ḡebum cuy epesop tadaybot-bocayū kay—itabucayū kay—ocexeayū kay — i juk o'e ip ocewebe. — Dinheiro'in cuy epeḡudot cekay ip, ka'ūma kuḡ puye — i juk o'e ip ocewebe.

Ōn tak ocokcok cīcā oce imudot am.

¹¹ ḡuyjom ma Pedro oajēm ocekey, oceju Antioquia ka be bima. Ōn pit xeku oḡukorēm warara'acayū etabun ma, warēmtaḡ ma jekukum puye. ¹² Tiago jebureyū o'ḡudot ocekey. Antioquia ka be ip oajēm. Ixeyū ajēm'ūm pima, Pedro jekōnkōn'uk osunuy itabucayū eju—Judeu'ūmayū eju—Judeuyū babi daḡ jekuku'uk'ūmayū eju—taypu'aḡobixeedakatkat'ūmayū eju. Tiago bureyū ajēm puje bit, ibu'u o'e jekōn ām ceweju ip—Judeu'ūmayū eju. Iparara osunuy Judeuyū buxim—“Judeu'ūmat jedaypu'aḡobixeedakacan cuy cūḡ ma i'e am Deus xe, itabut ma'ḡu ip Jesus kay” i'e'e'ukayū buxim. ¹³ Imēnpuye Pedro buxim o'e ip warara'acayū Judeuyū. Pūḡ taḡ ma oeku ip jeweweju Judeuyū. Jeparara pibun ibu'u o'e ip Judeu'ūmayū eju jekum. Barnabé dak ixeyū buxim iparara o'e. Pūḡ taḡ ma oeku Judeuyū eju. Judeu'ūmayū eju bti ibu'u o'e jekum jeparara pibun. ¹⁴ Cūḡ ḡu o'e ip jekukum. Kawēn idipat taḡ ḡu ip jekukum o'e. Iboap co buje juk ocekawēn Pedro eju warara'acayū etabutpe.

— Ēn Judeu — i juk oce cebe. — Inaka Judeu'ūmat co'i ēn jekukum — i juk oce cebe. — Judeu ekukuap puxim ḡu ēn jekukum — i juk oce cebe. — Apēnpuye dak ēn e'em Judeu'ūmayū be “Judeuyū babi daḡ cuy epeku!” i? — i juk oce cebe.

¹⁵ Ocejū bit Judeuyū ocekapap pin ma.

— Ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū Judeu'ūmayū — i oceju e'em, ocedobuyū'ūm'ūm ekawēn taḡ ḡu ip jekukum puye.

¹⁶ Wuyju bit kuy wuyetabut Jesus Cristo kay. Deus xe wuyju cūḡ ma wuydobuyū'ūm'ūm ekawēn taḡ wuyekuap tomuju ḡu—wuyetabucap tomuju acā. Deus xe wuyju cūḡ ma wuydobuyū'ūm'ūm ekawēn taḡ jekukum puye ḡu—wuyetabut puye acā. Ka'ūma ma cūḡ ma Deus xe jedobuyū'ūm'ūm ekawēn taḡ jekuap tomuju.

¹⁷ — Cristo kay wuyetabun puje acā cūḡ ma acesop Deus xe, wuydobuyū'ūm'ūm ekawēn taḡ jekukum ḡu ma'ḡu wuyju — i wuyju e'em.

Imēn i'e buje, ibapuk e'em soat pe Judeu'ūmayū jo'i ma wuyju dak ikērēat muḡēḡē'ukayū iap. Ibu'u ḡu paxi Cristo je'e wuywebe ikērēat muḡē ām? Ibu'u ma! Cedaḡ ḡu cexe. Ijo'i ḡu cexe.

¹⁸ — Wuydobuyū'ūm'ūm ekawēn taḡ wuyekukuap tomuju ḡu wuyju cūḡ ma Deus xe—wuyetabucap tomuju acā — i'e'e'uk cuk adi oḡuy. Imēnpuye “Wuydobuyū'ūm'ūm ekawēn taḡ cuy ajeku cūḡ ma wuy'e am Deus xe” o'e buje, kuyat wekawēn kuka ocepere, wuydobuyū'ūm'ūm pabi dak kuka oḡupubutbun. ¹⁹ Iba'ore owebe cūḡ ma i'e am Deus xe wuydobuyū'ūm'ūm ekawēn taḡ wekuap tomuju. Deus ekawēn tup cocom cuk wetaybin iboam. Iba'ore soat pe wuywebe soat iboap ekawēn taḡ jeku am. Wuydobuyū'ūm'ūm pabi daḡ wuyekuap tomuju wuyju cūḡ ma Deus xe ibima apēḡām Cristo oe'ū korosa be? Ka'ūma ām ma! ²⁰ Jekpiwan ma Jesus oe'ū korosa be owebeam iap kay wetabut pima, obikuyap taḡ ḡu ōn jekukum. Cristo biōḡbuk omuy owebe. Kuyje wekukukuap kuy ocepere. Deus ipot kay wetabucap eju ōn jekukum ḡasū bit. Ixe ipot jekpiwan ma oe'ū we'ūap puxim, okukpin cīcā cexe buye. ²¹ Deus ibikuy soat kuk am xipan.

— Okuḡ ḡu juy! — i'ūmḡu ōn pit e'em cebe. Ōn pit imēn ḡu e'em. Wuydobuyū'ūm'ūm pabi daḡ wuyekuap tomuju wuyju cūḡ ma Deus xe ibima, apēḡām Cristo oe'ū korosa be? Ka'ūma ām ma!

3

¹ Galácia eipi watwat, eyaḡuyba'arēm cīcā! Abu dak cuk eymuḡuykuku? Abu dak cuk eymubu'un kawēn icēmat taḡ eyekuap puxim? Apēn Jesus Cristo oe'ū korosa be iap cuk adi oceḡuwēn eywebe. Iapuḡ ma juk adi oceḡuwēn eywebe. Imēnpuye juk adi eyetabut cīcā epesop cekay. ² Pūḡ ḡu buk oḡuwēn eywebe. Deus jebiōḡbuk o'ḡuōm eywebe

wuydobuyũ'üm'üm ekawën tağ eyekuap puye ġu! Ibiõġbuk oõm eywebe apën Cristo oe'ũ iap ekawën eyetaybit puye; iboap ekawën kay eyetabut puye dak. ³Eya'õbacaam ġu juk epesop Deus ebekitkiyũm—Deus biõġbuk a'õbacaam acã. Ġasũ bit:

— Wuya'õbacaam ma ixē a'õ dağ ajeku — i eyju e'em te'e ma.

Eyaġuyba'arēm cĩcã dak epesop. ⁴Kuy bima juk adi eyetabut cĩcã epesop Jesus kay, ipiatpi'ajojoan ma'ġu ip eywebe itabut'ũmayũ. Ġasũ bit xe'e jeybu'un cekay? Te'e ma du juk adi ipiat epesupi'ajojo? Iba'ore! ⁵Deus cuk adi jebiõġbuk a'õbacaap o'ġũm eywebe. Ixe a'õbacaam wuywebe i'e ba'oreat cuk adi epeġubapukpukpuk soat etabutpe. Ja'õbacaap o'ġũm eywebe wuyawēwēap ekawën tağ eyju jekukum puye ġu. O'ġũm eywebe eyju Deus ekawën kay jĩjã buye, cekawën kay eyetabut puye dak.

⁶Abraão etabucap puxim eyju dak cuk adi eyetabut epesop Deus kay. Imën Deus Abraão o'ġuwën: — Ixe juk adi itabut cĩcã osunuy okay — i. — Imënpuye cũġ ma osunuy oxe i.

⁷Ixe-buxim itabucayũ Abraão naxeġebitbicayũ Deus xe, Judeuyũ ġu ma'ġu ip. Iboam cuy eyetaybin. ⁸Deus cuk adi o'e jewebe ma:

— Ġuyjom cũġ ma jeedop ip oxe warara'acayũ dak—Judeu'ũmayũ — i. — Itabun puje ip cũġ ma jeedop ip oxe Judeuyũ jo'i ma — i juk adi o'e jewebe ma.

Imënpuye imën e'em Deus ekawën tup:

“Õn ma xipacat oġũm soat ka watwat pe, ãn etabut okay buye,” i'e'em Deus Abraão be, i.

Imën Deus kawën idipat o'ġuwën Abraão be xipacat ùm awap soat ka watwat pe. ⁹Abraão itabut cĩcã osunuy Deus kay. Imënpuye Deus xipacat o'ġũm cebe. Ixe-buxim soat itabucayũ dak xipacat jeejat Deus xewi.

¹⁰Imën e'em Deus ekawën tup:

Wũy ma jeedop ip Deus wi ipiat'ajojom wuyawēwēap ekawën tağ jekukum'ũm pima, soat ekawën tağ jekukum'ũm pima, i.

Imënpit iba'ore soat pe wuywebe soat ekawën tağ wuyeku am wuyawēwēap ekawën tağ. Imënpuye:

— Xipat ġu eyju oxe — i'e'em Deus soat pe— “Wuyawēwēap ekawën tağ wuyeku buje acã cũġ ma acesop Deus xe” i'e'e'ukayũ be.

¹¹Deus cuk adi o'e:

— Eyetabut okay bima acã, cũġ ma epesop oxe — i.

Imënpuye wuyawēwēap ekawën tağ wuyekuap puye ġu cũġ ma acesop Deus xe. Imëntak e'em Habakuque ekawën tup—kuyjeat ekawën tup—Deus ekawën muwënuwën'ukat ekawën tup:

Itabucat ma cũġ ma Deus xe, i. Soat em itait jeenuy Deus xe, i.

¹²Imënpit itabut'ũmat tak wuyawēwēap ekawën tağ jeku ojuy. Imëntak e'em Deus ekawën tup:

Wuyawēwēap ekawën tağ jekuku'ukat acã cũġ ma jeenuy Deus xe—soat ekawën tağ jekuku'ukat, i. Soat em itait jeenuy Deus xe, i.

¹³— Xipat ġu ãn oxe — i'e'em Deus soat pe—ikërëat mujurũġrũġ'ukayũ be.

Cristo bit oe'ũ apën cuk adi ikërëat aġujurũġrũġiap teida am. Imën e'em Deus ekawën tup:

Korosa eju ibamupayaat wũy ma jeenuy Deus wi ipiat'ajojom ikërëat kuġ puye, i.

Korosa eju bima: — Wũy ma juy eġuy owi ipiat'ajojom ikërëat kuġ ãn puye — io'e Deus Jesus pe.

Wuywebe ġu imën o'e. Jesus pe acã imën o'e, apën cuk adi ikërëat aġujurũġrũġ iap kuġ puye. ¹⁴Deus o'e Abraão be: — Xipacat oġũm soat ka watwat pe, ãn etabut okay buye — i.

Jesus Cristo kay Judeu'ũmayũ itabun puje, Deus xipacat je'ġũm cebe ip. Xipacat je'ġũm cebe ip korosa eju Cristo apën cuk adi ikërëat aġujurũġrũġ iap o'tujowat jewebe buye. Imënpuye Deus jebiõġbuk muõmõm wuywebe wuyetabut puye. Imuõmõm wuywebe apën cuk adi o'e Abraão be iap tağ.

¹⁵ Okitpitpiyū, apēn jebapukpuḡ soat kabia wuywebe iap taḡ ōn jeymutaybin. Abu wuybubut je'jat wuye'ū buje iaptup mubararak pin pima, wuyju wuybutet mubarararaḡ ixedup pe. Wuybure dak jebutet mubarararaḡ ixedup pe. Xepxep putet mubararak puje, iba'ore warara'acat pe iboaptup ekawēn mupubut am. Iboaptup ekawēn muwarurun am tak iba'ore ma cebe ip.

¹⁶ — Xipacat oḡūm ewebe, enaxeḡebit pe dak — i juk adi o'e Deus Abraão be. “Enaxeḡebitbiyū be” i'ūmḡu e'em ibodup. “Enaxeḡebit pe” i acā e'em. Adeayū be ḡu kuka xipacat o'ḡūm. Pūḡ pe ma kuka o'ḡūm—Cristo be ma. ¹⁷ Imēn ōn e ojuy eywebe. Deus cuk kuy o'e Abraão be:

— Xipacat oḡūm soat ka watwat pe, ēn etabut okay buye — i. — Soat em wa'ō daḡ ōn e'em — i juk o'e.

ḡūyjom acā wuyawēwēap ekawēn o'ḡuwēn Moisés pe ixē be imuwēn ām jebekitkit pe—430 koato kap puje ma. Wuyawēwēap ekawēn muwēn puje bit:

— Obu'u oce xipacat ūm ām Abraão be ḡasū bit — i'ūmḡu o'e Deus. — Apēn cuk oce cebe iap taḡ ḡu oce ḡasū bit — i'ūmḡu o'e.

¹⁸ Wuyawēwēap ekawēn taḡ wuyekuap puye Deus xipacat ūmūm wuywebe bima, apēn cuk adi o'e Abraão be iap taḡ ḡu kuka o'ḡūm wuywebe. Imēnpit Deus xipacat o'ḡūm Abraão be “Xipacat oḡūm ewebe ēn etabut okay buye” io'e buye. Deus ja'ō daḡ e'em soat em.

¹⁹ — Apēnpuye dak Deus wuyawēwēap ekawēn o'ḡuwēn Moisés pe? — i du eyju e'em owebe?

Ōn jeymutaybin. Wuyawēwēap ekawēn o'ḡuwēn wuymutaybit am ajo Deus bikuyap taḡ ḡu iam. ḡūyjom kuka Abraão naxeḡebit o'kap—Jesus Cristo. Deus xipacat kuka o'ḡūm cebe ja'ō daḡ. Ikap'ūm pima bit, kuy juk adi wuyetaybit ajop soat ipi juacat kūyjobit'ūm ip Deus a'ō kay iam. Deus ma o'jekawēn Abraão be.

— Xipacat oḡūm ewebe — i juk o'e cebe.

Wuyawēwēap ekawēn muwēn pin pima bit, ijodiacat eju ḡu o'jekawēn. Koap jekawēn tojtot'ukayū be o'ḡuwēn. Ixeyū o'ḡudot jekawēn muwēn ām ijodiacat pe. Ijodiat ma ḡuwēn iboap wuywebe. ²⁰ Wuyju warara'acat mujujum wuybure kay imukūyjo pin pima. Imēnpuxim Deus ixeyū o'ḡudot ijodiacat mukūyjo am, ixeyū be “Ha'a, ijop ekawēn taḡ cuy ajeku” i'e am. Deus pit pūḡ ma. Wuyju imujuap wiwim ḡu Deus, ja'ōbi ma e'em puye. Wuywebe bit iba'ore imuju am. Iba'ore wuywebe “Ēn imēn ece'e. Ōn tak wara'at taḡ oce” i'e am Deus pe, ixē mujujum ḡu wuyju buye. Ja'ōbi ma: — Xipacat oḡūm ewebe — i juk o'e Abraão be.

²¹ — Eyetabun puje acā cūḡ ma epesop oxe — i'e'em Deus.

— Cūḡ ma epesop oxe eyawēwēap ekawēn taḡ eyeku buje acā — i dak tu e'em wuywebe? Xepxep ekawēn taḡ tu Deus e'em wuywebe? Ka'ūma! Deus pe wuywucūḡ put wuyawēwēap ekawēn muwēn ām ibima, “Eyawēwēap ekawēn taḡ eyeku buje acā cūḡ ma epesop oxe” i kuka juk o'e Deus wuywebe. ²² Imēn e'em Deus ekawēn tup:

Soat ipi watwat ikērēat kuḡ, i.

Iba'ore soat pe wuywebe wuyawēwēap ekawēn taḡ wuyeku am—soat ekawēn taḡ. Imēnpuye pūḡat kay wuyetabun puje acā cūḡ ma acesop Deus xe—Jesus Cristo kay wuyetabun puje acā. Soat ixē kay itabucayū xipacat jeejat Deus xewi “Xipacat oḡūm soat pe itabucat pe” io'e Deus puye.

²³ Kuy bima juk adi wuyetaybit ḡu ajop wuyetabut am. Warara'acat pe wuymutaybicat wiwim cuk adi ajop wuyetabut am Jesus kay. Taomūnmūnat puxim cuk adi ajop wuyawēwēap ekawēn taḡ jeku ojuy. ²⁴ Bekitkit puxim cuk adi ajop. Bekicat kukat puxim wuyawēwēap ekawēn wuykuḡ osunuy. Ikukat bekicat mukūyjojom ixē be warēmtaḡ ma jekuap puxim. Imēnpuxim wuyju dak wuyawēwēap ekawēn taḡ cuk adi ajekuku warēmtaḡ ma wuyekuap puxim. Cristo ajēmap wiwim cuk adi ajop. Yajēm'isum cūḡ ma acesop Deus xe Cristo kay wuyetabucam acā.

²⁵⁻²⁶ Ĝasū bit wuyetabut Cristo kay. Mũĝ'i wuyju ceweju. Ixe kay wuyetabun puje bekitkit puxim ĝu ajop. Deus ipotpoyū ma ajop yaypanayū buxim. Imēnpuye wuyawēwēap ekawēn taĝ ĝu ajeku ĝasū bit. Bekicat ikukacecat puxim ĝu wuyju. ²⁷ Eyetabun puje, kuy juk eymubatisasanat “Jesus eju mũĝ'i ojeku ĝasū bit” i'e am soat pe. Ĝasū bit Cristo eju mũĝ'i eyju jekukum. Cristo buxim epeku. ²⁸ Cristo eju mũĝ'i jekukum pima, Judeu, Judeu'ūmat tak weĝūĝūn ma ip jekukum. Tei'ūma kapikpik'ukat, teibubum kapikpik'ukat tak weĝūĝūn ma ip jekukum. Ayacat, aĝokatkat tak weĝūĝūn ma ip jekukum, Jesus Cristo eju mũĝ'i jekukum pima.

²⁹ — Xipacat oĝūm enaxeĝebit pe — i juk adi o'e Deus Abraão be. Cristo eykukat. Imēnpuye Abraão naxeĝebitbicat eyju Deus xe. Imēnpuye xipacat epejat Deus xewi apēn ixek juk adi o'e cebe iap taĝ.

4

¹ Ĝebum cuy ajop apēn ipotpoyū jebay bubut pum iap kay.

— Yaypan pima acā okpot soat obubut je'jat jebubun — i'e'em cebay.

Yaypan'ūm pima bit, jebay eju kapikpik'ukat co'i ma ipot. Yaypan pima acā soat kuĝ jeenuy—jebay bubut kuĝ. ² Yaypan'ūm pima, warara'acayū bekicat kuĝ imukūyjojom. Warara'acayū cebay bubut kuĝ, cebay ekawēn taĝ ma. ³ Bekicat yaĝuy'ūm bekin pima. Bekitkit puxim wuyju dak ajop wuyetabun'isum Jesus kay. Tūybe wuyawēwēap ekawēn taĝ wuyekuap tomuju cūĝ ma acesop Deus xe iān cuk adi ajop. ⁴ Imudocap kabia ajēm puje, Deus jekpot o'ĝudot ijodi. Wuyjo'i o'kap ayacat'uk pewi. Wuyawēwēap ekawēn taĝ cuk adi oekukuku Judeu buye.

⁵ — Iba'ore ocewebe soat ekawēn taĝ jeku am ocawēwēap ekawēn taĝ — i'e'e'uk ajop Deus pe. — Apēntak cūĝ ma acesop cexe? — i'e'e'uk ajop wuyewewebe.

Jesus pit e'em wuywebe:

— Wa'ōbacaap oĝūm eywebe—eyawēwēap ekawēn taĝ eyku am ĝu—Deus ebekitkiyūm eye'e am acā! — i.

⁶ Ixe Deus cuk jekpot biōĝbuk o'ĝuōm wuywebe “Eyju dak okpotpoyū” i'e am wuywebe. Imēnpuye:

— Bay! — i wuyju dak e'em cebe Jesus a'ō nomuju. — Bay — i'e'em wuyju ibiōĝbuk a'ōbi.

⁷ Deus eju kapikpik'ukayū ĝu a'ĝu eyju. Ipotpoyū ma eyju. Imēnpuye soat je'ĝūm eywebe jekpotpoyū be iūmūmap.

⁸ Kuy bima juk adi eyetaybit ĝu epesop Deusan. Warara'acayū kay juk adi eyetabut epesop. Tūybe iteyū ma deusyū iān cuk adi epesop. ⁹ Ĝasū bit eyetaybit Deusan. Ixe dak o'e itaybit eyjum. Apēnpuye dak waram eyetabut pin ma'ĝuto deusbaroyū kay? Te'e ma kuka eyetabut epesop cekay ip. Wuybuywan pa'ore ip cebe itaybit'ūm puye. Te'e ma du ixeyū a'ō kay epe'e ĝuto? Eyaĝuyba'arēm! ¹⁰ Tūybe cūĝ ma acesop Deus xe kabia muxipanpan pima iān eyju e'em, kaxi muxipanpan pima dak iān, koato muxipanpan pima dak i'an eyju e'em. ¹¹ Waĝuybabi'ūm'ūm cīcā eykuĝ. Te'e ma du juk adi ocekapik kawēn idipat muwēnuwēn eywebe? Waĝuybabi'ūm'ūm cīcā eykuĝ.

¹² Okitpitpiyū, Cristo a'ō kay kūyjobin cuy epesop obuxim. Ōn tak eybuxim ya'ō kay. Ōn cuk adi eyburem oĝuy. Eyju dak cuk adi warēmtaĝ ĝu epesop okuĝ. ¹³ Koap weku buje, kawēn idipat epeya'ījojo ĝu buk. Ōn pit cuk oju imuwēn ām eywebe owātaxipi buye. Oju ĝu wara'at ka kay. ¹⁴ Eyaĝuybabi'ūm'ūm cuk adi epesop okuĝ owātaxipi buye. Owātaxipiap waywayway ĝu juk adi epesop.

— Paulo kay ĝu oceju soat em iwātaxipi buye — i'ūmĝu juk adi epe'e'e.

Eyduk'a be juk adi eyju okuk. Xipan cuk adi eyju okuk kabi bewiat kukap puxim—Deus ekawēn tojtjot'ukat kukap puxim—Jesus Cristo kukap puxim. ¹⁵ Eycokcoĝ cuk adi epesop okuĝ. Okay jījā juk adi epesop. Apēnpuye dak epe'e okay ĝu ĝasū bit? Iba'ore'ūm pima eyeta kuka juk epesutaūm owebe wetam. ¹⁶ Icēmān acā juk adi ocekawēnwēn eywebe. Apēnpuye eyju ĝasū okay ĝu?

¹⁷ Jewexe ma ip eykay ixeyũ warẽmtağ ma eymutaybitbin'ukayũ. Eymu'ağuyba'arẽm ojuy ip okay'ũm ãm. Ibu'u ip eywebe okay am. Ibikuy ip jewekay i'e am apẽn kuy bima okay jĩjã epesop iap puxim. ¹⁸ Xipat wuywebe warara'acat kay am xipat i'e ojuy bima. Ixeyũ mu'ağuyba'arẽm ojuy bima bit, xipat ğu kuka o'e cekay am. Iboap icẽmãn soat em. Eykukpin cĩcã oxe, eyxe ğu'ma'ğu õn. ¹⁹ Bekitkit, eykukpin cĩcã oxe. Ayacat i'itpiat puxim õn. Wağuybabi'ũm'ũm cĩcã eykuğ. Cristo ekukuap puxim eyju dak jekukum iap wiwim õn ayacat je'it kapap wiwim iap puxim. ²⁰ Wağuybabi'ũm'ũm cĩcã eykuğ. Eyxe pin cĩcã oxe. Apẽntak õn jeyawẽ?

²¹ — Moisés ekawẽn tağ cuy ajeku—wuyawẽwẽap ekawẽn tağ — i te'e ma eyju e'em. Eyetaybit tu apẽn wuyawẽwẽap ekawẽn e'em iam? ²² Ğebum cuy epesop Abraão ipotpoyũ kay—xepxepayũ kay. Xepxep osodop ip Abraão ipotpoyũ. Pũğ ma ixi tei'ũma kapikpik'ukat osunuy Abraão duk'a be. Wara'at xi bit Abraão tayxiat osunuy. ²³ Kapikpik'ukat it o'kap wuykapap puxim. Itayxiat it pit Deus a'õbi o'kap. O'kap “Ekpon oğũm ewebe” io'e buye. ²⁴ Xepxep aoyũ xepxep em Deus jekawẽn o'ğuwẽn jebekitkit pe iap puxim. Jekawẽn o'ğuwẽn jebekitkit awẽwẽ ãm. Co'a bicũğpe bima o'ğuwẽn Moisés pe, Sinai'a bicũğpe bima. Wuyawẽwẽap ekawẽn tağ jeku ojuyayũ tei'ũma kapikpik'ukat it puxim—Agar it puxim. ²⁵ Agar co'a buxim—Sinai'a buxim—Arábia eipi beat'a buxim.

— Wuyawẽwẽap ekawẽn tağ wuyekuap tomuju acã cũğ ma acesop Deus xe — i te'e ma e'em pũğpũğayũ. Agar it puxim ixeyũ—Ismael buxim—tei'ũma kapikpik'ukat it puxim. Jerusalém ka ixeyũ Judeuyũ ka. Ixeyũ a'õ kayayũ dak wuyawẽwẽap ekawẽn tağ jeku ojuy cũğ ma i'e am Deus xe. ²⁶ Wara'at ka bit opop. Jerusalém ka buxim ibo ka. Kabi bewiatka bit ibo ka. Wuyju ma ibo ka watwat. Itayxiat it puxim wuyju—Isaque buxim.

— Cũğ ma wuyju Deus xe wuyetabut puye — i wuyju e'em.

²⁷ Imẽn e'em Deus ekawẽn tup:

Tũ'ũ, ecokcoğ cuy eğuy e'it'et ğu ma'ğu ěn, i. Ecokcoğ cuy eğuy e'it esupi'ajo ğu ma'ğu ěn, i. Ayacat o'jepere iat iyũ ade je'e—jektop eju nuyat iyũ bodi ma, i.

Imẽn e'em Isafas emudupmubararaktup.

²⁸ Okitpitpiyũ, Deus a'õbi Isaque o'kap. Ixe buxim eyju dak ya'õbi Deus ipotpoyũm epe-sop. ²⁹ Wuykapap puxim o'kapiat Deus biõğbuk a'õbi o'kapiat kaykay jĩjã osunuyunuy. Ibabiwarere osunuyunuy cekay. Iwaywayway acã osunuyunuy. Ğasũ dak imẽn ma jebapukpuğ iboap. Wuykapap puxim o'kap'iyũ Deus biõğbuk a'õbiayũ kaykay jĩjã. Iwaywayway jĩjã ip. Warẽmtağ ip ikuğ. ³⁰ Imẽnpit, imẽn e'em Deus ekawẽn tup:

“Tei'ũma kapikpik'ukat cuy eğujẽm eduk'a bewi,” i juk o'e Deus Abraão be, i. “Eğujẽm cuy i'it eju ma,” i. “Etayxiat it puxim ğu ixẽ it,” i. “Jebay bubut je'jat ğu,” i. “Etayxiat it acã je'jat,” i.

³¹ Imẽneju, okitpitpiyũ, ğebum cuy epesop iboap ekawẽn kay. Tei'ũma kapikpik'ukat it puxim ğu wuyju—itayxiat it puxim acã.

5

¹ Cristo juk ja'õbacaap o'ğũm wuywebe wuyjupinap tağ wuyeku am. Ixe a'õbacaap kuğ cuy epesop soat em.

— Wuyawẽwẽap ekawẽn tağ cuy ajeku cũğ ma wuydop am Deus xe — i waram pit cuy epe'e ğu.

Tei'ũma kapikpik'ukat puxim ğu juy epesop waram.

² Eya'õpicũğcũğ cuy epesop wekawẽn kay! Õn Paulo. Judeu õn. Jesus kay bit wetabut. Õn ma jeymukũyjo. Warara'acat pe eydaypu'ağobixeedakacan pima, te'e ma kuka juk Cristo oe'ũ eywebeam. ³ Imẽn ma õn eymukũyjojom.

— Soat ekawẽn tağ cuy epeku wuyawẽwẽap ekawẽn tağ—Moisés ekawẽn tağ — i õn e'em soat pe o'jewedaypu'ağobixeedakacat'iyũ be.

⁴ “Cũğ ma acesop Deus xe wuyawẽwẽap ekawẽn tağ wuyju jekukum puye” i'e'e'ukayũ wũy ma ip Cristo wi. Jetabucap kuy o'jepere ip. Ibu'u ip Deus pe xipan jekukan.

⁵ Wuyju bit wuyetaybit cũğ ma acesop Deus xe wuyetabut Jesus Cristo kay buye iam.

Cũğ ma acesop cexe iap wiwim cĩcã wuyju. Iboap wiwim cĩcã wuyju soat em Deus biõğbuk wuya'õmucanucan puye. ⁶ Jesus Cristo eju mũğ'i wuyju jekukum pima, yoboğ ğu Deus xe wuydaypu'ağobixeedakatkan pima, ixeedakatkan'ũm pima dak. Yoboğ pit cexe wuyetabucap acã. Wuyetabut pima xipan tak acejewekuk.

⁷ Kuy juk adi eyetabut cĩcã epesop Jesus Cristo kay. Abu juk kawẽn icẽmat kay eymubu'un? Apẽn cuk eymubu'un? ⁸ Apẽn xe'e ixe eyağuyumuwarurun? Deus ğu eyağuyumuwarurun. Deus ğu eymubu'un. Ixe juk eynaẽ cũğ ma eyeku am jexe.

⁹ — Tõm'it ma soat'a muyuhuhum—pão'a muyuhuhuaptõm. Yaboğ e'em — i wuyju e'em.

Imẽnpuxim pũğ ma warẽmtağ ma eymutaybitbin pima, soat kuka warẽmtağ ma epeku.

— Wuyawẽwẽap ekawẽn tağ wuyekuap tomuju cũğ ma acesop Deus xe — i kuka o'e soat te'e ma.

¹⁰ Õn pit wetabut mabuk eykay. Wetaybit waram ğuto eyağuyusat epe'e iam. Waram ğuto kawẽn icẽmat kay epesop. Wetaybit iboam mũğ'i wuyju wuykukukat eju buye. Warẽmtağ ma eymutaybitbin'ukat pe bit Deus ipiat supi'ajoat—ya'õbuyxi'umat pe, ya'õbuyxiat pe dak.

¹¹ Okitpitpiyũ, okay'ũmayũ te'e ma wawẽğmukẽrẽrẽrẽn.

— Paulo e'em wuywebe “Jewedaypu'ağobixeedakatkan cuy epesop”, i — i napa ma e'em ip soat pe.

Kuy bima juk adi ocece iboam soat pe. Ğasũ bit oce ğu imẽn. Imẽn õn e'em pima, itakoma ğu kuka adi Judeuyũ okay. Ixeyũ ma e'em imẽn soat pe. Õn pit e'em:

— Cũğ ma epesop Deus xe eyetabut pima Jesus oe'ũ korosa be wuywebeam iap kay — i.

Imẽnpuye buk ip itakoma ma okay. ¹² “Jewedaypu'ağobixeedakatkan cuy epesop Moisés ekawẽn tağ” i'e'e'ukayũ be bit:

— Epeyewedaxibada'uk cuy pũğ em ma — i õn e'em.

¹³ Okitpitpiyũ, Deus cuk wuyñaẽ wuyjupinap tağ wuyeku am. Imẽnpit:

— Obikuyap tağ cuy ojeku jewemucokcokcoğ, Deus onaẽ ojupinap tağ weku am puye — i'ũmğũ juy epe'e.

Eybikuyap tağ ğu juy epeku jewemucokcokcoğ. Xipan cuy epeyewekuk. Jewebuywatwan tak cuy epesop! ¹⁴ Imẽn e'em wuyawẽwẽap ekawẽn tup: Xipan cuy warara'acat ejukuk ewekup puxim, i. Eywebe xipan warara'acat kuğ pima, wuyawẽwẽap ekawẽn tağ eyju jekukum soat ekawẽn tağ. ¹⁵ Ika'uat puxim jewewekuğ pima bit, kuka xipan jewewekuap epeyepere, jewemuymuy bima dak, jewawẽğmukẽrẽrẽn pima dak.

¹⁶ Õn mabuk jeyawẽ. Eybikuyap tağ ğu juy epeku jewemucokcokcoğ. Ğũ cuy Deus biõğbuk jeyağuydada. Ixe eyağuydadam pima warẽmtağ ğu kuka epekuku ikẽrẽat muğẽğẽm. ¹⁷ Ajo Deus biõğbuk cekay iap ajo wuyju cekay iap ğu. Apẽn Deus biõğbuk ibikuy iap puxim ğu wuyju bit wuybikuy. Apẽn wuybikuy iap puxim ğu dak Deus biõğbuk pit ibikuy. Deus biõğbuk bikuyap tağ jekuku'ukat jebikuyap tağ ğu jekukum jewemucokcokcoğ. Imẽnpuye ixe biõğbuk bikuyap tağ jeku pin pima, wuybikuyap tağ ğu kuka ajekuku—ixẽ bikuyap tağ acã. ¹⁸ Deus biõğbuk wuyağuydadam pima, wuyawẽwẽap ekawẽn tağ ğu kuka ajeku cũğ ma wuydop am Deus xe—kawẽn kuyat tağ ğu.

¹⁹ Wuybikuyap tağ jekukum pima, ikẽrẽat acã kuka ağũğẽ. Soat wuyetaybit iboam. Wuybikuyap tağ jekukum pima, warara'acat itop kaykay kuka ajop, warara'acat tayxi dak; ikẽrẽat kay acã dak kuka ajop ğebum; wuyekawẽnkẽrẽm tak kuka ajop; ²⁰ deusbaroyũ kay dak kuka ajop wuyetabun; wuybukaypan tak kuka ajop; warara'acat aoka pin tak kuka ajop; jewa'õxikxiğ tak kuka ajop; wuyetakomãmãm tak kuka ajop warara'acat kay; wuyetabikukum tak kuka ajop soat kay; wuya'õbuyxian pin tak kuka ajop; wuyewejak'ũm tak kuka ajop wuybureyũ kay; ²¹ wuyetabutkarey dak kuka ajop; wuyka'o'om tak kuka ajop; jewetabutpe ma kuka ajop aoyũ dabi'o'om peta muğẽğẽm pima. Wuybikuyap tağ jekukum pima, warẽmtağ ma kuka ajop. Deus soat kukukan pima,

jeõm ñu ip kabi be imẽn jekuku'ukayũ. Imẽn cuk oce eywebe. Ğasũ dak imẽn ma õn e'em eywebe.

²² Deus biõğbuk wuyağuydadam pima bit, ikukpin kuka warara'acat ajukukuk; wuy-cokcoğ tak kuka ajop soat em; wuyağuybabibim tak kuka ajop; wuyukpiceğẽm ñu dak kuka ajop; wuya'õdidim tak kuka warara'acat ajukukuk; xipan tak kuka warara'acat ajukukuk; wuya'õ dağ tak kuka ajekuku soat em; ²³ wuya'õbuyxian pin ñu dak kuka ajop; jewawẽwẽm tak kuka ajop ikẽrẽat muğẽap puxim. Imẽn wuyju jekukum pima, wuyawẽwẽap ekawẽn tağ kuka ajeku—kawẽn kuyat tağ. ²⁴ Jesus Cristo ebekitkiyũ wuyju. Imẽn wuyju jewawẽwẽm.

— Cristo oe'ũ korosa be owebeam — i'e'em wuyju jewebe ma. — Ixe buxim oe'ũiat puxim cuy ojeku. Jewemukcokcoğ obikuyap tağ ñu juy ojeku — i'e'em wuyju jewebe ma.

Imẽn wuyju jewawẽwẽm. ²⁵ Kuy bima Deus biõğbuk wuymutabun Jesus Cristo kay. Ğğ cuy ğasũ bit ixẽ wuyağuydada. ²⁶ Wuya'õbuyxian pin ñu juy ajop. Warara'acat ağutakomãn ñu dak cuy. Wuyetabtkarey ñu dak cuy ajop warara'acat kay.

6

¹ Okitpitpiyũ, wuybure be ikẽrẽat muğẽ buje, ixẽ juy epeyawẽ. Deus biõğbuk a'õ kay kũyjobicat cuy ixẽ yawẽ. Eywebe dak xipat'ũmat imuğẽ ğũğũn ixẽ buxim. Imẽnpuye eyday'em'um cuy epesop eywebe ikẽrẽat kukap puxim. ² Jewebuywatwan cuy epesop. Jewebuywatwan pima, kũyjobit epesop Cristo a'õ kay. ³ Ya'õbuyxi'ũmat “Õn pit wa'õbuyxi. Osubuywan ñu warara'acat” i'e'em pima, jeweğuykukukum. Te'e ma e'em — Cristo ebekit õn — i. ⁴ Ğebum cuy ajop wuyekukuap kay wuyetaybit am cũğ ma oceju jekukum iam, cũğ ñu iam tak. Cũğ ma jekukum pima, wuycokcok ace'e wuyekukuap kay.

— Ibo ekukuap co'i du wekukuap xipat Deus xe? — i ñu kuka ace'e.

⁵ Soat ma juy wuyekapikap ajukuk.

⁶ Warara'acat pe Cristo ekawẽn wuymutaybitbin pima, wuybubut'in cuy ağu'ẽ'ẽ cebe wuymutaybitbinapteim. ⁷ Jewemuğuykukukum ñu juy epesop. Deus ya'õmupubutpun pa'ore soat pe wuywebe. Ajo ataida iat tak kuka ajat ma. ⁸ Imẽnpuxim jewemukcokcoğ wuybikuyap tağ jekukum pima, ikẽrẽat kuka ağujurũğ. Wuye'ũ buje Deus wi wũy ma acesop. Deus biõğbuk mucokcokcoğ ixẽ bikuyap tağ jekukum pima bit, idipat kuka ağujurũğ ixẽ a'õbacaan, ibiõğbuk wuyağuydadam pima dak. Wuye'ũ buje, waram acejetait. Deus xe acesop soat em. ⁹ Wuybu'u'um ñu juy ajop xipacat muğẽ am. Xipacat puap kabia be xipacat acejat wuybu'u'u'ũm pima. ¹⁰ Imẽnpuye xipan warara'acat kukap cuy acejepere ñu. Warara'acat podi ma itabucayũ ajukuk xipan.

¹¹ Obum ma ijudup mubarararağ õn. Yoboğ cĩcã wemumubararak. ¹² Xipan jewemuwẽnuwẽnayũ ma e'em eywebe:

— Jewedaypu'ağobixeedakat kacan cuy epesop cũğ ma Deus xe eydop am — i.

Yoboğan pin ip. Jesus Cristo oe'ũ korosa be iap muwẽn pu'u jĩjã ip. Iparara ip Jesus Cristo kay'ũmayũ ipiat supi'ajoat cebe ip iap puxim. ¹³ Jedaypu'ağobixeedakat kacat ip. Soat tağ ñu bit ip jekukum wuyawẽwẽap ekawẽn tağ ñu. Eywebe jewedaypu'ağobixeedakat kacat ojuy ip, “Ade ma oca'õ kay kũyjobit” i'e ojuy ip puye.

¹⁴ — Mẽnku xipat wuywebe cũğ ma wuydop am Deus xe, ğoku ğuto — i'ũmğũ õn pit e'em. — Wuykukukat Jesus Cristo oe'ũ korosa be wuywebe cũğ ma wuydop am Deus xe — i acã õn e'em.

Jesus kay'ũmat ekukuap puxim ñu weku pin ğasũ bit. Idip ñu o'e oxe iboap pit. Jesus kay'ũmayũ dak jeku pin ñu wekukuap puxim. Idip ñu cexe ip iboap. ¹⁵ Wuyağuy'isu bima, yoboğ ñu Deus xe wuydaypu'ağobixeedakat kacat pima, ixeedakat kacat'ũm pima dak. Ibitbit ma. Yoboğ pit cexe wuy'isum wuyeku am. ¹⁶ Õn kawẽnwẽn Deus eju yağuy'isum jekuku'ukayũ beam—Deus ebekitkit peam.

— Bay, ebekitkit ağuy mubabibin cuy eğuy — i õn e'em cebe. — Etabotaidabotbon cuy eğuy cekay ip — i õn e'em cebe.

¹⁷ Okaykay ġu juy ip jeedop. Wa'õmukorẽm ġu juy jeedop ip jewedaypu'aġobixeedakatkacan iam. Kuy werowero opop wukxabi daġ ade. Iboap coco buje, itaybit je'e ip Paulo kapikpiġ cĩcã wuykukukat Jesus peam iam.

¹⁸ Okitpitpiyũ, “Xipan cuy Galácia eipi watwat ejukuk” i õn e'em wuykukukat Jesus Cristo be. Xipan cuy jeykuk.
Ibũrũn ma.

ÉFESO KA WATWAT PEAPTUP PAULO EMÜDUPMUBARARAKTUP

¹ Éfeso ka watwat, cartadup mubararağ òn eywebeaptum. Deus ebekitkiyū eyju. Soat em eyju kūyjobit Jesus Cristo a'ò kay, ceweju eyju mūğ'i buye. Òn Paulo. Jesus Cristo emumuju òn Deus a'òbi.

² Deus wuyebay. Jesus Cristo wuykukukat.

— Bay, Éfeso ka watwat cuy ejukuk xipan — i òn e'em Deus pe. — Ixeyū ağuy mubabibin cuy eğuy — i òn e'em cebe.

³ Kabi beecat pe xipacat ūmūmap co'i ma soat em Deus xipacat ūmūm wuywebe dak. Kabi beayū buxim wuyju, Cristo eju mūğ'i wuyju buye. Imēnpuye:

— Ēn xipat cīcā — i juy ace Deus pe soat em ma—wuykukukat Jesus Cristo ebay be.

⁴ Ipi muğē'ūm pima ma, Deus kuy wuynaē jebekitkiyūm. Cebekitkiyū wuyju Cristo eju mūğ'i wuyju buye.

— Soat tağ iisu jeedop ip oxe webekitkiyū — i juk o'e jewebe ma Deus. — Ikērēat kuğ ġu ip jeedop oxe — i juk o'e jewebe ma.

Imēn cuk wuynaē ixē xe wuykukpin puye.

⁵ — Jesus Cristo kay itabun puje, webekitkiyūm ip je'e — io'e Deus jewebe ma.

Imēn Deus o'e, jexe wuykukpin puye. Ibikuy osunuy wuynaē ām. Jemucokcok am cuk wuynaē. ⁶ Ipot ikukpin cīcā osunuy cexe. Imēnpit jekpot o'ğudot wuykay wuydaxijo am tei'ūmat ūmūmap puxim. Imēneju:

— Ka'ūma ma ejo'iat xipacat — i juy ace cebe soat em. — Soat podi ma ēn xipacat ūmūm ocewebe — i dak cuy ace cebe.

⁷ Deus ikērēat o'ju'uk wuywebewi Cristo oe'ū wuywebeam puye. Ğasū bit ixē ġebum ġu apēn cuk adi ikērēat ağūğēğē iap kay. Soat podi ma ixē xipan wuykuğ. ⁸ Ibu'u ġu xipan wuykuk am. Soat em wuykuğ xipan. Soat podi ma itaybitbit ixē. Soan ma itaybit. ⁹⁻¹⁰ — Imu'awero pin pima, soat webekitkiyū oğū'awero—soat ipi juacat, soat kabi beecat tak — i juk o'e Deus jewebe ma. — Cristo soat kukan je'e ġebuje bit — i juk o'e jewebe ma. — Kūyjobit jeedop ip ya'ò kay — io'e.

Kuy bima apēn imu'awero ojuy ip osunuy iap iba'arēm osodop soat xe wuyxe. Ğasū bit iboap o'ğuwēn wuywebe.

— Cristo soat kukan je'e — i juk o'e wuywebe. — Soat ma kūyjobin jeedop ip ya'ò kay — i juk o'e wuywebe.

¹¹ Soat ma jebapukpuğ wuywebe Deus bikuyap tağ—apēn ixē juk adi o'e'eiap tağ. Ixē juk wuynaē jebekitkiyūm Cristo eju wuyju mūğ'i buye. Jebikuyap tağ wuynaē.

— Teyūku otaē webekitkiyūm — io'e ipi muğē awap.

Imēnpuye juk wuynaē. ¹² Oceju juk koam ocetabut oce'e Cristo kay. Imēnpuye:

— Ka'ūma ma ejo'iat ya'òbacaat — i oceju e'em Deus pe.

¹³ Eyju dak cuk eyetabut Cristo kay. Kawēn icēmat co buje Cristo kay juk eyetabut epesop—kawēn idipat co buje, Deus wuydaxijomap ekawēn co buje. Wuyju ma wuybutet mubarararağ wuybubut pe ijop cuy obubut i'e am soat pe. Imēnpuxim Deus tak jebiōğbuk muōmōm wuywebe “Teyūku webekitkiyū” i'e am soat pe. Jebiōğbuk muōmōm wuywebe apēn cuk adi o'e'e iap tağ. ¹⁴ Wuyetaybit ajo Deus je'ğūm jebekitkiyū be iap acejat iam ibiōğbuk kuğ puye. Ixē ja'òbacaap ūmūm wuywebe ikērēat muğēap puxim. Imēnpuye wuyetaybit ixē xe acesop ikērēat kuğ ġu iam. Imēneju:

— Ka'ūma ma ejo'iat xipacat — i juy ace cebe—Deus pe.

¹⁵ — Éfeso ka watwat itabut cīcā wuykukukat kay—Jesus kay — i juk o'e warara'acayū ocewebe. — Ikukpin warara'acayū kuğ ip—itabucayū kuğ — i juk o'e ip ocewebe.

¹⁶ Iboap awēğ tobuxik puje:

— Bay, ên xipat cĩcã. Éfeso ka watwat buywatwan ên ixeyũ be warara'acayũ kuk am xipan — i òn e'em Deus pe.

Obu'un pa'ore ma imên i'e'e am cebe. Soat em eywebeam òn kawênwên Deus eju. ¹⁷ Kawênwên òn Deus eju—wuykukukat Jesus Cristo ebay eju. Ka'ũma ma ixex jo'iat idipat.

— Ebiõgbuk cuy eũom Éfeso ka watwat pe — i òn e'em cebe.

Ibiõgbuk jeymutaybin cũg ma eyeku am Deus etabutpe iam. Deus tak ġubapuk eywebe ibiõgbuk. Eyetaybit epesop ixem apên ixex ibikuy eywebe eteyaybit am ixem.

¹⁸ — Bay, ixeyũ juy eũutaybin soat em exe jeedop ip iam — i òn e'em Deus pe.

Ixex juk eynaẽ soat em jexex eydop am. Cexex eydopap wiwim eyju ġasũ dak.

— Ixeyũ juy eũutaybin xipat cĩcãat eũuxipan iũm ãm ebekitkiyũ be iam — i òn e'em Deus pe. ¹⁹ — Soat podi ma a'õbaca iam cuy dak ixeyũ eũutaybin — i òn e'em. — A'õbacaap iũmũm soat pe ebekitkiyũ be—itabucayũ be iam tak cuy ixeyũ eũutaybin — i òn e'em.

²⁰ Iboap a'õbacaam ma Deus Cristo o'ũutait ce'ũap tomukadi. Waram o'ũutait. O'ũuyyu kabi kay.

— Soat kukan cuy eũuy oweju — io'e cebe—Cristo be. — Waũuywaũom cuy eũuy — io'e cebe.

²¹ Kabi be omuy ġasũ Cristo. Soat podi ma ya'õbaca ixex. Soat kabi beayũ kukayũ kũyjobit ixex a'õ kay acã—ya'õbuyxiayũ, ya'õcaayũ dak, kariwaayũ dak. Soat ip kũyjobit Cristo a'õ kay. ġasũ ka'ũma ma ixex jo'iat ya'õbuyxi. Ģuyjom tak ka'ũma ma je'e ixex jo'ian. ²² Deus soat a'õbacaap o'ũuũm ixeyũ be kũyjobit am Cristo a'õ kay.

— Soat kukat okpot — i juk o'e Jesus kay itabucayũ be. — Ka'ũma ma ixex jo'iat — i juk o'e cebe ip.

²³ Wuya'a wuyjebit kukat. Wuya'a buxim Cristo dak itabucayũ kukat. Imênpuye itabucayũ Cristo jebit puxim. Ixex Cristo soat em jebekitkiyũ kuũ xipan—jekay itabucayũ kuũ. Ixex-buxim wuyju dak soat kuũ xipan itabucayũ kuũ soat kaka beayũ kuũ, ixex wuykukat puyex.

2

¹ Kuy bima bit juk adi eybu'u epesop Deus bikuyap taũ jeku am Deus a'õ kay kũyjobit'ũm puyex, ikêreat mujurũũrũũ puyex dak. ² Itabut'ũmat ekukuap puxim cuk adi epesop ikêreat muũũũũũ acã. Deus a'õ kay kũyjobit'ũmayũ kukat a'õ kay epesop kũyjobit kabido daũayũ kukat a'õ kay, ya'õbacaayũ kukat a'õ kay. ³ Soat wuyju dak itabut'ũmayũ ekukuap co'i ma juk adi ajekukuku. Wuyukpiwatpin ma juk adi ajekukuku ikêreat mujurũũrũũ. Ajo-muũũũ pin wuyxex iat muũũũũũũ cuk adi ajekukuku. Ajo-kay wuyju jewaũuy pin iap kay dak cuk adi aceũebububu. Wuykap isu ma wuykokkok ikêreat mujurũũrũũ ãm ijodiat puyex. Imênpuye Deus itakoma osunuy wuykay ikêreat mujurũũrũũ puyex. Ipiat kuka o'supi'ajoat soat pe wuywebe. ⁴ Deus pit soat podi ma itabotaidabotbot wuykay. Imênpuye ipiat o'supi'ajoat ġu wuywebe. Soat podi ma wuykukpin cexex. ⁵ Imênpuye ixex juk adi wuymuisun. Ce'ũat puxim cuk adi acesop. Ikêreat mujurũũrũũ cuk adi ajekukuku. Ixex bit cuk wuymuisun. Kuy bima Deus waram ġuto Jesus o'ũutait ce'ũap tomukadi. Ja'õbacaam o'ũutait. Iboap a'õbacaam wuymuisusun tak Cristo eju wuyju mũũũ'i bujex. Deus kuy juk wuydaxijo warara'acat podi ma xipan wuykuũ puyex. ⁶ Ixex juk wuymuisun ce'ũat mutaicap puxim. Wuymuyyu jexex wuydop am Jesus Cristo eju mũũũ'i wuyju jekukum puyex.

— Kabi be soat kukayũm je'e ip webekitkiyũ Cristo eju — i juk o'e Deus jewebe ma.

⁷ Ixex juk wuymuyyu jexex wuydop am. Imênpuye ġuyjomayũ je'e:

— Deus soat podi ma xipan wuykuũ, ikêreat aũjurũũrũũ ma'ũu wuyju — i. — Ixeyũ o'ũuyyu jexex jedop am Jesus Cristo oe'ũ cebeam ip puyex — i je'e ip.

⁸ Deus wuydaxijojom xipan wuykuũ puyex. Ixex wuydaxijojom Jesus Cristo kay wuyetabun puje. Tei'ũma wuydaxijojop. Deus emumuũm puxim wuydaxijojop teihe ġu buyex.

⁹ Deus wuydaxijojom cũg ma wuyekukuap tomuju ġu. Imênpuye:

— Deus cuk ocedaxijo cūḡ ma oceju jekukum puye — i'e ba'ore wuywebe. ¹⁰ Deus cuk wuymuḡē. ḡasū bit cuk wuymuwexat xipacat mujurūḡrūḡ'ukayūm Jesus Cristo eju mūḡ'i wuyju buye.

— Xipacat mujurūḡrūḡ'ukayūm ip jeedop Cristo eju mūḡ'iyū — i juk o'e Deus jewebe ma kuyje.

¹¹ ḡebum cuy epesop apēn cuk adi warēmtaḡ ma epekukuku iap kay. Judeuyū ḡu eyju.

— Eyju jewedaypu'aḡobixeedakatkacan ḡu—oceju acā — i'e'em ip Judeuyū eywebe. Jejebit pe ip takatkacap kuḡ oceju Judeuyū iap mubapuk am soat pe. Judeuyū xe eyokok epesop. ¹² Wūy ma juk adi epekukuku Cristo wi kuy bima. Powatwat puxim cuk adi epesop, Judeuyū'ūm puye—Deus emunaē'ūm puye dak.

— Ōn xipan jeykuk — i juk o'e Deus jebekitkiyū be—Judeuyū be.

Eywebe bit imēn ḡu o'e. Deus xe soat em wuyetait acesop iap wiwim ḡu juk adi epesop. Eyetabut ḡu juk adi epesop Deus kay. ¹³ Kuy bima Deus wi wūy jījā juk adi epesop eyetaybit'ūm ixem puye. ḡasū bit cuk eydojot jetēḡ Cristo oe'ū korosa be eywebeam puye. Ixe xe ma eyju dopdom ḡasū Jesus Cristo eju mūḡ'i eyju buye. ¹⁴ Cristo wuy mudinudin. Judeuyū itakoma osodop Judeu'ūmayū kay. Wuyparakpe korara opop iap puxim cewaḡōn'ūm ip osodop jewewekay. Cristo bit itakomaap o'ḡu'ūm korara muduap puxim. O'ḡu'ūm je'ū buje. ḡasū bit pūḡ kadian ma o'e ip Judeuyū, Judeu'ūmayū dak. Pūḡ pe ma ip jewewekuḡ o'e itakomaap oi'ūm puye. ¹⁵ Judeuyū itakoma osodop ip Judeu'ūmayū kay Moisés ekawēn taḡ ḡu ip oekuku buye—wuyawēwēap ekawēn taḡ ḡu.

— Moisés ekawēn taḡ eyekukuap tomuju ḡu eyju cūḡ ma oxe — i juk o'e Cristo bit soat pe wuywebe.

Imēn cuk o'e je'ū buje. Kuy bima Judeuyū pūḡ kadi ḡu osodop ip Judeu'ūmayū eju—xepxep kadi. Cristo eju mūḡ'i jeku buje bit, pūḡ kadian ma ip o'e. Yaḡuyisu ip o'e Cristo ip o'ḡudin puye. Itakoma ip jewewekay iap o'ḡu'ūm. ¹⁶ Wuyewewekay wuyetakomaap o'ḡu'ūm, korosa be oe'ū buye. Pūḡ kadian ma ixe juk wuymuwexat korosa be je'ūap tomuju—Judeuyū, Judeu'ūmayū dak. Ixe juk wuy mubikuy Deus a'ō kay kūyjobit am. ¹⁷ Ipi ju jekop puje:

— Deus itakoma ḡu eykay! Eykukpin cīcā cexe — i juk o'e Cristo.

Imēn ixe juk o'e eywebe—Judeu'ūmayū be—Deus wi wūyayū be. Ocewebe dak imēn cuk o'e Judeuyū be—Deus xeyū be. ¹⁸ Soat wuyajēm put wuyebay xe—Deus xe—Judeuyū, Judeu'ūmayū dak, Cristo kay wuyetabun puje. Wuyajēm put cexe pūḡat a'ōbi—Deus biōḡbuk a'ōbi, Deus biōḡbuk wuywebe buye.

¹⁹ Eyju Judeu'ūmayū. ḡasū bit eyju wūyatka watwat puxim ḡu—powatwat puxim ḡu dak. Ocebuxim eyju dak Deus ebekitkiyūm epesop ḡasū—Deus badipyūm, Deus ka watwan. ²⁰ Deus nuynuyap'a buxim wuyju. Uk'a muy pin pima, tuk'a diotpeat muymuy wuyju koap. Imēnpuxim Jesus Cristo emumujuyū cekawēn o'ḡuwēnuwēn koap, Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū dak. Uk'a muy bima, wita'a muymuy wuyju wara'at'a muycemucemap'a. Jesus Cristo iḡo'a buxim. ²¹ Iḡo'a wara'at'a muycemucem uk'a yacem i'e am. Imēnpuxim wuykukukat Jesus itabucayū a'ōmucanucan. Imēnpuye biḡ ma wuyetabut cekay. Biḡ ma wuyju xipan jewewekuḡ. Biḡ ma wuyju kūyjobit ya'ō kay. Uk'a buxim wuyju yadipat'a buxim. ²² Eyju dak Cristo eju mūḡ'i jekukum, Judeuyū ḡu ma'ḡu eyju. Imēnpuye ocebuxim eyju dak Deus nuynuyap'a buxim epesop. Deus nuynuy eywebe, ibiōḡbuk nuynuy eywebe buye.

3

¹ Paulo ōn—Jesus Cristo emunaē.

— Deus Judeuyū daxijojom acā ḡu. Judeu'ūmayū daxijojom tak — i ōn e'em. Iboap puye ōn daomūnmūnap'a be. ² Deus soat podi ma xipan okuḡ. Imēnpuye juk omuju jekawēn muwēn ām eywebe—Deus xe soat ikukpin cīcā iap ekawēn muwēn ām eywebe. Kuy eyetaybit apēn cuk ixe omuju eykay iam. ³⁻⁶ Kuyje Deus o'jekawēn jewebe ma.

— Kawên idipat oġuju Judeu'ūmayū be dak — i juk o'e jewebe ma. — Jesus Cristo kay ixe'yū etabun puje, ajo-ūmūm òn webekitkiyū be iap je'jat ip — i juk o'e jewebe ma. — Pūġ pe ma ip jewebot. Judeuyū eju jewebot ip — i juk o'e. — Wa'ò daġ oce Judeu'ūmayū be dak apên cuk adi ocece Judeuyū be iap taġ — i juk o'e jewebe ma.

Kuyje apên pūġ kadian je'e ip iap ekawên o'ġuwên ġu warara'acat pe. Iba'arēm osodop soat xe iboap ekawên. Ġasū bit jemumujuyū o'ġutaybin iboap ekawên—soat taġ iisuayū. Jemunaēyū o'ġutaybin jekawên muwēnuwēn'ukayū dak. Jebiōġbuġ ip o'ġutaybin. Owebe dak Deus kuy bima iba'arēm osodop iap ekawên o'ġuwên. Kuy iboap ekawēntup o'tupmubararak yopītpīt. Wemudupmubararaktup co buje, eyetaybit epe'e Paulo itaybit kuy bima iba'arēm osodop iap ekawên Cristo ekawên iam.

⁷ — Kawên idipat cuy eġuwēnuwēn itaybit'ūmayū be — i juk o'e Deus owebe.

Tei'ūmat puxim ja'òbacaap o'ġūm owebe kawên idipat muwēn ām. Ja'òbacaap o'ġūm owebe imuwēn ām. O'ġūm owebe yoboġat ġu ma'ġu òn. Ixe xipan okuġ puye acā o'ġūm owebe. ⁸ Soat podi ma òn yopīt ma Deus kayayū bodi ma. Owebe bit Deus o'e:

— Kawên idipat cuy eġuwēnuwēn Judeu'ūmayū be — i. Imēnpuye:

— Soat podi ma Cristo xipan wuykuġ — i òn e'em cebe ip. — Soat podi ma xipacat ūmūm wuywebe — i dak. ⁹ — “Kuyje Deus ibikuy osunuy soat kay jebekitkin—Judeuyū kay, Judeu'ūmayū kay dak,” i juy ece soat pe — i juk o'e Deus owebe, soat muġēġē'ukat cuk o'e. — “Jebikuyap taġ Judeuyū daxijojom ġasū, Judeu'ūmayū daxijojom tak,” i juy ece soat pe — i juk o'e Deus owebe. Apên Deus ibikuy osunuy iap iba'arēm osodop soat xe kuy bima. Ġasū acā ibapuk o'e. ¹⁰ Iba'arēm osodop kuy bima. Ġasū bit ade taxijojō'ibiyū—Judeuyū, Judeu'ūmayū dak—soat kaka daġayū. Ixe'yū jojom pima, kabi beayū itaybit je'e soat podi ma Deus itaybit iam.

— Deus acā itaybit soat kaka daġayū daxijo am — i je'e ip kabi beayū—ya'òbuyxiayū, Deus ekawên tojotjot'ukayū kukukayū dak.

¹¹ Ipi muġē awap Deus ġebum osunuy jebekitkiyū kay. Soat ka watwat mutabun ojuy osunuy. Deus ebekitkiyūm o'e ip wuykukukat Jesus Cristo kay itabut ip o'e buye.

¹² Ixe Jesus Cristo eju mūġ'i wuyju, cekay wuyetabut puye. Imēnpuye wuyekawēnpi ġu Deus eju. Wuybisūsūn ġu kawēn ām ceweju. ¹³ Imēnpuye eyġuycūġ ġu epesop ipiat'ajojom ma'ġu òn daomūnmūnap'a be. Òn ipiat'ajojom cuk adi kawēn idipat oġuwēnuwēn eywebe buye. Òn kawēn idipat muwēnuwēnap xipat osodop eywebeam. Òn daomūnmūnap'a be iap tak xipat eywebeam.

¹⁴ Apên Deus soat kaka watwat o'taxijo jebekitkiyūm iap kay òn ġebum pima, ocēġ'aecōġcōġ wuyebay wap “Ēn soat podi ma xipat ocekey” i'e am cebe. ¹⁵ Deus xipan wuykuġ iap puxim soat wuyebayū jebekitkiyū kuġ xipan—kabi beayū, ipi daġayū dak. ¹⁶ Eywebeam òn kawēnwēn Deus eju. Ixe soat podi ma idip, ya'òbaca dak. Imēnpuye:

— Bay, a'òbacaap cuy eġūm Éfeso ka watwat pe — i òn e'em cebe. — Ebiōġbuk cuy ip eya'òmucan kūyjobit am ip a'ò kay — i òn e'em cebe. ¹⁷ — Cristo juy jeeku ceweju ip itabut puye ip cekay — i òn e'em cebe.

Kanabū badī nabū òmōmat puxim cuy epesop. Darem ġu warara'acat kuġ epesop xipan—soat em ma.

— Bay, ibuywatwan cuy ip eġuy xipan ip jewekuk am, ya'òbacaam tak ip — i òn e'em Deus pe. ¹⁸ — Ixe'yū juy eġutaybin apên Cristo xe oceukupin iam — i òn e'em cebe. — Soat ebekitkit cuy eġutaybin iboam — i òn e'em cebe. — Soat podi ma oceukupin exe — i òn e'em.

Apên Cristo xe oceukupin iap imuweġūn pa'ore ocewebe, yoboġ cīcā buye.

— Apên oceukupin cexe iam cuy eġutaybin ip — i òn e'em Deus pe. ¹⁹ — Itaybit ġu ip ikukupin cīcā ip exe iam — i òn e'em cebe. — Apên oceukupin exe iam ocetaybitbūt ā — i òn e'em cebe. — Iboam cuy ip eġutaybin — i òn e'em cebe. — Iboam ip itaybin puje, ka'ūma kay je'e ip. Icokcok cīcā je'e ip soat kukat puxim — i òn e'em Deus pe.

²⁰ Deus pe soat i'e but. Wuyemuojuy bodi ma ixē iūmūm wuywebe. Wuyaḡuyḡebuap podi ma dak iūmūm wuywebe. Ixe a'ōbacaap kuḡ wuyju. Ixe ja'ōbacaam soan e'em wuywebeam. Imēnpuye:

— Ka'ūma ma ejo'iat xipacat, idipat tak — i juy ace cebe.

²¹ Soat em ma: — Ka'ūma ma ejo'iat xipacat — i'e'em jeedop ip Deus pe Jesus kay itabucayū.

Imēn i'e'em jeedop ip, soat em Jesus Cristo a'ō kay ip jekuku'ukayū. Ibu'u ḡu ma ip je'e imēn je'e am.

4

¹ Deus warara'acat podi ma xipan wuykuḡ. Imēnpuye ōn jeyawē. Daomūnmūnap'a be ōn wuykukukat Jesus Cristo beam kapikpiḡ puye. Deus kuy juk eynaē jebekitkiyūm cedaḡ ma eyeku am. Ixe bikuyap taḡ cuy epeku. ² Yoboḡan pin ḡu juy epesop warara'acat muḡuykukuap ojuy. Eya'ōtareḡ ḡu juy warara'acat epejukuk. Eyukpiceḡēm ḡu juy epesop warara'acat kuḡ. Jewebuywatwan cuy epesop. Ikukpin cuy warara'acat epejukuk. ³ Deus biōḡbuk bikuyap taḡ jekukum pima, pūḡ taḡ ma kuka acewaḡuyḡuy. Kaba'ūm cuy epeyewekuk pūḡ taḡ ma eyewaḡuy am. ⁴ Jesus kay itabucayū pūḡ tiwatwat ma. Pūḡ ma omuy wuywebe ibiōḡbuk—Deus biōḡbuk. Pūḡat wiwim soat wuyju—Deus xe acesop iap wiwim. Deus kuy juk wuynaē iboap wiwi am. ⁵ Pūḡ ma wuykukukat. Pūḡat kay wuyetabut. Pūḡat ebekitkiyū oceju iap mubapuk am wuymubatisanan. ⁶ Pūḡ ma Deus. Pūḡ ma soat ebay. Ixe soat kukat. Soat kake ixē a'ōbi. Soat taḡ ixē kake.

⁷ Jekpiwatpin ma Cristo ja'ōbacaap ūmūm soat pe wuywebe. Iūmūm wuywebe wara'at taḡtaḡtaḡ ma kapik am cebeam. ⁸ Imēn e'em Deus ekawēntup:

Jekay itakomaayū o'ḡu'ūmiat puxim o'jeu kabi kay, i. Ya'ōbaca topibiyū o'tujuu jewēju taomūnmūnayū buxim, i. Ja'ōbacaap o'ḡūm ijodiacat pe, i.

⁹⁻¹⁰ Koap ixē o'kop. Ijodi ma o'kop. Ipi tēḡat pe o'kop. O'kop'iat ma waram ḡuto o'jeu. O'jeu kabi kay soat kukan—ipi watwat kukan, kabi beacat kukan tak. Deus iboam wuymutaybin pin osunuy “Ixe o'jeu” i'e buje. ¹¹ Ixe ma ja'ōbacaap o'ḡūm soat ijodiat pe. Pūḡpūḡ o'taē jemumujuyūm. Warara'acayū o'taē jekawēn muwēnuwēn'ukayūm. Warara'acayū o'taē itabut'ūmayū mutabun am. Warara'acayū o'taē itabucayū kukayūm. Warara'acayū o'taē itabucayū mutaybitbit'ukayūm. ¹² Deus ja'ōbacaap ūmūm soat pe jebekitkiyū be jewebeam ip kapik am. Ja'ōbacaap ūmūm cebe ip warara'acayū mutabut am Cristo kay. ¹³ Ixe a'ōbacaap kuḡ pima; wara'at kaykaykay ḡu acesop wuyetabun—Cristo kay acā. Jewewejo'i ma acesop wuyetabut cekay. Jewewejo'i ma acesop wuyetaybit Deus ipon. Itabun'isuat ekukuap puxim ḡu ajeku—Cristo ekukuap puxim acā. ¹⁴ Bekitkit dao ma yaḡuymuwarururun. Wara'at kaykaykay ma ip itabut. Kabidoxixi bima kobe soat taḡ jedekudekum tipodoyat taḡ puye. Bekitkit puxim ḡu juy ajop—kobe edekudekuap puxim ḡu dak. Jawaḡuymuwarururun ḡu juy ajop. Wuyetabun ḡu juy ajop wuymuḡuykukuku'ukayū a'ō kay. Cedaḡ ḡu wuymutaybin ojuy ip. Wuymutabun ojuy ip napaap kay. Wuymuḡuykuku ojuy ip kawēn cūḡ'ūmat kay. ¹⁵ Icēmān cuy ace. Wuyewekukpin cuy acewewekuk. Cristo bikuyap taḡ tak cuy ajeku soat em. Ixe wuya'a buxim. ¹⁶ Wuya'a wuyaḡuymucūḡucūḡ. Wuywedap wuyjebit mucanucan. Wuyjebit taḡ soat xipat pima, xipat ma acesop. Xipan tak wuyju aypapan. Imēnpuxim Cristo wuykukukat. Wuyju ixē jebit taḡat puxim. Cristo a'ōbacaap kuḡ pima, ikukpin jewewekuḡ pima dak, biḡ ma acesop wuyetabun Jesus kay; biḡ ma ixē ekukuap puxim tak ajeku.

¹⁷ Imēnpuye ōn jeyawē wuykukukat a'ōbi. Deus itaybit'ūmat ekukuap puxim ḡu juy epeku ḡasū bit. Te'e ma ip jewaḡuyḡuy itabut'ūmayū. ¹⁸ Itaybit ḡu ip Deus ekawēn. Kabiok taḡtaḡ'ukayū buxim ip. Itaybit'ūm cīcā ip. Kūyjobit'ūm cīcā dak ip. Imēnpuye ibu'u ip Deus pe jaḡuymuisunan. ¹⁹ Isūsūn ḡu ip e'em. Icocok cīcā ip ikērēat mujurūḡrūḡap kay. Ibikuy jījā ip ikērēat mujurūḡ ām. Wuysūsūnap mujurūḡrūḡxi jījā ip.

²⁰ Eyju bit imên ġu jekukum, Cristo ekukuam eyetaybit puye. ²¹ Cedağ ma ixekuk adi oekuku iam kuy epeyekūyjo. Ixe eju mūğ'i wuyju jekukum. Soat em Jesus icēmān e'em iam kuy eyetaybit. ²² Kuy bima eyemukok am acā soat pupum cuk adi epekukuku eyemumukaypinput pupum. Jewemuğuykukukum cuk adi epekukuku ikērēat mujurūğrūğ. Imên jekuku'ukayū ikērē jījā Deus xe. Iisuat pu buje wuyju iokokat xixiğ. Imēnpuxim ikērēm eyekukuap cuy epeyepere. ²³ Eyağuyisum cuy epeku ġasū bit. Āğ cuy Deus jeyağuyuisun. Āğ cuy ixekuk jeyağuyda.

²⁴ — Ocağuyuisun cuy ece — i juy epe'e Deus pe.

Eyağuyisum jekukum pima Deus ekukuap puxim epeku. Kawēn icēmat tağ epeku. Cūğ ma dak epeku. Ikērēat tak epeğūğē ġu.

²⁵ Imēnpuye napa ġu juy epe'e'e. Soat wuyju ikitpitpiyū Cristo jebit'in wuyju buye. Imēnpuye icēm acā epe'e'e eyewewebe. ²⁶ Ikērēat epeğujurūğ ġu juy eyetakomaap pibun. Kabiabun ġu juy eyetakomaap epejukuk. Dao ma juy epedidin. ²⁷ Ibiōğbuk kērēayū kukukat pe juy jeymuğuykukuan ġu ikērēat mujurūğ ām. ²⁸ Ibukuruk tūbit ibukuruğ ġu juy jeenuy ġasū bit. Jekapik cuy ġasū bit jebubut pu am, cedağ ma jeku am. Ibukapiğ cuy jeenuy ikuğ'ūmat puywat am tak. ²⁹ Eyekawēnkērēm ġu juy epesop—eyekawēntim acā. Eyekawēntim pima xipat je'e eyekawēn coco'ukayū be. Biğ ma ip jeedop itabut Cristo kay. Jemumukaypinput ip jeejat Deus xewi. ³⁰ Deus biōğbuk ikērēat kuğ ġu. Soat tağ iisu. Ixe juy epeğuyucūğ ġu. Soat eyju eyetaybit oceju Deus ebekitkiyū iam, Deus biōğbuk omuy eyewebe buye. Ixe wuywebe buye, wuyetaybit ġuyjom ikērēat kuğ ġu acesop iam, Deus co'iyūm acesop iam. ³¹ Eya'ōpuruğ warara'acat kuğap cuy epeyepere. Eysapka'orem ġu dak cuy epesop. Eyetakomām ġu dak cuy epesop. Eya'ōberen ġu dak cuy epeyekawēnwēn warara'acat kay. Warara'acat epejomuymuy ġu dak cuy. Ikērēm ġu dak cuy warara'acat epejukuk. ³² Xipan cuy warara'acat epejukuk. Eya'ōdidin cuy warara'acat epejukuk. Deus ġebum ġu apēn cuk adi ikērēat ağujurūğrūğiap kay, Cristo wuywebewi ikērēat uk am oe'ū buye. Ixe buxim cuy epeyeğebu ġu apēn wara'acat cuk adi ikērēm eykuk iap kay.

5

¹ Deus ebekitkiyū eyju. Eykukpin cīcā cexe. Imēnpuye ixekuk ekukuap co'i juy epeku. Xipan cuy epeyewekuk. ² Wūnca ūmūm'uk osodop ip kuyjeayū paī be Deus mucokkok am; Deus pe ikērēat uk'ukapteim tak. Imēnpuxim Cristo jekpiwatpin ma oe'ū ikērēat uk am wuywebewi. Deus icokkok osunuy ixekuk e'ūap kay. Ixe e'ūap te'okuap puxim osunuy Deus xe. Apēn ixekuk wuykuğ iap puxim cuy epeyewekuk xipan.

³ Deus ebekitkiyū eyju. Imēnpuye warara'acat tayxi kaykay ġuu juy epesop—pūğ em tak ka'ūma, warara'acat itop kaykay ġu dak. Wuysūsūnap cuy epeğūğē ġu—pūğ em tak ka'ūma. Eyetabikukum ġu juy epesop warara'acat pubut kay. Iboam tak cuy epeyekawēn ġu. ⁴ Eyekawēnkērēm ġu juy epesop. Te'em ġu dak cuy epeyekawēnwēn. Eyekawēnwēn. Eyekawēnxim ġu dak cuy epesop.

— Bay, soat podi ma ēn xipat — i bit cuy epe'e Deus pe soat em.

⁵ Cristo ebekitkiyūm ġu bit je'e ip aoyū xiayū, ağokatkayū xiayū dak; wuysūsūnap muğēğē'ukayū dak; itabikukuayū dak. Deus ka be ip jeōm ġu. Wuyetabikukuap deusbaroyū kay wuyetabucap co'i ikērē Deus xe.

⁶ Deus jetakomaap ġubapuk ja'ō kay kūyjobit'ūmayū be. Ipiat supi'ajoat cebe ip kūyjobit'ūm puye. Imēneju eyday'em'um cuy epesop te'e ma kawēnwēn'ukayū be eyemuğuykukuap puxim.

— Deus ipiat supi'ajoat ġu wuywebe ikērēat muğēğēm ma'ğū wuyju — i te'e ma e'em ip.

⁷ Ixeyū kay ġu juy eybureyūm. ⁸ Ikērēat mujurūğrūğ cuk adi epekuku kuy bima kabiok tağtağ'ukat puxim. ġasū bit wuykukukat ebekitkiyūm epesop. Kabia dağ jekuku'ukat puxim eyju ġasū bit. Kabia dağ jekuku'ukat ekukuap tağ cuy epeku. ⁹ Kabia dağ jekuku'ukat xipacat mujurūğrūğ. Cūğ ma ip jekukum. Icēmān ip kawēnwēn. ¹⁰ Eyetaybin

cuy epesop wuykukukat mucokcok am. ¹¹ Warēmtaḡ jekuku'ukayū burem ḡu juy epesop—kabiok taḡtaḡxiayū burem ḡu. Ixeyū juy epeyawē cedaḡ ma jeku am kabia daḡ jekuku'ukat puxim. ¹² Wuybisūsūn cīcā apēn ip iba'arēm ikērēat mujurūḡrūḡ iap muwēn ām. ¹³ Kabia kay warēmtaksuḡat tojot puje wuyetaybit ajo ijop iam. Imēnpuxim Cristo kay ixeyū dojot puje wuyetaybit ikērēat kuḡ joyūku iam. ¹⁴ Cristo kay wuyetabut pima kabia daḡ jekuku'ukayū puximayūm acesop. Imēnpuye kuyjeayū e'em:

Ixecat, ecewurūḡ cuy, i. Ce'ū'ūayū dopdopap pewi juy eceu, i. Cristo jeymukabia, i. Cristo wuymukabiahāam Cristo wuymuisusun iape.

¹⁵ Imēneju ḡebum cuy epesop eyekukuap kay warēmtaḡ eyekuap puxim. Eyaḡuy'ūm ḡu juy epesop. Eyaḡuybabim ma juy epesop. ¹⁶ Kabia mupa'ūm'ūm ḡu juy epesop, ḡasūacat ikērēat mujurūḡrūḡ cīcā buye. ¹⁷ Eybidaodao ḡu juy epesop. Eyetaybin pit cuy epesop apēn wuykukukat ibikuy eyekuam iam.

¹⁸ Jewemuka'o'on ḡu juy epesop. Eyka'o'o bima itabidaoayū buxim eyju. Āḡ cuy Deus biōḡbuk pit jeyaḡuydada. ¹⁹ Davi pibodo juy jebibododon epesop awerom pima. Jebibododon tak cuy epesop “Cristo soat podi ma xipat” i'e pin pima wuykukukat pe; “Ocekokcok cīcā oceju ebekitkit puye” i'e pin pima dak cebe; “Cristo acā ocekokukat” i'e pin pima dak; eycokcok pima dak Cristo kay eyetabut puye; “Ēn xipat cīcā” i'e pin pima dak cebe. Jebibododon cuy epesop eycokcokap mubapuk am wuykukat pe.

²⁰— Soat em ēn xipan ocekuḡ, ocekokukat Jesus Cristo xe ocekokpin puye — i juy epe'e Deus pe—wuyebay be.

Imēn cuy epe'e cebe, xipacat jebapukpuḡ eywebe bima, xipat'ūmat jebapukpuḡ pima dak. ²¹ Soat eyju ibuyxim Cristo kuḡ. Imēnpuye kūyjobin cuy epesop eyewa'ō kay.

²² Tū'ū'ūyū, kūyjobin cuy epesop eyitopyū a'ō kay wuykukukat a'ō kayap puxim. ²³ Apēn Cristo itabucayū kukat iap puxim aḡokatkat tak jetayxi kuḡ. Cristo itabucayū daxijojo'ukat. Itabucayū ixē jebit puxim. ²⁴ Imēneju juy itabucayū kūyjobit Cristo a'ō kay. Imēnpuxim aoyū dak cuy jeedop jektop a'ō kay.

²⁵ Tapupuyū, xipan cuy eytayxiyū epejukuk apēn Cristo xipan itabucayū kuḡ iap puxim. Jekpiwatpin ma oe'ū cebeam ip. ²⁶ Oe'ū itabucayū be Deus bikuyap taḡ jeku am. Itabucayū o'ḡuisun jekawēn kay kūyjobit am. O'ḡuisun ip apēn wuyju idibim jewebuwywuy iap puxim. ²⁷ O'ḡuisun ip “Eyju eydip cīcā oxē” i'e am cebe ip. Cristo imēn je'e cebe ip jexe yajēm puje. Soat taḡ iisu je'e ip ixē xe yajēm puje. Ikērēat kuḡ ḡu ip je'e. Iokokat kuḡ ḡu dak je'e ip—idipat kuḡ acā. Soat taḡ xipat je'e ip. Xipat'ūmat kuḡ ḡu dak je'e ip—pūḡ tak ka'ūma. ²⁸ Aḡokatkat cuy xipan jetayxi jukuk xipan jewekukap puxim. Xipan jetayxi kuḡat xipan tak jewekuḡ. ²⁹ Ka'ūma ma xipan'ūm jejebit kuḡ. Jewemuykōnkōn wuyju. Xipan wuyju wuyjebit kuḡ. Imēnpuxim Cristo xipan itabucayū kuḡ. ³⁰ Wuyju Cristo jebit puxim. Apēn xipan wuyjebit kuḡ iap puxim xipan cuy acewewekuk. ³¹ Imēn e'em Deus ekawēntup:

Imēneju aḡokatkat jebay iwaciwan, jexi iwaciwan tak jetayxi xe jeenuy am, i. Pūḡ taḡ ma ip o'e xepxepayū, i.

³² Iboaptup ekawēn icēmān wuymutaybitbin. Wuymutaybitbin apēn Cristo xipan itabucayū kuḡ iam. Iboap iba'arēm osodop wuyxe kuyje. ḡasū bit ibapuk o'e wuywebe. Imēnpuye juy iboap ekawēn taḡ cuy aceku. ³³ Iboaptup ekawēn wuymutaybitbin apēn cuy ajeku iam tak. Aḡokatkat cuy xipan jetayxi jukuk xipan jewekukap puxim. Ayacat tak cuy ibuyxim jektop jukuk.

6

¹ Bekitkit, kūyjobin cuy epesop eyebay a'ō kay, eyxi a'ō kay dak. Cedaḡ ma eywebe ixeyū a'ō kay am, wuykukukat Jesus ikukpin eyxe buye. ² “Ibuyxim cuy eyebay epejukuk, eyxi dak” i'e buje, “Xipan ōn tak jeykuk apēn cuk adi oceceiap taḡ” i dak o'e Deus. Wara'an yawēwēm pima:

— Xipan ōn tak jeykuk — i'ūmḡu o'e. ³ — Ibuyxim cuy eyebay epejukuk, eyxi dak xipan eydop am, ibun eydop am ipi ju — io'e Deus wuyawēwēm.

⁴ Cebayū, eya'ōpuruḡ ḡu juy eyekpotpoyū epejukuk ixeyū mubu'unap puxim eya'ō kay. Ixeyū bit cuy epeḡutaybitbin wuykukukat Jesus bikuyap taḡ ceku am iam. Warēmtaḡ ip ceku buje juy epeḡukorēm.

⁵ Tei'ūm kapikpik'ukayū, kūyjobin cuy epesop eyekariwa a'ō kay—ijodiat a'ō kay. Eypararam cuy epesop “Ap” i'e am cebe ip. Eyekariwa a'ōmupubutbun ḡu juy epesop. Jewexe ḡu juy kūyjobin epesop ya'ō kay ip—icēmān. Ixeyū a'ō kay kūyjobin pima, Cristo a'ō kay dak eyju kūyjobit. ⁶ Eyekariwa eyjom pima acā ḡu juy xipan epeyekapik—eyjom'ūm pima dak. Eyekariwa be “Ēn xipat” i'eap kudadam ḡu juy xipan epeyekapik. Eycokcokap kuḡ cuy epeyekapik cebeam ip. Deus bikuyap taḡ cuy epeku wuykukukat Jesus peam kapikpik'ukat puxim. ⁷ Eycokcoḡ cuy epeyekapik.

— Ijodiat peam acā ḡu ōn kapikpiḡ—okukukat peam tak—kabi beat peam tak — i juy epe'e'e eywebe ma.

⁸ Wuykukukat xipacat je'ḡūm soat pe xipan kapikpik'ukayū be xipan kapikpikapteim—kariwayū be, tei'ūm kapikpik'ukayū be dak. Warēmtaḡ kapikpik'ukayū bit warēmtaḡ ma je'jat. Ḡebum cuy epesop iboap kay.

⁹ Kariwayayū, xipan cuy eywebeam kapikpik'ukayū epejukuk. Imuparararan ḡu juy ip epejukuk. Eyju, eywebeam kapikpik'ukayū dak wuykukukat ebekitkiyū—kabi beat ebekitkiyū. Wuykukukat pūḡ pe ma soat kuḡ xipan. Eyaḡuyba'ūm ḡu juy iboap kay.

¹⁰ Wuykukukat soat podi ma ya'ōbaca. Ka'ūma ma ixey'iat ya'ōbacaat. Ixe a'ōbacaap cuy epejat. Ikuḡ pima ceweju mūḡ'i epeku. ¹¹ Sorarayū kukat icaat ūmūm jebekitkiyū be yaokaap puxim. Cesay icaat ūmūm cebe ip. Payao buximat ūmūm tak. Imēnpuxim Deus ja'ōbacaap ūmūm wuywebe xipan wuyeku am. Imēnpuye: — A'ōbacaap cuy eḡūm owebe — i juy epe'e Deus pe.

Ixe a'ōbacaap kuḡ cuy epeku ibiōḡbuk kērēayū kukukat a'ō kayap puxim. ¹² Sorarayū ma jenopaḡōḡōm ijodiat eju ya'ōbacaap mu'ūm ojuy. Wuyju bit Deus kay'ūmayū a'ōbacaap mu'ūm ojuy jekukum. Kabiokboḡ taḡ jekuku'ukayū a'ōbacaap mu'ūmap ojuy wuyju jekukum. Ipi daḡ ḡu ip jekukum—kabi be ma. Ade jījā ip. Itakoma jījā ip wuykay. Wuymuy'ū pin ip. Ixeyū a'ōbacaap mu'ūmap ojuy wuyju jekukum. ¹³ Imēneju, Deus a'ōbacaap cuy epejat sorarayū be icaat puap puxim. Deus a'ōbacaap kuḡ pima, ikērēat muḡēḡē'ukayū je'e ḡu wuywebe. Wuykay itakomaayū dak kuka wuyaoka ḡu. Wuypararam ḡu dak kuka ace cebuxim ip. Wuyetabucap kuka acepere ḡu dak.

¹⁴ Sorara buxim cuy epeku soat icaat kukat puxim. Icaat muōm pin pima, sorara jesay mukirikiriḡ jekpumūnpum. Imukirik'ūm pima, iba'ore kuka o'e icaat muōm ām. Icēmān cuy epeyekawēn. Icēmān kawēnwēn pima, jekpumūnpu kukat puxim kuka ajop. Icēmān cuy acekawēn warara'acat pe wuymuyap puxim. Cedaḡ ma juy epeku. Cedaḡ ma jekukum pima, jekūm'a eju icaat kukat puxim kuka ajop. Cedaḡ ma juy ajeku warara'acat pe wuykukukat Jesus muymuyap puxim. ¹⁵ Eycokcoḡ cuy epesop kawēn idipat muwēn ām warara'acat pe. Imuwēn pu'u'ūm pima, jei be icaat kukat puxim kuka ajop. ¹⁶ Eyetabun cuy epesop Jesus kay. Cekay wuyetabut pima, jewap icaat kukat puxim kuka ajop. Sorarayū isopat kuḡ osodop jedop'abi be wara'at kadiacat wūywūy ām. Imēnpuxim ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū kukukat wuykay kay jījā wuymubu'unap ojuy Jesus kay. Jesus kay wuyetabut pima bit, wuymubu'un pa'ore kuka o'e cebe. ¹⁷ Ḡuyjom Jesus co'iyūm acesop Deus wuydaxijom puye. Iboap cuy epejowiwi jījā. Iboap wiwim pima, jabe icaat kukat puxim kuka ajop. Sorara jepayao kuḡ osunuy jaokaap puxim. Deus ekawēn payao buxim. Deus biōḡbuk jekawēn ūmūm wuywebe ikērēat kukap puxim. Cekawēn kay ḡebum pima, payao kukat puxim kuka ajop. ¹⁸ Kawēnwēn'uḡ cuy epesop Deus eju. Wuybuywatwacap cuy epejoojuy cexewi. Soat em cuy epeyekawēnwēn ceweju. Kawēnwēn pima, āḡ cuy Deus biōḡbuk jeyaḡuydada. Ceweju kawēnwēn pima, xexen ḡu juy epesop, eyetabēḡ ma. Eybu'um ḡu juy epesop kawēn ām ceweju. Soat em cuy epeyekawēnwēn Deus eju. Soat peam cuy epeyekawēn cebekitkiyū beam. ¹⁹ Owebeam tak cuy epeyekawēn ceweju.

— Bay, Paulo juy eġutaybin kawēn muwēn ãm — i juy epe'e'e Deus pe. — Ixe juy eya'õmucanucan iparara'ũma kawēn idipat muwēn ãm — i dak cuy epe'e'e cebe.

Iboap ekawēn iba'arēm osodop kuy bima. Ġasū bit ibapuk o'e. ²⁰ Wuykukukat Jesus a'õbuywatwat'ukat òn. Ġasū bit òn daomünmünap'a be, kawēn idipat muwēnuwēn ojekuku buye. Imēnpuye owebeam cuy epeyekawēnwēn Deus eju.

— Bay, a'õbacaap cuy eġūm Paulo be ya'õcam ekawēn muwēn ãm — i juy epe'e cebe.

²¹ Wuykitpit Tícico wawēġ ġuwēn eywebe. Eyetaybin cuy epesop apēn òn e'em iam. Ixe Tícico ikukpin cĩcã wuyxe. Soat em kapikpiġ wuykukukat peam. Wara'at kaykaykay ġu itabut—wuykukukat kay acã. ²² Imēnpuye ixe oġuju eykay. Ixe apēn oceju iap ġuwēn eywebe. Ocawēġ tobuxik puje eycokcok epesop.

²³ Deus eju òn kawēnwēn eywebeam—wuyebayat eju.

— Éfeso ka watwat aġuymubabibin cuy eġuy — i òn e'em cebe. — Esubuywan cuy ip xipan jewekuk am — i òn e'em cebe. — Esubuywan cuy ip biġ ma itabut am Jesus kay — i òn e'em cebe.

Imēn òn e'em Deus pe, wuykukukat Jesus Cristo be dak.

²⁴ — Bay, xipan cuy soat epejukuk wuykukukat kayayũ, Jesus Cristo kayayũ—soat em Jesus kay ġebumayũ — i òn e'em Deus pe.

Ibūrũ ma.

FILIPOS KA WATWAT PEAPTUP PAULO EMUDUPMUBARARAKTUP

¹ Filipos ka watwat, cartadup mubarararağ òn eywebeaptum—Jesus kayayū beaptum. Òn Paulo. Tupmubarararağ òn Timóteo eju. Jesus peam kapikpik'ukayū oceju. Eyju Deus ebekitkiyū, Jesus Cristo eju mūğ'i eyju jekukum puye. Cartadup mubarararağ òn eywebeaptum, eykukuk'ukayū beaptum tak, eybuywatwat'ukayū beaptum tak, eybuywatwat'ukayū beaptum tak.

² — Bay, xipan cuy Filipos ka watwat ejukuk — i òn e'em Deus pe—wuyebay be, Jesus Cristo be dak—wuykukukat pe. — Ixeyū ağuy mubabibin cuy eğuy — i òn e'em cebe ip.

³ Òn ġebum eykay bima soat em:

— Bay, ěn xipat cĭcā, soat em ěn xipan Filipos ka watwat kuğ puye — i òn e'em Deus pe.

⁴⁻⁵ Òn kawĕnwĕn Deus eju eywebeam—soat peam. Òn eyka be bima juk adi obuywatwan cĭcā epesop owebe kawĕn idipat muwĕn ģm. Imĕnpuye ocokcok cĭcā kawĕn ģm Deus eju eywebeam. Koap pima juk adi obuywatwan epesop—òn kawĕn idipan eymukūyjojom pima. Soat em cuk adi obuywatwan epesop owebe kawĕn idipat muwĕn ģm. ⁶ Jesus kay eyetabut pima Deus adi eydaxijojom o'e. Ĝasū dak soat kabia ma eydaxijojom. Waram Jesus Cristo ajĕmap kabia be bit eydaxijoap jepere. Wetaybit cĭcā iboam. ⁷ Apĕn ixexipan okuğ iap co'i ma eyju dak Deus xipan eykuğ. Eyju juk adi obuywatwan epesop “Kawĕn idipat icĕmān” i òn e'em pima itabut pin'ūmayū be, “Kawĕn idipat kay eyetabun cuy epesop” i òn e'em pima dak itaybit'ūmayū be. Ĝasū dak eyju obuywatwat daomūnmūnap'a be ma'ğū òn. Imĕneju soat em òn ġebum eykay. Eykukpin cĭcā dak oxe. ⁸ Apĕn Jesus Cristo xe eykukpin iap co'i oxe dak eykukpin cĭcā. Eykukpin cĭcā oxe Jesus Cristo juk omutaybitbin owebe eykukpin am puye. Deus itaybit icĕmān òn e'em iam.

⁹ Òn kawĕnwĕn Deus eju eywebeam biğ ma xipan eywekuk am, biğ ma eyetaybit am tak apĕn Deus e'em wuywebe iam, biğ ma eyetaybit am tak apĕn xipat Deus xe iam, apĕn xipat ġu cexe iam tak. ¹⁰ Deus pe imĕn eymukūyjo buje, soat podi ma xipacap ibapuk je'e eyxe. Iboap acā epejukuk. Imĕnpuye waram Cristo ajĕm puje ikĕrĕat kuğ ġu epesop. Soat tağ eyisu epesop. Eysūsūn ġu epe'e Deus kay eyebapuk am. ¹¹ Idipat acā epejukuk eyweju, Jesus Cristo ja'òbacaap ūmūm eywebe buye. Ixe a'òbi acā eyju xipacat mujurūğrūğ. Imĕn eyeku buje:

— ěn xipat cĭcā ocexe, ebekitkit cūğ ma jekukum puye — i je'e ip Deus pe eyjojo'ukayū.

— Ka'ūma ma ejo'iat xipacat — i je'e ip cebe.

¹² Okitpitpiyū, warĕmtağ ma juk adi ip okuk itabut'ūmayū. Inaka oparara ġu ma juk adi oce kawĕn idipat muwĕn ģm. Biğ ma òn imuwĕnuwĕn soat pe. Imĕnpuye warara'acayū itabucayū dak biğ ma imuwĕnuwĕn o'e. Imĕnpuye adeayū dak oitaybitbin kawĕn idipan. Ĝasū òn iboam jeymukūyjo. ¹³ Te'e ma juk ip omuòm daomūnmūnap'a be Cristo eju kapikpik'ukat òn puye. Soat ma juk a'ğū ip itaybit osodop iboam iecuğap tuk'a wiwi'ukayū. Warara'acayū dak cuk a'ğū itaybit osodop iboam ijopka beayū. ¹⁴ Obisūsūn ġu kawĕn idipat muwĕnuwĕn daomūnmūnap'a be ma'ğū òn. Imĕnpuye ade wuykitpitpiyū biğ ma itabut o'e wuykukukat kay. Iparara ġu o'e ip kawĕn idipat muwĕn ģm. Ibisūsūn ġu o'e ip Jesus ekawĕn muwĕn ģm. Biğ ma ip imuwĕnuwĕn o'e. ¹⁵⁻¹⁸ Pūğpūğ ixeyū'in Cristo muwĕnuwĕn itabutkarey ip okay buye; wa'òxik ojuy ip puye dak. Cristo muwĕnuwĕn ip xipacap kayap tomuju ġu. Warara'acat kay ġu ip ġebum. Jewekay acā ip ġebum. Imuwĕnuwĕn ip wa'òbacaap podi ma e ojuy.

— Cristo muwĕnuwĕn pima, kuka Paulo bodi ma oca'òbacaap kuğ oce'e — i te'e ma e'em ip.

Tūybe Paulo iğuycūğ je'e daomūnmūnap'a be ocawĕğ cocom pima iān o'e ip. Imĕnpit omuğuycūğ pa'ore cebe ip imĕn e'em pima.

Warara'acayū bit Cristo muwēnuwēn xipacap tomuju. Ixeyū xe okukpin. Itaybit ip Deus a'ōbi ōn kawēn idipat muwēnuwēn iam. Ōn pit ocokcok soat ip Cristo muwēnuwēn puye—xipat'ūmap kayap tomuju ma, xipacap kayap tomuju dak. Biğ ma je'e ocokcokap tak. ¹⁹ Jesus Cristo biōğbuk nuynuy owebe obuywatwan. Eyju dak kawēnwēn Deus eju owebeam. Imēneju wetaybit daomūnmūnap'a bewi omujēm ip iam. Imēnpuye ocokcokap i'ūm ġu. Bodinmaku ocokcokap jeku yoboğ ma. ²⁰ Obikuy jījā Cristo bikuyap tağ weku am. Weku pin ixē bikuyap tağ acā soat em. Ğasū bit a'ğū oce wa'ōca pin ixē ekawēn tağ weku am soat em. Soat tağ i'e pin ōn ibuyxim Cristo kuk am wetabēğ pima, we'ū buje dak. ²¹ Ajo xipat ijodi bima oxe? Cristo acā xipat oxe. We'ū buje dak soat podi ma xipacap ojukuk ixē xe acā soat em ma oğuy buye. ²² Wetabēğ pima bit kuka wekapik put oce Cristo beam. Wetait pima kuka o'e itabut warara'acayū Cristo kay wekawēn co buje. Apēğap xe'e xipat oxe? Wetabēğap? Pām ġuto we'ūap i xe'e? Wetaybit ġu oweweju bit. ²³ Wetaybit ġu buk apēğap ġu paxi xipat iam. We'ū buje dak xipat ma owebe soat em Cristo xe oğuy buye. Ixē xe bima soat podi ma idipat kuğ oğuy. ²⁴ Wetait pima bit xipat kuka o'e eywebeam. Wetait pima eybuywan mabuk kuka ōn. ²⁵ Wetaybit eyxe oğuy eybuywat am biğ ma eyetabut am Jesus kay iam. Ōn eyxe bima, biğ ma eycokcok epe'e kūyjobit am ixē a'ō kay. ²⁶ Waram eykay oajēm puje, eycokcok epe'e okay xipat cīcā ōn eywebeam puye. Eycokcok cīcā epe'e okay, Jesus Cristo eju mūğ'i eyju jekukum puye. ²⁷ Cristo ekawēn tağ cuy epeku—kawēn idipat tağ. Ixē ekawēn tağ eyeku buje, wetaybit oce eyetabut cīcā pūğat kay—Jesus kay iam. Wetaybit oce iboam waram eyjom oajēm puje, oajēm'ūm pima dak. Wetaybit oce soat eyju pūğ tağ ma soat kay jewağuyap muwebotbon iam, soat eyju jewebuywatwan kawēn idipat muwēn pin cīcā buye itaybit'ūmayū be iam tak. Kawēn idipat co buje acā kuka wuyetabut ajop Jesus kay. ²⁸ Eypararam ġu juy epesop eykay itakomaayū buxim. Deus ixeyū bodi ma ya'ōbaca. Imēnpuye eya'ōcam cuy epesop soat em. Eyparara'ūm pima bit itaybit je'e ip itabut'ūmayū Deus ocemuju ipiat'ajojoap kay iam. Ya'ōkayayū bit taxijo iam tak itaybit je'e ip. Deus acā eydaxijojom soat em tūy ām cexe. ²⁹ Deus cuk eynaē Cristo be kapikpik'ukayūm. Ixē beam kapikpiğ eyju ixē kay eyetabut puye. Inaka ixē beam kapikpiğ pima dak ipiat cuy epesopi'ajo ma Deus a'ōbi. ³⁰ Kuy bima itabut'ūmayū juk adi ipiat o'supi'ajojoat owebe, ōn Cristo muwēnuwēn puye. Kuy eyetaybit iboam. Ğasū dak ipiatpi'ajojoan ip owebe. Apēn owebe juk adi ipiat o'supi'ajoat ip iap puxim eywebe dak ipiat supi'ajoat ip eyju Cristo muwēnuwēn pima.

2

¹ Eyju eya'ōca Cristo eju mūğ'i eyju jekukum puye. Eycokcok eyju e'em ixē xe eykukpin puye. Deus biōğbuk nuynuy soat pe eywebe eymukūyjojom. Xipan ma eyju e'em eyewewekuğ. Eyetabotaidabotbot eyewewekay. ² Imēneju jewağuycocom cuy epesop eyeweweju. Ikukpin tak cuy epewekuk. Pūğ kay dak cuy epesop ġebum. Imēn ma juy ōn eyawēwēm. Imēn eyeku buje ocokcok cīcā oce eykay. ³ Jewewekay at ġu juy epesop ġebum—warara'acat kay dak. Warara'acayū be “Xipat cīcā eyju” i'e'eap epejokudada ġu dak cuy. Yoboğan pin ġu dak cuy epesop.

— Warara'acat obodi ma xipat — i dak cuy epe'e'e eywebe ma.

⁴ Ajo kuka o'e xipat ocewebeam iap kay at ġu juy epesop ġebum. Ajo kuka o'e xipat warara'acat peam iap kay dak cuy epesop ġebum.

⁵ Jesus Cristo ekukuap puxim cuy epekuku.

⁶ Ixē Jesus Cristo soat em Deus co'ian osunuynuy. Inaka “Soat em cuy ejo'ian oğuy. Ipi juan ġu juy oce,” i'ūmğū o'e jebay be.

⁷ Jekpiwatpin ma bit ixē soat o'suiwat ikuğ osunuyiat ipi juan am. Warara'acat puywatwat'ukan o'jewexat. Ağokatkat puximan o'jewexat. Ipi juan o'jewexat.

⁸ Ya'ōca pin ġu oekukuku. Soat em Deus a'ō kay kūyjobit osunuynuy. Kūyjobit osunuy je'ū ām tak. Korosa be ma oe'ū ikērēat muğēğē'ukat puxim.

⁹ Imēneju Deus ixē o'ḡyuy jewekay. O'ḡyuy jaḡyuyaḡōm soat kukuk'ukan. Ixē o'jomuy warara'acat podi ma ya'ōbacaan.

¹⁰ Imēnpuye soat ma jēḡ'aecōḡcōḡ ip Jesus wap—kabi beacayū, ipi juacayū dak, ce'ū'ū'ibiyū dak. Jēḡ'aecōḡcōḡ ip kūyjobit am ya'ō kay.

¹¹ “Jesus Cristo acā ocekekukat” i je'e ip soat pe. Imēnpuye Deus soat podi ma ya'ōbaca iap ibapuk cīcā je'e soat xe—wuyebayat soat podi ma ya'ōbaca iap.

¹²⁻¹³ Oburereyū, eykukpin cīcā oxe. Ōn eyxe bima soat em cuk adi kūyjobit epesop wa'ō kay. Wūy ōn pima dak cuy wa'ō kay epesop kūyjobin. Deus soat em ja'ōbacaap ūmūm wuywebe wuyubikuy am ixē bikuyap taḡ wuyeku am. Ja'ōbacaap ūmūm wuywebe ixē aḡuy daḡ wuyaḡuy am. Imēnpuye ya'ōbacaap cuy epejoojuy cexewi ixē be eydaxijojoap epere am. Kūyjobin cuy epesop ya'ō kay. Eypararam cuy epesop “Ap” i'e am cebe.

¹⁴ Māmāmām ḡu juy epesop Deus kay. Jawa'ōxikxiḡ ḡu dak cuy epesop. ¹⁵ Ikērēat muḡēḡē'ukayū parakpe eyju nuynuy—warēmtaḡ ma jekuku'ukayū parakpe—Deus a'ōmpubutbun'ukayū parakpe. Eyju bit Deus ebekitkit. Ikērēat kuḡ ḡu eyju. Imēnpuye Deus ebekitkit ekukuap puxim cuy epekuku. Soat etabutpe cedaḡ cuy epekuku ixeyū be eymuymuyap puxim. Kasopta tabapuk cīcā kabiok pima. Imēnpuxim eyju dak Jesus Cristo bikuyap taḡ jekukum pima, cūḡ ma eyju jekukumap ibapuk cīcā je'e itabut'ūmayū xe. ¹⁶ Wuymutaicinap ekawēn cuy epeḡuwēnuwēn ixeyū be. Cedaḡ eyju jekukum pima, ocokcok cīcā oce eykay waram Cristo ajēmap kabia be. Wetaybit tak oce te'e ḡu juk adi ōn oḡuy eymutaybitbitbin iam.

¹⁷ Ḡaxīn ma aco'i itabut'ūmayū oaoka. Odoymukereren ip. Deus pit icokcok je'e we'ūap kay apēn kuyjeayū wūnca o'ḡūmḡūm cebe iap kay icokcok osunuy iap puxim. We'ū buje ōn tak ocokcok oce.

— Ōn tak ocokcok oce — i ōn waram e'em eywebe.

¹⁸ We'ū buje eyju dak eycokcoḡ cuy epesop we'ū ma'ḡu. Eyaḡuy'ūm ḡu juy epesop we'ūap kay. Eycokcoḡ tak cuy epe'e we'ū buje.

¹⁹ Wuykukukat Jesus ibikuy bima, Timóteo oḡuju eykay. Ixē muju ojuy ōn ixē be eyawēḡ tojot am okay. Eyawēḡ tobuxik puje, ocokcok oce. ²⁰ Ixē Timóteo acā obuxim soat em ma ḡebum eykay. Eykukpin cīcā ocexe. ²¹ Soat warara'acayū bit ḡebum Jesus Cristo kay ḡu—jewekay acā. Ibu'u ip jekapik am Jesus Cristo beam. Jewebeam acā ip kapikpiḡ. ²² Ixē Timóteo bit soat em ja'ō daḡ e'em. Xipat cīcā ixē. Jebay eju kapikpik'ukat puxim oweju ixē juk adi o'jekapikpikpik kawēn idipat muwēnuwēn. Eyju dak kuy eyetaybit iboam. ²³ Ḡaxīn ma ōn ixē muju ojuy eykay. Wetaybit apēn je'e ip owebe iam pima, ixē oḡuju eyka. ²⁴ Wetabut wuykukukat kay. Ḡaxīn ma aco'i ixē omuju eykay.

²⁵ Wuykitpit Epafrodito muypit ojuy dak ōn eykay. Ixē juk epeḡudot kuy okay obuywatwat'ukan. Oweju juk adi o'jekapikpikpik kawēn idipat muwēnuwēn. Oburem cuk adi osunuy. ²⁶ Ixē eyjo pin cīcā. Yaḡuybabi'ūm o'e iwātaxipi opop iap awēḡ epejojojo buye. ²⁷ Iwātaxipi jījā osunuy. Oe'ū pin. Deus pit itabotaidabotbot osunuy cekay. Okay dak itabotaidabotbot ma osunuy. Ce'ū buje bit kuka adi oḡuycūḡ cīcā oce. ²⁸ Imēnpuye ixē muypit pin cīcā ōn eykay waram eywebe ijo am eycokcok ey'e am. Oḡuycūḡap tak kuka o'jepa'ūm ma. ²⁹ Eycokcoḡ cuy ixē epeḡuōm eyduk'a be wuykitpit muōmap puxim, pūḡ ma wuykukukat puye. Ibuyxim cuy epejukuk. ³⁰ Ixē Epafrodito iparara ḡu osunuy je'ū ām. Eywebe obuywat pa'ore bima ixē juk adi obuywatwan osunuy. Ce'ū ḡūḡūn cīcā osodop Cristo beam kapikpiḡ oweju buye.

3

¹ Obureyū, būrūdupaku o'e tupmubararak am eywebeaptum. Wuykukukat cuy jeymucokcoḡ. Obu'u ḡu waram apēn kuy bima otupmubararakiatup peap ekawēn muwēn ām eywebe eyaḡuyba'ūmap puxim. Owebe eyawēap taḡ eyeku buje, soat em ma xipat je'e eywebeam. ² Eyday'em'um cuy epesop ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū be eymuḡuykukuap puxim—akurice buximayū be— “Epedaypu'aḡobixeedakacat cuy” i'e'e'ukayū be.

³ — Ocejū acā Deus ebekitkit ocedaypu'ağobixeedakatkat puye — i napa ma e'em ixeyū ma.

Wuyju bit icēmān Deus ebekitkit. Soat em wuyju ġebum cekay ixē biōġbuk pe wuymu-taybitbinap tağ. Wuyju ma wuykokkok cīcā Jesus Cristo aġuy dağ wuyju jewaġuyġuy buye. Kacūġkadiwi jewewuywuy bima bit wuymucūġ pa'ore Deus xe. Wuyetaybit cīcā iboam. ⁴ Te'e ma wuyetabut put kacūġkadiwi jewewuywuy bima, cūġ ma acesop Deus xe iap kay. Adeayū ma te'e ma e'em:

— Wuymucūġ put Deus xe kacūġkadiwi jewewuywuy bima — i.

Ōn tak i'e but imēn owebe, bekin pin ma kacūġkadiwi oisu buye. ⁵ Oito kabia bima wuybabim ma odaypu'ağobixeedakacat ip “Deus ebekit teku” iap mubapuk am soat pe. Judeu dak ōn, Israel naxeġebit puye. Benjamim diwat tak ōn. Hebreu a'ōm kawēnwēn'uk tak oġuy bekin pima. Judeuyū awēwēap ekawēn tağ cīcā dak cuk adi ojekukuku Fariseu adi ōn ġebye. ⁶ Judeuyū awēwēap ekawēn tağ cīcā juk adi ojekukuku—soat ekawēn tağ ma. Iboap ekawēn oġupubutbun ġu—pūġ em tak ka'ūma. Tūybe cūġ ma ōn Deus xe Judeuyū awēwēap tağ jekukum puye iān cuk adi oce. Jesus kay itabucayū be juk adi ipiat osupi'ajojoat, Judeuyū awēwēap ekawēn tağ ġu ip jekukum puye. Tūybe xipat ġu ip iān cuk adi oce. ⁷ Ġasū bit Cristo ikukpin cīcā oxe o'e. Imēnpuye ajo kuy bima juk adi xipat oxe iap xipat ġu oxe o'e ġasū bit. ⁸ Ġasū bit wara'at ma otobuxik. Oceweūm Jesus Cristo be. Okukukan o'e. Ixe a'ō dağ weku pin cīcā oce. Soat podi ma xipacap kuġ ōn ixē obure buye. Wara'at pit kaokokap co'i o'e oxe. Soat ma ocepere ixē a'ō dağ weku am. Ka'ūma kuġ tak weku but ma. ⁹ Cristo eju ōn mūġ'i. Kuy bima tūybe ōn cūġ ma Deus xe wuyawēwēap ekawēn tağ jekukum puye iān cuk adi oce. Ġasū bit wetaybit oce cūġ ma ōn cexe Cristo kay wetabut puye iam.

— Ēn cūġ ma oxe okpot kay etabut puye — i'e'em Deus owebe.

¹⁰ Obikuy jījā soat em weku am Cristo a'ō dağ acā. Ixe ya'ōbaca jījā, waram ġuto o'jetait je'ūap tomukadi buye. Obikuy jījā iġo a'ōbacaap kuk am. Obu'u ġu ōn tak ipiat'ajo am apēn ixē juk adi o'supi'ajojo iap puxim. Ixe oe'ū jebay a'ō kay kūyjobit puye. Ōn tak cebuxim ya'ō kay we'ū ma'ġu. ¹¹ Ōn tak Deus waram omu'ada we'ūap tomukadi. Soat em ma wetabēġ oġuy ixē xe. Iboap wiwim cīcā ōn.

¹² — Soat em ma ōn pit ixē a'ō kay kūyjobit — i'ūmġu ōn pit e'em warara'acat pe. — Ikēēat kuġ ġu ōn pit—pūġ em tak ka'ūma — i'ūmġu dak ōn pit e'em.

Imēnpit Cristo kuy juk omuwedayo jewekay. Imēnpuye kūyjobit pin cīcā ōn soat em ya'ō kay. ¹³ Obureyū, “Soat em ma ōn pit ixē a'ō dağ jekukum, ixē ebekit puye” i'ūmġu ōn pit e'em eywebe. Ġebum ġu ōn pit e'em kuyap kay ikērēat kukukap kay. Waġuyba'ūm ōn pit iboap kay. Ġebye bit idipat ojukuk. Idipat kukap kay acā ōn ġebum. Imēnpuye soan ma ōn e'em soat em weku am ixē bikuyap tağ. ¹⁴ Jedaudau'ukat cūġ ma jedaudau tupteiboġatup pu am—jadaġaptup pu am. Ixe-buxim ōn tak soan ma e'em Deus emumuūm pu am. Deus kuy juk onaē soat em jexe onuy am, Jesus Cristo kay wetabut puye.

— Soat em cuy eġuy oxe kabi be — i mo adi a'ġu o'e owebe.

¹⁵ Kuy wuyetaybit Cristo bikuyap tağ wuyeku am. Imēnpuye juy soat em ixē bikuyap tağ ajeku! Pūġpūġ ey'in ibu'u bima bit, Deus cuy ixē ġutaybin xipat cīcā ewebe wa'ō dağ eku am iam. ¹⁶ Ixe a'ō dağ cuy ajeku! Apēn kuy bima ya'ō dağ ajekukuku iap co'i ma juy ajeku ġasū dak. ¹⁷ Obureyū, kuy bima cūġ ma juk adi ojekukuku eyetabutpe. Ġasū bit eyju dak wekukuap puxim cuy epeku. Aġ cuy epesop obuxim jekuku'ukayū kay ixeyū ekukuap puxim eyeku am. ¹⁸ Cristo korosa be oe'ū iap kay'ūm cīcā adeayū. Kuy soat em iboap o'guwēnuwēn eywebe. Ġasū dak iboap muwēn ōn eywebe wetadidim. ¹⁹ Wuyju ma soat em ġebum Deus kay. Ixeyū bit soat em ġebum apēn ace'e iap kay acā. Soat em ip ġebum jecokkokap kay acā. Isūsūn kuka a'ġu o'e ip warēmtağ jekukuap kay. Inaka isūsūn ġu ip. Xipat'ūmat muġēġēm ip warara'acayū etabun ma. Jeweweju bit ip xipat. Ġebum ġu ip kabi kay. Soat em ġebum ip ijodiap kay acā. Imēneju wūy ma jeedop ip Deus wi je'ū buje. Soat em ipiat supi'ajojo ixeyū ma. ²⁰ Wuyju bit kabi watwan acesop. Wuydaxijojo'ukat

kabi kadiwi jeekop—wuykukukat Jesus Cristo. Waram jajēm ijodi. Ixe ajēmāp wiwim cīcā wuyju. ²¹ Ixe Jesus Cristo warara'acat a'ōbacaap ġu'ūm ixe soat podi ma ya'ōbaca buye. Soat ip jeedop kūyjobin ixe a'ō kay. Ixe ja'ōbacaan wuyjebit ġuwexat. Ijodi bima wuybaca ġu wuyju e'em. Ixe bit wuyjebit ġuwexat jejebit co'ian idipan. Imēneju waram ace'ū ġu ġebu je bit.

4

¹ Okitpitpiyū, eykukpin cīcā oxe. Oġuykit eykay. Omucokcoġ cīcā eyju. Xipāt eyju oxe. Imēneju eybu'um ġu juy epesop wuykukukat bikuyap taġ eyeku am, okitpitpiyū.

² Evódia, jemukūyjo ōn ġasū. Síntique, ěn tak jemukūyjo ōn. Tū'ū'ūyū, eyju ikibiyū, xepxem ma wuykukukat kay eyetabut puye. Imēnpuye eyetakomām ġu juy epesop eyewewekay. Eyetakomaap cuy epeyepere. ³ Ĕn pit, obure, ixeyū aoyū juy eġudin—xepxepayū. Xipan cīcā kapikpik'uk eġuy oweju, obure. Ixeyū aoyū dak cuk adi obuywatwan oekuku ip ōn soat kaka daġ kawēn idipāt muwēnuwēn pima. Clemente dak cuk adi o'jekapikpik oweju. Warara'acayū dak cuk adi o'jekapikpik oweju. Iboyū butet ibararak opop Deus pubutup pe—obuywatwat'ukayū butet. Ibararak opop abuyū soat em itait jeedop ip Deus xe iaptup pe.

⁴ Wuykukukat kuy wuymuwedayo jewekay. Imēnpuye eycokcoġ cuy epesop.

— Soat em cuy eycokcoġ epesop — i waram ōn e'em eywebe.

⁵ Ġaxīn ma xeku omuyku wuykukukat! Imēnpuye soat cuy xipan epejukuk ijodiayū.

⁶ Ka'ūma kay ma juy epeyaġuyġebu. Soat pit cuy epeġuwēnuwēn Deus pe. Ajo ka'ūmġu eyxe iat cuy epejoojuyjuy cexewi. Iojuy buje, ajo Deus kuy juk o'ġūmġūm eywebe iap kay juy ġebum epesop. ⁷ Wuyetaybit ġu apēn Deus wuyaġuymubabibin iam. Inaka ixe itaybit cīcā wuyaġuymubabibin am. Jesus Cristo eju mūġ'i bima, ixe wuyaġuymubabibin jeenuy. Imēnpuye warara'acat a'ō kay ġu ace'e—ixe a'ō kay acā. Warara'acat kay ġu dak acesop ġebum—ixe kay acā.

⁸ Oburereyū, ġasū mabuk ōn jeyawē. Soat em ma juy epesop ġebum ajo xipāt iap kay, ajo ibuyxi iap kay dak, ajo icēmat iap kay dak, ajo warēmtaġ ġu iap kay dak, ajo cedaġ iap kay dak, ajo iisu iap kay dak, ajo Deus xe ikukpin iap kay dak, ajo inapa ġu iap kay dak. Iboap kay juy epesop ġebum soat em. ⁹ Apēn cuk adi ōn eymutaybitbitbin iap taġ cuy epekuku, apēn cuk adi ōn eymukūyjojojo iap taġ tak. Wekukuap puxim cuy epekuku. Wekawēn puxim tak cuy epeyekawēnwēn. Obuxim eyju jekukum pima, Deus soat em eybuywatwan jeenuy. Ixe ma wuyaġuymubabibin'ukat.

¹⁰ Ocokcokap yoboġ cīcā wuykukukat eju mūġ'i ōn puye. Ade kaxi kap puje waram ġuto iba'ore ġu o'e eywebe obuywat am oceju ġebum cīcā ekay iap mubapuk am owebe.

— Kuy juk adi eybu'u epesop xipan oiuk am i'ūmġu ōn pit e'em eywebe.

Imēnpit iba'ore osunuy eywebe obuywat am, ěn ekukpin cīcā ocexe iap mabapuk am owebe. ¹¹ Imēn ōn e'em eywebe. Inaka:

— Eyju juk opere — i'ūmġu ōn pit e'em eywebe.

Kuy wetaybit oce ocokcok am ajo-kuġ ōn iap kay. ¹² Kuy juk adi ojeku yopīt ma ikuġ. Ade dak ikuġ kuy juk adi ojeku. Ocokcok ma ōn e'em obeġbeġ pima, ore bima dak; odadaybot pima, soat-kuġ pima dak. Warara'acayū be iba'ore jewemucokcok am soat taġ. Ōn pit cuk wetaybit oce jewemucokcok am soat em. Soat kaka daġ ma ojekukuku ocokcok. ¹³ Soat em Cristo ja'ōbacaap ūmūm owebe. Imēnpuye ixe a'ōbacaap kuġ ōn xipacat jebapukpuġ owebe bima, xipāt'ūmat ebapuk puje dak.

¹⁴ Filipos ka watwat, eyju ma juk adi obuywatwan epesop ōn ipiatpi'ajojom pima. Iboap xipāt cīcā osodop. ¹⁵ Macedōnia eipi bewi oġēm puje, eyju acā juk adi obuywatwan epesop. Obuywatwan cuk adi epesop koapat kabia ōn kawēn idipāt muwēnuwēn pima. Eyju ma juk adi eyemumuūm epeġudot okay. Eyju ma juk adi ġebum epesop okay ōn ade ikuġ pima, yopīt ma ikuġ pima dak. Warara'acayū bit ġebum ġu osodop ip okay Jesus kay itabucayū. ¹⁶ Pūġ em ġu juk adi eyemumuūm epeġudodot okay ōn Tesalōnica ka be bima, yopīt ma ikuġ pima. ¹⁷ Waram paxi ip je'ġūm owebe iap wiwim ġu cuk oġuy. Deus

xipacat je'gũm eywebe eydacup ġu epesop okuġ iapteim. ¹⁸ Kuy Epafrodito eyemumuũm o'tojot okay. Soat ma o'tojot. Cartadup mubarararaġ òn eywebeaptum—kuy soat ojat eyemumudodot iaptum—eyju xipan cĩcã okuġ iaptum. O'e jĩjã ma kuy. Kuy òn ade ikuġ. Kuyjeayũ be wũnca mupik puje, Deus icokcok osunuy cekay ip. Te'oku osunuy cekay. O'ġupik ip iap xipat osodop cexe. Imēnpuxim ma okay eyemumudodot tak te'okuat puxim okay. Deus tak icokcok eyemumudodot cocom pima, eydacup ġu epeġũm owebe buye. ¹⁹ Wetabut cĩcã ixē kay—Deus kay. Soat kuġ ma Deus—idipat kuġ. Soat je'gũm eywebe dak, eyju Jesus Cristo a'õ daġ jekukum puye. Tacup ġu Deus. Imũmũm pin cĩcã cexe wuywebe. Ajo ka'ũmġu eyxe iat je'gũm eywebe. Soat je'gũm eywebe. ²⁰ Ixe Deus wuyetayat. Soat kabia ma:

— Soat podi ma ēn a'õbuyxi — i juy acece cebe.

Imēn cuy acece cebe soat em ma. Imēn cuy je'e'e.

²¹ Ocejū kato mujujum cebe ip soat pe—Deus ebekitkit pe—Jesus Cristo kayayũ be. Wuykitpitpiyũ dak kato mujujum eywebe—ocexeayũ—iġoceayũ. ²² Soat Deus ebekitkit kato mujujum eywebe. Wuyeipi kukat peam kapikpik'ukayũ dak kato mujujum eywebe.

²³ — Soat cuy ip xipan ejukuk Filipos ka watwat — i òn e'em wuykukukat Jesus Cristo be.

Bũrũdupku otupmuju eywebe. Kuy cartadup mubararakapi ocepere.

COLOSSOS KA WATWAT PEAPTUP PAULO EMUDUPMUBARARAKTUP

¹⁻² Colossos ka watwat, cartadup mubarararağ òn eywebeaptum. Òn Paulo. Ijudup mubarararağ òn wuykitpit Timóteo eju. Eyju wuykitpitpiyũ Colossos ka be. Cristo a'õ dağ eyju jekukum soat em. Jesus Cristo emumuju òn Deus bikuyap tağ.

— Bay, xipan cuy Colossos ka watwat ejukuk — i òn e'em Deus pe—wuyebay be, Jesus Cristo be dak—wuykukukat pe. — Ixeyũ ağuy mubabibin cuy eğuy — i òn e'em cebe ip.

³⁻⁴ — Itabut cĩcã ip Jesus Cristo kay Colossos ka watwat — i juk o'e Epafrro ocewebe. — Xipan Deus ebekitkiyũ kuğ ip — i juk o'e. — Xipan soat kuğ ip, Deus xe acesop iap wiwim puye — i juk o'e ocewebe. Iměnpuye:

— Bay, ěn xipat cĩcã — i oceju e'em soat em Deus eju eywebeam kawěnwěn pima—Jesus Cristo ebay eju.

⁵ Soat em Deus xe acesop iap ekawěn kuy epejojojo kawěn icěmat co buje—kawěn idipat co buje. Iboap wiwim eyju ġasũ. Icěmãn epesop ixex, “Oxe ma epesop” io'e Deus puye—kabi beat o'e buye. Iměnpuye Jesus kay eyetabut cĩcã. Xipan soat kuğ tak eyju.

⁶ Deus xipan wuykuğ—soat kuğ iap ekawěn kuy epeya'ĩjojo. Eyetaybit epesop iboap ekawěn icěmãn iam koap em cekawěn co'isum. Soat eipi dağacat kawěn idipat cocom ġasũ. Ixeyũ dak itabut Jesus kay. Xipan soat kuğ tak ip itabucayũ kuğ. Wuye'ũ buje soat em Deus xe acesop iap wiwim tak ip. ⁷ Epafras kawěn idipat o'ğuwěn eywebe. Ixe Epafras wuybure ikukpin cĩcãat wuyxe. Cũğ me ixex kapikpiğ Cristo muwěnuwěn warara'acat pe. Ixe eybuywatwan ocedieğ ġasũ bit.

⁸ — Colossos ka watwat jewewekuğ ip cewekukpin cĩcã, Deus jebiõğbuk o'ğuoĩm cebe ip puye — i juk o'e ixex Epafras ocewebe.

⁹ Iměneju soat em oceju kawěn Deus eju eywebeam. Eyawěğ tobuxik puje ocebu'u ġu ocesop jekawěn ģm eywebeam. Iměn oceju e'em Deus pe:

— Bay, ocekitpitpiyũ juy eğutaybin apěn ebikuy ixeyũ be jeku am iam — i. — Ixeyũ juy eğutaybin apěn xipat exex iam, apěn ikěre exex iam tak — i oceju e'em. — Iboam itaybit cĩcã je'e ip ebiõğbuk ixeyũ mutaybitbin puye — i oceju e'em cebe.

¹⁰ Iboam eyetaybit pima, cũğ ma epeku; soat em wuykukukat bikuyap tağ epeku; soat em ixex mucokcokcoğ epesop; xipacat epeğujurũğrũğ soat em; biğ ma eyetaybit epesop Deus e'e iam.

¹¹ — Bay, ěn soat podi ma a'õbaca — i òn e'em Deus pe. — Soat podi ma ěn edipap kuğ — i òn e'em. — A'õbacaap cuy eğũm Colossos ka watwat pe Jesus kay ip jebu'uap puxim ipiatpi'ajojom ma'ğũ ip — i òn e'em Deus pe.

¹² Deus kabiaat kukat. Ixe ebekitkit xipacat mujurũğrũğ'ukayũ. Ixe xipacat muxipanpan iũm ģm jebekitkit pe.

— Cũğ ma eyju oxex webekitkiyũm — i juk o'e Deus wuywebe.

Iměnpuye wuyju dak xipacat acejat. Iboap wiwim cĩcã wuyju. Iměnpuye eyju dak eycokcoğ cuy epesop.

— Xipat cĩcã ěn — i juy epe'e'e wuyebay be.

¹³ Satanás kabikat kukat. Ixe ebekitkit ikěreãt mujurũğrũğ'ukayũ. Deus pit wuy'uk kabikat kukat pui bewi. Iměnpuye Satanás ġu wuykukukat ġasũ—Deus ipot acã. Deus ipot ikukpin cĩcã cexex. ¹⁴ Ixe ipot wuy'uk kabikat kukat pui bewi. Ikěreãt muğěaptei o'teida, oe'ũ buye. Iměnpuye ikěreãt kuğ ġu wuyju ixex.

¹⁵ Deus ijo ba'ore wuywebe. Wuyetaybit bitku poro omuyku Cristo joom, Cristo dak ijo'i buye. Ixe Cristo Deus ipot koapat. Soat Deus emumuğě bodi ma ya'õbuyxi ixex. Deus pe ipi mujurũğ'ũm pima ipot itait osunuy. ¹⁶ Deus soat o'ğubapukpukpuk Cristo eju. Kabi beacat o'ğubapukpukpuk soat ceweju, ipi dağacat tak. Wuywebe ijobucat o'ğubapukpuk soat, wuywebe ijo ba'oreãt tak. Ya'õbuyxiayũ kabi watwat o'ğubapukpuk Cristo eju, ya'õbacaayũ dak, warara'acayũ mujuju'ukayũ dak, warara'acat kukukayũ dak. Deus ixex eju soat

o'ğubapuk. Soat o'ğubapuk cebeam. Soat o'ğubapuk ijodiacat pe Cristo kuk am ibuyxi am. ¹⁷ Kabi, ipi ka'üm pima, Cristo kuy osunuy itabëğ. Ipi dağacat jedopap pe ma dopdom Cristo a'öbi. Kabi beacat tak dopdom jedopap pe ixē a'öbi. ¹⁸ Wuya'a wuyjebit kukat iap puxim Cristo jekay itabucayū kukat. Apēn wuya'a wuyağuydadam iap puxim Cristo dak itabut jekayayū ağuydadam. Ixe Deus ipot koapat. Ce'ūap tomukadi Deus ixē Cristo waram o'ğutait. Soat podi ma ya'öbuyxian o'ğutait. Wuyju dak waram acejetait wuye'ū buje Deus ixē o'ğutait puye. ¹⁹ Deus o'e jewebe ma:

— Okpot ojo'ian je'e — i.

Imēnpuye jewa'öbaca jojo'i ma ip. ²⁰ Ipi watwat itakoma osodop Deus kay, kabi beacat tak. Deus o'e jewebe ma:

— Soat ip o'ğudin obureyūm—ipi dağacat, kabi beacat tak — i. — Kūyjobin jeedop ip wa'ö kay korosa be okpot e'ū buje — io'e jewebe ma.

Imēn Deus ip o'ğudin jekay. Itakomaap ip o'ğū'üm korosa be jekpot oe'ū ibuye.

²¹ Eyju dak Deus bureyūm ğu epesop kuy bima. Cekay'üm cīcā juk adi epesop. Imēnpuye ikērēat kay acā juk adi ğebum epesop. Ikērēat mujurūğrūğ'uk tak adi epesop. ²² Ğasū bit Deus eymuwexat jebureyūm ipot oe'ū buye. Kuy eymuwexat eymudot am jekay. Imēnpuye cūğ ma epesop ixē wap eyajēm puje. Ikērēat kuğ ğu epesop. Abu je'e eywebe:

— Xipat ğu eyju! — i?

Ka'ūma ma! ²³ Imēneju eyetabun cīcā juy epesop Jesus kay. Eybu'um ğu juy epesop cekay! Koap em kawēn idipat co ebikam Deus xe acesop wuye'ū buje iap wiwim cuk epesop. Eyday'em'um cuy epesop warara'acat pe eymubu'unap puxim iboap wiwi am. Ibo muwēnuwēn'ukat ōn—kawēn idipat muwēnuwēn'ukat. Kawēn idipat muwēnuwēn ōn soat kaka dağ.

²⁴ Ocokcok cīcā, ōn ipiat osupi'ajo eywebeam puye. Cristo ipiatpi'ajojom mabuk jekay itabucayū beam—jejebit puximayū beam. Imēnpuxim ōn tak ipiatpi'ajojom Cristo be o'supi'ajojo iap mu'üm ām. ²⁵ Deus o'e owebe:

— Itabucayū buywatwan cuy eğuy — i. — Imēn ma kapikpiğ cuy eğuy wa'öbi — io'e owebe.

Ijop ekapikap o'ğūm owebe eybuywat am.

— Wekawēn muwēnuwēn cuy eğuy soat ka watwat pe — io'e owebe.

²⁶ Kuyje Deus soat ka watwat pe ğu jekawēn o'ğuwēnuwēn. Ğasū bit o'ğuwēn jekay itabucayū be. Ibo ekawēn muwēnuwēn'ukat ōn. ²⁷ Cristo omuy eywebe Judeuyū ğu ma'ğū eyju. Imēnpuye Deus jedipap mubapuk puje, eyju dak idipap kuğ epesop. Iboap wiwim cīcā eyju. Kuy bima iboap iba'arēm osodop soat xe ijodiacat xe. Ğasū bit Deus soat jebekitkit mutaybit pin iboam. Iboap idip cīcā. Xipat cīcā dak. ²⁸ Imēneju Cristo muwēnuwēn oceju soat ka watwat pe.

— Teyūku soat em Jesus kay e'em — i oceju e ojuy Deus pe ixē dopabe ixeyū dojot puje. — Soat em teyūku Cristo eju mūğ'i jekukum — i oceju e ojuy cebe.

Imēneju Cristo muwēnuwēn oceju soat pe ijodiacat pe. Soat awēwēm oceju. Soat jetaybitbicap eju oceju ip imutaybitbin. ²⁹ Imēneju kapikpiğ cīcā ōn. Cristo ja'öbacaap ūmūm owebe cebe wekapik am. Ixe Cristo soat podi ma ya'öbaca. Ixe Cristo ja'öbacaap ūmūm owebe. Imēnpuye ijodiacat mutaybin put owebe.

2

¹ Kapikpiğ cīcā juk adi oğuy eywebeam—ojojo'uk'ūmayū beam, Laodicéia ka watwat peam tak. Ōn jeymukūyjo iboam. ² Cebeam ip cuk adi kapikpiğ cīcā oğuy ixeyū be biğ ma jewewa'ömucan am Jesus ekawēn tağ jeku am; biğ ma jewewekukpin am tak; warara'acat podi ma itaybit am tak kawēn icēmān. Iboam itaybit pima, soat em Cristo kay jeedop ip. Jawağuy muwarururun ğu jeedop ip Jesus ekawēn tağ xe'e oceku iam. Kuy bima itaybit ğu ip osodop Cristom. Ğasū bit ip oitaybit ixem. ³ Soat ğu wuyetaybit Deus emumutaybitbin iam. Wuyetaybit ğūğūn ā. Cristo bit xıntabi o'tomudip'uk iap puxim. Cristo eju mūğ'i

wuyju jekukum pima, wuyetaybit put Deus emumutaybitbin iam, apên cûğ ma Deus xe iam tak, apên cûğ ġu cexe iam tak.

⁴ Imêneju jeymukūyjo òn. Eyday'em'um cuy epesop warara'acat pe eymuğuykukuap puxim. Adeayū xe cekawēntip ip. Imēnpit cûğ ġu ip. Napa ma ip kawēnwēn eyweju eymutabucap ojuy napaap kay. ⁵ Imêneju soat em ġebum òn eykay, eyxe ġu ma'ġu òn. Pūğ tağ ma eyju e'em. Soat em eyetabut Jesus kay. Ocokcok cīcā ma iboap cocom puye.

⁶ — Ocekukukan cuy ece — i juk adi epe'e Jesus Cristo be, eyetabut puye cekay. Ğasū bit mūğ'i juy epeku ixeyeju. ⁷ Kadai nābu muycemap puxim Cristo wuya'òmucanucan wuyetabucap epereap puxim. Imēnpuye biğ ma juy eyetabun epesop cekay. Ğebum cekayap tomuju juy soan e'em epesop. Kuy juk adi ocewebe eymutaybitbinap tağ cuy epeku. Soat em cuy epe'e'e Deus pe:

— Bay, ěn xipat cīcā — i. — Soat em ěn xipan ocekuğ — i juy epe'e'e cebe.

⁸ Eyday'em'um cuy epesop warara'acat pe eymubu'unap puxim Jesus kay apên wuyju taomūn ām ibubum iap puxim. Ixeyū Cristo ekawēn ġu eymutaybitbin. Ijodiakat ekawēn acā eymutaybitbin ip—Deus kay'ūmayū ekawēn—ipi juacat ağuy mubarēm'rēm'ukayū ekawēn. Eymuğuykuku ojuy ip. Te'e ma eymutaybitbin ip. Eyetabun ġu juy epesop ixeyū a'ò kay. ⁹ Cristo jewa'òbaca jojo'i ma ip Deus eju. Cristo ijodiat co'ian o'jewexat wuymutaybit am Deus e'e am. Wuyetaybit Deus e'e am Cristo e'eap co buje. Imêneju eyday'em'um cuy epesop warara'acat pe eymubu'unap puxim eyetabut am Jesus kay. ¹⁰ Cristo eju mūğ'i jekukum pima, wuyju dak Deus a'òbacaap kuğ acesop. Ixe Cristo soat podi ma ya'òbuyxiat—Deus ekawēn tojtjot'ukayū kukukayū bodi ma, ibiòğbuk itabidaoiayū kukukayū bodi ma dak.

¹¹ Imēntak Cristo ja'òbacaap o'ğūm eywebe ikērēat kukap puxim ixeyeju eyju mūğ'i buye. Ağokatkat'it'it taypu'ağobixeedakatkat'uk osodop ip kuyjeayū teku iisu Deus xe i'eap ojuy. Deus pit soat tağ wuy muisusun wuyxeedakatkat puye ġu—Cristo eju wuyju mūğ'i buye acā. ¹² Wuy mubatisasan puje Cristo a'òbi wuyağuyokokat oi'ūm wuye'ūap puxim. Ixe a'òbi oi'ūm wuykocap puxim. Kuy bima Deus waram ġuto Jesus o'ğutait ce'ūap tomukadi. Imēnpuxim ijodi bima dak wuyağuy'isum wuyju jekukum waram ġuto wuyetaicap puxim wuye'ūap tomukadi. Wuyağuy'isum wuyju jekukum ġasū Deus soat podi ma ya'òbaca iap kay wuyetabut puye. ¹³ Imēnpuxim eyju ma ikērēat mujurūğrūğ cīcā juk adi epekukuku eyağuyokok puye. Ce'ūat puxim cuk adi epesop Deus xe ikērēat kay acā ġebum puye. Judeu'ūmat puxim tak cuk adi epesop—Deus pe wuyawēwēap ekawēn tağ jekukum'ūmat puxim. Deus pit kuy eyağuy muisusun eywebe Cristo ağuy dağ jewağuy am. Wuyağuy muisusun puje, ixeyeju ikērēat o'ju'uk wuywebewi. Soat o'ju'uk. ¹⁴ Iba'ore wuywebe Deus pe wuyawēwēap ekawēn tağ jeku am—soat ekawēn tağ. Deus itaybit soat em teyūku wekawēn mupubutbun iam. Korosa be ixeyeju e'ū buje bit, Cristo apên cuk adi iboap ekawēn ağupubutbuniatepi o'teida. O'teida wuyekariwa be wuyeweroap teidaap puxim. Imēnpuye Deus ikērēat o'ju'uk wuywebewi. ¹⁵ Imēnpit Cristo Satanás a'òbacaap o'ğū'ūm korosa be je'ū buje. Deus kay'ūmayū kukukayū a'òbacaap o'ğū'ūm. Soat etabun ya'òbacaap o'ğū'ūmiayū mubapukpuğ oeku imusūsūn ām. Imubapukpuğ oeku kuyjeayū be o'yaokaiat aririt'a mubapukap puxim.

¹⁶ Imêneju warara'acat a'ò kay ġu juy epesop eywebe te'e ma ixeyū e'em pima “Beku i'opi eywebe” i, “Ibiati tikōnpi eywebe” i dak, “Ibeat kabia be epeyekapikpik ġu juy” i dak, “Kaxiaat ijēm'isu bima, peta juy epeğūğē” i dak, “Sábado bima epeyekapikpik ġu juy” i dak. Ya'ò kay ġu juy epesop. ¹⁷ Ixeyū ekawēn tağ cuk adi jekuku'uk ajop Cristo ajēm'ūm pima. Kabicuk jewurūğwurūğ iap puxim jekawēn muwarururun ip soat em. Ğasū bit Cristo oajēm. Ixe ekawēn soat em ma ibit. Imēnpuye ixeyū ekawēn tağ ġu wuyju jekukum ġasū—Cristo ekawēn tağ acā. ¹⁸ Warēm tağ eymutaybitbin'ukayū:

— Deus ipiat supi'ajoat eywebe, cûğ ġu eyju cexe buye — i napa ma e'em ip eywebe. Ixeyū ekawēn kay bit eyetabun ġu juy epesop. Jewexe ya'òbuyxi ip.

— Warara'acat podi ma oceju xipat Deus xe, soat em Deus ocemuyxeyxey buye — i'e'em ip te'e ma. — Ka'ūma ma oceju bit — i'e'em ip warara'acayū be, “Warara'acat podi

ma xipat oceju” i'e'em pima jewebe ma. — Deus kukap co'i juy cekawën tojtjot'ukayū ajukuk — i'e'em ip ocewebe te'e ma. — Warara'acat podi ma oceju xipat Deus xe — i'e'em ip te'e ma.

Warēmtaḡ ma ip jewaḡuydadam. Deus aḡuy daḡ ḡu ip jewaḡuyḡuy—jaḡuy daḡ acā. ¹⁹ Cristo eju mūḡ'i ḡu ip warēmtaḡ jewaḡuyḡuy buye. Cristo wuya'a buxim. Cekay itabucayū ijebit puxim. Deus bikuyap taḡ wuyju aypapan. Wuyekururukpu ibuboḡatpu wuykukatpu wuywedap taḡatpu wuywedap mucūḡucūḡatpu. Ibobu buxim Deus wuya'ōmucanucan Cristo eju mūḡ'i wuyeku am. Jewexe ya'ōbuyxiayū bit mūḡ'i ḡu ceweju.

²⁰ Cristo a'ōbi eyaḡuyokokat oi'ūm eye'ūap puxim. Deus ja'ōbacaap o'ḡūm eywebe ibiōḡbuk kērēat kukukayū a'ō kayap puxim—Deus kay'ūmayū kukukayū a'ō kayap puxim. Imēneju Deus kay'ūmat ekukuap cuy epeyepere. Warēmtaḡ eymutaybit-bin'ukayū a'ō kay ḡu juy epesop.

²¹ — Boku juy epejukuk ḡu — i'e'em ip te'e ma. — Beku juy epejo'o ḡu — i dak. — Imēnmēn ḡu bit epeku — i dak e'em ip te'e ma.

²² Soat ixeyū xe ikukpiat, i'opiat, tikōnpiati darem ma kuy kapkam. Ijodiacat ekawën acā imuwēnuwën ip—Deus ekawën ḡu bit. Ijodiacat aḡuy daḡ acā ip kawēnwën—Deus aḡuy daḡ ḡu bit. ²³ Jewexe ip itaybitbit.

— Deus kukap co'a juy cekawën tojtjot'ukayū ajukuk — i'e'e ip te'e ma. — Ka'ūma ma oceju bit — i'e'em ip warara'acat pe, “Warara'acat podi ma xipat oceju Deus xe” i'e'em pima jewebe ma. Ade cexe ip ikukpiat, i'opiat tak, tikōnpiati dak. Xipan ḡu ip jejebit kuḡ. Tūybe ikērēat acejukuk'ūma iān e'em ip. Ibo bit ka'ūma jo'i ma. Wuybuywat pa'ore ikērēat kukap puxim.

3

¹ Waram o'jetaitiat puxim eyju Cristo eju mūḡ'i jekukum puye. Imēnpuye eyetabikum cuy epesop kabi beat kay. Iboce Cristo omuy Deus xe xik'i ya'ōbuyxiat tūyap pe, Deus co'i ya'ōbuyxi buye. ²⁻³ Ijodiacat eju ḡu mūḡ'i eyju jekukum—Cristo eju acā mūḡ'i eyju jekukum. Imēnpuye ijoceap kay ḡu juy epeyewaḡuyḡuy—kabi beat kay acā. Pūḡ taḡ ma jewaḡuyḡuy ip Deus, Cristo dak. Ixeyū aḡuy daḡ eyju dak jewaḡuyḡuy ḡasū bit, Cristo eju mūḡ'i eyju jekukum puye. Iboap ibapuk ḡu itabut'ūmayū xe. Iba'arēm iboap cexe ip. ⁴ Eyaḡuy'isum eyju jekukum Cristo eju mūḡ'i buye. Waram yajēm puje, wuyju dak acejewemubapuk ceweju. Ixe dipap acejat. Wuydip ace'e ixex jo'i.

⁵ Imēneju ikērēat epeḡuḡē ḡu juy. Ikērēat muḡēḡē pin eyju Deus kay'ūmat puxim. Epeḡuḡē ḡu bit. Warara'acat tayxi eju epeyepo ḡu juy. Warara'acat itop eju epeyepo ḡu juy. Ikērēan cuy epeyekaypatpan ḡu. Ikērēat epeḡujurūḡ ḡu juy eyemumukaypin pu am. Aoyū kaykay ḡu juy epesop. Eyetabikukum ḡu juy epesop warara'acat pubut kay. Wuyetabikukuap ikērēat Deus xe deusbaroyū kay wuyetabucap puxim. ⁶ Deus ipiat supi'ajojoat imēn jekuku'ukayū be—kūyjobit'ūmayū be—ja'ō kay'ūmayū be. ⁷ Eyju dak cuk adi kuy bima warēmtaḡ ma epekukuku. Eycokcok epesop ikērēat muḡēḡē'ukap kuḡ.

⁸ ḡasū bit ijop epeyepere. Eyetakomām ḡu juy epesop warara'acat kay. Aoyū kaykay ḡu juy. Eysapka'orerem ḡu juy epesop. Warara'acat epejomuymuy ḡu juy. Eyekawēnkērēm ḡu juy epesop—pūḡ em tak ka'ūma. ⁹⁻¹⁰ Cristo kay eyetabut puje, yaḡuy'suayūm epesop. Kuy bima eyaḡuyokok cuk adi epekuku. Eyaḡuyokok ḡu juy epekuku ḡasū bit. Deus soat em wuyaḡuymuisusun wuywebe jejo'i i'e am. ḡuyjom Deus aḡuy daḡ acā ḡebum acesop. Biḡ ma wuyetaybit ace'e Deus e'e am. Napa ḡu juy epe'e'e eyewewebe. ¹¹ Wuyaḡuy'isu bima, ḡebum ḡu acesop teku Judeu iap kay, teku Judeu ḡu iap kay dak. ḡebum ḡu acesop teku taypu'aḡobixecukat iap kay dak, teku taypu'aḡobixecuk'ūmat iap kay dak. ḡebum ḡu acesop teku pariwat iap kay, teku wuyjuyū iap kay dak. ḡebum ḡu acesop teku tei'ūma kapikpik'ukat iap kay, teku teibubum kapikpik'ukat iap kay dak. Cristo kay acā ḡebum acesop. Iteyū be soat pe Cristo muymuy iap kay ḡebum acesop.

¹² Deus ebekitkit eyju. Deus xe eykukpin cīcā epesop. Ixe juk eynaē jewekay am. Imēneju eyetabotaidabotbon cuy epesop eyewewekay. Xipan cuy epeyewewekuk. Yoboğan pin ġu juy epesop Eyekawēnkērēm ġu juy epesop—eyekawēntim ma. Eyukpiceġēm ġu juy epesop eyewewekay. ¹³ Epeyewebuywatwan cuy soat em. Eyxeat warēmtaġ eykuġ pima, ixē epejomuymuy ġu juy. Ġebum ġu juy epesop apēn cuk adi warēmtaġ eykuk iap kay. Wuykukukat Jesus ġebum ġu apēn cuk adi ikērēat aġujurūġrūġ iap kay. Ixe buxim cuy eyju dak ġebum ġu epesop apēn cuk adi warēmtaġ eykuk iap kay. ¹⁴ Xipan eyekukuap xipat Deus xe. Ibodi ma bit xipat eywebe xipan eyewewekuk am. Xipan jewewekuġ pima, wara'at taġtaġtaġ ġu epekuku—pūġ taġ ma. ¹⁵ Cristo juk wuyuwexat jebekitkiyūm pūġ taġ ma wuyeku am. Ixe wuyaġuymubabibin wuyaġuybabi'ūmap puxim. Āġ cuy ixē jeyaġuymubabin. Ixe be eyaġuymubabin puje xipan epeyewekuk. Pūġ tak ma dak epeyewaġuy. Soat em:

— Bay, ěn xipan cīcā ocekuġ — i juy epe'e'e Deus pe.

¹⁶ Soat em Cristo ekawēn taġ cuy epekuku. Xipat cekawēn taġ wuyeku am wuyju idip cīcāat kuġat puxim. Soan cuy jewemutaybitbin epesop. Soan cuy jewemukūyjobitbin tak epesop. Soat em cuy pibododon epesop Deus kay. “Cristo soat podi ma ya'ōbuyxi” i'e pin pima, epeyebibododon cuy, “Cristo acā wuykukukat” i'e pin pima dak, eycokcok pima dak Cristo kay eyetabut puye, “Ēn xipat cīcā” i'e pin pima dak Deus pe. Deus biōġbuk a'ōbi juy pibododon epesop. ¹⁷ Imēneju soat em cuy epekuku wuykukukat Jesus a'ō daġ. Soat em cuy epeyewewēn ixē a'ō daġ. Soat em:

— Ēn xipat cīcā — i juy epe'e'e wuyebay be—Deus pe, wuykukukat Jesus oe'ū buye.

¹⁸ Tū'ū'ūyū, kūyjobin cuy epesop eyitopyū a'ō kay. Kūyjobin cuy epesop ya'ō kay ip wuykukukat Jesus kay eyetabut puye.

¹⁹ Tapupuyū, ikukpin cuy eytayxiyū epejukuk. Xipan cuy ip epejukuk.

²⁰ Bekitkit, kūyjobin cuy epesop eyebay a'ō kay soat em, eyxi a'ō kay dak. Wuykukukat icokcok e'em eyebay a'ō kay bima.

²¹ Cebayū, imuparararan ġu juy eyebekitkiyū epejukuk ixeyū mubu'unap puxim kūyjobit am eya'ō kay.

²² Tei'ūma kapikpik'ukayū, soat em cuy kūyjobin epesop eyekariwa a'ō kay ixeyū eyjom pima, eyjom'ūm pima dak. Ixeyū a'ō kay kūyjobin cuy epesop ixeyū be “Ēn xipat” i'eap ojuy ġu. Kūyjobin cuy epesop kūyjobit pin puye. Kūyjobin cuy epesop wuykukukat Jesus ya'ōbuyxi eyxe buye. ²³ Eycokcoġ cuy eyekapikap epejukuk. Ġebum cuy epesop ijodiacat peam acā ġu ōn kapikpiġ iap kay. Wuykukukat peam tak ōn kapikpiġ iap kay ġebum cuy epesop. ²⁴ Cristo ma wuykukukat. Ixe beam ma wuyju kapikpiġ. Wuykukukat jebekitkit peam xipacat o'ġuxipan. Ibo juy epejat. Ġebum cuy epesop iboap kay. Cūġ ma wuyeku buje, cūġ ma jekuapte'je'ġūm wuywebe. ²⁵ Warēmtaġ wuyeku buje bit, warēmtaġ jekuapte' dak je'ġūm wuywebe. Ipiat supi'ajoat wuywebe. Ixe Deus cūġ ma wuykuġ. Cedaġ ma wuyekapikapte'je'ġūm wuywebe. Weġūġūn ma wuykuġ.

4

¹ Kariwayayū, cūġ ma juy eywebeam tei'ūma kapikpik'ukayū epejukuk. Imuġuykukukum ġu ip epejukuk. Eyju dak kapikpiġ eyekariwa beam—kabi beat peam. Ġebum cuy epesop iboap kay.

² Eybu'um ġu juy epesop Deus eju kawēn ām. Xexen ġu juy epesop kawēnwēn pima ceweju—eyetabēġbēġ ma.

— Ēn xipat cīcā — i juy epe'e'e cebe.

³ Ocewebeam tak cuy epeyewewēn Deus eju.

— Pauloyū buywatwan cuy eġuy ixeyū be ekawēn muwēn ām soat ka watwat pe — i juy epe'e'e cebe. — Ixeyū buywatwan cuy eġuy Cristo muwēn ām soat pe—kuy bima o'ġuwēn ġu iat ekawēn muwēn ām — i juy epe'e'e cebe.

Daomūnmūnap'a be ōn ġasū iboap ekawēn muwēnuwēn cuk adi ojekuku buye. ⁴ Iba puġ ma juy iboap ekawēn oġuwēn. Imēnpuye:

— Pauloyũ juy esubuywatwan ixeyũ be ibapuğ ma kawẽn idipat muwẽn ãm adeayũ be — i juy epe'e'e cebe.

⁵ Eysũsũn ġu juy epesop Jesus muwẽn ãm itabut'ũmayũ be imuwẽn put pima. Eyağuyusan cuy epeku ixeyũ mu'ukpiceğēğēnap puxim Cristo kay. ⁶ Te'e ġu juy epeyekawẽn itabut'ũmayũ eju. Eyekawẽnkum cuy epeyekawẽn ceweju ip eyekawẽn kay ip ibu'unap puxim. Eyetaybin cuy epesop cedağ ma ya'õbu am ip.

⁷ Wuykitpit Tícico wawēğ ġuwẽn eywebe—soat awēğ ġuwẽn. Ixe Tícico ikukpin cĩcã wuyxe. Ixe cũğ ma kapikpiğ warara'acayũ beam—itabucayũ beam. Wuyweju ixē dak kapikpiğ wuykukukat peam. ⁸ Ixe oğuju eykay eymucokcok am, oceju xipat iap muwẽn ãm eywebe. ⁹ Wuykitpit Onésimo oğuju eykay Tícico eju. Ixe Onésimo cũğ ma jekukum. Ikukpin cĩcã wuyxe. Eyka bewiat ixē. Apēnpēn ijopka watwat iap ġuwẽn ip eywebe.

¹⁰ Aristarco kato mujujum eywebe. Oweju ixē dak omuy daomũnmũnap'a be. Marcos tak kato mujujum eywebe—Barnabē kipitaap. Ixe Marcos eykay jajēm iap awēğ kuy epeyawēğtobuxik. Ixe ajēm puje xipan cuy epeğujajēm eyduk'a be. ¹¹ Josué Justo kato mujujum eywebe. Ixeyũ acã Judeuyũ kapikpiğ oweju—ebapũğayũ: Aristarco, Marcos, Josué Justo. Ibũrũ ma. Kapikpiğ ip oweju warara'acayũ mutabut am Jesus kay, Deus pe jekuk am. Obuywatwan cĩcã osodop ip omucokcokoğ.

¹² Epafras tak kato mujujum eywebe—eyka bewiat—Jesus Cristo beam kapikpi'ukat. Soat em ixē kawẽnwẽn Deus eju eywebeam.

— Colossos ka watwat a'õmucanucan cuy eğuy ixeyũ be jetabucap epereap puxim — i'e'em ixē Deus pe eymuwẽnuwẽn. — Ixeyũ a'õmucanucan cuy eğuy ixeyũ be Jesus eju mũğ'i jeku am — i'e'em ixē cebe. — Ixeyũ a'õmucanucan cuy eğuy ixeyũ be soat em ma ebikuyap tağ jeku am — i'e'em ixē Deus pe eymuwẽnuwẽn.

¹³ Kapikap iba'ore jĩjãat kukap puxim ixē Epafro kawẽnwẽn cĩcã Deus eju eywebeam, Laodicéia ka watwat peam tak, Hieriapolis ka watwat peam tak. Õn ma iboap muwẽnuwẽn eymukũyjojom. ¹⁴ Lucas kato mujujum eywebe—ocexe ikukpin cĩcãat—wuyanũğtata'ukat. Demas tak kato mujujum eywebe.

¹⁵ Oceju kato mujujum warara'acayũ be Jesus kay itabucayũ be—Laodicéia ka watwat pe. Ninfa be dak kato mujujum oceju, ixē duk'a be je'aweroro'ukayũ be dak—itabucayũ be. ¹⁶ Eywebe ijudup co buje juy epetupmuju Laodicéia ka watwat pe ixeyũ be tup co am. Kuy juk wara'atup otupmuju ixeyũ beaptum. Ixedup ixeyũ tupmuju eywebe tupco buje. Ixedup tak epetupcoat.

¹⁷ — Wuykukukat ewebe o'ğũmiap ekapikap kuğ cuy ejeku — i juy epe'e Arquivo be. — Ekapikap cuy eğũ'ũm — i juy epe'e cebe.

¹⁸ Õn ma obubin ma Paulo kato mujujum eywebe iaptup mubarararağ. Eyağuyba'ũm ġu juy epesop kawẽn ãm Deus eju owebeam, õn daomũnmũnap'a be bima.

— Bay, xipan cuy Colossos ka watwat ejukuk — i õn e'em Deus pe. Wemudupmubararaktup pe bit kuy oi'ũm.

TESSALÔNICA KA WATWAT PEAPTUP PAULO EMUDUPMUBARARAKTUP KOAPATUP

¹ Tessalônica ka watwat, cartadup mubarararağ òn soat peaptum eywebeaptum—Jesus kay itabucayũ beaptum. Òn Paulo. Ijudup mubarararağ òn Timóteo eju, Silas eju dak. Eyju Deus ebekitkiyũ—wuyebay ebekitkiyũ. Wuykukukat ebekitkiyũ eyju—Jesus Cristo ebekitkiyũ.

— Bay, xipan cuy Tessalônica ka watwat ejukuk — i òn e'em Deus pe. — Ixeyũ ağuy mubabibin cuy eğuy — i òn e'em cebe.

² Eywebeam oceju kawēnwēn Deus eju soat em ma.

— Bay, ēn xipap — i oceju e'em cebe, eyetabut cekay buye.

³ Deus wuyebayat. Ocetabut ixekay. Eyju dak eyetabut ixekay. Imēnpuyekay soat em eyju warara'acat puywatwan ixekay a'òbi. Deus ikukpin eyxe. Ijodiacat tak ikukpin. Imēnpuyekay eyju kapikpiğ cĩcã ixekawēn muwēnuwēn itabut'ũmayũ be. Eyetaybit wuykukukat Jesus Cristo jajēm waram iam. Imēnpuyekay eybu'u ġu ixekajēmaw wiwi am. Imēn eyju jekukum, eyju wuykukukat a'ò kay buye—Jesus Cristo a'ò kay. Cũğ ma eyekukuap kay oceju ġebum Deus eju kawēnwēn pima. ⁴ Ocekpitpiyũ, Deus xekukpin cĩcã. Ixekay juk eynaē jebekitkiyũm. Ocetaybit iboam. ⁵ Kawēn idipap cuk adioceğuwēnuwēn eywebe—ijodiat ekawēn ġu—Deus ekawēn acã. Deus a'òbacaan ma juk adioceğuwēnuwēn eywebe. Ibiōğbuk xipapat a'òbi oceğuwēnuwēn. Wuyetaybit kawēn idipap icēmān iam. Eyetabutpekay cũğ ma juk adiocekukuku eywebe dak cũğ ma eyeku am. Eyetaybit iboam. ⁶ Imēneju cekukuap co'i juk adiocekuku. Wuykukukat cekukuap co'i dak cekuku. Kawēn idipap kay juk adioceyabun cĩcã epesop. Eyetabut pima, ipiatpi'ajojom cuk adioceyabun. Inaka Deus biōğbuk cuk adioceyabun osunuy—Ibiōğbuk xipapat. ⁷ Cũğ ma Tessalônica ka watwat jekukum iap awēğ o'yawēğcoco ip soat itabucayũ—Macedônia eipi watwat, Grécia eipi watwat tak. Imēnpuyekay cekukuap co'i juk ip cekuku. ⁸ Wuykukukat ekawēn cuk adioceğuwēnuwēn Macedônia eipi watwat pekay, Grécia eipi watwat pekay dak. Tessalônica ka watwat itabut cĩcã Deus kay iap awēğ o'yawēğtobuxik ip soat kaka dağayũ. Oceju bit eyetabucap muwēnuwēn ġu ġasũ bit kuy ip itaybit puyekay. ⁹ Soat em eyetabucap muwēnuwēn ip jekewebe.

— Tessalônica ka watwat te'e ma itabut osodop ip deusbaroyũ kay — i'e'em ip jekewebe. — Pauloyũ bit cuk Deus ekawēn o'ğuwēn cebe ip — i'e'em ip. — Imēnpuyekay oibu'un ip deusbaroyũ kay — i'e'em ip. — Deusat a'ò kay acã ġasũ ip—soat em itapat a'ò kay — i'e'em ip jekewebe. — Deus pekay ip kapikpiğ ġasũ bit — i'e'em ip jekewebe. ¹⁰ — Kabi kadiwi waram Deus ipot jekop iap wiwim ip — i'e'em ip. — Jesus jajēm iap wiwim ip — i.

Deus jekpot o'ğutait ce'ũap tomukadi. Ixekay Jesus wuydaxijojom Deus pekay wuykay itakomaap puxim. Imēnpuyekay Deus wuyumuju ġu ipiat'ajojom kay.

2

¹ Ocekpitpiyũ, eyetaybit te'e ġu juk adioceju ocekukay iam. ² Eykay ocajēm awap Filipos ka bekay adiocekuku. Ibo ka watwat cuk adioceju ġu cekuk. Warēmtağ cuk adioceju ocekuk. Ocekay'ũm cĩcã ip osodop. Ocekawēn kay'ũm cĩcã dak ip osodop. Eyetaybit iboam. Inaka Deus cuk adioceju o'omucanucan osunuy. Imēnpuyekay ocebu'u ġu ocesop kawēn idipap muwēn ām eywebe. ³ Kawēn cũğat cuk adioceğuwēnuwēn. Ikērēat kayap tomuju ġu juk adioceğuwēnuwēn eywebe. Eymuğyukuku ojuy ġu dak juk adioceyabun.

⁴ — Oxe cũğ ma eywebe kawēn idipap muwēn ām itabut'ũmayũ be — i juk adio'e'e Deus cekewebe.

Imēnpuyekay kawēn idipap muwēnuwēn cuk adiocekukuku. Imuwēnuwēn oceju ijodiat mucokcokap ojuy ġu—Deus mucokcokap ojuy acã. Deus wuybuyxijojom wa'ò dağ paxi jekay ip iam.

⁵ — Eyju xipat cīcā — i'ūmǵu juk adi oce'e'e eywebe eybikuy ocekey am. — Ocejū eykay jījā — i'ūmǵu juk adi oce'e'e eywebe eyedinheiro ūmap ojuy.

Deus itaybit iboam. ⁶ Eywebe xipan ocemuwēnuwēnap kudadam ġu oceju—warara'acat pe xipan ocemuwēnuwēnap kudadam ġu dak. ⁷ Cūǵ ma kuka o'e ocewebe “Kūyjobin cuy epesop oca'ō kay, oceju Cristo emumujuyū buye” i'e am eywebe. Imēn ġu bit oceju e'em warara'acayū be. Eywebe dak ka'ūma. Imēnpit eyxe bima oca'ōtareǵ ġu juk adi eykuk. Xipan cuk adi oceju eykuk ayacat xipan je'it kuǵat puxim. ⁸ Eykukpin cīcā ocexe. Imēnpuyē kawēn idipat cuk adi oceǵuwēnuwēn eywebe Deus ekawēn. Oceparara ġu juk adi ocesop warara'acat pe ocaokaap puxim, Jesus kay eyetabucap ojuy jījā buye, eykukpin cīcā ocexe buye dak. ⁹ Ocekitpitpiyū, ġebum cuy epesop apēn cedaǵ ma juk adi ocekuu iap kay. Apēn cuk adi ocejekapikpik eywebeam iap kay dak cuy ġebum epesop. Kabiam cuk adi kapikpiǵ cīcā ocesop. Ixima be dak kapikpiǵ ma ocesop. Eyxewi ocemukaypinput ojuyap puxim cuk adi kapikpiǵ cīcā ocesop. Kapikpiǵ cīcā juk adi ocesop eywebe Deus ekawēn muwēnuwēn pima—kawēn idipat muwēnuwēn pima.

¹⁰ Eyxe bima warēmtaǵ ġu juk adi ocekuu. Cūǵ ma juk adi ocekuu eyetabutpe. Ocekawēnkērē ġu juk adi ocesop eyweju. Eyetaybit cūǵ ma juk adi ocekuu iam. Deus tak itaybit iboam. ¹¹ Xipan cuk adi oceju eykuk aǵokatkat xipan jekpot kukap puxim. Eyetaybit iboam. ¹² Ocejū juk adi eymucokcokcoǵ Jesus kay eye'e am. Eyǵuycūǵap mu'ūmu'ūm cuk adi ocesop. Eyawēwēm cuk adi ocesop eywebe Deus mucokcok am. Deus cuk eynaē soat em ja'ō daǵ eyeku am. Ixe soat kukukan je'e. Soat kukukan i'e buje, eyju dak warara'acat kukuk'ukayūm epesop ceweju. Ixe soat podi ma jedipap kuǵ. Eyju dak ixe dipap kuǵ epesop.

¹³ Ocewebe Deus ekawēn muwēn puje, cuk adi kūyjobit epesop cekawēn kay.

— Iboap ekawēn ijodiat ekawēn ġu—Deus ekawēn acā — i juk adi epe'e'e.

Imēneju soat em oceju e'em:

— Ēn xipat cīcā — i Deus pe.

Kawēn idipat Deus ekawēn ma. Ixe dak ja'ōbacaap ūmūm soat pe ja'ō kay itabucayū be. ¹⁴ Ocekitpitpiyū, eybadipyū ma juk adi ipiat o'supi'ajojoat eywebe—eyka watwat ma. Apēn Judéia eipi watwat ipiat'ajojom iap puxim eyju dak ipiat'ajojom. Deus kayayū ixeyū Judéia eipi watwat. Jesus Cristo ebekitkiyū ixeyū. Judeuyū kukuk'ukayū ixeyū be juk adi ipiat o'supi'ajojoat. ¹⁵ Judeuyū kukukayū wuykukukat Jesus o'yaokaat. Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū'ūm'ūm aokaka'uk tak ip osodop ibadipyū ma'ǵu ip. Ocekeykay dak cuk adi ip osodop. Xipat ġu ip Deus xe. Ijodiat kay dak ip itakoma. ¹⁶ Ibu'u'u jījā ip Deus pe Judeu'ūmayū daxijo am. Deus wuydaxijo pinap ekawēn muwēn pin oceju Judeu'ūmayū be. Imuwēǵap muba'orerem pit ip. Kuy bima ikērēat muǵēǵē'uk ip osodop. Biǵ ma ikērēat muǵēǵēm ip ġasū dak. Imēnpit Deus itakoma jījā o'e cekay ip.

— Ikērēat kuǵ cīcā oxe — io'e Deus cebe ip.

Ipiat o'supi'ajojoat cebe ip—ikērēat muǵēǵēxiayū be.

¹⁷ Ocekitpitpiyū, eyxewi ocejēm'isum ma ocepit pin cīcā ocesop waram eyjom. Soat em oceǵuykitkit cuk adi ocesop eykay. Eykay ocepicap kudadam cuk adi ocesop ġebum cīcā eykay buye. ¹⁸ Waram eyjo pin ma'ǵu ocesop. Pūǵ em ġu wepit pin ma'ǵu oǵuy eykay—soat em. Soat em ma:

— Ğa'a acepit — i juk adi ocece obureyū be.

Satanás pit ocemuypit'ūm'ūm cuk adi osunuy. Imēnpuyē ocepit pa'ore juk adi ocesop.

¹⁹ Waram wuykukukat Jesus ajēm puje soat wuyju acejewemubapuk cewap. Wuycokcoǵ acesop cewap pima. Warara'acat kayap podi ma ocecokcok oce'e eykay cewap pima. Xipan oceju jeymuwēn Jesus pe.

— Teyūku juk adi ipiat o'supi'ajojo jījā. Inaka oibu'un ġu ip ekay — i oce'e cebe eymuwēnuwēn.

Ocekawēn coco buje, Jesus je'e ocewebe: — Eyju xipat cīcā oxe — i.

Iboap wiwim cīcā oceju. ²⁰ Xipan oceju eymuwēnuwēn warara'acayū be. Eyju ocemucokcokcoǵ eyetabut cīcā buye.

3

¹ Imēneju oceḡuykitkit cīcā juk adi ocesop eyawēḡ tobuxik'ūm puye.

— Xipat ma waḡepūḡ ma onuy am ijopka be—Atenas ka be — i juk oce obureyū be.

— Ha'a — i juk o'e ip owebe. — Ijopka be ma eḡuy — i.

² Wuykitpit Timóteo bit cuk oḡuju eykay. Deus cuk ixē o'taē kawēn idipat muwēn ām oceweju. Ixe Cristo ekawēn muwēnuwēn soat ka daḡ. Ixe juk oceḡuju eykay eymucokcok am. Eya'ōmucan am tak oceḡuju biḡ ma Cristo kay eyetabut am. ³ Ixe juk oceḡuju eykay eywebe eyetabucap epereap puxim ipiat'ajojomap tomuju. Deus kay'ūmayū ipiatpi'ajojoan wuywebe. Inaka iboap cūḡ ma Deus xe. Deus ibikuy jebekitkit pe ipiat'ajojoan am ixeyū etabucap puyxijo am. Eyju dak eyetaybit iboam. ⁴ Eyxe bima:

— Itabut'ūmayū ipiat supi'ajojoat wuywebe Jesus Cristo kay wuyetabut puye — i juk adi oce'e'e eywebe.

Ḡasū dak ipiat o'supi'ajojoat ip soat pe ocewebe apēn cuk adi ocece eywebe iap taḡ.

⁵ Oceḡuykitkit cuk adi ocesop eyawēḡ tobuxik'ūm pima.

— Ibiōḡbuk kērēayū kukukat paxi ikērēat o'ḡuḡēat cebe ip? — i juk adi oce owebe ma.

— Wuymuḡuykukuku'ukat ekawēn kay paxi ip o'e? — i juk adi oce owebe ma. — Te'e ma paxi juk kawēn idipat oḡuwēn cebe ip? — i juk adi oce. — Oibu'un paxi ip Jesus Cristo kay jetabut am? — i juk adi oce owebe ma.

Imēneju Timóteo juk oḡuju eykay ḡasū dak paxi Jesus Cristo kay itabut ip iam wetaybit am.

⁶ Ḡasū bit Timóteo oajēm eyxewi. Eyawēḡ o'yawēḡtojot ocekey—yawēḡtipatawēḡ.

— Deus kay itabut cīcā ip — i juk o'e ocewebe. — Soat ikukpin cīcā cexe ip — i juk o'e ocewebe. — Soat em ḡebum ip wuykay, wuykukpin cexe ip puye — i juk o'e ocewebe. — Ixeyū wuyjo pin cīcā wuywebe ixeyū jo pinap co'i — i juk o'e ocewebe.

⁷ Ocekpitpiyū, ocaḡuybabi'ūm cīcā juk adi ocesop eykuḡ. Jesus Cristo kay eyetabut cīcā mabuk iap awēḡ tobuxik puje bit, ocaḡuykuku oce'e eykay, ipiat'ajojom ma'ḡu oceju.

⁸ Wuykukukat Jesus kay eyetabut cīcā bima, ocecokcok cīcā oce'e—ixē kay eybu'u'ūm pima. ⁹ Deus eju kawēnwēn pima, ocecokcok cīcā Cristo kay eyetabut puye. Imēnpuye soat em oceju e'em Deus pe: — Bay, ēn xipat cīcā — i. — Tessalōnia ka watwat itabut cīcā ekay — i oceju e'em cebe.

¹⁰ Kabia bun oceju kawēnwēn Deus eju eywebeam, ixima bun tak.

— Bay, āḡ ocejepit Tessalōnica ka watwat com — i oceju e'em cebe. — Ḃḡ ocejepit ixeyū mutaybit am ajom itaybit ḡu ip iam, biḡ ma itabut am ip ekay — i oceju e'em cebe.

¹¹ — Bay, ocedujupin cuy ece ixeyū jom — i oceju e'em Deus pe.

Imēn oceju e'em Deus pe wuyebayat pe, wuykukukat Jesus pe dak.

¹² — Bay, kuy xipan jewewekuḡ ip soat — i oceju e'em. — Xipan tak ip warara'acat kuḡ — i oceju e'em. — Ixeyū juy esubuywan biḡ ma ip xipan jewewekuk am, biḡ ma warara'acat kuk am tak ocece ikukpin ip iap puxim — i oceju e'em Deus pe.

¹³ Imēn Deus pe eybuywan pima, ka'ūma ma kuka o'e eywebe:

— Ikērēat kuḡ eyju Deus xe — i.

Ikērēat kuḡ ḡu epesop cexe wuykukukat Jesus ajēm puje. Ixe jajēm soat jebekitkit eju—ja'ōkayayū eju.

4

¹ Ocekpitpiyū, eymukūyjojom cuk adi ocekukuku.

— Kūyjobin cuy epesop Deus a'ō kay — i juk adi oce'e'e eywebe.

Eyju kūyjobit ḡasū ya'ō kay. Imēnpit:

— Biḡ ma juy kūyjobin epesop ya'ō kay ixē mucokcok am — i ōn e'em eywebe wuykukukat Jesus a'ōbi.

² Deus pe ocawēwē ām eymutaybitbin cuk adi oceku wuykukukat Jesus a'ōbi. Eyetaybit iboam. ³ Deus ibikuy wuyekawēntim wuyeku am soat em. Ibu'u jījā wuywebe ikērēat kukan. Imēneju eytayxi'ūmat eju ḡu juy epeyepo—eytayxi eju acā. Eyektop'ūmat eju ḡu juy epeyepo—eyektop eju acā. ⁴⁻⁵ Itabut'ūmayū ma jewebumūnmūn ayacat tabi o

pin cĩcã buye—Deus itaybit'ũmayũ. Eyju bit epeyewebumũn cuy ayacat ikukpin cĩcã buye acã. Ibuyxim cuy eytayxi epejukuk cũg ma jeku am Deus etabutpe, ijodiat etabutpe dak. ⁶⁻⁷ Deus cuk wuynaẽ ikẽrẽm wuyeku am ġu—cũg ma wuyeku am acã. Soat tağ wuyisum wuydop am cuk wuynaẽ. Eyetabut Jesus kay. Imẽneju warara'acat tayxi kaykay ġu juy epesop, warara'acat itop kaykay ġu dak. Ixeyũ kaykay bima bit, wuykukukat ipiat supi'ajoat eywebe. Kuy bima oca'õpuruğ cuk adi iboap oceğuwẽnuwẽn eywebe. ⁸ Deus jebiõğbuk muõmõm wuywebe—xipacat muõmõm. Ijudup mubarararağ õn ijodiat a'õbi ġu—Deus a'õbi acã. Imẽnpuye wekawẽn kay'ũmat Deus ekawẽn kay ġu dak.

⁹ Deus ma juk adi eymutaybitbin osunuy xipan cuy epeyewekuk eyju ikitpitpiyũ buye iam. Õn pit iboam ġu jeymutaybin ijudup pe. ¹⁰ Macedõnia eipi watwat kuğ cuk adi epesop xipan. Ocekpitpiyũ:

— Biğ ma juy xipan ip epejukuk — i oceju e'em eywebe.

¹¹ — Kaba'ũm cuy epesop eyeweweju — i oceju e'em eywebe.

Warara'acat ekapikap kay ġu juy epesop ağ—eyekapikap kay acã. Eyekapikap kuğ ma juy epesop eyemukaypinpu pu am. Imẽn ma juk adi eyawẽwẽm ocesop kuy bima dak. ¹² Imẽn eyju kapikpiğ pima, ibuyxim jeykuk itabut'ũmayũ. Warara'acat xewi epejoojuy ġu dak eyemukaypinpu.

¹³ Ocekpitpiyũ, oceju jeymukũyjo apẽn je'bapuk Jesus kay itabucat pe ce'ũ buje iam. Iboam eyetaybit pima, eyğuycũğsũ ma epesop itabucat e'ũ buje. Itabut'ũmat e'ũ buje bit ibureyũ iğuycũğ cĩcã e'em, soat em Deus xe acesop wuye'ũ buje iap wiwim'ũm puye.

¹⁴ Wuyetabut Jesus oe'ũ iap kay, waram ġuto o'jetait iap kay dak. Imẽnpuye icẽmãn Deus itabucayũ'ũm'ũm ġutait ġuto. Jesus o'ğutait'iyũ idojot ceweju waram jedot puje. Wuyetabut iboap kay dak.

¹⁵ Ijodi wuyetait pima, acejeu wuykukukat topabe waram ixẽ ajẽm puje. Acejeu itabucayũ'ũm'ũm eu awap ġu. Ixeyũ eju ma acejeu—waram cemumutaityũ eju. Iboap muwẽnuwẽn oceju eywebe wuykukukat a'õbi. ¹⁶ Wuykukukat Jesus je'kop kabi kadiwi. Deus ekawẽn tojotjot'ukayũ kukukat ewãwã buje je'kop—ya'õbuyxiat ewãwã buje. Deus eparasuy jo'iat ede buje je'kop. Deus koam Cristo kay itabucayũ'ũm'ũm jebit ġuyu. Soat em itait jeedop ip cexe. ¹⁷ Wuymuyu ġebuje. Itabẽğayũ ġuyu. Ijodiat ġuyu. Wuymuyu koam o'ğuyu'iyũ nomuxik am kabikerereat pe. Ixeyũ eju acejeu wuykukukat topabe. Imẽn soat em acesop cexe—wuykukukat Jesus xe. ¹⁸ Imẽneju jewemucokcokcoğ cuy epesop ġebum ibo ekawẽn kay—apẽn je'bapuk itabucayũ'ũm'ũm pe iap ekawẽn kay.

5

¹ Kuy eyetaybit wuykukukat jajẽm iam. Apẽn je'bapuk ixẽ ajẽm awap iam tak eyetaybit. Imẽnpuye iboaptup otupmubararak ġu eywebeaptum. ² Eyetaybit apẽn wuykukukat waram jajẽm iam. Ixima be ibukurukat ajẽmjẽmap puxim jajẽm uk'a iwat ağ'ũma pima iap puxim. Adeayũ ağ'ũm pima jajẽm. ³ Yukreğat te'e ma e'em:

— Obu'u o'it pi'ajom — i.

Je'itpi bima, cenapõn pa'ore e'em je'it pibun. Jopi'ajo ma. Imẽnpuxim adeayũ te'e ma e'em:

— Kaba'ũm wuyju wuyeweweju — i. — Ka'ũma ma ipiat supi'ajoat wuywebe — i'e'em ip te'e ma.

Jesus ajẽm puje bit, Deus dao ma ipiat supi'ajoat cebe ip—kũyjobit'ũmayũ be. Cenapõn pa'ore je'e ip ipiat puxixim. ⁴ Kabiok tağ ibukurukat ajẽmjẽm wuymukuy am. Ocekpitpiyũ, kabiok tağ jekuku'ukat puxim ġu wuyju bit. Imẽneju wuykukukat ajẽmap cuy ajowiwi jajẽm puje wuyekuyap puxim. Ibukurukat pe wuymukuyap puxim ġu juy ace.

⁵ — Kabiaat ebekitkit oceju — i wuyju e'em, Jesus ekawẽn tağ wuyju jekukum puye. — Kabiokat ebekitkit ġu oceju — i wuyju e'em, ikẽrẽat muğẽğẽm ġu wuyju e'em puye.

Imẽnpuye wuykukukat ajẽm puje acejekuy ġu. ⁶ Jesus kay itabut'ũmat ixecat puxim—ağ'ũmat puxim. Ixecat puxim ġu juy ajekuku. Ağ cuy ajekuku. Wuykukukat ajẽmap cuy ajowiwi. ⁷ Kabiokat ebekitkiyũ yağuyba'arẽm jekukum soat em ika'oat

puxim. Ikērēat muḡēḡēm ip soat em. ⁸ Wuyju bit kabiaat ebekitkiyū. Ikērēat muḡēḡēm ḡu wuyju e'em. Imēnpuye wuyaḡuyba'arēm ḡu juy ajeku—wuyaḡuysan acā. Jesus Cristo kay wuyetabun cīcā juy ajop wuyjuap puxim ipiat'ajojoap kay. Xipan cuy soat ajukuk. Imēn jekukum pima sorara buxim acesop, xipan warara'acat kuḡ pima dak. Sorara ja'ōxa daḡ icaat kuḡ jaokaap puxim. Soat em Deus xe acesop iap wiwim cuy acesop. Iboap wiwim pima ja be icaat kukat puxim ace'e. ⁹ Ipiat'ajojoap kay wuymuju am ḡu Deus cuk wuynaē—wuydaxijo am acā. Ixe wuydaxijom wuykukukat Jesus Cristo oe'ū wuywebeam puye. ¹⁰ Ixe Cristo oe'ū wuywebeam. Oe'ū wuywebe soat em jexe wuydop am. Ixe ajēm puje aceju cekay wuyetait pima, wuye'ū bima dak. ¹¹ Imēneju juy epeyewemukokoḡ. Jewebuywatwan tak cuy epesop biḡ ma eyetabut am Jesus kay. ḡasū dak eyju jewemukokokoḡ, jewebuywatwan tak. Imēnpit biḡ ma juy: — Imēn epesop — i ōn e'em eywebe.

¹² Ocekitpitpiyū: — Ibuyxim cuy eymutaybitbin'ukayū epejukuk — i oceju e'em eywebe. Wuykukukat cuk ixeyū o'taē jekawēn eymutaybitbin am, eymukūyojo am tak. ¹³ Kapikḡpiḡ ip eywebeam. Imēnpuye xipan cuy ixeyū epejukuk. Ibuyxim cuy epejukuk ip.

¹⁴ Imēn cuy jeyawē oceju. Eya'ōpuruḡ cuy ibukapik'ūmat epeyawē. Iḡuycūḡcūḡayū juy epeḡucokoḡ. Itabutbūcayū juy epesubuywan biḡ ma itabut am ip Jesus kay. Eyukpiceḡēm ḡu juy epejukuk warara'acat—eya'ōdim ma. ¹⁵ Ikērēm ḡu juy warara'acat epejukuk, ikērēm ma'ḡu ip eykuḡ. Soat em xipan cuy epeyewekuk. Warara'acayū dak cuy epejukuk xipan.

¹⁶ Soat em cuy eycokoḡ epesop. ¹⁷ Soat em cuy kawēnwēn epesop Deus eju. ¹⁸ Soat em cuy epe'e'e Deus pe:

— Bay, ēn xipacat cīcā — i.

Imēn cuy epe'e'e cebe xipacat jebapukpuḡ eywebe bima, xipacat'ūmat jebapukpuḡ pima dak. Deus ibikuy eywebe imēn eyeku am Jesus Cristo ejo mūḡ'i jekukum pima. ¹⁹ Ibiōḡbuk xipacat e ojuyaap muba'arēmrēm ḡu juy epesop. ²⁰ Deus biōḡbuk a'ōbi warara'acat ekawēn puje juy epejowayway ḡu. ²¹ Ijodiat ekawēn co buje juy epe'e'e eyewewebe:

— Icēm tu ite e'em? — i.

Warara'acat ekawēn kay ḡu juy epesop eyetabun—xipacat ekawēn kay ā. ²² Ade opop iwarururuat xipacat'ūmat. Epejukuk ḡu—pūḡ tak ka'ūma.

²³ Deus eju ōn kawēnwēn eywebeam. Ixe Deus wuyaḡuymubabibin'ukat.

— Bay, Tessalōnica ka watwat cuy eḡuisun soat taḡ ikērēat kukap puxim ip — i ōn e'em Deus pe. — Ixeyū juy eya'ōmucanucan ikērēat muḡēap puxim — i ōn e'em cebe. — Ixeyū jebit cuy eḡuisun — i ōn e'em cebe. — Eyaḡuymuisun tak cuy ip — i dak. — Esubiōḡbukmuisun tak cuy ip — i dak ōn e'em cebe. — Ixeyū a'ōmucanucan pima, ikērēat kuḡ ḡu je'e ip exe, ocejukukat Jesus Cristo ajēm puje — i ōn e'em Deus pe. — Soat taḡ idip je'e ip exe — i ōn e'em cebe.

²⁴ Deus wuynaēhēm ikērēat kuḡ'ūmayūm. Ixe ma wuymuisun soat taḡ, soat em ja'ō daḡ e'em puye.

²⁵ Ocekitpitpiyū, ocewebeam tak cuy epeyekawēnwēn Deus eju.

²⁶ Epeyewakobotbot cuy wuykukpin wuyeweweju iap mubapuk am soat pe.

²⁷ — Ijudup cuy epetupcoat soat pe—wuykitpitpiyū be — i ōn e'em eywebe.

Imēn ōn e'em wuykukukat a'ōbi.

²⁸ — Xipan cuy Tessalōnica ka watwat ejukuk — i ōn e'em wuykukukat Jesus Cristo be. Ibūrū ma.

TESSALÔNICA KA WATWAT PEAPTUP PAULO EMUDÛPMUBARARAKTUP XEPXEPATUP

¹ Tessalônica ka watwat, cartadup mubararağ òn Silas eju. Timóteo eju dak. Ijudup mubarararağ òn eywebeaptum—Jesus kay itabucayũ beaptum. Òn Paulo. Eyju Deus ebekitkit—wuyebay ebekitkit. Wuykukukat ebekitkit eyju—Jesus Cristo ebekitkit.

² — Bay, xipan cuy Tessalônica ka watwat ejukuk — i òn e'em Deus pe—wuyebay be, wuykukukat Jesus Cristo be dak. — Ixeyũ ağuy mubabibin cuy eğuy — i òn e'em cebe.

³ Ocekitpitpiyũ, oceju e'em Deus pe:

— Bay, ěn xipat cĩcã — i.

Soat em biğ ma eyetabut Jesus Cristo kay. Soat em eyju biğ ma xipan jewewekuğ. Imĕnpuye cedağ ocewebe “Ēn xipat cĩcã” i'e am Deus pe. ⁴ Itabut'ũmayũ juk adi ipiat o'supi'ajojoat eywebe. Inaka eybu'u ġu epesop eyetabut am Jesus kay ipiatpi'ajojom ma'ğũ eyju. Eyetabut cĩcã Jesus kay. Eyetaxi jĩjã ipiatpi'ajo am. Imĕnpuye:

— Tessalônica ka watwat xipat cĩcã. Ibu'u ġu ip jetabut am Jesus kay ipiat'ajojom ma'ğũ ip — i oceju e'em wara'at ka watwat pe—Jesus kay itabucayũ be. — Itaxi jĩjã ip ipiatpi'ajo am — i oceju e'em cebe ip.

⁵ Ipiatpi'ajojom eyju Deus ebekitkit puye. Imĕnpuye Deus je'e eywebe:

— Cedağ ma eywebe soat em oxe eydop am — i. — On soat kukukan pima, oxe ma epesop, cuk adi eyetaxi epesop ipiatpi'ajo am puye — i je'e Deus eywebe.

Ixe cũğ ma e'em soat em ma. ⁶ Deus soat em cũğ ma e'em. Imĕnpuye ixe ipiat supi'ajoat eykay'ũmayũ be—ipiatpi'ajojoan eywebe'iyũ be. ⁷ Deus jeybuywan ipiat'ajojom pima. Ocebuiwan tak ipiatpi'ajojom pima. Imĕn ixe wuybuywan waram ġuto wuykukukat Jesus ajĕm puje dak. Kabi kadiwi ixe jajĕm. Jekawĕn tojotjot'ukayũ eju jajĕm—ya'òbacaayũ eju. ⁸ Daxa kuğ jajĕm. Ixe jajĕm ipiatpi'ajoan Deus itaybit'ũmayũ be. Ipiat supi'ajojoat wuykukukat Jesus a'ò kay'ũmayũ be—kawĕn idipat kay'ũmayũ be.

⁹⁻¹⁰ — Jesus soat podi ma ya'òbaca — i je'e ip ixe ebekitkit wuykukukat ajĕm puje. Eyju dak imĕn ma epe'e.

— Soat podi ma a'òbuyxi ěn — i je'e ip soat itabucayũ.

Eyju dak ixeyũ eju epesop ocewebe eymukũyjojoap kay juk eyetabut puye. Cekay itabut'ũmayũ bit ipiat'ajojom jeedop ip soat em. Soat em wũy ma jeedop ip wuykukukat wi.

— Soat podi ma Jesus idip—ya'òbaca dak — i je'e ip adeayũ.

Itabut'ũmayũ bit ixe a'òbacaap jojo ġu ip wũy buye. Idipap coco ġu ip wũy buye.

¹¹ Imĕneju soat em oceju kawĕnwĕn Deus eju eywebeam.

— Bay, Tessalônica ka watwat puywatwan cuy eğuy cũğ ma ceku am ip — i oceju e'em cebe. — Bay, ěn cuk ixeyũ etaĕ cũğ ma ceku am ip — i oceju e'em. — Bay, kũyjobit pin ip a'ò kay — i oceju e'em. — A'òbacaap cuy eğũm cebe ip warara'acat kuk am ip xipan — i oceju e'em. — Bay, Jesus kay itabut ip — i oceju e'em. — Imĕnpuye ixeyũ buywatwan cuy eğuy ebikuyap tağ ceku am ip — i oceju e'em Deus pe.

¹² Imĕn oceju kawĕnwĕn Deus eju eywebeam.

— Soat podi ma Jesus Cristo xipat — i je'e ip adeayũ, wuyju Deus bikuyap tağ jekukum puye.

— Tessalônica ka watwat xipat cĩcã oxe — i je'e Deus.

Ixe imĕn je'e soat em xipacat ũmũm wuywebe buye. Wuykukukat Jesus Cristo dak soat em xipacat ũmũm wuywebe.

2

¹ — Wuykukukat Jesus Cristo waram jajĕm — i juk adi oce'e'e eywebe, ocekitpitpiyũ. — Ixe dopabe juy aceje'awero — i dak cuk adi oce'e'e eywebe. — Ixe xe acesop soat em — i dak cuk adi oce'e'e.

Iboam eymukūyjojom cuk adi oceku. ² Pūḡpūḡayū bit napa ma e'em eywebe:

— Wuykukukat Jesus Cristo kuy oajēm waram — i. — Paulo iboap cuk adi o'ḡuwēnuwēn wuywebe Deus biōḡbuk a'ōbi — i napa ma e'em ip. — Paulo wuykukukat kuy oajēm waram iaptup cuk o'tupmubararak wuywebeaptum — i napa ma e'em ip eywebe.

Ocekitpitpiyū, wekawēn co'isum ma eyaḡuybabi'ūma epesop! Eyaḡuybabi'ūm ḡu juy epesop ixeyū ekawēn kay—napaap ekawēn kay. ³ Eyday'em'um cuy epesop warara'acat pe eymuḡuykukuap puxim. Wara'at cuy koap je'bapuk wuykukukat ajēm awap. Koap cuy Deus kay'ūmayū je'bapuk wuyparakpe. Deus a'ō kay kūyjobit'ūm cīcā jeku ip. Ikērēat mujurūḡrūḡxiat tak cuy je'bapuk. Kuyje:

— Ōn ma ikērēat mujurūḡrūḡxiat cuy oḡuju ipiat'ajojoap kay — io'e Deus. — Wūy ma jeenuy oxewi soat em ipiat'ajojom — io'e Deus.

Imēnpuye iba'ore warara'acat pe ixē muju'ūm ām. Je'ju ma Deus a'ōbi ipiat'ajojoap kay. ⁴ Ixē ikērēat mujurūḡrūḡxiat itakoma jījā je'e jewexe deusyū kay—deusbaroyū kay. Ijodiat ibuyxim ikuḡ iayū kay itakoma jījā je'e.

— Iteyū bodi ma wa'ōbuyxi — i napa ma je'e ixē. — Ixeyū a'ō kay ḡu juy epesop—wa'ō kay acā — i je'e ixē soat pe ijodiat pe.

Ixē jabik Deus eju kawēnwēnap'a be—yaboḡat'a be. Deus jomuymuy soat pe ijodiat pe.

— Ōn acā Deus — i napa ma je'e.

Imēḡap ebapuk puje, Jesus Cristo jajēm.

⁵ Ade em iboap cuk adi oḡuwēnuwēn eywebe eyxe bima. Ḡebum ḡu du eyju wekawēn kay? ⁶ Ḡasū ma warara'acat ikērēat mujurūḡrūḡxiat ajēmap muba'oreren. Eyetaybit iboam. Ixē ajēmap ekabia be bit jajēm. ⁷ Iba'arēm ma ikērēat mujurūḡrūḡ ḡasū ikērēat mujurūḡrūḡxiat. Ḡuyjom pit Deus ixē ajēmap muba'oreren'ukat ju'uk. I'uk puje, ibapuḡ ma ikērēat ḡujurūḡrūḡ soat etabutpe. ⁸ I'uk puje, ikērēat mujurūḡrūḡxiat je'bapuk. Wuykukukat Jesus ajēm puje bit, ixē ḡu'ūm. Puw! Jebidom ixē ḡu'ūm. 'ūm. Ixē a'ōbacaap ḡu'ūm. 'ūm. Ixē a'ōbacaap ḡu'ūm jajēm ām idipan. ⁹ Ikērēat mujurūḡrūḡxiat jajēm. Satanás a'ōbacaap kuḡ. Napa ma ja'ōbacaap ḡubapuk adeayū etabutpe. Wuywebe i'e ba'oreat ḡubapuk adeayū muḡuykuku ojuy. Itabēḡbēḡ jeedop ip ixē a'ōbacaap cocom, jewemuḡuykukukum ip puye. ¹⁰ Ipiat'ajojoap kay cumayū ḡuḡuykuku. Ipiat'ajojoap kay je'ju ip kawēn icēmat kay kūyjobit'ūm puye. Ibu'u jījā ip osodop jetabut am kawēn icēmat kay. Deus pe jedaxijo an ibu'u ip osodop. ¹¹ Imēneju Deus wuymuḡuykukuku'ukat ḡuju ixeyū kay ixeyū mutabut am napaap kay. ¹² Imēnpuye soat ip yukpiwat jeedop Deus xe. Wūy ma jeedop ip Deus wi kawēn icēmat kay kūyjobit'ūm puye—napa ma i'e am icokcok puye dak.

¹³ Ocekitpitpiyū, eykukpin cīcā wuykukukat xe. Ipi mujurūḡ'isum Deus cuk eynaē eydaxijo am. Ibiōḡbuk xipacat ja'ōbacaap ūmūm eywebe xipacat mujurūḡrūḡ'ukayūm. Kawēn icēmat kay eyetabut. Imēneju Deus ebekitkiyū eyju. Imēnpuye soat em:

— Bay, ēn xipacat cīcā, Tessalōnica ka watwat etaxijo buye — i oceju e'em Deus pe.

¹⁴ Ixē juk eynaē wuykukukat Jesus Cristo dipap co'i ey'e am. Ixē ekawēn kay eyetabut, kawēn idipat oceḡuwēn eywebe buye.

— Ka'ūma ma wuykukukat Jesus Cristo jo'iat idipat — i je'e adeayū.

Deus cuk wuynaē Jesus Cristo jo'iyūm wuy'e am. ¹⁵ Imēneju, ocekitpitpiyū, kawēn icēmat kay jījā juy epesop. Eybu'um ḡu juy epesop kawēn icēmat taḡ eyeku am—pūḡ em tak ka'ūma. Kawēn icēmat cuk adi oceḡuwēnuwēn eywebe ocekawēn taḡ, ocemudupmubararaktup pe dak—eywebeaptup pe.

¹⁶ Jesus Cristo wuykukukat. Deus wuyebay. Ixeyū xe juk adi wuykukpin cīcā ajop. Wuya'ōmucanucan'uk ip osodop. Wuybuywatwat'uk ip osodop wuywebe soat em Jesus xe acesop iap wiwi am. Warara'acat podi ma xipan wuykuḡ ip, xipacat ḡu ma'ḡu wuyju.

¹⁷ Imēneju Deus eju ōn kawēnwēn eywebeam.

— Tessalōnica ka watwat a'ōmucanucan cuy eḡuy — i ōn e'em cebe. — Ixeyū buywatwan cuy eḡuy ixeyū be soat em xipacat mujurūḡrūḡ ām; soat em cekawēntip i'e am tak — i ōn e'em Deus pe.

3

¹ Ocekitpitpiyũ, ġasũ òn wara'at ekawẽn jeymukũyjo. Ocewebeam cuy epeyekawẽn Deus eju.

— Pauloyũ juy esubuywan ixeyũ be dao ma ekawẽn muwẽn ãm soat ka watwat pe — i juy epe'e cebe. — Ya'ĩjojo'ibiyũ juy eġutabun ekawẽn kay apẽn cuk adi ěn ocemutabun iap puxim — i juy epe'e cebe.

² Soat ġu itabut Jesus ekawẽn kay. Ixeyũ itabut'ũmayũ ikērĕat mujurũġrũġ soat ka daġ. Warĕmtaġ ip jekukum. Imĕnpuye:

— Pauloyũ juy etaxijo ikērĕat mujurũġrũġ'ukayũ be yaokaap puxim — i juy epe'e Deus pe.

³ Imĕnpit soat em wuykukukat e'em apẽn cuk adi o'e'e iap taġ. Ixe jeya'òmucan. Ixe jeydaxijo ikērĕat mujurũġrũġ'ukayũ kukukat pui bewi—Satanás pui bewi. ⁴ Apẽn cuk adi oce eywebe iap taġ eyju jekukum. Ģuyjom tak iboap taġ epeku soat em. Ocetaybit iboam. Imĕnpuye wuykukukat ocemucokcokcoġ eykay.

⁵ Eywebeam òn kawẽnwẽn Deus eju.

— Bay, exe ocekukpin cĩcã juk adi ocesop — i òn e'em cebe. — Tessalõnica ka watwat cuy esubuywan ixeyũ be xipan warara'acat kuk am — i òn e'em. — Bay, Cristo juk adi itaxi jĩjã osunuy ipiat'ajo am — i òn e'em. — Tessalõnica ka watwat cuy esubuywan itaxi am ip ipiat'ajo am — i òn e'em.

⁶ Ocekitpitpiyũ, pũġpũġ wuykitpitpiyũ'in ibu'u jĩjã kapiġ. Apẽn cuk adi oceju eymutaybitbinap taġ ġu ip jekukum. Ixeyũ burem cĩcã ġu juy epeku. Iboam oceju e'em eywebe wuykukukat Jesus Cristo a'õbi. ⁷ Eyju eyetaybit apẽn cuk adi ocekukuku iam. Imĕnpuye ocekukuap puxim cuy epekuku. Eyxe bima juk adi ocebu'u'u ġu ocesop kapiġ. ⁸ Tei'ũm ġu juk adi ocejajat ocexan eyxewi—teihem acã. Kabiam cuk adi ocejekapikpik, ixima daġ tak eyxewi ocexat ojuyap puxim, ocemukaypinput ojuyap puxim tak. ⁹ Cedaġ kuka o'e ocewebe ocexat ojuy am eyxewi, Deus ekawẽn eymutaybitbin puye. Imĕnpit eyxewi juk adi ocejoojuyjuy ġu. Ocebu'u'u ġu juk adi ocesop kapiġ eyju dak eybu'up puxim.

¹⁰ — Ibukapik'ũmat jekõn ġu juy — i juk adi oce'e'e eywebe eyxe bima.

¹¹ Ijudup mubarararaġ oceju kuy juk eyawĕġ oceyawĕġtobuxik puye.

— Ibu'u'u ip kapiġ pũġpũġ Tessalõnica ka watwat — i juk adi o'e'e ip ocewebe. — Jebureyũ muymuy acã ip e'em — i juk adi o'e'e ip ocewebe.

¹² — Eybu'um ġu juy epesop kapiġ eyxat pu am, eydoti bu am tak — i oceju e'em ibukapik'ũmayũ be. — Eybureyũ epejomuymuy ġu juy — i oceju e'em cebe ip. — Eyekawĕntim cuy epesop — i oceju e'em cebe ip wuykukukat a'õbi—Jesus Cristo a'õbi.

¹³ Ocekitpitpiyũ, eyju bit xipacat mujurũġrũġap epeyepere ġu juy. ¹⁴ Ijudup ekawẽn kay kũyjobit'ũmat eju ġu juy epekuku ixē musũsũn ãm. Waram aco'i kũyjobin je'e isũsũn puye. ¹⁵ Eykay itakomaat kukap puxim cuy ixē epejukuk. Ixe bit cuy epeyawĕ eykitpit puye.

¹⁶ Wuykukukat wuyaġuymucũġucũġ.

— Okukukat, Tessalõnica ka watwat aġuymubabibin cuy eġuy soat em—xipacat cebe ip jebapukpuġ pima, xipat'ũmat jebapukpuġ pima dak — i òn e'em cebe. — Soat em cuy aġ eġuy ixeyũ kay — i òn e'em cebe.

¹⁷ Paulo kato mujujum eywebe iaptup mubarararaġ òn obubin ma. Imĕn cuk adi otupmubararak soatup—wemudupmubararaktup. Imĕn ma ijudup tak otupmuju eykay.

¹⁸ — Xipan cuy Tessalõnica ka watwat ejukuk — i òn e'em wuykukukat pe—Jesus Cristo be. Ibũrũdup ma.

TIMÓTEO BEAPTUP PAULO EMUDUPMUBARARAKTUP KOAPATUP

¹ Timóteo, ijudup mubarararağ òn ewebeaptum kato muju am ewebeaptup. Paulo òn. Deus wuydaxijojo'ukat. Soat em Deus xe acesop wuyetai Jesus Cristo kay wuyetabut puye. Iboap wiwim cĩcã wuyju. Ixe Jesus Cristo emumuju òn. Ixe a'òbi òn jekukum kawèn idipat muwènuwèn, Deus a'òbi dak. ² Òn okpot co'i jewağuyjojo'i ma wuyetabut Jesus Cristo kay buye.

— Bay, xipan cuy Timóteo ejukuk — i òn e'em Deus pe—wuyebay be. — Etabotaid-abotbon cuy eğuy Timóteo kay — i òn e'em Deus pe, Jesus Cristo be dak—wuykukukat pe. — Yağuy mubabibin cuy eğuy — i òn e'em cebe.

³ — Éfeso ka be juy eğuy ibo ka watwat mutaybit am — i juk oce ewebe Macedônia eipi kay oju pin pima.

Ğasũ dak obikuy ewebe Éfeso ka be enuy am. Pũğpũğayũ warèmtağ ibo ka watwat mutaybitbin. Deus ekawèn ğu ip imutaybitbin—jekawèn acã.

— Warèmtağ ğu juy epeğutaybin — i juy ece ixeyũ ağokat kayũ be. — Epeyepere juy warèmtağ ma imutaybitbinap — i. ⁴ — Epeyekawènwèn ğu juy apèn wuydobuyũ'ũm'ũm cuk adi o'e'e iam — i juy ece cebe ip. — Epeğuwènuwèn ğu juy wuydobuyũ'ũm'ũm putet — i juy ece cebe ip. — Jawa'òxixiğ acã epesop iboap muwènuwèn pima — i juy ece cebe ip. — Iboam eyju kawènwèn pima, warara'acat epeğubikuy ğu Deus ekawèn tağ jeku am — i juy ece.

Wuyetabut pima acã wuyetaybit Deusan.

⁵ — “Wuydobuyũ'ũm'ũm ekawèn ğu juy epeyekawèn—Deus ekawèn acã,” i juy ece cebe ip — i òn e'em ewebe.

Imèn òn eyawèwèm eywebe biğ ma xipan eyewewekuk am. Apèn cedağ wuyxe iap tağ jekukum pima xipan wuyju jewewekuğ, wuyağuyisu bima dak; icēmãn wuyetabut Jesus Cristo kay bima dak. ⁶ Pũğpũğayũ bit cũğ ma jekukuap o'jepere. Cũğat e dağwi oitabidao'iyũ buxim ip. Warèmtağ ma ip jemãmãmãm o'e. ⁷ Deus ekawèn imutaybitbin'ukayũm pin ip—Moisés pe o'ğuwèn'iat ekawèn imutaybitbin'ukayũm pin. Imènpit itaybitbüt ã ip ixekawèn. Iboap ekawèn iba'arèm cexe ip. Imènpuye te'e ma e'em ip:

— Oceju ma juy Deus ekawèn jeymutaybin — i.

⁸ Wuyetaybit Deus ekawèn kawèntip cĩcã iam—Moisés pe o'ğuwèn iap ekawèn—wuyawèwèap ekawèn. Ixe ekawèn tağ jekukum pima xipat cĩcã kuka o'e wuyxe. ⁹ Deus jekawèn o'ğuwèn cũğ ma jekuku'ukayũ awè ãm ğu—warèmtağ jekuku'ukayũ awè ãm acã. Wuyetaybit iboam. Ibũrũ ma juk jekawèn o'ğuwèn: ika'ũmayũ be, iecuğap a'ò kay kũyjobit'ũmayũ be dak, jekay itabut'ũmayũ be dak, ikèrèat mujurũğrũğ'ukayũ be dak, jekay'ũmayũ be dak, jebiòğbuk a'ò kay'ũmayũ be dak, cebay o'yaoka'iyũ be dak, warara'acat o'yaoka'iyũ be dak, ¹⁰ warara'acat tayxi kaykay'ukayũ be dak, warara'acat itop kaykay'ukayũ be dak, jewepidaodao'ukayũ be dak, jenuy'ũnakeke'ukayũ be dak, dinheiro bu am warara'acayũ dujupa'um'um'ukayũ be dak, napapa'ukayũ be dak, warara'acat awèğ mukèrèrèrèn'ukayũ be dak, jenumutaybitbinap muwarururun'ukayũ be dak. Ibũrũ be ma jekawèn o'ğuwèn. Ixeyũ awè ãm Deus jekawèn o'ğuwèn.

¹¹ — Wekawèn acã juy eğuwènuwèn soat kaka watwat pe — i juk o'e owebe Deus. Ibiat ekawèn acã òn imuwènuwèn. Iboap acã icēmat. Ixe Deus soat podi ma xipat. Ka'ũma ma omuy ixekawèn ya'òbuyxiat, idipat tak.

¹² — Òn xipat cĩcã oxe — i juk o'e owebe wuykukukat Jesus Cristo. — Owebeam cuy kapikpiğ eğuy kawèn idipat muwèn ãm soat ka dağacat pe — i juk o'e owebe.

Ixe soat em wa'õmucanucan owebe kawēn idipat muwēn ãm soat ka dağacat pe. Imēnpuye soat em õn e'em cebe:

Ēn xipan cīcā okuğ — i.

¹³ Jesus cuk adi ojomuymuy. Ixe butet cuk osubutetmukērērērēn kuy bima. Warēmtağ ma juk adi Jesus kayayū ojukukuk. Imēnpit Deus itabotaidabotbot cīcā osunuy okay, Jesus kay wetabut ġu oğuy buye. Wetaybit'ūma ojekukuku wetabut'ūm puye. ¹⁴ Wuykukukat warara'acayū bodi ma xipan cuk adi okuk. Ixe juk omutabun jewekay. Ixe juk omutaybin ikukpin warara'acayū kuk am. Imēn wuyju jekukum Jesus Cristo eju mūğ'i bima.

¹⁵ — Jesus Cristo osodot ipi kay ikērēat mujurūğrūğ'ukayū daxijo am — i wuyju e'em. Icēmān wuyju iboam e'em. Cedağ cīcā wuywebe wuyetabut am iboap ekawēn kay. Warara'acat ikērēat mujurūğrūğ'ukat podi ma õn ikērēat mujurūğrūğ'ukat. ¹⁶ Imēnpit Deus itabotaidabotbot cīcā osunuy okay. Jesus Cristo yukpiceğēm ġu o'e okay. Ğasū ixē e'em warara'acayū be:

— Eya'õpicūğcūğ cuy epesop — i. — Paulo ma ikērēat mujurūğrūğxi osunuy. Ōn pit ikērēm ġu ixē ojukuk—xipan acā ixē ojukuk — i'e'em Deus warara'acayū be. Itabut je'e ip cekay itabut'ūmayū, xipan okuğ puye, yukpiceğēm ġu o'e okay buye dak. Soat em Deus xe jeedop ip itait.

¹⁷ — Ēn pit soat podi ma xipat — i juy ace ixē Deus pe.

Ibuyxim cuy ixē ajukuk. Kuyje ixē Deus soat kukukat osunuy. Ğasū dak e'em ijodiat kukukat. Ğuyjom tak soat kukukan jeenuy. Ixe acā je'ū ġu. Soat em itait jeenuy. Ixe ijo ba'ore wuywebe. Ixe acā Deusat. Ka'ūmğū wara'at—ixē acā. Imēneju:

— Soat podi ma ěn edip — i juy ace cebe soat em.

Imēn cuy ace!

¹⁸ Timóteo, ěn okpot co'i. Imēnpuye jawēwē juy õn. Kuy bima Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū o'e ewebe:

— Deus cuk enaē jekawēn muwēn ãm soat ka watwat pe — i.

Ğebum cuy eğuy ixeyū ekawēn kay! Sorarayū icaat kuğ jaokaap puxim. Imēnpuxim ġebum cuy eğuy apēn cuk o'e'e ip ewebe iap kay a'õbaca'ūmap puxim. ¹⁹ Jesus Cristo kay etabucap ecepere ġu juy. Apēn cūğ ma exe iap tağ cuy ejeku, Timóteo. Pūğpūğayū bit apēn cūğ ma jexe iap tağ ġu ip jekukum. Jesus Cristo kay jetabucap o'jepere ip ixeyū ağokatkayū. Itabucap ip oi'ūm apēn kobexixi epiriğ puje soat i'ūmap puxim. ²⁰ Himeneu ixeyū'in, Alexandre dak. Imēnpuye ixeyū xepxepayū oğukorēm.

— Satanás eykukan cuy je'e — i juk oce cebe ip ixeyū mukūyo am.

Ixeyū oğukorēm itaybit am Deus muymuy'ūm ãm.

2

¹ Koap õn jawē Deus eju kawēn ãm. Acekawēn cuy Deus eju soat peam ijodiat peam.

— Bay, xipan cuy ixeyū ejukuk — i dak cuy ace cebe. — Ixeyū juy esubuywan — i juy ace cebe.

Ajoojuy Deus xewi soat peam. Wuyetaybit ixē soat em xipan wuykuğ iam. Imēnpuye soat em:

— Bay, ěn xipat cīcā — i juy ace cebe.

² Deus eju juy acekawēn soat eipi kukukayū beam, soat ka watwat kukukayū beam tak. Deus eju juy acekawēn ixeyū be xipan wuykuk am, wuywebe kaba'ūm wuydop am tak, wuywebe Deus bikuyap tağ wuyeku am tak, cedağ ma wuyeku am tak. ³ Xipan wuyekukuap xipat Deus xe—wuydaxijojo'ukat xe. Xipan wuyju jekukum pima, Deus mucokcokcoğ acesop. ⁴ Ixe Deus ibikuy soat taxijo am ipiat'ajojoap kay ijuap puxim. Ibikuy ijodiacyū be itaybit am kawēn icēmān. ⁵⁻⁶ Pūğ ma Deusat omuy. Ixe itakoma jījā ikērēat mujurūğrūğap kay. Ijodi bima Jesus Cristo ağokatkan o'e. Jekpiwan ma oe'ū soat pewi ikērēat uk am. Imēneju Jesus Deus etakomaap o'ğū'ūm. Ixe Jesus jebay o'ğudin ijodiat kay. Yawēğ muwēn pin pima, Deus Jesus e'ūap awēğ o'yawēğmuwēn ijodiacyū be. Yawēğtobuxik puje itaybit ip o'e Deus ibikuy soat taxijo am wuydaxijo am

iam. ⁷ Imēneju Deus cuk onaē jekawēn muwēnuwēn'ukan. Ixe juk onaē Judeu'ūmayū mutaybitbin'ukan. Napa ġu òn e'em. Icēmān òn e'em ewebe.

— “Eyeta bun cuy epesop Jesus Cristo kay” i juy ece cebe ip — io'e owebe.

⁸ Jawē òn ġasū apēn cūġ ma wuyeku am Deus eju kawēnwēnap'a be iam. Soat ka be bima juy acejekawēn Deus eju. Deus ekawēn taġ wuyeku pin pima juy acejekawēn ceweju, warara'acat kay wuyetakoma'ūm pima dak, jewa'òxixiġ'ūm pima dak.

⁹ Cūġ ma juy jeedop ip aoyū Deus eju kawēnwēnap'a be. Cūġ ma juy jeedop ip jesay kuġ. Warara'acat pe jejojoan ġu juy ip jeedop. Yaġuysan cuy ip jeedop. Iwarum ġu jadapmuġēġēm cuy jeedop ip warara'acat pe jejojoan. Ouro muġēġēbu kuġ ġu juy jeedop ip, pérola'a muġēġē'a kuġ ġu dak. Ibusopsupatpu kuġ ġu dak jeedop ip, teiboġat kuġ ġu dak jesay kuġ. Warara'acat pe jejojoan ġu juy jeedop ip aoyū. ¹⁰ Xipacat mujurūġrūġ cuy ip jeedop aoyū— “Jesus ebekitkit oceju” i'e'e'ukayū. ¹¹ Deus eju kawēnwēnap'a be jemutaybitbin pima, mūġ cuy jeedop ip aoyū.

— Kuy wetaybit soan iboam — i'ūmġu juy je'e ip jewebe ma.

¹² Obu'u ayacat pe aġokatkat mutaybit am. Cūġ ġu ayacat pe warara'acat kukan—aġokatkat pe acā. Mūġ cuy jeedop ip aoyū. ¹³ Koap Adāo o'ġuġē Deus—aġokatkat o'ġuġē. Kanomūm Eva o'ġuġē—ayacat o'ġuġē. ¹⁴ Adāo ġu o'ġuġuykuku Satanás—Eva acā. Eva koap Deus ekawēn mubuyxi'ūm'ūm o'e. ¹⁵ Imēneju aoyū je'itpi'ajojom o'e. Imēnpit Jesus kay ip itabut pima Deus ixeyū idaxijo, xipan warara'acat kuġ pima dak, warara'acat pe jejojoan'ūm jekukum pima dak, ikērēat mujurūġrūġ'ūm pima dak.

3

¹ Timóteo, ġasū òn jawē itabucayū kukukayū naē ām.

— Aġokatkat itabucayū kukukat ojuy bima, xipacan e ojuy — i wuyju e'em.

Iboap e'eap icēmān. ² Imēn cuy ip jeku Jesus kay itabucayū kukukayū. Cūġ ma juy jeku ip. Pūġ ma dak cuy jetayxim jukuk ip. Yaġuysan tak cuy jeedop ip. Jewawē juy ip ikērēat kukap puxim. Warēmtaġ ġu ma dak cuy jeku ip. Powatwat tujuōmōm'uġ tak cuy jeku ip jeduk'a be. Deus ekawēn warara'acat mutaybitbin'uġ tak cuy jeedop ip. ³ Ika'om ġu dak cuy jeedop ip. Warara'acat aokakam ġu dak cuy jeedop ip. Ya'ōtareġ ġu dak cuy jeedop ip. Itabotaidabotbon tak cuy jeedop ip warara'acat kay. Itabikukum ġu dak cuy jeedop ip warara'acat edinheiro kay. ⁴ Jeduk'a beayū kuġ tak cuy jeedop ip xipan. Jebekitkiyū mukūyjobitbin tak cuy jeedop ip. Jebekitkiyū be jemubuyxinam tak cuy jeedop ip. ⁵ Itaybit'ūm xipan jeduk'a beacat kuġ iam pima, kuka Deus kay itabucayū ikuk pa'ore o'e cebe ip. ⁶ Jesus kay itabun'isuat ġu juy epejomuy warara'acayū kukukan— itabucayū kukukan. Itabun'isuat muy buje:

— Warara'acat podi ma wa'òbuyxi — i kuka o'e te'e ma.

Kuyje Satanás:

— Warara'acat podi ma wa'òbuyxi — io'e te'e ma—ibiōġbuk kērēayū kukukat.

Tūybe Deus podi ma wa'òbuyxi iān kuka o'e. Imēnpuye dak Deus ipiat o'supi'ajoat cebe—Satanás pe kuyje. Imēnpuxim itabun'isuat jewexe ya'òbuyxi bima, Deus ipiat kuka o'supi'ajoat cebe. ⁷ Itabut'ūmayū emumubuyxin cuy epejomuy itabucayū kukukan ikukukat pe jemuġuycūġap puxim. Ixeyū xe ya'òbuyxi'ūm pima, kuka o'jewemuġuycūġ ikukukat ip.

— Warēmtaġ ma cuk ip emuy itabucayū kukukan — i kuka o'e ip cebe.

Satanás enobano'abibubu be kuka o'at. Satanás kuka o'ġuġuykuku ikērēat mujurūġ ām.

⁸ ġasū òn jawē itabucayū buywatwat'ukayū naē ām. Imēn cuy jeku ip ibuywatwat'ukayū. Ya'òbuyxim cuy jeedop ip. Wara'at taġtaġtaġ ġu dak cuy jekawēn ip—pūġ taġ ma. Kawēdi kōnkōnxi ġu dak cuy jeedop ip. Itabikukum ġu dak cuy jeedop ip soat kay jebubun. ⁹ Kawēn icēmān osodop ip itaybit ġu kuyje—pūġpūġ ā. ġasū bit ade itaybicayū o'e. Itabut cīcā jeedop ip kawēn icēmat kay. Apēn cedaġ ma jexe ip iap taġ tak cuy jeku ip. ¹⁰ Koam puk itabucayū buywatwat'ukat ojuyat cuy esubuyxijo. Epeye'awero

juy teku xe'e xipat kuka o'e iam. Ibuyxijoap tomukadi soat xe xipat pima juy epejomuy ibuywatwat'ukan. ¹¹ Ixeyũ tayxi dak cuy xipat ipjeedop. Cekawënxim ñu juy jeedop ip. Warara'acat muymuy ñu dak cuy jeku ip. Yağuyusan tak cuy ip jeedop. Soat em ip jeedop icëmat e'em. Imën cuy jeedop ip itayxiyũ. ¹² Itabucayũ buywatwat'ukayũ jetayxim pũğ ma ip jukuk. Jekpotpoyũ mukũyjobitbin tak cuy jeedop ip, jedaxiyũ dak, jeduk'a beayũ dak soat. ¹³ Xipan itabucayũ buywatwan pima, soat ip ibuyxim jukuk. Ya'õcam ip jetabucap ñuwën warara'acat pe.

— Jesus Cristo kay wuyetabut pima, mũğ'i aceku ceweju — i je'e ip soat pe.

¹⁴ Timóteo, ijudup mubararağ õn eywebeaptum. Ğaxĩn ma'ğũ õn cu ojuy ejom. ¹⁵ Ojuap ibun pima bit, etaybit ece cũğ ma jeku am warara'acayũ eju—Deus ebekitkit eju iam ijudup cocom pima. Wuyju Deus kay itabucayũ—soat em itaicat kay itabucayũ. Wuyetaybit kawën icëmãn.

— Uk'a muycemucemap'ip puxim wuyju — i'e'em itabut'ũmayũ cũğ ma wuyekukuap cocom pima, kawën icëmat tağ wuyju jekukum puye.

¹⁶ Iba'arëm itabut'ũmayũ xe apën wuyetabut Deus kay iap, itaybit'ũm ip puye. Ğasũ bit iba'arëm ñu o'e cebe ip, Jesus Cristo ixeyũ mukũyjojom puye.

Ixe Jesus Cristo ijodian o'jebapuk. Deus biõğbuk cuk adi o'e ixe be: “Ën cũğ cĩcã oxe,” i.

Ixe o'jojoho Deus ekawën tojotjot'ukayũ. Itabucayũ ixe o'ğuwënuwën ijodi. Ade ijodiat itabut o'e ixe kay. Deus waram ixe o'ğuyyu kabi kay.

4

¹ Ğasũ õn jawë ibiõğbuk kërëat a'õ kay kũyjobicayũ be eymuğuykukuap puxim. Amap kabia be Jesus kay jetabucap jepere ip pũğpũğpũğ. Ibiõğbuk kërëat ekawën kay ma itabut jeedop ip—wuymuğuykukuku'ukayũ a'õ kay dak. ² Soat em napa ma e'em ip. Wuymuğuykukukuxi ip. Itaybit ñu ip ajo xipat iam ajo xipat ñu iam tak. Cewawë ba'ore ip. Ipikat puxim ip xidiğ mupikupikap puxim.

³ — Cũğ ñu wuywebe jewebumũn ãm — i'e'em ip wuywebe napa ma. — Ibiat i'opi wuywebe — i dak e'em ip napa ma.

Deus pit soat xat o'ğubapuk itabucayũ xan—kawën icëmãn itaybicayũ xan. ⁴ Soat Deus emumuğë xipat.

Imënpuye ka'ũmğũ i'opiat wuywebe.

Imënpuye jekõn pima:

— Bay, xipat cĩcã ãn, soat em ãn ocexan iũmũm ocewebe — i wuyju e'em Deus pe.

⁵ — Soat wemumuğë xipat ipi watwat xan — i juk o'e Deus.

Jekõn pima wuyju dak kawënwën Deus eju.

— Ën xipat cĩcã — i'e'em wuyju cebe.

Imëneju ka'ũmğũ i'opiat wuywebe.

⁶ Timóteo, owebe awëap cuy eğuwën wuykitpitpiyũ be itabucayũ be. Iboam ixeyũ mukũyjojom pima, xipacan ecesũy Jesus Cristo be kapikpik'ukan. Kuy bima etabun cuy eğuy Jesus Cristo kay iap ekawën icëmãn. Kũyjobin cuy eğuy iboap ekawën kay bekicat jetitinap puxim. Iboap ekawën tağ cuk adi ejekuku.

— Ğasũ dak imën cuy ejeku — i õn e'em ewebe.

⁷ Itabut'ũmayũ dobyũ'ũm'ũm ekawën kay ñu juy eğuy. Te'e ma kuka eğuy ixeyũ ekawën kay etabut. Ixeyũ'ũm'ũm ekawën kay bima, wuybu'u kuka ace wuyetabut am Jesus kay. Ën pit soat em kũyjobin cuy eğuy Deus biõğbuk a'õ kay biğ ma etabut cĩcã am Cristo kay. ⁸ Xipat wuywebe wuyjebit mubacacan am. Ibodi ma bit xipat wuywebe soat em kũyjobit am Deus biõğbuk a'õ kay. Ixe a'õ dağ jekukum pima, wuyağuy'isum kuka ajeku ijodi bima. Wuye'ũ buje dak soat em Deus xe acesop waram wuyetaiit puje. ⁹ Icëmãn õn emutaybitbin iboam. Wuyetabun cuy ajop iboap ekawën kay. ¹⁰ Wuyetabut cĩcã Deus kay—soat em itaicat kay. Imënpuye wuyju kapikpiğ cĩcã warara'acat mutabut am cekay. Ixe soat taxijo ojuy. Ixe soat jekay itabucayũ daxijojom.

¹¹ Timóteo, wawëwëap cuy eğuwën wuykitpitpiyũ be.

— Paulo ekawën tağ cuy epekuku — i juy ece cebe ip.

¹² — Aypa ġu buk ên. Ocetabut ġu ekawën kay — i'ümġu juy je'e ewebe warara'acayũ. Cũġ cĩcã juy ejeku. Ekawëntim cuy eġuy. Xipan tak cuy itabucayũ ejukuk, itabut'ũmayũ dak. Etabun cĩcã dak cuy eġuy Deus kay. Aġuy'isum tak cuy eġuy. Cũġ ma juy ejeku warara'acayũ be ekuap co'i jeku am. ¹³ Wajẽmap wiwim pima Deus ekawëntup cocom cuy eġuy je'awerorom'ukayũ be ya'ĩjo am. Deus ekawën muwẽnuwën cuy eġuy cebe ip. Ixeyũ mutaybitbin cuy eġuy Cristo ekawën. ¹⁴ Deus cuk ja'õbacaap o'ġũm ewebe kapik am cebeam. Ixe juk ja'õbacaap o'ġũm ewebe jekawën muwẽnuwën'ukayũ eweju kawën puje—itabucayũ kukukayũ eweju kawën puje. O'jewebumõġ ip abi jeje Deus ekapikap pe emuy âm. Imẽn cuk o'e ip Deus biõġbuk a'õbi. Ixe a'õbacaap tağ cuy epeku. ¹⁵ Ğebum cuy eġuy owebe awẽwẽap kay. Iboap tağ cuy ejeku. Imẽn eku buje, “Big ma Jesus Cristo ekawën tağ ên jekukum” i je'e ip ewebe ejojoayũ. ¹⁶ Eday'em'um cuy eġuy warẽmtağ ekuap puxim, warẽmtağ ma warara'acat mutaybinap puxim tak. Cũġ ma eku buje, aġuy'isum ejeku ijodi. Deus xe eġuy e'ũ buje dak. Ekawën cocoayũ dak ixexeedop ip soat em.

5

¹ Ikẽrẽat mujurũġ puje, aypaat eġukorẽm ġu juy. Eyawẽ acã juy. Ixe juy eyawẽ ebure awẽap puxim. Aypapat eyawẽ juy ekitpit awẽap puxim. ² Yabubut cuy eyawẽ eixĩt awẽap puxim. Warara'acayũ aoyũ dak cuy eyawẽ eixĩt awẽap puxim. Aoyũ eju kawẽnwën pima jaejubuku ocepo iap kay juy ġebum ġu eġuy.

³ Ğasũ õn jemukũyjo apẽn itop'e'ũ'ibiyũ buywan—ibadip'ũmayũ iam. ⁴ Itop'e'ũ'ibit i'it'et pima, i'iyũ juy xipan jexi jukuk. Yuktaxitxet pima, yuktaxit cuy xipan jeawa jukuk. Deus xe cũġ ma warara'acayũ be ġu ixeyũ xi kuk am, ixeyũ eawa kuk am tak—ibadipyũ be acã. Ixeyũ itaybit cuy cũġ ma Deus xe wuybadip kuk am iam kuy bima xipan ip jekukap teim. Irem ġu juy jexi jukuk ip. Ixeyũ juy ixat je'ġũmġũm cebe ip, cesay dak. Imẽn xipat Deus xe. ⁵ Pũġpũġ itop'e'ũ'ibiyũ tadaybot ma. I'it'et ġu ip. Yuktaxitxet ġu dak. Ixeyũ itabut warara'acat kay ġu—Deus kay acã. Kabiam, ixima dağ tak ka'umat ojuyjuy ip Deus xewi acã—warara'acat xewi ġu—ixeyũ itop'e'ũ'ibiyũ. Deus eju kawẽnwën ip warara'acat peam, warara'acat kay ġebum puye. Ixeyũ be acã itabucayũ juy ixat je'ġũm, cesay dak, ibadipyũ'ũm puye. ⁶ Warara'acayũ bit imẽn ġu jekukum itop'e'ũ'ibiyũ. Jewemukocokcoġ ã jekukum ip. Itabẽġ ip. Inaka Deus xe ce'uat co'i ip warẽmtağ ma jekukum puye. Ixeyũ juy esubuywan ġu. ⁷ Owebe awẽwẽap cuy eġuwën wuykitpitpiyũ be warara'acayũ be ixeyũ ekukuap muymuyap puxim. ⁸ Xipan wuybadip kuġ'ũm pima, wuyetabucap epereap co'i aceku. Itabut'umat ekukuap podi ma ikẽrẽm aceku.

⁹ Soat ġu juy esubutetmõġ ip itop'e'ũ'ibiyũ butet itabucayũ e'aweroroap'a beatup pe. Itop'e'ũ'ibit yabut pima—60 koato kuġ pima; ceweitopta ebikamat itom pima dak; ¹⁰ warara'acayũ “Teku xipacan e'em soat em” i'e'em pima dak; xipan je'iyũ o'ġuaypan pima dak; jeduk'a be powatwat tujuõmõm pima dak, soat em Deus ebekitkiyũ buywatwan pima dak; iba'oreat kukayũ buywatwan pima dak; warara'acat pe idipat mujurũġrũġ pima dak—ixeyũ butet acã esubutetmubararak taperadup pe—teyũku kapikpiġ Deus peam iaptup pe.

¹¹ Yaypan'isuat putet pit esubutetmõġ ġu juy iġodup pe—itop'e'ũ'ibit putetup pe. Waram jewebumũn pin je'e ip. Ibu'u je'e ip kapik am Cristo beam. ¹² Koap pima:

— Waram pit ocewebumũn ġu. Cristo beam acã kapiġ õn — i juk o'e ip. Ibu'u ip pima bit:

— Te'e ma “Cristo beam acã kapiġ õn,” i juk ece — i je'e warara'acayũ cebe ip.

¹³ Ixeyũ itop'e'ũ'ibiyũ te'e ma ip kabiabun kapkam uk'a kapkam. Ibukapik'ũmayũ ip. Cekawënxi ip. Kawën mukẽrẽrẽn tak ip. Imuwẽnpiat muwẽnuwën ip. ¹⁴ Imẽneju:

— Waram jewebumũn cuy ip itop'e'ũ'ibiyũ yaypan'isuayũ — i õn e'em. — Waram jewe'ita juy ip — i õn e'em. — Xipan cuy ip jeedop je'iyũ kuġ — i õn e'em.

Waram ip jewebumün puje, wuymuy ba'ore je'e wuykay'ümayü be. ¹⁵ Püǵpüǵ itop'e'ü'ibiyü'in o'jēm Deus e daǵwi. Satanás a'ō kay küyjobit am ip o'jēm. ¹⁶ Itabucat padip itop e'ü buje, ibadipyü juy ixē subuywan.

— Ocebadip cuy epesubuywan — i'ümǵu juy je'e warara'acayü be, itabucayü be. Ibadip'ümayü buywatwan pit ip jeedop itabucayü.

¹⁷ Xipan cuy itabucayü kukukayü ajukuk. Eykukayü xipan itabucayü kuǵ pima, xepxem cuy cekapikaptei epeteida cebe ip. Kapikpiǵ cĩcã bima, xepxem cuy cekapikaptei epeteida cebe ip Jesus ekawēn muwēnuwēn'ukayü be—Deus ekawēn eymutaybitbin'ukayü be dak. ¹⁸ Imēn e'em Deus ekawēn tup—Moisés emudupmubararaktup: Imukapikpiǵ pima, eōhōbi epesubimukirik ġu juy jexat'oap puxim—āǵ jekōn, i. Imēn e'em Lucas emudupmubararaktup: Cekapikaptei juy epeǵüm kapikpik'ukat pe, i. Imēneju cekapikaptei juy epeteida itabucayü kukukayü be. ¹⁹ Püǵ pe itabucayü kukukat muymuy buje, eyetabun ġu juy epesop ixē ekawēn kay. Xepxepayü bit, ebapüǵayü dak püǵ taǵ ma ixē muymuy buje, eyetabun cuy epesop ixeyü ekawēn kay. Wara'at taǵtaǵtaǵ pima bit, eyetabun ġu juy epesop ixeyü ekawēn kay. ²⁰ Itabucayü kukukat ikērēat mujurüǵrūǵap epere am ibu'u bima juy epeǵukorēm soat etabutpe. Epeǵukorēm cuy warara'acat pe iparara am ikērēat mujurüǵap puxim.

²¹ Timóteo, owebe awēwēap taǵ cuy ejeku. Püǵ taǵ ma juy ejukuk soat itabucayü. Ebu'um ġu juy eǵuy imukorēm ām ip ebureyü ma'ǵu ip. Iboap muwēnuwēn ōn ewebe Deus a'ōpiju, Jesus Cristo a'ōpiju dak, Deus ekawēn tojotjot'ukayü a'ōpiju dak—ikērēat kuǵ'ümayü a'ōpiju. ²² Dao ġu juy ecewebumōǵ aǵokatkat abi jeje imuy ām itabucayü kukukan. Warara'acayü ikērēat mujurüǵrūǵ pima, eju ġu juy ceweju ip. Aǵuy'isum cuy eǵuy. Ikērēat cuy eǵuǵē ġu—püǵ em tak ka'üma.

²³ Idibi at ġu juy etikōnkōn. Uva'abidi dak etikōnkōn, edada muxere am.

²⁴ Püǵpüǵayü soat etabutpe ikērēat mujurüǵrūǵ. Soat itaybit ikērēat mujurüǵrūǵ ip iam. Itaybit ip ġaxĩn ma Deus ipiat supi'ajoat cebe ip iam. Warara'acayü bit iba'arēm ma ikērēat mujurüǵrūǵ. Ģuyjom pit soat itaybit je'e ikērēat o'ǵujurüǵrūǵ ip iam. ²⁵ Imēnpuxim püǵpüǵayü ma soat etabutpe ma xipacat mujurüǵrūǵ. Soat itaybit xipacat mujurüǵrūǵ ip iam. Warara'acayü bit iba'arēm ma xipacat mujurüǵrūǵ. Ģasü ka'üma ma itaybit apēn ixeyü e'em iam. Ģuyjom pit itaybit je'e ip.

6

¹ Tei'üm kapikpik'ukayü be ecekawēn cuy—Jesus kay itabucayü be.

— Ibuyxim cuy eyekariwa epejukuk — i juy ece cebe ip. — Ibuyxim ip ikuǵ pima kuka Deus o'jomuymuy ġu ip itabut'ümayü — i juy ece cebe ip. — “Pauloyü warēmtaǵ ma itabucayü mutaybitbin,” i'ümǵu kuka dak o'e ip — i juy ece cebe ip.

² Püǵpüǵ ixeyü'in kapikpiǵ itabucayü beam, jekitpitpiyü beam.

— “Küyjobin ġu oce wekariwa a'ō kay, ixē dak itabut Jesus kay buye,” i'ümǵu juy epe'e — i juy ece cebe ip. — Xipan cĩcã juy epeyekapik cebeam ixeyü dak itabut puye, Jesus xe ikukpin ip puye dak — i juy ece cebe ip.

Timóteo, iboam cuy itabucayü eǵutaybin

— Xipan cuy epeku — i juy ece cebe ip—tei'üm kapikpik'ukayü be.

³ Wuykukukat ekawēn icēmān—Jesus Cristo ekawēn. Ixē ekawēn taǵ jekuku'ukat Deus bikuyap taǵ tak jekukum. Ade'ümayü bit cekawēn kay ġu. Cekawēn ġu imutaybitbin ip. Warēmtaǵ ma imutaybitbin ip.

⁴ — Warara'acat podi ma ocetaybit — i'e'em ip te'e ma.

Imēnpit itaybit ġu ma ip. Soat em jewa'ōxikxiǵ ip. Jewa'ōdawutwutxi ip. Itabikuku e'em ip jewewekay, imēn jekukum puye. Wara'at taǵtaǵtaǵ ma ip kawēnwēn. Itabutkarey ip jewewekay. ⁵ Soat em ip jewa'ōxikxiǵ jewewēju. Yaǵuyba'arēm ip o'e. Oibu'un ip kawēn icēmat kay. Tübye Deus kay wuyetabut pima acejekariwan iān e'em ip. ⁶ Deus kay itabucat ibubut adeat puxim e'em icokcok, Deus kay wuyetabucap wuybubut kuǵ iap podi ma xipacat puye. ⁷ Ajo-kuǵ wuybui be wuykap'isum? Ka'üma kuǵ! Imēnpuxim ajo'in

acetujowat ijodiwi wuye'ũ buje? Ka'ũma ma! ⁸ Wara'at kuḡ'ũm pima, wuycokcoḡ mabuk acesop wuydotite bima, wuyxaxet pima dak. ⁹ Ibut ade pinayũ ikērēat mujurũḡrũḡ dinheiro buap ojuy. Warēmtaḡ e'em ip itabikuku soat kay jebubun puye. Xipat ḡu ip soat xe ijodiat xe. Soat em ipiat supi'ajojo ip. Deus wi wũy ma jeedop ip. ¹⁰ Ikērēat mujurũḡrũḡ ip soan dinheiro kay itabikukuap tomuju. Pũḡpũḡayũ oibu'un ip Jesus kay. Jetabucap o'jepere ip dinheiro kay jĩjā buye. Ade o'jat ip dinheiro. Inaka iḡuycũḡ cĩcā ip jekukum jetabucap o'jepere buye.

¹¹ Ēn pit, Timóteo, Deus a'õbuywatwat'ukat ěn. Imēnpuye ikērēat pewi juy ecenapõn. Cũḡ ma juy ejeku. Ikukpin cĩcā juy Deus ejukuk. Etabun cĩcā juy eḡuy cekay. Ikukpin cuy warara'acat tak ejukuk. Etaxim cuy ipiat esupi'ajo. Yoboḡan pin ḡu juy eḡuy. ¹² Jedaudau'ukat soan jewũncaan jedaudaum koap jedauap epere am jabeatup pu ojuy adeayũ etabutpe. Ixe buxim ěn tak soan a'õbacaan cuy etabut eḡuy Jesus kay. Ebu'u'ũm pima, soat em Deus xe eḡuy e'ũ buje. Adeayũ etabutpe:

— Wetabun oḡuy Jesus kay ḡebuje bit — i juk ece kuy bima.

Imēn i'e buje, Deus cuk enaē soat em enuy am jexe. ¹³⁻¹⁴ Jesus ekawēn taḡ cuy ejeku ewebe ikērēat muḡēap puxim; Jesus pe “Ikērēat kuḡ ěn” i'eap puxim ewebe. Wara'at taḡ ḡu juy ejeku—Jesus ekawēn taḡ acā—soat ekawēnwēnap taḡ acā. Ixe ekawēn taḡ cuy ejeku wuykukukat ajēmap wiwim pima—Jesus Cristo ajēmap wiwim pima. Iboam õn awēwēm Deus etabutpe, Jesus Cristo etabutpe dak. Ixe Deus soat mutaicin. Ixe Jesus Cristo iparara'ũma kawēn icēmat o'ḡuwēn iecuḡap pe—Põncio Pilatos pe. ¹⁵ Imudot pin pima, Deus waram ixe Jesus Cristo ḡudot wuykay. Ixe Deus xipat cĩcā. Wara'at ḡu omuy ijodiat kukukat—Deus acā. Ixe ijodiat kukukayũ kukukat. Ixe ijodiat ekariwawayũ ekariwa. ¹⁶ Soat pit ace'ũ. Ixe bit je'ũ ḡu. Ka'ũmḡu xipat'ũmat cebe. Daxadia beat co'i. Wuyajēm pa'ore cetēḡ. Abu ixe o'jojojo? Ka'ũma ma. Iba'ore wuywebe ijo am.

— Kũyjobin ocesop a'õ kay acā — i juy ace cebe. — Soat podi ma ěn a'õbaca — i juy ace cebe.

Imēn cuy ace.

¹⁷ Timóteo, ibubut adeayũ juy eyawēwē.

— Eya'õbuyxian pin ḡu juy epesop — i juy ece cebe ip. — Dao ma kuka eybubut oi'ũm — i juy ece cebe ip. — Imēnpuye eyetabun ḡu juy epesop eybubut kay—Deus kay acā eyetabun — i juy ece cebe ip. — Deus ade iũmũm wuywebe wuy mucokcok am — i juy ece cebe ip. — Soat wuyemumukaypinput iũmũm wuywebe — i juy ece cebe ip. ¹⁸ — Xipan cuy warara'acat epejukuk — i juy ece cebe ip. — Xipacat cuy epeḡujurũḡrũḡ — i juy ece cebe ip. — Eydacum ḡu juy epesop warara'acat pe — i juy ece cebe ip. — Ibut'ũmat pe juy eybubut'in epeḡũm — i juy ece cebe ip. ¹⁹ — Eybubut'in iũmũm pima ade epejukuk eybubun kabi be — i juy ece cebe ip. — I'ũm ḡu eybubut — i juy ece cebe ip. — Icēmān Deus xe epesop eyetaĩt — i juy ece cebe ip.

²⁰ Timóteo, apēn Deus o'e ewebe iap taḡ cuy ejeku. Ade'ũmayũ warēmtaḡ ma kawēnwēn ip. Jawa'õxixi'g ip. Deus muymuy ip. Cekawēnxiayũ ip.

— Warara'acat podi ma ocetaybit — i'e'em ip napa ma.

Ecekawēn ḡu juy ceweju ip.

²¹ — Warara'acat podi ma ocetaybit — i'e'em ip napa ma.

Jetabucap ip o'jepere e bewi oitabidao'ibit puxim.

— Bay, xipan cuy Timóteo ejukuk — i õn e'em Deus pe. — Xipan cuy soat Jesus kay itabucayũ ejukuk — i õn e'em cebe.

Ibũrũ ma.

TIMÓTEO BEAPTUP PAULO EMUDUPMUBARARAKTUP XEPXEPATUP

¹ Timóteo, cartadup mubarararağ òn ewebe kato mujuaptum. Òn Paulo. Jesus Cristo emumuju òn Deus a'òbi. — “Jesus Cristo eju mūğ'i eyju jekukum pima, soat em Deus xe epesop eyetait,” i juy ece ijodiacat pe — i juk o'e Jesus Cristo owebe.

² Timóteo, ên okpot co'i. Ekukpin cīcā oxe. Deus wuyebayat. Jesus Cristo wuykukukat. Deus eju òn kawēnwēn ewebeam.

— Xipan cuy Timóteo ejukuk — i òn e'em cebe. — Etabotaidabotbon cuy eğuy cekay — i òn e'em cebe. — Ixe ağuy mubabibin cuy eğuy — i òn e'em cebe.

³ — Bay, ên xipacat cīcā — i òn e'em Deus pe.

Warara'acat a'ò dağ ġu òn jekukum—ixe a'ò dağ acā. Wedobuyū'üm'üm tak ixē a'ò dağ jekuku'uk ip osodop. Ocokcok ixē kay soat apēn cedağ oxe iap tağ òn jekukum puye. Ixe eju òn kawēnwēn ewebeam soat em. Kabiam òn kawēnwēn ceweju, ixima dağ tak. ⁴ Ğebum cīcā òn ekay. Exewi ojēm puje etōn iap kay ġebum òn. Ejo pin cīcā òn waram ocokcok am. ⁵ Ğebum òn apēn etabut Jesus Cristo kay iap kay. Jewexe ġu etabut cekay—icēmān. Koap pima eawa Lóide itabut osunuy cekay. Exi Eunice dak itabut osunuy cekay. Ixeyū buxim ên tak etabut cekay. Wetaybit cīcā iboam. ⁶ Imēnpuye òn jeāwē. Itbucayū kukukan emuy buje, juk owebumōğ abi jeje. Deus cuk ja'òbacaap o'jomōğ ewebe. Ğebum cuy eğuy iboap kay. Ixe a'òbacaam cuy ejeku. ⁷ Deus jebiōğbuk muōmōm wuywebe. Ixe biōğbuk wuymparararan ġu—wuya'òmucanucan acā. Deus ja'òbacaap ūmūm wuywebe. Ya'òbacaap kuğ pima xipan kuka warara'acayū ajukuk. Jewāwēwēm tak ajop ikērēat muğēap puxim.

⁸ Itabut'ūmayū odaomūn wuykukukat ekawēn oğuwēnuwēn puye. Inaka esūsūn ġu juy eğuy obuxim, daomūnmūnap'a be ma'ğū òn. Ebisūsūn ġu dak cuy eğuy wuykukukat ekawēn muwēn ām warara'acayū be. Owebe ipiat'ajojoap puxim ipiat supi'ajo an ip ewebe ên ixē ekawēn muwēnuwēn puye. Ebu'um ġu juy eğuy imuwēn ām ipiatpi'ajojom ma'ğū. Deus ja'òbacaap je'ğūm ewebe. ⁹ Ixe Deus kuy wuydaxijo. Ixe kuy wuynaē jebekitkiyūm. Ixe kuy wuynaē xipacat ağūğēğē buye ġu—ixē wuynaē pin puye acā, ixē xe wuykukpin puye dak.

— Xipacat oğūm soat pe Jesus Cristo kay itabucayū be — i juk o'e Deus jewebe ma. Imēn cuk o'e jewebe ma ka'ūmğū ipi bimān ma. ¹⁰ Ixe xipacat ūm pin osunuy soat pe iam wuyetaybit ġu juk adi ajop. Ğasū bit wuyetaybit ace. Wuyetaybit ace wuydaxijo'ukat oajēm puye. Jesus Cristo kuy oajēm. Ixe Jesus Cristo xipacat ūmūm wuywebe. Ixe ce'ū osunuy. Inaka waram ġuto o'jetait. Ixe wuye'ū'ūap a'òbacaap o'ğū'ūm. Kawēn idipat muwēnuwēn cuk adi oekuku.

— Soat em eyetait epesop Deus xe eye'ūap tomukadi — i juk adi o'e'e wuywebe. Imēnpuye Jesus Cristo kay wuyetabut pima, wuypararam ġu wuye'ūap puxim.

¹¹ Deus cuk onaē jemumujum.

— Wa'òbi juy kawēn idipat muwēnuwēn eğuy — i juk o'e owebe. — Itabucayū mutaybitbin cuy eğuy — i juk o'e owebe.

¹² Itabut'ūmayū ipiatpi'ajojoan owebe, òn kawēn idipat muwēnuwēn puye. Obu'u ġu ma'ğū oğuy wetabut am Jesus kay. Wetabut cuk adi oğuy cekay. Ğasū dak wetabut ma cekay, wetaybit cīcā ixem puye. Wetaybit soat podi ma ixē ya'òbaca iam. Soat oğūm cebe iap muxipanpan jeenuy jajēmap kabia wiwim pima. ¹³ Kawēn icēmān cuk adi òn emutaybitbin. Iboap ekawēn tağ cuy ejeku. Wekukuap puxim cuy ejeku. Etabun cīcā juy eğuy Jesus Cristo kay. Xipan cuy warara'acayū ejukuk. Imēn cuy ajeku Jesus Cristo eju mūğ'i wuyju jekukum pima. ¹⁴ Kawēn idipat o'ğuwēn ip ewebe kuy bima. Ğebum cuy eğuy iboap ekawēn kay. Ibiōğbuk xipacat omuy wuywebe—Deus biōğbuk. Ixe biōğbuk wuybuywatwan ixē ekawēn kay ġebum am.

¹⁵ Ade Ásia eipi watwat'in cuk opere iap awëḡ kuy eyawëḡtobuxik. Fígelo ma ixeyū'in osunuy, Hermógenes tak. ¹⁶ Onesíforo bit obuywatwat'uk osunuy.

— Xipan cīcā juy Onesíforo ejukuk, ibadipyū dak — i òn e'em wuykukukat pe. Ixe isūsūn ḡu osunuy jajēm ām daomūnmūnap'a be ojo am. Pūḡ em ḡu ixē Onesíforo omucokcokcoḡ—ade em ma. ¹⁷ Roma ka be jajēm'isum okudadam oeku. Odobuxik puje acā oibu'un okudadam. ¹⁸ Etaybit Éfeso ka be bima soat em ixē obuywatwat'uk osunuy iam. Imēneju:

— Wetabotaidabotbon cuy oḡuy ekay kūyjobit'ūmayū be ipiat'ajoap kabia be iam cuy Onesíforo eḡutaybin — i òn e'em wuykukukat pe.

2

¹ Timóteo, ēn okpot co'i. Deus soat em xipan wuykuḡ Jesus Cristo eju mūḡ'i wuyju jekukum puye. Imēnpuye a'òbacaam cuy eḡuy! ² Adeayū mutaybitbin cuk adi oḡuy—emutaybitbin tak. Ēn pukto iboam cuy cūḡ ma jekuku'ukayū mutaybitbin eḡuy ixeyū be warara'acayū mutaybin am.

³ Ade itabucayū ipiatpi'ajojom. Ēn tak sorara buxim ebu'um ḡu juy eḡuy ipiatpi'ajo am. Jesus Cristo esoraram cuy eḡuy. Sorara buxim ixē a'ò kay acā juy kūyjobin eḡuy. ⁴ Nopaḡōḡōm pima jeduk'a beat co'i'ūmḡu jekukum sorarayū. Ja'òbi ḡu ip jekukum—jekukukat a'òbi acā. Imēnpuxim Jesus Cristo a'òbi acā ejeku. ⁵ Cedaḡ ma o'jedau bima acā kuka o'jat jedauaptei warara'acat podi ma iwūncaat. Cedaḡ'ūm o'jedau bima bit, kuka o'jat ḡu. Imēnpuxim ēn tak cuy cedaḡ ma ejeku. ⁶ Ku be ibukapik cīcāt cuy koam jexat'am yabu. Imēnpuxim ēn tak cuy ecekapik cīcā Jesus Cristo beam. ⁷ Timóteo, ḡebum cuy eḡuy wekawēn kay. Wuykukukat cuy jemutaybin apēḡape wekawēn iam.

⁸ ḡebum cuy eḡuy Jesus Cristo kay. Deus ixē Jesus Cristo o'ḡutait ce'ūap tomukadi. O'ḡuyyu kabi kay. Davi naxeḡebit o'ḡuyyu. Iboap cuk adi oḡuwēnuwēn kawēn idipat muwēnuwēn pima. ⁹ Itabut'ūmayū juk adi ipiat o'supi'ajojoat owebe, kawēn idipat oḡuwēnuwēn puye. Ikērēat mujurūḡrūḡ'ukat puxim ip odaomūn owebe kawēn idipat muwēḡap puxim. Imēnpit iba'ore cebe ip kawēn idipat muwēḡap mu'ūm ām. Kawēn idipat muwēnuwēnap i'ūm ḡu. ¹⁰ Imēneju wetaxi jījā ipiatpi'ajo am Deus emunaēhēyū be kawēn idipat a'ījo am. Wetaxi jījā ixeyū mutabut am Jesus Cristo kay. Deus ixeyū dak idaxijo wuydaxijoap co'i. Deus dipap kuḡ jeedop ip. Ixeyū dak Deus xe jeedop wuyweju. Soat em wuyetait acesop cexe. ¹¹ Apēn cuk adi oḡuwēnuwēn ewebe iap waram ḡuto oḡuwēn ewebe ḡasū dak. Iboap ekawēn icēmān.

Wuybu'u'ūm pima wuye'ū ām Cristo bikuyap taḡ wuyekuap ojuy, ixē xe acesop wuyetait, i.

¹² Ipiatpi'ajo am wuyetaxi bima, ijodiacat kukukayūm acesop Cristo eju, i.

“Òn pit Cristo ebekit ḡu,” i wuyju e'em pima, “Eyju dak webekitkiyū ḡu,” i je'e wuywebe ixē dak, i.

¹³ Wuyju ixē ekawēn epereperem. Cristo bit ja'òmuwarururun ḡu. Ixe soat em e'em apēn cuk adi o'e'e iap taḡ, i.

¹⁴ Owebe awēwēap cuy eḡuwēn ebekitkiyū be ḡebum ip top am. Eḡutaybitbin cuy ip.

— “Epeyewa'òxikxik ḡu juy,” i òn e'em eywebe Deus topabe — i juy ece cebe ip.

Jewa'òxikxiḡ pima ip ya'ījojmayū buywatwan ḡu ip—ixeyū mubu'u'un acā jetabut am Jesus Cristo kay. ¹⁵ Soan ma ece Deus pe “Cūḡ ma ēn jekukum oxē” i'e am ewebe. Cūḡ ma juy kapikpiḡ eḡuy esūsūnap puxim Deus pe ekapikap coan. Kawēn icēmat cuy eḡutaybitbin—Deus ekawēn. ¹⁶ Te'e ma jewa'òxikxiḡ ip adeayū. Deus pit cekawēn kay ḡu ip. Ixeyū ekawēn coco'ukayū biḡ ma Deus kay ḡu e'em. Jawa'òxikxiḡ ḡu juy eḡuy ixeyū eju. ¹⁷ Ot'ū'ū wuyēn mu'ūmu'ūm. Imēnpuxim ixeyū wuymutaybitbin pima wuyetabucap kuka o'ḡu'ūm ip. Wuyubu'un kuka ip Cristo kay wuyetabut am. Himeneu ixeyū'in Fileto dak. ¹⁸ Pūḡpūḡ itabucayū'in ixeyū ekawēn kay itabut o'e. Imēnpuye oibu'un ip Jesus kay. Jetabucap o'jepere ip e bewi itabidaoat puxim.

— Deus kuy itabucayũ'ũm'ũm o'ğuyu kabi kay — i napa ma e'em ip itabucayũ be. — Wuyiwat xeku — i napa ma e'em ip.

Imên ip itabucayũ mu'ukpiceğğên Jesus kay. ¹⁹ Wuyju bit acejepere ğu wuyetabucap, kawên cūğat kay wuyetabut puye. Cem ma uk'a muy buje, ya'at'et ğu. Imên puxim kawên cūğat kay wuyetabun puje, acejere ğu dak. Deus ebekitkiyũ wuyju. Imên e'em Deus ekawëntup:

Wuykukukat itaybit abuyũ webekitkiyũ iam, i.

Wara'atup e'em:

“Deus ebekit òn” i'e'e'ukat ikêrêat mujurũğrũğap cuy jepere, i dak e'em Deus ekawëntup.

²⁰ Ya'ade opop ibubut mün'a'a yabo'gat'a be—ibubut adeat tuk'a be. Ouro muğğêğê'a opop, prata muğğêğê'a dak, ip muğğêğê'a dak, wuynòm muğğêğê'a dak. Pũğpũğ'a kuğ ip soat kabia. Wara'at'a kuğ pit ip xipacat ebapuk puje acã, ya'òbuyxiat ajêm puje acã.

²¹ Ikêrêat mujurũğrũğap epere buje wuyju dak xipacat acesop wuykukukat Jesus xe.

— Obuywatwan cuy eğuy, xipacat ên oxe buye — i je'e wuywebe. — Ocokcok cĩcã ekay — i je'e wuywebe, wuyağuyisu buye, ikêrêat mujurũğrũğap kuy acepere buye dak.

²² Yaypan'isuayũ etabikukuap kay ğu juy eğuy. Cũğ ma juy ejeku Deus etabutpe. Etahun cuy eğuy Jesus Cristo kay. Ikuipin cuy soat ejukuk. Kaba'ũm cuy eğuy warara'acat eju. Imên ma jekukum ip— “Ocekukukat, ocebuywatwan cuy eğuy” i'e'e'ukayũ—Deus emumuisunyũ. ²³ Ecekawên ğu juy jewa'òdawutwut'ukayũ eju, warêmtağ ma kawênwên'ukayũ eju dak. Jawa'òxikxiğ acã ip. ²⁴ Wuykukukat buywatwat'ukat pit jewa'òxikxiğ ğu juy. Xipan cuy soat jukuk. Xipan ma juy soat mutaybitbin jeenuy. Yukpiceğm ğu juy warara'acat jukuk. ²⁵ Wuymuymuy'ukayũ mukũyjobitbin pima, wuya'òpuruğ ğu juy acekawên ceweju ip. Ibuyxim cuy ip ajukuk. Ğuyjom paxi Deus ixeyũ ğubu'un ikêrêat kay am. Ixeyũ aco'i ğutabun kawên icemat kay. ²⁶ Kuy bima ibiòğbuk kêrêayũ kukukat ixeyũ o'jat puca buap puxim. Ibiòğbuk kêrêayũ kukukat bikuyap tağ ip jekukum ğasũ. Ğaxĩn ma aco'i ğuto ip yağuyusan. Ibu'un aco'i kuka ip ibiòğbuk kêrêayũ kukukat a'ò kay nobano'abibubu bewi puca o'kap iat puxim.

3

¹ Amap kabia iba'ore jĩjã je'e itabucayũ be Deus ekawên tağ jeku am adeayũ ikêrêat ğujurũğrũğ puye. Ğebum cuy eğuy iboap kay. ² Jewekay acã ğebum jeedop ip ijodiacat. Itabikuku jĩjã jeedop ip dinheiro kay.

— Soat podi ma oca'òbuyxi — i je'e ip napa ma. — Ka'ũmğũ ocejo'iat ya'òbuyxiat — i napa ma je'e ip.

Warara'acat ekawên mukêrêrêrên jeedop ip.

— Ên xipacat cĩcã — i'ũmğũ je'e ip, warara'acat xipacat ùmũm ma'ğũ cebe ip.

Kũyjobit ğu jeedop ip jebay a'ò kay, jexi a'ò kay dak. Ibuyxim ğu ip Deus jukuk. Ixe kay itabucayũ dak jukuk ip ibuyxim ğu. ³ Abu jukuk ikukpin? Ka'ũma ma. Ya'òpuruğ ip soat jukuk. Warara'acat muymuyxi jeedop ip. Jewawêwêm ğu jeedop ip ikêrêat kukap puxim. Dao ma ip etakomamãn. Xipacat kay ğu jĩjã jeedop ip. ⁴ Jebureyũ tujowat ip cekay itakomaayũ be yaoka am. Warêmtağ ma jeku ip. Jewexe yoboğ cĩcãayũm jeedop ip. Deus mucokcok pin ğu jeedop ip—jewemucokcok pin acã.

⁵ — Oceju dak Deus ebekitkiyũ — i napa ma je'e ip warara'acat pe.

Inaka itaybit ğu jeedop ip Deus a'òbacaap kuk am. Deus bikuyap tağ ğu jeku ip—jebikuyap tağ acã. Ixeyũ burem ğu juy eğuy, ên pit. ⁶⁻⁷ Ixeyũ'in aoyũ muğuykukukum—yağuy'ũmayũ muğuykukukum. Ixeyũ aoyũ ikêrêat mujurũğrũğ soat em.

— Ikêrêat kuğ oceju — i'e'em ip ixeyũ aoyũ.

Inaka ikêrêat mujurũğrũğap epereperem ğu ip. Iparara ip Deus ipiat supi'ajoat ocewebe iap puxim. Inaka kũyjobit pin ğu ip Deus pe jedaxioan. Jewexe ip kawên icemat

kudadam. Jewexe jewemutaybitbin ip. Inaka itaybit pa'ore cebe ip kawên icēmān. Imēnpuye imuḡuykuku'ukayū òmòm ixeyū aoyū duk'a be. Warēmtaḡ imutaybitbin ip.

— Ocekawên taḡ cuy epeku eyejuap puxim ipiat'ajojoap kay — i'e'em ip cebe ip napa ma.

Imēn aoyū muḡuykukukum ip kawên icēmat tobuxikap puxim. ⁸ Moisés kawên icēmat muwēnuwēn'uk osunuy Deus a'ōbi kuyje. Janes Moisés a'ō kayḡu jījā osunuy, Jambres tak. Kawên icēmat kay ḡu jījā osodop ip. Imēnpuxim ixeyū aḡokatkayū warara'acayū muḡuykukukum ixeyū be kawên icēmat kayap puxim. Yaḡuy'ūm ip. Jesus kay jetabucap ip o'jepere. Itabut'ūmat co'i ip Deus xe. ⁹ Soat em ḡu bit ijodiacat ḡuḡuykuku ip—xepxep kabia ā. ḡuyjom soat ijodiacat je'e cebe ip:

— Ajo am eyetaybit? Ka'ūma am ma! — i.

Imēnpuxim kuyjeayū'ūm'ūm o'e Janes pe, Jambres pe dak.

¹⁰ Bekit, etaybit cīcā apēn òn jekukum iam, apēn òn warara'acat mutaybitbin iam tak, apēn obikuy Deus bikuyap taḡ weku am iam tak. Etaybit apēn wetabut Jesus Cristo kay iam, apēn wuypiceḡēm ḡu òn warara'acat kuḡ iam tak, apēn ikukpin warara'acat kuḡ òn iam tak, apēn wetaxi ipiat'ajo am iam tak. ¹¹ Itabut'ūmayū juk adi ikērēm okuk. Ipiat cuk adi o'supi'ajoat ip owebe. Ikērēm cīcā juk adi ip okuk Antioquia ka be bima, Icônio ka be bima dak, Listra ka be bima dak. Ade em cuk adi ipiat osupi'ajojo. Wuykukukat Jesus pit odaxijo ixeyū bui bewi. Etaybit iboam. ¹² Jesus Cristo eju mūḡ'i wuyeku am wuybikuy bima, itabut'ūmayū ipiat supi'ajoat wuywebe, Deus ekawên taḡ wuyeku am wuybikuy bima. ¹³ Biḡ ma ip ikērēat ḡujurūḡ xipat'ūmayū—warēmtaḡ ijodiacat mutaybitbin'ukayū. Warara'acat muḡuykukukukum ip jeku. Jewemuḡuykuku dak ip. ¹⁴ Ēn pit apēn òn cuk adi emutaybitbin iap taḡ cuy ejeku—apēn wuybadipyū juk adi emutaybitbin iap taḡ tak. Etaybit cīcā icēmān oceju juk adi emutaybitbin iam. Imēnpuye ocekawên kay etabun cīcā juy eḡuy. ¹⁵ Bekin pin ma Deus ekawēntup coco'uk eḡuy. Etaybit oxe ekawên. Ibodup cocom pima wuyetaybit acesop apēn Deus wuydaxijom Jesus Cristo kay wuyetabun puje iam. ¹⁶ Deus a'ōbi kuyjeayū'ūm'ūm ixē ekawēntup o'tupmubararak—soatup. Iboaptup ekawên xipat cīcā kawên icēmān wuymutaybit am. Xipat cīcā ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū muḡuycūḡ ām ikērēat kay. Xipat cīcā ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū mubikuy am ikērēat mujurūḡrūḡap epere am. Xipat cīcā itabucayū mukūyjo am Deus bikuyap taḡ jeku am. ¹⁷ Ibodupkuḡ pima wara'at kay ḡu je'e ip itabikuku Deus buyawatwat'ukayū. Soat kuḡ kuy ip. Ibodup kuḡ pima, iba'ore ḡu je'e ixeyū be xipacat muḡē ām—iwarururuat muḡē ām.

4

¹ Deus etabun ḡasū òn awēm, Timóteo, Jesus Cristo etabun tak. Ixe Jesus Cristo apēn cuk adi oekuku ip iaptei ideida soat pe—itabēḡayū be, ce'ū'ūayū be dak. Ixe Cristo waram jajēm. Ipiat supi'ajoat ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū be ikērēat ip o'ḡujurūḡrūḡ iapteim. Xipacat pit je'ḡūm jebekitkiyū be—xipacat mujurūḡrūḡ'ukayū be xipacat ip o'ḡujurūḡrūḡ iapteim. ² Soat kukukan je'e ixeyū eju—jebekitkiyū eju. Imēneju Deus ekawên cuy eḡuwēnuwēn soat pe. Cekawên cuy eḡuwēnuwēn imuwēn pa'ore ewebe bima, imuwēn pa'ore'ūm pima dak. Warēmtaḡ ma ceku'ibiyū juy eḡukorēm rēm.

— Ikērēat mujurūḡrūḡap cuy epeyepere — i juy ece cebe ip. — Eyetabun cuy Jesus kay — i juy ece cebe ip.

Eya'òmucanucan cuy ip ixeyū be cūḡ ma jeku am. Ekpiceḡē ḡu juy ixeyū eḡutaybitbin. ³ ḡuyjom kawên icēmat com ip ibu'un adeayū. Jekpiwan ma ip jewemucokcoḡ. Warēmtaḡ ma imutaybitbin'ukayū tomuwā ip jemutaybit am. Ya'ijo pinap acā ip ḡuwēn cebe ip. ⁴ Kawên icēmat a'ijojoap jepere ip. Warēmtaḡ e'e'ukayū ekawên kay acā je'e ip—aypapayū'ūm'ūm ekawên kay acā. ⁵ Ēn pit, Timóteo, aḡuysan cuy eḡuy warēmtaḡ ekuap puxim. Etaxim cuy eḡuy ipiatpi'ajojom pima. Kawên idipat cuy eḡuwēnuwēn soat pe. Deus cuk enaē kapik am cebeam. Imēnpuye soat em cuy ixē beam kapikpiḡ eḡuy.

⁶ Õn pit ġaxĩn ma oaoka ip. Apẽn kuyje Deus etabutpe wũnca aokakakaap puxim ip oaoka. Ģaxĩn ma ojẽm ijodiwi kobe o'jenapõn iap puxim. ⁷ Sorara xipacat puxim õn kapikpiġ Jesus Cristo beam. Pũġpũġ daudau'ukayũ'in cedaġ ġu jedaudaum ip. Ixeyũ buxim ġu õn pit. Cedaġ ma ojekuku—Deus ekawẽn taġ. Pũġpũġ ixeyũ'in taobu'u e'em ip jedau am. Ixeyũ buxim ġu õn pit. Obu'u ġu oġuy Jesus kay wetabut am. ⁸ Daudauat iwat tumũntuptup mõġmõġ iwũncaat a be soat etabutpe. Soat etabutpe dak wuykukukat Jesus je'e owebe:

— Ĕn xipat Deus xe ixẽ emucũġ kuy buye — i.

Imẽn ixẽ je'e waram jajẽm puje—kũyjobit'ũmayũ be ipiat'ajoap kabia be. Wuykukukat cũġ cĩcã. Ixẽ wuyekukuap cocom—soat cocom.

— Eyju xipat Deus xe ixẽ ey mucũġ kuy buye — i je'e warara'acayũ be dak—ixẽ ajẽmap wiwi'ukayũ be—jekayayũ be.

⁹ Bekit, ġaxĩn ma juy ejot ojom. ¹⁰ Kuy ip o'jẽm oxewi oxẽ osodop'iaiyũ. Demas itabiku o'e ijodiat kay jebubun. Imẽnpuje opere. O'ju Tessalõnica ka kay. Crescente o'ju Galácia eipi kay. Tito o'ju Dalmácia eipi kay. ¹¹ Lucas acã oxẽ jeenuy. Marcos cuy etakoy. Ixẽ juy etojot eweju okay don pima. Ixẽ xipat cĩcã je'e obuywat am Deus ekapikap pe. ¹² Kuy Tíquico oġuju Éfeso ka kay. ¹³ Weekabek cuk osuiwat Trõade ka be. Carpo duk'a be juk osuiwat. Ibo juy etojot don pima. Obubutup tak cuy etuptojot okay ixẽmuġẽġẽdup.

¹⁴ Alexandre juk adi ikẽrẽm cĩcã okuk—icaat muġẽġẽ'ukat—ferro muġẽġẽ'ukat. Wuykukukat cuy ideida cebe warẽmtaġ okukapteim. ¹⁵ Ixẽ wuya'õxikxikxi jijã osunuy. Imẽnpuje eday'em'um cuy eġuy cekay ixẽ be ikẽrẽm ekukap puxim.

¹⁶ César ebekitkit wap õn jewedayoyom pima, ka'ũma ma o'e:

— Teku xipat cĩcã—ikẽrẽat o'ġuġẽ ġu — i.

Soat ma ip oiwat. Õn pit obu'u Deus pe “Ikẽrẽat kuġ cĩcã eyju oxẽ, Palo epesuiwat puyẽ” i'e am cebe ip. Imẽnpuje:

— Bay, etakomãm ġu juy cekay oiwat ma'ġu ip — i õn e'em Deus pe.

¹⁷ Ixeyũ ma juk opere. Wuykukukat pit oiwat ġu. Oxẽ ma osunuy. Ixẽ obuywatwat'uk osunuy owebe Judeu'ũmayũ mukũyjo am kawẽn idipan—soat em imukũyjo am. Ixẽ juk odaxijo leão buximayũ bui bewi—ika'uat puximayũ bui bewi. ¹⁸ Wuykukukat odaxijo ikẽrẽat mujurũġrũġ'ukayũ bui bewi—soat pui bewi waokaap puxim. Ģuyjom odujuu soat em jexẽ onuy am kabi be. Ixẽ soat ka watwak kukukan je'e.

— Ĕn soat podi ma edipap kuġ — i juy ace cebe—wuykukukat pe. Imẽn cuy ace cebe.

¹⁹ Kato i juy ece soat pe—Priscila be, Áquila be dak, Onesíforo badipyũ be dak. ²⁰ Erasto Corinto ka be omuy. Trófimo juk osuiwat Mileto ka be iwãtaxipi buye. ²¹ Ejot cuy okay ihi wap. Êubolo e'em: — Kato — i juy ewebe, Prudente dak, Lino dak, Cláudia dak, soat warara'acayũ dak—wuykitpitpiyũ.

²² Õn kawẽnwẽn wuykukukat eju ewebeam.

— Bay, Timóteo a'õmucanucan cuy eġuy soat em — i õn e'em cebe. — Bay, xipan cuy soat itabucayũ ejukuk — i õn e'em Deus pe.

Ibũrũ ma.

TITO BEAPTUP PAULO EMUDUPMUBARARAKTUP

¹ Tito, ijidup mubararağ òn ewebeaptum. Òn Paulo. Deus buywatwat'ukat òn. Jesus Cristo emumuju òn. Ixe omujujum Deus emunaëyũ mutaybitbit am biğ ma ip itabut am Jesus kay. Biğ ma itaybit je'e ip kawën icēmān. Biğ ma Deus bikuyap tağ jeku ip. ² Ixe bikuyap tağ wuyju jekukum, soat em acesop wuyetait cexe iap wiwim puye.

— Soat em ma ip jeedop oxo itait — io'e Deus ipi muğë'ũm awap.

Deus napapa'uk ğu. ³ Imuwëğat pin pima Deus kawën idipat o'ğuwëğat soat pe ijodiat pe. Okpot kayayũ soat em itait ip jeedop oxo iap ekawën o'ğuwëğat. Òn tak ixe juk omuju iboap ekawën muwën ām ijodiat pe. Iboap ekawën muwënuwën òn Deus a'òbi. Ixe Deus wuydaxijojo'ukat.

⁴ Tito, ijidup mubararağ òn ewebeaptum. Ēn okpot co'i Jesus Cristo kay wuyetabut puye.

— Bay, xipan cuy Tito ejukuk — i òn e'em Deus pe—wuyebay be, Jesus Cristo be dak—wuykukukat pe.

— Yağuyumabibin cuy eğuy — i òn e'em cebe ip.

⁵ Òn exe bima wuyekapikap cuk ağu'ũm ğu. Imënpuye juk òn eiwat Creta be—tip'aweroro be wuyekapikap mu'ũm ām. Itabucayũ kukukayũ juy etaë soat ka be ağokaka be. Ixeyũ juy etaë apën cuk ocece ewebe iap tağ. ⁶ Itabucayũ kukukat cüğ ma juy jeku soat etabutpe. Pũğ kuğ ma jetayxi kuğ jeenuy. Ixe ipotpoyũ dak cuy Jesus kay itabun jeedop ip. “Teipotpoyũku warëmtağ acā jekukum soat em” i wuyjuyũ e'em pima, ixe juy etaë ğu itabucayũ kukukan. “Teipotpoyũku kũyjobit ğu jebay a'ò kay” i'e'em pima juy ixe etaë ğu. Imën cuy itabucayũ kukukat jeenuy. ⁷ Itabucayũ kukukat Deus ekapikap kuğ. Imënpuye cüğ ma juy jeku ip soat etabutpe jemuyuyap puxim.

— Warara'acat podi ma wa'òbuyxi — i'ũmğũ juy je'e.

Soat em ğu juy itapuruğ jeku. Ika'o'on ğu juy jeenuy. Dao ğu juy itakomā je'e. Warara'acat muğuykukukum ğu juy jeenuy dinheiro bu am. ⁸ Powatwat cuy tujuòmòm jeduk'a be. Xipacat kay juy jeenuy. Jewawëwëm cuy jeenuy soat em cüğ ma jeku am. Cüğ ma juy warara'acayũ jukuk. Deus ekawën tağ cuy jeku—soat ekawën tağ. Warëmtağ ğu juy ip jewekuk. ⁹ Kawën icēmat kay jĩjā juy jeenuy. Cüğ cĩcā ma wuywebe iboap ekawën tağ wuyeku am. Iboap ekawën tağ jekukum pima, Jesus emumutaybitbinap tağ tak wuyju jekukum. Iboap ekawën tağ jekukum pima kawën icēmān warara'acat mutaybitbin jeenuy. Ixeyũ mucokcokcoğ jeenuy jetabucap epereap puxim cebe ip. Kawën icēmat kay'ũmayũ dak imukũyjobitbin jeenuy ixeyũ ağuyumuwarurun am.

¹⁰ Cüğ ma juy jeku ip itabucayũ kukukayũ, ade opop puye Jesus ekawën kay ibu'u'uayũ. Pũğpũğ Judeuyũ'in itabut o'e Jesus kay. Imënpit:

— Wuyajojoyũ'ũm'ũm ekawën tağ cuy ajeku — i te'e ma e'em ip.

Warara'acat muğuykukukum ip ibiwarëmtağ ma ip kawënwën puye. ¹¹ Ade jebadipyũ mubu'u'un ip Jesus kay am, warëmtağ ma ip imutaybitbin puye. Ibisũsũn ğu ip warëmtağ ma imutaybit am. Dinheiro bu ojuy am acā ip imutaybitbin. Imënpuye juy ip eğuymũğ.

¹² — Creta eipi watwat dapxiyũ — i juk o'e Creta eipi wat ma—Deus ekawën muwënuwën'ukat. — Wuyjuyũm ğu ip o'e—ika'ũayũm acā Creta eipi watwat — i juk o'e warara'acayũ a'ĩjo. — Ibukapik'ũm ip — i juk o'e. — Jexat o am acā ip itaybit — i juk o'e.

Imën Creta eipi wat jebadipyũ o'ğuwën. ¹³ Icēmān ixe juk o'e. Napa ğu juk o'e. Imëneju a'òpuruğ cuy ip eğukorem—imuğuykuku'ukayũ ekawën kayayũ. Jetabucap epereap puxim ip eğukorëm. Ewebe ip imukorëm puje, biğ ma ip je'e itabut Jesus kay. ¹⁴ Ibu'u je'e ip jetabut am wuydobuyũ'ũm'ũm ekawën kay—ijodiat ekawën kay—kawën icēmat kay'ũmayũ ekawën kay. ¹⁵ Xipacat mujurũğrũğ'ukat be xipacat tobuxik put soat pe. Ikërëat mujurũğrũğ'ukat pe bit xipacat tobuxik pa'ore soat pe—itabut'ũmayũ. Itaybit ğu ip apën cedağ Deus xe iam, apën cedağ ğu iam tak. Ikërëat kay acā ip ğebum.

¹⁶ — Ocetaybit Deus — i'e'em ip napa ma. Imēnpit Deus ebekitkit ekukuap taḡ ḡu ip jekukum. Soat kay ip itakoma. Kūyjobit'ūm cīcā ip Deus ekawēn kay. Iba'ore cebe ip xipacat mujurūḡ ām—pūḡ em tak ka'ūma.

2

¹ Ēn pit, bekit, ixeyū ekukuap taḡ ḡu juy ejeku. Kawēn cūḡān cuy Jesus ebekitkiyū eḡutaybitbin. Deus ekawēn cuy ixeyū eḡutaybitbin. ² Aypapayū juy eḡukūyjo.

— Eyetabikukum ḡu juy epesop — i juy ece cebe ip. — Eyetapuruḡ cuy epesop — i juy ece cebe ip. — Jewawēwēm cuy epesop cūḡ ma eyeku am soat em — i juy ece cebe ip. — Eyetabun cīcā juy epesop Jesus kay — i juy ece cebe ip. — Ikukpin cuy warara'acat epejukuk — i juy ece cebe ip. — Eybu'um ḡu juy epesop Jesus ekawēn taḡ eyeku am — i juy ece cebe ip.

³ Imēntak yabutbucayū juy eḡukūyjo, bekit.

— Deus kay jījāayū ekukuap taḡ cuy epeku — i juy ece cebe ip. — Eybureyū muymuy ḡu juy — i juy ece cebe ip. — Kawēdi kay ḡu juy epesop eyka'o'onap puxim — i juy ece cebe ip. — Yaypan'isuayū juy epeḡutaybin ixeyū be cūḡ ma jeku am — i juy ece yabutbucayū be. ⁴ — Xipan cuy eyitop epejukuk — i juy je'e ip. — Xipan cuy ey'iyū epejukuk — i dak. Imēn yaypan'isuayū awēwēm cuy jeedop ip yabutbucayū.

⁵ — Jewawēwēm cuy epesop cūḡ ma eyeku am — i juy je'e ip yaypan'isuayū be. — Xipacat mujurūḡrūḡ'ukayūm cuy epesop — i juy je'e ip. — Xipan cuy eyduk'a beayū epejukuk — i juy je'e ip. — Kūyjobin cuy epesop eyitop a'ō kay — i dak je'e ip. Imēn cuy yaypan'isuayū ḡukūyjo ip yabutbucayū. Imēn ip imukūyjo buje, warara'acayū je'e ḡu:

— Deus ekawēn xipacat ḡu aco'i, cekawēn kayayū cūḡ ḡu jekukum puye — i.

⁶ Imēntak tapupuyū juy eḡukūyjo—yaypan'isuayū.

— Jewawēwēm cuy epesop cūḡ ma eyeku am — i juy ece cebe ip.

⁷ Ēn tak, bekit, xipacat mujurūḡrūḡ'ukan cuy eḡuy warara'acat pe ekukuap co'i jeku am. Warara'acat mutaybitbin pima juy aḡuysan eḡuy. Kaypatpan ḡu juy eḡuy. Deus ekawēn eḡuwarururun ḡu juy. Cūḡ ma juy cekawēn eḡutaybitbin. ⁸ Cūḡ ma juy kawēnwēn'uk eḡuy ekay'ūmayū be ekawēn mukērērenap puxim. Cūḡ ma ēn kawēnwēn pima, isūsūn jeedop ip wuymuymuy ām, ekawēnkērē'ūm puye.

⁹ Tei'ūma kapikpik'ukayū dak cuy eḡukūyjo, bekit.

— Kūyjobin cuy epesop eyekariwa a'ō kay — i juy ece cebe ip. — Eyekariwa bikuyap taḡ cuy epeku soat em — i juy ece cebe ip. — Jedede'ukayūm ḡu juy epesop eyekariwa kay — i juy ece cebe ip. ¹⁰ — Eyekariwa bubut cuy epetujupa'um ḡu—pūḡ em tak ka'ūma — i juy ece cebe ip. — Xipan cuy eyekapikap kuḡ epesop — i juy ece cebe ip. — Xipan cuy epeyekapik eyekariwa beam — i juy ece cebe ip. — “Deus ekawēn xipacat cīcā ixeyū daxijojo'ukat ekawēn,” i je'e warara'acayū xipan eyekapikap co buje — i juy ece cebe ip.

¹¹ Ḡasū bit: — Soat kuḡ ōn xipan soat taxijo am—eydaxijo am — io'e Deus wuywebe. Imēnpuye, Tito, imēn cuy Jesus ebekitkit eyawēwē.

¹² — Okpot oe'ū ipiat'ajojoap kay eyejuap puxim — i'e'em Deus wuywebe. — Imēnpuye eyetabut'ūmap cuy epeyepere — i'e'em. — Deus kay'ūmayū emumutabikukunap cuy epeyepere — i'e'em. — Jewawēwēm cuy epesop soat em cūḡ ma eyeku am — i dak. — Cedaḡ cuy epesop ijodiat etabixe — i dak. — Wekawēn taḡ cuy epeku soat em — i dak.

¹³ Imēn cuy ajeku Jesus Cristo ajēmap wiwim pima—wuydaxijojo'ukat ajēmap wiwim pima. Wuycokcok cīcā yajēmap wiwi am. Ixe ajēm puje soat ijodiatat je'e:

— Soat podi ma Deus ya'ōbuyxi — i. — Ka'ūmḡu ixe jo'iat idipat — i je'e ip. Ka'ūmḡu yajēmap kabia jo'iat idipat. Idip cīcā je'e. ¹⁴ Ixe Jesus Cristo jekpiwatpin ma oe'ū wuywebeam. Wuya'ōmucan am oe'ū wuywebe ikērēat muḡēap puxim. Wuymuisun am soat taḡ oe'ū. Jebekitkin wuy'e am oe'ū. Wuywebe xipacat mujurūḡrūḡ'ukayūm oe'ū.

¹⁵ Bekit, iboam cuy itabucayū eḡutaybin. Yawēwēm cuy ip eḡuy. Ikērēat mujurūḡrūḡ pima juy ip eḡukorēm. Jemupubutbunat ḡu juy cebe ip.

— Wa'ōbi ġu òn eyawēwēm—Jesus Cristo a'ōbi acā — i juy ece cebe ip.

3

¹ Tito, Jesus ebekitkiyū juy eġukūyjo—exeayū.

— Kūyjobin cuy epesop wuyajecuġap a'ō kay—ixe beam kapikpik'ukayū a'ō kay dak — i juy ece cebe ip. — Xipacat muġē ām ixeyū be eydakoy buje, epeyekapik cuy cebeam ip — i juy ece cebe ip. ² — Warara'acat epejomuymuy ġu juy — i juy ece cebe ip. — Kaba'ūm cuy epesop eyeweweju — i dak. — Xipan cuy soat epejukuk — i dak. — Eya'ōpuruġ ġu juy epesop—eya'ōdidim ma — i dak.

³ — Warara'acat podi ma oceju bit xipat — i'ūmġu juy ace'e, kuy bima wuyju dak cuk adi wuyaġuy'ūm ajop puye.

Kūyjobit'ūm cuk adi ajop warara'acayū a'ō kay—Deus a'ō kay dak. Ikērēat cuk adi aġujurūġrūġ. Ajo wuyju imuġē pin cīcā iat muġēġēm cuk adi ajop. Wuymucokcok am acā juk adi ajekuku. Ikērēm cuk adi warara'acat ajukuk. Warara'acat ekawēn mukērērēnxi ajop. Wuyetabikuku ajop warara'acat kay. Wuykay itakomama juk adi osodop ip warara'ayū. Wuyju dak ixeyū kay wuyetakomama juk adi ajop. ⁴ Deus pit wuydaxijo'ukat. Apēn wuykukpin cexe iap o'ġubapuk wuywebe. Apēn xipan wuykukpin iap tak o'ġubapuk wuywebe. ⁵ Iboap mubapuk puje juk wuydaxijo. Ixe juk wuydaxijo xipacat aġujurūġrūġ puye ġu, cūġ ma ajekuku buye ġu dak. Ixe juk wuydaxijo, wuykay itabotaidabotbot puye acā. Ibiōġbuk cuk wuymuisun soat taġ. Kuy bima wuyebay ebekitkin ajop. Ġasū bit waram wuykapap puxim Deus ebekitkin acesop. Kuy bima ikērēat kuġ ajekuku. Ġasū bit Deus biōġbuk wuymuisusun. Wuybinūnisu ġasū. ⁶ Deus jebiōġbuk o'ġuōm wuywebe. Tacup ġu osunuy iūm ām wuywebe. O'ġuōm wuywebe Jesus Cristo oe'ū wuywebeam puye—wuydaxijo'ukat oe'ū buye. ⁷ Ixe jebiōġbuk o'ġuōm wuywebe cūġ ma jexe wuyeku am. Deus soat podi ma wuykuġ xipan. Ixe wuymucūġucūġ.

— Cūġ ma eyju oxe — i'e'em ixē wuywebe. — Soat em epesop oxe eyetait — i'e'em wuywebe.

Iboap wiwim cīcā wuyju. ⁸ Icēmān òn eymutaybitbin.

Kuy òn awēwē iap cuy eġuwēnuwēn wuykitpitpiyū be—Deus kay itabun'ibiyū be. Xipacat mujurūġrūġ cuy jeedop ip soat em. Xipacat mujurūġrūġ pima, warara'acayū buywatwan jeedop ip. Xipat tak je'e Deus xe. ⁹ Warara'acayū te'e ma jewa'ōxixiġ. Te'e ma ip wuydobuyū'ūm'ūm putet muwēnuwēn. Jewa'ōdawutwun e'em ip. Moisés ekawēn a'ōxixiġ e'em ip. Te'e ma wuyju ixeyū ekawēn cocom. Te'e ma ip kawēnwēn. Ecekawēn ġu juy ixeyū eju. ¹⁰ Warara'acayū warēmtaġ itabucayū mutaybitbin. Itabucayū mubu'u'un ojuy ip ixeyū be wara'at taġtaġtaġ ma jekawēn ām. Ixeyū juy eġukorēm.

— Warēmtaġ imutaybitbinap cuy epeyepere — i juy ece cebe ip.

Warēmtaġ imutaybitbinap epere'ūm pima, waram cuy ixeyū eġukorēm. Xepxep em ixeyū eġukorēm. Warēmtaġ imutaybitbinap epere'ūm pima, ceweju ġu juy ip ejeku. ¹¹ Etaybit ikērēat mujurūġrūġxi ip iam. Deus ekawēn kay ġu jġā ip. Ikērēat mujurūġrūġ acā ip. Ixeyū dak itaybit iboam.

¹² Ártemas cuy oġuju ekay. Ixe mujum'ūm pima, Títiquo juy oġuju. Ekay yajēm puje, dao juy eju Nicópolis ka kay odopabijuk am. Ibo ka be ihi oġukap. ¹³ Warara'acat a'ōbuywatwat'ukat Zenas je'jēm exewi ġuyjom, Apolo dak. Ibuipuġ ġu juy ixeyū eġujēm. Iūm pucat cuy eġūm cebe ip cum pima. ¹⁴ Itabucayū mukūyjojom cuy eġuy.

— Xipacat mujurūġrūġ cuy epesop — i juy ece cebe ip. — Eybubut'in cuy epeġūm ikuġ'ūmayū be — i dak. — Warēmtaġ ġu juy epeku — i dak. — Eybu'um ġu juy epeyekapik — i juy ece cebe ip.

¹⁵ Soat oxeayū kato mujujum ekay. Òn tak kato mujujum soat pe itabucayū be—wuybureyū be.

— Bay, xipan cuy Titoyū ejukuk — i òn e'em Deus pe.

Ibūrū ma.

FILEMOM BEAPTUP PAULO EMUDUPMUBARARAKTUP

¹⁻² Filemom, ijudup mubarararağ òn ewebeaptum. Òn Paulo. Daomünmünap'a be òn, Jesus Cristo muwēnuwēn cuk adi ojekuku buye. Wuykitpit Timóteo omuy oxe. Otupmuju ewebeaptum, Filemom, eduk'a be je'aweroro'ukayũ beaptum tak—itabucayũ beaptum. Otupmuju wuyixīt Áfia beaptum tak. Arquipo beaptum tak otupmuju—oweju Jesus Cristo beam kapikpik'ukat peaptum. Ekukpin cĩcã ocexe. Ĕn kapikpiğ oceweju kawēn idipat muwēnuwēn.

³ Deus wuyebayat. Jesus Cristo wuykukukat. Ixeyũ eju òn kawēnwēn ewebeam.

— Bay, xipan cuy Filemom ejukuk — i òn e'em cebe. — Yağuy mubabibin cuy eğuy yağuybabi'ũmap puxim — i òn e'em cebe.

⁴⁻⁵ Filemom, soat em warara'acayũ e'em owebe: Ixe Filemom itabut cĩcã wuykukukat Jesus kay — i. — Ixe xipan Jesus ebekitkit kuğ — i dak. Imēnpuye òn kawēnwēn Deus eju ewebeam.

— Bay, ĩn xipat cĩcã — i òn e'em. — Filemom buywatwan cuy eğuy — i òn e'em. — Ibadipyũ buywatwan tak cuy eğuy — i òn e'em cebe.

⁶ Wuyağuywağõm wuyju e'em, pũğ kay wuyetabut puye—Jesus Cristo kay. Imēnpuye:

— Bay, ocemutaybin cuy ece ade jĩjã xipacat pupum eyju Cristo eju mũğ'i eyju buye iam — i òn e'em Deus pe.

Biğ ma juy iboam wuyetaybin ace'e. ⁷ Okitpit, ocokcok cĩcã. Wa'õca jĩjã dak oce, Deus ebekitkit ikukpin exe buye, ĩn xipat oxeyũ kuğ puye dak. Ĕn soat Deus ebekitkit mucokcokcoğ.

⁸ Obure, cũğ ma kuka o'e owebe “Kũyjobin cuy eğuy wa'õ kay” i'e am ewebe, Cristo kay wuyetabut puye.

— Kũyjobin cuy eğuy wa'õ kay — i'ũmğu òn pit e'em ewebe, ⁹ wuyewewekuğ wuykukpin puye. — Ekpiwan ma ecekũyjobin wa'õ kay, kũyjobit pin pima acã — i òn pit e'em ewebe.

Imēn òn e'em ewebe Cristo a'õbi ma'ğu òn. Daomünmünap'a be òn ģasũ, Jesus Cristo muwēnuwēn cuk adi ojekuku buye. ¹⁰ Onésimo awēğ muwēn òn ģasũ ewebe. Òn daomünmünap'a be bima, ixe Onésimo itabut o'e Jesus kay, Jesus oğuwēn cebe buye. Imēnpuye ixe okpot co'i. ¹¹ Kuy bima ixe Onésimo xipat ģu osunuy exe. Kũyjobit'ũm osunuy a'õ kay. Ģasũ bit xipacan o'e wuyxe.

¹² Ixe ikukpin cĩcã oxe. Inaka oğuy pit ekay. ¹³ Obikuy oce oxe ma jeenuy am obuywacan edieğ, òn daomünmünap'a be bima.

¹⁴ — “Ăğ jeenuy exe ebuyatwat'ukan,” i juy ece owebe — i'ũmğu òn pit e'em ewebe. Obu'u ewebe ixe be obuywacan ebu'u bima. Ebikuy bima acã ixe be obuywacan ece. Ebikuy bima acã oxe jeenuy.

¹⁵ Ixe Onésimo ade kabia ģu osunuy wũy ma ewi. Ģasũ bit aco'i soat em jeenuy exe ekay cepit puje. ¹⁶ Ewebe tei'ũma kapikpik'ukat osunuy kuy bima. Ģasũ bit ekipit ma ixe, Cristo kay itabut puye. Ikukpin oxe ma. Exe bit ibodi ma ikukpin je'e ewebe kapikpiğ puye, wuykukukat kay itabut puye dak.

¹⁷ — Paulo obure jĩjã — i ĩn e'em pima, ixe Onésimo juy etujuõm edukã be ewebe odujuõmap puxim. ¹⁸ Ixe juk adi ebubut'in o'tujupa'um pima, exe cewero bima dak, iboap cuy eğubararak taperadup pe. Ceweroam ģu je'e—weweroam acã. ¹⁹ Ģuyjom òn ma ixe eweroap oteida ewebe. Paulo òn. Òn ma oteida iaptup mubarararağ òn ewebeaptum. Jesus Cristo kay mo etabut eğuy kawēn idipat oğuwēn ewebe buye. Imuwēn'ũm pima kajuk etabut ģu eğuy. Soat em etabēğ eğuy Deus xe iap oweju eweroap co'i. Ģebum cuy eğuy iboap kay. ²⁰ Imēnpuye, okitpit, xipan cuy Onésimo ejukuk wuyetabut wuykukukat kay buye. Xipan cuy etujuõm eduk'a be omucokcok am.

²¹ — Xipan cuy Onésimo ejukuk — i juk oce ewebe, Filemom. — Iměnpit wekawěn podi ma xipan ixē jukuk — i ōn e'em owebe ma ijudup mubarararaḡ pima.

²² Ḡaxīn ma aco'i Deus omudot eykay, “Paulo juy eḡudot oce kay,” i'e'em eyju cebe buye. Iměneju:

— Eduk'a juy eyamuxipan owebeap'am oxecap'am — i ōn e'em ewebe.

²³ Epafraſ kato mujujum ewebe. Ixe Epafraſ tak taomūnmūn, oweju Jesus Cristo muwěnuwěn cuk adi oeku buye. ²⁴ Obureyū kato io'e ip eywebe soat pe—Marcos, Aristarco dak, Demas tak, Lucas tak.

²⁵ — Ocekukukat, xipan cuy Filemom ejukuk — i ōn e'em Jesus Cristo be. Ibūrū ma.

JUDEUYŪ BEAPTUP CARTADUP

¹ Kuy bima juk adi Deus jekawēn muwēnuwēn'ukayū o'gudodot ipi kay jekawēn muwēn ām wuydobuyū'ūm'ūm pe—Judeuyū be—kuyje itabucayū be. Soat pucet ġu o'gūwēn jekawēn—i'in ā. Ade em ma juk adi o'gūwēnuwēn cebe ip. Wara'at taġtaġtaġ ma o'gūwēnuwēn cebe ip. ² Ġasū bit jekpot ma o'gudot wuykay jekawēn muwēn ām wuywebe. Jekpot eju Deus soat o'gūgē—ipi, kabi dak. Jekpot eju dak koato o'gūweġūn, ihi dak. Ixe juk jekpot o'taē soat kukukan—ipi juayū kukukan, kabi beayū kukukan tak. ³ Deus idipap co'i ipot tak idip. Deus a'ōbuyxi jo'i ma ixe dak ya'ōbuyxi. Deus co'i ma ipot tak. Ixe a'ōbi soat opop jemuymuyap pe—kabi daġat, ipi daġat tak, ixe ya'ōbaca buye. Ikērēat o'ju'uk soat pewi ipi juayū bewi. Soat taġ ip o'gūisun. Imuisun ip puje, oabik Deus xe kabi be. Oabik Deus aġuywaġōm soat kukukan. Ixe Deus soat podi ma ja'ōbacaap kuġ.

⁴ Deus jekpot o'jomuy jekawēn tojtjt'ukayū bodiam ya'ōbacaam. O'jomuy ya'ōbuyxiam kabi bewi ajēmjēmayū bodi ma. Jesus Deus ipot. Imēnpuye:

— Jesus putet soat putet podi ma ibutetpuyxi — i'e'em Deus soat pe wuywebe.

⁵ — Ĕn okpot. Ōn ma ebay oce ġasū — i juk o'e Deus jekawēn tojtjt'ukayū be ġu—jekpot pe acā.

Waram pima:

— Ōn ma ebay oce, okpot ece'e — i juk o'e Deus jekawēn tojtjt'ukayū be ġu—jekpot pe acā.

⁶ Deus jekpot mudon pima ipi kay, koapat osunuyiat mudon pima:

— Soat wekawēn tojtjt'ukayū juy je'e okpot pe “Ĕn xipat cīcā ocewebe,” i — io'e Deus soat pe.

⁷ Jekawēn tojtjt'ukayū muwēnuwēn pima:

— Wekawēn tojtjt'ukayū mujujum ōn kabido jo'i. Wa'ōbuywatwat'ukayū mujujum ōn daxae jo'i — i'e'em Deus.

⁸ Imēnpit:

— Deus, Ĕn ma soat taġacat kukukan ecesūy — i'e'em Deus jekpot pe. — Ĕn soat kukukat iap i'ūm ġu. Cūġ ma ixeyū kukukan ecesūy — i'e'em cebe—jekpot pe. ⁹ Ajo cūġ ma iap kay jġā Ĕn, i. Ajo ikērēat iap kay bit etakoma, i. Imēneju kuy juk ōn enaē soat taġacayū kukukan, i. Deus ōn, i. Ebay ōn, i. Kuy juk ōn emuy ebureyū bodi ma a'ōbuyxian, i.

Imēnpuye ecokcok cīcā, i.

Imēn Deus jekpot muwēnuwēn o'e.

¹⁰ Imēntak jekpot o'gūwēn: Kariwa, ka'ūmġu bima Ĕn cuk adi ipi eġuġē, i. Ebum ma juk adi kabi eġuġē, i. ¹¹ Ipi i'ūm, kabi dak i'ūm ma, i. Ĕn pit ece'ūm ġu, i. Soat em ma Ĕn pit etabēġ ecesūy, io'e Deus jekpot pe, i. Ipi iokok je'e, kabi dak. Wuydoti iokokat puxim je'e ip, i. ¹² Wuydoti mu'adabocap puxim ipi eceġu'adabot, kabi dak, i. Wuyju wuydoti iokokat xixxiġ iisuat pu am, i. Imēnpuxim wara'at eipi eceġuġē ijop eipi dieġ, i. Kabi dak wara'at ma eceġuġē ijop tieġ kabi dieġ, i. Jajoren ġu Ĕn pit. Ibit ma ecesūy soat em ma, i.

Imēn Deus o'e jekpot muwēnuwēn.

¹³ Ekay itakomaayū a'ōbacaap oġu'ūm, i. Kūyjobin jeedop ip a'ō kay, i. Ĕn ixeyū kukukan e'emap wiwim pima oxe mabuk ecesūy, i. Xik'i juy eġuy oxe, i.

Imēn Deus o'e jekawēn tojtjt'ukayū be ġu—jekpot pe acā. Pūġ em tak o'e ġu ma jekawēn tojtjt'ukayū be. ¹⁴ Cekawēn tojtjt'ukayū ibiōġbuk acā—kabi bewi ajēmjēmayū. Soat ip kapikpiġ Deus peam. Deus ixeyū mujujum ġuyjom taxijo'iaiyū buywacam.

2

¹ Imēneju wuyetabun cīcā juy ajop iboap ekawēn kay wuyetabucap epereap puxim. Kuy bima juk adi kawēn icēmat aya'ījojo. Iboap ekawēn kay wuyetabucap epere buje bit, warēmtaḡ ma kuka ajeku kobe o'jenapōniat puxim—uhuiat puxim. ² Deus ekawēn tojtjt'ukayū juk adi cekawēn o'ḡuwēnuwēn kuyje—kabi bewi ajēmjēmayū. Ixeyū ekawēn icēmat.

— Kūyjobin cuy epesop ixeyū ekawēn kay — i juk o'e Deus kuyjeayū be.

Imēnpuye Deus ipiat o'supi'ajojoat jekawēn kay kūyjobit'ūmayū be kūyjobit'ūmapteim. Ipiat o'supi'ajojoat jekawēn mupubutbut'ukayū be dak jekawēn mupubutbucapteim.

³ Apēn Deus wuydaxijom iap soat podi ma idip. Wuybu'u ixē be wuydaxioan pima bit, wuyenapōn pa'ore ace'e ipiatpi'ajoap puxim. Wuykukukat Jesus koap ma o'e:

— Eyetabun pima, Deus jeydaxijo — i.

Ḡuyjom ixē ekawēn coco'ukayū kuy juk cekawēn o'ḡuwēn wuywebe.

— Icēmān xeku e'em eywebe — i juk o'e ip wuywebe. ⁴ Deus tak o'e wuywebe:

— Icēmān ip wekawēn muwēnuwēn eywebe — i.

Ixe ja'ōbacaap o'jomōḡmōḡ cebe ip—jekawēn coco'ukayū be. Imēnpuye Deus a'ōbacaap o'ḡubapukpuk ip adeayū etabun. Wuywebe i'e ba'oreat o'ḡubapukpuk ip adeayū etabun. Ka'ūma ma buk ajojoiat tak o'ḡubapukpuk ip Deus a'ōbi. Deus jekpiwatpi ma jebiōḡbuk emumuūm o'ḡu'ē'ē'ē cebe ip. Ibiōḡbuk xipacat emumuūm o'ḡu'ē'ē'ē.

⁵ Ḡuyjom Deus wara'at ma ipi ḡuḡē iisuat. Ibo eipim omuyku iap muwēnuwēn oceju eywebe.

— Eyju ma ipi iisuat kukayūm epesop — io'e Deus jekawēn tojtjt'ukayū be ḡu—jebekitkit pe acā. ⁶ Imēn e'em Deus ekawēntup:

Deus, soat em ēn ḡebum ijodiacat kay, yopīt ma'ḡu ip, i. Ya'ōbuyxi ḡu ip, i. Inaka ēn cekay ip aḡ, i. ⁷ Deus, kuy juk ipi juacayū ejomuy ekawēn tojtjt'ukayū josū'iaiyūm, i. Darem ma ip jeedop ixeyū josū'iaiyūm, i. Kuy juk ixeyū ejomuy idipap kukayūm ipi kukukat puxim, ya'ōbuyxiayūm tak, i. ⁸ Ixeyū be juk a'ōbacaap eḡūm soat taḡacat kukayūm, i.

Imēn e'em Deus ekawēntup.

— Soat taḡacat kukayūm jeedop ip webekitkit — io'e Deus ibodup pe.

Ḡasū bit ijodiat soat ḡu ikukukan—Deus emumuḡē kukukan. Ixeyū soat kukukan iap ma ajojojo ḡu buk. ⁹ Jesus pit kuy ajojojo. Deus xe ikukpin cīcā osodop ip ipi juacayū. Imēnpuye Deus Jesus o'jomuy jekawēn tojtjt'ukayū josū'ian. Darem ma osunuy ixeyū josū'ian ḡuyjom je'ū ām soat peam ipi juayū beam. Ḡasū bit ka'ūmḡu Jesus co'iat ya'ōbuyxiat. Ka'ūmḡu ixē jo'iat idipat. Ka'ūmḡu ixē jo'iat, ixē oe'ū soat peam puye. ¹⁰ Deus a'ōbi soat kake ipi daḡacat, kabi daḡacat tak. Soat kake ixē dipap mubapuk am soat pe. Ixe ibikuy jījā soat jebekitkit pe jedipap kuk am.

— Okpot pe ipiat'ajo buje acā ipi juacat taxijo but je'e — io'e Deus jewebe ma.

Imēnpuye ibikuy osunuy ipiatpi'ajoan jekpot pe. E mukacūḡcūḡat puxim Jesus cucum koap kabi kay jemudaxijoyū wap. Ipi juacayū kukukayūm jeedop ip Jesus eju ixē emudaxijoyū.

¹¹ Ixe Jesus ikērēat uk'uḡ ijodiacat pewi. Imuisusun ip. Ixe ebay cemumuisunyū ebay dak. Pūḡ ma ixeyū ebayat. Imēnpuye Jesus isūsūn ḡu “Eyju okitpitpiyū” i'e am ijodiacayū be, jemumuisunyū be. ¹² Imēn e'em Deus ekawēntup:

Bay, jemuwēn ōn okitpitpiyū be, i'e'em Deus pe. Ēn soat podi ma a'ōbaca iam jebibododon oce a'ōkayayū be wa'ījo am, i.

¹³ Wara'atup e'em:

Ōn pit wetabut oce cekay, i'e'em ixē. Ijoce ma ōn webekitkit kuḡēn ma juk eḡūm owebeiayū kuḡ, i dak e'em ixē Deus pe.

¹⁴ Deus ebekitkiyū ijodiacayū ijebit taḡ toyteyayū. Imēnpuye Jesus tak ijodian o'e cebuxim ip. Ipi juan o'e ḡuyjom je'ū ām. Oe'ū ibiōḡbuk kērēayū kukukat a'ōbacaap mu'ūm ām. Ibiōḡbuk kērēayū kukukat wuy'ūap mupararurun. ¹⁵ Tei'ūma kapikpik'ukat

iparara jĭjĭ jekariwa buxim iap puxim wuyju dak wuyparara wuye'ŭap puxim. Jesus pit oe'ŭ wuypararap mu'ŭm ĩm. ¹⁶ Jesus ipi juaŋ o'e Deus ekawĕn tojotjot'ukat taxijo am ġu—Abraão naxeġebitbit taxijo am acĕ. Imĕntak e'em Deus ekawĕntup. ¹⁷ Jesus kuy juk jekitpitpiyŭ buximan o'e Deus bikuyap taġ. Ixeyŭ buximan o'e cekay ip aġ am paĭ yoboġat puxim. Ixeyŭ buximan o'e xipan ixeyŭ kuk am, cedaġ ma kapik am Deus peam tak. Ixeyŭ buximan o'e Deus pe ikĕrĕat'ukan ixeyŭ bewi. ¹⁸ Jesus ipiat o'supi'ajojo wuybuxim. Satanás te'e ma ikĕrĕat muġĕap ojuy osunuy Jesus pe, wuywebe ikĕrĕat muġĕap ojuy buxim. Imĕnpuye ixē itaybit wuybuywat am Satanás ikĕrĕat muġĕap ojuy wuywebe bima.

3

¹ Okitpitpiyŭ, ġebum cuy epesop Jesus kay. Eyju okitpitpiyŭ wuyetabut Jesus kay buye. Wuyetabucap muwĕnuwĕn wuyju warara'acayŭ be. Deus cuk wuynaĕ jebekitkiyŭm. Deus Jesus cuk o'taĕ wuyepaĭ yoboġan. Imĕneju Jesus kay juy ġebum epesop. ² Deus cuk ixē o'taĕ jebekitkiyŭ kay aġ am. O'taĕ jebekitkiyŭ epaĭm yoboġan. Jesus cedaġ ma jekapikap kuġ osunuy ixeyŭ kay aġ. Ixē buxim Moisés dak cedaġ ma jekapikap kuġ osunuy Deus ebekitkiyŭ kay aġ. ³ Uk'a muymuyat uk'a beayŭ bodi ma ya'obuyxi. Imĕnpuxim Jesus ya'obuyxi Moisés bodi ma. Imĕnpuye cedaġ cĭcĕ wuywebe kŭyjobit am Jesus a'ō kay Moisés a'ō kayap podi ma. ⁴ Soat uk'a ijodiat emuamuy'a. Soat pit Deus emumuġĕ. ⁵ Moisés cedaġ ma osunuy jekapikap kuġ. Cedaġ ma osunuy Deus ebekitkiyŭ kuġ. Jekpiwan ma kapikpik'uk osunuy. Apĕn Deus je'e ġuyjom iap muwĕnuwĕn'uk osunuy cebe ip Moisés ma. ⁶ Cristo bit Deus ipot. Deus ebekitkit kukukat ixē—wuykukukat. Ixē cedaġ ma wuykuġ. Wuya'ōca e'em pima, cebekitkiyŭm acesop. Wuycokcoġ ma soat em Deus xe acesop iap wiwim pima dak.

⁷ Imĕn kuyjeat e'em Deus biōġbuk a'ōbi: Ġasŭ eywebe Deus a'ĭjo buje, ⁸ Kŭyjobin cuy epesop ixē a'ō kay, i. Kŭyjobit'ŭm cĭcĕ osodop ip Deus a'ō kay eydobuyŭ'ŭm'ŭm, i. Ya'ō kay ġu ip o'e, i. Uk'a'ŭmat taġ jekukum pima, “Wuyju ikĕrĕat muġĕġĕm pima dak, Deus ideida ġu wuywebe,” i te'e ma o'e ip Deus puyxijojom, i.

⁹ Quarenta koato bun wa'ōbacaap mubapukpuk'uk oġuy itabutpe ip, i'e'em Deus, i. Imĕnpit “Xipan ġu ĕn ocekuġ,” i napa ma e'e'uk osodop ip owebe eydobuyŭ'ŭm'ŭm, i. “Oceju ikĕrĕat muġĕġĕm pima dak ĕn ideida ġu ocewebe,” i napa ma e'e'uk osodop ip owebe obuyxijojom, i'e'em Deus, i. ¹⁰ Imĕneju wetakoma jĭjĭ juk adi oce cekay ip, io'e Deus, i. Ikĕrĕat kay acĕ ip osodop jewaġuyġuy, i'e'em Deus, i. Itaybit ġu ip osodop oem, i. ¹¹ Imĕneju wetakoma jĭjĭ juk adi oce cekay ip, i. “Jeōm ġu ip okay jebodoy am—pŭġ tak ka'ŭma ma,” i juk oce owebe ma wetakomaap pibun, i.

Imĕn Deus e'em.

¹² Okitpitpiyŭ, eyday'em'um cuy epesop eyewewekay eywebe eyetabucap epereap puxim! Deus kay eybu'u bima soat em itaicat kay, ikĕrĕat kay acĕ juy epesop ġebum. Eyetabut ġu epesop cekay. Warara'acat a'ō kay acĕ epesop kŭyjobit. Ixē a'ō kay bit kŭyjobit ġu epesop. ¹³ Soat kabia jewa'ōmucanucan cuy epesop eyewemuġuykukuap puxim ikĕrĕat muġĕap puxim tak; eyetabut'ŭmap puxim tak; eybu'uap puxim tak Deus kay.

— Ġasŭ ma kŭyjobin cuy epesop — i juk o'e Deus wuydobuyŭ'ŭm'ŭm pe.

— Ġasŭ — i'e'em Deus wuywebe dak.

Wuywebe “ġasŭ” i'e'em pima, jewa'ōmucanucan cuy epesop eywebe eyetabucap epereap puxim. ¹⁴ Wuyetabun'isum cuk adi wuyetabut cĭcĕ ajop Cristo kay. Ixē kay wuyetabucap epere'ŭm pima ixē bureyŭm acesop.

¹⁵ Imĕn e'em Deus ekawĕntup: Ġasŭ eywebe Deus a'ĭjo buje, kŭyjobin cuy epesop ixē a'ō kay, i. Eydobuyŭ'ŭm'ŭm puxim ġu juy epesop kŭyjobit'ŭmap kuġ, i.

¹⁶ Deus a'ō o'ya'ĭjojo ip Egito eipi bewi Moisés emumujĕmyŭ. Inaka kŭyjobit'ŭm cĭcĕ osodop ip ya'ō kay. Oibu'un ip cekay. ¹⁷ Ibun cĭcĕ Deus itakoma osunuy cekay ip—40

koato bun. Itakoma osunuy ikêrêat mujurũgrũg'ukayũ kay, uk'a'umat tağ oe'ũ'ũ'iyũ kay.

¹⁸ — Ka'ũma'in ma ey'in jeõm okay jebodoy am — i juk o'e Deus cebe ip—kũyjobit'ũmayũ be.

¹⁹ Imêneju wuyetaybit iõm pa'ore o'e cebe ip Deus o'ğuwẽn ipi iat eipi be, itabut'ũm ip puye iam.

4

¹ Deus kuy juk o'jew'a'õmudot wuykay.

— Epeõm cuy okay jebodoy am — i juk o'e wuywebe.

Wuyday'em'um cuy ajop wuyewewekay kũyjobit'ũmap puxim—wuyõm'ũmap puxim cekay. ² Wuyju dak kuy kawẽn idipat aya'ĩjojo apẽn wuydobuyũ'ũm'ũm o'ya'ĩjojo iap puxim. Deus ekawẽn o'ya'ĩjojo ip. Imẽnpit te'e ma o'ya'ĩjojo ip itabut'ũm puye. ³ Wuyju bit wuyetabut. Imẽnpuye aceõm Deus kay jebodoy am. Imẽn cuk Deus o'e:

Wetakoma juk adi oğuy cekay ip, i “Jeõm ğu ip jebodoy am oxe,” i juk oce owebe ma wetakomaap pibun, i.

Ipi muğẽ buje, Deus jekapikap o'jepere. Inaka:

— Jeõm ğu ip jebodoy am oxe — i juk o'e ixeyũ muwẽnuwẽn—kũyjobit'ũmayũ muwẽnuwẽn.

⁴ Imẽn e'em Deus ekawẽntup:

Seis kabia kap puje, Deus o'jebodoy jekapikap epere buje, i.

⁵ Waram pima dak imẽn ma o'e: — Jeõm ğu ip jebodoy am oxe—pũğ tak jeõm ğu — i.

⁶ Koap kawẽn idipat o'ya'ĩjojo'iyũ oõm ğu jebodoy am Deus xe itabut'ũm ip puye. Imẽnpuye warara'acayũ jeõm jebodoy am cexe.

⁷ — Ğasũ ma kũyjobin cuy epesop — i juk o'e Deus Moisés ebekitkiyũ be—uk'a'umat tağ jekuku'ukayũ be.

Imẽnpit kũyjobit'ũm osodop ip. Imẽnpuye ade koato kap puje Deus wara'at kabia o'ğuweğũn warara'acat mukũyjobinap ojuy.

— Ğasũ bit cuy kũyjobin epesop — i ğuto o'e waram warara'acayũ be—Davi ebekitkiyũ be.

Davi dak iboap ma o'ğuwẽn Deus a'õbi jebekitkit pe. Imẽn e'em Davi emudupmubararak-tup:

Deus a'ĩjo buje, kũyjobin cuy epesop ya'õ kay, i.

⁸ Josué Deus ebekitkit o'tujuõm ğu jebodoy am Deus xe. Josué be ixeyũ dujuõm puje, Deus kuka juk wara'at kabia o'ğuweğũn ğu ixeyũ õmap kabiam. ⁹ Imêneju:

— Epeõm cuy jebodoy am oxe — i mabuk e'em Deus jebekitkit pe.

Cebodoy but cebe ip apẽn seis kabia kap puje Deus o'jebodoy iap puxim. ¹⁰ Jebodoy am Deus xe wuyõm puje, wuyju dak wuyekapikap acejepere apẽn Deus jekapikap o'jepere iap puxim.

¹¹⁻¹³ Ğa'a juy aõm cekay. Soan cuy ace wuyebodoy am Deus xe! Deus ekawẽn itaicat puxim, ya'õbacaat puxim tak. Pajam soat takatkan wuyju—xepxep kadi tũybibian. Pajam wuyju iẽn'uk'uğ tao bewi. Taobapuk e'em wuyxe iẽn'uk puje. Deus ekawẽn paja buxim—xepxep kadi tũybibiat puxim. Deus ekawẽn co buje, apẽn wuyju jewağuyğuy iap ibapuk e'em wuyxe, apẽn wuybikuy iap tak. Soat imunẽm pa'ore bit Deus pe ijo'ũmap puxim. Soat ibapuk cĩcã cexe cemumuğẽğẽyũ. Ixe soat cocom. Ixe wuyekukuap cocom, wuyağuy jojom tak. Ixe be acã apẽn cuk adi ajekukukuiap aceğuwẽn. Imêneju wuydobuyũ'ũm'ũm puxim ğu juy ajop! Kũyjobin cuy ajop Deus xe wuyõm'ũmap puxim.

¹⁴ Imêneju wuybu'um ğu juy ajop wuyetabut am Jesus kay. Wuyetabucap muwẽnuwẽn wuyju warara'acayũ be. Jesus ma ağ wuykay paĩ yoboğat puxim. Ixe wuyepaĩ paĩyũ kukukat puxim—Judeuyũ epaĩyũ kukukat puxim. Ixe Deus ipot. Warara'acayũ paĩyũbodi ma ixe ya'õbuyxi. Ixe kuy oajẽm Deus topabe kabi be. Ixe kawẽnwẽn Deus eju wuywebeam. Imêneju wuybu'um ğu juy ajop wuyetabut am ixe kay. Wuyetabun cĩcã ma juy ajop! ¹⁵ Wuyepaĩ ya'õpuruğ ğu wuykuğ, wuya'õbaca ğu ma'ğũ wuyju. Ya'õdidin

ma wuykuḡ. Itabotaidabotbot wuykay, wuya'ōbaca ḡu ma'ḡu. Satanás wuywebe ikērēat muḡēat ojuy soat em. Te'e ma Jesus pe dak ikērēat muḡēat ojuy osunuy. Ixe bit ikērēat o'ḡuḡē ḡu—pūḡ em tak ka'ūma ma. ¹⁶ Imēnpuye wuysūsūn ḡu juy ajop kawēn ām Jesus eju. Soat cuy aḡuwēn cebe. Ixe wuykay jījā. Ixe soat em wuykuḡ xipan. Itabotaidabotbot wuykay. Wuya'ōbaca'ūm pima, ixe soat em ma wuybuywatwan jeenuy.

5

¹ Wuyju paī yoboḡat taēhēm ijodiacat parakpewi. Deus a'ōbi kapikpiḡ ip jebekitkiyū buywatwan. Ijodiacat emumuūm ūmūm ip Deus pe. Deus etabutpe wūnca ēn mupikupiḡ tak ip Deus pe ikērēat uk am wūnca iwat pewi. ² Ya'ōbaca ḡu paīyū dak. Imēnpuye ya'ōpuruḡ ḡu ip jebekitkiyū kuḡ—jetaybit'ūmap tomuju ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū kuḡ—warēmtaḡ jekuku'ukayū kuḡ. Yukpiceḡē ḡu ip ikuḡ. Ya'ōdidin ma ip ikuḡ. ³ Ya'ōbaca ḡu paīyū dak. Imēnpuye Deus etabutpe ip wūnca mupikupiḡ Deus pe ikērēat uk am jebekitkiyū bewi ā ḡu—jewebewi dak. ⁴ Ijodiat jewenaēhēm ḡu paī yoboḡan e'em ip. Imēn kuyje Deus Arāo o'taē paī yoboḡan.

⁵ Imēnpuxim Cristo dak jekpiwatpi ḡu o'jewenaē paī yoboḡan je'e am. Deus ma ixe o'taē.

— Ēn okpot. Ōn ma ebay oce ḡasū — i juk o'e Deus cebe.

⁶ Imēnpuxim wara'atup e'em Deus ekawēntup:

Ēn cuy soat em paīm eḡuy apēn Melquisedeque paī osunuy iap puxim, i.

⁷ Ipi ju bima Jesus kawēnwēn'uk osunuynuy Deus eju.

— Odaxijom cuy ece — i juk o'e cebe.

Ya'ōberen o'jewāwā cekay jetadi eju. Ibikuy bima iba'ore ḡu kuka juk o'e Deus pe Jesus daxijo am ce'ūap puxim. Jesus yoboḡan pin ḡu osunuy. Jemucokcok pin ḡu osunuynuy—jebay mucokcok pin acā. Kūyjobit osunuynuy Deus a'ō kay. Imēneju soat em Deus ixe ekawēn o'jojojo. ⁸ Jesus Deus ipot osunuy. Inaka ipiat'ajojoap taḡ ma oitaybitbin kūyjobit am Deus a'ō kay iam. ⁹ Jesus ikērēat kuḡ ḡu. Iisu soat taḡ. Imēnpuye:

— Ewebe acā ipi watwat daxijo but — i juk o'e Deus cebe. Imēnpuye Jesus acā kūyjobicayū daxijojom—ipi juacat taxijojom. Soat em Deus xe jeedop ip itait cemudaxijojoyū.

¹⁰ — Ēn acā paī yoboḡan eḡuy—ipi juacat kay aḡ am — i juk o'e Deus Jesus pe. — Apēn Melquisedeque paī osunuy iap puxim ēn tak eḡuy paī yoboḡan — io'e Deus cebe.

¹¹ Soat ma'ḡu oceju eymutaybin ojuy apēn Jesus Cristo wuyepaī e'em iam. Imēnpit iba'ore ocewebe soan eymutaybit am eyetaybin wa'ūm cīcā buye kawēn iba'arēmān.

¹² Kuy bima ma juk eyetabut epesop Cristo kay. Imēnpuye cūḡ ma kuka o'e eywebe ma itabun'isuayū mutaybin am Deus ekawēn. Imēnpit warara'acayū ma eymutaybitbin Deus ekawēn—kawēn ibapukan. Eyetaybit ḡu buk cekawēn pa'arēmān. Itabun'isuayū itaybit kawēn ibapukan acā, ikap'isuat kūmti kōnkōnap puxim. Kūmti kōnkōn acā iat puxim eyju dak. Iēn o ba'oreat puxim eyju, kawēn ibapukan acā eyetaybit puye.

¹³ Ikap'isuayū itaybit ḡu apēn cedaḡ Deus xe iam, apēn cedaḡ ḡu iam tak. Ikap'isuayū buxim eyju dak. ¹⁴ Deus bikuyap taḡ jekuku'ukayū bit itaybit Deus ekawēn—kawēn iba'arēmān. Iēn o'o'ukat puxim ip. Itaybit ip ajo xipat Deus xe iam, ajo xipat ḡu iam tak, jewemukūyjobitbin ip puye, jewawēwēm puye dak.

6

¹⁻² Cristo ekawēn'in pit cuy acepere—kawēn ibapukat'in. Kawēn iba'arēmān pit cuy acejekawēn wuyewemutaybit am. Kuy bima juk adi kawēn ibapukan kawēnwēn'uk ajop. Warēmtaḡ wuyekukuap cuy acepere iam kuy juk adi kawēnwēn ajop. Wuyetabun cuy ajop Deus kay iam tak cuk adi kawēnwēn ajop. Acewemubatisasaan cuy iam tak cuk adi kawēnwēn ajop. Warara'acayū jewebumōḡmōḡ wuy'abi jeje Deus pe jebiōḡbuk muōm ām wuywebe iam tak cuk adi kawēnwēn ajop. Deus ce'ū'ūayū ḡutait iam tak cuk adi kawēnwēn'uk ajop. Soat em Deus ipiat supi'ajojoat kūyjobit'ūmayū be iam tak cuk adi kawēnwēn ajop. Imēn ma juk adi kawēnwēn'uk ajop kawēn ibapukan. Kawēn iba'arēmān

cuy acejekawēn ġasū bit wuyewemutaybit am. ³ Acekawēn cuy kawēn iba'arēmān wuyewebe—Cristo ekawēn'in. Deus pe wuyemutaybin puje iboam ma acejekawēn.

⁴ Jetabucap o'jepere ip pūḡpūḡayū. Iba'ore wuyewebe waram ixeyū mutabut am Cristo kay. Kuy juk kawēn icēmat o'ya'ījojo ip. Kabi beat emumuūm kuy ip o'jat xipacat. Kuy juk Deus biōḡbuk kuḡ o'e ip jewebe. ⁵ Itaybit o'e ip Deus ekawēn xipat cīcā iam, Deus cuk adi xipan ixeyū o'jukuk puye. Deus ja'ōbacaap o'ḡubapukpukpuk ixeyū etabun. Imēnpuxim ja'ōbacaap ḡubapuk ipi iisuat muḡēm pima. ⁶ ḡuyjom pit jetabucap ip o'jepere. Korosa eju waram ḡuto Deus ipot pamupaya ojuyayū buxim ip. Ixe ipot waywayway ip soat a'ōpiju. Iba'ore wuyewebe waram imutabun ip Jesus kay.

⁷ Deus xipan wuykuḡ. Soat em muba'at muajēmjēm kadai mu'aypapan am ku iwat xan. Itabut pinayū iḡo ku buxim—kadai ya'a'e iap puxim. ⁸ Wara'at ku be bit kadai ḡu aypapan—widaoho'ip acā. Wao'ip tak aypapan. Xipat ḡu kadaim. Wu yan ḡu aypapan. Imēnpuye:

— Ojokot ḡu oku xipat'ūm puye — i'e'em ku iwat.

Jeku epereperem, xipat'ūm puye. Jetabucap o'jepere'iaiyū iḡo ku buxim—wao'ip'epat puxim. Xipat ḡu ip Deus xe. Imēnpuye ipiat supi'ajojoat cebe ip. Wūy ma jeedop ip Deus wi ipiat'ajojom.

⁹ Oburereyū, wa'ōpuruḡsū ma ōn kawēnwēn eywebe, eykay jījā ōn puye. Eybu'u ḡu juk adi epesop eyetabut am Jesus kay. Ġasū dak biḡ ma juy epesop eyetabun cekay. Ocetaybit Deus xipacat ūmūm eywebe warara'acat pe iūmūmap podi ma, kuy juk ixe eydaxijo buye iam. ¹⁰ Ade em cuk adi eykitpitpiyū buywatwat'uk epesop—itabucayū buywatwat'uk epesop, eyxe ip ikukpin puye. Ġasū dak ixeyū buywatwan eyju. Deus yaḡuyba'ūm ḡu je'e eyju ip ibuywatwan iap kay, ixe cūḡ ma buye. Biḡ ma xipacat je'ḡūm eywebe ixeyū buywatwacaptim.

¹¹ — Waram Jesus ajēmap wiwim pima, biḡ ma juy xipan epewewekuk — i oceju e'em eywebe. — Biḡ ma juy jewebuywatwan epesop — i oceju e'em eywebe. Imēn cuy epeku eyemumuwiwi bu am.

¹² — Soat em oxe epesop — i juk o'e Deus wuyewebe.

Iboap cuy epejowiwi. Itabucayū buxim cuy eyju dak eyetabun epesop. Eyukpiceḡēm ḡu juy epesop. Xipacat epejat Deus xewi apēn ixe juk o'e iap taḡ.

¹³⁻¹⁴ — Icēmān ōn e'em ewebe — i juk o'e Deus Abraão be. — Xipacat oḡūm ewebe — i juk o'e cebe. — Ekpon oḡūm ewebe — i. — Enaxeḡebitbit ade jījā ecesūy — i juk o'e. Imēn i'e buje: — Ja'ōmuwarurun ḡu ōn — i dak o'e Abraão be. — Wa'ō daḡ ma oce ewebe — i juk o'e. Ka'ūmḡu Deus podi ya'ōbacaat. Imēnpuye:

— Apēn kuy juk oce iap taḡ oce wara'acat a'ōbi ḡu—wa'ōbi ma — io'e Deus.

¹⁵ Abraão yukpiceḡē ḡu osunuy jetabucap kuḡ.

— Deus okpon je'ḡūm owebe — i juk adi o'e'e jewebe ma.

Imēnpuye ipot o'kap Deus ekawēn taḡ. Deus ja'ō daḡ o'ḡūm cebe. ¹⁶ Ijodiat “Ja'ōmuwarurun ḡu ōn” i'e ojuy bima, jebodi ma ya'ōbuyxiat nomuwāwām ibutet mubararak am taperadup pe.

— Ja'ōmuwarurun ḡu ōn Deus aḡ wuykay buye — i'e'em ijodiat.

Imēn i'e buje, ya'ōxik pa'ore ya'ījojmayū be.

¹⁷ — Soat em oxe epesop — i juk o'e Deus jebekitkiyū be.

Ixeyū be ma “Ja'ōmuwarurun ḡu ōn” i'e ojuy osunuy Deus—ḡuyjom jexe dopayū be. Imēnpuye o'jekawēn cebe ip.

— Wa'ō daḡ ma oce eywebeam, ōn soat em wetait puye — io'e cebe ip. ¹⁸ — Wa'ō daḡ ma oce eywebeam — i'e'em Deus.

Ja'ō daḡ ma e'em soat em. “Apēn cuk adi kuy ma ocece iap taḡ oce, ōn soat em aḡ puye” i'e buje, ja'ō daḡ ma je'e. Deus ja'ōmu'ipi'ūm ḡu. Napapa'uk ḡu. Wuymuḡuykukukum ḡu—pūḡ em tak ka'ūma. Cepiriḡ puje, oakōm'iaiyū jedokdoḡ kobexixi baḡbaḡ kay je'ūap puxim. Ixeyū buxim wuyju dak wuyetabut Jesus kay wuye'ūap puxim. Soat em ixe wuya'ōmucanucan. Imēnpuye soat em Deus xe wuyetait acesop iap ajowiwi jījā. ¹⁹ Soat

em Deus xe acesop iap wiwim cīcā wuyju. Imēnpuye wuyetabucap kobexixi muycūcūap puxim. Imuycūcūap muakōm puje, wara'at taḡtaḡtaḡ ḡu cucum. Jecūap pe ma dopdom. Imēnpuxim wuyju dak wara'at kaykaykay ḡu wuyetabut—pūḡ kay acā—Jesus Cristo kay acā. Soat em wuyju ḡebum cekay. Paī yoboḡat ōmōm'uk osunuy Deus eju kawēnwēnap'a beat epaḡo daḡwi badiat'a be. Ōmōm'uk osunuy kawēn ām Deus eju jebekitkiyū beam. Kabi be bit Jesus oōm. Deus xe nuynuy ḡasū kawēnwēn wuywebeam. ²⁰ Jesus o'jeu kabi kay wuyeu'ūm awap. Koap o'jeu. Kaomūm acejeu cekay. Wuyepaīm o'e yoboḡan. Soat em wuyepaīm jeenuy apēn Melquisedeque paī osunuy iap puxim.

7

¹ Ixe Melquisedeque Salém ka kukukat osunuy. Deus epaī osunuy—soat podi ma ya'ōbacaat epaī. Abraão jepitpin osunuy nopaḡōḡōap taḡwi—warara'acat ka kukukayū aokakaap taḡwi. Melquisedeque Abraão o'topabijuk e daḡ jepin pima.

— Deus cuy xipacat je'ḡūm ewebe — io'e Melquisedeque Abraão be.

² Abraão jebubut'in o'ḡūm Melquisedeque be. Ade ma o'ḡūm cebe. Pūḡ ma o'ḡūm cebe 10 beat'in. Nopaḡōḡōap pewiat pupu o'ḡūm cebe—yaokaka'ibiyū bubutpupu. Ibutet Melquisedeque cedaḡ ma jebekitkit kuḡ iape. Ixe Salém ka kukukat osunuy. Ika butet Salém kaba'ūm jebekitkit kuḡ iape. ³ Wuyetaybit ḡu Melquisedeque ebay buten, ixi buten tak, idobuyū'ūm'ūm puten tak. Puju ixē o'kap iam tak wuyetaybit ḡu, puju oe'ū iam tak.

— Soat em cuy paīm eḡuy — i juk o'e Deus cebe—Melquisedeque be.

Imēn o'e jekpot pe dak.

⁴ ḡebum cuy epesop Melquisedeque ya'ōbuyxi jījā osunuy iap kay. Abraão Judeuyū ebapuk ebika osunuy. Imēnpit jebubut'in o'ḡūm cebe. Nopaḡōḡōap taḡwiat pupu o'ḡūm cebe—idip cīcāat. ⁵ Kuyje Moisés o'e Levi ipotpot pe:

— Judeuyū juy jebubut'in je'ḡūm eywebe, eyju ixeyū epaīyū buy — i. — Pūḡ ma juy je'ḡūm ip eywebe 10 beat'in — i.

Imēntak ibararak opop wuyawēwēap ekawēntup pe. Jeadipyū xewi ibubu'uk osodop ip jebubun, ixeyū dak Abraão naxeḡebitbit ma'ḡu osodop. ⁶ Melquisedeque bit Levi diwat ḡu osunuy. Abraão bit jebubut'in o'ḡūm cebe. Pūḡ ma o'ḡūm cebe 10 beat'in. Nopaḡōḡōap taḡwiat pupu o'ḡūm cebe. Kuyje:

— Ijop eipi oḡūm eipim — i juk o'e Deus Abraão be. — Enaxeḡebitbit ade jījā ecesūy — i juk o'e cebe. Melquisedeque bit:

— Deus cuy xipan jekuk — io'e cebe—Abraão be.

⁷ Ya'ōbuyxiat jēḡ'aecōḡcōḡ ḡu ya'ōbuyxi'ūmat topabe “Deus cuy xipan jekuk” i'e am cebe. Ya'ōbuyxi'ūmat pit jēḡ'aecōḡcōḡ ya'ōbuyxiat pe “Deus cuy xipan jekuk” i'e am cebe. ⁸ Ijodiayū jebubut'in iūmūm paīyū be—je'ū'iyū be. Imēnpit Deus ekawēntup e'em: “Melquisedeque je'ū ḡu—itabēḡ ma jeenuy,” i. Imēnpuye jebubut'in o'ḡūm cebe.

⁹⁻¹⁰ Melquisedeque be Abraão dopabijuk puje, Levi o'kap ḡu buk. Inaka:

— Kuy Abraão jebit pe bit osodop kake — i wuyju e'em.

Melquisedeque be Abraão be jebubut'in iūm puje, “Levi dak jebubut'in o'ḡūm,” i wuyje e'em, ixē Levi Abraão jebit pe buye. ḡasū dak Levi naxeḡebitbit ibubut pupum jeadipyū xewi Moisés a'ōbi. 10 beat pewi pūḡ ma ibubum ip.

¹¹ Paīyū kake wuyawēwē ām cedaḡ ma wuyeku am Deus bikuyap taḡ. Levi ipotpoyū be bit ya'ōmucan pa'ore osodop ip Deus bikuyap taḡ ceku am ip. Imēnpuye Deus wara'acat o'jomuy wuyepaīm ixeyū dieḡ. Cristo ma o'jomuy. Ixe Cristo paīm o'e apēn Arão paī osunuy iap puxim ḡu—apēn Melquisedeque paī osunuy iap puxim acā. Cristo ja'ōbacaap mōḡmōḡ wuywebe Deus bikuyap taḡ wuyeku am. ¹² Moisés ekawēn taḡ paīyūm osodop ip Levi ipotpoyū. ḡasū bit wara'at Deus ebekitkit epaīm o'e Arão naxeḡebitbit tieḡ. Imēnpuye kawēn kuyat taḡ ḡu wuyju jekukum ḡasū—Moisés ekawēn taḡ ḡu. Kawēn iisuat taḡ acā wuyju jekukum ḡasū—Jesus ekawēn taḡ.

¹³⁻¹⁴ — Ēn ḡasū webekitkiyū epaīm ecesūy yoboḡan — i juk o'e Deus wuykukukat Jesus pe.

Ixe Jesus Levi naxegebit ġu. Wara'at tiwat ma wuykukukat. Judá naxegebit ixe. Paĩyũ ġu osodop ip Judá naxegebitbit. Judá naxegebitbit ġu wũnca mupikupik'uk osodop ip Deus etabutpeap ceje—mesa jeje—Levi naxegebitbit acã. Moisés Judá naxegebitbit ġu o'taẽ paĩyũ. Levi naxegebitbit acã o'taẽ paĩyũ.

¹⁵ Apẽn cuk adi ocece iap biġ ma ibapuk e'em ġasũ. Wara'at o'jebapuk paĩm—Melquisedeque buximat. ¹⁶ Ijodiat a'õbi ġu ixe Jesus paĩm o'e ijodiat pabi daġ ġu dak. Ixe Deus ebekitkit epaĩm o'e ġasũ soat podi ma ya'õbaca buye; soat em itait jeenuy buye dak. ¹⁷ Imẽn e'em Deus ekawẽntup:

Soat em webekitkit epaĩm cuy eġuy apẽn Melquisedeque paĩ osunuy iap puxim, i. Ën ixeyũ epaĩm iap i'ũm ġu, i.

¹⁸ Ibacã'ũm osodop ip kawẽn kuyat taġ jekuku'ukayũ—wuyawẽwẽap ekawẽn taġ jekuku'ukayũ. Ixeyũ be iba'ore osodop cedaġ ma jeku am Deus etabutpe ibacã'ũm puye. Imẽnpuye “Kawẽn kuyat taġ cuy epeku” i'ũmġu e'em Deus ġasũ bit— “Kawẽn iisuat taġ cuy epeku” i acã. ¹⁹ Ka'ũma ma soat taġ iisuan o'e Moisés ekawẽn taġ jekukuap tomuju. Imẽnpuye soat em Deus xe acesop iap wiwimsũ ma osodop ip Moisés ekawẽn taġ jeku ojuyayũ. Deus pit wara'at o'jomuy wuyepaĩm. Warara'acat emumuwiwi bodi ma wuyemumuwiwi xipat. Imẽnpuye soat em ixe xe acesop iap wiwimsũ ġu wuyju. Iwiwim cĩcã ma. Wuyparara ġu kawẽn ãm Deus eju, Jesus wuyepaĩ buye.

²⁰⁻²¹ Jebekitkit epaĩm Cristo muy buje:

— Apẽn cuk adi ocece iap taġ cuy oce, soat em wetait puye — io'e Deus.

Jebekitkit epaĩm Levi naxegebitbit mõġ puje bit, imẽn ġu o'e cebe ip. Jesus muy buje acã “Wa'õ daġ cuy oce, soat em wetait puye” io'e Deus. Imẽn e'em Deus ekawẽntup:

“Webekitkit epaĩm cuy eġuy soat em,” io'e Deus, i. “Ën ixeyũ epaĩm iap i'ũmġu,” io'e, i. Deus ja'õ o'jewã'õepere cece ip, i. Ja'õmuwarurun ġu Deus pit, i.

Imẽn Deus o'e Jesus muwẽnuwẽn.

²² — Apẽn cuk oce iap taġ cuy oce — io'e Deus warara'acayũ be ġu—Jesus pe acã.

Imẽnpuye wuyetaybit kawẽn iisuat kawẽn kuyat podi ma xipat iam. Deus jekawẽn o'ġuwẽn Moisés pe. Xipat osunuy ibo ekawẽn—kawẽn kuyat. Kawẽn iisuat pit kawẽn kuyat podi ma xipat.

²³ Ade ip osodop Levi naxegebitbit. Oe'ũ'ũ ip. Ixeyũ'inat e'ũ buje wara'at ma paĩm o'e oe'ũiat tieġ. ²⁴ Jesus pit soat em itait nuynuy. Warara'acat ġu wuyepaĩm je'e ixe dieġ. Jesus acã soat em jeenuy wuyepaĩm. ²⁵ Ixe Jesus soat em itait. Soat em ixe kawẽnwẽn Deus eju jekay itabucayũ beam.

— Okayayũ buywatwan cuy eġuy — i'e'em Deus pe.

Wuywebe cekawẽn put Deus eju Jesus kay wuyetabut puye. Imẽnpuye Jesus pe wuydaxijo but—itabucayũ taxijo but. Ġasũ ja'õokayayũ taxijo but cebe. Ġuyjom tak taxijo but cebe. Soat em ma ja'õokayayũ taxijo but je'e cebe.

²⁶ Jesus ma wuyepaĩ yoboġat. Soat i'e ba'ore wuywebe wuya'õca'ũm puye. Ajo wuywebe i'e ba'ore iap Jesus pe bit i'e but. Ixe be wuya'õmucan put soat em. Ixe soat taġ iisu. Ka'ũmġu xipat'ũmat cebe. Ikẽrẽat kuġ ġu ixe. Ikẽrẽat o'ġuġẽ ġu—pũġ em tak ka'ũma ma. Ikẽrẽat mujurũġrũġ'ukat puxim ġu ixe. Deus ixe o'ġuyu kabi be soat em tũy ãm jexe. ²⁷ Warara'acayũ paĩ yoboġayũ soat kabia wũnca ãn mupikupik'uk osodop ip Deus etabutpe. Iẽn mupiġ pima:

— Ikẽrẽat cuy eju'uk owebewi — io'e ip Deus pe.

Jewebewi i'ukap ojuy bima acã “Ikẽrẽat cuy eju'uk ebekitkiyũ bewi” io'e ip Deus pe ixeyũ ma. Jesus pit ixeyũ buxim ġu. Pũġ em ma o'jewẽm Deus pe. Pũġ em ma ixe oe'ũ ikẽrẽat uk am soat pewi wuywebewi. Jekpiwan ma o'jaokaat. Waram pit je'ũ ġu. ²⁸ Moisés ekawẽn taġ jeku ojuyayũ ijodiacat muymuy'uk osodop jepaĩm yoboġan. Arão naxegebitbit muymuy'uk osodop ip jepaĩm yoboġan. Soat taġ osodop icẽmayũ ġu ixeyũ dak. Deus pit o'jekawẽn jekpot pe Moisés pe jekawẽġap tomukadi.

— Ën acã icẽmat soat taġ — io'e jekpot pe. — Imẽnpuye ãn acã eġuy webekitkit epaĩm yoboġan — io'e Jesus pe. — Ën ixeyũ epaĩm iap i'ũm ġu — io'e cebe.

8

¹ Jesus wuyepaĩ yoboğat. Ixe Jesus xik'i omuy Deus ba'at kadi kabi be—soat podi ma ya'õbacaat xe. Deus co'i ixex ya'õbaca. Ibom acã oceju eymutaybin ojuy. ² Kuyje badiat'a be Deus nũynũyap'a ibuyxi jĩjãat'a be õmõm'uk osunuy torojo'a be paĩ yoboğat. Jekawẽn ãm Deus eju jebekitkit peam õmõm'uk osunuy. Ijodiat emuamuy'a be õmõm'uk osunuy Deus eju kawẽnwẽnap'a be. Jesus pit ijodiat emuamuy'a be ğu omuy—Deus tũytũyap pe acã. Iboce ma ixex kawẽnwẽn Deus eju wuywebeam.

³ Kuyjeayũ ijodiat muymuy'uk osodop jemumuũm ùm ãm Deus pe wũnca ěn mupik am tak cetabixe. Imẽnpxim cuy wuyepai dak je'ğũm Deus pe. ⁴ Jesus ğasũ dak ijodi bima, paĩdip ğu kuka adi o'e warara'acat kuy paĩyũm o'e buye. Levi naxeğebitbit kuy paĩyũm o'e. Jedobuyũ'ũm'ũm ekawẽn tağ ip jebekitkiyũ emumuũm ùmũm Deus pe—Judeuyũ'ũm'ũm ekawẽn tağ—kawẽn kuyat tağ. ⁵ Co'a bicũğpe bima Deus Moisés o'ğukũyjo torojo'a muy ãm. Torojo'a muğẽap piõğbuk o'ğũğẽ imubapuk am cebe mẽnku juy eyamuy iam.

— Cedağ cuy eğũğẽ apẽn cuk oce ewebe iap tağ — io'e Deus cebe. Jesus jebekitkiyũ buywatwan kabi kadiwi. Ijodi dak paĩyũ ixex buxim jebekitkiyũ buywatwan e'em. Jesus pit ixeyũ bodi ma wuybuywatwan. ⁶ Jekpot pe bit Deus kapikap o'ğũm xipat cĩcãap Levi naxeğebitbit pe iũm'ibit podi ma. Kuyje Deus jekawẽn o'ğuwẽn Moisés pe. Ibo ekawẽn kawẽn idip osodop. Ğuyjom pit jekawẽn o'ğuwẽn jekpot pe. Ibo ekawẽn kawẽn kuyat podi ma kawẽn idip osodop. Ibo ekawẽn kay wuyetabun puje, Deus wuymuisusun soat tağ. Wuyetaybit soat em Deus xe acesop iam ibo ekawẽn kay wuyetabut puye. Imẽnēju kuyjeayũ bodi ma wuycokcok.

⁷ Deus koap jekawẽn o'ğuwẽn Moisés pe. Kawẽn kuyat soat ekawẽn podi ma idip pima, kuka juk wara'at ğu o'ğuwẽn kawẽn iisuat. ⁸ Deus pit jebekitkit o'tobuxik jekawẽn mupubutbun. Imẽn ma ixex e'em cebe ip:

Ğaxĩn ma juy kawẽn iisuat oğuwẽn Israel naxeğebitbit pe—Judá naxeğebitbit pe, i. ⁹ Kuyje juk adi wekawẽn oğuwẽnuwẽn eydobuyũ'ũm'ũm pe, i. Iboap ekawẽn co'i ğu ğasũ bit oğuwẽn webekitkit pe—wara'at ekawẽn acã, i. Egito eipi bewi eydobuyũ'ũm'ũm mujẽm puje, wekawẽn oğuwẽn cebe ip imukũyjoap ojuy, i. Imẽnpit ip oibu'un wekawẽn kay, i. Imẽnpuye õn tak obu'un ma oce cekay ip ağ am, i. Imẽn Deus e'em, i. ¹⁰ Ğaxĩn ma juy wara'at kawẽn oğuwẽn Israel naxeğebitbit pe—kawẽn iisuat, i. Oğũğebu ip wekawẽn kay, i. Soat em ğebum jeedop ip wekawẽn kay, i. Icocok jeedop ip wekawẽn tağ jeku am, i. “Deus acã ocekkukat,” i je'e ip soat pe, i. “Teyũku webekitkiyũ” i õn tak oce soat pe, i. ¹¹ Soat je'e itaybit õn—ya'õbuyxiayũ, ya'õbuyxi'ũmayũ dak—yoboğayũ, yopĩcayũ dak, i'e'em Deus, i. Jewemutaybitbin ğu jeedop ip Deus e'e am, kuy itaybit ip puye, i. “Ocemutaybin cuy epe'e Deus ekawẽn,” i'ũmğũ je'e ip jebureyũ be, soat itaybit je'e buye, i. ¹² Ğebum ğu oce apẽn cuk adi warẽmtağ oekukuku ip iap kay, i. “Ikẽrẽat kuğ eyju oxe,” i'ũmğũ oce cebe ip—pũğ em tak ka'ũma, ğebum ğu oce iboap kay buye, i. Deus imẽn e'em jebekitkit pe—kuy o'ğuisun'iyayũ be.

¹³ Iokokat dao ma i'ũm. Iisuat pu buje, iokokat kuğ ğu ace'e. Imẽnpxim:

— Kawẽn kuyat cuy epeyepere — i'e'em Deus ğasũ bit. — Kawẽn iisuat tağ cuy epeku ğasũ bit — i'e'em wuywebe.

9

¹ Kawẽn kuyat tağ jeku ojuyayũ “Ěn xipat cĩcã” i'e'e'uk osodop ip Deus pe ceweju kawẽnwẽnap'a be—ijodiat emuamuy'a be. ² Torojo'a o'yamuy ip wuydobuyũ'ũm'ũm—koapat'a. Kacũğkadiat'a be lâmpada'a o'yanuy jemũn ceje—ouro muğẽğẽ'a. Mesa dak osunuy iğõ'abi be ourom yajuyjuyat. Iğõ emesa jeje pão'a mõğmõğ'uk osodop ip Deus etabixe yamõğmõğ'ibit'a. Kacũğkadiat'a be “Deus tũytũyap'a” io'e wuydobuyũ'ũm'ũm. ³⁻⁴ Pağõ toro'i oeku badiat'a exĩtabi nomudim—idip cĩcãat—iarixiğat. Tõmte'okuatõm mupikupikap osunuy ixex pağõ

xe—toro'iat xe. Badiat'a be “Deus tūytūyap'a ibuyxiat'a” io'e ip wuydobuyū'ūm'ūm. Caixa'a o'yanuy badiat'a be. Igo'a ourom yajuyjuyat'a o'yanuy. Deus ekawēn kukatopa mūn'a o'yanuy igo'a be—witadopa be ibararak iat mūn'a. Igo'a be itīg'a'it'it'a buximat'a dak o'yanuy—ouro muḡēḡē'a'a. Manada dak o'tanuy igo'a be—pāo'anōmnōm puximata. Arāo ba'ip tak o'yoptūy igo'a be caixa'a be—kuyje o'yopkobinōjēm'iat'ip. Witadopa dak o'topadop igo'a be caixa'a be xepxepetopa—yaerūnatopa. Deus ekawēn ibararak osodop iḡodopa be—kawēn kuyat. ⁵ Caixa'a jeje xepxep idip cīcāat piōḡbuk osodop. Ceḡeba abiwebotbot osodop ip caixa'a ase. Deus nuynuy jebekitkit parakpe iap kay ḡebumiap'a o'yanuy. Igo caixa'a jo buje wuyju ḡebum Deus ikērēat uk'ūḡ wuywebewi iap kay. ḡasū bit o'e ḡu ocewebe soan eymutaybin am apēḡape soat iboap osodop torojo'a be iam.

⁶ Soat ixipan pima, paīyū ōmōm'uk osodop ip kacūḡkadiat'a be. Soat kabia ōmōm'uk ip osodop jekapik am Deus etabutpe. ⁷ Badiat'a be bit paī yoboḡat acā ōmōm. Pūḡ kabia ma ōmōm pūḡ koato dujukap pujejeje ma. Wūnca doy dujuōmōm'uk osunuy badi toymubapuk am Deus pe.

— Ikērēat cuy eju'uk owebewi ite'ūm oe'ū buye ikērēat muḡēḡēap teida am — i'e'em Deus pe. — Ebekitkit pewi dak ikērēat cuy eju'uk ite'ūm oe'ū buye ikērēat muḡēḡēap teida am — i'e'em Deus pe. — Itaybit'ūm pima ip ikērēat o'ḡuḡēḡē — i'e'em cebe.

⁸ Badiat'a be paī yoboḡat acā oōm iap kay wuyju ḡebum pima, xipat cīcāat piōḡbuk wuymutaybitbin koapat'a torojo'a kake bima iōmpi osodop ip ijodiat badiat'a be—Deus tūytūyap'a ibuyxi jījāap'a be iam. ⁹ Iōmpi osodop ip iap kay ḡebum pima, wuyetaybit tak apēn ḡasū bit wuyōmpi ḡu o'e iam. Kuyje ade wūnca mupikupik'uk osodop ip Deus etabutpe. Ade ma ip iūmūm'uk osodop cebe. Imēnpit soat taḡ ḡu iisu o'e ip, ade ma'ḡu ip iūmūm. Wuyetaybit iboam. ¹⁰ Pūḡpūḡ xat i'opi osodop kuyjeayū be. Pūḡpūḡ xati dak tikōnpi osodop cebe ip. Jewewuywuy'uk osodop ip jebabim—Deus ekawēn taḡ—kawēn kuyat taḡ. Jebacia'abi wuywuy'uk tak osodop ip jebabim. Imēnpit kacūḡkadwi acā ip jewesupsup'uk osodop. Deus badiat muisusun'ūm pima jeweweju acā ip iisu. Deus pe jemuisunap wiwim ip osodop.

¹¹ ḡasū bit Cristo kuy osodot. Wuyepaīm o'e yoboḡan. ḡasū:

— Xipacat oḡūm eywebe — i'e'em ixē wuywebe.

Ijodiat emuamuy'a be ḡu ixē kawēnwēn Deus eju wuywebeam—ipi juat'a be ḡu. Kuyat'a bodi ma ixē nuynuyap'a xipat. Kuyat'a bodi ma ixē nuynuyap'a yadip. ¹² Cristo bode doy ḡu o'toydujuōm toymubapuk am Deus etabutpe, biopak toy dak ka'ūma. Ixē o'jedoyekereren korosa be apēn cuk adi ikērēat aḡuḡēḡē iap teida am. Ixē oōm Deus tūytūyap pe apēn kuyje paī yoboḡat oōm badiat'a be iap puxim. Deus xe soat em acesop iaptei o'teida o'jedoyekereren puye. ¹³ Bode doy mubapukpuk'uk osodop ip Deus etabutpe, biopak toy dak kuyjeayū paīyū. Jebabi daḡ ip toymubapukpuk'uk osodop Deus ekawēn taḡ—kawēn kuyat taḡ. Jebabi daḡ tak ip biopak'it'it ēn pik muwekoykoy'uk osodop ip idibi be. Ibiati sūḡsūḡsūḡ'i o'e ip jebekitkit'abi daḡ. Igo ekawēn taḡ iisuan o'e ip ibiati sūḡsūḡ'i buje. Inaka kacūḡkadiwi acā ip iisu o'e. Badi bit ka'ūma. ¹⁴ Bode doy, biopak toy dak kacūḡkadiwi acā wuymuisusun. Cristo doy bit bode doy bodi ma xipat. Biopak toy bodi ma xipat. Ixē doy badi dak wuymuisusun. Cristo o'jedoyekereren wuywebeam iap kay wuyetabun puje, kacūḡkadiwi ā ḡu wuyisu ace'e. Badi dak wuyisu ace'e. Ixē Cristo ikērēat kuḡ ḡu osunuy. Pūḡ em tak ikērēat o'ḡuḡē ḡu. Deus biōḡbuk a'ōbacaap kuḡ osunuy—soat em itaicat biōḡbuk a'ōbacaap kuḡ. O'jeweūm Deus pe je'ū ām wuywebeam. Deus bikuyap taḡ oe'ū.

— Bay — io'e Deus pe. — Apēn kuyjeayū muisusun'uk eḡuy wūnca e'ūap tomuju iap podi ma ipi juayū eḡuisun we'ū buje — io'e Deus pe—jebay be.

Ixē o'jedoyekereren wuywebeam oe'ū iap kay wuyetabun puje. Deus wuymuisusun waram warēmtaḡ ma wuyekuap puxim. Soat taḡ wuymuisusun wuywebe kapik am Deus peam—soat em itaicat peam.

¹⁵ Ikērēat mujurūḡrūḡ'uk ip osodop kawēn kuyat taḡ jeku ojuyayū. Cristo bit oe'ū ikērēat uk am ixeyū bewi. Ikērēat muḡēḡēaptei o'teida je'ū ām. Imēnpuye:

— Waram ġuto Deus jekawën o'ġuwën eywebe—kawën iisuat — i'e'em Cristo ijodiacat pe.

— Soat em epesop oxo xipacap kuġ eye'ü buje — io'e Deus kuyje. Soat em jeedop ip cexe Deus emunaëyü, Cristo oe'ü buye. Soat em jeedop ip cexe apën ixe juk adi o'e'e iap taġ.

¹⁶ “Obubut'in epejat we'ü buje” i'e buje ijodiacat, ce'ü buje acã ibubum ip. Ce'ü'üm pima bit ibubum ġu ip. ¹⁷ Itabëġ pima ibubum ġu ip. Ce'ü buje acã ip ibubum. ¹⁸ Imënpuxim wuydobuyü'üm'üm pe wünca aoka buje acã, kawën kuyat taġ jekuku'uk ip osodop wuyawëwëap ekawën taġ. ¹⁹ Koap Moisés Deus pe jawëwëap ekawën o'ġuwën jebekitkiyü be. Biopak'it'it o'yaoka. Bode dak o'yaoka. O'toymuwekoy idibi be. Kadaidup o'tupu hissopodup. O'tupmukirik lābum—bōrōbu buximatpum—ibupakpukatpum. O'toymusüġsüġsüġ tupararakatup taġ—Deus ekawëntup taġ. Jebekitkiyü abi daġ tak o'toymusüġsüġsüġ Deus ekawën taġ—kawën kuyat taġ.

²⁰ — Deus jekawën o'ġuwën wuywebe — io'e Moisés jebekitkiyü be. — “Wekawën taġ cuy epeku,” i juk o'e wuywebe — io'e Moisés. — Ite doy musüġsüġsüġ òn ey'abi daġ eywebe kuyjobit am Deus a'õ kay — io'e Moisés jebekitkiyü be.

²¹ Imënpuxim torojo'a jeje dak o'toymusüġsüġsüġ Moisés. Iġo'a beat taġ tak o'toymusüġsüġsüġ soat taġ. “Èn xipacat cıcã ocewebe” i'e'em pima jebui be ikuġ iat taġ o'toymusüġsüġsüġ. ²² Wuyawëwëap ekawën taġ jeku ojuyayü wünca doy mukereren'uk ip osodop Deus pe jemuisun am. Toymukereren'üm pima kuka juk Deus ikërëat o'ju'uk ġu cebewi ip. Deus ekawën taġ toymukereren ip osodop soat muisun am kawën kuyat taġ.

²³ Imën jebekitkiyü muisusun'uk osodop ip païyü apën kabi beacat jewemuisusunap puxim. Wünca aokaka'uk ip osodop ijodiacat muisun am. Kabi kay cumayü muisusunap pit wünca bodi ma xipacat. ²⁴ Imënpuyë torojo'a be ġu Cristo oöm—ijodiat emuamuy'a be ġu—kabi beat'a buximat'a be ġu. Kabi be ma oöm—Deus tüytüyap pe ma. Ibocewi ma ġasü ixe kawënwën Deus eju wuywebeam. ²⁵ Judeuyü epaï yoboġat ma soat koato òmöm'uk osunuy badiat'abi be, Deus tüytüyap'a ibuyxiap'a be. Òmöm'uk osunuy wara'at toy kuġ—wünca doy kuġ. Deus tüytüyap'a be òmöm'uk osunuy Deus pe ikërëat ukap ojuy. ²⁶ Cristo bit soat em ġu oöm jewëüm ãm Deus pe je'ü ãm. Soat koato ġu oe'ü—püġ em ma. Püġ em ma o'jedoyekereren ikërëat mujurüġrūġap teida am. Jesus e'üap wünca e'üap co'i bima, ipi muġë ebika ma kuka juk adi je'ü'ü'uk o'e. Ade em kuka adi oe'ü'ü. Poġ. Poġ. Poġ. Poġ. Bodimaku kuka adi je'ü'ü'uk o'e. Püġ em pit o'jebapuk ipi oi'üm pin pima. Waram tak ġu je'bapuk ikërëat uk am ipi juacat pewi. ²⁷ Soat ace'ü püġ em ma. Wuye'ü buje Deus apën ijodi bima juk adi ajekukuku iaptei ideida wuywebe soat pe. Ipiat supi'ajoat kuyjobit'üm topibiyü be kuyjobit'ümapteim. Xipacat pit je'ġüm kuyjobicayü be. ²⁸ Imënpuxim Cristo jekpiwan ma oe'ü apën paï wünca o'yaoka iap puxim. Oe'ü soat pewi ipi watwat pewi ikërëat uk am. Püġ em ma oe'ü. Waram pit jajëm ijodi. Ikërëat uk am ġu jajëm. Jajëmap wiwimayü daxijo am acã jajëm.

10

¹ Judeuyü awëwëap ekawën taġ jeku ojuyayü itaybitbüt ã ip osodop kawën icëmãn. Itaybitbüt ã ip osodop xipacat ajat iam. Soat taġ ġu iisu ip osodop iboap ekawën taġ jeku ojuyayü. Soat koato païyü wünca aokaka'uk ip osodop Deus pe ikërëat uk ojuy jebekitkiyü bewi. Deus pit soat taġ ġu ixeyü ja'òkayayü o'ġuisun. ² Soat taġ iisu bima waram kuka adi o'e ip iġuycüġ ġu oceju ikërëat kuġ iap kay. Soat taġ iisu bima, kuka adi wünca aokakaap ip o'jepere. ³ Imënpit soat koato wünca aokaka'uk ip osodop ikërëat eju'uk ebekitkiyü bewi i'e ojuy Deus pe. Yaoka buje:

— Oceisu Deus xe ġasü bit; ikërëat kuġ ġu oce'e — i'ümġu o'e ip. — Ġasü bit ġuto oceju ikërëat kuġ — i acã ip o'e.

⁴ Biopak toy bit ikërëat uk'uġ ġu wuywebewi, bode doy dak.

⁵ Imënpuyë Cristo osodot ijodi. Ixe don pima, o'jekawën jebay eju—Deus eju.

Ijodiat pe wūnca aokaat pin ġu ěn, io'e Deus pe. Cebe ip wūnca ūmat pin ġu dak ěn, io'e. Ojebin pit eġuġĕ owebe ipi juan, io'e Deus pe. ⁶ Etabun wūnca mupik ip puje, ecokcoġ ġu eġuy, io'e. Ijodiat pe wūnca aoka buje ikĕrĕat uk am, ecokcoġ ġu eġuy, io'e. ⁷ Imĕnpuye, “Bay, ijoce ōn oajĕm ebikuyap taġ weku am—emucokcok am,” i juk oce ewebe. “Apĕn Judeuyū awĕwĕap ekawĕntup omuwĕnuwĕn iap taġ weku pin,” i juk oce ewebe.

Imĕn Cristo o'e jebay be—Deus pe.

⁸ — Ijodiat pe wūnca aokaat pin ġu ěn, wūnca ūmat pin ġu dak — i juk o'e Jesus Deus pe. — Wūnca aoka buje ikĕrĕat uk am, ecokcoġ ġu eġuy, etabun wūnca mupik ip puje dak — i juk o'e.

Imĕn Jesus o'e kawĕn kuyat taġ ma'ġu ip imupikupiġ—Judeuyū awĕwĕap ekawĕn taġ.

⁹ — Bay, ijoce ōn oajĕm ebikuyap taġ weku am—emucokcok am — i juk o'e ġebuje bit.

— Kuyjeat puxim wūnca juy epeyaoka owebe ikĕrĕat uk am eywebewi — i'ūmġu e'em Deus ġasū bit. — Ikĕrĕat oju'uk eywebewi Cristo oe'ū buye — i acā e'em Deus wuywebe. Kuyat pit wūnca aokakaap Deus o'ġu'ūm. Ikĕrĕat uk'uġ wuywebewi Cristo oe'ū buye. ¹⁰ Deus bikuyap taġ jekuku'uk osunuy Jesus Cristo. O'jewĕm Deus pe je'ū ām. Jekpiwatpin ma oe'ū. Pūġ em ma oe'ū ikĕrĕat uk am soat pewi wuywebewi. Imĕnpuye Deus wuymuisusun soat taġ.

¹¹ Judeuyū epaī ma soat kabia cūġ'i osunuy jekapikap kuġ. Soat kabia wūnca mupikupik'uk ip osodop. Iboap kuġ osunuynunuy soat em. Imĕnpit wūnca mupikupikap ikĕrĕat uk ojuy ġu. Imĕnpuye Deus ikĕrĕat o'ju'uk ġu wūnca mupik puje dak. ¹² Jesus Cristo bit pūġ em ma oe'ū wūnca e'ūap puxim ġu. Oe'ū ikĕrĕat uk am soat pewi wuywebewi. Waram pit je'ū ġu. O'jeu Deus kay. Oabik jebay xe—Deus xe. Iba'at kadi oabik. Soat kukukan o'e ixe eju. ¹³ Deus jekpot kay itakomaayū a'ōbacaap ġu'ūm. Kūyjobin jeedop ip Deus a'ō kay. Cristo omuy jebay xe iboap wiwim. ¹⁴ Pūġ em ma oe'ū ikĕrĕat uk am soat pewi wuywebewi. Soat ikĕrĕat kuġ'ūmayū o'ġuisun soat taġ. Soat taġ iisu jeedop ip soat em ma.

¹⁵ Imĕn Deus biōġbuk tak wuymutaybitbin. Imĕn koap o'e:

¹⁶ “Ixe'yū kabia kap puje wara'at ekawĕn oġuwĕn webekitkiyū be kawĕn iisuat,” i'e'em Deus, i. Soat em ġebum jeedop ip wekawĕn kay, i. Icokcok jeedop ip wekawĕn taġ jeku am, i.

¹⁷ Ģuyjom imĕn o'e:

“Ģebum ġu oce apĕn cuk adi ikĕrĕat o'ġuġĕġĕ ip iap kay, apĕn cuk adi warĕmtaġ ma oekuku ip iap kay dak,” i'e'em, i.

¹⁸ Deus pe wuywebewi ikĕrĕat uk puje, waram pit wūnca aceyaoka ġu ikĕrĕat uk an. Jesus e'ūap kuy o'e ikĕrĕat ukap teida am.

¹⁹ Imĕnpuye, okitpitpiyū, wuyparara ġu jekawĕn ām Deus eju, korosa be Jesus oe'ū wuywebeam puye. Apĕn kuyjeayū Deus tūytūyap'a ibuyxi jġāap'a be ōmōmap puxim wuyekawĕn put ceweju. ²⁰ Paī yoboġat acā paġo daġwi ōmōm'uk osunuy badiat'abi be kawĕn ām Deus eju. Wuyju bit kawĕnwĕn Deus eju Jesus e'ūap puye. Ixe Jesus soat em itait. Jesus e isuat e buxim—Deus kayat e buxim. Imĕnpuye soat em wuyekawĕn put ceweju. ²¹ Jesus wuyepaī yoboġat. Ixe soat itabucayū kukukat. ²² Imĕnpuye juy acekawĕn ceweju. Jewexe ġu juy acekawĕn ceweju. Wuyetabun cġcā ma juy acekawĕn ceweju.

— Ikĕrĕat kuġ mabuk ōn — i'ūmġu juy ace wuywebe ma.

Ixe wuymuisusun soat taġ idibim jewewuywuyap puxim. Imĕnpuye juy acekawĕn ceweju. ²³ Deus ja'ō daġ e'em soat em. Te'e ġu wuyetabut cġkay. Wuyetabucap muwĕnuwĕn warara'acayū be. Imĕnpuye Deus xe acesop soat em iap cuy ajowiwi jġā. ²⁴ Ģebum cuy ajop wuyewewekay wuyewebuywat am, wuykukpin wuyewewekuk am tak, xipan wuyewewekuk am tak. ²⁵ Pūġpūġpūġ oibu'un je'awerom aweromayū xe Deus eju kawĕnwĕnap'a be. Ixe'yū buxim ġu juy wuyju bit wuybu'un ġu ajop je'awerom. Jewemucokcokcoġ pit cuy ajop. Ģaxġn ma wuykukukat jajĕm. Ipiat

supi'ajoat kūyjobit'ūmayū be. Xipacat pit je'gūm ja'ō kayayū be. Imēnpuye biḡ ma juy jewemucokcokcoḡ ajop.

²⁶ Kawēn icēmān wuyetaybit tomukadi wuyukpiwatpin ma wuyju ikērēat muḡēḡēm. Imēn ibima, apēn kuka ace ikērēat muḡēap teida am? Ka'ūma ma. Wuywebewi ikērēat uk pa'ore soat pe wuywebe. ²⁷ Imēnpuye wuypararam cuy ajop apēn paxi Deus je'e wuywebe iap puxim. Deus ipiat supi'ajoat kūyjobit'ūmayū be. Ipiat'ajojom ip jeedop daxa isopat pe—ipararuat pe Deus kay itakomaayū. ²⁸ Moisés a'ō kay kūyjobit'ūmayū o'yaoka ip kuyjeayū. Xepxepayū be, ebapūḡayū be dak “Teku ikērēat muḡēḡēm” i'e buje, pūḡ taḡ ma ip i'e buje, o'yaoka ip. Itabotaidabotbot ḡu o'e ip ixeyū kay, Moisés a'ō kay'ūm puye. ²⁹ Ixeyū buxim ḡasū dak pūḡpūḡpūḡ Deus ipot muymuy. Deus kuy juk jekawēn o'ḡuwēn cebe ip.

— Okpot o'jedoyekereren eywebeam. Oe'ū eymuisun ojuy — i juk o'e cebe ip. Inaka cekawēn wayway ip.

— Apēḡām oe'ū? Ekpot tak ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū jo'i osunuy — i napa ma e'em ip Deus pe.

Deus biōḡbuk xe ikukpin ip. Inaka ibiōḡbuk muymuy ip. Moisés muymuy'ukat podi ma Deus muymuy'ukat ipiat supi'ajojo, ixeyū bodi ma ikērēat mujurūḡrūḡ puye. Karēm ip ipiat supi'ajojo.

³⁰ — Ōn ma oceweik — i juk o'e Deus. — Ōn ma apēn cuk adi oekuku ip iaptei oteida webekitkiyū be — i juk o'e. — Xipacat oḡūm xipacat mujurūḡrūḡ'ukayū be — io'e. — Kūyjobit'ūm ip pima, ipiat osupi'ajoat cebe ip imukūyjo am — io'e Deus. — Kūyjobit pima bit ip, ōn ma ipiat osupi'ajoat cekay itakomaayū be — io'e.

Wuyetaybit imēn Deus cuk o'e iam. ³¹ Deus soat em itait. Ixe be ipiat'ajoat puje, iparara jījā je'e ip cekay ixē muymuy'ukayū.

³² Ḡebum pit cuy epesop apēn cuk adi kuy bima epekukuku iap kay. Kuy bima juk Deus ekawēn epeya'ījojo. Ixe biōḡbuk kuy oōm eywebe. Ade em itabut'ūmayū juk adi ipiat o'supi'ajojoat eywebe. Inaka eybu'u ḡu epesop Jesus kay ipiat'ajojom ma'ḡu eyju. ³³ Pūḡpūḡpūḡ eyju'in eymuymuy'uk ip osodop. Adeayū etabun cuk adi ikērēm eykuk ip. Ade em cuk adi ipiat o'supi'ajojoat ip eywebe. Eybu'u ḡu a'ḡu epesop eybureyū badipta am. Eyparara ḡu juk adi epesop eyaokaap puxim. ³⁴ Daomūnmūnap'a beayū jom tak cuk adi epeku ibuywat am ip. Itabut'ūmayū be eybubut tujupa'um puje, eybu'u ḡu a'ḡu epesop eyetabut am Cristo kay. Eycokcok acā a'ḡu epesop.

— Ijodiap podi ma xipacap opop ocewebeam — i a'ḡu epe'e. — Ibo ikoro jeedop soat em — i a'ḡu epe'e. — Soat em ibo kuḡ ajop — i a'ḡu epe'e.

³⁵ Ḡasū dak cuy eya'ōcam epesop. Eya'ōca bima, xipacat cuy epejat. ³⁶ Eyukpiceḡēm ḡu juy epesop Deus bikuyap taḡ eyeku am. Ixe bikuyap taḡ eyeku buje, xipacat epejat apēn ixē juk adi o'e'e iap taḡ. ³⁷ Imēn e'em Deus ekawēntup:

Ḡaxīn ma omuykuiat jajēm, i. Ibun ḡu jajēm, i. ³⁸ Webekitkiyū bit itabut jeedop cūḡayū, i. Imēnpuye soat em itait jeedop ip oxe, i. Jetabucap epere buje bit, ocokcok ḡu oce cekay, i.

Imēn e'em Deus ekawēntup. ³⁹ Wuyju bit wuyetabucap acepere ḡu. Ipiat'ajojoap kay ḡu wuyju bit cum. Oitabidaoiat puxim ḡu wuyju—jetabun o'jepereiat puxim ḡu. Wuyetabut ma. Deus tak wuydaxijojom.

11

¹ Deus kay wuyetabut pima wuyetaybit cīcā wuyemumuwiwi acejat iam. Deus kay wuyetabut pima: — Ḡasū wuyju ijojom ḡu iap ḡuyjom acejojo — i wuyju e'em wuyewewebe.

² — Xipat cīcā eyju oxe — io'e Deus kuyjeayū be, itabut ip cekay buye.

³ Wuyetabut cekay bima wuyetaybit Deus ja'ōbi ipi o'ḡujurūḡ iam. Wuywebe ijo but iap o'ḡuḡē Deus. Wuywebe ijo ba'orean soat o'ḡuḡē.

⁴ Deus kay itabut osunuy Abel. Imēnpuye ixē emumuūm Caim emumuūm podi ma xipat osunuy Deus xe.

— Cūḡ ma ēn oxe — i juk o'e Deus cebe, itabut jekay buye. — Emumuūm xipat oxe — i juk o'e.

Wuyju ḡebum pima apēn Abel itabut osunuy iap kay, “Itabucat cūḡ ma Deus xe” i wuyju e'em. Imēnpuye Abel e'ū buje dak puk wuymutaybitbin ma itabucat cūḡ ma Deus xe iam.

⁵ Deus kay itabut osunuy Enoque. Imēnpuye oe'ū ḡu. Deus ixē ita'in ma o'tujuu jewekay. Ibureyū ixē o'tobuxik ḡu, Deus kuy o'tujuu buye. Deus icokcok osunuy ixē ekukuap kay i'e'em Deus ekawēntup. ⁶ Wuyetabut'ūm pima, Deus imucokcok pa'ore wuywebe. Wuyju Deus kay bima, wuyetabun cuy ajop Deus kake iap kay; Deus xipacat ūmūm jebikuyap taḡ jeku pin cīcāayū be iap kay dak.

⁷ Deus kay itabut osunuy Noé. “Ipi juayū oḡu'ūm idibim soat” i'e buje, Deus ekawēn kay itabut osunuy. Muba'at puk o'jojoko ḡu. Inaka itabut osunuy Deus ekawēn kay. Kobexixi o'ḡuḡē jebekitkiyū daxijo am. Kūyjobit ḡu osodop ip warara'acayū ipi juacayū Deus a'ō kay iap ibapuk cīcā o'e, Noé kūyjobit puye. Imēneju:

— Cūḡ ma ēn oxe, etabut okay buye — io'e Deus cebe.

⁸ Deus kay itabut osunuy Abraão. Deus pe jenaē buje, kūyjobit osunuy ya'ō kay. Deus a'ōbi jeka bewi o'jēm itaybit ḡu ma'ḡu apoma oju iam.

— Ijop eipi oceipiūm ewebe — i juk o'e Deus cebe.

Ibo eipi kay o'ju. ḡuyjom je'ḡūm cebe iap eipi kay o'ju.

⁹ — Ijop eipi oḡūm eipim — io'e Deus cebe.

Ibo eipi daḡ oeku powatwat puxim. Paḡo muḡēḡē'a be osunuy tūyap ḡu buk puye. Toroja'a be osunuy jekpot eju—Isaque eju. Jenaxeḡebit eju dak osunuy—Jacó eju.

— Ijop eipi oḡūm eyipim — io'e Deus cebe ip—Abraão be, Isaque be dak, Jacó be dak. ¹⁰ Deus emukamuweḡūnka wiwim osunuy Abraão—Deus emukamuḡēka wiwim—ika'ūm'ēm'ūmatka wiwim.

¹¹⁻¹² Itabut osunuy Abraão Deus kay. Aypa o'e. Ce'ūat puxim jetayxi mu'ukreḡ pa'ore osunuy. Je'ū ojuy kuy osunuy. Sara dak yabut o'e—Abraão tayxi. I'ita ba'oreat osunuy. Inaka Abraão itabut osunuy Deus a'ō kay.

— Soat em Deus ja'ō daḡ e'em — io'e jewebe ma.

Imēnpuye itayxi o'ḡu'ukreḡ yabut ma'ḡu. Ipotpet o'e Abraão. Ade jījā ip osodop ixē naxeḡebitbit. Imuweḡūn pa'ore osodop ip kasopta buxim, ka'oririt puxim tak.

¹³ Jetabut cīcāap kuḡ ma ip oe'ū'ū—Abraão, Isaque dak, Jacó dak.

— Ijop eipi oḡūm eyipim — i mo a'ḡu o'e Deus cebe ip.

Inaka ibo eipi o'jat ḡu ip. Imēnpit:

— Ijop eipi Deus je'ḡūm ocenaxeḡebitbit pe apēn ixē o'e iap taḡ — io'e ip jewebe ma.

Ipi o'jat ḡu ip. Inaka icokcok ip osodop jetabucap kuḡ.

— Powatwat acā oceju — io'e ip ibo eipi watwat pe.

Wara'at ka kaykaykay ma ip osodop.

— Eykadujukapkam acā oceju — io'e ip cebe ip. Ibo eipi bit o'jat ḡu ip.

¹⁴ “Eykadujukapkam acā oceju” i'e'e'ukayū jeka kudadam mabuk ip. ¹⁵ Yaḡuyepit ḡu osodop ip kuy bima o'jēm ip iatka kay. Yaḡuyepit pima kuka juk iba'ore ḡu o'e cepit am ip. ¹⁶ Wara'atka kay bit ip osodop yaḡuyḡebu. Kuy o'jēm ip iatka bodi ma xipat iboka. Kabi beatka kay ip osodop yaḡuyḡebu. Imēneju Deus isūsūn ḡu o'e cebuxim ip, “Deus ebekitkiyū oceju cekay ocetabut puye” io'e ip cebe buye. Deus o'sukamubapuk ikam ip.

¹⁷⁻¹⁸ Deus kay itabut osunuy Abraão.

— Ekpon oḡūm ewebe — i mo a'ḡu o'e Deus cebe. O'kap Abraão ipot. Isaque i ipot putet osunuy.

— Isaque ipotpoyū acā enaxeḡebitbiyū oxe—warara'acayū bit ka'ūma — i mo adi a'ḡu o'e Deus Abraão be. Inaka:

— Ekpot cuy eyaoka impik am wetabun — i mo adi a'ḡu o'e Deus Abraão be okukpin cīcā paxi iap co am.

“Ekpot cuy eyaoka” i'e buje, Abraão kūyjobit o'e Deus a'ō kay. Isaque aoka ojuy o'e.

¹⁹ — Iba'ore ġu Deus pe waram Isaque'ūm mutait am — io'e jewebe ma Abraão.

Inaka Isaque o'tujupit jeduk'a be, “Eyaoka ġu juy” io'e Deus puye. O'tujupit jeduk'a be ce'ūap tomukadi waram o'jetait'iat puxim.

²⁰ Deus kay itabut osunuy Isaque. Imēnpuye:

— Ģuyjom Deus xipacat je'ġūm eywebe — io'e Jacó be, Esaú be dak.

²¹ Itabut osunuy Jacó dak Deus kay. Je'ū pinpin puje: — Deus cuy xipacat je'ġūm eywebe — io'e José ipotpoyū be.

— Soat podi ma ēn xipacat — io'e Deus pe jektokta'ip kuġ.

²² Itabut osunuy José dak Deus kay. Je'ū pinpin puje: — Israel naxeġebitbit jeejēm Egito eipi bewi — i mo adi a'ġu o'e. — We'ūap tomukadi ojebit cuy epetujowat oka be imōġ ām wítabikūy be — i mo adi a'ġu o'e jekpotpoyū be.

²³ Itabut osodop ip Deus kay Moisés ebay, ixi dak.

— Judeuyū ipotpoyū juy epeyaoka ikap'isum ma — i juk o'e Egito eipi kukukat—Faraó o'e.

Imēnpit iparara ġu osodop ip ipi kukukat puxim—Faraó buxim. Kūyjobit'ūm osodop ip ixē a'ō kay Moisés ebayū. Ebapūġ kaxi ikap'isuat munēmnēm'uk ip osodop yaokaap puxim. O'ġunēm ip idip cīcā cexe ip puye.

²⁴ Itabut osunuy Deus kay Moisés tak. Yaypan puje ibu'u o'e Faraó daxit'in. Jeadipyū kay pin o'e.

— “Faraó daxit'it ēn”, i'ūmġu juy epe'e owebe, i juk adi o'e Egito eipi watwat pe.

²⁵ Ibu'u osunuy ikērēat muġē ām jemucokcok am—pūġ kabia dak ka'ūma. Ibu'u ġu bit osunuy ipiatpi'ajo am jeadipyū eju—Deus ebekitkiyū eju. Ibu'u ġu osunuy ipiatpi'ajo am Deus mucokcok am.

²⁶ — Soat tarekrek kuġ pima kuka ocokcok oce—Egito eipi beat kuġ pima — i juk o'e jeweweju ma. — Deus emunaē mucokcokap ojuy owebe ipiatpi'ajoat puje bit, ibodi ma kuka ocokcok oce — i mo adi a'ġu o'e jewebe ma. — Ģuyjom Deus kūyjobicapei je'ġūm owebe — i juk o'e jewebe ma.

Ibodei buap wiwim cīcā osunuy soat em ma.

²⁷ Itabut osunuy Moisés Deus kay. Imēnpuye o'jēm Egito eipi bewi. Ipi kukukat etakomaap puxim jeparara pibun ġu o'jēm Egito eipi bewi. O'jēm Deus kay itabut cīcā buye. Deus cocomap puxim oekukuku ijojom ġu ma'ġu. ²⁸ Itabut osunuy Moisés. Imēnpuye apēn kūyjobit'ūmayū muy'ū'ū'ukat o'kap iap epeta o'ġubapuk Deus a'ōbi. Páscoa i peta butet.

— Ovelha doy juy epetoymōġ eyduk'a esūġtabi daġ kūyjobit'ūmayū muy'ū'ū'ukat pe eyekpot muy'ūap puxim—koapat muy'ūap puxim — i juk o'e Israel naxeġebitbit pe.

²⁹ Itabut ip osodop Deus kay Israel naxeġebitbit Moisés ixeyū kukukan pima. Imēnpuye iodī o'timudek ip ipipurukat taġ. Ixe di butet “Tipakpukati” i osunuy. Egito eipi watwat pit timudek ojuy bima, soat ip oap. Oakōm ip. Ka'ūma ma o'jepoyat.

³⁰ Itabut osodop ip Deus kay Israel naxeġebitbit Josué ixeyū kukukan pima. Imēnpuye Jericó ka ekorara o'jedu. Duuuuo. O'jedu 7 kabia ika koreren ceku buje ip. ³¹ Itabut osunuy Deus kay Raabe dak yapoan ma'ġu osunuy. Josué ebekitkit o'ġuōm jeduk'a be imunēm ān yaokaap puxim. Jericó ka jom oajēm'iyū o'ġunēm. Imēnpuye Deus pe ja'ō kay kūyjobit'ūmayū aokaat puje, Raabe o'yaoka ġu ip Josué ebekitkiyū.

³² Deus kay itabut ip osodop warara'acayū dak. Inaka o'e ġu owebe itabucayū muwēn ām eywebe: Gideão muwēn ām eywebe, Baraque dak, Sansão dak, Jefté dak, Davi dak, Samuel dak, Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū dak. ³³ Itabut cīcā osodop ip Deus kay. Imēnpuye wara'at tiwatwat eju nopaġōġōm ip o'e. Ade jījā o'yaoka ip. Cūġ ma oekuku ip Deus etabutpe. Imēnpuye Deus cebe iūm ojuy iap o'jat ip. Deus leão o'tūymuymūġ jekay itabucat oap puxim. ³⁴ Waram pima Deus daxa yoboġat o'ġupirēm jekay itabucayū aokaap puxim. O'jenapōn ip pajam jaokaap puxim. Ya'ōbaca'ūm ip osodop. Ya'ōbacaan pit o'e ip Deus a'ōbi. Ade jījā o'yaoka ip itakomaayū nopaġōġōm pima. Ade ma dak

o'ğuyppōğpōğpōğ ip powatwat esorarayū. Soat kaka dağ owatwatwat ip. ³⁵ Itabut Deus kay osodop ip aoyū. Imēnpuye Deus waram ixeyū ipotpoyū'ūm'ūm o'ğutait.

Warara'acayū be itakomaayū ipiat o'supi'ajojoat. Oe'ū'ū'ū ip ipiat pibun. Inaka Deus o'jomuymuy ġu ip jaokaap puxim.

— Oce'ūpi ġu — io'e ip. — Oceparara ġu oce'ūap puxim — io'e ip.

Waram acejetait iap wiwim osodop ip. Soat em wuyetai acesop Deus xe iap wiwim osodop ip. ³⁶ Warara'acayū itabucayū o'jowaywayway ip adedeayū etabutpe. Warara'acayū o'yukxabiokaka ip ixemuğēğēbum yabi be icaat pum. Warēmtağ ma o'ğūōmōm ip daomūnmūnap'a be. ³⁷⁻³⁸ O'yabuğbuğ ip wita'am. Ipidase o'ğuweka ip kede'am. Pajam tak o'yaoka ip. Tadaybot ma oekuku ip. Mēmē xee kuğ oekuku ip jedotim, cabra xee kuğ tak. Itabut'ūmayū juk adi ipiat o'supi'ajojoat ixeyū be. Warēmtağ cīcā juk adi ixeyū o'jukukuk ip. Kaokokat puxim osodop ip itabut'ūmayū xe. Deus xe bit soat podi ma xipat osodop ip itabucayū.

— Teyūku ikērē jījā — io'e ip itabut'ūmayū ma.

— Eyju soat podi ma xipat oxe — io'e Deus pit cebe ip.

Cenapōnat puxim uk'a'ūmat tağ oekuku ip, co'a dağ tak. Jeduk'a be ġu osodopdop ip—witabikūy be acā.

³⁹ — Xipat eyju oxe eyetabut cīcā okay buye — io'e Deus soat pe ixeyū be. Inaka ijodi bima Deus cebe ip iūm ojuy iap o'jat ġu ip. ⁴⁰ Deus kuyayū kay ā ġu osunuy ġebum. Wuykay dak osunuy ġebum—ixeyū'ūm'ūm nomujuacayū kay dak. Soat ġu o'ğūm ja'ō dağ kuyayū be. Soat pit je'ğūm ja'ō dağ jekay itabucayū be—kuyje itabucayū be—ğasū itabucayū be dak, ġuyjom itabut je'e iayū be dak. Soat je'ğūm pūğpūğ pepepe ma. Soat tağ wuymuisun je'e kuyjeayū muisunap puxim.

12

¹ — Ocejū ma juk adi ocetabut cīcā ocesop Deus kay — i'e'em wuywebe soat ixeyū kuyjeayū. — Eyju dak eyetabun cīcā juy epesop cekay — i'e'em ip wuywebe.

Daudau'ukayū buxim wuyju. Daudau'ukat ipoxiat epereperem jewūnca i'e am. Imēnpuxim ikērēat mujurūğrūğap cuy acepere Jesus a'ō kay am. Pa'orem ġu wuyju ikērēat mujurūğrūğ. Ikērēat mujurūğrūğ pima wuybu'u wuyetabut am Jesus a'ō kay. Daudau'ukat taobu'u ġu jedaudauap epere am. Ixe buxim wuyju dak wuybu'um ġu juy ajop Jesus a'ō kay am. ² Ğebum cuy ajop Jesus kay! Ixe ma juk adi wuymutabun. Ixe dak wuybuywatwan jeenuy wuyetabucap epereap puxim.

— Korosa be ġu juy oje'ū — i'ūmğū juk o'e. — Warēmtağ cīcā ip okuk — i juk o'e jewebe ma. — Inaka korosa be dak obu'u ġu we'ū ām — i juk o'e. — Ğuyjom ocokcok oğuy webay xe bima, ixe bikuyap tağ cuk adi ojekuk buye — i juk o'e jewebe ma.

Oibu'un ġu je'ū ām korosa be warēmtaksuğ ma'ğū ip o'jukuk. Imēneju ġasū xik'i omuy Deus xe. Deus eju nuynuy soat kukukan.

³ Ğebum cuy epesop apēn cuk adi ixe Jesus ipiat o'supi'ajojo iap kay. Itakoma jījā ip osodop cekay ikērēat mujurūğrūğ'ukayū. Iboap kay juy ġebum epesop eyetabut am eybu'u'up puxim, eyetabucap epereap puxim tak. ⁴ Ikērēat muğēğē'ukayū mukorēmrēm cīcā juk adi epesop. Imēnpuye juk adi ipiat o'supi'ajojoat ip eywebe. Inaka eyaoka ġu buk ip. ⁵ Deus kawēnwēn eywebe apēn cebayū kawēnwēn jekpotpoyū eju iap puxim. Kawēnwēn eywebe eya'ōmucan am. Imēn ixe e'em:

Okpot, emukūyjobit am wuykukukat ipiatpi'ajoan ewebe bima, eya'ōpicūğ cuy eğuy ya'ō kay, i. Emukūyjo am ixe be emukorēm puje dak, eğuycūğ ġu juy eğuy, i.

⁶ Wuykukukat ipiatpi'ajoan jewē ikukpinayū be cūğ ma jekuap ojuy, i. Jekpotpoyū mukorēmrēm imukūyjo am ip, i.

Eyağuyba'ūm tu iboap ekawēn kay? ⁷ Eyetaxim cuy epesop ipiat'ajojom pima. Ipi-atpi'ajojom pima:

— Wuyebayat ipiatpi'ajojoan ocewebe ocemūkūyjo am cūğ ma wuyekuap ojuy — i juy epe'e eyewewebe.

Deus wuymukorêmrêm pima, wuyetaybit Deus wuykuḡ jekpotpoyū kukap puxim iam. Soat wuyju ipiatpi'ajojoan wuy'ipotpoyū be cūḡ ma ip cekuap ojuy. ⁸ Imukorêmrêm'ūm pima wuyetabi kuka ace ite ipocat iap kay.

— Ekpocat tu ite? — i kuka ace cebay be.

Deus tak ipiatpi'ajojoan soat pe jebekitkiyū be imukūyjobit am ip. Imēneju eymukūyjo am eywebe ipiatpi'ajojoan'ūm pima, Deus ipotpocayū ḡu eyju. ⁹ Ijodi ixeyū be wuymukorēm puje dak, ibuyxim ma wuyebayū ajukuk. Ixeyū a'ō kayap podi ma juy kūyjobin ajop wuyebayat a'ō kay—kabi beat a'ō kay, wuykay aḡat a'ō kay. Ixe a'ō kay kūyjobit pima, soat em acesop cexe wuyetai. ¹⁰ Wuyebayū ma ipiatpi'ajojoan wuywebe wuymukūyjobit am. Ipiatpi'ajojoan ip wuywebe ipiatpi'ajoat pin osodop ip puye. Darem ma ip wuymukorêmrêm. Deus pit ipiatpi'ajojoan wuywebe xipan wuykuḡap tomuju. Ixe ipiatpi'ajojoan wuywebe soat taḡ wuymuisun am. Ipiatpi'ajojoan wuywebe soat taḡ wuyisu jejo'i am. ¹¹ Wuywebe ipiatpi'ajojoan pima, wuycokcok ḡu wuyju—wuyḡuycūḡ acā. ḡuyjom pit cebay be imukorēm'ibiyū cedaḡ ma jekukum, kaba'ūm tak ip warara'acayū eju.

¹² Imēneju iḡuycūḡayū juy epesubuywan. Jetabucap kay ibu'u'uayū juy epeya'ōmucan waram icokcok i'e am ip. ¹³ Cūḡat e daḡ cuy epeku warēmtaḡ ma eyekuap puxim.

¹⁴ Kaba'ūm cuy epesop soat eyxeayū kuḡ. Soat taḡ eyisum cuy epesop. Soat taḡ wuyisu'ūm pima, wuykukukat acejojo ḡu. ¹⁵ Deus ibikuy xipan wuykuk am. Imēnpuye jewebuywatwan cuy epesop eybu'uap puxim Deus pe emumuūm pu am. Kadai icupat jexeat mui'ū'ūm. Imēnpuxim pūḡ ma ey'inat jetabut am ibu'u bima, jebureyū dak kuka o'ḡubu'un. Imēnpuye jewebuywatwan cuy epesop eybu'uap puxim, eyetabucap epereap puxim. ¹⁶ Jewebuywatwan cuy epesop Deus a'ō kay kūyjobit'ūmap puxim, aoyū kaykayap puxim tak. Esaú ekuap puxim ḡu juy epeku. Esaú kūyjobit'ūm o'e Deus a'ō kay. Jecokcokap kay acā o'e ḡebum. Koapat osunuy cebay ipot. Cebay e'ū buje, soat ma kajuk o'jat jebay'ūm pubut, ixe koapat puye. Inaka:

— Pūḡ pratom exat'in eḡūm owebe — io'e jekitpit pe. — Ēn ma juy soat ejat wuyebay e'ū buje oxat teim — io'e jekitpit pe. — Odieḡ Deus xipan jekuk koapat kukap puxim oxat teim — io'e cebe.

¹⁷ Koapat peam tak cebayū kawēnwēn'uk osodop Deus eju kuyjeayū.

— Xipan cuy okpot ejukuk — i'e'e'uk osodop ip Deus pe.

— Owebeam tak cuy ecekawēn Deus eju — io'e Esaú jebay be. — “Xipan cuy okpot ejukuk—koapat ejukuk,” i juy ece cebe — io'e Esaú.

— Iba'ore owebe ḡasū bit — io'e cebay bit. — Ekitpit peam kuy juk iboam oce Deus pe — io'e.

Jewa'ōmuwarurun pa'ore o'e Esaú be cedaḡ ma jeku am. Cūḡat e daḡ jepit ojuy jījā o'e. O'tōn iḡuycūḡ puye. Inaka cepit pa'ore o'e cebe cūḡat e kay, kuy kūyjobit'ūm o'e buye.

¹⁸ Co'a jeje Deus jekawēn muwēnuwēn pima, iparara jījā osodop ip Judeuyū—kuyjeayū. Oajēm ip co'a ikibi be. Sinai'a ikibi be oajēm ip—wuyecoanpuat'a ikibi be. Daxa isop iḡo'a akokoreren. Kabidaudau dak oeku. Kabiok tak oeku diḡ. Kabidoxixi dak oeku iḡo'a daḡ. ¹⁹ Parasuy jo'iat a'ō o'ya'i'jojo ip. Deus a'ō dak o'ya'i'jojo ip. Ixe a'i'jojo buye, “Ecekawēn ḡu juy ocewebe” io'e kuyjeayū jeparara pibun.

²⁰ — Epeyeu ḡu juy co'a kay — io'e. — Eyōhōyū dak cuy epeḡuyuat ḡu — io'e. — Ceu pinat cuy epeyabuḡbuḡ wita'am — io'e. — Ojopi eywebe soat pe — io'e cebe ip.

Imēnpuye iparara jījā ip o'e Deus a'i'jojoayū. ²¹ Ipararuat o'jojojo Moisés.

— Ōn ma okarabakbak oce oparara pibun — io'e co'a daḡ pima.

²² Eywebe Deus jekawēn muwēn puje bit, eypararam ḡu epesop. Kuy epesot wara'at'a kay co'a kay. Siāo'a kay epesot Jerusalém ka beat'a kay. Kuy epesot Deus ka be—soat em itaicat ka be—Jerusalém ka be—kabi beatka be. Tak ḡu ip Deus ekawēn tojtjot'ukayū dopdom iḡo ka be—ade jījā ip. Imuweḡūn pa'ore wuywebe ade jījā ip puye. ²³ Kuy epesot Deus ebekitkiyū kay—koap itabucayū kay. Awerom ip dopdom Deus ka be. Icokcok cīcā ip ibutet ibararak opop kabi beatup pe buye. Kuy epesot Deus kay. Ixe apēn cuk

adi oekuku ip ipi ju bima iap ideida soat pe ipi juacayū be. Xipacat je'gūm cūgāyū be. Ipiat supi'ajoat kūyjobit'ūmayū be. Kuy epesot cedağ ma jekuku'ukayū'ūm'ūm piōğbuk kay—soat tağ o'ğuisun'iyū'ūm'ūm piōğbuk kay. ²⁴ Kuy epesot Jesus kay. Ixe juk kawēn iisuat o'ğuwēn wuywebe. Ixe o'jedoyekereren wuywebeam. Apēn Abel o'jedoyekerereniap kay ġebum pima “Eğuweik cuy iwağo be yaokaap tei” i wuyju e'em Deus pe. Apēn Jesus o'jedoyekerereniap kay ġebum pima bit, “Ğasū bit ēn ikērēat uk'uğ ocewebewi soat pewi” i wuyju e'em Deus pe.

²⁵ Imēneju:

— Kūyjobin ġu ace Deus a'ō kay — i'ūmğū juy epe'e.

Ijodi Moisés Deus ekawēn o'ğuwēnuwēn kuyjeayū be. Kūyjobit'ūm ip osodop. Imēnpuye Deus ipiat o'supi'ajoat cebe ip. Ğasū bit kabi bewi ma Deus jekawēn muwēnuwēn wuywebe. Kūyjobit'ūm pima kuyjeayū bodi ma kuka ipiat acesupi'ajo. ²⁶ Sinai'a jejewi cekawēn puje, ixē ja'ōbi ipi o'ğuyxixixi. Ğasū bit waram o'jekawēn wuywebe.

— Waram pukto ipi o'ğuyxixixi — i'e'em wuywebe. — Kabi dak o'ğuyxixixi — i'e'em.

²⁷ — Waram pukto — i juk adi o'e.

Imēnpuye wuyetaybit jemumuğē ma ġuyxixixi iam. I'uk'uk je'e ip Deus emumuğē soat. Imuyxixixi'ūmayū acā jeedop ip jenuyap pe ma.

²⁸ Deus soat kukukan pima, wuykukukan tak jeenuy. Ixe a'ōbacaap mu'ūm pa'ore soat pe. Imēneju:

— Soat podi ma ēn xipat — i juy ace Deus pe. — Soat podi ma ēn a'ōbaca — i juy ace cebe.

Ixe bikuyap tağ cuy ajeku. Ibuyxim cuy ajukuk. Wuypararam cuy ajop ixē buxim.

²⁹ Ixe kay acā wuyetabut—Deus kay acā. Daxa soat mu'ūmap puxim ixē dak ja'ō kay kūyjobit'ūmayū ġu'ūm.

13

¹ Eybu'um ġu juy epesop ikukpin eykitpitpiyū kuk am—Cristo ebekitkiyū. ² Powatwat cuy epeğūōm eyduk'a be. Xipan cuy ip epejukuk. Pūğpūğpūğ kuy juk powatwat o'ğūōm jeduk'a be. Tūybe teyūku powatwat iān o'e ip. Imēnpit Deus ekawēn tojotjot'ukayū ma juk o'ğūōm ip—kabi watwat. ³ Ğebum cuy epesop daomūnmūnap'a beayū kay eyju dak cexe epesop iap puxim. Ğebum cuy epesop ipiat'ajomayū kay eyju dak cexe ip epesop iap puxim.

⁴ Ibuyxim cuy ibumūnmēnat ajukuk. Warara'acat ewebumūn puje juy ibuyxim cuy ip epejukuk. Eytayxi'ūmat eju ġu juy epeyepo—eytayxi eju acā. Eyektop'ūmat eju ġu juy epeyepo—eyektop eju acā. Deus ipiat supi'ajoat warara'acat itop eju jepopo'ukat pe warara'acat tayxi eju jupopo'ukat pe dak.

⁵ Dinheiro kay jījā ġu juy epesop.

— Ōn pit jeyiwat ġu—pūğ em tak ka'ūma — i'e'em Deus wuywebe. — Ōn pit jeyepere ġu—pūğ em tak ka'ūma — i'e'em wuywebe.

Imēnpuye eycokcoğ cuy epesop ajo eyju ikuğiat kay. ⁶ Imēnpuye wuya'ōcam cuy ajop.

— Wuykukukat wuybuywatwan soat em — i juy ace warara'acat pe ipararaayū be. — Wuypararam ġu juy ajeku — i juy ace cebe ip. — Ijodiat o'e ġu kuka wuywebe — i juy ace cebe ip.

⁷ Ğebum cuy epesop kuy bima eykukukayū'ūm'ūm kay. Deus ekawēn cuk adi o'ğuwēnuwēn ip eywebe. Ğebum cuy epesop apēn cūğ ma ip oekuku iap kay, apēn ip jetabucap kuğ oe'ū'ū iap kay dak. Ixeyū'ūm'ūm puxim eyetabun cīcā juy epesop.

⁸ Soat em Jesus Cristo iwaruru ġu e'em. Ibit ma. Kuy bimaap co'i ma ġasū dak omuy. Ğuyjom tak imēn ma je'e. ⁹ Eybu'um ġu juy epesop kawēn icēmat tağ jeku am. Iwarum eymutaybitbin'ukayū a'ō kay ġu juy epesop cūğat e dağwi eyjēmap puxim. Pūğpūğ jewağuyğuy ip i'opi paxi sujop owebe iap kay. Ibuywatwan ġu ibo bit biğ ma itabut am ip Jesus kay. Wuyju bit cuy ġebum ajop Deus soat em xipan wuykuğ wuya'ōmucanucan iap kay. Iboap kay ġebum pima, biğ ma wuyetabut acesop Jesus kay.

¹⁰⁻¹¹ Paĩyũ wũnca ěn'in i'o'o'uk osodop ip o'suĕnmupikupik ip ien'in torojo'a be kapikpik'ukayũ. Ĝasũ bit i'opi o'e cebe ip wuyju Deus pe iũmũmat'in. Pũĝ kabia be bit paĩ yoboĝat ōmōm badiat'abi be—Deus tũytũyap ibuyxi jĩjãat'abi be. Wũnca doy dujuōmōm toy mubapuk am Deus etabun Deus pe ikĕrĕat ukap ojuy. Ibiat ěn pit i'opi paĩ yoboĝat pe. Ibiat ěn tujowatwan ip jedopdopap etakobe imupik am. ¹² Imĕnpuxim Jesus o'jedoyekereren wuywebewi ikĕrĕat uk am. O'jedoyekereren jekay itabucayũ muisun am soat taĝ. Itabut'ũmayũ juk adi warĕmtaĝ ma ixe o'jukuk. Ixe oe'ũ ikaboĝatka etakobe. ¹³ Ixe oibu'un ĝu je'ũ ģm korosa be warĕmtaĝ ma'ĝu ip o'jukuk. Ixe buxim wuyju dak wuybu'um ĝu juy ajop ixe bikuyap taĝ jeku am warĕmtaĝ ma'ĝu ip wuykuĝ itabut'ũmayũ. ¹⁴ Wuydopdopapka ijodi ĝu. Ikakoro ĝu ijodiatka. Ĝuyjom jeedotka wiwim wuyju. ¹⁵ Imĕnpuye:

— Ĕn soat podi ma xipat cĩcaã — i wuyju e'em soat em Deus pe. Wũnca mupikupik'uk'ũm ma'ĝu wuyju Deus etabun. Jesus tak kawĕnwĕn Deus eju wuywebeam.

— Ĕn ma soat podi ma xipat cĩcã — i wuyju e'em soat em cebe. — Ĕn acã ocekekukat — i dak wuyju e'em cebe soat em.

¹⁶ Xipacat muĝĕĝĕap cuy epeyepere ĝu. Jewebuywatwacap tak cuy epeyepere ĝu. Imĕn Deus epeĝucokcoĝ wũnca ũmũm cebe iap puxim.

¹⁷ Kũyjobin cuy epesop eykukukayũ a'ŏ kay. Ixeyũ a'ŏ epeya'ŏxik ĝu juy. Apĕn cuk adi eykuk ip iap cuy ĝuwĕn ip Deus pe. Imĕnpuye ibu'u ĝu ip eybuywat am. Aĝ ip eykay eyetabucap epereap puxim. Eyju ixeyũ a'ŏ kay bima, icokcok ip jeybuywatwan. Eyju kũyjobit'ũm pima bit, iĝuycũĝcũĝ je'e ip. Ibo bit jeybuywan ĝu.

¹⁸ Epeyepere ĝu kawĕĝap Deus eju ocewebeam. Soat em oceju cedaĝ ma oceku pin Deuse tabun. Imĕnpuye:

— Xipat paxi oceju Deus xe? — i'ũmĝu oceju e'em. Ocetaybit ocebinũnpe ma oceju cũĝ ma cexe iam. ¹⁹ Biĝ ma juy epeyekawĕn Deus eju ĝaxĩn ma ixe be waram omuypit am eyjo am.

²⁰ Wuykukukat Jesus itabucayũ kukukat yoboĝat ovelha kukuk'ukat puxim. Deus ixe Jesus o'ĝutait ce'ũap tomukadi. Waram ĝuto o'jetait. Imutait puje:

— Kawĕn iisuat taĝ cuy epeku ĝasũ bit, okpot o'jedoyekereren eywebeam puye — i juk o'e wuywebe. — Kawĕn iisuat taĝ eyeku buje, soat em oxe epesop eyetai — i juk o'e Deus wuywebe.

²¹ Deus wuyaĝuymubabibin'ukat. Ya'ŏbacaap kuĝ'ũm pima, ibikuyap taĝ wuyeku ba'ore wuywebe. Imĕnpuye ixe soat xipacat cuy je'ĝũm wuywebe. Ja'ŏbacaap cuy je'ĝũm wuywebe ibikuyap taĝ wuyeku am soat em. Jesus Cristo a'ŏbi soan cuy je'e wuywebeam jebikuyap taĝ.

— Ĕn ma soat podi ma edipap kuĝ — i juy acece soat em Jesus Cristo be. Imĕn cuy acece cebe.

²² Okitpitpiyũ, itedup otupmubararak eymucokcoĝaptum. Tup ade ĝu otupmubararak. Imĕnpuye eyukpiceĝĕm ĝu juy epetupco. ²³ Wuykitpit Timŏteo o'ĝujĕm ip daomũnmũnap'a bewi iam eyetaybit pin ōn. Ĝaxĩn ma okay yajĕm puje, otujowat cuy oweju, eyjom oju buje.

²⁴ Oceju kato mujujum eykukukayũ be—soat pe—Jesus a'ŏkayayũ be. Eykitpitpiyũ dak kato mujujum eywebe—Itãlia eipi watwat.

²⁵ — Bay, xipan cuy ebekitkiyũ ejukuk — i ōn e'em Deus pe. Ibũrũ ma.

TIAGO EMUDUPMUBARARAKTUP CARTADUP

¹ Bekitkit, cartadup mubarararaḡ òn kato i'e am eywebe—Deus ebekitkiyũ be—soat ka daḡacat pe. Òn Tiago. Deus peam kapikpiḡ òn. Wuykukukat peam tak òn kapikpiḡ—Jesus Cristo beam.

² Okitpitpiyũ, eycokcoḡ cuy epesop ipiatpi'ajojom ma'ḡu eyju. ³ Deus eybuyxijojom biḡ ma eyetabut am cekay. Ḡebum cuy epesop iboap kay. Ixe kay eyetabut cĩcã bima, eyetaxim epesop ipiatpi'ajo am. ⁴ Ibun ipiatpi'ajom pima dak cuy eyetaxim epesop. Eyetaxi bima cũḡ ma epesop Deus xe. Ikērēat kuḡ ḡu dak epesop cexe. Soat kukat puxim epesop cexe. ⁵ Cũḡ ma eyeku am cexe iam eyetaybit'ũm pima, eymutaybinap cuy epejoojuy Deus xewi. Ixe jeymutaybin. Ixe ibu'u ḡu wuymutaybit am. Tacup ḡu ixe. Soat em wuyemumuojuy ũmũm wuywebe. ⁶ “Omutaybin cuy ece” i'e buje, eyetabun cuy epesop Deus kay.

— Wemumuojuy je'ḡũm xe'e owebe? — i'ũmḡu juy epe'e cebe.

“Wemumuojuy je'ḡũm xe'e owebe?” i'e'e'ukat tipodoyat puxim—soat taḡ kabido timupodoypodoyiap puxim, itabutbũt puye. ⁷⁻⁸ Wara'at taḡtaḡtaḡ ma tipodoyat e'em. Imēnpuxim wara'at taḡtaḡtaḡ ma ip jewaḡuyḡuy itabutbũcayũ. Warara'acat ixeyũ aḡuymubabi'ũm'ũm. Soat em jewaḡuymuwarururun ip— “Wuykukukat wemumuojuy je'ḡũm xe'e owebe?” i'e'e'ukayũ—itabutbũcayũ. Itabut cĩcã ḡu ip—itabut'ũm'ũm ma. Imēnpuye jemumuojuy je'jat ḡu ip Deus xewi.

⁹⁻¹¹ Itabucat ibubut kuḡ'ũm pima, icokcok cuy jeenuy ade ibubut kukat co'i Deus xe buye. Ḡuyjom Deus wara'at je'ḡũm cebe ibubun. Ibubut adeat pit dao ma i'ũm kadai'ip e'ũap co'i. Kaxi cēmcēm. Kaxiepi bima jeditedudum kaxie pibun. Dit at'an. Titip ḡu e'em. Imēnpuxim ibubut adeat je'ũ wara'at pu ojuy kapikpiḡ cĩcã bima. Imēneju itabucat ibubut ade bima, icokcok cuy jeenuy ka'ũma kukat co'i Deus xe buye.

¹² Ipiatpi'ajo am wuyetaxi bima wuycokcoḡ acesop—Jesus kay wuyetabucap epere'ũm pima dak. Wuybuyxijo epere buje:

— Soat em eyetait epesop oxe ma — i je'e Deus wuywebe.

Imēn Deus e'em soat pe—ikukpin jekukayũ be—jekay itabucayũ be. Imēneju wuycokcok wuyju e'em, ipiatpi'ajojom ma'ḡu wuyju. ¹³ Deus ikērēat muḡḡḡēan ḡu wuywebe. Imēnpuye:

— Deus ikērēat muḡḡēan owebe — i'ũmḡu juy epe'e.

Warara'acayũ ikērēat muḡḡḡēan wuywebe. Deus pit ka'ũma. ¹⁴ Wuyju ma wuybikuy ikērēat muḡḡ ām. Wuyukpiwatpin ma wuyju ikērēat mujurũḡrũḡ, ikērēat muḡḡ pin puye. Imēn wuyju jewemuḡuykukukum ikērēat muḡḡ ām. ¹⁵ Wuyju ikērēat muḡḡ pin wuybikuy ikērēat muḡḡ ām puye. Soat em wuyju ikērēat mujurũḡrũḡ. Ikērēat mujurũḡrũḡxian acesop. Ikērēat mujurũḡrũḡxian pima bit, “Soat em wũy ma juy epesop owi eye'ũ buje” i'e'em Deus wuywebe.

¹⁶ Okitpitpiyũ, eykukpin cĩcã oxe. Jewemuḡuykukukum ḡu juy epesop. ¹⁷ Wuyebay kaxiaat o'ḡubapuk, kaxiepiat tak. Kasopta dak o'tamubapuk. Kaxiepiat jewarururun, kaxiaat tak: Deus pit jewarururun ḡu. Soat em ma ixe xipacat ũmũm wuywebe. Cemumuũm ikērēat kuḡ ḡu. Xipat soat taḡ. Soat wuyju ikuḡiat ixe emumubapukpuk ma. Soat em ma xipan wuykuḡ. Xipat'ũmat ḡu iũmũm wuywebe—xipacat acã. ¹⁸ Jekpiwatpin ma ixe wuynaē jebekitkiyũm kawēn icēmat kay wuyetabun puje. Ixe juk wuynaē warara'acat kukap podi ma wuykukam xipan.

¹⁹ Okitpitpiyũ, dao ḡu juy epeyekawēn. Dao ḡu dak cuy eyetakomān. Dao ma bit cuy epekũyo. Ḡebum cuy epesop iboap kay. ²⁰ Wuyetakoma bima cũḡ ḡu wuyju jekukum—Deus bikuyap taḡ ḡu dak. Imēnpuye eyetakomān ḡu juy epesop. ²¹ Imēneju ikērēat muḡḡḡēap cuy epeyepere. Warēmtaḡ eyekuap tak cuy epeyepere. Yoboḡan pin

ḡu juy epesop. Deus bikuyap taḡ cuy epeku. Ixe wuymukūyjojom jekawēn. Imēnpuye eyetabun cuy epesop cekawēn kay. Ixe wuydaxijojom jekawēn kay wuyetabut pima.

²² Ixe ekawēn cocomat ḡu juy epesop. Cekawēn taḡ cuy epeku. Ya'ijojom acā bima bit eyju jewemuḡuykukukum. ²³ Pūḡpūḡpūḡ Deus ekawēn cocom ā. Inaka cekawēn taḡ ḡu ip jekukum. Ixeyū waroa kukat puxim. ²⁴ Dao ma ip jewejojom waroa be. Jewejo buje waroa muxipanpan ip. Akiju ip cēmcēm. Dao ma ip yaḡuyba'ūm'ūm jedopa kay. Imēnpuxim Deus ekawēn coco'ukayū'in. Dao ma ip cekawēn cocom. Cekawēn co'isum pit yaḡuyba'ūm'ūm ip cekawēn kay. Cekawēn taḡ ḡu dak jekukum ixeyū ma. ²⁵ Warara'acayū bit daodaodao ḡu Deus ekawēn cocom. Jawaḡuyḡuy ip dopdom cekawēn kay. Yaḡuyba'ūm'ūm ḡu ip cekawēn co'isum. Soat kabia cekawēn cocom ip. Kūyjobit cīcā ip cekawēn kay. Ixe ekawēn cedaḡ ma wuymutaybitbin. Soat taḡ xipat ixekawēn. Wuya'ōmucanucan wuywebe ikērēat muḡēap puxim. Deus ixeyū ḡucokcoḡ soat taḡ ja'ō daḡ ip jekukum puye.

²⁶ Kawēnkērēat epere'ūm pima, te'e ma wuyju e'em “Ocetabut Deus kay” i. Kawēnkērēat epere'ūm pima, jewemuḡuykukukum wuyju. ²⁷ Deus wuyebay. Ixe wuymutaybitbin apēn itabucat cuy jeku iam. Deus kay wuyetabut pima, cebay'ūmat asubuywan. Itop'ūm e'ūibit tak asubuywan—mudiuat. Itabut'ūmat puxim ḡu juy ajeku. Ikērēat tak cuy aḡujurūḡ ḡu—pūḡ em tak ka'ūma. Wuyaḡuyisum cuy ajeku. Imēn jekukum pima, cūḡ ma wuyju jekukum Deus xe. Imēn jekukum pima:

— Icēmān eyetabut okay — i'e'em Deus wuywebe.

2

¹ Okitpitpiyū, iwarum ḡu juy soat epejukuk—totidipat, totiokokat tak. Eyetabut wuykukukat kay—Jesus Cristo kay. Ka'ūma ma ixekawēn jo'iat jedipap kuḡat. Imēneju pūḡ pe ma juy soat epejukuk—totidipat, totiokokat tak. ² Ibubut adeat aco'i jajēm eykay eyju awerom pima. Cekaxima idipat kuḡ ip. Pūmūn kuḡ ip—teiboḡat kuḡ. Ibubut'ūmat tak aco'i jajēm. Cekamixa teiboḡ ḡu—idip ḡu. ³ Xipan aco'i epejukuk ibubut adeat. Xipan ḡu bit aco'i ibubut'ūmat epejukuk.

— Xik'i juy abik ya'ōbuyxiat tūyap pe — i aco'i epe'e ibubut adeat pe.

— Cūḡ'i juy eḡuy — i aco'i epe'e ibubut'ūmat pe. — Xik'i abik ipi ju ma — i aco'i epe'e cebe.

⁴ Imēn ey'e buje iwarum ma eyju ip ikuḡ. Iwarum ip ikuḡ pima, cūḡ ḡu Deus xe.

— Teku ikērēat kuḡ Deus xe — i eyju e'em cekamixa jojoap tomuju ma.

Imēn xipat ḡu Deus xe.

⁵ Okitpitpiyū, eya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop wa'ō kay. Ibubut'ūmayū o'taē Deus itabut am Jesus kay. Itabut cīcā ip ceckay. Imēnpuye ixeyū o'taē soat em top am ip jexe, ixekawēn soat kukukan pima.

— Okayayū acā jeedop oxe ōn soat kukukan pima — i juk adi o'e Deus kuyje.

Imēn Deus ma ibubut'ūmayū o'taē top am ip jexe. ⁶ Eyju bit imubuyxi'ūm'ūm ip. Ibubut'ūmayū ḡu eymudadaybotbon—ibubut adeayū acā. Ixeyū ma eymukurururuḡ ibimāmāmāyū ekawēn coco'ukat topabe ixeyū ipiat'ajoan eywebe.

⁷ — Ka'ūmḡu Jesus co'iat xipacat — i wuyju e'em.

— Jesus ebekitkiyū eyju — i'e'em Deus wuywebe.

Ibubut adeayū bit Jesus muymuy.

⁸ — Xipan cuy eyxat epejukuk xipan eyewekukap puxim — i juk o'e wuykukukat.

Imēn e'em Deus ekawēntup. Soat em iboap ekawēn taḡ jekukum pima, xipan eyju jekukum. Soat ka kukukayū kukukat a'ō daḡ eyju jekukum. ⁹ Cekamixa jojoap tomuju iwarum ijodiacat kuḡ pima bit, ikērēat kuḡ eyju Deus xe. Iwarum ip ikuḡ pima, Deus pe wuyawēwēap ekawēn taḡ ḡu eyju jekukum. ¹⁰ Ade opop Deus pe wuyawēwēap ekawēn. Pūḡ ekawēn mupubun puje, wuyukpiwat ma kuka ace Deus xe soat ekawēn mupubutbun'ukat puxim. ¹¹ “Warara'acat tayxi kaykay ḡu juy epesop” io'e iat “Warara'acat epeyaoka ḡu juy” i dak o'e. Wara'acat aoka buje yukpiwat ma je'e Deus xe warara'acat

tayxi eju cepo'ibit ġu ma'ġu. Ixe ikērēat kuġ Deus xe, pūġ ekawēn mupubut puje. ¹² Deus ekawēn taġ cuy ajeku. Ixe ekawēn taġ wuyeku buje, Deus wuya'ōmucanucan wuywebe ikērēat muġēap puxim. Soat em wuya'ōmucanucan “Eyju ikērēat kuġ oxe” i'eap puxim wuywebe. Imēnpuye eyekawēntim cuy epeku. Xipan cuy epesop. ¹³ Warara'acat kay wuyetabotaidabotbot'ūm pima, Deus tak itabotaidabotbot ġu je'e wuykay. Cekay ip wuyetabotaidabotbot pima bit, “Eyju ikērēat kuġ oxe,” i'ūmġu Deus je'e wuywebe— “Wetabotaidabotbot eykay,” i acā.

¹⁴ Okitpitpiyū, “Ocetabut Jesus kay” i'eap tomuju acā ġu Deus wuydaxijojom. Itabut'ūmat ekukuap co'i wuyju jekukum pima, te'e ma wuyju e'em “Ocetabut Jesus kay” i. ¹⁵ Toti'ūm pima, ixaxet'ūm pima dak, apēn xe'e kuka wuykitpitpiyū ajukuk? Cesaysey'ūm pima, ixaxet'ūm pima dak, apēn xe'e kuka wuyixityū ajukuk? ¹⁶ Say'ūm'ūm pima, doti'ūm'ūm pima dak, te'e ma kuka ace cebe ip:

— Deus cuy xipan jeykuk — i. — Xipan cuy eyesaysum epeku — i dak. — Xipan cuy epeyekōn — i dak.

¹⁷ Xipan'ūm warara'acat kuġ pima, te'e ma wuyju e'em “Ocetabut Jesus kay” i—jewexe wuyetabut Deus kay.

¹⁸ Warara'acat aco'i e'em wuywebe: — Ēn ma etabut — i. — On pit xipan warara'acat kuġ — i.

Ōn pit e'em eywebe:

— Warara'acat itaybit ġu wuyetabut Jesus kay iam, wuyju xipan warara'acat kuġ'ūm pima bit — i. — Itaybit je'e ip wuyetabut cekay iam wuyju xipan warara'acat kuġ pima — i ōn e'em eywebe.

¹⁹ Eyetabut pūġ ma Deus kake iap kay. Imēn xipat cīcā. Ibiōġbuk kērēayū dak itabut pūġ ma Deus kake iap kay. Imēnpuye ip ikarabakbak jeparara pibun. ²⁰ Eyaġuyba'arēm cīcā. Te'e ma wuyju e'em: — Ocetabut Jesus kay — i, xipan warara'acat kuġ'ūm pima. Iboap iba'arēm aco'i eyxe. Imēnpuye Abraão oġuwēn eywebe eymukūyjo am. ²¹ Ixe Abraão jekpot o'jomōġ yawajeat'a jeje—wita'a jeje. Isaque o'jomōġ. Daxa jeje o'jomōġ Deus etabutpe yaoka am.

— Abraão cūġ ma oxe — i juk adi o'e Deus Abraão ekūyjobicap co buje.

²² Apēn cuk adi itabut osunuy iap taġ oeku. Biġ ma Deus kay itabucap yoboġ o'e jetabucap taġ oeku buye. ²³ Deus ekawēntup e'em: Abraão itabut osunuy Deus kay, i. Imēnpuye:

— Cūġ ma ěn oxe — io'e Deus cebe, i.

Jekpot aoka ojuy bima itabut osunuy Deus ekawēn kay. Imēnpuye:

— Abraão obure — i juk adi o'e Deus.

²⁴ — Ēn cūġ ma oxe — i'e'em Deus wuywebe wuyetabut puje acā ġu.

Wuyetabucap taġ wuyeku buje bit: — Cūġ ma ěn oxe — i'e'em wuywebe.

²⁵ Imēnpuxim Raabe jetabucap taġ oeku kuyje yapoan ma'ġu. Ixe Raabe Josué emumujuyū o'ġunēm jeduk'a be. Ġuyjom ip o'ġuju wara'at e daġ yaokaap puxim. Imēnpuye:

— Cūġ ma ěn oxe — io'e Deus Raabe be.

²⁶ Wuybiōġbukbek'ūm pima, te'e ma kuka wuyjebit kuġ ace. Ace'ū kuka. Imēnpuxim wuyetabucap taġ jekukum'ūm pima, te'e ma kuka ace: — Ocetabut Jesus kay — i.

3

¹ Okitpitpiyū, warēmtaġ ma wuyju jekukum pima, xipat ġu Deus xe. Itabucayū mutaybitbin'ukat warēmtaġ ma jekukum pima bit, ibodi ma xipat ġu cexe. Imēneju ade ġu juy ey'in itabucayū mutaybitbin'ukan je'e. ² Soat wuyju imudopatpan soat kabia. Soat em wuyekawēntip pima bit kuka ikērēat kuġ ġu ajop Deus xe. Ka'ūma em wuyekawēnkērē bima wuya'ōbaca kuka ajop ikērēat mujurūġap puxim. ³ Cavaru biġe asubiġemuōm wuyōhō bi be ixeyū be kūyjobit am wuya'ō kay. Wuyju pinap taġ cucum ip, ibiġe yopīt ma'ġu. ⁴ Imēnpuxim kobexixi yoboġ cīcāat. Imu'abicūġcūġap'ip pit yop'it ma. Kabidoxixi kobexixi mujujum. Imēnpit iboap'im acā kobexixi mu'abicūġcūġ wuyju

pinap tağ, yop'it ma'ğu. ⁵ Imēnpuxim wuykō dak ikō'it ma. Inaka wuykōm ma soat em xipan jewemuwēnuwēn wuyju.

Daxae ie'it ma. Inaka yopmupik put yop'ade. Wūy jījā imupikupiğ yopit ma'ğu o'jesop. ⁶ Wuykō ikō'it ma. Inaka wuykōm ma wuyju ikērēat mubapukpuğ soat em. Wuyekawēnkērē bima, wuyağuyemukērērērēn apēn daxae yopmukērērēnap puxim. Bekin pin ma wuyekawēnkērē. Aypan pima bin ma dak wuyekawēnkērē. Daxa boğ tağwiat e buxim wuykō. ⁷ Wuykō muwağōn pa'ore wuywebe wuyekawēnkērēap puxim. Awaydip tağat'it'it imuwağōn put wuywebe. Wasū dak imuwağōn put wuywebe, ka'oririt tağ wururuğ'ukat tak. Axima dak ibu but wuywebe wuyōhōm. ⁸ Wuykō bit imuwağōn pa'ore wuywebe. Wuykō xipat ğu. Wuyekawēnkērēap cepere ba'ore wuywebe. Wuybu'u bima dak acede ma. Wuyekawēnkērēap xipat ğu puybu nūydi buxim. ⁹ Wuykōm: — Ēn xipat cīcā — i wuyju e'em wuykukukat pe—wuyebay be—kabi beat pe. Wuykōm: — Wūy ma juy eğuy Deus wi ipiat'ajojom — i wuyju e'em warara'acat pe—jebuxim Deus emumuğē be. ¹⁰⁻¹² Xepxepti ğu diajēmjēm idi'a bewi—pūğti acā. Tikōjōjēkati diajēmjēm pima, tikuati ğu kuka o'tiajēm. Wuykō bit idi'a buxim ğu. Okitpitpiyū, murusu'ip tağwi asāo'a bubum ğu wuyju. Ğudup'ip tağwi keğebiit'a bubum ğu dak. Tikuati atibu ğu tiyuati bewi. “Ēn xipat cīcā” i'e'eap cēm cēm wuybi bewi. “Wūy ma juy eğuy Deus wi ipiat'ajojom” i'e'eap tak cēm cēm wuybi bewi. Okitpitpiyū, imēn xipat ğu jījā.

¹³ Okitpitpiyū, xipacat cuy ağujurūğ. Cūğ ma juy ajeku warara'acat etabutpe. Yoboğan pin ğu juy ajeku. Wuyju cedağ jekukum pima, warara'acat je'e “Teyūku itaybit cīcā” i. ¹⁴ Wuya'ōtarek pima, te'e ma kuka ace “Ocetaybit cīcā” i, yoboğan pin pima dak, jewekay acā ğebum pima dak, wuyetabutkarey warara'acat kay bima dak.

— Dapxi ēn — i'ūmğū juy ace icēmān e'e'ukat pe.

¹⁵ Wuyetabutkarey warara'acat kay bima, jewekay acā ğebum pima dak, Deus pe wuy-mutaybitbinap tağ ğu wuyju jekukum—Deus kay'ūmat pe wuy-mutaybitbinap tağ acā. Imēn jekukum pima awaydip tağ omuyku iat puxim wuyju—ibiōğbuk kērēayū kukukat pe wuy-mutaybitbinap tağ acā. ¹⁶ Wuyetabutkarey bima, jewekay acā ğebum pima dak, soat pabin ma dak kuka ikērēat ağujurūğrūğ, jewewa'ōxikxiğ tak kuka ajop. ¹⁷ Deus pe wuy-mutaybitbinap tağ jekukum pima bit, ikērēat aceğujurūğ ğu. Wuyağuyisum cuy ajeku. Kaba'ūm acesop wuyeweweju; wuya'ōpuruğ ğu dak warara'acat ajukuk; wuy-mucokcokap kay acā ğu ğebum acesop—warara'acat mucokcokap kay dak; warara'acat kay wuyetabotaidabotbon tak ajop; xipacat tak aceğujurūğ; jewexe xipacat kuğ ğu ajop warara'acat muğuykuku ojuy. ¹⁸ Itakomaat mudinudin'ukat kadai daidada'ukat puxim. Taidada'ukat kadai daidadam jeku be ğuyjom kake i'e am jexan. Imēnpuxim itakomaat mudinudin'ukat itakomaayū mudinudin i'xeyū be i'e am cūğayūm Deus xe.

4

¹ Apēnpuye eyju jewewa'ōxikxiğ? Soat eyju ikērēat kay. Soat em ikērēat kay ğebum eyju. Imēnpuye eyju jewewa'ōxikxiğ, jewewa'ōdawutwun tak. ² Eybubut ade pin. Ikuğ ğu bit. Imēnpuye eyju warara'acat aoka pin ibubut pu ojuy. Eyetabikuku jījā warara'acat pubut kay. Imēnpit epejat ğu. Imēnpuye eyju jewewa'ōxikxiğ, jewewa'ōdawutwun tak. Eymukaypinput kuğ ğu eyju, Deus xewi iojuyjuy'ūm puye. ³ Deus xewi iojuy buje dak, epejat ğu ikērēat muğē ām epejoojuy buye. Eyju iojuyjuy Deus ekukuap tağ ğu jeku am—eyekupinap tağ acā. Eyetabikukuap tomuju ma eyju iojuyjuy Deus xewi. ⁴ Deus cuk epeyepere apēn ayacat jektop o'jepere wara'acat eju jepo am iat puxim. Deus kay'ūmat purem pima, Deus kay wuyetakomām tak ajop. Eyetaybit ğu aco'i iboam. Deus kay'ūmat purem pin pima, Deus kay ğu dak epesop. ⁵ Imēn e'em Deus ekawēntup:

Deus jebiōğbuk o'ğūōm wuywebe, i. Wuykukpin cīcā cexe, i. Ibikuy jījā wuywebe kūyjobit am jebiōğbuk a'ō kay, i. Wuyju kūyjobit'ūm pima, Deus itabutkarey wuykay, i. Te'e ma aco'i eyxe bit iboap ekawēn ibararak. ⁶ Warara'acat podi ma Deus pit wuybuywatwan. Imēnpuye Deus ekawēntup e'em:

“Soat podi ma wa'ōbuyxi” i'e'e'ukat kay ġu Deus, i. “Obuywan cuy ece wa'ōbaca'ūm puye” i'e'e'ukat puywatwan pit, i.

⁷ Imēneju kūyjobin cuy epesop Deus a'ō kay.

— A'ō kay bit oceju kūyjobit ġu — i juy epe'e Satanás pe—ibiōġbuk kērēayū kukukat pe.

Imēn i'e buje, jenapōn eyxewi. ⁸ Deus kay juy epesop. Eyju ixē kay bima, ixē dak eykay je'e. Epeyewemuisun cuy Deus etabutpe. Ikērēat muġēġēap cuy epeyepere cūġ ma eyeku am. Eyekawēnkērēap tak cuy epeyepere soat em ma eyetabut am Deus kay. ⁹ Eyju ikērēat kuġ—ade. Imēnpuye eyġuycūġcūġ cuy epesop. Epetōtōn cuy. Eybidewayap cuy epeyepere wa am. Eycokcokap tak cuy epeyepere eyġuycūġ ey'e am. ¹⁰ “Bay, obuywan cuy ece, wa'ōbaca'ūm puye” i ey'e buje, Deus jeybuywan. Jeymuisun tak.

¹¹ Okitpitpiyū, epeyewemuymuy ġu juy. Eykitpit muymuy bima, wuyawēwēap ekawēn mupubutbun tak eyju. “Okitpit ikērēat kuġ Deus xe” i'e buje, “Wuyawēwēap ekawēn kawēn ikērē” i dak eyju e'em. “Wuyawēwēap ekawēn kawēn ikērē” i'e buje, iboap ekawēn taġ ġu eyju jekukum—iboap ekawēn mupubutbun acā. ¹² Deus ekawēn acā cūġ ma wuyawēwēm. Ixe be acā wuydaxijo but. Ixe be acā wuymu'ūm put. Imēneju:

— Teku ikērēat kuġ Deus xe — i'ūmġu juy ace.

Deus acā itaybit abuyū ikērēat kuġ iam—wuyju bit ka'ūma.

¹³ Okitpitpiyū, eya'ōpicūġcūġ puk wekawēn kay. Te'e ma eyju kawēnwēn eyeweweju.

— Ġasū, kuyaje aco'i aceju wara'atka kay — i aco'i eyju e'em eyewewebe. — Ihibun iboka be acesop tarekrek teidadam — i aco'i eyju e'em. — Ade jījā acejat wuyedinheiom — i aco'i eyju e'em.

Imēn te'e ma eyju kawēnwēn eyeweweju. ¹⁴ Wuyetaybit ġu xipāt tu je'bapuk wuywebe kuyaje iam, xipāt ġu xe'e je'bapuk wuywebe iam. Wuyetaybit ġu puġūn ace'ū iam. Kabidiġ puxim wuyju. Tiġ'ajēm'isum dao ma diġ'ūm'ūm. Dao ma diġwatwan. Kabidiġwacap puxim wuyju dak. Dao ma ace'ū. ¹⁵ Imēneju:

— Deus ibikuy bima acā iboam ace'e kuyaje — i juy epe'e eyewewebe. — Deus ibikuy bima acā, kuyaje buk wuyekapikap kuġ acesop — i juy epe'e eyewewebe. ¹⁶ — Kuyaje juy iboka be acesop wuyekapikap kuġ — i te'e ma eyju bit e'em.

Yoboġan pin eyju. Te'en ma eyju xipān jewemuwēnuwēn. Xipāt ġu iboap. ¹⁷ Xipacat mujurūġ ām wuyetaybit pima, ikērēat kuġ acesop imujurūġ'ūm pima.

5

¹ Ibutut adeayū, eya'ōpicūġcūġ cuy epesop wa'ō kay. Ġasū eybutut ade. Ġuyjom pit ka'ūma kuġ epesop. Ipiatpi'ajojom ā epesop. Imēnpuye epeyewāwā juy. Wawa juy epesop. ² Eybutut oioroġ—teiboġat. Ixiwa'abūit eydoti o'jo'o'o—idip cīcāat. ³ Yoptite opop kuy soat taġ eyedinheiro daġ—isurūġat taġ. Eyeouro daġ tak yoptite opop. Te'e ma eyju ikuġ. Yoptiteat cocom pima warara'acat je'e:

— Tacup ma poro teku osunuy — i. — Teku jebubut o'ġuwaje jemucokcok am acā — i je'e ip. — Ajo xe'e o'ġūm tadaybotbocayū be? Ka'ūma ma — i je'e ip.

Daxa be wuympikupikap puxim ipiat epesupi'ajojo. Eybutut muwajeje'uk epesop. Ġasū bit Deus je'e eywebe:

— Ikērēat kuġ eyju oxē — i.

⁴ Teidada'uk ġu epesop eykat pe kapikpik'ukayū be cekapikaptei ip. Eya'ōpicūġcūġ cuy epesop. Deus pe jemāmāmām ip eywebe kapikpik'ukayū jekapikaptei kuġ'ūm puye. Imēnpuye eymuymuy ip Deus pe. Deus ixeyū emāmāap cocom.

— Ocekariwa ocemudadaybotbon cīcā — i'e'em ip Deus pe. — Ipiat cuy esupi'ajoat ocekariwa be teidadam'ūm puye — i'e'em ip cebe—Deus pe.

Ixe Deus soat podi ma ya'ōbacaat. ⁵ Ijodi bima eybutut ade juk adi epesop. Eycokcoġ cuk adi epesop soat kuġ puye eybutut kuġ. Eybeġbeġ cuk adi epesop ikuat o'o am. Ġasū bit Deus jeymuju ipiat'ajojoap kay.

⁶ — Ikērēat kuġ eyju Deus xe — i napa ma juk adi epe'e'e ikērēat kuġ'ūmat pe.

Ikêrêat kuḡ'ūmayū aokaka'uk epesop. Ceweikek ḡu ip osodop.

— Deus pit ipiat supi'ajojoat eywebe — i òn e'em jebubut kay itabucayū be.

⁷ Imêneju eyukpiceḡēm ḡu juy epesop wuykukukat Jesus ajēmap wiwi am, okitpitpiyū. Ixe ajēmap wiwim cuy epesop apēn kat iwat jekat peat'a wiwim iat puxim. Kat iwat muba'at ajēmap wiwim. Muba'at ajēmjēm taida buje. Jekat'a op puje waram ajēmjēm. Yukpiceḡē ḡu kat iwat muba'at ajēmap wiwi am. ⁸ Ixe buxim eyju dak eyukpiceḡēm ḡu juy epesop wuykukukat Jesus ajēmap wiwi am. Epejowiwi juy. ḡaxīn ma jajēm. Imêneju eycokcoḡ cuy epesop ixe wiwi am.

⁹ Okitpitpiyū, jemāmāmām ḡu juy epesop eyeweweju Deus pe “Ikêrêat kuḡ eyju oxē” i'eap puxim eywebe. ḡaxīn ma ixe jajēm. Ixe acā itaybit abuyū ikêrêat kuḡ iam. Wuyju bit ka'ūma. ¹⁰ Okitpitpiyū, ḡebum cuy epesop Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū'ūm'ūm kay—kuyjeayū'ūm'ūm kay. Wuykukukat a'ōbi imuwēnuwēn ip oekuku. Itaxi osodop ip ipiatpi'ajo am. Deus kay jetabucap o'jepere ḡu ip ipiatpi'ajojom ma'ḡu ip. Ixeyū'ūm'ūm ekukuap puxim cuy epekukuku.

¹¹ — Icocok cīcā ip osodop ipiat kay itaxiayū'ūm'ūm — i wuyju e'em.

ḡebum cuy epesop iboap kay. Jó itaxi osunuy ipiatpi'ajojo am. Deus kay jetabucap o'jepere ḡu ipiatpi'ajojom ma'ḡu. Eyetaybit wuykukukat cuk adi ixe o'jukukuk xipan. Soat ibubut oi'ūm. Inaka Deus wara'at o'ḡūm cebe oi'ūmiat tieḡ. Wuykukukat itabotaidotbot cīcā wuykay. Ixe xipan wuykuḡ wuykukpin cīcā cexe buye.

¹² Okitpitpiyū, eya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop wa'ō kay. “Wa'ō daḡ oce” i'e'em pima, “Deus etabutpe icēmān òn e'em” i'ūmḡu juy epe'e.

— Kabi beat etabutpe icēmān òn e'em — i'ūmḡu dak cuy epe'e. — Ipi o'ḡuḡēiat etabutpe icēmān òn e'em — i'ūmḡu dak cuy epe'e.

— Oce ḡu juy — i juy epe'e'e em'ūm pima. — Oce juy — i bit cuy epe'e'e em pima.

Icēmān acā juy epeyekawēn eyeweweju. Eya'ō daḡ cuy epe'e'e soat em. Imēn e'em pima, Deus ipiat supi'ajojoat ḡu eywebe.

¹³ Wuyju ipiatpi'ajojom pima, Deus eju juy acekawēn. Wuycocok pima dak cuy acebibododon cebe “Soat podi ma ēn xipan ocekuḡ” i'e am cebe. ¹⁴ Wuyewātaxipipi bima itabucayū kukukayū juy atakoy yajēm ām wuydukā be. Iwātaxipiat mu'adaap joojuy ip Deus xewi. Ixepi juy timōḡ ip iwātaxipiat a be Deus pe imu'ada am.

— Wuykukukat Jesus a'ōbi oceju timōḡmōḡ a be — i juy je'e ip cebe—iwātaxipiat pe.

¹⁵ Imēn iojuy buje, Deus iwātaxipiat ḡu'ada wuykukukat Jesus kay itabut ip puye. Wuykukukat Jesus iwātaxipiat ḡu'ada. Apēn cuk adi ikêrêat o'ḡujurūḡrūḡ iap ju'uk cebewi—soat ju'uk. ¹⁶ Imêneju apēn cuk adi ikêrêat aḡujurūḡrūḡ iap cuy aḡuwēn wuyewewebe. Wuyeweweam cuy acekawēn Deus eju ixe be wuymu'adam. Deus ja'ōbacaap ḡubapuk wuywebe wuyju iboap ojuyjuy cexewi bima, ixe bikuyap taḡ wuyju jekukum pima dak. ¹⁷ Wuybuxim Elias tak ijodian osunuy—Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat kuyjeat. Ixe o'jekawēn Deus eju.

— Muba'at cuy eḡudot ḡu ocekey — io'e Deus pe.

Muba'at oajēm ḡu Deus ixe ekawēn o'ya'ijojo buye. Ibun cīcā muba'at'ūmap. Muba'at ajēmjēm ḡu oeku ebapūḡ koato. 6 kaxi dak ka'ū ḡu. ¹⁸ O'jekawēn ma'ḡuto Deus eju Elias.

— Muba'at cuy waram eḡudot ocekey — io'e cebe.

Waram ḡuto kabi beat muba'at o'ḡudot. Kadai waram o'yaypan. Elias puxim wuyju dak cuy wuyemuojuyjuy ajowiwi Deus xewi.

¹⁹ Okitpitpiyū, pūḡ'in ey'in kawēn icēmat kayap epere buje juy ixe epeyawē waram ḡuto kūyjobit am kawēn icēmat kay. ²⁰ Ikêrêat mujurūḡrūḡ'ukat cuy epeḡuypit cedaḡ ḡuiat e daḡwi. Imuyjit puje, Deus idaxijo. Iḡuju ḡu ipiat'ajojoap kay. Ikêrêat ju'uk cebewi. Ade jījā ju'uk cebewi. ḡebum cuy epesop iboap kay.

Ibūrū ma.

PEDRO EMUDUPMUBARARAKTUP—KOAPATUP

¹ Õn Pedro. Jesus Cristo emumuju òn. Ixe onaë owebe Deus a'òbi kawën idipat muwën àm soat ka watwat pe. Eyju dak Deus ebekitkit. Ijudup mubarararağ òn eywebeaptum. Eyipi be ġu eyju dopdom. Soat eipi dağ eyju jepõğpõğpõğ—Ponto eipi dağ, Galácia eipi dağ tak, Capadócia eipi dağ tak, Ásia eipi dağ tak, Bitínia eipi dağ tak. ² Deus wuyebayat. Ixe juk eynaë soat tağ eyisu eydop am.

— Teyũku webekitkiyũm je'e — io'e Deus jewebe ma. — Okpot a'õ kay kũyjobin jeedop ip—Jesus Cristo a'õ kay — i juk o'e jewebe ma kuyje ma. — Obiõğbuk ixeyũ ġuisun soat tağ, okpot o'jedoyekereren puye — i juk o'e jewebe ma Deus.

— Bay, xipan cuy ebekitkit ejukuk—soat ka dağ cepõğpõğ'ibiyũ — i òn e'em Deus pe. — Ixeyũ ağuy mubabibin cuy eğuy — i òn e'em cebe.

³ — Èn soat podi ma xipat — i juy ace Deus pe—wuykukukat ebay be—Jesus Cristo ebay be.

Ixe Deus waram ġuto Jesus Cristo o'ğutait ce'ũap tomukadi. Ixe ja'õbacaap o'ğũõm wuywebe wuyağuyisum jeku am, ixe itabotaidabotbot cĩcã wuykay buye. Imëneju soat em ixe xe wuyetait acesop iap wiwim cĩcã wuyju, Deus ja'õ dağ e'em soat em puye. ⁴ Deus xipacat muxipanpan jebekitkit pe iũm àm. Kabi be ma Deus iboap muxipanpan wuywebeam. Deus emumuũm pit cekërën pa'ore ma. Iokoğ ġu ma dak. Ierep ġu dak. Iboap ma acejat. Imëneju iboap cuy ajowiwi jĩjã. ⁵ Eywebe iũmap kuy ixipan opop Deus xe. Eyetabut pima, Deus soat em ağ eykay. Ixe dak ja'õbacaap muõmõm eywebe. Ģuyjom Deus apën ixe wuydaxijojom soat em jexe wuydop am iap ġubapuk soat ipi juayũ be. Iboap wiwim cĩcã eyju.

⁶ Iboap kay juy ġebum epesop eycokcok am. Imënpit ijodi bima darem ma eyğuycũğ epesop ipiatpi'ajojom puye. Soat tağwi xipat'ũmat jebapukpuğ eywebe. ⁷ Ouro kay jĩjã wuyju. Wuyetabut cĩcã Jesus kay bima bit, ouro kaypinap podi ma wuyju cekay. Wuyju ouro mudaxipxim wuyetaybit am teku imuwekoykeyat ġu ouro ma iam. Ouro buyxijojoap puxim Deus ipiatpi'ajojoan eywebe eyetabucap puyxijo am. Ouro imu'ũm put wuywebe. Eybu'u'ũm pima bit Jesus kay ipiatpi'ajojom ma'ğũ eyju, eyetabucap imu'ũm pa'ore je'e. Eybu'u'ũm pima:

— Xipat eyju oce — i je'e Deus eywebe.

Imën je'e eywebe Jesus Cristo muajëm puje. Jesus co'i eydip epesop. Cejo'i eya'õbuyxi epesop. ⁸ Ixe Jesus Cristo juk adi epejojo ġu. Inaka ixe ikukpin cĩcã eyxe. Ģasũ dak ixe jojom ġu eyju. Inaka eyetabut cĩcã cekay. Imëneju eycokcok cĩcã ma. Kabi beacat cokcokap co'i eyju dak eycokcok. Eycokcokap imuwën pa'ore eywebe yoboğ cĩcã eycokcokap puye. ⁹ Eyju juk adi eyetabut epesop Jesus kay. Imënpuye Deus cuk eydaxijo. Ģasũ eycokcok cĩcã eyetaybit Deus kuy juk ocedaxijo iam puye. Jemudaxijoyũ bit pũğ em tak je'pere ġu ma.

¹⁰ Ģebum cĩcã osodop ip Deus ekawën muwënuwën'ukayũ apën Deus ipi juacat idaxijo iap kay—kuyjeayũ. Itaybit pin cĩcã osodop ip iboam.

— Apën xe'e Deus xipan jebekitkit jukuk? — i'e'e'uk osodop ip. — Deus ipi juacayũ idaxijo — i'e'e'uk ip osodop taxijo awap.

¹¹ Cristo biõğbuk osunuy cebe ip—jewemuwënuwën ma cebe ip Cristo ma.

— Deus emunaë juy ipiat supi'ajojo — i juk adi o'e cebe ip. — Ipiatpi'ajojo epere buje bit soat xe warara'acat podi ma ya'õbuyxian je'e — i juk adi o'e cebe ip.

Iboap ekawën co buje:

— Abu muwënuwën xe'e Cristo biõğbuk wuywebe? — io'e ip jewebe ma. — Puğũn xe'e imëğap je'bapuk? — io'e ip jewebe ma.

¹² — Eyetabëğ pima ġu ipiat supi'ajoat ip wemunaë be—ğuyjom acã — i juk adi o'e Deus jekawën muwënuwën'ukayũ be.

Imĕn jekpot o'ġuwĕn cebe ip. Kuyjeayũ iboap ekawĕn muwĕnuwĕn'uk ip osodop Deus ekawĕn muwĕnuwĕn'ukayũ. Ġasũ dak kawĕn idipat muwĕnuwĕn'ukayũ iboap ekawĕn ma juk adi o'ġuwĕnuwĕn eywebe Ibiõġbuk xipacat a'õbi—kabi kadiwi Deus o'ġudot'iat a'õbi. Kabi beacayũ dak itaybin ojuy osodop ip iboap ekawĕn—Deus ekawĕn tojtjot'ukayũ.

¹³ Imĕneju eyaġuykerem cuy epesop. Deus xipat cĩcãat je'ġũm eywebe waram Jesus Cristo ajĕm puje. Yajĕmap wiwim cĩcã juy epesop. Wara'at kay ġu juy ġebum epesop—ixe kay acã. ¹⁴ Kũyjobin cuy epesop Deus a'õ kay. Deus e'eam eyetaybit'ũm pima, juk adi ikĕrĕat muġĕġĕm acã epesop. Imĕn ġu juy epeku ġasũ bit. ¹⁵ Deus ikĕrĕat kuġ ġu. Soat taġ iisu. Ixe juk eynaĕ soat taġ eyisuan jebuximayũm. Imĕnpuye juy eyaġuyisum epeku. Eyekawĕnkĕrĕm ġu dak cuy epesop. ¹⁶ Imĕn e'em Deus ekawĕntup: Ōn ma ikĕrĕat ojukur ġu—pũġ em tak ka'ũma ma, i. Imĕnpuye eyju dak ikĕrĕat epejukuk ġu, i.

¹⁷ — Bay — i wuyju e'em cebe, Deus eju oceju kawĕnwĕn pima. Ixe Deus pũġ taġ ma soat kuġ ipi juacat kuġ. Apĕn ijodi bima juk adi ajeku iaptei ideida soat pe wuywebe. Xipacat je'ġũm cedaġ ma jekuku'ukayũ be cedaġ ma cekukuapteim. Ipiat supi'ajojoat ikĕrĕat mujurũġrũġ'ukat pe bit ikĕrĕat mujurũġrũġapteim. Imĕneju ibuyxim cuy ixe epejukuk ijodi bima. ¹⁸ Kuy bima warĕmtaġ ma juk adi epekukuku eydobuyũ'ũm'ũm ekukuap puxim. Ikĕrĕat mujurũġrũġ cuk adi epekukuku. Deus pit eydaxijoaptei o'teida waram warĕmtaġ ma eyekuap puxim. Ouro ġu o'teida, pratam ġu dak. Ouro ikoro ġu. Prata dak ikoro ġu. Soat em ġu teiboġ ip. ¹⁹ Wuydaxijoaptei bit teiboġ cĩcã osodop. Wuydaxijoaptei Cristo e'ũap osunuy. Cedoyekererenap osodop. Kuyjeayũ ovelha aokaka'uk osodop ip Deus pe ikĕrĕat ukapteim. Idip cĩcãat aokaka'uk osodop ip. Iwãtaxipi'ũmat acã yaokaka'uk ip osodop. Ikĕrĕat kuġ'ũmat acã. Imĕnpuxim Cristo dak oe'ũ, ikĕrĕat kuġ ġu ma'ġu. ²⁰ Ipi muġĕ awap Deus jekpot muy ojuy osunuy ipi juacayũ daxijojo'ukan. Kuyje ġu bit ixe o'ġudot ijodi—ġaxĩsũn ma. Ibapuġ ma ixe o'ġudot ijodi eydaxijo am. ²¹ Deus ixe o'ġutait ce'ũap tomukadi. Ixe dak o'jomuy soat podi ma ya'õbuyxiam, soat podi ma idipam tak. Imĕneju eyetabut cĩcã Deus kay. Ixe jojoap wiwim cĩcã eyju.

²² Kawĕn icĕmat kay juk adi epesop kũyjobin. Imĕnpuye soat taġ eyisu Deus xe—ikĕrĕat kuġ ġu ma. Eykitpitpiyũ dak ikukpin cĩcã eyxe—itabucayũ. Jewexe ġu juy xipan epeyewekuk—icĕmãn. ²³ Koap cuk akap wuyebay wuy mujurũġ puje. Wuyebay bit je'ũ'ũm ijodiat. Wuyju dak je'ũ'ũm ma. Imĕn ma koap wuykapap. Ġasũ bit waram akap Deus ebekitkiyũm. Deus pit je'ũ'ũm ġu. Wuyju bit ġuto waram kapkam Deus ebekitkiyũm ixe ekawĕn kay wuyetabun pima. Ixe ekawĕn itaicat puxim, Deus soat em itait puye. Ixe ekawĕn pit i'ũm ġu. ²⁴ Imĕn e'em Deus ekawĕntup:

Ipi juacayũ warĕmtaksuġtit puxim, i. Ibun ġu titip, i. Warĕmtaksuġtit dao ma jedite'ũ'ũm, i. Dao ma jeditedudum tak e'em, i. ²⁵ Deus ekawĕn pit i'ũmġu—soat em dopdom, i.

Ixe ekawĕn cuk adi epeya'ijojo kawĕn idipat co buje.

2

¹ Ikĕrĕat muġĕġĕap cuy epeyepere. Napa ġu dak cuy epe'e. Jewexe ġu dak cuy epekuku warara'acat muġuykukuap ojuy. Eyetabutkarey ġu dak cuy epesop warara'acat kay. Warara'acat muy muy ġu dak cuy epesop. Wuyetabut'ũm pima iboap kuġ ma juk adi ajeku—ikĕrĕat kuġ. Ġasũ bit soat iboap acepere juy. ²⁻³ Kuy eyetaybit wuykukukat soat em xipan cĩcã wuykuġ iam. Imĕn e'em tak Deus ekawĕntup. Imĕnpuye ixe ekawĕn kay juy epesop ikap'isuat jexi kũmti kayap puxim. Ka'ũmġu xipat'ũmap opop ixe ekawĕn taġ pit. Apĕn wuyxi kũmti wuy muaypapanap puxim ixe ekawĕn wuy muisusun soat taġ. Ixe ekawĕn kay juy epesop biġ ma eyetabut am Jesus kay, Deus pe eydaxijo am tak.

⁴ Kuy eyetabut wuykukukat kay. Ixe wita'a buxim. Inaka wita'a buxim ġu ma ixe bit soat em itait. Itabut'ũmayũ itakoma ixe kay. Xipat ġu cexe ip. Deus xe bit ixe soat podi

ma xipat. Deus cuk ixē o'taē soat ipi juacayū daxijo am. ⁵ Jesus Cristo kay eyetabut pima, Deus eykukukat e'em apēn uk'a beat'a wita'a jexeat'a muycemucem iap puxim. Inaka eyetait. Deus eju kawēnwēnap'a ma wita'a muḡēḡē. Cekay itabucayū bit ixē nūynūyap wita'a muḡēḡē buxim, ixē biōḡbuk omuy wuywebe buye. Eyju paīyū. Soat taḡ eyisu ikērēat kuḡ ḡu buye. Paīyū buxim eyju dak kapikpiḡ Deus peam, ixē biōḡbuk a'ōbacaap kuḡ. Ixeyū emumuūmap puxim eyemumuūmap tak Deus mucokcoḡ, Jesus Cristo kay eyetabut puye. ⁶ Imēn e'em Deus ekawēntup:

Ixe juk otaē uk'a muymuy'ukayū wita'a naēap puxim—yadeiboḡ cīcāat'a naēap puxim—wara'at'a muycemucemap'a naēap puxim, i. Ixe oḡuju Siāo ka jo'iatka be, i. Ixe ojomuy soat kukukan warara'acat podi ma ya'ōbuyxian, i. Iḡuycūḡ ḡu jeedop ip jetabucap kuḡ ixē kay itabucayū—icokcoḡ ma, i.

Imēn e'em Deus ekawēntup.

⁷ Eyju eyetabut Jesus kay. Itabut'ūmayū bit ka'ūma. Jesus yadeiboḡ cīcāat'a buxim eyxe—wita'a buxim. Itabut'ūmayū xe bit, ka'ūma. Cekay ḡu ip. Imēn e'em Deus ekawēntup:

Uk'a muymuy'ukayū ibo'a kay ḡu osodop ip—wita'a kay ḡu, i. Ibo'a bit wara'at'a muycemucemap'am o'e, i.

⁸ Wara'atup e'em imēn—Deus ekawēntup:

Ibo'a be jepenpenpen ip adeayū, i. Ibo'a bit ixeyū ḡuy'at—itabut'ūmayū ḡuy'at, i. Imēnpuxim Cristo soat kukukan je'e adeayū itabut ḡu ma'ḡu cekay. Jepenpenpen ip iap puxim itabut'ūmayū ibu'u kūyjobit am Deus a'ō kay. Deus imēn ibikuy osunuy kūyjobit'ūmayū beam.

⁹ Eyju bit Deus emunaēyū apēn kuyje ixē pūḡ tiwatwat o'taē iap puxim. Paīyū eyju—soat kukukat pe kapikpik'ukayū. Soat taḡ eyisu. Deus ebekitkiyū eyju. Ixe juk eynaē, eywebe “Deus idip cīcāat e'em” i'e am soat pe, “Ka'ūmḡu i'e ba'oreat Deus pe” i'e am tak. Ixe juk eynaē eywebe kabiok taḡ eyekuap epere am kabia daḡ eyeku am, idip cīcāat taḡ eyeku am. ¹⁰ Kuy bima Deus ebekitkin ḡu epesop. ḡasū bit ixē ebekitkit eyju. Kuy bima eydadaybot ma juk adi epekuku eybu'u Deus pe jeykukan puye. ḡasū bit Deus xipan eykuḡ.

¹¹ Okitpitpiyū, ōn jeyawē, eykukpin oxe buye. Ijodi bima powatwat puxim eyju jeka be'ūmayū buxim. Ibun ḡu ijodi epesop—darem ma. Nopaḡōḡōm pima, aḡ'ūm pima, cekay itakomaat kuka sorara o'yaoka. Imēnpuxim wuyju dak wuyaḡuybin ma jekukum pima kuka ikērēat muḡēḡē'ukan ace.

Ikērēat cuy aḡuḡē ḡu i'e'em ōn pit.

¹² Eymuymuy ojuy jījā ip itabut'ūmayū.

— Itabucayū ikērēat mujurūḡrūḡ — i napa ma e'em ip.

Ixeyū etabutpe bit cuy cedaḡ epekuku. Cedaḡ ma eyekukuap co buje: — Eyju cedaḡ ma jekukum — i je'e eymuymuy ojuyayū. — Soat podi ma ēn xipat — i dak je'e ip Deus pe ixē ajēmap kabia be.

¹³ Wuykukukat ebekitkit eyju—Jesus ebekitkit. Kūyjobin cuy epesop ijodiacat kukukayū a'ō kay itabut'ūmayū be Jesus muymuyap puxim. Kūyjobin cuy epesop César a'ō kay. Ixe César soat kaka wat kukukayū kukat. ¹⁴ Kūyjobin cuy epesop iecuḡap a'ō kay dak. Deus a'ōbi César juk ixeyū o'jomuy eykukan. César a'ōbi ipiatpi'ajojoan ip ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū be. Xipacat mujurūḡrūḡ'ukayū be bit — Xipat cīcā eyju ocex — i'e'em ip.

¹⁵ Eymuymuy ojuy ip kawēn icēmān itaybit'ūmayū. Eyju xipacat mujurūḡrūḡ pima bit, eymuymuy ba'ore epe'e cebe ip. Imēneju Deus ibikuy eywebe xipacat mujurūḡ ām. ¹⁶ Kariwa jebekitkit mujēmjēm jetabixewi yukpiwatpin ma jekupinap taḡ jeku am. Wuyju dak ixeyū buxim ma Jesus kay wuyetabun puje wuyukpiwatpin ma wuyeku but. “Ocekiwatpin ma oceku but” i'ūmḡu juy epe'e ikērēat muḡēap ojuy. Eyukpiwatpi ḡu juy epeku—Deus ukpiwatpi acā. ¹⁷ Soat ma ibuyxin cuy epejukuk. Ikukpin cuy itabucayū

epejukuk—eykitpitpiyū. Icēmān cuy eypararam epesop Deus buxim. Ibuyxim cuy epejukuk soat kaka wat kukayū kukat.

¹⁸ Kapikipiḡ eyekariwa beam pima, kūyjobin cuy epesop ya'ō kay. Soat em cuy kūyjobin epesop eyekariwa a'ō kay—ixeyū xipan eykuḡ pima, warēmtaḡ eykuḡ pima dak—ya'ōdidim eykuḡ pima, ya'ōpuruḡ pima dak. ¹⁹ Warara'acayū te'e ma ipiat supi'ajojoat eywebe eyju Deus bikuyap taḡ jekukum puye. Eyju bit eyetaybit imēn Deus cekay iam. Ipiat kuḡ eyetaxi bima bit, Deus xipacat je'ḡūm eywebe. ²⁰ Ikērēat muḡēḡeapteim eyekariwa be eymupokupok puje, xipacat je'ḡūm ḡu Deus eywebe, eyetaxim ma'ḡu ipiatpi'ajojom. Xipacat muḡēḡeapteim pit eyekariwa be eymupokupok puje, xipacat je'ḡūm Deus eywebe, eyetaxi ma'ḡu ipiatpi'ajojom. ²¹ Deus cuk eynaē ipiatpi'ajoam. Cristo juk adi ipiat o'supi'ajojo eywebeam. Ipiat o'supi'ajojo eywebe daxaboḡ pe eyjuap puxim. Ixe juk adi ipiat o'supi'ajojo ikērēat kuḡ ḡu ma'ḡu. Deus cuk eynaē ixe ekukuap puxim eyeku am. ²² Ixe Cristo ikērēat o'jukuk ḡu—pūḡ em tak ka'ūma. Napapa'uk ḡu dak osunuy. ²³ Warara'acayū be ixe muymuy buje, ixe bit ip o'jomuymuy ḡu. Ixe ipiatpi'ajojom pima:

— Deus cuy ipiat supi'ajojoat eywebe owebe ipiat'ajojoapteim — i'ūmḡu o'e jekay itakomaayū be. — Deus soat em aḡ okay — i bit o'e jewebe ma. — Deus ma ideida soat pe apēn ijodi bima juk adi oekuku ip iaptei — io'e jewebe ma. Te'em pit ideida ḡu—cūḡ ma. ²⁴ Cristo apēn cuk adi ikērēat aḡuḡēḡē iap o'ḡuymūḡ jewekay korosa be bima. Oe'ū ikērēat uk am wuywebewi. Oe'ū ja'ōbacaap ūm ām wuywebe ikērēat muḡēap puxim. Oe'ū wuywebe cūḡ ma wuyeku am Deus etabutpe. Ixe juk wuyumu'ada tapoa kūybut pibun, ipiat o'supi'ajojo buye. Imēnpuye waram ḡuto wuyetait ace'e wuye'ūap tomukadi. ²⁵ Ovelha buxim cuk adi epesop—e bidasewi oitabidaoiat puxim. Ḡasū bit Deus kuy juk eydujupit eykukukat kay ixe nomuju eyeku am—eykay aḡat kay juk eydujupit.

3

¹ Itoptepayū awēm ōn ḡasū. Tū'ū'ūyū, kūyjobin cuy epesop eyitopyū a'ō kay. Ibu'un mabuk ip kūyjobit am Deus ekawēn kay—kawēn icēmat kay. Eyju cedaḡ ma jekukum pima bit itabut je'e ip, e'em ḡu ma'ḡu cebe ip. Eyju cūḡ ma jekukum pima, eyitopyū je'e jewebe ma:

² — Otayxi warēmtaḡ ḡu jekukum — i. — Ibuyxi soat xe cūḡ ma jekukum puye — i je'e ip jewebe ma.

Imēnpuye itabut je'e ip Jesus Cristo kay. ³ Jewemudimudim ḡu bit cuy epesop soat pe eyjo am. Iwarum ḡu dak cuy epeyawamusēm soat pe eyjo am. Ouro muḡēḡēbu kuḡ ḡu dak cuy epeku ibusopsepatpu kuḡ ḡu dak, teiboḡat kuḡ ḡu dak eyesay kuḡ soat pe eyjo am. ⁴ Wuyesay dao ma i'ūm, ouro muḡēḡēbu dak. Soat em ḡu ikoro ip. Kacūḡtaḡ eydipap ma yoboḡ ḡu Deus xe. Eyekawēntip pit yoboḡ cexe. Kacūḡtaḡ ḡu bit cuy epeyewemudim—badi acā. Eya'ō'ūm'ūm pima bit eydip cīcā epesop Deus xe, eykukput pima dak. ⁵ Imēn ma oekuku ip kuyjeayū aoyū—Deus kay itabucayū—Deus xewi xipacat wiwi'ukayū. Xipat osodop Deus xe, jektopyū a'ō kay kūyjobit ip puye. ⁶ Imēn ma juk adi oeku Sara dak. Jektop a'ō kay juk adi kūyjobit osunuy—Abraão a'ō kay.

— Okukukat — i juk adi o'e cebe—jektop pe. Eyju xipacat mujurūḡrūḡ pima, Sara iyū buxim epesop eyparara'ūm pima dak soat puxim.

⁷ Itayxixeyū awēm ōn ḡasū. Tapupuyū, ḡebum cuy epesop eybuxim ḡu eytayxiyū ibaca ḡu iap kay. Imēnpuye ibuyxim cuy ixeyū epejukuk. Apēn Deus jeydujuu jewekay iap co'i ma ixe eytayxi dak idujuu jewekay. Eytayxi dak idujuu jewekay, eyekukuap co'i eytayxi dak Deus bikuyap taḡ jekukum pima. Imēnpuye ibuyxim cuy ixeyū epejukuk eybu'uap puxim jekawēn ām Deus eju.

⁸ Amām ōn eyawēm ḡasū. Pūḡ taḡ ma juy epeyewaḡuy. Jewaḡuycom cuy epesop. Eykukpin cuy epeyewekuk. Eyewekukpin tak cuy epesop eyeweweju. Yoboḡan pin ḡu juy epesop eyewekay. ⁹ Deus pe eynaē buje:

— Xipat cīcāat oḡūm eywebe — i juk o'e eywebe. Imēnpuye wara'acat ikērēm eykuḡ pima, ikērēm ḡu eyju bit epejukuk, xipan acā. Eymuymuy bima dak, eyju bit epejomuymuy ḡu—xipan acā ixē epeḡuwēnuwēn. ¹⁰ Imēn e'em Deus ekawēntup:

Soat em wuycokcok pin pima, ikērēm ḡu juy acekawēn; napa ḡu dak ace, i.

¹¹ Ikērēat mujurūḡrūḡap tak cuy acepere, i. Xipacat acā juy aḡujurūḡ, i. Acewa'ōdawut ḡu juy, i. Kaba'ūm cuy ajop soat eju, i.

¹² Wuykukukat soat em aḡ cūḡayū kay xipan ikuk am ip, i. Jeweju ip kawēnwēnap cocom soat em ma, i. Ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū kay bit itakoma, i.

Imēn e'em Deus ekawēntup.

¹³ Eyju xipacat mujurūḡ pin pima, abu kuka ipiat o'supi'ajoat eywebe? ¹⁴ Itabut'ūmayū ma ipiat supi'ajoat eywebe cūḡ ma'ḡu jekukum eyju. Deus pit ḡaxīn ma xipat cīcāat je'ḡūm eywebe. Imēnpuye eycokcoḡ cuy epesop. Eypararam ḡu juy epesop soat puxim. Epeyekuy ḡu dak cuy eywebe ipiat'ajoanayū buxim. ¹⁵ Ibuyxim cuy Cristo epejukuk. Ixe be juy epeyewekukat. “Apēnpuye dak eyetabut Jesus kay?” i'e buje eywebe, eybisūsūn ḡu juy epesop imuwēḡām cebe ip. ¹⁶ Eya'ōpuruḡ ḡu bit cuy ixeyū epeḡukūyjo iboam—eya'ōdidin ma. Ibuyxim ma epeḡukūyjo ip. Apēn cūḡ ma eyxe iap taḡ cuy epeku eymuymuy ojuyayū musūsūn ām. “Cristo ebekitkit tak ikērēat mujurūḡrūḡ” i'e ojuy ip napa ma. Cūḡ ma eyju jekukum pima bit, ibisūsūn je'e ip eymuymuy ām. ¹⁷ Warara'acayū ipiatpi'ajoan wuywebe bima, xipacat mujurūḡrūḡ ma'ḡu wuyju, xipat je'e wuywebe, Deus tak ibikuy ma osunuy wuywebe ipiat'ajoan puye. Ikērēat mujurūḡrūḡapteim ipiatpi'ajoan ip wuywebe bima bit, xipat ḡu je'e wuywebe. ¹⁸ Ḣebum cuy epesop apēn Cristo oe'ū iap kay. Ixe ma oe'ū soat peam wuywebeam. Oe'ū ikērēat uk am soat pewi wuywebewi. Pūḡ em ma oe'ū. Waram pit je'ū ḡu. Xipacat oe'ū xipat'ūmayū beam. Oe'ū wuydujowat am Deus kay. Itakomaayū ixē'ūm o'yaoka ijodi bima—ijebitbet pima. Inaka waram ḡuto ibiōḡbuk oōm cebe imutait am ce'ūap tomukadi. Waram o'jetait. ¹⁹ Jebiōḡbuk oōm puje, o'kop ipiat'ajoap kay. Kawēn idipat o'ḡuwēn ipiatpi'ajoayū be—ibiōḡbuk taomūnmūnayū be. ²⁰ Deus a'ō kay kūyjobit'ūm osodop ip Noé kobexixi muḡēḡēm pima. Deus ipi juayū muy'ū pin ḡu osunuy. Yukupceḡēm ikuḡ ip osunuy. Kūyjobin i'eap wiwim osunuy. Tūybe ip jekūyjobin iān o'e. Imēnpit ade ḡu kūyjobit osodop ip—8 be ma. 8 be ma oōm kobexixi be. 8 be ma Deus o'taxijo idibi be yakōmap puxim. Oōm ip kobexixi be. Uhum oekuku ip kobexixi be idibi adopa daḡ. ²¹ Jemubatisasanan pima wuyju ḡebum ibiati kay—Noé o'taxijo iati kay. Wuyjubatisasanan wuyju wuyewewuy am ḡu. Wuyju jemubatisasanan “Deus cuk ocedaxijo” i'e am soat pe. Jemubatisasanan pima:

— Cūḡ ma ōn Deus xe ḡasū bit — i wuyju e'em soat pe. — Deus bikuyap taḡ oceku ḡasū bit — i wuyju e'em jemubatisasanan pima.

Deus wuydaxijojom wuyjubatisasanan pima, ixē waram Jesus Cristo o'ḡutait puye. ²² Ixe Jesus Cristo juk o'jeu kabi kay. Ḣasū omuy Deus xe ibaat kadi. Soat ip kūyjobit ḡasū bit ixē Jesus Cristo a'ō kay—Deus ekawēn tojotjot'ukayū, kabi beayū dak ya'ōbuyxiayū, Deus a'ōbacaap kukayū dak.

4

¹ Ḣebum cuy epesop apēn Cristo juk adi ipiat o'supi'ajojo iap kay. Ixe'ūm oe'ū wuywebeam.

— Obu'u ipiat'ajoam — i'ūmḡu juk ixē bit o'e.

Imēnpuye eyju dak: — Ocebu'u ipiat'ajo am — i'ūmḡu juy epe'e. Apēn ixē juk adi ipiat o'supi'ajojo iap kay ḡebum pima, wuybu'u acesop ikērēat kuk am. ² Ijodi eyju bima eybikuyap taḡ cuk adi epekuku ikērēat muḡēḡēm. Deus bikuyap taḡ acā juy epeku ḡasū bit. ³ Kuy bima itabut'ūmayū buxim cuk adi epekuku. Ikērēat acā juk adi epeḡuḡēḡē. Aoyū kaykay jījā juk adi epesop. Eyewemucokcok am acā juk adi epekuku. Eyetabikuku jījā dak cuk adi epesop ikērēat kay. Eyka'okērē dak cuk adi epekuku. Ayacat

muwadaiwadai acã dak cuk adi epesop. Jeweka'oap puyxijojom tak cuk adi epekuku. Ibuyxim tak cuk adi epejukuk jewexe deusayũ. Iboap ikêrê jĩjã Deus xe. ⁴ Ğasũ bit itabut'ũmayũ xe eywaru jĩjã, eybu'u ikêrêat mujurũğãm ceweju ip puye. Eybu'u je'awero am ceweju ip ikêrêm jeku am. Eybu'u yadaodaoat puxim jeku am ceweju ip. Imênpuye soat em ip eymuymuy. ⁵ Ixeyũ bit apên ijodi bima juk adi oekuku ip iap ğuwên Deus pe. Deus ideida soat ekukuaptei. Xipacat je'ğũm cedağ jekuku'ukayũ be. Ipiat pit supi'ajoat warêmtağ jekuku'ukayũ be. Imên ideida cebe ip. Itabêğayũ be ideida, ce'ũ'ũayũ be dak. ⁶ Kuyjeayũ'ũm'ũm oe'ũ'ũ. Apên ijodi bima juk adi oekuku ip iaptei Deus o'teida ixeyũ be apên soat pe teidadam iap puxim. Inaka Cristo kawên idipat cuk adi o'ğuwên cebe ip itabêğ ip pima. O'ğuwên ixeyũ be jebuxim waram ğuto itait top am ip Deus xe ce'ũap tomukadi.

⁷ Soat ğaxĩn ma i'ũm. Imênpuye jewawêwêm cuy epesop. Xetpin ğu juy epesop soat em kawên ãm Deus eju. ⁸ Eykukpin cĩcã juy epeyewekuk. Wuykukpin jewewekuğ iap soat podi ma xipat Deus xe. Wuykukpin jewewekuğ pima, ğebum ğu acesop apên wuybure juk adi ikêrêat o'ğujurũğ iap kay. ⁹ Xipan cuy powatwat epejukuk eyduk'a be yajêm puje. Mãmãmãm ğu juy ip epejukuk. ¹⁰ Deus xipacat ùmũm wuywebe iwaruruat ùmũm. Soat wuyju kuy iboap ajat Deus xewi. Wuybu'um ğu juy ajop ğasũ bit ikuk am. Iboap kuğ cuy warara'acat asubuywan. ¹¹ Warara'acat mukũyjojom pima, Deus ekawên cuy ağuwên cebe ip. Warara'acat puywatwan pima dak, Deus a'òbacaan ma asubuywan. Imên wuyju Deus xewiat kuğ pima:

— Ka'ũmğũ Deus jo'iat xipacat — i je'e ip—soat wuyjojoayũ. — Jesus Cristo xipat cĩcã, cebekitkit tak xipat — i je'e ip.

— Ĕn soat podi ma dipap kuğ — i juy acece ixé Jesus Cristo be. — Ĕn soat podi ma a'òbuyxi — i dak cuy acece cebe. Soat em ma juy ace imên.

¹² Oburereyũ, oxe ikukpinayũ, ipiatpi'ajojom cĩcã eyetabucap puyxijo am pima, eyağuybabi'ũm ğu juy epesop.

— Apênpuye dak oceju ipiat'ajojom? Warara'acat ipiatpi'ajojom ğu! — i'ũmğũ juy epe'e eyewewebe.

¹³ Ğasũ eyju Cristo ağuywağõm ipiat kuğ. Ğuyjom pit ixé jedipap ğubapuk. Imubapuk puje eyju dak ixé dipap kuğ epesop. Eycokcokap yoboğ cĩcã je'e ğebuje. ¹⁴ Itabut'ũmayũ eymuymuy Cristo ebekitkit eyju buye. Eymuymuy bima juy eycokcoğ epesop. Ixeyũ eymuymuy bima, ğebum cuy epesop Deus biõğbuk nuynuy wuywebe iap kay. Warara'acat podi ma idipat nuynuy wuywebe iap kay ğebum cuy epesop. ¹⁵ Wara'acat cuy epeyaoka ğu. Warara'acat pubut tak cuy epetujupa'um ğu. Wuyeipi kukat epeya'òmutorok ğu dak cuy. Warara'acat ekawên mukêrêrên ğu dak cuy. Imên eyeku buje bit, cedağ ma kuka warara'acat ipiat o'supi'ajoat eywebe. ¹⁶ Eyju Cristo ebekitkit puye acã ipiatpi'ajojom pima bit, eysũsũn ğu juy epesop.

— Bay, ocecokcok cĩcã Cristo ebekitkit puye, ipiatpi'ajojom ma'ğũ oceju — i bit cuy epe'e Deus pe.

¹⁷ Ğaxĩn ma Deus ideida soat pe apên ijodi bima juk adi oekuku ip iapteim. Xipacat je'ğũm cedağ ma oekuku'iyũ be cekukuapteim. Ipiat supi'ajoat kũyjobit'ũmayũ be warêm tağ cekukuapteim. Koap jebekitkit pe ideida. Wuywebe ipiatpi'ajoan pima, ibodi ma ipiat supi'ajoat ja'ò kay kũyjobit'ũmayũ be—kawên idipat kay'ũmayũ be. ¹⁸ Imên e'em Deus ekawêntup:

Iba'ore xipacat mujurũğrũğ'ukat taxijo am, i. Ja'ò kay'ũmat pit Deus idaxijo ğu, i. Ikêrêat mujurũğrũğ'ukat idaxijo ğu, i.

Imên e'em Deus ekawêntup.

¹⁹ Wuyju Deus bikuyap tağ ipiatpi'ajojom pima, ixé juy wuykuk. Wuyetabun cĩcã juy ajop cekay—wuymuğêat kay. Xipacat mujurũğrũğ cuy ajeku. Ixé soat em ja'ò dağ e'em wuywebeam. Ixé soat em xipan wuykuğ.

5

¹ Aypapayū, jeyawē ōn ḡasū, eyju itabucayū kukukayū buye. Eybuxim ōn tak itabucayū kukukat. Apēn Cristo juk adi ipiat o'supi'ajojo iap muwēnuwēn ōn, wetabun cuk adi o'supi'ajojo buye. Wetam cuk adi ojojojo. ḡuyjom pit Deus Cristo soat podi ma idip iap ḡubapuk soat pe. Iboap mubapuk puje, ōn tak ixē jo'i oce odip. ² Deus cuk eynaē jebekitkit kukukayūm. Imēnpuye xipan cuy ixeyū epejukuk ovelha kukuk'ukat puxim. Eybu'uap tomuju ḡu juy ixeyū epejukuk—eybikuyap tomuju acā juy epejukuk ip. Deus bikuyap taḡ cuy ixeyū epejukuk. Dinheiro buap ojuy ḡu ixeyū epejukuk—ixeyū buywat am acā. ³ Imuohom cīcā ḡu juy ixeyū epejukuk. Cūḡ ma juy epeku ixeyū dak eyekup puxim ceku am. ⁴ Cristo wuykukukat yoboḡat ovelhayū kukuk'ukayū kukat puxim. Ijodi waram ixē ebapuk puje, soat em ixē aḡuywaḡōm epesop soat kukukayūm. Imēn ma cūḡ ma eyekukuaptei epejat apēn ijodiayū kukukayū ouro muḡēḡēbu bubum ja beam iap puxim. Soat iboap kuḡ epesop idip cīcāat kuḡ.

⁵ Yaypan'isuayū, ōn jeyawē ḡasū. Kūyjobin cuy epesop aypapuyū a'ō kay. Yoboḡan pin ḡu juy epesop. Jewebuywatwan pit cuy epesop. Eybuxim tak cuy epeyewekuk. Imēn e'em Deus ekawēntup:

Deus itakoma yoboḡan pinayū kay, i. Yoboḡan pin'ūmayū buywatwan pit soat em, i.

⁶ Imēnpuye yoboḡan pin ḡu juy epesop. Deus soat podi ma ya'ōbaca. Eyju yoboḡan pin'ūm pima, Deus jeymuwexat ya'ōbuyxiayūm. Ixē ibikuy bima, ixē jeymuy ya'ōbuyxiayūm—yoboḡayūm. ⁷ Soat kay eyaḡuybabi'ūm pima:

— Bay, waḡuymubabin cuy ece waḡuybabi'ūm cīcā buye — i juy epe'e Deus pe.

Imēn cuy epe'e cebe, ixē soat em xipan wuykuḡ puye.

⁸ Eyaḡuysan cuy epeku. Apēn wida jededem puybit pu ojuy iap puxim Satanás tak wuydobatban jekukum wuyetabucap mu'ūm ojuy. Imēnpuye aḡ cuy epesop ixē be eymubu'unap puxim Jesus kay. ⁹ Eya'ōpicūḡcūḡ ḡu juy Satanás a'ō kay—ibiōḡbuk kērēayū kukukat a'ō kay.

— Ap! A'ō kay ḡu oce — i epe'e'e cebe soat em.

Eybu'um ḡu juy epesop eyetabut am Jesus Cristo kay. Eybuxim eykitpitpiyū dak ipiatpi'ajojom—soat ka watwat—itabucayū. Kuy eyetaybit iboam. ¹⁰ Darem ma eyju ipiatpi'ajojom. Warara'acat podi ma Deus xe wuykukpin. Ixē juk eynaē jejo'ian eydip am, Cristo eju mūḡ'i eyju jekukum puye. Soat em Deus soat taḡ jeymuisun. Ixē eybuywatwan eybu'uap puxim eyetabut am Jesus Cristo kay. Ixē soat em eya'ōmucanucan. Apēn ixē soat podi ma jedipap kuḡ iap ebapuk puje ixē jo'ian epesop eydip. Ixē dipap i'ūm'ēm ḡu. ¹¹ Ixē ma soat kukukan jeenuy soat em. Soat kaka daḡayū jewaḡuycom jeedop ip kūyjobit ixē a'ō kay. Ka'ūma ma kūyjobit'ūmat jeenuy. Imēn cuy jeenuy.

¹² Tup'ade ḡu ōn tupmubarararaḡ eywebeaptum. Ijudup otupmuju Silas bui be eywebeaptum. Wuykitpit Silas soat em ma ja'ō daḡ e'em. Eymucokcoḡ ojuy ōn. Soat em Deus xipan wuykuḡ Napapa'uk ḡu ixē bit. Icēmān acā e'em wuywebe. Imēnpuye ixē ekawēn taḡ cuy epeku.

¹³ Oxeayū kato mujujum eywebe—eykitpitpiyū, itabucayū, Deus emunaēyū, Babilōnia ka watwat. Okpot co'iat Marcos tak kato mujujum eywebe. ¹⁴ Epeyewakobot cuy eyeweweju eykukpinap mubapuk am soat pe.

Ōn kawēnwēn Deus eju eywebeam, Cristo ebekitkit eyju buye.

— Bay, ebekitkit cuy eyaḡuymubabibin — i ōn e'em cebe.

Ibūrū ma.

PEDRO EMUDUPMUBARARAKTUP XEPXEPATUP

¹ Simão Pedro òn. Jesus buywatwat'ukat òn. Deus emumuju òn. Cartadup mubarararağ òn soat peaptum—Jesus Cristo kay itabucayũ beaptum. Jesus Cristo wuydaxijojo'ukat. Deus co'i ma ixē dak cūğ ma e'em. Ixe juk eymutabun ocemutabunap puxim. Ixe kay wuyetabut pima, teiboğ cīcāat wuyju ikuğ iap puxim. ² Eyju kūyjobit e'em Deus a'ò kay, wuykukukat Jesus a'ò kay dak.

— Bay, soat em ebekitkit ağuy mubabibin cuy eğuy — i òn e'em Deus pe. — Soat em xipan cuy ixeyũ ejukuk — i òn e'em cebe.

³ Deus cuk wuynaē jejo'i wuywebe idipat kuk am, jejo'i xipacat muğē ãm tak. Ixe dak cuk ja'òbacaap o'ğũm wuywebe. Imēnpuye soat em ixē a'ò dağ wuyeku but ijodi bima. Ya'ò dağ jeku am iba'ore ğu wuywebe, wuyetaybit wuynaēan puye.

⁴ — Ojo'i eyju dak epesop xipacat muğēğē'ukayũm — i juk adi o'e Deus wuywebe. — Ojo'i eyju dak epesop eydipap kuğ — i dak cuk adi o'e wuywebe.

Iboap ekawēn kay wuyetabut pima, wuycokcok cīcā acesop teiboğ cīcāat kukat puxim. Xipat cīcāat tak cuk o'ğũm wuywebe. Ixe emumuũm kuğ pima, ikērēat kay ğu ace'e, ixē ekawēn kay wuyetabut pima dak. Itabut'ũmat buxim ğu aceku. Deus kay'ũmat ağuy dağ ğu dak acesop jewağuyğuy—Deus ağuy dağ acā. ⁵ Imēneju eyetabut pima, xipacat tak cuy epeğũğēğē. Xipacat muğēğēm pima, eyetaybin tak cuy epesop Deus e'e am. ⁶ Eyetaybit Deus e'e am pima, jewawēwēm tak cuy epesop eywebe ikērēat muğēap puxim. Jewawēwēm pima, eybu'um ğu dak cuy epesop Jesus kay, ipiatpi'ajojoan ma'ğũ ip eywebe. Eyetabut am eybu'u'ũm pima, Deus ağuy dağ tak cuy epeyewağuyğuy. ⁷ Deus ağuy dağ jewağuyğuy bima, eykukpin tak cuy eykitpitpiyũ epejukuk. Eykukpin eykitpitpiyũ kuğ pima, warara'acat tak cuy eykukpin epejukuk. ⁸ Imēn cuy epekuku. Imēn jekukum pima, eyjojoayũ je'e:

— Teyũku cedağ ma jekukum itabut wuykukukat Jesus Cristo kay buye — i. — Warēmtağ ğu ip jekukum itabut cekay buye — i je'e ip.

⁹ Iboap ekawēn tağ jekuku'uk'ũmayũ bit itabibacoyat puxim. Ita'ũmat puxim tak ip. Yağuyba'ũm ip Deus cuk ikērēat o'ju'uk ocewebewi iap kay.

¹⁰ Okitpitpiyũ, biğ ma juy Deus a'ò dağ epeku. Biğ ma juy ixē bikuyap tağ epeku. Ixe juk wuynaē, wuynomuwā dak imēn ma wuyeku am. Imēn eyeku buje, epeyepere ğu eyetabucap. ¹¹ Ixe bikuyap tağ eyeku buje: — Epesop cuy okay — i je'e wuykukukat Jesus Cristo eywebe.

Wuydaxijojo'ukat imēn je'e eywebe.

— Soat em soat kukukayũm epesop oweju — i dak je'e eywebe. — Xipat oxe eywebe ixeyũ kukuk'ukayũm oweju — i dak je'e eywebe.

¹² Kuy juk eyetaybit epesop kawēn icēmān. Eyetabut cīcā iboap ekawēn kay. Inaka soat em iboap ekawēn oğuwēn eywebe eyağuyba'ũmap puxim. Epeyepere ğu juy ixē ekawēn.

¹³ Wetabēğ pima, cūğ ma owebe waram ixē ekawēn muwēn ãm eywebe eyağuyba'ũmap puxim. ¹⁴ Wetaybit ğaxīn ma oje'ũ iam, wuykukukat Jesus Cristo kuy juk ibapuğ ma omukũyjo buye. ¹⁵ Imēnpuye wa'òbu'u ğu soat em ixē ekawēn muwēn ãm eywebe eyağuyba'ũmap puxim we'ũ buje.

¹⁶ — Wuykukukat Jesus Cristo waram jajēm — i juk adi ocece eywebe. — Ğuyjom ixē ja'òbacaap ğubapuk soat pe ijo am — i juk adi ocece eywebe. Ocekpiwatpi ğu juk adi iboap oceğuwēnuwēn eywebe. Ocetam ixē soat podi ma ya'òbaca iap ocejojojo. ¹⁷ Deus soat podi ma ya'òbuyxiat—wuyebayat. Soat podi ma ixē idip. Imēnpit:

— Ojo'i ma ēn tak soat podi ma a'òbuyxi — i juk adi o'e Deus jekpot pe. — Ojo'i ma ēn tak soat podi ma edip — i juk adi o'e cebe. Imēn e'em pima, ixē xe juk ocesop cekawēn cocom. Kabi kadiwi juk o'jekawēn.

— Ite okpot ikukpinat — i juk adi o'e ocewebe. — Ocokcok cīcā cekay — i juk adi o'e.

¹⁸ Oceju ma kabi kadiwiat oceya'įjojo wuykukukat Jesus xe bima, co'a jeje bima, Jesus ebapukap'a jeje bima.

¹⁹ Kuy juk ocetabut Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū'ūm'ūm ekawēn kay. Kabi kadiwiat a'įjojo buje bit, biğ ma juk ocetabut ocesop. Ğebum cuy epesop ixeyū'ūm'ūm ekawēn kay. Ixeyū'ūm'ūm ekawēn lâmpada buxim—kabiok peat puxim. Kabiam pima kabiada jedaebapukpuğ. Iğoda buxim Jesus Cristo jajēm waram. Ixe ajēmāp wiwim pima, ğebum cuy epesop cekawēn muwēnuwēn'ukayū'ūm'ūm ekawēn kay. ²⁰ Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū jekpiwatpi ğu apēn ğuyjom je'bapuk wuywebe iap o'ğuwēnuwēn—pūğ em tak ka'ūma. Wuywebe dak wuyukpiwatpi ğu iboap ekawēn muwēn put. Ğebum cuy epesop iboap kay. ²¹ Jekpiwatpi ğu juk adi apēn ğeyjom je'bapuk wuywebe iap o'ğuwēnuwēn ip. Deus biōğbuk a'ōbi ma o'ğuwēnuwēn ip—Xipat cīcāt a'ōbi.

2

¹ Kuyje Judeuyū parakpe osodop ip jewexe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū. Imēnpuxim ğasū dak warēmtağ ma eymutaybitbin'ukayū jajēm eykay. Napa ma jeymutaybin ip. Xipat'ūmān ip jeymutaybin. Ja'įjojo'ukayū ğubu'un ip Jesus kay itabut am. Wuykukukat kuy ikērēat o'ju'uk cebewi ip. Inaka ibu'u je'e ip Deus pe ikērēat 'uk an jewebewi. Imēnpuye Deus dao ma ixeyū ğuju ipiatpi'ajojoap kay. Soat em jeedop ip ipiat'ajojom. ² Adeayū bit ixeyū buxim jekpiwatpi ma jekuku ip ikērēat muğēğēm. Ixeyū ekukuap co buje, warara'acayū dak napa ma je'e: — Jesus e icēmat e ğu — i. — Jesus ebekitkit tak ikērēat muğēğēm itabut'ūmat co'i — i dak je'e ip napa ma. ³ Jağuybi ma ip jekawēn eyweju warēmtağ ma eymutaybin am, eyedinheiro kay jetabikuap tomuju ma. Napa ma je'e ip eywebe.

— Ikērēat kuğ ip oxe — i juk adi o'e Deus kuyje ma ixeyū muwēnuwēn. Deus itanomudipdip ğu cekay ip. Ağ ma. Soat cocom. Ixeyū ğuju ipiat'ajojoap pe.

⁴ Jekawēn tojtjot'ukayū be ikērēat muğē buje, Deus ibu'u ğu osunuy ipiatpi'ajoan cebe ip. Itabotaidabotbot ğu o'e cekay ip. Ipiat'ajojoap kay ip o'ğuju. Iboce ma ip taomūnmūn correntebum kabiokboğ pe. Ğuyjom Deus soat ideida apēn ijodi bima juk adi oekuku ip iapteim. Xipacat je'ğūm cedağ oekuku'iyayū be. Ipiat supi'ajoat warēmtağ oekuku'iyayū be bit. Teidadaap kabia wiwim ip. ⁵ Kuyjeayū be ikērēat muğē buje dak, ibu'u ğu osunuy ipiatpi'ajoan cebe ip. Itabotaidabotbot ğu o'e cekay ip. Muba'atxiri o'ğujēm ikērēat mujurūğrūğ'ukayū mua pam. Noé acā o'taxijo yakōmap puxim. Ixe Noé xipat'ūmayū mukūyjojom oekukuku muba'at ajēm awap.

— Ikērēat mujurūğrūğap cuy epeyepere Deus pe eymucūğ ām — i'e'em oekukuku. Ixe badipyū dak o'taxijo. ⁷ beayū o'taxijo.

⁶ — Eyju ikērēat kuğ oxe — i juk adi o'e Deus. Sodoma ka watwat pe, Gomorra ka watwat pe dak.

Daxam ip o'ğup. O'ğup ip ikērēat mujurūğrūğ'ukayū mutaybit am eyju dak ōn jeymuap ma iam. ⁷ Ló bit o'tujjēm Sodoma ka bewi ce'ūap puxim. Ixe Ló cūğ ma osunuy Deus xe. Yağuybabi'ūm osunuy Sodoma ka watwat ikērēat muğēğēap cocom puye, ibo ka watwat ikērēat kay acā ğebumap cocom puye dak. ⁸ Ixe Ló xipat osunuy. Soat kabia yukpiceğē osunuy jeka watwat ikērēat muğēğēap cocom puye, cekawēnkērēap cocom puye dak. ⁹ Wuykukukat itaybit cīcā ja'ōkayayū daxijo am ipiatpi'ajoap puxim. Ja'ō kay'ūm cīcāyū be bit ipiat supi'ajoat. Ixe yağuyba'ūm ğu ixeyū muju am ipiat'ajojoap kay warēmtağ ma oekuku ip iap teidadaap kabia be. ¹⁰ Warara'acat podi ma ipiat supi'ajoat jekpiwatpi ikērēat muğēğē'ukayū be—ja'ō kay'ūmayū be dak.

Ixeyū warēmtağ ma wuymutaybitbin'ukayū isūsūn ğu ikērēat mujurūğ ām. Jewexe ip ya'ōbuyxi. Ibuyxin ğu ip Deus ekawēn tojtjot'ukayū kuğ. Imuymuy acā ip. ¹¹ Warēmtağ wuymutaybitbin'ukayū bodi ma ya'ōbaca Deus ekawēn tojtjot'ukayū. Ixeyū bodi ma ya'ōbuyxi dak ip. Inaka warēmtağ wuymutaybitbin'ukayū muymuy ğu ip Deus etabutpe.

— Teyūku xipat ġu ocexe — i'ūmġu e'em ip Deus pe. — Deus cuy ipiat supi'ajoat cebe ip — i bit e'em ip.

¹² Puca kake yaokaam acā—wuyxan acā. Ixeyū warēmtaġ ma wuymutaybitbin'ukayū puca buxim jekpiwan ma jekukum. Itaekat puxim ip jekukum. Jetaybit'ūmap wayway-way ip. Puca aokaap puxim Deus ixeyū ġu'ūm. ¹³ Apēn cuk adi ipiat o'supi'ajoat ip warara'acat pe iaptei ideida ip. Ipiat'ajojo am ip ideida. Deus ipiat supi'ajoat cebe ip. Ikērēat muġēġēm ip kabiabun soat etabun. Jemucokcok am ip ikērēat muġēġēm soat em. Isūsūn ġu ip ikērēat mujurūġ ām soat tabutpe. Iokokat puxim ip ikērēat mujurūġrūġ xi ip puye. Eyju Jesus oe'ū wuywebeam iap kay wuyeġebuap'a o'om pima, te'e ma ip jekōnkōn eyweju, ikērēat muġēġē ip jemucokcok am puye. Icocok cīcā ip warara'acat muġuykuku am oceju xipat iam. ¹⁴ Ayacat co'isum ip itabiku cekay. Taobireren'ūma ip xipat'ūmap muġēġēm. Itabutbūcayū muġuykukukum ip. Dinheiro buap kay acā ip ġebum.

— Ipiat osupi'ajoat eywebe — i juk adi o'e Deus ixeyū be. Cemunēm ām je'e ip iba'ore ipiat'ajoap puxim. ¹⁵ Kawēn cūġat kay ip oibu'un cūġat e daġwi itabidaoat puxim. Balaão ekukuap puxim ip jekukum—Beor ipot ekukuap puxim. Ixe Balaão dinheiro bu ojuy oekukuku xipat'ūmap muġēġēapteim. ¹⁶ Deus pit jumento o'ġuydeat Balaão mukorēm ām, kūyjobit'ūm puye.

— Kūyjobin cuy eġuy Deus a'ō kay — i juk o'e jumento jekukat pe. Jekukat a'ōm o'jekawēn Deus a'ōbi. Imēn Deus jumento be Balaão o'ġukorēmat. Jekawēn muwēnuwēn'ukat o'ġukorēmat ikērēat kay imubu'unap ojuy.

¹⁷ Idi'a ti'ūmat puxim warēmtaġ wuymutaybitbin'ukayū. Kabikerereat puxim tak ip—kabido ixixiġiat puxim. Te'e ma idibi wiwim iap puxim te'e ma dak eyju ixeyū bi bewi icēmat cēmcēmap wiwim. Deus kabiok cīcāatka o'sukanaē tibira jījāat puxim cebeam ip soat em top am ip. ¹⁸ Cedaġ ġu ip kawēnwēn eyweju, yoboġan pin ip puye, yakpidapi ip e'em puye dak.

— Xipat ma wuyju Deus xe ikērēat muġēġēm wuy mucokcok am ma'ġu wuyju, aoyū kaykay ma'ġu wuyju — i napa ma e'em ip eywebe. Imēn ikērēat muġēġē'ukayū xewi pu'un ojuyacayū muġuykukukum ip waram ġuto warēmtaġ ceku am.

¹⁹ — Warēmtaġ ma juy ajeku—wuyekupinap taġ. Deus wuydaxijo ma — i napa ma ip e'em.

Iba'ore cebe ip cedaġ ma jeku am. Xipacat kay bima, xipacat acā juy aceġuġē. Xipat'ūmat kay bima bit, xipat'ūmat acā aceġuġē. Iba'ore cebe ip cūġ ma jeku am xipat'ūmat kay buye. ²⁰ Pūġpūġpūġ ikērēat muġēġēap epereperem o'e. Xipacat mu'ūm ojuyayū ekukuap epereperem ip o'e wuykukukat a'ō kay kūyjobit am—wuydaxijojo'ukat Jesus Cristo a'ō kay. Itabut ip o'e cekay. Imēnpit waram ġuto oibu'un ya'ō kay. Imēnpuye waram ġuto ikērēat muġēġēm ip o'e. Waram ġuto itabut'ūmat ekukuap puxim ip jekukum o'e. Tadaybot ip osodop kuy bima jetabut awap. Waram ġuto ikērēat mujurūġ puje bit, ibodi ma ip tadaybotbot o'e. ²¹ Kawēn cūġan itaybit'ūm pima, Deus yopīt ma kuka juk ipiat o'supi'ajoat cebe ip ce'ū buje, itaybit'ūm puye. Imēnpit itaybit ip osodop kawēn cūġan, kuy ip o'ya'ījojo buye. Darem ma ixekawēn taġ oekuku ip—Deus ekawēn taġ. Ibo ekawēn ikērē ġu—soat taġ xipat. Inaka waram ip oibu'un. Deus yoboġ ma ipiat supi'ajoat cebe ip ce'ū buje, cūġat a'ō kay ip oibu'un puye. ²² Imēn wuyju e'em:

— Cedadat puje akurice waram jedat o'om — i. — Idibi be dajebaro akōm epere buje, jepitpin kaerep kay waram jewemukotektekteġ kaerep pe — i. Icēmat a'ō kay oibu'un'iaiyū ixeyū buxim.

3

¹ Oburereyū ikukpinayū, ijudup xepxepatup cartadup wemudupmubararaktup eywebeaptup. Ijoptupyū otupmubararak eywebe xipacat kay acā ġebum am. Kuy otupmubararak eywebe eyaġuyba'ūmap puxim waram Jesus Cristo jajēm iap kay. ² Kuyje ma juk adi Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū'ūm'ūm ixekawēn waram jajēm iap o'ġukūyjojo—soat

tağ iisuayū'ūm'ūm. Ğebum cuy epesop ixeyū'ūm'ūm ekawēn kay. Ğasū dak wuykukukat warara'acayū o'ğudot jekawēn muwēn ām eywebe. Wuydaxijojo'ukat o'ğudot ip. Ğebum cuy epesop ixeyū ekawēn kay dak. ³ Ğamap kabia bima ikērēat muğēğēxiayū jajēm eykay jemucokcok am ikērēat muğēğē'ukayū. Iboam cuy ōn eymukūyjojom. Cristo waram jajēm iap ip jowayway.

⁴ — “Waram ğuto oajēm eykay,” i te'e ma Cristo juk adi o'e eywebe — i napa ma ip je'e eywebe. — Pu iğuje? — i je'e ip. — Wuyebayū'ūm'ūm pit kuy oe'ū'ū. Inaka oajēm ğu buk — i je'e ip iwayway am. — Ğasū soat ibit ma apēn ipi muğē buje osodop iap co'i ma — i je'e ip Cristo waram jajēm iap wayway am.

⁵ Ja'ōm acā Deus kabi o'ğujurūğ, ipi dak. Idibi ma o'timuwexat ipim. Idibi parakpewi ma ipi o'ğubapuk. ⁶ Idibim tak kuyjeayū o'ğup—ipi juayū o'ğup. Muba'atxiri o'ğujēm soat muap am. ⁷ Ğasū dak Deus a'ōbi ma kabi jemōğap pe opop Deus a'ōbi. Deus a'ōbi ipi dak opop jemōğap pe ma. Ğuyjom pit ja'ōm ma'ğuto idibi ğu'ūm daxam. Ja'ōm ma ipi dak ğu'ūm. Imu'ūm puje, ipiat supi'ajoat kūyjobit'ūmayū be—ikērēat mujurūğrūğ'ukayū be. Waram Cristo jajēm iap waywayway'ukayū jekpiwan ma yağuyba'ūm iboap ekawēn kay.

⁸ Wuykukukat xe bit pūğ kabia mil koato jo'i. Mil koato dak pūğ kabia jo'i cexe. Eyağuyba'ūm ğu juy cuy epesop iboap kay, oburereyū.

⁹ — Ocepit ma eykay — i juk adi a'ğū o'e wuykukukat.

— Ibun cīcā omuyku — i te'e ma e'em yajēmap waywayway'ukayū bit.

Ixe ibu'u kūyjobit'ūmayū mu'ūm ām. Ibikuy soat pe ikērēat mujurūğrūğap epere am. Imēnpuye ibun omuyku. Yukpiceğē ğu wuykuğ.

¹⁰ Imēnpit wuykukukat jajēm. Uk'a iwat ağ'ūm pima ibukurukat ajēmjēm. Imēnpuxim itabut'ūmayū ağ'ūm pima, wuykukukat jajēm. Yajēmap kabia be kabi i'ūm. Ya'ōkareyat ipararu jījāat pibun ma i'ūm. Soat kabi beat tak ipik ma. I'ūm. Ipi dak i'ūm—soat ipi dağat tak. ¹¹ Deus imēn soat ğu'ūm. Eyetaybit iboam. Imēnpuye ikērēat epeğugē ğu juy—pūğ em tak ka'ūma. Deus a'ō dağ acā juy epekuku soat kabia. ¹² Deus pe waram Jesus Cristo mudocap kabia juy epejowiwi. Eywebe i'e but iap cuy epe'e'e. Dao ma kuka a'ğū oajēm. Ixe ajēm puje, kabi ipik. I'ūm. Kabi beat iero je'e taxipap pibun.

¹³ — Kabi iisuat oğugē — i juk adi a'ğū o'e Deus pit. — Ipi dak wara'at oğugē iisuat — i juk adi a'ğū o'e. — Cedağ ma jekuku'ukayū acā jeedop ipi iisuat pe — i juk adi a'ğū o'e. Iisuat wiwim cīcā wuyju.

¹⁴ Oburereyū ikukpinayū, ixe ajēmap kabia wiwim wuyju. Imēnpuye ikērēat epeğujurūğ ğu. Deus a'ō dağ cuy epekuku soat kabia. Imēn eyeku buje, ikērēat kuğ ğu epesop Deus etabun. Eysisun ma epesop itabun. Kaba'ūm cuy epesop ixe eju. ¹⁵ Wuykukukat ibun ma omuyku warara'acat taxijo pin puye. Yukpiceğē ğu wuykuğ. Ğebum cuy epesop iboap kay. Wuykitpit ikukpinat Paulo dak cuk imēğaptup o'tupmubararak eywebeaptum Deus kuy ixe o'ğutaybin puye. Imēn ixe dak cuk adi eymutaybitbin osunuy. ¹⁶ Ixe juk adi wuykukukat jajēm iaptup o'tupmubararak. Pūğpūğ ixe emudupmubararaktup peat ekawēn cekawēn pa'arēm. Iba'ore wuywebe wuyekūyjo am. Imēnpuye warēmtağ ma itaybit'ūmayū wuymutaybitbin ixe emudupmubararaktup peat ekawēn—itabutbūcayū dak. Wara'atup peat ekawēn warēmtağ ma ip wuymutaybitbin Deus ekawēntup peat ekawēn. Imēneju ixeyū ma jemujuat ipiat'ajojoap pe. Soat em ipiat'ajojom jeedop ip je'ū buje.

¹⁷ Oburereyū, eyju bit eyetabutbūt ğu. Eyetabut cīcā ma. Yoboğ cīcā eyju eyetabucap kuğ. Kuy eyetaybit cedağ ğu wuymutaybitbin'ukayū omuyku iam. Imēnpuye eyday'em'um cuy epesop ixeyū be eymubu'unap puxim kawēn icēmat kay. Deus a'ō kay'ūm cīcā ip. ¹⁸ Biğ ma juy Jesus Cristo ekawēn tağ epeku—wuydaxijojo'ukat ekawēn tağ. Biğ ma juy cekawēn tağ epeku biğ ma ixe be xipan eykuk am. Biğ ma juy eyetabun cekay.

— Soat podi ma ēn edipap kuğ — i juy ace wuydaxijojo'ukat pe—wuykukukat Jesus Cristo be.

Imēn ma wuyju e'em cebe ğasū. Imēn cuy acece soat em cebe.

2 Pedro 3:18

414

2 Pedro 3:18

Ibũrũ ma.

JOÃO EMUDUPMUBARARAKTUP KOAPATUP

¹ João yũ oceju. Cartadup mubarararağ oceju Jesus Cristo muwën ãm eywebe. Ixe ekawën kay wuyetabut pima, wuyağuyisum ajeku ijodi bima. Ixe xe wuyetait acesop wuye'ũ buje dak. Ixe itait osunuy ipi mujurũğ awap. Ixe ekawën cuk adi oceya'ĩjojo ijodi bima. Ocetam cuk adi ocejojojo ixe. Icēmãn ixe ocejojojo ocetam. Ixe eju ma juk adi ocekukuku. ² O'jebapuk ocekey. Cebapuk puje, ocejojojo. Imēneju ixe ma oceğuwën eywebe. Ixe kay itabucayũ yağuyisum jekukum ģasũ. Deus xe itait jeedop ip je'ũ buje dak. Ixe wuymuisusun soat em Deus xe wuydop am wuye'ũ buje. Wuyebay xe osunuy kuyje. Ğasũ bit o'jebapuk ocekey. ³ Apën cuk adi ocejojojo iap muwēnuwën oceju eywebe. Apën cuk adi oceya'ĩjojo iap tak imuwēnuwën oceju eywebe. Iboap muwēnuwën oceju eywebe dak ocebuxim Deus eju jeburerem am. Oceju Deus eju jeburerem. Ixe ipot eju dak oceju jeburerem ma—Jesus Cristo eju. Iboap muwēnuwën oceju eywebe dak ocebuxim ixeyũ eju jeburerem am. ⁴ Ijudup mubarararağ oceju eywebeaptum eymucokcok am. Wuyocokcoksũ ģu ace'e—wuyocokcok cĩcã ma. Darem ģu dak wuyocokoğ acesop—soat em ma.

⁵ Deus kabia buxim e'em. Ikērēat kuğ ģu ixe. Ka'ũmğũ kabiok Deus xe. Ikērēat o'jukuk ģu—pũğ em tak ka'ũma. Jesus Cristo juk adi iboap o'ğuwēnuwën ocewebe. Iboap ekawën muwēnuwën ma oceju dak eywebe. ⁶ “Deus eju jeburerem oceju” i wuyju e'em pima ikērēat mujurũğrũğ ma'ğũ wuyju, napa ma wuyju e'em. Cũğ ģu dak wuyju jekukum. ⁷ Deus pit ikērēat mujurũğrũğ ģu. Ixe kabia dağ jekuku'ukat puxim. Cedağ ma jekukum. Ixe ekukuap puxim wuyju jekukum pima, jeburerem kuka ajeku wuyeweweju. Pũğ tağ ma kuka ajeku. Deus ikērēat uk ũğ wuywebewi—soat uk'uğ. I'uk'uğ wuywebewi korosa be ipot o'jedoyekereren puye. Jesus Deus ipot. Ixe wuymuisusun soat tağ.

⁸ “Ikērēat kuğ ģu òn pit” i'e'em pima, jewemuğuykukukum wuyju. Napa ma wuyju e'em:

— Ikērēat kuğ ģu òn pit — i.

⁹ Apën cuk adi ikērēat ağujurũğrũğiap cuy ağuwën Deus pe. Imuwën puje, ixe ikērēat ju'uk wuywebewi. Soat ju'uk ikērēat, ixe soat em apën cuk adi o'e'e iap tağ e'em puye. Cũğ ma ixe wuykuğ. Ixe wuymuisusun soat tağ wuywebe waram ikērēat kukap puxim.

¹⁰ — Soat ipi juacat ikērēat mujurũğrũğ — i'e'em Deus.

Wuyju e'em pima:

— Òn pit ikērēat mujurũğrũğ ģu — i; — Deus napa ma e'em — i dak wuyju e'em.

Imën e'em pima, wuybinũnpe ģu Deus ekawën òmòm.

2

¹ Bekitkit, cartadup mubarararağ òn eywebeaptum eywebe ikērēat mujurũğrũğap puxim. Wuywebe ikērēat mujurũğ puje bit, wuywebeam Jesus Cristo kawēnwën wuyebayat eju. Ixe Jesus Cristo soat podi ma cũğ ma. ² Ixe ma oe'ũ ikērēat muğēğēap teida am. Imēnpuye Deus ikērēat uk'uğ wuywebewi.

— Wuywebewi acã — i'ũmğũ òn pit e'em. — Soat pewi ipi juacayũ bewi ixe ikērēat uk'uğ — i òn e'em.

³ Deus ekawën kay kũyjobit pima dak, wuyetaybit ma wuyju Deus bureyũ iam. ⁴ Ixe ekawën kay kũyjobit'umat pit napa ma e'em:

— Deus bure òn — i.

Icēm ģu e'em kũyjobit'ũm puye. ⁵⁻⁶ Ixe ekawën kay kũyjobicayũ bit warara'acat kayap podi ma Deus kay ip. Cekawën kay kũyjobin pima, wuyetaybit acesop Deus eju mũğ'i wuyju jekukum iam. “Deus eju mũğ'i oceju jekukum” i wuyju e'em pima, Jesus Cristo ekukuap puxim cuy ajeku. Ixe ekukuap puxim jekukum pima, wuyetaybit acesop Deus eju mũğ'i wuyju jekukum iam.

⁷ Oburereyū ikukpinayū, apēn cuk adi ocece eywebe iaptup mubarararaḡ òn eywebeaptum. Iboap ekawēn kawēn iisuat ḡu. Kuy bima juk adi iboap ekawēn epeya'ijojo—xipan cuy epeyewekuk iap ekawēn. ⁸ Iboap ekawēn kawēn iisuat puxim o'e Jesus ekukuap co buje. Ixe ekukuap kay ḡebum pima, wuyetaybit ace'e iboap ekawēn. Iboap ekawēn icēmān. Jesus Cristo iboap ekawēn taḡ oekukuku—xipan soat kuḡ ijodiacat kuḡ. Jesus kabia buxim. Ixe ekawēn taḡ jekuku'ukayū kabia daḡ jekuku'ukayū buxim. Ixe ajēm puje, kabiokat kapkam iap puxim, ixe ekawēn taḡ jekuku'ukayū ade buye.

⁹ Jekitpit kay itakomaat napa ma e'em: — Deus ekawēn taḡ òn jekukum — i, ikērēat mujurūḡrūḡ'uk puye. Kabiok taḡ jekuku'ukat puxim ixe. ¹⁰ Wuyxe wuykitpit ikukpin pima, Deus ekawēn taḡ wuyju jekukum. Soat ekawēn taḡ jekuku'ukat kabia daḡ jekuku'ukat puxim. Imēnpuye ikērēat mujurūḡrūḡan ḡu warara'acat pe. ¹¹ Jekitpit kay itakomaat pit kabiok taḡ jekuku'ukat puxim. Kabiok taḡ jekuku'ukat itaybit ḡu poma oju iam. Imēnpuxim jekitpit kay itakomaat warēmtaḡ jekukum Deus kay kūyjobit'ūm puye.

¹² Bekitkiyū, eyju'in ḡaxīn ma juk eyetabut Jesus kay. Ijudup mubarararaḡ òn eywebeaptum ḡasū eywebewi Deus ikērēat o'ju'uk puye. O'ju'uk Jesus Cristo oe'ū buye. ¹³ Baybayū, eyju'in cuk kuyje ma eyetabut Jesus kay. Ijudup mubarararaḡ òn eywebeaptum eyju Jesus Cristo bureyū buye. Ixe Jesus Cristo ipi mujurūḡ'isum itabēḡ osunuy. Tapupuyū, eyju'in ḡasū ma eyetabut Jesus kay. Ijudup mubarararaḡ òn eywebeaptum kuy juk ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū kukukat a'ōbacaap epeḡu'ūm puye—soat podi ma ikērēat kukukat a'ōbacaap epeḡu'ūm.

¹⁴ Warara'acayū ey'in kuy ma eyetabun. Ijudup mubarararaḡ òn eywebeaptum eyju Jesus Cristo bureyū buye. Ipi mujurūḡ awap ixe itabēḡ osunuy. Warara'acayū ey'in kapusukuruy eyetabun. Ijudup mubarararaḡ òn eywebeaptum eya'ōbaca buye. Soat em eyju ḡebum Deus ekawēn kay. Soat podi ma ikērēat kukukat a'ōbacaap epeḡu'ūm—ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū kukukat a'ōbacaap epeḡu'ūm.

¹⁵⁻¹⁶ Deus kay itakomaayū ibikuy jījā ikērēat mujurūḡ ām. Jeakaḡ cīcā ip ikērēat kay. Imēnpuye itabikuku jījā ip ikērēat kay. Yoboḡan pin ip adeayū xe. Imēn jekukum pima wuyebayat bikuyap taḡ ḡu epeku—itabut'ūmat ekukuaptaḡ acā. Imēneju eyetabikukum ḡu juy epesop Deus kay'ūmayū emumutabikukunap kay. Ixeyū ekukuap puxim ḡu juy epeku. Ixeyū ekukuap puxim eyeku pin pima, wuyebayat ikukpin ḡu eyxe. ¹⁷ Itabut'ūmayū e'eap i'ūm. Iteyū emumutabikukunap tak i'ūm. Deus bikuyap taḡ jekuku'ukayū bit i'ūm ḡu. Soat em itabēḡ jeedop ip Deus xe.

¹⁸ Bekitkit, ḡaxīn ma soat i'ūm. Cristo kay itakoma jījāat omuyku iap awēḡ kuy epeyawēḡcoco. Cristo kay'ūmayū kuy o'jebapak ijodi—ade. Imēnpuye wuyetaybit ḡaxīn ma ipi i'ūm iam. Cristo soat kukukan iap kabia omuyku. ¹⁹ Ixeyū Cristo kay'ūmayū o'jēm wuyxewi. Wuykadiayū ḡu ip osodop—wuykadi'ūmayū ma. Imēnpuye o'jēm ip wuyxewi. Wuykadiayū bima kuka adi oibu'un ḡu ip wuyxe. Ibu'un'ūm pima wuyxe ma kuka adi ip osodop. Imēnpit o'jēm ip wuyxewi. Imēnpuye wuyetaybit wuykadi ḡu teyūku iam.

²⁰ Deus Ibiōḡbuk xipacat cuk o'ḡuōm eywebe Cristo kay eyetabucap tomuju. Imēnpuye soat eyju eyetaybit kawēn icēmān. ²¹ Kawēn icēmān itaybit'ūmayū ḡu eyju. Ijudup mubarararaḡ òn eywebeaptum eyetaybit puye kawēn icēmān. Napa e'e'ukat pi bewi ḡu kawēn icēmān cēmcm. Eyetaybit iboam.

²² Abuyū dapxiyū iap oḡuwēn eywebe. “Jesus Deus emunaē ḡu” i'e'e'ukayū dapxiyū. “Deus Jesus ebay ḡu” i'e'e'ukayū dapxiyū, “Jesus Deus ipot ḡu” i'e'e'ukayū dak. Ixeyū Cristo kay itakoma jījāayū. ²³ Adeayū etabutpe “Wetabut ḡu Jesus Deus ipot iap kay” i'e'e'ukayū Deus bureyū ḡu. Adeayū etabutpe “Wetabut Jesus Deus ipot iap kay” i'e'e'ukayū bit Deus burem e'em.

²⁴ Kawēn idipat cuk epeya'ijojo eyetabut'isum. Iboap ekawēn taḡ cuy epeku. Iboap ekawēn taḡ jekukum pima, Cristo eju mūḡ'i epekuku soat em—cebay bikuyap taḡ tak.

²⁵ — Eyaḡuyisum eyju jekukum ijodi bima — i juk adi o'e Cristo wuywebe. — Soat em Deus xe eyetai epesop eye'ū buje dak — i juk adi o'e Cristo wuywebe.

²⁶ Itabut'ūmayū ma eymuḡuykukuku ojuy jekukum. Imēnpuye ijudup mubarararaḡ ōn ey mukūyjoaptum. ²⁷ Eyju bit Deus biōḡbuk kukayū Cristo Deus biōḡbuk o'ḡuōm eywebe buye. Ixe biōḡbuk nuynuy eywebe. Imēnpuye:

— Ocemutaybitbin'ukat cuy eḡudot oce kay — i'ūmḡu juy epe'e'e.

Eywebe dopdop'ukat acā eymutaybitbin soan. Napa ḡu xeku eymutaybitbin—icēmān.

— Deus biōḡbuk pe eymutaybitbinap taḡ cuy epekuku — i ōn e'em eywebe.

Cristo eju mūḡ'i dak cuy epekuku.

²⁸ Bekitkit, soat em cuy Cristo eju mūḡ'i epekuku. Ixe waram je'bapuk ijodi. Ixe eju mūḡ'i jekukum pima, wuya'ōcam acesop ixe ajēm puje. Wuysūsūn ḡu acesop ixe ajēm puje. Acejemunēm ḡu cebuxim. ²⁹ Eyetaybit Deus cūḡ ma iam. Imēnpuye eyetaybit cūḡ ma jekuku'ukayū ixe ebekitkiyū iam.

3

¹ Ḣebum cuy epesop wuyebayat xe wuykukpin cīcā iap kay. Deus e'em wuywebe:

— Webekitkit eyju — i.

Icēmān Deus ebekitkit wuyju. Deus kay'ūmayū bit itaybit ḡu Deus ebekitkit wuyju iam, Jesus Deus ipot iam itaybit'ūm ip puye. ² Oburereyū ikukpinayū, ḡasū wuyju Deus ebekitkit. Wuyetaybit ḡūḡūn ma apēn ḡuyjom acesop iam. Waram Cristo ebapuk puje bit, ixe jo'iyūm acesop. Wuyetaybit ace'e apēn ixe omuyku iam, ixe ajojojo buye. Ixe jo'iyūm acesop ixe ajojojo buye. ³ Cristo jo'i acesop iap wiwim cīcā wuyju. Cristo ikērēat kuḡ ḡu. Ikērēat o'jukuk ḡu—pūḡ em tak ka'ūma. Soat taḡ iisu. Imēnpuye wuyju dak wuybu'u ikērēat mujurūḡ ām. Wuyaḡuyisum cuy ajeku.

⁴ Ikērēat mujurūḡrūḡ'ukat kūyjobit ḡu Deus a'ō kay. Ikērēat mujurūḡrūḡap Deus a'ō kay kūyjobit'ūmap co'i. ⁵ Cristo o'jebapuk wuykay ikērēat uk am soat pewi ijodiacat pewi. Eyetaybit iboam. Ixe bit ikērēat kuḡ ḡu. Ka'ūmḡu ikērēat cebe. ⁶ Cristo eju mūḡ'i jekuku'ukat ibun ḡu jekukum ikērēat mujurūḡrūḡ. Ikērēat mujurūḡrūḡ'ukat pit itabut ḡu o'e Cristo kay. Ibu'u jījā mabuk Cristo a'ō daḡ jeku am.

⁷ Bekitkit, eyday'em'um cuy epesop itabut'ūmayū be eymuḡuykukuap puxim. Cūḡ ma jekuku'ukayū ma cūḡ ma Deus xe Cristo buxim. ⁸ Ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū bit Satanás ebekitkit—ibiōḡbuk kērēayū kukukat ebekitkit. Ixe Satanás ikērēat mujurūḡrūḡ'uk osunuy ipi mujurūḡ'isum. Deus ipot osodot ijodi ixe e'eap mu'ūm ām.

⁹ Deus ebekitkit ibun ḡu jekukum ikērēat mujurūḡrūḡ, Deus biōḡbuk nuynuy cebe ip puye. Iba'ore cebe ip ibun ikērēat kuk am Deus ixeyū ebay buye. ¹⁰ Ibpuk cīcā wuyxe abuyū Deus ebekitkit iap, abuyū Satanás ebekitkit iap tak. Cūḡ ḡu jekuku'ukayū Deus ebekitkit ḡu. Warara'acat kay itakomaayū dak Deus ebekitkit ḡu ip.

¹¹ — Xipan cuy epeyewekuk — i ōn e'em eywebe.

Jesus Cristo kay eyetabut'isum cuk iboap ekawēn epeya'ījojo. ¹² Caim ekukuap puxim ḡu juy ajeku. Ixe Caim ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū kukukat ebekit osunuy—Satanás ebekit. Ixe jekitpit'ūm o'yaoka. Caim ma cekawēnkērē osunuy. Ikitpit pit cekawēntip osunuy. Imēnpuye Caim itabutkarey o'e jekitpit kay. Imēnpuye o'yaoka.

¹³ Okitpitpiyū, itabut'ūmayū itakoma eykay bima, “Pēnpuye xe'e itakoma ip wuykay?” i'ūmḡu juy epe'e eyewewebe. ¹⁴ Ipiat'ajojoap kay cumayū ekukuap puxim ḡu wuyju jekukum. Wuyaḡuyisum ma wuyju jekukum. Wuyxe warara'acat ikukpin—itabucat. Imēnpuye wuyetaybit aceju ḡu ipiat'ajojoap kay iam. Ikērēm warara'acat kukuk'ukat pit yaḡuyisum ḡu jekukum. Imēnpuye ixe je'ju ipiat'ajojoap kay. ¹⁵ Jekitpit kay itakomaat ikērēat kuḡ Deus xe wara'acat o'yaokaiat co'i. Ikērēat mujurūḡap epere'ūm pima, warara'acat o'yaokaiat yaḡuyisum ḡu jekukum ijodi. Eyetaybit iboam. Deus xe ḡu jeenuy je'ū buje dak. ¹⁶ Cristo oe'ū wuye'ūap puxim. Imēnpuye wuyetaybit Cristo xe wuykukpin cīcā iam. Wuyju dak wuybu'un ḡu juy ajop wuye'ū ām warara'acat e'ūap puxim—itabucat e'ūap puxim ixeyū ikukpin wuyxe buye. ¹⁷ Wuyju dak wuyetabotaid-abotbon cuy ajop ibubut'ūmayū kay—itabucayū kay—wuykitpitpiyū kay. Wuybubut ade bima, i'in cuy aḡūm ixeyū be. Iūm ām wuybu'u bima bit, te'e ma wuyju e'em “Deus

ikukpin ocexe” i. ¹⁸ Bekitkit, warara'acat puywan'üm pima, te'e ma kuka ace cebe ip “Eyukpin oxe” i. Icēmān warara'acat ikukpin wuyxe bima, xipan cuy ixeyū ajukuk, wuybubut'in tak cuy aḡūm cebe ip.

¹⁹ Xipan warara'acat kuḡ pima, wuyetaybit kawēn icēmat taḡ wuyju jekukum iam. Imēnpuye:

— Kawēn icēmat taḡ paxi juk adi oceku? — i'ümḡu ace'e Deus pe cetabutpe bima. Imēnpuye wuypararam ḡu ajop ixē etabixē bima. ²⁰ Ikērēat mujurūḡ puje dak, “Oceju ikērēat kuḡ Deus xe” i wuyju e'em wuywebe ma. Deus pit wuyetaybicap podi ma itaybit. Ixe itaybit teyūku ibu'u o'e ip ikērēat mujurūḡ ām iam. Imēnpuye:

— Ocejū ikērēat kuḡ Deus xe,” i'ümḡu juy ace. Wuypararam ḡu juy ajop Deus etabutpe. ²¹ Oburereyū ikukpinayū, ikērēat kuḡ paxi wuyju iap kay wuyaḡuykorereren'üm pima, wuya'ōcam cuy ajop Deus etabixē. ²² Ixe xewi wuyemukaypinput acejat. Ixe ekawēn kay kūyjobit pima, kuka wuyemuojuyjuy acejat cexewi ixē bikuyap taḡ jekukum pima dak.

²³ — Eyetabun cuy epesop okpot kay—Jesus Cristo kay — i'e'em Deus wuywebe. — Ikukpin cuy epeyewekuk — i dak. Imēn Deus e'em wuywebe. Imēn Cristo dak cuk adi o'e wuywebe. ²⁴ Deus ekawēn kay kūyjobicat Deus eju mūḡ'i jekukum. Deus tak jekukum mūḡ'i ceweju ip—jebekitkiyū eju. Ixe jebiōḡbuk o'ḡuōm wuywebe. Wuyetaybit Deus soat em jekukum mūḡ'i wuyweju iam ibiōḡbuk nuynuy wuywebe buye.

4

¹ Oburereyū ikukpinayū, wuymuḡuykukuku'ukayū omuy soat kaka daḡ—ade. Imēnpuye soat ekawēn kay bit eyetabun ḡu juy epesop— “Deus biōḡbuk omuy ocewebe” i'e'e'ukayū ekawēn kay. Koap eya'ōpicūḡcūḡ cīcā juy epesop ixeyū ekawēn kay.

— Deus ekawēn taḡ paxi ite wuymutaybitbin—cekawēn taḡ ḡu xe'e? — i juy epe'e eyewewebe.

— Deus biōḡbuk omuy ocewebe — i'e'em ip napa ma.

² Eyetaybit put abuyū ixeyū'in Deus a'ōbi wuymutaybitbin iam, abuyū ixeyū'in jekpiwatpi wuymutaybitbin iam tak. “Jesus Deus emunaē” i'e'e'ukayū Deus a'ōbi wuymutaybitbit'ukayū, “Jesus ijodian o'e” i'e'e'ukayū dak. Deus biōḡbuk omuy ixeyū be. ³ “Jesus ijodian ḡu o'e” i'e'e'ukayū bit Deus a'ōbi ḡu wuymutaybitbin—ja'ōbi acā. Deus biōḡbuk nuynuy ḡu cebe ip. Cristo kay itakoma jījāat a'ōbi ixeyū wuymutaybitbin. “Ḡaxīn ma Cristo kay'üm cīcāat omuyku” iap awēḡ kuy juk epeyawēḡcoco. Kuy ijodi ma omuy.

⁴ Bekitkit, Deus ebekitkiyū eyju bit. Cristo kay'üm cīcāat itabut'ūmayū kukat. Ixe ya'ōbaca. Deus biōḡbuk pit ixē bodi ma ya'ōbaca—eywebeat. Imēneju jewexe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū a'ōbacaap kuy epeḡu'üm. ⁵ Apēn itabut'ūmayū e'e am ma ip kawēnwēn soat em jewexe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū. Itabut'ūmayū ixeyū ekawēn kay jījā, itabut'ūmayū kukukat kadi ip puye. ⁶ Wuyju bit Deus kadiayū. Deus bureyū wuyekawēn coco'uk. Deus bure'ūmayū bit wuyekawēn coco'uk ḡu. Imēneju wuyetaybit abuyū Deus biōḡbuk a'ōbi icēmān wuymutaybitbin iam, abuyū cedaḡ ḡu wuymutaybitbin iam tak.

⁷ Oburereyū ikukpinayū, Deus ibikuy wuywebe xipan jewekuk am. Imēnpuye xipan cuy acewewekuk. Xipan warara'acat kukuk'ukayū Deus ebekitkit. Deus bureyū ixeyū.

⁸ Deus xe soat ijodiat ikukpin. Jekpiwatpi ma wuykay. Imēnpuye ikukpin warara'acat kuḡ'üm pima Deus burem ḡu kuka ace. ⁹ Wuykay jekpot mudot puje, Deus jexe wuykukpinap o'ḡubapak wuywebe. Pūḡ ma Deus ipot. O'ḡudot ijodi wuykay soat em wuyetaīt wuydop am cexe wuye'ū buje. Imēneju wuyetaybit wuykukpin cīcā Deus xe iam. ¹⁰ Wuyxe Deus ikukpin ḡu osunuy kuyje. Ixe xe bit wuykukpin cīcā ajop. Imēnpuye jekpot o'ḡudot wuykay. O'ḡudot ikērēat uk am wuywebewi. Deus ikērēat uk'uḡ wuywebewi ipot oe'ū buye. Oe'ū ikērēat muḡēḡēap teida am.

¹¹ Oburereyū ikukpinayū, Deus xe wuykukpin cīcā ajop. Imēnpuye wuyju dak xipan cuy acewewekuk. ¹² Wuywebe Deus ijo ba'ore. Xipan jewekuḡ pima, Deus wuyweju mūḡ'i jekukum. Deus wuyweju mūḡ'i jekukum pima, xipan warara'acat ajukuk apēn Deus xipan

wuykuḡ iap puxim. ¹³ Deus cuk jebiōḡbuk o'ḡuōm wuywebe. Imēnpuye wuyetaybit Deus eju mūḡ'i wuyju jekukum iam, ixe wuyweju mūḡ'i jekukum iam tak. ¹⁴ Deus ipot e'eap cuk adi ocejojo. Imēnpuye:

Deus jekpot o'ḡudot wuydaxijo am—soat taxijo am ipi watwat taxijo am — i oceju e'em soat pe.

¹⁵ Wuybisūn'ūm pima “Jesus Deus ipot” i'e am warara'acayū be, soat em Deus jekukum wuyweju; wuyju dak soat em jekukum ceweju—Deus eju. ¹⁶ Deus jekpot o'ḡudot wuydaxijo am. Imēnpuye wuyetaybit Deus xe wuykukpin cīcā iam. Wuyetabut tak Deus xe wuykukpin cīcā iap kay.

Soat ipi watwat ikukpin Deus xe. Xipan warara'acat kuḡat Deus eju mūḡ'i jekukum. Deus tak jekukum mūḡ'i ceweju. ¹⁷ Deus eju mūḡ'i jekukum pima ixe buxim wuyju dak xipan warara'acat ajukuk. Deus ipiat supi'ajoat kūyjobit'ūmayū be ikērēat muju rūḡrūḡ'ukayū be. Ipiat'ajoan pima wuypararam ḡu acesop ixe etabixe. Wuya'ōcam acesop cetabixe. Ijodi bima Cristo ekukuap puxim wuyju dak jekukum puye, wuya'ōcam acesop cetabixe. ¹⁸ Wuyxe warara'acat ikukpin pima, wuypararam ḡu kuka ace Deus etabixe. Deus buxim ikukpin warara'acat kuḡ pima bit, wuypararaap ajukuk ḡu wuyweju. Wuyparara bima bit:

— Ipiat supi'ajoat xe'e Deus wuywebe? — i kuka ace wuywebe ma.

Wuyparara bima, iba'ore wuywebe Deus puxim warara'acat kuk am ikukpin.

¹⁹ Kuyje Deus xe wuykukpin cīcā ajop. Imēnpuye wuyju dak ḡasū wuyxe Deus ikukpin cīcā, warara'acayū dak ikukpin wuyxe. ²⁰ Warara'acat kay itabucat kay wuyetakoma bima, napa ma wuyju e'em:

— Deus ikukpin oxe — i.

Ka'ūma ma Deus o'jojojo buk. Deus ma ijojom ḡu wuyju. Wuyxeacat pit ijojom soat em. Wuyxe wuyemumujoyū ikukpin'ūm pima, iba'ore wuywebe ikukpin wuyemumu-jojo'ūm kuk am.

²¹ — Deus ikukpin eyxe bima, xipan cuy eykitpitpiyū dak epejukuk — i juk adi o'e'e Cristo wuywebe.

5

¹ Jesus Deus emunaē iap kay itabucayū Deus ebekitkiyū. Wuyxe bekitkiyū ebay ikukpin pima, ixe ebekitkiyū dak ikukpin ma wuyxe. ² Wuyxe Deus ikukpin pima, ixe ekawēn taḡ jekukum pima dak, wuyetaybit acesop wuyxe Deus ebekitkiyū ikukpin iam. ³⁻⁴ Soat pe Deus ebekitkit pe Deus kay'ūmayū a'ōbacaap mu'ūm put. Wuyju itabut'ūmayū a'ōbacaap mu'ūmu'ūm Jesus kay wuyetabut puye. Iba'ore ḡu wuywebe kūyjobit am ya'ō kay, ixe a'ōbacaap kuḡ puye. Deus wuyxe ikukpin pima, cekawēn taḡ ajeku. Deus ikukpin wuyxe bima, “Ocebu'u ixe ekawēn kay kūyjobit am,” i'ūmḡu kuka ace. ⁵ Abu be Deus kay'ūmayū a'ōbacaap mu'ūm put? Jesus Deus ipot iap kay itabucayū be acā.

⁶ Jesus Deus emunaē ma. Ixe Jesus oajēm Deus bikuyap taḡ jeku am. Imēnpuye soat em kūyjobit osunuy Deus a'ō kay. Imēnpuye idibi be o'jewemubatisanat. Oe'ū korosa be. O'jedoyekereren korosa be soat em wuydop am Deus xe. Soat em ma Deus emunaē osunuy. Je'ū buje dak Deus emunaē osunuy. ḡasū dak Deus emunaē. ⁷⁻⁸ Ixe Jesus oajēm wuymutaybit am “Ōn Deus ipot” iam. Wuyetaybit ixe Deus ipot iam apēn ixe idibi be o'jewemubatisanat iap kay ḡebum pima, apēn ixe o'jedoyekereren iap kay dak. Cewemubatisanap acā ḡu wuymutaybitbin icēmān Jesus Deus ipot iam. Cedoyekererenap tak iboam wuymutaybitbin. Deus biōḡbuk tak wuymutaybitbin Jesus Deus ipot iam. Ixe biōḡbuk icēmān e'em wuywebe. ⁹ Ijodiacat Jesus Deus ipot iap muwēnuwēn wuywebe. Wuyetabut ixeyū ekawēn kay. Deus tak Jesus okpot iap o'ḡuwēnuwēn wuywebe. Ijodiacayū e'eap podi ma icēmān Deus e'em. Imēnpuye wuyetabun cuy ajop ixe ekawēn kay. ¹⁰ Deus o'e:

— Jesus okpot icēmat — i.

Ixe ipot kay itabucat e'em jewebe ma:

— Cũğ ma o'e owebe wetabut am Deus ipot kay — i. Deus kay itabut'ũmat pit napa ma e'em: — Deus dapxi — i. Tũibe Deus dapxi iãn e'em itabut'ũmat, Deus e'eap kay itabut'ũm puye— “Jesus okpot” i'e'eap kay itabut'ũm puye.

¹¹ — Eyağuyisum epeku ijodi bima okpot oe'ũ eywebeam puye — i'e'em Deus soat pe wuywebe. — Soat em eyetait epesop oxeye'ũ buje dak — i'e'em wuywebe.

¹² Ipot kay itabucayũ ma yağuyisum jekukum ijodi. Soat em Deus xe itait jeedop ip je'ũ buje dak. Itabut'ũmayũ bit yağuyisum ğu jekukum ijodi. Soat em Deus wi wũy ma jeedop ip ce'ũ buje dak.

¹³ Eyetabut Deus ipot kay. Imēnpuye eyağuyisum eyju jekukum ijodi bima. Eye'ũ buje dak soat em eyetait epesop Deus xe. Ijudup mubarararağ õn iboam eymutaybit am.

¹⁴ Deus eju wuyju kawēnwēn. Ixe bikuyap tağ cexewi iojuyjuy bima, ixe wuyekawēn cocom. Wuyetaybit iboam. Imēnpuye wuyparara ğu kawēn ām ceweju. Ijudup mubarararağ õn eymutaybit am iboam. ¹⁵ Wuyetaybit ixe soat em wuyekawēn cocom iam. Wuyekawēn cocom cexewi wuyju iojuyjuy bima. Imēnpuye wuyetaybit ixe xewi wuyemukaypin ajat iam.

¹⁶⁻¹⁷ Wuykitpit pe ikērēat mujurũğ puje, acekawēn cuy Deus eju ixe beam. Deus iboap ju'uk cebewi ikērēat. Ixe soat em itait jeenuy Deus xe ce'ũ buje. Cũğ ğu wuyju jekukum pima ikērēat mujurũğrũğ wuyju Deus xe. Pũğ pit ikērēat jĩjã Deus xe ikērēat mujurũğrũğap. Wara'at podi ma ikērē cexe. Wuybure iboap muğēğēm pima, ikērēat muğēğēm pima, “Epeyekawēn cuy Deus eju ixe beam,” i'ũmğu õn e'em eywebe. Iboap muğēğēxiat soat em ipiatpi'ajojom jeenuy. Deus wi wũy ma jeenuy ce'ũ buje dak.

¹⁸ Deus ebekitkiyũ ibun ğu ikērēat mujurũğrũğ Deus ipot ağ ip cekay buye. Ikērēat mujurũğrũğ'ukayũ kukukat pe Deus ebekitkit kuk pa'ore, Deus ipot ağ ip cekay buye.

¹⁹ Wuyetaybit Deus a'õ kay wuyju iam. Warara'acayũ bit ikērēat mujurũğrũğ'ukayũ kukukat a'õ kay acã—itabut'ũmayũ.

²⁰ Wuyju acã wuyetaybit Deus ipot kuy oajēm ijodi iam. Ixe juk adi wuymutaybitbin oeku apēn Deus omuyku iam. Imēnpuye wuyetaybit apēn Deus omuyku iam. Ixe acã Deusat. Soat em Deus eju mũğ'i wuyju jekukum—cũğat eju. Ixe ipot eju dak mũğ'i wuyju jekukum—Jesus Cristo eju. Ixe acã Deusat. Ixe eju mũğ'i jekuku'ukayũ yağuyisum jekukum ijodi. Soat em itait jeedop ip Deus xe ce'ũ buje dak.

²¹ Bekitkiyũ, eyetabun ğu juy epesop Deus pabi kuğ ojuyacat kay!

Ibũrũ ma.

JOÃO EMUDUPMUBARARAKTUP IPIDASEATUP

¹ Tũũ, ijudup mubarararağ òn ewebeaptum, e'iyũ beaptum tak. Jesus kay itabucayũ kukukat òn. Eykukpin oxe. Warara'acayũ xe dak eykukpin—soat xe. ² Eykukpin ocexe, wuyju kawẽn icẽmat kay buye. Soat em wuyju ġebum iboap ekawẽn kay. Wuyağuyba'ũm ġu iboap ekawẽn kay. Soat em iboap ekawẽn tağ ajeku.

³ — Bay, xipan cuy wuykuk — i òn e'em Deus pe—wuyebay be, Jesus Cristo be dak—Deus ipot pe. — Etabotaidabotbon cuy eğuy wuykay — i òn e'em cebe. — Wuyağuyumbabibin cuy eğuy — i òn e'em cebe.

Wuyju kawẽn icẽmat tağ jekukum pima, imẽn ip wuykuğ, xipan warara'acat kuğ pima dak.

⁴ E'iyũ ekukuap awẽğ oyawẽğtobuxik. Pũğ ġu ixeyũ'in kawẽn icẽmat tağ jekukum—wuyebay be wuyawẽwẽap ekawẽn tağ. Ocokcok cĩcã oce ixeyũ awẽğtobuxik puje.

⁵ — Tũ'ũ ikukpinat, xipan cuy epeyewekuk — i òn e'em ewebe.

Iboap ekawẽn kawẽn iisuat ġu—kawẽn kuyat. Kuy bima xipan cuy epeyewekuk iap ekawẽn aya'ĩjojo—Jesus kay wuyetabun'isum. ⁶ Xipan cuy epeyewekuk iap ekawẽn kuy epeya'ĩjojo Jesus Cristo kay eyetabun'isum. Xipan jewekuğ pima Deus ekawẽn tağ tak kuka ajeku.

⁷ Wuymuğuykuku'ukayũ o'jepõğpõğpõğ soat kaka dağ.

— Jesus Cristo ijodian ġu o'e — i'e'em ip.

Imẽn e'e'ukat wuymuğuykukuku'ukat. Cristo kay itakoma jĩjã ip. ⁸ Imẽnēju eyday'em'um cuy epesop ixeyũ be eymuğuykukuap puxim. Ixeyũ be eymuğuykuku buje, eyekapikapteĩ epejat ġu Deus xewi. Eymuğuykuku'ũm pima bit, Deus jeymucokcoğ cĩcã eywebe eyekapikapteĩ ũm puje—soateĩ ũm puje.

⁹ Cristo be wuymutaybitbinap kay'ũmayũ ma Deus bikuyap tağ ġu jekukum—wara'at tağ acã. Deus bure ġu ip. Itabut ġu ip Deus kay. Cristo be wuymutaybitbinap tağ jekuku'ukat pit pũğ tağ ma jekukum Deus eju. Deus tak pũğ tağ ma jekukum ixeyũ eju. Deus ixeyũ bure e'em. ¹⁰ Cristo ekawẽn imutaybitbin'ũmat a'õ kay ġu juy epesop. Ixeyũ juy epeğũm ġu eyduk'a be, eykay yajẽm puje ip.

— Deus xipan cuy jeykuk — i'ũmğũ dak cuy epe'e cebe ip eyxewi ijẽm puje.

¹¹ Wuyduk'a be ixeyũ muõm puje, wuyju dak ixeyũ bureyũm kuka acesop ikẽrẽat muğẽğẽm.

¹² Soat muwẽn pin puk òn eywebe. Imẽnpit obu'u oce soat muwẽn ãm eywebe taperadup pe. Cu ojuy bit a'ğũ òn eyka be eyjom kawẽn ãm eyweju. Kawẽnwẽn pima, wuycokcokap yoboğ je'e.

¹³ Ekibit iyũ kato mujujum eywebe. Ekibit tak Deus emunaẽ. Ijudup mubarararağ òn eywebeaptum.

Ibũrũ ma.

JOÃO EMUDUPMUBARARAKTUP KANOMŪMATUP

¹ Gaio, ijudup mubarararağ òn ewebeaptum. Jesus kay itabucayã kukukat òn. Ekukpin oxe icēmat a'õ kay wuyetabut puye.

² Obure ikukpinat, ewebeam òn kawēnwēn Deus eju.

— Bay, xipan cuy Gaio ejukuk iwātaxipinap puxim — i òn e'em cebe.

Wetaybit etabut cīcã Jesus kay iam, kuy juk awēğ oyawēğtobuxik puye.

³ Wuykitpitpiyũ'in oajēm okay—exewiayũ. Awēğ ip o'yawēğmuwēn owebe.

— Gaio soat em kawēn icēmat tağ jekukum — i juk o'e ip owebe. — Cũğ ma ixekukum — i juk o'e ip owebe.

Ocokcok cīcã oce awēğtobuxik puje. ⁴ Ebekitkiyũ kawēn icēmat tağ jekukum iap awēğ tobuxik puje, soat podi ma ocokcok oce.

⁵ Obure, ekukpin oxe. Ēn xipan wuykitpitpiyũ kuğ wara'at ka watwat ma'ğu ip. Cũğ ma ewebe xipan ixeyũ kuk am.

⁶ — Gaio juk adi xipan cīcã ocejuk — i juk o'e ip itabucayũ—exewi oajēmiayũ.

Exewi waram ijēm pin pima wara'atka kay iju am, ibuibibuğ ğu juy ip eğuju. Imēn cũğ ma Deus xe, Deus peam kapikiğ ip puye. ⁷ Cēmcēm ip Cristo muwēn âm acã. Itabut'ũmayũ ğu iũmũm cebe ip ibubun—itabucayũ acã. ⁸ Imēneju ixeyũ buywan cuy ace—wuyju ma, itabucayũ. Kawēn icēmat muwēn âm ip cum. Ibuywatwan pima, Deus xe wuyju dak kawēn icēmat muwēnuwēnat puxim cum ğu ma'ğu wuyju ixeyũ eju.

⁹ Carta yopīcat kuy otupmuju ekay exe itabucayũ beaptum. Diótrefes pit itabucayũ kukat ojuy o'e warara'acayũ xe—itabucayũ xe. Ixe Diótrefes kũyjobit'ũm wa'õ kay.

¹⁰ Imēnpuye apēn ixek Diótrefes cuk adi xipan ğu wawēğ o'ğuwēnuwēn iap oğuwēn eywebe eykay wajēm puje, apēn ixek juk adi ocemuymuy iap tak oğuwēn eywebe. Omuyumuy ā ğu ixek bit. Warara'acayũ kuğ tak xipan ğu. Wuykitpiyũ ajēm puje, ğuõm ğu jedukã be. Ɣuõmat ğu dak ip Deus eju kawēnwēnap'a be. Ɣujēmjēm tak ip ya bewi.

¹¹ Obure ikukpinat, xipat'ũmat ekukuap puxim ğu juy ejeku—xipacat ekukuap puxim acã. Xipacat mujurũğrũğ'ukayũ Deus ebekitkiyũ e'em. Ikērēat mujurũğrũğ'ukayũ bit cebekitkiyũ ğu.

¹² Soat wuyjuyũ e'em:

— Demétrio xipacat cīcã — i.

— Kawēn icēmat tağ ixek jekukum soat em — i'e'em ip.

— Ixe xipacat cīcã — i oceju dak e'em.

Eyetaubit icēmãn oceju e'em iam.

¹³ Soat muwēn pin puk òn eywebe. Imēnpit obu'u soat muwēn âm taperadup pe.

¹⁴ Ɣaxĩn ma a'ğu òn cu ojuy eyka be eyjom. Acejekawēn cuy wuyeweweju.

¹⁵ — Gaio juy eyağuyumubabin yağuybabi'ũmap puxim — i òn e'em Deus pe.

Kato'i o'e ewebe ebureyũ. Kato'i juy ece wuybureyũ be—iboceayũ be—exeayũ be. Ijudup mubarararağ òn eywebeaptum.

Ibũrũ ma.

JUDAS EMUDUPMUBARARAKTUP CARTADUP

¹ Ōn Judas. Jesus Cristo buywatwat'ukat ōn. Tiago kitpit ōn. Cartadup mubarararaḡ ōn eywebeaptum. Deus cuk eynaē jebekitkiyūm. Ixe Deus wuyebayat. Ixe xe eykukpin cīcā. Jesus Cristo dak soat em aḡ eykay xipan eykuk am.

² Kawēnwēn ōn Deus eju eywebeam.

— Bay — i ōn e'em cebe. — Etabotaidabotbon cuy eḡuy ebekitkit kay — i ōn e'em cebe. — Ixeyū aḡuymubabibin cuy eḡuy — i ōn e'em cebe. — Ikukpin cuy ixeyū ejukuk — i ōn e'em cebe.

Kuy a'ḡu ixē xipan eykuḡ. Inaka kawēnwēn ōn ceweju biḡ ma ixē be xipan eykuk am.

³⁻⁴ Oburereyū ikukpinayū, kuy juk cartadup mubararak ojuy oḡuy eywebeaptum—Deus eydaxijom apēn cuk odaxijo iap puxim iaptup. Imēnpit Deus kay itabut'ūmayū oajēm wuykay. Ajojojo'ūma ip yajēm puje. Iba'arēm ma ip oajēm. Cekawēnwarun ma ip.

— Deus xipacat je'ḡūm wuywebe soat em ikērēat mujurūḡrūḡ ma'ḡu wuyju — i napa ma e'em ip wuywebe.

Imēn ip Deus xipacat ūmūm wuywebe iap ekawēn muwarururun, ikērēat mujurūḡrūḡxi ip puye. Jesus Cristo acā wuykukukat. Soat podi ma ixē itaybit wuymutaybin am.

— Eykukukat ḡu oceukukat pit — i'e'em ip, Jesus Cristo kay'ūm ip puye.

Imēn e'em Deus ekawēntup:

Deus ixeyū ḡuju ipiat'ajojoap kay ikērēat kuḡ puye, i. “Xipat ḡu eyju oxē” i je'e Deus cebe ip, i.

Iboap kuyje ma ibararak osodop Deus ekawēntup pe. Deus cuk adi eymutabun Jesus Cristo kay. Ixe ebekitkiyū eyju ḡasū. Ipi'ūm puje dak ixē ebekitkiyūm epesop. Imēneju apēn Deus wuydaxijom iaptup ḡu otupmubararak eywebeaptum. Eybu'ūm ḡu juy epesop eyetabut am Jesus kay iaptup acā otupmubararak. Eyday'em'um cuy epesop Deus kay'ūmayū be eymubu'unap puxim iaptup otupmubararak.

⁵ Kuyje Deus Israel naxeḡebitbit o'taxijo. O'tujujēm ip Egito eipi bewi. Itabut'ūmayū bit o'ḡuy'ū'ū. Warara'acayū dujujēm puje o'ḡuy'ū'ū. Kuy eyetaybit iboam. Inaka xipat eywebe soat em ma ḡebum am iboap kay. Imēnpuye waram iboap oḡuwēn eywebe.

⁶ Pūḡpūḡ Deus ekawēn tojtjt'ukayū'in Deus co'i i'e pin ip o'e.

— Deus co'i oca'ōbuyxi — i napa ma ip o'e.

Jewexe ip Deus co'i osodop ya'ōbuyxi. Imēneju Deus ixeyū o'ḡuju ipiat'ajojoap kay. Kabiokboḡ pe ip o'ḡuju. Taomūnmūn ip dopdom kabiokboḡ pe. Ijēm pa'ore ip. Jesus Cristo ajēm puje ipiat supi'ajo cebe ip. ḡebum cuy epesop ixeyū kay—jewexe Deus co'i ya'ōbuyxiayū kay. ⁷ Sodoma ka watwat ikērēat mujurūḡrūḡxi ip osodop, Gomorra ka watwat tak, ibo ka xeatka watwat tak. Jewenūn'o'o'uk ip osodop aḡokatkayū. Powatwat kay dak osodop ip tūn'o am. Nūn'o'oxi ip osodop. Deus ipiat o'supi'ajojoat Sodoma ka watwat pe apēn cuk adi ipiat o'supi'ajojoat jekawēn tojtjt'ukayū xipat'ūmayū be iap puxim. Daxaboḡ pe ip o'ḡuju soat em ipiat'ajo am. O'ḡuju warara'acat mutaybit am ipiat osupi'ajoat soat ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū be iam. ḡebum cuy epesop iboap kay.

⁸ ḡaxīn ma eykay oajēmiayū kuyjeayū buxim soat em ikērēat mujurūḡrūḡ—Deus kay'ūmayū. Jebinūnpe ip ikērēat muḡḡḡēm warēm taksuḡat cocom jexey jo'iat pe buye. Deus soat podi ma ya'ōbaca iap waywayway acā ip, ya'ō kay'ūm puye ip. Kabi beacat muymuy dak ip—idip cīcāayū muymuy. ⁹ Imēn ḡu juk adi oeku Miguel. Deus ekawēn tojtjt'ukayū kukukat putet Miguel i omuy. Ibiōḡbuk kērēayū kukukat jewa'ōxikxiḡ o'e Miguel eju abu wuy'in Moisés'ūm jebit jokot iam. Jewa'ōxikxiḡ pima:

— Ōn pit jemukorēm ḡu — io'e Miguel. — Okukukat cuy jemukorēm — i acā o'e Miguel. Ibiōḡbuk kērēayū kukukat o'jomuymuy ḡu Miguel. ¹⁰ Ixeyū Deus kay'ūmayū bit jetaybit'ūmap muymuy ip. Jekpiwatpi ma itaybit ip soan itaekat puxim. Jetaybicap

ḡu'umat ip. ¹¹ Karem ḡu ipiat supi'ajojo ip. Caim e daḡ ip jekukum. Balaão buxim xipacap o'ḡudopat ip ikērēat kay jījā ip dinheiro bu pinap tomuju ma. Kūyjobit'ūm cīcā ip Deus a'ō kay Coré buxim. Imēnpuye Deus o'ḡu'um ip. ¹² Te'e ma ip je'awerorom eyweju Jesus oe'ū iap kay ḡebumiat'a o am. Iokokat puxim ip eyparakpe. Isūsūn ḡu ip pūḡxirim ma jeka'on ma soat etabutpe. Warara'acat kay ḡu ip ḡebum—jewekay acā. Warara'acat kuḡ ḡu ip xipan—jewekuḡ acā. Kabikerereat puxim ip—muba'at'umat puxim—kabido emumukap puxim. Ya'a'e'umat'ip puxim tak ip—ya'a'eat ekaxi be ya'a'e ḡu iat'ip puxim. Yop'uk'ukat'ip puxim tak ip. Tūybi'uk'ukat puxim ip—yope'uat puxim. ¹³ Tipodoyboḡat puxim ip. Tipodoy iokokat muymūḡmūḡ ka'oririt eju. Imēnpuxim isūsūn'ūma ikērēat mujurūḡrūḡ ip soat etabutpe. Te'e ma ip jekukum kasopta te'e ma jedaekuku'ukata buxim. Deus kabiokat o'ḡuxipan ixeyū dopdop am. Kabiokboḡ pe ma jeedop ip soat em.

¹⁴⁻¹⁵ Kuyje ma Enoque ixeyū o'ḡuwēn—Deus kay'ūmayū o'ḡuwēn. Kuy ma ixeyū o'ḡuwēn ixeyū kap awap ma. Ixe Enoque Adāo naxeḡebit osunuy. Adāo ipotpet o'e. Ixe ipot ipotpet o'e. Ixe ipotpet o'e. 6 be ipotpet ibima, Enoque o'jebapuk.

— Xeyūku Deus kay'ūm cīcāyū — i juk adi o'e Enoque kuyje ixeyū muwēnuwēn. — Isūsūn ḡu ip ikērēat mujurūḡ am Deus etabutpe — i juk adi o'e. — Cekawēnkērē jījā ip — i juk adi o'e. — Deus muymuyxi ip — i juk adi o'e. — Imēneju wuykukukat omuyku jekawēn tojtjot'ukayū eju—adeayū eju—soat taḡ iisuayū eju — i juk adi o'e. — Yajēm puje, “Eyju ikērēat kuḡ oxē,” i je'e Deus jekay'ūmayū be — i juk adi o'e. — Deus jekay'ūmayū ḡuju ipiat'ajojoap pe — i juk adi o'e Enoque.

¹⁶ Ixeyū Deus kay'ūmayū jetakomaap pibun ma jenuycaw ma ip kawēnwēn. Soat em ip warara'acat muymuy. Jewemukocokcoḡ ma ip jekukum. Jeweweju ma e'em ip:

— Xipāt ōn — i.

— Xipāt ēn — i'e'em ip warara'acat pe jebubut ūmap ojuy.

¹⁷⁻¹⁸ Wuykukukat a'ōbi jekuku'ukayū kay juk eymukūyjojo Jesus Cristo emumujuyū.

— Amap kabia bima itabut'ūmayū jebapuk eykay—jewemukocok'ukayū — i juk adi o'e ip eywebe eymukūyjom eywaywayway'ukayū.

Imēn o'e ip eywebe kuy bima—ixeyū ajēm awap ma. ḡebum cuy epesop ixeyū ekawēn kay, oburereyū. ¹⁹ Ixeyū Deus kay'ūmayū Jesus kayayū mubu'u'un jebureyū kay cewejak'ūm ām. Deus bikuyap taḡ ḡu ip jekukum—jebikuyap taḡ acā. Deus biōḡbuk kuḡ ḡu ip. ²⁰ Oburereyū, kuy juk eyetabut Jesus Cristo kay. Biḡ ma juy eyetabun epesop cekay ḡasū bit. Ixe kay wuyetabucap soat podi ma xipāt. Kawēnwēn cuy epesop Deus eju ixē biōḡbuk a'ōbacaan. ²¹ Eybu'um ḡu juy epesop Deus pe eykukan xipan. Wuykukukat Jesus Cristo itabotaidabotbot wuykay. Ixe wuydujuu jewekay. Soat em ixē xe acesop. Iboap cuy epejowiwi jījā.

²² Pūḡpūḡayū soat em jewaḡuymuwarururun, itabutbūt ā buye. Eya'ōpuruḡ ḡu juy ip epejukuk—eya'ōdidim ma. ²³ Ixeyū juy epetaxijo daxaboḡ pe ijuap puxim. Warara'acayū isūsūn ḡu ikērēat mujurūḡ ām. Iokokat puxim ip. Te'e ma ip jewemukocokcoḡ. Ixeyū dak cuy eya'ōpuruḡ ḡu epejukuk—eya'ōdidim ma. Eyetakomām cuy epesop ixeyū emuḡēḡē kay eywebe dak ixeyū buxim ikērēat muḡēap puxim.

²⁴ Deus itaybit cīcā wuya'ōmubacan am wuywebe ikērēat muḡēap puxim. Ixe wuydujuu jeka kay soat em wuynuy ām jexe. Ikērēat kuḡ ḡu ajop ḡebuje bit. Soat taḡ wuyisu acesop. Soat em wuykokkok acesop ixē xe. Ixe xe acesop iap soat podi ma idip.

²⁵ — Ēn acā Deusat — i juy acece cebe. — Ka'ūmḡu wara'at — i dak cuy acece cebe. — Ēn acā wuydaxijojo'ukat, Jesus Cristo kay ocetabut puye, ocekukukat kay — i juy acece cebe. — Soat podi ma ēn xipāt ocexe — i dak. — Soat podi ma ēn a'ōbuyxi jījā — i dak. — Soat podi ma ēn a'ōbacaap kuḡ — i dak. — Soat podi ma ēn soat kukukat — i dak cuy acece cebe—Deus pe.

Imēn ma o'e'e ip kuyje, ipi muḡē awap. ḡasū dak imēn ma wuyju e'em. Soat em ma juy imēn acece cebe.

Ibūrū ma.

JOÃO BE DEUS O'ĜUBAPUKIAPTUP

¹ Deus apên ġaxīn ma juy je'bpuk iap o'ġuwēn Jesus Cristo be ixē be iboap muwēn ām jebuywatwat'ukat pe—João be. Deus a'ōbi Jesus Cristo iboap o'ġubapuk João be cexey jo'iat pe. Ibocewi jekawēn tojtjot'ukat o'ġuju João kay. Kabi bewiat o'ġuju cekay. O'ġuju imukūyjo am apēnape cexey jo'ian ixē be warara'acayū mukūyjo am iboam. ² Deus jekawēn o'ġuwēn ixē João be. Jesus Cristo kawēn icēmat o'ġuwēn cebe. João soat o'jojojoiap o'ġuwēnuwēn, soat o'ya'ījojoiap tak o'ġuwēnuwēn. Iboap ekawēn ibararak opop ijudup pe. ³ Ijudup coco'ukayū icokcok je'e. Apēn ġaxīn ma je'bpukiaptup peat ekawēn a'ījjo'ukayū dak icokcok je'e. Ijudup peat ekawēn kay kūyjobicayū dak icokcok je'e. Ģaxīn ma je'bpuk apēn ibararak ijudup pe iap taġ.

⁴ Ōn João. Ōn ijudup mubarararaġ Ásia eipi watwat peaptum—7 beatka watwat peaptum—Jesus kay itabucayū beaptum.

— Bay, xipan cuy ebekitkiyū ejukuk — i ōn e'em cebe. — Ebekitkiyū aġuymubabibin cuy eġuy — i ōn e'em cebe.

Ixe Deus itait ġasū. Kuyje dak itait osunuy. Ģaxīn ma jeedot ġuto wuykay. 7 be omuy ibiōġbuk Deus abikbikap topabe. Ixeyū juy xipan jeykuk. Eyaġuymubabibin cuy jeedop ip. ⁵⁻⁶ Jesus Cristo dak xipan jeykuk. Ixe eyaġuymubabibin cuy jeenuy. Ixe soat em icēmān e'em. Ixe koam o'jetait je'ūap tomukadi. Ixe Jesus Cristo ya'ōbuyxi soat ka kukat a'ōbuyxiap podi ma.

Ixe xe wuykukpin cīcā. Korosa be o'jedoyekerereren. Oe'ū ikērēat uk am wuywebewi.

— Paīyū buxim Deus peam epeyekapikpik—webay beam — i juk adi o'e wuywebe.

Ixe soat em ma soat ipi juayū kukan jeenuy. Imēnpuye:

— Ka'ūmġu omuy ejo'iat idipat — i juy acece ixē Jesus Cristo be soat em ma. — Ka'ūma ma ejo'iat omuy ya'ōbacaat — i dak cuy acece cebe.

Imēn cuy acece soat em ma.

⁷ Aġ cuy epesop. Kabikerereat taġ ixē Jesus omuyku. Soat ma ixē jojo. O'ya'ōxamutok'iaiyū dak ixē jojo ma. Soat tiwatwat jeetōtōn ixē dobuxik puje. Jeetōtōn ip jeġuycūġap pibun. Imēn ma juy jeedop ip. Imēn je'e.

⁸ — Soat ka'ūm pima ōn kuy kake — i'e'em wuykukukat Deus. — Soat i'ūm puje dak ōn pit kake. Ka'ūma kake bimaat ōn. Soat'ūm pimaat tak ōn ma — i'e'em wuykukukat Deus. Ixe Deus soat podi ma ya'ōbaca. Itait ġasū. Kuyje dak itait osunuy. Ģaxīn ma jeedot ġuto wuykay.

⁹ Ōn João—eywaġo. Eybuxim ōn tak Jesus eju mūġi jekukum. Eybuxim ōn tak ipiat'ajojom. Ōn tak soat kukukan oġuy Jesus eju ixē soat kukukan pima. Ōn tak eybuxim wukpiceġē ġu wetabucap kuġ. Tip'aweroro be juk adi oġuy. Patmos i osunuy tip'aweroro butet. Iboce ip omuju Deus ekawēn cuk adi oġuwēnuwēn puye—Jesus ekawēn cuk adi oġuwēnuwēn puye—kawēn icēmat. ¹⁰ Muto'o bima wukpiwan ġu juk adi ocewaġuy—wuykukukat ekabia be. Deus biōġbuk cuk adi waġuyda. Ya'ōberenat'a'ō oya'ījjo onōġpikadiwi jededem—parasuy jo'iat'a'ō.

¹¹ — Ģaxīn ma ejojoiaptup cuy etupmubararak — io'e owebe parasuy jo'iat'a'ō. — Ibodup cuy etupmuju Jesus kay itabucayū beaptum—7 beat ka watwat peaptum — i juk o'e owebe. — Etupmuju juy Ásia eipi watwat peaptum—Éfeso ka watwat peaptum, Esmirna ka watwat peaptum tak, Pérgamo ka watwat peaptum tak, Tiatira ka watwat peaptum tak, Sardes ka watwat peaptum tak, Filadélfia ka watwat peaptum tak, Laodicéia ka watwat peaptum tak — i juk o'e owebe.

¹² Korepēn'i oce abu paxi kawēnwēn oweju iam. 7 be lamparina'a mūn ojojjo—ouro muġēġē. ¹³ Cepidase ip ijodiat co'iat cūġ'i osunuy. Jesay kuġ osunuy iberenat kuġ. Ouro muġēġēbu kuġ osunuy jekūmpi daġ. ¹⁴ Yaoparut o'yanuy lā buxim—kabidiġpu buxim—oapaopu buxim. Itasop o'sutanuy daxae buxim. ¹⁵ Suisopsep o'suinuy bronze

buxim—icaat puxim—daxa be o'jeieerotiat puxim—o'ğusopsupiat puxim. Ixe a'õ ya'õboğ osunuy ti'acap'a'õ buxim. Jororoh. Cororoğiat puxim. ¹⁶ Kasopta kuğ osunuy jeba'at kadi—7 beata kuğ. Ibi bewi jekawēn cēmcēm osunuy. Payao buxim osodop cekawēn—xepxep kadi ma tūybibiati puxim. Topasop o'topanuy kaxicuğat kaxi jo'i.

¹⁷ Ixe dobuxik puje o'at cewap ce'uat puxim. I'at puje o'jewebumōğ wabi jeje iba'at kadi.

— Epararam ġu juy eğuy — io'e owebe. — Ka'ūma kake bimaat òn. Soat i'ūm puje dak òn acā ocepoyat — io'e owebe. ¹⁸ — Soat em ma òn wetabēğ. Kuy juk adi we'ū ojop. Ğasū bit ocetait waram. Waram pit oje'ū ġu. Wa'õbi ma ijodiacat je'ū'ūm. Wa'õbi ma ce'ū'ūayū dopdopap pe jeedop ip — io'e owebe. ¹⁹ — Ğaxīn ma ejojoioiaptup cuy etupmubararak, ġasū jebapukpuğ ewebe iaptup tak, ġuyjom je'bapuk ewebe iaptup tak — io'e owebe. ²⁰ — Kasopta kuğ òn oba'at kadi—7 beata — io'e owebe. — Lamparina mūn tak 7 be opop. Iboap ejojojo kuy — io'e owebe. — Apēğap ibo iam pit etaybit ġu. Iboam pit òn jemutaybin — io'e owebe. — Lamparina mūn Jesus kay itabucayū buxim—7 beatka watwat puxim—Deus ekawēn tojotjot'ukayū buxim — io'e.

Imēn onōğpikadiat o'jekawēn owebe—Jesus o'jekawēn owebe.

2

¹ — Cartadup cuy etupmubararak Éfeso ka watwat kukukat awēwēaptum—Jesus kay itabucayū kukukat awēwēaptum — io'e owebe onōğpikadiat.

Òn ma kasopta kuğ oba'at kadi. 7 beata kuğ òn. Lamparina'a mūn pidase òn cūğcūğ—7 beayū pidase—ouro muğēğēyū pidase. Jeyawē òn. ² Wetaybit cūğ ma juk adi epekuku iam. Wetaybit cuk adi epeyekapikpik cīcā iam. Eyetaxi dak cuk adi epesop ipiat'ajojom. Xipat'ūmayū kay ġu jījā dak eyju. Jewexe Jesus emumujūyū dak cuk adi epesubuyxijojo— “Jesus a'õbi oceju kawēn idipat muwēnuwēn eywebe” i napa ma e'e'ukayū. Eyetaybit napa ma e'em ip iam. ³ Itabut'ūmayū juk adi ipiat o'supi'ajojomat eywebe, eyetabut okay buye. Eyetaxi bit epesop ipiat'ajojom. Eybu'u ġu juk adi epesop eyetabut am okay. ⁴ Imēnpit soat ġu eyekukuap xipat oxe. Koap pima okukpin cīcā oğuy eyxe. Ğasū bit ka'ūma. Okukpinsū ma eyxe ġasū bit. Imēn xipat ġu. ⁵ Ğebum cuy epesop apēn koap pima okukpin cīcā eyju okuk iap kay—apēn ġasū bit eyju okukpin ġu iap kay dak. Warēmtağ ma okukap cuy epeyepere. Waram ġuto okukpin cīcā juy epesop okuğ. Eywebe warēmtağ ma okukap epere'ūm pima bit, òn ma ojot eykay. Apēn wuyju lamparina'a mūn muwedewedem wara'at muy ām tūyap pe iap puxim eyju ġu webekitkiyūm epesop. Jeymuwedewede òn. Warara'acayū ma ojomuy webekitkiyūm eydieğ. ⁶ Obuxim eyju dak Nicolai a'õkayayū ekawēn kay'ūm cīcā. Iboap xipat oxe.

⁷ Deus biōğbuk imēn Jesus a'õkayayū awēwēm. Eyetaybin pin eyawēwē ām pima, eya'õpicūğcūğ cuy epesop.

Imēn ma òn Éfeso ka watwat kukukat awēwēm — i juk o'e owebe onōğpikadiat—Jesus. — Owebe yawēwēaptup cuy etupmubararak ixē beaptum — i juk o'e owebe.

⁸ — Cartadup cuy etupmubararak Esmirna ka watwat kukukat awēwēaptum—Jesus kay itabucayū kukukat awēwēaptum — i juk o'e owebe Jesus.

Ka'ūmğū bimaat òn. Soat i'ūm puje dak òn ma oğuy. Kuy juk ade we'ū ojop. Ğasū bit ocetait waram. Jeyawē òn. ⁹ Wetaybit eyju ipiat'ajojom iam. Wetaybit eydadaybot iam tak. Deus xe bit soat kuğ eyju. Jewexe Judeuyū eymuymuy. “Judeuyū oceju—Deus ebekitkiyū” i napa ma e'em ip. Satanás a'õ kayayū ixeyū bit. ¹⁰ Eypararam ġu epesop ipiat'ajoap puxim. Ibiōğbuk kērēayū kukukat ipiat supi'ajojomat eywebe eyetabucap puyxijom. Ixe a'õ kayayū warēmtağ ma jeymuōm daomūnmūnap'a be. Inakaibun ġu ipiat epesupi'ajojo—10 kabia ma. Wa'õ dağ cuy epeku soat em. Eye'ū buje dak, wa'õ dağ cuy epeku. Wa'õ dağ eyeku buje, soat em epesop oxe eyetait. Soat em eyetait oxe iap idip cīcā ipi kukukat a dağat puxim—coroa buxim. ¹¹ Deus biōğbuk imēn Jesus

a'õ kayayũ kukukat awẽwẽm. Eyetaybin pin eyawẽwẽãm pima, eya'õpicũgũcũg cuy epesop.

Wa'õ kay jĩjãayũ bit waram je'ũ ġu. Waram warara'acayũ e'ũ buje, je'ũ ġu ip. Imẽn ma õn Esmirna ka watwat kukukat awẽwẽm — i juk o'e owebe onõġpikadi-wiat—Jesus. — Owebe yawẽwẽaptup cuy etupmubararak ixẽ beaptum — i juk o'e owebe.

¹² — Cartadup cuy etupmubararak Pérgamo ka watwat kukukat awẽwẽaptum—Jesus kay itabucayũ kukukat awẽwẽaptum — i juk o'e owebe onõġpikadi-wiat—Jesus.

Õn ma payao kuġ—xepxep kadi tũybibiati kuġ. Jeyawẽ õn. ¹³ Wetaybit poce eyju dopdom iam. Satanás a'õ kayayũ parakpe eyju. Wa'õ kay acã eyju bit kũyjobit. Itakomaayũ Antipas o'yaoka eyka be—Satanás a'õ kayayũ dopdopap ka be. Ixe Antipas cedaġ ma juk adi omuwẽnuwẽn. Eyju bit cuk adi eybu'u ġu epesop eyetabut am okay ixẽ a'ġu ip o'yaoka ma. ¹⁴ Imẽnpit soati ġu eyekukuap xipati oxẽ. Pũġpũġ ey'in Balaão emumutaybitbinap taġ jekukum. Ixe Balaão o'jekawẽn Balaque be. “Warẽmtaġ cuy Israel naxeġebitbit eġutaybin ixeyũ be ikẽrẽat muġẽãm,” io'e Balaãp Balaque be. Imẽnpuyẽ “Xipati eywebe deusbaroyũ wap iẽnmõġ'ibitẽn o am,” i napa ma o'e cebe ip. “Xipati eywebe warara'acati tayxi eju jepo am—warara'acati itop eju dak,” i napa ma o'e cebe ip. ¹⁵ Ixe buxim pũġpũġ ey'in Nicolai a'õ kayayũ emumutaybitbinap taġ jekukum, warẽmtaġ ma'ġu ip imutaybitbin. ¹⁶ Ikẽrẽat mujurũġrũġap cuy epeyepere. Cepere'ũm pima bit, ġaxĩn ma ojot eykay ipiat'ajoan eywebe. Ixeyũ eju nopagõõm oce—warẽmtaġ imutaybitbinayũ eju. Yaokakam ip oce wekawẽn—payao buximan—xepxep kadi tũyan.

¹⁷ Deus biõġbuk imẽn Jesus kay itabucayũ kukukat awẽwẽm. Eyetaybit pin eyawẽwẽãm pima, eya'õpicũgũcũg cuy epesop.

Wa'õ kay jĩjãayũ be manada otaũm ixatam ip tamunẽn'ibita. Karatũġ'a buximat'a dak oyaũm soati pe ixeyũ be yarucati'a—yadeiboġat'a. Ibutet iisuati ibararak opop iġo'a be. Ka'ũma ma itaybit ixẽ buten. Yabuati acã itaybit je'e ixẽ buten.

Imẽn ma õn Pérgamo ka watwat kukukat awẽwẽm — io'e Jesus owebe—onõġpikadi-wiat. — Owebe yawẽwẽaptup cuy etupmubararak ixẽ beaptum — i juk o'e owebe.

¹⁸ — Cartadup cuy etupmubararak Tiatira ka watwat kukukat awẽwẽaptum—Jesus kay itabucayũ kukukat awẽwẽaptum — i juk o'e onõġpikadi-wiat owebe—Jesus.

Deus ipoti õn. Wetasop daxae buxim. Wui suisopsep bronze buxim—o'ġusopsep ip iat puxim. Jeyawẽ õn. ¹⁹ Wetaybit cũġ ma eyju jekukum iam. Deus ikukpin cĩcã eyxe. Eyetabut cĩcã ixẽ kay. Kapikpiġ eyju. Eyetaxi dak ipiat'ajojom ma'ġu. Koap pimaap podi ma ġasũ dak eyju xipacati mujurũġrũġ. ²⁰ Imẽnpit soati ġu eyekukuap xipati oxẽ. Jezabel warẽmtaġ ma obuywatwat'ukayũ mutaybitbin. E iekẽrẽat taġ webekitkit muykukum. Ixe napa ma e'em “Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat õn,” i. Webekitkit muġuykukum ixẽ ayacati. “Xipati eywebe warara'acati tayxi eju jepo am, warara'acati itop eju dak,” i napa ma e'em cebe ip. “Xipati eywebe deusbaroyũ wap iẽnmõġ'ibitẽn o am,” i napa ma e'em cebe ip. Eyju bit epeġujẽn ġu eyxewi. Āġjeenuy jekpiwan. ²¹ Ibun ma ipiat osupi'ajoati ġu cebe. Tũybe ġasũ paxi ikẽrẽat mujurũġrũġap jepere iãn oce. Ixe bit ibu'u jeperem. ²² Imẽnẽju ixẽ ayacati õn ma ojoxik kama jo'iat pe. Ijoce ipiat supi'ajojo jĩjã cewēju o'jepo'iaiyũ dak. Ixeyũ be ikẽrẽat mujurũġrũġap eperẽ'ũm pima, ipiat'ajojom cĩcã jeedop ip. ²³ I'iyũ dak oyaokaka—ya'õkayayũ. Ixeyũ aoka buje, Jesus a'õ kayayũ itaybit je'e Deus itaybiti apẽn ijodiacati jewaġuyġuy iam. Apẽn ip ibikuy iam tak itaybit je'e ip. Apẽn ijodi bima juk adi oekuku ip iaptei bit õn ma oteida soati pe.

²⁴ Warara'acati'in ey'in pit warẽmtaġ ma eymutaybitbin'ukayũ a'õ kay ġu juk adi epesop—Tiratira ka watwat'in. Satanás pabi kuġ ġu buk eyju. Ixe babi kukayũ soati ġu Satanás babim itaybit. Eyju bit eybu'u ixẽ babi kuk am. ²⁵ Wajẽmap wiwim pima kuy eyetaybicap ekawẽn taġ cuy epeku. Wara'at ekawẽn ġu bit oġuwẽn eywebe iboap ekawẽn taġ eyeku am. ²⁶⁻²⁸ “Ën ma soati ka watwat kukukan cuy ece,” i juk o'e webay owebe. “Eyju soati ka watwat kukayũm epesop oweju,” i oce wa'õ kay jĩjãayũ be. Ya'õca ip jeedop ixeyũ kukukan yopcaati'ip

kukat puxim. Pipim'ūm kūyjobit'ūmayū a'ōbacaap ġu'ūm ip itīġ'a kakaap puxim. “Eyju ma soat ka watwat kukukayūm cuy epesop oweju,” i oce wa'ō kay jījāayū be—amap kabia wiwim pima wa'ō daġ jekuku'ukayū be. Kabiada dak otaūm cebe ip—kasopta—wa'ō kay jījāayū be. ²⁹ Deus biōġbuk imēn Jesus a'ō kayayū awēwēm. Eyetaybin pin yawēwēam pima, eya'ōpicūġcūġ cuy epesop.

Imēn ma ōn Tiatira ka watwat kukukat awēwēm — io'e onōġpikadiwiat owebe—Jesus. — Iboaptup cuy etupmubararak ixē awēwēaptum — i juk o'e owebe.

3

¹ Cartadup cuy etupmubararak Sardes ka watwat kukukat peaptum—Jesus kay itabu-cayū kukukat peaptum — i juk o'e owebe onōġpikadiwiat—Jesus.

Ōn ma Deus biōġbuk kuġ—7 beayū kuġ. Kasopta kuġ tak ōn—7 beata kuġ. Jeyawē ōn. Ōn wetaybit warēmtaġ ma eyju jekukum iam. Adeayū napa ma e'em “Sardes ka watwat itabut cīcā Jesus kay,” i. Ōn pit wetaybit eyetabutsū ma cekay iam. Ce'ūat puxim eyju cexe. ² Ce'ūat puxim ġu juy epesop. Eyetabun cuy epesop cekay kuyjeap puxim. Eyaġuysan cuy epeku. Eybu'um ġu juy epesop cekawēn taġ eyeku am. Soat ġu bit xipat Deus xe apēn cuk adi epekukuiap. Wetaybit iboam. ³ Ġebum cuy epesop kuy eyetaybicap kay, kuy epeya'ījoioiap kay dak. Kawēn icēmat cuk adi epeya'ījojo. Ġebum cuy epesop iboap ekawēn kay. Kūyjobin cuy epesop iboap ekawēn kay. Ikērēat mujurūġrūġap pit cuy epeyepere. Ixecat puxim eyju. Eyju aġ'ūm pima ojot eykay. Ibukurukat puxim ojot eykay. Eyetaybit ġu epe'e puju paxi oajēm iam. ⁴ Pūġpūġ pit ey'in ikērēat o'jukuk ġu Sardes ka watwat'in. Ixeyū bit yaġuyisuayū. Cesay isuayū buxim ip. Ixeyū ma oweju ma jeku jesay irucat kuġ—iisuat kuġ, “Cedaġ ip oxē” i'e'em Deus cebe ip puye. ⁵ Wa'ō kay jījāayū jesay irucat kuġ jeku. Ixeyū butet oju'uk ġu soat em itait jeedop ip Deus xe iaptup pewi. Soat em ibararak jeedop ixeyū butet iġodup pe. “Teyūku webekitkit,” i oce webay be, ixē ekawēn tojtjt'ukayū be dak.

⁶ Deus biōġbuk imēn Jesus a'ō kayayū awēwēm. Eyetaybin pin yawēwēam pima, eya'ōpicūġcūġ cuy epesop.

Imēn ma ōn Sardes ka watwat kukukat awēwēm — io'e onōġpikadiwiat owebe—Jesus. — Iboaptup cuy etupmubararak ixē awēwēaptum — i juk o'e owebe.

⁷ — Cartadup cuy etupmubararak Filadélfia ka watwat kukukat awēwēaptum—Jesus kay itabucayū kukukat awēwēaptum — i juk o'e owebe.

Ōn pit ikērēat kuġ ġu. Ōn soat em icēmān e'em. Chave kuġ ōn—Davi bubun osunuyiat kuġ. Iju chavem owebe tomudip puje, kuka ip o'tomudip'uk ġu. Owebe tomudip'uk puje dak, kuka ip o'tomudip ġu. Jeyawē ōn. ⁸ Wetaybit apēn eyju jekukum iam. Eya'ōbaca'ūm'ūm ma. Owebe eymutaybitbinap taġ pit cuk adi epekuku. Soat em epesop kūyjobit wa'ō kay. Ōn xīntabi o'gukoce eywap. Soat pe bit tomudip pa'ore. Owebe acā tomudip put. ⁹ Eya'ōpicūġcūġ cuy epesop wa'ō kay. Satanás a'ō kayayū napa ma e'em “Judeuyū oceju—Deus ebekitkit,” i. Napa ma e'em ip. Wa'ōbi ip jēġ'aecōġcōġ eywap. Itaybit je'e ip eykukpin cīcā oxē iam. ¹⁰ “Eyukpiceġēġēm ġu juy epesop okay eyetabucap kuġ ipiat'ajojom ma'ġu eyju,” i juk oce eywebe. Eyukpiceġēġēm ġu okay juk adi epesop. Imēnpuye ipiat osupi'ajoat soat ipi daġacat pe ixeyū etabucap puyxijom. Eyju bit ōn jeydaxijo ixeyū ipiatpi'ajojom pima. ¹¹ Ġaxīn ma oajēm eykay. Xipat cīcāat kuġ eyju—wa'ō kay jījāaptei kuġ. Iboap cuy epeġuxipan cīcā warara'acat pe tujupa'umap puxim. ¹² Wa'ō kay jījāayū a'ōmucanucan cuy oġuy. Deus eju kawēnwēnap'a beat'ip puxim jeedop ip—warara'acat'ip muycemucemap'ip puxim. Waram pit jejēm ġu ip Deus xewi. Deus putet osubutetmubararak cebe, Deus ka butet tak. Jerusalém i ika butet—ika isuatka butet. Iboka sukakop Deus xewi. Obutet iisuat tak osubutetmubararak cebe.

¹³ Deus biōġbuk imēn Jesus a'ō kayayū awēwēm. Eyetaybit pin yawēwēam pima, eya'ōpicūġcūġ cuy epesop.

Imĕn òn Filadélfia ka watwat kukukat awĕwĕm. Owebe yawĕwĕaptup cuy etupmubararak cebeaptum — i juk o'e onôgĕpikadiwiat owebe—Jesus o'e owebe.

¹⁴ — Cartadup cuy etupmubararak Laodicéia ka watwat kukukat awĕwĕaptum—Jesus kay itabucayū kukukat awĕwĕaptum — i juk o'e owebe onôgĕpikadiwiat—Jesus.

“Imĕn cuy jeenuy” i òn e'em. Imĕnpuye “Amém” i obutet. Soat em wa'ò daĕ òn e'em. Soat em icĕmān òn e'em. Deus pe soat muĕĕap awap kuy juk kake oĕuy. Jeyawĕ òn. ¹⁵⁻¹⁶ Wetaybit warĕmtaĕ cĭcā eyju jekukum iam. Taxipat puxim ĕu eyju—icukat puxim ĕu dak. Taxiptoktokat puxim eyju, icukĕũũnat puxim tak. Okukpin ĕu eyju okuĕ. Warĕmtaĕ ĕu dak eyju okuĕ. Xipat ma kuka juk o'e warĕmtaĕ okuĕ pima, ikukpin okuĕ pima dak. Imĕnpit okukpin ĕu eyju okuĕ. Imĕnpuye ĕaxĭn ma ipiat osupi'ajoat eywebe, iko'òmat o buje jedadacap puxim. ¹⁷ “Soat kuĕ oceju bit,” i te'e ma eyju e'em. “Ocebubut ade oceju bit,” i te'e ma eyju e'em, “Xipat cĭcā oceju,” i dak, “Soat kake ocexe,” i'e'em eyju te'e ma. Eyetaybit ĕu eyju tadaybocat puxim iam. Iokokat puxim eyju—iĕĕmat puxim—ibisòat puxim. Tadaybocat puxim eyju, toti'umat puxim tak. Ita'umat puxim tak eyju. ¹⁸ Òn pit jeyawĕ. Ouro juy epejat oxewi—iwekoykey'umat. Iboap kuĕ pima icĕmān ibubut adeayūm epe'e. Eyesay irucat tak cuy epejat oxewi eywebe imuòm ām eyesay'ūmap puxim, eysūsūnap puxim. Posũĕ tak cuy epejat oxewi itapiatkayat eyeta be imôĕ ām xipan eyecoat am. ¹⁹ Oxe ikukpinayū bit oĕukorĕm cedaĕ'ūm jekukum pima. Ipiat osupi'ajoat cebe ip waram ĕuto cũĕ ma ceku am ip. Imĕnpuye juy wa'ò kay epe'e waram. Ikĕrĕat mujurũĕrũĕap cuy epeyepere. ²⁰ Ya'òpicũĕcũĕ cuy epesop wa'ò kay. Taĕtaĕtaĕ'i òn e'em xĭntabi be. Wa'ĭjojoat pe tomudip'uk puje, oòm tuk'a be. Jekōnkōn'uk oĕuy ixē eju. Ixē dak jekōnkōn'uk jeenuy oweju. ²¹ “Epabik cuy oxe—wabĭbĭkap pe” i oce wa'ò kay jĭjāayū be. Ixeyū buxim òn tak cuk adi oĕuy webay a'ò kay kũyjobit. Imĕnpuye ĕasū òn xĭk'i webay xe—yabĭbĭkap pe.

²² Deus biôĕbuk imĕn Jesus a'ò kayayū awĕwĕm. Eyetaybin pin yawĕwĕām pima, xipan cuy epeya'òpicũĕ.

Imĕn òn Laodicéia ka watwat kukukat awĕwĕm. Owebe yawĕwĕaptup cuy etupmubararak cebeaptum — i juk o'e onôgĕpikadiwiat owebe—Jesus o'e owebe.

4

¹ ĕebuje wara'at ma ojojojo wexey jo'iat. Kabi beat exĭntabi ojojojo ikoce. Waram parasuy jo'iat a'ò oya'ĭjojo—kuy oya'ĭjojoiat'a'ò ma. Waram ĕuto o'jekawĕn owebe.

— Eceu juy ijoce — io'e owebe. — Apĕn ĕuyjom jebapuk iap oĕubapuk ewebe etaybit am — io'e owebe.

² Deus biôĕbuk waĕuyda ĕebuje bit. Iboce yabĭbĭkap osunuy—idip cĭcāat kabi be. Pũĕ xĭk'i osunuy cebe. ³ Ixē dopa topasopsep o'topanuy wita'a buxim—yadip cĭcāat'a buxim—jaspe'a buxim, sardônio'a buxim tak. Ixē abĭbĭkap akokoreren konopsanobu o'jebueku. Ibusopsep o'jebueku esmeralda'a buxim. ⁴ Idip cĭcāat akokoreren warara'acat abĭbĭkap osodop 24 be. Ya'òbuyxiayū osodop ixeyū jeje kaxĭkĭk'i—24 beat ceje. Jesay irucat kuĕayū osodop ip. Ouro muĕĕĕē kuĕ tak ip osodop jabi jeje—idip cĭcāat kuĕ. ⁵ Yabĭbĭkap pewi xirirĭkiat cĕmcĕm'uk osunuy, tũmũn'a'ò dak, poroĕiat tak. Wexĭktak puximat tak osunuy yabĭbĭkap wap isopat, 7 be. Ixeyū jojom pima wuyju ĕebum Deus biôĕbuk kay—7 beayū kay. ⁶ Iodi buximati o'tinuy yabĭbĭkap wap—vidro muĕĕĕē. Tixiriruk o'tinuy cristal'a buxim.

Ebadĭpĭp tak osodop ip itabĕĕayū yabĭbĭkap akokoreren—idip cĭcāat akokoreren. Soat kadi osodop ip. Ita'ade osodop ip. Soat kadi osodop ita ip—cewap, yakpidakadi. ⁷ Pũĕ ixeyū'in leão buxim osunuy. Wara'at ixeyū'in biopak puxim osunuy—aĕokatkat yoboĕat puxim. Wara'at ixeyū'inat topa aĕokatkat topa buxim o'topanuy. Wara'at ixeyū'in dace buxim osunuy—pupumat puxim. ⁸ Soat ip ceĕebabe osodop. 6 be o'ceĕebadop ip. Soat taĕ itate ip osodop—badi, kacũĕkadi dak. Soat em ip jebĭbododon. Ixima daĕ tak ibu'u em ĕu ip jebĭbododon, kabiam tak. Imĕn ip ĭbĭbodo:

Wuykukukat Deus soat podi ma ya'ōbaca, i'e'em ip jebibododon. Soat tağ iisu, i. Soat tağ iisu, i. Soat tağ iisu, i jebibododon ip. Ipi ka'üm pima itait osunuy, i. Ğaxĩ dak itait, i. Ğaxĩn ma jeedot waram wuykay, i.

Imēn ip ibibodo.

⁹ — Ĕn pit soat podi ma edip — i'e'em ip Deus pe jebibododon ebadipdip itabēğayũ. — Ĕn pit soat podi ma a'ōbuyxi — i dak e'em ip jebibododon. — Ĕn pit soat podi ma xipan ocekuğ — i dak e'em ip jebibododon.

Yabikbikap cejeat peam cebibododon ip puje soat em itabēğat peam, ¹⁰ 24 beayũ aypapayũ piğ'i at'an ip cewap—yabikbikap cejeat wap.

— Ĕn pit soat podi ma xipat — i'e'em ip cebe. Jabi jejeat mōğmōğ ip yabikbikap cejeat wap—idip cĩcāat—ouro muğēğē. Imōğmōğ ip cewap “Ĕn acā ocekkukat” i'e am cebe.

¹¹ Imēn ip jebibododon cebe:

Ĕn acā soat kukukat, i. Ĕn acā Deusat, i. Ĕn cuk soat eğugē, i. Soat kake a'ōbin ma, i.

Ĕn ipi juacat mutaicin, i. Ĕn soat podi ma edipap kuğ, i. Soat podi ma a'ōbuyxi, i. Ĕn acā soat podi ma a'ōbacaap kuğ, i.

Imēn ip jebibododon cebe—yabikbikap cejeat pe.

5

¹ Ğe buje taperadup otupcoco tup'amūnmūnatup. Yabikbikap cejeat pui beatup otupcoco—iba'at kadiat pui beatup. Tupararak o'tuption xepxep kadi ma. Tupmuymūgmūğap osodop serabu jo'ian. ⁷ em o'tupmuymūgmūğ ip. ² Deus ekawēn tojtjot'ukat tak ojojjo ya'ōbacaat.

— Abu itaybit tupmuywut am? Ka'ūma ma — io'e ixe ya'ōberen.

³ Imēnpit itaybicat ka'ümğü osunuy. Kabi be ka'ümğü. Ipi ju dak ka'ümğü. Ipi diotpe dak ka'ümğü. Ka'ūma ma itaybit tupmuywut am tup co am. ⁴ Otōn cĩcā ka'ümğü buye itaybicat tupmuywut am tup co am. ⁵ Imēnpuye aypaat o'e owebe:

— Wa ğu! Ak'i juy ece. Judā diwat pe iba'ore ğu tupmuywut am — io'e. — Ixe acā itaybit tupmuywut am. Ixe be ma tup co but — io'e. — ⁷ beat imuywut put ixe be — io'e owebe. — Ixe leāo buxim ya'ōca. Ya'ōbuyxi jĩjā ixe Davi naxeğebit — io'e owebe.

⁶ Ğe buje mēmē ojojjo—ovelha. Cũğ'i osunuy yabikbikap pidase. Ebadipdip itabēğayũ ixe akokoreren osodop ya'ōbuyxiayũ dak. Kuy bima ce'ũ osunuyiat puxim osunuy. ⁷ be osodop yakanasũyũ. Ita dak ⁷ be ma o'sutanuy. ⁷ be itateat puxim Deus biōğbuk—soat ka kay imujumayũ. ⁷ Mēmē o'ju yabikbikap cejat topabe. Ibodup o'tupu ibui bewi iba'at kadiatup. ⁸ Tupu buje ebadipdip itabēğayũ piğ'i o'at ipi ju mēmē wap. Ya'ōbuyxiayũ dak piğ'i o'at ip cewap ya'ōbuyxi jĩjā cexe ip puye. Soat ip harpa'a kuğ osodop yamuyde am. Wa'e buximat kuğ tak ip osodop—ouro muğēğē kuğ. Topapũn osodop tide'okuatim. Deus ebekitkit kawēnwēn ceweju iap tide'okuati buxim. ⁹ Pibodo iisuan o'jebibododon ip. Imēn ibibodo ip:

Kuy juk e'ũ eğuy, i. Pũğ ğu juk etaxijo e'ũiap puye soat tiwatwayũ'in, soat a'ōm kawēnwēn'ukayũ'in tak, soat iwarururuayũ'in tak, soat kaka dağayũ'in tak, i. Imēnpuye etaybit tupu am, i. Etaybit tupmuywut am tak, i. ¹⁰ A'ōbi ma soat eipi juayũ kukukayũm jeedop ip Deus eju, i. Paĩyũ buxim kapikpiğ jeedop ip Deus peam—ocekkukat peam, i.

Imēn ip ibibodo.

¹¹ Waram ğuto oceak. Deus ekawēn tojtjot'ukayũ oya'ijojo. De'at ğu ip osodop—kiiii iān. Imuweğũn pa'ore osodop io. Ade jĩjā ma ip. Kacũğcũğ'i ip osodop yabikbikap akokoreren. Ebadipdip itabēğayũ akokoreren tak, ya'ōbuyxiayũ akokoreren tak. ¹² Ya'ōberen o'jebibododon ip. Imēn ibibodo ip:

Ovelha buxim oe'ũiat soat podi ma jedipap kuğ, i. Soat podi ma ja'ōbacaap kuğ, i. Soat podi ma xipacap kuğ, i. Soat podi ma jetaybitbicap kuğ, i. Soat podi ma ja'ōcaap kuğ, i. Soat podi ma ja'ōbuyxiap kuğ, i. Soat podi ma jedipap kuğ, i. Soat kayap podi ma oceccok Cekay, io'e ip jebibodo be.

Imên ibibodo ip.

¹³ Soat ma ip jebibododon o'e ġebuġe bit wa'öpġu—kabi beacayū, ipi juacayū dak, ipi diotpeacayū dak, tiboġ cīcāti daġacayū dak—soat kakeayū. Imên ibibodo ip:

Soat podi ma ěn pit xipāt, i. Soat podi ma ěn pit a'ōbuyxi, i. Soat podi ma ěn pit edip, i. Soat podi ma ěn pit a'ōbaca, i. Imên cuy acece ewebe soat em, i. Soat em tak wuybu'um ġu acēsop imên i'e am ewebe, io'e ip jebibodo be xik'i yabikbikap peat pe—mēmē—ovelha buxim oe'ūiat pe.

¹⁴ — Imên cuy ace — i o'jede ebadipdip itabēġayū.

Ya'ōbuyxiayū dak piġ'i o'at'at ip topabe—aypapayū. Piġ'i o'at'at ip “Soat podi ma ěn xipāt” i'e am cebe.

6

¹ Mēmē tupmuymūġmūġap o'ġuywut wetabutpe. Koapat o'ġuywut. 7 be osodop ip tupmuymūġmūġap.

— Eġot cuy — io'e ya'ōberen ebadipdipayū'in—itabēġayū'in.

Nobano a'ō buxim o'ya'ōnuy ya'ōpuruġ.

² Waram ġuto oceak. Cavarō ojoġoġo irucat. Yakpi jeġeat daruk kuġ oeku. Ixe xeat ouro muġēġē o'jomōġ ya be—ipi kukukat abeat—idip cīcāat. O'ġēm soat a'ōbacaap mu'ūmu'ūm. Soat a'ōbacaap mu'ūm ām o'ġēm.

³ ġebuġe mēmē wara'at o'ġuywut tupmuymūġmūġap. Xepxep o'ġuywut kuy.

— Eġot cuy — io'e wara'at itabēġayū'in ebadipdipayū'in.

⁴ Wara'at osodot cavarō ipakpukat. Ixe xeat ja'ōbacap o'ġūm yakpi jeġeat pe.

— A'ōbi nopaġōġōm je'e ip jeweweġu ipi daġacayū — io'e cexeat yakpi jeġeat pe. Ka'ūma ip kaba'ūm je'e wara'at eġu. — A'ōbi jenopaġōġōm je'e ip soat — io'e cebe.

Payao o'ġūm cebe yoboġat.

⁵ ġebuġe mēmē wara'at o'ġuywut tupmuymūġmūġap. Ebaġūġ kuy o'ġuywut.

— Eġot cuy — io'e wara'at ebadipdipayū'in itabēġayū'in.

Waram ġuto oceak. Wara'at ojoġoġo cavarō iokat. Yakpi jeġeat imupesarurunap kuġ oeku jebui be. ⁶ Wuya'ġġoġat oya'ġġoġo. Ebadipdip itabēġayū parakpewi oya'ġġoġo.

— Pūġ litrom trigodadei tadeiboġ cīcā je'e—pūġ kabia ekapikapteim je'e — io'e. — Ebaġūġ litrom cevadadadei dak tadeiboġ cīcā je'e—pūġ kabia ekapikapteim je'e — io'e. — Oliveira'a xepti bit etimukērērēn ġu juy — io'e. — Uva'abidi dak etimukērērēn ġu juy — io'e.

⁷ ġebuġe mēmē wara'at o'ġuywut tupmuymūġmūġap. Ebadipdip o'ġuywut kuy. Ebaġūġ mabuk opop imuywut'ūmat.

— Eġot cuy — io'e wara'at ebadipdipayū'in itabēġayū'in.

⁸ ġebuġe waram ġuto oceak. Cavarō ipekukat ojoġoġo. Yakpi jeġeat putet Ce'ūap i osunuy. Ixe dobatban oekuku ip ce'ū'ūayū dopdopap pewiayū. Cexeat o'ġekawēn cebe ip.

— Adeayū juy epeyaoka ipi juayū — io'e cebe ip. — Ebadipdip tobuxik puġe, pūġ cuy epeyaoka — io'e cebe ip. — Nopaġōġōm ip epeġuap, repibun tak — io'e. — Wātaxipi pibun tak epeġuap ip, awaydip taġan tak, ika'uan — io'e cebe ip.

⁹ ġebuġe mēmē wara'at o'ġuywut tupmuymūġmūġap. Ebadipdip o'ġuywut kuy. Xepxep mabuk o'ġepoyat imuywut'ūmat. O'yaokaka ip iayū'ūm'ūm biōġbuk ojoġoġo wūnca mupikupikap'a diotpe caixa'a diotpe. Itakomaayū ġuk ixeyū o'yaoka Deus ekawēn o'ġuwēnuwēn ip puyē, cekawēn taġ oekuku ip puyē dak. ¹⁰ Ya'ōberen o'ġewāwā ip:

— Ocekukat, ěn soat podi ma a'ōbaca — io'e ip. — Soat taġ eisū — io'e ip ya'ōberen. — Icēmān e'e'ukat ěn. Puġūn xe'e ipiat ecesupi'ajoġat kūyġobit'ūmayū be? — io'e ip. — Puġūn xe'e ipiat ecesupi'ajoġat ocaokaayū be? — io'e ip ya'ōberen.

¹¹ Iboceat cesay o'ġūm cebe ip soat pe—irucat.

— Epeyebodoy buk yopūt — io'e cebe ip. — Itakomaayū buk eykitpitpiyū yaoka ma — io'e cebe ip. — Eybure kapikpik'ukayū'in yaoka mabuk ip apēn cuk adi ip eyaoka iap puxim — io'e cebe ip. — Ixeyū aoka'ūm pima bit cuy epeyebodoy — io'e cebe ip.

¹² Ğebuĵe mēmē wara'at o'ğuywut tupmuymūğmūğap. 6 be o'ğuywut kuy. Pūğ ma omuy imuywut'ūmat. Imuywut puĵe ipi o'jexixi jĵā ma. Kaxiepiat iok o'e pağo iokat puxim—mudiuhu doti buxim. Kaxiaat tak ipakpuk o'e doy buxim. ¹³ Kasopta dak o'ta'at'at kabi bewi. O'ta'at'at ipi ju. O'ta'at'at figo'a muy'at'acap puxim—yakicat'a muy'at'acap puxim—kabidoxixi be yamuy'at'acap puxim. ¹⁴ Kabi dak o'je'arabot apēn wuyju taperadup mu'arabotboniap puxim. Co'a dak o'jeawede jenuyap pewi soat'a. Tip'aweroro dak o'jedipewede jediptuyap pewi soat.

¹⁵ Ğebuĵe soat ipi juayū kukukayū o'jewemunēm—iecuğapyū dak, sorarayū kukukayū dak, ibubut adeayū dak, ya'ōcayū dak. Soat ipi juayū o'jewemunēm: jekpiwatpi ma kapikpik'ukayū, tei'ūm kapikpik'ukayū dak. Soat ip o'jewemunēm co'a kūy dağ, co'a binūnpe dak. ¹⁶ Te'e ma ip o'jewāwā ya'ōberen wita'a be, co'a be dak.

— A'a'at cuy ocejeje ocemunēm ām — i te'e ma o'e ip co'a be, wita'a be dak. — Ocemunēm cuy epe'e xik'i yabikbikap pe iat pe ocedobuxikap puxim — i te'e ma o'e ip. — Ocemunēm cuy epe'e mēmē itakoma ocekey buye — i te'e ma o'e ip. ¹⁷ — Mēmē itakoma jĵā ocekey, ya'ō kayayū dak — io'e ip. — Ixeyū etakomaap ebapukap kabia aĵēm puĵe, ka'ūma ma jepoyat. Soat i'ūm — io'e ip.

7

¹ Ğebuĵe Deus ekawēn tojtjt'ukayū ojojojo ebadipdipayū. Kacūğcūğ'i osodop ip ipi'abi dağ. Kabido ixikixik'uk osodop ip ebadipdip kadiwiatpido. Kabido ixikixik'uk ip osodop ipi kay ibido kopap puxim, tiboğcīcāati kay dak, tūmūn'ip'ip kay dak. ² Wara'at ojojojo ğebuĵe bit Deus ekawēn tojtjt'ukat. Kaxi jēmjēmap kadiwi oajēm. Oajēm teku Deus ebekit iam imubararakap kuğ jebui be—teku soat em itaikat ebekit iam imubararakap kuğ. Ya'ōberen o'jewāwā jebadipyū be—Deus ekawēn tojtjt'ukayū be—ebadipdipayū be. Deus kuy juk ja'ōbacaap o'ğūm ixeyū be. Ja'ōbi ixeyū o'ğuju ipi mukērērēn ām, tiboğcīcāati mukērērēn ām tak.

³ — Deus buyawatwat'ukayū dopa'a ocetopa'amubararak teku Deus ebekit iam — io'e cebe ip. — Ocewebe ixeyū dopa'a mubararak'ūm pima bit, ipi epeğukērērēn ğu, tiboğcīcāati dak epetimukērērēn ğu, tūmūn'ip'ip tak epeyopmukērērēn ğu — io'e cebe ip.

— Ha'a — io'e ip.

⁴ Pebūrū iteyū Deus ebekitkiyū iap o'ğuwēn owebe—o'topa'amubararak ip iap. Tak ğu o'topa'amubararak ip—ade jĵā ma—144,000 be. Kiiiiān. Soati watwat'in o'topa'amubararak ip—Israel naxeğebitbiyū'in. ⁵⁻⁸ 12,000 be o'topa'amubararak ip Judá diwatwat'in; 12,000 be Rubem diwatwat'in tak; 12,000 be Gade diwatwat'in tak; 12,000 be Aser diwatwat'in tak; 12,000 Naftali diwatwat'in tak; 12,000 be Manassés diwatwat'in tak; 12,000 be Simeão diwatwat'in tak; 12,000 be Levi diwatwat'in tak; 12,000 be Issacar diwatwat'in tak; 12,000 be Zebulom diwatwat'in tak; 12,000 be José diwatwat'in tak; 12,000 be Benjamim diwatwat'in tak. Ibūrū ma ip o'topa'amubararak teyūku Deus ebekitkiyū iam.

⁹ Waram ğuto oceak. Tak ğu wuyjuyū io'e kiiii. Ade jĵā osodop ip. Imuweğūn pa'ore ma osodop ip, ade jĵā buye. Soat eipi watwat'in osodop ip, soat tiwatwat'in tak, soat iwarururuyū'in tak, soat a'ōm kawēnwēn'ukayū'in tak. Mēmē abikbikap wap osodop ip jesay kuğ—irucat kuğ. Kosunano kuğ osodop ip jebui be.

¹⁰ — Deus acā wuydaxijojom — io'e ip ya'ōberen. — Mēmē dak wuydaxijojom — io'e ip. Ixe ma xik'i jabikbikap pe — io'e ip ya'ōberen.

¹¹ Deus ekawēn tojtjt'ukayū dak kacūğcūğ'i osodop ip yabikbikap akokoreren—ya'ōbuyxiayū dak, ebadipdip itabēğayū dak. Piğ'i o'at ip yabikbikap wap “Ēn soat podi ma xipat” i'e am Deus pe.

¹² O'jebibododon ip Deus pe. Imēn ibibodo:

Imên cuy jeenuy, i. Deus ma soat podi ma xipat, i. Ixe ma soat podi ma jedipap kuğ, i. Ixe ma soat podi ma itaybitbit, i. “Xipat cîcã ên ocexe” i juy ace cebe, i. Soat podi ma ja'ôbuyxiap kuğ, i. Soat podi ma ja'ôbacaap kuğ, i. Soat podi ma jebacaap kuğ tak, i. Imên ma ixegã. Kuyaje dak imên jeenuy. Soat i'üm puje dak, imên ma jeenuy, i. Imên cuy jeenuy, io'e ip jebibododon.

¹³ — Abuyũ suteyũ cesayrurucayũ? — i juk o'e owebe ya'ôbuyxiat, aypaat. — Pomawi ip osodot? — io'e owebe.

¹⁴ — Bay'a, òn ma wetaybit ġu. Ên acã etaybit — i juk oce cebe.

— Ixeyũ ipiat'ajojom cîcã juk adi osodop — io'e owebe. — Inaka ibu'u ġu o'e ip kũyjobit am Jesus a'ô kay — io'e. — Mêmẽ o'jedoyekereren wuywebeam iap kay itabut ip. Imênpuye soat tağ iisu ip doti iwuy'isuat puxim. Soat tağ ip ikêrêat kuğ ġu — io'e owebe. ¹⁵ — Imênpuye ip kacũġcũġ'i Deus abikbikap wap ġasũ — io'e owebe. — Deus buywatwan ip kabiam, kabioğ tak — io'e. — Deus xe ip nuynuy ġasũ. Yabikbikap peat soat em ağ cekay ip xipat'umat ebapukap puxim — io'e. ¹⁶ — Waram pit irem ġu ip. Soat em ibegbeg ma. Ibipuruğ ġu dak ip jeedop. Kajepi kuğ cîcã ġu dak ip jeedop — io'e owebe. ¹⁷ — Mêmẽ ma ixeyũ kukukan jeenuy apên ôhõ iwat xipan jeôhõyũ kukap puxim. Ixeyũ idujowat wuymutacinapti kay tikõn âm. Deus itadisup ip. Waram pit ip jeetõn ġu — io'e owebe.

8

¹ Ğebuje mêmẽ wara'at o'ğuywut tupmuymũġmũġap. Amap o'ğuywut. 7 be o'ğuywut kuy. Ka'ümġu wara'at o'e. Kuy oi'üm. Darem ma ip osodop mũġ kabi beacayũ—meia hora ma. ² Deus ekawên tojtjot'ukayũ ojojojo ġebuje—7 beayũ—Deus xe kacũġcũġ'iyayũ. Jexeat parasuy jo'iat o'ğũm cebe ip. Pũġ pepepe ma o'ğũm cebe ip.

³ Wara'at oajêm tõmte'okuatõm mupikupikap'a kay Deus ekawên tojtjot'ukat—caixa'a kay. Cũġ'i osunuy iboce. Tõmte'okuatõm mün'a kuğ oajêm—ouro muğêġê'a'a kuğ. Iboceat tõmte'okuatõm o'tõmũm cebe tõm'ade.

— Deus ebekitkit kawênwên ceweju soat ip — io'e cebe iboceat. Ixeyũ ekawên cuy eġuwekoy tõmte'okuatõm eju tõmupikupikap'a be ouro muğêġê'a'a be Deus abikbikap wap — io'e cebe.

⁴ O'tõmuwekoy Deus ebekitkit ekawên eju. O'tõmupik. Tõmte'okuatõmtiğ o'jedigeu Deus kay cekawên tojtjot'ukat pui bewi—Deus wap cũġ'iat pui bewi. Deus ebekitkit ekawên tak o'jeu cekay tiğ eju. ⁵ Deus ekawên tojtjot'ukat daxa o'jat tõmte'okuatõm mupikupikap'a bewi. Tõmte'okuatõm mün'a o'yamunopapũn daxam. O'yaxik ipi kay. Yaxik puje, poroğiat o'e soat tağ ipi dağ. Poroğiat o'e soat tağ ya'ôpararu, xiririkiat tak. Nobano dak o'e soat tağ ipi dağ. Ipi dak o'jexixi jĩjã. Tũmũn'a'ô o'jedede soat tağ ipi dağ.

⁶ Ğebuje Deus ekawên tojtjot'ukayũ parasuy jo'iat o'jat imuyde am—7 beayũ.

⁷ Koapat jeparasuy jo'iat o'ğuyde. Akadadada o'jedaeu daxa eju—ade. Doy eju iwekoykey o'e. Kabi beat iwekoykeyat o'ğuy'at ipi kay. Ade o'ğupik ipi'in. Pũġ eipi o'ğupik ebapũġ eipiayũ'in. Xepxep pit o'jeipepoyat ipi'umat eipi. Tũmũn'ip'ip tak o'yopmupik yop'ade. Pũġ'ip'ip'ip o'yopmupik ebapũġayũ'ip'in. Xepxep pit o'jeipepoyat ipik'umat'ip. Kap'ĩdip tak o'tipik soatip. Ka'ũma ma o'jedipepoyat.

⁸ Ğebuje wara'at jeparasuy jo'iat o'ğuyde Deus ekawên tojtjot'ukat. Xepxep o'e ip imuydedem kuy. Kabi beat co'a jo'iat'a o'yamuakõm tiboğcîcãati be. Apikpiğ pima o'yamuakõm. Ti'ade o'jediewexat toy. Pũġti o'jediewexat toy. Xepxepi bit idibi mabuk o'tinuy. O'jediewexat ġu toy. ⁹ Tiboğcîcãati dağayũ oap ade—idibi tiyuati dağacayũ. Pũġ'ũm oe'ũ ebapũġayũ'in. Tak ġu kobexixi dak o'ğuyubağbağbağ. Ade jĩjã. Kiiiĩan. Pũġ ma o'ğuybağbağbağ ebapũġayũ'in—tiboğcîcãati adopa dağat.

¹⁰ Ğebuje wara'at jeparasuy jo'iat o'ğuyde Deus ekawên tojtjot'ukat. Ebapũġ o'e ip imuydedem kuy. Kasopta o'ta'at kabi kadiwi taboğata. Tasop o'tanuy wexiktak puxim. Idibi be o'taakõm. Pũġti be o'taakõm ebapũġtiayũdi be. Idi'a'a be dak o'taakõm. Pũġti'a be o'taakõm ebapũġtiayũdi'a be. ¹¹ Tacupata i iğoda butet omuy—kasopta butet. Ixeda

akõm puje idibi dak ticup o'e pũg kadi. Pũgti ticup o'e ebapũgayũdi'in. Ade oap ipi watwat tikõn puje. Oap ip ticup pibun.

¹² Ğebuje wara'at jeparasuy jo'iat o'ğuyde Deus ekawẽn tojtjot'ukat. Ebadipdip o'e ip imuydedem kuy. Pũg kadi kaxiepiat o'sutamukērērēn. Kaxiaat tak o'sutamukērērēn ip pũg kadi. Kasopta dak o'sutamukērērēn ip pũg kadi. Imēnpuye kaxiepipũ ma o'e kaxi takērē buye. Kaxiamat tak yopīt ma kabiam o'e. Kasopta dak yopīt ma kabiam o'e. Kabiok oeku ebadipdip hora bima kabia bun. Kabiok oeku ebadipdip hora bima ixima bun.

¹³ Waram ğuto oceak. Dace oceğebaa'įjojo. Um cĩcã jepupupum oeku. Ya'õberen ixex dace o'jewāwā.

— Karem ğu ipi juayũ! — io'e ya'õberen. — Ipiatpi'ajojom cĩcã jeedop ip — io'e ya'õberen. — Karem ğu ipi juayũ — io'e. — Ipiat'ajojom cĩcã jeedop ip — io'e. — Warara'acat ğasũ jeparasuy jo'iat ğuyde Deus ekawẽn tojtjot'ukayũ — io'e. — Ebapũgayũ mabuk jeparasuy jo'iat ğuyde — io'e. — Ixeyũ be imuyde buje, ipiat supi'ajo jĩjã ipi juayũ — io'e ixex dace.

9

¹ Ğebuje wara'at jeparasuy jo'iat o'ğuyde Deus ekawẽn tojtjot'ukat. Pũğpõğbi o'e ip imuydedem kuy. Kasopta jo'iat o'jojjo—kabi kadiwi o'takopiata jo'iat. Kabi beat chave o'ğũm ixex be ikũybioreğ cĩcãatkũy domudip'ukap echave. ² Kasopta jo'iat iğo kũy o'sukũynomudip'uk ibo echavem. Ikũynomudip'uk puje, o'tiğcēm ikũy bewi. Waẽn yoboğat peatiğ puxim o'tiğcēm. Iğodiğ kaxi o'ğupinēm tiğboğ cĩcã buye. Soat tağ o'e kabiok. ³ Arõxēkxēk co'iyũ o'kop ixex diğ eju. Ipi kay ip o'kop. Dat puxim ip tõğtapi osodop Deus a'õbi.

⁴ — Kapĩ'idip cuy epetimukērērēn ğu — io'e kabi beat cebe ip—arõxēkxēk co'iyũ be. — Tũmũn'ip'ip tak cuy epeyopmukērērēn ğu — io'e. — Wara'at tak cuy epe'gukērērēn ğu kadai — io'e. — Teku Deus ebekit iam topa'a bararuk'ũmayũ kay acã juy epeju — io'e. — Ixeyũ be acã juy ipiat epesupi'ajoat — io'e cebe ip—arõxēkxēk co'iyũ be. ⁵ — Ğasũ bit puk yaoka pi ma eywebe — io'e cebe ip. — Ipiat pit epesupi'ajoat cebe ip 5 kaxi bun ma — io'e cebe ip.

Ixeyũ arõxēkxēk co'iyũ tõğtapi osodop ip dat puxim. ⁶ Deus ebekitkit'ũmayũ be ipiat o'supi'ajoat ip dat tõğtapi jo'i 5 kaxi bima—topa'a bararuk'ũmayũ be. Imēnpuye je'ũap kudadam ip jeeku. Inaka je'ũap ip tobuxik ğu. Je'ũ ojuy ma'ğũ ip jeeku. Inaka ce'ũ ba'ore je'e ip.

⁷ Ixeyũ arõxēkxēk co'iyũ cavaroyũ buxim osodop ip—jenopağõğõm cumayũ buxim—icaat kuğ ip jewebe. Jadağat kuğ ip oeku ouro muğēğē jo'iat kuğ. Ağokatkat topa buxim ip o'topadop. ⁸ Ayacat'adap puxim ip o'yadaptop. Leão nũy buxim o'tũydrop ip. ⁹ Icaat kuğ oeku ip jekũm'a eju—ferro muğēğē kuğ. Carro jenopağõğõap kay daodaodao ma cucum iap a'õ buxim o'ceğeba'a'õnuy—cavaroyũ imupuxikpuxiğiap a'õ buxim. ¹⁰ Dat puxim ip oeku tõğtapiat kuğ jekpu be. Jenõğtapian ma juk adi oekuku ip ipiatpi'ajojoan topa'a bararuk'ũmayũ be. 5 kaxi bima juk adi oekuku ip ipiatpi'ajojoan cebe ip. ¹¹ Ixeyũ kukukat ikũybioreğ cĩcãatkũy beayũ kukukat osunuy. Ixex butet Abadam i omuy Judeuyũ a'õm—Hebreu a'õm. Apolião i omuy ibutet Grego a'õm. Ibutet wuyumu'ũm'ũm'ukat iape wuya'õm.

¹² Kuy pũg o'kap ipararu jĩjãat. Xepxep mabuk omuyku.

¹³ Ğebuje wara'at jeparasuy jo'iat o'ğuyde Deus ekawẽn tojtjot'ukat. 6 be o'e ip imuydedem kuy. Tõmte'okuatõm mupikupikap'a bewiat'a'õ oya'įjojo—ouro muğēğē'a bewiat'a'õ—Deus abikbikap wapat'a'õ. ¹⁴ Ixex a'õ o'jekawẽn ixex Deus ekawẽn tojtjot'ukat pe—imuyde isuat pe.

— Ebureyũ juy eğuwepak — io'e. — Ebadipdip omuy ip taomũnmũn — io'e. — Taomũnmũn ip omuy Eufratesdi xex—tiboğati xex — io'e.

¹⁵ Kabi beat a'õbi ixeyũ Deus ekawẽn tojtjot'ukayũ soat kuğ ip osodop jebui be. Soat kuğ ip osodop pũğ yaoka am ebapũgayũin—ipi watwat'in. Deus epeju i'eap

wiwim ip osodop. Wara'at koato be ġu jeeju ip ixeyū aoka am, wara'at kaxi be ġu dak, wara'at kabia be ġu dak, wara'at ehora be ġu dak. Deus pe “Epeju” i'e buje acā jeeju ip ixeyū aoka am. Ixeyū ebadipipayū o'ġuwepak. ¹⁶ Pebūrū ixeyū esorarayū iap awēġ oyawēġtobuxik kuy. Tak'um ip osodop—ade jġjā. Kiiiān. 200,000,000 be ip osodop—cavaro akpi jejeayū—nopaġōġō'ukayū. ¹⁷ Sorarayū ōhōyū ojojojo wexey jo'iat pe cavaroyū. Ixeyū akpi jejeayū dak ojojojo. Soat yakpi jejeayū icaat kuġ ip osodop jekūm'a eju. Pūġpūġ ikūm'a ejuat ipakpuk osunuy daxa buxim. Warara'acat iremrum osunuy wita'a buxim—yadeiboġat'a buxim—safira'a buxim. Warara'acat ipekuk osunuy enxofrenōm puxim. Cavaro'a leāo'a buxim o'yanuy. Ibi daġwi diġ cēmcēm o'e daxadiġ, enxofrenōmtiġ tak. Daxa dak cēmcēm o'e ibi bewi. ¹⁸ Ade jġjā ipi watwat oap ip cavaro bi daġwi ijēm'ibit pibun—daxae pibun, daxadiġ pibun tak, enxofrenōmtiġ pibun tak. Pūġ'um oe'ū ebapūġayū'in. Xepxep o'jepoyat. Imēn ma ip oap. Xere'ūma ipi watwat oap. Ade jġjā. ¹⁹ Cavaroyū ipi watwat o'yaoka jebi bewi o'jēm ian, jedoaybu bean tak. Ipiat o'supi'ajojoat ip ipi watwat pe puybu nuypi jo'i.

²⁰ Cavaroyū ipiatpi'ajojoanap eperē buje, jemumuġē kay jetabucap o'jepere ġu ip—o'jepoyat'iaiyū. Wuyju Deus kay iap co'i ip osodop jemumuġē kay jġjā. Jemumuġē kay jġjā ip osodop—ouro muġēġē kay, prata muġēġē kay dak, bronze muġēġē kay dak, wita'a muġēġē kay dak, ip muġēġē kay dak. Ibiōġbuk kērēayū kay dak ip osodop. Ixeyū emumuġēġē be ijo ba'ore, cekūyjo ba'ore dak ip, cexīġxīġ pa'ore dak ip. Inaka tūybe iteyū deusyū iān o'e ip. Oe'ū'ū ġu ip arōxēkxēk co'iaiyū nūy pibun, cavaro nūy pibun tak. Imēnpit jetabucap o'jepere ġu ip jemumuġēġē kay. Deusat kay ġu ip o'e. ²¹ Wara'acat aokakaap ip o'jepere ġu. Jebukaypacap tak o'jepere ġu ip. Warara'acat tayxi kaykayap tak o'jepere ġu ip. Warara'acat itop kaykayap tak o'jepere ġu ip. Warara'acat pubut tujupa'um'umap tak o'jepere ġu ip. Oibu'un ġu ip ikērēat muġēġēm.

10

¹ Ġebuje wara'at ojojojo Deus ekawēn tojtjt'ukat—ya'ōbacaat. Kabi kadiwi kom pima ojojojo. Ixe esay kabikerereat co'i osunuy. Koropsanobu o'jebueku yakokoreren. Ixe dopa kaxiepiat puxim o'topanuy. Ixe dao daxae iecūġat puxim o'taonuy—isopat puxim. ² Livrodup kuġ osunuy jebui be—tup'icatup kuġ—tupayaatup kuġ. Jei o'suimōġ tiboġ cīcāati be jedaoat kadiat i. Jedao'ūġat kadiat i bit o'suimōġ ipi be. ³ Ya'ōberen o'jewāwā leāo ewāwāap puxim. Cewāwā buje 7 be xiririkpaw'iat o'ya'ōbu ya'ōberen. O'jepaw ya'ōberen. ⁴ Cepaw isum apēn cuk ip o'e iaptup kuka otupmubararak. Kabi beat pit o'jekawēn owebe.

— Apēn 7 be xiririkpaw'iat o'e owebe iaptup ġu juy etupmubararak — io'e owebe. — Etupmubararak ġu juy warara'acat pe itaybicap puxim — io'e owebe.

⁵ Ġebuje o'jebaepacūġ kabi kay Deus ekawēn tojtjt'ukat jeba'at kadi—tiboġ cīcāati be cūġ'iat—ipi be cūġ'iat—kuy ojojojoiat. ⁶ O'jekawēn Deus a'ōpiju. Ixe Deus soat em itait. Je'ū ġu ixe bit. Ixe juk kabi o'ġuġē, soat kabi beacat tak. Ipi dak cuk o'ġuġē, soat ipi juacat tak. Tiboġ cīcāati dak o'timuġē, soat tidaġacat tak.

— Ġasū bit ibun ġu jeku — io'e Deus a'ōpiju. ⁷ — “Soat je'bapuk obikuyap taġ,” i juk o'e Deus jebuywatwat'ukayū be—jekawēn muwēnuwēn'ukayū be — io'e owebe. — Apēn Deus ibikuy osunuy iap iba'arēm osunuy soat pe kuy bima — io'e. — Ixe ekawēn tojtjt'ukat pe jeparasuy jo'iat muyde buje bit, soat je'bapuk apēn ibikuy osunuy iap taġ—kanomūmat pe jeparasuy jo'iat muyde buje — io'e owebe.

⁸ Kabi kadiwiat a'ō waram oya'ījojo. Waram o'jekawēn owebe.

— Tupayaatup cuy etupu—tup'icatup—Deus ekawēn tojtjt'ukat pui bewi—ipi be cūġ'iat pui bewi—tiboġ cīcāati be cūġ'iat pui bewi — io'e owebe.

⁹ Oju cekay.

— Ma — i oce cebe. — Etupūm owebe, — i oce cebe.

— Juku — io'e. — Etupu — io'e owebe. — Etup'o — io'e. — Ebi be bima tupkurukuru je'e eit puxim — io'e. — Edada be bit, tupsak je'e — io'e.

¹⁰ Otupu ibui bewi tup'icatup, tupayaatup. Otupkūn. Otup'o. Tupkurukuru o'e obi be bima. Tupkūn puje bit o'e tupsak odada be.

¹¹ — Waram tak cuy apēn Deus adeayū idaxijo iap ekawēn cuy eḡuwēnuwēn soat pe — io'e owebe. — “Ixe soat tiwatwayū'in idaxijo pin,” i juy ece, “soat ka watwayū'in tak, soat eipi watwayū'in tak, soat a'ōm kawēnwēn'ukayū'in tak,” i juy ece soat pe — io'e owebe.

11

¹ Ḡebuje kabi beat imuweḡūngūnap'ip o'yopūm owebe.

— Deus eju kawēnwēnap'a juy eyamuweḡūn—yaboḡat'a — io'e owebe. — Wūnca mupikupikap'a dak cuy eyamuweḡūn—caixa'a — io'e. — Pebūrū paxi e'em “Ēn xipat cīcā,” i Deus pe ceweju kawēnwēnap'a be? Ixeyū dak cuy eḡuweḡūn — io'e owebe. ² — Kacūḡkadiat pit cuy eḡuweḡūn ḡu—yakokorerenayū yanaxinōm — io'e. — “Wekawēn kay'ūmayū jeōm oweju kawēnwēnap'a naxinōm pe,” i juk o'e Deus — io'e owebe. — 42 kaxi bun warēmtaḡ ma jeku ip Deus ka daḡ—ikērēat kuḡ ḡuiat ka daḡ — io'e owebe. ³ — Xepxepayū oḡuju wekawēn muwēn ām — io'e. — Ikurususucat kuḡ jeku ip jesay kuḡ oceḡuycūḡ eykay eyju warēmtaḡ ma jekukum puye iap mubapuk am soat pe. Ibun cīcā jeedop ip Deus ekawēn muwēnuwēn—1,260 kabia bun — io'e.

⁴ Ixeyū xepxepayū oliveira'ip puxim wekawēn muwēnuwēn'ukayū. Lamparina'a mūn puxim tak ip—ipi juacat kukat etabun anuynuyat'a buxim. ⁵ Warara'acayū warēmtaḡ ixeyū xepxepayū kuk ojuy bima, daxa cēmcēm ikōmbie daḡwi yaoka am. Imēnpuye je'ū ip warēmtaḡ ikuk ojuyayū. ⁶ Ixeyū a'ōbi muba'at ajēmjēm ḡu Deus ekawēn muwēnuwēn ip pima. Deus a'ōbacaap kuḡ ip xepxepayū. Idi'a dak ip idimuwxat toy ja'ōbi. Ja'ōbi ip warēmtaksuḡat ḡudot ipi juayū mu'ūm ām, ku beacat mu'ūm ām tak, ku muypi'ūm ām. Imudot pin pima, ip ḡudot.

⁷ Deus ekawēn muwēn eperē isum yoboḡ cīcāat jajēm ipararu jījāat. Jajēm ikūybioreḡ cīcāatkūy bewi. Jebacacan je'e xepxepayū eju. Xepxepayū a'ōbacaap ḡu'ūm ipararu jījāat. Yaoka ip. ⁸ Ixeyū'ūm'ūm jebit po'i jeedop akidaḡ ikaboḡatka be—korosa be ixeyū kukukat o'subamupaya ip iatka be. Po'i jeedop ip uk'a ukpibubu be soat pe ijo am. Ibo ka watwat kay ḡebum pima:

— Sodoma ka watwat co'i ip ikērēat kuḡ — i wuyju e'em. — Egito eipi watwat co'i ip ikērēat kuḡ — i dak.

⁹ Ibun'ūma jeak ip adeayū ixeyū'ūm'ūm jebit kay—ebapūḡ kabia bun ma, ipidaseat kabia dak. Adeayū jeak ixeyū'ūm'ūm kay—soat eipi watwat'in, soati watwat'in tak, soat a'ōm kawēnwēn'ukayū'in tak, soat iwarururuayū'in tak. Ikot an ḡu ip.

— Ixeyū'ūm'ūm cuy epejokot ḡu — i je'e ip soat.

¹⁰ Icocok cīcā je'e ip ipi juacayū xepxepayū'ūm'ūm oe'ū iap kay—Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū'ūm'ūm oe'ū iap kay. Peta ḡuḡē ip jecokcokap pibun ma. Iūmūmap je'ḡūm ip jewewebe jecokcokap pibun. Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū ipiat o'supi'ajoat ipi watwat kay—ixeyū xepxepayū. Imēnpuye icocok je'e ip xepxepayū'ūm'ūm e'ūap kay. ¹¹ Xet. Xet. Xet. Kabiam. Kaxicuḡ pima, puw, Deus o'jepuw cekay ip jebidom. Waram ip o'jetait. Kirik'āy. O'āy'āy ip. Imēnpuye iparara jījā ip o'e waram ip o'jetait iap o'tobuxik puye. ¹² Kabi beat ya'ōberen o'jewāwā xepxepayū be—Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū be—waram o'jetait'iyū be.

— Epeyeu juy ijodi — io'e cebe ip.

Jekay itakomaayū etabun ma ip o'jeu kabi kay ḡebuje bit. Kabikererereat taḡ ip o'jeu.

¹³ Ceu isum ip ipi o'jexixi jījā. Pūḡ kadi o'sukamu'ūm 10 beatka'in. Tak ḡu oap ip ipi exixi buje. Ade jījā oap ip. 7,000 beayū'ūm'ūm oap ip. Iparara jījā o'e ip o'jepoyat'iyū.

— Deus soat podi ma ya'ōbaca — io'e ip jeparara pibun. — Kabi beacayū kukukat soat podi ma ya'ōbaca — io'e ip jeparara pibun.

¹⁴ Kuy xepxep o'kap ipararu jījāat. Aḡ cuy epesop imēnpit. Wara'at cuy omuyku ipararu jījāat. Ebpapūḡ jeedop ip.

¹⁵ Ğebuje wara'at jeparasuy jo'iat o'ğuyde Deus ekawën tojtjot'ukat. 7 be kuy imuydedem o'e. Ka'ümğü wara'at. O'e kuy.

— Ğasū Deus soat kukukan o'e — io'e kabi beayū ya'öberen. — Ixe emunaë dak soat kukukan o'e ğasū — io'e ip. — Soat em ixē soat kukukan jeenuy. Puğün xe'e ixē soat kukukan iap i'üm? Ka'ūma em ma — io'e ip.

¹⁶ Ya'öbuyxiayū dak piğ'i o'at'at ip jedop am ipi ju Deus wap “Ēn xipat” i'e am cebe—24 beayū, Deus xeayū, jabikbikap ceje kaxixik'iyū.

¹⁷ — Ocekukukat, ěn acā Deusat — io'e ip. — Ēn soat podi ma a'öbaca — io'e ip. — Ğasū ěn etabēğ — i. — Kuyje dak cuk adi etabēğ eğuy — i. — Kuy juk a'öbacaap eğubapuk soat pe — i. — Imēnpuye “Ēn xipat cīcā,” i oceju e'em ewebe — i. — Soat kukukan ece ğasū — io'e ip. ¹⁸ — Ekay itabut'ūmayū itakoma jījā ekay, etakomaap mubapukap ehora oajēm puye — i. — Ğasū ipiat esupi'ajojoat a'ökay'ūmayū be — i. — Imēnpuye itakoma jījā ip ekay — i. — Apēn cuk adi oekuku ip ipi ju bima iaptei eteida soat pe ce'ū'ūayū be — i. Cedağ ma juk adi oekuku ip iaptei eteida ebuywatwat'ukayū be—ekawën muwēnuwēn'ukayū be dak, soat ebekitkit pe dak, ibuyxim ekukuk'ukayū be dak — i. — Soat pe cedağ ma eteida—yoboğayū be, ka'ūmaayū be dak — i. — Ğasū dak ipi mu'ūmu'ūm'ukayū eğu'ūm—a'ökay'ūmayū — io'e.

Imēn o'e ip ya'öbuyxiayū Deus pe.

¹⁹ Deus nuynuyap'a exīntabi o'jekoce ğebuje—kabi beat'a. Deus ekawën kukatopa mūn'a yabapuk o'e soat pe—witadopa be ibararak iat mūn'a—caixa'a—ouro muğēğē'a. Iğo'a jo isum xiririkiat o'jepaw ya'öpuruğ. Kōnēkōnēk io'e. Xiririk xiririk io'e. Ipi o'jexixi jījā. Akadadada o'ta'at ipi be ta'ade.

12

¹ Ğebuje wara'at ipararuat ojojojo kabi be yoboğat. O'jebapuk omukūyjo am apēn ğuyjom jebapuk iam. Koam ayacat ojojojo. Iekabek oeku kaxiepiat kuğ. Kaxiaat ixē i diotpe osunuy. Ouro muğēğē osunuy ya be—12 be kasopta kuğat. ² Yukreğ osunuy. It kam pasuğ osunuy. Ya'öberen o'jewāwā je'it pibun.

³ Ğebuje wara'acat o'jebapuk kabi be omukūyjo am apēn ğuyjom jebapuk iam. Seğemoxixi jo'iat ojojojo ipakpukat. 7 be ya'a o'yanuy. Soat'a be ouro muğēğē kukukuğ osunuy. 10 be yakanasū. ⁴ Ta'adeata kuğ oeku jenomuju jedoaybu eju kasopta. Pūğta o'ta'uk kasopta ebapūğayūda'in. Tamuy'at'an oeku ipi kay. Cū. O'jecūğ yukreğat tobuxik puje. Ixe wap cūğ'i osunuy i'it oap ojuy. Ikap isum i'it o ojuy osunuy. ⁵ Ayacat o'su'itkap ağokatkat. Ixe ağokatkat soat ka kukukan jeenuy ğuyjom. Ya'öpuruğ ip jukuk jebui be icaat kukat puxim. Ka'ūma ma kūyjobit'ūm jeenuy ixē a'ö kay. Soat ya'ö kay jeedop ip kūyjobit. Bekicat kap isum Deus pit o'takoy. Kabi kay o'tujuu soat em jeenuy ām jexe. O'tujuu seğemoxixi be i'oap puxim. ⁶ Ayacat tak o'jenapōn uk'a'ūmat kay. Iboce kuy juk Deus soat o'ğumuxipan tūy ām. Deus xipan jukuk iboce. 1,260 kabia bun xipan jukuk.

⁷ Ğebuje nopağōğōm o'e ip jeweweju ma kabi beacayū. Miguel a'ökayayū nopağōğōm o'e seğemoxixi a'ökayayū eju. Miguel a'ökayayū Deus ekawën tojtjot'ukayū. Seğemoxixi a'ökayayū Deus ekawën tojtjot'uk osodop ip kuy bima. Ğasū bit oibu'un ip Deus ekawën tojtjon. ⁸ Miguel a'ökayayū seğemoxixi a'ökayayū a'öbacaap o'ğu'ūm. Top pa'ore o'e ip kabi be. Deus oibu'un ip ikuğ. ⁹ Seğemoxixi o'ğujēm ip kabi bewi. Kuyje seğemoxixi puybum osunuy—Deus ekadai be osunuyiat. Ibiōğbuk kērēayū kukukat ixē. Satanás i ibutet. Ibutet ade. Soat ipi watwat muğuykukuku'ukat ixē. Ixe ma o'joxik ip kabi bewi. Ipi kay o'joxik ip ya'ökayayū eju.

¹⁰ Ğebuje kabi beat oya'ījojo. Ya'öberen o'jekawën. Imēn ixē o'e:

— Ğasū bit Deus ipi juacayū daxijojoapi oibu'un — io'e. — Kuy juk ja'öbacaap o'ğubapukpuk soat pe — io'e. — Ixe acā soat kukukan o'e — io'e. — Deus emunaë dak ja'öbacaap o'ğubapukpuk soat pe—Cristo — io'e. — “Soat podi ma wa'öbaca,” io'e soat pe — io'e. — Wuykitpitpiyū muymuy'ukat o'joxik kabi bewi — io'e. — Ixe te'e ma

imuymuy'uk ip osunuynuy Deus pe — io'e. — “Ikērēat kuḡ eyju Deus xe,” i te'e ma e'e'uk osunuynuy. Soat em wuykitpitpiyū muymuy'uk osunuynuy—kabiabun, iximabun tak — io'e. — Deus ixē bit o'joxik kabi bewi — io'e. ¹¹ — Iparara ḡu ip osodop warara'acat pe jaokaap puxim wuykitpitpiyū Jesus kayayū — io'e. — Jetabucap o'jepere ḡu ip jaokaap puxim. Itabut osodop ip mēmē buxim o'jedoyekereren je'ū ām wuywebeam iap kay — io'e. — Ibu'u ḡu o'e ip kawēn icēmat muwēn ām — io'e. — Imēnpuye jemuymuy'ukat a'ōbacaap o'ḡu'ūm ip — io'e. ¹² — Imēneju: “Kabi icokcok cuy jeenuy,” i ōn e'em. “Kabi beacayū dak icokcok cīcā juy jeedop ip,” i ōn e'em — io'e. — Karem ipi juacat, tiboḡ cīcāati beacat tak — io'e. — Ipiat'ajojom cīcā ip jeedop, ibiōḡbuk kērēayū kukukat kuy o'kop cekay ip puye — io'e. — Itaybit darem ma ipiat osupi'ajojoat Jesus kay itabucayū be iam — io'e. — Imēnpuye itakoma jījā o'e — io'e.

¹³ Ipi be juk oxik ip iam itaybit pima, ayacat tobatban oeku—āḡokatkat'it'it kukat tobatban—ikap'isuat kukat tobatban. Tobatban oeku yaoka ojuy. ¹⁴ Inaka Deus dace buximat eḡeba o'ceḡebaūm ayacat pe. O'ceḡebaūm cebe pupupum jenapōn ām jeka kay—uk'a'ūmatka kay. Ibo ka be Deus xipan ixē jukuk. Ebapūḡ koato bun xipan jukuk, ipidaseat koato dak. Cekaykay ba'ore jeenuy puybu jo'iat pe. ¹⁵ Seḡemoxixi bit idibi o'timujēm jekōmbie daḡwi. Idixidi buxim o'timujēm. O'timujēm wūy jījā ayacat tujowacap ojuy. ¹⁶ Ipi bit ayacat o'taxijo. O'jedeḡ idibi ōm ām seḡemoxixi kōmbie daḡwiati ōm ām. ¹⁷ Imēnpuye seḡemoxixi itakoma jījā o'e ayacat kay. O'ju nopaḡōḡō ām ixē uktakyū eju—soat eju—Deus ekawēn kay kūyjobicayū eju—Jesus ekawēn taḡ jekuku'ukayū eju—kawēn icēmat taḡ jekuku'ukayū eju. ¹⁸ Seḡemoxixi bit ka'oririt pe osunuy. Cūḡ'i osunuy ka'ūma kuḡ ma—ibuipuk ma.

13

¹ Ḡebuḡe ipararu jījāat ojojō. Tiboḡ cīcāati bewi jeuhum o'e kapurūḡ kay. ⁷ be ya'a. ¹⁰ be yakanasūyū. Ouro muḡēḡē kukukuḡ osunuy soat akanasū daḡ warara'acat kukuk'ukat adaḡat puxim. Deus muymuyap ibararak osodop soat'a daḡ. ² Ixē ipararu jījāat leopardo buxim osunuy—wida buxim. Ixē i urso i buxim—widabaro i buxim. Leão bi buxim o'subinuy. Seḡemoxixi ja'ōbacaap o'ḡūm ipararu jījāat pe. Jabikbikap tak o'ḡūm cebe. Imēnpuye seḡemoxixi jo'i o'e ya'ōca. Kūyjobit o'e ip seḡemoxixi a'ōkayayū ipararu jījāat a'ō kay dak. ³ Pūḡ'a werowero kuḡ o'yanuy ipararu jījāat'a. Ce'ūat'a jo'i o'yanuy. Weroweroḡ pit kuy oiyo. Imēnpuye:

— Apēnpuye xe'e oe'ū ḡu werowero pibun? — io'e ip jewewebe ipi daḡacat. Itabēḡbēḡ o'e ip yajojom. Kūyjobit ip o'e ya'ō kay oe'ū ḡu buye. ⁴ Seḡemoxixi ja'ōbacaap o'ḡūm ipararu jījāat pe. Imēnpuye soat ipi juacat itabut cīcā osodop seḡemoxixi kay. Ipararu jījāat a'ō kay dak ip osodop.

— Soat podi ma ipararu jījāat ja'ōbacaap kuḡ — i te'e ma o'e ip. — Ka'ūma be ma ixē a'ōbacaap mu'ūm put — i te'e ma o'e ip. Tūybe seḡemoxixi Deus iān o'e ip.

⁵ Seḡemoxixi o'jekawēn ipararu jījāat pe.

— Deus cuy ejomuymuy — io'e cebe. — Ekawēnkērēm cuy eḡuy — io'e cebe — Quarenta e dois kaxi bun cuy ejeku ipi daḡayū paraktaḡ — io'e cebe.

⁶ Imēnpuye ipararu jījāat Deus o'jomuymuy jījā. Deus o'subutetmuymuy. Deus nuynuyap tak o'jomuymuy jījā. Kabi beayū dak o'jomuymuy jījā.

⁷ — Deus ebekitkit eju juy nopaḡōḡōm eḡuy — io'e seḡemoxixi cebe. — Eḡubu'un cuy ip Deus kay — io'e ipararu jījāat pe.

Seḡemoxixi ja'ōbacaap o'ḡūm cebe soat tiwatwat'in ya'ō kay i'e am, soat eipi watwat'in tak, soat a'ōm kawēnwēn'ukayū'in tak, soat iwarururuayū'in tak. Soat ip kūyjobit o'e ya'ō kay. ⁸ Imēnpuye jewemuḡuykukukum ip je'e ipi juacayū. Tūybe Deus iān je'e ip ipararu jījāat pe.

— Ēn acā Deusat — i te'e ma je'e ip.

Ixe kay ip itabut je'e apên wuyju wuyetabut Deus kay iap puxim. Mêmê buxim oe'üiat pubutup pe ibutetet ġu ip—abyuü Deus xe itait jeedop iaptup pe. Iğodup pe osodop ġu ibutet ip ipi muğẽ'isum ma.

⁹ Iboam eyetaybit pin pima, eya'õpicũğcũğ cuy epesop. ¹⁰ Taomünmün ijuibit taomün ma ip. Payaom yaoka'ibit yaokan ma ip payaom. Imênpuye yukpiceğẽm ġu juy jeedop ip Deus ebekitkit jetabucap kuğ ipiat'ajojom ma'ġu ip. Itabut cĩcã juy jeedop ip cekay.

¹¹ Ğebu je wara'at ojojojo ipararu jĩjãat. Xepxep osodop ip ġasũ. Ipi bewi o'jẽm badiwi. Xepxep akanasũ o'yakanasũnuy. Cordeiro'it'it akanasũ jo'i. Seğemoxixi ekawẽn co'i o'jekawẽn kawẽnkẽrẽ. ¹² Ya'õbaca jĩjã osunuy koapat ipararu jĩjãat a'õbacaap co'i. Ja'õbacaap mubapukpuğ osunuy koapat ipararu jĩjãat etabutpe.

— Koapat ipararu jĩjãat a'õ kay juy epesop — io'e soat ipi juayũ be. — Werowero pibun oe'ũ pin iat a'õ kay juy epesop — io'e cebe ip. — Kuy oiyo iat a'õ kay juy epesop — io'e cebe ip.

Imênpuye ya'õ kay o'e ip ipararu jĩjãat a'õbi. ¹³ Wuywebe imuğẽ ba'oreap mubapukpuğ oekuku koapat ipararu jĩjãat. Ja'õbacaan daxa o'ğukopkop kabi bewi. Ipi kay o'ğukopkop soat etabutpe ixeyũ mutabut am jewekay. ¹⁴ Soat ipi juayũ o'ğuguykukuku iba'oreap o'ğubapak puye. Wuywebe i'e'ba'oreat mubapukpuğ osunuy koapat ipararu jĩjãat etabutpe.

— Koapat ipararu jĩjãat puximat cuy epeğugẽ wita'am — io'e soat ka watwat pe. — Payaom werowero ip o'ğugẽiat puximat cuy epeğugẽ — io'e. — Oe'ũ ġuiat puximat cuy epeğugẽ — io'e.

Imênpuye ixẽ buximat o'ğugẽ ip wita'am. ¹⁵ Kanomũmat ipararu jĩjãat ya'õbacaap o'jat koapat pewi ja'õbacaan. Ya'õbacaap o'jat koapat puximat mutait am. Imênpuye o'jetait koapat puximat—wita'a muğẽğẽ. Cekawẽn put o'e. Jekay itabut'ũmayũ dak yaoka but o'e cebe.

¹⁶⁻¹⁷ — Obutet cuy epesubutetmubararak eybũnũ'a be eyba'at kadi, eydopa'a be dak — io'e. — Obutet mubararak'ũm pima, wenũmero ma epeğubararak eydopa'a be, eybũnũ'a be dak — io'e.

Imên ixẽ o'e soat pe ipi juayũ be—ya'õbuyxiayũ be, ya'õbuyxi'ũmayũ be dak; yopĩcayũ be, kariwayũ be dak; jekpiwatpin ma kapikpik'ukayũ be, tei'ũma kapikpik'ukayũ be dak. Cewebubut pu ba'ore osodop ip topa'a bararak'ũm pima, ibũnũ'a bararak'ũm pima dak. Tarekrek tak teida ba'ore ip osodop ixẽ butet ibararak'ũm pima, ibutet enũmero ibararak'ũm pima dak.

¹⁸ Wuyetaybitbicap cuy ajat wuyetaybit am iboam. Wuyetaybit pima bit ixẽ enũmero imuweğũn put kuka o'e wuywebe. Ağokatkat putet co'i ixẽ enũmero. Ixẽ enũmero 666.

14

¹ Deus omukũyjojom mabuk osunuy apên jebapuk ãmap kabia be iam. Apên jebapuk ãmap kabia bima iap cocom mabuk oğuy wexey jo'iat pe. Mêmê buxim oe'üiat ojojojo. Cũğ'i osunuy co'a bicũğpe—Siã'o'a bicũğpe—Jerusalém ka beat'a bicũğpe. Adexiri osodop ixẽ eju—144,000 beayũ. Mêmê butet ibararak osodop topa'a be ip. Ixẽ ebay butet tak ibararak osodop topa'a be ip. ² Kabi kadiwiat'a'õ dak oya'ĩjojo. Ya'õboğ o'ya'õnuy ti'acap'a'õ jo'i. Ya'õpuruğ tak o'ya'õnuy xiririkiat'a'õ jo'i. Ya'õdip cĩcã dak o'ya'õnuy adedeayũ jebubut'uk muydedem pimaap a'õ buxim—harpa muydedem ip pimaap a'õ buxim. ³ Ixeyũ 144,000 beayũ pibodo iisuan ip o'jebibododon. Deus abikbikap wap kacũğcũğ'i osodop ip jebibododon, ebadipdip itabẽğayũ wap tak, 24 beayũ ya'õbuyxiayũ wap tak. Ka'ũma be ma itaybit put ibo pibodom. 144,000 beayũ be acã itaybit put—Deus emudaxijojoyũ be acã—ipi ju oekuku'iyũ be acã. ⁴ Ixeyũ 144,000 beayũ o'jewemukẽrẽrẽn ġu—pũğ em tak ka'ũma. Soat tağ iisu ip osodop ayacat eju o'jepo ġu bukiat puxim. Mêmê badiptatam oekuku ip soat tağ. Deus ixeyũ o'taxijo kũyjobit'ũmayũ parakpewi—ipi juacayũ parakpewi. Ixeyũ ma koam o'jewejak Deus kay

soat em jedop am cexe. Mēmē kay dak o'jewejak ip soat em jedop am cexe. ⁵ Napapa'uk ġu ip osodop. Soat tağ ip iisu.

⁶ Ġebuġe wara'at oġoġo Deus ekawēn toġotġot'ukat. Um oeku eium. Kopkom oeku kawēn idipat muwēn ām soat pe ipi juayū be—soat iwarururuayū be, soat tiwatwat pe dak, soat a'ōm kawēnwēn'ukayū be dak, soat eipi watwat pe dak. Kawēn idipat i'ūm ġu. Soat em itabucayū ibo muwēnuwēn jeedop. I'ūm ġu cekawēn—kawēn idipat.

⁷ — Ibuyxim cuy Deus epejukuk — io'e ya'ōberen um cīcāat. — “Deus soat podi ma ya'ōbaca,” i juy epe'e'e — io'e. — Ġaxīn ma ixē Deus ideida soat pe apēn ipi dağ pima juk adi oekuku ip iaptei — io'e. — Xipacat je'ġūm xipacayū be. Ipiat supi'ajoat ikērēat mujurūġrūġ'ukayū be bit — io'e. — “Warara'acat podi ma ēn xipat,” i juy epe'e Deus pe — io'e. — Ixe Deus kabi o'ġujurūġ, ipi dak — io'e. — Tiboğ cīcāati dak o'timujurūġ — io'e. — Idi'a dak o'ti'amujurūġ — io'e.

⁸ Wara'at Deus ekawēn toġotġot'ukat koapat nomuju oeku. Um oeku eium.

— Babilōnia ka watwat puximayū a'ōbacaap oi'ūm — io'e. — Ikērēat muğēğē'uk osodop ip soat ka watwat eju — io'e. — Warara'acat tayxi eju jepopo'ukap puxim ikērēat muğēğē'uk ip osodop, warara'acat itop eju jepopo'ukap puxim tak — io'e. — Ġasū bit ixeyū a'ōbacaap oi'ūm — io'e.

⁹⁻¹⁰ Wara'at Deus ekawēn toġotġot'ukat oġoġo—soat tağ iisuayū. Ebaġūğ ip um oekuku eium.

— Ipararu jījāat pe “Ēn xipat cīcā” i'e'e'ukayū ipiat supi'ajoġo jījā—ixē jo'iat pe “Ēn xipat cīcā” i'e'e'ukayū dak — io'e. — Ibutet pararak topa'a beayū dak ipiat supi'ajoġo jījā—ibutet pararak ibūnū'a beayū dak — io'e. — Deus itakoma jījā je'e ixeyū kay. Itabotaidabotbot ġu je'e ixeyū kay—pūğ kay dak ka'ūma. Iba'ore je'e cebe ip jenapōn ām ipiat'ajoġoap puxim — io'e. — Ipiat supi'ajoġo jījā ma ip. Daxa be ipiat supi'ajoġo ip, enxofre isopat pe dak — io'e. — Deus ekawēn toġotġot'ukayū etabutpe ipiat supi'ajoġo ip, soat tağ iisuayū etabutpe. Mēmē etabutpe dak ipiat supi'ajoġo ip — io'e. ¹¹ — Ixeyū beaptiğ jediğēuhum soat em daxadiğ. Ka'ūmġu kabi dağ tiğ'ūmat. Soat em ma tiğteğ e'em. Iximabun, kabiabun tiğteğ e'em — io'e. — Ixeyū be ipiatpi'ajoġoap tak i'ūm ġu. Cebodoy ba'ore cebe ip. Kabiabun ipiat'ajoġom ip jeedop, iximabun tak—ipararu jījāat pe “Ēn xipat” i'e'e'ukayū, ixē jo'iat pe imēn i'e'e'ukayū dak—topa'a be ibutet pararakayū — io'e.

¹² Apēn ibutet pararak ibūnū'a beayū ipiat supi'ajoġo jījā iap kay ġebum pima, yukpiceğēm ġu juy jeedop ip jetabucap kuğ Deus ebekitkiyū—Deus a'ō kay kūyjo-bicayū—Jesus kay jetabucap kukayū.

¹³ Ġebuġe kabi kadiwiat'a'ō oya'īġoġo.

— Pūğpūğ xipacayū'in mabuk yaoka ip ġasū itakomaayū jetabucap epere'ūmayū, ipararu jījāat putet mubararakan ibu'u'uayū — io'e. — Icocok ip jeedop o'yaoka ma'ġu ip — io'e. — Iboap cuy eğubararak taperadup pe — io'e.

— Icēmān ēn e'em — i Deus biōğbuk o'jede. — Icocok cīcā ma ip jeedop — io'e. — Ipi ju bima o'jekapikpik cīcā ip wuykukukat peam — io'e cebe—kabi beat pe. — Ce'ū buje bit ip jeebodoy — io'e. — Kapikap kay ġu ip je'e — io'e cebe. — Jekaba'ūm ip — io'e. — Xipan cīcā ip o'jekapikpik iaptei tak ip idujuu jewēju — io'e cebe.

Imēn Deus biōğbuk o'jede kabi kadiwiat'a'ō wa'ōpiju.

¹⁴ Apēn jebapuk āmap kabia bima iap cocom mabuk oğuy wexey jo'iat pe. Ağokatkat co'iat oġoġo. Xik'i osunuy kabikerereat ceje. Ouro muğēğē kuğ jabe osunuy. Pēğap kuğ osunuy jebui be—tūybibiati kuğ.

¹⁵ Deus ekawēn toġotġot'ukat o'jēm Deus eju kawēnwēnap'a bewi. O'jewāwā ya'ōberen kabikerereat cejeat pe.

— Epēğām cuy etiptakat soat eipi dağatip, kuy o'taop puye — io'e ya'ōberen. — Ġasū ma juy etiptakat — io'e.

¹⁶ Imēnpuye cococo'i o'e. Tiptatkan o'e jepēğām kabikerereat cejeat. Jepēğap o'ğuyco. Soat eipi dağatip takatkan o'e. Pere. Soat o'tiptakat. Kuy o'jepere.

¹⁷ Ĝebuĵe wara'at oĵoĵoĵo Deus ekawĕn toĵotĵot'ukat. Ixe dak o'ĵĕm Deus eĵu kawĕnwĕnap'a bewi—kabi beat'a bewi. Ixe dak pĕĝap kuĝ osunuy tŭybibiĵat kuĝ.

¹⁸ Ibocewi wara'at Deus ekawĕn toĵotĵot'ukat o'ĵĕm tŏmte'okuatŏm mupikupikap'a xewi. Ixe daxa kukuk'ukat osunuy tŏmte'okuatŏm mupikupikap'a beat taxa kukuk'ukat. Ixe o'ĵewāwā ya'ŏberen jebure be—pĕĝap kukat pe.

— Epĕĝām cuy uva'adot eyadot'aĝobidakat — io'e. — Soat eipi daĝatip pe juy eyadot'aĝobidakat — io'e. — Kuy o'yaop — io'e ya'ŏberen.

¹⁹ Imĕnpuye cocococo'i o'e. Yaĝobidakatkan oeku soat eipi daĝ uvadip taĝ. Perekh. O'ĵepere. O'yamŏĝ yamucakcakcakap'a be yabidi'uk am. Deus ipiat supi'ajoĵoat kŭyĵobit'ŭmayŭ be apĕn ip uva'a mucakcakcaĝ iap puxim. ²⁰ Ikaboĝatka etakobe yamucakcakcaĝ ip osodop. Xere ĝu o'yabidijĕm uva'abidi. Yamucakcakcakap'a be-wiapti kŭyĵobit'ŭmayŭ'ŭm'ŭm toy buxim. Xere ĝu toy o'toyĵĕm. Kiiii iān toy. 3000 quilometrom o'toyĵĕm. Toydibida pŭĝ metro ipidase dak o'jedoyeku—Deus ekawĕn kay kŭyĵobit'ŭmayŭ'ŭm'ŭm toy.

15

¹ Ĝebuĵe wara'at ipararuat oĵoĵoĵo kabi be yoboĝat. O'ĵebapuk omukŭyjo am apĕn ĝuyjom jebapuk iam. 7 be oĵoĵoĵo Deus ekawĕn toĵotĵot'ukayŭ. Omukŭyjoĵoap iba'arĕm mabuk osunuy oxe. Yoboĝ osunuy. Ipararu ĵĵĵaat osunuy. Warĕmtaksuĝat kuĝ ip oekuku—āmap kuĝ. Ipi kay ixik puĵe Deus ĵetakomaap ĝu'ŭm.

— Eyju ma warĕmtaksuĝat epejoxik kŭyĵobit'ŭmayŭ be — io'e Deus cebe ip. — Wa'ŏbi ma ipiat cuy epesupi'ajoĵoat cebe ip — io'e. — Ixeyŭ acā oĵoxikat wetakoma eykay iap mubapuk am soat pe kŭyĵobit'ŭmayŭ be — io'e Deus cebe ip—7 beayŭ be.

² Ĝebuĵe iodi buximat oĵoĵoĵo—vidro muĝĕĝĕ. Vidro iwekoykey osunuy daxa eĵu. Ixiriruk osunuy. Ipararu ĵĵĵaat a'ŏ kay'ŭmayŭ dak oĵoĵoĵo—ixe jo'iat a'ŏ kay'ŭmayŭ dak—jebetet enŭmero kukat kukat a'ŏ kay'ŭmayŭ. Kacŭĝcŭĝ'i ip osodop iodi buximat xe—vidro muĝĕĝĕ xe. Harpa'a muydedem ip osodop—Deus emuaŭm muydedem. ³ Moisés bibodom ip o'ĵebibododon—wuykukukat puywatwat'ukat pibodom. Mĕmĕ buxim oe'ŭiat pibodom tak ip o'ĵebibododon. Ibom o'ĵebibododon ip:

Ocekukukat, ĕn acā Deusat, i. Ĕn soat podi ma a'ŏbacaap kuĝ, i. Yoboĝ cĭcā eĝuĝĕĝĕĭat, i. Ocecokcok cĭcā ĝebum am emumuĝĕ kay, i. Ĕn soat tiwatwat kukukat, i. Soat em cŭĝ ma ĕn ocekuĝ, i. Icĕmān acā ĕn e'em, i. ⁴ Abu ibuyxim ĝu ekuĝ? Soat ma ibuyxim ekuĝ, i. Abu kuka i'e pin ĝu “Ĕn soat podi ma a'ŏbaca” i? Soat ma imĕn i'e pin, i. Ĕn acā ikĕrĕat kuĝ ĝu, i. Soat taĝ eisu, i. Soat tiwatwat jajĕm “Ĕn xipat cĭcā” i'e am ewebe, i. Soat em cŭĝ ma ĕn wuykuĝ iap cocom soat ipi juacayŭ, i.

Ibom o'ĵebibododon ip. ⁵ Cebibododon epere buĵe, Deus eĵu kawĕnwĕnap'a oyajoĵo. Xĭntabi ekoce buĵe oyajoĵo. Toroĵo'a o'yanuy ibo'a be—Deus nuynuyap cĭcāap'a. ⁶ 7 beayŭ o'ĵĕm Deus eĵu kawĕnwĕnap'a bewi Deus ekawĕn toĵotĵot'ukayŭ. Warĕmtaksuĝat kuĝ ip osodop ipiat'ajoan kŭyĵobit'ŭmayŭ be. Cesaysopsepat kuĝ ip osodop irucat kuĝ, iarixiĝsŭĝat kuĝ. Ouro muĝĕĝĕ kuĝ ip osodop jekŭm'a eĵu. ⁷ Pŭĝ ebadiĵip itabĕĝayŭ'in bacia'a jo'iat'a o'yaŭmŭm soat pe 7 beayŭ be—ouro muĝĕĝĕ'a. Soat ip yakuĝ pŭĝpŭĝpŭĝ jebui wedim. Yanopapŭn ip o'yadop Deus etakomaap kuĝ—soat em itaicat etakomaap kuĝ. ⁸ Deus soat podi ma jedipap kuĝ iaptiĝ o'ĵediĝepŏĝpŏĝ soat'abi daĝ Deus eĵu kawĕnwĕnap'abi daĝ, Deus soat podi ma ja'ŏbacaap kuĝ iaptiĝ tak. Soat iŏm pa'ore ip osodop badiat'abi be 7 be Deus ekawĕn toĵotĵot'ukayŭ be warĕmtaksuĝat xikap epere'ŭm pima—ipiatpi'ajoĵoan epere'ŭm pima.

16

¹ Ĝebuĵe Deus eĵu kawĕnwĕnap'abi oya'ĵoĵo. O'ĵekawĕn ya'ŏberen 7 be Deus ekawĕn toĵotĵot'ukayŭ be.

— Epeju juy — io'e cebe ip. — Bacia'a buximat'a beati juy epetixik ipi kay—Deus etakomaapti — io'e. — Deus etakomaapti juy epetidi soat kūyjobit'ūmayū be — io'e. — Epeju — io'e.

² Koapat o'ju Deus ekawēn tojtjot'ukat. Jebacia'a buximat beati o'tidi ipi watwat kay. Imēnpuye weroweropi o'jebak cebe ip—topa'a be ipararu jījāat putet kukayū be—ixe jo'iat a'ō kayayū be dak. Ipi jījā osodop, ierep cīcā dak, iohe ġu dak. Kuy pūġ ma jebacia'a buximat beati o'tixik.

³ Ġebuġe wara'at o'tidi jebacia'a buximat peati. O'tidi tiboġ cīcāati be tiyuati be. Imēnpuye o'jediewexat. Ce'ūatoy buxim o'e. Imēnpuye idibi daġacat oap soat. Soat ip oap idibi daġayū'ūm'ūm. Kuy xepxepayū jebacia'a buximat peati o'tidi.

⁴ Ġebuġe wara'at jebacia'a buximat peati o'tidi idibi kay—tiyu'ūmati kay. Idi'a daġ tak o'tidi. Imēnpuye o'jediewexat. Toy o'jediewexat. ⁵ Wara'at Deus ekawēn tojtjot'ukat o'jekawēn Deus eju ġebuġe bit. Ixe idibi kukukat osunuy—soati kukukat. Ixe ekawēn oya'ijojo.

— Ēn ikērēat kuġ ġu—pūġ em tak ka'ūma — io'e Deus pe. — Cūġ ma ěn ipiat'ajoan kūyjobit'ūmayū be soat pe — io'e. — Soat em ma etait. Kuyje dak cuk adi etait eġuy — io'e. ⁶ — Kūyjobit'ūmayū ma juk adi ebekitkiyū'ūm'ūm o'yaoka. O'toymukereren ip. Ekawēn muwēnuwēn'ukayū'ūm'ūm tak o'yaoka ip — io'e. — Ġasū bit cuy etoykōnat cebe ip toymukererenapteim — io'e. — Ikērēm cuk adi ip oekuku iaptei bubum ip ġasū exewi — io'e Deus pe.

⁷ Tōmte'okuatōm mupikupikap'a xeat'a'ō dak o'jekawēn wa'ōpiju.

— Ocekukukat, ěn acā Deusat — io'e. — Ēn soat podi ma a'ōbaca — io'e. — Ēn cedaġ ma ipiat'ajojoan kūyjobit'ūmayū be — io'e. — Cūġ cīcā ewebe ipiat'ajoan cebe ip kūyjobit'ūm cīcā ip puye — io'e.

Kuy ebapūġayū jebacia'a buximat peati o'tidi Deus ekawēn tojtjot'ukayū.

⁸ Ġebuġe wara'at jebacia'a buximat peati o'tidi kaxiepiat etabe. Imēnpuye adedeayū oipik ipi watwat. ⁹ Kūyjobit'ūmayū oipik cīcā kaxie pibun. Imēnpuye ip Deus o'jomuymuy jījā, ixe warēmtaksuġati o'tidiat cebe ip puye. Imēnpit ikērēat muġēġēap o'jepere ġu ip. “Ēn soat podi ma a'ōbaca,” i'e bu'u'u jījā ip osodop Deus pe.

Kuy ebadipdipayū jebacia'a buximat peati o'tidi Deus ekawēn tojtjot'ukayū.

¹⁰ Ġebuġe wara'at jebacia'a buximat peati o'tidi ipararu jījāat abikbikap pe—idip cīcāat pe. Imēnpuye kabiokboġ o'e cekay. Soat ya'ō kayayū kay dak kabiokboġ o'e. Jekō ip o'sukōaha ipibun ma. ¹¹ Deus tak o'jomuymuy jījā ip kūyjobit'ūmayū. Kabi beacat kukukat o'jomuymuy jījā ip ipiat o'supi'ajo ip puye, werowero kuġ ip puye dak—soat taġ ipi jījāat kuġ puye. Inaka oibu'un'ūma ip ikērēat muġēġēm. O'jēm'ūma ip e iekērēate daġwi.

Kuy 5 be jebacia'a buximat peati o'tidi.

¹² Ġebuġe wara'at jebacia'a buximat peati o'tidi. O'tidi idibi be—tiboġati be—Eufretesti be. Imēnpuye o'tiap. Idibi o'tiapat taġ e o'jeeebapuk. O'tiap ipi juayū kukukayū beapem—kaxi jēmap pewiacat peapem. ¹³ Ebapūġ ibiōġbuk kērēayū dak ojojojo. Muo buxim ip osodop. Pūġ o'jēm seġemoxixi kōmbie daġwi. Wara'at o'jēm ipararu jījāat kōmbie daġwi. Wara'at o'jēm jewexe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat kōmbie daġwi. ¹⁴ Ixeyū ibiōġbuk kērēayū wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuġ. Ixeyū ebapūġayū cucum soat ka kay ika kukukayū mu'awero am nopaġōġō ām. Nopaġōġōm ip je'e. Nopaġōġōm pima Deus soat podi ma wa'ōbaca iap ġubapuk soat pe.

¹⁵ — Eya'ōpicūġcūġ cuy epesop — i'e'em Cristo wuywebe. — Ibukurukat puxim oajēm — i'e'em. — Adeayū aġ'ūm pima oajēmtujupa'um'um'ukat puxim — i'e'em. — Icokcok ip je'e wajēmap wiwi'ukayū—jewemukērērērēn'ūmayū — i'e'em. — Totiteayū buxim ip je'e wajēm puje — i'e'em. — Isūsūn ġu ip je'e — i'e'em Cristo.

¹⁶ Ixeyū ibiōġbuk kērēayū soat ka kukukayū o'ġu'awero ip pūġka be ma. Ixe ka butet Armagedon i omuy Hebreu a'ōm—Judeuyū a'ōm.

Kuy seis beayū jebacia'a buximat peati o'tidi.

¹⁷ Ğe buje kanomũmat jebacia'a buximat peati o'tidi eiumwi. Deus eju kawẽnwẽnap'a bewiat o'jewãwã ya'õberen—Deus abikbikap xeat.

— Kuy o'e, io'e.

¹⁸ Imẽn i'e buje, xiririk. Paw. O'jepaw. Xiririkpawiat o'jepaw ya'õpuruğ cĩcã. Tũmũn'a'õ dak o'jede ya'õberen. Poroğiat tak o'jede ya'õpuruğ. Ipi dak o'jexixi jĩjã. Puje buk a'ğũ o'jebapuk iboap? Ka'ũma ma. Ğasũ acã. Ipi mubapuk pujeap a'ğũ iboap ka'ũmũ. Soat podi ma ipararuat o'jebapuk ğe buje. ¹⁹ Babilõnia ka dak o'sukamuwe'ut'ut ipi exixi buje. Eba pũğkam o'jekaewexat. Deus soat eipi dağatka dak o'sukamu'ũm. Deus o'jeğebu Babilõnia ka watwat kay. Ikẽrẽat mujurũğrũğxiayũ kay o'jeğebu. Warara'acat peap podi ma ipiat o'supi'ajoat cebe ip. Jetakomaap mu'ũm puje acã oibu'un ipiat'ajoan cebe ip kũyjobit'ũmayũ be. ²⁰ Pa'ũm. O'jepa'ũm soat tip'aweroro. Pa'ũm. Co'a dak o'jeaepa'ũm. ²¹ Akadadada dak o'ta'at'at kabi bewi tapoxiata. Pũğpũğta tapoxi jĩjã o'tadap—40 kiloata. O'ta'at'at ipi juacayũ be—kũyjobit'ũmayũ be. Itakoma o'e ip Deus kay ipiat'ajojom puye, warẽmtaksuğat puye dak, akadadada buye dak. Deus o'jomuymuy jĩjã ip.

17

¹ Ğe buje 7 beayũ'in oajẽm okay—Deus ekawẽn tojotjot'ukayũ'in—bacia'a buximat kukayũ'in.

— Ejot — io'e owebe. — Apẽn Deus iboka sukamu'ũm cĩcã iap cuy oğubapuk ewebe — io'e. — Ibo ka omuy idibi xe—ti'adeati xe — io'e. — Ikẽrẽat muğẽğẽm cĩcã ip ibo ka watwat — io'e. — Apẽn yapoat wara'at kaykaykay ma jepo am iap puxim wara'at kaykaykay ma e'em ip itabut. Tũybe Deusat iãn e'em ip — io'e. — Imẽnpuye Deus ibo ka sukamu'ũm cĩcã — io'e owebe. ² — Ikẽrẽ jĩjãat o'ğũğẽ ip ibo ka watwat eju soat ka kukukayũ—yapoat co'iyũ eju — io'e. — Ixe adeayũ be ikẽrẽat o'ğujurũğat apẽn itabut'ũmayũ jebureyũ muka'o'on iap puxim — io'e. — Imẽnpuxim ibo ka watwat tak ade kũyjobit'ũmayũ be ikẽrẽat o'ğujurũğat — io'e owebe.

³ Ğe buje okpiwan ğũ juk ocewağuy. Deus biõğbuk cuk wağuyda. Deus ekawẽn tojotjot'ukat odujowat uk'a'ũmat pe. Ayacat ojojojo iboce. Xik'i osunuy wara'at ipararu jĩjãat akpi jeje—ipakpukat akpi jeje. Deus muymuyap ekawẽn ibararak osunuy ixẽ dağ soat tağ. ⁷ be ya'a o'yanuy. ¹⁰ be yakanasũ o'yakanasũnũy. ⁴ Ayacat esay ipakpusk osunuy. Ouro muğẽğẽbu kuğ osunuy soat tağ jesay dağ. Wita'a kuğ tak osunuy—yadeiboğ cĩcãat'a kuğ. Pérola'a kuğ tak osunuy yadeiboğ cĩcãat'a kuğ. Bacia'a buximat'a kuğ osunuy jebui be—ouro muğẽğẽ'a kuğ. Yanopapũn o'yanuy xipat'ũmap kuğ, wuymusũsũnap kuğ tak, ixẽ ağokatkayũxi jĩjã buye. ⁵ Topa'a be ibutet ibararak osunuy. Ka'ũma ma itaybit apẽnape ibutet iam. Babilõnia ka ikaboğatka i ikabutet osunuy. Ağokatkayũ xiayũ kukat i dak ibutet osunuy. Xipat'ũmayũ kukat i dak ibutet osunuy. Jekpiwatpin ma jewağuy mukẽrẽrẽrẽn'ukat i dak ibutet osunuy. Eba pũğputet ibutet. ⁶ Ayacat ika'bat puxim icokcok osunuy ade Deus ebekitkiyũ'ũm'ũm o'toymukereren puye. Ixe ayacat ojojojo. Ayacat ixeyũ'ũm'ũm o'yaoka, Jesus kay jĩjã ip puye, jetabucap o'jepere ğũ ip puye. Oparara jĩjã ojeku ixẽ jo buje.

⁷ — Pẽn puye eparara ixẽ buxim? — io'e owebe Deus ekawẽn tojotjot'ukat. — Ajo iba'arẽm exe iam cuy õn jemukũyjo — io'e owebe. — Abu-buxim ixẽ ayacat iam tak õn jemukũyjo — io'e. — Abu-buxim ipararu jĩjãat iam tak õn jemukũyjo — io'e. — Apẽnape subo iam tak õn jemukũyjo—ayacat kuğ jekpi jeje iam — io'e. — Apẽnape 7 be ya'at iam tak õn jemukũyjo — io'e. — Apẽnape 10 be yakanasũat iam tak õn jemukũyjo — io'e owebe. ⁸ — Ixe ipararu jĩjãat kuy bima itait osunuy. Ğasũ bit itait ğũ o'e. Ğaxĩn ma ixẽ jeejẽm ikũybioreğ cĩcãatkũy bewi. Imẽnpit Deus ixẽ ğũ'ũm — io'e. — Abuyũ soat em itait jeedop Deus xe iaptup pe ibutet pararak'ũmayũ iparara jĩjã je'e ipararu jĩjãat co buje — io'e. — Ibutetpararak ğũ ip ipi muğẽ'isum ma — io'e. — Ixe ipararu jĩjãat itait osunuy kuy bima. Ğasũ bit itait ğũ o'e. Waram ğuto jebapuk — io'e.

⁹ — Itaybit cīcāat acā itaybit e'em apēnape ojojojo iam—yağuybabiāt acā — io'e owebe. — 7 be ya'aat puxim 7 be ma co'a dak. Ayacat xik'i iğo'a jeje—7 beat'a jeje. Ika kukayū buxim tak ip ya'a — io'e owebe. ¹⁰ — 5 be ixeyū'in ibaca'ūm o'e ip. Ka'ūma ma kūyjobit ixeyū a'ō kay ġasū bit — io'e. — Pūğ ma ixeyū'in ya'ōbacaat ġasū — io'e. — Adeayū ixē a'ō kay o'e kūyjobit — io'e. — Wara'at ixeyū'in oajēm ġu buk adeayū kukukan. Ixe ajēm puje bit, darem ma adeayū kukukan jeenuy — io'e owebe. ¹¹ — Ipararu jījāat kanomūm adeayū kukukan je'e—kuy bima itait osunuyiat—ğasū itait ġu iat — io'e. — 7 beayū nomukadi ixē dak adeayū kukukan je'e. Deus ixē dak ġu'ūm — io'e owebe.

¹² — 10 beat yakanasū eyakanasūjojo — io'e. — Ixeyū yakanasūyū 10 beayū buxim ika kukukayū buxim. Adeayū kukukayūm ġu buk o'e ip. Ģuyjom acā je'e ip — io'e. — Darem ma ikukukayūm ip jeedop ipararu jījāat eju—pūğ hora ma — io'e owebe. ¹³ — Jawağuyocom ip 10 beayū. Imēnpuye ja'ōbacaap ūmūm ip ipararu jījāat pe. Imēnpuye ixeyū a'ōbi jeku ipararu jījāat — io'e owebe. ¹⁴ — Ixeyū 10 beayū nopağōğōm ip je'e mēmē buxim oe'ūiat eju. Mēmē nopağōğōm je'e ixeyū a'ōbacaap mu'ūm ām — io'e. — Nopağōğōm je'e jemunomuwayū eju, jemunaēyū eju—ja'ōkayayū eju. Ixeyū a'ōbacaap ġu'ūm mēmē. Ixe soat podi ma ya'ōbacaat. Adeayū kukayū kukat ixē. Imēnpuye ixeyū a'ōbacaap ġu'ūm — io'e owebe.

¹⁵ — Idibi dak cuk etijojo — io'e owebe Deus ekawēn tojtjot'ukat. — Ayacat xik'i osunuy ixedi adopa dağ — io'e. — Ixedi soat tiwatwat puxim, soat eipi watwat puxim tak, soat iwarururuayū buxim tak, soat a'ōm kawēnwēn'ukayū buxim tak — io'e owebe. ¹⁶ — 10 be yakanasūat tak cuk ejojojo — io'e owebe. — Ixeyū yakanasūyū itakoma jeedop ip ayacaw kay—ağokatkayūxi kay. Ipararu jījāat tak itakoma je'e cekay — io'e. — Soat ibubut ju'uk ip cexewi. Cesay'ūm suiwat ip. Ixe aokam ip. Ixe'ūm ēn suēn'o ip. Cepoyat ip ġupik daxa be — io'e. ¹⁷ — Deus ixeyū o'ğubikuy jebikuyap tağ jeku am. Ixeyū o'ğubikuy jewağuyco am jeweweju. Imēnpuye Deus bikuyap tağ yaoka ip. Imēnpuye “Wuya'ōbacaap cuy ağūm ipararu jījāat pe,” i je'e ip jewewebe ika kukukayū. “Wuya'ōbi juy ixē je'ku” i je'e ip jewewebe ma. Imēn ma soat jebapuk apēn cuk adi Deus o'e'e iap tağ — io'e owebe.

¹⁸ — Ixe ayacat—ejojojoiat—ikaboğatka buxim — io'e owebe. — Adeayū kukukayū emukakukpinputka buxim — io'e owebe. — Adeayū kukukayū cucum ibo ka be ikērēat muğē ām — io'e owebe Deus ekawēn tojtjot'ukat.

18

¹ Iboap co buje, wara'at ojojojo Deus ekawēn tojtjot'ukat. Kopkom o'e kabi kadiwi. Ya'ōbacaat osunuy. Isopsep osunuy. Imēnpuye jesopsepap kabiam soat eipi o'ğukabia.

² — O'suka'ūm cīcā ma — io'e ya'ōberen. — Babilōnia ka o'suka'ūm cīcā ma — io'e. — Kuy bima ya'ōbacaayū cucu'uk ip oosodop ibo ka be — io'e. — Ģasū bit ibiōğbuk kērēayū acā o'jepoyat ibo ka be, axikyū ikērē jījāayū dak — io'e. — Wasūyū dak o'jepoyat ibo ka be—i'oibit'ūmat — io'e. ³ — Ibo ka watwat ikērēat o'ğujurūğrūğat soat ka watwat pe wuybureyū muka'o'onap puxim, — io'e. — Jekpiwatpin ma ikērēat muğēğē'uk ip osodop ibo ka watwat eju. Ika kukukayū dak ikērēat mujurūğrūğ'uk ip osodop ibo ka watwat eju. Tarekrek kukukayū dak jewemukariwawan'uk ip osodop ixeyū ikērēat muğēğēaptei bubum — io'e.

⁴ Wara'at'a'ō dak oya'ijjojo kabi kadiwiat'a'ō.

— Bekitkit, epewat cuy ite ka bewi — io'e. — Epejēm cuy ite ka watwat xewi — io'e. — Ixeyū buxim ġu juy epesop — io'e. — Ixeyū burem ġu juy epesop ikērēat mujurūğrūğ — io'e. — Ixeyū eju ikērēat mujurūğrūğ pima, Deus ipiat supi'ajoat eywebe apēn ipiat supi'ajoat ixeyū be iap co'i — io'e. ⁵ — Ibo ka watwat xipat'ūmap muğēğēxi. Imu'awero buje, kabi tēğ kuka o'e xipat'umap — io'e. — Deus o'jeğebu apēn cuk adi ikērēat o'ğujurūğrūğ ip iap kay — io'e. ⁶ — Apēn ip cuk adi warēmtağ eykukaptei juy epeteida cebe ip — io'e. — Xepxepetim pit cuy epeteida cebe ip — io'e cebe. — Tipiati juk ip o'timuğē eywebe tikōğaptim. Tipi jījāati juy epetimuğē cebe ip tikōğaptim —

io'e. — Ibodim cuy bacia'a epeyamunopapūn ixeyū muka'onaptim — io'e. ⁷ — Ipiat cuy epesupi'ajoat cebe ip, idip cīcā ip osodop jewexe iapteim — io'e. — Epeḡuḡūycūḡcūḡ cuy ip teiboḡ cīcāat pupu'uk ip osodop iapteim — io'e. — “Soat kuḡ ōn ika kukukat co'i,” i te'e ma o'e ip jewebe ma. “Itayxibuk ḡu ōn,” i te'e ma o'e. “Ipiat osupi'ajo ḡu—pūḡ em tak ka'ūma ma,” i te'e ma o'e jewebe ma. “Oḡuycūḡ ḡu juy oce,” i te'e ma juk adi o'e'e. ⁸ Te'e ma imēn cuk adi o'e'e — io'e. — Imēnpuye pūḡ kabiam ma soat ipiat je'babuk cebe—warēmtaksuḡpi. Iwātaxipi dak je'e. Ipiat tak supi'ajo. Re dak supi'ajo — io'e. — Daxa be ipik — io'e. — Soat iboap je'babuk cebe wuykukukat ya'ōca buye. Ixe wuykukukat Deusat—soat podi ma ya'ōbacaat. Wuykukukat apēn ipi ju bima juk adi oekuku ip iaptei ideida soat pe — io'e.

Imēn Deus ekawēn tojtjt'ukat ya'ōberen o'e owebe.

⁹ Babilōnia ka pikpiḡaptiḡ co buje, iḡuycūḡ cīcā je'e ika kukukayū—iḡo ka watwat puxim jemucokcok am ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū—yapoat eju jepopo'ukayū buximayū. Jeetōn ip ibo ka pikpiḡaptiḡ co buje. ¹⁰ Wūy ma ip jeedop kacūḡcūḡ'i ikapikap cocom. Wuywebe dak xe'e je'e imēn iap puxim iparara ip.

— Tadaybot cīcā opop ip pikpiḡ! — i je'e ip tiḡcocoayū. — Karem ip ipiat'ajojom — i je'e ip. — Kuy bima ikaboḡ cīcāatkam o'sukadop — i je'e ip. — Soat pe bit ibo ka ikamu'ūm pa'ore o'sukadop — i je'e ip. — Deus pe bit pūḡ hora ma o'sukamu'ūm — i je'e ip.

¹¹ Ibo ka pikpiḡaptiḡ cocom pima, iḡuycūḡ cīcā je'e ip tarekrek kuḡ topibiyū dak. Ka'ūmḡu o'e tarekrek pupu'ukayū, oipik ip puye. Imēnpuye cewebubut pu ba'ore o'e ip. Ka'ūmḡu ip o'e ibubut pupuayū. Imēnpuye jeetōn ip. ¹² Imēn je'e ip tōtōn:

— Abu xe'e ḡasū je'jat wuyeouro, wuyeprata dak? — io'e ip jewewebe. — Abu xe'e ḡasū yadeiboḡat'a yabu wuyxewi, pérola'a dak? — io'e ip jewewebe. — Abu xe'e paḡo je'jat wuyxewi—iarixiḡat, ipakpukat tak, lā ipakpukat tak? — io'e jewewebe. — Abu xe'e ḡasū soat'ip yopu wuyxewi—ip warēmtaksuḡat'ip? — io'e. — Abu xe'e ḡasū marfim muḡēḡē je'jat wuyxewi? — io'e. — Abu xe'e yopteiboḡ cīcāat'ip muḡēḡē je'jat wuyxewi? — io'e. — Abu xe'e ḡasū icaat muḡēḡē je'jat wuyxewi—bronze muḡēḡē, ferro muḡēḡē dak, mármore muḡēḡē dak? — i'e'em ip tōtōn. ¹³ — Abu xe'e wuyxat mukunukunap je'jat wuyxewi—canaela? — io'e ip. — Abu xe'e ḡasū tibu wuyxewi tide'oati, mirradi dak? — i. — Abu xe'e tōmpu wuyxewi pāo'anōm? — i. — Abu xe'e tibu wuyxewi uva'abidi, oliveira xepti dak? — i. — Abu xe'e tōmpu wuyxewi trigonōm? — i. — Abu xe'e tabu wuyxewi trigoda? — i. — Abu xe'e ḡasū gado je'jat wuyxewi, ovelha dak, cavalo dak? — i. — Abu xe'e carro je'jat wuyxewi cavaro imupuxikpuxiḡat? i. — Abu xe'e wuyjuyū je'jat wuyxewi jebuywatwat'ukan? — i.

Imēn je'e ip tarekrek kuḡ topibiyū jewewebe. Imēn je'e ip tōtōn pima jebubut pupu'ukayū'ūm'ūm oipik puye. ¹⁴ Imēn je'e ip ibo ka watwat pe:

— Soat eyetabikukuap kuy oi'ūm — i je'e ip ibo ka watwat pe. — Soat eybubut oi'ūm — i je'e ip. — Kuy bima ade idipat kuḡ epesop, ade ouro dak — i je'e ip. — ḡasū bit soat oi'ūm — i je'e ip. — Waram pit epetobuxik ḡu — i je'e ip ibo ka watwat pe.

¹⁵ Ibo ka be ip o'jekariwawan. ḡasū bit wūy wi ma ip o'e ikadiḡ cocom. Wuyju dak xe'e acepik iap ip imuparararan. Jewāwā ip. Jeetōn tak ip.

¹⁶ — Tadaybotbot cīcā ip opop pikpiḡ ibo ka watwat'ūm'ūm — i je'e ip. — Karem ip oipik — i je'e ip. — Kuy bima teiboḡ cīcāat kuḡ oekuku ip jesay kuḡ—paḡo iadixiḡat kuḡ — i. — Ipakpukḡūḡūnat kuḡ tak oekuku ip, ipakpukat kuḡ tak, lā muḡēḡē kuḡ tak — i je'e ip. — Ouro muḡēḡē kuḡ tak ip oekuku jemujoipin am — i je'e ip. — Wita'a'it'it'a muḡēḡē kuḡ tak ip oekuku jemujoipin am, pérola'a muḡēḡē kuḡ tak — i je'e ip. ¹⁷⁻¹⁸ — Soat o'jepa'ūm pūḡ hora ma — i je'e ip. — Soat jekariwaap oi'ūm — i je'e ip.

Ibo ka wi wūy ma dak ip osodop ibo ka pikpiḡaptiḡ cocom kobexixi kukuk'ukayū, kobexixi daḡ cucu'ukayū dak, kobexixi mudidimyū dak, kobexixi bewi yajēm'ibiyū be tarekrek ūmūm'ukayū dak.

— Ibo ka soat ka podi ma ikadip o'sukadop — io'e ip tiḡ cocom pima. — Ka'ūmḡu aḡoka iboka jo'iatka ikadip cīcāatka — io'e ip.

¹⁹ Jebabim ip o'jewa'amudididiğ ka'winōm jeğuycūğap mubapuk am. O'tōn cīcā ip iğuycūğ cīcā buye.

— Tadaybot cīcā ip opop pikpiğ ibo ka watwat'ūm'ūm — io'e ip. — Karem ip oipik — io'e ip. — Kuy bima o'jekariwawan ip soat kobexixi kukuk'ukayū ibo ka watwat cedinheiroboğ cīcā buye — io'e ip. — Pūğ hora ma oi'ūm soat. Soat ibo ka watwat pubut oipik pūğ hora ma — io'e ip.

²⁰ — “Eyju bit eycokcoğ cuy epesop,” i òn pit e'em kabi beacat pe — io'e kabi beat owebe. — “Eycokcoğ cuy epesop,” i òn e'em Deus ebekitkiyū be, Deus emumujuyū be dak, Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū be dak. “Eycokcoğ cuy epesop, Deus ipiat o'supi'ajoat ibo ka watwat pe ikērēm cīcā ip osodopdopdopiapteim,” i òn e'em. “Apēn ip cuk adi ikērēm eykukapteim ipiat o'supi'ajoat cebe ip,” i òn e'em — io'e owebe kabi beat.

²¹ Ğebu je Deus ekawēn tojtjot'ukat wita'a o'yabu ya'ōbacaat. Yaboğ cīcāat'a o'yabu—tūmūntata mucakcakcakap'a jo'iat'a. O'yaxik idibi be tiyuati be.

— Apēn iğo'a oyaxik iap co'i Deus tak Babilōnia ka sukaxik — io'e. — Waram pit acesukajo ğu ibo ka — io'e. ²² — Waram pit harpa muydede'ukat'a'ō aceya'ijo ğu ibo ka be — io'e. — Wara'at pubut'uk muydede'ukat'a'ō dak aceya'ijo ğu — io'e. — Tūmūn'uk'uk muydede'ukat'a'ō aceya'ijo ğu, parasuy jo'iat muydede'ukat'a'ō dak — io'e. — Warēmtaksuğ pikpik'ukat acetobuxik ğu ibo ka be — io'e. — Waram aceya'ijo ğu tūmūntata mucakcakcakap'a'ō dak ibo ka be — io'e. ²³ — Waram aceyojo ğu lamparina'ae ibo ka be — io'e. — Waram aceya'ijo ğu jewebumūn'isuayū icokcokap'a'ō ibo ka be — io'e. — Ibo ka beayū kariwayayū warara'acat podi ma ibubut ade ip osodop — io'e. — Soat kaka dağayū muğuykukuku'uk ip osodop jebukaypacam ma — io'e. ²⁴ — Deus pit ipiat o'supi'ajoat Babilōnia ka watwat pe jekawēn muwēnuwēn'ukayū'ūm'ūm aokakaapteim—jebekitkiyū'ūm'ūm aokakaapteim—soat kaka watwat'ūm'ūm aokakaapteim — io'e.

19

¹ Iboap tomukadi, ya'ōberenat'a'ō oya'ijojo ade jījā kabi beacayū a'ō.

— “Deus xipat cīcā,” i juy ace — io'e ip. — Deus acā wuydaxijojo'ukat — io'e ip. — Soat podi ma jedipap kuğ ixē — io'e ip. — Soat podi ma ja'ōbacaap kuğ — io'e ip. ² — Ixe cūğ ma ipiat'ajojoan kūyjobit'ūmayū be — io'e ip. — Cedağ ma ipiat'ajojoan cebe ip — io'e ip. — Ipiat o'supi'ajoat ağokatkiyūxiat pe, soat ipi juayū be ikērēat o'ğujurūğrūğat puye—ikērēat mujurūğrūğxi ma jewağuy mukērērērēnat puye dak — io'e ip. — Deus ipiat o'supi'ajoat cebe, jebuywatwat'ukayū'ūm'ūm o'yaokaat puye — io'e ip.

³ Waram ğuto o'jewāwā ip ya'ōberen.

— “Deus xipat cīcā,” i juy ace! — io'e ip ya'ōberen. — Apēn soat em kapiktiğ jediğeuham iap puxim, soat em cuy ipiat'ajojom tak jeedop ip Babilōnia ka watwat puximayū — io'e ip.

⁴ — Imēn cuy jeedop ip — i dak o'e 24 be aypapayū—ya'ōbuyxiayū.

— “Deus xipat cīcā,” i juy ace — io'e ip ebadipdip itabēğayū dak.

O'jēğ'aecōğcōğ ip Deus wap: — Ocecokcok cīcā ekay — i'e'em cebe. Jabikbikap ceje xik'iat wap o'jēğ'aecōğcōğ ip.

⁵ Deus abikbikap pewi o'ya'ōajēm.

— “Deus xipat cīcā,” i juy epe'e,” i òn e'em soat ixē buywatwat'ukayū be, soat kaka dağayū be dak — io'e Deus xeat. — “Deus xipat cīcā,” i juy epe'e,” i òn e'em soat pe ibuyxim Deus kukayū be—ya'ōbuyxiayū be, ya'ōbuyxi'ūmayū be dak — io'e.

⁶ Ğebu je wara'at'a'ō oya'ijojo. Adeayū e'awero buje iap'a'ō buxim o'ya'ōnuy. Ti'acap'a'ō buxim tak o'ya'ōnuy—ya'ōboğ cīcāat'a'ō buxim. Konēkonēk'iat'a'ō buxim tak o'ya'ōnuy ya'ōpuruğ.

— Ğasū bit ocekukukat soat ipi juacat kukukan o'e — io'e ip. — Ixe acā Deusat ocexe — io'e ip. — Ixe soat podi ma ya'ōbacaat — io'e ip. — Imēnpuye: “Deus xipat cīcā,” i juy ace! — io'e ip. ⁷⁻⁸ Mēmē buxim oe'ūiat ğaxīn ma jewebumūn — io'e ip. — Ixe wadip kuy

o'jewemuxipan jewebumün ãm ceweju — io'e ip. — Imēnpuye wuycockoğ cīcã juy ajop — io'e ip. — Iwadip kuy jesay o'jat jewebumünap esay—pağo iarixiğat muğēğē, isopsupat muğēğē, iwekoykey'umat muğēğē — io'e ip. — Imēnpuye juy acewemucokcoğ! — io'e ip. (Iwadip pağo iarixiğat kuğ soat Deus ebekitkiyū idipat muğēğēm iape).

⁹ — Deus emunomuwayū icokcok cīcã — io'e waram Deus ekawēn tojtjt'ukat owebe. — Ixe juk o'tomuwã ip jekōn ãm mēmē buxim oe'uiat ewebumünap epeta be — io'e. — Ickokcok cīcã ip iaptup cuy etupmubararak — io'e owebe. — Deus ma imēn cuk omukūyjojo — io'e owebe Deus ekawēn tojtjt'ukat.

¹⁰ Ixe be omukūyjo buje ocēğ'aecōğcōğ cewap soat podi ma a'ōbuyxi ēn i'e am cebe.

— Owap pit cuy ecēğ'aecōğcōğ ġu — io'e owebe. — Ebuxim ma ōn tak Deus buywatwat'ukat, wuykitpitpiyū buxim tak — io'e. — Jesus ekawēn kay jījāyū buxim ōn tak kawēn icēmat kay jījāyū buxim — io'e owebe. — Deus wap acã juy ecēğ'aecōğcōğ “Soat podi ma a'ōbuyxi ēn” i'e am cebe — io'e owebe.

Jesus kawēn icēmat muwēnuwēn oekukuku. Ġasū dak Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū icokcok cīcã iboap ekawēn muwēn ãm, kawēn icēmat cexe ip puye.

¹¹ Ġebuje kabi ikoce otobuxik. Cawaro ojojojo irucat. Cawaro akpi jejeat ojojojo irucat akpi jejeat. Ixe butet soat em ja'ō dağ jekuku'ukat i osunuy. Icēmat e'e'ukat i dak ibutet osunuy. Xepxepetet osunuy. Ixe cūğ ma ipiat'ajoan kūyjobit'ūmayū be. Cedağ ma nopagōğōm jekay itakomaayū eju. ¹² Ixe eta itasop o'sutanuy daxanabōē buxim. Ade ouro muğēğē kuğ osunuy ya dağ ika kukukat puxim. Ibutet ibararak osunuy topa'a be. Ixe acã itaybit jebuten. Warara'acayū bit itaybit ġu. ¹³ Iekabek kuğ osunuy. Toy kuğ osunuy iekabek soat tağ. Ixe butet Deus ekawēn i osunuy. ¹⁴ Ixe nomuju oekuku ip sorarayū kabi beayū. Cavaroyū akpi jeje ip oekuku ixeyū dak—irucayū akpi jeje. Cesay kuğ ip osodop irucat kuğ—iarixiğat muğēğē kuğ—xipat cīcãat kuğ. ¹⁵ Ibi bewi payao cēmcēm osunuy yoboğat, tūybibiati. Ixem payaom Deus a'ōkay'ūmayū a'ōbacaap o'ğū'ūm. Ya'ōpuruğ ixeyū kukukan jeenuy—icaat kukat puxim. Soat podi ma ya'ōbaca ixe. Kūyjobit'ūmayū aokam jetakomaap mubapuk puje. Ixeyū'ūm'ūm toy toy'ade je'e uva'a mucakcakap'a bewiati buxim. ¹⁶ Ixe butet ibararak opop jeekabek tağ jedao dağ tak. Ika kukukayū kukukat i ibutet. Ya'ōbuyxiayū kukukat i dak ibutet. Xepxepetet osunuy.

¹⁷ Ġebuje Deus ekawēn tojtjt'ukat ojojojo. Cūğ'i osunuy kaxiepiat eta be. Ya'ōberen o'jewāwã soat wasūyū kay—umayū kay—iğēmat'o'o'ukayū kay.

— Epesot cuy — io'e ya'ōberen cebe ip, wasūyū be. — Epeye'awero juy peta be—Deus emumuğū be—yoboğat pe — io'e cebe ip—iğēmat'o'o'ukayū be. ¹⁸ — Epesot cuy ika kukukayū'ūm'ūm ēn o am, sorarayū kukukayū'ūm'ūm ēn o am tak, sorarayū'ūm'ūm ēn o am tak, cavaroyū'ūm'ūm ēn o am tak, cavaroyū akpi jeje oekuku'iyayū'ūm'ūm ēn o am tak — io'e cebe ip—wasūyū be. — Epesot cuy soat'ūm'ūm ēn o am—tei'ūm kapikpik'ukayū'ūm'ūm ēn o am, ja'ōbi kapikpik'ukayū'ūm'ūm ēn o am tak; ya'ōbuyxiayū'ūm'ūm ēn o am, yopīcayū'ūm'ūm ēn o am tak — io'e cebe ip—wasūyū be.

¹⁹ Ibocewi waram ġuto ipararu jījāat ojojojo. Ixe ipararu jījāat o'je'awero ika kukukayū eju, ixeyū a'ōkayayū eju dak. Kuy juk ip o'jewemu'awero nopagōğō ãm cawaro irucat akpi jejeat eju, ixe a'ōkayayū eju dak. O'jenopagōğōm cīcã ip. ²⁰ Cawaro akpi jejeat o'e jījā ipararu jījāat pe. O'taomün. Jewexe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat tak o'taomün. Ipararu jījāat etabutpe wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuk'ukat o'taomün. Jedopa'a dağ ipararu jījāat putet kukayū o'ğūğuykukuku wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuğ puye. Ipararu jījāat pe “Ēn xipat cīcã” i te'e ma i'e'e'ukayū o'ğūğuykukuku. Ipararu jījāat o'joxik daxaboğ pe, enxofre nōm sop pe. Jewexe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat tak o'joxik ibo be. Itabēğ ma ip o'joxik ibo be. ²¹ Cawaro irucat akpi jejeat ixik'ibiyū a'ōkayayū dak o'yaoka. Payaom ip o'yaoka jebi bewi ijēm'ibin. Wasūyū o'subibu'u'un iēn.

20

¹ Ğebuje Deus ekawēn tojtjot'uk ojojojo wara'at. Kopkom o'e kabi kadiwi. Chaveboğ kuğ osunuy jebui be—ikūybioreğ cīcāatkūy nomudip'ukap kuğ. Correntebu kuğ tak osunuy ibupoxi jījāatpu kuğ. ² Ixe Deus ekawēn tojtjot'ukat seğemoxixi o'ğukirik—ibiōğbuk kērēayū kukukat o'ğukirik. Satanás i ibutet. Ixe o'ğukirik ade koato tūy ām—1000 be koato tūy ām. ³ Imukirik puje o'joxik ikūybioreğ cīcāatkūy be. Chavem tak o'sukūynomudip. O'sukūymuymūğmūğ tak ijēmap puxim waram soat ka dağayū muğuykukukup puxim. Jeejēm ğu 1000 be koato dak. 1000 be koato kap puje bit waram ixe ğujēm darem ma tūy ām.

⁴ Ğebuje yabikbikapyū ojojojo idip cīcāayū. Ixeyū jeje kaxikxik'iyū dak ojojojo. Deus ja'ōbacaap o'ğūm cebe ip.

— Apēn ipi juayū juk adi oekuku ip iaptei juy epeteida wa'ōbi — io'e Deus cebe ip. — Xipacat cuy epeğūm cedağ ma jekuku'ukayū be, — io'e. — Ipiat pit cuy epesupi'ajoat warēmtağ jekuku'ukayū be — io'e Deus.

Jesus kay jījā osodop iayū'ūm'ūm piōğbuk tak ojojojo. Kuy juk itakomaayū ixeyū'ūm'ūm o'yaoka. O'ya'uk'uk ip Jesus ekawēn muwēnuwēn osodop puye—kawēn icēmat muwēnuwēn osodop puye—Deus ekawēn muwēnuwēn osodop puye. Ipararu jījāat wap tak o'jēğ'aecōğcōğ ğu ip—pūğ em tak ka'ūma. Ixe buximat wap tak o'jēğ'aecōğcōğ ğu ip. Ibutet tak o'subutetmubararakat ğu jedopa'a be, jebūnū'a be dak ka'ūma. Waram ip o'jetait. Soat em itait jeedop ip Cristo xe. Ixe eju dak adeayū kukukayūm jeedop ip 100 koato bun. ⁵ Imēn Deus Jesus kay jījā osodop iayū'ūm'ūm ğutait waram. Warara'acayū'ūm'ūm pit waram ğutait 1000 koato kap puje acā—kūyjobit'ūmayū'ūm'ūm. ⁶ Icocok jeedop ip Deus emumutaityū—koam o'ğutait'iyū. Xipat cīcāat kuğ ip jeedop—Deus xewiat kuğ. Waram kūyjobit'ūmayū e'ū buje, ixeyū bit je'ū ğu. Deus buywatwat'ukayūm ip jeedop paī buxim—Cristo buywatwat'ukayūm tak. Cristo eju adeayū kukukayūm ip jeedop 1000 koato bun.

⁷ 1000 koato kap puje Deus Satnaás ğujēmat daomūnmūnap'a bewi—ikūybioreğ cīcāatkūy bewi. ⁸ Ixe Satanás jeeju soat ka dağayū muğuykukukum. Gogue a'ōkayayū ğuğuykukuku. Magogue a'ōkayayū dak ğuğuykukuku. Soat ka watwat ğu'awero. Nopağōğō ām Deus a'ōkayayū eju ip ğu'awero. Tak ğu ma jeedop ip. Ka'oririt co'iān ip jeedop adeap kuğ. Imuwēğūn pa'ore ma ip jeedop ade jījā buye. ⁹ Jepōğpōğ ip soat ka dağ Satanás a'ōkayayū. Deus ebekitkiyū ip yakodip yaokaap ojuy. Deus xe ikakukpinatka dak ip ikaakodip ika watwat aokaap ojuy. Imēnpit daxa jeekop kabi kadiwi yaoka ojuyayū mupik am. Soat ixeyū ğu'ūm Satanás a'ōkayayū. ¹⁰ Deus ibiōğbuk kērēayū kukukat joxik daxaboğ pe—iodi jo'iat pe—enxofre nōm sop pe. Adeayū muğuykukuku'uk osunuyiat joxik ibo be. Kuy bima juk ipararu jījāat o'joxik ibo be, jewexe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat tak. Ipiat'ajojom cīcā ip jeedop ibo be. Kabia bun ipiat'ajojom ip jeedop, ixima bun tak. Soat em ma ipiat'ajojom ip jeedop. Ipiat'ajojoap i'ūm ğu cebe ip.

¹¹ Ğebuje yabikbikap ojojojo idip cīcāat, yoboğat, irucat. Ixe jeje xik'iat tak ojojojo. Ipi o'jenapōn itabixewi, kabi dak. Ijojom ğu ip osodop ğebuje bit. ¹² Oe'ū'ū'iyū ojojojo ğebuje—yoboğayū'ūm'ūm, ka'ūmaayū'ūm'ūm tak. Kacūğcūğ'i ip osodop yabikbikap wap. Deus jebubutupyū o'tupmupaya livrodupyū. Wara'atup o'tupmupaya ğebuje. Soat em itait jeedop ip Deus xe iayū butet kukatup o'tupmupaya. Apēn ijodi bima juk adi oekuku ip iap ibararak osunuy ibodup pe. Deus o'teida soat pe oe'ū'ū'iyū be apēn ijodi bima juk adi oekuku ip iaptei. Xipacat o'ğūm cedağ ma oekuku'iyū be. Ipiat pit o'supi'ajoat ikērēm oekuku'iyū be. ¹³ Kuy juk tiyuati be oakōm'iyū'ūmm'ūm tak o'jebapuk kabi beat wap—yabikbikap ceje xik'iat wap. Kuy juk ipi be o'jokot ip'iyū'ūm'ūm tak o'jebapuk cewap—kuy juk ipiat'ajojoap pe o'joxik ip iayū'ūm'ūm tak. Xipacat o'ğūm cedağ ma oekuku'iyū be. Ipiat pit o'supi'ajoat ikērēm oekuku'iyū be. ¹⁴ Deus wuymuy'ū'ūap o'joxik daxaboğ pe—iodi jo'iat pe. Ce'ū'ūayū dak o'joxik ibo be.

Daxaboğ pe ixeyũ xikap xepxep em wuye'ũap co'i. ¹⁵ Soat em itait jeedop ip Deus xe iaptup pe ibutet pararak'ũmayũ bit o'joxik daxaboğ pe—iodi jo'iat pe.

21

¹ Ğebuje kabi iisuat ojojojo, ipi iisuat tak. Kuyat kuy o'jepa'ũm—kabi, ipi dak. Tiyuati dak o'jediepa'ũm. ² Ikaisuatka dak osukajojo—Jerusalém ka. Ōn, João, osukajojo. Kakopkom o'e kabi kadiwi—Deus xewi. Ikadip cĩcã o'sukadop apên ayacat jewemudipudim jewebumũn âm iap co'i. ³ Yabikbikap cejeat o'jekawên ya'õberen.

— Ğasũ bit Deus jemumuğẽğẽyũ xe jeenuy — io'e. — Cebekitkiyũm je'e ip — io'e. — Deus tak ixeyũ xe jeenuy soat em — io'e. — “Ekay acã ocetabut ên acã Deusat puye,” i je'e ip cebe — io'e. ⁴ — Itadisup ip itõnap etadi. Ka'ũmğũ je'e wuye'ũ'ũap — io'e. — Wuyğuyçũğap tak ka'ũmğũ je'e. Wuytõnap tak ka'ũmğũ je'e. Ipiat'ajojoap tak ka'ũmğũ je'e wuywebe — io'e. — Kuyatokok pit oi'ũm kuy — io'e.

⁵ — Ğasũ bit õn soat oğuisun — io'e yabikbikap cejeat. — Apên cuk adi eya'ĩjojoiaptup cuy etupmubararak iboap ekawên icẽmãn puye — io'e owebe. — Soat je'bapuk iboap ekawên tağ. Imẽnpuye cũğ ma eywebe eyetabut am iboap ekawên kay — io'e owebe. ⁶ — Soat kuy oğũğẽ — io'e. — Soat ka'ũm pima õn kuy kake. Soat i'ũm puje dak õn pit kake — io'e. — Ka'ũma kake bimaat õn. Soat'ũm pimaat tak õn ma — io'e owebe. — Tideihem ğu idibi otiũm ibipurukayũ be—wuymutaicinapti'a bewiati — io'e. ⁷ — Xipat cĩcãat oğũm wa'õkay jĩjãayũ be — io'e. — Ōn acã Deusat oğuy cexe ip. Okpotpoyũm ip jeedop — io'e. ⁸ — Wa'õ kay'ũmayũ kũyjobit'ũmayũ bit daxaboğ pe ip jeedop iodi jo'iat pe—ikẽrẽat muğẽğẽap epere'ũmayũ—jetabucap o'jepere'iyũ dak, kawên icẽmat muwarururun'ukayũ dak, warara'acat aokaka'ukayũ dak, aoyũxiayũ dak, ibukaypacayũ dak, deusbaroyũ kay itabucayũ dak, dapxiyũ dak — io'e. — Daxaboğ pe ip jeedop soat em—enxofre nõm sop pe — io'e. — Deus pe ixeyũ xik puje ibo be waram je'ũ'ũap je'e cebe ip — io'e.

⁹ Ğebuje wara'at oajẽm okay Deus ekawên tojtot'ukayũ'in—7 beayũ'in—bacia'a jo'iat kukayũ'in—warẽmtaksuğat kukayũ'in—ãmãm o'joxik iat kukayũ'in.

— Ejot — io'e owebe. — Iwadip oğubapuk ewebe—mẽmẽ buxim oe'ũiat eju jewebumũnat — io'e.

¹⁰ Waram ğuto Deus biõğbuk wağuyda. Deus ekawên tojtot'ukat odujuu co'a jeje—um cĩcãat'a jeje. Jerusalém ka o'sukamubapuk owebe—ikaisuatka—soat tağ ikaisuatka—Deus xewi ikakop'ibitka.

¹¹ — Deus soat podi ma ja'õbacaap kuğ — i'e'em ibo ka jojo'ukayũ. Ikasopsup o'sukadop Deus dipap kuğ.

Ikasopsup o'sukadop wita'it'it'a buxim—yadeiboğ cĩcãat'a buxim—jaspe'a buxim. Ikaxiriruk tak o'sukadop cristal'a buxim. ¹² Korara osodop ika akokoreren—yoboğat—um cĩcãat. ¹² be osodop ip korara exĩntabi. ¹² beayũ iğo exĩntabi wiwi'ukayũ osodop—Deus ekawên tojtot'ukayũ. Israel ipotpoyũ butet ibararak osodop xĩntabi be ¹² beayũ butet. ¹³ Ebpũğ osodop ip pũğ kadi xĩntabi. Ebpũğ osodop ip kaxi jẽmap kadi. Kaxi'at'acat kadi dak ebpũğ. Kaxi'at'acap joreğat kadi dak ebpũğ ma. Kaxijẽmap joreğat kadi dak ebpũğ ma. ¹⁴ Ibo ka ekorara o'ğũğẽ ip ¹² beat'a jeje wita'a jeje. Ibo'a be mẽmẽ buxim oe'ũiat emumujuyũ butet ibararak osodop—¹² beayũ butet.

¹⁵ Deus ekawên tojtot'ukat imuweğũğũnap'ip kuğ osunuy jebui be—oweju kuy o'jekawẽniat. Ouro muğẽğẽ'ip kuğ osunuy. Ibo'ip kuğ osunuy ika muweğũn âm, ika exĩntabi muweğũn âm tak, cekorara muweğũn âm tak. ¹⁶ Ibo ka soat kadi jeweka'abiweğũğũn o'sukadop. Ixe'im Deus ekawên tojtot'ukat o'sukamuweğũn. Pũğ kadi 2,200 quilometro o'sukadop. Ika'a bicũğkadi ika'a'õxakadiwi dak ibuğũn ma o'sukadop. ¹⁷ Korara dak o'ğũweğũn. ⁶⁴ metro yabijodekadi osunuy. Ixe'im o'ğũweğũn. Pebũrũ metro osunuy iap o'ğũwên owebe Deus ekawên tojtot'ukat. ¹⁸⁻²⁰ Ibo ka soat tağ ikaisu o'sukadop. Ouro muğẽğẽka o'sukadop—iwekoykey'ũmat muğẽğẽka. Ikaxiriruk

o'sukadop vidro buxim. Ixe ekorara jasje'a muḡēḡē osunuy. Korara o'jomuymuy ip wita'a daḡ—12 beat'a daḡ. Iḡo'a daḡ yadeiboḡ cīcāat'a o'yamuymuy ip ya'īcat'a yamudim am. Koam jasje'a o'yamuy ip. Jasje'a nomuju safira'a o'yamuy ip. Safira'a nomuju ágata'a o'yamuy ip. Ágata'a nomuju esmeralda'a o'yamuy ip. Esmeralda'a nomuju sardônio'a o'yamuy ip. Sardônio'a nomuju sárdio'a o'yamuy ip. Sárdio'a nomuju cristólito'a o'yamuy ip. Crisólito'a nomuju berilo'a o'yamuy ip. Berilo'a nomuju topázio'a o'yamuy ip. Topázio'a nomuju crisópraso'a o'yamuy ip. Crisópraso'a nomuju jacinto'a o'yamuy ip. Jacinto'a nomuju amestista'a o'yamuy ip. Ibūrū'a ip o'yamuy ya'īcat'a 12 beat'a. Idip cīcā korara osodop yamuy buje. ²¹ Xīntabi pérola'a muḡēḡē osodop 12 be. Pūḡpūḡpūḡ xīntabi pūḡ'a ma imuḡēḡē osunuy pérola'a ma. Ika ukpibu ouro muḡēḡē osunuy—iaḡuat. Ixiriruk osunuy vidro buxim.

²² Deus eju kawēnwēnap'a dobuxik ḡu ibo ka be, wuykukukat Deus ibo ka be nuynuy buye. Ixe soat podi ma ya'ōbaca. Mēmē buxim oe'ūiat tak iḡo ka be nuynuy. Imēnpuye ya'ūmḡu Deus eju kawēnwēnap'a. ²³ Kaxi ḡu iḡo ka mukabiahā. Kaxiaat tak ka'ūma. Deus jedipam ma ikamukabiahā, mēmē dak. Lāmpada'a bodi ma idip Deus dipap, mēmē dipap tak. ²⁴ Jekukum ip je'e ibo kabia daḡ soat ka daḡayū. Ibo ka ekabia soat ipi juayū ḡukabia.

— Deus ocebodi ma ya'ōbuyxiat—mēmē buxim oe'ūiat tak — i je'e ip ijodi bima ya'ōbuyxi osodop'iyū. — Deus ocebodi ma ya'ōbacaat mēmē buxim oe'ūiat tak — i je'e ip ijodi bima ya'ōca osodop'iyū.

²⁵ Kabia bun ibo ka exīntabi ikoce. Soat em ma ikoce. Nomudip ḡu ma ip, kabiok ḡu buye. Soat em kabia. ²⁶ Ja'ōbuyxiap ip idojot ibo ka be soat ka watwat.

— Ēn ocebodi ma a'ōbuyxi, mēmē buxim oe'ūiat tak — i je'e ip Deus pe. — Ēn ocebodi ma a'ōbacaat — i dak je'e ip cebe.

Soat jebubut ip idojot teiboḡat. Soat je'ḡūm ip Deus pe, mēmē buxim oe'ūiat pe dak.

²⁷ Soat taḡ iisu'ūmat pit jeōm ḡu ibo ka be. Wuysūsūḡat muḡēḡē'ukat tak ka'ūma ma. Napapa'ukat tak ka'ūma ma. Mēmē buxim oe'ūiat pubutup pe ibutet pararakayū acā jeōm—soat em itait jeedop ip Deus xe iatup pe ibutet pararakayū acā.

22

¹ Wuymutaicinapti dak o'timubapuk owebe Deus ekawēn tojotjot'ukat. Tixiriruk o'tinuy cristal buxim. Deus abikbikap pewi dijēmjēm, mēmē buxim oe'ūiat abikbikap pewi dak. ² Ixedi jediekukum ika ukpibu daḡ. Wuymutaicinap'ip opop tiwābu daḡ, jodiwinābudaku. 12 em pūḡ koato be ya'a'e nuynuy. Soat kaxi ya'a'e nuynuy. Iboyūdop soat ka daḡayū mu'ada'adaaptup. ³ Deus xe ikērēat pit opop ḡu ibo ka be—pūḡ tak ka'ūma.

Deus abikbikap jeedop ibo ka be, mēmē buxim oe'ūiat abikbikap tak. Cebeam kapikpik'ukayū soat em je'e cebe: — Ēn soat podi ma xipat — i.

⁴ Mēmē buxim oe'ūiat topajo ip. Ixe butet je'e ibararak topa'a be ip. ⁵ Kabiok ḡu je'e ibo ka be. Lamparina'a kuḡ ḡu dak jeedop ip ibo ka watwat. Kaxie dak ka'ūma ma. Wuykukukat Deus ma ibo ka watwat mukabiaha'ukan jeenuy. Ixe eju adeayū kukukayūm jeedop ip soat em.

⁶⁻⁷ ḡe buje Deus ekawēn tojotjot'ukat o'jekawēn oweju.

— “Ḡaxīn ma ḡuto waram oajēm,” i'e'em Jesus — io'e owebe. — Iboap ekawēn pit icēmān — io'e. — Xipat ewebe etabut am iboap ekawēn kay — io'e. — Deus jekawēn muwēnuwēn'ukayū mutaybitbin apēn ḡuyjom je'bapuk iam — io'e owebe. — Ixe juk jekawēn tojotjot'ukat o'ḡudot emutaybit am apēn ḡaxīn ma je'bapuk iam — io'e. — Icocok jeedop ip iju dup peat ekawēn kay kuyjobicayū dak — io'e.

⁸ Ōn João. Ōn ma juk soat iboap ojojojo. Soat iboap oya'ījojo. Soat co epere buje, ocēḡ'aecōḡcōḡ pin cuk Deus ekawēn tojotjot'ukat wap—soat cuk adi iboap o'ḡubapuk owebe iat wap. “Ēn xipat cīcā” i'e am cebe ocēḡ'aecōḡcōḡ.

⁹ — Owap pit cuy ecēḡ'aecōḡcōḡ ḡu! — i bit o'e owebe. — Ōn tak ebure ma, wuykitpitpiyū bure dak — io'e. — Deus ekawēn muwēnuwēn ōn eybuxim — io'e. — Pūḡ taḡ ma wuyju kūyjobit ijudup peat ekawēn kay — io'e owebe. — Deus wap acā ecēḡ'aecōḡcōḡ “Ēn xipat cīcā” i'e am cebe — io'e. ¹⁰ — Ḡaxīn ma soat je'bapuk ijudup peat ekawēn taḡ ma — io'e. — Imēnpuye ebu'um ḡu juy eḡuy apēn ḡuyjom je'bapuk iap muwēn ām itaybit'ūmayū be — io'e. ¹¹ — Apēn ip jekukum ḡasū iap puxim jeeku ip ipi juayū. Ikērēat mujurūḡrūḡ ma jeedop ip ikērēat mujurūḡrūḡ'ukayū. Ikērēat kay acā jeedop ip ḡebum ikērēat kay ḡebumayū. Xipacat muḡēḡēm pit jeedop ip xipacat muḡēḡē'ukayū. Soat taḡ iisu jeedop ip soat taḡ iisuayū — io'e owebe.

¹² — “Eya'ōpicūḡcūḡ cuy epesop,” i'e'em Jesus. “Ḡaxīn ma ḡuto oajēm,” i'e'em. “Wetaybit cīcā eyekukuam,” i'e'em. “Apēn ipi daḡ pima juk adi oekuku ip iaptei ōn ma oteida soat pe ipi juayū be,” i'e'em Jesus. “Xipacat oḡūm xipacayū be,” i'e'em. “Ipiat pit osupi'ajoat xipat'ūmayū be,” i'e'em Jesus — io'e owebe. ¹³ — Soat ka'ūm pima ōn kuy kake. Soat i'ūm puje dak ōn pit kake,” i'e'em Jesus — io'e. — Ka'ūma kake bimaat ōn. Soat'ūm pimaat tak ōn ma. Koapat ōn. Kanomūmat tak ōn ma,” i'e'em Jesus — io'e.

¹⁴ Icocok jeedop ip jesay iwuywuyat kukayū—iisuat kukayū.

— Eyesay iisuat pima, “Eymutaicinap'a epeya'o juy. Ya'o pi ḡu eywebe,” i je'e Deus eywebe. “Epeōm cuy okay ikaboḡatka exīntabi daḡwi,” i je'e eywebe. ¹⁵ Wūy ma ikaboḡatka wi jeedop ip ikērēat muḡēḡēap epere'ūmayū bit, ibukaypacayū dak, ikērēat muḡēḡē'ukayū dak, wara'acat o'yaoka'ibiyū dak, deusbaroyū kay itabucayū dak, napapa'ukayū dak, warara'acat muḡuykukuku'ukayū dak — io'e.

¹⁶ — Jesus ōn — i'e'em. — Ōn cuk wekawēn tojtjot'ukat oḡudot eymukūyjo am apēn ḡuyjom je'bapuk iam — i'e'em. — Okay itabucayū mukūyjo am oḡudot — i'e'em. — Ipi kukat Davi naxeḡebit ōn — i'e'em. — Kasopta buxim ōn—tasopata buxim—kabiada buxim — i'e'em Jesus.

¹⁷ — Ejot cuy! — i'e'em Deus biōḡbuk, iwadip tak.

— Ejot cuy! — i juy je'e ip ijop ekawēntup coco'ukayū dak.

Ibipurukat cuy jeedot. Tikōn pinayū wuymutaicinapti idikōn. Tidei'ūma idikōn ip.

¹⁸ João ōn. Ijoptup ekawēn coco'ukayū oyawē ḡasū. Kaypatpan ḡu ōn e'em. Icēmān ōn e'em. Apēn Deus warēmtaksuḡpi supi'ajoat kūyjobit'ūmayū be iap ibararak opop ijudup pe.

— Eyabewiat ekawēn iboap ekawēn muacokcoḡ pima, Deus imēn ma ipiat supi'ajoat eywebe — i ōn e'em eywebe.

¹⁹ Ijudup ekawēn'in imuwēn pu'u bima bit ya'opi je'e eywebe wuymutaicinap'a. Epeōm ḡu ikaisuatka be—Deus ka be. Apēn ibo ka ikadip cīcā iap ibararak opop ijudup pe.

²⁰ — Ḡaxīn ma ḡuto oajēm waram — i'e'em soat iboap o'ḡuwēniat. — Oajēm ma — i'e'em ixē—Jesus e'em.

— Imēn cuy jajēm — i ōn tak e'em.

— Ejot cuy! — i ōn e'em wuykukukat Jesus pe.

²¹ — Jesus, xipan cuy soat ebekitkiyū ejukuk — i ōn e'em wuykukukat Jesus pe.

Ibūrū ma.